Inspraakbundel

Reacties op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau ‘Nieuwbouw Kerncentrales’

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf 3
Kennisgeving 5

MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE REACTIES:

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale reacties 7
Alfabetisch overzicht organisaties en reacties 19
Reactie 202500977 tot en met 202504866 22

Juli 2025

Woord vooraf

Van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 lag de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ter inzage voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. In de concept-NRD zijn de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) voor het project beschreven. Iedereen kon op de notitie reageren door het indienen van een reactie binnen de bovengenoemde periode.

Wat gaat er gebeuren?

Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) is een ruimtelijke procedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales gestart. De eerste fase in deze procedure is een (ruimtelijke) verkenning. Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Onderweg daar naartoe wil het kabinet dat elektriciteit in 2035 CO2-neutraal wordt geproduceerd. Kernenergie kan een belangrijke bijdrage leveren aan die doelstelling. Daarom heeft het kabinet besloten om in te zetten op de voorbereiding van twee nieuwe kerncentrales.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming voor dit project is de projectprocedure van toepassing. Dit betekent dat eerst een voorkeursbeslissing wordt genomen. Vervolgens wordt deze voorkeursbeslissing uitgewerkt en vastgelegd in een projectbesluit. De Minister van Klimaat en Groene Groei (hierna: KGG) en de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening stellen dit projectbesluit vast. Besluiten die voor het project nodig zijn, worden voorbereid in één gecoördineerde procedure. De Minister van KGG coördineert deze procedure.

Milieueffectrapportage

Een milieueffectrapportage (mer-procedure) brengt de milieueffecten van een activiteit of project in beeld. Op deze manier kan het milieubelang volwaardig meegewogen worden in de besluitvorming, in dit geval de voorkeursbeslissing. Om deze effecten zichtbaar te maken, wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De eerste stap in de mer-procedure is het opstellen van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Hierin is beschreven welke alternatieven, welke milieueffecten en met welke diepgang deze onderzocht gaan worden in het MER. De Commissie voor de milieueffectrapportage wordt om advies gevraagd op dit concept-NRD.

Informatiebijeenkomsten

U was welkom bij de inloopbijeenkomsten die het Ministerie van KGG organiseerde. U kon daar uw vragen stellen. De bijeenkomsten waren op:

- 26 mei in Heinkenszand, Stengeplein 1, 4451 CZ Heinkenszand
- 27 mei in Vlissingen, Edisonweg 4, 4382 NW Vlissingen
- 2 juni in Roodeschool, Radsweg 12, 9983 RC Roodeschool
- 3 juni in Oostvoorne, Zeeweg 60, 3233 CV Oostvoorne
- 4 juni in Terneuzen, Zeelandlaan 2, 4538 CA Terneuzen
- 11 juni in Hoek van Holland, Stationsweg 43, 3151 HR Hoek van Holland

Reacties

Op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau zijn binnen de reactietermijn in totaal 537 reacties binnengekomen (waarvan 46 eensluidend). De reacties zijn integraal opgenomen in deze inspraakbundel. U kunt deze inspraakbundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

Wat gebeurt er hierna?

De concept-NRD wordt ook aan verschillende andere betrokkenen voorgelegd, zoals gemeenten en provincies. Daarnaast brengt de Commissie voor de milieueffectrapportage een advies uit. Alle reacties worden verzameld en verwerkt in de definitieve NRD. Op basis van de definitieve NRD wordt

het MER opgesteld. Het MER vormt de onderbouwing voor de voorkeursbeslissing en het uiteindelijke projectbesluit.

Wilt u meer weten?
Meer informatie over kernenergie in Nederland vindt u op www.overkernenergie.nl. Meer informatie over de nieuw te bouwen kerncentrales en alle bijbehorende stukken vindt u op www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u met Bureau Energieprojecten bellen via telefoonnummer 088 042 47 47.

STAATSCOURANT
Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.
Nr. 16764
15 mei
2025

Kennisgeving concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales, Ministerie van Klimaat en Groene Groei

Van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ter inzage voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. In de concept-NRD zijn de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) voor het project beschreven.

Iedereen kan op de notitie reageren door het indienen van een reactie binnen de bovengenoemde periode.

Wat gaat er gebeuren?

Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) is een ruimtelijke procedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales gestart. De eerste fase in deze procedure is een (ruimtelijke) verkenning. Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Onderweg daar naartoe wil het kabinet dat elektriciteit in 2035 CO_2-neutraal wordt geproduceerd. Kernenergie kan een belangrijke bijdrage leveren aan die doelstelling. Daarom heeft het kabinet besloten om in te zetten op de voorbereiding van twee nieuwe kerncentrales.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming voor dit project is de projectprocedure van toepassing. Dit betekent dat eerst een voorkeursbeslissing wordt genomen. Vervolgens wordt deze voorkeursbeslissing uitgewerkt en vastgelegd in een projectbesluit. De Minister van Klimaat en Groene Groei (hierna: KGG) en de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening stellen dit projectbesluit vast. Besluiten die voor het project nodig zijn, worden voorbereid in één gecoördineerde procedure. De Minister van KGG coördineert deze procedure.

Milieueffectrapportage

Een milieueffectrapportage (mer-procedure) brengt de milieueffecten van een activiteit of project in beeld. Op deze manier kan het milieubelang volwaardig meegewogen worden in de besluitvorming, in dit geval de voorkeursbeslissing. Om deze effecten zichtbaar te maken, wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De eerste stap in de mer-procedure is het opstellen van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Hierin is beschreven welke alternatieven, welke milieueffecten en met welke diepgang deze onderzocht gaan worden in het MER. De Commissie voor de milieueffectrapportage wordt om advies gevraagd op dit concept-NRD.

Wilt u reageren?

U kunt van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 reageren op de concept-NRD. In deze periode kunt u de documenten bekijken op: www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales.

U kunt op drie manieren reageren:
- Bij voorkeur digitaal via: www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales
- Per post:
  Bureau Energieprojecten
  Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
  Postbus 111
  9200 AC Drachten
  Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan sturen wij u per brief een ontvangstbevestiging.
- Voor het opnemen van mondelinge reactie is er tijdens de inloopbijeenkomsten een notulist aanwezig. Ook kunt u op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur bellen met Bureau Energieprojecten op 088 042 47 47.

Inloopbijeenkomsten

U bent welkom bij de inloopbijeenkomsten die het Ministerie van KGG organiseert. U kunt daar uw vragen stellen. U kunt zonder aanmelding in- en uitlopen tussen 19:00 en 21:00 uur.

De bijeenkomsten zijn op:
- 26 mei in Heinkenszand, Stengeplein 1, 4451 CZ Heinkenszand
- 27 mei in Vlissingen, Edisonweg 4, 4382 NW Vlissingen
- 2 juni in Roodeschool, Radsweg 12, 9983 RC Roodeschool
- 3 juni in Oostvoorne, Zeeweg 60, 3233 CV Oostvoorne
- 4 juni in Terneuzen, Zeelandlaan 2, 4538 CA Terneuzen
- 11 juni in Hoek van Holland, Stationsweg 43, 3151 HR Hoek van Holland

Webinar

Naast de inloopbijeenkomsten vindt er een webinar plaats op 21 mei om 19:30 via www.overkernenergie.nl

Wat gebeurt er hierna?

De concept-NRD wordt ook aan verschillende andere betrokkenen voorgelegd, zoals gemeenten en provincies. Daarnaast brengt de Commissie voor de milieueffectrapportage een advies uit. Alle reacties worden verzameld en verwerkt in de definitieve NRD. Op basis van de definitieve NRD wordt het MER opgesteld. Het MER vormt de onderbouwing voor de voorkeursbeslissing en het uiteindelijke projectbesluit.

Heeft u hulp nodig?

De overheid vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Niet iedereen is even handig met computers. Daarom zijn er Informatiepunten Digitale Overheid. Deze informatiepunten vindt u in de bibliotheken. U kunt er makkelijk binnenlopen om uw vragen over websites van de overheid te stellen. Bijvoorbeeld voor het op de computer bekijken van documenten die bij dit project horen. Vraag ernaar bij de bibliotheek bij u in de buurt. Voor meer informatie kunt u terecht op de website: www.informatiepuntdigitaleoverheid.nl.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over kernenergie in Nederland vindt u op www.overkernenergie.nl. Meer informatie over de nieuw te bouwen kerncentrales en alle bijbehorende stukken vindt u op www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u met Bureau Energieprojecten bellen via telefoonnummer 088 042 47 47.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale reacties

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie opzoeken. De reacties met registratienummers 202504957 en 202504958 staan om praktische redenen niet in dit overzicht omdat zij later aan de inspraakbundel zijn toegevoegd. Deze reacties zijn wel tijdig ingediend en worden ook van een reactie door het ministerie voorzien. Door te klikken op uw reactienummer wordt u automatisch doorverwezen naar de reactie. De reacties zijn opgenomen vanaf pagina 22.

Reacties op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'Nieuwbouw Kerncentrales'

Registratienummer	Reactienummer
202500977	202500977
202500978	202500978
202500980	202500980
202500981	202500981
202500982	202500982
202500983	202500983
202500984	202500984
202500985	202500985
202500986	202500986
202500987	202500987
202500989	202500989
202500992	202500992
202500996	202500996
202500997	202500997
202500999	202500999
202501000	202501000
202501001	202501001
202501007	202501007
202501008	202501008
202501011	202501011
202501012	202501012
202501013	202501013
202501016	202501016
202501023	202501023
202501031	202501031
202501033	202501033
202501035	202501035
202501036	202501036
202501037	202501037
202501049	202501049
202501050	202501050
202501055	202501055
202501056	202501056
202501057	202501057
202501059	202501059
202501060	202501060
202501062	202501062
202501066	202501066

Registratienummer	Reactienummer
202501071	202501071
202501072	202501072
202501109	202501109
202501111	202501111
202501114	202501114
202501119	202501119
202501120	202501120
202501129	202501129
202501132	202501132
202501133	202501133
202501139	202501139
202501141	202501141
202501170	202501170
202501173	202501173
202501189	202501189
202501191	202501191
202501198	202501198
202501204	202501204
202501210	202501210
202501211	202501211
202501216	202501216
202501220	202501220
202501221	202501221
202501223	202501223
202501225	202501225
202501226	202501226
202501234	202501234
202501239	202501239
202501240	202501240
202501241	202501241
202501259	202501259
202501263	202501263
202501266	202501266
202501275	202501275
202501278	202501278
202501279	202501279
202501286	202501286
202501290	202501290
202501304	202501304
202501305	202501305
202501306	202501306
202501312	202501312
202501316	202501316
202501321	202501321

Registratienummer	Reactienummer
202501325	202501325
202501335	202501335
202501340	202501340
202501341	202501341
202501342	202501342
202501345	202501345
202501347	202501347
202501356	202501356
202501357	202501357
202501383	202501383
202501384	202501384
202501385	202501385
202501386	202501386
202501407	202501407
202501410	202501410
202501414	202501414
202501420	202501420
202501421	202501421
202501423	202501423
202501438	202501438
202501461	202501461
202501471	202501471
202501493	202501493
202501503	202501503
202501514	202501514
202501515	202501515
202501516	202501516
202501517	202501517
202501518	202501518
202501519	202501519
202501520	202501520
202501523	202501523
202501524	202501514 (eensluidend)
202501526	202501526
202501527	202501527
202501528	202501514 (eensluidend)
202501529	202501529
202501532	202501514 (eensluidend)
202501533	202501533
202501534	202501534
202501535	202501535
202501536	202501514 (eensluidend)
202501537	202501537
202501538	202501514 (eensluidend)

Registratienummer	Reactienummer
202501539	202501539
202501540	202501540
202501541	202501541
202501542	202501542
202501543	202501514 (eensluidend)
202501544	202501544
202501545	202501545
202501546	202501546
202501547	202501547
202501553	202501553
202501554	202501554
202501556	202501556
202501557	202501557
202501558	202501558
202501559	202501559
202501560	202501560
202501561	202501560 (eensluidend)
202501562	202501514 (eensluidend)
202501563	202501563
202501565	202501565
202501567	202501514 (eensluidend)
202501568	202501568
202501569	202501569
202501570	202501570
202501575	202501514 (eensluidend)
202501579	202501579
202501580	202501580
202501581	202501581
202501582	202501582
202501583	202501583
202501584	202501584
202501588	202501588
202501589	202501589
202501590	202501590
202501597	202501514 (eensluidend)
202501601	202501514 (eensluidend)
202501605	202501514 (eensluidend)
202501612	202501612
202501620	202501620
202501622	202501622
202501634	202501634
202501653	202501653
202501657	202501657
202501658	202501658

Registratienummer	Reactienummer
202501666	202501514 (eensluidend)
202501682	202501682
202501686	202501514 (eensluidend)
202501703	202501703
202501708	202501708
202501709	202501709
202501710	202501710
202501712	202501712
202501716	202501716
202501720	202501720
202501724	202501514 (eensluidend)
202501759	202501514 (eensluidend)
202501782	202501782
202501784	202501784
202501799	202501799
202501814	202501814
202501859	202501514 (eensluidend)
202501895	202501514 (eensluidend)
202501896	202501896
202501915	202501915
202501988	202501988
202501996	202501996
202502064	202502064
202502076	202502076
202502078	202502078
202502079	202502079
202502081	202502081
202502092	202502092
202502095	202502095
202502096	202502096
202502099	202502099
202502113	202502113
202502138	202502138
202502155	202502155
202502211	202502211
202502236	202502236
202502237	202502237
202502241	202502241
202502246	202502246
202502251	202502251
202502257	202502257
202502258	202502258
202502259	202502259
202502264	202502264

Registratienummer	Reactienummer
202502288	202502288
202502297	202502297
202502300	202502300
202502303	202502303
202502307	202502307
202502308	202502264 (eensluidend)
202502309	202502309
202502316	202502316
202502322	202502322
202502367	202502367
202502370	202502370
202502381	202502381
202502386	202502386
202502387	202502387
202502430	202502430
202502466	202502264 (eensluidend)
202502495	202502495
202502516	202502516
202502531	202502531
202502551	202502551
202502588	202502588
202502605	202501514 (eensluidend)
202502606	202502606
202502623	202502623
202502626	202502919 (eensluidend)
202502647	202502647
202502687	202502264 (eensluidend)
202502699	202502699
202502796	202502796
202502827	202502827
202502843	202502843
202502864	202502864
202502909	202502909
202502912	202502912
202502919	202502919
202502922	202502922
202502940	202502940
202503000	202503000
202503031	202502264 (eensluidend)
202503034	202503034
202503072	202503072
202503116	202501514 (eensluidend)
202503120	202503120
202503127	202503127

Registratienummer	Reactienummer
202503128	202503128
202503188	202503188
202503195	202503195
202503212	202503212
202503229	202503229
202503247	202503247
202503265	202503265
202503417	202503417
202503460	202503460
202503472	202503472
202503492	202503492
202503509	202503509
202503519	202503519
202503520	202503520
202503521	202503521
202503524	202503524
202503537	202503537
202503540	202503540
202503551	202503551
202503552	202503552
202503577	202503577
202503581	202503581
202503603	202503603
202503606	202503606
202503638	202503638
202503651	202503651
202503660	202503660
202503662	202503662
202503664	202503664
202503668	202503668
202503677	202503677
202503679	202503679
202503682	202503682
202503685	202503685
202503686	202503686
202503690	202503690
202503695	202503695
202503718	202503718
202503719	202503719
202503732	202503732
202503749	202503749
202503750	202503750
202503761	202503761
202503773	202503773

Registratienummer	Reactienummer
202503774	202503774
202503775	202503775
202503778	202503778
202503780	202503780
202503789	202503789
202503791	202503791
202503797	202503797
202503801	202503801
202503805	202503805
202503811	202503811
202503812	202503812
202503816	202503816
202503817	202503816 (eensluidend)
202503818	202503816 (eensluidend)
202503820	202503816 (eensluidend)
202503829	202503829
202503842	202503842
202503848	202503848
202503849	202503849
202503850	202503850
202503851	202503850 (eensluidend)
202503855	202503855
202503874	202503874
202503934	202503934
202503943	202503943
202503971	202503971
202503988	202503988
202503998	202503998
202504010	202504010
202504018	202504018
202504048	202504048
202504071	202504071
202504090	202504090
202504093	202504093
202504094	202504094
202504110	202504110
202504119	202504119
202504128	202504128
202504129	202504129
202504130	202504130
202504132	202504132
202504133	202504133
202504136	202504136
202504138	202504138

Registratienummer	Reactienummer
202504146	202504146
202504147	202504147
202504154	202504154
202504156	202504156
202504157	202504157
202504163	202504163
202504168	202504168
202504171	202504171
202504175	202504175
202504178	202504178
202504181	202504181
202504182	202504182
202504185	202504185
202504187	202504187
202504212	202504212 (vervallen)
202504216	202504216
202504219	202504219
202504224	202504224
202504225	202504225
202504227	202504227
202504244	202504244
202504261	202502095 (eensluidend)
202504264	202502095 (eensluidend)
202504278	202504278
202504292	202504292
202504296	202504296
202504301	202504301
202504314	202504314
202504317	202504317
202504345	202504345
202504348	202504348
202504357	202504357
202504358	202504358
202504360	202504360
202504365	202504365
202504369	202504369
202504371	202504371
202504384	202502095 (eensluidend)
202504385	202504385
202504389	202504389
202504390	202503509 (eensluidend)
202504394	202504394
202504410	202504410
202504413	202504413

Registratienummer	Reactienummer
202504419	202504419
202504420	202504420
202504423	202504423
202504432	202504432
202504447	202504447
202504449	202504449
202504463	202504463
202504474	202504474
202504475	202504474 (eensluidend)
202504482	202504482
202504492	202504492
202504503	202504503
202504504	202504504
202504510	202504510
202504513	202504513
202504514	202504514
202504516	202504516
202504523	202504523
202504530	202504530
202504534	202504534
202504542	202504542
202504546	202504546
202504547	202504547
202504552	202504552
202504554	202504554
202504557	202504557
202504559	202504559
202504560	202504560
202504566	202504566
202504567	202504567
202504571	202504571
202504580	202504580
202504587	202504587
202504589	202504589
202504590	202504187 (eensluidend)
202504593	202504227 (eensluidend)
202504596	202504596
202504597	202504597
202504598	202504598
202504601	202504601
202504602	202504602
202504604	202504604
202504606	202504606
202504607	202504589 (eensluidend)

Registratienummer	Reactienummer
202504608	202504608
202504609	202504609
202504610	202504610
202504613	202504613
202504629	202504629
202504632	202504632
202504634	202504634
202504635	202504635
202504637	202504637
202504641	202504641
202504642	202504642
202504644	202504644
202504645	202504645
202504652	202504652
202504654	202504654
202504655	202504655
202504657	202504657
202504666	202504666
202504667	202504667
202504669	202504669
202504678	202504678
202504687	202504687
202504690	202504690
202504694	202504694
202504695	202504695
202504696	202504696
202504697	202504697
202504698	202504698
202504699	202503774 (eensluidend)
202504700	202504700
202504702	202504702
202504706	202504706
202504709	202504709
202504710	202504710
202504711	202504711
202504713	202504713
202504714	202504714
202504716	202504716
202504719	202504719
202504720	202504720
202504725	202504725
202504727	202504727
202504728	202504728
202504731	202504731

Registratienummer	Reactienummer
202504732	202504732
202504735	202504735
202504738	202504738
202504744	202504744
202504745	202504745
202504747	202504747
202504748	202503509 (eensluidend)
202504750	202504750
202504754	202504754
202504756	202504756
202504757	202504757
202504758	202504758
202504761	202504761
202504766	202504766
202504767	202504767
202504769	202504769
202504770	202504770
202504773	202504773
202504774	202504774
202504775	202504775
202504777	202504777
202504778	202504778
202504781	202504781
202504784	202504784
202504785	202504785
202504786	202504786
202504790	202504790
202504791	202503774 (eensluidend)
202504793	202503774 (eensluidend)
202504796	202503774 (eensluidend)
202504798	202504798
202504800	202504800
202504802	202504802
202504803	202503774 (eensluidend)
202504807	202504807
202504808	202504808
202504809	202504809
202504815	202504815
202504816	202504816
202504819	202504819
202504820	202504820
202504823	202504823
202504824	202504824
202504828	202504828

Registratienummer	Reactienummer
202504830	202504830
202504832	202503509 (eensluidend)
202504834	202504834
202504835	202504835
202504839	202504828 (eensluidend)
202504844	202504844
202504846	202504846
202504848	202504848
202504857	202504857
202504858	202504858
202504859	202504859
202504865	202503812 (samengevoegd)
202504866	202504866

Alfabetisch overzicht organisaties en reacties

Reacties op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'Nieuwbouw Kerncentrales'

Reactienummer	Organisatie
202503537	Agentschap Onroerend erfgoed, BRUSSEL, BE
202504652	AKW-NEE-Gruppe Aachen, AACHEN, DE
202504744	Anti-Atom Beauftragter des Landes Oberösterreich, LINZ, AT
202504629	ANVS, S-GRAVENHAGE
202503801	Aramis, S-GRAVENHAGE
202504784	Bewonersgroep Leefomgeving Borssele, BORSSELE
202503971	Biologische Rozenkwekerij de Bierkreek, BIERVLIET
202504514	Borsele tot de Kern, DRIEWEGEN
202504171	CO2next, ROTTERDAM
202504781	de Stellehoeve, BIERVLIET
202501173	Delta21 bv, VEENENDAAL
202504244	Departement Omgeving, BRUSSEL, BE
202504790	DePoldersvanBiervliet, BIERVLIET
202501584	Desinfectie Techniek, BAVEL
202504566	Dorpsraad Biervliet, BIERVLIET
202504163	Dorpsraad Borssele, BORSSELE
202504317	Dorpsraad 's-Heerenhoek, S-HEERENHOEK
202503072	Elia, MERKSEM, BE
202504604	ENGIE, ZWOLLE
202504157	Evolution Terminals, BOTLEK ROTTERDAM
202504463	Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (België), BRUSSEL, BE
202504748	FNV, UTRECHT
202504706	FNV, UTRECHT
202503750	Gemeente Assenede, College van Burgemeester en Wethouders, ASSENEDE, BE
202502303	Gemeente Borsele, College van Burgemeester en Wethouders, HEINKENSZAND
202504185	Gemeente Eemsdelta, College van Burgemeester en Wethouders, APPINGEDAM
202504593	Gemeente Goeree-Overflakkee, College van Burgemeester en Wethouders, MIDDELHARNIS
202504227	gemeente Goeree-Overflakkee, College van Burgemeester en Wethouders, MIDDELHARNIS
202504559	Gemeente Kapelle, College van Burgemeester en Wethouders, KAPELLE
202504090	Gemeente Middelburg, College van Burgemeester en Wethouders, MIDDELBURG
202503127	Gemeente Midden-Delfland, College van Burgemeester en Wethouders, SCHIPLUIDEN
202504224	Gemeente Nissewaard, College van Burgemeester en Wethouders, SPIJKENISSE
202503805	Gemeente Reimerswaal, College van Burgemeester en Wethouders, KRUININGEN
202504865	Gemeente Rotterdam, College van Burgemeester en Wethouders, ROTTERDAM
202503812	Gemeente Rotterdam, College van Burgemeester en Wethouders, ROTTERDAM
202504492	Gemeente Sluis, College van Burgemeester en Wethouders, OOSTBURG

Reactienummer	Organisatie
202501915	Gemeente Terneuzen, College van Burgemeester en Wethouders, TERNEUZEN
202501471	Gemeente Terneuzen , College van Burgemeester en Wethouders, TERNEUZEN
202502922	Gemeente Vlissingen, College van Burgemeester en Wethouders, VLISSINGEN
202502237	Gemeente Voorne aan Zee, College van Burgemeester en Wethouders, HELLEVOETSLUIS
202503775	Gemeente Westland, College van Burgemeester en Wethouders, NAALDWIJK
202504858	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, WARSZAWA, PL
202503811	GGD Groningen, GRONINGEN
202504094	GGD Rotterdam-Rijnmond, ROTTERDAM
202504667	GGD Zeeland, GOES
202503472	Government of the Republic of Austria, WIEN, AT
202504598	Groningen Seaports N.V., DELFZIJL
202501279	GRONINGER, GRONINGEN
202504654	Havenbedrijf Antwerpen-Brugge, ANTWERPEN, BE
202504669	Havenbedrijf Rotterdam NV, ROTTERDAM
202504385	Hengelsportvereniging Ons Genoegen, BIERVLIET
202504156	Het Zeeuwse Landschap, WILHELMINADORP
202501461	Huisarts Biervliet en Axel , PHILIPPINE
202504516	In de Lange Mare, DRIEWEGEN
202503128	TSF B.V., GOES
202504314	Leefbaarheidsgroep Hernen en Leur, HERNEN
202502211	Lokaal Bestuur Maldegem, MALDEGEM, BE
202504504	Lokaal bestuur Zelzate, ZELZATE, BE
202504147	LTO Noord, ZWOLLE
202504637	Milieuvereniging De Groene Koepel, BREDA
202504696	Minicamping t sluisje, HOEK
202504770	Mütter gegen Atomgefahr, FREISTADT, AT
202504182	N.V. Nederlandse Gasunie, GRONINGEN
202504609	Natuur en Milieufederatie Groningen, GRONINGEN
202504225	Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland, S-GRAVENHAGE
202503778	Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje, OOSTBURG
202504136	Natuurmonumenten, KWADENDAMME
202504602	North Sea Port Netherlands N.V., TERNEUZEN
202504523	Österreichisches Ökologie-Institut, WIEN, AT
202504857	Państwowej Agencji Atomistyki, WARSZAWA, PL
202504725	Pladdet B.V., BIERVLIET
202503718	Porthos, ROTTERDAM
202501532	Projectbureau Energie Duurzaam, AALTEN
202503519	ProRail B.V., UTRECHT
202501896	Provincie Limburg , HASSELT, BE
202504655	Provincie Oost-Vlaanderen, GENT, BE
202502919	Provincie Zeeland, Gedeputeerde Staten, MIDDELBURG
202502626	Provincie Zeeland, Gedeputeerde Staten, MIDDELBURG
202504786	Provincie Zuid-Holland, Gedeputeerde Staten, S-GRAVENHAGE

Reactienummer	Organisatie
202504859	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie, SZCZECIN
202501266	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, AMERSFOORT
202504596	RWE Generation NL, GEERTRUIDENBERG
202504848	Samen voor een leefbare Paulinapolder
202504168	Sloedorpen, BORSSELE
202504769	Smart Delta Resources, TERNEUZEN
202504698	Staatsbosbeheer, AMERSFOORT
202502912	Stad Gent, GENT, BE
202503789	Stedin, ROTTERDAM
202504835	Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland, NISSE
202502551	Stichting Laka, AMSTERDAM
202502381	Stichting Transitie Boxtel, BOXTEL
202503668	Stroom naar de Toekomst Limburg, MAASTRICHT
202504606	TenneT TSO B.V., ARNHEM
202504641	Veiligheidsregio Groningen, GRONINGEN
202504634	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond, ROTTERDAM
202504181	Veiligheidsregio Zeeland, MIDDELBURG
202504774	Vereniging Buurtbelangen Grootteweg e.o., HOEK
202502516	Vereniging WISE Nederland, Greenpeace Nederland, HARLINGEN
202502258	Vereniging ZonneKrachtcentrales, vzkc, NIJMEGEN
202504557	Vesta Terminal Flushing B.V., VLISSINGEN
202504608	Vienna Ombudsoffice for Environmental Protection, VIENNA, AT
202502606	Vlaamse Overheid - Departement MOW-Beleid, BRUSSEL, BE
202503524	Vlaamse overheid - Departement Zorg, BRUSSEL, BE
202504010	VoltH2, BERGEN OP ZOOM
202501071	VVD, UTRECHT
202504018	Waterschap Noorderzijlvest, GRONINGEN
202504800	Wiener Plattform Atomkraftfrei, WIEN, AT
202504132	Zeeuwse Milieufederatie, MIDDELBURG
202504798	ZLTO afdeling Terneuzen, ZAAMSLAG

Reactie 202500977 tot en met 202504866

Verzonden: 5/16/2025 5:33:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte [redacted]

Hartelijk dank voor uw brief.

Ik las dat het uitgangspunt van de regering is dat kernenergie een bijdrage levert aan het verminderen van CO2 uitstoot. Wat is het bewijs daarvoor. Verder wordt Nederland afhankelijk van brandstof van elders. De hoeveelheid kernafval zal toenemen en het afval wat we tot nu hebben geproduceerd wordt nog steeds niet definitief en veilig opgeborgen. Dit probleem zal eerst opgelost moeten worden anders is de volksgezondheid in het geding. Verder zijn de bouw en het vervoer van deze industrie grote uitstoters van CO2. Verder zullen de enorme (eeuwigdurende) kosten onderzoek naar werkelijke oplossingen sterk hinderen al met al een hachelijke onderneming, voor de volksgezondheid innovatie en financieel. Kortgezegd bedenk iets wat beter is voor mens en planeet.

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 5/16/2025 6:06:10 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Alstublieft stoppen met het ontwikkelen van plannen voor de bouw van kerncentrales.

Deze zijn peperduur en onnodig en worden op termijn achterhaald door kernfusie.

Wees wat creatiever in het bedenken van tussenoplossingen, die zijn er genoeg.

Wie pastv er 150.000 jaar op het afval en wat kost dat.

Veilige opbergplaatsen voor een dergelijk lange periode bestaan niet.

Verzonden: 5/16/2025 6:23:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik zie dat de 2 kerncentrale bij de 2e Maasvlakte Roterdam en bij de Eemshaven in Groningen genoeg koelwater in de buurt en grote sluperende data centrum

Verzonden: 5/16/2025 6:59:15 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Goed initiatief.

Ga zo snel mogelijk actie ondernemen om de plannen voor kern energie mogelijk te maken

Verzonden: 5/16/2025 8:55:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Waarom kan ik reageren op 4 mogelijke locaties, terwijl er al een voorkeur is voor het Sloegebied: het EPZ-terrein in Borssele en het voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen?

Deze voorkeurslocatie in Zeeland laat zien hoe politici tegen het platteland aankijken: risico's ver van Den Haag en in een dunbevolkt gebied, zodat er weinig kans op protesten is.

Als kerncentrales écht zo veilig zijn, bouw er dan eens een op de Dam in Amsterdam!

Verzonden: 5/16/2025 8:59:56 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste,

Ik ben student Technische Natuurkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Als inwoner van Groningen maak ik me zorgen over de toekomst van Groningen en Drenthe. De gemeente Het Hogeland en de provincie Groningen hebben bezwaar tegen de komst van een nieuwe kerncentrale in de Eemshaven, vanwege het vele "leed" wat de Groningers is aangedaan. Volgens mij is dit perspectief te kort door de bocht en plaatst de plaatselijke politiek zich met de Groningse bevolking opnieuw in een slachtofferpositie. Naar mijn idee is het belangrijk om na te denken hoe we uit dit leed ontsnappen. Ik vraag jullie daarom locatie Eemshaven niet direct uit te sluiten, maar eerst studenten en voorstanders te betrekken en na te denken over hoe we de chronische armoede in het Noorden kunnen oplossen. Een deel van de oplossing ligt in projecten zoals de Nedersaksenlijn en de Lelylijn. Maar ook het aangrijpen van kansen, zoals de komst van een kerncentrale, is cruciaal. In plaats van het ontvangen van geld (Nij Begun) waar Groningen niets voor hoeft te doen, wordt er met een kerncentrale werkelijk geïnvesteerd. Kenniswerkers worden naar Groningen en hoger in de provincie getrokken. Dit is cruciaal voor het oplossen van de chronische armoede en biedt WO-studenten, die nu allemaal voor werk naar de Randstad trekken, baanperspectief in het noorden, wat er op dit moment in vergelijking met de randstad absoluut onvoldoende is.

Wat mij betreft moeten we als Groningers verder kijken naar het "leed" wat ons is aangedaan. Een kerncentrale biedt juist kansen om kenniswerkers en investeringen naar het Noorden te trekken maar ook studenten hier te houden.

Voor nu grijp ik in ieder geval de kansen aan om informatiebijeenkomsten bij te wonen en mee te denken. Voelt u zich vrij om mij te contacteren mocht u studenten willen bereiken.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 5/16/2025 9:16:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geen 3 centrales op 1 locatie i.v.m. veiligheid in oorlogssituatie. Spreiding in veel belangrijker. 1 gigantische energielocarie is ook niet wenselijk i.v.m. belasting kabelnet. Spreiding is beter. Stroom maken waar het nodig is, duu ook op maasvlakte, met weinig bewoners. En Groningen als 3e locatie, om van de andere kant het net te vullen. Daar weinig bewoners en aantrekken industrie

Verzonden: 5/16/2025 9:55:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als particulier maak ik bezwaar tegen het meenemen van de Maasvlakte (I of II) als mogelijke locatie voor nieuwe kerncentrales. Mijn voornaamste zorg betreft de logistieke kwetsbaarheid van deze locatie bij een incident.

De Maasvlakte is onderdeel van de Rotterdamse haven – een vitaal logistiek knooppunt voor Nederland en Europa. In geval van een calamiteit, storing of zelfs alleen verhoogde dreiging bij een kerncentrale, kan de verstoring van transport via scheepvaart, wegen en spoorwegen leiden tot ernstige economische schade. Deze systemische kwetsbaarheid wordt in de cNRD niet als zelfstandig beoordelingscriterium meegenomen.

Ook evacuatie en bereikbaarheid zijn op de Maasvlakte complex. De cNRD benoemt dit als aandachtspunt, maar het weegt blijkbaar niet zwaar genoeg mee om de locatie als kwetsbaar te bestempelen. Dit is zorgwekkend gezien de combinatie van geïsoleerde ligging, industriële concentratie en strategisch belang.

Mijn verzoek is dan ook:

Neem "logistieke en economische kwetsbaarheid bij calamiteiten" op als apart criterium in de IEA en MER.

Onderzoek specifiek de gevolgen van een incident op de logistieke functie van de Rotterdamse haven.

Wijs de Maasvlakte niet als voorkeurslocatie aan zolang dit risico niet expliciet en diepgaand is onderzocht.

Ik vraag u om deze zienswijze serieus mee te nemen in de definitieve NRD, het MER en de locatiekeuze.

Verzonden: 5/17/2025 8:13:25 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is gevaarlijk doordat energie wordt opgewekt door splijting van een atoom dat heel moet blijven. De afval problemen zijn niet opgelost, denk aan Sellafield, en we kunnen de nadelige gevolgen voor de mens en natuur niet eens meten omdat we alleen grove apparatuur hebben die de fijne straling niet eens goed kunnen meten. Het gevaar voor ongelukken met een kerncentrale is groot, Tschernobyl en Fukushima. Ook in tijden van oorlog.

Een groot gevaar voor de mensen nu en in de toekomst met deze energie opwekking terwijl gezonde en goedkopere alternatieven voorhanden zijn.

Verzonden: 5/17/2025 8:15:10 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik heb grote zorgen rond de bouw van nieuwe kerncentrales. Nog steeds zijn er geen duurzame en veilige manieren om het afval op te slaan. De bouw duurt lang waardoor we voorlopig geen energie beschikbaar hebben hiervan. Bovendien is onze veiligheid niet volledig te garanderen. Zeker niet in deze tijden waarin vijandige landen/leiders onze veiligheid bedreigen en een kerncentrale is daarbij een mooi doelwit om veel slachtoffers te maken met grote gevolgen in de 10 tallen jaren daarna.

Daarnaast leidt deze bouw af van alternatieven die er ook zijn en waarvan er meerdere nog in ontwikkeling zijn en veel sneller ter beschikking dan kernenergie.

Voorts gebruiken we in toenemende mate energie voor de meest idiote doelen en gadgets die voorbij schieten aan de kwaliteit van leven, aan wat mensen nodig hebben om gezond te blijven. We zouden moeten inzetten op besparing van energie en niet meer meer meer willen. Als kindertherapeut wordt ik dagelijks geconfronteerd met de gevolgen van de moderne manier van leven achter schermen waardoor de mentale gezondheid van kinderen en jongeren (de mens) achteruit holt. Ik zou willen dat het verstand gebruikt werd ipv snelle bevrediging van onzinnige behoeftes.

Verzonden: 5/17/2025 10:25:45 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Niet eens met de nieuwbouw plannen voor kerncentrales. De vele miljarden die geïnvesteerd zouden moeten worden kunnen veel beter besteed worden aan andere strategieën die tot een duurzamer Nederland leiden.

Verzonden: 5/17/2025 12:22:05 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

niet bouwen in de buurt waar veel mensen wonen

Zeeland of overijssel, Groningen , Friesland

in de randstad hebben we al de Botlek en heel veel Industrie

Verzonden: 5/17/2025 2:23:11 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het hele onderzoek is overbodig. Op grond van de al beschikbare wetenschappelijke kennis en overige informatie is al duidelijk:

- dat de nieuwe kerncentrales ruimtelijk niet veilig inpasbaar zijn op welke (voorkeur-)locatie dan ook in Nederland

- dat de businesscase op moment van realisatie (volgens Minister Hermans niet eerder dan ca. 2040!) uiterst negatief zal zijn: herwinbare energie is dan al veel goedkoper te verkrijgen

- dat (derhalve) de miljardeninvesteringen beter gebruikt kunnen worden om andere grote (ruimtelijke ordening)uitdagingen aan te pakken, op gebied van woningbouw en zoetwateropslag

- de bouwfase van 10 jaar (of meer) een veel te groot beslag legt op beschikbare ruimte en middelen

- Nederland nu al hopeloos achterop loopt bij het duurzaam opbergen van kernafval

- enzovoort, enzovoort.

Verzonden: 5/17/2025 2:54:05 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zo snel mogelijk starten. Geen vervuiling en overlast van te veel windmolens.

Verzonden: 5/17/2025 3:55:17 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zeer goed initiatief voor meer kerncentrales. Gelet op de komende decennia met focus op hernieuwbare brandstoffen is kernenergie essentieel voor zogeheten power to liquide conversie . Frankrijk heeft veel energie over vanuit hun onafhankelijkheid energiebronnen en kunnen dit vrij makkelijk inzetten voor de productie van synthetische brandstoffen. Om refueleu en agenda 2050 te halen is er nu enorme opschaling nodig. Zo is er al 2,8 miljard kilo vliegtuig brandstof (net CO2 neutraal) in 2050. Met huidige hand op de knip gaan we deze nobele doelstellingen nooit halen. Opschalen met kernenergie is nu of nooit. Per KwH wel duurder dan bijvoorbeeld kolen, maar zonder de koolstofkringloop te doorbreken. Ik ben zeer groot voorstander

Verzonden: 5/17/2025 4:28:15 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geen nieuwe kerncentrales in Nederland. De gevaren zijn veel te groot en wij mogen onze (klein)kinderen niet opschepen met het afval!

Verzonden: 5/17/2025 4:56:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Mijn dringend verzoek is, om een locatie te kiezen die in ieder geval niet binnen of nabij een Natura2000 gebied ligt en op voldoende afstand, dat mensen niet tot schade kunnen komen in geval van een ongelukje zoals in Fukushima.

Daarnaast lijkt het zinvol, na keuze van de locatie met de daadwerkelijke realisatie te wachten, totdat een veilige manier is gevonden, om het kernafval voor mens en milieu onschadelijk te maken.

Waarschijnlijk is dit allemaal vanzelfsprekend en wordt daar sowieso al aan voldaan, maar voor de zekerheid neem ik het toch op in een reactie.

Verzonden: 5/17/2025 9:05:38 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is veilig en flexibel vooral met veel wind en zonnestroom waar geschakeld kan worden naar behoefte

wat de opslag betreft Covra bewaard het afval goed en nveilig is dicht in de buurt van de centrale en kan ook nog uitbreidenmisschien is er in de nabije toekomst wel hergebruik mogelijk

bang voor ongelukken zijn we niet met EPZ, doemdenken van Japan en tsernobiel hoort bij de verhalen van de tegenstanders

het zal veel overlast veroorzaken tijdens de bouwperiode dat is begrijpelijk, maar besturen is ook doorpakken

Verzonden: 5/17/2025 9:11:38 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zet één kerncentrale op de Maasvlakte. Een tweede zal niet nodig zijn en onbetaalbaar blijken. Maar iig niet in Zeeland: daar zijn nu al zoveel hoogspanningsmasten! Als daar 2 kerncentrales bijkomen, komen er 4x zoveel hoogspanningsmasten bij. Er is immers al gezegd dat 'die Zeeuwtjes' niet hoeven te vragen of het ondergronds kan..! Het landschap gaat dan voorgoed naar de gallemiezen

Verzonden: 5/18/2025 9:21:27 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Familieleden
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als er een extra kerncentrale in Borsele wordt gebouwd, voorzien wij een enorme milieu (stikstof) belasting door vrachtverkeer wat 10 tot 15 jaar over de A58 moet rijden. Dat is de enige ontsluitingsweg. Verder vinden wij het onlogisch om een kerncentrale onder zeeniveau aan te leggen gezien de komende verwachtte zeespiegel stijging.

Verzonden: 5/18/2025 1:52:48 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Onder indiener nr. 603 wordt in de reactie nr. 202403555 steeds verwezen naar een nog uit te voeren MER. Mijn bezwaren betreffen de gevaren van dijk- en oevervallen in de Westerschelde. Deze zijn zo blijkt uit de waterbouwkundige geschiedenis, niet vooraf te voorspellen

noch te onderzoeken. In de loop van de eeuwen zijn er op onverwachte momenten verschuivingen in de fijnzanderige diepe ondergrond ontstaan langs de open Zeeuwse wateren. Tegen deze dijk- en oevervallen zijn geen afdoende preventieve maatregelen te treffen noch risicoanalyses te maken. Dus een verantwoorde MER van dit fenomeen eveneens niet.

Onder nr. 603.5

Nu blijkt dat de locatie Maasvlakte niet mogelijk is gezien het ontbreken van voldoende koelwater blijft de Westerschelde als enige waarborgingslocatie over.

De Westerschelde is als enige nog open getijdewater echter de meest kwetsbare locatie. Temeer daar er nog verder verdiepingen van de vaarweg naar Antwerpen in het verschiet liggen. Een MER van toekomstige vaargeulen is niet vooraf te maken.

Daarnaast is de Westerschelde een Natura 2000 gebied. Verzwaring van de Westerscheldedijk aan de buitenzijde is niet toegestaan en gezien de steile oevers ook niet mogelijk. Binnendijkse verzwaring is problematisch gezien de reeds bestaande centrale en het opslaggebouw voor kernafval, maar beperkt ook de ruimte voor nieuwe centrales.

Binnendijkse verzwaring en de bouw van nieuwe centrales zullen bovendien de druk op de diepgelegen instabiele groenzandlagen onverantwoord doen toenemen.

Verzonden: 5/18/2025 4:08:57 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het verleden wijst uit dat aardbevingsrisico's in Groningen structureel zijn onderschat, en dat er ook met een dichtgedraaide gaskraan een serieuze kans op aardbevingen is. Het lijkt mij erg eng als er een kerncentrale in aaedbevingsgebied zou worden gebouwd.

Verzonden: 5/18/2025 5:34:26 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De klimaat doelstellingen halen is een mooi streven. Maar kerncentrales zijn veel duurder en voorlopig niet bruikbaar en vooral vreselijk verontreinigd. Er is nog steeds geen duurzame oplossing voor het afval. Vaten in de aarde is geen goede oplossing. We hebben maar één aarde.

Investeer a.u.b. in windmolens en zonnepanelen!

Verzonden: 5/19/2025 9:18:15 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Goedereede 19-05-2025

Geachte heer/mevrouw,

Als bewoner van [redacted] wil ik graag gebruik maken van de mogelijkheid om een positieve reactie te geven op de plannen voor de bouw van een nieuwe kerncentrale in onze regio.

In tegenstelling tot veel bezorgde reacties die u wellicht ontvangt, sta ik als bewoner zeer positief tegenover dit initiatief, en wel om de volgende redenen:

1. Schone, veilige en betrouwbare technologie

De moderne kerntechnologie heeft zich bewezen als een van de veiligste energiebronnen ter wereld. De huidige generatie kerncentrales is uitgerust met geavanceerde veiligheidssystemen die het risico op incidenten tot een absoluut minimum beperken. Bovendien produceert kernenergie tijdens de operationele fase vrijwel geen CO_2 of andere broeikasgassen, wat bijdraagt aan onze klimaatdoelstellingen en schone lucht in onze regio.

2. Efficiënt ruimtegebruik

Een kerncentrale neemt relatief weinig ruimte in beslag in vergelijking met andere vormen van energieopwekking, met name windenergie. Om dezelfde hoeveelheid elektriciteit op te wekken als één kerncentrale zou een enorm windmolenpark nodig zijn dat vele hectaren landschap zou beslaan. De kerncentrale concentreert deze energieproductie op één relatief compacte locatie, waardoor de rest van ons waardevolle landschap behouden blijft.

3. Behoud van landschappelijke waarde

In tegenstelling tot windturbines, die tot 200 meter hoog kunnen zijn en overal zichtbaar zijn in het landschap, heeft een kerncentrale een veel minder ingrijpende visuele impact op onze omgeving. Windmolens bepalen het uitzicht op vele kilometers afstand en veranderen permanent het karakter van ons landschap. De visuele impact van een kerncentrale blijft daarentegen beperkt tot de directe, reeds industriële omgeving.

4. Betrouwbare energievoorziening

Een van de grootste voordelen van kernenergie is de betrouwbaarheid. Kerncentrales kunnen continu stroom leveren, ongeacht weersomstandigheden of seizoenen, met een beschikbaarheidsfactor van zo'n 90%. Windenergie is daarentegen sterk afhankelijk van windsnelheden, wat resulteert in een onvoorspelbare en fluctuerende stroomproductie. Voor een stabiel elektriciteitsnet dat aan de toenemende vraag kan voldoen, is deze betrouwbaarheid van essentieel belang.

5. Economische voordelen voor de regio

De bouw en exploitatie van een kerncentrale zal zorgen voor hoogwaardige werkgelegenheid in onze regio, zowel tijdens de bouwfase als gedurende de operationele levensduur van minimaal 60 tot 80 jaar. Dit biedt kansen voor lokale bedrijven en kan een positieve impuls geven aan de regionale economie.

Ik begrijp dat er zorgen kunnen bestaan over kernenergie, maar ik ben ervan overtuigd dat met de juiste informatievoorziening en transparantie over veiligheidsmaatregelen, meer bewoners de voordelen van deze energiebron zullen inzien. De ervaringen in landen als Frankrijk, Finland en Zweden laten zien dat kernenergie een veilige, schone en betrouwbare basis kan vormen voor een duurzaam energiesysteem.

Ik verzoek u dan ook om positief te besluiten over de voorgenomen bouw van de kerncentrale, en sta uiteraard open voor verdere dialoog over dit onderwerp.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 5/19/2025 1:44:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Dag,

Van de gelegenheid maak ik gebruik door er nogmaals op te wijzen dat bouw van kerncentrales geen goed idee is, en dat milieu effect studies al een fase te ver zijn.

Mijn argumenten in het kort:

* Kernenergie is duur

* Kernenergie verdringt (de uitbouw en het gebruik van) duurzame energiebronnen

* Er valt nog heel veel te winnen op het gebied van energiebesparing

* Kernenergie betekent concentratie van macht, terwijl veel vormen van duurzame energie lokaal en op kleien schaal kunnen worden ingezet. Veel maal kleine schaal = grote schaal, zie zonnepanelen op daken.

* Het afvalprobleem van kernenergie is nog niet opgelost.

Verzonden: 5/19/2025 3:15:22 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik vind bouw van kerncentrales ongewenst, omdat

1. het radioactieve afval voor honderdduizenden jaren een risico blijft. Je zadelt toekomstige generaties op met onze problemen.

2. Als aanvulling op wind- en zonne-energie is een flexibel inzetbare energiebron nodig, zoals een gascentrale. Kerncentrales leveren een vaste hoeveelheid stroom, die we vaak, zeker na 2040, niet nodig zullen hebben.

3. De belastingbetaler draait op voor de enorme kosten van nieuwe kerncentrales.

4. De bouw van deze centrales zal een grote stikstofbijdrage leveren. Daar moeten we vanaf. Bovendien is de overlast voor de omgeving gedurende de 15-jaar durende bouwperiode enorm.

5. Centrales waar een grote ramp kan plaatsvinden, hoe klein de kans ook wordt ingeschat, moeten niet vlakbij bevolkingsconcentraties als Vlissingen/Middelburg gepland worden. Dat is slecht bestuur.

5.

Verzonden: 5/19/2025 6:00:11 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hoewel het mijn tijd wel zal duren;Ik ben 84 jaar gaat de bouw van 2 kerncentrales gepaard met absoluut ontoelaatbare risico's .Dit afgezien van de extreem hoge kosten.

De nadelen: 1 Opslaan van kernafval is voor vele latere generaties een onoplosbaar probleem. Dit kan niet veilig. 2 Een fout - mensen zijn feilbaar - kan delen van Nederland en buurlanden onbewoonbaar maken 3 We leven in een wereld waar oorlog aan de orde van de dag is; Het bombardement van kerncentrales is een reële mogelijkheid 4 Ook terrorisme

is een groot gevaar.

Verzonden: 5/19/2025 6:35:59 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Lekker op de maasvlakte bouwen geen mens en dier die er last van heeft . Laat ons mooie borssele /dorp met rust. Wij willen hier die onrust en overlast niet.

Blijf van onze natuur af

Verzonden: 5/19/2025 6:37:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Gewoon niet hier in Borssele/industrie terrein,hebben hier genoeg.

Op de Maasvlakte niemand last van

Verzonden: 5/20/2025 11:55:28 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Nederland heeft dringend behoefte aan betrouwbare, schone en krachtige energiebronnen, en kernenergie is de perfecte oplossing. Daarom ben ik een groot voorstander van de bouw van niet slechts twee, maar liefst twintig nieuwe kerncentrales. Kernenergie is veilig, CO2-vrij en levert continu stroom, in tegenstelling tot wind- en zonne-energie, die afhankelijk zijn van het weer.

Met twintig grote units kunnen we onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen volledig afbouwen, de energievoorziening stabiliseren en tegelijkertijd de klimaatdoelen halen. Moderne kernreactoren, zoals de EPR of SMR's, zijn uiterst veilig en produceren weinig afval. Landen als Frankrijk en Zweden tonen al decennia aan dat kernenergie een succesvolle basis vormt voor een duurzame energievoorziening.

Bovendien creëert de bouw van kerncentrales duizenden hoogwaardige banen en versterkt het onze technologische kennispositie. Het is tijd om afscheid te nemen van kortzichtige angstverhalen en te investeren in een krachtige, schone toekomst. Laten we niet aarzelen, maar vol inzetten op kernenergie – twintig centrales is geen overdaad, maar een noodzaak voor een energie-onafhankelijk Nederland!

Verzonden: 5/20/2025 12:25:38 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Er komt sowieso veel op ons af hier in Hoek.

Wat betreft kerncentrales hier.

We hebben hier nog wat mooie natuur.

2 grote kerncentrales nemen zeker 120 hectare in beslag.

Met nog eens 60 hectare per kerncentrale tijdens de bouw.

Waar is hiervoor plaats? Of hoe zien jullie dit.

Wat met allerlei soorten hinder? Bouwplaats verkeer, hoge kranen, lawaai, waar wonen werknemers, werknemers van hier of allemaal buitenlandse werknemer...

Komen er koeltorens?

Dat kan toch ook zonder? Of heb ik dat verkeerd voor?

Waarom geen micro kerncentrales?

Die nemen minder ruimte in.

Ik weet het... ergens zullen ze er komen en niemand wil ze in zijn achtertuin.

Ik ook eigenlijk niet.

Kijk eens wat er hier allemaal nog komt voor de energietransitie. Ik houd mijn hart vast.

Dit mooie stukje Zeeuws-Vlaanderen moet eraan geloven.

Zo spijtig.

Verzonden: 5/20/2025 10:55:51 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1. Is een kerncentrale op dit moment de Best Beschikbare Techniek (BBT) voor duurzame energie opwekking?

2. Is een kerncentrale een BBT plus techniek?

3. Hoe vergelijken de milieueffecten van 2 nieuwe kerncentrales zich met de milieueffecten van veel meer duurzame alternatieven zon, wind of getijdenenergie (inclusief grondstoffen en afvalverwerking, opbouw en afbreken)

4. Wat zijn de milieueffecten van projecten waarbij eenzelfde hoeveelheid energie/jaar wordt bespaard?

5. Voor de locatiekeuze van Zeeland, zijn er garanties van energieafname van DOW en YARA voor 2040?

Verzonden: 5/21/2025 6:35:30 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De maasvlakte is al een groot genoeg risico gebied met de onrust in de wereld, het wildleven is al grotendeels beïnvloed door andere gebieden die over zijn genomen (bv voor de militaire trainingen in gebieden met beschermde dieren), laat de maasvlakte met rust.

Verzonden: 5/21/2025 8:50:53 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Goedemorgen,

Het lijkt mij heel erg onverstandig om een kerncentrale op de maasvlakte II te bouwen.

Het is een gebied met veel kwetsbare industrie vlakbij (met name in deze tijd met een mogelijke oorlogsdreiging). Waar ook een groot deel van Nederland van afhankelijk is.

En bovendien vlakbij grote steden en met veel bewoners in de buurt.

Lijkt me verstandiger om het in een dunbevolkter gebied te bouwen.

Zoals bij Eemshaven of Borssele.

Mvgr, [redacted]

Verzonden: 5/21/2025 10:16:20 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Deskundigen hebben al langer geconstateerd dat er geen kernenergie meer moet bijkomen en zeker niet in Zeeland. In Borssele staat er al een en iets verderop die van Doel. Er is geen ruimte om te bouwen omdat er een natuurgebied vlak bij ligt, dorpen in de omgeving en er mag niet gegraven worden dus moet het op een terp. Ook de polder in Zeeuws-Vlaanderen is totaal ongeschikt want waar moeten al die arbeiders jarenlang gehuisvest worden, enige idee hoeveel overlast zal zijn voor de omgeving en waar moet al dat geld vandaan komen ? Kijk naar het buitenland als voorbeeld. ZEELAND IS ALLANG HET AFVALPUTJE VAN NEDERLAND, PFAS, STAALSLAKKEN, DE MARINIERSKAZERNE DIE NIET ZOU KOMEN. Laat Zeeland met rust.

Verzonden: 5/21/2025 10:58:24 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: onze (klein-)kinderen
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Graag zou ik zien dat mijn overheid haar pijlen richt op de goedkoper wordende hernieuwbare energie.

Dit alleen met veel overheidssteun haalbare project, komt te laat en past slecht in een systeem met een steeds groter deel flexibele opwek.

Waarom dan toch een klein beetje onnodig dure stroom opwekken?

De belastingbetaler draait hier voor op...

Verzonden: 5/21/2025 1:22:19 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Schandalig dat er nog meer kernenergie komt in Zeeland!!!

En iig in Nederland. Gevaarlijk voor de gezondheid en de Zeeuwen zullen hier voornamelijk de dupe van zijn! Zeer kortzichtig en ondoordacht!

Verzonden: 5/21/2025 5:38:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Een (of meer) kerncentrale(s) in de provincie Groningen getuigt van grote minachting voor de Groningers.

Nog middenin de af te lossen ereschuld naar aanleiding van de gaswinningsschade, kan het eenvoudigweg niet zo zijn dat de Groningers opnieuw een dergelijk project in de schoenen geschoven krijgen.

Verzonden: 5/21/2025 8:58:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Politiek
(Mede) namens:
Organisatie: VVD

Zienswijze/reactie

Geen goed idee.

Om te beginnen: er is geen bedrijf dat zegt: "Die centrales wil ik wel bouwen". Dus wie gaat het doen?

Dan is bovengrondse opslag, zoals in Borssele, in feite verboden. En heel gevaarlijk.

Weet u nog dat Borssele ooit bijna geëxplodeerd is, toen de koeling uitviel? De enige reden dat dat niet gebeurde, is dat er van de kolencentrale die ernaast stond een kabel getrokken kon worden naar de koelpompen. Maar kolencentrales sluiten we, dus hoe voorkomen we dat die nieuwe centrales exploderen?

En ondergrondse opslag is riskant - kijk naar die ondergrondse opslag die weer opengemaakt wordt, omdat het afval te dicht bij elkaar staat en te warm wordt, met als risico een explosie en/of vervuiling van het grondwater.

Uranium komt vooral uit landen waar we eigenlijk geen zaken mee zouden moeten doen, zoals Rusland. En de VS.

En de voorraad uranium is beperkter dan die van bijvoorbeeld steenkool, dus áls het al een oplossing zou zijn, dan is het veel te tijdelijk om duurzaam te zijn.

Thorium zou een oplossing zijn, maar daar kun je geen kernwapens van maken, dus niemand bouwt thoriumcentrales.

Kerncentrales betekenen verspreiding van kernwapens en daar wordt de wereld niet veiliger van.

Een centrale bouwen kost 15 à 20 jaar, maar de komende 10 jaar zijn beslissend voor de vraag of we de opwarming nog tegen kunnen houden, dus die centrales komen hoe dan ook te laat om iets te betekenen voor het klimaat.

Die minicentrales van Rolls-Royce? Dat is voorlopig wensdenken, want ze zijn nog niet eens te koop.

En wie wil een kerncentrale in z'n achtertuin? Voorlopig heb ik nog niemand zijn vinger zien opsteken. Wel zie ik mensen die met hun vingers wijzen op ándere delen van het land: "Doe maar in zíjn achtertuin".

Tot slot: die dertig miljard euro kun je beter gebruiken om heel veel accu's te plaatsen onder zonnepanelen en windmolens, zodat we niet langer schone energie weggooien. We hebben helemaal geen kerncentrales nodig, zegt de wetenschap. Luister naar die mensen! Look up!

Verzonden: 5/21/2025 9:57:41 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is 1) gevaarlijk 2) niet duurzaam 3) onbetaalbaar en 4) voorstel betreft vermogen van vijf nieuwe centrales.

Ad 1. Gevaarlijk

- radioactief afval blijft honderd duizenden jaren gevaarlijk. Duitsland zoekt lokatie nucleair afval op te slaan waar het veilig is voor een miljoen jaar. Kan alleen diep, in bepaalde aardlagen en waar geen aardbevingsgebied is.

- -Daarbij komen de effecten van klimaatverandering waar bv het water niet koud genoeg is om de reactoren af te koelen (Frankrijk, zomer 2022).

- Zie rampen: Pennsylvania 1971, Chernobyl 1986,

Fukushima 2011.

Ad 2. Niet duurzaam

Er komt veel carbon vrij bij uranium mining en het is gevaarlijk voor de mijnwerkers. Uranium komt ook uit landen waar je liever niet afhankelijk van wil zijn.

Het leidt af van hernieuwbare energie.

Je kan het niet aan en uitzetten om energie aan te vullen als er geen zon of wind is.

Ad. 3. Onbetaalbaar.

- In de jaren '70 waren er geen inschrijvingen want er is geen business case van te maken.

- PBL: kerncentrale bouwen kost minimaal 10 miljard euro

- Dodewaard ligt sinds 1997 stil, ontmanteling moet in 2045 (!) beginnen. Bedrijf kan ontmanteling niet betalen (faillissement), daarom neemt de overheid het over. Ontmantelingskosten zullen tussen de 243 miljoen en 334 miljoen euro bedragen. Vermogen: 85 MW electrisch. Nog geen 30 jaar in gebruik geweest.

- Experts: technisch en financieel niet haalbaar (Berenschot, ce Delft, kalavasta)

- april 2023, artikel nrc: advies experts aan Jetten: "kernenergie heeft geen toekomst".

- zie ook voorbeelden in Duitsland, Zwitserland, VS over budgetoverstijgingen en financieel onrendabele initiatieven.

Ad 4. Vijf nieuwe centrales. Borsele: twee centrales erbij met heel veel meer vermogen, wat vergelijkbaar is met 5 nieuwe centrales. Plus overbelasting netwerk omdat daar al veel stroom van windparken binnen komt.

Verzonden: 5/23/2025 10:54:36 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste ministerie van Klimaat en Groene Groei,

Ik zou graag van deze gelegenheid gebruik maken om nogmaals mijn zorgen te uiten over het plan om nieuwe kerncentrales in Nederland te bouwen. Ik maak me vooral zorgen over het hoogradioactief afval (het bijproduct van kernenergie) dat duizenden jaren gevaarlijk kan blijven. Ik heb er geen vertrouwen in dat het zal lukken om voor lange(re) tijd voor afdoende bescherming tegen de schadelijke straling te zorgen (door middel van goede opslag). Van wat ik begrepen heb, is er geen oplossing voor de (definitieve) eindberging van dit materiaal, wat gevaarlijk is voor mens en milieu. Niet alleen het restafval (en de opslag daarvan), maar ook mogelijke ongelukken, fouten, natuurrampen, zoals overstromingen e.d. die kunnen plaatsvinden tijdens de opwekking van kernenergie baren, mij zorgen. De gevolgen zijn dan groot, ongeacht de locatie in Nederland.

Verzonden: 5/23/2025 11:39:14 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Na het rapport te lezen zie ik dat er twee koeltorens komen. Verder lees ik 5 km van Terneuzen. En Hoek ? En Biervliet? Deze dorpen bestaan niet meer? In vogelvlucht respectievelijk 4 en 3 km van de centrales. Lawaai verwaarloosbaar? Kom zeg. 150 hectare en nog eens hetzelfde extra tijdens de werken…? Waarom geen kleine centrales als ze er toch moeten komen. Waarom niet meer inzetten op waterstof? Of dat komt er hier ook nog eens extra… net zoals de 380kv met 20 hectare, VAWOZ en waterstof 10 hectare, LNG in braakmanhaven. Dat allemaal in het gebied tussen Hoek en Dow. Wat blijft er hier nog over van het Natura 2000 gebied? En de bestaande natuur nu? Natuurgebied Braakman… vogelparadijs… kreken boven dorp Hoek… Alles moet wijken? En wat met het coulissenlandschap boven Hoek? Omschreven in een van jullie werken als "de voorste en achterste kreek hebben een hoge belevingswaarde. Tja… hoelang nog!

Verzonden: 5/23/2025 1:11:26 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Minister is wel erg prematuur met haar voorkeur voor Borssele. Gezien alle andere voorgenomen projecten in Borssele, zoals aanlanding van nieuwe windparken op zee met grote converter installaties en waterstoffabrieken blijkt nu al dat er niet genoeg ruimte is voor de kerncentrales, zeker niet met bouwruimte meegerekend. TenneT heeft in haar rapport "Analyse netinpassing nieuwe kerncentrales" van 23 febr. 2024 al becijferd dat één kerncentrale net inpasbaar is en dat voor twee kerncentrales geen ruimte is. Kerncentrales zullen veel moeten op- en afregelen door flexibele vraag en aanbod, dat maakt ze economisch onrendabel. Dit kan veel beter met gascentrales die we al hebben staan! En die kunnen ook op waterstof draaien.

104923498_10820809_Twee_kerncentrales_passen_niet_op_Zeeuwse_stroomnet.docx

Twee kerncentrales passen niet op Zeeuwse stroomnet

29 febr 2024

Het Zeeuwse stroomnet kan de komst van twee nieuwe kerncentrales niet aan. Dat blijkt uit een rapport van netbeheerder TenneT. De hoeveelheid stroom die twee nieuwe kerncentrales zouden produceren, kan niet over het hoogspanningsnet vervoerd worden. Volgens het rapport is "inpassing van 1,6 gigawatt productievermogen nieuwe kernenergie nét inpasbaar", dat is ongeveer de hoeveelheid stroom die één nieuwe kerncentrale produceert. Het aanleggen van extra hoogspanningsmasten zou het probleem kunnen oplossen, maar volgens TenneT is het nog te vroeg daar uitspraken over te doen.

Hoogspanningsmasten in Borsele

In het rapport staat dat er voor één centrale in Borssele alleen plek is met "gunstige aannames" over de toekomst van het hoogspanningsnet. Bij de bouw van twee centrales ontstaan hoe dan ook problemen op het hoogspanningsnet. Twee nieuwe kerncentrales zouden in totaal tussen de 2 en 3,3 gigawatt moeten gaan produceren.

Flexibele stroom

Een van die gunstige scenario's is bijvoorbeeld dat er op een flexibele manier stroom aangeleverd of afgenomen kan worden. Dus als er veel stroom van zee komt, moeten installaties harder gaan draaien en minder hard als er minder wind is. Op dit moment gaat dat nog niet. Ook moeten grote Zeeuwse bedrijven hun installaties nog aanpassen voordat dit scenario uit kan komen.

De huidige kerncentrale

Het andere scenario is dat er meer manieren komen om de opgewekte elektriciteit te transporteren. Opties daarvoor zijn bijvoorbeeld de bouw van een waterstoffabriek die opgewekte stroom kan omzetten. Of het neerzetten van nieuwe hoogspanningsmasten tussen Borssele en Rilland om de stroom af te voeren. Daar is in Zeeland veel kritiek op. Zo heeft de Borselse Voorwaarden Groep als eis dat er geen nieuwe hoogspanningsmasten meer bij komen.

Nieuwe hoogspanningsmasten?

TenneT benadrukt nog niets te kunnen zeggen over nieuwe hoogspanningsmasten. Daar moet nog verder onderzoek naar gedaan worden volgens een woordvoerder van de netbeheerder: "Daar is het nog te vroeg voor. Het is van verschillende factoren afhankelijk." Volgens het rapport is het ook een optie om de plek waar windstroom aan land komt aan te passen. Als dat buiten Zeeland zou gaan gebeuren dan komt er weer ruimte vrij op het Zeeuwse hoogspanningsnet. Verder gaat TenneT onderzoeken of de knelpunten op het stroomnet minder worden na 2035.

- Zorgen om negeren van Zeeuwse voorwaarden voor de bouw van kerncentrales

- Nieuwe hoogspanningsmasten maken hinderlijk fluitgeluid bij bepaalde windrichtingen

- Keiharde voorwaarden provincie: geen hoogspanningsmasten en koeltorens bij nieuwe kerncentrales

Verzonden: 5/23/2025 5:59:16 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer / mevrouw,

Zie de bijlage.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

104928252_10821972_De_gevolgen_van_de_kerncentrales__380kV_en_de_MUK.pdf

Sociaal economische en maatschappelijke gevolgen na 380kV verdeelstation, MUK, gasopslag en kerncentrale: Ontwikkeling van de regio.

Aan : De RVO, in samenwerking met het KGG

Aan : De gemeente Terneuzen,
Afdeling Planologie
T.a.v. [redacted], team Planvorming

Beste mensen,

De RVO biedt de mogelijkheid om te reageren op de concept-NRD-kerncentrales.

Daarnaast kunnen inwoners van Terneuzen via Hoplr deelnemen aan een online enquete over hoe men als burger de toekomst van Terneuzen ziet, in de *Houtskoolschets Omgevingsvisie 2050-2075* van de gemeente.

Naar aanleiding hiervan deel ik met u mijn visie op de plannen.
Ik reageer naar beide partijen tegelijk, omdat het voor een normale burger zeer veel gevraagd is om steeds met een afzonderlijk schrijven zijn / haar mening te geven over een door partijen gezamenlijk gedragen onderwerp.

Vooropgesteld : Ik wil geen nieuwe kerncentrales ; Er zijn andere mogelijkheden om ons land van energie te voorzien, waarbij de natuur zijn werk kan doen. Deze mogelijkheden worden om politieke redenen niet benut. Daar ga ik verder niet op in.

De gemeente zet in op economische groei. Dit doet zij met ongekend grote plannen.
Een kerncentrale, MUK-verbinding, gasopslag en 380kV verdeelstation.
Allemaal industriële activiteiten bij Biervliet.

Wat betekent dit voor Biervliet en de regio ?

Om mij een mening te vormen begon ik rapportages door te nemen. Nog een keer de zienswijze van de Dorpsraad Biervliet aangaande de conceptnotitie reikwijdte,
rapportages op de website van de Dorpsraad, en op websites van de overheid.

Met dit schrijven :

Probeer ik mijn visie over de negatieve economische gevolgen en de impact op het welzijn van de regio te geven nu de gemeente inzet op het uitbreiden van de industrie en de komst van een kerncentrale.

Wijs ik op onze ***nationale veiligheid*** die mogelijk in het geding komt, vanwege het aantal schepen dat banden heeft met Rusland en langs de kerncentrale vaart.

Probeer ik duidelijk te maken dat als de gemeente financieel wil groeien door middel van economische expansie, het loslaten van de zware industrie en het inzetten op kennis en innovatie, ***de kenniseconomie***, een gezondere toekomst biedt in alle opzichten.

Probeer ik te laten zien dat op economisch vlak alles laten zoals het is, ook tot de mogelijkheden behoort.

U kan het met mij eens zijn of niet ; Ik stel het op prijs dat u er notie van neemt.

[redacted], Biervliet 23 mei 2025

Sociaal economische en maatschappelijke gevolgen na 380kV verdeelstation, MUK, gasopslag en kerncentrale : Ontwikkeling van de regio.

De gemeente zet in op economische groei. Dit doet zij met ongekend grote plannen.
Een kerncentrale, MUK-verbinding, gasopslag en 380kV verdeelstation.

Met dit schrijven :

Probeer ik mijn visie over de negatieve economische gevolgen en de impact op het welzijn van de regio te geven nu de gemeente inzet op het uitbreiden van de industrie en een kerncentrale.

Wijs ik op onze ***nationale veiligheid*** die mogelijk in het geding komt, vanwege het aantal schepen dat banden heeft met Rusland en langs de kerncentrale vaart.

Probeer ik duidelijk te maken dat als de gemeente financieel wil groeien door middel van economische expansie, het loslaten van de zware industrie en het inzetten op kennis en innovatie, ***de kenniseconomie***, een gezondere toekomst biedt in alle opzichten.

Probeer ik te laten zien dat op economisch vlak alles laten zoals het is, ook tot de mogelijkheden behoort.

Begrippen :

Sociaal economisch : *De economie met focus op mens en maatschappij.*
Mensgericht : Inkomen, leeftijd, burgerlijke staat, gezinsgrootte, religie, beroep en opleiding
Maatschappijgericht : hoe de (bedrijfsmatige) activiteit het welzijn van de mens of de maatschappij beïnvloedt, evenals het gebruik en voordeel van een locatie waar deze activiteit plaats heeft.

MUK : *multi utility kabel. Een buis die ondergronds of bovengronds loopt met daarin meerdere leidingen.*

380 kV verdeelstation : *Hoogspanningstransformator station op zeer grote schaal. Bestrijkt 20 hectare*

Mediaan besteedbaar inkomen : *Ongeveer het gemiddeld besteedbaar inkomen*

Engineering capaciteit : *De kennis, de middelen, en de hoeveelheid beschikbare manuren om een product te ontwikkelen*

Vluchtige stoffen : *Stoffen die snel verdampen in aanraking met de lucht. Daarom zeer brandbaar.*

Koolwaterstoffen : *Brandbare gassen en vloeistoffen die zijn opgeboud uit CH-verbindingen (koolstof en waterstof). Komt voort uit de raffinage van aardolie.*

Campus : *universiteitsterrein met voorzieningen (bibliotheek, sportruimtes etc) verblijfsruimten (woonruimte) voor studenten en docenten.*

Inhoudsopgave

MUK en gasopslag 5

380kV verdeelstation 5

De bouw van de kerncentrale heeft fincanciële gevolgen voor de aangrenzende dorpen. 6

De locatie van de kerncentrale 7

Ligt de kerncentrale veilig aan de Westerschelde ? 7

Toename woon-werkverkeer zonder vestiging in de regio als er meer (zware) industrie komt. 8

De Charme van Zeeuws Vlaanderen 9

De Toerisme sector 9

Uitbreiding industriezone is geen kenniseconomie 10

MUK en gasopslag

MUK staat voor multi utility kabel. Het is een buis die ondergronds of bovengronds loopt. Naast elektriciteit kunnen er door een MUK ook vluchtige stoffen getransporteerd worden. Aangezien er een gasopslag / gasverdeelstation gepland staat in de Braakman, zal deze gasopslag worden aangesloten op de MUK.
Bij het transport van gas en elektriciteit kan alles door één buis (met gescheiden leidingen inwendig) gaan, maar het kan ook door meerdere aparte buizen gaan die op hun beurt weer leidingen bevatten. De keuze voor het model MUK wordt bepaald door factoren als bouwkosten, de onderhoudskosten, diversificatie van te transporteren stoffen, het soort bodem, veiligheid , budget van de gemeente enz.

Vluchtige stoffen zijn koolwaterstoffen en het betreft in dit geval aardgas, nafta, benzine, diesel, lpg en hoogstwaarschijnlijk fijnere raffinageproducten als benzeen, tolueen, butadieen etc. Allemaal benodigd voor de industrie in Terneuzen.

De stoffen zullen bij aanlanding overgeheveld worden naar opslagtanks, en ter plaatse bewerkt worden, of direct verder vervoerd worden door middel van tanktransport over de weg, via de rails en via de scheepvaart.
Dit komt de luchtkwaliteit niet ten goede en gaat gepaard met een geuroverlast die zich over Biervliet en omgeving verspreid.
Het zal er altijd ruiken alsof wij ons midden in de Botlek bevinden.

380kV verdeelstation

Er staat een 380 kV verdeelstation gepland dat een ruimte inneemt van 20 hectare land.

Het verdeelstation produceert laag frequent geluid dat tot op kilometers afstand storend kan zijn. Als zich hier nog industrie dichtbij vestigt, dan wordt het geluid versterkt.
Op die manier is het geen verdeelstation meer in een landelijke omgeving, en voldoet het niet aan omgevingsvisie en omgevingsplan.

Zo'n transformatorstation creëert een magnetisch veld dat schadelijk is voor mens en dier. Het effect van de sterkte en de reikweidte van dit veld moet gecommuniceerd worden naar de bevolking.

Onderzoeksrapportages uit de voorbije jaren, gemaakt door private partijen en door de overheid geïnitieerd, aangaande de haalbaarheid van de MUK in combinatie met de 380kV-verbinding, zijn te vinden op de website :
https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/07/21/muk-westerschelde---marktanalayse-en-maatschappelijke-kosten-batenanalyse-light

De bouw van de kerncentrale heeft fincanciële gevolgen voor de aangrenzende dorpen.

De gemeente faciliteert de lopende onderzoeken naar de bouw van een kerncentrale door volledige medewerking te verlenen aan de Rijksoverheid. Hiermee is politieke neutraliteit van de baan. De gemeente wil " industrie laten groeien " om de financiële balans er gezonder uit te laten zien.

De bouw van een kerncentrale is specialistisch werk. Er zullen veel onderdelen door bedrijven kant-en-klaar worden aangeleverd, en veel fabricaten worden in-situ afgemonteerd en geïnstalleerd. Allemaal specialistisch werk dat met het oog op de kwaliteitsbewaking samengaat met meereizend personeel.
De bouwbedrijven in onze regio, hebben de benodigde engineering capaciteit niet in huis , en gaan financieel niet van de bouw profiteren.
Je ziet het aan de dorpen rond het Sloegebied met specifiek Nieuw-en Sint Joosland, 's Heerenhoek, Nieuwdorp, Lewedorp en Borssele. Die hebben zolang als de centrale er staat, 50 jaar inmiddels, niet economisch geprofiteerd. Deze dorpen hebben zelfs economische schade ondervonden door leegloop als gevolg van de nabijheid van industrie.

Onder de rook van het Sloegebied zijn de woningprijzen achtergebleven ten opzichte van dorpen die verder verwijderd liggen. Openbare voorzieningen zijn er gereduceerd.

In het rapport " *Lasten en lusten in balans, impactrapport kerncentrales* " opgesteld door de Hz-Univerity in opdracht van de provincie Zeeland en gemeente Borssele, wordt het mediaan besteedbaar inkomen genoemd binnen de gemeente Borssele ten opzichte van dit gemiddelde inkomen in de rest van Zeeland. We hebben het over een gemiddelde inkomensstijging van 160 euro in de maand per inwoner.
Borssele ligt in het Sloegebied, temidden van tientallen grote bedrijven. De bijdrage van deze bedrijven, het hele Sloegebied van 1800 hectare (bijna 20 vierkante kilometer) groot, is niet meegenomen. Niet zichtbaar is of het hogere inkomen komt door alleen de kerncentrale.

Zouden wij uitgaan van economisch gewin dan kunnen we ons de vraag stellen :
Is een industriegebied van 250 hectare in de achtertuin van Biervliet, het de inwoners waard om een dergelijke minieme inkomensstijging te verkrijgen ?

Het rapport is beschikbaar op de website van de gemeente Borssele en de provincie Zeeland. https://www.zeeland.nl/energie-en-klimaat/kernenergie

Kijken we naar we het rapport "*adviesrapport-rli-rob-rvs-elke-regio-telt* " van de Raad voor de Leefomgeving, dan zien we dat voor alle regio's in Nederland waar de kenniseconomie sterk is, dit besteedbaar inkomen aanzienlijk hoger ligt.
Het rapport is beschikbaar op
https://www.elkeregiotelt.nl/publicaties/rapporten/2023/03/27/adviesrapport-rli-rob-rvs-elke-regio-telt

Verderop in deze brief belicht ik het belang van de kenniseconomie voor Zeeuws Vlaanderen

De locatie van de kerncentrale

Waarom draagt Terneuzen de DOW-locatie niet aan voor de kerncentrales ?

In de volksmond wordt gesproken over het verdwijnen van DOW-Chemicals binnen nu en twee jaar tijd.
De gemeente heeft nauwe betrekkingen met DOW en kan hierop anticiperen.

Waarom wordt er tussen Sluiskil en Sas van Gent geen locatie-onderzoek verricht naar een kerncentrale ? De zienswijze van de Dorpsraad Biervliet duidt deze locatie aan voor de 380kV-verbinding.

De industrie-zone bij Sluiskil loopt van Terneuzen tot aan de landsgrens bij Sas van Gent.
De zone bestaat uit een paar grote bedrijven die zich onder de grootste stroomverbruikers van Nederland scharen. Ze zijn geconcentreerd bij Sluiskil en Sas van Gent, met daartussenin een tiental kilometers lang niemandsland.
In deze zone is het al 100 jaar lang een komen en gaan van industriële bedrijven.
De watervoorziening is aanwezig, en de toegankelijkheid bestaat.
De nieuwe sluizen, het kanaal met de weg ernaast, de spoorweg, en de N62 zorgen voor bereikbaarheid en verbinding met België.

Ongeacht de komst van de kerncentrale, is de beste oplossing dat alles (transformatorstation, MUK, gasopslag en kerncentrale) wordt aangelegd langs het kanaal. Zodat dat de bestaande natuur bij de Braakman en de Paulina met de mosselbanken, in stand blijft.

Ligt de kerncentrale veilig aan de Westerschelde ?

De Westerschelde is een belangrijke maritieme toegangspoort. Het is een vaarwater met jaarlijks ongeveer 50.000 scheepsbewegingen. Dit maakt het één van de drukste vaarwateren ter wereld.

Er varen veel schepen die geliëerd zijn aan landen die connecties hebben met Rusland, om zo de door de EU opgelegde sancties aan dat land te ontwijken.
De schepen varen onder een andere vlag dan die van het land waar ze eigendom van zijn.
Ook passeren er russiche schepen onder een andere vlag.
Daarbij is niet te zien welke nationaliteit de bemanning heeft zonder het schip te betreden.

Dit maakt een kerncentrale aan de Westerschelde een makkelijk doelwit voor sabotage en terrorisme. Het raakt niet alleen aan de veiligheid in de regio Zeeland, het raakt aan onze nationale veiligheid.

"*Tegen wil en dank begeleiden Nederlandse loodsen schepen uit de Russische schaduwvloot naar ankergebied de Everingen bij Borssele om daar goedkoop te tanken* "

https://www.omroepzeeland.nl/nieuws/16372398/loodsen-voelen-zich-niet-prettig-bij-begeleiding-russische-schaduwvloot-maar-beeld-van-oude-roestbakken-klopt-niet

Toename woon-werkverkeer zonder vestiging in de regio als er meer (zware) industrie komt.

In Zeeuws Vlaanderen is er een tekort aan personeel vanwege de vergrijzing en de wegtrekkende jongeren die gaan studeren. Kennis vloeit weg.
Wat overblijft zijn de jongeren die lokaal een opleiding hebben gevolgd.
Zeeuws Vlaanderen ligt omsloten door industriegebied : Vlissingen-Oost, Bergen op Zoom, Gent, Antwerpen.
De huidige industrie zal met hulp van de gemeente personeel moeten binnenhalen. Dit blijkt uit de reeds gefaciliteerde concentratie van arbeidsmigranten in Terneuzen.
Het benodigde personeel voor de industrie zal bestaan uit nieuwe arbeidsmigranten en forensen die zullen reizen vanuit België en de noordelijk gelegen delen van Zeeland / Noord Brabant.

Een eigen (koop)woning is voor de werkende jong volwassene onbetaalbaar. Huurwoningen zijn er niet, of de wachtlijst duurt te lang.
Dit resulteert in meer wegverkeer.
Uitgaven voor levensonderhoud, vermaak en cultuur zullen niet lokaal gedaan worden.
Het kleine Biervliet profiteert niet van deze economische groei.
Tenzij er een volledig dorp (stad) bestaande uit de goedkoopste huizen, winkels en overige voorzieningen, tegen het oude Biervliet aan wordt gebouwd, zodat arbeiders hier echt kunnen wonen.

" Waar fabrieken staan is de PVV groot " Josse deVoogd, electoraalgeograaf over de regio Terneuzen.

Zie de interessante televisie uitzending over Zeeuws Vlaanderen waarin naar een antwoord wordt gezocht op de vraag of de grensgebieden van Nederland vergeten zijn door Den Haag en de rest van het land :
https://npo.nl/start/serie/stand-van-nederland/seizoen-18_1/stand-van-nederland-aangehaakt_1/afspelen

De Charme van Zeeuws Vlaanderen

Zeeuws Vlaanderen is altijd een dun bevolkt gebied geweest. Uitgezonderd in oorlogstijd als dorpen lokaal vluchtelingen opvingen en er militairen aanwezig waren.
Het is een bijzondere regio in Nederland. Er bestaat veel ongerepte natuur, landbouw en veeteelt, en nog weinig bebouwing.

Deze combinatie van factoren geeft de regio zijn charme en trekt mensen aan die op zoek zijn naar ruimte en rust en betaalbaar wonen. Het maakt dat er al jaren een trend gaande is met mensen die vanuit de randstad naar landelijk gebied in de provincie trekken. Zo gebeurt het bijvoorbeeld ook met de Achterhoek.
Mensen die hun beroep uitoefenen in de gezondheidszorg, de dienstverlening en de wetenschap. Het is juist deze laag uit de bevolking die Zeeuws Vlaanderen nodig heeft.

Door in te zetten op industrie verkwanselt de gemeente de schoonheid, de charme en de mogelijkheden van onze regio. Waarbij aantoonbaar de bevolking niet groeit, de welvaart niet toeneemt en de voorzieningen niet zullen toenemen.

De zienswijze van de dorpsraad pleit voor behoud van de bestaande economische dragers. Waarom kunnen we onze regio niet laten zoals deze is ?
" Nederland is een verzameling buitengewoon interessante regio's. De optelsom van deze regio's is Nederland. " Jantine Kriens " Voorzitter van de Raad voor de Leefomgeving (Rli) in de televisie uitzending over Zeeuws Vlaanderen.

Uitgebreide informatie is beschikbaar in het adviesrapport van de RLi :
https://www.elkeregiotelt.nl/publicaties/rapporten/2023/03/27/adviesrapport-rli-rob-rvs-elke-regio-telt

De Toerisme sector

Het toerisme bestaat bij de charme van Zeeuws Vlaanderen : Het landelijk karakter in combinatie met natuurgebieden en de zee.
Bij de buren, gemeente Sluis, staat het toerisme symbool voor economische groei. De grond wordt duur verkocht. Dit levert een éénmalige inkomstenpost op.
Daarna bouwt een roedel locale aannemers de kust vol met hotels, appartementen en campings. Dit bouwen levert de aannemers een vast inkomen op. Totdat het bouwen klaar is.

De toerisme-industrie op zich zelf, draagt nauwelijks bij aan de algehele economie. Zie het als een kers op de taart. Inkomen uit toerisme is seizoensgebonden en biedt niet het vaste inkomen dat mensen nodig hebben om in Nederland fatsoenlijk te kunnen leven.
Toerisme is plaatselijk gebonden en verschaft een bestaan aan een hand vol restauranthouders, campinghouders, winkeliers, en een enkele makelaar.
Toerisme vind je verspreid door heel Nederland. Het kan goed samen gaan met de bestaande agrarische activiteiten in combinatie met een op kennis- en innovatie gericht bedrijfsleven. Als de zware industrie uitbreidt, dan heeft Terneuzen straks het "Industrieeltoerisme " uitgevonden.

Uitbreiding industriezone is geen kenniseconomie

Als de gemeente een economische uitbreiding wil verkrijgen, dan biedt loslaten van de zware industrie en inzetten op kennis en innovatie, ***de kenniseconomie***, een gezondere toekomst in alle opzichten.

Uitbreiden van de industriezone betekent niet een uitbreiding van de kenniseconomie. Een economie waar Terneuzen speciaal op inzet met de honderd-plus-miljoenen- kostende-campus. Dit staat haaks op elkaar.

Een kenniseconomie werkt aan innovatie, ontwikkeling en diensten.
Het ontbreken hiervan veroorzaakt een scheve verhouding met beroepen in de beroepsbevolking. Dit is eigenlijk in heel Zeeland het geval.
Het ontbreken van kenniseconomie werkt nog verder door. Het veroorzaakt een beperkte keuze in beroepsopleidingen na het voortgezet onderwijs, en zorgt ervoor dat jongeren hun studie buiten de provincie doen. Jongeren die hun opleiding aan de HZ en de toekomstige campus volgen, verlaten eveneens de provincie om passend werk te vinden.

Als zich hier een kenniseconomie vestigt dan wordt de verhouding in de beroepsbevolking rechtgetrokken, doordat er een aandeel maakindustrie nodig is. Kennisindustrie is namelijk afhankelijk van vele toeleveringsbedrijven. Vergelijk de situatie met Noord-Brabant. Daar is de meest hoogwaardige innovatieve industrie van Nederland gevestigd, met in de periferie vele toeleveringsbedrijven.
Het handje vol met toeleveranciers dat nu in Zeeland produceert, levert hun producten af buiten onze provincie.

Wanneer het kennisniveau laag blijft en daarmee de innovatie en kennisindustrie wegblijft, dan heeft dit grote invloed op de ontwikkeling van een regio. Een academisch ziekenhuis zal er zich bijvoorbeeld niet willen vestigen en er zal hooguit een streekziekenhuis aanblijven. Dit is in Zeeuws Vlaanderen al decennia het geval.

Specialistische sectoren als biotechnologie, levensmiddelentechnologie, biomechanica, pharmacie, enzovoorts, zullen allemaal voor een andere regio blijven kiezen om zich te vestigen.

De bestaande industriezone bij de Braakman kan omgevormd worden door op de plaats van vertrekkende bedrijven, nieuwe innovatieve hi-tech bedrijven aan te trekken.
Met een samenwerking van bedrijven, hogeschool / universiteit en de gemeente, zou er een mooie start naar een Zeeuwse Vlaamse kenniseconomie gemaakt kunnen worden.

Meer over kenniswerken op :
https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/nieuws/waarom-limburg-internationale-afgestudeerden-nodig-heeft

De landbouw en veeteelt niet meegerekend, is er al 60 jaar lang zware industrie in Zeeuws Vlaanderen.
Industrie vraagt naar operatief- en onderhoudspersoneel. Dit betekent dat er veelal lager en middelbaar opgeleid personeel werkt :
De ploegendiensten wonen in Zeeuws Vlaanderen en de hbo en universitair geschoolden wonen aan de overkant of in België, in een villawijk.
Voor de expats, staat het merendeel van de huizen van DOW ten noorden van de Westerschelde.

Als de gemeente hiervoor kiest dan accepteert zij de daarmee gepaard gaande lagere levensverwachting, beperkte onderwijsvoorziening, verminderde bestaanszekerheid en beperkte maatschappelijke en culturele voorzieningen.

Accepteert de bevolking dit ook ?
De gemeente doet er goed aan om de bevolking over deze opoffering informeren.

Tot slot verschijnt tijdens het schrijven van deze tekst een artikel in de krant. Het laat zien dat inzetten op andere sectoren dan industrie kansen biedt voor bevolkingsgroei, gepaard gaande met maatschappelijke voorzieningen, meer welvaart en betere kwaliteit van leven :

https://www.omroepzeeland.nl/nieuws/17452703/nieuwe-stad-in-zeeland-moet-natuur-en-bereikbaarheid-combineren-om-randstedelingen-te-lokken

Verzonden: 5/23/2025 6:32:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte lezer(es),

Ik heb een deel van uw Nieuwbouw kerncentrales-concept-NDR gelezen en begrepen dat er heel zorgvuldig onderzoek wordt gedaan naar de veiligheid van de kerncentrales die eventueel gebouwd gaan worden.

Echter in deze onrustige tijden, vooral wat het klimaat betreft ,en wij niet in de toekomst kunnen kijken, vind ik het onverantwoordelijk om kernafval achter te laten voor de komende bewoners van onze planeet.

Hoe goed ook voorbereid op aardbevingen,overstromingen enz.ik vind dat ,zolang er geen oplossing is voor het gevaarlijke kernafval we dit niet mogen achterlaten voor de komende generaties.

Wat mij betreft geen nieuwe kerncentrales maar minder gebruik van energie .

Respect voor onze aarde, de natuur en alle levende wezens.

Wij buiten de aarde uit en vervuilen haar, hoe goed en nauwkeurig uw onderzoek ook is, met het afval van kerncentrales zadelen wij komende generaties en de aarde op met héél gevaarlijk afval.

Dit vind ik meedogenloos.In plaats van te minderen gaan we verder vervuilen om aan onze tomeloze behoeften te blijven voorzien.

Ik wens u veel mededogen toe voor de aarde,het leven en de toekomstige bewoners van deze planeet.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 5/24/2025 3:22:00 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie bij de Maasvlakte is geen goed idee, omdat dit gebied al veel te verduren heeft gehad met de bouw van deze Maasvlakte bij 2 kwetsbare Natura 2000 gebieden en de toekomstige bouw van 2 mega windturbines bij Haringvlietdam kant Hellevoetsluis. En sinds kort is dit gebied ook door Defensie aangewezen als zogenaamd - laagvlieggebied - door de huidige geopolitieke situatie.

Daarnaast is dit gebied bij de Maasvlakte gevoelig voor grondverzakkingen door o.a verzilting en afkalvend duinlandschap. Dit zou gevaar op kunnen leveren voor een toekomstige kerncentrale nabij de Maasvlakte. Kortom

geen kerncentrale bij Zuid-Holland.

Verzonden: 5/24/2025 11:32:08 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1. Geweldig dat er vaart wordt gemaakt met concreet verkennen en hopelijk snel vaststellen van locaties voor de bouw van nieuwe kerncentrales! Dit is essentieel voor de stabiliteit van het Nederlandse elektriciteitsnet.

2. Als voordeel van kerncentrales zou ook genoemd moeten worden hun inertia om de stabiliteit van het grid te garanderen vooral om de varieteit van niet constante zon en wind-energie op te vangen. Kerncentrales zijn dus belangrijk om black-outs als recentelijk in Spanje te voorkomen.

3. Waarom wordt de restwarmte niet beter benut voor (duurzaam) verwamen van woningen of bedrijven?

Verzonden: 5/25/2025 10:42:15 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zeeuws vlaanderen is niet wenselijkvoor kerncentrales, de infrastructuur is niet berekend op deze grote projecten. Kostbare landbouwgrond vernietigen voor woningbouw, want waar ga je alle die arbeidskrachten laten wonen. Het is toch geen optie om kostbare natuur te verniegen. Zoek een andere locatie of optie om te gaan bouwen

Verzonden: 5/25/2025 1:25:48 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wat ik steeds mis in de rapportages, verkenningen en procedures is:

Waar blijft het radioactieve afval op korte en lange termijn ?

Verzonden: 5/25/2025 2:50:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kerncentrales passen nergens in Nederland. Afgezien van de veel te hoge kosten, het afvalprobleem en de afhankelijkheid van buitenlandse grondstoffen, wordt voorbijgegaan aan het zijn van een doelwit in geval oorlog. Dit is recent nog gebeurd in Oekraïne. Daarom wil dat in het onderzoek ook de consequenties van oorlogsdreiging worden meegenomen.

Verzonden: 5/26/2025 8:47:59 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik zou graag zien dat er een stap terug gedaan wordt in het onderzoek door de rijksoverheid.

Elektriciteitscentrales op basis van kernsplitsing zijn vanwege het ontbreken van een goede, permanente oplossing voor het afvalprobleem geen goede oplossing voor de transitie van fossiele energie naar andere bronnen. Ook blijft het risico voor rampen zoals in de afgelopen decennia (Three Miles, Tsjernobyl, Fukushima) aanwezig.

De tijd, energie en de miljarden euro's kunnen beter ingezet worden op bijvoorbeeld andere warmtebronnen (geothermie e.d.) en ook koudebronnen (!), zodat elektriciteit in ieder geval niet verder voor de verwarming en koeling van gebouwen gebruikt gaat worden.

Er hoeven derhalve geen locaties voor nieuwbouw van kerncentrales onderzocht te worden. En Borssele kan dicht.

Verzonden: 5/26/2025 9:42:51 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Delta21 bv

Zienswijze/reactie

Ik mis bij de discussie over kerncentrales en waterstof, de kansen die Pumped Hydro Storage bieden. Wereldwijd is 90% van alle opslag PHS, het is goedkoop, robuust, aanslag-proof, een 100% Nederlands product, een exporteerbaar concept, maar vooral 100% bewezen technologie, zonder risico van een prijsoverschrijding. PHS kan heel goed toegepast worden in Nederland en prima worden gecombineerd met wind, zon, waterstof en kernenergie. Zie het uitgewerkte plan Delta21 op de website www.delta21.nl.

Vervang één kerncentrale door Delta21 met 34 GWH opslagcapaciteit en 2-6 GW vermogen en je bent goedkoper en beter uit.

104943007_10824842_CE_Delft_240478_Pompwateropslag_in_energiesysteem_2035_Def.pdf

Pompwateropslag in energiesysteem 2035

Onderzoek naar Nederlandse energiesysteem en Delta21

Witteveen Bos

CE Delft
Committed to the Environment

Pompwateropslag in energiesysteem 2035

Onderzoek naar Nederlandse energiesysteem en Delta21

Dit rapport is geschreven door:
[redacted])
[redacted](Witteveen + Bos)

Delft, CE Delft, april 2025

Publicatienummer: 25.240478.100

Opdrachtgever: Provincie Zuid-Holland
Alle openbare publicaties van CE Delft zijn verkrijgbaar via www.ce.nl

Meer informatie over de studie is te verkrijgen bij de projectleider [redacted] (CE Delft)

© copyright, CE Delft, Delft

CE Delft
Committed to the Environment

CE Delft draagt met onafhankelijk onderzoek en advies bij aan een duurzame samenleving. Wij zijn toonaangevend op het gebied van energie, transport en grondstoffen. Met onze kennis van techniek, beleid en economie helpen we overheden, NGO's en bedrijven structurele veranderingen te realiseren. Al sinds 1978 werken betrokken en kundige medewerkers bij CE Delft om dit waar te maken.

Inhoud

	Samenvatting	3
1	Inleiding	6
	1.1 Aanleiding	6
	1.2 Varianten voor analyse	6
	1.3 Uitgangspunten en scope studie	7
	1.4 Leeswijzer	8
2	Resultaten systeemanalyse	9
	2.1 Referentie met Delta21	9
	2.2 Vrije optimalisatie	11
	2.3 Variant: Geen 24-uursopslag	13
	2.4 Variant: Lage batterijprijzen	15
	2.5 Variant: Commerciële discontovoet/WACC	15
	2.6 Verkenning: Bij welke kosten leidt Delta21 tot lagere systeemkosten?	17
3	Resultaten marktanalyse en businesscase	19
	3.1 Elektriciteitsprijzen	19
	3.2 Businesscase Delta21	20
4	Conclusies	23
	4.1 Belangrijkste conclusies	23
	4.2 Duiding verschillen eerdere studie CE Delft naar Delta21	24
	Literatuurlijst	26
A	Aannames	27
	A.1 Algemene aannames	27
	A.2 Beleidsaannames	27
	A.3 Aannames Delta21	28
	A.4 Aannames varianten	30
B	Het PyPSA-model	32

Samenvatting

In 2024 publiceerden CE Delft en Witteveen+Bos een rapport over het elektriciteitssysteem in 2035[1] (CE Delft & Witteveen+Bos, 2024). Pompwateropslag, zoals Delta21, viel daarbij buiten scope. Deze vervolgstudie onderzoekt de mogelijke rol van pompwateropslag in het Nederlandse elektriciteitssysteem in 2035. Hierbij zijn twee configuraties van het valmeer geanalyseerd: 2 GW en 6 GW, beide met een volume van 34 GWh. Daarnaast hebben we een analyse gedaan naar de optimale configuratie van het valmeer.

Onderzoeksopzet: Systeemanalyse en marktdynamiek

De studie bestaat uit twee onderdelen:

- **Systeemanalyse:** in dit deel bepalen we de impact van het valmeer van Delta21 in een CO_2-vrij elektriciteitssysteem voor Nederland en Noordwest-Europa in 2035. Met behulp van een optimalisatiemodel brengen we het volledige energiesysteem in kaart, om de impact van het valmeer op de invulling van de energiemix en de systeemkosten te bepalen. De systeemanalyse is uitgevoerd voor een referentiescenario, gebaseerd op de richtwaardes van het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), en voor diverse gevoeligheidsscenario's. De belangrijkste uitgangspunten daarbij zijn:
  - een sterke groei van elektriciteitsvraag en -aanbod in lijn met het NPE;
  - de inzet van blauwe en groene waterstof voor elektriciteitsproductie;
  - prijzen en technisch potentieel, gebaseerd op aannames CE Delft.
- **Marktdynamiek en businesscase:** naast de systeemanalyse hebben we ook de marktdynamiek van het energiesysteem bepaald en een inschatting gemaakt van een businesscase voor het valmeer, gebaseerd op de day-aheadmarkt; op de overige markten wordt gereflecteerd. Het huidige marktmodel en beleid bieden op dit moment geen garantie voor voldoende investeringszekerheid voor hernieuwbare energie en flexibiliteit. Hiervoor brengen we eerst de prijsvorming op de elektriciteits- en waterstofmarkt in kaart en bepalen we tegen welke prijzen het valmeer stroom inkoopt en verkoopt. Op basis daarvan brengen we de businesscase voor het valmeer in kaart, en vergelijken deze met die van vergelijkbare technieken.

Delta21 concurreert met andere opslagtechnieken, puur de energiefunctie naar verwachting niet kosteneffectief

Uit de systeemanalyse blijkt dat het valmeer van Delta21 vooral 24-uursopslag vervangt, aangezien beide opslagtechnieken voor langere tijd elektriciteit kunnen opslaan. Zo kan de 2 GW-configuratie van Delta21 gedurende 17 uur op maximaal vermogen leveren. Dit betekent dat de afweging rondom het valmeer vooral een afweging is met andere opslagtechnieken.

Inzet van het valmeer heeft beperkte impact op de verdere invulling van het energiesysteem, maar leidt in bijna alle scenario's tot hogere systeemkosten. Deze kosten omvatten productie-, transport- en flexibiliteitskosten. Dit komt doordat de aangenomen kosten voor 24-uursopslag lager liggen dan de kosten van het valmeer.

[1] https://ce.nl/publicaties/elektriciteitsmix-en-marktdynamiek-in-2035-co2-vrij-elektriciteitssysteem/

Er is echter onzekerheid over de toekomstige kostenontwikkeling en beschikbaarheid van deze technieken voor 24-uursopslag. Als 24-uursopslag niet van de grond komt, of veel duurder uitvalt, dan is een energiesysteem met de 2 GW-variant van Delta21 ongeveer even duur als een energiesysteem zonder Delta21.

De energiefunctie van het valmeer van Delta21 is echter niet de enige functie. De maatschappelijke waarde van de overige functies, zoals waterveiligheid, kan ervoor zorgen dat het valmeer een kosteneffectieve maatschappelijke waarde levert, ook als de energetische inzet van het valmeer niet leidt tot lagere kosten voor het energiesysteem.

Vergelijking van configuraties: 2 GW gunstiger dan 6 GW

In alle scenario's blijkt de 2 GW-variant kostenefficiënter dan de 6 GW-variant. De 6 GW-variant kent relatief hogere investeringskosten. Daarnaast kan de 2 GW-variant langer stroom leveren, en zien we dat langetermijnopslag meer waarde toevoegt aan het energiesysteem.

Als het vermogen niet vast wordt gezet op 2 of 6 GW, maar vrij wordt geoptimaliseerd, dan resulteert dit in een vermogen van 0,66 GW (bij een gelijke opslagcapaciteit van 34 GWh). Dit wijst erop dat een nog kleiner vermogen kostenefficiënter kan zijn, mede omdat het realiseren van meer vermogen relatief duur is in vergelijking met andere technieken voor elektriciteitsopslag over meerdere uren, en maar beperkt meerwaarde levert.

Businesscase energiefunctie lastig door lage elektriciteitsprijzen

De elektriciteitsprijzen zullen in 2035 naar verwachting een stuk lager liggen, met name door grote overschotten van hernieuwbare opwek door forse groei van deze bronnen. Hierdoor zijn de opbrengsten uit spreads (verschil tussen de inkoop- en verkoopprijs) te laag om de investerings- en netkosten van het valmeer terug te verdienen. In beide configuraties resulteert dit in een negatieve businesscase voor de energiefunctie van het valmeer, waarbij de 2 GW-configuratie weliswaar beter scoort dan de 6 GW-variant. De overige maatschappelijke waarden buiten het energiesysteem zijn geen onderdeel van de scope van deze studie.

Deze studie is alleen gebaseerd op de day-aheadmarkt en niet op de overige markten; hoewel deze overige markten extra inkomsten bieden, zijn deze naar verwachting onvoldoende voor een rendabele en zekere businesscase. Deze conclusie geldt overigens ook voor andere opslagtechnieken en flexibele bronnen. Daarom is er naar verwachting aanvullend beleid nodig, aangezien deze technieken wel maatschappelijke waarde hebben. Dit aanvullende beleid zal dan ook een positieve impact hebben op de businesscase voor het valmeer.

Daarnaast zijn er verschillende potentiële positieve ontwikkelingen die de businesscase zouden kunnen verbeteren in de toekomst: alternatieve transportrechten, andere prijsontwikkelingen of minder snelle groei van andere flexbiliteitsbronnen, zoals demand side response of 24-uurs. Maar ook dan zal de businesscase uitdagend zijn.

Naast de businesscase is ook de financiering van het valmeer een belangrijk aandachtspunt. Vanwege de onbekendheid met de techniek, onzekerheid over marktontwikkelingen én de hoge investeringskosten, kunnen de financieringskosten oplopen.

Tekstkader 1 - Vergelijking met eerder onderzoek van CE Delft naar Delta21

CE Delft deed eerder onderzoek naar de potentiële rol van het valmeer van Delta21. Zowel het vorige als het huidige onderzoek onderschrijven een belangrijke rol voor opslag, een functie die Delta21 mogelijk kan invullen. Er zijn echter verschillen:

- **Verschil in scope:** in dit onderzoek is een systeemoptimalisatie uitgevoerd; dit was in het eerdere onderzoek niet gedaan. Daar is de rol van het valmeer op een andere manier onderzocht.
- **24-uursopslag:** uit het vorige onderzoek kwam naar voren dat Delta21 kostencompetitief kan zijn met andere bronnen van flexibiliteit, maar daarin was 24-uursopslag niet meegenomen. Uit dit vervolgonderzoek volgt dat (goedkopere) 24-uursopslag een belangrijke reden is dat Delta21 tot hogere systeemkosten leidt. Er is echter nog wel belangrijke onzekerheid over kosten en potentiële omvang van 24-uursopslag. In de systeemmodellering zonder 24-uursopslag blijkt dat Delta21 resulteert in gelijke totale systeemkosten.
- **Slechtere businesscase door lagere prijzen:** de businesscase pakt in dit onderzoek minder gunstig uit door de aangenomen grote hoeveelheid hernieuwbare opwek. Deze grote hoeveelheden hernieuwbare opwek zijn in lijn met de ambities van de Rijksoverheid en lopen vooruit op ontwikkeling van meer vraag naar elektriciteit. Dit leidt tot lagere elektriciteitsprijzen, wat negatief uitwerkt op de rendabiliteit van Delta21.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2024 publiceerde CE Delft en Witteveen+Bos een rapport over het energiesysteem in 2035[2] (CE Delft & Witteveen+Bos, 2024). In de scope van die studie is geen pompwater-opslag zoals Delta21 opgenomen. In deze vervolgstudie onderzoeken we de rol van pomp-wateropslag in het Nederlandse elektriciteitssysteem in 2035.

In dit vervolgonderzoek staan drie onderzoeksvragen centraal:

1. Op welke manier beïnvloedt pompwateropslag de energiesysteemconfiguratie en welke rol vervult dit in de Nederlandse energiemix in 2035?
2. Welke eigenschappen resulteren erin dat een pompwateropslag leidt tot lagere kosten van de Nederlandse energiemix van 2035? Oftewel: wat is vereist om pompwateropslag tot lagere systeemkosten te laten leiden?
3. Wat zijn de inkomsten van het valmeer en hoe ziet de businesscase voor de energie-functie van het valmeer eruit?

We modelleren twee configuraties van het valmeer: 2 en 6 GW en beide met een volume van 34 GWh. Daarnaast zijn analyses uitgevoerd over een optimalisatie van Delta21 qua vermogen en capaciteit.

In Bijlagen A en B worden de aannames en het gehanteerde model voor dit onderzoek toegelicht.

1.2 Varianten voor analyse

Er zijn relevante varianten geselecteerd met de belangrijkste onzekerheden rond Delta21 en in lijn met de studie 'Elektriciteitsmix en marktdynamiek 2035'. De varianten verschillen allen in één gevoeligheidsgraad van het referentiescenario. De varianten zijn weergegeven in Figuur 1 en zijn:

- De referentie bestaat uit de situatie zonder Delta21, waarbij we de twee configuraties van Delta21 toevoegen, oftewel 2 en 6 GW met een volume van 34 GWh.
- Voor de varianten gaan we uit van Delta21 met 2 en 6 GW configuratie. De gevoelig-heidsvarianten die we uitvoeren zijn:
  - geen vormen van 24-uursopslag beschikbaar;
  - lage prijs van batterijen;
  - een commerciële discontovoet van 8% in plaats van maatschappelijke optimalisatie met discontovoet van 2,25%;
  - kostprijs van Delta21 met de bovenkant van de prijsrange.
- Daarnaast voeren we een vrije optimalisatie uit waarbij er een bepaalde hoeveelheid van Delta21 geplaatst kan worden, waarbij we dit doen voor varianten met en zonder beschikbaarheid van 24-uursopslag.
- We berekenen ook het omslagpunt waarbij Delta21 kosteneffectief wordt in het energiesysteem, dit geeft inzicht in welke overige inkomsten gerealiseerd dienen te worden als de energieopslagfunctie alleen onvoldoende is.

[2] https://ce.nl/publicaties/elektriciteitsmix-en-marktdynamiek-in-2035-co2-vrij-elektriciteitssysteem/

Figuur 1 - Varianten studie

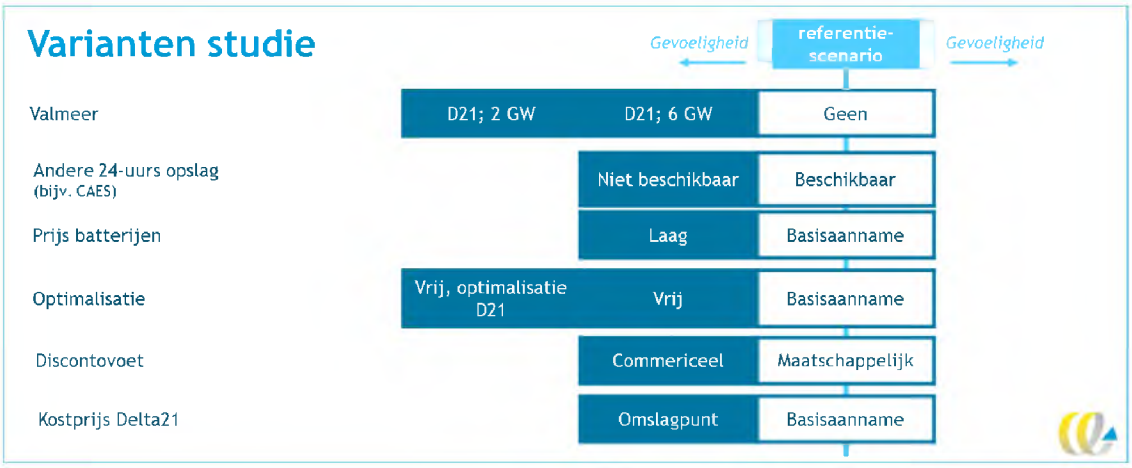

1.3 Uitgangspunten en scope studie

We hanteren in deze studie de uitgangspunten van het Nationaal Plan Energiesysteem. Dit omvat twee aanknopingspunten voor deze studie: een scenario over ontwikkeling van vraag en aanbod voor 2035 en beleidsaannames over de vormgeving van het energiesysteem. De belangrijkste daarin zijn:

- Snelle ontwikkeling van zon en wind, waarbij aanbod sterk ontwikkeld wordt en gedeeltelijk vooruit loopt op de vraag. Deze groei stagneert nu en daarom zal extra beleid vereist zijn om die groei te bewerkstelligen.
- Blauwe waterstof is toegestaan voor elektriciteitsproductie, naast groene waterstof. Er wordt een kostenafweging gemaakt tussen deze twee waterstofbronnen. Groene waterstof dient gebruikt te worden in de industrie, in lijn met Europese verordeningen. Groene waterstof kan geproduceerd worden in Nederland of de EU of kan worden geïmporteerd.
- Groei van de elektriciteitsvraag in lijn met de scenario's van de netbeheerders. Hiervoor zijn er nu verschillende belemmeringen zoals netcongestie en stijgende kosten (elektriciteit en netkosten), maar deze hoeveelheden worden nu nog niet als onrealistisch gezien.
- Voor kernenergie wordt gesproken over maximaal één kerncentrale in 2035 van 1,6 GW en een tweede in 2037. In het referentiescenario gaan we uit van een 1,6 GW kerncentrale in Borssele bovenop de huidige 500 MW.
- We nemen aan dat Nederland en de andere landen op jaarbasis 95% zelfvoorzienend moeten zijn in hun directe elektriciteitsgebruik. Waterstofproductie valt dus niet onder deze eis.

Er is dus onzekerheid over of dit scenario realiteit kan worden in 2035, mede afhankelijk van internationale ontwikkelingen. Daarbij voorzien we dat er beleid nodig is op verschillende gebieden om de doelstellingen in dit scenario te behalen. Het is echter wel de huidige beleidsvisie van de overheid, waar deze studie een concretisering van is.

Daarnaast is de scope van deze studie en het PyPSA-model afgebakend. In het model wordt alleen de day-aheadmarkt gemodelleerd en geen andere inkomstenbronnen. Op potentiële inkomsten uit andere markten reflecteren we in Paragraaf 3.2.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport omvat:

- De resultaten van de systeemanalyse voor het referentiescenario en de verschillende varianten in Hoofstuk 2.
- De resultaten van de marktanalyse en businesscase in Hoofdstuk 3.
- De conclusies en aanbevelingen in Hoofdstuk 4.
- De aannames voor deze studie en de varianten in Bijlage A.
- Een beschrijving van het model in Bijlage B.

2 Resultaten systeemanalyse

In dit hoofdstuk bespreken we de belangrijkste resultaten van de systeemoptimalisatie voor het energiesysteem van Nederland en Noordwest-Europa in 2035, met en zonder het valmeer van Delta21. In de systeemoptimalisatie is middels modellering bepaald welke vermogens en inzet van verschillende productie- en flexibiliteitsbronnen en uitbreidingen van de energie-infrastructuur leiden tot de laagste maatschappelijke kosten.
Daarbij rekenen we varianten door zonder het valmeer van Delta21, en varianten met de 2 en 6 GW-variant van het valmeer. Op die manier bepalen we de impact van het valmeer op de invulling van de energiemix en de systeemkosten

We bepalen de optimale energiemix (met en zonder Delta21) voor een referentiescenario, waarin we aansluiten bij de richtwaardes van het NPE. Daarnaast doen we een vrije optimalisatie, waarin we niet aansluiten bij de richtwaardes van het NPE, en enkele gevoeligheidsanalyses. We bepalen met deze gevoeligheidsanalyses of de potentiële rol en meerwaarde van het valmeer wijzigt door het veranderen van aannames en randvoorwaarden.

Tekstkader 2 - Alleen analyse op directe kosten

In dit onderzoek bepalen we de kostenoptimale energiemix in Nederland en Noordwest-Europa, onder verschillende randvoorwaardes en aannames. Hierbij kijken we echter alleen naar directe kosten. De kostenoptimale energiemix is niet per definitie ook de maatschappelijk optimale energiemix, aangezien er ook andere maatschappelijke afwegingen zijn dan alleen kosten. Voorbeelden zijn het ruimtegebruik, de impact op de omgeving en publieke acceptatie.

2.1 Referentie met Delta21

In 2035 wordt het grootste deel van de elektriciteit opgewekt met wind en zon; volgens de richtwaarde van het NPE is dit 35 GW wind op zee, 11 GW wind op land en 90 GW zon-pv. De modellering neemt deze waardes over; in een vrije optimalisatie ziet deze mix er anders uit. Zie hiervoor Paragraaf 2.2.

Delta21 heeft als primaire effect dat het andere energieopslag vervangt. Met de introductie van Delta21 met 2 GW vervangt dit 1,8 GW 24-uursopslag en met een 6 GW-configuratie vervangt het 3,1 GW. De 6 GW-configuratie vervangt relatief minder vermogen aan 24-uursopslag doordat het aantal uren dat stroom geleverd kan worden op maximaal vermogen bij die configuratie kleiner is, en er ook voor langere periodes van tekorten en overschotten behoefte aan opslag blijft.

Bij de overige bronnen van productie en flexibiliteit zijn de verschillen miniem. Plaatsing van Delta21 zorgt voor iets meer curtailment en elektrolysecapaciteit enerzijds (meer overschotten), en iets meer inzet van waterstofcentrales en import anderzijds (meer tekorten). Dit komt vermoedelijk doordat Delta21, ten opzichte 24-uursopslag, minder uren elektriciteit kan opslaan en leveren. De verschillen zijn echter zeer beperkt. Tot slot kan Delta21 ervoor zorgen dat iets minder vraag afgeschakeld wordt op momenten met forse tekorten van elektriciteit, al is de hoeveelheid elektriciteit die afgeschakeld wordt zeer beperkt in alle gevallen.

Tabel 1 - Overzicht belangrijkste resultaten referentiescenario

	Referentie zonder Delta21	Referentie met Delta21 - 2 GW	Referentie met Delta21 - 6 GW
Delta21	0 GW	2 GW; 34 GWh	6 GW; 34 GWh
24-uursopslag	9,0 GW	7,2 GW	5,9 GW
Waterstofcentrales	8,6 GW	8,6 GW	8,6 GW
Batterijen	0 GW	0 GW	0 GW
Elektrolyse	5,2 GW	5,4 GW	5,8 GW
Afschakeling vraag	1,3 GWh	1,2 GWh	0,9 GWh
Productie (TWh)			
Waterstofcentrales	7,2 TWh	7,3 TWh	7,3 TWh
Kernenergie	9,5 TWh	9,3 TWh	9,5 TWh
Curtailment	23,7 TWh	26,1 TWh	23,7 TWh
Import (+) of export (-)	-1,9 TWh	1,6 TWh	1,4 TWh
Systeemkosten			
Impact op systeemkosten	€ 11,9 miljard	+€ 0,1 miljard (1,0%)	+€ 0,3 miljard (2,3%)
Maatschappelijke kosten per MWh elektriciteit	35,9 €/MWh	36,2 €/MWh	36,7 €/MWh

Met de gehanteerde investeringskosten resulteert Delta21 in hogere maatschappelijke kosten.[3] In deze modellering vervangt Delta21 vooral 24-uursopslag van elektriciteit. Kijkend naar de verwachte kostenparameters, in Tabel 2, kent Delta21 inderdaad hogere kosten dan deze techniek. De beschikbaarheid en de kosten van deze techniek, kent echter ook onzekerheden waardoor ook scenario's zonder deze techniek zijn doorgerekend. Delta21 heeft een hogere round-trip efficiëntie en dus minder verliezen dan 24-uursopslag, maar dit is niet doorslaggevend voor de systeemkosten aangezien de prijzen van ingekochte elektriciteit erg laag zijn door de grote hoeveelheid hernieuwbare opwek (zie ook Hoofdstuk 3). De kosten en potentie voor 24-uursopslag zijn erg onzeker; deze technieken zijn nog in ontwikkeling. Daarom is een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd in Paragraaf 2.3 voor scenario's zonder 24-uursopslag.

Tabel 2 - Technische eigenschappen Delta21 en 24-uurs elektriciteitsopslag in model

	Investering voor vermogen (€/kW)	Investering voor capaciteit (€/kW)	Levensduur	Round-trip efficiëntie
24-uursopslag	1.500	50	60	60%
Delta21 - 2 GW	1890	120	60-100 jaar	72,25%
Delta21 - 2 GW (schatting Horvat)	2.370	150	60-100 jaar	72,25%

De kosten voor 24-uursopslag, ten opzichte van Delta21, zijn een belangrijke factor of Delta21 leidt tot hogere of lagere systeemkosten aangezien beide opslagtechnieken voor langetermijnopslag kunnen realiseren (Delta21 voor 17 uur op maximaal vermogen). Zoals eerder benoemd zijn de kosten voor 24-uursopslag volgens de gehanteerde aannames in de modellering lager, maar is hier nog onzekerheid over. Daarom doen we ook een doorrekening zonder 24-uursopslag (zie Paragraaf 2.3).

[3] Hierbij is dus overal gerekend met een maatschappelijke WACC van 2,25%.

2.2 Vrije optimalisatie

Het referentiescenario is een optimalisatie rond de richtwaarde in het NPE voor duurzame opwek (zon en wind) en kernenergie in Nederland. Het opgesteld vermogen voor deze bronnen mag maximaal 5% afwijken van de richtwaardes van het NPE. Wel wordt de invulling van de flexibiliteitsbehoefte vrij geoptimaliseerd.

In deze gevoeligheidsanalyse laten we ook het opgesteld vermogen voor zon en wind vrij, met het huidige opgestelde vermogen en concrete plannen als ondergrens. Hiermee onderzoeken we of de potentiële rol en meerwaarde van Delta21 verandert bij andere hoeveelheden wind-, zon- en kernenergie.

Bij de vrije optimalisatie wordt, ten opzichte van het referentiescenario, een stuk minder hernieuwbare opwek in Nederland gerealiseerd. Daartegenover staat dat er meer elektriciteit geïmporteerd wordt uit buurlanden en dat er in Nederland ook bijna geen groene waterstof meer wordt gemaakt.

De andere hoeveelheden opwek hebben ook effect op de flexibiliteitsbehoefte in het energiesysteem en daarmee ook op de potentiële rol van Delta21 in het energiesysteem. Hieronder bespreken we de impact van Delta21 in dit scenario.

2.2.1 Vrij optimalisatie: wel/geen Delta21

In het scenario waarin we het systeem volledig vrij laten optimaliseren wordt er geen Delta21 door het model gerealiseerd. Bij de aangenomen kostprijzen is Delta21 dus niet kosteneffectief, gerekend met maatschappelijke kostprijzen. Dit komt doordat in deze variant, bij de gehanteerde kostprijzen, 24-uursopslag goedkoper is dan Delta21. In een kostenverkenning in Paragraaf 2.6 verkennen we wanneer Delta21 kosteneffectief is.

2.2.2 Vrije optimalisatie: Delta21 vastgesteld

Naast een volledig vrije optimalisatie hebben we ook doorrekeningen gedaan waarbij we de 2 GW en 6 GW configuratie van Delta21 toevoegen, maar de rest van het energiesysteem vrij optimaliseren. Hiermee onderzoeken we het effect van de twee configuraties van het valmeer op de invulling van het energiesysteem en de systeemkosten, als het energiesysteem verder zo kostenoptimaal mogelijk ingericht wordt.

Tabel 3 toont de impact van het valmeer op de invulling van het energiesysteem in Nederland bij de vrije optimalisatie. Hieruit concluderen we:

- Net als bij het referentiescenario vervangt het valmeer van Delta21 vooral 24-uursopslag. Met de introductie van Delta21 met 2 GW vervangt dit 1,8 GW 24-uursopslag en met een 6 GW-configuratie vervangt het 2,4 GW.
- De systeemkosten worden iets hoger door inzet van het valmeer. De meerkosten nemen het meest toe bij de 6 GW-configuratie. Dit is ook vergelijkbaar met het referentiescenario. Ook hier moet benoemd worden dat de kosten voor 24-uursopslag, ten opzichte van Delta21, bepalend of Delta21 leidt tot hogere of lagere systeemkosten, en dat er over de haalbaarheid en kosten voor 24-uursopslag nog onzekerheid bestaat.
- Verder is te zien in de tabel dat er meer zon-pv gerealiseerd wordt in Nederland bij toepassing van Delta21. Dit komt doordat er in totaal meer opslagcapaciteit is in Noordwest-Europa (omdat 1 GW van het valmeer minder dan 1 GW overige opslag vervangt), waardoor zon-pv iets meer toegepast wordt ten opzichte van wind op land. Het gaat daarbij om een beperkte verandering (ongeveer 1% meer zon en minder dan 1% minder wind op land). De extra zon-pv komt in Nederland, omdat hier de extra opslag zit. In de omliggende landen komt minder wind op land.

Tabel 3 - Overzicht belangrijkste resultaten vrije optimalisatie en vaste configuratie Delta21

	Referentie	Vrije optimalisatie - zonder Delta21	Vrije optimalisatie - Delta21 (2 GW/34 GWh)	Vrije optimalisatie - Delta21 (6 GW/34 GWh)
Productie				
Wind op zee	33,3 GW	21,0 GW	21,0 GW	21,0 GW
Wind op land	12,6 GW	21,8 GW	21,8 GW	21,8 GW
Zon	93,1 GW	85,7 GW	87,2 GW	95,1 GW
Flexibiliteit				
Elektrolyse	5,2 GW	1,6 GW	1,8 GW	2,4 GW
24-uursopslag	9,0 GW	8,2 GW	6,4 GW	5,8 GW
Waterstofcentrales	8,6 GW	8,6 GW	8,6 GW	8,6 GW
Delta21	0 GW	0 GW	2 GW	6 GW
Import	0,1 TWh	9,2 TWh	7,6 TWh	5,5 TWh
Curtailment	23,7 TWh	22,8 TWh	22,4 TWh	21,6 TWh
Systeemkosten				
Impact op systeemkosten		€ 8,6 miljard	+ €0,1 miljard (1,3%)	+ €0,3 miljard (3,0%)

2.2.3 Vrij optimalisatie: Optimalisatie Delta21

In de analyses van de voorgaande paragraaf zijn we uitgegaan van vaste configuraties voor het valmeer (2 GW/34 GWh en 6 GW/34 GWh). Maar het is geen zekerheid dat voor het valmeer met deze verhoudingen wordt gerealiseerd. Het is ook mogelijk om het vermogen of de opslagcapaciteit te variëren. In deze analyses hebben we de deze verhouding bepaald met het optimalisatiemodel, om te onderzoeken welke verhouding optimaal is. We hebben daarvoor twee soorten analyses gedaan, allebei voor de vrije optimalisatie:

1. Vast vermogen (2 en 6 GW), maar variabele opslagcapaciteit. Dit toont aan wat de ideale omvang van het valmeer is bij deze vastgestelde vermogens.
2. Vaste opslagcapaciteit (34 GWh), maar variabel vermogen. Dit toont aan wat het ideale vermogen van de pompen is bij deze vastgestelde opslagcapaciteit.

Tabel 4 geeft de vermogens en opslagcapaciteit bij deze analyses. Bij het vaste vermogen wordt een opslagcapaciteit gerealiseerd van circa 7 uur vol vermogen laden/ontladen, zowel bij de 2 GW als de 6 GW configuratie. Hiermee kan het valmeer vraag en aanbod balanceren binnen een dag, bijvoorbeeld door overdag op te laden op zonnige momenten en door 's avonds te ontladen. De langere-termijn balancering vindt dan plaats met 24-uurs-opslag en waterstofcentrales. Als er geen 24-uursopslag mogelijk is, dan kan het mogelijk wenselijk zijn als het valmeer van Delta21 een grotere opslagcapaciteit heeft.

Uit de analyse met een vaste opslagcapaciteit, maar variabel vermogen, wordt een stuk lager vermogen gerealiseerd dan in de standaard configuraties. Namelijk 0,66 GW/34 GWh, wat overeenkomt met ruim 50 uur op vol vermogen laden/ontladen en dus balancering van meerdere dagen. Deze verhouding komt naar voren in deze analyse doordat het realiseren van meer vermogen relatief duur is, ten opzichte van het realiseren van meer opslag-capaciteit maar ook ten opzichte van andere opslagtechnieken. Daardoor leidt relatief weinig vermogen van het valmeer tot de laagste systeemkosten.

Als de opslagcapaciteit ook los geoptimaliseerd zou worden, dan zou een lagere opslagcapaciteit vermoedelijk leiden tot nog lagere systeemkosten (omdat we bij de analyses met een vast vermogen zagen dat er dan een stuk kleinere verhouding tussen vermogen en opslagcapaciteit dan meer kosteneffectief is). Dit is echter niet onderzocht.

Tabel 4 - Vermogen en opslagcapaciteit bij vrije optimalisatie Delta21

	Vermogen	Opslagcapaciteit	Verhouding vermogen vs. capaciteit
Delta21 - vast vermogen 2 GW	2 GW	14,7 GWh	1:7,4
Delta21 - vast vermogen 6 GW	6 GW	43,0 GWh	1:7,2
Delta21 - vaste capaciteit 34 GWh	0,66 GW	34,0 GWh	1:51,1

Tabel 5 toont de impact van de bovenstaande configuraties van Delta21 op het energiesysteem. De effecten op het energiesysteem zijn vergelijkbaar als bij de standaard configuraties (Tabel 3): Delta21 vervangt vooral 24-uursopslag, er wordt meer zon in Nederland gerealiseerd en de systeemkosten liggen iets hoger. Ten opzichte van de standaard configuraties leiden deze geoptimaliseerde configuraties van Delta21 wel tot iets lagere systeemkosten. De systeemkosten liggen bij toepassing van Delta21 echter nog steeds hoger dan wanneer Delta21 niet toegepast wordt.

Tabel 5 - Overzicht belangrijkste resultaten vrije optimalisatie en geoptimaliseerde configuratie Delta21

	Referentie	Vrije optimalisatie - zonder Delta21	Vrije optimalisatie - Delta21 (2 GW/14,7 GWh)	Vrije optimalisatie - Delta21 (6 GW/43 GWh)	Vrije optimalisatie - Delta21 (0,7 GW/34 GWh)
Productie					
Wind op zee	33.3 GW	21.0 GW	21.0 GW	21.0 GW	21.0 GW
Wind op land	12.6 GW	21.8 GW	21.8 GW	21.8 GW	21.8 GW
Zon	93,1 GW	85,6 GW	88,4 GW	95,2 GW	85,3 GW
Flexibiliteit					
Elektrolyse	5,2	1,6 GW	1,8 GW	2,4 GW	1,5 GW
24-uursopslag	9,0	8,2 GW	7,0 GW	5,2 GW	7,6 GW
Waterstofcentrales	8,6	8,6 GW	8,6 GW	8,6 GW	8,6 GW
Delta21	0 GW	0 GW	2 GW	6 GW	0,7 GW
Import	0,1 TWh	16,4 TWh	15,3 TWh	12,9 TWh	16,5 TWh
Systeemkosten					
Impact op systeemkosten		€ 8,6 miljard	+ €0,1 miljard (1,0%)	+ €0,3 miljard (3,0%)	+ €0,1 miljard (0,9%)

2.3 Variant: Geen 24-uursopslag

Uit de voorgaande doorrekeningen blijkt dat er in het toekomstige energiesysteem een forse behoefte is aan 24-uursopslag (lange termijn), die ingevuld kan worden met technieken zoals CAES. Deze 24-uursopslag concurreert ook sterk met het valmeer van Delta21 en is de belangrijkste reden dat Delta21 in de overige scenario's tot hogere systeemkosten leidt. Dit komt doordat 24-uursopslag grofweg dezelfde rol in het energiesysteem speelt tegen lagere kosten.

Er is echter nog veel onzekerheid rondom de potentie, en ook de kosten, van technieken voor 24-uursopslag van elektriciteit. Daarom doen we ook een gevoeligheidsanalyse waarbij het model geen 24-uursopslag kan gebruiken[4], om te onderzoeken welke rol Delta21 dan speelt in het energiesysteem en of het valmeer in dat geval wel tot lagere systeemkosten leidt. Het referentiescenario, met de richtwaardes van het NPE, is de basis voor deze gevoeligheidsanalyse.

In het scenario zonder 24-uursopslag (en zonder Delta21) wordt een deel van de behoefte aan flexibiliteit in Nederland ingevuld met Li-ionbatterijen, met name 4-uursbatterijen (2,6 GW) en 8-uursbatterijen (2,1 GW). De batterijen vervangen echter niet volledig de rol van 24-uursopslag. Er worden extra elektrolysers gerealiseerd (7 GW in plaats van 5 GW) voor het omzetten van langetermijnoverschotten naar waterstof en er is meer curtailment. Voor het invullen van de tekorten die nu niet meer ingevuld worden met 24-uursopslag zijn extra waterstofcentrales noodzakelijk (15 GW en 10 TWh productie ten opzichte van 8,6 GW en 7 TWh productie in referentie). Ook vindt er netto meer import van elektriciteit plaats.

Tabel 6 toont de impact van de twee configuraties van het valmeer (2 en 6 GW) op de energiemix, als er geen 24-uursopslag (kosteneffectief) beschikbaar is. Bij de 2 GW configuratie vervangt het valmeer zowel batterijen als (1,6 GW minder) als waterstof-centrales (0,8 GW minder), aangezien het valmeer bij deze configuratie zowel op korte als langere tijdsschalen kan balanceren. De totale systeemkosten zijn in dit geval vrijwel gelijk bij toepassing van het valmeer, ten opzichte van de situatie als het valmeer niet wordt toegepast. Dat betekent dat de 2 GW configuratie van het valmeer wel een kosten-effectieve toevoeging aan het energiesysteem kan zijn als overige 24-uursopslagtechnieken niet van de grond komen of fors duurder zijn dan het valmeer.

Bij de 6 GW variant vervangt het valmeer vooral batterijen (3,9 GW minder) en nauwelijks waterstofcentrales (0,2 GW minder). Dit komt doordat het valmeer bij deze configuratie vooral op kortere tijdsschalen vraag en aanbod kan balanceren. De systeemkosten worden iets hoger bij toepassing van het valmeer met deze configuratie, wat betekent dat deze configuratie ook geen kosteneffectieve toevoeging aan het energiesysteem is als 24-uurs-opslag niet van de grond komt (of te duur is).

Tabel 6 - Overzicht belangrijkste resultaten, gevoeligheidsanalyse geen 24-uursopslag

	Referentie zonder Delta21	Variant zonder 24-uursopslag en Delta21	Variant zonder 24-uursopslag met Delta21 - 2 GW	Variant zonder 24-uursopslag met Delta21 - 6 GW
Delta21	0 GW	0 GW	2 GW; 34 GWh	6 GW; 34 GWh
24-uursopslag	9,0 GW	0 GW	0 GW	0 GW
Waterstofcentrales	8,6 GW	14,9 GW	14,1 GW	14,7 GW
Batterijen	0 GW	4,7 GW	3,1 GW	0,8 GW
Elektrolyse	5,2 GW	7,1 GW	6,9 GW	7,1 GW
Impact op systeemkosten		€ 12,5 miljard	-€ 0,01 miljard (-0,1%)	+€ 0,2 miljard (1,4%)

[4] Dit komt overeen met de situatie dat de langetermijnopslag technieken niet tijdig op de markt komen, maar komt ook overeen met de situatie ze veel duurder uitvallen dan Delta21 en andere opslagtechnieken.

2.4 Variant: Lage batterijprijzen

De kosten van batterijen zullen de komende jaren naar verwachting verder dalen, maar de mate van daling is nog onzeker. De laatste jaren zijn de kosten van batterijen flink gedaald, waardoor we bij de basisaannames de toekomstige kostendaling mogelijk onderschatten. Bij deze gevoeligheidsanalyse rekenen we daarom ook met lagere kosten van batterijsystemen. Het referentiescenario, met de richtwaardes van het NPE, is de basis voor deze gevoeligheidsanalyse.

Bij het scenario met lagere kosten voor batterijen (en geen Delta21) verbetert de concurrentiepositie van Li-ionbatterijen en flowbatterijen ten opzichte van 24-uursopslag. In dit scenario wordt nog steeds veel 24-uursopslag ingezet, ook al zijn de kosten per MWh geleverde energie voor Li-ionbatterijen een stuk lager. Dit laat nog sterker zien dat er in het systeem een grote behoefte is aan 24-uursopslag. Wel leiden de lagere prijzen voor Li-ionbatterijen ertoe dat er wat minder 24-uursopslag gerealiseerd wordt (8 GW in plaats van 9 GW bij de referentie). Dit wordt voornamelijk vervangen door 4-uurs-Li-ionbatterijen (0,8 GW).

Tabel 7 toont de impact van de twee configuraties van Delta21 (2 GW en 6 GW) op het energiesysteem bij lagere batterijprijzen. Delta21 vervangt wederom vooral 24-uursopslag, net zoals bij het referentiescenario, maar vervangt in dit geval daarnaast ook wat batterijen. Net zoals bij het referentiescenario leidt toepassing van Delta21 tot hogere systeemkosten (voor beide configuraties) en liggen de systeemkosten het hoogst bij de 6 GW configuratie.

Tabel 7 - Overzicht belangrijkste resultaten, gevoeligheidsanalyse lage batterijprijzen

	Referentie zonder Delta21	Variant lage batterijprijzen en zonder Delta21	Variant lage batterijprijzen met Delta21 - 2 GW	Variant lage batterijprijzen met Delta21 - 6 GW
Delta21	0 GW	0 GW	2 GW; 34 GWh	6 GW; 34 GWh
24-uursopslag	9,0 GW	8,0 GW	6,2 GW	5,6 GW
Waterstofcentrales	8,6 GW	8,6 GW	8,6 GW	8,6 GW
Batterijen	0 GW	1,0 GW	0,6 GW	0,1 GW
Elektrolyse	5,2 GW	6,1 GW	6,1 GW	6,1 GW
Totale systeemkosten		**€ 12,1 miljard**	**+€ 0,1 miljard (0,9%)**	**+€ 0,3 miljard (2,7%)**

2.5 Variant: Commerciële discontovoet/WACC

De WACC bepaalt de kosten voor kapitaal van een techniek. Deze studie is een maatschappelijke optimalisatie waarbij met één WACC wordt gerekend voor alle technieken van 2,25%. Een WACC voor commerciële partijen hangt onder andere van hun risicoprofiel en varieert zo tussen de 6 en 12%. Voor SDE++-projecten wordt gerekend met 5,8%.
We modelleren voor deze gevoeligheidsanalyse het energiesysteem met een WACC van 8% voor de commerciële sector, een gemiddelde commerciële WACC. Er is geen verdere differentiatie binnen technieken. Voor de (semi-)publieke sector, waar de netbeheerders onder vallen, rekenen we wel met de maatschappelijke WACC van 2,25%.

Een optimalisatie met een commerciële WACC komt naar verwachting dichter overeen met het energiesysteem dat daadwerkelijk gerealiseerd zal worden, aangezien partijen hun investeringsbeslissingen baseren op een commerciële WACC. Een hogere WACC leidt tot hogere kapitaalkosten, maar heeft geen impact op de operationele kosten. Daarmee zorgt een hogere WACC tot een relatief minder gunstige concurrentiepositie voor CAPEX-intensieve technieken en een relatief gunstigere concurrentiepositie voor technieken die vooral hoge operationele kosten hebben.

De hoeveelheid hernieuwbare opwek in Nederland blijft in deze variant op de richtwaardes van het NPE en verandert dus niet ten opzichte van de referentie. Maar bij een andere WACC verandert wel de onderlinge concurrentiepositie van de flexibele bronnen, waardoor de verhouding hiervan verandert. We zien dat er een stuk minder 24-uursopslag gerealiseerd wordt. Dit komt doordat deze techniek erg kapitaalintensief is en doordat de energieverliezen bij deze techniek significant zijn. Bij een lage WACC is dit niet zo erg, aangezien de kapitaalkosten van de opslag zelf beperkt zijn en doordat de kosten van hernieuwbare opwek dan laag zijn (waardoor de kosten van de energieverliezen beperkt zijn). Maar bij een hogere WACC leveren zowel de kapitaalkosten van de opslag zelf als die van hernieuwbare opwek hogere kosten op. Ter vervanging van de 24-uursopslag worden meer Li-ion-batterijen en meer waterstofcentrales geplaatst. Li-ionbatterijen worden gunstiger, omdat hierbij minder energieverliezen plaatsvinden. Waterstofcentrales omdat deze lage kapitaalkosten hebben, het grootste deel van de kosten komt van het gebruik van blauwe waterstof[5]. Voor deze technieken nemen de kosten ook toe door een hogere WACC, maar minder dan bij 24-uursopslag.

In andere landen in Noordwest-Europa wordt ook een stuk minder 24-uursopslag gerealiseerd en wordt dit vervangen door Li-ionbatterijen en waterstofcentrales. Daarnaast wordt er ongeveer 10% minder wind en zon gerealiseerd, door de hogere kosten van hernieuwbare opwek. Het gat van minder opwek van wind en zon wordt deels opgevuld doordat kerncentrales 20% meer draaiuren maken. Er wordt geen extra vermogen aan kerncentrales gerealiseerd. Daarnaast is er bijna twee keer zoveel inzet van waterstofcentrales.

Bij de 2 GW configuratie van Delta21 vervangt het valmeer een deel van de batterijen en waterstofcentrales. Daarnaast vervangt het de beperkte hoeveelheid 24-uursopslag (0,4 GW) in dit scenario. De systeemkosten nemen toe bij toepassing van deze configuratie van Delta21, en de stijging van de kosten is groter dan bij het referentiescenario met een maatschappelijke WACC. Dit komt doordat het valmeer kapitaalintensief is en de kosten daardoor flink toenemen als gerekend wordt met een hogere WACC, ook ten opzichte van andere bronnen.

Bij de 6 GW-configuratie van het valmeer vervangt het valmeer batterijen en de beperkte hoeveelheid 24-uursopslag, maar geen waterstofcentrales. Dit komt doordat het valmeer bij deze configuratie vooral op kortere tijdsschalen vraag en aanbod kan balanceren.
De systeemkosten nemen bij deze configuratie meer toe dan bij de 2 GW-configuratie, en ook in dit geval is de stijging van de systeemkosten groter dan bij een maatschappelijke WACC.

[5] De prijs voor blauwe waterstof is vastgezet in het model, waardoor deze niet verandert bij een hogere WACC. De blauwe waterstofprijs is de verwachte marktprijs en daarin is al een commerciële WACC meegenomen.

Tabel 8 - Overzicht belangrijkste resultaten, gevoeligheidsanalyse commerciële discontovoet/WACC

	Referentie zonder Delta21 - maatschappelijke WACC	Referentie zonder Delta21 - commerciële WACC	Variant zonder 24-uursopslag met Delta21 - 2 GW	Variant zonder 24-uursopslag met Delta21 - 6 GW
Delta21	0 GW	0 GW	2 GW; 34 GWh	6 GW; 34 GWh
24-uursopslag	9,0 GW	0,4 GW	0 GW	0 GW
Waterstofcentrales	8,6 GW	13,3 GW	12,8 GW	13,9 GW
Batterijen	0 GW	3,9 GW	2,2 GW	0,4 GW
Elektrolyse	5,2 GW	8,8 GW	8,6 GW	8,7 GW
Impact op systeemkosten		€ 18,7 miljard	+€ 0,3 miljard (1,7%)	+€ 0,8 miljard (4,3%)

2.6 Verkenning: Bij welke kosten leidt Delta21 tot lagere systeemkosten?

In de voorgaande analyses hebben we een inschatting gemaakt van de impact van Delta21 op de invulling van het energiesysteem en de bijbehorende systeemkosten. Hierbij hebben we alleen gekeken naar de energiefunctie van het valmeer. Uit die analyses volgt dat Delta21 in de meeste gevallen niet leidt tot lagere kosten voor het energiesysteem en dus niet kosteneffectief maatschappelijke waarde kan leveren ten opzichte van andere bronnen (onder de gehanteerde aannames bij de analyses). Maar het valmeer kan ook andere functies hebben, zoals waterveiligheid. Ook deze functies kunnen waarde hebben, die niet meegenomen worden in voorgaande energetische analyses. Daarom hebben we een aanvullende analyse gedaan, waarbij we kijken bij welk deel van de kosten Delta21 wel een kosteneffectieve toevoeging is aan het energiesysteem. De overige kosten moeten dan gedekt worden door de maatschappelijke waarde voor de overige functies van het valmeer[6].

Tabel 9 geeft een overzicht van de hoeveelheid vermogen en capaciteit van het valmeer dat gerealiseerd wordt door het model bij verschillende percentages van de reële kosten. Als het valmeer gerealiseerd wordt, dan betekent dit dat het valmeer kosteneffectief is en leidt tot lagere systeemkosten. Bij zowel de 2 als de 6 GW-configuratie wordt het valmeer gerealiseerd tot 60% van de reële kosten. Als de kosten 70% of meer van de reële kosten zijn, dan wordt het niet meer kosteneffectief gerealiseerd. Dit betekent dat de maatschappelijke waarde van de overige functies van het valmeer overeen moet komen met 30-40% van de kosten, om een kosteneffectieve maatschappelijke waarde te kunnen leveren.

Bovenstaande analyse is gedaan voor het referentiescenario, met de richtwaardes van het NPE. Zoals eerder benoemd is er onzekerheid over de kosten en beschikbaarheid van 24-uursopslag. Als dat er niet komt, of een stuk duurder is, dan zal het kantelpunt waarvoor Delta21 kosteneffectief gerealiseerd kan worden hoger liggen en hoeft minder van de maatschappelijke waarde van het valmeer gedekt te worden met de overige functies.

[6] Hierin kijken we alleen of het valmeer kosteneffectief maatschappelijke waarde kan leveren, niet of het valmeer dan ook daadwerkelijk rendabel gerealiseerd kan worden. Daarvoor moet uiteindelijk ook iemand investeren in het valmeer en moeten partijen betalen voor de maatschappelijke waarde die het valmeer kan leveren. In Hoofdstuk 3 gaan we verder in op de businesscase voor het valmeer.

Tabel 9 - Verkenning kosteneffectiviteit Delta21 bij verschillende kosten niveaus

Percentage kosten van reële kosten	17 uur (gelijkend aan 2 GW)		5,7 uur (gelijkend aan 6 GW)	
	Vermogen (MW)	Capaciteit (MWh)	Vermogen (MW)	Capaciteit (MW)
30%	27.000	460.000	20.000	114.000
40%	18.000	310.000	13.000	72.000
50%	11.100	190.000	9.000	51.000
60%	1.500	25.000	4.800	27.000
70%	0	0	0	0
80%	0	0	0	0
90%	0	0	0	0

3 Resultaten marktanalyse en businesscase

In de systeemanalyse zijn de hoeveelheden opgesteld vermogen bepaald voor het referentiescenario en de varianten. Het energiesysteem wordt echter uiteindelijk bepaald door de markt en het overheidsbeleid. Daarom is in deze stap een marktdynamiek bepaald en een inschatting gemaakt van businesscases. Het is namelijk absoluut geen zekerheid dat het huidige marktmodel en huidige beleid zorgen voor voldoende investeringszekerheid voor hernieuwbare energie en flexibiliteit.

Indien er geen businesscases zijn voor technieken als gevolg van het huidige marktmodel en beleid, en deze dus niet leiden tot het gewenste systeem, dan zal additioneel beleid noodzakelijk zijn. Voorbeelden van eigenschappen van een gewenst systeem zijn CO_2-vrij en hoge betrouwbaarheid. Door inzicht te geven in de marktdynamiek en de investeringszekerheid geven we in dit hoofdstuk inzicht of er een businesscase is voor het valmeer van Delta21, of dat aanvullend beleid of stimulering vanuit de overheid noodzakelijk is.

Hiervoor brengen we eerst de prijsvorming op de elektriciteits- en waterstofmarkt in kaart en bepalen we de prijzen waarvoor het valmeer stroom inkoopt en verkoopt. Op basis daarvan brengen we de businesscase voor het valmeer in kaart, en vergelijken we dit ook met de businesscase van vergelijkbare technieken.

3.1 Elektriciteitsprijzen

De prijzen op de day-aheadmarkt worden bepaald middels het merit-order-model. Productie-assets bieden doorgaans in op de markt met hun marginale kosten, dus dat nemen we ook aan in de modellering. De prijs op de day-aheadmarkt wordt bepaald door de productieasset die inbiedt voor de hoogste prijs (en ook elektriciteit gaat leveren). Hernieuwbare opwek en kernenergie hebben lage marginale kosten. Dit betekent dat de prijzen laag zijn op momenten dat de volledige vraag door deze bronnen ingevuld wordt. Op deze uren kunnen flexibele afnemers, zoals elektrolysers, de prijs wel opdrijven. Daarnaast worden de prijzen op de Nederlandse markt worden beïnvloed door de prijzen in omliggende landen, door import en export.

Figuur 2 geeft de prijsduurkromme voor het referentiescenario in 2035. Hierin vallen de volgende aspecten op:

- De gemiddelde elektriciteitsprijs is € 35/MWh. Dit is een stuk lager dan nu door veel meer hernieuwbare opwek (dit effect is nog losstaand van Delta21).
- Er zijn veel uren met overschotten van hernieuwbare elektriciteit en daardoor lage prijzen. Ruim 6.500 uur per jaar (75% van de uren) ligt de prijs onder de € 30/MWh.
- Op een deel van deze uren wordt de prijs gezet door flexibele afnemers, zoals elektrolysers. Op een deel van de uren vindt curtailment plaats en is de prijs rond de € 0/MWh. Elektrolysers worden ingezet op momenten met goedkope prijzen en voldoende opwek, en zoveel dat ze voorzien in de waterstofvraag.
- Enkele honderden uren wordt de prijs gezet door waterstofcentrales die gebruik maken van blauwe waterstof. De prijs is dan rond de € 150/MWh.
- Drie uren in het jaar wordt de prijs erg hoog, boven de € 1.500/MWh. Op deze uren wordt een deel van de vraag afgeschakeld, tegen hoge vergoedingen.

Figuur 2 - Elektriciteitsduurkromme 2035, referentiescenario

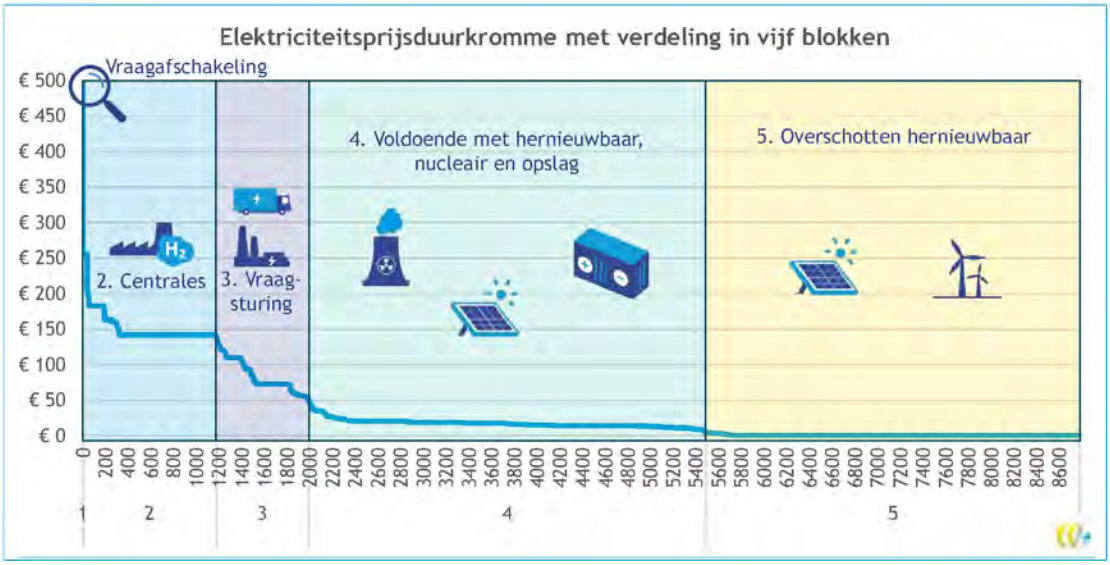

3.2 Businesscase Delta21

De marktmodellering bepaalt de inzet van het valmeer van Delta21. De inzet van flexibele assets hangt af van hun karakteristieken (elektriciteit leveren of afnemen, tijdsduur levering/afname) en hun plek in de merit-order. Figuur 3 geeft het aantal vollasturen inzet van Delta21 voor de twee configuraties, in het referentiescenario met Delta21 (Paragraaf 2.1). De 2 GW-configuratie is ruim 2.500 vollasturen[7] per jaar actief (capaciteitsfactor 30%), de 6 GW-configuratie ongeveer 1.600 vollasturen per jaar (capaciteitsfactor 18%).

Figuur 3 - Inzet Delta21 in referentiescenario

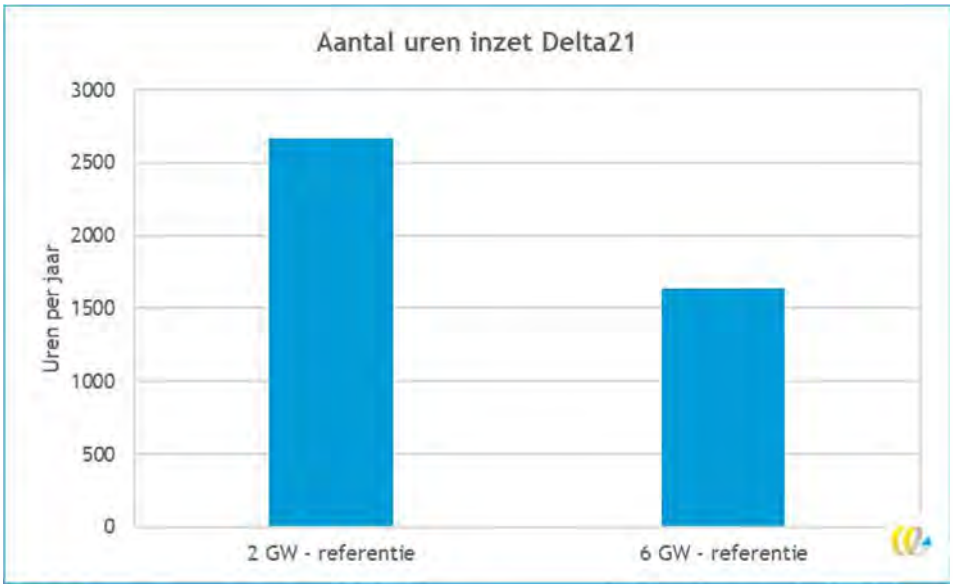

[7] Het aantal vollasturen is het aantal uren dat het valmeer actief is, omgerekend op vol vermogen. Het is mogelijk dat het valmeer meer uren actief is, maar dan niet met het volle vermogen. Dit zijn zowel de uren voor het opslaan als het leveren van elektriciteit.

De onderstaande tabellen geven de inkomsten en kosten van het valmeer (en twee alternatieve flexibele bronnen), omgerekend naar MWh geleverde stroom en MW opgesteld vermogen. Door de lage elektriciteitsprijzen voor het overgrote deel van het jaar zijn de opbrengsten per MWh beperkt. Daartegenover staat dat hierdoor de inkoop van stroom, wat terugkomt in de operationele kosten, ook tegen lage prijzen kan. Maar de spread, het verschil tussen de opbrengsten en de inkoopkosten, is te laag om de investering en netkosten terug te verdienen. Dit leidt ertoe dat het nettoresultaat fors negatief is en er naar verwachting geen businesscase is voor de energetische functie van het valmeer, voor beide configuraties. De 2 GW-configuratie heeft een minder negatief resultaat dan de 6 GW-variant. Deze conclusies gelden ook voor de andere doorgerekende scenario's (vrije optimalisatie en gevoeligheidsanalyses). Hierbij gelden nog wel enkele kanttekeningen, die de rentabiliteit kunnen vergroten en we hieronder toelichten.

Tabel 10 - Financieel resultaat per MWh

Bron	Opbrengsten	Kosten - jaarlasten investering[8]	Kosten - operationele kosten	Kosten - nettarieven	Nettoresultaat	
Delta21 - 2 GW	€ 39,2	€162,6	€ 0,0	€ 85,7	€ -209,1	-84%
Delta21 - 6 GW	€ 35,9	€183,2	€ 0,0	€ 139,2	€ -286,5	-89%
24-uursopslag	€ 48,1	€119,1	€ 0,0	€ 91,1	€ -162,2	-77%
Waterstofcentrales	€ 36,9	€29,1	€ 15,8	€-	€ -8,1	-18%

Tabel 11 - Financieel resultaat per MW

Bron	Opbrengsten	Kosten - jaarlasten investering	Kosten - operationele kosten	Kosten - nettarieven	Nettoresultaat
Delta21 - 2 GW	€88.816	€139.348	€50	€194.321	€-244.903
Delta21 - 6 GW	€50.081	€96.650	€31	€194.321	€-240.920
24-uursopslag	€ 103.112	€ 96.046	€ 22	€ 194.321	€ -187.277
Waterstofcentrales	€ 28.752	€ 12.879	€ 13.118	€ 0	€ 2.754

Hierbij moeten wel enkele kanttekeningen geplaatst worden:

- Bovenstaande analyses zijn alleen op basis van de inkomsten op de day-aheadmarkt. De additionele inkomsten bestaan voornamelijk uit inkomsten via andere markten. TenneT heeft hier bijvoorbeeld een uitgebreide paper over geschreven en over de mogelijke inkomsten gerapporteerd in de Monitor Leveringszekerheid (TenneT, 2024a, 2024b). Voor batterijen schatten ze in dat 60% van de inkomsten directe inkomsten op de markt zijn en 40% additionele inkomsten via optionaliteitswaarde en systeemdiensten (zie Tekstkader 3). Dit betekent dat de totale inkomsten nog een stuk hoger kunnen uitvallen, maar alsnog zal er dan geen businesscase zijn.
- De netkosten zijn een fors deel van de kosten. Met alternatieve transportrechten, zoals het tijdsduurgebonden contract, kunnen deze kosten fors verlaagd worden met 50%. Dan wordt de inzet van het valmeer echter ook een deel van het jaar beperkt, waardoor de inkomsten ook iets zullen dalen. Netto kan dit een positief effect hebben, maar ook dan zal de businesscase nog negatief zijn.

[8] We rekenen hiervoor met een commerciële WACC van 8%.

- De inkomsten zijn afhankelijk van de ontwikkeling van de elektriciteitsprijzen. Hiervoor is een inschatting gemaakt, maar dit is nog wel onzeker. De prijzen van brandstoffen, de biedstrategieën van producerende partijen en de ontwikkeling van opwek, vraag en andere flexbronnen zijn hierbij belangrijke onzekerheden.
  - Daarnaast is er veel onzekerheid over de ontwikkeling van andere technieken. Qua omvang en qua kostprijzen. Bij een minder snelle ontwikkeling van bijvoorbeeld 24-uurs elektriciteitsopslag of DSR kunnen deze resultaten gaan veranderen.
- Niet alleen de businesscase van Delta21, maar ook de businesscase voor andere opslagtechnieken en flexibele bronnen zijn negatief volgens de analyse. Dit betekent dat er naar verwachting aanvullend beleid nodig is, aangezien deze technieken wel maatschappelijke waarde hebben. Dit aanvullende beleid zal dan ook een positieve impact hebben op de businesscase voor het valmeer.
- De andere maatschappelijke functies van Delta21 zijn niet opgenomen in deze analyse.

Tekstkader 3 - Inkomsten volgens Monitor Leveringszekerheid

TenneT heeft in de Monitor leveringszekerheid een berekening gemaakt van de directe inkomsten en de additionele inkomsten zoals beschreven in deze paragraaf (TenneT, 2024b). Voor batterijen geldt dat een significant deel van de inkomsten gerealiseerd worden buiten de day-aheadmarkt modellering; in de MLZ wordt gesproken over ongeveer 60% directe inkomsten op de markt en 40% additionele inkomsten via optionaliteitswaarde en systeemdiensten. Het is onzeker hoe zich dit verhoudt tot Delta21. We hebben zelf ingeschat dat voor 24-uurs langetermijnopslag de inkomsten bijna verdubbelen. Bij een verdubbeling van de inkomsten voorzien we natuurlijk een verbetering van de inkomsten, maar wordt het nettoresultaat nog niet positief.

Figuur 4 - Specifieke (genormaliseerd per MW) gemiddelde jaarlijkse netto-inkomsten per categorie value driver voor geselecteerde technologieën, gemiddeld over alle centrales per categorie voor het steekjaar 2028

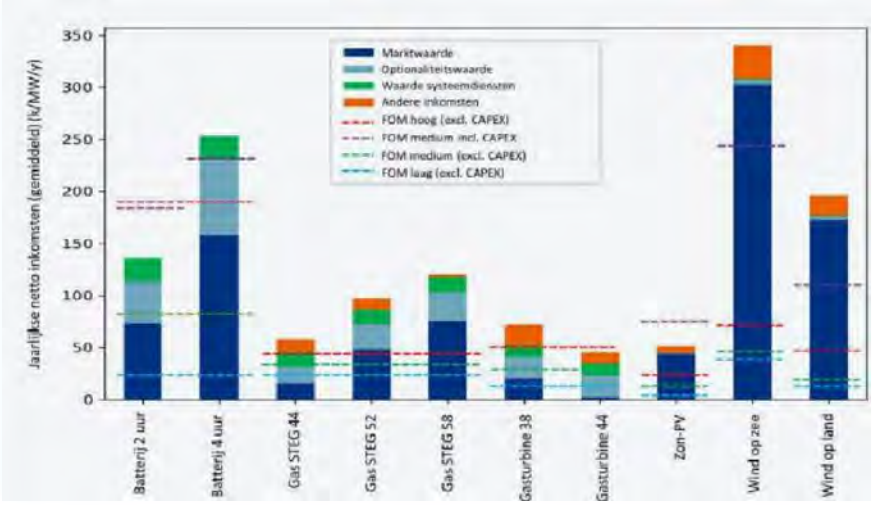

Bron: (TenneT, 2024b)

4 Conclusies

In dit hoofdstuk bespreken we de belangrijkste conclusies van het onderzoek, zowel voor de systeemanalyse als de marktanalyse. Daarnaast geven we een duiding op verschillen met eerdere studies, zoals het eerdere onderzoek van CE Delft naar de rol van het valmeer in het energiesysteem (CE Delft, 2024).

4.1 Belangrijkste conclusies

4.1.1 Systeemanalyse

In de systeemanalyse is de potentiële rol van het valmeer van Delta21 in een CO_2-vrij elektriciteitssysteem van Nederland en Noordwest-Europa in 2035 bepaald. Daarbij bepalen we middels modellering van het volledige energiesysteem met een optimalisatiemodel de impact van het valmeer op de invulling van de energiemix en de systeemkosten.
De systeemanalyse is gedaan voor een referentiescenario, gebaseerd op de richtwaardes van het NPE, en voor verschillende gevoeligheidsanalyses.

De belangrijkste conclusies uit de systeemanalyse zijn:

- Als het valmeer van Delta21 ingezet wordt, dan vervangt het vooral 24-uursopslag. Dit betekent dat de afweging rondom het valmeer vooral een afweging is met andere opslagtechnieken. Inzet van het valmeer heeft beperkte impact op de verdere invulling van het energiesysteem.
- Delta21 leidt in bijna alle doorgerekende scenario's tot hogere systeemkosten, wat betekent dat het geen kosteneffectieve toevoeging is aan het energiesysteem. De kosten voor 24-uursopslag, ten opzichte van Delta21, zijn de belangrijkste factor die bepaalt of Delta21 leidt tot hogere of lagere systeemkosten aangezien beide opslagtechnieken voor langetermijnopslag kunnen realiseren (Delta21 voor 17 uur op maximaal vermogen). Maar er is onzekerheid over de beschikbaarheid en kosten van overige 24-uursopslagtechnieken:
  - Als opslag van elektriciteit met Delta21 goedkoper uitvalt dan 24-uursopslag of 24-uursopslag niet beschikbaar is (doorgerekend in gevoeligheidsanalyse in Paragraaf 2.3), dan concurreert Delta21 met andere bronnen van flexibiliteit (batterijen, waterstofcentrales). De totale systeemkosten zijn in dit geval vrijwel gelijk bij toepassing van de 2 GW-configuratie van het valmeer, ten opzichte van de situatie als het valmeer niet wordt toegepast.
- De overige onzekerheden voor het energiesysteem die onderzocht zijn (hoeveelheid opwek met vrije optimalisatie, prijzen batterijen, WACC) leiden alleen tot beperkt andere resultaten. De conclusies over de impact van het valmeer op de invulling van het energiesysteem en de systeemkosten veranderen daardoor niet.
- In alle scenario's leidt de 2 GW tot lagere systeemkosten dan de 6 GW-variant van het valmeer. De 6 GW-variant kent relatief hogere kosten. Daarnaast kan de 2 GW langer stroom leveren, en zien we dat 24-uursopslag meer waarde toevoegt aan het energiesysteem.
- De energiefunctie van het valmeer van Delta21 is niet de enige functie. Als de financiële waarde van de overige functies van het valmeer overeenkomt met 30-40% van de kosten, dan kan het valmeer een kosteneffectieve maatschappelijke waarde leveren. Als 24-uursopslag niet beschikbaar of duurder is, dan is maatschappelijke waarde van de energiefunctie groter en is minder waarde van andere functies nodig.

4.1.2 Marktdynamiek en businesscase

Naast de systeemanalyse is ook de marktdynamiek van het energiesysteem bepaald en een inschatting gemaakt van businesscase van het valmeer. Het is namelijk absoluut geen zekerheid dat het huidige marktmodel en huidige beleid zorgen voor voldoende investeringszekerheid voor hernieuwbare energie en flexibiliteit. Hiervoor brengen we eerst de prijsvorming op de elektriciteits- en waterstofmarkt in kaart en bepalen we de prijzen waarvoor het valmeer stroom inkoopt en verkoopt. Op basis daarvan brengen we de businesscase voor het valmeer in kaart, en vergelijken we dit ook met de businesscase van vergelijkbare technieken.

De belangrijkste conclusies voor de analyse naar de marktdynamiek en businesscase zijn:

- De gemiddelde elektriciteitsprijs is € 35/MWh. Dit is een stuk lager dan nu. Dit komt met name door een groot aantal uren met overschotten van hernieuwbare opwek door forse groei van deze bronnen, waarop de prijzen erg laag zijn.
- Door de lage elektriciteitsprijzen voor het overgrote deel van het jaar zijn de opbrengsten per MWh beperkt. Daartegenover staat dat hierdoor de inkoop van stroom, wat terugkomt in de operationele kosten, ook tegen lage prijzen kan. Maar de spread, het verschil tussen de opbrengsten en de inkoopkosten, is te laag om de investering en netkosten terug te verdienen. Dit leidt ertoe dat het nettoresultaat fors negatief is en er naar verwachting geen businesscase is voor de energetische functie van het valmeer, voor beide configuraties. De 2 GW-configuratie heeft een minder negatief resultaat dan de 6 GW-variant. Deze conclusies gelden ook voor de andere doorgerekende scenario's (vrije optimalisatie en gevoeligheidsanalyses).
- Er is op verschillende punten onzekerheid over de inkomsten en kosten:
  - Bovenstaande analyses zijn alleen op basis van de inkomsten op de day-aheadmarkt. De additionele inkomsten bestaan voornamelijk uit inkomsten via andere markten. Dit betekent dat de totale inkomsten nog een stuk hoger kunnen uitvallen, maar alsnog zal er dan geen businesscase zijn.
  - De netkosten zijn een fors deel van de kosten. Met alternatieve transportrechten, zoals het tijdsduurgebonden contract, kunnen deze kosten fors verlaagd worden.
  - De inkomsten zijn afhankelijk van de ontwikkeling van de elektriciteitsprijzen. Hiervoor is een inschatting gemaakt, maar dit is nog wel onzeker. De prijzen van brandstoffen, de biedstrategieën van producerende partijen en de ontwikkeling van opwek, vraag en andere flexbronnen zijn hierbij belangrijke onzekerheden.
- Niet alleen de businesscase van Delta21, maar ook de businesscase voor andere opslagtechnieken en flexibele bronnen zijn negatief volgens de analyse. Dit betekent dat er naar verwachting aanvullend beleid nodig is, aangezien deze technieken wel maatschappelijke waarde hebben. Dit aanvullende beleid zal dan ook een positieve impact hebben op de businesscase voor het valmeer.

4.2 Duiding verschillen eerdere studie CE Delft naar Delta21

CE Delft heeft al eerder onderzoek gedaan naar de potentiële rol van het valmeer van Delta21, het onderzoek '*Delta21: Energetisch-economische analyse. Valmeer als onderdeel van duurzaam energiesysteem*' (CE Delft, 2024).

Zowel in dit onderzoek als het vorige onderzoek komt naar voren dat er voor het toekomstige energiesysteem een forse behoefte is aan opslag en overige flexibiliteit en dat dit ook maatschappelijke waarde heeft. Maar er zijn ook belangrijke verschillen tussen beide onderzoeken, die we hierna bespreken.

Het eerdere onderzoek van CE Delft keek ook naar de rol van het valmeer in het energiesysteem, maar had daarbij een andere scope. In dit onderzoek is een integrale systeemoptimalisatie gedaan, waar het volledige energiesysteem met en zonder Delta21 doorgerekend is en de totale systeemkosten bepaald zijn. Dit was in het eerdere onderzoek niet gedaan. Daar was gekeken naar de potentiële rollen van het valmeer, de maatschappelijke waarde voor deze rollen, de vergelijking van het valmeer met andere flexibiliteitsbronnen en de businesscase van het valmeer. Het laatste is ook in dit onderzoek bepaald.

Bij het onderzoek uit 2024 is een inschatting gemaakt van de potentiële waarde van het valmeer, waarin verschillende maatschappelijke waarden geïdentificeerd werden. Maar is daar ook al benoemd dat deze waarde ook ingevuld kan worden door andere bronnen van flexibiliteit. De potentiële waarden van opslag voor het energiesysteem onderschrijven we nog steeds, en daarom wordt ook een flinke hoeveelheid opslag gerealiseerd bij alle scenario's. Bij het systeem met de laagste kosten wordt dan echter voor andere bronnen van flexibiliteit met lagere kosten gekozen (zie volgend punt).

In het vorige onderzoek concludeerden we dan Delta21 bij een voordelige financiering kostencompetitief kan zijn ten opzichte van andere technieken van opslag en flexibiliteit. In dit onderzoek komt echter naar voren dat Delta21 tot hogere systeemkosten leidt, omdat andere bronnen voor lagere kosten de benodigde flexibiliteit kunnen leveren. Dit komt voornamelijk doordat in dit onderzoek 24-uursopslag meegenomen is, welke een grote rol speelt in het energiesysteem en waarvoor we lagere kosten aannemen dan voor het valmeer. In het vorige onderzoek is dit niet meegenomen. Als 24-uursopslag niet meegenomen wordt, dan zijn de systeemkosten vergelijkbaar in de situatie met en zonder het valmeer. In dat geval zijn de conclusies dus meer in lijn met het vorige onderzoek, waarin gezegd werd dat Delta21 kostencompetitief kan zijn ten opzichte van andere flexibiliteitsbronnen.

De enige resultaten die direct vergeleken kunnen worden met het vorige onderzoek zijn de resultaten voor de businesscase van het valmeer. In het onderzoek uit 2024 werd geconcludeerd dat er mogelijk een businesscase kan zijn voor het valmeer, maar alleen met hoge elektriciteitsprijzen, gunstige financiering en een nettariefkorting voor opslag. De resultaten voor de businesscase van het valmeer in dit onderzoek zijn nog een stuk minder gunstig, aangezien hieruit volgt dat er ook in die gevallen geen businesscase is. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn:

- Er zijn in de scenario's van dit onderzoek een stuk meer uren met overschotten door grote vermogen voor hernieuwbare opwek, en dus met hele lage prijzen.
- De prijzen op uren met tekorten van elektriciteit zijn een stuk hoger dan bij de vorige studie, doordat we aannemen dat centrales draaien op blauwe waterstof en niet op groene waterstof. Blauwe waterstof is naar verwachting een stuk goedkoper, waardoor waterstofcentrales voor een stuk lagere prijzen kunnen inbieden.
- In de scenario's van dit onderzoek wordt een maatschappelijk optimale hoeveelheid aan flexibiliteitsbronnen geplaatst. Dit leidt tot een forse hoeveelheid 24-uursopslag, en in sommige gevallen, batterijopslag. Deze grotere hoeveelheden opslag hebben een dempende werking op de elektriciteitsprijs (minder hoge pieken en diepe dalen), wat ervoor zorgt dat de inkomsten van alle opslagtechnieken (dus ook Delta21) minder worden. Dit wordt ook wel kannibalisatie genoemd. Ook in de vorige studie zagen we dat de inkomsten van het valmeer flink afnemen als er meer andere flexibiliteitsbronnen gerealiseerd worden.

Literatuurlijst

CE Delft. (2024). *Delta21: Energetisch-economische analyse. Valmeer als onderdeel van duurzaam energiesysteem*.
CE Delft, & Witteveen+Bos. (2024). *Elektriciteitsmix en marktdynamiek in 2035 co2-vrij elektriciteitssysteem*.
Delta21. (2024). *Delta21 haalbaarheidsonderzoek naar innovatief en duurzaam energieopslagmeer: Deelrapport 1*.
Horvat & Partners. (2023). *Haalbaarheidsonderzoek energieopslagmeer delta21*.
Ministerie van EZK. (2023a). *Nationaal plan energiesysteem*.
Ministerie van EZK. (2023b). *Nationaal plan energiesysteem - verdiepingsdocument b*.
NREL. (2022). *Annual technology baseline 2022 - utility-scale battery storage*. NREL. https://atb.nrel.gov/electricity/2022/utility-scale_battery_storage
Pentalateral Energy Forum. (2023). *Statement by ministers of the pentalateral energy forum on a joint vision for a decarbonized electricity system*.
Schimidt, O., Melchior, S., Hawkes, A., & Straffel, I. (2019). Projecting the future levelized cost of
electricity storage technologies. *Joule*.
TenneT. (2024a). *Analysing the economic viability of capacity resources for resource adequacy studies*.
TenneT. (2024b). *Monitor leveringszekerheid 2024*.

A Aannames

A.1 Algemene aannames

De aannames zijn volledig overgenomen van de studie 'Elektriciteitsmix en marktdynamiek in 2035 CO_2-vrij elektriciteitssysteem'. Dit omvat aannames over:

- prijzen van energieproductie, -opslag en -infrastructuur;
- ontwikkeling van energievraag gebaseerd op scenario's van de netbeheerders en vastgestelde vermogens voor zon, wind en kernenergie (zie Tabel 12);
- beleidsaannames, uitgewerkt in Bijlage A.2;
- aanvullende technische aannames over bijvoorbeeld vraagsturing en interconnectiecapaciteit

Deze aannames zijn niet allen opgenomen in deze studie, maar wel te vinden in het voorgaande rapport.

Tabel 12 - Aannames voor vaste en variabele inputs

Asset	Vrije of vaste waarde
Zon	NPE: 98 GW +/-5%
Wind op land	NPE: 12 GW +/-5%
Wind op zee	NPE: 35 GW +/-5%
Kernenergie	NPE: 2 GW
Elektrolyse	Vrij in vermogen
Batterijopslag	Vrij in vermogen en capaciteit
Waterstofcentrales	Vrij in vermogen
Vraag Nederland	IP2024-scenario Nationale drijfveren
Vraag buitenland	ENTSO-e-scenario

A.2 Beleidsaannames

De relevante beleidscontext is geanalyseerd, omdat dit als uitgangspunt geldt voor het referentiescenario. In het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) staat opgenomen dat het elektriciteitssysteem in Nederland in 2035 CO_2-vrij is (Ministerie van EZK, 2023a).
Dit betekent dat er ook geen CO_2-correctie plaats kan vinden door negatieve emissies voor een beperkte uitstoot binnen de elektriciteitssector. Daarnaast omschrijft het NPE ook dat het aandeel CCS zoveel mogelijk beperkt moet worden om de beschikbare CO_2-opslagcapaciteit maximaal te benutten voor andere sectoren én dat negatieve emissies gebruikt moeten worden voor sectoren die niet teruggebracht kunnen worden naar nul emissies, waarbij alleen methaanemissies in de landbouw worden genoemd. Over biomassa wordt in Verdiepingsdocument B van het NPE genoemd dat het niet de voorkeur geniet om biogrondstoffen na 2035 te gebruiken voor elektriciteitsproductie (Ministerie van EZK, 2023b). Echter wordt er ook benoemd dat voor CO_2-vrij regelbaar vermogen ook aardgas met CCS[9] en biogrondstoffen in deze behoefte kunnen voorzien. Er wordt geen duidelijke uitspraak gedaan dat deze bronnen dus geen rol kunnen vervullen.

[9] Het NPE merkt ook terecht op dat aardgas met CCS en koolstofarme waterstof strikt gezien niet 100% CO_2-vrij zijn. Er zit dus een discrepantie in de gehanteerde aannames.

De overheid zet maximaal in op het realiseren van aanbod van duurzame energie en energie-infrastructuur. Het doel is daarnaast om de nationale productie van CO_2-vrije elektriciteit ten minste de nationale consumptie te dekken, waarbij het erkent dat er een internationaal systeem is waarbij opgewekte energie niet altijd hier benut wordt.
Er zijn zeven EU-landen die in december 2023 uitgesproken hebben om in 2035 een CO_2-vrij elektriciteitssysteem te hebben: Zwitserland, België, Frankrijk, Duitsland, Luxemburg, Nederland en Oostenrijk (Pentalateral Energy Forum, 2023). Het is echter nog onzeker in hoeverre deze doelen daadwerkelijk gehaald worden, aangezien de ontwikkeling van beleid hiervoor nog in verschillende fases is tussen de landen.

Voor onze modellering gaan we daarom uit van de volgende beleidsmatige keuzes:
- Er is geen elektriciteitsproductie in Nederland in 2035 uit kolen, aardgas of biomassa (inclusief groengas). Blauwe waterstof is in het referentiescenario alleen toegestaan voor toepassing in elektriciteitscentrales, niet voor vervullen van de waterstofvraag uit de industrie. Aardgas met CCS is ook niet toegestaan.
- Er zijn geen restemissies in de elektriciteitssector die gecompenseerd worden met negatieve emissies.
- Nederland kan (deels fossiele) elektriciteit importeren. Voor andere landen rekenen we in de referentiesituatie op een CO_2-vrij elektriciteitssysteem in 2035. Hiervoor zijn beleidsvarianten opgenomen waarmee het gevolg van dit uitgangpunt geduid kan worden.
- Voor kernenergie wordt gesproken over maximaal één kerncentrale in 2035 van 1,6 GW en een tweede in 2037. In het referentiescenario gaan we uit van een 1,6 GW kerncentrale in Borssele bovenop de huidige 500 MW.
- We nemen aan dat Nederland en de andere landen op jaarbasis 95% zelfvoorzienend moeten zijn in hun directe elektriciteitsgebruik. Waterstofproductie valt dus niet onder deze eis.
- We gaan in het referentiescenario ervan uit dat er geen overheidsstimulering is van specifieke technieken via bijvoorbeeld een SDE++ of ander instrument. Er wordt dus geoptimaliseerd op maatschappelijke kosten.

A.3 Aannames Delta21

Deze studie baseert zich op eerdere studies van Delta21 (2024) en Horvat & Partners (2023). Enkele technische eigenschappen zijn versimpeld om modellering mogelijk te maken.

A.3.1 Technische aannames

Voor het valmeer geldt dat er een relatie is tussen het verval (hoogteverschil), pompdebiet, efficiëntie en vermogen. Een vergaande optimalisatie met de inzet van het valmeer is niet mogelijk in deze studie. Er is gekozen voor een gemiddeld vermogen en gemiddelde efficiëntie. Daarmee zijn de resultaten mogelijk een onderschatting van de daadwerkelijke inkomsten, doordat er in een vergaande optimalisatie voor gekozen kan worden op specifieke momenten af te wijken van deze gemiddelde waarden. De aangenomen technische aannames komen overeen met een van de eerdere scenario's die door CE Delft is doorgerekend (CE Delft, 2024).

Tabel 13 - Technische aannames Delta21

		2 GW-configuratie			6 GW-configuratie		
	One-way-efficiëntie	Gem. vermogen (MW)	Gem. debiet (m^3/s)	Uurs	Gem. vermogen (GW)	Gem. debiet (m^3/s)	Uurs
Aannames studie	85%	1.414	7.890	35	4.243	23.671	12

A.3.2 Kostenaannames

De kostenaannames in deze studie zijn gebaseerd op het rapport van Delta21 (2024) en Horvat en Partners (2023). Er heeft een los onderzoek plaatsgevonden naar de verwachte kosten door een ander extern bureau, die zijn gebruikt als aannames in deze studie. Horvat en Partners volgt een hogere inschatting naar voren voor vooral risicoreserveringen en meer engineerkosten, die Delta21 als onrealistisch ziet. In het referentiescenario zijn de aannames zoals geschat door Delta21, overgenomen uit de Horvat-studie, oftewel de lagere risico-aannames. Daarnaast is een gevoeligheidsanalyse opgenomen met de aannames zoals exact in de Horvat-studie naar voren zijn gekomen.

Tabel 14 - Overzicht kostenaannames, gebaseerd op input van Delta21

Configuraties		Configuratie 1: 2 GW	Configuratie 2: 6 GW	Eenheid
Investeringskosten	Totaal	€ 7.884.000.000	€ 14.916.000.000	€
Operationele kosten	Jaarlijkse operationele kosten (OPEX) van 0 tot 50 jaar	€ 60.000.000	€ 100.000.000	€/jaar
	Jaarlijkse operationele kosten (OPEX) van 50 tot 100 jaar	€ 120.000.000	€ 200.000.000	€/jaar

Bronnen: (Horvat & Partners, 2023) en (Delta21, 2024).

We voeren een gevoeligheidsanalyse uit met deze hogere kosten uit de Horvat-studie, weergegeven in Tabel 15.

Tabel 15 - Overzicht kostenaannames Delta21

Configuraties		Configuratie 1: 2 GW	Configuratie 2: 6 GW	Eenheid
Investeringskosten	Totaal	€ 9.870.000.000	€ 18.021.000.000	€
Operationele kosten	Jaarlijkse operationele kosten (OPEX) van 0 tot 50 jaar	€ 100.000.000	€ 200.000.000	€/jaar
	Jaarlijkse operationele kosten (OPEX) van 50 tot 100 jaar	€ 200.000.000	€ 400.000.000	€/jaar

Bron: (Horvat & Partners, 2023).

A.4 Aannames varianten

A.4.1 Vrij optimalisatie opgesteld vermogen productie

Als gevoeligheidsanalyse modelleren we het effect met een vrije optimalisatie van zon, wind en kernenergie. Als minimum hanteren we de huidige plannen voor wind op zee en huidig opgesteld vermogen voor zon en wind op land.

Tabel 16 - Aannames voor gevoeligheidsanalyse vrij optimalisatie

Asset	Referentiescenario - vrije of vaste waarde	Gevoeligheidsvariant
Zon	NPE: 98 GW +/-5%	Vrij, minimum waarde is huidig opgesteld vermogen van 25 GW
Wind op land	NPE: 12 GW +/-5%	Vrij, minimum waarde is huidig opgesteld vermogen van 8 GW
Wind op zee	NPE: 35 GW +/-5%	Vrij, minimum waarde is gepland opgesteld vermogen van 21 GW
Kernenergie	NPE: 2 GW	Vrij, minimum waarde is huidig opgesteld vermogen van 0,5 GW
Batterijopslag	Vrij in vermogen en capaciteit	Vrij in vermogen en capaciteit
Waterstofcentrales	Vrij in vermogen	Vrij in vermogen
Vraag	IP2024-scenario Nationale drijfveren	IP2024-scenario Nationale drijfveren

A.4.2 Kosten batterijopslag

De kosten van batterijen zullen de komende jaren naar verwachting verder dalen, maar de mate van daling van is nog onzeker. Bij deze gevoeligheidsanalyse rekenen we daarom ook met lagere en hogere kosten van batterijen. De prognoses voor het laag- en hoog scenario zijn gebaseerd op de onder- en bovengrens van prognoses van NREL (NREL, 2022).

Tabel 17 - Aannames varianten kosten batterijopslag lithium-ion

Parameters	Referentiescenario	Variant - laag	Toelichting
Investering per kW	€ 178/kW	€ 78/kW	Prognoses op basis van NREL (NREL, 2022).
Investering per kWh	€ 125/kWh	€ 95/kWh	

In het scenario varieert ook de prijs van flowbatterijen. Deze waardes zijn opgenomen in Tabel 18.

Tabel 18 - Aannames varianten kosten batterijopslag flowbatterijen

Parameters	Referentiescenario	Variant - hoog
Investering per kW	€ 260/kW	€ 275/kW
Investering per kWh	€ 190/kWh	€ 260/kWh
Toelichting	**Uitgangspunt vanadium-flow middenrange (Schimidt et al., 2019)**	**Uitgangspunt vanadium-flow hoog (Schimidt et al., 2019)**

A.4.3 Commerciële WACC

De WACC bepaalt de kosten voor kapitaal van een techniek. Deze studie is een maatschappelijke optimalisatie waarbij met één WACC wordt gerekend voor alle technieken van 2,25%. Een WACC voor commerciële partijen hangt onder andere van hun risicoprofiel en varieert zo tussen de 6 en 12%. Voor SDE++-projecten wordt gerekend met 5,8%.
We modelleren het energiesysteem ook met een WACC van 8% voor de commerciële sector, een gemiddelde commerciële WACC. Er is geen verdere differentiatie binnen technieken. Voor de (semi-) publieke sector, waar de netbeheerders onder vallen, rekenen we wel met de maatschappelijke WACC van 2,25%.

Tabel 19 - Aannames voor gevoeligheidsanalyse commerciële WACC

	Referentiescenario	Commerciële WACC
WACC - (semi-) publieke sector	2,25%	2,25%
WACC - commerciële sector	2,25%	8%

A.4.4 Variant zonder LDES

Op basis van de uitkomsten is besloten een extra variant toe te voegen waarin mechanische lange duur opslag geen investeringsoptie is. In deze variant kan het model niet investeren in deze vorm van opslag. De elektrochemische opslagvarianten (lithium-ion en flowbatterijen) zijn in dit scenario wel beschikbaar als investeringsoptie.

B Het PyPSA-model

Voor modellering en optimalisatie van zowel het energiesysteem als de energiemarkt maken we gebruik van PyPSA. Dit is een robuust, modulair en *open source framework* om energiemodellen mee te maken en is ontwikkeld door de universiteit van Berlijn. Het is academisch gevalideerd middels meerdere *peer-reviewed* publicaties en wordt door een brede gemeenschap gebruikt en onderhouden.

Dit kader geeft in de eerste sectie een uitgebreidere motivatie voor het gebruik van PyPSA en in de tweede sectie een meer technisch inhoudelijke toelichting in relatie tot de verschillende functionaliteiten.

Waarom PyPSA?

PyPSA is een krachtige open-source tool die door een energiemodelleurs van verschillende achtergronden ingezet wordt voor het modelleren en simuleren van energie- en elektriciteitssystemen. Het is een waardevol instrument voor het analyseren van het energiesysteem om verschillende redenen:

1. **Open source, modulair en reproduceerbaar**
   PyPSA is ontwikkeld als open-source software, waardoor transparantie, herleidbaarheid en kennisdeling worden bevorderd. Dit bevordert een dieper begrip van de modellen en methoden die in het openbare domein beschikbaar zijn.
2. **Toepasbaar op meerdere energiedragers**
   Naast het gedetailleerd modelleren van elektriciteitsnetwerken, biedt PyPSA de mogelijkheid om energiedragers zoals waterstof of CO_2 te modelleren. Dit leidt tot een integraal energiesysteem dat verschillende vormen van energie omvat en hun onderlinge interactie analyseert.
3. **Hoge kwaliteit data als bron**
   PyPSA maakt gebruik van gevalideerde data uit diverse openbare bronnen.
   Deze gegevens, worden ingezet voor zowel academisch als commercieel onderzoek, waarborgen de nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van de analyses.
4. **Integratie van hernieuwbare energie**
   Het model houdt rekening met het technische opwekpotentieel van hernieuwbare energiebronnen en beperkingen die voortvloeien uit exclusiezones, zoals natuurgebieden of scheepsroutes. Dit zorgt voor realistische modellering van duurzame energiebronnen in verschillende omgevingen.
5. **Beleidsanalyse**
   PyPSA stelt gebruikers in staat om beleidsscenario's te analyseren. Hiermee kunnen verschillende beleidsmaatregelen gesimuleerd worden, zodat de impact van regelgeving en beleidsveranderingen op de marktdynamiek in de energiesector kan worden begrepen.
6. **Netwerkanalyse en capaciteitsplanning**
   PyPSA maakt gedetailleerde netwerkanalyses mogelijk, waaronder capaciteitsplanning voor transmissielijnen en het evalueren van systeemprestaties onder verschillende varianten. Dit stelt beleidsmakers en marktdeelnemers in staat om beslissingen te nemen op basis van een diepgaand begrip van hoe marktveranderingen de netwerkcapaciteit en efficiëntie beïnvloeden.

PyPSA is een nuttig instrument voor het begrijpen van marktdynamiek in de energiesector door het simuleren van complexe energiesystemen, het analyseren van handelsstromen en het evalueren van beleidsscenario's. Het biedt inzicht in de interactie tussen marktspelers, energiehandel, netwerkcapaciteit en beleidsinvloeden, wat essentieel is voor het nemen van geïnformeerde beslissingen in het dynamische energielandschap van vandaag.

Specifiek voor dit project maken we gebruik van de functionaliteit van het PyPSA-model dat zich richt op aspecten zoals verschillende biedzones, redispatch (herverdeling van energie) en transportcapaciteit tussen regio's. Dit benadrukt de veelzijdigheid van PyPSA voor marktanalyse.

Biedzones, redispatch en transportcapaciteit tussen regio's

PyPSA maakt gedetailleerde modellering van verschillende biedzones binnen een energiemarkt mogelijk. Hierdoor ontstaat inzicht in hoe prijsvariaties en aanbod- en vraagverhoudingen verschillen tussen regio's. Daarnaast faciliteert het model de simulatie van redispatch (zoals de GOPACS-markt), waarmee naast de uurlijkse marktwerking ook de transportcapaciteit tussen vraag en aanbod gerespecteerd wordt. Bovendien biedt PyPSA de mogelijkheid om transportcapaciteit tussen verschillende biedzones en landen te modelleren, waardoor inzicht ontstaat in de effecten van interconnectie op de marktdynamiek en de handelsstromen tussen verschillende gebieden.

Door deze toevoeging benadrukt PyPSA zijn vermogen om niet alleen de binnenlandse marktstructuur te modelleren, maar ook de complexe dynamiek tussen verschillende regio's, biedzones en de invloed van transportcapaciteit op de energiehandel. Dit aspect is van cruciaal belang voor een holistisch begrip van de marktdynamiek en biedt een waardevolle tool voor het analyseren van regionale interacties en marktintegratie.

Hoe werkt PyPSA?

PyPSA is een energiemodellen toolbox dat voor verschillende soorten energiesystem ingezet kan worden. Het is, in tegenstelling tot wat 'power' in de naam doet vermoeden, in staat verschillende energiedragers, waaronder elektriciteit, tegelijkertijd door te rekenen. Waterstofnetwerken en -opslag, CO_2-afvang en -opslag, warmtevraag, vraagverschuiving en koppeling van sectoren kunnen allemaal gemodelleerd worden. Door de opbouw is het geschikt voor een verscheidenheid aan probleemstellingen en kan het een probleem op verschillende ruimte- en tijdschalen representeren. Er bestaan verschillende modellen ontwikkeld bovenop de PyPSA-toolbox, van kleine, lokale energiesystemen tot een model met wereldwijde dekking. In de basis werk het model met knooppunten, in de punten bevinden zich de energie-opwek, -opslag en -gebruik. De punten worden onderling verbonden met transportverbindingen voor bijvoorbeeld elektriciteit, waterstof en CO_2, elk met een eigen maximale capaciteit. Op deze wijze ontstaat een representatie van het energiesysteem zoals te zien in onderstaande afbeelding. Deze kan vervolgens doorgerekend worden om voor elke tijdsstap tot een sluitende energiebalans te komen.
Voor dit onderzoek gebruiken wij de PyPSA-Eur-versie van het model. Deze modelconfiguratie is rijkelijk aangevuld met informatie en databronnen specifiek voor Europa en wordt zeer actief onderhouden en ingezet voor allerlei doeleinden.

Systeemoptimalisatie

Met een load-flowmodel kan een ingevoerd energiesysteem geanalyseerd worden, maar de echte kracht ligt in de optimalisatie mogelijkheden waarmee kostenoptimale energie-systemen vormgegeven kunnen worden op basis van input data en randvoorwaarden.
De systeemconfiguratie van onze studie is weergegeven in Figuur 5.

Figuur 5 - Systeemconfiguratie studie

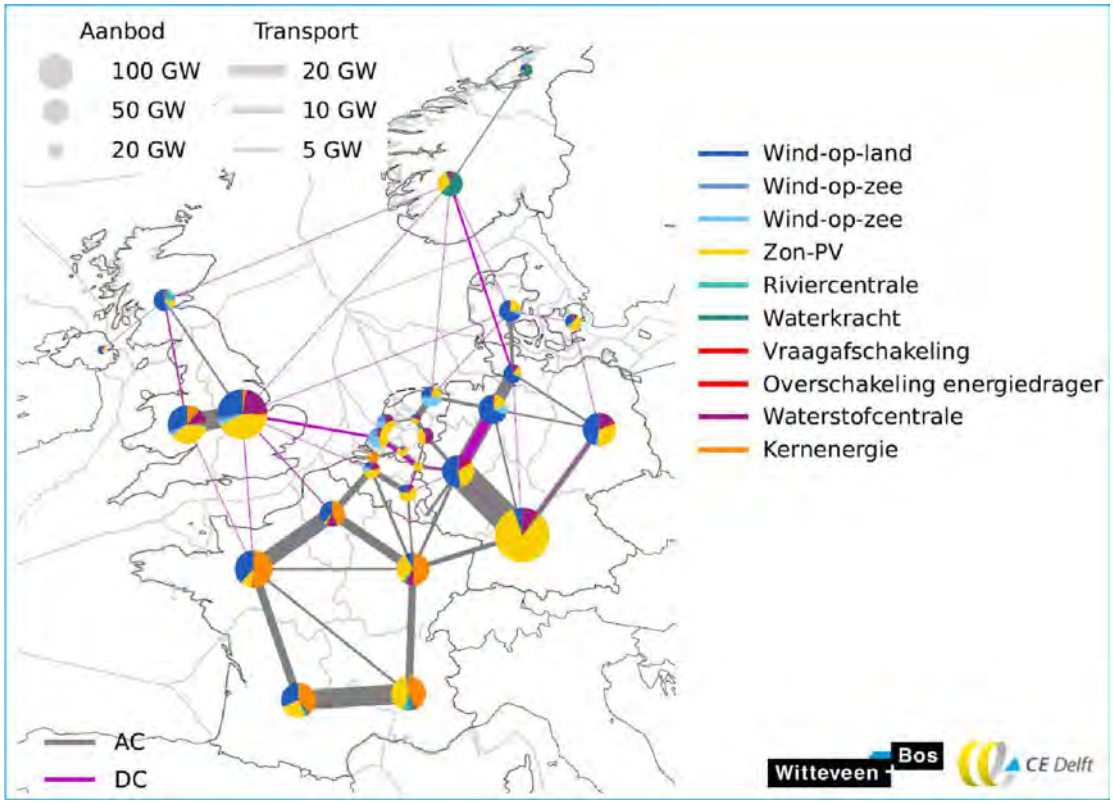

Met techno-economische optimalisatie bepalen we de energiesystemen die voortvloeien uit de aannames en uitgangspunten van verschillende varianten. Door het probleem in één integraal model te vatten en dit te optimaliseren wordt er een techno-economisch optimum bereikt waarbij vrijwel alle relevante randvoorwaarden meegenomen zijn. Dit in tegen-stelling tot een iteratieve aanpak waarbij er parameters gevarieerd worden om te kijken of het volgende resultaat beter is dan het vorige.

Energiemarktsimulatie

Uit de energiesysteemoptimalisatie volgt een systeem wat zorgt voor minimale kosten. Echter, dit is in het geval dat het ook optimaal wordt ingezet, wat verre van zeker is.
De inzet wordt bepaald door de markt en de drijfveren die marktpartijen hebben.
We simuleren de uurlijkse elektriciteitsprijzen van Nederland en belangrijke buurlanden, rekening houdend met beperkingen in grensoverschrijdende transportcapaciteit en biedings-zones. De biedingsprijzen zijn in de basis gerelateerd aan de marginale kosten, maar kun-nen ook gedreven worden door andere overwegingen van marktpartijen.

Zo komt er voor elk uur van het jaar en biedt en laat curve tot stand waarin opwekkers en afnemers gerangschikt zijn (de merit-order). De prijzen en volumes waarmee marktpartijen aanbieden vormen zo gezamenlijk een markt met een marktprijs per uur van het jaar.

In aanvulling hierop is het mogelijk een congestie-analyse uit te voeren en zo nodig redispatch (of andere vormen van flexibiliteit) in te kopen.

Verzonden: 5/26/2025 3:32:59 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben niet persé tegen kernenergie, maar als de langdurige opslag van kernafval na 2060 nog niet geregeld is, dan is de bouw van nieuwe k-centrales niet aan de orde.

Tevens is al bewezen dat k-centrales de bouwtermijn plus financiering ruimschoots overschrijden gezien de bouw van de nieuwe k-centrales in Frankrijk, Finland en GB.

Ook is er nog niet één externe groep financiers die hier brood in ziet, dus dat zou een signaal moeten zijn voor de Overheid om pas op de plaats te maken.

Grootschalige energieopslag, bijvoorbeeld plan Delta 21, is te realiseren met bedrijven uit NL. Daar zou eerder geïnvesteerd moeten worden, is ook als plan eerder klaar en kost minder. Dan het Europees Netwerk op elkaar afstemmen en dan zijn we al een eind. K-centrales bouwen in een land als NL is te lastig wat betreft financiering en opslag afval, dat in tegenstelling tot een land als Finland, die daar wel de mogelijkheden toe heeft.

Verzonden: 5/26/2025 6:40:40 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Gepensioeneerd mission critical energy expert
(Mede) namens:
Organisatie: nvt

Zienswijze/reactie

20 tot 30 miljard kostenplaatje is zeker niet nodig als je er van afziet om twee grote centrales te bouwen en eens out of the box gaat denken en wel als volgt:

1. Een (1) SMR ontwerp voor 10 nieuwe SMR locaties, Start-Stop en Setpoints bestuurd vanaf een Centrale Controlekamer (Tennet) met Controls, Protection and Safety Controls systemen lokaal bij de SMR plant gebaseerd op bewezen Remote Safe Operating Technology 25 Year (CHPP).

2. Alle 10 SMR plant locaties kunnen tegelijk gebouwd worden bij de volgende locaties met volgende 3 punten:

a. High Voltage Lines onshore en offshore voor het maken van nieuw of beschikbare bestaande tie-in punten voor grid stabiliteits garantie.

b. Oude centrales en/of industriegebieden voor het maken van nieuw of beschikbare bestaande tie-in punten.

c. Voor Koeling, Open Water of Rivieren Maas, Rijn, IJssel, Lek, IJsselmeer, Gooimeer, Zeeland, Eemshaven, Maasvlakte, Dow etc.

eventueel aangevuld met de volgende uitbreidingen van andere grote consumers:

d. Spoorwegen of Metro bestaande of nieuwe stations met beschikbare tie-in punten.

e. Nieuwe of bestaande Datacenters locaties. f. Bestaande of Nieuwe Groei Steden of Dorpen en met zwemparadijzen.

3. Beschikbaarheid en stabiliteit zal met 10 SMR groter zijn dan met 2 grote, denk aan outages Spanje, Portugal of in tijd van oorlogen.

4. Kortingen: Zeer grote financiële en korte bouwtijd, kortingen bij alle partijen.

5. Besparingen : Gebruik maken bestaande Tie-inn punten

6. Subsidie : Een (1) Europese bouwvergunning ? met subsidie ontwerp concept ook te verkopen in Europa.

7. Werkgelegenheid: onder licenties van SMR fabrikanten (bijvoorbeeld Rolls Royce en partner Siemens kunnen reactoren en stoomturbines in NL gemaakt worden (oud proven concept General Electric (GE) voor Steam Turbines en Gas Turbines by Thomassen International in Rheden).

8. Export kennis en equipment in Europa en wereldwijd.

Verzonden: 5/26/2025 9:04:48 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: klimaatklussers

Zienswijze/reactie

te laat , te duur, te gevaarlijk

Verzonden: 5/27/2025 8:26:27 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Een kerncentrale bij de Maasvlakte 2 zou erg gevaarlijk zijn.

I.v.m. de gevaarlijke stoffen die daar al verwerkt worden.

Als daar iets gebeurd zijn de gevolgen niet te overzien.

Keuze voor Borssele zou meer voor de hand liggen, gezien er daar al een centrale staat.

Verzonden: 5/27/2025 10:10:47 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Vind het werkelijk absurd dat een dergelijk groot bouwproject zo dicht bij het dorp wordt gebouwd.

Mijn leefomgeving zal door de lange bouwtijd en de enorme omvang zwaar worden aangetast met zowel mogelijk fysieke schade tot gevolg en negatieve effecten op mijn en onze (gezin) gezondheid en welzijn.

Tevens vrees ik voor planschade gezien de enorme omvang van dit project.

Als men in staat is om een 2e Maasvlakte aan te leggen moet het ook mogelijk zijn een 3e aan te leggen om daar Kerncentrales te bouwen.

Verzonden: 5/27/2025 11:31:01 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kerncentrales zijn veel te duur en komen te laat.

Het geld zou ingezet moeten worden voor de opslag van energie. Zoals waterstof, warmte en batterijen. Verder moet het energienet van Nederland op orde worden gebracht. Daar wordt nu wel aan gewerkt, maar ook te laat en te traag. Dit is ook nodig om eventuele kernenergie vanuit een uithoek van Nederland te krijgen waar het nodig is.

Het vertrouwen in de overheid om het goede te doen voor Nederland is ook op dit gebied laag bij mij.

Verzonden: 5/27/2025 2:28:32 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als bewoner van de gemeente Borssele maak ik graag gebruik van de mogelijkheid te reageren op de cNRD.

Mijn op- en aanmerkingen zitten in de bijlage.

104962873_10829101_Reactie_cNRD_Borssele2_3.pdf

datum: 27 mei 2025

Als bewoner van de gemeente Borsele ben ik bijzonder verontrust over het voorgenomen plan en de slechte onderbouwing daarvan. Daarbij baseer ik mij op de Reactie Nota op het Voornemen, de cNRD en het TPR rapport. Het is opvallend dat deze documenten elkaar regelmatig tegenspreken. Het ontbreken van de aangekondigde studies mbt milieu en inpassing in het energiesysteem maakt een onderbouwde keuze voor kernenergie onmogelijk.

Reactie Nota op het Voornemen

De Reactie Nota op het Voornemen acht ik bijzonder verwarrend, misleidend en vol tegenstrijdigheden.

- De meeste reacties in hoofdstuk 4 verwijzen naar de "Thematische Beantwoording", waardoor het niet duidelijk is wat er met de opmerking wordt gedaan. De voorzichtige conclusie is dat er erg weinig gedaan wordt met het aangebrachte commentaar op het Voornemen.
- De Reactie Nota op het Voornemen bevat in hoofdstuk 3 "Thematische Beantwoording" de volgende onnavolgbare beweringen:
    - "Nut en Noodzaak" wordt in essentie afgedaan met de opmerking dat er een nieuwe studie eind 2025 beschikbaar komt, waardoor "Nut en Noodzaak" nog steeds ontbreekt om een afgewogen oordeel te kunnen vormen. In deze studie zou zon en wind allerlei extra kosten worden toebedeeld, terwijl de verborgen kosten van kernenergie (zoals beveiliging, eindberging, ontmanteling en hoogspannings infrastructuur) buiten beeld blijven. Het is ook niet duidelijk wat de toegevoegde waarde van export van stroom heeft voor Nederland.
    - In de Reactie Nota wordt gesproken over 2035, zoals in het Voornemen, maar in de cNRD is het kabinets streven om in 2035 fossiel-vrije elektriciteits opwekking te realiseren kennelijk losgelaten en wordt nu gesproken over 2040.
    - Er wordt gesteld dat kernenergie, wind en zon NIET zal beconcurreren, terwijl dat juist de essentie is van hoe de Nederlandse elektriciteits markt in elkaar zit, waarbij de stroom producenten met de laagste marginale kosten stroom mogen leveren. Het is dan ook niet waarschijnlijk dat kernenergie een basislast voorziening wordt omdat het duurder zal zijn wind en zonne-stroom. Kernenergie kan dan ook NIET

dienen als aanvulling op wind- en zonne-stroom zoals hier gesteld wordt. Veel waarschijnlijker is dat batterijopslag tijdelijke pieken en dalen zal gladstrijken.

- De veronderstelde 90% vollast is onrealistisch, zeker in het licht van de opmerkingen dat moderne kerncentrales regelbaar zouden zijn, want daardoor zakt het vollast percentage verder onderuit, waardoor de prijs per kWh hoger wordt en andere stroom aanbieders nog meer kernenergie stroom van de markt zullen verdringen.

- Er wordt in één alinea zowel gesteld dat kernenergie economisch rendabel kan zijn als dat staatssteun nodig is in zowel de ontwerp-, de bouw- als de exploitatie-fase. Dit lijkt mij in flagrante tegenspraak met elkaar.

- Er wordt gesteld dat kernenergie minder ruimte nodig heeft dan zon en wind. Als we de factor tijd en het hoog radioactieve afval meenemen in deze beschouwing dan legt kernenergie met 250 ha voor de eindberging over een periode van 300.000 jaar het altijd af tegen willekeurig welke andere energiebron.

- Er wordt gesteld dat kernenergie ons minder afhankelijk maakt van het buitenland. Tegelijk zijn we voor bijna alle componenten juist afhankelijk van het buitenland. Bijzonder wrang daarbij is dat we ook nog afhankelijk blijven van Russische leveranties.

- In het Voornemen was kernenergie nog nodig tbv Dunkelflaute. In hoofdstuk 3 is dat niet langer het geval zonder dat dit netjes wordt toegegeven. Dat in dezelfde alinea wordt gesproken over een robuuster energiesysteem op basis van kernenergie is in deze context volledig misplaatst.

- Kernenergie zou leiden tot een verminderde behoefte aan regelbare opwek. Dit is weer in tegenspraak met het idee van basislast en miskent dat als een kerncentrale uitvalt er juist een extra grote vraag aan regelbaar vermogen nodig is om het wegvallen van 1600 MW vermogen te compenseren.

- In hoofdstuk 3 is sprake van zowel een verdubbeling als een vervierVoudiging van de elektriciteits vraag.

- Er wordt vanuit gegaan dat de KCB (kerncentrale Borssele) verlenging doorgaat bij het bepalen van de nul-optie, terwijl dat nog helemaal niet zeker is. De nul-optie zou moeten zijn GEEN kerncentrales.

- Energiebesparing krijgt een eigen paragraaf. Hoewel dit zeker nuttig is, zal dit geen significant effect hebben op de uiteindelijke verdubbeling of vervierVouding van de vraag en dus op dit plan.

- Er wordt beweerd dat door het gelaagde veiligheidssysteem een enkele storing

niet kan leiden tot ongelukken. Hierbij wordt miskend dat een kerncentrale een uiterst complex systeem is, dat opgebouwd is uit heel veel componenten en mensen, die ieder een kleine faalkans hebben. Hierdoor zullen er altijd verborgen falende onderdelen zijn. Eerdere rampen leren dat het juist het samenspel tussen meerdere falende onderdelen is, wat leidt tot ongelukken. Gezien het grote aantal componenten en systemen van een kerncentrale met ieder een kleine faalkans is het ook onvermijdelijk dat er altijd meerdere gelijktijdig falende onderdelen aanwezig zullen zijn.

- Er wordt gesteld dat de 10EVA ervoor zorgt dat voortschrijdend inzicht leidt tot continue aanpassingen aan een bestaande centrale. Dit is maar zeer ten dele waar, omdat er componenten zijn die achteraf niet meer aangepast kunnen worden. Een mooi voorbeeld hiervan is dat nieuwe kerncentrales na ThreeMileIsland een dubbel containment kregen, maar KCB heeft dat niet en zal dat ook nooit krijgen. Over een geplande levensduur van 80 jaar zullen ook nieuwe kerncentrales hier last van krijgen.

- Buitenlandse kernrampen worden afgedaan als het gevolg van verouderde systemen. Hierbij wordt miskend dat KCB en Fukushima maar 2 jaar schelen qua leeftijd en dat KCB pas adequate noodstroom kreeg na het Fukushima incident.

- "Hoogradioactief afval geeft veel straling af en blijft **soms** wel tientallen duizenden jaren radioactief." Wat "**soms**" hier doet is mij een raadsel.

- "In Nederland bestaat op dit moment minder dan 1% van het radioactief afval uit hoogradioactief afval." Kernenergie is echter verantwoordelijk voor deze zeer lastige 1%. Hier wordt het gevolg van de inzet van kernenergie op dezelfde manier verbloemd als in de NPRA.

- De kosten schatting voor de bouw zijn eenzijdig gebaseerd op landen met een lager loonkosten niveau dan Nederland. De voor de hand liggende vergelijking met Flamanville, Olkiluoto of Hinkley wordt niet gemaakt.

- Er wordt gesproken over een *bandbreedte* van de kosten van 20-30 miljard euro. In de cNRD wordt echter aangegeven dat dit de initiele schattingen zijn voor de verschillende type centrales. In de cNRD wordt aangegeven dat de bandbreedte naar boven 200% is van deze bedragen.

- "Hiermee is geborgd dat de exploitant opdraait voor de ontmantelingskosten en niet de belastingbetaler." Geborgd veronderstelt een waarborgsom, maar daar zal ook hierbij geen sprake zijn. Eerdere ervaringen met zowel Dodewaard als Petten leren dat ontmantelings kosten structureel onderschat worden, waardoor de Staat en niet de exploitant opdraait voor die kosten. Ook het ontmantelingsfonds voor de KCB is nu nog ontoereikend voor een ontmanteling.

- Het transport van nucleair materiaal zou omgeven zijn met strenge veiligheids maatregelen, maar de beveiliging van de aanlevering van uiterst gevaarlijke MOX brandstof staven, die plutonium bevatten, voldoet niet aan de hoge eisen die daaraan gesteld moeten worden. Plutonium in deze stralings-arme vorm is een bijzonder aantrekkelijk doelwit voor terroristen. In de VS ziet men om deze reden af van de inzet van MOX.
- "De waarborging van de veiligheid en gezondheid van de winning van uranium ligt bij de overheden van de landen waar winning plaatsvindt." lijkt mij in strijd met de wet Internationaal verantwoord ondernemen. De afnemer kan en mag zich niet achter een buitenlandse partij verschuilen. Dit was al eerder aangekaart bij het Voornemen, maar vind ik niet terug in de Reactienota.
- In de paragraaf Flexibiliteit worden dunkelflautes aangehaald als een argument om kernenergie in te zetten terwijl in de eerdere paragraaf Dunkelflautes was aangegeven dat kerncentrales NIET helpen bij dunkelflautes.

CNRD

De cNRD acht ik misleidend en van weinig diepgang.

- ¶1.4 vergeet dat naast uranium ook plutonium een bron van splijtstof is.
- ¶1.4 stelt dat **alle** elektriciteitscentrales op stoomturbines zijn gebaseerd, terwijl dit niet het geval is.
- ¶1.5 heeft als streefdatum 2040 zonder toe te lichten waarom 2035 uit het Voornemen verlaten is.
- ¶1.5 claimt Nederland dmv kernenergie onafhankelijker te maken van import terwijl werkelijk alles uit het buitenland moet komen, van leveranciers tot en met de brandstofstaven.
- ¶1.5 wederom wordt er een link gelegd tussen kernenergie en dunkelflautes terwijl dit in de Reactie Nota al ontkracht was.
- ¶1.5 Er wordt een aanvullend onderzoek tav de milieugevolgen van kernenergie beloofd. Het is niet duidelijk wat de relatie is tussen dit onderzoek en de MER.
- ¶1.6.1 stelt "... en de wijze waarop radioactief afval wordt opgeslagen maken geen onderdeel uit van het project." Dit is tegenspraak met de NPRA waarin werd aangegeven dat nieuwe centrales de opslag van het afval zouden meenemen in hun project.
- ¶1.7 "Kerncentrales kunnen overal in Nederland worden gevestigd ..." is wel een erg vreemde zinsopbouw gegeven de vele randvoorwaarden waaraan een lokatie moet voldoen.
- ¶1.9 Opnieuw wordt beweerd dat kernenergie en zon en wind compatibel zijn, terwijl de Reactie Nota al toegeeft dat kernenergie het gat van een dunkelflaute niet kan vullen.

- ¶1.9 "Deze reactors combineren zowel passieve als actieve veiligheidsvoorzieningen, wat betekent dat ze kunnen afkoelen zonder menselijke tussenkomst of elektronische feedback." hier lopen verschillende reactor ontwerpen door elkaar en zijn actief en passief verwisselt.
- ¶1.10 Het benodigde grondoppervlak voor de bouw houdt geen rekening met de snijverliezen als gevolg van het opdelen van de bouwactiviteiten over meerdere kleine kavels, zoals in het Sloegebied.
- ¶2 stelt dat er "gekozen" is voor een MER, terwijl dit gewoon een verplichting is.
- ¶2.2 "Hier staan positieve effecten, zoals energievoorziening ..." om dit aan te halen als een voordeel voor de regio is wel erg ver gezocht. Ondanks 2 elektriciteitscentrales en meerdere hoogspanningsstations is in het Sloegebied sprake van netcongestie en is er in de Sloehaven nog steeds geen walstroom.
- ¶2.3 De plan-MER zou moeten leiden tot een voorkeurslocatie voor de ministers, maar de minister van KGG heeft haar voorkeur al uitgesproken.
- ¶2.5 De minister van KGG is zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag. Dat de minister dit invult met gescheiden directies binnen haar ministerie maakt dit niet minder kwalijk.
- ¶5.5 "Ruimte voor Defensie" hierin kon nog niet meegenomen worden dat de Zeeuwse locaties zijn aangewezen als helicopter laagvlieg gebied, maar kennelijk vormt het waarborgingsbeleid geen beletsel. Dat is nog vreemder als je bedenkt dat KCB niet bestand is tegen de impact van een wat groter vliegtuig, zoals ENGIE heeft aangegeven.
- ¶6.3 Onder Luchtkwaliteit wordt gesproken over NOx en fijnstof. Dat een kerncentrale ook radioactieve gassen verspreidt blijft buiten beschouwing.
- ¶6.3 Onder Duurzame energie wordt kernenergie als duurzaam betiteld. Dit is niet waar. Het gebruikte uranium is een eindige grondstof evenals de bekende fossiele energie grondstoffen als kolen, olie en gas.
- ¶6.5 "De huidige kerncentrale in Borssele produceert ongeveer 4,5 m3 aan radioactief afval per jaar" dit is slechts het hoog radioactieve afval. Er wordt natuurlijk een veel groter volume aan laag- en middel-actief afval door KCB veroorzaakt, zeker als we alle afval van de toeleveringsketen (waaronder Urenco) meenemen.

TPR

De TPR geeft goed weer waarom de overheid nog niet klaar is om een dergelijk omvangrijk project te starten.

- het TPR is kritisch op alle betrokken partijen
  - KGG heeft onvoldoende sturing gegeven aan het proces waardoor men nog niet klaar is voor een aanbesteding.
  - KGG heeft nog onvoldoende kennis en expertise vergaard om een succesvolle aanbesteding te organiseren.

    - KGG heeft zich uiterst onprofessioneel gedragen door de leveranciers de verslaggeving van bijeenkomsten te laten verzorgen en beheren (zie paragraaf 8.17)
    - De vendoren waren niet bereid de eerder ervaren risico's te delen.
    - ANVS heeft nagelaten haar regelgeving in lijn te brengen met Europese regelgeving en is niet klaar voor deze klus. Ipv de leveranciers huiswerk te geven is ANVS met huiswerk weggestuurd. De vraag is ook of de KCB wel kan voldoen aan moderne regelgeving.
    - EY krijgt een sneer voor het door haar gedane werk dat te generiek is en niet toegesneden op de specifieke Nederlandse casus.
    - Enkel BNPP blijft ongeschonden.

- Alle vendoren zijn benauwd voor een herhaling van Fukushima en willen bouwen op een 10m hoge terp, op basis van een ongetest funderings concept.
- Er is geen LCOE bepaald itt wat in de grafiek van paragraaf 3.3 wordt aangegeven, zodat het NUT sowieso ongewis is.
- De kosten indicatie is behept met een foutmarge van +200%, maw het zou ook 3x zo duur kunnen worden dus 90 miljard €. Dit is nog zonder een risico opslag en de rentelasten.
- De kosten voor het voorbereiden en toegankelijk maken van de site worden op 3 to 5 miljard € geschat, weer met een +200% foutmarge.
- Itt de NPRA tekst die vanuit het Engels in het Nederlands vertaald was, is hier het omgekeerde gebeurd. Dit leidt tot vreemde zinnen als dat de verscheping van brandstofstaven afhankelijk is koelwater.
- Dat het TPR team adviseert hoe het plan door de Tweede Kamer te loodsen doet bijzonder vreemd aan.
- Borssele wordt beschouwd als voorkeurslocatie die enkel bevestigd moet worden, maar de opgelegde randvoorwaarden zouden te restrictief zijn. Dat zowel een MER als de IAEA vragen om een objectieve vergelijking van sites in een selectie proces wordt genegeerd.
- Eerder starten met voorbereidende werkzaamheden wordt tegelijk ontraden en geadviseerd. Omdat de centrales van EDF en Westinghouse wezenlijk verschillen, is voorbereiden op beide opties waanzin.
- Appendix I "Key Risks to the Dutch NPP Programme" is voor ons niet beschikbaar. Zou het parlement die wel te zien krijgen?
- Westinghouse schijnt zich nu al te misdragen, met vreemde eisen tav IP en het willen conformeren aan Amerikaanse standaarden/regels. In Polen zou dit volgens de TPR nu al tot vertraging leiden. Omdat Westinghouse al eens failliet is gegaan, is een escrow overeenkomst absoluut vereist. Het zou ook onverstandig zijn om afhankelijk te zijn van een leverancier uit de VS, waar Trump per decreet een project kan lam leggen.
- De negatieve impact op de gemeente Borsele wordt in een staaltje new-speak als positief gepresenteerd.

- R5.1 uit twijfels tav de stabiliteit van de 150kV elektriciteits voorziening. Dat is vreemd gezien de grote hoeveelheid geld die Tennet in het 380kV netwerk stopt. Stelt Tennet de verkeerde prioriteiten?
- Er blijkt Staats steun nodig: " Additionally, it must ensure that the overall nuclear value proposition is competitive with alternative forms of carbon-free electrical generation, such as renewables or green hydrogen."
- De omliggende industrie in Borssele is nu al een probleem, terwijl de LNG- en ammoniak-terminals nog niet eens zijn meegenomen.
- Het resumeert: "Technically possible given no constraint on time and cost is applicable". Onder dergelijke randvoorwaarden kan Nederland ook naar de maan.

Inloopbijeenkomst in Heinkenszand

Ik contasteerde de volgende tekortkomingen:

- De pie-chart met de samenstelling van de elektriciteits produktie in 2035 toonde nog steeds een sterk overdreven aandeel kernenergie. Daar is bij eerdere sessies al eens op gewezen, maar de poster is nog steeds niet aangepast.
- De mensen bij de posters weten niet exact hoe het proces verloopt, terwijl dat de enige expertise is, waar ze zich op laten voorstaan. Mijn vraag mbt inzage tot de aanvulling van de MER van de verlenging van KCB konden ze niet beantwoorden.
- De ANVS vertegenwoordiger verdedigde het standpunt dat ANVS de ontwerpen vergunbaar vindt. In haar rapport is de ANVS veel voorzichtiger en heeft een dubbele ontkenning nodig: "**Op basis van de zelfevaluaties zoals uitgevoerd door de ontwerpers** ziet de ANVS vooralsnog **geen** aanleiding aan te nemen dat één van deze ontwerpen **niet** vergunbaar zou kunnen zijn in Nederland."
- De presentatie mbt de THS gaf aan dat Borssele een geschikte plek is voor 2 kerncentrales, maar wilde niet ingaan op de beperkte ruimte in het Sloegebied noch het koelwater probleem.

Er is (te)veel aandacht voor het proces maar te weinig aandacht voor de inhoud.

Tot slot wil ik het volgende artikel aanbevelen, dat uitlegt waarom kernenergie nu een verkeerde keuze is.

Verzonden: 5/27/2025 8:19:31 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen kernenergie omdat ik denk dat het geen goede oplossing is voor de toekomst.

Wereldwijd is er nog geen goede oplossing voor de opslag van het radioactieve afval. 30 jaar geleden waren ze al met oplossingen bezig, maar die zijn nog steeds niet gevonden. Hiernaast vind ik sowieso dat er geen afval opgeslagen zou moeten worden voor de toekomstige generaties.

De aarde warmt op en een kerncentrale die over 15 jaar pas van start gaat is daar geen goede oplossing voor met betrekking tot co2 uitstoot. De co2 uitstoot moet snel verminderd worden. Andere manieren van energie opwekken is beter. Energiebesparing en/of slimmer energiegebruik (isolatie o.a. sociale woningbouw) is nodig en kan op kortere termijn een energiebesparing opleveren.

Subsidie voor verduurzaming voor particulieren (elektrische auto) komen uit potjes die leeg raken. Zorg dat particulieren weten waar ze aan toe zijn en waar ze op kunnen rekenen.

Kernenergie, als de reactor draait, is alleen efficiënt als deze op volle toeren draait. Dat betekent dat met de bouw van kerncentrales alleen de focus ligt op deze energiebronnen. Kernenergie compenseert nog steeds niet alle energiedalen.

Kernenergie moet altijd gesubsidieerd worden. Deze gelden kunnen beter gestoken worden in het ontwikkelen of verbeteren en efficiënter maken van andere energiebronnen.

Kerncentrales zijn niet nodig; zon, wind en betere opslag van energie zou voldoende moeten kunnen zijn.

Als kernenergie een goede oplossing zou zijn, vind ik hoge kosten geen tegenargument, maar deze voorgenomen investering vind ik een slechte oplossing.

Verzonden: 5/27/2025 9:04:40 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Borssele heeft al een kerncentrale, nu komen er nog twee bij. Waarom wordt er niet naast Borssele nog 1 nieuwe kerncentrale gebouwd?

Bij grote stroomgebruikers zou een thoriumcentrale neergezet kunnen worden. Dat is een kleine unit die voor die bedrijven voor elektriciteitsvoorziening zou kunnen zorgen middels stoom. Het voordeel daarvan is dat er geen risico's aan kleven. Mocht er iets gebeuren, dooft het systeem zichzelf. Ook voor eventuele aanslagen en overige calamiteiten is deze oplossing veiliger. Deze oplossing produceert nagenoeg geen afval, wat een enorm voordeel is. Een thoriumcentrale draait bovendien op afval van kerncentrales, waardoor er twee vliegen in een klap worden geslagen bij het verwerken van het afval van de kerncentrale.

Verzonden: 5/28/2025 9:11:14 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte,

Is het niet beter om in de stukken mee te nemen dat het gaat om de bouw van een centrale met twee kernreactoren.

Nu is misschien het idee bij mensen dat er twee gebouwen, twee centrales, net als de oude die er nu staat in Borsele gebouwd gaan worden.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 5/28/2025 12:58:32 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het is voor er toekomst van levensbelang dat er een betrouwbare energievoorziening is.

De overheid moet juist hiervoor stoppen met het toelaten van allerlei bezwaren en knopen doorhakken.

Tijdens de pandemie konden ondanks alle bezwaren al dan niet terecht, zoveel rechten van mensen opzij worden geschoven.

Dus nu zo snel mogelijk starten met de bouw.

Verzonden: 5/28/2025 1:37:17 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen bouwen van nieuwe centrales vanwege de korte termijn visie die achter de techniek zit. Bovendien zal de visuele impact op de provincie groot zijn. Niet alleen vanwege de gebouwen maar ook vanwege de stroomlijnen door het landschap. Bovendien levert het de provincie als geheel niets op.

Verzonden: 5/29/2025 3:14:49 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste lezer,

Ik wil graag kenbaar maken dat ik en mijn gezin tegen de bouw van kerncentrales oo de maasvlakte zijn.

We hebben zorgen om de risico's en gevaren die een kerncentrale met zich meebrengt. Ook het radioactief afval is een punt van zorg.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 5/29/2025 6:06:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik heb bezwaar tegen het voorstel vanwege:

1. De doorlooptijd van het project duurt langer dan dan de tijd die we hebben om het probleem op te lossen van milieuvervuilende energieopwekking. Het is noodzakelijk om ALLE tijd, geld en mankracht te gebruiken om op korte termijn oplossingen te creëren die vóór 2030 daadwerkelijk al een bijdrage leveren aan het verminderen van de opwarming van de aarde. Anders is het te laat. Mochten alle mogelijke SNELLE duurzame oplossingen in gang gezet zijn of operatief, dan kan er verder tijd gestopt worden in het ontwikkelen van kerncentrales.

2. De kosten: geen partij kan gevonden worden om deze centrales kostendekkend te bouwen. Tenzij de staat bijdraagt in de kosten of toezegt tegen een hoog tarief de electriciteitafname te garanderen. Dit gaat de belastingbetaler meer geld kosten per opgewekte kWh dan andere duurzame oplossingen.

3. Oorlogsdreiging: In de Oekraïne hebben we gezien hoe een kerncentrale een perfect doelwit is om een bevolking mee te bedreigen. Identiek aan een kernbom. Dat risico kunnen we in ons dichtbevolkte land niet veroorloven.

Verzonden: 5/29/2025 8:35:26 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Waar ik me zorgen over maak: het afval, landschapsvervuiling. We hebben ons deel van schade wel gehad in Groningen met aardbevingen. Ook daar heeft de inrichting onder te lijden. Ook nu zal een deel van huizen moeten verdwijnen. Eemshaven dreigt met datacenters ook afvoorputje te worden. En nu weer kerncentrale(s).

Verzonden: 5/30/2025 8:38:18 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

In Hoek van Holland is vaak sprake van zw wind.Als er iets gebeurt krijgen wij de volle laag. Nabij de nodige opslag en overslag van allerlei chemische en uiterst giftige, brandbare gassen en vloeistoffen etc.lijkt mij geen goede plek voor een kerncentrale.

Verzonden: 5/31/2025 5:31:15 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

100% tegen kernenergie.

Verzonden: 6/1/2025 5:45:15 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Land:
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

202501263

CC: Bureau Energieprojecten <bureauenergieprojecten@minezk.nl>
Onderwerp: FW: Plaats kerncentrales

[redacted]

Zie hieronder de reactie van [redacted].

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 23 mei 2025 15:36
Aan: Bureau Energieprojecten <bureauenergieprojecten@minezk.nl>
Onderwerp: Re: Plaats kerncentrales

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] Ontdek waarom dit belangrijk is

Ls

Natuurlijk mag mijn reactie als attentie meegenomen worden.

Vriendelijke groet

[redacted]

Verzonden vanaf Outlook voor Android

From: Bureau Energieprojecten <bureauenergieprojecten@minezk.nl>
Sent: Friday, May 23, 2025 12:19:20 PM
To: [redacted]
Subject: RE: Plaats kerncentrales

Beste [redacted],

Dank voor uw mail. Wij horen graag van u of wij uw mail als formele reactie mogen opvatten. Indien dat het geval is zorgen wij ervoor dat uw mail wordt meegenomen in de verdere procedure als reactie op de gepubliceerde stukken op www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales.

Met vriendelijke groet,

Bureau Energieprojecten

.....

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

202501263

www.bureau-energieprojecten.nl

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 16 mei 2025 19:48
Aan: Bureau Energieprojecten <bureauenergieprojecten@minezk.nl>
Onderwerp: Plaats kerncentrales

Ls,

Heeft u ook overwogen om het Canadees concept te overwegen

Zie onderstaande link

https://tw.nl/canada-test-drijvende-kerncentrales-maakt-kernenergie-betaalbaarder-en-toegankelijker-dan-ooit/

Vriendelijke groet en succes

[redacted]

Verzonden vanaf Outlook voor Android

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u

niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u
niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard

Verzonden: 6/2/2025 9:11:20 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Smallepad
Huisnummer: 5
Postcode: 3811 MG
Woonplaats: Amersfoort
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Zienswijze/reactie

Hartelijk dank voor het zenden van de concept-NRD locatiekeuze nieuwbouw kerncentrales aan de wettelijk adviseur Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Ik heb kennis genomen van de plannen voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Voor zover ik kan overzien zijn er geen nationaal beschermde erfgoedwaarden in het geding op de 5 voorgestelde locaties.

Als het gaat om het volwaardig meenemen van cultureel erfgoed in de mer-procedure verwijs ik u verder naar de nieuwe handreiking die onlangs (en met dank aan Antea) is opgesteld:

https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2025/01/01/handreiking-cultureel-erfgoed-in-mer-procedures

Mochten er nog vragen of onduidelijkheden zijn, dan hoor ik het graag.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Verzonden: 6/2/2025 12:52:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

In 3 woorden: een onzalig plan!

- Kernenergie is duur, eerste schattingen zijn al weer fiks naar boven bijgesteld en het wordt natuurlijk nog weer veel duurder, want de overheid wil het zo graag dus wordt een mooi plaatje voorgeschoteld.

- De procedures zijn zo lang dat tegen de tijd dat die dingen er staan ze al iet meer nodig zijn omdat voldoende duurzame energie beschikbaar is. De volatiliteit van vraag en aanbod gemanaged met thuisbatterijen, centrale batterijen en dynamische prijzen.

Bovendien: Groningen wordt hier opnieuw geslachtofferd om de nadelen van onze energievoorziening op te vangen.

Verzonden: 6/2/2025 1:37:02 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

absoluut tegen kerncentrales in het Noorden, speciaal in provincie Groningen , Eemsdelta.

Argumenten, natuurlijk overbekend, maar daarom niet minder goed:

- gevaarlijk door risico aardbevingen

- geen oplossing voor kernafval

- niet volgende generaties met nog meer (afval) problemen opzadelen

Verzonden: 6/2/2025 1:58:34 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: GRONINGER
(Mede) namens:
Organisatie: GRONINGER

Zienswijze/reactie

Hou op met de onbetrouwbare overheid te zijn.

Groningen is te erg en nog steeds getroffen door keuzes die de overheid maakt bijvoorbeeld met alle aardbevingsellende omdat geld-gas belangrijker was en blijkbaar is dan de bewoners van deze provincie.

Geen kerncentrales in de provincie Groningen.

En er ook geen kernafval dumpen.

Verzonden: 6/2/2025 6:59:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik begrijp het niet dat iemand voor kernenergie kan zijn. In mijn ogen de aller slechtste oplossing. Kernenergie zou geweldig zijn. Als de technologie foutloos zou zijn, als mensen geen fouten zouden maken. Als er geen natuurrampen zouden zijn, als er geen mensen zouden zijn met slechte bedoelingen. Er hoeft iemand maar met springvloed de dijk of de deur bij Delfzijl kapot te maken, of we hebben al een overstroming. Waardoor de hele provincie Groningen onleefbaar wordt. Ik ben op kernenergie tegen voor heel Nederland, maar als deze er dan toch moet komen. Dan zeker niet in een gebied met aardbevingen. Op een informatiekaart in de ontvangstruimte in Oosteinde - Roodeschool, staat een van de nadelen dat de gevolgen voor duizenden jaren niet te overzien zien. Niet alleen bij een ramp, maar ook alleen al het afval wat zo'n centrale produceert. Daar is nog helemaal geen procedure voor, dus wat de kostenpost gaat worden is dan ook niet bekend.

Een kerncentrale is bedoeld voor 40 tot 60 jaar. De gevolgen daarna duren nog veel langer.

Hoe kun je dit de volgende generaties die na ons komen aandoen?

Verzonden: 6/2/2025 8:02:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De Groningers, zijn mijn inziens, er niet aan toe om kerncentrales te ontvangen. Aangezien de aardbevingen problematiek nog steeds speelt in de gehele omgeving, en dit mensen met name ook geestelijk raakt. Daarnaast zijn er ook nog plannen voor windmolens op zee. Daarvoor zijn gelden via de PAWOZ. Dit geheel loopt al niet goed. Ik vind het zeer belangrijk dat eerst de lopende zaken op orde worden gemaakt. Het is belangrijk voor de omgeving om eerst rust te creëren, in de nu nog lopende zaken.

Ik wil benadrukken dat wij in Groningen er niet aan toe zijn om een kerncentrale te ontvangen.

Verzonden: 6/3/2025 7:56:04 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De aannames onder het voorstel van de 4 kerncentrales zijn volstrekt niet realistisch. De Nederlandse overheid maakt zich hiermee schuldig aan bewust verspreiden van foutieve informatie.

Er wordt gerekend met een capaciteitsfactor van 90%. De is nu al 13% hoger dan haalbaar. Frankrijk haalde het laatste decennium 77% met decennia ervaring.

Bovendien zal door merit order dispatch, het inzetpercentage binnen 15 jaar onder de 10% zakken. Want de kosten van kernenergie stijgen met 6% per jaar vanaf ingebruikname. En de kosten van wind en zon dalen structureel.

Regelbare (load following) kerncentrales zijn 35-40% duurder dan baseload. En baseload centrales, laten de prijs fluctuaties en net congestie exponentieel toenemen.

De begrote kosten van ontwerp en bouw zijn volstrekt irreëel. Zie de publicaries van Bent Flyvbjerg, de wereldwijd leidende autoriteit op gebied van dit soort projecten.

Een realistische begroting is 53 miljard voor 2 centrales, gerekend vanaf nu, met een kosten groei voet van 6% per jaar. Gebaseerd op de kosten van de laatste 4 centrales gebouwd in het westen.

Mijn vragen

1. Wat is de reden dat de NL overheid afwijkt van de meest gebruikelijke en bewezen methode voor het begroten van dit soort projecten, namelijk "reference class forecasting". De nu gehanteerde aanpak leidt BEWEZEN tot overschrijdingen van de begroting met minimaal 120%.

2. Nu al, nog voor de start van ontwerp, is al duidelijk dat de oplevering niet voor 2039 zal zijn. Dat is te laat voor een bijdrage aan de CO2 reductie per 2035. In de communicatie wordt dit nog steeds als doel vermeld. Wanneer komt er een rectificatie.

3. Welke alternatieven voor de 4 kerncentrales zijn onderzocht. In de scenariostudie 2022 was de conclusie dat er GEEN zinvolle rol zou zijn voor kernenergie. Sindsdien zijn de kosten van

kernenergie fors gestegen, en doe van hernieuwbaar en opslag fors gedaald. Wat is de argumentatie om toch door te gaan met kernenergie. En op welke feitelijke informatie (geen verwachtingen svp) is dit gebaseerd.

M.vr.gr.

[redacted]

Verzonden: 6/3/2025 8:31:55 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben sowieso tegen de bouw van welke kerncentrale dan ook! We zadelen volgende generaties met de rotzooi op, en dat hebben we al genoeg gedaan.

Daarnaast vind ik dat Groningen wel genoeg heeft gedaan aan de energievoorziening van NL.

ik begrijp eigenlijk niet hoe de minister het maar dúrft te overwegen om Groningen nog eens te belasten, terwijl de problemen van de gaswinning nog dagelijks aan de orde zijn!

Verzonden: 6/3/2025 8:42:25 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zolang toekomstige generaties worden opgezadeld met ons kernafval is kernenergie een verwerpelijke keuze.

Verzonden: 6/3/2025 11:51:49 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen de bouw van een kerncentrale in de buurt van Hoek van Holland. Het milieu is hier al zo ernstig vervuild, dat ik vrees (en wel zeker weet) dat, als er nog meer vervuiling bijkomt, het voor mens, dier en natuur onhoudbaar en onleefbaar wordt.

Verzonden: 6/3/2025 1:54:04 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geweldig! Bouwen bouwen bouwen!

Verzonden: 6/3/2025 7:09:02 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen kernenergie. Overal in Nederland. Nederland is te klein. Als er met een kerncentrale iets gebeurt, gaat de hele omgeving eraan kapot.

Ik zou liever zien dat er meer gebruik wordt gemaakt van energie afkomstig van wind of andere alternatieve die geen straling afgeven.

Verzonden: 6/4/2025 10:43:12 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is duur, heeft te veel impact .

Zeeland is geen logische plek voor een kerncentrale

Er is een goedkoper alternatief

Zie bijlage

105057656_10844030_Waarom_(_niet_)_kiezen_voor_kernenergie_en_de_Paulina_polder.doc

Waarom (niet) kiezen voor kernenergie?

De bouwkosten zijn enorm en de bouw duurt extreem lang en heeft grote maatschappelijke impact en kan niet door Nederlandse partijen gebouwd worden.

Het thermisch rendement is laag max. 33 % , dit betekend dan bij een kerncentrale met een opwekkingsvermogen van 1000 Mw er ca. .2000 Mw aan afvalwarmte geproduceerd wordt wat in de vorm van koelwater word geloosd. Een kleine berekening laat zien dat we met 2 kernecentrales van elk1000 Mw de Noordzee met 0,001142 graad opwarmen per jaar, jaar in jaar uit en dat is onomkeerbaar. Plus de westerschelde is een nature 2000 gebied en je mag niet zomaar de Schelde uitmondig opwarmen. Een groot chemie bedrijf (DOW) moest om die reden een grote koeltoren bouwen omdat ze geen extra koelwater uit de Westerschelde mochten gebruiken.

Opwarmen van de noordzee met 2 kerncenrales van 1000 Mw
Inhoud van de noordzee is 575.0000 km2 x 46m diepte.
575000x 1.000.000 (km2 naar m2) x 46 m diepte = 26.450.000.000.000 m3
1 liter water verwarmen kost 0,00116 kW/h dus 1,16 Kw/h per m3
Per uur produceert een kerncenrale van 1000 Mw ongeveer 2000 Mw aan warmte, dus x2
= 4000 Mw afvalwarmte.
De hoeveelheid water die we hiermee 1 graad celcius kunnen verhogen in een uur is.
4000.000 kW : 1,16 Kw = 3.448.275 m3 dit x 24 uur =82.758.620 m3
82.758.620 :26.450.000.000.000 = graad Celsius dat we de Noordzee per dag opwarmen **als het een gesloten bak zou zijn.**
De noordzee warmt dan 0,001142 graad op in 12 mnd

De opwarming van de aarde wat klimaat verandering in de hand werkt wordt grotendeels gedragen door opwarming van de oceanen. Een kerncenrale draagt daar in grote mate aan bij omdat het een heel beroerd rendement heeft.

En dan hebben we het nog niet gehad over de fossiele energie die nodig is voor de winning van de “brandstof”en opwerking ervan. Voor het überhaupt kan worden toegepast en naderhand zitten opgescheept een duur afvalprobleem. Plus het komt uit gebieden waar je liever geen zaken mee doet.

De paulina polder is ook niet de juiste plaats om de kerncentrales te plaatsen.

Allereerst kan de geproduceerde elektriciteit niet in Zeeuws-Vlaanderen worden gebruikt dus bijna alles moet onder de westerschelde door naar de rest van Nedeland getransporteerd worden.

Het koelwater ligt niet direct voor de kust, het is daar terplaatse ondiep je moet met pijpleidingen minimaal uit km uit de dijk om koelwater te halen en af te voeren.

De infrastructuur is van wegen voor de bouw is niet aanwezig, het zijn polderwegen die totaal ongeschikt zijn voor zwaar transport.

Er zijn geen duizenden woningen beschikbaar voor de bouwers van kerncenrales, idiem voor onderwijs voorzieningen , ook openbaar vervoer is nauwelijks aanwezig (geen spoorwegverbinding o.a alleen een goederen spoor naar DOW) etc.

Er is geen diep zeehaven aanwezig , de Braakmanhaven is niet geschikt voor het aanlanden en afvoerenvan zware installaties.

Er moeten dus eerst vele miljoenen geinversteerd worden in het maken van infrastructuur, tijdelijke woningen en onderwijs voorzieningen , die na de bouw weer grotendeels moeten verwijderd worden.

Deze problemen zijn in Borsele niet aanwezig, er is daar een diepzeehaven, er zijn daar spoorwegverbindingen, er is infrastructuur van de juiste wegen. Het is gelegen tegen Vlissingen en Middelburg dit zijn steden , waar meer onderwijsvoorzieningen zijn en meer opties zijn om de bouwers te huisvesten en voor ontspanning in de vrije tijd.

Ook is de koelwatervoorziening daar beter, daar is bv de koelwater voorzien van de oude EPZ centrale beschikbaar. De afvoer van de elektriciteit is daar ook veel goedkoper te regelen.

De kostprijs van twee kerncenrales in de Paulinapolder is vele malen duurder dan in Borsele of de tweede Maasvlakte.

De tweede maasvlakte is als je erover nadenkt ook de meest logische keuze.

Want daar wordt veel elektriciteit gebruikt en is de infrastructuur nog beduidend veel beter dan in Borsele. En er is daar de optie om de 4000 Mw afvalwarmte te gebruiken voor stadsverwarming, dit laatse zou het rendement van een kerncenrale aanzienlijk verhogen. En dan doe je werkelijk iets aan het opwarmen van aarde te verlagen.

Zeeland in de uiterste zuidwest hoek van Nederland is gewoonweg niet slim en onnodig duur. Ook geven lange transportwegen van elektriciteit redelijk veel verliezen het is daarom waanzin ze hier te plaatsen.

Beter zou geen kerncenrales te bouwen er zijn betere en snellere goedkopere oplossingen met veel minder maarschapelijke impact en kosten en lange termijn opslagproblemen van kernafval.

Wat is dat dan ?

Dit zijn gasturbines met een afgasketel met daarna gekoppeld een stoomturbine. Met deze installaties kan je een rendement van 60 % bereiken en met een eventuele koppeling aan stadsverwarming of kassen nog veel hoger al is dat laatste niet overal toepasbaar.

Maar dan moet je niet denken in mega centrales maar in kleine units die centraal op afstand gestuurd snel kunnen opstarten en uitschakelen . Je moet ze plaatsen in gebieden waar het tijdelijk niet beschikbaar zijn van wind of zonne-energie niet door bestaande hoogspanningsnet kan worden opgevangen.

Het gaat erom zoveel mogelijk met alternatieve energie te doen , maar wel met een back up van warmte-krachtkoppelingen zonder dat we gehele hoogspanningsnet direct moeten verzwaren.

Deze installaties worden regionaal geplaatst op industrietreinen en zijn vol geautomatiseerd en op afstand bestuurbaar. Ze zijn er in alle maten waarvan sommige niet groter zijn dan een paar containers. Het is bestaande techniek die in noordwest Europa geproduceerd kan worden.

Is dit goedkoper , waarschijnlijk wel.

Het geld wat deze units kosten blijft in Nederland of op zijn minst in Noordwest Europa en we beheersen deze techniek nu al. We zijn niet afhankelijk van het buitenland voor deze techniek.. De bouw kan snel gebeuren zonder veel maatschappelijke weerstand. Het levert Nederlandse werkgelegenheid op, wat blijft.

En als ze niet meer nodig zijn omdat er betere milieu vriendelijker alternatieven zijn kunnen ze zonder veel impact gesloopt worden. En dat kan met een kerncentrale niet.

We kopen op deze manier tijd tot er een goed alternatief is om elektriciteit te produceren en op te slaan en te gebruiken wanneer dat nodig is. De huidige accu techniek staat nog teveel in zijn kinderschoenen.

Wel zal er iets moeten gebeuren met hoe we elektriciteit betalen, het huidige systeem is niet houdbaar in bovengenoemd verhaal. Je moet een producent een vergoeding betalen voor het stand by houden van een installatie, waardoor hij/zij genegen is hier in te investeren. De main moet zijn en blijven alternatieve energie die zoveel mogelijk CO2 neutraal is , maar zolang we de elektriciteit niet kunnen opslaan moeten we wel een back-up hebben.

Wat ook veel kan bijdragen is de prijs van elektriciteit variabel maken, voor alle huishoudens.

Er heeft altijd goedkoop en duur stroom bestaan, herintroduceer dat, maar dan dynamisch en maak het zichtbaar. Iedereen heeft bijna een slimme meter maak zichtbaar wat elektriciteit kost op dat moment middels lampjes (rood duur, oranje middel, groen goedkoop) of in een app.

Veel wind en zon dan is elektrisch goedkoop, mist en geen wind duur, het zal de piekmomenten afvlakken en er zal een kleinere uitbreiding van het elektriciteitnet nodig zijn.

Een kerncentrale draagt maar zeer beperkt of niet bij aan het verminderen van het opwarmen van de aarde en kost te veel geld wat grotendeels naar het buitenland verdwijnt.

De milieu impact , risico's op calamiteiten en sociale impact is echter zeer hoog. Nu en in de verre toekomst. Dit moet je niet willen in een dicht bevolkt land als Nederland.

[redacted] (gepensioneerd procesoperator)

[redacted]

Verzonden: 6/4/2025 2:29:00 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Waarom niet waar de oude Kolencentrale heeft gestaan. De Ruimte is ongeveer net zo groot als de Kerncentrale. Of gaan ze nu weer heel veel praten. Van waar en hoe. Of duurt het net als toen van de duur van de open houden kerncentrale. Dat heeft ook te lang geduurd. En als ze nu gelijk begonnen waren toen de kolencentrale gesloopt werd en waren begonnen met de nieuwbouw van de Kerncentrale was het nou niet een paar miljard duurder geworden

Verzonden: 6/4/2025 4:36:04 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik heb al jaren een caravan op een kleine camping Ketjil Berkenrijsweg 15 in het zeer rustige en landelijke Oostvoorne. Als er wordt gekozen voor locatie Maasvlakte (1 of 2), dan ben ik bang dat het gedaan is met de rust. Wat betekent de bouw en inbedrijfsname van 2 kerncentrales voor Oostvoorne en omgeving? In concreto heb ik vragen over huisvesting, verkeersdruk en geluidsoverlast.

Huisvesting: waar gaan de duizenden werknemers wonen die nodig zijn voor de bouw? Verkeersdruk: hoe hoog wordt de overlast voor Oostvoorne door de vele vervoersbewegingen via auto's (werknemers) en vrachtwagens (bouwmaterialen)? Geluidsoverlast: welke geluidhinder is te verwachten in Oostvoorne en dan met name in het gebied rondom camping Ketjil aan de Berkenrijsweg 15 in Oostvoorne?

Verzonden: 6/4/2025 7:09:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Even los van het gegeven dat kernenergie ons en toekomstige generaties opzadelt met levensgevaarlijke afval vragen wij aandacht voor een ander aspect met betrekking tot de bouw van 1 of 2 kerncentrales in Zeeland/Zeeuws-Vlaanderen.

Wij wonen inmiddels 35 jaar in Zeeuws-Vlaanderen, op dit moment in Waterlandkerkje dat hemelsbreed 11,5 kilometer verwijderd ligt van de Paulinapolder, een van de mogelijke locaties voor de bouw en exploitatie van de kerncentrale(s).

Als kinderen uit de Oostelijke Mijnstreek weten wij als geen ander wat het betekent als de infrastructuur van de omgeving permanent wordt verruïneerd waarbij alle sociaal en cultuurhistorische ijkpunten worden vernietigd. De Zeeuws-Vlamingen ervoeren dit bijvoorbeeld zelf toen de veerboten in 2003 verdwenen uit het dagelijks leven. Dit waren niet alleen essentiële vervoersmiddelen om naar de overkant te geraken. Ze boden nadrukkelijk ook de mogelijkheid tot sociaal contact en interactie.

De effecten die de bouw van kerncentrales zullen hebben gaan veel verder. De aanleg ervan zal mogelijk decennialang duren. Reken daarbij de komst van duizenden arbeiders die gehuisvest moeten worden, de feitelijke bouw die het landschap volledig zal veranderen wat mogelijk desastreuze gevolgen zal hebben voor de plattelandsstructuur. En niet te vergeten de spectaculaire CO2-uitstoot die zal vrijkomen bij de aanleg ervan en de immense gevolgen voor de natuur en leefomgeving.

Tot besluit, er zijn kennelijk nog twee potentiële bouwers van de kerncentrale(s) in beeld. Een Franse en een Amerikaanse bouwer. Van de Fransen is bekend dat zij krakkemikkige centrales bouwen. Kijk maar naar het grote aantal stilgelegde reactoren ten gevolge van technische defecten en corrosie. En wat de Amerikaanse bouwer betreft, het is niet echt raadzaam meer om de aan- en uitknop van een eventuele Zeeuwse reactor in Amerikaanse handen te leggen.

Je kunt 't maar één keer verkoeiennêêren

[redacted] en [redacted]
[redacted]

Hierbij geef ik, [redacted]

Toestemming aan: [redacted]

Hierna gemachtigde, om namens mij een reactie in te dienen betreffende het project Nieuwbouw kerncentrales – concept NRD

[redacted]
4 juni 2025

Handtekening betrokkene:

[redacted]

Verzonden: 6/4/2025 7:21:21 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
(Mede) namens: e-mailadressen:
[redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Vanwege de grootte van de gemeenschap, het kunnen verwerken van elektra komt niet overeen. Onze zienswijze is daarom onderbouwd met argumenten, die de berekeningen en feitelijke situaties weergeven, voor zowel onze woonplaats ten opzichte van de gemeente Rotterdam, die dit draagvlak wel kan bieden en wel de energie kwijt kan, zonder (verdere) opwarming van de zee.

105066992_10845703_IMG_0005.zip

Waarom (niet) kiezen voor kernenergie?

De bouwkosten zijn enorm en de bouw duurt extreem lang en heeft grote maatschappelijke impact en kan niet door Nederlandse partijen gebouwd worden.

Het thermisch rendement is laag max. 33 % , dit betekend dan bij een kerncentrale met een opwekkingsvermogen van 1000 Mw er ca. .2000 Mw aan afvalwarmte geproduceerd wordt wat in de vorm van koelwater word geloosd. Een kleine berekening laat zien dat we met 2 kernecentrales van elk1000 Mw de Noordzee met 0,001142 graad opwarmen per jaar, jaar in jaar uit en dat is onomkeerbaar. Plus de westerschelde is een nature 2000 gebied en je mag niet zomaar de Schelde uitmondig opwarmen. Een groot chemie bedrijf (DOW) moest om die reden een grote koeltoren bouwen omdat ze geen extra koelwater uit de Westerschelde mochten gebruiken.

Opwarmen van de noordzee met 2 kerncenrales van 1000 Mw
Inhoud van de noordzee is 575.0000 km2 x 46m diepte.
575000x 1.000.000 (km2 naar m2) x 46 m diepte = 26.450.000.000.000 m3
1 liter water verwarmen kost 0,00116 kW/h dus 1,16 Kw/h per m3
Per uur produceert een kerncenrale van 1000 Mw ongeveer 2000 Mw aan warmte, dus x2
= 4000 Mw afvalwarmte.
De hoeveelheid water die we hiermee 1 graad celcius kunnen verhogen in een uur is.
4000.000 kW : 1,16 Kw = 3.448.275 m3 dit x 24 uur =82.758.620 m3
82.758.620 :26.450.000.000.000 = graad Celsius dat we de Noordzee per dag opwarmen **als het een gesloten bak zou zijn.**
De noordzee warmt dan 0,001142 graad op in 12 mnd

De opwarming van de aarde wat klimaat verandering in de hand werkt wordt grotendeels gedragen door opwarming van de oceanen. Een kerncenrale draagt daar in grote mate aan bij omdat het een heel beroerd rendement heeft.

En dan hebben we het nog niet gehad over de fossiele energie die nodig is voor de winning van de "brandstof"en opwerking ervan. Voor het überhaupt kan worden toegepast en naderhand zitten opgescheept een duur afvalprobleem. Plus het komt uit gebieden waar je liever geen zaken mee doet.

De paulina polder is ook niet de juiste plaats om de kerncentrales te plaatsen.

Allereerst kan de geproduceerde elektriciteit niet in Zeeuws-Vlaanderen worden gebruikt dus bijna alles moet onder de westerschelde door naar de rest van Nedeland getransporteerd worden.

Het koelwater ligt niet direct voor de kust, het is daar terplaatse ondiep je moet met pijpleidingen minimaal uit km uit de dijk om koelwater te halen en af te voeren.

De infrastructuur is van wegen voor de bouw is niet aanwezig, het zijn polderwegen die totaal ongeschikt zijn voor zwaar transport.

Er zijn geen duizenden woningen beschikbaar voor de bouwers van kerncenrales, idiem voor onderwijs voorzieningen , ook openbaar vervoer is nauwelijks aanwezig (geen spoorwegverbinding o.a alleen een goederen spoor naar DOW) etc.

Er is geen diep zeehaven aanwezig , de Braakmanhaven is niet geschikt voor het aanlanden en afvoerenvan zware installaties.

Er moeten dus eerst vele miljoenen geinversteerd worden in het maken van infrastructuur, tijdelijke woningen en onderwijs voorzieningen , die na de bouw weer grotendeels moeten verwijderd worden.

Deze problemen zijn in Borsele niet aanwezig, er is daar een diepzeehaven, er zijn daar spoorwegverbindingen, er is infrastructuur van de juiste wegen. Het is gelegen tegen Vlissingen en Middelburg dit zijn steden , waar meer onderwijsvoorzieningen zijn en meer opties zijn om de bouwers te huisvesten en voor ontspanning in de vrije tijd.

Ook is de koelwatervoorziening daar beter, daar is bv de koelwater voorzien van de oude EPZ centrale beschikbaar. De afvoer van de elektriciteit is daar ook veel goedkoper te regelen.

De kostprijs van twee kerncenrales in de Paulinapolder is vele malen duurder dan in Borsele of de tweede Maasvlakte.

De tweede maasvlakte is als je erover nadenkt ook de meest logische keuze.

Want daar wordt veel elektriciteit gebruikt en is de infrastructuur nog beduidend veel beter dan in Borsele. En er is daar de optie om de 4000 Mw afvalwarmte te gebruiken voor stadsverwarming, dit laatse zou het rendement van een kerncenrale aanzienlijk verhogen. En dan doe je werkelijk iets aan het opwarmen van aarde te verlagen.

Zeeland in de uiterste zuidwest hoek van Nederland is gewoonweg niet slim en onnodig duur. Ook geven lange transportwegen van elektriciteit redelijk veel verliezen het is daarom waanzin ze hier te plaatsen.

Beter zou geen kerncenrales te bouwen er zijn betere en snellere goedkopere oplossingen met veel minder maarschapelijke impact en kosten en lange termijn opslagproblemen van kernafval.

Wat is dat dan ?

Dit zijn gasturbines met een afgasketel met daarna gekoppeld een stoomturbine. Met deze installaties kan je een rendement van 60 % bereiken en met een eventuele koppeling aan stadsverwarming of kassen nog veel hoger al is dat laatste niet overal toepasbaar.

Maar dan moet je niet denken in mega centrales maar in kleine units die centraal op afstand gestuurd snel kunnen opstarten en uitschakelen . Je moet ze plaatsen in gebieden waar het tijdelijk niet beschikbaar zijn van wind of zonne-energie niet door bestaande hoogspanningsnet kan worden opgevangen.

Het gaat erom zoveel mogelijk met alternatieve energie te doen , maar wel met een back up van warmte-krachtkoppelingen zonder dat we gehele hoogspanningsnet direct moeten verzwaren.

Deze installaties worden regionaal geplaatst op industrietreinen en zijn vol geautomatiseerd en op afstand bestuurbaar. Ze zijn er in alle maten waarvan sommige niet groter zijn dan een paar containers. Het is bestaande techniek die in noordwest Europa geproduceerd kan worden.

Is dit goedkoper , waarschijnlijk wel.

Het geld wat deze units kosten blijft in Nederland of op zijn minst in Noordwest Europa en we beheersen deze techniek nu al. We zijn niet afhankelijk van het buitenland voor deze techniek.. De bouw kan snel gebeuren zonder veel maatschappelijke weerstand. Het levert Nederlandse werkgelegenheid op, wat blijft.

En als ze niet meer nodig zijn omdat er betere milieu vriendelijker alternatieven zijn kunnen ze zonder veel impact gesloopt worden. En dat kan met een kerncentrale niet.

We kopen op deze manier tijd tot er een goed alternatief is om elektriciteit te produceren en op te slaan en te gebruiken wanneer dat nodig is. De huidige accu techniek staat nog teveel in zijn kinderschoenen.

Wel zal er iets moeten gebeuren met hoe we elektriciteit betalen, het huidige systeem is niet houdbaar in bovengenoemd verhaal. Je moet een producent een vergoeding betalen voor het stand by houden van een installatie, waardoor hij/zij genegen is hier in te investeren. De main moet zijn en blijven alternatieve energie die zoveel mogelijk CO2 neutraal is , maar zolang we de elektriciteit niet kunnen opslaan moeten we wel een back-up hebben.

Wat ook veel kan bijdragen is de prijs van elektriciteit variabel maken, voor alle huishoudens.

Er heeft altijd goedkoop en duur stroom bestaan, herintroduceer dat, maar dan dynamisch en maak het zichtbaar. Iedereen heeft bijna een slimme meter maak zichtbaar wat elektriciteit kost op dat moment middels lampjes (rood duur, oranje middel, groen goedkoop) of in een app.

Veel wind en zon dan is elektrisch goedkoop, mist en geen wind duur, het zal de piekmomenten afvlakken en er zal een kleinere uitbreiding van het elektriciteitnet nodig zijn.

Een kerncentrale draagt maar zeer beperkt of niet bij aan het verminderen van het opwarmen van de aarde en kost te veel geld wat grotendeels naar het buitenland verdwijnt.

De milieu impact , risico's op calamiteiten en sociale impact is echter zeer hoog. Nu en in de verre toekomst. Dit moet je niet willen in een dicht bevolkt land als Nederland.

[redacted] gepensioneerd procesoperator) [redacted]

Waarom (niet) kiezen voor kernenergie?

De bouwkosten zijn enorm en de bouw duurt extreem lang en heeft grote maatschappelijke impact en kan niet door Nederlandse partijen gebouwd worden.

Het thermisch rendement is laag max. 33 % , dit betekend dan bij een kerncentrale met een opwekkingsvermogen van 1000 Mw er ca. .2000 Mw aan afvalwarmte geproduceerd wordt wat in de vorm van koelwater word geloosd. Een kleine berekening laat zien dat we met 2 kernecentrales van elk1000 Mw de Noordzee met 0,001142 graad opwarmen per jaar, jaar in jaar uit en dat is onomkeerbaar. Plus de westerschelde is een nature 2000 gebied en je mag niet zomaar de Schelde uitmondig opwarmen. Een groot chemie bedrijf (DOW) moest om die reden een grote koeltoren bouwen omdat ze geen extra koelwater uit de Westerschelde mochten gebruiken.

Opwarmen van de noordzee met 2 kerncenrales van 1000 Mw
Inhoud van de noordzee is 575.0000 km2 x 46m diepte.
575000x 1.000.000 (km2 naar m2) x 46 m diepte = 26.450.000.000.000 m3
1 liter water verwarmen kost 0,00116 kW/h dus 1,16 Kw/h per m3
Per uur produceert een kerncenrale van 1000 Mw ongeveer 2000 Mw aan warmte, dus x2
= 4000 Mw afvalwarmte.
De hoeveelheid water die we hiermee 1 graad celcius kunnen verhogen in een uur is.
4000.000 kW : 1,16 Kw = 3.448.275 m3 dit x 24 uur =82.758.620 m3
82.758.620 :26.450.000.000.000 = graad Celsius dat we de Noordzee per dag opwarmen **als het een gesloten bak zou zijn.**
De noordzee warmt dan 0,001142 graad op in 12 mnd

De opwarming van de aarde wat klimaat verandering in de hand werkt wordt grotendeels gedragen door opwarming van de oceanen. Een kerncenrale draagt daar in grote mate aan bij omdat het een heel beroerd rendement heeft.

En dan hebben we het nog niet gehad over de fossiele energie die nodig is voor de winning van de "brandstof"en opwerking ervan. Voor het überhaupt kan worden toegepast en naderhand zitten opgescheept een duur afvalprobleem. Plus het komt uit gebieden waar je liever geen zaken mee doet.

De paulina polder is ook niet de juiste plaats om de kerncentrales te plaatsen.

Allereerst kan de geproduceerde elektriciteit niet in Zeeuws-Vlaanderen worden gebruikt dus bijna alles moet onder de westerschelde door naar de rest van Nedeland getransporteerd worden.

Het koelwater ligt niet direct voor de kust, het is daar terplaatse ondiep je moet met pijpleidingen minimaal uit km uit de dijk om koelwater te halen en af te voeren.

De infrastructuur is van wegen voor de bouw is niet aanwezig, het zijn polderwegen die totaal ongeschikt zijn voor zwaar transport.

Er zijn geen duizenden woningen beschikbaar voor de bouwers van kerncenrales, idiem voor onderwijs voorzieningen , ook openbaar vervoer is nauwelijks aanwezig (geen spoorwegverbinding o.a alleen een goederen spoor naar DOW) etc.

Er is geen diep zeehaven aanwezig , de Braakmanhaven is niet geschikt voor het aanlanden en afvoerenvan zware installaties.

Er moeten dus eerst vele miljoenen geinversteerd worden in het maken van infrastructuur, tijdelijke woningen en onderwijs voorzieningen , die na de bouw weer grotendeels moeten verwijderd worden.

Deze problemen zijn in Borsele niet aanwezig, er is daar een diepzeehaven, er zijn daar spoorwegverbindingen, er is infrastructuur van de juiste wegen. Het is gelegen tegen Vlissingen en Middelburg dit zijn steden , waar meer onderwijsvoorzieningen zijn en meer opties zijn om de bouwers te huisvesten en voor ontspanning in de vrije tijd.

Ook is de koelwatervoorziening daar beter, daar is bv de koelwater voorzien van de oude EPZ centrale beschikbaar. De afvoer van de elektriciteit is daar ook veel goedkoper te regelen.

De kostprijs van twee kerncenrales in de Paulinapolder is vele malen duurder dan in Borsele of de tweede Maasvlakte.

De tweede maasvlakte is als je erover nadenkt ook de meest logische keuze.

Want daar wordt veel elektriciteit gebruikt en is de infrastructuur nog beduidend veel beter dan in Borsele. En er is daar de optie om de 4000 Mw afvalwarmte te gebruiken voor stadsverwarming, dit laatse zou het rendement van een kerncenrale aanzienlijk verhogen. En dan doe je werkelijk iets aan het opwarmen van aarde te verlagen.

Zeeland in de uiterste zuidwest hoek van Nederland is gewoonweg niet slim en onnodig duur. Ook geven lange transportwegen van elektriciteit redelijk veel verliezen het is daarom waanzin ze hier te plaatsen.

Beter zou geen kerncenrales te bouwen er zijn betere en snellere goedkopere oplossingen met veel minder maarschapelijke impact en kosten en lange termijn opslagproblemen van kernafval.

Wat is dat dan ?

Dit zijn gasturbines met een afgasketel met daarna gekoppeld een stoomturbine. Met deze installaties kan je een rendement van 60 % bereiken en met een eventuele koppeling aan stadsverwarming of kassen nog veel hoger al is dat laatste niet overal toepasbaar.

Maar dan moet je niet denken in mega centrales maar in kleine units die centraal op afstand gestuurd snel kunnen opstarten en uitschakelen . Je moet ze plaatsen in gebieden waar het tijdelijk niet beschikbaar zijn van wind of zonne-energie niet door bestaande hoogspanningsnet kan worden opgevangen.

Het gaat erom zoveel mogelijk met alternatieve energie te doen , maar wel met een back up van warmte-krachtkoppelingen zonder dat we gehele hoogspanningsnet direct moeten verzwaren.

Deze installaties worden regionaal geplaatst op industrietreinen en zijn vol geautomatiseerd en op afstand bestuurbaar. Ze zijn er in alle maten waarvan sommige niet groter zijn dan een paar containers. Het is bestaande techniek die in noordwest Europa geproduceerd kan worden.

Is dit goedkoper , waarschijnlijk wel.

Het geld wat deze units kosten blijft in Nederland of op zijn minst in Noordwest Europa en we beheersen deze techniek nu al. We zijn niet afhankelijk van het buitenland voor deze techniek.. De bouw kan snel gebeuren zonder veel maatschappelijke weerstand. Het levert Nederlandse werkgelegenheid op, wat blijft.

En als ze niet meer nodig zijn omdat er betere milieu vriendelijker alternatieven zijn kunnen ze zonder veel impact gesloopt worden. En dat kan met een kerncentrale niet.

We kopen op deze manier tijd tot er een goed alternatief is om elektriciteit te produceren en op te slaan en te gebruiken wanneer dat nodig is. De huidige accu techniek staat nog teveel in zijn kinderschoenen.

Wel zal er iets moeten gebeuren met hoe we elektriciteit betalen, het huidige systeem is niet houdbaar in bovengenoemd verhaal. Je moet een producent een vergoeding betalen voor het stand by houden van een installatie, waardoor hij/zij genegen is hier in te investeren. De main moet zijn en blijven alternatieve energie die zoveel mogelijk CO2 neutraal is , maar zolang we de elektriciteit niet kunnen opslaan moeten we wel een back-up hebben.

Wat ook veel kan bijdragen is de prijs van elektriciteit variabel maken, voor alle huishoudens.

Er heeft altijd goedkoop en duur stroom bestaan, herintroduceer dat, maar dan dynamisch en maak het zichtbaar. Iedereen heeft bijna een slimme meter maak zichtbaar wat elektriciteit kost op dat moment middels lampjes (rood duur, oranje middel, groen goedkoop) of in een app.

Veel wind en zon dan is elektrisch goedkoop, mist en geen wind duur, het zal de piekmomenten afvlakken en er zal een kleinere uitbreiding van het elektriciteitnet nodig zijn.

Een kerncentrale draagt maar zeer beperkt of niet bij aan het verminderen van het opwarmen van de aarde en kost te veel geld wat grotendeels naar het buitenland verdwijnt.

De milieu impact , risico's op calamiteiten en sociale impact is echter zeer hoog. Nu en in de verre toekomst. Dit moet je niet willen in een dicht bevolkt land als Nederland.

[redacted] gepensioneerd procesoperator) [redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/4/2025 8:37:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik zie graag antwoorden op de door mij gestelde vragen per e-mail tegemoet.

Verzonden: 6/4/2025 9:06:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie mijn eerdere verwoordingen, graag zie ik hierop een reactie tegemoet.

Verzonden: 6/5/2025 1:13:27 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Duitsland
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

[redacted]

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Aachen, 31.Mai 2025

Betreff: Einspruch gegen neue Atomkraftwerke und mangelnde Einspruchsmöglichkeit für deutsche Bürger:innen

Sehr geehrte Damen und Herren,

mit großer Besorgnis habe ich erfahren, dass die niederländische Regierung plant, erhebliche Summen an Steuergeldern für den Bau neuer Atomkraftwerke auszugeben. Angesichts der hohen Kosten, der langen Bauzeiten und der Risiken dieser Technologie sehe ich diese Entscheidung äußerst kritisch.

Atomkraft ist keine zukunftsfähige Lösung für eine nachhaltige Energieversorgung. Die Mittel sollten stattdessen in effiziente und sichere Alternativen investiert werden, darunter:

- Energieeinsparung und bessere Gebäudedämmung
- Förderung von grünem Wasserstoff für Industrie und Verkehr
- Weiterentwicklung von Speichertechnologien für eine stabile Energieversorgung

Darüber hinaus ist es inakzeptabel, dass deutsche Bürger:innen nicht auf digitalem Wege Einspruch gegen dieses Vorhaben einlegen können. Das Online-Formular lässt keine deutschen Postleitzahlen zu, wodurch Menschen außerhalb der Niederlande faktisch von der Einspruchsmöglichkeit ausgeschlossen werden. Eine solche Barriere widerspricht dem demokratischen Grundgedanken und behindert eine faire Beteiligung an einem grenzüberschreitenden Thema.

Ich fordere Sie daher auf,

1. die Investitionen in neue Atomkraftwerke zu überdenken und sich stattdessen für nachhaltige Energiequellen einzusetzen;
2. sicherzustellen, dass der Einspruch gegen das Vorhaben für alle betroffenen Bürger:innen uneingeschränkt möglich ist, unabhängig vom Wohnsitz.

Ich erwarte Ihre Stellungnahme zu diesem Anliegen.

Mit freundlichen Grüßen

[redacted]

[redacted]

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Aachen, 31 mei 2025

Onderwerp: Bezwaar tegen nieuwe kerncentrales en gebrek aan mogelijkheden tot inspraak en bezwaar voor Duitse burgers

Geachte heer/mevrouw,

Met grote bezorgdheid heb ik vernomen dat de Nederlandse regering van plan is om aanzienlijke sommen belastinggeld uit te geven aan de bouw van nieuwe kerncentrales. Gezien de hoge kosten, de lange bouwtijd en de risico's van deze technologie sta ik zeer kritisch tegenover deze beslissing.

Kernenergie is geen toekomstbestendige oplossing voor een duurzame energievoorziening. De financiële middelen moeten in plaats daarvan worden geïnvesteerd in efficiënte en veilige alternatieven, zoals:

- energiebesparing en betere isolatie van gebouwen
- stimulering van groene waterstof voor industrie en transport
- verdere ontwikkeling van opslagtechnologieën voor een stabiele energievoorziening

Verder is het onacceptabel dat Duitse burgers niet digitaal bezwaar kunnen maken tegen deze procedure. Het online formulier laat geen Duitse postcodes toe, wat betekent dat mensen buiten Nederland feitelijk worden uitgesloten van de mogelijkheid om bezwaar in te dienen. Een dergelijke barrière is in strijd met de democratische principes en belemmert een eerlijke deelname aan een grensoverschrijdende kwestie.

Daarom verzoek ik u dringend om:

1. de investeringen in nieuwe kerncentrales te heroverwegen en in plaats daarvan de voorkeur te geven aan duurzame energiebronnen;
2. ervoor te zorgen dat bezwaar tegen de procedure onbeperkt mogelijk is voor alle betrokken burgers, ongeacht hun woonplaats.

Ik wacht uw verklaring over dit verzoek af.

Hoogachtend,

Verzonden: 6/5/2025 2:12:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Naast de klassieke problemen m.b.t. kostprijs, bouwtijd, veiligheid en afvalberging is er een belangrijk aspect dat pleit tegen extra thermische centrales in een opwarmend klimaat.

Per eenheid stroom die een nucleaire centrale opwekt, worden 2 eenheden warmte geproduceerd. Deze warmte wordt bijna nergens ter wereld nuttig ingezet. Ook hier niet. We spreken dus per TW elektrisch vermogen over 2 TW extra 'boilercapaciteit' (en ook de nuttige stroom wordt warmte natuurlijk).

Deze warmte kan in principe via infraroodstraling de atmosfeer verlaten, ware het niet dat steeds meer CO2 deze infraroodstraling steeds meer blokkeert ...

Dus vooral om die reden geen extra thermische centrales: niet fossiel, niet nucleair (noch fissie, noch fusie).

Gelukkig kunnen we vandaag ons volledig energiesysteem uitbouwen met wind, water en zon (+ sturing, opslag, interconnecties en omzetting).

Verzonden: 6/6/2025 11:05:49 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Waarom wordt er op de Maasvlakte gekeken om een centrale neer te zetten? Is het niet beter om daar te gaan kijken waar al centrales staan omdat de infrastructuur daar ook al aanwezig is voor de reeda bestaande centrale? Waarom ook weer een kerncemtrale en wordt er geen onderzoek gedaan naar een thoriumcentrale? Had mij een klein beetje verdiept daarin en begreep dat dat toch wel een schonere optie is.

Verzonden: 6/6/2025 11:24:12 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Tegen het bouwen van kerncentrales in de Paulinapolder/mosselbanken.

Ben bewoner van de [redacted] en mijn familie is hier ook wonend.

Ik maak mij ernstige zorgen over mijn toekomst. Wanneer de kerncentrales erkomen zal de waarde in de onze woningen dalen, veiligheid in gedrang komen, wegennet te klein voor de bouw en na de bouw, de zorg te klein, heel de infrastructuur is hier niet op ingericht.

Er is nu al te korten op de arbeidsmarkt in dit gebied.

Slechte gevolgen voor het milieu zoals op warming westerschelde.

Dus kerncentrales bouwen in zeeuwsvlaanderen/paulinapolder/mosselbanken.

NEE geen kerncentrales.

Kernenergie in Zeeuws-vlaamse polder, dit kan toch nooit de bedoeling zijn?
Door de bouw van de kerncentrale zal Biervliet nooit meer Biervliet zijn.

Zoals de plannen er nu bij liggen is bij de onderstaande afbeelding goed te zien wat de toekomst van het dorp Biervliet is.

Door dit allemaal te realiseren zal Biervliet 15 jaar lang een bouwput zijn en dan nog niet gesproken over al het werkverkeer. Hier is heel het wegennet van Biervliet niet voor bestemd. Tijdens deze bouw zal er geluidsoverlast, trillingen door de bouw en werkverkeer veroorzaakt worden voor de bewoners van Biervliet. En dan nog niet te denken aan de arbeidsmigranten die zich tijdens en na de bouw zich gaan vestigen. Deze zullen met veel personen in een huis gaan dit zorgt voor minder woningen in Biervliet en meer geluidsoverlast van je buren als dit de arbeidsmigranten zijn.

Door deze verandering zal de huiswaardes van Biervliet dalen. Zeker als starter op de woningmarkt zie je je spaargeld die je in stenen heb gestopt snel verminderen van waarde. Kijk hierbij naar Borssele of Doel wat dit met een dorp naast een kerncentrale doet.

De gezondheid van de inwoners zal drastisch slechter worden. Door luchtkwaliteit, geluidsoverlast, trillingen en toekomst perspectief waar stress bij komt kijken.

Bovendien raakt Biervliet, Hoek, Philippine, Hoofdplaat en Terneuzen een prachtig stukje natuur kwijt. Hier komen heel veel mensen ontspannen.

Wanneer deze kerncentrale op deze plaats wordt gebouwd zal deze veel duurder worden dan op alle andere voorgeschreven plaatsen. Dit komt onder andere door verhoging van de dijken, nieuw wegennet, Hoogspanning, Afvoer wegen van het afval, koeltorens anders warmt de Westerschelde te veel op en ga zomaar door.

De Inwoners van Biervliet hebben geen kans gehad om inspraak te doen op de kerncentrale. Er zijn verschillende bijeenkomsten in Biervliet en Terneuzen geweest, maar overal krijg je niet de kans om inspraak te hebben op deze plannen. Zeker dat het om je eigen woonplaats gaat is het onacceptabel dat dit het geval is. Bijvoorbeeld in Hoofdplaat kwam de brief van de bijeenkomst na de datum binnen. In Biervliet hoorde een boer pas tijdens de bijeenkomst dat zijn land gebruikt zou worden! www.omroepzeeland.nl/nieuws/16852529/boer-stomverbaasd-door-mogelijke-komst-kerncentrales-ik-laat-mij-niet-zomaar-wegjagen. In de bijeenkomst van Biervliet werd vooraf gezegd **dat wij onze mening niet mochten uiten!** Waar slaat dit op? Het wordt als een kant-en-klaar verhaaltje gebracht en wij mogen enkel vragen stellen die ons moeten 'geruststellen'. Wij moeten horen dat het allemaal wel veilig is en goed komt. Zo sta ik er niet in en dit geloof ik niet.

Ik ben een zeer bezorgde inwoner van Biervliet. Ook heel mijn familie woont in Biervliet, daarom is het geen optie om te verhuizen. Hiernaast ben ik bezorgd in mijn toekomst en in die van mijn familie. Een kerncentrale in regio Biervliet heeft een gigantische impact op de leefbaarheid in deze regio. Ik denk dat de gevolgen niet te overzien zijn. Laat staan; het is qua economische rendabiliteit hier niet wijs zie 'Nu al stress door plan kerncentrales in Zeeuws-Vlaanderen' | Terneuzen | pzc.nl.

Daarom is het onacceptabel dat er in de Paulinapolder/ mosselbanken een kerncentrale wordt gebouwd.

Met Vriendelijke groet.

[redacted]

Geboren & getogen inwoner van [redacted]

[redacted]

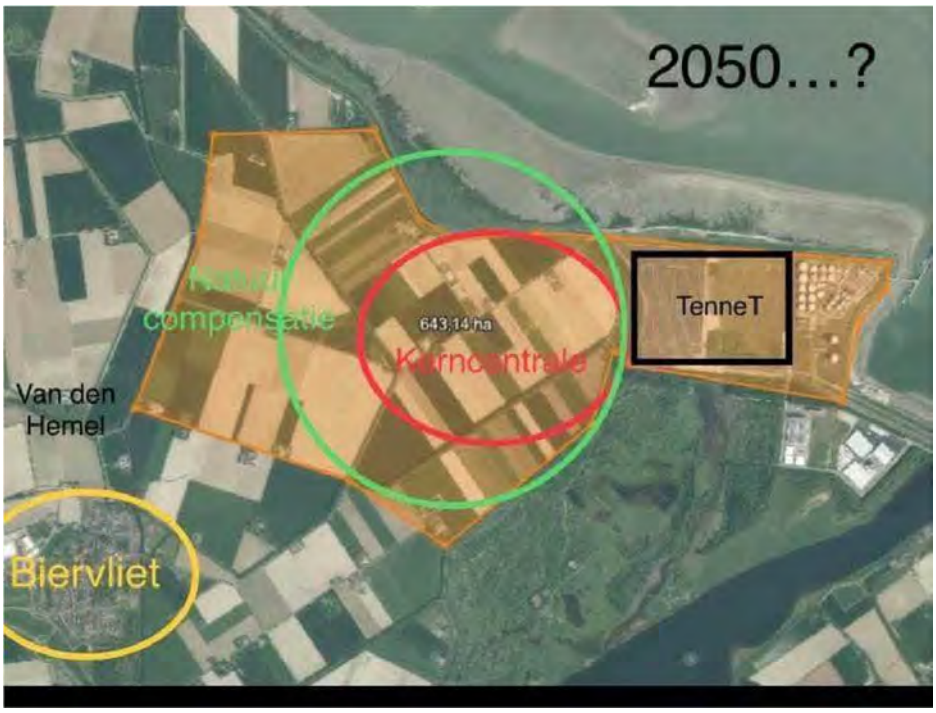

Figuur 1 Bestaande plannen bouw kerncentrale

Verzonden: 6/6/2025 11:24:55 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik vind het onbegrijpelijk en onverantwoord dat het huidige (demissionaire) kabinet dit nog wil doorzetten. Gelukkig is dit kabinet gevallen en hopelijk veegt een nieuw kabinet de plannen van tafel. Het is namelijk gevaarlijk, enorm duur (en gaat altijd meerdere keren over het budget heen en loopt enorm uit) en zorgt voor veel bezorgde burgers. De problemen van een kernramp zijn niet te overzien en kan in potentie grote delen van Nederland onbewoonbaar maken voor meerdere generaties. Zoiets moet je niet willen voor je bevolking en komende generaties. Ook is er geen goede oplossing voor de restanten van het radioactieve afval. Dat verstoppen we ergens maar blijft duizenden jaren een probleem. De overheid zegt dat ze luistert naar burgers en belangen afweegt, maar dan begrijp ik niet dat je zoiets gevaarlijks erdoor drukt. Kwetsend voor betrokken burgers en onbegrijpelijk voor een partij als de VVD die burgerparticipatie belangrijk vindt. Burgers worden hier boos van en haken af. Dit draagt niet bij aan vertrouwen in de overheid. Er zijn veel betere oplossingen om de energievoorziening veilig, betaalbaar en betrouwbaar te organiseren.

Verzonden: 6/6/2025 11:27:22 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zo snel mogelijk gaan bouwen. Zet verdere windmolen en zonneparken in de ijskast

Verzonden: 6/7/2025 8:21:26 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Belangstellende inwoner in Zeeland.
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hallo, gezien uw plannen voor kerncentrales in Zeeland. vind ik het jammer dat er niet voor gekozen worden om te kijken wat er waar de meeste energie nodig is in Zeeland. In Zeeuws-Vlaanderen staat grote energie vreters, die beter ergens in een ander land kunnen staan, maar dan is Zeeuws-Vlaanderen bang dat ze hun ziekenhuis verliezen. Dus 1 de buurt van deze bedrijven is dan beter, en die andere bij het Sloe-gebied. Maar er zou voor de kosten wel gekozen worden voor de locatie Borsele. Maar wat krijgen de Zeeuwse bevolking terug als compensatie? Wat wordt onze compensatie? een 2e spoorlijn richting de Randstad? of betere ziekenhuis voorziening? Dus wat wordt onze compensatie??

Verzonden: 6/7/2025 11:29:42 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Door een kerncentrale wordt de hele omgeving onleefbaar. Er is al voldoende vervuiling in de zee en op het strand. Alles wordt aangetast.

Verzonden: 6/7/2025 12:27:34 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie op de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor de nieuwbouw van kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

Ik dank u voor de gelegenheid om te reageren op de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor de nieuwbouw van twee kerncentrales in Nederland. Graag maak ik van deze gelegenheid gebruik om enkele kritische punten te benoemen en suggesties te doen ter verbetering van het proces en de analyse.

1. Keuze voor kernenergie zonder onderzoek naar alternatieven

Een belangrijk punt van zorg is dat de keuze om in te zetten op kernenergie al is gemaakt, zonder dat alternatieven voor deze keuze inhoudelijk zijn onderzocht. De NRD stelt expliciet dat kernenergie de benodigde CO_2-vrije baseload-stroom zal leveren en dat alternatieven zoals energiebesparing, opslagtechnologieën of een nog verder opschaling van wind- en zonne-energie niet serieus worden vergeleken. Dit lijkt een gemiste kans, gezien het feit dat er wel degelijk andere opties zijn die bijdragen aan de verduurzaming van ons energiesysteem.

Recente scenario-analyses, zoals die van TNO, Kalavasta, Netbeheer Nederland en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), laten zien dat een betrouwbaar en CO_2-neutraal energiesysteem ook zonder kernenergie mogelijk is. De zogenaamde "nul-optie" (het scenario zonder kernenergie) wordt echter niet meegenomen in de afwegingen. Het is van groot belang dat deze alternatieven wel worden onderzocht en dat de vraag wordt gesteld of kernenergie daadwerkelijk noodzakelijk is in de context van de energietransitie.

Ik verzoek u dan ook om de nul-optie serieus te onderzoeken en op te nemen in de effectbeoordeling. Dit zou een volledige en transparante afweging van alle mogelijke energiebronnen mogelijk maken.

2. Maatschappelijke impact en psychologische effecten

De huidige NRD legt sterk de nadruk op de fysieke milieueffecten van de kerncentrales, maar er wordt te weinig aandacht besteed aan de bredere maatschappelijke impact, zoals de psychologische effecten op omwonenden en werknemers. De nabijheid van kerncentrales kan leiden tot verhoogde zorgen over veiligheid, risico's van nucleaire incidenten en de psychologische belasting van bewoners in de omgeving.

Het zou wenselijk zijn dat er naast de milieu-effecten ook een gedegen maatschappelijke effectenanalyse wordt uitgevoerd, waarin de stress, onzekerheid en de veranderde waardering van de leefomgeving van nabijgelegen bewoners en werknemers in kaart worden gebracht.

3. Beperkte focus op geopolitieke en importafhankelijkheden

Een ander aspect dat onvoldoende aan bod komt in de NRD, is de geopolitieke afhankelijkheid van kerncentrales. De NRD benadrukt de voordelen van kernenergie voor leveringszekerheid, maar gaat nauwelijks in op de afhankelijkheid van uranium, dat grotendeels uit geopolitiek onzekere regio's wordt geïmporteerd. Eveneens wordt de afhankelijkheid van buitenlandse technologieën en kennis, zoals de betrokkenheid van bedrijven als Westinghouse en EDF, niet voldoende besproken.

Ik verzoek u om een risicoanalyse op te nemen van deze geopolitieke afhankelijkheden, zowel op het gebied van grondstoffen als van technologie, en dit mee te nemen in de effectbeoordeling.

4. Onvoldoende aandacht voor cybersecurity

In de huidige NRD wordt geen aandacht besteed aan de toenemende dreigingen op het gebied van cybersecurity. Kerncentrales zijn in hoge mate afhankelijk van digitale systemen en geautomatiseerde processen, die kwetsbaar kunnen zijn voor cyberaanvallen. Gezien de toenemende digitalisering en de mondiale risico's (zoals de recente cyberaanvallen op Oekraïense netwerken en de Stuxnet-aanval op de Iraanse kerncentrales), is het essentieel om cybersecurity als risicofactor expliciet op te nemen in de veiligheidsbeoordeling.

Ik verzoek u daarom om cybersecurity op te nemen als onderzoeksthema binnen de effectanalyse van dit project.

5. Financiële transparantie en belastingbetalersrisico's

Er wordt in de NRD wel gesproken over de kosten van het project, maar er ontbreekt transparantie over de rol van de belastingbetaler in de financiering van de kerncentrales. De kostenramingen worden niet duidelijk uitgewerkt, en het is onduidelijk in hoeverre het project afhankelijk is van publieke financiering of garanties. Gezien de omvang van de investering en de lange termijnkosten (inclusief het beheer van kernafval), is het van cruciaal belang dat er volledige transparantie komt over de financiële risico's voor de overheid en de belastingbetaler.

Ik verzoek u dan ook om een gedetailleerde kosten- en risicoanalyse op te nemen, waarin de verdeling van financiële verantwoordelijkheden en de mogelijke publieke risico's duidelijk worden gemaakt.

Conclusie

Samenvattend, terwijl ik de keuze om kernenergie als onderdeel van de energiemix te onderzoeken begrijp, zie ik grote lacunes in de huidige Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). De NRD onderzoekt onvoldoende alternatieven voor kernenergie, besteedt te weinig aandacht aan maatschappelijke en psychologische effecten, en houdt geen rekening met belangrijke geopolitieke en cybersecurity-risico's. Daarnaast ontbreekt het aan transparantie over de financiële risico's voor de belastingbetaler.

Ik verzoek u vriendelijk om deze punten mee te nemen in de verdere uitwerking van het project en om alternatieven voor kernenergie op een evenwichtige en gedegen manier te onderzoeken. Dit is essentieel voor het maken van een weloverwogen keuze in het belang van de lange termijn verduurzaming en de betrokkenen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/7/2025 3:23:16 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Graag géén nieuwe kerncentrales!

Ik heb Tsjernobyl meegemaakt en overleefd, en ik weet veel over Fukushima. Eén keer is al te veel. Zoiets wil ik nooit meer meemaken.

Er zijn alternatieven.

Lees bijvoorbeeld mijn boeken voor oplossingen die veilig, duurzaam en toekomstgericht zijn.

https://www.amazon.co.uk/stores/author/B0CK6PPMSV/allbooks?ingress=0&visitId=14c9178d-ce37-4c6b-b964-2c65f28ae011&ref_=ap_rdr

Verzonden: 6/7/2025 4:33:49 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als een van de weinige Groningers zou ik graag willen dat in de Eemshaven 2 kerncentrales worden gebouwd. Daar is meer dan voldoende ruimte en een goede aansluiting op het landelijk hoogspanningsnet. Kernenergie is veilig en de kerncentrales stoten geen CO2 of NOx uit. De afgelopen jaren zijn in de Eemshaven veel grote projecten geweest met duizenden arbeiders, de regio heeft dus ervaring daarmee. Wel pleit ik ervoor om de N33 en de N46 te verdubbelen voordat de bouw van de kerncentrales start. Deze beide autowegen kunnen nu net het verkeer aan naar de Eemshaven. Tevens wil ik adviseren om een voorlichtingscampagne te starten. De meeste Groningers hebben onvoldoende kennis van de voordelen van kernenergie en zijn dan op voorhand tegen. Het vaak gebruikte argument van de aardbevingen in Groningen is onzin, in Japan waar vaak grote aardbevingen zijn worden ook kerncentrales gebouwd. Kernenergie kan windmolens vervangen, hierdoor hoeven er geen grote windparken meer gebouwd te worden. Een kerncentrale kan wel 60 jaar mee en is daarmee zeer duurzaam dit in tegenstelling tot windmolenparken. Ook geeft een kerncentrale veel inertia in het hoogspanningsnet waardoor black-outs worden voorkomen. De black-out in Spanje 2025 was het gevolg van te weinig inertia in het hoogspanningsnet.

Verzonden: 6/7/2025 6:27:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Mijn argumenten om te stoppen met kernenergie zijn als volgt:

1. Kernenergie is niet hernieuwbaar en volledig onnodig in de NL hernieuwbare energiemix van de toekomst met intermitterende zonPV en wind stroom, met vraagsturende net balancering door stroom opslag in waterkracht, sub-tropische syn-LH2/brandstofcel centrales en fine tuning batterijen. PBL kan dat kernenergievrije scenario doorrekenen

2. Er is geen brede volksvoorlichting en raadpleging geweest m.b.t. de zeer controversiële terroristische aanslag en radioactief afval risico's. 3. De politiek heeft en is onderhands gelobby'ed om een politieke meerderheid te creëren naast pro-VVD, de geveinsde SMA kennis van [redacted] CDA en de infiltratie van pro-kernenergie in het wetenschappelijk bureau van D66.

4. Verontachtzaming van wetenschappelijke kennis van experts zoals oa. [redacted].

5. NL kan een sociaal maatschappelijk voorbeeld geven binnen de EU samen met Duitsland om een veilige kernenergievrije samenleving te creëren en aan te tonen dat de hernieuwbare stroom mix meer dan voldoende en haalbaar is.

6. Dodewaard moet zo snel mogelijk veilig opgeruimd worden en Borsele kan sluiten op einde levensduur of eerder.

Verzonden: 6/8/2025 5:45:43 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is volgens mij weggegooid geld vanwege:

peperduur; geld dat weggekaapt wordt uit publieke middelen die bedoeld zijn voor echte duurzame ontwikkeling

Kernenergie blijft voor mij gevaarlijk: er is nog steeds geen oplossing gevonden voor het afvalprobleem.

Kernenergie is voor mij vooral een afleiding voor het nemen

van echt duurzame maatregelen; een excuus om de energietransitie te vertragen

Verzonden: 6/9/2025 8:40:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Huisarts in één van de regio's die onderzocht wordt
(Mede) namens:
Organisatie: Huisarts Biervliet en Axel

Zienswijze/reactie

Beste,

In het document in de bijlage

zal ik uiteenzetten waarom het bouwen van kerncentrales op vlak van rendement in Zeeland volstrekt onlogisch is. In Zeeuws-Vlaanderen zou het bovendien NOG minder logisch zijn dan in bijvoorbeeld Borsele. Als gekozen wordt voor kernenergie moeten ze buiten Zeeland geplaatst worden. Hiervoor zal ik tevens een alternatief presenteren.

Zie het bijgevoegd pdf-document.

105109089_10852887_zienswijze_kernenenergie_09062025.pdf

Zienswijze ten aanzien van Kernenergie

Kerncentrales met als doel een hoog thermisch rendement te bereiken:
geen 33 %, maar meer dan 65%.

Kernenergie die niet alleen bedoeld is voor elektriciteitsproductie,
maar ook voor stadsverwarming om maximale CO^2 uitstoot te beperken.

En waarom je ze dan juist NIET in ZEELAND moet plaatsen en al zeker niet in de Paulina polder/Mosselbanken bij Terneuzen in Zeeuws-Vlaanderen.

Beste lezers,

Ik ben [redacted], woonachting in [redacted], [redacted] in [redacted] en [redacted] en zal uiteenzetten waarom het bouwen van kerncentrales op vlak van rendement in Zeeland volstrekt onlogisch is. In Zeeuws-Vlaanderen zou het bovendien NOG minder logisch zijn dan in bijvoorbeeld Borsele. Als gekozen wordt voor kernenergie moeten ze buiten Zeeland geplaatst worden. Hiervoor zal ik tevens een alternatief presenteren.

HOOG RENDEMENT KERNENERGIE

Kernenergie heeft een laag thermisch rendement als het alleen voor elektriciteitsproductie wordt gebruikt. Gebeurt er niets met de afvalwarmte, dan geeft dit door de grote vermogens een grote thermische vervuiling. Het maakt niet uit of je de afvalwarmte kwijtraakt via koelwater of het via koeltorens de lucht in blaast. In beide gevallen warm je de aarde op en dit zouden we ten alle tijden zoveel mogelijk moeten proberen beperken.

Een les natuurkunde…
Om 1 kg water 1 graad te laten stijgen in temperatuur is 4,2 kJ nodig dus om van 0 naar 100 ˚C water te gaan, gaat dit om 420 kJ. Om van 100 ˚C water naar 100 ˚C stoom te gaan heb je *2650 kJ* nodig voor de faseverandering (van water naar stoom). Om de stoom op druk en temperatuur te brengen is weer 4,2 kJ per kg nodig om het 1 graad te laten stijgen.

Het probleem met een stoomturbine is dat alleen de energie van de stoom gebruikt kan worden en dat is niet zo groot. De meeste energie zit in de faseverandering van stoom naar water en omgekeerd.

Om de afgewerkte stoom te kunnen hergebruiken en weer als water in de stoomketel te kunnen pompen, moet deze condenseren en wordt 2650 kJ per liter aan warmte vernietigd die afgevoerd wordt via het koelwater of de koeltoren. *Hierdoor kan slechts circa 33% van de potentiële warmte-inhoud van de stoom daadwerkelijk gebruikt worden, de rest is afvalwarmte.*

Door het ontwerp van de stoomturbine van de kerncentrale iets anders uit te voeren (ingewikkeld technisch verhaal, maar perfect mogelijk) kan gezorgd worden dat het koelwater met ca 80/90 ˚C uit de condensor van de stoomturbine komt. (Momenteel is dit bij vrijwel alle kerncentrales ongeveer 25 ˚C en hierdoor dus onbruikbaar voor het verhogen van het rendement.)
Het maakt voor het ontwerp van de kernreactor niets uit, deze aanpassing is in het secundaire gedeelte.

Met deze dan bruikbare restwarmte, namelijk het water van 80/90 ˚C, is het mogelijk een warmtenet op te zetten waarbij je huizen/gebouwen/kassencomplexen etc. gaat verwarmen.

Als uitgegaan wordt van 2 kerncentrales met een gezamenlijk opwekvermogen van 2000 MW elektriciteit is ongeveer 4000 MW afvalwarmte beschikbaar. Als de kerncentrales op de Maasvlakte gebouwd worden, is het mogelijk om er meer dan 200.000 woningen/gebouwen mee te kunnen verwarmen.

Op die manier snijdt het mes aan twee kanten, je hebt CO^2 neutrale elektriciteit en er zijn meer dan 200.000 minder CO^2 uitstotende cv-ketels nodig. Daarbij zijn er in die huizen dan ook geen warmtepompen meer nodig en heb je bijgevolg dus ook een lager elektriciteitsverbruik! Met een hoger rendement wordt er ook veel meer energie verkocht en is de centrale op lange termijn een stuk minder duur!

Een harde voorwaarde voor deze 'hoog rendement'-oplossing is dat de kerncentrales dicht bij stedelijke bebouwing geplaatst moeten worden. Deze warmtenetten kan je gelijktijdig aanleggen tijdens de bouw van de kerncentrales.

Om diezelfde reden is Zeeland dus ongeschikt om kerncentrales te plaatsen. Het is er uitgestrekt met weinig stedelijke bebouwing. Je moet ze juist plaatsen tegen stedelijke gebieden met veel potentiële afnemers van afvalwarmte.

Daarnaast blijft het belangrijk dat de kerncentrales uitgerust zijn met een dubbel koelsysteem, namelijk een koeltoren én een waterpartij (vb. IJsselmeer of een grote rivier) in de buurt dat voor eventueel noodkoelverziening kan dienen.
(In vele kerncentrales waar ongelukken mee gebeurd zijn in het verleden, waren er koelproblemen. Door een dubbel koelsysteem, valt dit grotendeels te ondervangen.)

ALTERNATIEF ZONDER KERNENERGIE

Dit zijn gasturbines met een afgasketel en daarna gekoppeld aan een stoomturbine. Met deze installaties kan er een vast rendement van 60 % bereikt worden en met een eventuele koppeling aan stadsverwarming of kassen kan dit nog veel hoger, al is dit niet op iedere locatie mogelijk.

Dan moet je niet denken in megacentrales maar in kleine units, die op afstand snel kunnen opstarten en uitschakelen. Deze kunnen het best geplaatst worden in gebieden waar het tijdelijk niet beschikbaar zijn van wind- of zonne-energie niet door het bestaande hoogspanningsnet kan worden opgevangen. Het gaat erom zoveel mogelijk alternatieve energie te gebruiken, maar wel met een back-up van warmtekrachtkoppelingen zonder dat het gehele hoogspanningsnet direct verzwaard moet worden.

Deze installaties worden regionaal geplaatst op industrietreinen en zijn volledig geautomatiseerd en op afstand bestuurbaar. Ze zijn er in alle maten, waarvan sommige niet eens groter zijn dan een paar containers. Het is bestaande techniek die in Noordwest-Europa geproduceerd kan worden.

Waarschijnlijk is dit veel goedkoper dan kernenergie én het kan ook direct ingezet worden!

Het geld dat deze units kosten blijft in Nederland of op zijn minst in Noordwest-Europa en we beheersen deze techniek nu al. We zijn niet afhankelijk van het buitenland voor deze techniek. De bouw kan snel gebeuren zonder veel maatschappelijke weerstand. Bijkomend voordeel is dat het blijvende Nederlandse werkgelegenheid oplevert.

Als ze niet meer nodig zijn, omdat er betere milieuvriendelijkere alternatieven zijn, kunnen ze zonder veel impact gesloopt worden. Dit kan met een kerncentrale niet.

We kopen op deze manier tijd tot er een goed alternatief is om elektriciteit groen te produceren, op te slaan en te gebruiken wanneer dat nodig is. Vooral opslag is momenteel nog een probleem. Opslag in de vorm van waterstof (d.m.v. elektrolyse) is bijvoorbeeld een oplossing voor de industrie. Oplossingen voor huishoudens zijn op termijn een thuisaccu. Deze bestaan al, maar staat nog in de kinderschoenen en zal op korte termijn nog snel verbeteren.

Wel zal er iets moeten gebeuren met hoe we elektriciteit betalen. Het huidige systeem is niet houdbaar in bovengenoemd verhaal.
Je moet een producent een vergoeding betalen voor het stand-by houden van een installatie, waardoor men genegen is hierin te investeren.
Elektriciteit moet zoveel mogelijk CO^2-neutraal opwekt worden (d.m.v. van windmolens, zonne-energie...), maar zolang we de elektriciteit niet op grote schaal kunnen opslaan, moeten we wel een back-up hebben. Deze back-up is vooral nodig bij bewolkte dagen met weinig wind.

Wat ook veel kan bijdragen is de prijs van elektriciteit variabel maken voor alle huishoudens. Er heeft altijd goedkope en dure stroom bestaan, herintroduceer dat. Geef iedereen een dynamisch energiecontract.
Bijna iedereen heeft een slimme meter. Maak consumenten duidelijk wanneer elektriciteit duur en goedkoop is (bv. door apps, gekleurde lampjes op de meter, meldingen etc.). Als er veel wind en/of zon is, is de energie goedkoop. Als er weinig wind en zon is, is elektriciteit duur. Hierdoor wordt men gestimuleerd verstandige momenten te kiezen om 'geplande' energie te gebruiken (vb. de wasmachine). Dit zal de piekmomenten afvlakken en hierdoor is een kleinere uitbreiding van het hoogspanningsnet nodig.
Daarbij is er ook minder $C0^2$-uitstoot! Er wordt namelijk minder energie gebruikt op momenten dat fossiele installaties moeten bijspringen!

WAAROM EEN KERNCENTRALE IN ZEELAND,
EN NOG MEER IN ZEEUWS-VLAANDEREN, EEN SLECHT IDEE IS...

Zoals hierboven genoemd is Zeeland op vlak van rendement al een slechte keus is.
Hieronder een aantal argumenten die de gevolgen voor de regio illustreren:

➢ BOUWOVERLAST GEDURENDE 15 TOT 20 JAAR

Het huidige voorbeeld om deze tijd te illustreren bevindt zich in Engeland, namelijk Hinkley point C.

Heel de Paulinapolder/Mosselbanken zal meer dan 15 jaar een enorme bouwput met lichtvervuiling, luchtvervuiling en lawaaioverlast worden. Luchtvervuiling geeft veel meer luchtwegproblemen. Dit zal voornamelijk veel klachten geven bij patiënten met bestaande luchtwegaandoeningen zoals COPD en astma. In Biervliet (de plaats waar ik huisarts ben) zal de luchtkwaliteit ongetwijfeld fors dalen.

➢ VERNIETIGING VAN NATURA2000 GEBIED

De Westerschelde is een Natura2000 gebied en moet volgens Europese regels beschermd worden. Bouwen zonder koeltorens zal in Terneuzen en Borssele hoogstwaarschijnlijk niet toegestaan worden omdat er dan giga hoeveelheden energie in de Westerschelde gepompt worden. Bij de bouw komen er ook enorme hoeveelheden stikstof vrij. Zoveel stikstof mag niet zomaar naast een Natura2000 gebied uitgestoten worden. Er is op dit moment, zonder de mogelijk bouwwerken, al sprake van stikstofoverbelasting.

Daarnaast toont een simpel rekensommetje (zie onder) aan dat je de Westerschelde (beschouwd als een gesloten bak met water) met 2 centrales van elk 1000MW vermogen jaarlijks met 3,4 graden zou opwarmen! Door getijden en vermengingen met de Noordzee zal dit effect uiteraard minder zijn, maar het illustreert wel het grote milieueffect van het lozen van koelwater op dit beschermde gebied.

Het oppervlak van de Westerschelde + Saeftinghe is maar 44 052 hectare (=440 520 000 m2). De maximale diepte voor schepen is 17 meter. We zullen rekenen met een gemiddelde diepte van 20 meter, maar dit zal hoogstwaarschijnlijk minder zijn (gezien de vele zandbanken en ondiepe geulen voor de binnenvaart). Dit brengt de **inhoud van de Westerschelde** op *(440 520 000 m2 x 20 meter =)* **8 810 400 000 m3**

1 liter (=1 dm3) water 1 graad opwarmen kost 0,00116 kW/h, dus **1,16 KW/h per 1m3**. Per uur produceert een kerncentrale van 1000 MW ongeveer 2000 MW aan warmte. Dus 2 centrales van 1000MW produceren samen **4000 MW** aan warmte per uur. De hoeveelheid water dat hiermee in één uur 1°C kan verhoogd worden, is *(4 000 000 KW / 1,16 KW/m3 =)* 3 448 275 m3. Aangezien dit een constant gegeven als de restwarmte niet wordt gebruikt, komt dit per 24 uur uit op **82 758 620 m3**.

Voor de Westerschelde (voorgesteld als gesloten bak met water) zou dit betekenen dat het gaat om een opwarming van *(82 758 620 m3 (1 graad per 24 uur opwarming met 4000MW afvalwarmte) : 8 810 400 000 m3 (geschatte inhoud Westerschelde) =)* 0,0093932875 °C opwarming per dag.
Dit is **3,4285 °C opwarming per jaar**!

- KOELTORENS

Gezien bovenstaand argument zal het bouwen in Zeeland hoogstwaarschijnlijk niet zonder koeltorens mogen. Op de locatie Paulinapolder/Mosselbanken is het sowieso al moeilijk om koelwater uit de Westerschelde te gebruiken. Dieper water is meer dan 500m van de dijk verwijderd. De eerste ongeveer 500 meter vallen bij laag water zelfs droog! Dat betekent dat er een enorme buis aangelegd zou moeten worden in het Natura2000 gebied de Paulinaschor om water uit de Westerschelde te trekken. Zo'n project in Natura2000 gebied is desastreus voor de flora en fauna.

Daarnaast zijn koeltorens grote en lelijke bouwwerken die ook nog eens gevaarlijk kunnen zijn. Ze kunnen namelijk legionella verspreiden. In 2019 is er een Legionella uitbraak geweest in Gent door een koeltoren.

- VEILIGHEID

Aan de kant waar de kerncentrales zouden geplaatst worden, staan 2 enorme lpg-tanks van Dow en is het opslagbedrijf EVOS aanwezig met een groot tankenpark met stoffen uit de petrochemie.

Als één van die tanks explodeert door een ongeluk hebben zowel de kerncentrales en bijgevolg ook de bevolking een groot probleem, namelijk risico op een kernramp!

- NIET GESCHIKTE INFRASTRUCTUUR

De infrastructuur in de Paulinapolder is voor landbouwverkeer geschikt, maar volstrekt niet toegerust op zwaar intensief verkeer en zal in zijn totaliteit vervangen moeten worden.

Er is geen diepzeehaven aanwezig waar zware stukken aan land gebracht kunnen worden. Onderdelen zullen dus grotendeels lokaal gemaakt moeten worden. Hierdoor zijn meer arbeidskrachten nodig en duurt de bouw nog langer.

De Braakmanhaven is een haventje voor de petrochemie om tankers te laden en te lossen en om containers op een binnenschip te plaatsen. Grote laadkranen en kades zijn niet aanwezig.

Er loopt alleen een enkel goederenspoor naar toe, dat enkel in de haven van Gent beladen en gelost kan worden.

Op langere termijn is er geen 'ideale' afvoermogelijkheid voor het kernafval. Vanuit Zeeuws-Vlaanderen kan het via de Westerscheldetunnel afgevoerd worden naar Nederland. Of er zou met België een akkoord moeten gevonden worden.

- ARBEIDSMIGRANTEN

Zeeuws-Vlaanderen is niet geschikt om 15 000 arbeidsmigranten op te vangen. Er zijn onvoldoende woonvoorzieningen in de regio en het wegennet is tevens niet voorzien op deze extra verkeersdruk. Het elders vestigen van deze arbeidsmigranten (zoals bijvoorbeeld Walcheren en Zuid-Beveland) is ook niet ideaal. Het geeft extra druk (met tevens ook gevolgen voor de veiligheid) op het verkeer van de Westerscheldetunnel. Naast extra files, zal dit ook voor zwaardere verkeersopstopping zorgen als de tunnel door omstandigheden wordt afgesloten.

Kortom, dit geeft op meerdere punten massa's overlast.

CONCLUSIE

Mijns inziens is kernenergie te duur, duurt de bouw te lang en draagt het maar zeer beperkt bij tot het beperken van de opwarming van de aarde. Het geld dat nodig is voor de bouw verdwijnt grotendeels naar het buitenland en wordt opgehoest door alle belastingbetalers.

Milieu-impact en sociale impact (rond de bouwplaats) is gigantisch. Kernafval, risico op een kernramp… Dit moet je niet willen in een dichtbevolkt land als Nederland.

Als er al gekozen wordt voor kernenergie, moet er zoals hierboven uiteengezet gekozen worden voor plaatsen waar de restwarmte nuttig gebruikt kan worden om het rendement te verhogen. Dit is NIET in Zeeland en zeker niet in Zeeuws-Vlaanderen.
Specifiek voor Zeeuws-Vlaanderen zijn er, zoals hierboven beschreven, nog vele andere bezwaren.

Mijns inziens kan er beter voor de veel goedkopere tussenoplossing gekozen worden, namelijk kleine gascentrales én meer ingezet worden op groene energie (wind- en zonne-energie).

Ik ben bereid om nadere toelichting te geven.
Graag uw reactie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Correspondentieadres: [redacted]
Telefoonnummer: [redacted]
Email: [redacted]

Verzonden: 6/10/2025 2:55:11 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 1
Postcode: 4530 AA
Woonplaats: Terneuzen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: Gemeente Terneuzen
Organisatie: Gemeente Terneuzen

Zienswijze/reactie

Hierbij namens het college van Burgemeester en Wethouders de reactie van de gemeente Terneuzen op de concept cNRD.

105129453_10854748_Scan-2025-06-10-_brief_getekend_exemplaar.pdf

Terneuzen

Postadres: Postbus 35, 4530 AA Terneuzen
Bezoekadres: Stadhuisplein 1, 4531 GZ Terneuzen
14 0115 | +31 115 455 000
terneuzen.nl

202501471

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales

uw brief van :
uw kenmerk :
zaaknummer : 245633
contactpersoon : [redacted]
telefoon :
e-mail :
verzonden : 10 juni 2025

Terneuzen, 10 juni 2025

Onderwerp: Reactie CNRD Kernenergie gemeente Terneuzen

Beste meneer, mevrouw,

Graag reageren wij op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor de nieuwbouw van kerncentrales, waarin onder meer het gebied Mosselbanken/Paulinapolder in onze gemeente als mogelijke locatie wordt onderzocht. Eerder hebben wij aangegeven dat we neutraal staan tegenover het locatieonderzoek (de procedure). Hiermee vragen we dat u recht doet aan belangen en zorgen van onze inwoners, de leefomgeving, onze private bedrijven en ook het publieke havenbedrijf. Tegelijk begrijpen we de verduurzamingsopgave waar u voor staat en willen we deze respecteren.

Duidelijkheid en transparantie
We benadrukken het belang van transparant onderzoek en voldoende tussentijdse informatiemomenten richting alle betrokkenen. We vragen u betrokkenen op de hoogte te houden van tussentijdse ontwikkelingen, zodat het uiteindelijke besluit niet als een verrassing komt. Daarnaast hebben onze inwoners en bedrijven behoefte aan transparante informatie over de voortgang, mogelijke impact en randvoorwaarden van (de bouw van) eventuele kerncentrales. Een langdurig proces zonder tussentijdse helderheid veroorzaakt onzekerheid en onrust. Tot slot vragen we u rekening te houden met de onzekerheid waar inwoners, grondeigenaren en ondernemers op dit moment in verkeren. We hopen dat u hen voor het locatiebesluit wellicht al perspectief kan bieden. Graag worden we meegenomen in het proces naar oplossingsrichtingen.

Verdere studies en geschiktheid van het gebied
Hoewel Terneuzen als mogelijke locatie is opgenomen, is de geschiktheid van het gebied nog niet definitief vastgesteld. We hebben met interesse kennisgenomen van de uitkomsten van de Technische Haalbaarheidsstudies en de Third Party Review. Hieruit blijkt wel dat de locatiekeuze een zeer complex proces is, met veel relevante factoren en een aantal kostendrijvers. We wachten graag de verdere onderzoeken af om te zien wat de gevolgen zijn voor de locatie Mosselbanken/Paulinapolder. Verder kijken we reikhalzend uit naar het TNO-onderzoek naar de inpasbaarheid van nucleaire energie binnen de energiemix. Wij pleiten ervoor om aanvullende studies zorgvuldig uit te voeren, en eenieder met specifieke kennis van het gebied hierin te betrekken. Wij vragen het Rijk om deze studies te prioriteren en de uitkomsten helder te communiceren.

Participatie en proces
We hechten grote waarde aan het betrekken van onze inwoners bij een participatietraject om te komen tot ons Rijk-Regiopakket, zoals reeds gestart. De gemeenteraad heeft ons Participatie- en communicatieplan begin juni 2025 vastgesteld. Daarbij is de wens aangegeven dat onze bijdrage aan het Rijk-Regiopakket eigenstandig, maar in verbinding met anderen, tot stand zal komen. Om onze eigen rol als gemeente te waarborgen en de belangen van onze inwoners en andere betrokkenen effectief te behartigen, zijn voldoende middelen essentieel. Alleen met genoeg financiële en organisatorische ondersteuning vanuit het Rijk kunnen wij een participatietraject opzetten dat laagdrempelig, toegankelijk en inclusief is. Dit is noodzakelijk om lokaal draagvlak te creëren en betrokkenheid te stimuleren waarmee we een zorgvuldige belangenafweging garanderen. Gelijk met het participatietraject gaan we in gesprek met havenbedrijf North Sea Port.

Belangen van inwoners
De belangen van onze inwoners staan voor de gemeente Terneuzen altijd voorop. Dit betekent dat wij ons blijven inzetten voor een veilige, leefbare en duurzame omgeving, ongeacht de uitkomst van de locatieonderzoeken. Wij vragen het Rijk om de lokale randvoorwaarden, zoals veiligheid, leefbaarheid en economische kansen, mee te nemen in de besluitvorming. Een Rijk-Regiopakket kan hierbij een middel zijn, mits deze aansluit bij de specifieke behoeften van de gemeenten Terneuzen en Sluis.

Rekening houden met de aangenomen motie
Wij zien ons ondersteund door een motie die op 26 september 2024 is aangenomen tijdens de openbare raadsvergadering van de gemeente Terneuzen. In deze motie roept de gemeenteraad het college op om een participatieplan voor te leggen en om maatregelen en investeringen voor te bereiden middels een uitgebreid participatietraject. Wij verzoeken u om rekening te houden met de uitgangspunten van deze motie bij de verdere besluitvorming.

Tot slot wijzen we u er graag op dat wij ons gedurende het locatieonderzoek het recht voorbehouden om op een later moment tot een definitief standpunt te komen, op basis van bevindingen in de verdere rijksprocedure.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en Wethouders van Terneuzen,

gemeentesecretaris,

[redacted]

burgemeester,

[redacted]

H.J.A. (Erik) van Merrienboer

Verzonden: 6/10/2025 8:51:18 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen

hieronder heb ik beschreven waarom

105134361_10855683_zienswijze_kerncentrale_[redacted].docx

KERNENERGIE met een hoog thermische rendement geen 33 % maar meer dan 65 %

Kernenergie niet alleen voor elektriciteit productie maar ook voor stadsverwarming om maximale CO2 uitstoot te beperken.

En waarom je ze dan juist NIET in ZEELAND moet plaatsen en al zeker niet in de Paulinapolder bij Terneuzen in Zeeuws-Vlaanderen.

Kernenergie heeft een laag thermisch rendement als je het alleen voor elektriciteit productie gebruikt, niets met de afvalwarmte doet en die door de grote vermogens een grote thermische vervuiling geeft (opwarming van de aarde die je juist wil vermijden door de CO2 uitstoot te beperken). Maakt niet uit met wat je koelt een koeltoren of zeewater.

Omdat te begrijpen moet je iets van natuurkunde en stoomturbines begrijpen. Ik zal het proberen uit te leggen in simpele taal

Om 1 kg water, 1 graad te laten stijgen in temperatuur heb 4,2 kJ nodig dus om van 0 naar 100 graden water te gaan 420 kJ . Om van 100 graden water naar 100 graden stoom te gaan heb je **2650 kJ** nodig voor faseveranderen (van water naar stoom). Om de stoom op druk en temperatuur te brengen, heb je weer 4,2 kJ per kg nodig om het 1 graad te laten stijgen.

Het probleem met een stoomturbine is dat je alleen de energie van de stoom kan gebruiken en dat is niet zo groot. De meeste energie zit in de faseverandering van stoom naar water en omgekeerd.

Om de afgewerkte stoom te kunnen hergebruiken en weer als water in de stoomketel te kunnen pompen moet je deze condenseren en vernietig je 2650 kJ aan warmte die je afvoert via het koelsysteem. Je kan maar ca 33% van de potentiële warmte inhoud van de stoom daadwerkelijk gebruiken en de rest is afvalwarmte.

Door het ontwerp van de stoomturbine van de kerncentrale iets anders uit te voeren (ingewikkeld technisch verhaal en voor de liefhebbers) kan je zorgen dat het koelwater met ca 80/90 graden uit de condensor van de stoomturbine komt (bij vrijwel alle kerncentrales is dat ca 25 graden waardoor het niet bruikbaar meer is).
Het maakt voor ontwerp van de kernreactor niets uit deze aanpassing is in het secundaire gedeelte. Met deze dan bruikbare restwarmte, water van 80/90 is het mogelijk een warmtenet op te zetten waarbij je huizen/gebouwen/ kassencomplexen etc. gaat verwarmen.

Als je uitgaat van 2 kerncentrales met een opwekvermogen van 2000 MW elektriciteit gezamenlijk heb je ca 4000 MW afvalwarmte. Als je de kerncentrales op Maasvlakte zet dan is er een potentieel om meer dan 200.000 woningen/ gebouwen mee te verwarmen.
Op die manier snijdt het mes aan twee kanten, je hebt CO2 neutrale elektriciteit en er zijn meer dan 200.000 minder CO2 uitstotende CV ketels nodig. Plus last but not least ook geen lawaai produceerde warmtepompen meer nodig. Dus ook nog een lager elektriciteit gebruik!

Een harde voorwaarde voor deze hoog rendement oplossing, is dicht bij een stedelijke bebouwing waar veel potentiële afname van de afvalwarmte is. Deze warmtenetten kan je gelijktijdig aanleggen tijdens de bouw van de kerncentrales

Om die reden is Zeeland ongeschikt om kerncentrales te plaatsen, het is er uitgestrekt met weinig stedelijke bebouwing. Je moet ze juist plaatsen tegen stedelijke gebieden met veel potentiële afnemers van afvalwarmte. Uitgerust met een koeltoren en een waterpartij in de buurt dat voor

eventueel nood koelverziening kan dienen bijvoorbeeld IJsselmeer of grote rivier.

In alle kerncentrales waar ongelukken mee gebeurd zijn waren er koelproblemen, daarom koelsystemen dubbel uitvoeren.

Waarom is de Paulinapolder bij Terneuzen een ongeschikte plek voor twee kerncentrales.
Allereerst is Zeeuws-Vlaanderen niet in staat om 15.000 arbeidsmigranten op te vangen die benodigd zijn voor de bouw.
Er zijn geen woningen voor, ook de zorg, ontspanningsmogelijkheden en infrastructuur zijn onvoldoende om zo'n groep op te vangen. Ter vergelijk: het inwonertal in Zeeuws-Vlaanderen is nu slechts 105.000 personen.

De infrastructuur in de Paulinapolder is voor landbouwverkeer geschikt, maar volstrekt niet toegerust op zwaar intensief verkeer en zal in zijn totaliteit vervangen moeten worden.
Er is geen diepzeehaven aanwezig waar zware stukken aan land gebracht kunnen worden.
De Braakmanhaven is een haventje voor de petrochemie om tankers te laden en te lossen en om containers op een binnenschip te plaatsen. Grote laadkranen en kades zijn niet aanwezig.
Er loopt alleen een enkel goederen spoor naar toe, wat enkel in de haven van Gent beladen en gelost kan worden.

Eventueel koelwater kan alleen meer dan 1 km uit de kust gewonnen worden, pas daar is diep water aanwezig. Het is ook natura 2000 gebied, Dow heeft om die reden niet mogen uitbreiden met zeewaterkoeling en heeft noodgedwongen een koeltoren moeten bouwen. Gezien de hoeveelheid afval energie **4000 Mw** is het hoogstwaarschijnlijk dat ook de twee kerncentrales dat niet gaan mogen en er koeltorens gebouwd moeten worden.

Aan de kant waar de kerncentrales geplaatst zouden worden staan 2 enorme LPG tanks van Dow en is het opslagbedrijf EVOS aanwezig met een groot tankenpark met stoffen uit de petrochemie.
Als 1 van die tanks explodeerd door een ongeluk, dan hebben de kerncentrales een groot probleem.
En wij ook!

Een hoogspanningsstation wordt altijd in de open lucht gebouwd, dat wordt dan in zijn geheel weggevaagd. Want het blijft bij zo'n incident nooit met 1 tank er is dan altijd een kettingreactie. Met twee kerncentrales in bedrijf heb je dan een heel groot probleem.

Dit betekent dat dan alle noodvoorzieningen (noodaggregaten en back up koelwatersystemen) ook in bunkers gebouwd moeten worden, want als die ook niet werken hebben we een nog groter probleem. Als dit niet gebeurt, gaat het dak van de Centrales, wordt Zuid-Nederland & België onbewoonbaar met massa's doden en gewonden.

Kerncentrales plaatsen nabij een grote petrochemische installatie naast een tankenpark met petrochemische producten in een gebied met weinig bruikbare infrastructuur in een omgeving met weinig voorzieningen is onverantwoord. In Borsele zou een optie kunnen zijn daar is wel de juiste infrastructuur aanwezig, maar daar is het rendement van de kerncenrale zeer laag. Je kan geen weg met je afvalwarmte op rendement volle manier en de elektriciteit afvoeren over lange afstand levert veel verliezen op.

Wil je werkelijk iets doen aan CO2 uitstoot beperken en op een grote schaal dan moet je de afvalwarmte nuttig inzetten (gemarkeerd).

Nog andere punten waarom een kerncentrale, zeker 1600 MW! per stuk niet wenselijk is (nog meer koeling nodig en nog meer opwarming van de zee/Westerschelde). Er is nu al sprake dat het geen 1000 maar 1600 MW per stuk zou zijn…

Windturbines worden nu al afgeschakeld als er te veel stroom op het net is. Kernenergie kan niet makkelijk snel aan en afgeschakeld worden.

We moeten nadenken over energie opslaan in waterstof of batterijen. Bijv in de Hogeschool van Vlissingen wordt hier ook volop aan gewerkt. Denk na over een stabiel stroomnet en sla de pieken aan teveel (wind/zon) op in deze batterijen. Zet in op deze ontwikkeling.

Overweeg de (bij)bouw van kleine warmtekrachtcentrales om op bepaalde gebieden tekorten op te vangen. Deze zijn goedkoper, met minder impact te plaatsen en met minder impact weer te verwijderen. Dit is met een kerncentrale niet mogelijk.

De bouw van kerncentrales valt altijd duurder uit dan berekend. 20 miljard euro is absurd. Zie Hickey Point C.
Mijn mooie polder, waar veel Zeeuws-Vlamingen gaan wandelen, fietsen en ontspannen zou één grote bouwput worden. Mijn dichtstbijzijnde kustplek is dan volledig verpest. Kerncentrales zouden op lelijke bergen staan. En koeltorens tientallen meters hoog. Ter vergelijk: voor mij voelt het zoals het voor een Amsterdammer zou voelen om het Vondelpark op te heffen.

Bovendien zal de bouw altijd langer duren dan verwacht en te laat komen om de energietekorten op te vangen. De klimaatdoelen van Parijs worden zo ook niet op tijd gehaald. Bovenal mag de bouw in de Paulinapolder ook niet i.v.m. de stikstofimpact op natura2000, Braakman en Paulinaschor.

MVG,
[redacted] in de regio
Geboren en getogen [redacted]

Verzonden: 6/11/2025 10:32:38 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De beslissing om kerncentrales te bouwen is genomen dec 2022.

We zijn nu al bijna 3 jaar verder, en er is nog eens een begin gemaakt aan de daad werkelijke bouw.

Borssele werd in 1969 besteld en in 1973 in gebruik genomen, en draait nog steeds voor 100% zonder problemen.

MER rapportages etc kunnen gepasseerd worden op de locaties Borssele en de Maasvlakte, de andere locaties zijn daardoor minder relevant.

Dhr Dijsselbloem burgemeester EHV zegt dat het gebrek aan elektriciteit prioriteit nr1 is om op te lossen. Dat geldt niet alleen voor die omgeving maar heel NL.

Dus stop met MER rapportages en begin met bouwen, in 1969 kon het binnen 4 jaar dus waarom zou dat nu niet kunnen.

Verzonden: 6/11/2025 2:59:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reac e Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De Reac enota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of gee daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplich ng uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de Reac enota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objec eve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een ona ankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig posi ef gekleurd.

4. Onrealis sche planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 opera oneel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul variant). Deze variant moet voor elke loca e afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die loca e, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige loca etoets: Elke loca e (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouw jd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploita e en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per loca e belichten

o Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequen es van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumula eve effecten: Bespreek per loca e de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenac viteit, industriële ves ging of uitbreiding van COVRA en toekoms ge eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per loca e: De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een loca e-specifieke mo va e. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per loca e een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de rela e met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over salami-slicing. Ook de poten ële impact op toekoms ge besluiten over een derde en vierde kerncentrale blij onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, ona ankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/11/2025 3:04:39 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

https://wisenederland.nl/wp-content/uploads/2025/06/Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland.pdf

Verzonden: 6/11/2025 3:13:00 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Gezien alle voors entegen ben ik van mening dat wij, als Nederland, niet moeten inzetten op kernenergie.

Zowel de kosten, als de risico's zijn te groot.

Dit zeker op lange termijn gezien opslag en verwerking van het ontstane radioactieve afval.

Ook kost de bouw, in bedrijf houden van en sloop/verwerking en opslag van het afval meer energie dan dat een centrale ooit zal opleveren.

Verder zie bijlage.

105156561_10857388_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/11/2025 3:14:19 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie Nieuwbouw kerncentrales

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over salami-slicing. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijÕ onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

105156584_10857392_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/11/2025 3:21:37 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Een Thorium Powerplant gebruikt thorium als brandstof in plaats van uranium, wat in huidige kerncentrales gebruikelijk is. Thorium kan in kernreactoren worden omgezet tot splijtbaar uranium-233, maar is zelf niet splijtbaar. Thoriumreactoren worden gezien als een potentieel veiliger en efficiënter alternatief vanwege grotere beschikbare voorraden en minder lange radioactief afval.

Hieronder een vergelijking van Thorium Powerplants en Nucleaire Powerplants:

Uranium Powerplant (Nuclear Powerplant):

Brandstof: Uranium, vooral uranium-235, wordt gebruikt als splijtstof.

Afval: De afvalstoffen in een uraniumreactor zijn langer radioactief dan die van een thoriumreactor.

Veiligheid: Veiligheidsmaatregelen zijn noodzakelijk om rampen te voorkomen, maar thoriumreactoren worden als veiliger beschouwd vanwege hun inherent passieve veiligheidsmechanismen.

Bereikbaarheid: Uranium is relatief schaars en de beschikbaarheid kan variëren.

Onderhoud: De infrastructuur is reeds aanwezig voor uraniumreactoren, wat het proces van opschalen eenvoudiger maakt.

Thorium Powerplant:

Brandstof: Thorium, die omgezet kan worden in splijtbaar uranium-233.

Afval: Thoriumreactoren genereren minder langlevend radioactief afval en een grotere hoeveelheid kort levend radioactief afval.

Veiligheid: Een thoriumreactor kan geen plutonium produceren voor kernwapens, waardoor de kans op wapenproliferatie vermindert, zo wordt gedacht.

Bereikbaarheid: Thorium is veel schaarder dan uranium en de beschikbaarheid is groter.

Onderhoud: Thoriumreactoren zijn een nieuwere technologie en vereisen meer onderzoek en ontwikkeling.

Samenvattend: Thorium Powerplants bieden potentieel voordelen qua veiligheid, afval en duurzaamheid, maar vereisen meer onderzoek en ontwikkeling dan bestaande uraniumreactoren

Verzonden: 6/11/2025 3:24:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: mijn kinderen en kleinkinderen
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het concept is nog onvolledig en geeft niet voldoende garanties voor de veiligheid voor toekomstige generaties. Dit moet veel ernstiger worden genomen dan u veronderstelt!

105156753_10857438_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/11/2025 3:24:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kerncentrales moeten er niet komen. Bestaande moeten zo snel mogelijk sluiten. Kernenergie kan als kernwapen gebruikt worden en kernafval geeft een moeilijk afvalprobleem. Ook geeft kernenergie gezondheidsrisico.

We moeten de fossiele energie zo snel mogelijk afbouwen, veel meer energie gaan besparen en zo plantaardig mogelijk eten en drinken.

Alleen op die manier kan de aarde weer een leefbare planeet worden voor al wat leeft!

Verzonden: 6/11/2025 3:43:21 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De Reacɵenota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeÕ daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichɵng uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de Reacɵenota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objecɵeve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onaĬankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig posiɵef gekleurd.

4. Onrealisɵsche planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operaɵoneel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locaɵe afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locaɵe, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locaɵetoets: Elke locaɵe (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwɵjd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitaɵe en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locaθe belichten

o Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenθes van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulaθeve effecten: Bespreek per locaθe de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenacθviteit, industriële vesθging of uitbreiding van COVRA en toekomsθge eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locaθe: De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locaθe-specifieke moθvaθe. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locaθe een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relaθe met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over salami-slicing. Ook de potenθële impact op toekomsθge besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijŌ onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onaĬankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/11/2025 4:11:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het bouwen van kerncentrales is letterlijk qua energie te duur!

Verzonden: 6/11/2025 4:11:45 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Duitsland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het lijkt me, gezien het uitgebreid onderzoek van Alman Metten (https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/het-financieeleconomische-perspectief-van-kernenergie-in-nederland , laatst bekeken op 11-06-2025), dat de door het kabinet bij de voorgestelde energiemix (Zon, wind- en kernenergie) een onjuiste inschatting wordt gemaakt over de aanvulbaarheid van de verschillende energiebronnen op elkaar.

Financieel is een kernreactor dan pas rendabel, als het zo min mogelijk hoeft te worden uitgezet of moet worden teruggeregeld. Daarnaast is de regelvermogen van een kernreactor bij lange na niet zo flexibel in vergelijking met een gasgestookte centrale (Alleen als backup beschikbaar) of een batterijopslag-systeem. Met de wens van het kabinet om windenergie en energie van zonnepanelen voorrang te verlenen betekent dit onmiskenbaar, dat een kerncentrale geen aanvulling is op die mix.

Het zou daarom juist nodig zijn om deze gigantische investering in de uitbreiding van windenergie en zonne-energie en opslagsystemen te steken.

Waarom lukt het een land als China, iedere week een opwekcapaciteit met wind- en zonne-energie erbij te bouwen ter grootte van wat een kernreactor in Nederland zou opwekken en waar in Nederland een bouwtijd nodig is van -realistisch- 15 jaar. 15 jaar bouwtijd versus een week lijkt me zo een substantieel verschil, dat het echt nodig is om de huidige plannen te herzien. Met 20 miljard Euro kan volgens mij een robuust systeem worden opgezet zonder dat daar enige nucleaire ambities bij nodig zijn.

Daarnaast lijkt me het ter vermindering van verdere opwarming van de aarde onwenselijk, dat een centrale via een thermisch proces stroom moet opwekken.

Verzonden: 6/11/2025 4:25:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1. Ik vind het een behoorlijk onvoldoende beantwoording van de zienswijzen: De nota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verpliching uit art. 6 (8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de nota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en

sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequentie van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over salami-slicing. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/11/2025 5:05:27 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Frans [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1) Er zijn diverse alternatieven voor kerncentrales om de stroomproductie weers- en buitenland-onafhankelijk te maken. Dergelijke alternatieven, zoals productie van groene waterstof uit "overschot" aan zon en wind, stroom-opslag in grote accu's, enz. moeten worden overwogen en beoordeeld op kosten, milieuaspekten, uitvoerbaarheid, kosten van ontmanteling na gebruik, veiligheid, enz.

Pas na een opstellen van een dergelijke "nulmeting" is een verantwoorde beslissing mogelijk of er kerncentrales moeten komen, of dat alternatieven gunstiger zijn.

2) De planning inzake bouw en operationeel worden van 2 nieuwe kerncentrales is NIET realistisch. Uit onderzoeken door de NL overheid en ervaringen met de bouw elders is gebleken dat kerncentrales pas operationeel kunnen zijn in ca 2038-2040, en zeker NIET in 2035, de geplande operationele datum.

3) Kerncentrales moeten permanent véél stroom leveren om rendabel te zijn. Ze leveren ook stroom op momenten waarop er méér dan voldoende stroom uit andere bronnen beschikbaar is.

Er is door overheid, energiebedrijven en particulieren véél geld en energie gestoken in stroomopwerking door windmolens en zonnepanelen. Die windmolens en zonnepanelen zouden regelmatig moeten worden afgeschakeld omdat kerncentrales moeten blijven draaien. Ook thans al worden regelmatig windmolens stilgelegd omdat er voldoende stroom uit andere –moeilijker beheersbare- bronnen komt. Dit pleit voor opslagalternatieven, en NIET voor extra kerncentrales (zie opmerking 1) die maar doordraaien en doordraaien.

4) Uit ervaringen met het stoppen en afbreken van de zéér kleine Dodewaard-centrale blijkt: kosten van ontmanteling van kerncentrales aan het eind van hun levensduur zijn giga-groot; breng die kosten in rekening bij (de bouw van) kerncentrales opdat het afwegen van alternatieve stroombronnen en opslagmogelijkheden realistischer is.

Verzonden: 6/11/2025 5:19:49 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Nieuwe investeringen in kernenergie zijn een gepasseerd station, buurlanden om ons heen bouwen deze vorm van energieopwekken af, terwijl wij denken daarmee door te moeten gaan?

Niet doen !!

Verzonden: 6/11/2025 5:22:08 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik weet dat kernenergie op een betere en veiligere manier gebruikt kan worden dan bijvoorbeeld bruinkool. Maar de alternatieven voor meer zon en windenergie verdienen meer aandacht. Met wind en zonne energie komen we verder en is kernenergie en/of energie doormiddel van bruinkool niet nodig.

Verzonden: 6/11/2025 5:38:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De wijze waarop de nieuwe kerncentrales zouden moeten komen dat tart echt álle normen.

Onzorgvuldig,ongeïnteresseerd in de gevolgen voor toekomstige generaties. En het kernafval ach waar zou je druk over maken.

Verzonden: 6/11/2025 6:00:43 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105159284_10857882_Inspraak.pdf

Concept notitie reikwijdte en detailniveau

In de inleiding van de conceptnotitie wordt gesteld dat kernenergie een belangrijke rol kan spelen in het klimaatneutraal maken van Nederland. Bij deze stelling zijn veel kanttekeningen te maken, niet in de laatste plaats vanwege de spreekwoordelijke onvoorspelbaarheid van de toekomst. Duidelijk is wel dat het opwekken van zonnestroom de afgelopen jaren enorm is gegroeid en zal blijven groeien. Elke nieuwe generatie panelen is weer beter én goedkoper. Hetzelfde geldt voor de opslag van groene stroom, al staan we daar nog aan het begin. Maar ook elke nieuwe generatie batterijen is beter en goedkoper dan de vorige. Dit zal er binnen enkele jaren voor zorgen dat een overschot aan stroom, opgewekt door zon of wind, zal kunnen worden opgeslagen voor later gebruik. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat kolencentrales steeds vaker stil zullen staan, omdat ze niet nodig zijn voor de productie van elektriciteit. Lange **'zomervakanties'** zullen het gevolg zijn, en die zijn uiteraard ook denkbaar voor gas- en kerncentrales. Vandaag al blijken we ons grote delen van de zomer met alleen groene stroom te kunnen redden. En wat ook duidelijk is, is dat centrales die alleen, of vooral, in de winter draaien nooit rendabel kunnen zijn. Dat geldt nadrukkelijk ook voor kerncentrales.

Aan de Europese doelstelling om vanaf 2040 geen CO2 meer uit te stoten bij de productie van elektriciteit kunnen nieuwe kerncentrales ook geen bijdrage leveren, om de simpele reden dat er voor dat tijdstip geen nieuwe centrales gereed kunnen zijn. Zelfs in Frankrijk wordt de oplevering van de geplande centrale bij Penly niet voor 2038 verwacht, terwijl de procedure daar al verder is gevorderd en er veel meer ervaring is opgedaan. De gedachte dat kernenergie vanaf 2035 een rol zal kunnen spelen in het CO2-vrij maken van onze samenleving is ronduit absurd.

In paragraaf 1.9 van de conceptnotitie wordt duidelijk dat nieuwe kerncentrales van het type 'generatie III + ' zullen zijn. Deze centrales, van de bedrijven EDF of Westinghouse, zouden bewezen veilig zijn, en een realistische planning en kosteninschatting mogelijk maken. Ik neem aan dat er hartelijk is gelachen om deze bewering. Als er de laatste jaren nu één ding duidelijk is geworden bij de bouw van kerncentrales is het wel dat de kosten *altijd* hoger zijn dan gepland en dat het *altijd* veel langer duurt. Denk aan Olkiluoto 3, in Finland, aan Flamanville 3, in Frankrijk, en aan de situatie rond Hinkley Point in het Verenigd Koninkrijk. Onlangs verscheen een indrukwekkend rapport van de Franse Rekenkamer over de kosten van Flamanville 3 en de gevolgen daarvan voor de eventuele bouw van nieuwe kerncentrales. De belangrijkste aanbeveling van de Rekenkamer was om geen nieuwe kerncentrales te bouwen zolang er geen duidelijk is over de financiering en rentabiliteit van die centrales. Deze conclusie is ook relevant voor Nederland, en elk rapport, of elke uitspraak, over de bouw van nieuwe kerncentrales in Nederland, is futiel zolang die niet mede gebaseerd zijn op het gezaghebbende rapport van de Franse Rekenkamer. Hier is het te vinden:

https://www.ccomptes.fr/sites/default/files/2025-01/20250114-La-filiere-EPR%20-une-dynamique-nouvelle-des-risques-persistants_0.pdf

Uit dit rapport wordt overigens ook duidelijk dat de nieuwe kerncentrales die Frankrijk wil gaan bouwen (eerst bij Penly, later bij Gravelines en Bugey) van het type EPR2 zijn. Dit is een vereenvoudigde en verbeterde versie van de EPR-centrale die onlangs bij Flamanville is

opgeleverd en die nu zo moeizaam wordt gebouwd bij Hinkley Point. Opvallend genoeg onderzoekt Nederland nu de bouw van de ‘oude’ versie, omdat Nederland liever de zekerheid heeft van een centrale ‘van de plank’, dan de onzekerheid van een ’first of a kind’. Nederland kiest kortom liever voor een centrale waarmee zeer slechte ervaringen zijn opgedaan dan voor een centrale waarmee nog geen ervaring is. Het is een recept voor mislukking. Frankrijk heeft de oorspronkelijke EPR-centrale immers niet voor niets aan de kant geschoven! Het was, en is, een ‘catastrophe industrielle’.

Uit dit alles blijkt dat Nederland niet is voorbereid op het maken van een verantwoorde keuze met betrekking tot kernenergie. Te vaak baseren beleidsmakers zich op sprookjes en holle retoriek. Tot een gedegen analyse over nut en noodzaak is het tot nu toe niet gekomen. Uit het feit dat geen enkel bedrijf belangstelling heeft voor investeringen in nieuwe kerncentrales mag worden afgeleid dat zij hiervoor geen economische toekomst zien. Wat nu dreigt is een ‘kalkar-scenario’: wel centrales bouwen, maar ze nooit in gebruik nemen omdat bij oplevering blijkt dat ze totaal overbodig of onbruikbaar zijn. Dan is er zo’n 40 miljard euro over de balk gegooid. Daar wordt niemand blij van. Mijn advies zou daarom zijn het stopzetten van de huidige mer-procedure, in afwachting van een verstandig politiek besluit, namelijk het volledig opgeven van de plannen voor de bouw van nieuwe kerncentrales.

Verzonden: 6/11/2025 6:06:19 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hou eindelijk eens op met ons geld te verbrassen en stop dit geld in een salderings regeling voor ons allen. Hiermee kunnen we jaren vooruit zonder dat daar ook maar 1 gram radioactief materiaal vrijkomt en dus verwijderd dient te worden door komende generaties. Word eindelijk eens wakker!!!

105159343_10857900_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/11/2025 6:13:35 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Naar aanleiding van de algemeen bekende noodlottige ongevallen en de algemeen bekende problemen met te bewaren kernafval verzet ik me tegen bouw van kerncentrales en uitbreiding van kernbewapening.

Verzonden: 6/11/2025 6:24:31 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Tegen, tegen, tegen

Verzonden: 6/11/2025 6:58:53 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het is veel verstandiger te investeren in ontwikkelingen die niet zo risicovol zijn.

Vooral in tijden van oorlog moeten kerncentrales extra beschermd worden. Ook dat is een dure investering.

Verzonden: 6/11/2025 7:00:10 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik wil dat er geen nieuwe centrales worden gebouwd. Er is geen oplossing voor het afval. We zadelen de generaties na ons op met ons probleem. Omdat wij 15 km van Borsele af wonen ben ik bij iedere instabiele situatie of onrust in de wereld bang dat de energievoorziening het eerst aangevallen wordt. Ook ben ik ongerust dat we steeds meer energie gaan gebruiken er zit een grens aan de offers voor onze natuur met deze nooit genoeg mentaliteit.

Verzonden: 6/11/2025 7:38:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Dit betreft geen duurzame energie, er is geen opslag, het kost te veel geld voor een dergelijk project. Er ontstaat een onbalans, waardoor linksom energie overblijft, waardoor er een te grote teruggave van energie komt. Kolenmijnen worden hierdoor wellicht overbodig, alles opwekken middels de natuurlijke elementen (denk aan zon, wind, biogas, etc.), waardoor het ecologisch ook te verantwoorden. Lithium batterij worden vervuilend benoemd, maar de ontwikkeling gaat snel met batterijen, er zijn ook batterijen werkend op zout. Ontwikkelingen zien we veel in buitenland, dit ontbreekt in Nederland. De prijzen van de energie wordt in Nederland onbetaalbaar door de ondoordachte wijzen. Binnen de wetgeving zou er een aanpassing dienen te komen om dit waar te maken, want nu slaan we het op om terug te geven in plaats van opslaan voor gebruik. Energie opvangen en loslaten is een groot verlies. Met accu's zou het grootste gedeelte opgevangen kunnen worden. Op de plekke van kolencentrales kunnen batterijparken waarmaken. Dit verlaagd de drukte op het net, er is een opslag en hierdoor geen verlies van energie.

Van: [redacted]
Verzonden: zaterdag 21 juni 2025 15:35
Aan: Bureau Energieprojecten <bureauenergieprojecten@minezk.nl>
Onderwerp: nummer V2506 10944

Beste Mensen,

ik wil de uitgebreide antwoord vervangen door een kort bondige zien wijze:

batterijen op het elektciteits net is de goedkoopste en snelste oplossing om iedereen weer een aansluiting op het stroom net te geven.

kernenergie is duur en duurt erg lang om te implemeteren.

zie bijlage en deze bijlage uit het FD 20 juni

registratienummer 202501546.

--

Met vriendelijke Groeten

[redacted]

ENERGIE

Megabatterij schakelt af: 61 bedrijven extra op stroomnet in Zeeland

- **Door megabatterij Vlissingen komt er ruimte op het stroomnet**
- Flexibel contract helpt pieken in stroomgebruik te beperken
- Partijen met maatschappelijk belang worden eerst aangesloten

Eva Rooijers
Amsterdam

In Zeeland kan een vijfde van de bedrijven van de wachtlijst af voor een nieuwe stroomaansluiting. Doordat een nog te bouwen megabatterij in de haven van Vlissingen kan gaan uitschakelen op de drukste momenten op het stroomnet, is er voor 61 bedrijven en instellingen in de provincie ruimte vrijgekomen. Dat maakten de netbeheerders Tennet en Stedin gisteren bekend.

Sinds de zomer van 2023 zit het stroomnet in de provincie op piekmomenten zo vol dat bedrijven en instellingen die een nieuwe of zwaardere aansluiting nodig hebben op een wachtlijst terechtkomen. Meer gebruikers toelaten zou tot schade aan het net en storingen leiden. Eerst moet het net worden verzwaard. Nu blijkt ook een zogeheten tijdsgebonden contract uitkomst te kunnen bieden, waarbij de klant helpt om pieken in het stroomnet te beperken. Het net zit namelijk niet de hele dag vol, maar bijvoorbeeld wel als bedrijven in de ochtend allemaal tegelijk machines opstarten.

Ontwikkelaar van het batterijproject, Lion Storage, doet afstand van zijn reguliere contract met Tennet waarbij het bedrijf te allen tijde al het gecontracteerde vermogen kan gebruiken. In plaats daarvan kan Tennet de uitbater van de batterij nu 15% van de tijd vragen om geen of minder stroom van het net te trekken. Omdat het om een gigantische batterij gaat, komt er direct voor heel veel andere bedrijven ruimte vrij. De capaciteit van het project komt overeen met het stroomverbruik van meer dan 200.000 huishoudens. Er is meer dan €350 mln mee gemoeid.

Dit soort grote batterijprojecten kende een moeizame start in Nederland, maar komt de laatste tijd makkelijker van de grond. Dat heeft er onder andere mee te maken dat uitbaters van batterijen een fikse korting kunnen krijgen op de hoge nettarieven als ze zo'n tijdsgebonden contract afsluiten met een netbeheerder. Hierdoor is het makkelijker om een batterij rendabel te krijgen. 'Deze nieuwe contractvorm is een van de manieren om als netbeheerders samen met onze klanten het net flexibeler te gebruiken', zegt Robert Kuik, directeur netplanning bij Tennet. 'Dat is hard nodig, want de ruimte op het stroomnet is nog steeds erg krap. We zitten dan ook niet stil en zijn met andere partijen in gesprek om op deze manier meer ruimte vrij te spelen.'

In Zeeland is Tennet nog met drie andere partijen in gesprek over het afsluiten van zo'n flexibel contract. 'Dat zijn vaak langere onderhandelingen', zegt Sander de Schepper, regioregisseur van Tennet in Zeeland. 'Het gaat om nieuwe contractvormen en er is veel geld mee gemoeid. Maar door meer van dit soort contracten af te sluiten hopen we stapsgewijs bedrijven van de wachtlijst te kunnen halen.'

Maatschappelijk belangrijke bedrijven en instellingen, zoals scholen en ziekenhuizen, komen als eerste aan de beurt. Netbeheerders mogen deze partijen sinds eind vorig jaar voorrang geven van toezichthouder Autoriteit Consument & Markt. Daarvoor gold op het stroomnet: wie het eerst komt, die het eerst maalt. Alle Zeeuwse klanten met voorrang kunnen een plek krijgen volgens Tennet. Ze zijn gisteren of worden vandaag geïnformeerd over wanneer ze aan de beurt zijn. Het kan een paar dagen tot maximaal anderhalf jaar duren voordat ze die aansluiting ook echt hebben, afhankelijk van de werkzaamheden die nodig zijn.

Ook waterschap Scheldestromen krijgt een zwaardere aansluiting. Waterschappen hebben meer elektriciteit nodig omdat er steeds vaker in korte tijd veel neerslag valt. De gemalen moeten dan extra hard pompen om al het water weg te krijgen.

Batterij haalt straks soms minder of geen stroom van het net, daardoor is er ruimte voor andere bedrijven

Verzonden: 6/11/2025 8:13:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Dit is de reactie met bijlagen, die meneer toegevoegd wil hebben en in eerdere reactie niet doorgegeven kon worden. Het juiste e-mailadres is: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben het oneens met de bouw van een kerncentrale in Nederland, omdat er ontzettend veel andere mogelijkheden zijn die wil biologisch verantwoord zijn, zoals de overheid wil zijn en van anderen eist.

105160294_10858072_Reactie_-[redacted].zip

Green energy for

for **dummies**®

A **Wiley** Brand

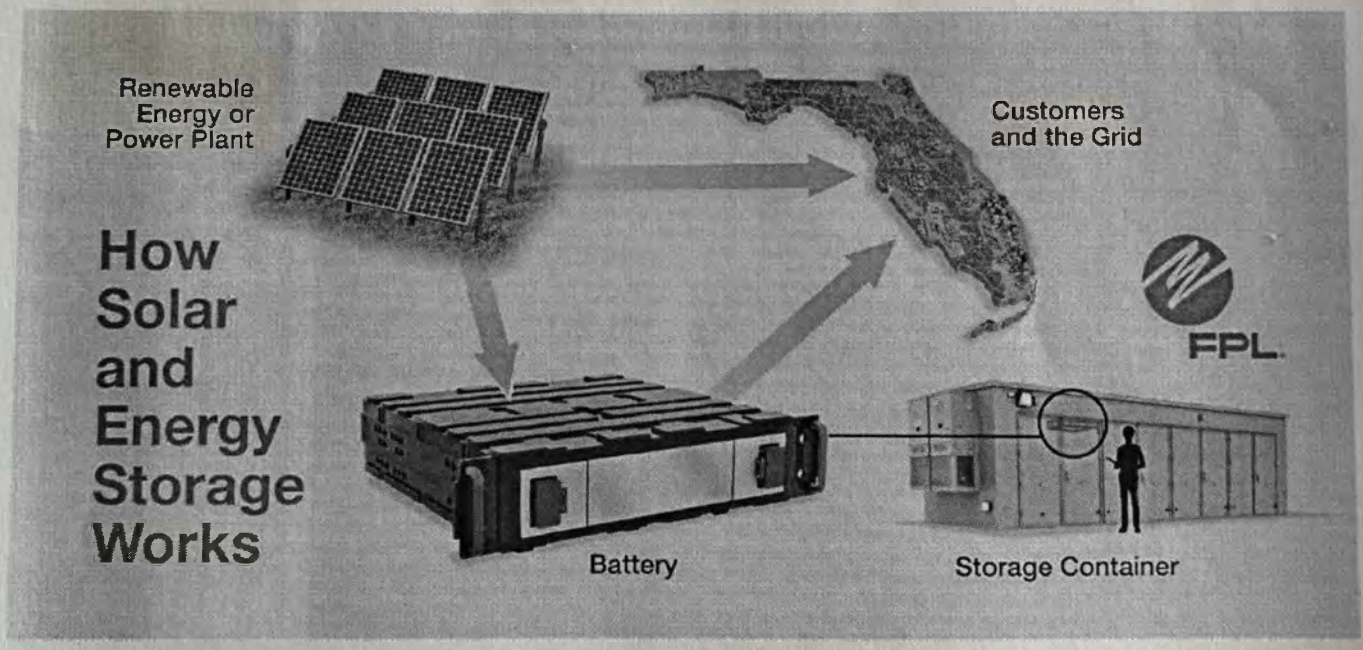

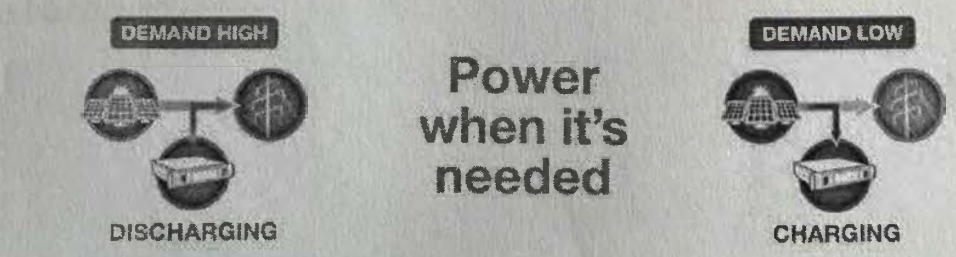

Een idee van: [redacted]

"Energy storage capacity in Great Britain is expected to exceed 10GW by 2026, according to data published last year by Modo Energy. This compares to the 3.5GW of capacity that was online at the end of 2023. The data supplied by Modo Energy shows exactly where in Great Britain most of the new capacity is expected to come online during the period between March 2023 and the end of 2026..."

758 MW of solar supported by 1.2 GWh of Megapack at Arevon's site in Kern County, California provide critical grid stability and support Los Angeles' goal of 100% climate-friendly electricity by 2035

Big Battery Storage Map of Australia | RenewEconomy

In 2021, Musk said that, while demand for Tesla's Powerwall home storage battery at one point stood at 80,000 units, it only had the capacity to produce 30,000 to 35,000 units because of the chip shortage.

Deployment of Tesla's 'Megapack' batteries hit 14.7GWh in 2023, a 125 per cent increase boost on 2022's figure.

Een idee van: [redacted]

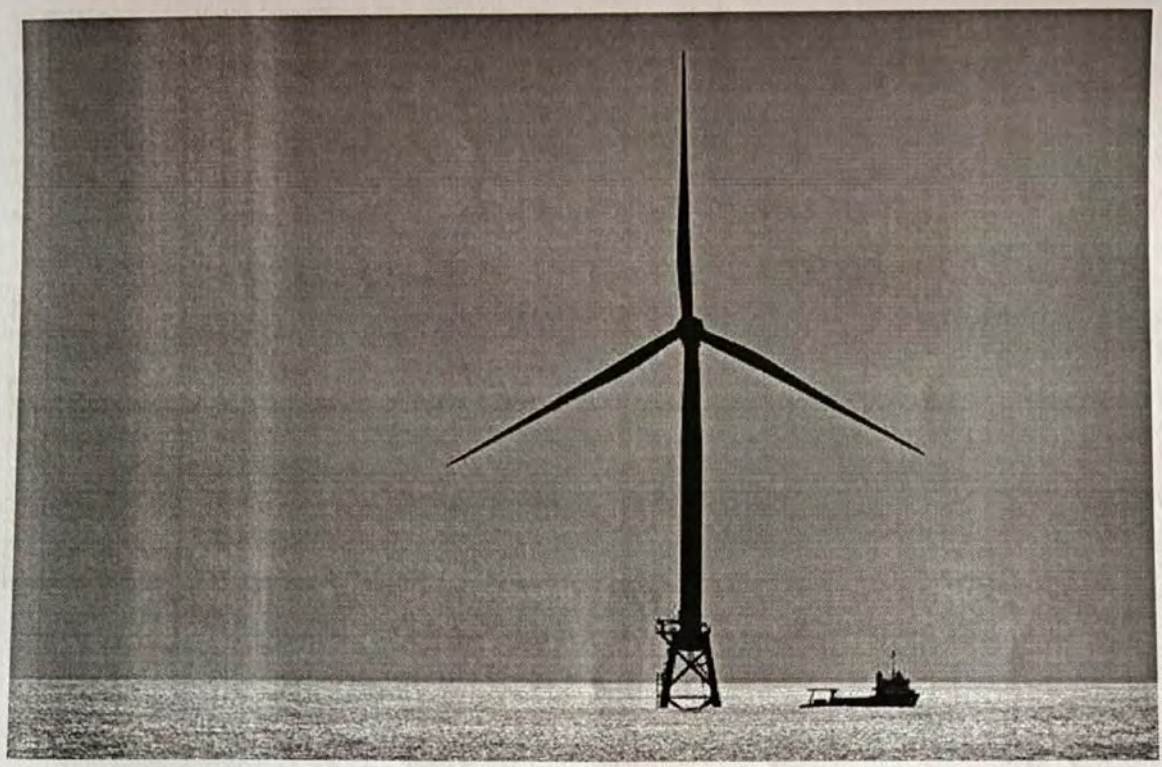

The Block Island Wind Farm off the coast of Rhode Island.Credit...Seth Wenig/Associated Press

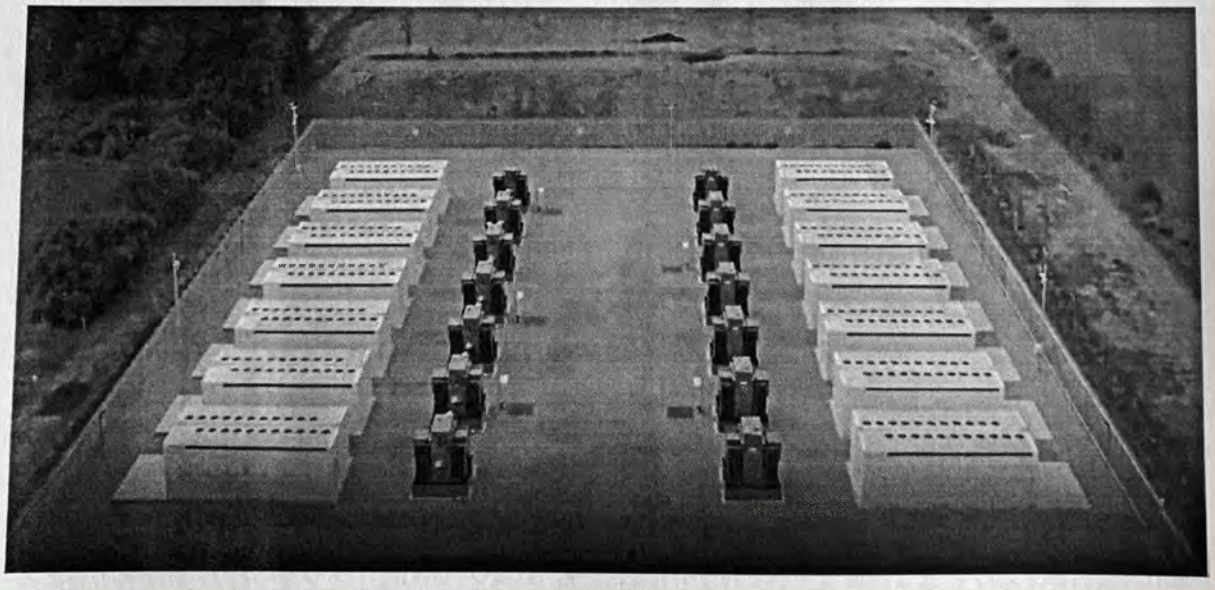

Battery storage Tesla

Een idee van [redacted]

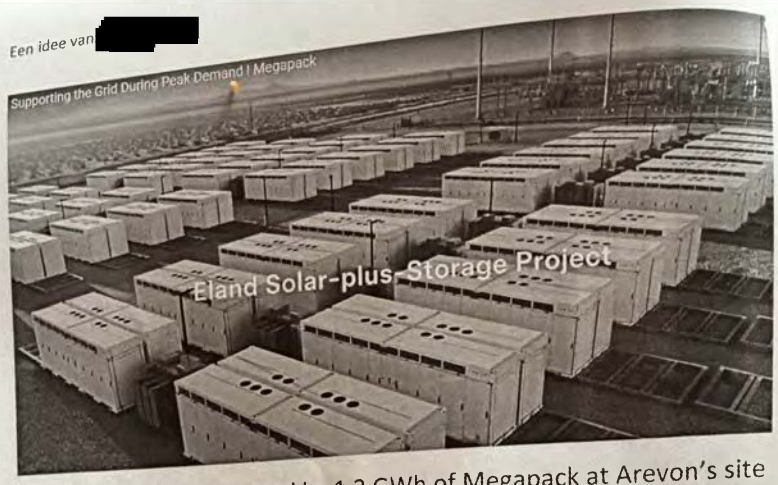

758 MW of solar supported by 1.2 GWh of Megapack at Arevon's site in Kern County, California provide critical grid stability and support Los Angeles' goal of 100% climate-friendly electricity by 2035,

1.36 million solar panels along with 172 megapacks.

https://www.texastribune.org/2024/12/20/texas-coal-fired-power-plant-conversion-clean-energy/

https://www.solarpowerworldonline.com/2024/12/texas-coal-plant-to-switch-to-solar-storage-by-2027/

Data source: U.S. Energy Information Administration, Preliminary Monthly Electric Generator Inventory, January 2025

In the United States, cumulative utility-scale battery storage capacity exceeded 26 gigawatts (GW) in 2024, according to our January 2025 Preliminary Monthly Electric Generator Inventory. Generators added 10.4 GW of new battery storage capacity in 2024, the second-largest generating capacity addition after solar. Even though battery storage capacity is growing fast, in 2024 it was only 2% of the 1,230 GW of utility-scale electricity generating capacity in the United States.

Een idee van: [redacted]

In 2025, capacity growth from battery storage could set a record as operators report plans to add 19.6 GW of utility-scale battery storage to the grid, according to our January 2025 preliminary electric generator inventory data.

Battery storage systems are not a primary electricity source, meaning the technology does not create electricity from a fuel or natural resource. Instead, batteries store electricity that has already been created from an electricity generator or the electric power grid, which makes energy storage systems secondary sources of electricity.

Nederland

Batterij opslag invoeren=

-20.000 bedrijven weer op het stroomnet

-CO2 vermindering door minder fossiel gebruik.

-Stabiel netspanning geen uitschakelen zonnepanelen

-kolencentrales dicht

-opslag van energie

-terug lever prijzen zonne-energie omhoog

-tarieven stroom omlaag door efficiënter gebruik stroom opwekking

Info : www.theelectricviking.com

YouTubehttps://www.youtube.com › @electricviking

Een idee van: [redacted]

Luminant announced last week that it's shutting down three of i
coal plants, including the Big Brown plant in Freestone County. P
by Robert W. Hart/The Texas Tribune

Oct. 17, 2017

https://greensourcedfw.org/articles/luminant-energy-close-big-brown-and-sandow-coal-plants

https://www.texastribune.org/2024/12/20/texas-coal-fired-power-plant-conversion-clean-energy/

https://www.solarpowerworldonline.com/2024/12/texas-coal-plant-to-switch-to-solar-storage-by-2027/

https://www.power-eng.com/renewables/with-coal-retirements-looming-xcel-energy-goes-all-in-on-thousands-of-megawatts-of-new-generation/

https://www.ehn.org/us-wind-and-solar-could-surpass-coal-for-the-first-time-in-2024-2668983404.html

https://electrek.co/2024/12/21/one-of-texas-dirtiest-coal-plants-will-swap-to-solar-with-help-from-us-grant/

https://en.wikipedia.org/wiki/2021_Texas_power_crisis

https://energy.utexas.edu › research › ercot-blackout-2021

https://www.reuters.com/markets/commodities/texas-set-smash-clean-dirty-power-output-records-2024-2024-05-29/

https://www.reuters.com/markets/commodities/texas-set-smash-clean-dirty-power-output-records-2024-2024-05-29/

In-brief analysis

March 12, 2025

U.S. battery capacity increased 66% in 2024

cumulative U.S. utility-scale battery power capacity

Data source: U.S. Energy Information Administration, Preliminary Monthly Electric Generator Inventory, January 2025

In the United States, cumulative utility-scale battery storage capacity exceeded 26 gigawatts (GW) in 2024, according to our January 2025 Preliminary Monthly Electric Generator Inventory. Generators added 10.4 GW of new battery storage capacity in 2024, the second-largest generating capacity addition after solar. Even though battery storage capacity is growing fast, in 2024 it was only 2% of the 1,230 GW of utility-scale electricity generating capacity in the United States.

In 2025, capacity growth from battery storage could set a record as operators report plans to add 19.6 GW of utility-scale battery storage to the grid, according to our January 2025 preliminary electric generator inventory data.

Battery storage systems are not a primary electricity source, meaning the technology does not create electricity from a fuel or natural resource. Instead, batteries store electricity that has already been created from an electricity generator or the electric power grid, which makes energy storage systems secondary sources of electricity.

Een idee van: [redacted]

More detailed information about how batteries and these other systems work is available on our Energy Explained page about energy storage for electricity generation.

Principal contributor: EIA staff

Tags: electricity, storage capacity

https://comptroller.texas.gov/economy/fiscal-notes/infrastructure/2024/energy-info/

Year	Dispatchable (GWh)	Renewable (GWh)
2012	293,190	31,080
2013	295,932	33,869
2014	301,533	37,310
2015	304,933	42,334
2016	296,690	55,697
2017	292,489	65,888
2018	301,580	74,439
2019	300,941	82,506
2020	283,770	96,833
2021	279,515	112,063
2022	296,144	132,997
2023	235,768	108,825

Een idee van: [redacted]

DE

31 Jan 2025, 11:49

Joey Grostern

| Germany

German battery storage capacity increases 50% in 2024 – report

Storage

Clean Energy Wire

Almost 600,000 new stationary battery storage systems were installed across Germany in 2024, increasing the country's storage capacity by 50 percent year-on-year, according to preliminary data from the German Solar Industry Association (BSW Solar). This brings the total number of installed battery storage systems up to 1.8 million, with a total capacity of 19 gigawatt hours (GWh), the equivalent of the daily electricity consumption of two million two-person households, said the interest group.

The vast majority of new battery systems (580,000) were installed in homes, raising the total home battery storage capacity to 15.4 GWh. "Combining photovoltaic systems on your own roof with storage systems is now inexpensive and has become standard," Carsten Körnig, managing director of BSW Solar, said. "Intelligent storage operation not only saves electricity costs for operators, but also relieves the burden on the grids and reduces the costs of the energy transition," he added.

Een idee van: [redacted]

In addition to new home systems, about 100 large-scale battery storage systems (with a capacity of at least 1MWh) were installed in 2024, twice as many as the year prior, bringing the total large-scale capacity up to 2.3 GWh. The growth in large-scale battery storage capacity is likely to rise significantly, up to fivefold in the next two years, BSW said.

"Storage systems are the fastest, cheapest and most effective instrument for integrating solar energy into the electricity market and grid," Körnig said. "A rapid expansion of storage capacities is an important key to the success of the energy transition," he added, calling for approval of new battery systems to be fast-tracked and market barriers reduced.

This comes after reports that transmission grid operators received 650 connection requests, with a combined capacity of 226 gigawatt (GW), by the middle of January this year. If only half of these projects were approved, they would store enough energy to power 30 million German households for one day. Battery storage is needed to supplement the country's rapid rollout of renewable energy installations, which reached a new record share in electricity production of 55 percent in 2024.

https://group.vattenfall.com/press-and-media/newsroom/2025/germany-a-hot-spot-for-solar-farming

https://ylektra.com/europes-largest-agri-pv-plant-with-753-mw-is-being-built-in-germany/

https://www.cleanenergywire.org/news/german-battery-storage-capacity-increases-50-2024-report

20250154?

Saudi Arabia

Recently, BYD Energy Storage and Saudi Electricity Company successfully signed the world's largest grid-scale energy storage projects contracts with a capacity of 12.5GWh at the time. Combined with the previously delivered 2.6GWh project, the total cooperation now has amounted to a massive 15.1GWh of projects.

https://www.bydglobal.com/en/news/2025-02-17/BYD-Energy-Storage-Signed-World%E2%80%99s-Largest-Grid-scale-Battery-Storage-Projects-of-12.5GWh

https://www.pv-magazine.com/2025/02/17/byd-to-supply-12-5-gwh-of-battery-storage-in-saudi-arabia/

https://carboncredits.com/byd-and-saudi-arabia-tandem-for-worlds-largest-battery-energy-storage-project/

NRC 17-3-2025

Voor de voorstanders van minder ambitieus beleid is het allemaal heel logisch. Energie is een eerste levensbehoefte, zeggen zij, zeker nu, in een geopolitiek zeer turbulent tijdperk waarin Europese landen steeds meer hun eigen boontjes moeten zien te doppen.

En als je daar met hernieuwbare energie nog onvoldoende in kunt voorzien (want te duur en te wispelturig), dan moet je dus ook niet al

te hard in willen zetten op het 'uitfaseren' van de oude, fossiele energiebronnen. Dan word je namelijk regisseur van je eigen rampspoed.

De Nederlandse industrie zegt nu al te zuchten onder hoge energieprijzen, die deels het gevolg zouden zijn van de energietransitie. Dat argument vindt politiek momenteel nog eens extra weerklank omdat we in een tijd zijn aanbeland waarin economieën als vechtjassen tegen elkaar opgezet worden, en iedereen dus zo'n sterke mogelijke industriële basis wil hebben.

Het is hetzelfde argument ook dat je de fossiele industrie al een tijdje hoort maken, en met steeds minder schroom. De wereld kan voorlopig echt nog lang niet zonder fossiele energie, roepen de verkopers van die fossiele energie in koor. En dus moet het met die vergroening ook maar niet al te rap gaan. Veiligheid en onafhankelijkheid eerst, kortom. Maar inmiddels lijkt dit dus ook buiten de sector de heersende narratief te zijn geworden. En nu dus officieus in Nederland.

https://tamarindo.global/insight/analysis/worlds-super-rich-do-battle-in-energy-storage-sector/

Kees van der Loos 0621223702

Kees1111@gmail.com

Verzonden: 6/11/2025 8:52:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik benieuwd naar waar ligt het financiële plafond?

Voorbeeld: 30 miljard, tijdens de planning blijkt het richting 100 miljard te gaan. Is dat dan een plafond of een beredenering om op dat moment de bouw /planning te beëindiging. Er is al een verdubbeling van het basis begrip, hoe ver kan dit verder verdubbeld worden? Of is er überhaupt een plafond?

Verzonden: 6/11/2025 9:00:10 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zonder enig voorbehoud is de bouw van nieuwe kerncentrales een uitstekend plan.

Een groot aantal serieuze studies laat niet alleen zien dat kernenergie schoon, veilig, krachtig, duurzaam en hernieuwbaar is, maar ook nog eens op lange termijn de goedkoopste optie. (Zie bijv UNECE, LCA energy sources)

Dat neemt niet weg dat angst een sterke emotie is. Door angstgevoelens gedomineerd zullen partijen krachtig proberen te protesteren tegen de bouw.

De enige wijze waarop angst gevoelens kunnen worden weg genomen is door continue voorlichting.

Echter, er is geen instantie die deze taak op zich neemt. Mijn voorstel zou zijn om een dergelijke overheidsinstantie in het leven te roepen.

Mvg [redacted]

Verzonden: 6/11/2025 9:05:32 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is,onnodig, duur, niet duurzaam en schadelijk.

#1 onnodig omdat er voldoende duurzame energie voor handenis

#2 +#3 duur om dat de bouwkosten hoog zijn net als de afbraakkosten. Niet duurzaam: beton productie levert veel CO2 uitstoot, de winning van uranium verpest het plaatselijk milieu en maakt arbeiders ziekBovendien is ook uranium, net als fossiele brandstoffen, eindig. En we blijven afhankelijk van landen waarvan we beslist niet afhankelijk willen zijn.

#4 Kernenergie levert radioactief afval waar geen veilige opslag voor te vinden is. En dat voor 100.000 jaar.

Kortom: KERNENERGIE, NEE BEDANKT.

niet aan beginnen.

Verzonden: 6/11/2025 9:07:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is in vergelijking met andere energie veel te duur.

Wat zijn de kosten per kwh. voor particulieren ?

Het afval veilig opslaan voor honderdduizenden jaren is onmogelijk.

Wie weet na 1000 jaar nog waar dit gevaarlijk spul is opgeslagen, laat staan over 100.000 jaar of meer.

Kernafval in zoutkoepels is onverantwoord.

Veiligheid kerncentrales is niet gewaarborgd (terrorisme / oorlogsdreiging)

Wegens bovenstaand is onderzoek overbodig.

Verzonden: 6/11/2025 9:08:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik maak bezwaar tegen de plannen voor de nieuwbouw van kerncentrales, en wel om de volgende redenen:

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De Reac□enota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of gee□ daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplich□ng uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de Reac□enota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objec□eve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een ona□ankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig posi□ef gekleurd.

4. Onrealis□sche planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 opera□oneel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant).

Deze variant moet voor elke loca□e afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die loca□e, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige loca□etoets: Elke loca□e (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouw□jd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploita□e en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per loca□e belichten

o Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequen□es van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumula□eve effecten: Bespreek per loca□e de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenac□viteit, industriële ves□ging of uitbreiding van COVRA en toekoms□ge eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per loca□e: De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een loca□e-specifieke mo□va□e. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per loca□e een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de rela□e met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over salami-slicing. Ook de poten□ële impact op toekoms□ge besluiten over een derde en vierde kerncentrale blij□ onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, ona□ankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/11/2025 9:10:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik spreek mij uit tegen oude en nieuwe kerncentrales. Zij zijn super duur en zadelen komende generaties met afval op waardoor het energierendement 0 is. De veiligheid valt niet te garanderen. De plaatsing leidt regionaal tot maatschappelijken ontwrichting. De bouw duurt verder veel te lang om klimaatverandering tegen te gaan. Investeer in echt duurzame energie en laat je niet inpakken door de atoomlobby.

Verzonden: 6/11/2025 9:14:17 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Participatie en publicatie ondermaats, onvoldoende tijd voor de tijd van 26e door te nemen en een reactie op te kunnen geven. We zijn nauwelijks geïnformeerd middels kranten. In AD was er een klein stukje te vinden over de informatieavond, waarnaar wij de reactie op hebben willen maken.

Gelieve het proces zelf pauzeren, zodat er meer ruimte ontstaat voor bewoners een reactie te geven. Hierdoor ontstaat er een groter bereik, want dan verspreid de informatie beter, je bereikt hiermee meer mensen die een reactie kunnen geven.

Verzonden: 6/11/2025 9:35:04 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

NIET WILLEN, NIET DOEN !!!!!

Verzonden: 6/11/2025 9:41:07 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wat mij het meeste stoort in het beleid van het ministerie van KGG is dat er geen serieus plan ligt om waar mogelijk energieverbruik te beperken.

Er wordt heel veel energie over de balk gegooid omdat het ontbreekt aan degelijke regelgeving daaromtrent.

Om een voorbeeld te noemen: de onnodig grote en zware elektrisch auto's die de laatste jaren geproduceerd worden.

Waar ook volledig aan voorbij gegaan wordt is de schaarste aan grondstoffen voor de energietransitie, waarbij elektriciteit een sleutelrol toebedeeld wordt, nog afgezien van alle leed ten gevolge van de roofbouw op deze grondstoffen (zoals bijvoorbeeld in Congo).

Kortom: er wordt veel te weinig gedaan om energieverspilling tegen te gaan.

De gemakkelijke maar kortzichtige oplossing is dan om dan maar nog meer energie te produceren, maar dat is een doodlopende weg die tot veel ellende (zoals oorlogen) leidt en gaat leiden.

Op 22 maart 2025 heb ik een zienswijze op het NPRA (Nationaal Programma Radioactief Afval) ingediend.

Dit heeft hier direct mee te maken, want voor het afvalprobleem is gewoonweg geen oplossing in zicht die recht doet aan dit m.i. grootste nadeel van kernenergie.

Ik begrijp dan ook niet dat er geen eensluidende procedure is die deze twee samenvoegt. Mijn zienswijze op het NPRA heb ik bijgevoegd als bijlage.

Ik herhaal hier nog maar eens mijn slotwoord daarin:

Mijn bezorgdheid en verontwaardiging over het voorgestelde kernafvalbeleid is onder andere gestoeld op het feit dat we over vele duizenden jaren de mensheid met kernafval opzadelen. Dit is iets wat ik onvoorstelbaar vind omdat het hier gaat over een periode die veel langer is dan de periode vanaf de oudheid tot nu. Als we ons al nauwelijks enige voorstelling kunnen maken over de periode vanaf de eerst bekende menselijke beschaving tot nu, dan is het m.i. ongelooflijk arrogant, naïef en onverantwoordelijk om de

mensheid te belasten met een in de tijd steeds groter wordend ernstig kernafvalprobleem over een dergelijke nauwelijks voor te stellen periode naar de toekomst.

105160902_10858184_104103659_10683199_Zienswijze_op_het_NPRA_22maart2025.pdf

22 maart 2025

Zienswijze op het NPRA (Nationaal Programma Radioactief Afval)

Geachte heer, mevrouw,

Bij deze breng ik u onderstaande zienswijze omtrent het **Nationaal Programma Radioactief Afval** onder de aandacht en speciaal vraag ik uw aandacht voor mijn **slotopmerking** onderaan deze zienswijze.
Mijn zienswijze inzake het NPRA:

1. Nederland blijft verantwoordelijk voor afval dat vrijkomt bij **opwerking** van gebruikte splijtstof. Dat gaat in de eerste plaats om enorme volumes aan laag- en middelradioactief afval en het beheer daarvan in Frankrijk. Dit moet in het NPRA worden beschreven en ingeschat, zodat het ontstaan van dit afval een rol kan spelen in beleidsafweging. Verder gaat het om geproduceerd opgewerkt uranium en plutonium. Ook hier moet meer duidelijkheid komen (hoeveelheden, voorgenomen tijd van opslag, wat gebeurt er met opgewerkt uranium en plutonium dat niet wordt hergebruikt?).
2. Het nu voorgestelde NPRA neemt al voorgenomen **beleidsveranderingen** van de regering te weinig mee. Het reflecteert ook onvoldoende de op keuzes die deze beleidsveranderingen met zich meebrengen voor radioactief afvalbeleid. Die keuzes en hun consequenties moeten duidelijker en systematischer worden aangegeven. Dit betreft minstens, maar niet alleen, beleidswijzigingen over de levensduurverlenging van de kerncentrale Borssele; de bouw van de kernreactor PALLAS en/of een (SHINE) deeltjesversneller voor de productie van medische isotopen; de bouw van een, twee of vier grote kerncentrales; de bouw van SMR's; uitbreiding van URENCO; de toekomst van opwerking; en het naar voren halen van de beslissing over eindberging. Dit heeft direct effect op een aantal punten die in het NPRA dienen te worden aangesproken:
    a. Ontwikkeling van opslagcapaciteit;
    b. Financiering van aanpassingen;
    c. Verandering van onderzoeksprioriteiten;
    d. Gebrek aan staf en opleidingscapaciteit;
    e. Mogelijke noodzaak van voorbereiding van (nieuwe) locaties voor tijdelijke opslag en eindberging.
3. **Minimalisering** moet ook inhouden het voorkomen van radioactief afvalproductie aan de bron: dat is door af te zien van de bouw van nieuwe kernreactoren. Kernreactoren zijn verantwoordelijk voor >90% van het radioactief afval (in stralingstermen). Dit moet duidelijk naar voren komen in het NPRA. Radioactief afval moet een belangrijk punt van aandacht zijn in de discussie rondom de rechtvaardiging van nieuwe kernreactoren.
4. **Transport van radioactief afval hoort een integraal onderdeel te zijn van het NPRA**, ondanks het feit dat het onder een andere Euratom richtlijn valt. Radioactief afval beheer is een integrale problematiek, waarbij de delen van elkaar afhankelijk zijn. Bijvoorbeeld het aanscherpen van radioactief afval transportcriteria heeft zijn invloed op mogelijkheden en vorm van opslag.
5. Er is te veel nadruk in het beleid op de mogelijkheid van **gemeenschappelijke internationale eindberging**. Daarbij is er te weinig nadruk op de mogelijkheid die dit

ook biedt dat eindberging van buitenlands radioactief afval in Nederland zou kunnen plaatsvinden. Is Nederland bereid om buitenlands radioactief afval op te nemen voor eindberging?

6. Er moet beleid komen voor hoe Nederland zijn verantwoordelijkheid neemt voor het plutonium uit Nederlandse splijtstof uit **Dodewaard** dat in het VK tot afval is verklaard. Er moet een eerlijker detailoverzicht komen in het NPRA van de gevolgen van een beleid met en een beleid zonder opwerking. Het huidige overzicht is gekleurd.
7. Negatieve impact van tijdelijke opslag, opwerking, transport en eindberging in de vorm van risico's op uittreding van radioactieve stoffen in het milieu door **ongevallen** moeten een integraal onderdeel vormen van de planMER. Dat gebeurt nu niet of onvoldoende.
8. **Mondelinge inspraak**: De twee geboden mogelijkheden om vragen te stellen en mondeling inspraak te leveren, te weten tijdens een online sessie op 4 maart 2025 en een bijeenkomst in Borsele op 13 maart 2025, zijn onvoldoende. Er moeten meer mogelijkheden komen om mondeling in te spreken, op meer tijden (online) en op meer plaatsen.
9. Vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid en zorgvuldigheid moet het beleid rondom radioactief afval in de **Nederlandse gemeentes in de Cariben** ook worden meegenomen.

Brede maatschappelijke steun voor radioactief afvalbeleid mag nooit het doel van procedures zijn. Het kan hooguit een uitkomst worden. Wanneer brede maatschappelijke steun als doelstelling wordt ingezet, ligt manipulatie op de loer.

Binnen het NPRA moet geld vrijgemaakt worden om participatie door het maatschappelijke middenveld mogelijk te maken in de beleidsvorming, besluitvorming en implementatie.

Slotopmerking: Mijn bezorgdheid en verontwaardiging over het voorgestelde kernafvalbeleid is onder andere gestoeld op het feit dat we over vele duizenden jaren de mensheid met kernafval opzadelen. Dit is iets wat ik onvoorstelbaar vind omdat het hier gaat over een periode die veel langer is dan de periode vanaf de oudheid tot nu. Als we ons al nauwelijks enige voorstelling kunnen maken over de periode vanaf de eerst bekende menselijke beschaving tot nu, dan is het m.i. ongelooflijk arrogant, naïef en onverantwoordelijk om de mensheid te belasten met een in de tijd steeds groter wordend ernstig kernafvalprobleem over een dergelijke nauwelijks voor te stellen periode naar de toekomst.

Met vriendelijke groet,
een zeer bezorgde en verontwaardigde burger

Verzonden: 6/11/2025 10:53:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik vind dit een veel te dichtbevolkt gebied om kerncentrales te plaatsen. Evacueren in geval van een noodsituatie zou in het Westland daarnaast erg lastig zijn door de druk op de toegangswegen naar het Westland toe.

Verzonden: 6/11/2025 11:17:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ondergetekende vindt kernenergie geen oplossing voor de energievoorziening in de toekomst. Het tijdsframe is onrealistisch en het kost ook onnoemelijk veel geld -vele miljarden -die voor onder andere dringender zaken zoals zorgvoorziening /energie transitiemaatregelen/cultuur/onderwijs in de komende jaren kunnen gebruikt worden en een veel sneller positief effect hebben voor de samenleving . Verder belast het op een onverantwoorde manier de toekomstige generaties nog vele honderden jaren met het nucleaire afval.

Verzonden: 6/11/2025 11:50:51 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bjlage

105161484_10858306_Zienswijze-Nieuwbouw-kerncentrales.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/12/2025 9:47:46 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben van 1964 en in de jaren 80 al geprotesteerd tegen kernenergie en kernwapens Toen is er wel geluisterd naar bevolking Echt niet okay omdat we met kernafval blijven zitten en onze volgende generaties er niet mee op zadelen

en als jullie toch jullie zin doordrijven

Al zeker niet in de Eemshaven bij Google een kerncentrale

dat maakt het gebied bij oorlog nog interessanter om als eerste aan te vallen en we hebben dit ook nodig als hub voor materieel Dan zou zeggen Luchthaven Lelystad ligt braak omdat milieutechnisch toch al geen vliegbewegingen meer bij kunnen boven Nederland en ook ongewenst is om ook Friesland weer te verneuken net als Haarlemmermeer en het ligt vlak aan het ijselmeer voor koelwater van reactoren

Verzonden: 6/12/2025 10:02:27 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Waar word het kernafval opgeslagen?

Als de bouw doorgaat heb ik interesse om er te werken. Ik heb veel ervaring als teamleider in fabrieken met complexe processen waar veiligheid bovenaan staat.

Verzonden: 6/12/2025 10:06:48 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage.

105163907_10858731_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/12/2025 10:27:04 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Bij deze dien ik een reactie in op het concept NRD - Nieuwbouw kerncentrales, zie bijlage.

105164305_10858797_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/12/2025 10:30:19 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernafval opslag neemt ruimte, zorg en kosten met zich mee.

Is niet duurzaam.

Bouw duurt lang en is duur.

Kwetsbaar voor aanslagen, bezetting, stopzetting, chantage door kwaadwillenden.

Afvalwater is niet goed voor het milieu.

Neemt veel ruimte in beslag.

Afval lost niet op.

Etc..

Redenen te over om het NIET te doen.

Verzonden: 6/12/2025 10:45:44 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

Beste,

Kijk eens naar goed nieuws uit Engeland.

Rolls-Royce wint Britse aanbesteding voor drie kleine kernreactoren - Industrielinqs

https://www.overkernenergie.nl/actueel/nieuws/2025/05/16/volgende-stap-bouw-nieuwe-kerncentrales-onderzoeksplan-locaties-bekend-en-studies-in-borssele-afgerond

De voorgestelde lokaties kunnen relatief snel voorzien worden van een lokale kernenergie centrale.

In het Sloegebied: het EPZ-terrein in Borssele en het voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen

In Terneuzen: Mosselbanken/Paulinapolder

Op de Maasvlakte II: Alexiahaven-westzijde

In de Eemshaven: Westereemsweg/Emmapolder, Eemshavencentrale en Eemscentrale

De industrie kan behouden blijven.

Met hartelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/12/2025 11:00:26 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Vanwege de nabijheid / in een Natura 2000 gebied kan ik niet leven met een beslissing om kerncentrale in Paulina polder te plaatsen. Ook de aanzuigende werking van alle additionle infra in een nu zeer rustig gebied, kan niet de bedoeling zijn.

Verzonden: 6/12/2025 11:15:48 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

-In Nederland is de opslag van medisch radioactief afval bij de isotopen reactor een CHAOS. Laag midden en hoog werd onherkenbaar door elkaar opgeslagen. Probleem is nog steeds niet opgelost en heeft de belastingbetaler al meer dan 100 miljoen gekost. Zelfs Nederland maakt er al een puinhoop van het omgaan met radio actief afval.

- Kernenergie is niet duurzaam. Er moet een enorm groot gebied overhoop gehaald worden om het schaarse uranium te winnen. Dus enorm grote milieu schade.

-Nederland maakt zich afhankelijk van Rusland voor de winning en verrijking van uranium. Dat willen we niet.

105165230_10858947_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/12/2025 11:18:56 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105165283_10858959_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/12/2025 3:12:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

In de bijlage de zienswijze, die ik wil indienen. Het zijn niet mijn woorden, ik ben het er wel mee eens. Dus ik zal het niet hier in mijn eigen woorden neerzetten.

Ik wens u veel wijsheid,

Vriendelijke groeten,

[redacted]

105170538_10859930_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland_(1).pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/12/2025 3:39:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Bedroevend weinig concrete informatie in het voorgestelde plan.

1. Ik mis het aandeel van kernenergie op de totale energieproductie. (Die is kleiner dan 10%.)

2. Ik mis de economische verantwoording. Kernenergie over het hele traject is niet rendabel, m.n. bouw en ontmanteling zal voor kosten van de belastingbetaler c.q. overheid zijn.

3. Ik mis gegevens over tijdsduur en milieugevolgen van straling c.q. radioactief afval.

4. Ik mis gegevens over veiligheid van opslag in de bodem, beneden NAP, ook met het oog op stijging van de zeespiegel.

5. Ik mis gegevens over partijen die hiermee aan de slag willen. Wie heeft hier belang bij?

6. Ik mis een zorgvuldige motivatie voor stimuleren van kernenergie

Verzonden: 6/12/2025 3:54:08 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kerncentrales mogen geen excuus worden om het gebruik van energie almaar te kunnen laten groeien.

Er is veel mogelijk om vanuit het huidige energieverbruik veel besparing te realiseren + er zijn veel bronnen volgens bewezen technologie en de nodige marktpotentie, om de lange, gevaarlijke en belastende omweg van kerncentrales te ondervangen.

Verzonden: 6/12/2025 5:40:16 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Land:
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Geachte heer/mevrouw 10 juni 2025

Graag wil ik reageren op de uitnodiging om mee te denken voor de bouw en locaties van nieuwe kerncentrales.

Ik zou ervoor willen pleiten om deze nieuwe kerncentrales wat kleiner te bouwen en daardoor wat meer spreiding en minder risico.
Graag attendeer ik u op de Amerikaanse technische onderneming met de naam "Bechtel Corporation" Zij bouwen, installeren en onderhouden al vele jaren kleine kernreactoren die zijn ingebouwd in de Amerikaanse vliegdekschepen en onderzeërs.
Deze kleinere kerncentrales kunnen worden neergezet op diverse plekken in Nederland en daardoor spreiding van risico.

www.bechtel.com

daarna klik op Nuclear Power

Je zou ook een aantal kleinere nuclear power stations kunnen plaatsen op de diverse boortorens in de Noordzee die zijn verlaten ////

Ik ben natuurlijk wel benieuwd wat u van deze ideeën vindt
Vriendelijke groet

[redacted]

Verzonden: 6/12/2025 7:37:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

zie bijlage

105174464_10860530_reactie_concept_nrd.docx

AAN: ministerie van klimaat en groene groei

Betreft: reactie op concept notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) nieuwbouw kerncentrales (Antea groep 16 mei 2025)

Arnemuiden, 12 juni 2025

Geachte heer, mevrouw,

Graag geef ik onderstaande reactie op bovengenoemde concept NRD (hierna: 'het concept').
Uit het concept blijkt dat thans een zogenaamde plan-MER wordt voorbereid om alternatieven te vergelijken: de verschillende locaties. Ook gaat het om inzicht in effecten op de omgeving. Mede op basis hiervan kunnen keuzes voor gebieden en locaties gemaakt worden. In vervolgprocedures en het bijbehorende project-Mer wordt dan specifiek naar de nadere invulling en detaillering gekeken.

1. In hoofdstuk 3 van het concept wordt het waarborgingsbeleid vestigingsplaatsen voor nieuwe kerncentrales beschreven. Uit dit al jaren bestaande waarborgingsbeleid komen mogelijke vestigingsplaatsen voor kerncentrale naar voren. Er worden nu enkele nieuwe vestigingsplaatsen in beschouwing genomen. Ik ben van mening dat de gehanteerde criteria voor mogelijke vestigingsplaatsen te beperkend zijn. Zo worden afstandscriteria voor bevolkingsomvang gehanteerd. Ook de aanwezigheid van een 380 kV station binnen 6 km afstand is een criterium voor een geschikte locatie. De Reactienota Kennisgeving Voornemen en voorstel voor Participatie – Nieuwbouw kerncentrales (april 2025; hierna: reactienota) bevat een lofzang op de veiligheid van moderne kerncentrales (par. 3.4). Verder zijn na de ramp in Fukushima stresstesten gedaan en zo nodig extra veiligheidsmaatregelen genomen bij kerncentrales. Als de veiligheid zodanig is als de reactienota wil doen geloven is de afstand tot bevolkingsconcentraties van minder gewicht. Dit pleit ervoor meer locaties in beschouwing te nemen. Wat 380 kV stations betreft valt te constateren dat op diverse plaatsen in Nederland nieuwe 380 kV stations en hoogspanningsleidingen worden gepland en gebouwd. Het op dit moment ontbreken van een dergelijke faciliteit behoort dan ook geen 'showstopper' te zijn; daarbij mede gelet op het feit dat het nog lange tijd zal duren voordat nieuwe kerncentrales in gebruik kunnen worden genomen. Bij de gehanteerde criteria mis is verder de overweging dat er voordelen zijn verbonden aan het bouwen van kerncentrales op die plaatsen die dichtbij het 'grootverbruik' van energie liggen (grote stedelijke concentraties en bedrijventerreinen). Ik ben dan ook van mening dat de gehanteerde criteria voor beoordeling van gebieden en locaties niet zorgvuldig en slecht onderbouwd zijn.
2. In par. 6.2 van het concept worden te beoordelen veiligheidsaspecten beschreven. Bij het aspect "Veiligheid /Ligging t.o.v. evacuatieroutes en schuilmogelijkheden ontbreekt een aanduiding 'hard of zacht criterium'. Wat de locatie Sloegebied / Borssele betreft verzoek ik u expliciet in beschouwing te nemen dat Midden-Zeeland kwetsbaar is wat evacuatieroutes betreft. Het niet beschikbaar zijn van bijvoorbeeld de Zeelandbrug en/of de Vlaketunnel, tijdens een noodzakelijke evacuatie, kan onacceptabele gevolgen hebben voor de bevolking.
3. In tabel 6.3 van het concept ontbreekt bij het onderdeel 'Ecologie' een beoordeling van effecten op overige natuurwaarden in niet-beschermde gebieden.
4. Een beoordeling van effecten op lozing van koelwater, onder andere voor de visserij, is gewenst, daarbij rekening houdend met reeds bestaande lozingen.

5. In zowel de plan-MER als de project-MER zullen vele milieuaspecten moeten worden beoordeeld. Duidelijk is nu al dat de bouw van kerncentrales grote impact zal hebben op de omgeving. Het is niet uitgesloten dat zal moeten worden geconcludeerd dat, als gevolg van ruimtegebrek en jarenlange onacceptabele overlast voor omwonenden, in het dichtbevolkte Nederland de bouw van grote kerncentrales niet aanvaardbaar is.

Bezwaren tegen kernenergie en het nul-alternatief zonder kernenergie.

De reactienota bevat de volgende zinsnede: "*Gezien de urgentie van het klimaatprobleem heeft Nederland niet de luxe om bepaalde CO2-neutrale energiebronnen uit te sluiten".* Een dergelijke uitspraak getuigt m.i. van intellectuele luiheid. Een groot land als Duitsland sluit al zijn kerncentrales. Verschillende andere Europese landen wijzen kernenergie af. Nederland zou niet de luxe hebben deze energiebron uit te sluiten. Dit klinkt niet erg overtuigend.

In de kamerbrief van 16 mei 2025 stelt minister Hermans dat kernenergie wezenlijk bijdraagt aan onze strategische energieonafhankelijkheid. En: "*in een wereld waarin geopolitieke spanningen en internationale afhankelijkheden de energiezekerheid onder druk zetten, is het van groot belang dat Nederland minder kwetsbaar is voor schokken op de wereldmarkt".*
Bijzonder is dat de minister refereert aan geopolitieke spanningen als reden voor de bouw van kerncentrales. Diezelfde geopolitieke spanningen vormen tevens een risico voor de veiligheid van kerncentrales en daarmee voor de bevolking. In de concept NRD vormen de impact van potentiële oorlogshandelingen terecht onderdeel van het beoordelingskader. Op 14 februari 2025 werd bekend dat een drone een gat heeft veroorzaakt in de sarcofaag rond de kerncentrale in Tsjernobyl. Een voormalig medewerker verklaarde kort daarna dat bij de bouw van de sarcofaag met veel rekening is gehouden maar niet met oorlogsomstandigheden. Een haventerrein met kerncentrales is een potentieel doelwit in tijden van oorlog. Ook afgezien van oorlogsomstandigheden is het risico van een groot kernongeval, in een zeer dichtbevolkt land als Nederland, niet acceptabel. Verder wijs ik op risico's van radioactieve vervuiling van de Noordzee, de Voordelta en de Ooster- en Westerschelde ingeval van een groot incident met een kerncentrale. De natuur beschikt ook niet over evacuatieroutes en risico nul bestaat niet.
Met kernenergie maakt Nederland zich nog steeds afhankelijk van het buitenland voor de aanvoer van uranium. De nagestreefde energieonafhankelijkheid is in dat opzicht ook betrekkelijk.
Verschillende deskundigen (o.a. Turkenburg en Gerlach) wijzen op alternatieven voor kernenergie: zon, wind, energiebesparing, groene waterstof, batterijtechniek en voorlopig nog de inzet van gascentrales. Groene waterstof is geschikt om bij stroomproductie de rol van aardgas over te nemen. Door de groei van zonne-, windenergie en groene waterstof zal een nieuwe kerncentrale in 2035 slechts een deel van de tijd nodig zijn. Het op halve kracht (of nog minder) werken van kerncentrales (als dat technisch al mogelijk is) is niet kostenefficiënt. De ervaring leert dat bouwkosten van kerncentrales nog steeds hoger uitvallen dan verwacht. Bovendien is de opslag van kernafval en het ontmantelen van centrales erg duur.
Opmerkelijk is dat het bedrijfsleven kennelijk niet staat te trappelen om risicodragend te investeren in de bouw en de exploitatie van kerncentrales. Dit geeft te denken!
De verwachting van deskundigen is dat de belastingbetaler opdraait voor de hoge kosten van kernenergie. Een kernenergieheffing bovenop de energiekosten van iedere Nederlander valt te verwachten. De eerder genoemde kamerbrief van minister Hermans geeft al een doorkijkje in deze richting.
Het Expertteam Energievoorziening 2050, in het leven geroepen door voormalig minister Jetten, heeft eerder al geadviseerd geen extra kerncentrales te bouwen.
De eerder genoemde kamerbrief ademt de geest van een politieke tunnelvisie met kernenergie als licht aan het einde van de tunnel. De brief zal bij de kernenergielobby zeer in de smaak vallen.

Gezien de in deze reactie op de concept NRD genoemde ernstige bezwaren tegen kernenergie acht ik het noodzakelijk dat de realisering van een energiesysteem zonder kernenergie als volwaardig alternatief wordt onderzocht.
Tot slot wens ik iedere Nederlander een toekomst zonder evacuatieroutes rond kerncentrales en zonder jodiumpillen in de medicijnkast voor de kinderen.

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/12/2025 8:18:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kerncentrales te laat, te duur en niet duurzaam vanwege kernafval.

Verzonden: 6/12/2025 8:20:16 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Vrijwel ieder weekend zijn er al negatieve stroomprijzen, vanwege onbalans in vraag en aanbod. Tegen de tijd dat er (veel te dure) nieuwe kerncentrales online zouden komen, is de energietransitie allang voltooid.

Daarnaast is baseload-generatie echt een afgesloten hoofdstuk, omdat het de problemen van het hedendaagse net vergroot, in plaats van verkleind.

Het geld kan ontzettend veel beter aan grootschalige opslag worden besteed: kan binnen 1-2 jaar al significant gaan helpen bij het net stabiliseren. Risico is nul, en Nederland wordt er rijker en zelfstandiger van.

Het risico van nieuwe kerncentrales is daarentegen zo groot, dat er geen enkele rationele reden is om ervoor te tekenen met publiek geld. Het feit dat privaat geld nieuwe kernenergie vermijdt, geeft al aan dat er geen geld te verdienen valt en de risico's te groot zijn.

Vandaag kost wind + opslag al de helft van nieuwe kern-capaciteit, volgens mij is dat alles wat nodig is om te weten.

Verzonden: 6/13/2025 6:51:54 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie op nieuwbouw van kerncentrales.

Bijlage toegevoegd.

105176364_10860965_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-N_250613_064644.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/13/2025 11:26:55 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De Reactie nota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

Verzonden: 6/13/2025 12:12:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik heb ernstige bezwaren tegen de bouw van kerncentrales, omdat voorgaande kabinetten jarenlang de ontwikkeling van werkelijk duurzame energie-alternatieven hebben tegengewerkt. Pak gewoon de eerdere volksraadplegingen over kernenergie er weer bij: de zeer verontrustende input van destijds is nog onveranderd. Eerder verhevigd in verband met de oorlogsdreiging (ook) binnen Europa. Er is geen oplossing voor het afval, de productie is nooit 100% veilig en een vijandige mogendheid kan op steeds grotere afstand precisie aanvallen doen. Kernenergie is NIET de oplossing maar brengt het voortbestaan van onze democratie in gevaar. Alleen al het voorbereiden en voorleggen van dit concept is een ondemocratische, populistische en onbezonnen door de strot duwende activiteit. Daar zou een verantwoord denkend mens nooit z'n medewerking aan moeten verlenen.

105184106_10861723_250613_zienswijze_Kerncentrale.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/13/2025 12:36:56 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Goedmiddag,

Mijn naam is [redacted], woonachtig in [redacted] en voorheen in gemeente Westland. Ik werk bij RVO, team SIG&F. Voorstander van kernenergie, echter vind ik de locatie maasvlakte 2 geen geschikte keuze. Ik zal dit onderbouwen:

1. De geopolitieke dreiging vanuit Rusland. De haven van Rotterdam, is een aantoonbaar doelwit in de Russische oorlogsvoering. Russische parlementariër en reserve-luitenant-generaal Andrej Goeroeljov heeft in 2024 nog benoemd dat het bombarderen van de Rotterdamse haven met een atoombom kan leiden tot de uitschakeling van Europa. Zie hiervoor artikel in het AD: https://www.ad.nl/buitenland/russische-politicus-pleit-voor-nucleaire-aanval-op-nederland-het-is-een-kwestie-van-een-dag~aeb70572/.

Door deze dreiging lijkt de bouw van 2 kerncentrales op locatie maasvlakte 2, onderdeel van de Rotterdamse haven, uitgesloten.

2. De huidige stikstofcrisis. De provincie Zeeland houdt de bouw van kerncentrales tegen i.v.m. de stikstofcrisis. Bij de maasvlakte is er reeds een overschot aan stikstofuitstoot door andere industriën. Laat staan de bouw van 2 nieuwe kerncentrales. Zie link van omroep Zeeland: https://www.omroepzeeland.nl/nieuws/17521161/bouw-nieuwe-kerncentrales-en-waterstoffabrieken-geblokkeerd-door-stikstofregels-de-provincie-eist-maatwerk

3. In het Rapport van Antea wordt er op locatie alexiahaven gesproken over Zachte zeewering aan de westzijde. Dit is mijns inziens problematisch i.v.m. stormschade en eventuele overstroming. Locatie maasvlakte 2 ligt direct aan zee. Er heeft reeds een watersnoodramp plaats gevonden. Er is zelfs een waterkeringsysteem aangelegd. De aanleg van extra waterbeveiliging zal veel kosten met zich meebrengen. Locatie eemshaven is geschikter voor plaatsing, omdat dit door land omringt is.

4. Uitstoot en impact vanuit de Rotterdamse haven en maasvlakte op dorp Hoek van Holland is reeds enorm. Er is een munitieopslag, Fijnstof, geluidsoverlast van steenkoolfabrieken, Co2opslag en ammoniakfabrieken. Fijnstof, pfas, licht en geluidsoverlast zijn aan de orde van de dag. Dit gaat ten kosten van leefbaarheid en gezondheid van de directe omgeving maasvlakte 2.

5. Oppervlakte benodigde kerncentrales niet voorhanden. Op informatieavond gemeente Hoek van Holland op 11-06-2025 werd er gesproken van een benodigde oppervlakte van 130 hectare om alle werkzaamheden uit te voeren. Ik vraag mij af of de Alexiahaven deze oppervlakte biedt. Daarnaast is de terminal reeds behoorlijk volgebouwd en bestaat er een probleem met huisvesting van arbeiders. Dit probleem zal groter worden en de uitvoering waarschijnlijk onmogelijk maken van de bouw van 2 kerncentrales.

6. Inwoneraantal. Er wordt in het antea rapport gesproken van een scope a 1 kilometer en 5 kilometer in de straal van de voorkeurslocatie. Hierdoor is maasvlakte 2 als geschikt bevonden. Als de scope vergroot wordt met een aantal kilometer meer, dan zou locatie Maasvlakte 2 direct afvallen. De miljoenen inwoners in de periferie van Rotterdam en Den Haag lopen risico nu de dupe te worden.

7. Gevolgen recreatie en woningbouw

Door de plaatsing van 2 kerncentrales zal de groei in recreatie en woningbouw afnemen om en nabij de kerncentrales. De woningcrisis is reeds een enorm probleem. Dit zal enkel worden vergroot. De locale economie van zowel Hoek vanHolland en Westland draait naast tuinbouw grotendeels op toerisme. Het plaatsen van 2 kerncentrales zal de groei hierin afremmen.

8. Uitbreiding Rotterdamse haven wordt tegen gehouden door Westkant te begrenzen met 2 kerncentrales. De Alexiahaven is de grens van de Westkant van de Rotterdamse haven. Daar bestaat reeds een andere bestemming voor. Door de inzet van de 2 centrales wordt de economische groei belemmerd van de Rotterdamse haven. Dit zal toekomstige banen in deze sector niet laten groeien.

Ik hoop dat u mijn 8 punten meeneemt in uw overweging en deze laat meewegen in uw Ssr-1, ssg-35 analyse. Locaties als Eemshaven en Terneuzen zijn naar mijn mening veel geschiktere locaties voor plaatsing.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Verzonden: 6/13/2025 12:41:24 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Goedemiddag,

In principe niet tegen kerncentrales, maar de plek in Terneuzen moet m.i afvallen..
De infrastructuur is hier niet goed, lees: Westerscheldetunnel..polderwegen, vlakbi
j Dow.. de gezondheidzorg, huisartsen en ziekenhuis is niet voldoend
Organisatie:

Zienswijze/reactie

In principe niet tegen kerncentrales, maar de plek in Terneuzen wel.

De infrastructuur, Westerscheldetunnel ook een groot probleem bij calamiteiten, de polderwegen hier.

Huisartsen niet voldoende aanwezig.. matig ziekenhuis. De ligging vlakbij Dow.

Kortom geen goed plan hier.. beter maasvlakte.

Verzonden: 6/13/2025 12:44:04 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik protesteer tegen dit kern energie plan want:

- onrealistische planning en inschatting tijd, kosten en risico's.

- geen 0-variant met bezuiniging op ons energiegebruik.

- ontbreken sociale en milieu impact winning en transport uranium.

- onverantwoorde negatieve gevolgen voor de volgende generaties.

Verzonden: 6/13/2025 1:03:40 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het is onverantwoord op onze toekomstige generaties op te zadelen met ons kernradioactief afval. Is tot nu toe al veel te veel gebeurt. Met de financien die nodig zijn om kerncentrales te bouwen zijn genoeg andere innovaties te bedenken (andere soorten accu's, meer benutting waterstof, nog niet uitgewerkte innovaties). Tevens helpen kerncentrales niet mee aan de stabiliteit van het net bij het bij- of afschakelen van wind- of zonnenenergie. Hiervoor snel snelstarters nodig zoals turbine gevoed door waterstof.

Verzonden: 6/13/2025 2:28:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik denk dat het bijzonder onverstandig is om nieuwe kerncentrales te bouwen. Er zijn vele onderzoeken die wijzen op de nadelen: te duur en te onveilig. Niet iets van de toekomst. Ik wijs u ook graag nog op:

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De Reac□enota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of gee□ daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplich□ng uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de Reac□enota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objec□eve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een ona□ankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig posi□ef gekleurd.

4. Onrealis□sche planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 opera□oneel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke loca□e afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die loca□e, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige loca□etoets: Elke loca□e (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouw□jd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploita□e en ontmanteling 7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per loca□e belichten

o Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen o Consequen□es van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumula□eve effecten: Bespreek per loca□e de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenac□viteit, industriële ves□ging of uitbreiding van COVRA en toekoms□ge eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per loca□e: De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een loca□e-specifieke mo□va□e. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per loca□e een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de rela□e met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over salami-slicing. Ook de poten□ële impact op toekoms□ge besluiten over een derde en vierde kerncentrale blij□ onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, ona□ankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/14/2025 10:42:26 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

geen kerncentrale,s

Verzonden: 6/14/2025 10:59:59 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Mijn reactie maakt duidelijk, dat de concept-NRD niet de juiste, objectieve informatie geeft die nodig is voor mensen om bij hun beoordeling uit te gaan van de juiste kaders en doet enkele suggesties.

Zoals Tennet in zijn rapport "Monitor Leveringszekerheid 2024" aangeeft is er in de toekomstige energie-mix behoefte aan REGELBAAR vermogen.

Dat sluit kernenergie volgens de huidige aanbiedingen feitelijk uit, omdat nieuwe kerncentrales, mede vanwege de techniek, maar zeker vanwege de hoge vaste kosten, ALTIJD AAN moeten staan. Ze zijn dus niet regelbaar inzetbaar.

De tekst in het rapport op pagina 10:

"Voor generatie III+ reactoren geldt dat de extra veiligheidseisen al zijn geïncorporeerd in het ontwerp. Deze moderne centrales zijn tevens in staat om meer flexibel te produceren en kunnen dus effectiever en efficiënter ingepast worden in een systeem met zonne- en windenergie."

Dit is dus alleen een theoretische optie en dient daarom als propaganda gekwalificeerd te worden.

Verder: een afweging voor het alternatief ontbreekt.

Een voorbeeld is de mogelijke keuze voor overmaat vermogen in zon en/of wind, gecombineerd met (extra) tijdelijke opslag. Voor opslag zijn verschillende zeer bruikbare technieken bestaand, zoals verschillende batterij-technieken, die bovendien snel veel goedkoper worden dan stroom uit nieuwe kerncentrales. En deze technieken zijn juist uitstekend regelbaar, zelfs bruikbaar voor net-stabilisatie, en bovendien ook nog eens uitstekend schaalbaar en decentraal, precies op de juiste plekken op te stellen. Het alternatief is dus op alle punten beter dan nieuwe kerncentrales bouwen.

Opmerkingen bij: Waarom zijn nieuwe kerncentrales nodig?

(par. 1.5; pagina 6)

Het juiste antwoord is: nieuwe kerncentrales zijn juist NIET nodig. Uit allerlei onderzoeken, o.a. van TNO en CE-Delft (en uit de ontwikkelingen van nieuwe technieken) blijkt simpelweg dat voor de Nederlandse situatie nieuwe kerncentrales NIET nodig zijn - hoe kan de NRD dat willen beweren? Zoals boven al aangegeven is er voldoende uitbreiding mogelijk voor zonne- en wind-energie i.c.m. opslag.

"Het maakt Nederland onafhankelijker van import van energie uit het buitenland."

Huh? De enige juiste vergelijking is met andere CO2-arme technieken zoals wind- en zonne-energie; hoezo zijn deze meer afhankelijk van het buitenland? Het is evident andersom: wind- en zonne-energie zorgen na de aanleg wel voor decennia-lange onafhankelijkheid van het buitenland en nieuwe kerncentrales doen dat juist niet: uranium wordt in Nederland niet gewonnen en ook een deel van de keten is niet in Nederland aanwezig. (Hetzelfde geldt voor verdergaande aanpassingen aan de installatie indien nodig/gewenst.)

De tekst dient dus te worden gewijzigd in:

"Het maakt Nederland helaas wel afhankelijker van import van energie uit het buitenland dan wind- en zonne-energie'.

"Kerncentrales maken gebruik van technologie die al bewezen heeft 24 uur per dag energie te kunnen leveren." Dat is simpelweg onjuist voor de generatie III+ centrales in Europa. Beide onlangs geopende centrales van dit type zijn sowieso te kort in gebruik om deze uitspraak te rechtvaardigen.

Daarbij geldt juist dat voor de Finse kerncentrale van dit type Olkiluoto 3 al bij het eerste jaarlijkse onderhoud de uitvaltijd niet de verwachtte 37 dagen bedroeg (10% van het jaar), maar 74 dagen (20%). Eerder een teken van ON-betrouwbaarheid.

Door uw verkeerde voorstelling van zaken (propaganda) wordt de inspraak op onacceptabele wijze beïnvloed.

Verzonden: 6/15/2025 10:27:27 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Zwartewaal, 6 juni 2025

Bezwaarschrift tegen de bouw van de kerncentrale Maasvlakte

Geachte heer/mevrouw,

Met dit schrijven wil ik mijn ernstige bezwaren uiten tegen de voorgenomen bouw en exploitatie van een kerncentrale op de Maasvlakte. De energietransitie is onmiskenbaar noodzakelijk, maar deze locatie is simpelweg feitelijk maar ook veiligheidstechnisch geen plek voor een dergelijk risicovol project.

Indien mijn bezwaar niet met de online bezwaarschriften wordt meebetaalden, wens ik daarvan tijdig een bericht te ontvangen, zodat ik ook via die route mijn bezwaar kan laten horen.

1. Domino-effect en beperkte vluchtroutes

De Maasvlaktes liggen op het eiland Voorne-Putten, dat tevens een groot woongebied huisvest. Deze ligging maakt het niet alleen kwetsbaar voor een kettingreactie tussen de zwaar geïndustrialiseerde bedrijven onderling, maar beperkt ook de vluchtroutes dramatisch. Bij een incident op een industrieel bedrijfsonderdeel is een evacuatie onmogelijk. Het devies is dan sluit de ramen en deuren. Voor het deel van de bevolking wat dat misschien zou/ zal doen, zal de aanwezigheid van een kerncentrale, mensen zeker niet dit advies gaan opvolgen en thuis laten blijven. Een evacuatie is al chaos zonder kerncentrale, maar met een kerncentrale op het eiland zijn de gevolgen bij een ramp niet te overzien, omdat er simpelweg te weinig ontsnappingsmogelijkheden zijn. Een eiland wat al vol staat met vele soorten chemische industrie is geen geschikte locatie voor een kerncentrale.

2. Strategische kwetsbaarheid

De Maasvlakte is het economische hart van Nederland, met een van de grootste havens van Europa. In een steeds meer mogelijke internationale conflictsituatie is dit gebied een logisch doelwit om maximale economische verstoring te veroorzaken. De toepassing van drones in dit soort situaties geven een heel andere kijk op veiligheid en veiligheidsmaatregelen die noodzakelijk zullen zijn in de nabije toekomst. De huidige bedrijven op de Maasvlakte zijn daartoe al niet geëquipeerd. Het toevoegen van een kerncentrale verhoogt het risico op rampzalige gevolgen — een risico dat we niet mogen nemen.

3. Stijgend waterpeil agv klimaatveranderingen en overstromingsgevaar

De Maasvlakte wordt omringd door de Noordzee, die door klimaatverandering en stormen steeds woester wordt. In december van het afgelopen jaar werd zeewater tot 1 meter net onder de duindijk van de Maasvlakte gespoeld — een onmiskenbare waarschuwing. De kosten voor zandsuppletie en het ophogen van de duindijk zijn aanzienlijk, en het risico dat het gebied en een kerncentrale door een dergelijke overstroming getroffen wordt, is niet theoretisch. Het bouwen van een kerncentrale in een gebied dat voortdurend moet worden beschermd tegen het terugkerende water is een risico dat niet verantwoord is.

4. De kwaliteitseisen die aan de omringende bedrijven in het kader van externe veiligheid gesteld moeten gaan worden, brengt onnodige hoge kosten met zich mee voor betrokken bedrijven danwel zal de import van gevaarlijke stoffen ook ingeperkt moeten gaan worden. De opslag van radio actief materiaal zal zeer problematisch zijn in dit gebied vanwege eerder geschetste lokale industrie en transportissues.

5. Energietransitie: ja, maar met gezond verstand

De energietransitie is noodzakelijk, maar het betekent niet dat elke oplossing overal kan of mag worden neergezet. De Maasvlakte is het zwaarste industriegebied van Nederland en een eiland met logistieke beperkingen. Hier een kerncentrale bouwen is geen vooruitgang, maar een onnodig gevaar.

Hoogachtend

[redacted]

Verzonden: 6/15/2025 11:06:08 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

U vindt mijn reactie in de bijlage. Ik sta volledig achter de zienswijze zoals die hierin verwoord is door WISE.

In aanvulling hierop:

Het is pervers om zoveel publiek geld te steken in een technologie die nooit heeft gefunctioneerd, gevaarlijke straling produceert als afvalproduct, leunt op mijnbouw die nooit duurzaam en nog minder mensvriendelijk gebeurt, en die geen oplossing biedt voor energiearmoede en niets doet aan het besparen van energie.

Miljarden worden zo onttrokken aan de publieke kas, geld waarmee een overheid gericht kan werken aan echte oplossingen, zoals hernieuwbare energie en het oplossen van het verdelingsvraagstuk tussen het rijke Noorden en het arme Zuiden.

De mensen in dit land (en de mensen wereldwijd) verdienen verstandige oplossingen, die de biodiversiteit niet aantasten maar verbeteren. Dan moet energiebesparing op nummer 1 staan, te beginnen bij de industrie en de industriële landbouw. Zet in op energiecoöperaties, energiecoaches, en maak wetten die de industrie werkelijk aanzetten om energie te besparen.

In de hoop op een serieus antwoord,

[redacted]

105195034_10863936_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-concept-NRD-WISE-Nederland.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De Reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER:** De planMER verwijst naar de Reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':** De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.
4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie:** Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.
5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nul-variant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. **Onvolledige locatietoets:** Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:
    - Voorbereiding en bouwtijd
    - Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
    - Kostenramingen per component
    - Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling
7. **Afval- en veiligheidsrisico's:** De rapportage moet:
    - Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
    - Impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
    - Consequenties van wel of geen opwerking schetsen
8. **Spin-off en cumulatieve effecten:** Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.
9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De keuze voor twee reactoren wordt niet onderbouwd met een locatie-specifieke motivatie. Een dergelijke ingrijpende stap vereist per locatie een aparte rechtvaardiging gebaseerd op ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.
10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures:** De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld en roept vragen op over *salami-slicing.* Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/16/2025 9:58:15 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: Deputatie
Straat: Universiteitslaan
Huisnummer: 1
Postcode: 3590
Woonplaats: Hasselt
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: deputatie Provincie Limburg (België)
Organisatie: Provincie Limburg

Zienswijze/reactie

In zitting van 12 juni 2025 heeft de deputatie van de provincie Belgisch Limburg kennisgenomen van de terinzagelegging van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie van twee nieuwe kerncentrales in Nederland.

Vanuit de provincie Belgisch Limburg vragen we om de grensoverschrijdende effecten voldoende te onderzoeken en om verder in het proces betrokken te blijven worden.

105199714_10865071_Brief_advies_Belgisch_Limburg_concept_NRD_Plan-MER_locatiestudie_2_nieuwe_kernstudies_NL_ondertekend.pdf

2025-06-12

provincie Limburg

Directie Omgeving

Ruimtelijke Planning

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Nederlandse overheid

Digitaal reactieformulier

Betreft: *concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie van twee nieuwe kerncentrales in Nederland – advies provincie Belgisch Limburg*

In zitting van 12 juni 2025 heeft de deputatie van de provincie Belgisch Limburg kennisgenomen van de terinzagelegging van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie van twee nieuwe kerncentrales in Nederland.

Vanuit de provincie Belgisch Limburg vragen we om de grensoverschrijdende effecten voldoende te onderzoeken en om verder in het proces betrokken te blijven worden.

Met achting

Namens de deputatie

[redacted]

[redacted]

Contactpersoon: [redacted]
Telefoonnummer: [redacted]
Kenmerk: 139.02.00/S2025N571424
Dossier: 2025N160349

Correspondentieadres Provincie Limburg, Universiteitslaan 1, B-3500 Hasselt
Telefoon 011 23 83 05 Fax
ruimtelijkeplanning@limburg.be www.limburg.be
Bij antwoord kenmerk, dossier en datum vermelden

Verzonden: 6/16/2025 10:51:12 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Stadhuisplein
Huisnummer: 1
Postcode: 4531 GZ
Woonplaats: Terneuzen
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Terneuzen

Zienswijze/reactie

Voor onze reactie zie de brief in de bijlage.

105201019_10865328_zaak_245633_-_reactie_CNRD_Kernenergie_gemeente_Terneuzen.pdf

Terneuzen

Postadres: Postbus 35, 4530 AA Terneuzen
Bezoekadres: Stadhuisplein 1, 4531 GZ Terneuzen
14 0115 | +31 115 455 000
terneuzen.nl

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales

uw brief van :
uw kenmerk :
zaaknummer : 245633
contactpersoon : [redacted]
telefoon :
e-mail [redacted]
verzonden : 10 juni 2025

Terneuzen, 10 juni 2025

Onderwerp: Reactie CNRD Kernenergie gemeente Terneuzen

Beste meneer, mevrouw,

Graag reageren wij op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor de nieuwbouw van kerncentrales, waarin onder meer het gebied Mosselbanken/Paulinapolder in onze gemeente als mogelijke locatie wordt onderzocht. Eerder hebben wij aangegeven dat we neutraal staan tegenover het locatieonderzoek (de procedure). Hiermee vragen we dat u recht doet aan belangen en zorgen van onze inwoners, de leefomgeving, onze private bedrijven en ook het publieke havenbedrijf. Tegelijk begrijpen we de verduurzamingsopgave waar u voor staat en willen we deze respecteren.

Duidelijkheid en transparantie
We benadrukken het belang van transparant onderzoek en voldoende tussentijdse informatiemomenten richting alle betrokkenen. We vragen u betrokkenen op de hoogte te houden van tussentijdse ontwikkelingen, zodat het uiteindelijke besluit niet als een verrassing komt. Daarnaast hebben onze inwoners en bedrijven behoefte aan transparante informatie over de voortgang, mogelijke impact en randvoorwaarden van (de bouw van) eventuele kerncentrales. Een langdurig proces zonder tussentijdse helderheid veroorzaakt onzekerheid en onrust. Tot slot vragen we u rekening te houden met de onzekerheid waar inwoners, grondeigenaren en ondernemers op dit moment in verkeren. We hopen dat u hen voor het locatiebesluit wellicht al perspectief kan bieden. Graag worden we meegenomen in het proces naar oplossingsrichtingen.

Verdere studies en geschiktheid van het gebied
Hoewel Terneuzen als mogelijke locatie is opgenomen, is de geschiktheid van het gebied nog niet definitief vastgesteld. We hebben met interesse kennisgenomen van de uitkomsten van de Technische Haalbaarheidsstudies en de Third Party Review. Hieruit blijkt wel dat de locatiekeuze een zeer complex proces is, met veel relevante factoren en een aantal kostendrijvers. We wachten graag de verdere onderzoeken af om te zien wat de gevolgen zijn voor de locatie Mosselbanken/Paulinapolder. Verder kijken we reikhalzend uit naar het TNO-onderzoek naar de inpasbaarheid van nucleaire energie binnen de energiemix. Wij pleiten ervoor om aanvullende studies zorgvuldig uit te voeren, en eenieder met specifieke kennis van het gebied hierin te betrekken. Wij vragen het Rijk om deze studies te prioriteren en de uitkomsten helder te communiceren.

Participatie en proces
We hechten grote waarde aan het betrekken van onze inwoners bij een participatietraject om te komen tot ons Rijk-Regiopakket, zoals reeds gestart. De gemeenteraad heeft ons Participatie- en communicatieplan begin juni 2025 vastgesteld. Daarbij is de wens aangegeven dat onze bijdrage aan het Rijk-Regiopakket eigenstandig, maar in verbinding met anderen, tot stand zal komen. Om onze eigen rol als gemeente te waarborgen en de belangen van onze inwoners en andere betrokkenen effectief te behartigen, zijn voldoende middelen essentieel. Alleen met genoeg financiële en organisatorische ondersteuning vanuit het Rijk kunnen wij een participatietraject opzetten dat laagdrempelig, toegankelijk en inclusief is. Dit is noodzakelijk om lokaal draagvlak te creëren en betrokkenheid te stimuleren waarmee we een zorgvuldige belangenafweging garanderen. Gelijk met het participatietraject gaan we in gesprek met havenbedrijf North Sea Port.

Belangen van inwoners
De belangen van onze inwoners staan voor de gemeente Terneuzen altijd voorop. Dit betekent dat wij ons blijven inzetten voor een veilige, leefbare en duurzame omgeving, ongeacht de uitkomst van de locatieonderzoeken. Wij vragen het Rijk om de lokale randvoorwaarden, zoals veiligheid, leefbaarheid en economische kansen, mee te nemen in de besluitvorming. Een Rijk-Regiopakket kan hierbij een middel zijn, mits deze aansluit bij de specifieke behoeften van de gemeenten Terneuzen en Sluis.

Rekening houden met de aangenomen motie
Wij zien ons ondersteund door een motie die op 26 september 2024 is aangenomen tijdens de openbare raadsvergadering van de gemeente Terneuzen. In deze motie roept de gemeenteraad het college op om een participatieplan voor te leggen en om maatregelen en investeringen voor te bereiden middels een uitgebreid participatietraject. Wij verzoeken u om rekening te houden met de uitgangspunten van deze motie bij de verdere besluitvorming.

Tot slot wijzen we u er graag op dat wij ons gedurende het locatieonderzoek het recht voorbehouden om op een later moment tot een definitief standpunt te komen, op basis van bevindingen in de verdere rijksprocedure.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en Wethouders van Terneuzen,

[redacted]

burgemeester,

[redacted]

H.J.A. (Erik) van Merrienboer

[redacted]

Verzonden: 6/16/2025 2:24:44 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij wil ik reageren op de eventuele bouw van kerncentrales in Zeeland.

In bijlage toegevoegde reactie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105206926_10866301_Reactie_bouw_Kerncentrales.docx

Hierbij wil ik reageren op de eventuele bouw van kerncentrales in Zeeland.

Ten eerste vind ik dat de regering moet onderzoeken of er ook een scenario is zonder kernenergie. De komst van nieuwe kerncentrales in Zeeland zou een enorme impact hebben op onze leefomgeving! Wat betreft de kernen Biervliet, Hoek, Hoofdplaat, IJzendijke, Philippine, Terneuzen betekent dit een kerncentrale in onze achtertuin. Dit is onacceptabel!

De bouw die na verwachting zo'n 20 jaar zal duren, zou een enorme overlast van geluid, licht, drukte op de wegen en schade aan de natuur met zich meebrengen!
Bovendien moeten nog eens 15000 arbeiders gehuisvest worden. De kosten die dit met zich meebrengen zo'n 20 miljard zullen ook door ons gedragen moeten worden.

Als inwoner van [redacted] zie ik dat momenteel veel jonge mensen hier hun toekomst willen opbouwen. Door de komst van een kerncentrale wordt dit hevig aangetast!
Uit persoonlijke situatie gezien, een eigen woning en twee volwassen kinderen die beiden ook een eigen woning hebben gekocht in [redacted] Wat is de toekomst, hoe ziet onze leefomgeving eruit, wat zijn de risico's, wat gebeurt er met de waarde van onze woning!

Ook wil ik aangeven dat de informatievoorziening bijzonder slecht is!
Slechts een paar dagen voordat er een eerste bijeenkomst was in [redacted] september 2024, werden we hierover geïnformeerd. De kern Hoofdplaat kreeg zelfs pas na de bijeenkomst de kennisgeving hierover! Bij de bijeenkomst werden ook nog eens mensen geweigerd omdat ze niet aangemeld hadden. Bewoners moeten serieus betrokken worden voordat keuzes worden vastgelegd!

Kortom de bouw van kerncentrales in onze leefomgeving, de Paulinapolder is geen optie!
Een kerncentrale hoort niet in een woongebied! Het tast de directe leefomgeving van alle inwoners van Zeeuws-Vlaanderen aan!

Verzonden: 6/16/2025 2:47:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij reactie op de eventuele bouw van kerncentrales in Zeeland.

Bijgevoegd in bijlage reactie hierop.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105208297_10866388_Reactie_bouw_Kerncentrales.docx

Hierbij wil ik reageren op de eventuele bouw van kerncentrales in Zeeland.

Ten eerste vind ik dat de regering moet onderzoeken of er ook een scenario is zonder kernenergie. De komst van nieuwe kerncentrales in Zeeland zou een enorme impact hebben op onze leefomgeving! Wat betreft de kernen Biervliet, Hoek, Hoofdplaat, IJzendijke, Philippine, Terneuzen betekent dit een kerncentrale in onze achtertuin. Dit is onacceptabel!

De bouw die na verwachting zo'n 20 jaar zal duren, zou een enorme overlast van geluid, licht, drukte op de wegen en schade aan de natuur met zich meebrengen!
Bovendien moeten nog eens 15000 arbeiders gehuisvest worden. De kosten die dit met zich meebrengen zo'n 20 miljard zullen ook door ons gedragen moeten worden.

Als inwoner van [redacted] zie ik dat momenteel veel jonge mensen hier hun toekomst willen opbouwen. Door de komst van een kerncentrale wordt dit hevig aangetast!
Uit persoonlijke situatie gezien, een eigen woning en twee volwassen kinderen die beiden ook een eigen woning hebben gekocht in [redacted] Wat is de toekomst, hoe ziet onze leefomgeving eruit, wat zijn de risico's, wat gebeurt er met de waarde van onze woning!

Ook wil ik aangeven dat de informatievoorziening bijzonder slecht is!
Slechts een paar dagen voordat er een eerste bijeenkomst was in [redacted] september 2024, werden we hierover geïnformeerd. De kern Hoofdplaat kreeg zelfs pas na de bijeenkomst de kennisgeving hierover! Bij de bijeenkomst werden ook nog eens mensen geweigerd omdat ze niet aangemeld hadden. Bewoners moeten serieus betrokken worden voordat keuzes worden vastgelegd!

Kortom de bouw van kerncentrales in onze leefomgeving, de Paulinapolder is geen optie!
Een kerncentrale hoort niet in een woongebied! Het tast de directe leefomgeving van alle inwoners van Zeeuws-Vlaanderen aan!

Verzonden: 6/16/2025 6:04:49 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Mijn kinderen [redacted], 8 kleinkinderen, vrienden en bekenden, bezorgde inwoners van Zeeuws-Vlaanderen.
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste mevrouw, meneer,

Graag wil ik in deze bijlage mede namens mijn kinderen, kleinkinderen en bezorgde inwoners van Zeeuws-Vlaanderen reageren op het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de nieuwbouw van kerncentrales.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105214392_10867244_Ministerie_van_groene_groei.docx

Ministerie van Klimaat en Groene Groei

Gemeente Terneuzen

Terneuzen, 16 juni 2025

Beste mevrouw, meneer,

Graag wil ik namens mijn kinderen, kleinkinderen en mede bezorgde inwoners van Zeeuws-Vlaanderen reageren op het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de nieuwbouw van kerncentrales in de gemeente Terneuzen.

Hoewel ik begrijp dat er op het gebied van energie opwekking en verduurzamen een grote opgave ligt voor de huidige en toekomstige regeringen, ben ik heel bezorgd over een aantal zaken genoemd in de cNRD. Ik zie een huidige regering die energiebesparende maatregelen niet meer aantrekkelijk maakt en grote energieverslindende, voor Nederland niet hoogstnoodzakelijke, bedrijven (bijv. distributiecentra) een vergunning verleent. Dat doet mijn bezorgdheid toenemen en de animo afnemen om de lasten van een te bouwen kerncentrale in de gemeente Terneuzen te accepteren.

Bezorgd over Informatie, Inspraak en Transparantie

Eén enkele informatiebijeenkomst om te bepalen hoe de Zeeuws-Vlaamse bevolking denkt over de locatie Paulinapolder voor een te bouwen kerncentrale is volstrekt onvoldoende. Er zijn nog steeds inwoners van de gemeente Terneuzen die helemaal niet weten dat een dergelijk groot project binnen hun gemeente in beeld is. Er zijn inwoners die niet goed geïnformeerd zijn over de techniekselectie, over wat de bouw van een dergelijke centrale gaat kosten en de locatie van de te bouwen kerncentrale en de grote impact die dat zal hebben op hun omgeving en leven.
De aanname door de gemeenteraad van Terneuzen, door Provinciale Staten, in de pers en bij uw Ministerie, dat er onder de Zeeuwse bevolking geen bezwaren bestaan tegen een kerncentrale in de Paulinapolder zijn op zijn minst heel voorbarig.

Bezorgd over de keuze voor kernenergie, ruimte voor alternatieven?

Als leek word ik graag meegenomen in de keuze voor een grote kerncentrale in onze gemeente, wil ik geïnformeerd worden over welke studies er op stapel staan om het probleem van kernafval op te lossen en niet door te schuiven naar volgende generaties. Ik ben bezorgd dat er bij uw ministerie geen ruimte is, om na een ingeslagen weg - namelijk er moeten twee nieuwe kerncentrales komen – alternatieven te onderzoeken. Een voorbeeld zou kunnen zijn de doorontwikkeling van nieuwe gesmolten zout reactoren. Een idee om een dergelijke reactor op een industrie terrein bij Yara te bouwen? De provincie Noord-Brabant investeert €4 miljoen in de ontwikkeling van deze nieuwe generatie kernreactoren. Wil Zeeland de provincie zijn die alleen maar op **mogelijk** achterhaalde technieken doorborduurt? Ook een bezorgde, niet deskundige inwoner zoals ik ben, mag vraagtekens zetten bij grote investeringen door het Rijk, Provincie en Gemeenten. Immers voorbeelden genoeg van grote projecten die niet het beoogde resultaat gaven, zoals vliegveld Lelystad Airport en de Betuwelijn, maar wel geldverslindend waren.

Bezorgd over de locatie

In de cNRD wordt vermeld dat het ministerie in de verkenningsfase zit en dat wordt toegewerkt naar een zgn. voorkeursbeslissing voor een **locatie**. De omschrijving van deze projectprocedure laat een werkwijze zien, waarbij wordt toegewerkt om tot een voldoende robuust en gedragen al reeds bepaalde voorkeurslocatie te komen. Belanghebbenden worden betrokken via een participatietraject. Ik mis in deze omschrijving de mate waarin belanghebbenden **een stem** hebben (niet alleen maar betrokken worden). Ik denk daarbij aan de stem van de dorpsbewoners van Biervliet, Hoek, Hoofdplaat en Terneuzen, de stem van recreatiebedrijven en natuurbeschermingsorganisaties. Ik vind het stuitend dat juist in Terneuzen, een gemeente die niet rijk aan natuurgebied is, er een kerncentrale in **beschermd natuurgebied** gebouwd zou moeten worden. Het is spijtig dat in de reactie CNRD door de gemeente Terneuzen van 10 juni jl. (zaaknummer 245633) naar mijn idee onvoldoende aandacht voor de natuurgebieden het Paulinaschor en de Braakman noord wordt gevraagd. Als er dan al een kerncentrale gebouwd moet worden, zou de beste optie zijn de kerncentrales bij de huidige kerncentrale in Borsele te bouwen of kleinere reactoren bij andere industriële complexen, dus concentratie op 1 plaats. Immers de infrastructuur met de smalle polderwegen in Zeeuws-Vlaanderen en dan ook nog de Westerscheldetunnel als bottleneck maken mijn zorgen over deze locatie bijzonder groot. Onvoorstelbaar en onbegrijpelijk dat wij op deze kleine strook Zeeuws-Vlaanderen, begrensd door aan de ene kant de Westerschelde en aan de andere kant de grens met België op kennelijk meters opgehoogd terrein vanwege gevaar voor zeespiegelstijging, een grote kerncentrale zouden moeten huisvesten.

Bezorgd over de financiering

In de cNRD wordt de verwachting uitgesproken dat de benodigde investering voor twee nieuwe kerncentrales €20-30 miljard zal zijn, exclusief financieringslasten. Is het nog steeds de ambitie van deze demissionaire minister om na de zomer de tweede Kamer te informeren over de financieringsstructuur voor de nieuwbouw kerncentrales?

- Zal op dat moment, dus na komende zomer, ook bekend zijn wat aanpassen van de infrastructuur in Zeeuws-Vlaanderen gaat kosten, wat de kosten zijn van huisvesting van al die duizenden werkers die bouwen aan de nieuwbouw kerncentrales?
- Is er dan ook al bekend, zijn gemeentes en burgers dan al geïnformeerd over de financiële middelen die er beschikbaar zijn ter compensatie van alle negatieve gevolgen van de nieuwbouw van kerncentrales? Ik ben bezorgd, dat beloftes over financiële compensatie niet gegeven en niet waargemaakt kunnen worden in deze onzekere economische tijden.
- Als er al geld wordt vrijgemaakt voor huisvesting, gezondheidszorg van deze werknemers en onderwijs aan de kinderen van deze werknemers, waar moet al het zorg- en onderwijspersoneel vandaan komen?

Tot slot wil ik mijn bezwaar tegen de nieuwbouw van kerncentrales in de gemeente Terneuzen als volgt samenvatten: de lasten voor Zeeuws-Vlaanderen zijn veel te hoog, de lusten niet duidelijk, en alternatieven onderbelicht.

Verzonden: 6/16/2025 6:54:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Een kerncentrale op de maasvlakte vind ik geen goed idee. In Hoek van Holland hebben wij last van zwart stof, hierdoor zijn vergunningen aangepast maar alsnog is er overlast. Wij hebben overlast van stank en geluid. Daarnaast is er sprake van een ammoniakopslag die ook op de maasvlakte zou moeten komen. Kortom.. wij wonen op een tijdbom.Ons bordje is wel vol. Als er hier aan de overkant iets fout gaat is het een kettingreactie en is alles tot aan den Haag en Delft plat. Waarom dan ook nog een schepje er bovenop doen met kerncentrales. Geen goed plan.

Verzonden: 6/16/2025 6:56:59 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: 31[redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij zijn tegen de bouw van een kerncentrale

Verzonden: 6/16/2025 6:58:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie gaat gepaard met de productie van afval wat deels honderduizenden jaren radioactief en dus schadelijk is voor dieren, mens en leefomgeving.

Er is géén enkele veilige oplossing voor dit afval en dus is kernenergie níet veilig.

Om de crisis te voorkomen is er maar één keuze. Geen Kernenergie!

Verzonden: 6/16/2025 6:59:30 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij bewoners van [redacted] in [redacted] zijn tegen de bouw van een kerncentrales

Verzonden: 6/16/2025 7:37:11 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105215303_10867443_zienswijze_cNRD_Nieuwbouw_kerncentrales.pdf

Tav. Bureau Energieprojecten Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales

Datum: 16 juni 2025

Onderwerp: Reactie concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales en overige beschikbaargestelde documentatie

Als zeer bezorgde inwoner van de gemeente Borsele maak ik gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het Concept-NRD.

1. Inleiding

Allereerst wil ik opmerken dat deze zienswijze is toegespitst op de locaties EPZ Noord en het Thermphos terrein. Uiteraard komt dit doordat alle beschikbaargestelde documentatie is toegespitst op deze locaties en er dus nauwelijks iets zinvols over de inpassing op andere locaties te zeggen is.

Ik wil hierbij opmerken dat ik de gehanteerde werkwijze zeer ***discutabel*** vind. Iemand zou door deze werkwijze toch het idee kunnen krijgen dat wat er ook onderzocht en geschreven wordt, de locatie waar de nieuwe kerncentrales komen al bepaald is.

Volgens Aarhus conventie "Pillar 1" mag iemand reageren op basis van alle beschikbare documentatie. Voor deze zienswijze op de cNRD baseer ik mij op "concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau" en alle daarbij beschikbaar gestelde relevante documenten te weten:

- Reactienota Kennisgeving Voornemen en voorstel voor Participatie
- Deltares koelwater studie
- Samenvatting third-party-review, hoofdstuk 1
- Samenvatting third-party-review, hoofdstuk 8
- Aanvulling MER wijziging Kernenergiewet

Omdat het concept NRD weinig inhoudelijk is in tegenstelling tot de reactienota Kennisgeving Voornemen en voorstel voor Participatie is deze zienswijze voor een groot gedeelte op deze reactienota geschreven. Je zou kunnen zeggen dat de reactienota VVVP de missende context van het concept NRD bevat.

2. Nut van kernenergie in de energie-mix

Het is bizar dat de minister van Klimaat en Groene Groei nog geen flauw idee heeft wat eigenlijk het nut is van het opnemen van kernenergie in de energie-mix, dit terwijl de VVD de o zo noodzakelijke bouw al jaren in haar verkiezingsprogramma heeft staan. Ook de Commissie mer heeft er fijntjes op gewezen dat de noodzaak van kernenergie voor de Nederlandse energievoorziening nog helemaal niet is onderbouwd.

In het document 'Reactienota zienswijzen Milieueffectrapport fase 1 Kernenergiewetherziening ten behoeve van bedrijfsduurverlenging kerncentrale Borssele" staat op bladzijde 11 het volgende:

> Het ministerie van Klimaat en Groene Groei brengt de milieuafweging over de noodzaak van kernenergie onder in een aparte procedure. Door het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) is eind 2024 een uitvraag op de markt gezet en gegund voor het uitvoeren van een studie "kernenergie in de energiemix". Met deze studie worden de milieueffecten in beeld gebracht van een aantal scenario's voor kernenergie. De resultaten landen in een separaat rapport dat in het tweede kwartaal van 2025 verwacht. Participatie over dit rapport is mogelijk tegelijkertijd met de participatie over de concept- NRD Nieuwbouw.

Een aantal zaken valt hierbij op:

- het lijkt erop dat KGG niet bij machte is om zelf deze studie uit te voeren
- de resultaten zijn, op 6 juni 2025, in geen velden of wegen te bekennen, en dus is participatie gelijktijdig met de participatie over de concept-NRD Nieuwbouw niet mogelijk. Dit terwijl de Commissie mer hier al op 25 oktober 2024 om heeft gevraagd.
- De reactie is 28 mei online gezet omdat het levensduurverlengings-wetsvoorstel naar de Raad van State is gestuurd; de stukken worden daarmee openbaar, bron Laka, zonder dat hier voor de rest ook maar enige ruchtbaarheid aan gegeven is. Ook indieners van zienswijzen zijn hier niet op geattendeerd. Ook wordt de Commissie mer op een zeer onfatsoenlijke manier buitenspel gezet.

Ik verwacht dat zodra de studie "kernenergie in de energiemix" beschikbaar komt, deze ter inzage gelegd wordt en dat het mogelijk wordt om hier zienswijzen op in te dienen en men in staat wordt gesteld om aanvullende zienswijzen in te dienen op het concept NRD nieuwbouw kerncentrales.

Al met al vind ik het een vreemde gang van zaken, je zou bijna gaan denken dat het hier in plaats van "klimaatdrammers" om "kerncentraledrammers" gaat.

Waarom kerncentraledrammers:

- Geen flauw idee wat nut en noodzaak is van kernenergie in de energie-mix: maar we gaan gewoon door, want ze moeten komen
- Kernenergie draagt **niet** bij om al in 2035 het elektriciteitssysteem co_2 neutraal te hebben: maar we gaan gewoon door, want ze moeten komen na 2035.

- Het onafhankelijke Expertteam Energiesysteem (ETES) 2050 wijst er op dat het onverstandig is kerncentrales neer te zetten waar al veel andere vormen van energie samenkomen. Trekken we ons niets van aan: we gaan gewoon door, want ze moeten in Zeeland komen waar al 2 centrales staan en een aantal windparken aan land komen.

- In het rapport 2025 IBO Bekostiging Elektriciteitsinfrastructuur val te lezen:

  > Sterker sturen op het dichterbij elkaar plaatsen van opwek, gebruik en opslagcapaciteit kan de investeringsopgave verminderen dan wel een extra stijging voorkomen.

  Trekken we ons niets van aan: we gaan gewoon door, want ze moeten in Zeeland komen.

- De IPCC stelt dat:

  Due to lower cost and higher efficiency, the IPCC has stated that renewables, particularly solar and wind, are ten times more effective at cutting carbon dioxide emissions than nuclear.

  Nuclear's share of global electricity production has almost halved from 1996 to 2023, largely due to the high costs of, and delays to, building and operating nuclear reactors. Far from improving, the latest nuclear reactor designs offer the worst-ever record of delays and cost escalation.

  According to studies from Stanford University, new nuclear power plants cost 2.3 to 7.4 times those of onshore wind or solar per kilowatt-hour of electricity, take five to 17 years to deploy, and produce nine to 37 times the emissions per kilowatt-hour as wind.

  Trekken we ons niet van: we gaan gewoon door, want ze moeten komen.

- het TPR-team van Amentum heeft geoordeeld dat de huidige locatie Borssele zoals gedefinieerd in de THS geen realistische locatie is voor de voorkeursoptie van twee units van minimaal twee technologieleveranciers zonder een zeer aanzienlijke toename van het nodige beschikbare land plus aanpassingen aan de bestaande locatie en de lokale infrastructuur, wat zeer grote gevolgen zou hebben voor de kosten, de planning en de risico's.

  Trekken we ons niets van aan: we gaan gewoon door, want ze moeten in Zeeland komen, bij voorkeur in Borssele

Het is intriest dat een regering in Nederland als enige onderbouwing voor het neerzetten van kerncentrales zegt: "Ze moeten gewoon komen".

2. Borselse Voorwaarden en provinciale voorwaarden kernenergie

De Borselse Voorwaarden groep heeft zich uitgesproken tegen:

- De komst van koeltorens
- De komst van nieuwe hoogspanningsmasten
- Bouwen buiten de Sloerand

Daarnaast is de volgende voorwaarde gesteld:

- Behoud en verbetering van de Kaloot

De provincie heeft zich uitgesproken tegen:

- de komst van koeltorens en stelt dat dit een no-go is, d.w.z. dat als koeltorens nu of in de toekomst noodzakelijk zijn, de provincie tegen de komst van nieuwe kerncentrales is
- de aanleg van een nieuw bovengronds kabeltracé door de Zak van Zuid-Beveland en Kapelle-Reimerswaal (Borssele – Bergen op Zoom) nu of in de toekomst een no-go is, dwz dat als een nieuw bovengronds kabeltracé nu of in de toekomst noodzakelijk is de provincie tegen de komst van nieuwe kerncentrales is.
- Bouwen buiten de Sloerand

Vraag aan de minister:

- Kunt u aangeven of u deze voorwaarden respecteert, net zoals u de eisen vanuit Groningen respecteert, en er derhalve gehoor aan geeft?

Hierna ga ik in op zaken, die ik gehoord en/of gelezen heb in de beschikbaargestelde documenten, met betrekking tot de boven genoemde voorwaarden.

Koeltorens

Op 2 verschillende informatieavonden, in Heinkenszand en Terneuzen en tegenover de pers en in uitspraken van minister Hermans werden er zoals gewoonlijk weer bizarre tegenstrijdige uitspraken gedaan. In Terneuzen waren er misschien toch koeltorens nodig vanwege de waterkwaliteit van de Westerschelde, maar in Heinkenzand werd gezegd dat er geen koeltorens nodig zijn.

Nu weet ik het niet helemaal zeker, maar volgens mij liggen de locaties Paulinepolder/Mosselbanken en het Sloegebied allebei aan de Westerschelde. Dus als aan de ene kant van de Westerschelde koeltorens nodig zijn zal dat aan de overkant toch ook wel zo zijn lijkt mij.

Ook een kind kan op zijn 10 vingers natellen dat koelwater lozen in het waddengebied bij de Eemshaven niet zo'n goed idee is en dat zo'n onderzoek overbodig is.

De minister schrijft in haar brief "Voortgangsbrief nieuwbouw kernenergie mei 2025" dd 16 mei 2025" aan de 2e kamer dat:

> Koeltorens
>
> In de provinciale voorwaarden wordt aangegeven dat een koeltoren veel impact heeft op de lokale leefbaarheid en het landschap. De provincie Zeeland wil daarom geen koeltorens. In de Borselse voorwaarden staat dat er nu al druk is op het landschap en dat die druk niet groter mag worden. Daarom is ook in de Borselse voorwaarden opgenomen dat er geen koeltorens kunnen komen. **Dit is haalbaar voor de onderzochte locatie Borssele, hier zijn geen koeltorens nodig.** Voor de andere locaties wordt dit in het locatieonderzoek onderzocht, waarbij er nog geen indicaties zijn dat koeltorens nodig zijn.

Nu vraag ik me toch af:

- is dit nu een staaltje liegen en bedriegen?
- komt dit voort uit totale onwetendheid?
- is dit niet een vorm van de kamer verkeerd inlichten?

Ook op basis van de cNRD en het TPR-eindrapport is de door de minister gestelde conclusie "er zijn geen koeltorens noodzakelijk" een **zeer voorbarige**. Immers de door de drie leveranciers voorgestelde koelwatervoorzieningen zijn niet in detail uitgewerkt en kunnen derhalve nu nog niet beoordeeld worden op milieu-effecten, dit geldt zowel voor de locatie in het Sloegebied nabij Borssele als de overige te onderzoeken locaties. Het is ook nog niet duidelijk hoe en waar de inlaat en afvoer van koelwater gaat plaatsvinden. Het ontwerp hiervan is door de technologieleveranciers buiten scope geplaatst en zou door de owner (KGG) moeten worden opgepakt.

In geval van 2 kerncentrales van 1600MW elk zal de warmteafgifte aan de Westerschelde, Waddenzee en/of Noordzee 6000 MWth zijn. Bron Deltares Koelwaterstudie.

Volgorde der dingen:

- Allereerst zullen de leveranciers hun ontwerp voor de koelwatervoorziening moeten uitwerken.
- De owner zal een ontwerp moeten maken voor de inlaat en afvoer van koelwater, rekeninghoudend met de door de technologieleveranciers voorkeursoplossing voor koelwater. Voor de locatie Borssele zullen de effecten van dit alles door EPZ, als huidige exploitant van KCB, beoordeeld en goedgekeurd moeten worden. Ik kan mij zo voorstellen dat het ontwerp verschillend zal zijn voor de diverse locaties. Immers niet elke locatie heeft dezelfde specifieke eigenschappen.
- Pas als het ontwerp voor de koelwatervoorziening is uitgewerkt, kunnen de benodigde onderzoeken naar de milieu-effecten van koelwaterlozing en inname op de Westerschelde/Waddenzee/Noordzee worden uitgevoerd en als deze zijn afgerond, kunnen de bevindingen in het MER-rapport worden opgenomen. Tijdens deze onderzoeken zal naast alle overige aspecten, ook de verwachte opwarming van de Westerschelde en de Waddenzee in kaart moeten worden gebracht, gezien de klimaatverandering is het niet onrealistisch te denken dat de opwarming veel sneller gaat verlopen dat tot nu toe werd aangenomen.
- Nadat alle onderzoeken zijn afgerond kan er worden aangegeven of er nu of in de toekomst koeltorens noodzakelijk zijn

Tijdens het de benodigde onderzoek dient ook rekening gehouden te worden met de volgende zaken:

- Om de doorvaart van binnenvaart, recreatie en kleinere zeeschepen te garanderen moet rekening worden gehouden met het wijzigen van de vaargeulen in de Westerschelde. Dit wordt gedaan als door getij en stroming een vaargeul niet goed meer te bevaren is
- Zandbanken "wandelen" door de Westerschelde heen
- De Antwerpse haven moet altijd bereikbaar zijn
- De Europese Kader Richtlijn Water is van toepassing
- De opwarming van het water in de Westerschelde; de trend is 0.6 graden per 10 jaar, dit betekent:
    - een bouwperiode van 20 jaar levert 1.2 graden opwarming
    - een bedrijfsduur van 80 jaar levert 80/10 * 0.6 = 4.8 graden opwarming op
    - totaal dus een opwarming van 6 graden, die komt boven op de huidige temperatuur van 22 graden in de warme maanden
    - echter de 0.6 graden opwarming is gebaseerd op de huidige opwarming die oa verzaakt wordt door KCB, maar de nieuwe veel grotere centrales gaan het water veel sneller opwarmen
- De koelwaterlozing van de huidige kerncentrale, KCB
- de kleine KCB heeft nu al een aantal dagen per jaar onvoldoende koelcapaciteit met gevolgen voor de bedrijfsvoering. Met 2 enorm grote buurcentrales wordt dit probleem alleen maar groter voor zowel de oude als de nieuwe centrales.

Het is misschien een idee om het Milieueffectrapport Wijziging van de Kernenergiewet er eens op na te slaan, daarin staat het opwarmen van de Westerschelde uitgelegd.

In de Aanvulling MER wijziging Kernenergiewet wordt een modelstudie van Deltares betreffende warmtelozingen aangehaald. Deze modelstudie gaat nog uit van sluiting van de kerncentrale Doel 4, wat inmiddels achterhaald is, Doel 4 blijft gewoon open. Omonwonden wordt aangegeven dat de studie niet volledig is omdat er op dit moment geen betrouwbare prognoses zijn van gezamelijke warmtelozingen op de Westerschelde. Dus de opwarming van de Westerschelde zal eerder meer dan minder zijn.

Als er koeltorens nodig zijn, dan zullen dat er 2 zijn voor de nieuw te bouwen kerncentrales. En niet om het een of ander maar als er zowel voor nieuwe centrales in het Sloegebied als voor bedrijfsduurverlenging van de KCB wordt gekozen, zal er ook voor de KCB op enig moment een koeltoren moeten worden gebouwd direct naast de KCB. Dit betekent dus dat er 3 koeltorens in het Sloegebied komen te staan.

En beste minister 3 koeltorens is iets anders dan **geen koeltorens nodig in Borssele**.

Vanwege het voorzorgprincipe zal de benodigde grond in de buurt van de kerncentrales gereserveerd moeten worden en blijven. Dit betreft:

- additionele ruimte van ± 6 hectare nodig voor de nieuw te bouwen kerncentrales
- Indien gekozen wordt voor locatie Sloegebied extra ruimte van ± 3 hectare, direct aansluitend aan KCB

Hoogspanningsnet

380KV verbinding

TenNet heeft in haar onderzoek "Analyse netinpassing nieuwe kerncentrales" aangegeven dat het inpassen van 1 kerncentrale met een vermogen van 1.6GW in Borssele waarschijnlijk net zou kunnen. Tennet stelt wel:

> Inpassing zonder knelpunten is echter alleen mogelijk bij:

- zeer sterke ontwikkeling van (flexibele) vraag naar elektriciteit in overeenstemming met scenario Nationale Drijfveer;
- geen nieuwe aansluitingen voor offshore windenergie in Zeeland, aanvullend op de bestaande plannen uit het ‘Ontwikkelkader windenergie op zee’ van het ministerie van EZK.

2 kerncentrales met een vermogen van totaal meer dan 1.6 GW lijdt tot knelpunten op het bestaande hoogspanningsnet, dit laatste geldt ook voor de eerste Maasvlakte. Of dit ook voor de tweede Maasvlakte geldt is niet onderzocht, maar mogelijk komt daar ruimte vrij als de aanwezige kolencentrales in 2030 gesloten worden.

Tennet stelt ook op haar website:

> In de loop van 2024 zal TenneT op verzoek van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat nog een vervolgonderzoek doen om inpassing in de toekomst (2040-2050) verder te analyseren.

In ieder geval betekent dit op basis van het huidige onderzoek voor de locaties in Zeeland dat er minimaal 1 maar hoogst waarschijnlijk 2 nieuwe hoogspanningsstations moeten komen. Dit betekent dat er extra ruimte binnen het Sloegebied moet worden gevonden van 2 * 10 hectare.

Omdat hoogspanningsstations niet op zich zelf staan zullen er ook nieuwe hoogspanningsverbindingen moeten worden neergezet. De provincie Zeeland en de Borselse Voorwaarden Groep zijn tegen nieuwe hoogspanningsmasten in Zuid-Beveland.

150KV verbinding in het Sloegebied

De leveranciers hebben aangegeven dat onderzoek gedaan moet worden naar de capaciteit en stabiliteit van het bestaande 150KV netwerk waarop de beide kerncentrales aangesloten moeten worden.

Voordat de volgende stap in het plan-MER kan worden genomen zal eerst moeten worden onderzocht of de huidige 150KV verbinding bruikbaar is voor de nieuw aan te sluiten kerncentrales en zoniet wat dan de oplossing moet worden om een aansluiting op een 150KV netwerk te realiseren.

Noodzaak onderzoek effecten op hoogspanningsnet

Hoogspanningsverbindingen zijn onlosmakelijk verbonden met het in bedrijf hebben van kerncentrales. Mijns inziens is het hierdoor onmogelijk om de nieuwbouw van kerncentrales los te zien van het beschikbaar hebben van een adequaat hoogspanningsnet, daarom moeten beide hierna genoemde activiteiten worden onderzocht beoordeeld in plan-MER voor de nieuwbouw van 2 nieuwe kerncentrales:

- de effecten van de uitbreiding van de huidige 380KV verbinding, of het aanleggen van nieuwe 380KV verbindingen dient te worden onderzocht
- indien van toepassing, de effecten van de uitbreiding van de huidige 150KV verbinding, of het aanleggen van een nieuwe 150KV verbinding dient te worden onderzocht

De Kaloot

- Het is zeer verontrustend dat er voorgesteld wordt om tunnels onder het strand van de Kaloot te boren, de bodem van de Kaloot is hier nu niet echt geschikt voor en op het strand moet natuurlijk niet met zwaar materieel worden rondgereden. De Kaloot moet gewoon in tact blijven.
- De duinen moeten niet beschadigd gaan worden door bouwactiviteiten.
- Dat de Kaloot tijden moet worden afgesloten is natuurlijk onaanvaardbaar.

3. Veiligheid

Laagvlieggebied voor helikopters

23 mei 2025, zeer recent dus, heeft het ministerie van Defensie bekend gemaakt dat bijna heel Zeeland, dus met inbegrip van Zuid-Beveland en de Sloehaven aangewezen gaat worden als laagvlieggebied voor helikopters.

Ik denk dat het de minister ontgaan is dat:

- er in het Sloegebied een kerncentrale staat en er mogelijk nog 2 bijkomen
- de benodigde hoogspanningsmasten en kabels om de stroom van de kerncentrale af te voeren dwars door het smalle gedeelte van Zuid-Beveland staan en/of lopen

Laagvliegende helikopters zijn een potentieel gevaar voor kerncentrales. Ik snap niet dat het waarborgingsbeleid dit soort ondoordachte plannen kennelijk toestaat.

Navo troepen

Regelmatig vinden in de Sloehaven en Quarles-haven Navo transporten plaats. Doorgaans vindt dat plaats bij Verbrugge Terminals pal tegenover het Thermphos terrein. Ook hier weer laagvliegende helikopters en ander vliegend materieel.

Explosieve stoffen

De technologieleveranciers zien potentiele gevaren in het Sloegebied veroorzaakt door:

- gaspijpleidingen
- LNG-tankers die door de Westerschelde varen
- olieraffinaderijen

Daarbij komt dat de minister van KGG zeer onlangs een Plan-MER is gestart voor het inrichten van een LNG-terminal in North Sea Port, zeg maar in de voortuin van de nieuw te bouwen kerncentrales.

Ook ligt of tankt de Russische schaduwvloot regelmatig op ankerplaats Everingen vlakbij Borssele.

Volgens de IAEA mogen explosieve en gevaarlijke stoffen niet in de buurt van kerncentrales zijn.

Vraag aan de minister:

- Bent u van plan om zich aan de voorschriften van de IAEA te houden?

Aangrenzende bouwwerken

De technologieleveranciers zien potentiële gevaren veroorzaakt door bestaande aangrenzende operationele nucleaire bouwwerken te weten de KCB en de COVRA. Met de ANVS zal nog onderzocht moeten worden wat voor impact dit heeft op nieuw te bouwen kerncentrales.

Vluchtroutes

Als er in geval van een calamiteit een evacuatie moet plaats vinden, zit iedereen op Zeeuws-Vlaanderen, Walcheren en Zuid-Beveland als ratten in de val. Enigszins overdreven zou je kunnen denken dat er 3 uitvalswegen zijn:

- de N62 van Terneuzen richting België
- de N62 vanuit het Sloegebied naar de A58 en vandaar uit
    - naar Bergen op Zoom of
    - via de Zeelandbrug richting Rotterdam of
    - via de Oesterdam richting Rotterdam
- de N57 vanuit Middelburg richting Rotterdam

Er zijn een aantal belemmerde details:

- De Zeelandbrug is aan het einde van zijn levensduur en zou eigenlijk vervangen moeten worden. Door ouderdom en toenemend (zwaar) verkeer zijn scheurtjes ontstaan. Saillant detail bij een recente poging tot aanbesteding heeft geen enkele aannemer zich ingeschreven
- Voordat je op de bovengenoemde uitvalswegen bent moet je, afhankelijk van waar je bent over een x-aantal smalle weggetjes en/of dijkjes

Gelukkig wordt er ook door dit kabinet weer flink op het openbaar vervoer bezuinigd, dus zullen we er maar niet op rekenen dat er veel bussen beschikbaar zijn.

Dan hebben we nog te maken met de windrichting bij een calamiteit die er voor kan zorgen dat niet elke genoemde route als vluchtweg kan dienen.

Vragen aan de minister:

- Bent u het met mij eens dat uit veiligheidsoverwegingen het Sloegebied en locatie Terneuzen ten ene malen ongeschikt zijn voor de bouw van nieuwe kerncentrales?
- Hoe denk u er voor te kunnen zorgen dat vluchten echt mogelijk is?

4. Reactienota Voornemen en voorstel participatie - Nieuwbouw kerncentrales

Paragraaf Nut en noodzaak

Er wordt gesteld dat:

> Het kabinet streeft ernaar om al in 2035 het elektriciteitssysteem CO2-neutraal te hebben

Dit lijkt mij wel te gaan lukken met de bouw van kerncentrales die nu gepland staan voor eind jaren 30 en rekening houdend met vertragingen die heel normaal zijn in een bouwtraject voor kerncentrales met wat geluk ergens halverwege de jaren 40 operationeel komen. Dus al met al een loffelijk streven maar 2035 is totaal onhaalbaar.

Urgentie en het bouwen van kerncentrales gaan niet echt samen.

Waarom gaan we miljarden investeren om stroom te exporteren naar het buitenland, en zit men wel te wachten op dure Nederlandse stroom?

Ruimtebeslag

Er wordt gesteld dat kernenergie aanzienlijk minder ruimte in beslag neemt per MW dan andere bronnen. Dit is weer een knap staaltje mooi praterij. Er wordt immers "vergeten" te vertellen dat voor de eindberging van het geproduceerde kernafval een terrein van ongeveer 250 tot 300 hectare grond nodig is voor bovengrondse faciliteiten en dat honderdduizenden jaren lang. O ja en we hebben ook nog een COVRA nodig. Niet te vergeten Urenco, zal ook wel wat ruimte in beslag nemen, denk ik zo. En niet te vergeten een 5 kilometer gebied rondom de kerncentrale(s) waar niet te veel burgers mogen wonen.

Beconcurerend

Door het financieringsmodel dat gekozen is, is kernenergie wel degelijk beconcurerend, de overheid steekt bizar veel geld in de bouw en exploitatie van een kerncentrale, terwijl een bedrijf dat bijvoorbeeld een windpark wil bouwen geld moet betalen aan die zelfde overheid om een plekje op de Noordzee te veroveren, immers sinds 2022 wordt gebruik gemaakt van "vergelijkende toets met financieel bod" als tendervorm. Daarnaast moet dit bedrijf zelf de bouw van het windpark bekostigen en eveneens de ontmanteling van het windpark na gedane arbeid. Een commercieel bedrijf staat dus op voorhand al op achterstand.

Op publieksbijeenkomst “Kerncentrales naar Zeeland, waarom en hoe…” van 12 juni zei een medewerker van KGG:

> dat wind en zon uit moeten om ruimte te maken voor kernenergie en dat dit risico voor rekening is van de wind- en zonne-park exploitanten en dat te veel aan deze energie waardeloze energie is die weggegooid moet worden

Dit geldt natuurlijk ook voor door kerncentrales opgewekte energie. Als kerncentrales geen concurentie vormen voor wind en zon betekent dit dat bij een dreigend overschot aan energieopwek de kerncentrales uit moeten.

Met een levensduur van 20 jaar voor wind- en zonne-parken wordt met enkel de aankondiging van de bouw in 12 jaar hun business case nu al onderuit gehaald.

Het maken van waterstof m.b.v. kernenergie wordt als voordeel genoemd, deze roze waterstof is nog duurder dan groene Nederlandse waterstof en daar zit echt niemand op te wachten. Wil je hier echt werk van maken, wat ik van harte afraad, dan hebben we dus ook nog een zeer grote waterstoffabriek nodig. Dus snel vergeten!

Paragraaf Alternatieven

Er wordt gesteld dat de nul-optie de situatie is in 2040 met KCB en zonder de nieuwbouw van 2 kerncentrales. We kunnen nu nog helemaal niet weten of dit de toekomstige nul-optie is, want de technische haalbaarheid van het openhouden van KCB is nog niet onderzocht, derhalve is nu niet bekend of KCB wel openblijft.

Energiebesparing is super belangrijk maar ik snap niet goed waarom er hier op dit moment aandacht aan wordt besteed, tenzij het de bedoeling is dat we zoveel energie gaan besparen dat de bouw van 2 kerncentrales niet meer nodig is. Voor nu is het alleen maar bladvulling.

Paragraaf Locatie

Als één van de aspecten wordt "De aanwezigheid van mogelijke gebruikers/afnemers van de geproduceerde energie" genoemd. Op grond hiervan kan er een streep door de locaties in Zeeland. We worden overspoeld door windenergie, hebben al een kerncentrale, dus meer hebben we echt niet nodig. Het is alleen maar duur om de opgewekte stroom weer weg te krijgen uit de provincie.

Paragraaf Veiligheid

Er wordt gesteld dat een kerncentrale bestand is tegen overstromingen en aardbevingen. Dit is niet helemaal een eerlijke voorstelling van zaken. Een kerncentrale is helemaal niet bestand tegen overstromingen en aardbevingen daarom moeten er allerlei voorzorgsmaatregelen worden getroffen. Voor de Nederlandse kust hebben de technologieleveranciers aangegeven dat de kerncentrales gebouwd moeten gaan worden op een plateau dat 12 meter boven de zeespiegel uitstijgt. Dit plateau moet zo geconstrueerd worden dat het aardbevingsproof is. Voor de duidelijkheid hier bovenop komt dus het reactorgebouw te staan. Dit wordt dé horizonvervuiler van de omgeving.

Paragraaf Terrorisme

Er wordt gesteld dat bij nieuwe centrales de kern ondergronds gelegen is, de technologieleveranciers komen echter alle 3 met een verhoogde bouw, zoals hierboven beschreven. Dit maakt de centrale goed zichtbaar en veel kwetsbaarder.

Paragraaf Radioactief afval

Het verhaal over kernafval is een echt jubel verhaal. Er is momenteel nergens in de wereld ervaring opgedaan met eindberging in de grond. Dus het is wel erg stellig te beweren dat afval op deze manier voor duizenden

jaren buiten de levensruimte van de mens is. Als het beleid er op gericht is radioactief afval te minimaliseren dan is het bouwen en exploiteren van kerncentrales wel een hele bijzondere maatregel die er toe zal leiden dat het probleem van radioactief afval alleen maar drastisch gaat toenemen, dus hoezo minimaliseren?

Paragraaf Splijtstofketen

De paragrafen over uranium vertellen ook een niet helemaal het eerlijke verhaal. Zo wordt gesteld dat Nederland niet direct zaken doet met Rusland. Maar dit is natuurlijk gewoon je ogen sluiten voor de werkelijkheid. Door meer kernenergie in te zetten worden we nog meer afhankelijk van Rusland en spelen we Poetin wel erg in de kaart.

Dat we zoveel mogelijk uranium willen hergebruiken klinkt ook heel mooi, maar het blijft maar een zeer beperkte hoeveelheid.

Paragraaf Kosten en planning

- Kernenergie is alleen maar rendabel met overheidssteun. Er zijn geen marktpartijen die er zoveel vertrouwen in hebben dat ze gaan investeren in centrales. Overheidssteun is dus nodig en zal de energiemarkt dus ernstig gaan verstoren of gaan we alle vormen van energieopwekking in gelijke mate ondersteunen zodat een level playing field ontstaat?

- Vervolgens moet er in het kostenplaatje ook worden meegenomen dat er een ontmantelingsfonds gevuld moet worden en dat, zoals de NPRA stelt dat de vervuiler betaald, ook een fonds in het leven moet worden geroepen om te sparen voor de zeer forse bijdrage voor de eindberging van beide kerncentrales.

- De kostenvergelijking met projecten in het buitenland wordt in vergelijking is enkel gebaseerd op lagelonen landen zoals Slovenië en Tsjechië. De kosten van de bouw van de centrales Hinkley Point C, Olkiluoto en Flamanville worden wijselijk verzwegen want die zijn een veelvoud van de kosten voor die in Slovenië en Tsjechië.

- De gemaakte kosteninschatting van 20 tot 30 miljard kent een onzekerheidsfactor van -20% tot + 200%. Dan spreken we dus van een bandbreedte van 16 miljard tot 90 miljard.

- Daarbij komen nog de exploitatie kosten, die zijn nu niet bekend, maar zullen aanzienlijk zijn

Vraag aan de minister:

- Hoe durft u zich in een super ongewis avontuur te storten met belastinggeld dat door de "hardwerkende Nederlander" opgebracht zal moeten worden?

Paragraaf Mogelijke budgetoverschrijding

Ook weer een knap staaltje wensdenken. Er wordt gesteld dat:

> Een belangrijke overweging om het risico van kostenoverschrijdingen te verkleinen is de keuze voor bewezen technologie (conventionele generatie III+ reactoren), zodat overschrijdingen als gevolg van het ontwikkelen van een First Of A Kind centrale worden voorkomen

In de TPR valt te lezen dat de beide centrales op een verhoogd plateau moeten worden gebouwd, wat nergens ter wereld al gedaan is, dus hoezo bewezen technologie.

De enkele tot nu toe gebouwde of in aanbouw zijnde EPRIII centrales kennen alleen maar waanzinnige kostenoverschrijdingen, dus waarom zou dit in Nederland van het een op het andere moment niet zo zijn.

Daarbij komt dat het Franse EDF zo geweldig van de EPRIII centrales overtuigd zijn dat in eigen land gewerkt wordt aan een nieuw reactor type EPR2.

Paragraaf Ontmantelingskosten

Er wordt gesteld dat:

> Sinds de oprichting van Kerncentrale Borssele is in de Kernenergiewet opgenomen dat de exploitant in alle gevallen voldoende financiële middelen dient te hebben om ontmanteling mogelijk te maken. Dit geldt dus in alle gevallen ook voor nieuw op te richten kerncentrales. Hiermee is geborgd dat de exploitant opdraait voor de ontmantelingskosten en niet de belastingbetaler.

Allereerst wil ik opmerken dat de exploitant hoogstwaarschijnlijk de staat is en dus de belastingbetaler. Er is geen organisatie die deze risico's wil en kan dragen. Daarbij komt dat de ontmantelingskosten uiteraard

verdisconteerd moeten gaan worden in de stroomprijs, dus de ontmantelingskosten worden wel degelijk door de burgers en bedrijven betaald, misschien dan niet in de rol van belastingbetaler maar in de rol van stroomafnemer. Hoewel ik denk dat de rekening bij de burger terecht gaat komen, want de stroomverslindende industrie wordt op deze manier definitief uit Nederland verjaagd.

Paragraaf Leefbaarheid en brede welvaart

- Er wordt gesproken over de realisatie van een hoogspanningsstation in het Sloegebied. Dit station is nodig voor de aanlanding van windenergie van het windpark Nederwiek-1.Dit station is hiermee redelijk vol. Er wordt met geen woord gerept over extra hoogspanningsstation die nodig zijn om kerncentrales op het net aan te kunnen sluiten. Tennet heeft aangegeven dat het misschien mogelijk om 1 kerncentrale van 1600MW aan te sluiten maar zeker geen 2. Omdat dit niet zo'n fijne conclusie is gaan we maar weer een nieuw onderzoek starten.

- Naast het genoemde waterstofnetwerk zijn er al dan niet vergevorderde plannen voor:

    - 3 ammoniak terminals, met ammoniaktreinen door het Sloegebied en Zuid-Beveland
    - Waterstoffabrieken, wel handig voor de vulling van het waterstofnetwerk
    - een LNG terminal

  en dat allemaal op de postzegel die Sloegebied heet

Paragraaf Maatschappelijke frictie

Er wordt aangegeven dat er 10.000 mensen gehuisvest moeten gaan worden. Voor Hinkley Point C zijn momenteel al 18.000 mensen aan het werk, maar ja wij Nederlanders kunnen alles veel sneller en met minder mensen. Tenzij de technologieleverancier zijn eigen huisartsen/tandartsen/medische specialisten/verplegend personeel/veldhospitalen meeneemt, neemt de druk op de zorg immens toe, gelukkig maar voor een jaar of twintig.

Vanwege het waarborgingsbeleid mogen de bestaande dorpen qua inwoneraantal niet sterk uitbreiden indien er kerncentrales operationeel zijn, dus moet alle tijdelijke huisvesting na afloop van de bouw weer worden afgebroken of ze moeten voldoende ver weg gebouwd zijn wat weer consequenties heeft voor de doorlooptijd en kosten.

Paragraaf elektriciteitsnet

Het doet me goed te lezen dat we inmiddels een enorme inspanning op het gebied van energiebesparing hebben gedaan. Op bladzijde 12 van de reactienota is te lezen dat in 2050 er sprake is van een ruime verviervoudiging van het totale elektriciteitsaanbod ten opzichte van nu, terwijl op bladzijde 34 nog slechts sprake is van een verdubbeling in 2050. Ik zou zeggen goed bezig.

Paragraaf netcongestie

2 kerncentrales van 1600MW elk aansluiten op het hoogspanningsnet levert subiet netcongestie op, zeker op een locatie waar veel zon en wind aangesloten is of wordt.

Paragraaf systeemkosten

Er wordt gesteld dat:

> Kerncentrales leveren daarentegen een stabiele basislast, wat de behoefte aan dure flexibiliteitsopties kan reduceren.

Inderdaad kan, want er zal minimaal 1600MW regelbaar vermogen beschikbaar moeten zijn voor als een kerncentrale plotseling stil ligt. Dure hobby lijkt mij.

Daarnaast vraag ik me af hoe snel een kerncentrale op en af kan schalen. De Europese day-ahead markt gaat over op een kwartiermarkt om vraag en aanbod nog beter op elkaar af te stemmen.

De stroomprijzen op de markt zijn steeds vaker negatief omdat er een te groot aanbod is van stroom en te weinig vraag met name van de industrie. Nu is enige remedie om het aanbod te verlagen, door zonnepanelen en windmolens af te schakelen.

Vragen aan de minister:

- In hoeverre kan een kerncentrale meegaan in de kwartiermarkt?
- Bent u het mij eens dat de exploitatiekosten van een kerncentrale nadelig beïnvloed worden door negatieve stroomprijzen?

- Hoe gaat u voor regelbaar vermogen beschikbaar houden zodat het stroomnetwerk stabiel blijft bij een storing van een grote kerncentrale?

Paragraaf Aantasting landschap

De Borselse Voorwaarden Groep en de Provincie Zeeland hebben aangegeven tegen de komst van bovengrondse hoogspanningsverbindingen te zijn. Dus of u sluit de kerncentrales aan op ondergrondse verbindingen of u ziet af van de locaties in Zeeland.

Paragraaf Systeemkosten

Er wordt gesteld dat:

> Zo vergen hernieuwbare energiebronnen als wind en zon extra voorzieningen – denk aan regelbare opwek, interconnectie, vraagsturing en opslag – om de natuurlijke variabiliteit op te vangen.

Door hier een basislast van 3.2GW inflexibel vermogen aan toe te voegen verhogen deze kosten alleen maar. Deze extra kosten moeten dus aan de systeemkosten van kerncentrales worden toegevoegd, de centrales zijn immers de veroorzaker van de extra kosten.

Paragraaf flexibiliteit van kernenergie

Doordat het steeds vaker voorkomt dat er te veel hernieuwbare energie (wind en zon) wordt opgewekt en daardoor de stroomprijzen negatief worden, moeten kerncentrale of afgeschakeld worden, of helemaal uitgezet worden. EDF heeft wel enige ervaring met moduleren van haar kerncentrales, maar dat heeft nog al wat consequenties met name voor de levensduur en onderhoud van de centrales.

Het IAEA heeft zelfs nadelige effecten geïdentificeerd zoals:

- metaal moeheid
- corrosie
- voortijdige slijtage van onderdelen

Al met al zo flexibel is het nu ook weer niet.

5 Zienswijze concept NRD

Paragraaf Overwegingen kernenergie

In deze paragraaf wordt gesteld dat Nederland m.b.v. kernenergie onafhankelijker wordt van import van energie uit het buitenland.

Dat is in zekere zin wel zo maar het ligt toch wat genuanceerder: voor het bouwen en exploiteren van kerncentrales zijn we voor werkelijk alles; kennis, leveranciers, bouwers en import van brandstof volledig afhankelijk van het buitenland.

Paragraaf kerncentrales in de Nederlandse energie-mix

Braaf wordt gemeld dat Nederland in 2050 klimaatneutraal wil zijn. As je klimaatneutraal bent, dan draagt wat je doet niet bij aan de opwarming van de aarde. Dat betekent dat je als land, organisatie of bedrijf de broeikasgassen die je uitstoot, ook weer uit de lucht haalt bron KNMI.

- Bij de bouw van kerncentrales komt co_2 vrij, maar dat duurt maar zo'n jaar of 20.
- Bij de exploitatie vaan kerncentrales komt co_2 vrij bij:
  - het mijnen van uranium
  - het verrijken van uranium
  - de opslag van kernafval

Nu kan je als Nederlandse regering gewoon je ogen en oren sluiten voor de uitstoot die je veroorzaakt in het buitenland, maar helemaal netjes is dat niet.

En uiteraard mooie woorden: de overheid ziet een waardevolle rol voor kernenergie. Maar weer wordt met geen woord gerept wat de waardevolle rol behelst.

Paragraaf Waarom zijn nieuwe kerncentrales nodig?

het doel is om in 2040 een co_2 vrij energiesysteem te hebben. Maar dat is ten ene male onmogelijk met de bouw van 2 kerncentrales die pas jaren na 2040 operationeel zouden kunnen komen en zoals hierboven

geschetst toch noch co_2-uitstoot veroorzaken. Dat de industrie overgaat van fossiele brandstof naar elektriciteit is wensdenken. Veel grote energieslurpers hebben al aangegeven of naar waterstof of naar ammoniak over te gaan of te vertrekken uit Nederland. Dit laatste vooral ingegeven om dat energie veel te duur is in Nederland. En ja waterstof maken uit kernenergie is niet groen en daarnaast vele malen te duur.

Paragraaf Gebieden waarin locaties worden gezocht

Een van de veiligheidseisen waaraan we moeten denken is afstand tot woningen. Hierbij wil ik opmerken dat in ogenschouw genomen moet worden dat Borssele en de omliggende dorpen de dichtstbevolkte locatie is van de te onderzoeken locaties.

Paragraaf Generatie III+ kerncentrales als uitgangspunt

Hierin wordt gesteld dat:

> Eén van de redenen om te richten op generatie III+-reactoren, is omdat deze reactoren bewezen veilig zijn.

Sinds kort zijn er 2 van dit type kerncentrale aangesloten op een stroomnet. Dus je kan hooguit zeggen dat het ontwerp aan de huidige veiligheidsvoorschriften voldoet. Of de operatie ook veilig is, is momenteel nog niet "bewezen".

Er wordt gesteld dat:

> Deze keuze leidt door reeds opgedane ervaringen in andere landen ook tot het beter inschatten van de bouwkosten en planning.

Een mooi voorbeeld hiervan is Hinkley point C, een never ending story. De bouw begon in maart 2017 en de verwachting nu is dat in 2031 de bouw afgerond is. Let wel de planning schuift zo'n beetje elk jaar op. Voorafgaand aan de daadwerkelijke bouw zijn van 2008 t/m 2015 voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd, nadat alle vergunningen er waren.

Flamanville 3 kende maar 12 jaar vertraging. Olkiluoto 3 is ook zo'n succesnummer, de bouw begonnen in 2005 en is uiteindelijk in 2023 aan het stroomnet gehangen.

Kortom ja je kan betere inschattingen maken alleen jammer dat dat niet gedaan wordt, gezien de verwachte bouwduur en kosten.

O ja, EDF is zo overtuigd van generatie III+ kerncentrales, dat ze maar weer afzien van dit ontwerp en overstappen naar EPR2 centrales.

Er wordt geschreven:

> Ook wordt hen gevraagd een technische haalbaarheidsstudie uit te voeren.

en

> Tussentijds kan er informatie beschikbaar komen uit de technische haalbaarheidsstudies, zoals bijvoorbeeld informatie over de omvang van de centrales en werkterreinen.

en

> Deze informatie biedt mogelijk uitgangspunten die zoveel als mogelijk gebruikt zullen worden in de onderzoeken in deze procedure.

Volgens mij is de Technische haalbaarheidsstudie al afgerond immers een gedeelte hiervan plus de review is ter inzage gelegd. Daarnaast is informatie over omvang van centrales en werkterreinen niet beschikbaargesteld.

Ik hoop overigens ook dat de THS uitgangspunten bevat die gebruikt gaan worden, dit is weer zo'n voorbeeld van het vage taalgebruik waar deze cNRD vol van staat.

Paragraaf Benodigde ruimte in bouw- en gebruiksfase

Huisvesting buiten het bouwterrein met een campus van 700 woningen nabij het bouwterrein is toch wel een beperkt aantal om 10.000+ mensen te huisvesten.

Voor alle te onderzoeken locaties zal gelden, gezien de woon- en stikstofcrises in Nederland, dat in de omliggende gemeentes weinig tot geen leegstaande woningen zijn die eventjes aan 10.000 werknemers beschikbaar kunnen worden gesteld. Dus zeg 8000 woningen bouwen a 300.000 euro = 2,4 mld euro en de woningen kunnen nadat de centrales zijn opgeleverd weer worden afgebroken.

In ieder geval is er binnen het Sloegebied geen ruimte voor nieuwe grote parkeerterreinen, wegen, woningen en wat al dies meer en dat zal voor de overige lokaties ook wel gelden.

Paragraaf Uw mening over deze concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Er wordt gesteld dat:

> De onderzoeken voor het plan-MER en de IEA worden op een objectieve en gelijkwaardige manier uitgevoerd voor alle locaties.

Je moet toch wel over heel veel fantasie beschikken als je alle aspecten zoals die door de technologieleveranciers zijn opgesteld voor het Sloegebied, kan plotten op de overige locaties. Dit lijkt mij toch niet te doen.

Paragraaf Bevoegd gezag en initiatiefnemer

Er wordt geschreven dat na de locatiekeuze een bedrijf initiatiefnemer wordt. Ik wist niet dat KGG een bedrijf is, want voor zover bekend is er geen ander bedrijf dat zich in dit ongewisse avontuur wil storten.

Overigens vind ik de scheiding tussen de rollen van initiatiefnemer en bevoegd gezag zeer discutabel, het lijkt toch een beetje op vestzak, broekzak.

Sub-paragraaf Sloegebied

Daarvan is in ieder geval door de technologieleveranciers gezegd dat de ruimte volstrekt ontoereikend is.

Sub-paragraaf Maasvlakte II

Hierin wordt gesteld:

> Eventuele bouw van kerncentrales moet hiermee gewogen worden tegen de andere belangen van de zeehaven gebonden Maasvlakte II.

Mijns inziens zal voor elke locatie in een zeehaven, de zeehaven gebonden belangen moeten worden mee gewogen. Ik snap niet goed welke uitzondering er voor de Maasvlakte zou kunnen worden gemaakt.

Sub-paragraaf Milieuaspecten

Het plan-mer zal de aspecten moeten beoordelen in samenhang met alle andere initiatieven die in een locatie op stapel staan, bv meerdere ammoniakterminals, een lng terminal, wind van zee, windmolens op land, batterijopslag, waterstoffabrieken enz. Hierbij zal rekening moeten worden gehouden dat effecten vanuit verschillende projecten elkaar kunnen versterken.

Toekomstige ontwikkelingen

Wat ook een punt van aandacht is dat de exploitatie van kerncentrales pas over een jaar of 20 start en al die tijd zullen nieuwe initiatieven beoordeeld moeten worden op basis van de beoordeling van effecten die nu in deze MER-proceduren worden vastgesteld. Dit speelt vrij breed en geldt in principe ook voor alle milieu-aspecten die in tabel 6.3 staan opgesomd.

Je kan hier natuurlijk op 2 manieren mee omgaan:

1. Voordat de exploitatie gestart wordt, wordt wederom een MER-procedure gestart waarin onderzocht wordt of de kerncentrales in bedrijf kunnen worden gesteld maar dan op basis van de status van het milieu op dat moment
2. Je verbiedt, comfort waarborgingsbeleid, alle (economische) ontwikkelingen die invloed hebben op het milieu vanaf het moment dat een locatie definitief aangewezen is. Pas nadat de kerncentrales zijn opgestart kunnen weer nieuwe ontwikkelingen beoordeeld en eventueel opgestart worden.

Aspect Verkeer

In alle te onderzoeken locaties zullen nul-metingen gedaan moeten worden, op drukke momenten in het jaar.

Er moet rekening worden gehouden met verplaatsingen van de 10000+ werknemers.

- Wat betekent deze verkeerstoename voor:
  - het plaatselijke landbouw verkeer
  - het fietsverkeer, bijna nergens gescheiden fietspaden, scholieren moeten van de kleine dorpen naar scholen in iets grotere dorpen/stadjes
  - het plaatselijke woon-werk verkeer

- veiligheid van het wegennet, bv
  - ontbreken van verlichting
  - smalle wegen en dijken, doorgaans kunnen 2 auto's elkaar niet passeren zonder door de berm te moeten rijden
- het toch al drukke (vracht)verkeer van en naar de bestaande bedrijven in het Sloegebied

Paragraaf radioactief afval

Er wordt aangegeven dat er voor de locatiekeuze niet ingegaan wordt op de opslag van radioactief afval. Maar in Een planMER voor het Nationaal Programma Radioactief Afval en verbruikte splijtstoffen staat:

> Zodra de plannen concreter worden en een scherper beeld ontstaat van de productie van afval van nieuwe installaties, zal het beleid geëvalueerd worden. In de tussentijd wordt de stand van zaken van de hoeveelheden afval driejaarlijks bijgewerkt. De aanvraag voor een vergunning voor de oprichting van een installatie is pas compleet is als er routes voor al het radioactief afval bekend zijn, en de zogenaamde back-end-strategie, de omgang met verbruikte splijtstoffen en (hoogradioactief) afval uit een kernreactor, voor de installatie is uitgewerkt.

Dit betekent dus dat de milieu-effecten van radioactief afval beschouwd moeten worden in de plan-mer.

Paragraaf Wet aansprakelijkheid kernongevallen (Wako)

De bedragen die hier genoemd worden zijn wel extreem laag. Ik heb de wet er even op nageslagen maar bv de € 1,2 miljard lijkt een bedrag te zijn dat in 2012 is vastgesteld en lijkt ook niet geïndexeerd te zijn/worden. Het lijkt mij toch noodzakelijk dat deze bedragen aan de werkelijkheid worden aangepast.

Paragraaf Nationaal programma radioactief afval (NPRA)

Er wordt gesteld dat:

> Het programma richt zich op de minimalisatie van het ontstaan van radioactief afval en het veilig beheer ervan. Eveneens moet het onredelijke lasten voor toekomstige generaties beperken en zorgt het ervoor dat veroorzakers van radioactief afval de kosten dragen voor het beheer ervan.

De enige manier om het ontstaan van radioactief afval te minimaliseren is het niet creëren ervan. Dus niet nog meer hoog radioactief kernafval waarvan we niet weten wat we er mee aan moeten. Geen provincie wil het hebben binnen haar grenzen. Dwang uitoefenen is in mijn ogen onredelijk.

De kosten die het bergen en veilig beheer van hoog radioactief afval met zich meebrengen zullen dus door de nieuwe kerncentrales moeten worden opgebracht.

Volgende fase

In de volgende fase (mer-rapport) zal ook onderzocht moeten worden of:

- een potentiële beïnvloeding acceptabel is,
- normen overschreden worden
- drempels in beeld komen waarbij cumulatieve (gestapelde) effecten niet meer acceptabel zijn

Het gaat daarbij om effecten:

- door koelwaterlozing op de watertemperatuur,
- gevolgen van inzuiging van vis(larven) en plankton,
- gevolgen van lozingen van radioactieve en chemisch stoffen in de Westerschelde,
- cumulatieve gevolgen voor natuur door stikstofdepositie en invloed op het Zeeuws Natuur Netwerk

6 Zienswijze Samenvatting third-party-review, hoofdstuk 1

Het niveau van het vertalingen is weer tranentrekkend. Om eens een voorbeeldje te geven:

> Technically Feasible – Technically possible given no constraint on time and cost is applicable to the NPP Project.

is vertaald in:

> Technisch haalbaar - Technisch mogelijk zonder tijds- en kostenbeperkingen die van toepassing zijn op de kerncentrales.

Als je alleen de Nederlandse versie leest, kan je hier geen pindakaas van maken. Ik vraag me toch af of er niet iemand is die kan bedenken dat het iets professioneler overkomt als je documenten beschikbaar stelt waarin de materie in begrijpelijk Nederlands is opgeschreven.

Maar om even verder te gaan, een betere vertaling zou zijn:

> Technisch mogelijk, mits er geen tijd- en kostenbeperkingen gelden voor het kerncentraleproject

En om even op de inhoud over te gaan: **waar gaat dit over?** Moet ik nu echt lezen dat de technologieleveranciers zeggen dat zolang we ze maar alle tijd en onbeperkte financiële middelen geven die kerncentrales er ooit zouden kunnen gaan komen?

Tja, waarom stoppen we niet gewoon met dit project?

Paragraaf THS-uitvraag

> WS02 - Locatiespecifieke aspecten: richt zich op opties voor de indeling van de kerncentrale in relatie tot de locatie Borssele; locatiespecifieke aspecten van de kerncentrales, waaronder studies met betrekking tot het ontwerp, vergunningen, bouwbaarheid, grondwerken, funderingen, koelwateroplossingen en mobilisatie en voorbereidende werkzaamheden.

Dit werkspoor heeft zich dus alleen op de locatie Borssele gericht, en kan derhalve weinig of niets zeggen over de overige in beeld zijnde locaties. Deze studie zal dus toch eerst nog gedaan moeten worden als één van de beoordelingscriteria voor een locatiekeuze.

Paragraaf Resultaten THS

De opsomming die hier wordt gegevens is wel erg vaag. Omdat de THS zelf niet beschikbaar is gesteld is niet te beoordelen wat de effecten hiervan zijn. Bijvoorbeeld:

- Er zijn enkele van belangrijkste beperkingen geïdentificeerd die de bouw in Borssele kunnen beïnvloeden.
- Er is op hoog niveau inzicht gegeven in de bouwactiviteiten en ruimtevereisten

Welke zijn dat dan en wie krijgt hier inzicht in tijdens het participatieproces?

Wat wel duidelijk is dat de ANVS de VOBK niet op orde heeft. Zij leven nog in de oude kerncentrale wereld.

Blz 15

Hier wordt gesteld dat de voorgestelde oplossingen wel technisch haalbaar zijn maar dat de huidige locatie **geen levensvatbare locatie** is:

- De ruimte is te klein, dit kan alleen maar opgelost worden door een aantal bedrijven in de directe omgeving van de beoogde ruimte te sluiten of te verplaatsen, want **bouwen/voorbereiden/werken/opslagruimte/tijdelijke gebouwen/verblijfsruimte buiten het Sloegebied is geen optie**.
- De ruimte is te veel versnipperd, dit kan grote invloed hebben op bouwkosten en planning, dus maakt het onnodig duur
- de benodigde ruimte zou 3 tot 5 keer groter zijn dan de uiteindelijke ruimte ingenomen door de 2 centrales. Die ruimte is er gewoonweg niet in het Sloebebied

Blz 17

Er wordt gesteld dat er zo'n 10.000 mensen op de bouwplaats rondlopen. Als dit echt zo is en de werkzaamheden 7*24 uur doorgaan dan is er een veelvoud van het aantal bouwvakkers nodig die allemaal gehuisvest dienen te worden inclusief de gezinnen die deze mensen meenemen.

Nu staan er in Zeeland best wel een aantal woningen leeg, maar om deze aantallen mensen te huisvesten hebben we een stad nodig zo groot als Middelburg met scholen, gezondheidszorg, sport en recreatie mogelijkheden, enz. Dit is volkomen onrealistisch op de locatie in Borssele.

Blz 20

Er wordt gesteld dat:

> Significante kansen voor lokale bedrijven (bestaande en nieuwe)

Dit is volkomen in tegenspraak met datgene dat gesteld wordt op bladzijde 17 laatste bullit, hierin is namelijk geschreven dat het er een risico is met betrekking tot het vermogen van elk van de drie technologieleveranciers

om met een Nederlandse toeleveringsketen te werken.

> Verbeteringen aan de lokale infrastructuur en diensten die nodig zijn voor het project en die ook de lokale gemeenschap ten goede komen

Hoezo verbeteringen aan de lokale infrastructuur? Dit gaat ten koste van het landschap en landbouwgronden. We willen juist een betere Sloerand om de industrie nog meer aan het zicht van de Sloedorpen te onttrekken.

> Overeenstemming over een pakket maatregelen om de lokale gevolgen te mitigeren door invloed uit te oefenen op het BIS-proces, bijvoorbeeld (dubbele beglazing, landschapsarchitectuur, geluidsschermen, etc.).

Klinkt allemaal leuk maar hebben jullie überhaupt een idee over de opbouw van het woningenbestand van de Sloedorpen. Ik heb het even voor jullie opgezocht op Allecijfers.nl en dan blijkt dat 1913 van de 2933 woningen een bouwjaar hebben van voor 1980 waarvan 254 van voor 1900. Dus ik zou zeggen onbegonnen werk en alleen dubbelglas gaat echt geen geluidsoverlast tegen daar moet wel wat meer voor gebeuren. Dus er ontstaat zeer ernstige overlast voor ± 60% van de bevolking in de sloedorpen.

Blz 25

Hier staat geschreven:

> R8.3 - Aanbevolen wordt dat, ter ondersteuning van de locatiekeuze, het conceptontwerp van de inlaat en afvoer van koelwater door de owner wordt ontwikkeld

Ten eerste snap ik niet dat KGG zich deze actie in haar schoenen heeft laten schuiven, wij hebben in Nederland absoluut geen ervaring met dit soort werk, er is geen ingenieursbureau die dit kan en dan moet het ook nog voor 7 locaties gedaan worden om een goede afweging te kunnen maken tussen de verschillende locaties.

Ten tweede ontstaat hierdoor een belangenverstrengeling tussen de owner (KGG), die verantwoordelijk is voor het ontwerp, en het bevoegd gezag van dit project (KGG), die het ontwerp uiteindelijk moet beoordelen gedurende de mer-procedure. Dit lijkt mij niet echt objectief en deze situatie is ongewenst.

Ten derde is het niet ondenkbaar dat er conflicten gaan ontstaan tussen de bouwer van de kerncentrales en de ontwerper/bouwer van de afvoer/inlaat, lees KGG, in latere fases van het traject.

7 Zienswijze Samenvatting third-party-review, hoofdstuk 8

Ook in dit document weer de meest bizarre zinsconstructies of onzinnige opmerkingen. Een voorbeeldje op bladzijde 3:

> De beschikbaarheid van koelwater ligt meestal dicht bij maar niet op het kritieke pad, maar is voor twee van de technologische oplossingen essentieel om splijtstof naar de locatie te brengen.

Ik weet niet hoe serieus KGG zijn werk doet, maar wat hier staat slaat natuurlijk echt nergens op. Volgens mij wordt er door niemand echt inhoudelijk naar de opgeleverde THS en TPR gekeken anders hadden dit soort onwaarheden er toch uit moeten komen, hoop ik.

Hoe hoog het waarheidsgehalte van het cNRD en bijbehorende documenten is, zullen we waarschijnlijk nooit te weten komen, maar dit voorspelt niet veel goeds.

De positieve effecten die genoemd zijn in tabel 1 zijn toch wel wat vreemd:

- De locatie wordt al gebruikt door nucleaire faciliteiten
  - Dit is in tegenspraak met eerdere opmerkingen dat het in de buurt hebben van nucleaire faciliteiten technische uitdagingen en risico's met zich meebrengt
- Kustlocatie vereist geen koeltorens. Dit is nog niet onderzocht dus een zeer voorbarige uitspraak
- Bestaand locatieonderzoek en milieugegevens beschikbaar.
  - Dat moet dan wel zeer oud zijn
- Nabijheid van een grote stad (Rotterdam) op ongeveer 1,5 uur rijden.
  - Ik zie niet in welk positief effect Rotterdam heeft op de bouw van 2 kerncentrales in Borssele, het leidt alleen maar af
- Bestaande spoorverbinding
  - Hoezo is dit positief. Als de spoorverbinding veel intensiever gebruikt moet gaan worden voor het vervoeren van allerlei bouwmaterialen dan kan het personenvervoer wel stilgelegd worden, daar is dan geen ruimte meer voor
- Nieuwe netaansluiting voor offshore-windenergie kan nieuwe kerncentrales accommoderen.
  - Dit is klinkklare onzin. het zit elkaar alleen maar in de weg. Denk aan financieel vlak, netcongestie en stroom-markt.

Wat ook opvalt is dat het aantal negatieve punten in deze tabel vele malen hoger is dan het aantal positieve. Geeft toch ook te denken.

8 Overige aspecten die nader onderzocht moeten worden

Het dokument Aanvulling milieueffectrapport wijziging kernenergiewet bevat een groot aantal aspecten die ook tbv de bouw van kerncentrales moeten worden onderzocht met name voor de locaties EPZ Noord en Thermphos omdat hier direct versterkende effecten zijn te verwachten van 3 operationele kerncentrales op zeer kleine afstand van elkaar.

Een ander in het oog springend aspect is dat er ruimte beschikbaar moet blijven voor de ontmanteling van KCB en een eventuele koeltoren voor KCB. Dit wordt uiteraard ernstig belemmerd of zelfs onmogelijk gemaakt door het bouwen van nieuwe kerncentrales direct aansluitend aan de KCB. Ook hierdoor wordt de beschikbare ruimte die KGG denkt te hebben voor de bouw van 2 kerencentrales weer een flink stuk kleiner gemaakt.

Kerncentrales hebben noodkoelsystemen voor als het primaire koelsysteem uitvalt. Deze noodkoelsystemen onttrekken zoetwater uit de omliggende polders, waardoor deze nog verder verzilten. Onderzocht zal moeten worden wat de effecten op de omliggende polders en dus de landbouw zijn, waarbij rekening gehouden moet worden dat er al grote zoetwater problemen bestaan in de nabije omgeving van het Sloegebied.

Verzonden: 6/16/2025 7:48:59 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/16/2025 7:51:40 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Deze situatie is onveilig voor omwonenden. De ramp bij Fukushima is een gebied van 30km onbewoonbaar verklaard.

Daarnaast zal het voor het gebied [redacted] alles minder aantrekkelijk worden. [redacted] is juist in opkomst.

Schonere lucht met Maasvlakte 2 is sowieso een wens.

Verzonden: 6/16/2025 7:59:10 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het plaatsen van een kerncentrale binnen een straal van 30 km bij een dichtbevolkte omgeving is een schande. Zeker als er feiten voor ons liggen waaruit blijkt dat een hele bevolking binnen die straal is weggevaagd! Er moeten andere alternatieven zijn

Verzonden: 6/16/2025 8:44:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Via deze weg wil ik mijn zorgen uitspreken over de mogelijke vestiging van twee kerncentrales op de Maasvlakte 2, onderdeel van het havengebied van Rotterdam.

Hoewel ik erken dat kernenergie een rol kan spelen in de transitie naar een duurzamere energievoorziening, maak ik mij ernstige zorgen over de veiligheid van deze specifieke locatiekeuze. De haven van Rotterdam is een vitale infrastructuur voor Nederland én Europa. Dagelijks vinden hier essentiële logistieke, economische en industriële processen plaats. Juist omdat dit gebied vitaal is, en daardoor potentieel een doelwit kan zijn voor kwaadwillenden of extra kwetsbaar bij calamiteiten, is het onbegrijpelijk en zorgwekkend dat overwogen wordt om op deze plek een kerncentrale te bouwen.

Een incident met een kerncentrale op deze locatie zou niet alleen directe gevolgen hebben voor de volksgezondheid, maar ook de werking van de Rotterdamse haven — en daarmee een belangrijk deel van de nationale economie — volledig kunnen ontwrichten. De combinatie van een kerncentrale met een strategisch en dichtbevolkt havengebied maakt de locatie veiligheidstechnisch risicovol.

Daarnaast wil ik de volgende punten onder de aandacht brengen:

1. Bevolkingsdichtheid op iets langere afstand: Hoewel de Maasvlakte voldoet aan de eisen van het Rijk binnen een straal van 1 tot 5 km, wonen er in een straal van 20 km ruim 250.000 mensen. Gezien ervaringen zoals in Fukushima, waar tot 30 km rondom de centrale ontruimd moest worden, zou bij de beoordeling van een locatie niet strikt aan de 5 km-norm moeten worden vastgehouden.

2. Politieke beïnvloeding van locatiekeuze: Het baart mij zorgen dat de uiteindelijke locatie sterk afhankelijk lijkt van politieke overwegingen, in plaats van objectieve criteria. Zo wordt de Eemshaven mogelijk afgeschreven op basis van lokale weerstand, terwijl vergelijkbare weerstand in Zuid-Holland nauwelijks wordt erkend of geadresseerd.

3. Matige informatievoorziening aan omwonenden: Veel bewoners in de regio zijn niet of nauwelijks op de hoogte van deze plannen, en daarmee ook niet van hun mogelijkheden tot inspraak. Dit doet afbreuk aan het democratisch proces en de legitimiteit van de locatiekeuze.

Gelet op het bovenstaande verzoek ik u dringend om de Maasvlakte 2 niet verder te overwegen als potentiële locatie voor een kerncentrale, en de veiligheid van de haven, de bewoners en de nationale infrastructuur voorop te stellen bij de uiteindelijke besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/16/2025 9:27:35 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben tegen de bouw van een kerncentrale op de locatie Maasvlakte. De locatie is hemelsbreed veel te dichtbij Monster en de gemeente Westland waar ik woon met 117000 andere inwoners. Regelmatig dalen er nu al grote vuil deeltjes van de Maasvlakte op mijn dakraam. Daarnaast worden er in het Westland een groot gedeelte van onze voeding zoals groenten, fruit en ook planten en bloemen gekweekt zowel voor Nederland als voor buitenlandse export. Met de komst van een kerncentrale op deze locatie en de regelmatige wind uit het zuid westen vind ik dit een veel te groot risico voor de volksgezondheid, leefomgeving en het milieu, ook zal de aanwezigheid van een kerncentrale de waarde van onroerend goed in de omgeving negatief beïnvloeden, de economie van de regio Westland en export van voeding, bloemen en planten in Nederland. Ik weet nog uit m'n jeugd dat we na de ramp in Tjernobyl in Nederland zelfs geen spinazie mochten eten van het land omdat de hogere luchtlagen deeltjes meenemen die over lange afstanden neerdalen.

Hopende dat u een negatief advies uitbrengt over de bouw van een nieuwe kerncentrale op de lactatie Maasvlakte.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/16/2025 10:00:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw

Afgelopen dinsdag was ik aanwezig bij de informatiebijeenkomst in [redacted]. Hoewel kernenergie één van de mogelijkheden is die kan bijdragen aan een duurzamere energievoorziening, is er wel e.e.a. op te merken over de procedure m.b.t de locatiekeuze.

1. Bij de selectie van de locaties die op dit moment onderzocht worden, is o.a. gekeken bevolkingsdichtheid in de omgeving. Daarbij is de voorwaarde dat er binnen 1 km van de centrale geen bewoning mag zijn en binnen 5 km van de centrale max 5000 mensen. De Maasvlakte 2 voldoet aan deze voorwaarde. Kijkt men echter iets verder dan de gestelde 5 km dan wonen er in een straal van 20km meer 250.000 mensen rondom de aangewezen locatie. Gekeken naar ervaringen in het verleden is het verstandig om naar een groter gebied te kijken (na de ramp in Fukishima is bijvoorbeeld een gebied in een straal van 30km onbewoonbaar verklaard).

2. De uiteindelijke locatie blijkt een politieke keuze. Het ministerie van Groene Groei adviseert alleen. Voorbeeld: De gemeente Groningen heeft aangegeven niet mee te werken aan eventuele plannen voor kerncentrales in de Eemshaven (i.v.m. weerstand bij bewoners). In reactie hierop heeft de minister al laten weten dat bij gelijke geschiktheid van locaties, de locatie Eemshaven zal afvallen. De locatiekeuze zou het gevolg moeten zijn van objectiviteit waarbij gekeken wordt naar de geschiktheid o.b.v. van verschillende factoren zoals bevolkingsdichtheid, milieu- en andere effecten en niet afhankelijk moeten zijn van politieke voorkeuren.

3. De informatievoorziening .m.b.t. het voortraject is matig. Veel mensen in de omgeving zijn niet op de hoogte van de plannen. Bewoners in de omgeving zouden actiever moeten worden geinformeerd en worden gewezen op mogelijkheden voor inspraak (bijvoorbeeld per brief).

Met vriendelijke groet, [redacted]

Verzonden: 6/17/2025 9:23:50 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Markstraat
Huisnummer: 7
Postcode: 9990
Woonplaats: Maldegem
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Politiek
(Mede) namens:
Organisatie: Lokaal Bestuur Maldegem

Zienswijze/reactie

Het college van burgemeester en schepenen van Maldegem beslist om op basis van onderstaande overwegingen om een

ongunstig advies uit te brengen.

Het college van burgemeester en schepenen pleit voor het versneld investeren in duurzame energiebronnen

en innovatieve technologieën. Als kernenergie nog een rol moet spelen, zou deze zo beperkt en kort

mogelijk moeten zijn, enkel als tijdelijke brug in de transitie naar een koolstofarme toekomst en dus volledig

duurzame energievoorziening.

1. Onduidelijkheid betreffende einddoel

Naast de 2 nieuwe kerncentrales die momenteel ter discussie liggen, plant de Nederlandse regering tegen

2050 nog eens een verdubbeling van de productie aan kernenergie t.o.v. 2035 (7000 MW t.o.v. 3500 MW).

Het is niet duidelijk uit welke kerncentrales deze extra energie zal komen. Worden er tegen 2050 opnieuw

nieuwe centrales gepland en gebouwd?

Niettegenstaande er een participatieproces gehouden wordt, lijkt vooral de locatie in Borssele reeds

beslist. De technische haalbaarheidsstudie onderzoekt enkel of de ontwerpen geschikt zijn voor de site te

Borssele. Deze locatie situeert zich op amper 20 km van het Meetjesland (waar ook Maldegem gelegen is) in

België. De Nederlandse overheid is zich bewust van het feit dat een deel van de studie, bij uiteindelijke

keuze voor een andere locatie, opnieuw zal moeten worden uitgevoerd. Dit doet de vrees groeien dat er niet

echt kan onderhandeld worden over de locatie en maximaal zal gepoogd worden Borssele als eindlocatie te

valideren.

2. Gezondheid en veiligheid

De veiligheid van een kerncentrale en de risico's die gepaard gaan met potentiële nucleaire ongevallen zijn

verontrustend, wanneer we kijken naar de geschiedenis van nucleaire incidenten.

Het verlengen van de operationele levensduur van een verouderde kerncentrale brengt onvermijdelijk

verhoogde veiligheidsrisico's met zich mee. Technologische veroudering, mogelijke slijtage van

materialen en systemen, en de toenemende kans op incidenten vormen een risico voor de volksgezondheid

en het milieu.

In 2010 werden de plannen van commerciële partijen om een nieuwe kerncentrale te bouwen volledig

verlaten omwille van het feit dat er nog te veel onzekerheden waren, zowel economische onzekerheden

maar ook onzekerheden qua veiligheid. Het lijkt vreemd dat deze onzekerheden ondertussen allemaal

zekerheden zouden zijn geworden. Hierover werd geen duidelijkheid gegeven in de eerste stap

'Kennisgeving voornemen en participatie'. De vraag is in hoeverre dit in volgende documenten verder

gedetailleerd zal worden.

3. Milieuoverwegingen

Er is weinig zicht op de transportbewegingen van splijtstofelementen en radioactief afval en de

maatregelen bij crisissituaties. Ondanks de claims van de lage CO2-uitstoot zijn de risico's en de gevolgen

voor het milieu niet te negeren. De opslag en verwerking van nucleair afval blijven een groot probleem dat

nog steeds geen definitieve oplossing heeft. Radioactief afval wordt eerst voor 100 jaar bovengronds

gestockeerd, waarna een ondergrondse eindberging plaats vindt. Waar deze eindberging zal gebeuren en

welke gevolgen dit zal hebben op het leefmilieu is onduidelijk. Ook zal de hoeveelheid radioactief afval hoogradioactief afval blijft tienduizenden jaren gevaarlijk.

4. Alternatieve energiebronnen

Om de opwarming van de aarde te beperken, moet er vóór 2030 de helft minder CO2 worden uitgestoten

t.o.v. 1990. De bouw van een nieuwe kerncentrale duurt minstens tot 2035. Zelfs als er een kerncentrale

wordt bijgebouwd, moet energie in de tussentijd CO2-neutraal worden opgewekt, zoniet wordt het onmogelijk

om de uitstoot te halveren tegen 2030.

In de afgelopen jaren is er een significante toename geweest in de beschikbaarheid en efficiëntie van

hernieuwbare energiebronnen zoals wind-, zonne- en waterkracht. De investeringen in deze technologiën

hebben geresulteerd in een kostenverlaging, waardoor hernieuwbare energie nu een levensvatbaar en

economisch aantrekkelijk alternatief is. Door te kiezen voor duurzame energiebronnen kunnen zowel de

energietransitie bevorderd als de afhankelijkheid van kernenergie verminderd worden. De transitie naar

alternatieve energiebronnen biedt een haalbaar, veilig en duurzaam alternatief voor kernenergie. De

Belgische windparken in de Noordzee vertegenwoordigen momenteel een geïnstalleerd vermogen van 2.262

MW, goed voor 10% van de totale elektriciteitsvraag in België. Er wordt een verdrievoudiging voorzien tegen

2030. Nederland beschikt over veel meer oppervlakte Noordzee. Het is onbegrijpelijk dat Nederland nog

steeds inzet op kernenergie in plaats van op alternatieve energiebronnen.

5. Beschermingen Westerschelde

De Westerschelde kent verschillende Europese beschermingen: Vogel- en habitatrichtlijngebied, Natura

2000, waardevol cultuurlandschap, landschapspark, maatregelen tot natuurherstel...

Door de bouw van een nieuwe kerncentrale te Borssele wordt gevreesd voor al deze beschermingen.

6. Economische overwegingen

Hoewel kernenergie momenteel een belangrijk deel van de energieproductie vertegenwoordigt, zijn de

kosten voor het verlengen van de levensduur van de kerncentrale significant. Kortetermijnkosten

worden vermeden, daarentegen zijn de kosten voor het beheer van kernafval en de ontmanteling van de

centrale hoog. In vergelijking met de snel dalende kosten van hernieuwbare energie, is het economisch

gezien verstandiger om te investeren in duurzame energieprojecten die op lange termijn zowel goedkoper

als veiliger zijn. Bovendien hebben kerncentrales een beperkte flexibiliteit in snel op- en afschalen, wat een

nadeel kan zijn in een energiemarkt met steeds meer fluctuaties door hernieuwbare energiebronnen. Het

blijven investeren in kernenergie zou de ontwikkeling en uitrol van hernieuwbare energiebronnen

kunnen vertragen, terwijl juist daar de toekomst ligt. De middelen die naar het verlengen van de

kerncentrale gaan, zouden wellicht effectiever kunnen worden ingezet in duurzame technologieën die minder

risico's met zich meebrengen en echt toekomstbestendig zijn.

7. Wijze van raadpleging en publieke opinie

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ligt ter inzage, en de kennisgeving ervan werd

gepubliceerd in de staatscourant en in huis-aan-huisbladen. Er werden webinars, werksessies en

informatiebijeenkomsten gehouden. Echter werden de inwoners van Maldegem / het Meetjesland hiervan

niet op de hoogte gebracht of werd er ook niet gevraagd aan het lokaal bestuur Maldegem om de inwoners

hierover te informeren. We vragen om expliciet als lokaal bestuur Maldegem op de hoogte gehouden te

worden van verdere stappen, alsook om de inwoners van Maldegem / het Meetjesland eveneens te

informeren en te bevragen over het project.

De verlenging van de kerncentrale te Borssele stuit op aanzienlijke maatschappelijke weerstand. Veel

omwonenden, milieuorganisaties en burgers maken zich zorgen over de potentiële gevolgen voor hun

gezondheid en leefomgeving. Er is algemeen een breed maatschappelijk debat gaande over

kernenergie, waarbij het merendeel van de bevolking zich zorgen maakt over de veiligheid en de lange

termijn gevolgen van deze techniek. Als college is het belangrijk om de stem van de inwoners te laten

meewegen in de beslissing.

105218819_10868102_Afschrift_CBS_10-06-2025_Kerncentrales_Borssele_(NL)_reactie_concept-NRD_202502233.pdf

maldegem

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN
ARRONDISSEMENT GENT-EEKLO

GEMEENTE MALDEGEM

BESLISSING VAN HET SCHEPENCOLLEGE
GENOMEN IN ZITTING VAN 10 JUNI 2025

Aanwezig:
Burgemeester : [redacted]
Schepenen : [redacted]
Algemeen directeur : [redacted]
Verontschuldigd:
Schepenen : [redacted]

ONGUNSTIG ADVIES VAN LOKAAL BESTUUR MALDEGEM (BELGIË) OP DE CONCEPT NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU (NRD) VAN HET PROJECT NIEUWBOUW KERNCENTRALES BORSSELE (NEDERLAND)

Juridische gronden

- Het langer openhouden van de bestaande kerncentrale en de bouw van (een) nieuwe kerncentrale(s) te Borssele (Nederland) - ongunstig advies, collegebeslissing van 24 september 2024.

Feiten

- Het kabinet in Nederland wil dat de kerncentrale Borssele na 2033 openblijft. Om dat mogelijk te maken moet als eerste stap de Kernenergiewet in Nederland worden aangepast. In artikel 15a van de Kernenergiewet staat nu dat de Kerncentrale Borssele na 31 december 2033 geen kernenergie meer mag vrijmaken. Daarnaast staat er dat een vergunningaanvraag bij de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) niet in behandeling genomen zal worden. Het kabinet wil dit artikel aanpassen. De ministeries van Infrastructuur en Waterstaat en Klimaat en Groene Groei in Nederland werken samen aan dit wetsvoorstel.
- In 2023 zijn de kaders voor het milieuonderzoek vastgelegd in een notitie reikwijdte en detailniveau. Op basis van die kaders zijn de huidige milieueffecten van kerncentrale Borssele onderzocht en vastgelegd in een milieueffectrapport.
- Het college van burgemeester en schepenen heeft op 29 maart 2024 een reactie per brief overgemaakt op het voornemen en voorstel voor participatie tot de nieuwbouw van twee kerncentrales te Borssele op het grondgebied Nederland. Deze reactie werd geregistreerd met het registratienummer 202402521.
- Het college van burgemeester en schepenen gaf op 24 september 2024 een ongunstig advies met betrekking tot het langer openhouden van de bestaande kerncentrale en de bouw van (een) nieuwe kerncentrale(s) te Borssele (Nederland). Dit advies werd overgemaakt naar de bevoegde instanties en kreeg het registratienummer 101662547. Lokaal bestuur Maldegem ontving nog geen reactie op dit doorgestuurde ongunstig advies.
- Lokaal bestuur Maldegem ontving op 19 mei 2025 een brief (zie bijlage) van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (Nederland) die verwijst naar een antwoord op onze reactie met registratienummer 202402521 (daterend van 29 maart 2024) in het document 'Reactienota Voornemen en voorstel voor participatie — Nieuwbouw Kerncentrales' op www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales en in bijlage. Het antwoord op de brief van Maldegem is terug te vinden op p. 275-277 van het document in bijlage.
- Het document 'concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau' (concept-NRD) ligt nu ter inzage van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025. Tijdens deze periode kan Lokaal Bestuur Maldegem reageren door een reactie in te dienen bij voorkeur via het digitale reactieformulier, of per post / mondeling / per telefoon (niet per mail).
- Lokaal bestuur Maldegem wenst op deze documenten te reageren door het ongunstig advies dat gegeven werd op 24 september 2024 te herhalen.

Argumentatie - reactie

- In Zeeland (Nederland) zijn er plannen om de bestaande kernreactor te Borssele langer open te houden, en bovendien uit te breiden met 2 nieuwe centrales. Als lokaal bestuur uit het Meetjesland (België) kijken we met grote bezorgdheid naar deze mogelijke ontwikkeling.
- De kerncentrale te Borssele heeft een elektrisch vermogen van 485 MW elektriciteit, genoeg om 1 miljoen huizen van stroom te voorzien. In totaal is dit ongeveer 3% van de elektriciteit die Nederland jaarlijks verbruikt. Die kerncentrale zou in principe op 31 december 2033 sluiten nadat ze 60 jaar heeft gedraaid (= wettelijk bepaald). Momenteel is er een procedure lopende om die wet te wijzigen, de kerncentrale langer open te houden én twee nieuwe centrales te bouwen - samen goed voor 2000 tot 3300 MW aan bijkomende elektriciteit.
- Er is een grote bezorgdheid omtrent deze plannen, zowel bij het beleid als bij de bevolking. De bezorgdheden hebben vooral te maken met hinder en veiligheidsrisico's tijdens de bouwwerken en de uitbating, en met de opslag van radioactief afval.

Besluit

eenparig

Artikel 1:
Het college van burgemeester en schepenen beslist om op basis van onderstaande overwegingen om een ongunstig advies uit te brengen.
Het college van burgemeester en schepenen pleit voor het versneld investeren in duurzame energiebronnen en innovatieve technologieën. Als kernenergie nog een rol moet spelen, zou deze zo beperkt en kort mogelijk moeten zijn, enkel als tijdelijke brug in de transitie naar een koolstofarme toekomst en dus volledig duurzame energievoorziening.

1. **Onduidelijkheid betreffende einddoel**

Naast de 2 nieuwe kerncentrales die momenteel ter discussie liggen, plant de Nederlandse regering tegen 2050 nog eens een verdubbeling van de productie aan kernenergie t.o.v. 2035 (7000 MW t.o.v. 3500 MW). Het is niet duidelijk uit welke kerncentrales deze extra energie zal komen. Worden er tegen 2050 opnieuw nieuwe centrales gepland en gebouwd?
Niettegenstaande er een participatieproces gehouden wordt, **lijkt vooral de locatie in Borssele reeds beslist**. De technische haalbaarheidsstudie onderzoekt enkel of de ontwerpen geschikt zijn voor de site te Borssele. Deze locatie situeert zich op amper 20 km van het Meetjesland (waar ook Maldegem gelegen is) in België. De Nederlandse overheid is zich bewust van het feit dat een deel van de studie, bij uiteindelijke keuze voor een andere locatie, opnieuw zal moeten worden uitgevoerd. Dit doet de vrees groeien dat er niet echt kan onderhandeld worden over de locatie en maximaal zal gepoogd worden Borssele als eindlocatie te valideren.

2. **Gezondheid en veiligheid**

De veiligheid van een kerncentrale en de risico's die gepaard gaan met potentiële nucleaire ongevallen zijn verontrustend, wanneer we kijken naar de geschiedenis van nucleaire incidenten.
Het verlengen van de **operationele levensduur van een verouderde kerncentrale brengt onvermijdelijk verhoogde veiligheidsrisico's** met zich mee. Technologische veroudering, mogelijke slijtage van materialen en systemen, en de toenemende kans op incidenten vormen een risico voor de volksgezondheid en het milieu.
In 2010 werden de plannen van commerciële partijen om **een nieuwe kerncentrale** te bouwen volledig verlaten omwille van het feit dat er nog te veel onzekerheden waren, zowel economische onzekerheden maar ook **onzekerheden qua veiligheid**. Het lijkt vreemd dat deze onzekerheden ondertussen allemaal zekerheden zouden zijn geworden. Hierover werd geen duidelijkheid gegeven in de eerste stap 'Kennisgeving voornemen en participatie'. De vraag is in hoeverre dit in volgende documenten verder gedetailleerd zal worden.

3. **Milieuoverwegingen**

Er is weinig zicht op de **transportbewegingen van splijtstofelementen en radioactief afval** en de maatregelen bij crisissituaties. Ondanks de claims van de lage CO2-uitstoot zijn de risico's en de gevolgen voor het milieu niet te negeren. De opslag en verwerking van nucleair afval blijven een groot probleem dat nog steeds geen definitieve oplossing heeft. Radioactief afval wordt eerst voor 100 jaar bovengronds gestockeerd, waarna een ondergrondse eindberging plaats vindt. Waar deze eindberging zal gebeuren en welke gevolgen dit zal hebben op het leefmilieu is onduidelijk. Ook zal de hoeveelheid radioactief afval

enorm toenemen. Dit is in strijd is met het streven naar een duurzame en circulaire economie. Het hoogradioactief afval blijft tienduizenden jaren gevaarlijk.

4. Alternatieve energiebronnen

Om de opwarming van de aarde te beperken, moet er vóór 2030 de helft minder CO_2 worden uitgestoten t.o.v. 1990. De bouw van een nieuwe kerncentrale duurt minstens tot 2035. Zelfs als er een kerncentrale wordt bijgebouwd, moet energie in de tussentijd CO_2-neutraal worden opgewekt, zoniet wordt het onmogelijk om de uitstoot te halveren tegen 2030.
In de afgelopen jaren is er een significante toename geweest in de beschikbaarheid en efficiëntie van hernieuwbare energiebronnen zoals wind-, zonne- en waterkracht. De investeringen in deze technologiën hebben geresulteerd in een kostenverlaging, waardoor hernieuwbare energie nu een levensvatbaar en economisch aantrekkelijk alternatief is. Door te kiezen voor duurzame energiebronnen kunnen zowel de energietransitie bevorderd als de afhankelijkheid van kernenergie verminderd worden. **De transitie naar alternatieve energiebronnen biedt een haalbaar, veilig en duurzaam alternatief voor kernenergie**. De Belgische windparken in de Noordzee vertegenwoordigen momenteel een geïnstalleerd vermogen van 2.262 MW, goed voor 10% van de totale elektriciteitsvraag in België. Er wordt een verdrievoudiging voorzien tegen 2030. Nederland beschikt over veel meer oppervlakte Noordzee. Het is onbegrijpelijk dat Nederland nog steeds inzet op kernenergie in plaats van op alternatieve energiebronnen.

5. Beschermingen Westerschelde

De Westerschelde kent verschillende Europese beschermingen: Vogel- en habitatrichtlijngebied, Natura 2000, waardevol cultuurlandschap, landschapspark, maatregelen tot natuurherstel…
Door de bouw van een nieuwe kerncentrale te Borssele wordt gevreesd voor al deze beschermingen.

6. Economische overwegingen

Hoewel kernenergie momenteel een belangrijk deel van de energieproductie vertegenwoordigt, zijn de **kosten voor het verlengen van de levensduur van de kerncentrale significant**. Kortetermijnkosten worden vermeden, daarentegen zijn de kosten voor het beheer van kernafval en de ontmanteling van de centrale hoog. In vergelijking met de snel dalende kosten van hernieuwbare energie, is het economisch gezien verstandiger om te investeren in duurzame energieprojecten die op lange termijn zowel goedkoper als veiliger zijn. Bovendien hebben kerncentrales een beperkte flexibiliteit in snel op- en afschalen, wat een nadeel kan zijn in een energiemarkt met steeds meer fluctuaties door hernieuwbare energiebronnen. **Het blijven investeren in kernenergie zou de ontwikkeling en uitrol van hernieuwbare energiebronnen kunnen vertragen,** terwijl juist daar de toekomst ligt. De middelen die naar het verlengen van de kerncentrale gaan, zouden wellicht effectiever kunnen worden ingezet in duurzame technologieën die minder risico's met zich meebrengen en echt toekomstbestendig zijn.

7. Wijze van raadpleging en publieke opinie

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ligt ter inzage, en de kennisgeving ervan werd gepubliceerd in de staatscourant en in huis-aan-huisbladen. Er werden webinars, werksessies en informatiebijeenkomsten gehouden. Echter werden de inwoners van Maldegem / het Meetjesland hiervan niet op de hoogte gebracht of werd er ook niet gevraagd aan het lokaal bestuur Maldegem om de inwoners hierover te informeren. **We vragen om expliciet als lokaal bestuur Maldegem op de hoogte gehouden te worden van verdere stappen, alsook om de inwoners van Maldegem / het Meetjesland eveneens te informeren en te bevragen over het project.**

De verlenging van de kerncentrale te Borssele stuit op aanzienlijke maatschappelijke weerstand. Veel omwonenden, milieuorganisaties en burgers maken zich zorgen over de potentiële gevolgen voor hun gezondheid en leefomgeving. Er is **algemeen een breed maatschappelijk debat gaande over kernenergie**, waarbij het merendeel van de bevolking zich zorgen maakt over de veiligheid en de lange termijn gevolgen van deze techniek. Als college is het belangrijk om de stem van de inwoners te laten meewegen in de beslissing.

NAMENS HET SCHEPENCOLLEGE:

[redacted]

Burgemeester
Koenraad De Ceuninck

VOOR EENSLUIDEND UITTREKSEL

[redacted]

Burgemeester
Koenraad De Ceuninck

[redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/17/2025 11:11:39 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Mijn bezwaren staan in bijgevoegd bestand.

105222217_10868548_Screenshot_20250617_111005_One_Read.jpg

11:10 di 17 jun
202502236

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. **Onvoldoende beantwoording zienswijzen:** De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. **Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER**: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. **Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda'**: De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. **Onrealistische planning en rol van kernenergie**: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. **Ontbreken nul-variant:** Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. **Onvolledige locatietoets**: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

   - o Voorbereiding en bouwtijd
   - o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
   - o Kostenramingen per component
   - o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. **Afval- en veiligheidsrisico's**: De rapportage moet:

   - o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
   - o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
   - o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. **Spin-off en cumulatieve effecten**: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. **Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie:** De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. **Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures**: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.
Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/17/2025 11:12:32 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 13
Postcode: 3220 AL
Woonplaats: Hellevoetsluis
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Voorne aan Zee

Zienswijze/reactie

Deze reactie is onder voorbehoud van de behandeling in het college van Voorne aan Zee

105222232_10868553_Brief_NRD_Kernenergie_VaZ_v2.docx

GEMEENTE voorne aan zee

Naam behandelaar
[redacted]

E-mail
gemeente@voorneaanzee.nl

Telefoonnummer
140181

Verzenddatum

Uw kenmerk

102191-2025

Bijlage(n)
..

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Onderwerp
Reactie gemeente Voorne aan Zee op NRD nieuwe kerncentrales

Geachte heer, mevrouw,

De gemeente Voorne aan Zee heeft kennisgenomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland. Met deze brief geven wij onze reactie op de notitie en het projectproces voor nieuwe kerncentrales in Nederland.

Kernenergie algemeen
De gemeente Voorne aan Zee onderkent het belang van het onderzoeken van alle mogelijke energiebronnen die kunnen bijdragen aan de energietransitie. Wij herkennen ons in de benoemde potentieel waardevolle rol die kernenergie kan spelen in de toekomstige energiemix van Nederland en zijn dan ook voorstander van de realisering van extra kerncentrales in Nederland. In onze gemeenteraad is in 2024 ook een motie aangenomen voor het betrekken van kernenergie als mogelijke optie in de duurzame energiemix van de toekomst. In deze motie is ook een directe koppeling gelegd met de windopgave omdat het mogelijk de plaatsing van nieuwe windmolens in Voorne aan Zee overbodig maakt, waardoor een efficiënte en duurzame energievoorziening wordt gewaarborgd zonder het landschap verder te belasten met windturbines.

Wij spreken onze waardering uit voor het feit dat het ministerie gemeente Voorne aan Zee als decentrale overheid actief betrekt bij deze procedure. Deze betrokkenheid stelt ons in staat om de belangen van onze inwoners te vertegenwoordigen en een bijdrage te leveren aan een zorgvuldige en transparante besluitvorming over een project van nationaal belang met regionale impact.
De mogelijke realisatie van kerncentrales op de Tweede Maasvlakte is voor onze gemeente van groot belang, mede vanwege de geografische nabijheid van deze locatie tot onze gemeentegrenzen. De maatschappelijke, ruimtelijke en veiligheidskundige gevolgen van een dergelijk project kunnen immers ook buiten de directe projectlocatie merkbaar zijn. Wij achten het dan ook van groot belang dat de belangen van onze inwoners, bedrijven en instellingen volwaardig worden meegewogen in de verdere besluitvorming.

In paragraaf 2.4 van de cNRD wordt gesteld dat participatieopbrengsten worden meegenomen in de Integrale Effecten Analyse (IEA). Echter, het document beschrijft niet concreet hoe de uitkomsten van deze participatie worden gewogen in de uiteindelijke besluitvorming rondom de definitieve locatiekeuze. Evenmin wordt duidelijk hoe de zorgen van bewoners over veiligheid, gezondheid en leefbaarheid concreet worden vertaald naar de afweging van alternatieven in de plan-MER.

De gemeente Voorne aan Zee verzoekt het bevoegd gezag dan ook om:
1. In de plan-MER en de IEA expliciet te onderbouwen op welke wijze de inbreng van gemeenten en bewoners wordt meegewogen in de uiteindelijke voorkeursbeslissing;
2. Transparant te rapporteren hoe zienswijzen en participatie-opbrengsten zijn verwerkt in de definitieve besluitvorming.
Zonder deze waarborgen dreigt het draagvlak voor het project in de gemeente af te nemen, hetgeen de uitvoerbaarheid en legitimiteit van de uiteindelijke locatiekeuze aanzienlijk kan ondermijnen.

Aanvullende aandachtspunten
Indien gekozen wordt voor de Maasvlakte II als locatie voor de twee nieuwe kerncentrales dan zal dit een grote impact hebben op de gehele regio waaronder ook onze gemeente. Wij vinden het belangrijk dat de volgende aspecten intensief onderzocht worden binnen het te nemen projectbesluit:

- Naar verwachting zal een groot aantal arbeidsmigranten nodig zijn voor de bouw van de kerncentrales. Kunnen deze op een aanvaardbare manier gehuisvest worden in een regio waar al een zeer grote ruimtedruk bestaat?
- De arbeidsmigranten als ook de aanvoer van bouwmaterialen zullen transportbewegingen vragen. Wij vragen u daarom nadrukkelijk om te kijken naar de mogelijkheden voor vervoer of water van de bouwmaterialen alsmede om te onderzoeken wat de gevolgen zijn voor het onderliggende wegennet. Een verbreding van de N57 kan hierbij wellicht aan de orde komen.
- De zoetwatervoorziening en dan met name de functie hierin van het Brielse Meer is voor ons en tevens voor de glastuinbouw in het Westland een belangrijk aandachtspunt. Graag zien wij hoe deze voorziening in stand kan blijven.
- Er lopen zeer veel verschillende projecten in de regio op het gebied van energietransitie. Voor een integrale afweging en afstemming is het van belang dat deze zaken in samenhang worden bezien.

Tot slot willen wij, ondanks onze zorgen, nogmaals aangeven dat de gemeente Voorne aan Zee positief staat ten opzichte van kernenergie en dat kernenergie een grote rol kan en moet spelen bij de energiemix.

Mocht u naar aanleiding van deze reactie vragen of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met de heer [redacted], bereikbaar via [redacted] of [redacted].

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Voorne aan Zee

[< > Ondertekenaar 1.Handtekening]
[< > Ondertekenaar 1.Voornaam] [< > Ondertekenaar 1.Volledige achternaam]

[< > Ondertekenaar 2.Handtekening]
[< > Ondertekenaar 2.Voornaam] [< > Ondertekenaar 2.Volledige achternaam]

[< > Ondertekenaar 1.Functie]

[< > Ondertekenaar 2.Functie]

GEMEENTE voorne aan zee

Naam behandelaar
[redacted]

E-mail
gemeente@voorneaanzee.nl

Telefoonnummer
140181

Verzenddatum
11 juli 2025

Uw kenmerk

102191-2025

Bijlage(n)
..

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Onderwerp
Reactie gemeente Voorne aan Zee op NRD nieuwe kerncentrales

Geachte heer, mevrouw,

De gemeente Voorne aan Zee heeft kennisgenomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland. Met deze brief geven wij onze reactie op de notitie en het projectproces voor nieuwe kerncentrales in Nederland.

<u>Kernenergie algemeen</u>
De gemeente Voorne aan Zee onderkent het belang van het onderzoeken van alle mogelijke energiebronnen die kunnen bijdragen aan de energietransitie. Wij herkennen ons in de benoemde potentieel waardevolle rol die kernenergie kan spelen in de toekomstige energiemix van Nederland en zijn dan ook voorstander van de realisering van extra kerncentrales in Nederland. In onze gemeenteraad is in 2024 ook een motie aangenomen voor het betrekken van kernenergie als mogelijke optie in de duurzame energiemix van de toekomst. In deze motie is ook een directe koppeling gelegd met de windopgave omdat het mogelijk de plaatsing van nieuwe windmolens in Voorne aan Zee overbodig maakt, waardoor een efficiënte en duurzame energievoorziening wordt gewaarborgd zonder het landschap verder te belasten met windturbines.

Wij spreken onze waardering uit voor het feit dat het ministerie gemeente Voorne aan Zee als decentrale overheid actief betrekt bij deze procedure. Deze betrokkenheid stelt ons in staat om de belangen van onze inwoners te vertegenwoordigen en een bijdrage te leveren aan een zorgvuldige en transparante besluitvorming over een project van nationaal belang met regionale impact.
De mogelijke realisatie van kerncentrales op de Tweede Maasvlakte is voor onze gemeente van groot belang, mede vanwege de geografische nabijheid van deze locatie tot onze gemeentegrenzen. De maatschappelijke, ruimtelijke en veiligheidskundige gevolgen van een dergelijk project kunnen immers ook buiten de directe projectlocatie merkbaar zijn. Wij achten het dan ook van groot belang dat de belangen van onze inwoners, bedrijven en instellingen volwaardig worden meegewogen in de verdere besluitvorming.

In paragraaf 2.4 van de cNRD wordt gesteld dat participatieopbrengsten worden meegenomen in de Integrale Effecten Analyse (IEA). Echter, het document beschrijft niet concreet hoe de uitkomsten van deze participatie worden gewogen in de uiteindelijke besluitvorming rondom de definitieve locatiekeuze. Evenmin wordt duidelijk hoe de zorgen van bewoners over veiligheid, gezondheid en leefbaarheid concreet worden vertaald naar de afweging van alternatieven in de plan-MER.

De gemeente Voorne aan Zee verzoekt het bevoegd gezag dan ook om:
1. In de plan-MER en de IEA expliciet te onderbouwen op welke wijze de inbreng van gemeenten en bewoners wordt meegewogen in de uiteindelijke voorkeursbeslissing;
2. Transparant te rapporteren hoe zienswijzen en participatie-opbrengsten zijn verwerkt in de definitieve besluitvorming.
Zonder deze waarborgen dreigt het draagvlak voor het project in de gemeente af te nemen, hetgeen de uitvoerbaarheid en legitimiteit van de uiteindelijke locatiekeuze aanzienlijk kan ondermijnen.

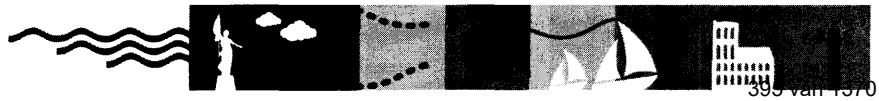

Aanvullende aandachtspunten
Indien gekozen wordt voor de Maasvlakte II als locatie voor de twee nieuwe kerncentrales dan zal dit een grote impact hebben op de gehele regio waaronder ook onze gemeente. Wij vinden het belangrijk dat de volgende aspecten intensief onderzocht worden binnen het te nemen projectbesluit:

- Naar verwachting zal een groot aantal arbeidsmigranten nodig zijn voor de bouw van de kerncentrales. Kunnen deze op een aanvaardbare manier gehuisvest worden in een regio waar al een zeer grote ruimtedruk bestaat?
- De arbeidsmigranten als ook de aanvoer van bouwmaterialen zullen transportbewegingen vragen. Hoe kunnen deze transportbewegingen op een verantwoorde manier plaatsvinden? Wij bieden aan om gezamenlijk te kijken naar de mogelijkheden voor vervoer of water van de bouwmaterialen alsmede om te onderzoeken wat de gevolgen zijn voor het onderliggende wegennet. Een verbreding van de N57 kan hierbij wellicht aan de orde komen.
- De zoetwatervoorziening en dan met name de functie hierin van het Brielse Meer is voor ons en tevens voor de glastuinbouw in het Westland een belangrijk aandachtspunt. Hoe kan gezorgd worden dat deze voorziening in stand kan blijven?
- Er lopen zeer veel verschillende projecten in de regio op het gebied van energietransitie. Is het mogelijk dat, vanwege de integrale afweging en afstemming, deze zaken in samenhang worden bezien?

Tot slot willen wij, ondanks onze zorgen, nogmaals aangeven dat de gemeente Voorne aan Zee positief staat ten opzichte van kernenergie en dat kernenergie een grote rol kan en moet spelen bij de energiemix. Tevens bieden wij aan met u mee te denken over oplossingen voor de genoemde aandachtspunten.

Mocht u naar aanleiding van deze reactie vragen of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met de heer [redacted], bereikbaar via [redacted] of [redacted].

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Voorne aan Zee

[redacted]

[redacted]

A.R.C. Scheepers RA MSc
burgemeester

Verzonden: 6/17/2025 11:21:28 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wilt u alstublieft geen kerncentrales bouwen. Zij zijn gevaarlijk.

Verzonden: 6/17/2025 11:34:03 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Uitstekend dat er weer in kernenergie geïnvesteerd wordt in Nederland.

Maar het aantal kerncentrales moet fors omhoog en het soort toepassingen moet worden uitgebreid. Ook stadswarmte- en waterstofproductie met behulp van kernenergie is nuttig en noodzakelijk.

Daarnaast moet fors geïnvesteerd worden in informatievoorziening voor de burger. Niet alleen moeten Nederlanders meer begrijpen van nut- en noodzaak van kernenergie, ook moeten ze gewaarschuwd worden voor de desinformatie en verborgen agenda's van de "groene" antikernenergielobby.

Uit onderzoek blijkt keer op keer dat hoe beter burgers zich geïnformeerd voelen over kernenergie, hoe positiever ze erover zijn. Dit onderdeel wordt nog veel te weinig serieus genomen door de overheid, terwijl de overheid juist op dit punt een essentiële verantwoordelijkheid draagt.

Energiebedrijven en nucleaire bedrijven kunnen zich van oudsher nauwelijks verdedigen tegen de geraffineerde en goed gefinancierde propaganda van de antikernenergielobby. Het is echt aan de overheid om transparant, deskundig en voortdurend tegenwicht te bieden tegen de propaganda, in samenwerking met de onderwijs en cultuursector.

Verzonden: 6/17/2025 12:05:08 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij geef ik mijn reactie op het stuk Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD"

De belangrijkste kritiek d ie ik heb bestaat uit de volgende punten.

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dat geldt ook voor de door mij ingebrachte punten. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en zinsnedes die als 'nucleaire propaganda' kunnen worden gezien: De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken over afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd. Juist op deze punten is er grote twijfel over de zogenaamde voordelen van kernenergie.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken. Voor het klimaatprobleem beiden de geplande centrales geen oplossing. Of zoals een collega kernenergie-onderzoker het onlangs zei: de oude centrales zijn niet veilig en duurzame genoeg en moeten daarom afgewezen worden, terwijl eventuele nieuwe meer duurzame vormen van ernenergie voioirlopig nog niet toepasbaar zijn en dus veel te laat komen om bij te dragen aan grote duurzaamheidsprobelemen zoals de klimaatproblematiek. .

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten. Dit is een cruciaal punt. diverse onderzoeken, ook van TNO, geven aan dat een kerenenergievrije toekomst mogelijk is.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling.

De locaties, in een relatief dun bevolkt en econmisch kwetsbaar gebied, verdineen beter.

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4? Ik moet er niet aan denken dat de eemshaven serieus in beeld komt. Zijn de Groningers niet genoeg gepijnigd?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Graag zie ik dat u op de mij genoemde punten in gaat en dat deze op betere wijze aan de orde worden gesteld in een nieuwe versie. Alleen op deze manier is misschien te waarborgen dat het publieke vertrouwen niet verder daalt en wordt voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/17/2025 12:39:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het gebruiken van geld hiervoor is m.i. onzinnig. Zoals in de bijlage duidelijk wordt, zijn de centrales te laat klaar om iets bij te dragen: het is dan al te laat om de opwarming tot (te) grote hoogte te voorkomen. Het geld op andere wijze inzetten zou wél effectief zijn.

105226705_10868830_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/17/2025 12:49:26 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: lid van vereniging ZonneKrachtcentrales
(Mede) namens:
Organisatie: vereniging ZonneKrachtcentrales, vzkc

Zienswijze/reactie

De route via zon en wind en waterstof is véél minder kostbaar en véél veiliger. Nederland moet daarbij wel over zijn grenzen heenkijken en inzetten op gebieden die geschikter zijn dan dichtbevolkt Nederland.

Afrika bijvoorbeeld.

Gebruik die 20 miljard slim!!

zie zonnekrachtcenrales.nl

Verzonden: 6/17/2025 1:05:10 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik maak mij grote zorgen. Ik woon in [redacted] en als er een kerncentrale op de Maasvlakte komt en het gaat mis dan gaat het voor heel [redacted] mis.

Een kerncentrale is niet meer van deze tijd. Kernafval is zeer slecht voor het milieu. Er zijn vele alternatieven te verzinnen voor de winning van energie zoals wind/water/zon.

Ik ben daarom volledig tegen het plan om nieuwe kerncentrales te bouwen en Maasvlakte is gezien de ligging vlakbij de dichtbevolkte regio Rijnmond onzinnig en onverantwoord.

Verzonden: 6/17/2025 1:23:59 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/17/2025 3:04:51 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het concept-NRD bevat bevooroordeelde aannames waarbij ketnenergie bij voorbaat verheerlijkt wordt. Er is geen reële afweging gemaakt tussen de ernstige nadelen (afval, hoge kosten) alsmede gevaren (ongevallen, (oa terroristische) aanvallen) ten opzichte van de beperktere voordelen (energielevering), waarvoor vele alternatieve en duurzame alternatieven zijn. Bv zon en windenergie worden nu al in overmaat geleverd, dienen veel beter verdpreid en opgeslagen te worden.

Verzonden: 6/17/2025 3:38:23 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen de bouw van nieuwe kerncentrales, onder meer vanwege het ongeluk met Fukoshima (Japan), en recente veelebelovende uitvindingen waarmee elektriciteit duurzaam kan worden opgewekt zonder ecologische voetafdruk die 150.000 jaar radioactief kankerverwekkend en verwoestend is. Er zijn daarom betere investeringen en projecten te steunen, dan die van de demissionaire regering of diegenen die erna komen en dit idee voortzetten

Verzonden: 6/17/2025 3:43:03 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

zie bijlage

105237257_10869590_250611_.Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Bij deze dien ik graag de ideeën van WISE èn eigen zienswijze in naar aanleiding van de

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Persoonlijke mededeling:

Nog liever zie ik dat de plannen voor de bouw van nieuwe kerncentrales, groot of klein, per onmiddellijk worden afgelast. Mijns inziens is het zo duidelijk dat de plannen irreëel zijn, dat alle energie, tijd en geld die wordt gestopt in het onderzoek al bij voorbaat verspild is; een onverantwoord gebruik van belastinggelden die beter in andere zaken gestoken kunnen worden.

[redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/17/2025 3:47:23 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 1
Postcode: 4450 AA
Woonplaats: Heinkenszand
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: info@borsele.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Borsele

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

gemeente
BORSELE

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Uw kenmerk :
Uw brief van :
Behandeld door : [redacted]
Doorkiesnummer

Zaaknummer : Z23.031497
Documentnummer : D25.670567
Bijlagen :
Heinkenszand, 16 JUNI 2025

Onderwerp: Reactie op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Geachte mevrouw, heer,

Wij namen kennis van het document 'concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales' (hierna cNRD) van 16 mei 2025. In de cNRD zijn het waarom, de nut en noodzaak, de doelstellingen en onderzoekscriteria van twee nieuwe kerncentrales helder uiteengezet. Wij bedanken u voor het zorgvuldige proces dat u doorloopt, waarin wij ambtelijk en bestuurlijk goed zijn ingelicht. Ook informeerde u onze inwoners via een webinar op 21 mei 2025 en een informatiebijeenkomst op dinsdag 26 mei 2025 in Heinkenszand.

Beknopte samenvatting van onze reactie

Hieronder geven wij een beknopte samenvatting van onze reactie. Deze punten lichten wij vervolgens uitgebreider aan u toe.

- De toelichting op de selectie van zeven mogelijke locaties voor twee nieuw te bouwen kerncentrales, de uitleg over de methodologie en de MER-criteria zijn helder beschreven.
- Wij vragen u te zorgen voor een compleet en actueel overzicht van autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten waarmee rekening moet worden gehouden.
- Benader de optelsom van de grootschalige energieprojecten in Zeeland en specifiek in Borsele, integraal. Alleen dan zijn weloverwogen keuzes voor geschikte locaties voor grootschalige energieprojecten, inclusief de bouw van twee nieuwe kerncentrales, mogelijk.
- Bij het veiligheidsaspect 'extreme weersomstandigheden' missen wij het sub-criterium '(extreme) droogte'. De impact van (extreme) droogte op het functioneren van het koelwatersysteem moet meegenomen worden.
- Neem de kwetsbaarheid van de huidige Zeeuwse infrastructuur mee als een gegeven/feit.
- Het Sloegebied is het gebied met cumulatief (opgeteld) de meeste risico's van heel Nederland. Wij maken ons dan ook zorgen over de risico's van de omliggende risicovolle bedrijven en gevaarlijke stoffenroutes voor de nieuwe kerncentrales. Een calamiteit bij het ene bedrijf kan leiden tot een volgende reactie (domino-effect) bij andere bedrijven. Om in kaart te brengen wat de mogelijke domino-effecten zijn is het nodig aanvullende aandachtsgebieden van omgevingsveiligheid mee te nemen.

Stenevate 10
4451 KB Heinkenszand
Postbus 1
4450 AA Heinkenszand
info@borsele.nl
www.borsele.nl
T. 0113 - 23 83 83
F. 0113 - 56 13 85
Facebook.com/gemeente.borsele
Twitter.com/gemeenteborsele

- Beperk het onderzoek naar omgevingsveiligheid niet alleen tot de gebruiksfase van de nieuwe kerncentrales, maar breidt dit uit door ook de bouwfase mee te nemen in dit onderzoek.
- Ook vragen wij bij omgevingsveiligheid aandacht voor de lopende en toekomstige energietransitie-ontwikkelingen, met bijbehorende risico's.
- Betrek de Borselse Voorwaarden en de bevindingen uit het Impactrapport bij het opstellen van de Integrale Effecten Analyse. Geef ons inzicht in en laat ons meedenken over de uiteindelijke afwegingskaders voor de ontwerp-locatiekeuze.
- Er is een overlegstructuur opgezet voor het leggen van de ruimtelijke puzzel in Zeeland. Hierin werken de gemeenten Borsele, Vlissingen en Terneuzen, de Provincie Zeeland en het ministerie van Klimaat en Groene Groei intensief samen. Neem de uitkomsten ook mee als beslisinformatie in de IEA en gebruik ze om maatregelen te nemen die nadelige effecten beperken of bijdragen aan de versterking van onze leefkwaliteit.
- Om voor dit impactvolle project te kunnen komen tot een goed onderbouwd locatiebesluit, moeten alle relevante feiten en effecten, en daarmee dus ook de verschillen tussen de technologieën, in beeld gebracht worden.
- Als nieuwbouw van kerncentrales met zich meebrengt dat aanvullende energie-infrastructuur nodig is, dan moet deze ondergronds worden aangelegd.
- Wij vragen aandacht voor het beperken van verdere vertraging op dit dossier.

Positie gemeente Borsele, de Borselse Voorwaarden en het Impactrapport

Voordat wij inhoudelijk ingaan op de cNRD brengen wij graag onze positie, de Borselse Voorwaarden en het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" onder uw aandacht.

Onze positie: wij gaan niet over waar, wel over hoe

Voor de bouw van twee kerncentrales gaat u voor zeven locaties een Plan-MER locatiestudie uitvoeren. Eén van deze locaties, EPZ-noord, is gelegen op ons grondgebied.
Als gemeente Borsele gaan wij niet over de keuze waar de twee nieuwe kerncentrales moeten komen, maar wel over hoe ze er komen als u kiest voor de locatie EPZ-Noord. Wij stelden onszelf tot doel om in goed overleg met onze inwoners ervoor te zorgen dat de landelijke opgaven in de energietransitie leiden tot een versterking van de leefkwaliteit in de gemeente Borsele. Daarbij kijken wij nadrukkelijk niet alleen naar de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales, maar naar (de optelsom van) alle grootschalige energieprojecten die op onze gemeente afkomen. Daarom vragen wij in deze reactie wederom aandacht voor een integrale benadering en afweging.

De Borselse Voorwaarden en het Impactrapport

Samen met onze inwoners stelden wij de Borselse Voorwaarden op. In uw reactienota op het document 'Voornemen en voorstel voor participatie nieuwbouw kerncentrales' (hierna VenP) geeft u aan deze voorwaarden in het verdere proces zeer serieus te nemen. Wij zijn verheugd dat te lezen en waarderen het zeer dat de Borselse en Zeeuws Voorwaarden concrete afspraken opleveren voor het Rijk-Regiopakket.

Inmiddels is in opdracht van de provincie Zeeland en ons ook het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" opgesteld. Op basis van nieuwe inzichten, referentieprojecten, interviews en deskresearch is een analyse gemaakt van de mogelijke impact van de bouw van twee nieuwe kerncentrales op de locatie EPZ-noord. Hierbij is ook rekening gehouden met de overige ontwikkelingen van de grootschalige energietransitie. Dit rapport geeft een eerste beeld van de mogelijk te ervaren overlast, de te benutten kansen en de vervolgonderzoeken die nodig zijn. Het

Impactrapport kunt u raadplegen via impactrapport-bouw-kerncentrales-borssele-lasten-en-lusten-in-balans.pdf. Wij zijn van mening dat een aantal Borselse Voorwaarden en onderdelen uit het Impactrapport belangrijke bouwstenen en/of uitgangspunten zijn voor het opstellen van de Integrale Effecten Analyse (hierna IEA). Verderop in deze reactie gaan wij hier nog nader op in.

Reactie op de cNRD

De gehanteerde opbouw in de cNRD is duidelijk en begrijpelijk. De toelichting op de selectie van zeven mogelijke locaties voor twee nieuw te bouwen kerncentrales, de uitleg over de methodologie en de MER-criteria voor het onderzoek van deze locaties zijn helder beschreven. Wij hebben nog wel enkele punten die wij onder uw aandacht willen brengen.

Referentiesituatie en autonome ontwikkelingen (hoofdstuk 5)

De optelsom van projecten integraal benaderen

In onze reactie op het VenP én in andere projectprocedures vragen wij steeds aandacht voor de optelsom van grootschalige energieprojecten in Zeeland en specifiek in Borsele. Een compleet en integraal beeld van de toekomstige omgevingssituatie van Borsele is voor ons van groot belang. Alleen dan zijn weloverwogen keuzes voor geschikte locaties voor grootschalige energieprojecten, inclusief de bouw van twee nieuwe kerncentrales, mogelijk. De ruimte is schaars en kan maar één keer uitgegeven worden. Uiteindelijk gaat het voor onze gemeente en onze inwoners om de opgetelde effecten op landschap, milieu en leefbaarheid.

Sloegebied (paragraaf 5.1)

In deze paragraaf beschrijft u de autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten in het Sloegebied waarmee u rekening houdt. Helaas constateren wij dat de stand van zaken van een aantal Rijksprojecten niet actueel is. Daarnaast is een aantal Rijksprojecten die al in procedure zijn niet genoemd. Wij vroegen hier al in maart/april 2025 aandacht voor en reikten hierover informatie aan. De informatie in deze paragraaf is dus niet volledig en deels achterhaald. Zo is de hoogspanningsverbinding Borssele–Rilland al eind april 2025 volledig in gebruik genomen. Ook wordt het project 'Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied' niet als zelfstandig project genoemd, maar wordt kort genoemd onder 'Aanlandingen wind op zee'. Waarbij gesteld wordt dat de ruimtelijke procedure hiervoor al gevoerd is en er gestart is met de bouw. Dit is onjuist. Daarnaast missen wij onderstaande lopende Rijksprojectprocedures en raakvlakprojecten:

- Hoogspanningsverbinding 380 kV Zeeuws-Vlaanderen
  Dit is een nieuw aan te leggen 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen de hoogspanningsverbinding Borssele-Rilland en een nieuw hoogspanningsstation op het grondgebied van Terneuzen. Alle in de cNRD opgenomen tracés ten noorden van de Westerschelde liggen op het grondgebied van onze gemeente. In de voortgangsbrief kernenergie aan de Tweede Kamer van 16 mei, noemt de minister dit project samen met Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) en de nieuwbouw van de kerncentrales de drie grootste nationale energieprojecten en -programma's in Zeeland. Ze werken op elkaar in en hebben gezamenlijk impact. Daarom wil het kabinet voor deze drie energieprojecten en programma's op basis van een integraal beeld besluiten nemen over locaties en tracékeuzes.
- Waterstofnetwerk Zuidwest Nederland
  Dit waterstofnetwerk gaat de industrieclusters Zeeland (havengebied North Sea Port, waaronder het Sloegebied) verbinden met België en met de industrieën in de haven van Moerdijk en het landelijke netwerk. Het is een belangrijke schakel voor de import, productie, opslag en transport van waterstof, zowel regionaal als (inter)nationaal. Het tracé van dit

waterstofnetwerk doorkruist onder meer de gemeente Borsele en loopt tot in het Sloegebied. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau hiervoor is al vastgesteld.

- Zeeland Energy Terminal
  In het VenP voor deze LNG-terminal zijn onder meer de havens binnen het Sloegebied aangewezen als zoekgebied voor de op- en overslag van vloeibaar gas . Het VenP is sinds 2 mei 2025 digitaal te raadplegen, waarbij het mogelijk was voor iedereen om hierop tot uiterlijk 12 juni jl. te reageren.
- Sloerandvisie
  Met onze inwoners werken wij aan een visie op de Sloerandzone. Dat is het gebied tussen het op ons grondgebied gelegen deel van het Sloegebied en de dorpen Borssele, 's-Heerenhoek, Nieuwdorp en Lewedorp. In deze visie komt te staan hoe wij dit gebied als buffer-/ koppelingsgebied willen ontwikkelen. Daarbij geldt dat een uitbreiding van het havengebied of het energielandschap in de Sloerand voor ons onbespreekbaar is.

Reikwijdte en detailniveau effectbeoordeling plan-MER (hoofdstuk 6)

Beoordelingskader plan-MER (paragraaf 6.1)

Het voorgestelde beoordelingskader met een zevenpuntsschaal (van ++ tot en met --) voor alle relevante aspecten (veiligheid, niet-veiligheid en milieu) is volledig, logisch opgebouwd en robuust. Daarnaast komt het tegemoet aan meerdere Borselse Voorwaarden (1.2, 1.4, 1.5, 2.3, 3.1, 4.1,4.4, 4.5, 6.1, 8.9 en 8.11).

Veiligheidsaspecten van de SSG-35 (paragraaf 6.2)

U benoemt de vaste beoordelingscriteria uit de *SSG-35 safety criteria*. Het gaat hierbij om effecten van de omgeving die een gevaar kunnen opleveren voor een veilige bedrijfsvoering van de kerncentrales. Bij het veiligheidsaspect 'extreme weersomstandigheden' missen wij het sub-criterium '(extreme) droogte'. De KNMI-klimaatscenario's laten zien dat er in de toekomst steeds vaker perioden met (xtreme) droogte gaan plaatsvinden. Droogte leidt tot lagere waterstanden. Daarom moet het plan-MER ook inzicht geven in de impact van (extreme) droogte op het functioneren van het koelwatersysteem.

Milieuaspecten (paragraaf 6.3)

Bij het *milieuaspect Verkeer* staat dat het plan-MER het verwachte aantal verkeersbewegingen in de aanleg- en gebruiksfase inzichtelijk maakt. Onder andere een verkeersmodel berekent waar dit verkeer gaat rijden en welke effecten dit heeft op de verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid. Wij wijzen u erop dat de Zeeuwse infrastructuur nu al erg kwetsbaar is. Zeeland heeft een zeer beperkt aantal ontsluitingsroutes. Enerzijds zal er sprake zijn van een aanzienlijke toename van verkeersbewegingen van mensen en bouwmaterieel tijdens de bouwfase van twee kerncentrales. Anderzijds zal de komende decennia ook het transport van (gevaarlijke) stoffen over weg, water en spoor toenemen door nieuwe industrieën (op- en overslag van ammoniak, waterstoffabrieken) in het Sloegebied. Met een toename van verkeersbewegingen vergroot ook de kans op (grote) ongevallen. Dit kan leiden tot knelpunten bij hulpdiensten, zeker bij een grote ramp of crisis waarbij evacuatie aan de orde is. Wij verzoeken u dan ook de kwetsbaarheid van de Zeeuwse infrastructuur mee te nemen in de plan-MER.

Bij het *milieuaspect Omgevingsveiligheid* staat dat het plan-MER inzicht geeft in de bevolkingsdichtheid in contouren om de kerncentrales. De effecten van een calamiteit worden vergeleken op basis van het aantal personen in de zogenaamde 'preparatiezones' (binnen 5, 10, 20

en 100 km van de kerncentrales). Daarbij brengt het plan-MER ook in kaart welke 10^{-6} risicocontouren van omliggende bedrijven en infrastructuur relevant zijn voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales. Alle mogelijke locaties in Zeeland voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales liggen in of zeer dichtbij een groot chemisch cluster. De Tweede Kamer heeft dit in haar recente studie naar hoog-risicolocaties ook geconstateerd en geconcludeerd. Het Sloegebied heeft cumulatief (opgeteld) de meeste risico's van heel Nederland. Wij maken ons dan ook zorgen over de risico's van de omliggende risicovolle bedrijven en gevaarlijke stoffenroutes voor de nieuwe kerncentrales. Een calamiteit bij het ene bedrijf kan leiden tot een volgende reactie (domino-effect) bij andere bedrijven, en dus ook bij de kerncentrales. Dit domino-effect is niet te bepalen met het in kaart brengen van de 10^{-6} risicocontouren. Wij vragen daarom nadrukkelijk aandacht voor een bredere kijk door ook andere aandachtsgebieden mee te nemen.

Daarnaast zijn wij van mening dat omgevingsveiligheid niet alleen in de gebruiksfase van belang is, maar zeker ook in de bouwfase. Het grote aantal aanwezige werknemers tijdens de bouwfase heeft invloed op het groepsrisico. Beperk het onderzoek naar omgevingsveiligheid niet alleen tot de gebruiksfase, maar breidt dit uit door ook de bouwfase mee te nemen in het onderzoek.

Tot slot vragen wij bij dit milieuaspect aandacht voor de lopende en toekomstige energietransitie-ontwikkelingen in de directe nabijheid van de drie Zeeuwse locaties, met bijbehorende risico's. Het havengebied van North Sea Port is ook in beeld voor andere initiatieven, zoals waterstofdragers. Veel van deze plannen zijn gerealiseerd en in gebruik tegen de tijd dat de kerncentrales in bedrijf komen. Ondanks dat er een hoge factor van onzekerheid in deze ontwikkelingen zit, kan er al wel informatie gehaald worden uit beschikbare data en onderzoeken. Wij vinden het van belang dat het plan-MER een volledig beeld geeft op omgevingsveiligheid. Dit kan alleen als ook andere (toekomstige) ontwikkelingen worden meegenomen.

De Integrale Effecten Analyse: een breder perspectief dan het plan-MER (paragraaf 6.6)
U geeft aan dat de IEA, mede op basis van het plan-MER, de informatie levert die nodig is voor het nemen van de ontwerp-Voorkeursbeslissing. De IEA bestaat uit vijf onderwerpen: milieu, omgeving, techniek, toekomstvastheid en kosten. Alleen het aspect 'milieu' is uitgebreid toegelicht in de cNRD. Zoals eerder opgemerkt komt deze uitwerking tegemoet aan meerdere Borselse Voorwaarden.
De overige Borselse Voorwaarden en de uitkomsten van het Impactrapport hebben meer betrekking op de andere vier ontwerpen van de IEA. Deze onderwerpen zijn tot onze teleurstelling niet verder uitgewerkt in de cNRD. Dat geeft ons niet de mogelijkheid om iets te vinden van de beslisinformatie die gebruikt gaat worden bij de ontwerplocatiekeuze. Als 'milieu' even zwaar meeweegt als de andere vier onderwerpen dan zouden deze logischerwijs even specifiek uitgewerkt moeten zijn. Op deze manier kan gereflecteerd worden op het volledige pakket aan beslisinformatie in plaats van op één van de vijf onderdelen.
Met name voor de thema's 'omgeving' en 'toekomstvastheid' zijn de Borselse Voorwaarden en het Impactrapport hele belangrijke bronnen. Onder 'toekomstvastheid' valt ook de integrale benadering van projecten, zoals wij in deze reactie hebben opgenomen. Het onderwerp 'omgeving' is een beschrijving van de uitkomsten van het tot dan toe gevoerde participatieproces (omgevingsvraagstukken, sociaaleconomische aspecten e.d.) en maakt inzichtelijk welke zorgen er zijn vanuit de omgeving en in welke mate de omgeving positieve of negatieve effecten ondervindt van twee nieuwe kerncentrales. Wij vragen u daarom de Borselse Voorwaarden en het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" als input te gebruiken voor de beslisinformatie voor

de ontwerp-locatiekeuze. Graag zien wij in de definitieve NRD een toelichting op de beoordelingscriteria van de vier andere onderwerpen van de IEA (omgeving, techniek, toekomstvastheid en kosten). Daarnaast stellen wij het op prijs om voorafgaand aan de publicatie van het Milieueffectrapport en de IEA uitdrukkelijk geïnformeerd te worden en mee te denken over de inhoud hiervan.

Er is inmiddels een overlegstructuur opgezet voor het leggen van de ruimtelijke puzzel in Zeeland. Hierin werken de gemeenten Vlissingen, Terneuzen en Borsele, de Provincie Zeeland en het ministerie van Klimaat en Groene Groei intensief samen. Wij zijn blij dat onze herhaalde (op)roep voor een integrale benadering van alle grootschalige energieprojecten door u is opgepakt en omarmd. Zo vormen wij gezamenlijk een integrale visie voor de regio en stemmen wij initiatieven en tijdslijnen op elkaar af. Dat is in lijn met het advies van de gebiedsverbinder Raymond Knops van 18 december 2024. Wij pleiten ervoor om ook deze uitkomsten mee te nemen als beslisinformatie in de IEA. De uitkomsten kunnen ook gebruikt worden om maatregelen te nemen die nadelige effecten beperken of bijdragen aan de versterking van onze leefkwaliteit.

Aanvullende aandachtspunten

Tot slot vragen wij aandacht voor onderstaande punten. Het gaat hierbij om aan dit project gerelateerde zaken die leiden tot onzekerheid en daarmee ongerustheid bij ons en onze inwoners.

Technische haalbaarheidsstudie

In opdracht van uw ministerie zijn drie technologieleveranciers gevraagd een technische haalbaarheidsstudie (hierna THS) uit te voeren voor het terrein EPZ-noord.
De resultaten van de THS stuurde u als bijlage mee bij de voortgangsbrief kernenergie aan de Twee Kamer op 16 mei 2025. Uit de THS komt naar voren dat de ontwerpen van de technologieleveranciers van elkaar verschillen. Bij twee leveranciers moet de aanwezige waterkering verplaatst worden bij de locatie EPZ-noord. Dit is niet het geval bij de derde leverancier.
Ook het aantal werknemers op de bouwlocatie verschilt per technologieleveranciers. Bij twee leveranciers is dit ongeveer 10.000 werknemers en bij de derde is dit minder.
De keuze van de technologieleverancier heeft dus invloed op de te verwachten impact, bouwtijd en kosten op de verschillende locaties.
Uit de cNRD blijkt niet of in het plan-MER en de IEA per technologieleverancier de gevolgen voor de (ruimtelijke, sociale en economische) impact, bouwtijd en kosten opgesplitst worden of dat er slechts sprake is van een gemiddelde of niet-specifieke benadering. Wij zijn van mening dat voor een impactvol project als dit, alle relevante feiten en effecten in beeld gebracht moeten worden. Een onderbouwing die gebaseerd is op gemiddelden, waarbij grote verschillen tussen de technologieën zijn, geeft een vertekend beeld en schiet mogelijk tekort als basis voor een goed onderbouwd locatiebesluit.

Toeleidende hoogspanningstracés

In lijn met ons verzoek om vanuit een integraal beeld naar de bouw van twee nieuwe kerncentrales te kijken, vragen wij nogmaals uitdrukkelijk aandacht voor mogelijk toekomstige toeleidende infrastructuur in Zeeland als gevolg van de grootschalige energietransitie. Dit was ook onderdeel van onze reactie op het VenP. In uw reactienota geeft u aan dat aanvullend onderzoek naar verduurzaming van industrie en netuitbreidingen plaatsvindt. In de cNRD wordt hierover niets

vermeld. Voor ons blijft het essentieel dat ook het ruimtelijk inpassen van eventuele bijbehorende toeleidende infrastructuur wordt meegenomen.

U geeft in uw reactienota aan dat bij de locatiekeuze al een eerste beeld hierbij gegeven kan worden. Voor ons geldt nog steeds dat als voor de opwekking en/of aanlanding van energie aanvullende energie-infrastructuur nodig is, dat deze ondergronds moet worden aangelegd. Ook gaat onze voorkeur uit naar het lokaal gebruiken (door middel van bijvoorbeeld elektrificatie van de industrie) van de in Zeeland opgewekte energie.

Onzekerheid

Tot slot vragen wij, mede door de val van het kabinet Schoof, aandacht voor het beperken van verdere vertraging op dit dossier. De oorspronkelijke ontwerp-locatiekeuze stond gepland eind 2024. De ontwerp-locatiekeuze staat nu indicatief gepland voor medio 2026. Dat is 1,5 jaar later. Vertraging vergroot de periode van onzekerheid voor onze inwoners. "Wat betekent de komst van twee nieuwe kerncentrales voor mij?" "Kan ik nog blijven wonen waar ik woon?" "Wat zijn de gevolgen voor mijn nachtrust?" Allemaal legitieme zorgen waar een antwoord op gegeven moet worden. Dat antwoord bestaat in eerste instantie uit het maken van een ontwerp-locatiekeuze. Wij roepen u op om deze keuze niet verder uit te stellen en de onzekerheid bij onze inwoners weg te nemen.

Wij vertrouwen erop dat onze hierboven genoemde punten betrekt bij de verdere procedure voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Borsele,
de burgemeester,

[redacted]

Verzonden: 6/17/2025 3:57:15 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie in de bijlage waarom het onverantwoord is om op deze manier de bouw van kerncentrales te pushen, zonder naar andere mogelijkheden te kijken.

105237631_10869651_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/17/2025 4:11:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: 2[redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

In het concept worden de nadelen van kernenergie (gevaarlijk afval en groot risico voor volksgezondheid bij een aanval op/ongeluk in de Kerncentrale) onvoldoende meegewogen, alsmede de hoge kosten van de bouw van kerncentrales. Er liggen meer dan voldoende kansen in duurzame alternatieven, waaronder zonne- en windenergie, of waterstof.

Verzonden: 6/17/2025 4:53:49 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Goede middag!

Op allerlei fronten bestaat al vele jaren het idee dat technologie de wereld gaat redden. In de afgelopen 45 jaar hebben we kunnen zien dat dat niet het geval is.

Er worden alsmaar nieuwe oplossingen aangedragen - zo hebben we tegenwoordig luchtwassers in veestallen - maar we 'vergeten' de problemen bij de bron aan te pakken.

Zoals onze landbouw niet houdbaar is, is ook onze energieconsumptie niet houdbaar. We hebben maar één aarde, zijn met teveel (mensen en vee) en moeten stappen terug zetten, meer bescheiden in de wereld aanwezig zijn.

Vandaag hoor ik dat het bedrijf 'Eterniet' wordt aangeklaagd door nabestaanden van werknemers. Hoewel het bedrijf zich hield aan de destijds geldende regels, zijn vele werknemers blootgesteld geweest aan de kankerverwekkende stof Asbest.

Ook het bedrijf Chemours stoot al jaren de extreem schadelijke stof PFas uit waarmee ons water en alle leven is vervuild. Het wachten is op een veroordeling.

Een vergelijkbare situatie doet zich voor in de landbouw. Vele zogenaamde 'Gewasbeschermingsmiddelen' zijn al jaren en nog steeds toegestaan, terwijl we toch onderhand behoorlijk ervaring hebben met situaties waarin achteraf is gebleken dat deze middelen 'niet gezond' zijn, zoals het ouderwetse DDT.

En nu menen we dan dat het uitbreiden van kernenergie gewoon veilig kan, terwijl we ook daarmee niet alleen goeie ervaringen hebben! In een wereld met toenemende spanningen is een kerncentrale een dankbaar object voor autocratische regimes om de wereld (de vijand) hun wil op te leggen.

Graag wil ik m.b.t. alle hiervoor genoemde thema's aandringen op aanscherping van het voorzorgsprincipe. Laten we niet ook op dit terrein 'het hoofd op het hakblok' leggen!

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105239169_10869906_Wise_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/17/2025 5:40:31 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

te duur en te risicovol: niet doen

Verzonden: 6/17/2025 8:51:06 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

tegen dit waanzinnige plan

Verzonden: 6/17/2025 8:58:51 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het bouwen van kerncentrales is een onzalig idee.

De bouw kost veel tijd.

Het afvalprobleem is niet opgelost.

Er zijn alternatieven die sneller, goedkoper en met veel minder risico's kunnen zorgen voor de noodzakelijke stroom.

Investeer in hernieuwbare energie: zon, wind, water. Niet in kernenergie.

Verzonden: 6/17/2025 9:36:38 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Lid van St. Transitie Boxtel
(Mede) namens:
Organisatie: Stichting Transitie Boxtel

Zienswijze/reactie

Het radioactief afval is letterlijk levensgevaarlijk, en er is geen veilige oplossing voor. Vele eeuwen blijft het een gevaar voor volgende generaties.

Duurzame energie is veiliger en bovendien veel goedkoper. Ik leef al sinds 2015 geheel van de zon, met een boiler en een warmtepomp.

Besparen is echt de beste vorm van klimaatbeleid, dus dat moet zeker eerst gebeuren. Iedereen moet het energiegebruik minstens halveren voor 2030. Daarna nog wat meer.

Bovendien zijn kerncentrales domweg veel te duur. Wie ze wil moet dan ook de extra kosten betalen, en niet de anderen die op zon en wind leven.

Verzonden: 6/17/2025 10:02:21 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105243095_10870654_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/17/2025 10:07:00 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik vind het positief dat de overheid investeert in nieuwe kerncentrales. Zowel grote kerncentrales als kleinere smr's zijn essentieel om onze industrie en welvaart te behouden. Zij zorgen 24/7 voor de energie die ons land nodig heeft, zonder uitstoot van CO2

Verzonden: 6/18/2025 9:01:47 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Stop met kernenergie. Het is te gevaarlijk en te duur. Tegen de tijd dat ze er zouden staan hebben we al voldoende duurzame energie en veel goedkoper en geen onnodige ruimte beslag.

Verzonden: 6/18/2025 10:40:49 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Alle nog ongeboren kinderen
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Radioactief Afval is en blijft een EEUWIG probleem.

Daarom alleen al zijn nieuwe kerncentrales niet duurzaam en helemaal niet wenselijk. Daarbij enorm duur.

Investeer aub in duurzame oplossingen: WATERSTOF, ook al zou dat geen winst opleveren NB.....

Doe iets aan de verkwisting van energie:

-denk bv eens aan automatische clouwdopslag in datacentra,

-elke dag een warme truiendag

-etc.

Richt u op bewustwording van mensen!!!!!!

Sterkte en Succes met uw verantwoordelijkheidsgevoel tav komende generaties

MVG [redacted]

Verzonden: 6/18/2025 11:17:05 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: Vereniging WISE Nederland
Stichting Greenpeace Nederland
Organisatie: Vereniging WISE Nederland, Greenpeace Nederland

Zienswijze/reactie

Zie bijlage 20250619 Zienswijze WISE GPNL cNRD nieuwe kerncentrales 2025.pdf

105246726_10871449_20250619_Zienswijze_WISE_GPNL_cNRD_nieuwe_kerncentrales_2025.pdf

MACHTIGING

Onderwerp zienswijze: concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Hierbij machtig ik,

Uw naam: [redacted]

Uw adres: [redacted]

Uw woonplaats: [redacted]

Uw telefoonnummer (niet verplicht):

Uw e-mailadres (niet verplicht): [redacted]

de volgende persoon om namens de Vereniging WISE Nederland een zienswijze in te dienen betreffende het project.

Naam vertegenwoordiger: [redacted]

Adres: [redacted]

Woonplaats: [redacted]

Telefoonnummer (niet verplicht): [redacted]

E-mailadres (niet verplicht): [redacted]

Uw handtekening:

[redacted]

Datum: 18 juni 2025

Handtekening vertegenwoordiger:

[redacted]

MACHTIGING

Onderwerp zienswijze: concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Hierbij machtig ik,

Uw naam: [redacted]

Uw adres: Postbus 3946

Uw woonplaats: Amsterdam

Uw telefoonnummer (niet verplicht):

Uw e-mailadres (niet verplicht): [redacted]

de volgende persoon om namens de Stichting Greenpeace Nederland een zienswijze in te dienen.

Naam vertegenwoordiger: [redacted]

Adres: [redacted]

Woonplaats: [redacted]

Telefoonnummer (niet verplicht): [redacted]

E-mailadres (niet verplicht): [redacted]

Uw handtekening:

[redacted]

Handtekening vertegenwoordiger:

[redacted]

Datum: 18/06/2025

Ministerie Klimaat en Groene Groei
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Betreft: **concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau**
Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Wise
Minahassastraat 1
Lokaal 103
1094 RS, Amsterdam
T: 0206126368
E: kantoor@wisenederland.nl
www.wisenederland.nl

Stichting Greenpeace Nederland
Postbus 3946
1001 AS Amsterdam
020 – 626 18 77
info@greenpeace.org
www.greenpeace.org/nl

Ingediend door:
WISE Nederland
Stichting Greenpeace Nederland

Contactpersoon:
Ir. [redacted]

ingediend via:
https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/nieuwbouw-kerncentrales

Amsterdam, 19 juni 2025

Greenpeace Nederland en WISE Nederland dienen de volgende zienswijze in.

1 Deze planMER is deel van **een sterk ge-salami-slicede over-all procedure**. Er wordt aangegeven dat er aparte procedures zijn voor de rechtvaardiging van de beslissing voor de bouw van nieuwe kerncentrales, voor verlenging van de bedrijfsduur van de kerncentrale Borsele, voor radioactief afval, voor de bouw en vervolgens bedrijfsvergunning van twee nieuwe kerncentrales, voor de bouw van nog twee verdere kerncentrales, enzovoorts. Veel van deze procedures lopen gedeeltelijk parallel. Dit is procedureel onaanvaardbaar, omdat de inzichten gewonnen uit deze procedures, als ook de vorm en inhoud van de benodigde beslissingen, die van andere deelprocedures beïnvloeden, en weer beïnvloed zouden moeten worden door de andere deelprocedures.
In het specifieke geval van de planMER voor de locatiekeuze valt vooral op dat er nog geen rechtvaardiging bestaat voor de beslissing voor de bouw van twee kerncentrales en de daaraan verbonden milieueffecten, en dat de procedure die deze rechtvaardiging moet opleveren parallel loopt aan de formulering van de planMER voor locatiekeuze. Hierdoor mist vitale informatie voor de planMER en de keuzes die naar aanleiding van de planMER moeten worden gemaakt.
De mogelijke levensduurverlenging van de huidige kerncentrale Borssele, of juist sluiting van die centrale, heeft directe gevolgen voor deze planMER, met name voor de analyse van de locatie Borssele.
Ook het parallel uitvoeren van een herziening van het Nationaal Plan Radioactief Afval heeft directe invloed op de onderhavige planMER (zie onder).
Wij raden aan de planMER-ontwikkeling voor locatie-keuze op zijn minst te onderbreken totdat de procedure betreffende de rechtvaardiging van de bouw van

twee kerncentrales volledig is afgerond. Verder raden wij aan een analyse van de interactie tussen de onderhavige procedure en die voor het NPRA en de levensduurverlenging voor de huidige kerncentrale Borssele in detail mee te nemen in de planMER.

2 Er werd in de informatieavonden over de onderhavige procedure gesteld dat deze planMER geen **effect** heeft **op het plannen van een eventuele derde en vierde nieuwe kerncentrale in Nederland**. Dit is natuurlijk niet waar. De informatie die hier wordt verzameld en de analyses die hier worden gemaakt zullen automatisch ook een beslissing over een derde en vierde reactor beïnvloeden, alsmede mogelijk ook beslissingen omtrent de locatie van kleine modulaire reactoren. Bijvoorbeeld kan deze planMER de basis worden voor de voorlopige keuze van een tweede locatie voor een derde en vierde reactor. Of voor aanbevelingen om een bepaalde locaties tot waarborgingslocaties te verklaren. **Deze verder reikende werking van de procedure moet duidelijk worden aangegeven in deze planMER en het publiek moet zich er van bewust zijn dat deze procedure een veel verdere reikwijdte kan hebben dan op het eerste gezicht lijkt.**

I. In reactie op de Reactienota Kennisgeving Voornemen en Voorstel voor Participatie Nieuwbouw Kerncentrales van april 2025

3 **De kwaliteit van de Reactienota Kennisgeving Voornemen en Voorstel voor Participatie Nieuwbouw Kerncentrales is onacceptabel laag.** De inbreng van het publiek is niet serieus opgenomen. Bij verwijzing naar de algemene reacties van het verantwoordelijke Ministerie, geven deze in te veel gevallen geen antwoord op de punten aangedragen in de zienswijzen, en zijn er soms volledig niet aan gerelateerd. Specifieke zienswijzen worden te vaak niet meegenomen, niet serieus beantwoord, of reacties wijken onacceptabel af van de punten naar voren gebracht in de zienswijze. Dit is in tegenspraak met art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus. **De planMER voor de locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales kan daarom niet refereren naar de reactienota, maar moet betrekking nemen op de oorspronkelijke zienswijzen, en deze voor zover relevant meenemen in de uiteindelijke versie van het planMER rapport.**

4 **Illustratief voorbeeld**: In de reactie op 81.1 wordt een uitgebreide zienswijze betreffende de tijdhorizon in het voornemen en voorstel voor participatie van 12 februari 2024 gegeven, waarin duidelijk wordt gemaakt dat er aan de ene kant een kabinetsdoelstelling ligt voor decarbonisatie van de elektriciteitssector in 2035 en daarbij gesteld wordt dat *"kernenergie een belangrijke bijdrage [kan] leveren aan die doelstelling"*. Er wordt in de zienswijze, naar nu blijkt uit de cNRD correct, geconcludeerd dat realistische schattingen aangeven dat kernenergie niets kan bijdragen voor 2037. Er wordt op gewezen dat dit inconsistent beleid is, en dat de prioriteit van het kabinet zou moeten liggen op het halen van de 2035 doelstelling, waarbij kernenergie geen rol speelt.
Deze zienswijze wordt vervolgens versimpeld tot: *"Nieuwe kerncentrales komen te laat voor een CO2-neutraal elektriciteitssysteem in 2035. Optimistische schattingen suggereren dat de eerste reactor misschien in 2037 operationeel kan zijn, gevolgd door de tweede in 2039."* Hierbij wordt voorbijgegaan aan de zienswijze, die zich

richtte op het ten gronde leggende beleid.
Vervolgens wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder *"kosten en planning"*. In "*kosten en planning*" wordt echter helemaal niet ingegaan op de zienswijze, niet eens op de verbasterde samenvatting in de reactienota! Er wordt in de paragraaf *"Planning in relatie tot duurzaamheidsdoelstellingen"* wel verwezen naar *"nut en noodzaak"*, maar ook daar wordt niet ingegaan op de inconsistentie in het beleid, noch op het feit dat de zienswijze correct was in de constatering dat kernenergie in 2035 niet kan bijdragen aan de doelstelling van decarbonisatie van de stroomsector.
Wij gebruiken dit voorbeeld als illustratie van hoe het Ministerie slordig is omgesprongen met zienswijzen en die niet serieus in overweging heeft genomen, maar heeft afgewimpeld met doodlopende verwijzingen en afwijkingen van de essentie. Deze manier van werken wordt in ieder geval herhaald in 81.2, 81.3, 81.4, 81.5, 81.6, 81.16, en 81.17.

5 **Illustratief voorbeeld:** In zienswijze 81.8 hebben wij aangegeven dat op pagina 6 van het voornemen en voorstel voor participatie van 12 februari 2024 slechts één consultancy rapport als basis lijkt te dienen voor de beslissing over de planning van de procedure. In plaats van deze opmerking serieus te nemen en bronverwijzingen te geven naar meerdere rapporten en documenten, reageert het Ministerie met: *"De uitwerking van de planning is een iteratief proces: deze wordt continu gewijzigd en aangepast op basis van nieuwe inzichten."* Dit neemt de zienswijze niet serieus. Zienswijze 81.9 verwijst verder met uitgebreide argumentatie naar het feit dat het uitbesteden van haalbaarheidsonderzoeken aan de mogelijke technologieleveranciers zelf ongetwijfeld tot bevooroordeelde informatie zal leiden (wij noemden het reklame-documenten). De zienswijze pleit voor onafhankelijk vergelijkend en aanvullend onderzoek. De reactie van het Ministerie, dat *"Juist het feit dat we drie partijen de opdracht laten uitvoeren, betekent dat we een eerlijke vergelijking kunnen maken."* gaat niet in op de zorgen geuit in de zienswijzen, maar bagatelliseert deze.
Wij gebruiken deze voorbeelden als illustratie hoe het Ministerie zienswijzen niet serieus neemt, maar bagatelliseert of beantwoord op een defensieve, ontwijkende manier. Deze manier van werken wordt in ieder geval herhaald in 81.9, 81.14, 81.18, 81.19 (waar blijkt dat het Ministerie niet op de hoogte is van de definitie van milieuinformatie in het Verdrag van Aarhus), en 81.20.

6 **Illustratief voorbeeld:** In onze zienswijze hebben wij in punt 11 aangegeven dat niet alleen gekeken moet worden naar mogelijke aanpassingen of andere mogelijkheden om een locatie meer geschikt te maken, maar ook naar de optie om van een locatie af te zien omdat niet aan criteria wordt voldaan. Wij gaven aan dat het niet opnemen van deze optie een vorm van vooringenomenheid laat zien in de beslissingsprocedure die kan leiden tot een suboptimale beslissing. In de Reactienota wordt überhaupt niet ingegaan op dit punt.
Wij gebruiken dit voorbeeld als illustratie hoe het Ministerie zienswijzen niet serieus neemt, en in sommige gevallen helemaal niet in beschouwing heeft genomen. Deze manier van werken wordt in ieder geval herhaald met onze zienswijze punten 13 en 16. (Wij hebben hierbij de nummering van onze eigen zienswijze gebruikt, omdat deze punten natuurlijk niet voorkomen in Reactienota).

II. In reactie op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau – Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

7 Het taalgebruik in de cNRD wordt gekenmerkt door een hoog niveau van **bevooroordeeld taalgebruik**, waardoor de realiteit geweld wordt aangedaan. Zo worden voordelen van kernenergie uitgelicht, en nadelen pas later als bijzaak genoemd, die bovendien onder controle zouden zijn (zonder dat daarvoor bewijs wordt geleverd). Feitelijke getallen worden gunstig "afgerond" naar boven of beneden. Er worden conclusies getrokken op basis van statistisch onvoldoende informatie. Ontwerpconcepten worden als bewezen feiten opgevoerd. Complexe situaties overgesimplificeerd om problematische zaken te verhullen. Hieronder een aantal illustratieve voorbeelden:

- Voor de bijdrage van Borssele aan de Nederlandse stroomproductie wordt op pag. 6 het uitzonderlijke corona-jaar 2021 genomen (meer dan 3% van de Nederlandse stroomproductie), niet het veel representatievere jaar 2024 (aandeel Borssele 2,79% – https://ned.nl/nl/dataportaal/energie-productie/elektriciteit/totale-elektriciteitsproductie - oftewel minder dan 3% van de Nederlandse stroomproductie).
- Radioactief afval: pag 7: "*Dat verzekert dat het afval ook over duizenden jaren nog buiten de levensruimte van de mens is.*" Dat is een nog niet bewezen claim die op basis van de huidige stand van onderzoek niet kan worden bevestigd of ontkend.
- Pag. 11 *"waardoor realistische planningen en kosteninschattingen kunnen worden gemaakt"* – Het kleine aantal generatie III+ reactoren dat is opgeleverd is statistisch te klein om dit te kunnen garanderen.
- Pag. 11 "*wat betekent dat ze kunnen afkoelen zonder menselijke tussenkomst of elektronische feedback*". Dit klopt 100% niet en ligt een stuk ingewikkelder. Dat geldt voor de EPR, de EPR2 en de AP1000. Er zijn ook bij de passieve veiligheidsvoorzieningen nog monitoring handelingen en (mogelijk) ingrijpen nodig. De claim is daarom misleidend.
- Bij de bespreking van radioactief afval op pag. 53 wordt niet aangegeven dat opslag slechts tijdelijk is, en er nog geen oplossing is voor de tijd na COVRA. Er wordt zo de indruk gewekt dat alles onder controle is, terwijl dat in werkelijkheid niet het geval is.
- Pag. 53: De beschrijving van opwerking is volledig inadequaat en vertekenend. Van de naar Frankrijk voor opwerking gestuurde gebruikte brandstof wordt naar schatting momenteel maar zo'n 6% hergebruikt in de vorm van MOX. Opwerking zelf vergroot het totale volume afval (in de vorm van laag- en middel-radioactief afval) en een groot deel van het verblijvende uranium en plutonium blijft in Frankrijk achter zonder dat er uitzicht is op gebruik. Dit "goedpraten" van opwerking geeft een misleidend beeld van de radioactiefafvalproblematiek.

Om tot een meer objectieve beoordeling te komen van milieueffecten van de locatiekeuze (ook ten opzichte van de mogelijkheid van een nul-scenario: geen locatiekeuze) is een neutraler taalgebruik nodig. De cNRD en planMER moeten zorgvuldig worden gescreened op bevooroordeeld taalgebruik.

8 Zowel de cNRD op pagina 6, als de begeleidende website https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/nieuwbouw-kerncentrales blijven verwijzen naar d**e bijdrage die kernenergie kan**

leveren in 2035, hoewel de bij deze cNRD bijgeleverde documentatie en de brief voor de Tweede Kamer duidelijk maken dat 2035 niet realistisch is, maar eerder met het eind van de 30er jaren gerekend moet worden. Hoewel de cNRD stelt op pag. 15 dat "de ingebruikname van de kerncentrale naar verwachting later dan 2035 plaatsvindt", lijkt het er op dat dit gegeven in de verdere uitwerking niet is meegenomen. **Dit moet systematisch worden gecorrigeerd. De stelling dat kernenergie zou kunnen bijdragen aan de doelstelling van decarbonisatie in 2035 moet niet alleen worden gecorrigeerd, maar er moet onderzocht worden in hoeverre de bouw van kerncentrales deze belangrijke doelstelling ondermijnt dan wel vertraagt, en wat daarvan de milieueffecten zijn.**

9 Zoals al aangegeven in onze eerdere zienswijze, **verzoeken wij nadrukkelijk de nul-variant (geen kernenergie) in de planMER als analyse mee te nemen**. Iedere locatie moet kunnen worden beoordeeld op haar milieueffecten in vergelijking met een beleid waarin geen verdere kernenergieontwikkeling een rol speelt. Anders kunnen de voor- en nadelen van iedere individuele locatie niet goed worden gewogen.

10 **De planMER moet per locatie aangeven wat de verwachte bouwtijden zijn.** Die zullen zeker per locatie verschillen vanwege verschillende noodzakelijke locatiespecifieke aanpassingen aan zowel het ontwerp van de kerncentrale als aan de locatie zelf.

11 In onze eerdere zienswijze hebben wij aandacht gevraagd voor het uitgangspunt van **maximalisatie van stroomproductie** in het Nationale Plan Energiesysteem, waarop de keuze voor nieuwe kernenergie is gebaseerd. Wij hebben geargumenteerd dat maximalisatie onherroepelijk leidt tot spanningen in de infrastructuurontwikkeling en daardoor tot vertragingen en kostenverhogingen. Wij hielden daarom een pleidooi voor optimalisatie in plaats van maximalisatie. Dit leidt tot andere keuzes, niet allen wat betreft een eventuele rol van kernenergie, maar ook wat betreft de noodzaak voor gebruik, lokalisatie van energiegebruikers, efficiëntieverhoging, vraagsturing en netwerkontwikkeling. Dit zijn allemaal aspecten die ook invloed hebben op de locatiekeuze voor eventuele kerncentrales en de effecten daarvan. De Reactienota gaat helemaal niet in op deze naar voren gebrachte zienswijze. Wij vragen daarom alsnog aandacht voor dit punt.

12 **Toegang tot basisinformatie voor de planMER**: In de eerdere publieksconsultatie op de Kennisgeving Voornemen en Voorstel voor Participatie Nieuwbouw Kerncentrales werd door ons in onze zienswijze opgemerkt dat het geen toegang verlenen tot informatie aangaande reactortechnologie, plattegronden en financiële overwegingen in strijd is met het recht op toegang tot milieu-informatie onder het Verdrag van Aarhus, art. 4. Dit werd in de Reactienota onder 81.19 afgewezen met de opmerking dat dit geen milieucomponenten betreft. Dit is onjuist. De genoemde informatie valt onder de definitie van milieu-informatie zoals vastgelegd in art.

2(3b) Aarhus.[1] Deze informatie moet dan ook gedeeld worden in de planMER, of op aanvraag worden verstrekt.

13 **Wij juichen toe dat de effecten van mogelijke oorlogshandelingen naast andere kwaadwillige menselijke handelingen ook onderdeel zullen vormen van de analyse.** Dit betekent onder meer dat bij de analyse van de effecten van zwaarst mogelijke ongevallen **realistische brontermen** gebruikt moeten worden **van enkele tientallen procent** van de vluchtige isotopeninventaris van de reactor. Immers juist oorlogshandelingen hebben de potentie om zware ongevallen te doen ontstaan waarbij de integriteit van de beschermingsomhulling niet meer is gegarandeerd.

14 Er wordt in de cNRD uitgegaan van een **technologiekeuze** voor de Westinghouse AP1000 of de EPR (of EPR1650) van EdF. Dit is verwonderlijk, omdat de Franse regering plannen voor de bouw van verdere centrales van dit laatste type heeft gestopt en in plaats daarvan de bouw van de **EPR2** nastreeft. Omdat er zeer fundamentele technische redenen zijn voor deze beslissing van Frankrijk, zou het voor de hand liggen dat tijdens de verdere procedure ook Nederland mogelijk voor de EPR2 kiest in plaats van de EPR (EPR1650). Ieder ontwerp heeft specifieke eisen aan de locatie, en andersom stelt iedere locatie specifieke eisen aan het ontwerp. **Daarom moet in deze planMER al worden geanticipeerd op de mogelijkheid van zo'n beslissing, of duidelijk worden aangegeven dat een nieuwe procedure voor locatiekeuze moet volgen in het geval dat voor een ander ontwerp zal worden gekozen.**

15 Op pagina 13 in tabel 2-1 wordt gesteld dat **wijziging of uitbreiding van kerncentrales** vallen onder de gevallen waarin geen directe mer-plicht maar een mer-beoordelingsplicht geldt. Het klopt dat dit zo wordt gesteld in het Omgevingsbesluit, bijlage V, eerste kolom, rij C3. Echter, dit is in tegenspraak met de EU MER-Richtlijn.[2] Het is ook inconsequent in vergelijking met thermische centrales en windparken waarvoor, in lijn met de EU MER-Richtlijn wijzigingen en uitbreidingen van deze installaties automatisch vallen onder de mer-plicht. Het feit

1 Verdrag van Aarhus, art. 2(3): *"Environmental information" means any information in written, visual, aural, electronic or any other material form on:*
(a) The state of elements of the environment, such as air and atmosphere, water, soil, land, landscape and natural sites, biological diversity and its components, including genetically modified organisms, and the interaction among these elements;
(b) Factors, such as substances, energy, noise and radiation, ***and activities or measures, including administrative measures****, environmental agreements,* ***policies, legislation, plans and programmes****, affecting or likely to affect the elements of the environment within the scope of subparagraph (a) above,* ***and cost-benefit and other economic analyses and assumptions used in environmental decision-making****;*
(c) The state of human health and safety, conditions of human life, cultural sites and built structures, inasmuch as they are or may be affected by the state of the elements of the environment or, through these elements, by the factors, activities or measures referred to in subparagraph (b) above; [nadruk toegevoegd, JH]

2 Richtlijn 2011/92/EU, art. 4(1): *"Onder voorbehoud van artikel 2, lid 4, worden de in bijlage I genoemde projecten onderworpen aan een beoordeling overeenkomstig de artikelen 5 tot en met 10"*. Bijlage I onder punt 2(b): *"Kerncentrales en andere kernreactoren, met inbegrip van de ontmanteling of buitengebruikstelling van dergelijke centrales of reactoren (met uitzondering van onderzoekinstallaties voor de productie en verwerking van splijten kweekstoffen, met een constant vermogen van ten hoogste 1 thermische kW)."* In samenhang met Bijlage I onder punt 24: *"**Wijziging of uitbreiding van in deze bijlage opgenomen projecten**, wanneer die wijziging of uitbreiding voldoet aan de in deze bijlage genoemde drempelwaarden, voor zover deze bestaan."*

dat de Nederlandse wetgever de Europese regelgeving foutief heeft geïnterpreteerd, onthoudt de Nederlandse staat en de promotor van de eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales er niet van zich gebonden te moeten achten aan de Europese wetgeving en de beslissing over mer-plicht, net als bij thermische reactoren en windparken, in lijn met de Europese wetgeving te interpreteren: dat wil zeggen een automatische mer-plicht te veronderstellen. Dit is zeker ook van groot belang omdat alle voorziene locaties in de buurt liggen van Natura2000 gebieden die milieueffecten zullen ondergaan door de bouw van kerncentrales, en daarom vallen onder de EU Habitat Richtlijn.[3]

16 Op pagina 14 wordt de term "**zichtjaar**" geïntroduceerd, en gezet op 2040. Het is niet duidelijk wat de term "zichtjaar" betekent, en dit leidt tot verwarring. Er moet gekeken worden naar milieueffecten in de periode van het hele project: bouw, bedrijfsvoering, ontmanteling en oplevering als *green field*. De bouwstart is eerder gepland dan 2040, bedrijfsvoering en afbraak duren minstens tot 2100. Een tijdhorizon tot 2140 zou daarom aangemeten zijn.

17 **Ontmanteling** (pag. 53) wordt niet meegenomen in deze planMER. Dat is **onterecht**. De ontmanteling is onlosmakelijk verbonden aan het project en de locatie. Dat betekent dat de milieueffecten van ontmanteling ook duidelijk moeten worden geanalyseerd, vooral ook omdat die voor de verschillende locaties verschillend kan uitpakken. Dit hangt onder meer af van ruimtegebruik en ruimtebeperkingen bij ontmanteling, mogelijke opslagmogelijkheden voor het uit elkaar halen van grote radioactief gecontamineerde onderdelen, transportmogelijkheden, lengte van bedrijfsvoering van ontmanteling, enz.

18 **Radioactief afval** (pag. 53 en verder): Hier moet worden benadrukt dat radioactief afval **tijdelijk** wordt opgeslagen bij de COVRA. Er moet ook worden aangegeven dat er nog geen uiteindelijk oplossing is voor de periode daarna.
Het *salami-slicen* van procedures wreekt zich ook hier: er wordt gesteld dat radioactief afval minstens honderd jaar wordt opgeslagen bij COVRA, terwijl er discussies gaande zijn (zie het eindrapport van het Rathenau Instituut en opmerkingen van voormalig staatssecretaris Jansen) dat er naar gestreefd wordt om deze tijd te verkorten. Dit moet ook op de één of andere manier verwerkt worden in deze planMER.
Er wordt bovendien (op pag. 54) gesteld dat de geproduceerde hoeveelheid radioactief afval bij twee nieuwe kerncentrales ongeacht de locatie hetzelfde is. Dat is niet waar. De hoeveelheden geproduceerd radioactief afval zijn onder meer afhankelijk van de manier waarop de kerncentrale bedreven wordt (e.g. burn-up rate) en de vergunning daarvan zal afhankelijk zijn van de locatie.
Bovendien heeft de tijdelijke natte opslag van gebruikte brandstof op locatie voor iedere locatie een verschillend risico (verschil in mogelijke impact op omringende natuur, bevolking en economische activiteit) bij een zwaar kernongeval. Ook zijn de transportrisico's van transport naar Frankrijk en/of Zeeland verschillend voor iedere locatie.

19 **Opwerking van gebruikte brandstof**: In de cNRD wordt er van uit gegaan dat gebruikte brandstof, net als nu gebruikelijk bij de kerncentrale Borssele, wordt

3 Richtlijn 92 /43 /EEC, art. 6(3) en 6(4).

opgewerkt bij Orano in la Hague in Frankrijk. Dat is geen gegeven, onder meer omdat la Hague aan veranderingen onderhevig is, maar ook omdat opwerking vanuit milieu- en economisch oogpunt een niet-optimale verwerkingsmethode is. Een beslissing over al dan niet opwerking is nog niet genomen (zie mer-procedure NPRA). Er moet daarom rekening worden gehouden met scenario's met en zonder opwerking.
Ook de mogelijke milieueffecten van het gebruik van opgewerkt uranium en plutonium (in de vorm van MOX) of het afzien daarvan moeten worden meegenomen. Ook hier spelen verschillende milieueffecten per locatie en verschillen in transportrisico's een rol.
Voor de duidelijkheid dient verder te worden aangegeven dat Nederland op basis van de Euratom Kernafvalrichtlijn 2011/70/Euratom art. 4, lid 2[4] verantwoordelijkheid blijft dragen voor alle afval dat ontstaat bij opwerking, inclusief ongebruikt opgewerkt uranium, plutonium en laag- en middelradioactief afval dat achterblijft in Frankrijk.

20 De planMER moet voor iedere locatie **mogelijke spin-off effecten** duidelijke maken, zoals bijvoorbeeld verhoogde havenactiviteit, toename van industrialisatie, vestiging van data-centra, een verhoogde preferentie van de locatie voor een uitbreiding van de COVRA of voor locatie van een diepgeologische eindberging voor radioactief afval.

21 **International kaders** (pag. 58) – Hier missen er nog een aantal, onder meer:
- Euratom-richtlijn nucleaire veiligheid (2009, 2014) - 2009/71/Euratom en 2014/87/Euratom)
- Euratom reichtlijn transport van radioactieve stoffen (2006) - 2006/117/EURATOM
- Euratom-richtlijn stralingsbescherming (2013) - 2013/59/EURATOM
- het Verdrag van Parijs inzake aansprakelijkheid van nucleaire installaties (1960)
- Verdrag van Brussel supplement voor het Verdrag van Parijs (1963)

22 **Bronvermelding** (pag. 72) – United Nations (2021): Dit is een niet-gepeer-reviewed rapport, dat zwaar leunt op data die zonder verdere bronvermelding zijn aangeleverd door de WNA – the World Nuclear Association (globale nucleaire lobby-organisatie). Dit kan geen bron zijn voor een serieuze planMER.

4 *"Indien radioactief afval of verbruikte splijtstof wordt overgebracht naar een lidstaat of een derde land, **blijft de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de veilige en verantwoorde berging van dit materiaal, ook voor al het als bijproduct gegenereerd afval, berusten bij de lidstaat of het derde land van waaruit het radioactief materiaal is verzonden.**"* https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0070

Verzonden: 6/18/2025 11:32:47 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Men praat al langer dan 60 jaar over de oplossing van kernafval en men is nog geen stap verder gekomen. Dus onze nakomelingen zadelen we met dit probleem op!

Teven zijn de bouwkosten niet te overzien en is de KWH prijs veel de hoog. En voor om piekbelasting op te vangen zijn ze totaal ongeschikt. Niet te hopen maar in geval van sabotage en oorlog een luik doelwit je hebt voor jaren succes.

Tevens zijn er nog genoeg alternatieven om energie op te wekken en verder's te ontwikkelen.

Verzonden: 6/18/2025 12:23:27 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Ketelhuisplein
Huisnummer: 43
Postcode: 1054 RD
Woonplaats: Amsterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: info@laka.org
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Stichting Laka

Zienswijze/reactie

Zie de bijlage

105247999_10871685_20250618_zienswijze_cnrd_planmer_voornemen_twee_nieuwe_kerncentrales.pdf

Stichting LAKA
Analyseren, informeren en activeren

Aan: Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Ingediend via
https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/nieuwbouw-kerncentrales

Amsterdam, 18 juni 2025

Betreft: Reactie op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Reactienummer: *PM*

Geachte mevrouw, meneer,

Hierbij treft u Laka's reactie op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales (cNRD).

Inzicht in gevolgen van *één* of *twee* kerncentrales

De doelstelling van de projectprocedure "Nieuwbouw kerncentrales", zoals geformuleerd in het Voornemen en voorstel voor participatie, luidt als volgt:

> *Het ruimtelijk inpassen van twee nieuwe kerncentrales in Nederland met een bewezen ontwerp (generatie II+) die elk een vermogen kunnen leveren van meer dan 1000 megawatt (MW).*

Deze formulering sluit de mogelijkheid niet uit dat de twee in te passen kerncentrales op twee verschillende locaties worden gerealiseerd.

In het Voornemen wordt aangegeven dat, vanuit het oogpunt van betaalbaarheid, wordt aangenomen dat de bouw van twee kerncentrales het meest kostenefficiënt is wanneer deze op één locatie en in serie worden gerealiseerd. In dat scenario start de bouw van de tweede centrale kort na de eerste. De wenselijkheid en haalbaarheid van deze aanpak dienen echter nog te worden onderbouwd door nader onderzoek, aldus het Voornemen.

Volgens de Reactienota biedt de realisatie van twee kerncentrales op één locatie aanzienlijke voordelen op het gebied van kosten en doorlooptijd. Het alternatief — de bouw van twee centrales op afzonderlijke locaties — wordt als financieel onaantrekkelijk beschouwd en valt daarmee buiten de scope van de huidige procedure. Binnen deze procedure wordt op dit moment derhalve uitsluitend gekeken naar de vestiging van twee gekoppelde kerncentrales op één locatie, aldus de Reactienota.

Laka wijst erop dat betaalbaarheid slechts één van de belangen is die in de afweging moeten worden meegenomen. Indien uit het Plan-MER blijkt dat de bouw van één kerncentrale, of twee kerncentrales op twee verschillende locaties, andere (milieu)effecten met zich meebrengt dan de bouw van twee kerncentrales op één locatie, dan dient een transparante belangenafweging tussen alle relevante aspecten mogelijk te zijn.

In 2013 merken onderzoekers ECN beleidsstudies en de Kwinkgroep terzake het volgende op:

> *Producenten kiezen een productielocatie op grond van een aantal bedrijfseconomisch relevante factoren als de aanvoer van grondstoffen, beschikbare fysieke ruimte, de aanwezigheid van koelwater, lokaal draagvlak, transportcapaciteit voor elektriciteit. De concentratie op een beperkt aantal productielocaties neemt tussen 2012 en 2020 naar verwachting verder toe en zorgt mogelijk voor onevenredige maatschappelijke investeringen in verzwaring en uitbreiding van het hoogspanningsnetwerk naar de betreffende vestigingsplaats. Er zijn immers ook vestigingsplaatsen beschikbaar waar nieuwe productie kan worden gerealiseerd zonder dat verzwaring en uitbreiding van het netwerk noodzakelijk is*[1].

De onderzoekers constateren in 2013 ook dat het ongepland uitvallen van geclusterde energiecentrales impact kan hebben op de neststabiliteit:

> *Een tweede effect is dat het opstellen van meer dan 3000MW vermogen op één vestigingsplaats een risico vormt voor de leveringszekerheid, omdat volgens de landelijke netbeheerder een ongeplande vermogensuitval van meer dan 3000 MW (bijvoorbeeld als gevolg van een locatiegebonden calamiteit) niet kan worden opgevangen binnen het Europese netwerk, met mogelijk een grote black-out als gevolg.*

Dat de in 2013 geformuleerde zorgen anno 2025 niet achterhaald zijn bewijst de problematiek die gepaard gaat met het uitvallen van de 1,6 GW EPR-kerncentrale in Olkiluoto, Finland[2].

De onderzoekers gaven de overheid indertijd ter overweging om een Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA) uit te voeren naar de concentratie van elektriciteitsproductie op de vestigingsplaatsen die voor de producenten economisch het meest aantrekkelijk zijn. Voor bepaalde grote projecten op het gebied van infrastructuur, ruimte en transport is het verplicht om in de verkenningsfase een MKBA op te stellen. Laka verneemt in het NRD daarom graag of, en zo ja in welke fase, het kabinet een MKBA zal uitvoeren dat ziet op het Voornemen en al haar redelijke alternatieven.

Gezien de huidige invulling van het Voornemen om twee kerncentrales op dezelfde site te bouwen, in casu grotendeels locaties waar reeds grootschalig elektriciteit wordt opgewekt of op het net wordt

1 Eindrapport evaluatie derde structuurschema elektriciteitsvoorziening (SEV III), 10 juni 2013, bijlage bij Kamerstuk 31 410, nr. 19

2 Renew Economy: Big batteries and EVs to the rescue again as faults with new nuclear plant cause chaos on Nordic grids, 19 november 2024

gevoerd, verwacht Laka met het Plan-MER inzicht verkrijgen in welke (milieu-)effecten het verzekeren van de neststabiliteit deze specifieke invulling van het Voornemen met zich meebrengt, vergeleken met alle redelijke alternatieven.

Tenslotte wijst Laka op historische voorbeelden, zoals bij Borsele, waar oorspronkelijk zes kerncentrales gepland waren, maar waarvan uiteindelijk slechts één is gerealiseerd[3]. Ook internationaal zijn vergelijkbare ontwikkelingen zichtbaar. Dit onderstreept het belang van een Plan-MER dat vanaf het begin inzicht biedt in de milieueffecten van zowel één als twee kerncentrales.

Laka verwacht daarom dat het Plan-MER integraal inzicht biedt in:

- De (milieu)effecten van de bouw van één kerncentrale;
- De (milieu)effecten van de bouw van twee kerncentrales op één locatie;
- De (milieu)effecten van de bouw van twee kerncentrales op twee afzonderlijke locaties.

Op basis van deze informatie kan een meer evenwichtige en transparantere besluitvorming plaatsvinden waarin zowel financiële als (milieu)technische aspecten worden meegewogen.

Netcapaciteit

Realisatie van het Voornemen heeft niet alleen ruimtelijke en milieutechnische implicaties, maar beïnvloedt ook de ontwikkeling van duurzame energie op lokaal en regionaal niveau. In het bijzonder speelt de problematiek van netcongestie hierbij een cruciale rol. De grootschalige aansluiting van kerncentrales op het elektriciteitsnet kan de beschikbare netcapaciteit in een regio aanzienlijk beperken, waardoor de inpassing van decentrale duurzame energieprojecten, zoals zonne- en windenergie, wordt bemoeilijkt. Dit kan leiden tot vertragingen of zelfs het afblazen van lokale initiatieven, ondanks hun potentieel om snel en kostenefficiënt bij te dragen aan de energietransitie.

De discussie over de inzet van kernenergie versus hernieuwbare bronnen raakt aan een fundamentele beleidsvraag: moet worden geïnvesteerd in technologieën met een snel dalende kostencurve, zoals zon en batterijen, of in kernenergie, waarvan de kostenontwikkeling stagneert en realisatie gepaard gaat met aanzienlijke risico's op vertraging en budgetoverschrijding? Volgens recente analyses, waaronder van het Internationaal Energieagentschap (IEA), vormen zon, wind en batterijen inmiddels een alternatief voor nieuwe kerncentrales, met name in markten waar netcongestie, hoge rente en complexe vergunningstrajecten een rol spelen.

Gelet op deze overwegingen is het van belang dat het Plan-MER expliciet aandacht besteedt aan de effecten van een of twee kerncentrales op de lokale en regionale uitrol van duurzame energie, inclusief de impact op netcapaciteit en de interactie met bestaande en geplande hernieuwbare projecten. Alleen zo kan een integrale en toekomstbestendige afweging worden gemaakt binnen het bredere kader van de energietransitie.

3 Omroep Zeeland: "Oude tekening gevonden: eigenlijk hadden er zes kerncentrales in Borssele moeten staan", 22 november 2018

Verbruikte splijtstof

In de cNRD wordt gesteld dat voor alle potentiële locaties geldt dat verbruikte splijtstof in het buitenland wordt bewerkt alvorens opslag als radioactief afval plaatsvindt bij de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) in Vlissingen. Daarmee zou de nabijheid van COVRA geen bepalende factor zijn in de locatiekeuze, aldus het cNRD.

Deze aanname is onjuist. Het kabinet heeft recent nog eens bevestigd dat de consequenties van het eventueel afzien van de opwerking van verbruikte splijtstof nader onderzocht zullen worden[4]. Hiet uit volgt dat voor de verbruikte splijtstof van de voorgenomen nieuwe kerncentrales zowel opwerking in het buitenland als directe afvoer als radioactief afval naar de COVRA tot de mogelijke scenario's behoren.

Gelet op deze onzekerheid is het van belang dat het Plan-MER beide opties in beschouwing neemt. Dit betekent dat de milieueffecten van directe afvoer van hoogradioactieve splijtstof naar een opslagfaciliteit van COVRA expliciet in kaart moeten worden gebracht.

Daarnaast dient ook de milieubelasting van opwerking in het buitenland, inclusief de bijbehorende internationale transporten, te worden meegenomen in de effectenanalyse. Immers, bij locaties in dichtbevolkte gebieden, zoals Zuid-Holland, zullen regelmatige transporten van hoogradioactieve verbruikte splijtstoffen gedurende meerdere decennia aanzienlijke risico's en maatschappelijke onrust met zich meebrengen. Voor andere locaties kunnen de transportafstanden korter zijn of kunnen routes mogeljik zijn die minder kwetsbaar zijn. Deze verschillen onderstrepen het belang van een locatie-specifieke analyse van de transporteffecten.

Laka benadrukt daarom dat het Plan-MER integraal inzicht moet bieden in de milieueffecten en risico's van de afvoer en verwerking van hoogradioactieve verbruikte splijtstoffen, zowel bij opwerking in het buitenland als bij directe opslag in Nederland. Alleen op basis van een dergelijke integrale benadering kan de omgang met de verbruikte splijtstof van de nieuwe kerncentrales worden meegenomen in de verder belangenafweging ten behoeve van de locatiekeuze.

Verwarring cNRD radioactief afval en verbruikte splijtstoffen

Het cNRD noteert:

> *De huidige kerncentrale in Borssele produceert ongeveer 4,5 m^3 aan radioactief afval per jaar (Rijksoverheid: over kernenergie[5]). Een deel hiervan wordt opnieuw gebruikt* [sic], *maar een deel van de reststoffen is met de huidige stand van de technologie niet herbruikbaar.*

De cNRD haalt hier zaken door elkaar.

Verbruikte splijtstof uit kerncentrale Borssele wordt afgevoerd naar Frankrijk. Daar wordt uitsluitend verbruikte ENU-splijtstof opgewerkt, waarbij plutonium, uranium en splijtingsproducten worden gescheiden. De afgescheiden splijtingsproducten tezamen met de verpakkingshulzen,

4 Kamerstukken 2023-2024 nr. 607, aanhangsel van de Handelingen, antwoord vraag 1
5 Kennelijke verwijzing naar https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/kernenergie

worden als hoog radioactief afval afgevoerd naar de COVRA in Nieuwdorp. Dit betreft de *ongeveer 4,5 m^3* waar naar wordt verwezen op de site van de Rijksoverheid. Deze 4,5 m^3 is **niet** opnieuw bruikbaar.

Het “opnieuw verwerken” waar het cNRD nar verwijst, betreft “opwerking”, de verwerking in Frankrijk van verbruikte ENU-splijtstof. Hierbij dient mede aangetekend te worden dat er op dit moment geen zicht is op de opwerking van verbruikte MOX en cERU-splijtstof uit kerncentrale Borssele. Het is heden niet bekend waar deze verbruikte splijtstoffen op termijn zullen worden geborgen.

Laka verwacht dat het PlanMER eerlijk, transparant en correct zal zijn over de *backend* van de splijtstofketen en niet opnieuw fouten aan te treffen over te verwachten radioactief afvalstromen evenutele mogelijkheden voor hergebruik.

Ontbrekende raakvlakprojecten

Mogelijke eindberging kernafval nabij planlocaties

Volgens de concept-Routekaart behorend bij het concept Nationaal Programma voor een veilig beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstoffen 2025–2035, zal het proces van locatiekeuze voor een definitieve eindberging van hoogradioactief afval na 2050 worden opgestart[6]. Tegen die tijd zouden de voorgenomen kerncentrales naar operationeel kunnen zijn. In het Plan-MER dient daarom expliciet te worden onderzocht in hoeverre de planvorming voor nieuwe kerncentrales van invloed kan zijn op de locatiekeuze voor eindberging, en vice versa.

Indien bijvoorbeeld wordt gekozen voor realisatie van nieuwe kerncentrales in het Sloegebied, tevens de vestigingsplaats van de COVRA, rijst de vraag of dit gebied daarmee zou afvallen als potentiële locatie voor eindberging. Dit raakt aan strategische beleidskeuzes omtrent ruimtelijke ordening, veiligheid, maatschappelijke acceptatie en lange termijn afvalbeheer.

Om die reden dient de eindberging van kernafval als een wezenlijk raakvlakproject te worden beschouwd in de verdere planvorming, in ieder geval voor het Sloegebied, maar mogelijk ook voor de andere locaties. Dit vereist een integrale benadering waarbij de onderlinge afhankelijkheden en mogelijke cumulatieve effecten tijdig en transparant in beeld worden gebracht.

Voorgenomen levensduurverlenging kerncentrale Borssele

De voorgenomen levensduurverlenging van kerncentrale Borssele dient expliciet te worden beschouwd als een raakvlakproject in relatie tot de mogelijke vestiging van nieuwe kerncentrales in het Sloegebied. Indien deze verlenging daadwerkelijk wordt gerealiseerd, zal dit gepaard gaan met substantiële werkzaamheden en activiteiten in en rondom de bestaande centrale. Deze ontwikkelingen kunnen, al dan niet in cumulatie met de bouw en exploitatie van nieuwe kerncentrales, significante (milieu)effecten veroorzaken. Tegelijkertijd is het op dit moment ook mogelijk dat wordt besloten om de levensduur van kerncentrale Borssele niet te verlengen. Indien

6 Concept Routekaart Eindberging radioactief afval, februari 2025

dat het geval is, wordt op het laatst in 2034 aangevangen met de ontmanteling van de kerncentrale. Deze ontmanteling zal naar verwachting tien jaar zal duren en dient te worden beoordeeld als raakvlak in het Sloegebied. Het is daarom van belang dat in de verdere planvorming en effectbeoordeling expliciet aandacht wordt besteed aan mogelijke cumulatieve effecten, zowel op het gebied van milieubelasting als op het vlak van ruimtelijke en infrastructurele interacties met de mogelijke ontwikkelingen in de levensloop van kerncentrale Borssele.

Raakvlakken met nieuwe derde en vierde kerncentrales

Naast de huidige planvorming voor twee nieuwe kerncentrales is het van belang om in het Plan-MER en de ruimtelijke afwegingen expliciet rekening te houden met de door de demissionaire regering gewenste verdere uitbreiding met een derde en vierde kerncentrale. Hoewel hierover nog geen besluit is genomen, is het aannemelijk dat de vraag naar verdere uitbreiding van nucleaire capaciteit op een zeker moment opnieuw aan de orde zal komen.

Om die reden dient deze mogelijke vervolgfase als een relevant raakvlakproject te worden beschouwd. Dit betekent dat in de huidige besluitvorming reeds aandacht moet worden besteed aan de ruimtelijke reservering, de benodigde netcapaciteit, de beschikbaarheid van koelwater, en de mogelijke cumulatieve milieueffecten. Door deze toekomstige uitbreidingsoptie nu al mee te nemen in de analyse, wordt voorkomen dat toekomstige beleidsruimte onbedoeld wordt beperkt en wordt geborgd dat de huidige planvorming voldoende adaptief is om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen.

Social media

Op dit moment wordt in het Participatieplan Nieuwbouw Kerncentrales, onder 1.4, alleen verwezen naar de commerciële sociale mediaplatforms LinkedIn, Instagram en X (voorheen Twitter). Hoewel deze kanalen een groot bereik hebben, zijn ze niet voor iedereen toegankelijk of aantrekkelijk. Niet iedereen heeft een account op deze platforms, en sommigen vermijden ze bewust vanwege privacyzorgen of commerciële motieven. Om de inspraak inclusiever te maken, verzoekt Laka dat ook niet-commerciële en open sociale media worden ingezet, zoals Bluesky, Mastodon of andere platforms. Deze bieden burgers de mogelijkheid om informatie te volgen zonder afhankelijk te zijn van algoritmes of commerciële platforms. Door het gebruik van meerdere, laagdrempelige kanalen wordt de drempel voor participatie verlaagd en wordt de betrokkenheid van burgers versterkt.

Laka verzoekt u daarom om in de procedure een inclusiever social media-portfolio in te zetten.

Kwaliteit en beschikbaarheid van documenten

Sommige documenten die op overkernenergie.nl gepubliceerd zouden moeten zijn, zijn niet beschikbaar. Zo verwijst de link naar de technische haalbaarheidsstudies naar een afgeschermde pagina[7].

7 Link “technische haalbaarheidsstudies” verwijst in nieuwsbericht van 16 mei 2025 naar Rijks Cloud login (stand 16 juni 2025)

Daarnaast zijn bepaalde op overkernenergie.nl gepubliceerde documenten slechts beschikbaar in een dermate lage resolutie dat de leesbaarheid wordt belemmerd[8]. Teksten zijn onscherp, grafische elementen zijn niet goed te onderscheiden, inzoomen leidt tot verdere vervaging en sommige documenten zijn niet toegankelijk voor mensen met een visuele beperking die gebruikmaken van schermlezers. Tevens zijn er passages zonder toelichting gelakt. Dit vormt een belemmering voor een zorgvuldige beoordeling van de inhoud en staat haaks op de wettelijke verplichtingen inzake digitale toegankelijkheid. Volgens het Besluit digitale toegankelijkheid overheid zijn overheidsinstanties verplicht om hun digitale informatie, waaronder documenten op websites, zodanig aan te bieden dat deze voor iedereen toegankelijk zijn, inclusief mensen met een visuele beperking. Ook stelt de Europese richtlijn (EU) 2016/2102 dat digitale documenten in een toegankelijk formaat beschikbaar moeten zijn. Door documenten in een te lage resolutie te publiceren, wordt niet voldaan aan deze eisen, wat leidt tot uitsluiting van bepaalde groepen gebruikers.

Laka verzoekt u dan ook om alle relevante documenten beschikbaar en bereikbaar te maken en om de documenten die niet voldoen aan de toegankelijkheidsnorm alsnog beschikbaar te stellen in een kwaliteit die voldoet aan de normen voor digitale toegankelijkheid.

Hoogachtend,

Stichting Laka

8 Bijvoorbeeld: Verkennende koelwaterstudie locatie Eorssele, Rapport, 05-06-2024

Verzonden: 6/18/2025 2:11:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Inwoner in Zeeland.
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hallo, Uw bouwplannen van deze kerncentrales in Zeeland, vraag ik me af als inwoner in Zeeland, wat is onze compensatie voor deze plaatsing van deze 2 kerncentrales. Persoonlijk vind ik dat als compensatie moet komen voor alle inwoners een 2e spoorlijn in Zeeland. Deze 2e spoorlijn moet dan gaan, start in Vlissingen via Middelburg via Beverland via de Zeelandbrug (wordt deze behouden tevens ook als Zeeuws monument) vervolgens moet de spoorlijn na deze Zeeuwse brug naar Zierikzee gaan en dan richting Oude-Tonge zo richting de Randstad. Dit scheelt voor vele reistijd zeker voor de jongeren, om naar school, stage en of werk te gaan, en geeft hun ook mede een rede om in Zeeland te blijven wonen. Dus als compensatie voor de komst van die 2 kerncentrales een 2e spoorlijn in Zeeland. De kosten hiervan komen ten laste van het Rijk, want de Zeeuwse bevolking moet al veel prijsgeven tijdens de bouw en komst hiervan, zo ook het grondgebied van de Provincie Zeeland. Succes met dit betoog en idee. Geen lijn, geen centrales.

Verzonden: 6/18/2025 3:14:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Koning Albert II-laan
Huisnummer: 20 2
Postcode: 1000
Woonplaats: Brussel
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Vlaamse Overheid - Departement MOW-Beleid

Zienswijze/reactie

Beste,

In bijlage kan u het advies van het departement MOW-Beleid (Vlaamse Overheid) terugvinden.

Met vriendelijke groeten

105250948_10872398_BELEID_-_c-NRD_MER_bouw_twee_nieuwe__kerncentrales_in_Nederland-_Adviesverlening.pdf

DEPARTEMENT
MOBILITEIT & OPENBARE WERKEN

Beleid
Koning Albert II-laan 20, bus 2
1000 BRUSSEL
T 02 553 78 11
mow.vlaanderen.be

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
vragen naar/e-mail [redacted]		Telefoonnummer [redacted]	datum 16/06/2025

Betreft: Advies: c-NRD MER voor bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland

Geachte,

Naar aanleiding van bovenvermelde adviesvraag maak ik u hierbij graag het advies van het departement Mobiliteit en Openbare Werken over.

Wij nemen akte van de publicatie van de concept NRD in het kader van de bouw van nieuwe kerncentrales in de grensregio. Graag maakt het departement MOW gebruik van de mogelijkheid tot inspraak hierop.

Allereerst verwijzen wij naar ons eerdere schrijven van 22-3-24 voor de ruimtelijke verkenning in dit traject. De bezorgdheden toen meegedeeld zijn wat ons betreft nog steeds geldend. Verder wensen we in deze fase nog volgende mee te geven:

Voor de voorgestelde locaties gelinkt aan de Westerschelde (Sloegebied A, B, C en Terneuzen A) willen we wijzen op de Scheldeverdragen die stellen dat België en Nederlands samen optrekken onder andere in uitvoering van de *Kaderrichtlijnwater*. Er wordt gesteld in de concept NRD "Het koelwater kan gevolgen hebben voor de waterkwaliteit". Hiermee valt dit dus onder de scope van het Scheldeverdrag en wensen we dat deze aspecten duidelijk worden bestudeerd zodat er geen ecologische achteruitgang in dit gebied veroorzaakt wordt.

Hiernaast vragen we ook bij de beoordeling van de veiligheidsrisico's steeds de risico's op het volledige Schelde-estuarium waar mogelijk inzichtelijk te maken.

Voor locatie Terneuzen B verwijzen we naar Artikel 34 van het Verdrag tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden betreffende de verbetering van het kanaal van Terneuzen naar Gent en de regeling van enige daarmede verband houdende aangelegenheden.

Dit artikel stelt dat:
"Onttrekking van water aan het Nederlandse kanaalgedeelte zal aan derden slechts worden toegestaan onder de voorwaarde, dat de onttrokken hoeveelheden op het kanaal worden teruggebracht"

Met andere woorden is er volgens geldende verdragsrechtelijke afspraken geen netto-captatie toegestaan in dit droogtegevoelig waterlichaam. Gezien koelwater voor kernenergie vaak een grote verliesfactor heeft, vermoeden we dat gebruik van kanaalwater ook strijdend zal zijn met dit artikel en dus onttrekking uit het kanaal geen haalbare optie is.

We stellen het op prijs dat het 'risico op scheepvaartroutes ' als sub-criteria van het criteria 'Risico's door menselijk handelen' wordt meegenomen.

Tot slot maken we uit de 'Reactienota Kennisgeving Voornemen en voorstel voor Participatie: Nieuwbouw kerncentrales' op dat Vlaanderen alleen geconsulteerd wordt in de officiële inspraak, conform ESPOO, en niet verder apart geïnformeerd wordt of uitgenodigd wordt op andere informatiemomenten. Graag herhalen we toch de vraag om tijdig en goed geïnformeerd te worden en blijven over dit volledige traject.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Verzonden: 6/18/2025 3:59:41 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/18/2025 5:23:10 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

105254492_10872944_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/18/2025 8:44:06 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Stop met deze onzalige plannen. Niet elke Zeeuw is blij met 2 kerncentrales

105255871_10873393_zienswijze_[redacted].docx

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit.
Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt.
U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn bij de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht.
De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 70 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.
Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.
U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.
U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie.
U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten.

Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties.
U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen.
Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.
Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.
Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curailment).
De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te motiveren.

Naam:
Email of adres
Woonplaats
Datum

Verzonden: 6/19/2025 8:23:03 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen bouw kerncentrale omgeving voorne putten

Verzonden: 6/19/2025 9:28:56 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het is onverantwoord om onze nabestaanden en onze aarde achter te laten met kernafval.

Daarom is het beter om te investeren in vrije energie.

Deze energie is beschikbaar vanuit de ether.

Het werd in het verleden tegengehouden omdat er niet aan verdiend kon worden. Nu is de tijd aangebroken om gebruik te maken van deze vrije gratis energie.

Verzonden: 6/19/2025 10:14:27 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Met dit bericht wens ik officieel bezwaar aan te tekenen tegen de mogelijke vestiging van een kerncentrale in of nabij de Paulinapolder bij Terneuzen, zoals beschreven in de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de nieuwe kerncentrales.

Ik ben inwoner van [redacted] (gemeente Assenede, België), gelegen op slechts enkele kilometers van deze voorgestelde locatie. De regio waarin dit project wordt overwogen is een uniek en kwetsbaar grenslandschap, rijk aan natuur, landbouw en open ruimte. Het gebied maakt deel uit van een grensoverschrijdend ecosysteem met waardevolle biodiversiteit.

De plannen baren mij grote zorgen. Ik maak bezwaar om de volgende redenen:

De natuur- en landschapswaarde van dit gebied is groot en verdient bescherming, geen industrialisering.

De nabijheid van bewoond Belgisch gebied (zoals Boekhoute) betekent dat incidenten grensoverschrijdende gevolgen kunnen hebben, terwijl Belgische burgers geen volwaardige inspraak hebben.

De bouw en exploitatie van een kerncentrale brengt risico's met zich mee voor de waterkwaliteit, veiligheid en leefbaarheid in de hele grensstreek.

Het project heeft een negatieve impact op het imago van de streek, met mogelijke gevolgen voor landbouw, woningwaarde en toerisme.

Ik roep u met klem op om de Paulinapolder / Mosselbanken te schrappen van de lijst met potentiële locaties en een alternatief te zoeken dat minder ecologisch en maatschappelijk gevoelig is.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/19/2025 11:16:56 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De Concept NRD is onvolledig, er wordt nu alleen naar locatie-alternatieven gekeken, maar een volledig MER dient ook naar technische alternatieven te kijken op de voorkeurslocatie. Zie de bijlage voor nadere toelichting

105260931_10874524_Zienswijze_250619_Concept_NRD_kernenergie_OM.pdf

Zienswijze op

CONCEPT Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)
Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales
dd 16 mei 2025

19 juni 2025
[redacted]

Waarom locatie-afwegingen alleen niet voldoende zijn voor het MER

Het projectdoel:
Citaat uit de NRD over het projectdoel:
"Het ruimtelijk inpassen van twee nieuwe kerncentrales op een locatie met een bewezen (generatie III+) die elk een vermogen kunnen leveren van meer dan 1000 Megawatt (MW).
Dit projectdoel is te smal gedefinieerd en daardoor is de scope van de NRD te beperkt. Het hieruit volgend MER zal dus ook onvolledig zijn, wanneer alleen naar locatie-alternatieven gekeken wordt voor kernenergie

Het projectdoel is CO_2 neutrale elektriciteitsproductie, wanneer de zon niet schijnt en de wind niet waait. Een kerncentrale zou een middel hiertoe kunnen zijn, maar het is geen doel. Er zijn namelijk meerdere manieren om CO_2 neutraal elektriciteit te genereren in afwezigheid van zon en wind, hier moet ook in een MER naar gekeken worden in het kader van **technische alternatieven.**

Alleen zo kan op een transparante manier een MER doorlopen worden, waarin belanghebbenden (binnen een straal van 1000 km) kunnen zien welke afwegingen gemaakt zijn in het keuze proces en of een keuze voor kernenergie op een bepaalde locatie gerechtvaardigd is.

Analyse van het klimaatplan 2025-2035:
Momenteel vullen voornamelijk elektriciteitscentrales op aardgas de onbalans aan op het net. Een aantal kolencentrales doen dit nu ook tot 2030. Ondertussen wordt er wind en zon bijgebouwd om de klimaatdoelen van 2050 te halen. Hieronder een samenvatting van de projectie in 2030 en 2050 opgesteld in het klimaatplan 2025-2035, gepubliceerd in maart 2025.

https://open.overheid.nl/documenten/1cc2dff1-ea3e-499e-b1e3-04bf487b649d/file

Nederland 2050	Vollasturen	Capaciteit 2050	Energie 2050
Wind op zee	4400 uur/jaar	70 GW	308 TWh
Wind op land	3300 uur/jaar	17 GW	56 TWh
Zon op land	900 uur/jaar	172 GW	155 TWh
Totaal			520 TWh

Om een idee te geven, momenteel wordt jaarlijks ongeveer 120 TWh gebruikt (1 TWh = 1 miljard kWh) aan elektriciteit in Nederland. Momenteel is ongeveer 50% van deze 120 TWh duurzaam opgewekt (zon, wind, biomassa, etc). Onze totale elektriciteitsproductie wordt dus ongeveer met een factor 4 verhoogd om de klimaatdoelen te halen, en dit is ook noodzakelijk voor de energietransitie.

Maar dit betekent dat er ook verhoogde dynamische capaciteit nodig is, wanneer zon en wind afwezig zijn. Voor 1 GW aan wind stroom, is nu 1 GW aan capaciteit uit een gascentrale nodig,

waarbij (gemiddeld) 50% van de tijd wind energie aanwezig is, en 50% van de tijd elektriciteit uit een gascentrale.

Jaarlijks moet vanaf nu zo'n 18,4 TWh per jaar bijgebouwd worden om de 520 TWh in 2050 te halen. Een 1 GW kerncentrale produceert jaarlijks 8,5 TWh aan elektriciteit, dus 1,6% van de totale behoefte in 2050. Zouden we alles met kernenergie willen bereiken, dan moeten we vanaf nu per jaar 2 grote kerncentrales bijbouwen om klimaatneutraal in 2050 te zijn. Iedereen begrijpt dat dit geen haalbare kaart is.

Ook gaan we rond 2030 stabiliteitsproblemen op het net krijgen, aangezien de bestaande capaciteit van de aardgascentrales te klein wordt om de aanleg van wind en zon bij te houden. Indien de vraag naar elektriciteit groeit (en dat is de verwachting), dan zullen dynamische e-centrales bijgebouwd moeten worden vanaf 2030.

(Milieu)technisch alternatieven voor kernenergie:
Wat is dan een reëel alternatief voor een (grote) kerncentrale? Dat kan een elektriciteits-centrale op e-methaan of e-methanol zijn. E-methaan en e-methanol worden geproduceerd uit groene waterstof (H2) en circulaire CO2

E-Methanol: $CO_2 + 3\ H_2 \rightarrow CH_3OH + H_2O$
E-Methaan: $CO_2 + 4\ H_2 \rightarrow CH_4 + 2\ H_2O$

Het productieproces voor e-methanol bestaat al sinds 2012 in IJsland bij Carbon Recycling International, maar ThyssenKrupp Uhde beschikt ondertussen ook vergelijkbare technologie, die ook een conversie naar e-methaan kunnen maken. Het voordeel van e-methanol is dat het een vloeistof is, die makkelijk opgeslagen kan worden in eenvoudige cilindrische metalen tanks en e-methaan een buizenstelsel met ondergrondse gasopslag nodig heeft, om onbalans in energie op te kunnen slaan. Nederland kan 12,9 miljard kuub aardgas ondergronds opslaan, ruim 400 PetaJoule aan energie gelijk aan 111 TWh. Dit is ruim voldoende om het net stabiel te houden met grote hoeveelheden aan windenergie.

https://carbonrecycling.com/
https://www.thyssenkrupp-uhde.com/power-to-x/en/green-sng

Groene waterstof wordt dan geproduceerd uit gedemineraliseerd water (H_2O), wanneer er een overcapaciteit aan groene stroom is.

Groene H_2: $2\ H_2O \rightarrow 2\ H_2 + O_2$

Als rekenvoorbeeld, een windpark met een piekvermogen van 1 GW zal gemiddeld 500 MW produceren. Wanneer het aanbod de vraag overstijgt, dan zal groene waterstof gemaakt worden dat met circulaire CO_2 kan reageren tot e-methaan (of e-methanol). Groene e-methaan kan teruggevoerd worden in het aardgasnet, met enige verdunning van stikstof om te blijven voldoen aan de laag-calorische waarde van het Nederlandse net. E-methanol zou in een tank opgeslagen kunnen worden.

Waar komt dan de circulaire CO_2 vandaan? De makkelijkste methode is het afvangen van CO_2 aan de schoorsteen van de dynamische aardgascentrale. Met de reactie tot e-methaan (of e-methanol) wordt deze CO_2 feitelijk circulair, netto vindt er geen emissie plaats, behalve datgene wat overblijft van het rendement van de CO_2-afvang eenheid. Rendementen van 95% of hoger zijn prima haalbaar met huidige generatie amines.

Een toekomstige bron van circulaire CO_2 is CO_2 afgevangen uit de lucht (Direct Air Capture). Het Zwitserse Climeworks heeft de eerste plant in IJsland neergezet in 2020, maar er zijn veel meer bedrijven en start-ups volop in ontwikkeling.

https://climeworks.com/plant-orca

Hier wordt een voordeel van de e-methanol centrale beter zichtbaar, wanneer in de woestijn tegen zeer lage stroomkosten e-methanol wordt gemaakt (0,02 euro/kWh), dan kan dit goedkoop geimporteerd worden en de voeding worden voor de e-methanol centrale. In dat geval kan de centrale dus **CO_2 negatief** worden, de afgevangen CO_2 kan ondergronds opgeslagen worden of worden ingezet als bouwmateriaal, bv bij de productie van olivijn.

Het voordeel van een centrale op e-methaan, is dat bestaande gascentrales feitelijk niet aangepast hoeven te worden. Ze dienen alleen voorzien te worden van een CO_2 afvang-unit (veelvuldig toegepast binnen de industrie), een opslag voor vloeibare CO_2 en een groene waterstof fabriek van vergelijkbare omvang. Alle infrastructuur is verder reeds aanwezig.

Vergelijking van milieu-aspecten:
Hieronder staat een tabel waarbij diverse milieu-aspecten van een elektriciteitscentrale op e-methaan (of e-methanol) kerncentrale vergeleken worden met een kerncentrale. Op 8 onderstaande punten die relevant zijn voor een Milieu Effect Rapport is al aannemelijk te maken dat een centrale op e-methanol of e-methaan beter scoort dan een kerncentrale. Hierin speelt het hoge rendement (60%) van de omgebouwde gascentrale (gasturbine gecombineerd met stoomturbine) een belangrijke rol met betrekking tot de benodigde koelwater (punt 5). Ook zijn geen energie-grondstoffen nodig, zoals uranium uit mijnbouw en wordt er geen radioactief afval geproduceerd, wat nog steeds geen eindbestemming kent.

	Milieu-aspecten vergelijk	**E-centrale op groene methanol (of e-methaan)**	**Nieuwe Kerncentrale**
1.	CO_2 uitstoot	Kan op termijn CO_2 negatief worden. E-methanol is makkelijker te importeren	Bij benadering bijna neutraal, betonproductie tijdens bouw stoot CO2 uit.
2.	Duurzaamheid	Met CO_2, water, zon en wind een oneindige bron van energie	Niet, uranium is een keer op
3.	Afval	Geen	4,5 m^3 per jaar aan hoogradioactief materiaal Geen eindberging
4.	Veiligheid	Positief, geen risico op meltdown	Kleine kans op meltdown met economische vernietiging van alles in een straal van 50 km
5.	Water - warmtelozing	40% van de elektriciteits-output	200% van de elektriciteits-output
6.	Radioactiviteit	Geen	Kans op lekkages naar het water
7.	Regelbaarheid	Zeer goed, kan samenwerken met wind en zon	Niet, basislast centrale die niets toevoegt aan een duurzaam elektriciteits-systeem

8.	Grondstoffen	Op water na geen, maar bij tekort aan zoet water kan ook zout water gebruikt worden.	Uranium, import uit buitenland

Vergelijking sociaal-economische aspecten:
Naast bovenstaande milieu-aspecten zijn ook de volgende argumenten te noemen die buiten het MER vallen, maar toch relevant zijn voor de beslissing over kerncentrales.

	Sociaal-economische aspecten	**E-centrale op groene methanol (of e-methaan)**	**Nieuwe Kerncentrale**
A.	Vergunning-, engineering en bouwtijd	5 jaar	15 jaar
B.	Financieel	Laag, marktpartijen zullen hierin vrijwillig instappen	Hoog, de staat moet de 'kar' trekken, kan niet concurreren met zon en wind, dus veel subsidie nodig
C.	Geopolitiek	Geen afhankelijkheid van uranium producerende landen	Afhankelijkheid van uranium producerende landen
D.	Regelbaarheid en stabiliteit van e-net	Nodig voor 2030	Niet, economisch model leunt op basislast van 8500 uur per jaar

We leven helaas niet meer in een wereld van vrede en internationale vrijhandel, sinds het uitbreken van de Rusland-Oekraine oorlog. Waar vaak het argument van energie'mix' wordt gebruikt als een voordeel, is dit feitelijk een nadeel. Je blijft namelijk afhankelijk van landen met uraniumvoorraden, het gaat goed zolang de banden goed blijven, het gaat mis wanneer de banden verstoord raken, zoals tussen de Rusland en de EU sinds 2022. Het bouwen van kerncentrales vormt dus juist een geopolitiek risico voor Nederland.

Dan is er de bouwtijd en het financiële aspect. Het vergunnen en bouwen van (grote) kerncentrales zal circa 15 jaar bedragen. Dit betekent dat er voor 2040 geen stroom uit een kerncentrale zal komen, terwijl al rond 2030 onze dynamische capaciteit moeten gaan ombouwen naar e-methaan of e-methanol. In 2040 zou al 10 GW aan gascentrales omgebouwd kunnen zijn naar e-methaan, nu al is er voor ruim 6 GW aan groene waterstof capaciteit aangevraagd door bedrijven in Nederland. De markt is klaar voor groene waterstof, maar voor kernenergie dus niet.

Logisch, want de kapitaallasten voor een groene methanol/methaan centrale liggen een stuk lager dan voor een nieuwe kerncentrale. Daarentegen kan er stroom geproduceerd worden, wanneer zon en wind afwezig zijn en dus een hogere prijs vragen. Dit is voor bedrijven een veel gunstiger business model, namelijk lagere investeringen en hogere opbrengsten per kWh. Bovendien is het binnen 5 jaar te realiseren, dus minder rentelasten en geen financieel risico voor de Nederlandse overheid.

Conclusies:
Dit concept NRD voor 2 nieuwe kerncentrales laat onderzoek naar technische alternatieven buiten beschouwing, zoals een aangepaste gascentrale op e-methaan of e-methanol. Dit zou het MER onvolledig maken en dus zeer vatbaar voor beroepsprocedures. De techniek staat niet stil en er moet altijd gekeken worden naar nieuwe ontwikkelingen op het gebied van energie technologie en energie transitie. De afweging voor de overheid voor een dergelijk groot initiatief moet ten alle tijden transparant en objectief worden beschouwd.

Dat is het doel van een Milieu Effect Rapport, deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau moet dus uitgebreid worden met onderzoek naar technisch gelijkwaardige alternatieven op de voorkeurslocatie.

Verzonden: 6/19/2025 3:31:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik beschouw deze fase als een volgende stap van de regering om nieuwe kerncentrales te bouwen. Ik ben daar tegen. Heb de overheid al dikwijls alle argumenten genoemd waarom ik er tegen ben, dus zal dat nu niet nog eens doen. Onlangs is ook weer aan het licht gebracht door adviesbureau Witte een en Bos dat nieuwe kerncentrales niet rendabel zullen zijn. (huidige inschatting:7100 Euro per KW. Rendabel zou zijn:investeringskosten onder de 4600 Euro per KW. Dus:ook nog eens economisch gezien geen slimme zet. Ik onderschrijf hiermee de zienswijze van LAKA en voeg die dus als bijlage. Beschouw deze als mijn zienswijze. [redacted]

105265772_10875418_20250618-zienswijze-cnrd-planmer-voornemen-twee-nieuwe-kerncentrales.pdf

Stichting LAKA
Analyseren, informeren en activeren

Aan: Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Ingediend via
https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/nieuwbouw-kerncentrales

Betreft: Reactie op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Registratienummer: 202502551

Amsterdam, 18 juni 2025

Geachte mevrouw, meneer,

Hierbij treft u Laka's reactie op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales (cNRD[1]).

Inzicht in gevolgen van *één* of *twee* kerncentrales

De doelstelling van de projectprocedure "Nieuwbouw kerncentrales", zoals geformuleerd in het Voornemen en voorstel voor participatie, luidt als volgt:

> *Het ruimtelijk inpassen van twee nieuwe kerncentrales in Nederland met een bewezen ontwerp (generatie II+) die elk een vermogen kunnen leveren van meer dan 1000 megawatt (MW).*

Deze formulering sluit de mogelijkheid niet uit dat de twee in te passen kerncentrales op twee verschillende locaties worden gerealiseerd.

In het Voornemen wordt aangegeven dat, vanuit het oogpunt van betaalbaarheid, wordt aangenomen dat de bouw van twee kerncentrales het meest kostenefficiënt is wanneer deze op één locatie en in serie worden gerealiseerd. In dat scenario start de bouw van de tweede centrale kort na de eerste. De wenselijkheid en haalbaarheid van deze aanpak dienen echter nog te worden onderbouwd door nader onderzoek, aldus het Voornemen.

Volgens de Reactienota biedt de realisatie van twee kerncentrales op één locatie aanzienlijke voordelen op het gebied van kosten en doorlooptijd. Het alternatief — de bouw van twee centrales op afzonderlijke locaties — wordt als financieel onaantrekkelijk beschouwd en valt daarmee buiten

1 Zie concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales, Antea Group, 16 mei 2025

Adres: Ketelhuisplein 43
1054 RD Amsterdam
Telefoon: 020-6168294
Email: info@laka.org
Web: www.laka.org
IBAN: NL54 TRIO 0390 9021 79

de scope van de huidige procedure. Binnen deze procedure wordt op dit moment derhalve uitsluitend gekeken naar de vestiging van twee gekoppelde kerncentrales op één locatie, aldus de Reactienota.

Laka wijst erop dat betaalbaarheid slechts één van de belangen is die in de afweging moeten worden meegenomen. Indien uit het Plan-MER blijkt dat de bouw van één kerncentrale, of twee kerncentrales op twee verschillende locaties, andere (milieu)effecten met zich meebrengt dan de bouw van twee kerncentrales op één locatie, dan dient een transparante belangenafweging tussen alle relevante aspecten mogelijk te zijn.

In 2013 merken onderzoekers ECN beleidsstudies en de Kwinkgroep terzake het volgende op:

> *Producenten kiezen een productielocatie op grond van een aantal bedrijfseconomisch relevante factoren als de aanvoer van grondstoffen, beschikbare fysieke ruimte, de aanwezigheid van koelwater, lokaal draagvlak, transportcapaciteit voor elektriciteit. De concentratie op een beperkt aantal productielocaties neemt tussen 2012 en 2020 naar verwachting verder toe en zorgt mogelijk voor onevenredige maatschappelijke investeringen in verzwaring en uitbreiding van het hoogspanningsnetwerk naar de betreffende vestigingsplaats. Er zijn immers ook vestigingsplaatsen beschikbaar waar nieuwe productie kan worden gerealiseerd zonder dat verzwaring en uitbreiding van het netwerk noodzakelijk is*[2].

De onderzoekers constateren in 2013 ook dat het ongepland uitvallen van geclusterde energiecentrales impact kan hebben op de neststabiliteit:

> *Een tweede effect is dat het opstellen van meer dan 3000MW vermogen op één vestigingsplaats een risico vormt voor de leveringszekerheid, omdat volgens de landelijke netbeheerder een ongeplande vermogensuitval van meer dan 3000 MW (bijvoorbeeld als gevolg van een locatiegebonden calamiteit) niet kan worden opgevangen binnen het Europese netwerk, met mogelijk een grote black-out als gevolg.*

Dat de in 2013 geformuleerde zorgen anno 2025 niet achterhaald zijn bewijst de problematiek die gepaard gaat met het uitvallen van de 1,6 GW EPR-kerncentrale in Olkiluoto, Finland[3].

De onderzoekers gaven de overheid indertijd ter overweging om een Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA) uit te voeren naar de concentratie van elektriciteitsproductie op de vestigingsplaatsen die voor de producenten economisch het meest aantrekkelijk zijn. Voor bepaalde grote projecten op het gebied van infrastructuur, ruimte en transport is het verplicht om in de verkenningsfase een MKBA op te stellen. Laka verneemt in het NRD daarom graag of, en zo ja in welke fase, het kabinet een MKBA zal uitvoeren dat ziet op het Voornemen en al haar redelijke alternatieven.

---

2 Eindrapport evaluatie derde structuurschema elektriciteitsvoorziening (SEV III), 10 juni 2013, bijlage bij Kamerstuk 31 410, nr. 19

3 Renew Economy: Big batteries and EVs to the rescue again as faults with new nuclear plant cause chaos on Nordic grids, 19 november 2024

Gezien de huidige invulling van het Voornemen om twee kerncentrales op dezelfde site te bouwen, in casu grotendeels locaties waar reeds grootschalig elektriciteit wordt opgewekt of op het net wordt gevoerd, verwacht Laka met het Plan-MER inzicht verkrijgen in welke (milieu-)effecten het verzekeren van de neststabiliteit deze specifieke invulling van het Voornemen met zich meebrengt, vergeleken met alle redelijke alternatieven.

Tenslotte wijst Laka op historische voorbeelden, zoals bij Borsele, waar oorspronkelijk zes kerncentrales gepland waren, maar waarvan uiteindelijk slechts één is gerealiseerd[4]. Ook internationaal zijn vergelijkbare ontwikkelingen zichtbaar. Dit onderstreept het belang van een Plan-MER dat vanaf het begin inzicht biedt in de milieueffecten van zowel één als twee kerncentrales.

Laka verwacht daarom dat het Plan-MER integraal inzicht biedt in:

- De (milieu)effecten van de bouw van één kerncentrale;
- De (milieu)effecten van de bouw van twee kerncentrales op één locatie;
- De (milieu)effecten van de bouw van twee kerncentrales op twee afzonderlijke locaties.

Op basis van deze informatie kan een meer evenwichtige en transparantere besluitvorming plaatsvinden waarin zowel financiële als (milieu)technische aspecten worden meegewogen.

Netcapaciteit

Realisatie van het Voornemen heeft niet alleen ruimtelijke en milieutechnische implicaties, maar beïnvloedt ook de ontwikkeling van duurzame energie op lokaal en regionaal niveau. In het bijzonder speelt de problematiek van netcongestie hierbij een cruciale rol. De grootschalige aansluiting van kerncentrales op het elektriciteitsnet kan de beschikbare netcapaciteit in een regio aanzienlijk beperken, waardoor de inpassing van decentrale duurzame energieprojecten, zoals zonne- en windenergie, wordt bemoeilijkt. Dit kan leiden tot vertragingen of zelfs het afblazen van lokale initiatieven, ondanks hun potentieel om snel en kostenefficiënt bij te dragen aan de energietransitie.

De discussie over de inzet van kernenergie versus hernieuwbare bronnen raakt aan een fundamentele beleidsvraag: moet worden geïnvesteerd in technologieën met een snel dalende kostencurve, zoals zon en batterijen, of in kernenergie, waarvan de kostenontwikkeling stagneert en realisatie gepaard gaat met aanzienlijke risico's op vertraging en budgetoverschrijding? Volgens recente analyses, waaronder van het Internationaal Energieagentschap (IEA), vormen zon, wind en batterijen inmiddels een alternatief voor nieuwe kerncentrales, met name in markten waar netcongestie, hoge rente en complexe vergunningstrajecten een rol spelen.

Gelet op deze overwegingen is het van belang dat het Plan-MER expliciet aandacht besteedt aan de effecten van een of twee kerncentrales op de lokale en regionale uitrol van duurzame energie, inclusief de impact op netcapaciteit en de interactie met bestaande en geplande hernieuwbare

4 Omroep Zeeland: "Oude tekening gevonden: eigenlijk hadden er zes kerncentrales in Borssele moeten staan", 22 november 2018

projecten. Alleen zo kan een integrale en toekomstbestendige afweging worden gemaakt binnen het bredere kader van de energietransitie.

Verbruikte splijtstof

In de cNRD wordt gesteld dat voor alle potentiële locaties geldt dat verbruikte splijtstof in het buitenland wordt bewerkt alvorens opslag als radioactief afval plaatsvindt bij de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) in Vlissingen. Daarmee zou de nabijheid van COVRA geen bepalende factor zijn in de locatiekeuze, aldus het cNRD.

Deze aanname is onjuist. Het kabinet heeft recent nog eens bevestigd dat de consequenties van het eventueel afzien van de opwerking van verbruikte splijtstof nader onderzocht zullen worden[5]. Hiet uit volgt dat voor de verbruikte splijtstof van de voorgenomen nieuwe kerncentrales zowel opwerking in het buitenland als directe afvoer als radioactief afval naar de COVRA tot de mogelijke scenario's behoren.

Gelet op deze onzekerheid is het van belang dat het Plan-MER beide opties in beschouwing neemt. Dit betekent dat de milieueffecten van directe afvoer van hoogradioactieve splijtstof naar een opslagfaciliteit van COVRA expliciet in kaart moeten worden gebracht.

Daarnaast dient ook de milieubelasting van opwerking in het buitenland, inclusief de bijbehorende internationale transporten, te worden meegenomen in de effectenanalyse. Immers, bij locaties in dichtbevolkte gebieden, zoals Zuid-Holland, zullen regelmatige transporten van hoogradioactieve verbruikte splijtstoffen gedurende meerdere decennia aanzienlijke risico's en maatschappelijke onrust met zich meebrengen. Voor andere locaties kunnen de transportafstanden korter zijn of kunnen routes mogeljik zijn die minder kwetsbaar zijn. Deze verschillen onderstrepen het belang van een locatie-specifieke analyse van de transporteffecten.

Laka benadrukt daarom dat het Plan-MER integraal inzicht moet bieden in de milieueffecten en risico's van de afvoer en verwerking van hoogradioactieve verbruikte splijtstoffen, zowel bij opwerking in het buitenland als bij directe opslag in Nederland. Alleen op basis van een dergelijke integrale benadering kan de omgang met de verbruikte splijtstof van de nieuwe kerncentrales worden meegenomen in de verder belangenafweging ten behoeve van de locatiekeuze.

Verwarring cNRD radioactief afval en verbruikte splijtstoffen

Het cNRD noteert:

> *De huidige kerncentrale in Borssele produceert ongeveer 4,5 m^3 aan radioactief afval per jaar (Rijksoverheid: over kernenergie[6]). Een deel hiervan wordt opnieuw gebruikt* [sic], *maar een deel van de reststoffen is met de huidige stand van de technologie niet herbruikbaar.*

De cNRD haalt hier zaken door elkaar.

5 Kamerstukken 2023-2024 nr. 607, aanhangsel van de Handelingen, antwoord vraag 1
6 Kennelijke verwijzing naar https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/kernenergie

Verbruikte splijtstof uit kerncentrale Borssele wordt afgevoerd naar Frankrijk. Daar wordt uitsluitend verbruikte ENU-splijtstof opgewerkt, waarbij plutonium, uranium en splijtingsproducten worden gescheiden. De afgescheiden splijtingsproducten tezamen met de verpakkingshulzen, worden als hoog radioactief afval afgevoerd naar de COVRA in Nieuwdorp. Dit betreft de *ongeveer 4,5 m^3* waar naar wordt verwezen op de site van de Rijksoverheid. Deze 4,5 m^3 is **niet** opnieuw bruikbaar.

Het “opnieuw verwerken” waar het cNRD nar verwijst, betreft “opwerking”, de verwerking in Frankrijk van verbruikte ENU-splijtstof. Hierbij dient mede aangetekend te worden dat er op dit moment geen zicht is op de opwerking van verbruikte MOX en cERU-splijtstof uit kerncentrale Borssele. Het is heden niet bekend waar deze verbruikte splijtstoffen op termijn zullen worden geborgen.

Laka verwacht dat het PlanMER eerlijk, transparant en correct zal zijn over de *backend* van de splijtstofketen en niet opnieuw fouten aan te treffen over te verwachten radioactief afvalstromen evenutele mogelijkheden voor hergebruik.

Ontbrekende raakvlakprojecten

Mogelijke eindberging kernafval nabij planlocaties

Volgens de concept-Routekaart behorend bij het concept Nationaal Programma voor een veilig beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstoffen 2025–2035, zal het proces van locatiekeuze voor een definitieve eindberging van hoogradioactief afval na 2050 worden opgestart[7]. Tegen die tijd zouden de voorgenomen kerncentrales naar operationeel kunnen zijn. In het Plan-MER dient daarom expliciet te worden onderzocht in hoeverre de planvorming voor nieuwe kerncentrales van invloed kan zijn op de locatiekeuze voor eindberging, en vice versa.

Indien bijvoorbeeld wordt gekozen voor realisatie van nieuwe kerncentrales in het Sloegebied, tevens de vestigingsplaats van de COVRA, rijst de vraag of dit gebied daarmee zou afvallen als potentiële locatie voor eindberging. Dit raakt aan strategische beleidskeuzes omtrent ruimtelijke ordening, veiligheid, maatschappelijke acceptatie en lange termijn afvalbeheer.

Om die reden dient de eindberging van kernafval als een wezenlijk raakvlakproject te worden beschouwd in de verdere planvorming, in ieder geval voor het Sloegebied, maar mogelijk ook voor de andere locaties. Dit vereist een integrale benadering waarbij de onderlinge afhankelijkheden en mogelijke cumulatieve effecten tijdig en transparant in beeld worden gebracht.

Voorgenomen levensduurverlenging kerncentrale Borssele

De voorgenomen levensduurverlenging van kerncentrale Borssele dient expliciet te worden beschouwd als een raakvlakproject in relatie tot de mogelijke vestiging van nieuwe kerncentrales in het Sloegebied. Indien deze verlenging daadwerkelijk wordt gerealiseerd, zal dit gepaard gaan met substantiële werkzaamheden en activiteiten in en rondom de bestaande centrale. Deze

7 Concept Routekaart Eindberging radioactief afval, februari 2025

ontwikkelingen kunnen, al dan niet in cumulatie met de bouw en exploitatie van nieuwe kerncentrales, significante (milieu)effecten veroorzaken. Tegelijkertijd is het op dit moment ook mogelijk dat wordt besloten om de levensduur van kerncentrale Borssele niet te verlengen. Indien dat het geval is, wordt op het laatst in 2034 aangevangen met de ontmanteling van de kerncentrale. Deze ontmanteling zal naar verwachting tien jaar zal duren en dient te worden beoordeeld als raakvlak in het Sloegebied. Het is daarom van belang dat in de verdere planvorming en effectbeoordeling expliciet aandacht wordt besteed aan mogelijke cumulatieve effecten, zowel op het gebied van milieubelasting als op het vlak van ruimtelijke en infrastructurele interacties met de mogelijke ontwikkelingen in de levensloop van kerncentrale Borssele.

Raakvlakken met nieuwe derde en vierde kerncentrales

Naast de huidige planvorming voor twee nieuwe kerncentrales is het van belang om in het Plan-MER en de ruimtelijke afwegingen expliciet rekening te houden met de door de demissionaire regering gewenste verdere uitbreiding met een derde en vierde kerncentrale. Hoewel hierover nog geen besluit is genomen, is het aannemelijk dat de vraag naar verdere uitbreiding van nucleaire capaciteit op een zeker moment opnieuw aan de orde zal komen.

Om die reden dient deze mogelijke vervolgfase als een relevant raakvlakproject te worden beschouwd. Dit betekent dat in de huidige besluitvorming reeds aandacht moet worden besteed aan de ruimtelijke reservering, de benodigde netcapaciteit, de beschikbaarheid van koelwater, en de mogelijke cumulatieve milieueffecten. Door deze toekomstige uitbreidingsoptie nu al mee te nemen in de analyse, wordt voorkomen dat toekomstige beleidsruimte onbedoeld wordt beperkt en wordt geborgd dat de huidige planvorming voldoende adaptief is om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen.

Social media

Op dit moment wordt in het Participatieplan Nieuwbouw Kerncentrales, onder 1.4, alleen verwezen naar de commerciële sociale mediaplatforms LinkedIn, Instagram en X (voorheen Twitter). Hoewel deze kanalen een groot bereik hebben, zijn ze niet voor iedereen toegankelijk of aantrekkelijk. Niet iedereen heeft een account op deze platforms, en sommigen vermijden ze bewust vanwege privacyzorgen of commerciële motieven. Om de inspraak inclusiever te maken, verzoekt Laka dat ook niet-commerciële en open sociale media worden ingezet, zoals Bluesky, Mastodon of andere platforms. Deze bieden burgers de mogelijkheid om informatie te volgen zonder afhankelijk te zijn van algoritmes of commerciële platforms. Door het gebruik van meerdere, laagdrempelige kanalen wordt de drempel voor participatie verlaagd en wordt de betrokkenheid van burgers versterkt.

Laka verzoekt u daarom om in de procedure een inclusiever social media-portfolio in te zetten.

Kwaliteit en beschikbaarheid van documenten

Sommige documenten die op overkernenergie.nl gepubliceerd zouden moeten zijn, zijn niet beschikbaar. Zo verwijst de link naar de technische haalbaarheidsstudies naar een afgeschermde pagina[8].

Daarnaast zijn bepaalde op overkernenergie.nl gepubliceerde documenten slechts beschikbaar in een dermate lage resolutie dat de leesbaarheid wordt belemmerd[9]. Teksten zijn onscherp, grafische elementen zijn niet goed te onderscheiden, inzoomen leidt tot verdere vervaging en sommige documenten zijn niet toegankelijk voor mensen met een visuele beperking die gebruikmaken van schermlezers. Tevens zijn er passages zonder toelichting gelakt. Dit vormt een belemmering voor een zorgvuldige beoordeling van de inhoud en staat haaks op de wettelijke verplichtingen inzake digitale toegankelijkheid. Volgens het Besluit digitale toegankelijkheid overheid zijn overheidsinstanties verplicht om hun digitale informatie, waaronder documenten op websites, zodanig aan te bieden dat deze voor iedereen toegankelijk zijn, inclusief mensen met een visuele beperking. Ook stelt de Europese richtlijn (EU) 2016/2102 dat digitale documenten in een toegankelijk formaat beschikbaar moeten zijn. Door documenten in een te lage resolutie te publiceren, wordt niet voldaan aan deze eisen, wat leidt tot uitsluiting van bepaalde groepen gebruikers.

Laka verzoekt u dan ook om alle relevante documenten beschikbaar en bereikbaar te maken en om de documenten die niet voldoen aan de toegankelijkheidsnorm alsnog beschikbaar te stellen in een kwaliteit die voldoet aan de normen voor digitale toegankelijkheid.

Hoogachtend,

Stichting Laka

8 Link “technische haalbaarheidsstudies” verwijst in nieuwsbericht van 16 mei 2025 naar Rijks Cloud login (stand 16 juni 2025)

9 Bijvoorbeeld: Verkennende koelwaterstudie locatie Borssele, Rapport, 05-06-2024

Verzonden: 6/19/2025 3:55:53 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Botermarkt
Huisnummer: 1
Postcode: 9000
Woonplaats: Gent
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Stad Gent

Zienswijze/reactie

De reactie van Stad Gent kan je vinden in de bijlage. Die bijlage start het goedkeuringsbesluit van het college van burgemeester en schepenen voor het advies. Dat opent met een toelichting door de administratie aan het college van burgemeester en schepenen, gevolgd door het formele besluit. De laatste bladzijden zijn het materiële besluit, d.w.z. het feitelijke advies van Stad Gent over de concept-NRD.

105266446_10875500_20250619_BS_Gecoördineerd_advies_van_Stad_Gent_over_de_concept-Notitie_Reikwijdte_en_Detailniveau_Nieuwbouw_Kerncentrales.pdf

Het college van burgemeester en schepenen

Besluit

2025_CBS_05511 Gecoördineerd advies van Stad Gent over de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales - Goedkeuring

Beslissing: Goedgekeurd in besloten vergadering van 19 juni 2025

Zijn aanwezig bij de beslissing van dit punt:

[redacted]

Bevoegd: [redacted]
Betrokken: [redacted]

Juridisch kader

De volgende bepalingen zijn van toepassing inzake de bevoegdheid:
Decreet over het lokaal bestuur van 22 december 2017, artikel 56, § 2.

De beslissing wordt genomen op grond van:
Verdrag van Espoo van 25 februari 1991 houdende milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband.

Motivering

Projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales (NL)

Om de bouw van twee nieuwe kerncentrales mogelijk te maken is de Nederlandse Rijksoverheid een Projectprocedure gestart. Deze ruimtelijke procedure wordt gevolgd om te besluiten waar de eerste twee nieuwe kerncentrales komen. Daarbij hoort een milieueffectrapport (hierna: **MER**). Dit MER richt zich op de vraag: Als er twee nieuwe kerncentrales komen, wat zijn dan de effecten op de verschillende locaties?

Voor het MER is een onderzoeksopzet gemaakt. Dit plan is de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna: **cNRD**). In de cNRD staan de locaties die onderzocht worden voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Ook wordt beschreven welke milieuaspecten er onderzocht worden. De uiteindelijke resultaten komen in het MER. Naast het MER wordt een Integrale Effectenanalyse (**IEA**) opgesteld.

Elektronisch ondertekend document, blz. 1 van 8. Verifieerbaar via code.esignflow.be met code 9766-7943-5807-0083 en wachtwoord busyzal

Welke stappen worden doornomen?

Om twee nieuwe kerncentrales te kunnen bouwen doorloopt het Rijk een projectprocedure. Deze procedure bestaat uit vier stappen:

1. Openbare kennisgeving en participatie: het project wordt bekend gemaakt aan het publiek;
2. **Verkenning: leidt tot de selectie van een voorkeurslocatie in een Voorkeursbeslissing;**
3. Voorkeursbeslissing: bevestigt de gekozen locatie;
4. Planuitwerkingsfase: werkt het project uit voor de gekozen locatie.

In de projectprocedure wordt tweemaal een MER opgesteld. De eerste keer is bij de verkenning van diverse alternatieven (stap 2). Dit is het plan-MER (vanaf hier: MER), dat de milieueffecten beschrijft waarop een voorkeurslocatie wordt bepaald. Die locatie wordt met een Voorkeursbeslissing vastgelegd (stap 3). In de planuitwerkingsfase (stap 4) wordt er een tweede keer een MER gemaakt, het project-MER. Deze kijkt in meer detail naar de milieueffecten van de gekozen locatie. Het ruimtelijk plan wordt vastgesteld en de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) verleent als aan alle voorwaarden voor veilige kerncentrales is voldaan, op basis van de Kernenergiewet, een vergunning voor de nieuwe kerncentrales.

Wat is er al gedaan?

- **Stap 1 De openbare kennisgeving voornemen en participatie is gedaan.**
  Op 12 februari 2024 publiceerde het voormalige ministerie van Economische Zaken en Klimaat het Voornemen en voorstel voor participatie voor twee nieuwe kerncentrales. Tussen 23 februari en 4 april 2024 konden geïnteresseerden meedenken over het voornemen en de participatie. Er werden vier informatiebijeenkomsten georganiseerd in Heinkenszand, Terneuzen, Vlaardingen en Oostvoorne. Er zijn 1.374 reacties binnen gekomen. Deze reacties leidden tot enkele toevoegingen in de cNRD.
- **Stad Gent bracht over deze kennisgeving advies uit op 28 maart 2024 (kenmerk 2024_CBS_03157).**

Waar staat de procedure nu?

- **Stap 2 De verkenning gaat nu plaatsvinden.**
  De Verkenning start met de onderzoeksopzet, de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). De cNRD geeft informatie over het voornemen en het proces, en beschrijft welke locaties onderzocht worden in het MER. De cNRD ligt 6 weken ter inzage. In die periode kunnen bewoners, bedrijven, overheden en andere organisaties reacties indienen op de onderzoeksopzet. Deze reacties worden verwerkt in de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). In de NRD worden ook adviezen van wettelijke adviseurs en de Commissie voor de milieueffectrapportage verwerkt.
- **De cNRD is het onderwerp van het gecoördineerde advies dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.**

Wat gaat nog komen?

- **Stap 3 De voorkeursbeslissing sluit de verkenning af.**
  Op basis van die NRD wordt het MER opgesteld. Het MER levert de milieu-informatie voor de IEA. In de IEA komen naast een hoofdstuk over milieu ook hoofdstukken over

Elektronisch ondertekend document, blz. 2 van 8. Verifieerbaar via code.esignflow.be met code 9766-7943-5807-0083 en wachtwoord busyzal

techniek, kosten, omgeving en toekomstvastheid aan bod. Het MER en de ontwerp-Voorkeursbeslissing worden ter inzage gelegd. Iedereen die dat wil, kan een zienswijze indienen. Ook buurlanden worden geïnformeerd en kunnen zienswijzen indienen. De Commissie voor de milieueffectrapportage toetst het MER. De ministers van Klimaat en Groene Groei en de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening stellen de Voorkeursbeslissing vast, inclusief de voorkeurslocatie voor de kerncentrales. Ze houden hierbij rekening met het MER en de zienswijzen.

- **Stap 4 De planuitwerkingsfase volgt na de Voorkeursbeslissing.**
  In deze fase worden gedetailleerde onderzoeken uitgevoerd voor de voorkeurslocatie. Het project-MER wordt opgesteld en vergunningen bij de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming aangevraagd. Uiteindelijk wordt één projectbesluit vastgesteld.

Standpunt van de Vlaamse Regering

De Commissie Buitenlands Beleid van het Vlaams Parlement van 3 juni 2025 behandelde een vraag om uitleg van Frédéric Erens aan Matthias Diependaele, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management, over de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Borssele.

- Over het mogelijk oprichten van twee bijkomende kerncentrales naast de bestaande kerncentrale in Borssele:

  *"De bezorgdheden van Vlaamse kant hierrond waren vooral gefocust op de **cumulatie van effecten door de twee centrales samen op geringe afstand**. Beide dossiers worden op dit moment apart onderzocht. Er is echter sprake van interactie tussen beide dossiers. Ik geef er twee voorbeelden van. Door het lozen van meer koelwater in het systeem door de twee centrales zijn de effecten groter dan van elke centrale apart. Hetzelfde geldt voor externe veiligheid, waarbij een incident in één centrale invloed kan hebben op de andere."*

- Over grensoverschrijdend overleg:

  *"Onze (Vlaamse) diensten bekijken momenteel welke strategie we gaan volgen om dit dossier **structureel op de agenda te plaatsen** tijdens contacten met zowel de Nederlandse overheid als met de provincie Zeeland. We worden geïnformeerd over de evoluties betreffende nieuwe kerncentrales in het gebied via het grensoverschrijdend kerngebied North Sea Port District."*

North Sea Port District

Het locatieonderzoek voor de bouw van twee kerncentrales werd besproken op de algemene vergadering van BGTS North Sea Port District van woensdag 4 mei 2025. De gebeurde omdat de Vlaamse grensgemeenten de vraag om advies op de cNRD hadden ontvangen. Er werd enkel informatie gedeeld. De vergadering nam geen formeel standpunt in.

Elektronisch ondertekend document, blz. 3 van 8. Verifieerbaar via code.esignflow.be met code 9766-7943-5807-0083 en wachtwoord busyzal

Advies

Dit advies werd gecoördineerd door de Dienst Milieu en Klimaat in samenwerking met de Dienst Economie en de Dienst Internationale Netwerken en Subsidies.

Het voorstel van advies vraagt om:

- De keuze voor het vestigen van twee kerncentrales op één locatie pas te maken tijdens de 'Integrale Effectenanalyse' en dus o.a. op basis van het milieueffectenrapport, niet vóór de opmaak van het milieueffectenrapport;
- Het onderzoek naar de effecten van de bijkomende nood aan opslag van radioactief afval niet los te koppelen van dit onderzoek;
- Het onderzoek naar de effecten van de toekomstige ontmanteling van de centrales niet los te koppelen van dit onderzoek;
- Het overzicht van de verwachte aanzienlijke milieu-effecten inhoudelijk en vormelijk op punt te stellen;
- Het onderzoeksgebied voor 'koppelkansen' bij restwarmte en energiezekerheid uit te breiden tot het hele North Sea Port District;
- Risico's door menselijk handelen en oorlogvoering scherper te onderzoeken, in samenhang met andere ontwikkelingen in de omgeving;
- Te onderzoeken of de bestaande formele procedures en platformen volstaan voor een gecoördineerd grensoverschrijdend overleg.

Kennisdeling met andere overheden

De gemeenten Zelzate en Evergem, de provincie Oost-Vlaanderen en de Vlaamse Overheid vragen Stad Gent om de inhoud van dit gecoördineerd advies met hen te delen.

Bijgevoegde bijlage(n):

- 20250619_DO_Nieuwbouw_Kerncentrales_gecoordineerd_advies_op_de_cNRD.pdf (deel van de beslissing)
- 20250516_NO_Concept-NRD-nieuwbouw-kerncentrales.pdf
- 20250410_NO_Concept-NRD-nieuwbouw-kerncentrales_Samenvatting.pdf
- 20240830_NO_Bijlage-1-actualisatierapport-waarborgingsbeleid-kernenergie-nieuwbouw-kerncentrales.pdf
- 20250400_NO_Bijlage-2-Zeef-0-locaties-nieuwbouw-kerncentrales.pdf
- 20250206_NO_Bijlage-3-Zeef-1-locaties-nieuwbouw-kerncentrales.pdf
- 20250400_NO_Reactienota-voornemen-en-voorstel-voor-participatie-nieuwbouw-kerncentrales.pdf

Niet-digitale bijlage(n):

Het verslag van de vraag om uitleg over de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Borssele van Frédéric Erens aan minister Matthias Diependaele, met kenmerk 3446 (2024-2025), op de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking dinsdag 3 juni 2025, 14.15 uur, kan geraadpleegd worden

Elektronisch ondertekend document, blz. 4 van 8. Verifieerbaar via code.esignflow.be met code 9766-7943-5807-0083 en wachtwoord busyzal

op https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1910743/verslag/1913997.

Beslissing

Beslist het volgende:

Artikel 1:

Keurt goed het gecoördineerde advies van de Stad Gent aan de het Nederlandse ministerie van Economische Zaken en Klimaat, bureau energieprojecten over de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het plan-MER 'locatiestudie twee nieuwe kerncentrales', onderdeel van de Nederlandse projectprocedure 'Nieuwbouw kerncentrales', zoals geformuleerd in het bij dit besluit gevoegde advies.

Artikel 2:

Keurt goed het bezorgen van een kopie van dit besluit aan de gemeenten Zelzate en Evergem, de Province Oost-Vlaanderen en de Vlaamse Overheid.

2025_CBS_05511 - Gecoördineerd advies van Stad Gent over de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Elektronisch ondertekend document, blz. 5 van 8. Verifieerbaar via code.esignflow.be met code 9766-7943-5807-0083 en wachtwoord busyzal

Nieuwbouw Kerncentrales

Gecoördineerd advies van Stad Gent op de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau

19 juni 2025

Entiteit **Departement Ruimtelijke Ontwikkeling**
Dienst Milieu en Klimaat

Contactpersoon [redacted]

Stad Gent neemt kennis van de *conceptnotitie reikwijdte en detailniveau* (hierna 'cNRD'), dat een onderdeel is van de plan-milieueffectenrapportage bij de *locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales* op Nederlands grondgebied. Verschillende locaties die hierin worden aangeduid als 'te onderzoeken', zijn terreinen die beheerd worden door North Sea Port.

Daarnaast brengt Stad Gent hiermee een advies uit over de inhoud van de cNRD, in samenhang met de andere dossierstukken die aan het publiek ter inzage worden gelegd van 16 mei tot en met 26 juni 2025.

Energiezekerheid

De voortdurende beschikbaarheid van een groot elektrisch vermogen van niet-fossiele oorsprong is van vitaal belang voor de duurzame energietransitie van North Sea Port District, het havengebied North Sea Port en de industrie die daarin gevestigd is. Stad Gent is daarom vragende partij voor energiezekerheid in het gehele gebied van North Sea Port, zonder daarbij een voorkeur uit te drukken voor of tegen het inzetten van kernenergie.

Ruimtegebruik en spreidingsoptie

Zeehavengronden zijn schaars. Daarom is Stad Gent gekant tegen de ontwikkeling van één of meerdere kerncentrales op gronden waar North Sea Port eigenaar van is. Dit ligt in lijn met het eerdere advies van Stad Gent op het North Sea Port STEC-rapport. Daarin sprak Stad Gent zich uit tegen het reserveren van de linie 4 gronden voor niet-zeehavengebonden activiteiten.

De schaarste aan zeehavengronden geldt in zowel North Sea Port als de haven van Rotterdam. Dit wordt in de cNRD benoemd. Toch lezen de locatie-afwegingen in hoofdstuk 4.3 verschillend. Daarin wordt bijvoorbeeld de langere lijst van belemmeringen in het Sloegebied in tabel 4-3 lichter gewogen dan de korte lijst belemmeringen in Maasvlakte I. Stad Gent gaat niet akkoord met deze ongelijke behandeling.

In de cNRD wordt vermeld dat de inschatting over o.a. het ruimtebeslag van een nieuwe kerncentrale gebaseerd op of minstens beïnvloed zal worden op of door een technische haalbaarheidsstudie die nog niet werd uitgevoerd (p. 11). Wel staat vast dat deze haalbaarheidsstudie uitgaat van een terrein naast de bestaande kerncentrale in Borssele. Deze locatie heeft daardoor een schaalvoordeel dat niet kan toegepast worden op de andere locaties die onderzocht zullen worden. Het ruimtebeslag wordt daardoor wellicht onderschat. Er ontstaat ook

Elektronisch ondertekend document, blz. 6 van 8. Verifieerbaar via code.esignflow.be met code 9766-7943-5807-0083 en wachtwoord busyzal

een risico dat de effectbeoordeling een vooringenomenheid ten gunste van deze locatie kan bevatten.

Stad Gent treedt Vlaams Minister-President Matthias Diependaele bij in zijn bezorgdheid over de cumulatieve effecten van twee nieuwe kernreactoren op geringe afstand van de bestaande reactor in Borssele. De Minister-President vermeldt in de Commissie Buitenlands Beleid van 3 juni 2025 het cumulatieve effect van het lozen van koelwater en de externe veiligheid – in het bijzonder dat een incident in één centrale invloed kan hebben op de veiligheid van de naburige centrale.

Stad Gent gaat niet akkoord met de keuze om bij het locatieonderzoek steeds uit te gaan van de vestiging van twee kerncentrales op één locatie. Enerzijds omdat die gebaseerd wordt op aannames over de technische en financiële haalbaarheid, terwijl dit nog onderzocht moet worden. Anderzijds omdat dit locaties bij voorbaat uitsluit. Stad Gent vraagt om deze keuze te maken tijdens de 'Integrale Effectenanalyse' en dus o.a. op basis van het effectenrapport, niet vóór het effectenrapport.

Radioactief afval

Op pagina 8 van de cNRD staat:

> "De *bedrijfsduurverlenging van de huidige kerncentrale in Borssele en de wijze waarop radioactief afval wordt opgeslagen maken geen onderdeel uit van het project. Voor deze beide afwegingen wordt separaat een mer-procedure doorlopen."*

Dit wordt bevestigd in hoofdstuk 6.4 van de cNRD. Daarentegen wordt het niet hernomen in hoofdstuk 5.1.: de uitbreiding van de opslag van radioactief afval in bij COVRA in Vlissingen wordt niet vermeld als een raakvlakproject of als autonome ontwikkeling in de beschrijving van de referentiesituatie in het Sloegebied.

De opslag van radioactief afval is onlosmakelijk verbonden met de bedrijfsvoering van een kerncentrale. Bijkomende kerncentrales leiden tot de behoefte aan bijkomende opslagcapaciteit voor radioactief afval. De milieu-effecten van deze bijkomende opslag kunnen daardoor niet afzonderlijk van de milieu-effecten van een nieuwe kerncentrale beoordeeld worden. Stad Gent vraagt om deze effecten samen te onderzoeken.

Buitengebruikstelling en ontmanteling

De cNRD stelt uitdrukkelijk dat de milieueffecten van de ontmanteling van de nieuwe centrales niet zal worden onderzocht, omdat de effecten hiervan niet onderscheidend zouden zijn voor de verschillende te onderzoeken locaties. Dit gebeurt in hetzelfde hoofdstuk waarin wordt gesteld:

> *"Bij de oprichting van een kerncentrale is het – ondanks dat het ver in de toekomst ligt – verplicht om al rekening te houden met de (on)omkeerbaarheid van de activiteit. Een kerncentrale moet ontmanteld worden zodra deze definitief buiten gebruik is gesteld."*

De effectbeoordeling van de ontmanteling zou doorgeschoven worden naar de project-milieueffectenrapportage.

Stad Gent gaat niet akkoord met deze redenering. De ontmanteling van de centrale is een integraal onderdeel van de bedrijfsfase, net zoals de opslag van het daar gemaakte radioactief afval. Dit kan niet losgekoppeld worden. De effecten moeten immers niet enkel vergeleken worden tussen de verschillende locatie-alternatieven onderling, maar ook met de referentiesituatie op zich – het 'nulalternatief'.

Elektronisch ondertekend document, blz. 7 van 8. Verifieerbaar via code.esignflow.be met code 9766-7943-5807-0083 en wachtwoord busyzal

Milieuaspecten

Het hoofdstuk milieuaspecten bevat een overzichtstabel (tabel 6-3) van de verwachte effecten tijdens de bouwfase en tijdens de bedrijfsfase. Er wordt met vinkjes aangegeven in welke fase effecten verwacht worden. Deze grafische voorstelling komt niet overeen met de uitgeschreven toelichting eronder. Op verschillende domeinen waar in de tabel wel effecten tijdens de bedrijfsfase worden verwacht, wordt in de tekst enkel een beschrijving van verwachte effecten in de bouwfase beschreven – of vice versa. De reikwijdte en het detailniveau van het te voeren onderzoek zijn daardoor niet helder.

In het onderzoeksdomein 'duurzame energie' zou voor de bedrijfsfase enkel onderzocht worden of de restwarmte van de centrales kan ingezet worden voor verwarming. Er wordt geen vermelding gemaakt van koppelkansen voor de verduurzaming van de energieconsumptie in het North Sea Port District als geheel. Hier moeten ook kansen onderzocht worden voor de afstemming met Vlaamse en Belgische energieplannen.

Risico's door menselijk handelen

De invloed van militaire risico's op de locatiekeuze van de nieuwe kerncentrales werd tot nu toe nog niet onderzocht. Hoofdstuk 6.2 benoemt dat dit zal worden onderzocht omdat het een standaard vereiste is bij de veiligheidsbeoordeling van kerncentrales volgens de *SSG-35 Safety Criteria*. Hoofdstuk 5.5 stelt dat moet onderzocht worden of dit ruimtebeslag niet ten koste gaat van potentieel nuttige ruimte voor Defensie.

Stad Gent vraagt om dit onderzoek niet te verengen tot de risico's voor de centrales alleen maar om dit te benaderen in samenhang met de andere geplande en bestaande energie-infrastructuur. Bovendien moet niet enkel de ligging ten opzichte van scheepvaartroutes inzichtelijk gemaakt worden, maar ook de impact van de militaire risico's op deze routes.

Gecoördineerd grensoverschrijdend overleg

Het voornemen van de Nederlandse Rijksoverheid om de bouw van een of twee kerncentrales in het Nederlandse deel van het North Sea Port District te onderzoeken valt buiten de reikwijdte van NOVEX (cf. slotverklaring Vlaamse Nederlandse Top van 1 april 2025). De rechtstreekse en onrechtstreekse impact van een dergelijke ontwikkeling op andere ontwikkelingen is ontegensprekelijk — zowel wat ruimtegebruik als wat energie betreft (cf. de sleutelprojecten uitvoeringsagenda NOVEX NSPD).

Dit voornemen tot een vruchtbaar project doen voltooien vergt niet alleen een performante en afgestemde planning vanwege de Nederlandse overheden. Het vergt ook voldoende samenspraak met alle betrokken actoren actief binnen het NSPD, zowel langs Nederlandse als Vlaamse zijde van de landsgrens. Ook de Vlaamse Minister-President drukt op de Commissie Buitenlands Beleid van 3 juni 2025 uit belang te hechten aan structureel overleg.

Stad Gent vraagt om te onderzoeken of de bestaande formele procedures en platformen volstaan voor een gecoördineerd grensoverschrijdend overleg.

Elektronisch ondertekend document, blz. 8 van 8. Verifieerbaar via code.esignflow.be met code 9766-7943-5807-0083 en wachtwoord busyzal

Verzonden: 6/19/2025 4:19:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 6001
Postcode: 4330 LA
Woonplaats: Middelburg
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres:
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Provincie Zeeland

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Gedeputeerde Staten

Provincie Zeeland

Abdij 6 4331BK Middelburg
Postbus 6001 4330 LA Middelburg
+31 118631011
IBAN NL08 BNGH 0285010557

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
t.a.v. Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Reactie GS op cNRD nieuwbouw kerncentrales	703067	[redacted]	18 JUN 2025

Middelburg, 17 juni 2025

Geachte mevrouw Albers,

Op 16 mei jl. ontvingen wij uw brief met kenmerk DGKE-DRE / 98689203. Met de brief nodigt u ons uit om te reageren op de door uw minister gepubliceerde concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor het aankomende milieu-effectonderzoek van de nieuwbouw van twee kerncentrales in Nederland. Wij maken graag gebruik van deze uitnodiging.

Reeds doorlopen proces
Het kabinetsstandpunt om kernenergie een significant onderdeel te laten uitmaken van het toekomstige energiesysteem heeft voor Zeeland grote impact gekregen. Vanaf 2022 zijn door het Rijk diverse voorbereidende onderzoeken uitgevoerd voor het realiseren van twee kerncentrales op de locatie EPZ-noord, nabij het dorp Borssele. Deze locatie had namelijk vanuit kabinetsstandpunt de voorkeur. In reactie daarop zijn er vanuit de gemeenteraad van de gemeente Borsele en onze Provinciale Staten van Zeeland voorwaarden gesteld. Dit vanuit de behoefte om als volwaardige (bestuurlijke) partners betrokken te worden bij deze omvangrijke plannen. Het afgelopen jaar heeft gebiedsverbinder Raymond Knops de eerste stappen gezet om te komen tot een Rijk-regiopakket voor Zeeland.

Uw coördinerend minister heeft nu een volgende stap gezet in de projectprocedure: de publicatie van de cNRD dat de kaders stelt voor het uit te voeren milieu-effectonderzoek (planMER). Deze planMER zal onderdeel uitmaken van de bredere Integrale Effectanalyse (IEA).

Uw minister zal met de informatie uit de IEA komen tot een beslissing voor een definitieve voorkeurslocatie. In deze cNRD constateren wij echter dat de locatie EPZ-noord niet meer in beeld is als de voorkeurslocatie, maar als één van de zeven gelijkwaardig te onderzoeken locaties in heel Nederland. Voor Zeeland zijn ook nog de locaties Thermphos-terrein en Mosselbanken/Paulinapolder in beeld.

Het provinciaal-bestuurlijke standpunt
Als college hechten we veel waarde aan het zorgvuldig te doorlopen afwegingsproces van uw minister. Desalniettemin heeft het kabinet wel voor de locatie EPZ-noord verwachtingen gewekt als zijnde de voorkeurslocatie.

Indien er een voorkeur is voor Zeeland, zoals uw minister ook in haar kamerbrief formuleert, geven wij u mee dat volgens de tot nu toe gehouden onderzoeken en de voorziene nodige fysieke ingrepen de

locatie EPZ-noord nog altijd geschikt is voor de ruimtelijk inpassing. Ook de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) concludeert dat er geen technische aanleiding is om aan te nemen dat deze locatie niet vergunbaar zou kunnen zijn. Voor de locatie Thermphos-terrein hebben wij conflicterende belangen met lopende vergunningaanvragen ten aanzien van de gewenste vergroening van onze waterstofeconomie. Vergunningaanvragen die wij als bevoegd gezag waarschijnlijk niet kunnen weigeren. Ook heeft het havenbedrijf publiekelijk laten weten dat zij deze locatie vanwege het bedrijfsprofiel niet passend achten voor kerncentrales. Dit geldt voor hen ook voor de locatie Mosselbanken/Paulinapolder. Dit is ook een locatie waar mensen wonen en bedrijvigheid plaatsvindt.

Op basis van het bovenstaande achten wij het van groot belang dat uw minister snelheid in het proces houdt en op basis van het planMER en de IEA tot een gegronde voorkeursbeslissing komt. Ook nu het kabinet demissionair is. Als Provinciaal bestuur blijven we graag nauw betrokken bij de afweging en besluitvorming om te komen tot die beslissing.

Ambtshalve reactie
Naast ons bestuurlijke standpunt is de cNRD ook op de inhoud beoordeeld. Wij geven u graag nog de volgende aanscherpingen mee ten behoeve van de definitieve NRD:

1. Onderzoek ook het cumulatieve effect van zowel de bouw- als gebruiksfase van twee kerncentrales ten aanzien van CO2-emissies (paragraaf 1.4 CO2-neutraal);
2. Onderzoek op de locaties of ook een technisch alternatief in de vorm van Small Modular Reactoren (SMR's) kan worden betrokken in plaats van enkel twee grote kerncentrales;
3. Onderzoek ook de leveringszekerheid van benodigd verrijkt uranium;
4. Onderzoek ook welke potentiële domino-effecten kunnen ontstaan bij naastgelegen en/of nabije bedrijfsactiviteiten in geval van calamiteiten bij de kerncentrales.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

[redacted]

Bijlagen:
1. Brief ministerie van KGG met kenmerk DGKE-DRE / 98689203 d.d. 16 mei 2025

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Ministerie van Klimaat en Groene Groei

bijlage 1

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Provincie Zeeland
College van Gedeputeerde Staten
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Realisatie Energietransitie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000003952069570000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/kgg

Behandeld door
[redacted]

Ons kenmerk
DGKE-DRE / 98689203

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum 16 mei 2025
Betreft Raadpleging over concept notitie reikwijdte en detailniveau nieuwbouw kerncentrales

Geacht college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland,

Het ministerie van Klimaat en Groene Groei heeft het voornemen om twee nieuwe kerncentrales te bouwen in Nederland. De meesten van u zijn daar reeds van in kennis gesteld. In deze brief informeer ik u over de procedure en de mogelijkheid te reageren op de concept notitie reikwijdte en detailniveau, voor zover u dit wenst. Deze brief is aan de wettelijke adviseurs en betrokken bestuursorganen gestuurd.

Projectprocedure
Dit project wordt voorbereid op basis van de Omgevingswet en conform de vereisten van de projectprocedure. Dat betekent dat er wordt toegewerkt naar een voorkeursbeslissing en uiteindelijk een projectbesluit. De ministers van Klimaat en Groene Groei en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening zijn gezamenlijk het bevoegd gezag voor de voorkeursbeslissing en het projectbesluit. De minister van Klimaat en Groene Groei coördineert de procedures voor de benodigde uitvoeringsvergunningen. Ten behoeve van de voorkeursbeslissing wordt een plan-mer procedure doorlopen. Voor het projectbesluit (en de uitvoeringsvergunningen) wordt een project-mer procedure doorlopen.

Concept notitie reikwijdte en detailniveau
In de concept notitie reikwijdte en detailniveau staat beschreven welke locaties worden onderzocht, voor welke thema's effecten in beeld worden gebracht en met welk detailniveau. Overeenkomstig artikel 16.38 van de Omgevingswet (Ow) raadpleeg ik u hierbij over de reikwijdte en het detailniveau van de informatie die in het milieueffectrapport moet worden opgenomen. Ik verwijs u kortheidshalve naar de concept notitie reikwijdte en detailniveau. Deze is vanaf 16 mei 2025 te downloaden via www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales.

Hoe kunt u reageren
Indien u wilt reageren op de concept notitie reikwijdte en detailniveau dan verzoek ik u bij voorkeur digitaal te reageren via www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales. U kunt van 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025 uw reactie indienen.

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Realisatie Energietransitie

Ons kenmerk
DGKE-DRE / 98689203

Openbare kennisgeving
Ik wijs u er voorts op dat in de Staatscourant van 15 mei 2025 in lokale en regionale bladen kennis wordt gegeven van het voornemen een m.e.r.-plichtig plan voor te bereiden. Zoals ook in deze kennisgeving staat vermeld, wordt de concept notitie reikwijdte en detailniveau ter inzage gelegd, en wordt eenieder in de gelegenheid gesteld daarop uiterlijk 26 juni 2025 een zienswijze in te dienen. Deze kennisgeving treft u aan als bijlage bij deze brief en deze is tevens in te zien via www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales. In de kennisgeving vindt u ook informatie over de informatieavonden die in mei en juni 2025 worden georganiseerd.

Vervolg
De concept notitie reikwijdte en detailniveau wordt ook aan verschillende andere betrokkenen voorgelegd, zoals de Commissie voor de m.e.r.. Alle reacties en adviezen worden verzameld en verwerkt in de (definitieve) notitie reikwijdte en detailniveau. Deze wordt, samen met een reactienota, naar verwachting eind 2025 vastgesteld en gepubliceerd. Vervolgens wordt de ontwerp voorkeursbeslissing, met daarbij het milieueffectrapport en de Integrale Effectenanalyse, vastgesteld en gepubliceerd.

Vragen
Voor vragen kunt u terecht bij de projectleider [redacted]ilborg (telefoon - [redacted] of per e-mail - [redacted]).

De Minister van Klimaat en Groene Groei,
namens deze:

[redacted]

Verzonden: 6/19/2025 4:26:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 3000
Postcode: 4380 GV
Woonplaats: Vlissingen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: gemeente@vlissingen.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Vlissingen

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

202502922

GEMEENTE VLISSINGEN

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Verzonden
18 JUN 2025

UW BRIEF VAN	UW KENMERK	ONS KENMERK	DATUM
	DGKE-DRE / 98689203	**2434383** / 2689069	18 juni 2025

BEHANDELD DOOR	BEZOEKADRES	TELEFOON	BIJLAGEN
[redacted]	Paul Krugerstraat 1	[redacted]	

ONDERWERP
Zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij ontvangt u onze zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales (hierna: cNRD). Wij hebben in een eerder stadium reeds een zienswijze ingediend op het Voornemen en voorstel voor participatie Nieuwbouw kerncentrales (hierna: het V&P). In de Reactienota Kennisgeving Voornemen en voorstel voor Participatie Nieuwbouw kerncentrales is onze zienswijze van een reactie voorzien.

Uit de cNRD blijkt dat de procedure zich thans in stap 2 Verkenning bevindt. Deze stap vangt aan met de publicatie van de cNRD. Aangegeven is dat de cNRD nader invulling geeft aan het voornemen en het proces. Verder is in de cNRD beschreven welke locaties onderzocht gaan worden in het plan-MER en op welke manier deze onderzocht gaan worden.

Uit de cNRD blijkt dat in het plan-MER zeven alternatieven (locaties) worden onderzocht, waaronder het Thermphos terrein in de gemeente Vlissingen. Op basis van de analyse zoals opgenomen in de cNRD is het voor ons navolgbaar waarom het Thermphos terrein onderzocht zal worden in het plan-MER.

Plan-MER
Het voorgestelde beoordelingskader in het plan-MER op basis van een zevenpuntsschaal van plussen en minnen voor alle relevante aspecten (veiligheid, niet-veiligheid en milieu) is naar onze mening op voorhand vrij volledig.

Wel missen wij een integrale benaderding van de vele initiatieven en de stapeling van milieueffecten van de lopende en (mogelijke) toekomstige (energie)projecten in Vlissingen-Oost en omgeving. Wij verzoeken dan ook om de cumulatieve (milieu)effecten hiervan in beeld te brengen en de vele initiatieven integraal en in samenhang te onderzoeken.

Reactienota Kennisgeving Voornemen en voorstel voor Participatie Nieuwbouw kerncentrales
Met tevredenheid hebben wij geconstateerd dat in de reactienota is opgenomen dat in de planvorming rekening zal worden gehouden met de initiatieven van het Rijk op het grondgebied van Vlissingen en de impact die al deze initiatieven tezamen hebben op de leefomgeving.

Op een aantal onderdelen van onze zienswijze is in de reactienota opgenomen dat de gevraagde informatie wordt onderzocht in de Integrale effectanalyse (IEA). Wij zijn op zich content met deze toezegging, maar zouden graag meer duidelijkheid willen krijgen over het proces en de inhoud van het IEA.
In de cNRD is aangegeven dat parallel aan het opstellen van het plan-MER de IEA wordt opgesteld. Aangegeven is dat de IEA, mede op basis van het plan-MER, de informatie levert die nodig is voor het nemen van de ontwerp-Voorkeursbeslissing. De IEA vormt zodoende belangrijke beslisinformatie om te komen tot de ontwerp-Voorkeursbeslissing.

In de cNRD is opgenomen dat de aanpak en uitkomsten voor het plan-MER en de IEA worden besproken met de betrokken provincies en gemeenten, om een gezamenlijk beeld te hebben van de informatie die aan het bevoegd gezag (de ministers van Klimaat en Groene Groei en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) wordt voorgelegd om een besluit over de locatie te nemen.
Aangezien een aantal voor de gemeente Vlissingen relevante aspecten wordt verwezen naar de IEA, verzoeken wij om ons hier op korte termijn bij te betrekken en ons hierover nader te informeren.

In de reactienota is tevens aangegeven dat vanwege de grote en langjarige impact van de bouw van kerncentrales Rijk en regio streven naar een gezamenlijk pakket van maatregelen (Rijk-regiopakket) dat uitgaat van het (zoveel mogelijk) mitigeren van negatieve gevolgen en tegelijkertijd inspeelt op gezamenlijke kansen en belangen voor de toekomst van de regio, zodat een win-win situatie voor Rijk en regio ontstaat.
Het participatietraject bij de gemeente Vlissingen gaat in het derde kwartaal van 2025 van start. Onder leiding van gebiedsverbinder Knops streeft de gemeente Vlissingen ernaar om een voorwaardenpakket aan te bieden. Wij verzoeken u op voorhand het op te leveren voorwaardenpakket te betrekken bij de verdere besluitvorming over de locatiekeuze.

Advies gebiedsverbinder Knops
Zoals bekend, heeft gebiedsverbinder Knops in december 2024 zijn eerste advies uitgebracht inzake de eventuele komst van twee kerncentrales in Zeeland.

Hierin constateert de heer Knops dat er spanning bestaat tussen de mogelijke komst van de kerncentrales met andere ruimtelijke initiatieven. Hij adviseert om te komen tot een afgestemde aanpak, omdat anders het risico bestaat dat de ontwikkelingsdoelen van zowel de bouw van twee kerncentrales als andere projecten worden belemmerd of in een later stadium tenietgedaan worden door parallelle initiatieven.

Wij onderschrijven het belang van een goede afstemming tussen de vele ontwikkelingen in Vlissingen-Oost, zodat gekomen kan worden tot de meest optimale invulling van het havengebied. Wij verzoeken u dan ook om - indachtig dit advies - tot een weloverwogen locatiekeuze te komen.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Vlissingen,
[redacted] de burgemeester,
[redacted]
[redacted] drs. A.R.B. van den Tillaar

Verzonden: 6/19/2025 5:13:06 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben niet tegen kern energie, maar nu is het te laat. Er zal te veel leergeld betaald moeten worden. In het huidige landschap ligt wind energie veel meer voor de hand. Een nieuwe kerncentrale zal nooit binnen budget blijven. En het is te lastig op en af schalen om pieken en dalen in verbruik op te vangen.

Kortom niet aan beginnen

Verzonden: 6/19/2025 9:23:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Mijn zienswijze bijgevoegd in bijlage via de experts van WISE.

105270221_10876437_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/20/2025 8:14:45 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het kabinet doet er beter aan om de netcongestie op te lossen, dan geld te investeren in te dure en te laat op te leveren gevaarlijke kerncentrales. Daarnaast voldoet de notities niet aan gestelde voorwaarden:

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/20/2025 12:10:45 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Vaartkaai
Huisnummer: 2
Postcode: 2170
Woonplaats: Merksem
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: -
Organisatie: Elia

Zienswijze/reactie

-

105274890_10877584_463547-CVE.pdf

202503072

Contact Center
Vaartkaai 2
2170 Merksem - België
T +32 3 640 08 08
www.elia.be

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Mailbox: [redacted]
Uw kenmerk: -
Ons kenmerk: 463547-CVE

Merksem, 20/06/2025

MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales

Plaats: Nederland: -
ELIA-installaties:
Bovengrondse hoogspanningslijnen:
380kV – 220kV - 150kV - 70kV
Ondergrondse hoogspanningskabels:
380kV – 220kV - 150kV - 70kV - 36kV - 15kV
Ondergrondse signalisatiekabels
Ondergrondse optische vezelkabels:
Hoogspanningsstations

Geachte mevrouw, Geachte heer,

Naar aanleiding van de melding van het MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales, raadpleegden wij dit dossier.

Elia vraagt dat in het projectdossier rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van hogervermelde **hoogspanningslijnen, hoogspannings -en signalisatiekabels en hoogspanningsstations** welke zich in de bovenvermelde gebieden situeren.

Wij vragen dan ook om de hoogspanningsinstallaties te willen opnemen in de verdere ontwikkelingsplannen (RUP, BPA,…), zodat enerzijds deze installaties in de mate van het mogelijke in stand gehouden kunnen worden en er anderzijds rekening gehouden wordt met de geldende veiligheidsvoorschriften in latere stedenbouwkundige voorschriften. Hieronder vindt u alvast onze standaardtekst die hiervoor gebruikt kan worden:

> *Hoogspanningsleiding: de aanduiding is bestemd voor bestaande en nieuwe hoogspannings-leidingen en aanhorigheden.*
>
> *Alle werken, handelingen en wijzigingen voor de aanleg, de exploitatie en de wijzigingen van een hoogspanningsleiding en haar aanhorigheden zijn toegelaten. De aanvragen voor vergunningen voor hoogspanningsleidingen en hun aanhorigheden worden beoordeeld rekening houdend met de in grondkleur aangegeven bestemming. Deze bestemming is van toepassing in zoverre de aanleg, de exploitatie en de wijzigingen van de bestaande hoogspanningsleiding niet in het gedrang wordt gebracht.*
>
> *Voor bovengrondse hoogspanningsleidingen gelden veiligheidsafstanden tot constructies en voor werken zoals o.m. bepaald in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 2, Hoofdstuk 2.11, onderafdeling 2.11.1, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6 en Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.1. - 9.3.2.1. - 9.3.2.2. - 9.3.2.3. - 9.3.3.1. - 9.3.3.2. - 9.3.4.1. - 9.3.4.2. - 9.3.4.3. - 9.3.4.4. - 9.3.5.1. - 9.3.5.2. - 9.3.5.3. - 9.3.5.4. - 9.3.5.5. - 9.3.5.6 en 9.3.6.1 (Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties). Gelieve het advies van Elia in te winnen bij bouw- en/of milieuvergunningsaanvragen en bij bouw-, graaf- en constructie-activiteiten in de nabijheid.*

De geleiders van een bovengrondse hoogspanningslijn kunnen zowel horizontaal als verticaal bewegen. Voor vaste constructies en bij de uitvoering van werken in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen gelden veiligheidsafstanden zoals onder meer bepaald in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 2, Hoofdstuk 2.11, onderafdeling 2.11.1, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6 en Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.1. - 9.3.2.1. - 9.3.2.2. - 9.3.2.3. - 9.3.3.1. - 9.3.3.2. - 9.3.4.1. - 9.3.4.2. - 9.3.4.3. - 9.3.4.4. - 9.3.5.1. - 9.3.5.2. - 9.3.5.3. - 9.3.5.4. - 9.3.5.5. - 9.3.5.6 en 9.3.6.1 (Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties). De hoogtebeperking die hieruit volgt wordt door meedere factoren bepaald (o.a. het type van de verbinding en de kabel, de afstand tussen 2 pylonen, omgevingsvariabelen wind en temperatuur, de belasting op de hoogspanningslijn), zodat wij geen globaal cijfer kunnen opgeven. Per project voeren wij waar noodzakelijk gratis een hoogtemeting uit, teneinde een gedetailleerd advies te kunnen formuleren.

Als algemene regel wordt minstens in een strook van 25 meter langs beide zijden vanuit de as van de hoogspanningslijn rekening gehouden met mogelijke beperkingen.

Bij de vaste constructies horen ook de constructies bovenop daken zoals liften, airco, zonnepanelen en schoorstenen. Ook voor verlichtingspalen, reclameborden, tijdelijke constructies zoals tenten en wegneembare serres zijn de veiligheidsafstanden voor constructies van toepassing.

Bij werken vragen wij bijzondere aandacht voor de opstelling van een bouwkraan, uitvoering van kraanwerken, hoogtewerkers, betonpompen, stellingen, ladders, vrachtwagens met kipbak, heftrucks, …).

Dezelfde veiligheidsafstanden zijn van toepassing voor groenaanplanting onder en naast de hoogspanningslijnen.

Naast de in acht te nemen veiligheidsafstanden t.o.v. de geleiders van een luchtlijn, is het eveneens belangrijk om rekening te houden met de aanwezige pylonen. Er zijn ook hier veiligheidsafstanden van toepassing naargelang de activiteit die errond uitgevoerd zal worden. Graafwerken, grondwaterbemaling, wijzigingen aan het niveau van het maaiveld, … kunnen de stabiliteit van de pylonen in gevaar brengen en de funderingen en aardingslussen beschadigen. De pylonen dienen bovendien steeds toegankelijk te zijn voor onze medewerkers, voor controle en onderhoudswerkzaamheden, zodat bij eventuele problemen de elektriciteitsbevoorrading verder gegarandeerd kan worden.

Ingesloten geven wij ook nog de veiligheidsvoorschriften mee met betrekking tot werken in de omgeving van **ondergrondse hoogspannings- en glasvezelkabels**.

Er mag bovendien niet uit het oog worden verloren dat boven en vlakbij de ondergrondse leidingen, allen gelegen in het openbaar domein, geen diepwortelende begroeiing mag komen omdat deze de leidingen kan beschadigen. Bij technische problemen moet de grond worden uitgegraven wat verstoring van de directe omgeving met zich brengt.

Verder heeft Elia ook **diverse hoogspanningsstations** in de betrokken gebieden en dient u met de respectievelijke veiligheidsvoorschriften in bijlage rekening te houden.

Mogen wij u vragen onze bemerkingen in het ontwerp mee op te nemen. Inmiddels blijven wij steeds bereid om in samenspraak mee oplossingen te zoeken voor een optimale inrichting van het plangebied.

Hoogachtend,

[redacted]

Bijlagen: 1. Veiligheidsvoorschriften
2. Overview map

Bijlage

UITVOERING VAN WERKEN IN DE NABIJHEID VAN BOVENGRONDSE HOOGSPANNINGSLIJNEN

VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN

Deze veiligheidsrichtlijnen moeten worden meegedeeld aan alle gespecialiseerde vaklieden, aannemers of onderaannemers die werken zullen uitvoeren op de werf. Bijvoorbeeld: kraanmannen, timmerlieden, dakwerkers, antenne-installateurs, ...

Werken in de nabijheid van geleiders

1. Elke persoon die zich binnen een afstand kleiner dan de reglementaire veiligheidsafstand van de geleiders van een hoogspanningslijn bevindt, stelt zich bloot aan dodelijk gevaar. Hetzelfde gevaar geldt ook voor personen die in de nabijheid van de geleiders om het even welke machines of materieel hanteren of bedienen.

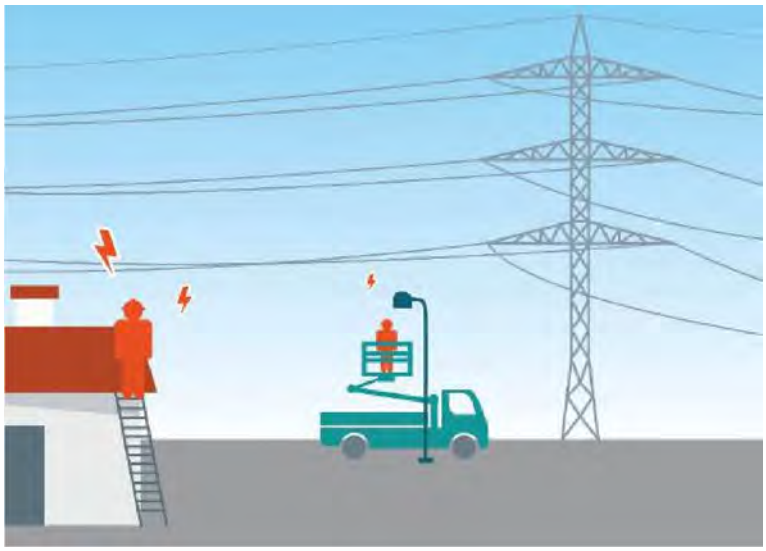

2. Het Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6, bepaalt de veiligheidsafstanden die moeten worden gerespecteerd ten aanzien van de meest ongunstige stand van de hoogspanningsgeleiders

Spanning van de lijn (kV)	Veiligheidsafstand (meter)
30 - 36	3,0
70	3,7
110	4,1

150	4,5
220	5,2
380	6,8

3. De stand van de geleiders kan plots variëren onder invloed van verschillende factoren zoals de buitentemperatuur, de wind, de elektrische lading, ijzel. Voor een onervaren persoon is het bijgevolg zeer moeilijk om de meest ongunstige stand van de geleiders te bepalen.

   De geleider zal meer **doorhangen**, naarmate de kabeltemperatuur stijgt. De kabeltemperatuur stijgt naarmate de lijn meer wordt belast, de omgevingstemperatuur stijgt, de zonne-intensiteit toeneemt, en de wind afneemt (minder koeling van de geleider).

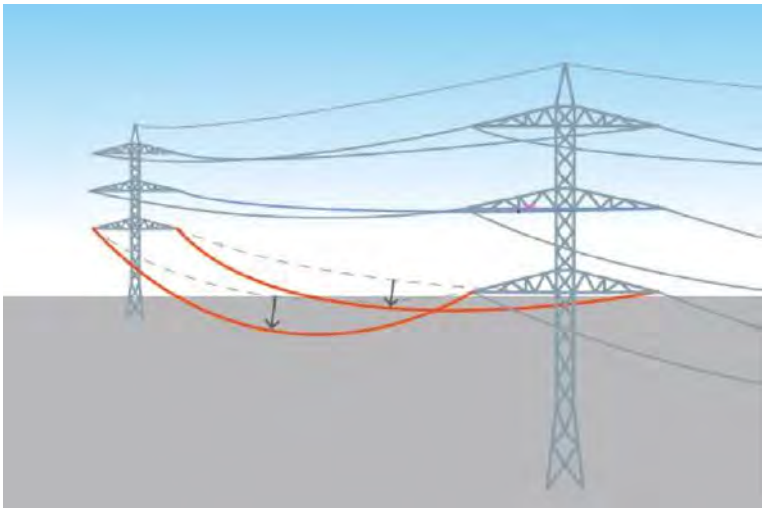

Bij forse wind zal de temperatuur van de geleider snel afnemen en kan de geleider **uitzwaaien**.

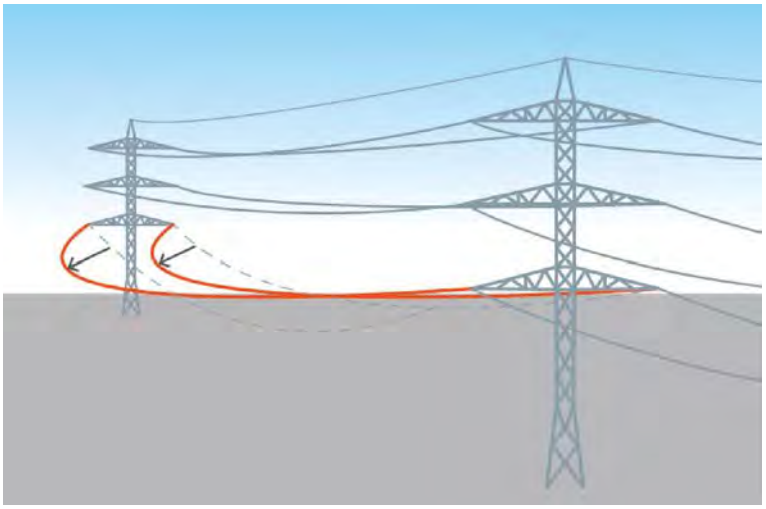

Bij twijfel moeten de werken onmiddellijk worden stopgezet en moet contact worden opgenomen met het Contact Center van Elia, dat de nodige maatregelen zal treffen.

4. De veiligheidsafstanden vermeld in punt 2 moeten strikt worden nageleefd. Geen enkele persoon, geen enkele machine en geen enkel voorwerp mag in geen enkele omstandigheid de geleiders van de bovengrondse hoogspanningslijnen naderen op een afstand die kleiner is dan de voornoemde waarden.

   Een dodelijke elektrische boog kan zich al voordoen als een persoon of voorwerp gewoon een element onder spanning nadert. Contact is daarvoor niet noodzakelijk. Het tussenplaatsen van een plank of isolatiemateriaal, biedt in geen enkel geval voldoende bescherming.

   De werfverantwoordelijke moet steeds zeer aandachtig zijn bij het gebruik of de verplaatsing van kranen, balken, betonijzers…; ook bij het opspatten van bijvoorbeeld water, stof of vijlsel in de richting van elementen onder spanning.

Zie punt 2 voor de te respecteren veiligheidsafstand (x m).

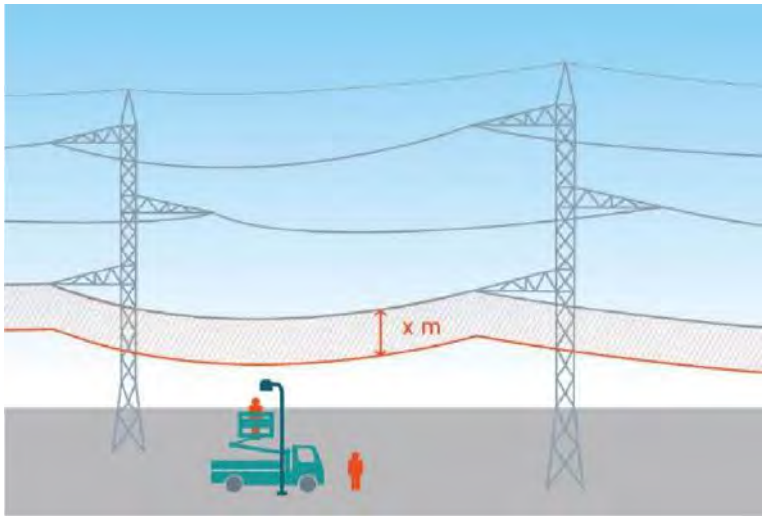

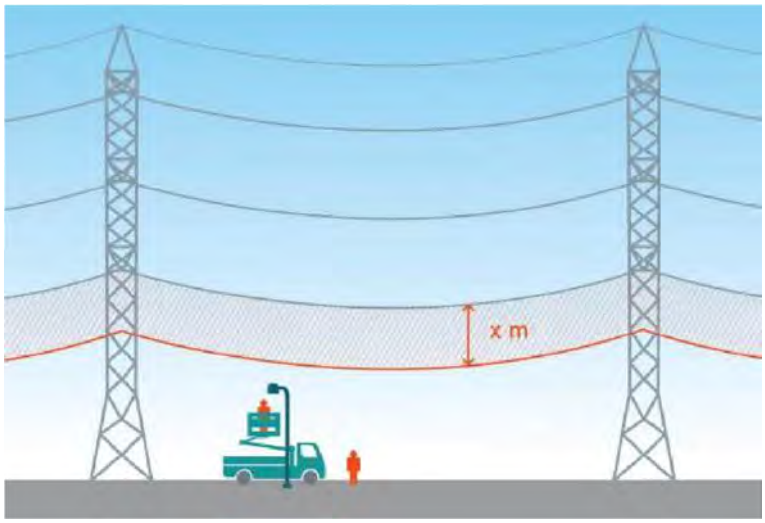

5. Grote metalen onderdelen in de nabijheid van hoogspanningslijnen zijn onderhevig aan het **inductieverschijnsel**. Daarom moeten uitrustingen zoals stellingen, hoogtewerkers met gondel, kranen, … worden **geaard**.

Werken met kranen

In geval van beperkt zicht (weersomstandigheden, voor zonsopgang, ...) vragen wij u wegens veiligheidsredenen om de kraanwerken niet aan te vatten maar te wachten tot onze installaties (hoogspanningsgeleiders en/of hoogspanningsmast) voldoende zichtbaar zijn.

Geen enkele element van de kraan (giek, last,...) mag zich ooit boven de hoogspanningslijnen begeven.

Voorafgaande elke (toren)kraanopstelling en gebruik, dient een compatibiliteitsanalyse uitgevoerd met betrekking tot de hoogspanningslijnen en voorgelegd aan het contact center Elia.

Werken in de nabijheid van hoogspanningsmasten

1. De masten moeten **permanent toegankelijk** blijven. Geen enkele hindernis (materialen, uitgravingen, beplantingen …) mag de toegang tot de onmiddellijke omgeving onderaan de masten beperken.

   Deze toegang moet minstens 3 meter breed zijn en zo kort en direct mogelijk vanaf de openbare weg. De mast moet bereikbaar zijn voor voertuigen en voor het materieel dat nodig is voor de opstelling, de bewaking, het onderhoud en het herstellen van de lijnen.

2. In geen enkel geval mag **de stabiliteit** van de masten in het gedrang worden gebracht.

- Indien werken worden uitgevoerd op minder dan 15 meter van de betonblokken van de mastfunderingen, moet aan het Contact Center van Elia een gedetailleerd overzicht van de interventies worden voorgelegd voor akkoord, dit geldt eveneens voor :
  - uitgravingen
  - aanvullingen
  - oppompen / drainagewerken / wijzigen grondwaterspiegel
  - gestuurde boringen / persingen
  - …

waarbij specifieke maatregelen nodig kunnen zijn.

- Indien het werfverkeer zich op minder dan 15 meter van de betonblokken van de mastfunderingen situeert, dan dienen de details (types voertuigen, frequentie, …) en de voorzorgsmaatregelen voorgelegd te worden aan het Contact Center van Elia voor akkoord.

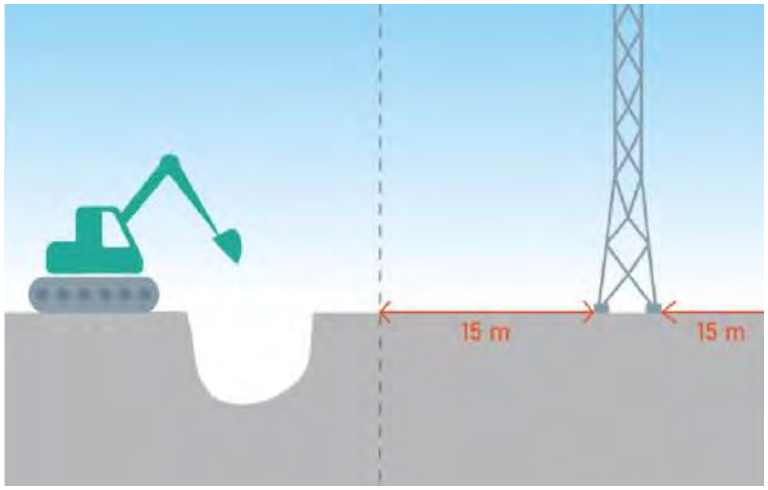

Beplantingen in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen

Bomen die meer dan 3 meter hoog kunnen worden, mogen niet worden aangeplant in een zone van 25 meter aan weerszijden van de as van de hoogspanningslijnen; dit om latere snoeiwerken te vermijden.

Elia kan afwijkingen op deze regel toestaan, maar uitsluitend nadat het Contact Center heeft gecontroleerd of de beplantingen die men wil aanbrengen verenigbaar zijn met de installaties van Elia. Een afwijking kan worden aangevraagd bij het Contact Center van Elia en moet de plaats, de soort en de maximumhoogte vermelden van de bomen die zullen worden aangeplant.

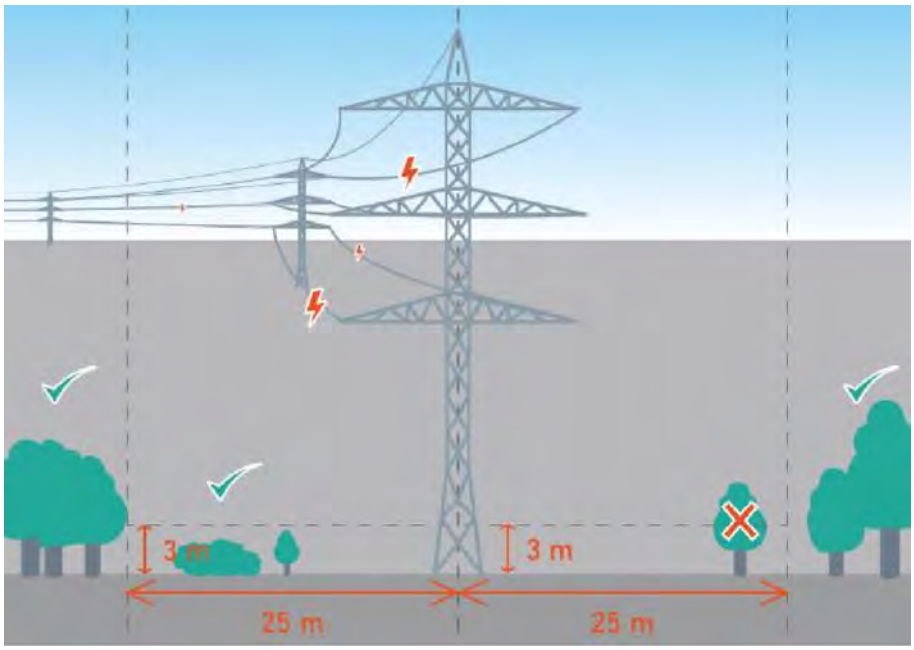

Contactgegevens

Aanvragen voor bijkomende informatie en projectplannen kunnen worden overgemaakt aan:

Elia Asset – Contact Center Noord

Vaartkaai 2

2170 Merksem

Tel: 03/640.08.08

Fax: 03/640.07.59

Mail: [redacted]

Om een snelle behandeling van de vragen te garanderen, verzoeken wij u om de nodige gegevens bij de hand te houden: referenties van de briefwisseling met Elia, nummers van de betrokken luchtlijnen of masten, gemeente en straat.

Aansprakelijkheid

Elia Asset nv kan geenszins aansprakelijk worden gesteld voor schade die het gevolg is van rechtstreeks of onrechtstreeks contact met een hoogspanningslijn en die veroorzaakt zou worden aan personen, machines of werfmachines als gevolg van de interventie van derden. Evenmin kan schade veroorzaakt aan de terreinen, gebouwen en machines worden toegeschreven aan Elia Asset nv indien zij het gevolg is van de breuk van een geleider nadat schade werd toegebracht door derden.

De wetgeving bepaalt bovendien dat de bouwheer aansprakelijk kan worden gesteld voor elke eventuele schade, zelfs voor de schade die wordt toegebracht aan hoogspanningsverbindingen. De bouwheer kan hier bovendien gerechtelijk voor vervolgd worden.

Bijlage …

UITVOERING VAN WERKEN IN DE NABIJHEID VAN HOOGSPANNINGSPOSTEN

VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN

Deze veiligheidsrichtlijnen moeten worden meegedeeld aan alle bouwvakkers, aannemers of onderaannemers die werken uitvoeren op de werf.

Werken in de nabijheid van een hoogspanningspost

Tijdens interventies in de nabijheid van een hoogspanningspost moet rekening worden gehouden met de volgende elementen.

1. Geen enkel overhangend deel (kraan, materieel, …) boven onze eigendommen en installaties is toegestaan

2. Geen enkel uitstekend deel van wat dan ook mag de afsluiting van de post overschrijden

3. Indien de werken een grote hoeveelheid stof veroorzaken, moet worden vermeden dat dit stof zich in de richting van de hoogspanningsuitrustingen verplaatst; stof kan namelijk hun goede werking in het gedrang brengen.

4. De nodige maatregelen moeten worden genomen om trillingen en schokken te beperken; deze trillingen kunnen een negatieve invloed hebben op de werking van onze uitrustingen. Bij twijfel stellen wij u voor contact op te nemen met onze diensten.

5. De toegang tot de post mag op geen enkele manier belemmerd worden.

6. In geen enkel geval mag de stabiliteit van ons terrein en van de steunen van de afsluiting in gevaar worden gebracht door de uitvoering van uitgravings- of ophogingswerken. Als er grondwerken gepland zijn die deze stabiliteit zouden kunnen aantasten, vragen wij om ons de details van de interventies mee te delen, met inbegrip van de specifieke maatregelen voor ondersteuning van de uitgravingen, bemalingen, …, evenals de veiligheidsmaatregelen die zullen worden genomen.

Contactgegevens

Aanvragen voor bijkomende inlichtingen en projectplannen kunnen worden gericht aan:

Elia Asset – Contact Center Noord

Vaartkaai 2

2170 Merksem

Tel: 03/640.08.08

Fax: 03/640.07.59

Mail: [redacted]

Om een snelle behandeling van de vragen te garanderen, verzoeken wij u om de nodige gegevens bij de hand te houden: referenties van de briefwisseling met Elia, nummers van de betrokken luchtlijnen of masten, gemeente en straat…

Aansprakelijkheid

Elia Asset nv kan geenszins aansprakelijk worden gesteld voor schade die het gevolg is van rechtstreeks of onrechtstreeks contact met een hoogspanningsinstallatie en die veroorzaakt zou worden aan personen, machines of werfmachines als gevolg van de interventie van derden. Evenmin kan schade veroorzaakt aan de terreinen, gebouwen en machines worden toegeschreven aan Elia Asset nv indien zij het gevolg is van de breuk van een geleider nadat schade werd toegebracht door derden.

De wetgeving bepaalt bovendien dat de bouwheer aansprakelijk kan worden gesteld voor elke eventuele schade, zelfs voor de schade die wordt toegebracht aan hoogspanningsinstallaties. De bouwheer kan hier bovendien gerechtelijk voor vervolgd worden.

Elke schade die wordt veroorzaakt aan onze installaties, en bijgevolg ook elk nadeel dat bij de exploitatie van onze netten wordt geleden door toedoen van de werken, of als gevolg ervan, wordt aan de bouwheer toegeschreven.

Deze aansprakelijkheid betreft zowel de schade die werd veroorzaakt tijdens de werken als de schade die eruit voortvloeit, en meer bepaald het geleidelijk verlies van de diëlektriciteit van een kabel als gevolg van een schok of een eventuele verzakking van de sleuven.

Bijlage

UITVOERING VAN WERKEN IN DE NABIJHEID VAN ONDERGRONDSE HOOGSPANNINGS-, SIGNALISATIE –EN OPTISCHE VEZELKABELS

VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN

Deze veiligheidsrichtlijnen moeten worden meegedeeld aan alle gespecialiseerde vaklieden, aannemers of onderaannemers die werken zullen uitvoeren op de werf.

Werken in de buurt van geleiders

1. De aanduidingen op onze plannen mogen slechts worden beschouwd als gegevens die het mogelijk maken om, door het manueel graven van korte dwarssleuven of door het manueel uitvoeren van peilingen, de ligging van de kabels te bepalen.

2. De informatie vermeld in onze plannen is slechts geldig gedurende een periode van 6 maanden. Daarna dient, als de werken niet beëindigd zijn, een nieuwe planaanvraag ingediend te worden via de website : www.klip.vlaanderen.be

3. Indien onze plannen niet de volledige werkzone bestrijken, mag men niet extrapoleren, maar moeten er bijkomende plannen aangevraagd worden.

4. Een kabel wordt niet noodzakelijk rechtlijnig gelegd, zijdelingse uitwijkingen over de breedte van de kabelsleuf zijn uiteraard mogelijk.

5. Het is steeds mogelijk dat bepaalde referentiepunten gewijzigd werden door een andere huisnummering of wegeniswerken. Er dient dus eerst naar overeenstemming gezocht tussen plan en omgeving.

6. De bestaande reglementeringen leggen bepaalde verplichtingen op aan de aannemers van werken in de nabijheid van elektrische kabels.

   De voornaamste van deze verplichtingen zijn (zie Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.6.1) :

   - Geen enkel grondwerk, bestrating of ander werk mag in de omgeving van een ondergrondse elektrische kabel uitgevoerd worden zonder voorafgaand de eigenaar van de grond, de overheid die de eventueel gebruikte openbare weg beheert en de beheerder van de kabel te raadplegen. Het al dan niet aanwezig zijn van merktekens, voorzien in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 5, Hoofdstuk 5.2, onderafdeling 5.2.10.2 en Deel 9, Hoofdstuk 9.1, onderafdeling 9.1.4, geeft geen vrijstelling van deze raadpleging. De eigenaar van de grond moet dus geraadpleegd worden en bovendien mag met de uitvoering van een werk pas worden gestart na lokalisatie van de kabels.

   - Zonder dat de aannemer en de beheerder van de kabel voorafgaand overeengekomen zijn over de in acht te nemen voorwaarden, mag men geen gebruik maken van machines of mechanisch gereedschap in een zone tussen twee verticale vlakken op een afstand van 50 cm aan weerszijden van de kabel.

7. Voor hoogspanningskabels:

- De afdekplaten moeten onaangeroerd blijven.
- De kabels mogen niet ondergraven en niet gemanipuleerd worden.
- Indien een kruising van onze ondergrondse hoogspanningskabels wordt voorzien, gelieve hiervoor 8 weken op voorhand onze diensten te contacteren.
- Indien er grondwaterbemaling in een open sleuf geplaatst zou worden in de nabijheid van de kabels, vragen wij om voldoende maatregelen te nemen zodat er geen afbrokkeling van de sleuf optreedt en onze kabels niet bloot komen te liggen.

8. Voor signalisatiekabels en optische vezels is er soms geen minimum diepte opgelegd en sommige kabels worden zonder kabelbescherming gelegd. Bijgevolg dient men bij gebruik van mechanische werktuigen in de nabijheid van de kabels een behoorlijke veiligheidsmarge aan te houden, een voorzorg die onontbeerlijk is ter voorkoming van beschadiging.

9. Geen enkele installatie mag worden gebouwd binnen een zone van 1 meter aan weerszijden van de kabellagen.

10. Ingeval bij de uitvoering van de werken onze kabel beschadigd zou worden, heeft de veroorzaker er alle belang bij dat onmiddellijk te melden om bijkomende schade te voorkomen (vb. door waterinsijpeling).

Beplantingen in de nabijheid van ondergrondse verbindingen

Om de veiligheid en de toegankelijkheid van de ondergrondse kabels te garanderen, mogen er geen bomen worden aangeplant binnen een zone van 2 meter aan weerszijden van de kabellagen.

Kleine struiken met beperkte wortels (maximumdiepte 40 cm) kunnen worden aanvaard. In dat geval moet rekening worden gehouden met eventuele beschadiging van de beplantingen bij herstellingswerken aan de kabels.

Contactgegevens

Aanvragen voor bijkomende informatie en projectplannen kunnen worden overgemaakt aan:

Elia Asset – Contact Center Noord
Vaartkaai 2
2170 Merksem

Tel: 03/640.08.08
Fax: 03/640.07.59
Mail: [redacted]

Om een snelle behandeling van de vragen te garanderen, verzoeken wij u om de nodige gegevens bij de hand te houden: referenties van de briefwisseling met Elia, nummers van de betreffende verbindingen, gemeente en straat...

Aansprakelijkheid

Elia Asset nv kan geenszins aansprakelijk worden gesteld voor schade die het gevolg is van rechtstreeks of onrechtstreeks contact met een hoogspanningsverbinding en die veroorzaakt zou worden aan personen, machines of werfmachines als gevolg van de interventie van derden.

De wetgeving bepaalt bovendien dat de bouwheer aansprakelijk kan worden gesteld voor elke eventuele schade, zelfs voor de schade die wordt toegebracht aan hoogspanningsverbindingen.

De bouwheer kan hier bovendien gerechtelijk voor vervolgd worden.

Elke schade die wordt veroorzaakt aan onze kabels, en bijgevolg ook elk nadeel dat bij de exploitatie van onze netten wordt geleden door toedoen van de werken, of als gevolg ervan, wordt aan de bouwheer toegeschreven.

Deze aansprakelijkheid betreft zowel de schade die werd veroorzaakt tijdens de werken als de schade die eruit voortvloeit, en meer bepaald het geleidelijk verlies van de diëlektriciteit van een kabel als gevolg van een schok of een eventuele verzakking van de sleuven.

202503072

Contact Center
Vaartkaai 2
2170 Merksem - België
T +32 3 640 08 08
www.elia.be

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Mailbox: [redacted]
Uw kenmerk: -
Ons kenmerk: 463547-CVE

Merksem, 20/06/2025

MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales

Plaats: Nederland: -
ELIA-installaties:
Bovengrondse hoogspanningslijnen:
380kV – 220kV - 150kV - 70kV
Ondergrondse hoogspanningskabels:
380kV – 220kV - 150kV - 70kV - 36kV - 15kV
Ondergrondse signalisatiekabels
Ondergrondse optische vezelkabels:
Hoogspanningsstations

Geachte mevrouw, Geachte heer,

Naar aanleiding van de melding van het MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales, raadpleegden wij dit dossier.

Elia vraagt dat in het projectdossier rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van hogervermelde **hoogspanningslijnen, hoogspannings -en signalisatiekabels en hoogspanningsstations** welke zich in de bovenvermelde gebieden situeren.

Wij vragen dan ook om de hoogspanningsinstallaties te willen opnemen in de verdere ontwikkelingsplannen (RUP, BPA,…), zodat enerzijds deze installaties in de mate van het mogelijke in stand gehouden kunnen worden en er anderzijds rekening gehouden wordt met de geldende veiligheidsvoorschriften in latere stedenbouwkundige voorschriften. Hieronder vindt u alvast onze standaardtekst die hiervoor gebruikt kan worden:

> *Hoogspanningsleiding: de aanduiding is bestemd voor bestaande en nieuwe hoogspannings-leidingen en aanhorigheden.*
>
> *Alle werken, handelingen en wijzigingen voor de aanleg, de exploitatie en de wijzigingen van een hoogspanningsleiding en haar aanhorigheden zijn toegelaten. De aanvragen voor vergunningen voor hoogspanningsleidingen en hun aanhorigheden worden beoordeeld rekening houdend met de in grondkleur aangegeven bestemming. Deze bestemming is van toepassing in zoverre de aanleg, de exploitatie en de wijzigingen van de bestaande hoogspanningsleiding niet in het gedrang wordt gebracht.*
>
> *Voor bovengrondse hoogspanningsleidingen gelden veiligheidsafstanden tot constructies en voor werken zoals o.m. bepaald in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 2, Hoofdstuk 2.11, onderafdeling 2.11.1, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6 en Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.1. - 9.3.2.1. - 9.3.2.2. - 9.3.2.3. - 9.3.3.1. - 9.3.3.2. - 9.3.4.1. - 9.3.4.2. - 9.3.4.3. - 9.3.4.4. - 9.3.5.1. - 9.3.5.2. - 9.3.5.3. - 9.3.5.4. - 9.3.5.5. - 9.3.5.6 en 9.3.6.1 (Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties). Gelieve het advies van Elia in te winnen bij bouw- en/of milieuvergunningsaanvragen en bij bouw-, graaf- en constructie-activiteiten in de nabijheid.*

De geleiders van een bovengrondse hoogspanningslijn kunnen zowel horizontaal als verticaal bewegen. Voor vaste constructies en bij de uitvoering van werken in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen gelden veiligheidsafstanden zoals onder meer bepaald in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 2, Hoofdstuk 2.11, onderafdeling 2.11.1, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6 en Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.1. - 9.3.2.1. - 9.3.2.2. - 9.3.2.3. - 9.3.3.1. - 9.3.3.2. - 9.3.4.1. - 9.3.4.2. - 9.3.4.3. - 9.3.4.4. - 9.3.5.1. - 9.3.5.2. - 9.3.5.3. - 9.3.5.4. - 9.3.5.5. - 9.3.5.6 en 9.3.6.1 (Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties). De hoogtebeperking die hieruit volgt wordt door meedere factoren bepaald (o.a. het type van de verbinding en de kabel, de afstand tussen 2 pylonen, omgevingsvariabelen wind en temperatuur, de belasting op de hoogspanningslijn), zodat wij geen globaal cijfer kunnen opgeven. Per project voeren wij waar noodzakelijk gratis een hoogtemeting uit, teneinde een gedetailleerd advies te kunnen formuleren.

Als algemene regel wordt minstens in een strook van 25 meter langs beide zijden vanuit de as van de hoogspanningslijn rekening gehouden met mogelijke beperkingen.

Bij de vaste constructies horen ook de constructies bovenop daken zoals liften, airco, zonnepanelen en schoorstenen. Ook voor verlichtingspalen, reclameborden, tijdelijke constructies zoals tenten en wegneembare serres zijn de veiligheidsafstanden voor constructies van toepassing.

Bij werken vragen wij bijzondere aandacht voor de opstelling van een bouwkraan, uitvoering van kraanwerken, hoogtewerkers, betonpompen, stellingen, ladders, vrachtwagens met kipbak, heftrucks, …).

Dezelfde veiligheidsafstanden zijn van toepassing voor groenaanplanting onder en naast de hoogspanningslijnen.

Naast de in acht te nemen veiligheidsafstanden t.o.v. de geleiders van een luchtlijn, is het eveneens belangrijk om rekening te houden met de aanwezige pylonen. Er zijn ook hier veiligheidsafstanden van toepassing naargelang de activiteit die errond uitgevoerd zal worden. Graafwerken, grondwaterbemaling, wijzigingen aan het niveau van het maaiveld, … kunnen de stabiliteit van de pylonen in gevaar brengen en de funderingen en aardingslussen beschadigen. De pylonen dienen bovendien steeds toegankelijk te zijn voor onze medewerkers, voor controle en onderhoudswerkzaamheden, zodat bij eventuele problemen de elektriciteitsbevoorrading verder gegarandeerd kan worden.

Ingesloten geven wij ook nog de veiligheidsvoorschriften mee met betrekking tot werken in de omgeving van **ondergrondse hoogspannings- en glasvezelkabels**.

Er mag bovendien niet uit het oog worden verloren dat boven en vlakbij de ondergrondse leidingen, allen gelegen in het openbaar domein, geen diepwortelende begroeiing mag komen omdat deze de leidingen kan beschadigen. Bij technische problemen moet de grond worden uitgegraven wat verstoring van de directe omgeving met zich brengt.

Verder heeft Elia ook **diverse hoogspanningsstations** in de betrokken gebieden en dient u met de respectievelijke veiligheidsvoorschriften in bijlage rekening te houden.

Mogen wij u vragen onze bemerkingen in het ontwerp mee op te nemen. Inmiddels blijven wij steeds bereid om in samenspraak mee oplossingen te zoeken voor een optimale inrichting van het plangebied.

Hoogachtend,

[redacted]

Bijlagen: 1. Veiligheidsvoorschriften
2. Overview map

Bijlage

UITVOERING VAN WERKEN IN DE NABIJHEID VAN BOVENGRONDSE HOOGSPANNINGSLIJNEN

VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN

Deze veiligheidsrichtlijnen moeten worden meegedeeld aan alle gespecialiseerde vaklieden, aannemers of onderaannemers die werken zullen uitvoeren op de werf. Bijvoorbeeld: kraanmannen, timmerlieden, dakwerkers, antenne-installateurs, ...

Werken in de nabijheid van geleiders

1. Elke persoon die zich binnen een afstand kleiner dan de reglementaire veiligheidsafstand van de geleiders van een hoogspanningslijn bevindt, stelt zich bloot aan dodelijk gevaar. Hetzelfde gevaar geldt ook voor personen die in de nabijheid van de geleiders om het even welke machines of materieel hanteren of bedienen.

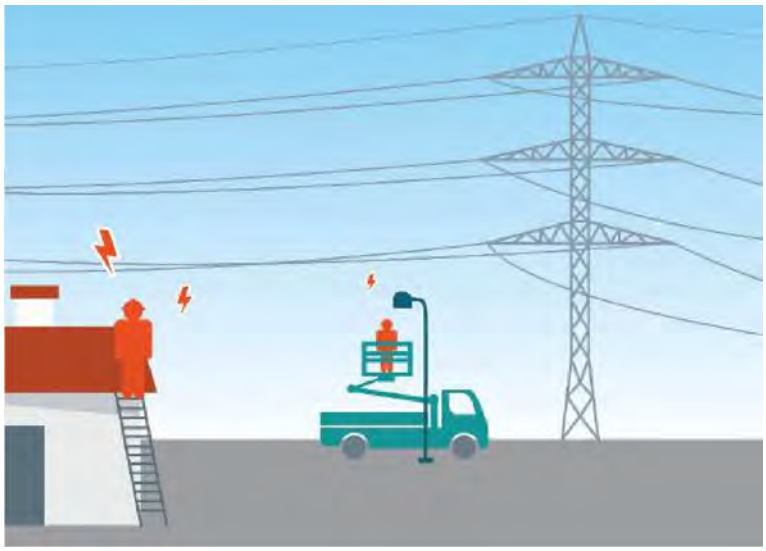

2. Het Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6, bepaalt de veiligheidsafstanden die moeten worden gerespecteerd ten aanzien van de meest ongunstige stand van de hoogspanningsgeleiders

Spanning van de lijn (kV)	Veiligheidsafstand (meter)
30 - 36	3,0
70	3,7
110	4,1

150	4,5
220	5,2
380	6,8

3. De stand van de geleiders kan plots variëren onder invloed van verschillende factoren zoals de buitentemperatuur, de wind, de elektrische lading, ijzel. Voor een onervaren persoon is het bijgevolg zeer moeilijk om de meest ongunstige stand van de geleiders te bepalen.

   De geleider zal meer **doorhangen**, naarmate de kabeltemperatuur stijgt. De kabeltemperatuur stijgt naarmate de lijn meer wordt belast, de omgevingstemperatuur stijgt, de zonne-intensiteit toeneemt, en de wind afneemt (minder koeling van de geleider).

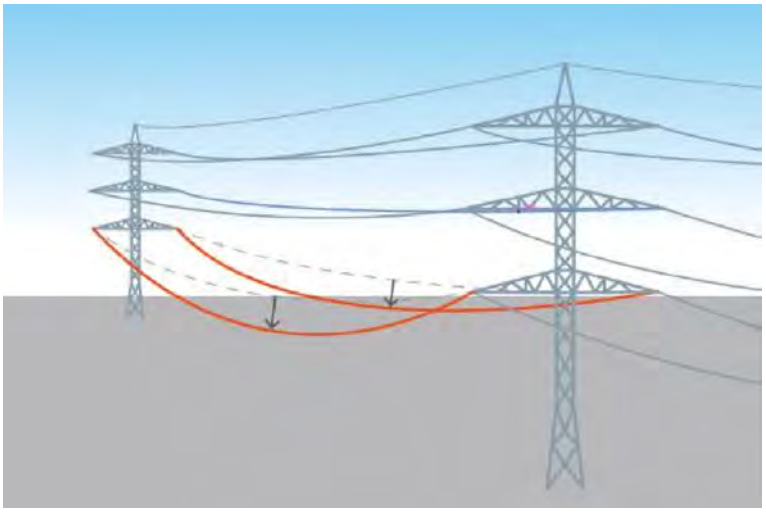

Bij forse wind zal de temperatuur van de geleider snel afnemen en kan de geleider **uitzwaaien**.

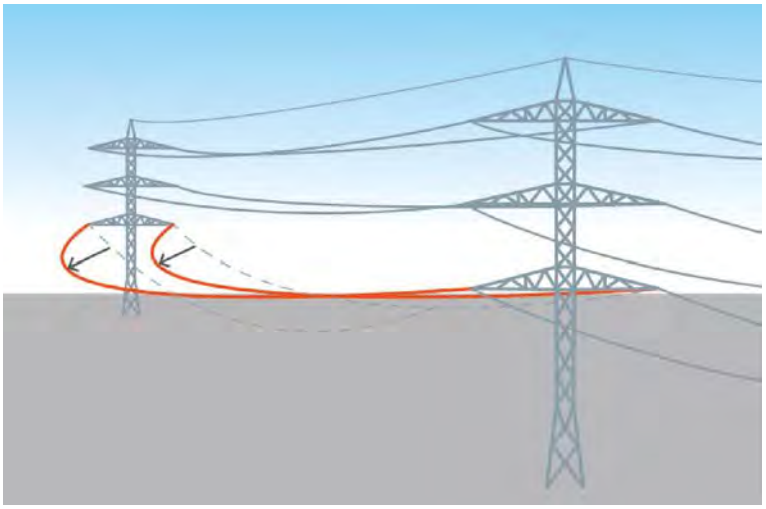

Bij twijfel moeten de werken onmiddellijk worden stopgezet en moet contact worden opgenomen met het Contact Center van Elia, dat de nodige maatregelen zal treffen.

4. De veiligheidsafstanden vermeld in punt 2 moeten strikt worden nageleefd. Geen enkele persoon, geen enkele machine en geen enkel voorwerp mag in geen enkele omstandigheid de geleiders van de bovengrondse hoogspanningslijnen naderen op een afstand die kleiner is dan de voornoemde waarden.

   Een dodelijke elektrische boog kan zich al voordoen als een persoon of voorwerp gewoon een element onder spanning nadert. Contact is daarvoor niet noodzakelijk. Het tussenplaatsen van een plank of isolatiemateriaal, biedt in geen enkel geval voldoende bescherming.

   De werfverantwoordelijke moet steeds zeer aandachtig zijn bij het gebruik of de verplaatsing van kranen, balken, betonijzers…; ook bij het opspatten van bijvoorbeeld water, stof of vijlsel in de richting van elementen onder spanning.

Zie punt 2 voor de te respecteren veiligheidsafstand (x m).

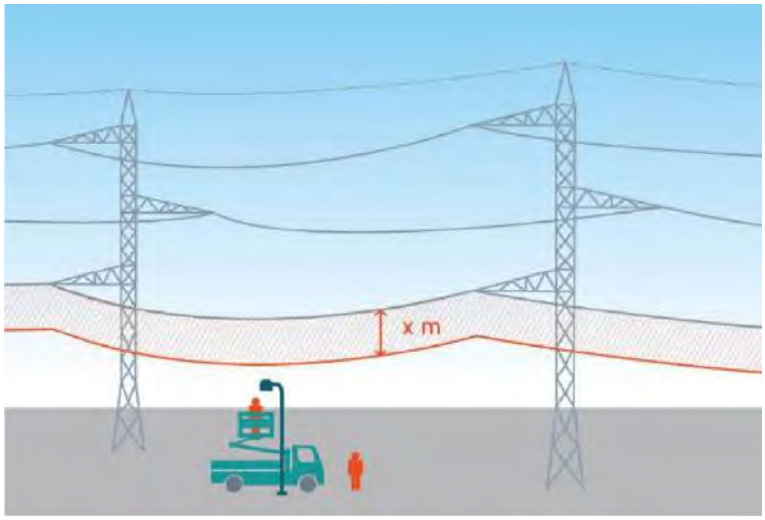

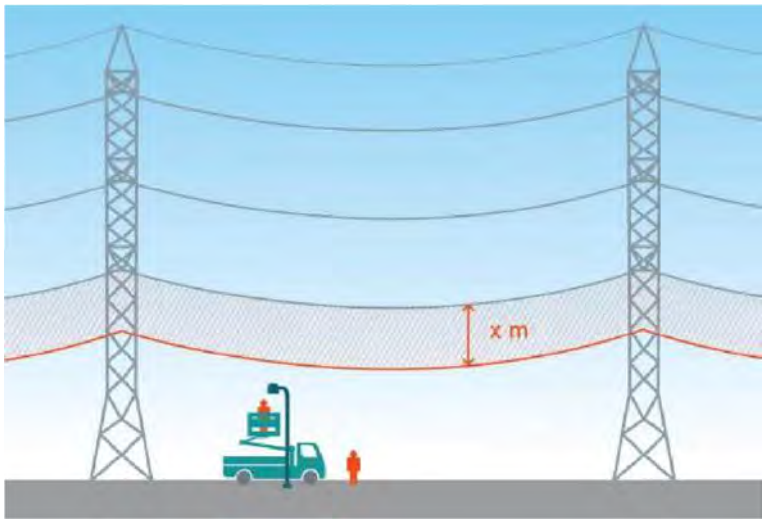

5. Grote metalen onderdelen in de nabijheid van hoogspanningslijnen zijn onderhevig aan het **inductieverschijnsel**. Daarom moeten uitrustingen zoals stellingen, hoogtewerkers met gondel, kranen, … worden **geaard**.

Werken met kranen

In geval van beperkt zicht (weersomstandigheden, voor zonsopgang, ...) vragen wij u wegens veiligheidsredenen om de kraanwerken niet aan te vatten maar te wachten tot onze installaties (hoogspanningsgeleiders en/of hoogspanningsmast) voldoende zichtbaar zijn.

Geen enkele element van de kraan (giek, last,...) mag zich ooit boven de hoogspanningslijnen begeven.

Voorafgaande elke (toren)kraanopstelling en gebruik, dient een compatibiliteitsanalyse uitgevoerd met betrekking tot de hoogspanningslijnen en voorgelegd aan het contact center Elia.

Werken in de nabijheid van hoogspanningsmasten

1. De masten moeten **permanent toegankelijk** blijven. Geen enkele hindernis (materialen, uitgravingen, beplantingen …) mag de toegang tot de onmiddellijke omgeving onderaan de masten beperken.

   Deze toegang moet minstens 3 meter breed zijn en zo kort en direct mogelijk vanaf de openbare weg. De mast moet bereikbaar zijn voor voertuigen en voor het materieel dat nodig is voor de opstelling, de bewaking, het onderhoud en het herstellen van de lijnen.

2. In geen enkel geval mag **de stabiliteit** van de masten in het gedrang worden gebracht.

- Indien werken worden uitgevoerd op minder dan 15 meter van de betonblokken van de mastfunderingen, moet aan het Contact Center van Elia een gedetailleerd overzicht van de interventies worden voorgelegd voor akkoord, dit geldt eveneens voor :
  - uitgravingen
  - aanvullingen
  - oppompen / drainagewerken / wijzigen grondwaterspiegel
  - gestuurde boringen / persingen
  - …

  waarbij specifieke maatregelen nodig kunnen zijn.

- Indien het werfverkeer zich op minder dan 15 meter van de betonblokken van de mastfunderingen situeert, dan dienen de details (types voertuigen, frequentie, …) en de voorzorgsmaatregelen voorgelegd te worden aan het Contact Center van Elia voor akkoord.

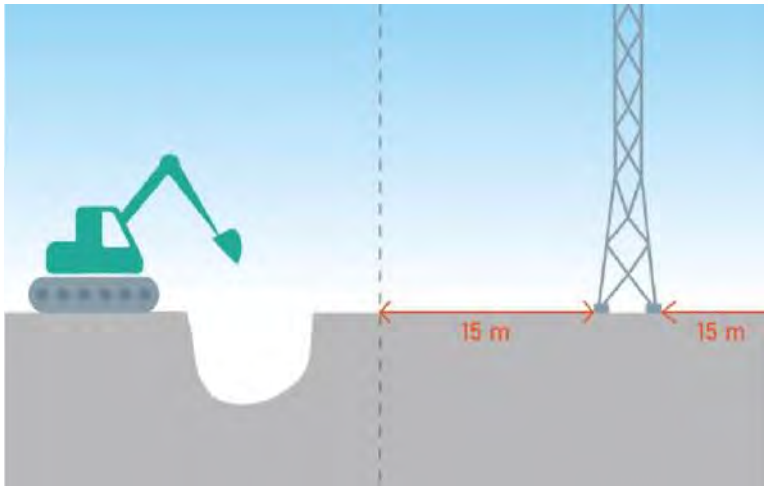

Beplantingen in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen

Bomen die meer dan 3 meter hoog kunnen worden, mogen niet worden aangeplant in een zone van 25 meter aan weerszijden van de as van de hoogspanningslijnen; dit om latere snoeiwerken te vermijden.

Elia kan afwijkingen op deze regel toestaan, maar uitsluitend nadat het Contact Center heeft gecontroleerd of de beplantingen die men wil aanbrengen verenigbaar zijn met de installaties van Elia. Een afwijking kan worden aangevraagd bij het Contact Center van Elia en moet de plaats, de soort en de maximumhoogte vermelden van de bomen die zullen worden aangeplant.

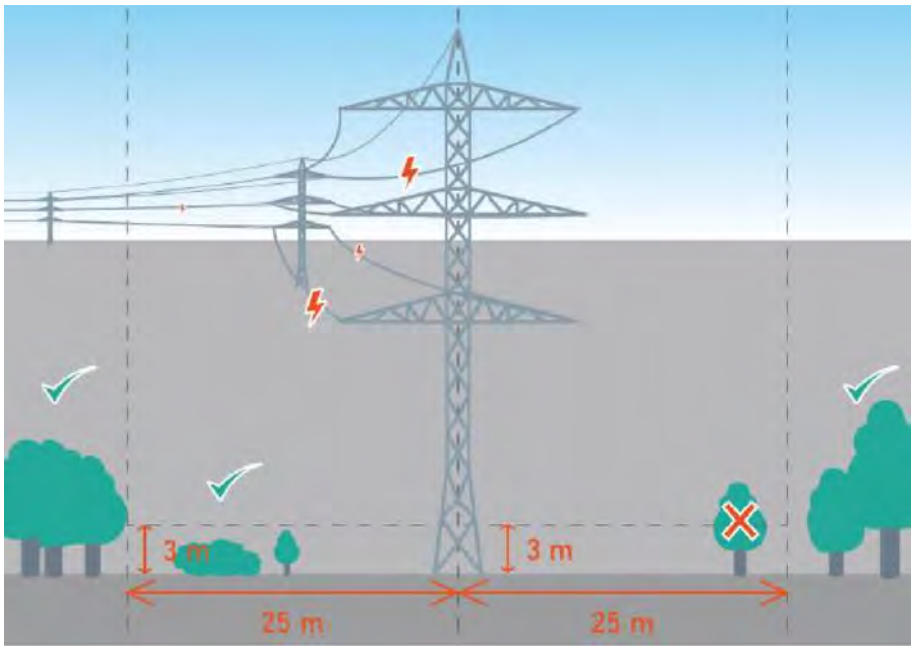

Contactgegevens

Aanvragen voor bijkomende informatie en projectplannen kunnen worden overgemaakt aan:

Elia Asset – Contact Center Noord

Vaartkaai 2

2170 Merksem

Tel: 03/640.08.08

Fax: 03/640.07.59

Mail: [redacted]

Om een snelle behandeling van de vragen te garanderen, verzoeken wij u om de nodige gegevens bij de hand te houden: referenties van de briefwisseling met Elia, nummers van de betrokken luchtlijnen of masten, gemeente en straat.

Aansprakelijkheid

Elia Asset nv kan geenszins aansprakelijk worden gesteld voor schade die het gevolg is van rechtstreeks of onrechtstreeks contact met een hoogspanningslijn en die veroorzaakt zou worden aan personen, machines of werfmachines als gevolg van de interventie van derden. Evenmin kan schade veroorzaakt aan de terreinen, gebouwen en machines worden toegeschreven aan Elia Asset nv indien zij het gevolg is van de breuk van een geleider nadat schade werd toegebracht door derden.

De wetgeving bepaalt bovendien dat de bouwheer aansprakelijk kan worden gesteld voor elke eventuele schade, zelfs voor de schade die wordt toegebracht aan hoogspanningsverbindingen. De bouwheer kan hier bovendien gerechtelijk voor vervolgd worden.

Bijlage …

UITVOERING VAN WERKEN IN DE NABIJHEID VAN HOOGSPANNINGSPOSTEN

VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN

Deze veiligheidsrichtlijnen moeten worden meegedeeld aan alle bouwvakkers, aannemers of onderaannemers die werken uitvoeren op de werf.

Werken in de nabijheid van een hoogspanningspost

Tijdens interventies in de nabijheid van een hoogspanningspost moet rekening worden gehouden met de volgende elementen.

1. Geen enkel overhangend deel (kraan, materieel, …) boven onze eigendommen en installaties is toegestaan

2. Geen enkel uitstekend deel van wat dan ook mag de afsluiting van de post overschrijden

3. Indien de werken een grote hoeveelheid stof veroorzaken, moet worden vermeden dat dit stof zich in de richting van de hoogspanningsuitrustingen verplaatst; stof kan namelijk hun goede werking in het gedrang brengen.

4. De nodige maatregelen moeten worden genomen om trillingen en schokken te beperken; deze trillingen kunnen een negatieve invloed hebben op de werking van onze uitrustingen. Bij twijfel stellen wij u voor contact op te nemen met onze diensten.

5. De toegang tot de post mag op geen enkele manier belemmerd worden.

6. In geen enkel geval mag de stabiliteit van ons terrein en van de steunen van de afsluiting in gevaar worden gebracht door de uitvoering van uitgravings- of ophogingswerken. Als er grondwerken gepland zijn die deze stabiliteit zouden kunnen aantasten, vragen wij om ons de details van de interventies mee te delen, met inbegrip van de specifieke maatregelen voor ondersteuning van de uitgravingen, bemalingen, …, evenals de veiligheidsmaatregelen die zullen worden genomen.

Contactgegevens

Aanvragen voor bijkomende inlichtingen en projectplannen kunnen worden gericht aan:

Elia Asset – Contact Center Noord

Vaartkaai 2

2170 Merksem

Tel: 03/640.08.08

Fax: 03/640.07.59

Mail: [redacted]

Om een snelle behandeling van de vragen te garanderen, verzoeken wij u om de nodige gegevens bij de hand te houden: referenties van de briefwisseling met Elia, nummers van de betrokken luchtlijnen of masten, gemeente en straat…

Aansprakelijkheid

Elia Asset nv kan geenszins aansprakelijk worden gesteld voor schade die het gevolg is van rechtstreeks of onrechtstreeks contact met een hoogspanningsinstallatie en die veroorzaakt zou worden aan personen, machines of werfmachines als gevolg van de interventie van derden. Evenmin kan schade veroorzaakt aan de terreinen, gebouwen en machines worden toegeschreven aan Elia Asset nv indien zij het gevolg is van de breuk van een geleider nadat schade werd toegebracht door derden.

De wetgeving bepaalt bovendien dat de bouwheer aansprakelijk kan worden gesteld voor elke eventuele schade, zelfs voor de schade die wordt toegebracht aan hoogspanningsinstallaties. De bouwheer kan hier bovendien gerechtelijk voor vervolgd worden.

Elke schade die wordt veroorzaakt aan onze installaties, en bijgevolg ook elk nadeel dat bij de exploitatie van onze netten wordt geleden door toedoen van de werken, of als gevolg ervan, wordt aan de bouwheer toegeschreven.

Deze aansprakelijkheid betreft zowel de schade die werd veroorzaakt tijdens de werken als de schade die eruit voortvloeit, en meer bepaald het geleidelijk verlies van de diëlektriciteit van een kabel als gevolg van een schok of een eventuele verzakking van de sleuven.

Bijlage

UITVOERING VAN WERKEN IN DE NABIJHEID VAN ONDERGRONDSE HOOGSPANNINGS-, SIGNALISATIE –EN OPTISCHE VEZELKABELS

VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN

Deze veiligheidsrichtlijnen moeten worden meegedeeld aan alle gespecialiseerde vaklieden, aannemers of onderaannemers die werken zullen uitvoeren op de werf.

Werken in de buurt van geleiders

1. De aanduidingen op onze plannen mogen slechts worden beschouwd als gegevens die het mogelijk maken om, door het manueel graven van korte dwarssleuven of door het manueel uitvoeren van peilingen, de ligging van de kabels te bepalen.

2. De informatie vermeld in onze plannen is slechts geldig gedurende een periode van 6 maanden. Daarna dient, als de werken niet beëindigd zijn, een nieuwe planaanvraag ingediend te worden via de website : www.klip.vlaanderen.be

3. Indien onze plannen niet de volledige werkzone bestrijken, mag men niet extrapoleren, maar moeten er bijkomende plannen aangevraagd worden.

4. Een kabel wordt niet noodzakelijk rechtlijnig gelegd, zijdelingse uitwijkingen over de breedte van de kabelsleuf zijn uiteraard mogelijk.

5. Het is steeds mogelijk dat bepaalde referentiepunten gewijzigd werden door een andere huisnummering of wegeniswerken. Er dient dus eerst naar overeenstemming gezocht tussen plan en omgeving.

6. De bestaande reglementeringen leggen bepaalde verplichtingen op aan de aannemers van werken in de nabijheid van elektrische kabels.

   De voornaamste van deze verplichtingen zijn (zie Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.6.1) :

   - Geen enkel grondwerk, bestrating of ander werk mag in de omgeving van een ondergrondse elektrische kabel uitgevoerd worden zonder voorafgaand de eigenaar van de grond, de overheid die de eventueel gebruikte openbare weg beheert en de beheerder van de kabel te raadplegen. Het al dan niet aanwezig zijn van merktekens, voorzien in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 5, Hoofdstuk 5.2, onderafdeling 5.2.10.2 en Deel 9, Hoofdstuk 9.1, onderafdeling 9.1.4, geeft geen vrijstelling van deze raadpleging. De eigenaar van de grond moet dus geraadpleegd worden en bovendien mag met de uitvoering van een werk pas worden gestart na lokalisatie van de kabels.

   - Zonder dat de aannemer en de beheerder van de kabel voorafgaand overeengekomen zijn over de in acht te nemen voorwaarden, mag men geen gebruik maken van machines of mechanisch gereedschap in een zone tussen twee verticale vlakken op een afstand van 50 cm aan weerszijden van de kabel.

7. Voor hoogspanningskabels:

- De afdekplaten moeten onaangeroerd blijven.
- De kabels mogen niet ondergraven en niet gemanipuleerd worden.
- Indien een kruising van onze ondergrondse hoogspanningskabels wordt voorzien, gelieve hiervoor 8 weken op voorhand onze diensten te contacteren.
- Indien er grondwaterbemaling in een open sleuf geplaatst zou worden in de nabijheid van de kabels, vragen wij om voldoende maatregelen te nemen zodat er geen afbrokkeling van de sleuf optreedt en onze kabels niet bloot komen te liggen.

8. Voor signalisatiekabels en optische vezels is er soms geen minimum diepte opgelegd en sommige kabels worden zonder kabelbescherming gelegd. Bijgevolg dient men bij gebruik van mechanische werktuigen in de nabijheid van de kabels een behoorlijke veiligheidsmarge aan te houden, een voorzorg die onontbeerlijk is ter voorkoming van beschadiging.

9. Geen enkele installatie mag worden gebouwd binnen een zone van 1 meter aan weerszijden van de kabellagen.

10. Ingeval bij de uitvoering van de werken onze kabel beschadigd zou worden, heeft de veroorzaker er alle belang bij dat onmiddellijk te melden om bijkomende schade te voorkomen (vb. door waterinsijpeling).

Beplantingen in de nabijheid van ondergrondse verbindingen

Om de veiligheid en de toegankelijkheid van de ondergrondse kabels te garanderen, mogen er geen bomen worden aangeplant binnen een zone van 2 meter aan weerszijden van de kabellagen.

Kleine struiken met beperkte wortels (maximumdiepte 40 cm) kunnen worden aanvaard. In dat geval moet rekening worden gehouden met eventuele beschadiging van de beplantingen bij herstellingswerken aan de kabels.

Contactgegevens

Aanvragen voor bijkomende informatie en projectplannen kunnen worden overgemaakt aan:

Elia Asset – Contact Center Noord
Vaartkaai 2
2170 Merksem

Tel: 03/640.08.08
Fax: 03/640.07.59
Mail: [redacted]

Om een snelle behandeling van de vragen te garanderen, verzoeken wij u om de nodige gegevens bij de hand te houden: referenties van de briefwisseling met Elia, nummers van de betreffende verbindingen, gemeente en straat...

Aansprakelijkheid

Elia Asset nv kan geenszins aansprakelijk worden gesteld voor schade die het gevolg is van rechtstreeks of onrechtstreeks contact met een hoogspanningsverbinding en die veroorzaakt zou worden aan personen, machines of werfmachines als gevolg van de interventie van derden.

De wetgeving bepaalt bovendien dat de bouwheer aansprakelijk kan worden gesteld voor elke eventuele schade, zelfs voor de schade die wordt toegebracht aan hoogspanningsverbindingen.

De bouwheer kan hier bovendien gerechtelijk voor vervolgd worden.

Elke schade die wordt veroorzaakt aan onze kabels, en bijgevolg ook elk nadeel dat bij de exploitatie van onze netten wordt geleden door toedoen van de werken, of als gevolg ervan, wordt aan de bouwheer toegeschreven.

Deze aansprakelijkheid betreft zowel de schade die werd veroorzaakt tijdens de werken als de schade die eruit voortvloeit, en meer bepaald het geleidelijk verlies van de diëlektriciteit van een kabel als gevolg van een schok of een eventuele verzakking van de sleuven.

Verzonden: 6/20/2025 4:24:27 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

In het concept NRD wordt gesteld dat de risico's van kernenergie klein zijn. Ze blijven echter heel lang. In die tijd kan er van alles gebeuren. Een militaristische regering, het veel goedkoper worden van andere energievormen, waardoor de controle van kernenergie verwatert, of een sterke economische teruggang doordat een grondstof niet meer beschikbaar is, of nieuwe terroristische technieken om aan kernafval te komen. Dit geldt des te meer voor meerdere kleine kerncentrales=meer kwetsbare punten.

Kernenergie gebruikt bovendien ontzettend veel water, dat met een veel hogere temperatuur weer in het milieu komt, grotendeels als waterdamp dat effecten op het klimaat heeft, moeilijk te kwalificeren weliswaar maar daarom niet minder zorgwekkend.

Verzonden: 6/20/2025 5:13:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Anna van Raesfeltstraat
Huisnummer: 37
Postcode: 2636 HX
Woonplaats: Schipluiden
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:

Organisatie: Gemeente Midden-Delfland

Zienswijze/reactie

Naar verwachting is het effect op Midden-Delfland tijdens de bouw niet aanwezig. Het effect tijdens de bedrijfsvoering ook niet. Alleen bij ernstige calamiteiten kan er mogelijk effect ontstaan op Midden-Delfland net zoals op andere gemeenten in Zuid-Holland. Wij vinden dat veel belangrijke aspecten zijn meegenomen in het concept NRD. Wij willen wel graag de twee onderstaande reactiepunten inbrengen:

1. Tabel 6-2 – Beoordelingskader voor het optreden van calamiteiten (veiligheidsaspecten), conform de SSG-35-kaders. Het overstromingsrisico is als een zacht criterium opgenomen. Wij vragen ons af of dit terecht is. Door overstromingen worden de wegen onbegaanbaar. Zo wordt de kerncentrale niet bereikbaar voor hulpverleendiensten. Daarom lijkt het ons logisch om het overstromingsrisico is als een hard criterium op te nemen. Verder is er in concept-NRD onderscheid gemaakt tussen harde en zachte criteria, maar het is niet duidelijk op welke gronden die keuze is gebaseerd.

2. Voor de gemeente Midden-Delfland is het van groot belang dat de evacuatieroutes en schuilmogelijkheden binnen onze gemeente goed worden onderzocht, en dat dit aspect wordt meegenomen als afwegingscriterium bij de locatiekeuze. In paragraaf 3.3 op pagina 26 worden twee zones genoemd: binnen een straal van 1,5 km en 10 km. Onze gemeente valt buiten deze zones. Daarom pleiten wij ervoor om ook een bredere zone met een straal van minimaal 25 km te onderzoeken op evacuatieroutes en schuilmogelijkheden.

105279125_10878465_Reactie_op_concept_notitie_reikwijdte_en_detailniveau_nieuwbouw_kerncentrales.PDF

Gemeente Midden-Delfland

Anna van Raesfeltstraat 37, Postbus 1, 2636 ZG Schipluiden
T (015) 380 41 11, F (015) 380 99 92
E gemeente@middendelfland.nl, I www.middendelfland.nl

[redacted]
Bezuidenhoutseweg 73
2500EK Den Haag

Ons kenmerk 904766
Uw aanvraag van 16 mei 2025
Bijlage -

19 JUN 2025

Onderwerp
Reactie op concept notitie reikwijdte en detailniveau nieuwbouw kerncentrales

Datum
19 juni 2025

Geachte heer, mevrouw,

Op 16 mei 2025 ontvingen wij van u een mail. Daarin stelt u ons in de gelegenheid te reageren op concept notitie reikwijdte en detailniveau nieuwbouw kerncentrales. Graag maken wij gebruik van deze mogelijkheid.

Reactie

Naar verwachting is het effect op Midden-Delfland tijdens de bouw niet aanwezig. Het effect tijdens de bedrijfsvoering ook niet. Alleen bij ernstige calamiteiten kan er mogelijk effect ontstaan op Midden-Delfland net zoals op andere gemeenten in Zuid-Holland. Wij vinden dat veel belangrijke aspecten zijn meegenomen in het concept NRD. Wij willen wel graag de twee onderstaande reactiepunten inbrengen:

1. Tabel 6-2 – Beoordelingskader voor het optreden van calamiteiten (veiligheidsaspecten), conform de SSG-35-kaders. Het overstromingsrisico is als een zacht criterium opgenomen. Wij vragen ons af of dit terecht is. Door overstromingen worden de wegen onbegaanbaar. Zo wordt de kerncentrale niet bereikbaar voor hulpverleendiensten. Daarom lijkt het ons logisch om het overstromingsrisico is als een hard criterium op te nemen. Verder is er in concept-NRD onderscheid gemaakt tussen harde en zachte criteria, maar het is niet duidelijk op welke gronden die keuze is gebaseerd.

2. Voor de gemeente Midden-Delfland is het van groot belang dat de evacuatieroutes en schuilmogelijkheden binnen onze gemeente goed worden onderzocht, en dat dit aspect wordt meegenomen als afwegingscriterium bij de locatiekeuze. In paragraaf 3.3 op pagina 26 worden twee zones genoemd: binnen een straal van 1,5 km en 10 km. Onze gemeente valt buiten deze zones. Daarom pleiten wij ervoor om ook een bredere zone met een straal van minimaal 25 km te onderzoeken op evacuatieroutes en schuilmogelijkheden.

Meer informatie

Heeft u na het lezen van deze brief nog vragen? Neemt u dan contact op met [redacted] van de afdeling [redacted] Ik ben bereikbaar via telefoonnummer [redacted] of via het e-mailadres [redacted]

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders,

[redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/20/2025 5:21:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Adviesbureau
(Mede) namens: Zie brief EP NL ZBL B.V. en EP NL Sloecentrale B.V.
Organisatie: [redacted]-TSF B.V.

Zienswijze/reactie

Zie bijgaande brief.

105279207_10878480_Reactie_op_Voornemen_en_Participatieplan.pdf

[redacted] | tooling
screening
follow-up

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]-tsf.nl

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Goes, vrijdag 20 juni 2025

Betreft: Reactie op Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte

Refererend aan publicatie 16764 van 15 mei jl. brengen wij hierbij namens, EP NL ZBL B.V. en EP NL Sloecentrale B.V. (hierna gezamenlijk: Belanghebbenden) de volgende reactie onder Uw aandacht.

In voornoemde publicatie heeft U kenbaar gemaakt dat het concept NRD ter inzage ligt tot en met 26 juni 2025. Belanghebbenden worden in de gelegenheid gebracht om een reactie in te dienen. Graag maken wij gebruik van deze gelegenheid en brengen de assets van de Belanghebbenden die in of nabij het optionele plangebied is gesitueerd onder Uw aandacht.

In het concept-NRD wordt toegelicht hoe de studiefase verloopt met als doel het realiseren van een of twee nieuwe kerncentrales. Hierbij worden thans vier gebieden verkend met verschillende opties. Een van de gebieden betreft het Sloegebied te Vlissingen waarbij EPZ-Noord en het Thermphos terrein de twee opties betreffen.

In een eerder stadium hebben wij met name de belangen onder de aandacht gebracht van de ondergrondse infrastructuur, waarop te kennen is gegeven dat de belangen van Belanghebbenden in het MER en in het IAE nader worden afgewogen en dat dan (pas) de mogelijke impact in beeld komt.

Met dit schrijven benadrukken wij nogmaals namens Belanghebbenden de mogelijke impact waarbij, indien voor het Thermphos terrein gekozen wordt, de bedrijfsvoering van de Sloecentrale in het geding komt. De keuze voor deze locatie zal zorgvuldige afstemming behoeven waarbij Belanghebbenden graag ook een stem krijgen in de bepaling van de alternatieven.

[redacted]

Ook de locatie EPZ Noord zal een majeure impact hebben op de bedrijfsvoering en bereikbaarheid van de assets en middels dit schrijven benadrukken wij dat in de afweging van de locatiekeuze de bedrijfsvoering van belanghebbenden nadrukkelijk afgewogen moet worden. Daarbij zijn, zoals eerder aangegeven, er tal van ondergrondse infrastructuren gesitueerd die mogelijk aanpassingen behoeven.

Indien het voorkeursalternatief bekend wordt, de tracering van de hoogspanningsverbindingen en impact hiervan op de assets van Belanghebbenden staan Belanghebbenden open voor een gesprek waarmee men graag positief meedenkt in mogelijke maatregelen.

Wij vertrouwen hiermee onze reactie afdoende toegelicht te hebben en zien met bijzondere belangstelling een reactie tegemoet,

Namens Belanghebbenden,

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Protect
your assets

Verzonden: 6/21/2025 9:58:18 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

We zullen in een toenemende consumptie van energie alternatieven moeten hebben voor de huidige fossiele productie daarvan.

Op dit moment is in de Eemshaven beschikbare ruimte en een goede aansluiting op het energienet voorhanden.

Als fossiel moet stoppen, biedt het netwerk mogelijkheden voor aansluiting van een kerncentrale.

Verzonden: 6/21/2025 10:35:32 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Een kerncentrale in de buurt van dorpen is onacceptabel, het tast de leefbaarheid van de bevolking aan, en de toekomst van onze volgende generatie.

Het afvalwater in de Westerschelde lozen dat is bizar dat is meewerken aan de opwarming van de aarde,waar zijn we mee bezig?

Verzonden: 6/21/2025 11:50:16 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zo snel als mogelijk vooruit. Zonder kernenergie krijgen we de schone energievoorziening in Nederland niet voor elkaar.

Verzonden: 6/21/2025 2:36:05 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik acht de bouw van nieuwe kerncentrales ongewenst en zelfs in Nederland onnodig. Als het geld nodig voor de bouw van nieuwe kerncentrales gebruikt wordt ter financiering van de energietransitie naar een non-nucleaire elektrische energie voorziening zal Nederland de klimaatdoelstellingen van Parijs gemakkelijker kunnen halen.

Nucleaire elektriciteitsopwekking is: niet duurzaam, zeer vervuilend (uranium winning en kernafval berging) en komt te laat voor het halen van de klimaatdoelstellingen.

105286584_10879618_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/21/2025 4:04:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste lezer,

Bij deze mijn argumentatie en zorgen op het conceptplan (cNRD) van het klimaatministerie.

- Bevoordeeld taalgebruik.

De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

- Onrealistische planning en rol van kernenergie.

Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

- Afval- en veiligheidsrisico's dienen duidelijk benoemd te worden.

De rapportage moet de verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten; de impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen en consequenties van wel of geen opwerking schetsen!

Ik verzoek u de cNRD grondig te herzien. Mijn ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/21/2025 8:09:24 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij wil ik mijn bezwaar maken tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder bij Biervliet.

West Zeeuws Vlaanderen is een prachtig gebied.

De 3 belangrijkste pijlers van West Zeeuw Vlaanderen zijn:

Landbouw

Recreatie

Natuur

West Zeeuws Vlaanderen is een prachtig gebied om te mogen wonen, werken en voor recreanten.

De Braakman is een prachtige natuurlijke grens tussen het industriële midden van Zeeuws Vlaanderen en het landelijke Westen. Het is onacceptabel om deze grens over te steken met de uitbreiding van industrie/kerncentrales.

De bouw van de kerncentrales zullen een enorme overlast bezorgen voor de gehele streek.

Er zal overlast zijn door:

Verkeer

Licht

Geluid

Stof

Werknemers

Verkeer:

De Paulinapolder en omliggende polders zijn niet berekend op de grotere verkeersstromen.

Het verkeer zal leiden tot grote problemen en gevaarlijke situaties.

Vermenging van langzaam verkeer, recreatief verkeer en bouwverkeer is onwenselijk. Het wegennetwerk van het buitengebied en polders zal overbelast raken door bouw- en werkverkeer. Dit zal toename van sluipverkeer geven, De wegen zullen kapot gereden worden en er zullen levensgevaarlijke situaties ontstaan.

Landbouw verkeer, een noodzakelijk onderdeel van de bedrijfsvoering van alle boeren in dit buitengebied, zal gehinderd worden door het bouw/werkverkeer en andersom.

De Westerschelde tunnel is een kwetsbare toegangsweg, regelmatig is er een stremming.

Landschap:

Grote verstoring van het landschappelijk beeld. Het mooie wijdse poldergebied met omliggende natuur zal door de kerncentrales zwaar nadeling beïnvloed worden.

De Paulinapolder ligt beneden zee niveau. De polder zal opgehoogd moeten worden, waardoor de zichtbaarheid van de centrales enorm zal zijn.

Leefomgeving en gezondheid:

De bouw van de kerncentrales heeft een grote nadelige invloed op de leefomgeving en gezondheid.

Zoals geluidsoverlast, luchtvervuiling, lichtvervuiling en verkeersoverlast.

In een bewoond gebied, zoals de Paulinapolder en omliggende polders heeft dit grote gevolgen.

De onzekerheid en het afschuwelijke toekomst beeld van onze woonomgeving met alle gevolgen heeft een grote psychische impact. Er wordt binnen ons gehele gezin en omgeving en zeker ook door mij enorm gepiekerd. Slapeloze nachten en voortdurend in gedachten, ik ervaar een enorme negatieve druk en stress. De gehele situatie heeft nu al een flink negatief effect op mijn gezondheid.

In geval van calamiteiten bij de kerncentrales, is de nabijheid van Dow met haar industrie een hele gevaarlijke combinatie.

Natuur:

De nadelige invloed op de natuur, zowel in de Paulinapolder zelf, maar zeker ook op het Paulinaschor (deels natuurgebied van Stichting Het Zeeuwse Landschap) en op het natuurgebied De Braakman zal onnoemelijk groot en nadelig zijn. De natuur zal zwaar verstoord worden.

Door ophoging van de Paulinapolder en door bemalingen, zullen de ondergrondse waterstromingen veranderen en zal verzilting van de gehele omgeving tot ook in nabijgelegen polders merkbaar zijn.

Cultuur/historie:

De Paulinapolder is het landingspunt van de Canadese soldaten. Van hieruit is de bevrijding van Zeeuws Vlaanderen en België begonnen.

Ter herdenking en als eerbetoon aan alle bevrijders, hier ter plaatse aan de negende brigade van de Highland Light Infanterie of Canada, is een monument geplaatst in de Paulinapolder.

Jaarlijks worden hier meerdere herdenkingen gehouden en wordt dit momument door vele mensen bezocht, ook uit Canada. Dit eerbetoon en herdenkingsmonument mag nooit verloren gaan.

Waardevermindering boerderij en woning:

Door de voorgenomen plannen is op dit moment ons huis en boerderij al enorm in waarde gedaald en op dit moment onverkoopbaar. Omliggende polders en Biervliet zijn nu al zwaar gedupeerd door deze waarde daling. Wie wil er nu nog wonen in de nabijheid van eventuele kerncentrales. En zeker tijdens de bouwperiode is het bijna onmogelijk om hier te wonen.

Een desastreuze ontwikkeling voor Biervliet en omliggende polders.

105288653_10879866_Zienswijze_Paulinapolder.docx

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis

van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Bijlage: Visuele Onderbouwing

1. Ligging van de Paulinapolder

De Paulinapolder bevindt zich in Zeeuws-Vlaanderen, direct ten westen van Terneuzen en grenzend aan de Westerschelde. Het gebied is aangeduid als een potentiële locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales. De exacte ligging en grenzen van de Paulinapolder zijn te zien op de kaart van het Kadaster.

2. Hoogteverschillen en ligging onder NAP

De Paulinapolder ligt gemiddeld tussen de -1,5 en -2,5 meter onder NAP. Het gebied is omringd door dijken en ligt in een kwetsbare zone bij de Westerschelde. Bij een eventuele dijkdoorbraak bestaat het risico op overstroming, wat de locatie ongeschikt maakt voor de bouw van kerncentrales.

3. Natura 2000-gebieden in de omgeving

De Paulinapolder grenst direct aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied is van internationaal belang voor vogels en andere natuurwaarden. De aanleg van grootschalige energie-infrastructuur in de Paulinapolder kan leiden tot verstoring van deze beschermde natuurgebieden.

4. Vergelijking potentiële locaties kerncentrales

Locatie	Ligging onder NAP	Afstand tot Natura 2000	Bestaande infrastructuur	Bevolkingsdichtheid	Opmerkingen
Paulinapolder	-1,5 tot -2,5 m	Direct grenzend	Beperkt	Laag	Kwetsbaar gebied, nabij natuurgebieden
Sloegebied	Boven NAP	>5 km	Uitgebreid	Gemiddeld	Industrieterrein met bestaande infrastructuur
Maasvlakte II	Boven NAP	>10 km	Uitgebreid	Laag	Speciaal aangelegd voor industriële doeleinden

Verzonden: 6/22/2025 9:05:39 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

zie bijlage

105293200_10880891_Kerncentrales_zienswijze_Nr2.pdf

[redacted]

Aan de minister voor KGG

Rijswijk 23 juni 2025

Geachte Mevrouw Hermans, weledele excellentie.

Graag maak ik opnieuw gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het voornemen voor nieuwe kerncentrales en een voorstel tot participatie. Dit is een vervolg op eerder ingediende zienswijze uw bekend onder nummer 202403864 en de door uw opgestelde NDR.

1. Geen nul-optie
Mijn hoofdpunt van kritiek blijft de vraag of de nieuwe kerncentrales nodig zijn. Dit wordt nog steeds niet meegenomen in deze procedure. Om tot goede beslissingen te komen, schrijft het Verdrag van Aarhus voor dat publieksconsultatie moet plaatsvinden wanneer alle opties open zijn (art. 6.4), inclusief een nul-variant. In uw nota van reactie en in de referentiesituatie NRD geeft u aan dat u in de nul-variant uitgaat van het gebruik van de kerncentrale Borsele. Echter thans is nog steeds het uitgangspunt dat deze rond 2033 moet wordt gesloten. Uw voornemen om nieuwe kerncentrales te bouwen en de bestaande verouderde kerncentrale niet te sluiten kunnen bovendien niet los van elkaar gezien worden. Het is cruciaal om in de NRD ook een nul-optie te beschrijven, waarin kernenergie definitief tot het verleden behoort, inclusief alle noodzakelijke stappen om de radioactieve afval en bijbehorende faciliteiten veilig te ontmantelen, inclusief het sluiten van de opslaglocatie COVRA. Indien een voornemen bestaat om de verouderde kerncentrale in Borsele nog langer open te houden, dient dit als een alternatief in de NRD worden meegewogen. Ook het wijzigen van het voornemen van 2 naar 4 kerncentrales zou moeten worden meegewogen in de NRD, het is niet wenselijk om dit in een aparte procedure te stoppen. Geef duidelijkheid in één procedure, zonder salamitactiek.

2. *Keuze zichtjaar*
Het is een algemeen bekend gegeven, dat de plannen voor de realisatie van kerncentrales vaak veel langer duren dan de oorspronkelijk beoogde planning. Reeds nu is gebleken dat de voorgenomen realisatie in 2035 onhaalbaar is, waarbij men nu 2038 wordt beoogt. Het is daarom relevant om onderzoek te doen naar het verschil in voorgenomen planning en feitelijke realisatie. Zo kan bij een onzorgvuldige procedure ook een juridisch traject volgen welke eveneens tot vertraging zorgt. Het is daarom nog steeds optimistisch om in de NRD uit te gaan van het zichtjaar 2040.

3. Kerncentrales zijn geen onderdeel van de energietransitie
Het eerdere kabinetsvoornemen (Rutte-IV) op basis van het NPE is het voornemen dat alle elektriciteit in 2035 CO_2-neutraal wordt geproduceerd. Het huidige demissionaire kabinet wil dit uitstellen naar 2040, echter de vraag is of dat wel zo verstandig is, omdat verdere verduurzaming gewoon door blijft gaan, en een actief beleid nodig is om verdere netcongestie en economische stagnatie door het ontbreken van netaansluitingen moet worden voorkomen. Thans zit

Nederland ondanks alle curltailment al op ongeveer 55% groene stroom met een groei van ca. 5% per jaar (eerder was dat 10%). Het afremming van deze groei van duurzame elektriciteit heeft u overigens succesvol gerealiseerd door het minder stimuleren duurzame projecten en dan met name door het afschaffen van de salderingsregeling. Mijn hoop is echter dat een nieuw kabinet zal trachten de eerdere groei van 10% per jaar weer te herstellen. Verdere ontwikkeling na 2030 zal zich vervolgens richten op een grotere capaciteit ten behoeve van verdere elektrificatie. Ook nu al zien we een belangrijke toename van de elektriciteitsvraag door de toename van elektrische auto's. Met een verdubbeling in de elektriciteitsbehoefte zal de huidige bijdrage van de centrale in Borssele terugvallen op ca.1,5%, een daarmee verwaarloosbare bijdrage leveren. De beoogde capaciteitsgroei van 485MW naar 2.200 (max 3.300) MW zou dus hooguit zo'n 10 % van de nationale elektriciteitsvraag in 2040 kunnen betekenen. Een forse uitbreiding dus, maar nog steeds een beperkte bijdrage aan de nationale stroomvoorziening. De nieuwe kerncentrales komen daarbij aanvullend op een op dat moment reeds bestaande CO_2-neutraal elektriciteitssysteem. Dit brengt de navolgende vragen met zich mee, welke in de procedure moeten worden beantwoord:

a) welke extra elektriciteitsconsumptie na 2040 wordt nog verwacht, ervan uitgaande dat het niet de bedoeling is om bestaande tot die tijd opgebouwde stroomvoorzieningen weer af te breken? Is het vanuit het oogpunt van de nationale footprint niet veel verstandiger om na 2040 stevig in te zetten op een zuiniger energieverbruik? Uit de nota van antwoord blijkt dat energiebesparing een belangrijk beleidsonderdeel vormt, aanbevolen wordt daarom een "basis referentiesituatie" op te zetten die ziet op additionele besparing ter hoogte van de beoogde capaciteitsuitbreiding. Naast de milieu impact zou daarbij ook de economische impact van dit planalternatief inzichtelijk moeten worden gemaakt.

b) welk voordeel heeft kernenergie boven de import van energie? Import van groene energie kan via het hoogspanningsnet, via leidingen met waterstof of secundaire waterstofproducten, zoals methanol, ammoniak, of andere e-fuels, dan wel wat betreft de secundaire producten ook via de scheepvaart. Gewogen moet worden dat de beoogde kernenergie Nederland niet onafhankelijk kan maken van import, immers ook de radioactieve grondstoffen moet worden geïmporteerd. Hier wordt aanbevolen om een "groei referentiesituatie" te beschrijven, die ziet op de import van groene energie. Hoe zou de mix van een additionele behoefte van groene energie zinvol kunnen worden ingevuld en welke nieuwe installaties zijn dan nodig om in deze behoefte te kunnen voorzien, om invulling te geven aan de "groei referentiesituatie".

4. Kernenergie wordt te rooskleurig voorgesteld
In het voorstel wordt kernenergie omschreven als stabiel en robuust. Risico's van ongevallen en risico's gerelateerd aan het kernafval zouden goed controleerbaar zijn. Het plan stelt die controleerbaarheid veel te rooskleurig voor en dat betreft dan niet alleen de financiële verwachting. Nog nergens ter wereld is een operationele eindberging van kernafval beschikbaar. Het is in mijn ogen onbestaanbaar dat we anno 2025 nog verder werken met een technologie waarvan we het reeds bestaande afvalprobleem nog steeds niet hebben opgelost. Daarbij speelt mee dat voor reeds in 1996 gesloten centrale in Dodewaard, de financiële voorzieningen voor de ontmanteling van de centrale, ondanks gemaakte afspraken niet volledig door de energiesector wordt gedragen. Inmiddels heeft u in december 2024 de financiele gevolgen op uw rekening genomen, hetgeen in een extra kostenpost van 350 miljoen euro voor de ontmanteling in 2045 oplevert ("de vervuiler betaald niet"). Een goede planning is ook voor de huidige centrale in Borsele nodig, die 2033 zal moeten sluiten (mocht deze planning verantwoord blijken). Op dit moment wordt daarbij wel geld opzij gelegd voor de ontmanteling, echter nog steeds niet voor

de eindberging. De huidige situatie laat vooral zien dat de Nederlandse overheid met haar polderbeleid en haar gevoeligheid voor de lobby van grote bedrijven niet adequaat is toegerust om op dit soort kritische technieken verantwoord en met vasthoudend toezicht te houden. Een vraag is bijvoorbeeld: in hoeverre durft onze overheid de Borsele centrale uit te schakelen, mocht de exploitatie daarvan toch niet meer voldoende verantwoord blijken; Of lopen we in Nederland tegen Belgische toestanden aan, waarin men ondanks ouderdom en tal van opgedoken problemen de reactoren toch nog worden opengehouden. Zo werd afgelopen maand besloten om de sluiting die in 2025 van een aantal reactoren was voorzien opnieuw niet doorgaat. Zorgelijk wordt gezien, dat u voor centrale in Borsele afgelopen maand heeft besloten om geen veiligheids-benchmark meer uit te voeren.

5. Realiseer vandaag de oplossingen voor "Dunkelflaute" en leg de doelstelling van kerncentrales uit
In de nota van antwoord geeft u aan dat kernenergie positief bijdraagt aan een robuuster energiesysteem. In de NRD is dit echter in de doelstelling niet benoemt. Het is onjuist dat kernenergie bijdraagt aan een robuuster energiesysteem. Een kerncentrale is namelijk een extra risicofactor, en dat geldt zeker ook voor de oudere centrales. Dat neemt niet weg dat nu al gewerkt moet worden aan oplossingen van de zogenaamde "Dunkelflaute". Dat kan wel met omgebouwde gascentrales die draaien op groene waterstof of methanol. Deze kunnen op- en afgeschakeld worden zodra dat nodig is, omdat dit relatief goedkoop is. Maar nog voor de inbedrijfname van beoogde kerncentrales zijn ook elektrolyse/fuel-cell installaties denkbaar die bi-directioneel opereren, hetgeen resulteert in een hogere round-trip-efficiency met een full-time balancing operation.

De aspecten met betrekking tot de netbalans doen zich vandaag de dag al voor. Steeds vaker blijkt de stroomprijs tijdens intensieve zonuren negatief te worden. Ook blijken deze pieken leiden tot netwerk-congestie. Deze problemen moeten heden opgelost worden. Alle tijd en geld die wordt gestopt in atoom-sprookjes brengt Nederland in de problemen als niet tegelijkertijd ook geïnvesteerd wordt in het huidige stroomnet. De navolgende maatregelen moeten nu worden genomen:

a) het verleggen van piek- en daluren, waarbij tijdens intensieve zonuren ook het daluur tarief gaat gelden. Daarmee wordt zomerstroom ook goedkoper dan winterstroom, welke vanwege het toenemend gebruik van warmtepompen meer schaarste zal hebben.

b) het realiseren van net-batterijen. Dit zal goedkoper moeten worden, door geen net-tarieven te voor deze batterijen rekenen of door netwerkbedrijven deze investeringsmogelijkheid te bieden naast het uitbreiden van netwerken.

Er zijn daarom direct vergaande acties op het stroomnet nodig. En veel problemen die eerder in consultatie uiteengezet, en welke aanleiding waren voor de beoogde kerncentrales zullen in 2040 dan niet meer mogen bestaan. Het is daarom belangrijk om in de NRD aan te geven wat het doel is van dit project. Enkel het benoemen dat het demissionaire kabinet een plan heeft beschreven om 4 kerncentrales te bouwen is niet voldoende als doelstelling.

6. De gekozen locaties moeten afdoende beoordeeld worden op veiligheid
De door u voorgestelde locaties bevinden zich aan de kust van Nederland. Het kustgebied van Nederland kan door de onvermijdelijk stijgende zeespiegel niet in de huidige vorm worden

gehandhaafd. Grote delen van ons land bevindt zich beneden zeespiegel niveau. U moet derhalve vanwege de klimaatverandering rekening houden met overstromingsgevaar en een andere toekomstige inrichting van ons land. Overstromingsrisico's zijn in de Internationaal Atomic Energy Agency (IAEA) na aardbevingen en bodemgesteldheid als tweede aandachtspunt genoemd op de veiligheidsladder.

Het derde aandachtspunt in deze ladder betreft de externe veiligheidsrisco's. Als dit serieus wordt genomen, dan kan een kerncentrale niet worden gebouwd in de grootste Europese haven met een zware energie-intensieve industrie. Ook de beoogde waterstof productie met kern-energie is zodoende lastig te combineren. Dit geldt te meer nu het gaat om een dichtbevolkt gebied in Nederland (de randstad). Maar zelfs de voorgenomen CO_2 leiding nabij de centrale is ongelukkig, aangezien bij een melt-down gecombineerd met een lek in deze leiding vergaande milieutechnische gevolgen heeft.

Kortom, de gekozen locaties lijken praktisch en attractief maar vanuit een veiligheidsoverweging risicovol en dat maakt Nederland kwetsbaar. Het sluit wel naadloos aan op eerdere constatering dat de Nederlandse polderbeleid met een sterke gevoeligheid voor de lobby van multinationals ten koste gaat van strikt toezicht en verantwoorde keuzes.

Samenvattend verzoek ik u dat u in de NRD als vaststaand en beschreven uitgangspunt te hanteren, dat de huidige problemen met de netbalans adequaat zullen worden geadresseerd, en dat vol ingezet zal worden op een zo ver mogelijke CO_2 neutrale en goed gebalanceerde stroomvoorziening in 2030. De kernenergie plannen mogen geen excuus zijn om de huidige problemen van het stroomnet niet aan te pakken. Daarbij verzoek ik u in de procedure en uw communicatie helder naar voren te brengen dat kernenergie tot aan 2040 niet nodig zal zijn. Het mag immers niet zo zijn, dat Nederland in de problemen komt, als het voorgenomen initiatief niet of niet tijdig van de grond komt. Deze communicatie is relevant voor het behoud van energiezekerheid en het vertrouwen in een goed werkende infrastructuur.

Bij de afweging moet vervolgens een nul-scenario ofwel een referentie worden uitgewerkt. De referentiesituatie schets een helder beeld van de autonome ontwikkeling zonder kernenergie op het dan reeds CO_2 vrije stroomnet in de periode 2040 t/m 2050, waarbij zowel gekeken wordt naar energiebesparing als alternatief als ook import van de energie.

De thans gekozen locaties zijn vanwege de veiligheidsrisico's niet geschikt. Veiligheid moet een grotere betekenis krijgen in de procedure. Zorg voor de daadwerkelijke ontmanteling van de centrale in Dodewaard en monitor de planning voor de ontmanteling van de centrale in Borsele. Ook zal een duidelijk beeld moeten worden geschetst van de eindberging. Het zijn deze zaken die voor het voorgenomen initiatief cruciaal zijn.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/23/2025 10:17:09 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105301817_10881674_zienswijze_kerncentrales.docx

Zienswijze: Kernenergie is een doodlopende weg.

Met opmerkingen [pg1]:

Hierbij wil ik reageren op het Conceptplan (cNRD) van de regering i.v.m. het voornemen om twee kerncentrales in Nederland te bouwen.

Hierbij ga ik niet in als een puntsgewijze en gedetailleerde kritiek zoals bijvoorbeeld de organisatie WISE dat doet. Dat zou namelijk impliceren dat ik de politieke rechten zou erkennen van de achtereenvolgende liberale regeringen om kerncentrales te willen bouwen in dit land.

Die rechten erken ik niet, politiek noch moreel. Als energieconsulent mocht ik meemaken dat de afgelopen decennia het milieubewustzijn in Nederland fors is toegenomen. Dit is vooral ontstaan als een grassroots beweging vanuit de Nederlandse huiskamers. Dit ondanks alle tegenwerking van de diverse regeringen sinds 2000. Dit is eindelijk eens een goede ontwikkeling, waarbij de overheid schoorvoetend moest bijdragen in de vorm van subsidies.

Kernenergie past hier niet bij omdat het ten eerste intrinsiek antidemocratisch is. Instappen in een traject van het megalomane Militair-Industrieel Complex, met kerncentrales, uraniummijnen, opwerkingsfabrieken, ultracentrifuges (Almelo), snelle kweekreactoren (Kalkar), kernwapenfabrieken en afvalverwerkingsfabrieken (Marcoule), betekent dat de gewone burgen geen vat meer heeft op deze voortdenderende nucleaire trein. Lees er het boek De Atoomstaat (1977) van Robert Jungk maar op na. De huidige oorlog tussen Israel, USA en Iran onderstreept de eeuwigheidswaarde hiervan.

Met opmerkingen [pg2]: ap

Ten tweede is kernenergie niet duurzaam, maar vooral erg duur. De term ""too cheap to meter"" , waarbij geen elektriciteitsmeter meer nodig zou zijn, stamt uit de naïeve jaren vijftig. Toen men in geen enkel opzicht enig idee had van wat kernenergie werkelijk voorstelt. Zonder enorme overheidssubsidies is kernenergie nog steeds niet levensvatbaar. Dat laat de nieuw te bouwen kerncentrale in Hinkley Point-C wel weer zien (54 miljard euro). Met de opmars van het begrip duurzaamheid wereldwijd, zondert kernenergie zich af als een vreemde eend in de bijt.

Ten derde is kernenergie als buitenaardse technologie sterk anti-ecologisch. Korte tijd zou men de wrange vruchten van een degelijke investering van tientallen miljarden kunnen plukken gedurende 1 generatie. De nadelen wegen echter bij lange na niet op tegen de nadelen. Kernafval dient bijvoorbeeld nog een eeuw actief te worden gekoeld, alvorens het kan worden opgeborgen. Uiteindelijk komt dit afval toch weer vrij naar de biosfeer, en de ecologie kan dit eeuwigdurende gif nooit neutraliseren, omdat het gevaar vanuit de atoomkern zelf komt in de vorm van straling. Om nog maar te zwijgen over verongelukte kerncentrales of kernwapens. Deze buitenaardse technologie, die op aarde niets te zoeken heeft, levert alleen maar dood en verderf op voor de natuur.

Met opmerkingen [pg3]:

Met opmerkingen [pg4R3]:

Met opmerkingen [pg5R3]:

Terwijl we kernenergie helemaal niet nodig hebben. We kunnen gewoon zonder.

Als geoloog durf ik daarom te stellen dat kernenergie een doodlopende weg is. Zowel financieel, politiek, technologisch en vooral ecologisch.

Kortom: zie af van deze heilloze, geldverspillende en anti-ecologische manier van denken en energie-opwekken. Zet liever in op echte duurzame energie, die nu eindelijk is doorgebroken. En hou op met deze grenzeloos energieverspillende manier van leven. Hou dus op je als een dinosaurus te gedragen.

Was getekend, [redacted] [redacted].

Verzonden: 6/23/2025 11:24:23 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: Stubenring
Huisnummer: 1
Postcode: 1010
Woonplaats: Wien
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: Austrian Federal Ministry of Agriculture and Forestry, Climate and Environmental Protection, Regions and Water Management
Organisatie: Government of the Republic of Austria

Zienswijze/reactie

Dear [redacted]

Please find the Austrian Expert Statement enclosed for consideration.

Kind regards and many thanks for the early involvement,

[redacted]

Federal Ministry of Agriculture and Forestry, Climate and Environmental Protection, Regions and Water Management

Directorate General V – Environment and Circular Economy

Directorate V/11 – Plant-related Environmental Protection, Environmental Assessment and Air Pollution Control

105304476_10881963_25_06_23_Austrian_Expert_Statement.pdf

umweltbundesamt
ENVIRONMENT AGENCY AUSTRIA

Strategic Environmental Assessment Location Study for two New Nuclear Power Plants - Netherlands Scoping

Expert Report

umweltbundesamt
ENVIRONMENT AGENCY AUSTRIA

STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT – LOCATION STUDY FOR TWO NEW NUCLEAR POWER PLANTS - SCOPING

Expert Statement

Klaus Gufler
Florian Kühteubl
Franz Meister

REPORT
REP- 0981

VIENNA 2025

Project Manager Franz Meister
Florian Kühteubl

Authors Klaus Gufler
Florian Kühteubl
Franz Meister

Layout Sarah Reithmayr

Title photograph © iStockphoto.com/imagestock

Publications For further information about the publications of the Umweltbundesamt please go to: https://www.umweltbundesamt.at/

Imprint

Owner and Editor: Umweltbundesamt GmbH
Spittelauer Laende 5, 1090 Vienna/Austria

This publication is only available in electronic format at https://www.umweltbundesamt.at/.

© Umweltbundesamt GmbH, Vienna, 2025
All Rights reserved
ISBN 978-3-99004-828-3

CONTENTS

1 INTRODUCTION AND OVERVIEW 4

2 RECOMMENDATIONS 6

3 GLOSSARY 7

4 REFERENCES 8

1 INTRODUCTION AND OVERVIEW

Netherlands has notified Austria about the Strategic Environmental Assessment (SEA) procedure under Article 7 of the SEA Directive and Article 10 of the SEA Protocol for the location study of two new nuclear power plants. Austria is participating in the SEA. The Federal Ministry of Agriculture and Forestry, Climate and Environmental Protection, Regions and Water Management has commissioned the Federal Environment Agency to prepare an expert opinion on the submitted documents.

The Ministry of Climate Policy and Green Growth is the initiator for the choice of the location for the construction of two new nuclear power plants. After this step, the role of initiator is transferred to a commercial enterprise. The Minister of Climate Policy and Green Growth and the Minister of Housing and Spatial Planning together represent the competent authority for the scoping phase and the selection of the preferred solution.

The objective of the scoping phase of the project focusses on choosing one location for two new nuclear power plants. The new nuclear power plants are intended to have a combined capacity of 2,300 to 3,300 MWe. In the SEA, reasonable alternatives (locations) are to be compared on all the relevant aspects of the physical living environment to determine a preferred alternative. Chapter 6 of the Draft Memorandum on Scope and Level of Detail displays those aspects.

The provided documents, including the appendices, elaborate on the selection/exclusion process for several sites in the Netherlands. They include an evaluation of the policy establishing the framework for suitable locations for nuclear power plants (so called "safeguarding policy") that has been in place since 1986.

Based on Appendix 2, the following areas are on the longlist for being a suitable site:

- Borssele (Location of the current NPP)
- Ritthem (Scheldepoort)
- Sloegebied (Borssele/Vlissingen)
- Vlissingen-East (Thermphos Site)
- Eemshaven
- Gent/Terneuzen (Canal Zone)
- Maasvlakte I
- Maasvlakte II
- Terneuzen

Based on additional criteria, a shortlist was compiled. Those sites were mentioned in the Draft Memorandum on Scope and Level of Detail as to be analyzed in depth in the next step of the process:

Sloegebied/Borssele

1. EPZ north

2. Thermphos site

Terneuzen:

1. Western Mosselbanken/Paulinapolder

Maasvlakte II:

1. Amaliahaven west side

Eemshaven:

2. Westereemweg/Emmapolder
3. Eemshaven power plant
4. Eems power plant

In the National Energy Network Programme (PEH) of 2024, the safeguarding policy for Borssele and Maasvlakte I was reconfirmed. The PEH also notes that Eemshaven has been dropped as a safeguarded location. This decision was made during a legislative consultation meeting on 4 March 2021. The Dutch Parliament also asked the government not to build a nuclear power plant in the province of Groningen. The reason stated in the motion is that the consequences of gas extraction are still considerable in Groningen and earthquakes have continued to occur. The intention of the policy is to remove the Eemshaven as safeguard site. Formally, location Eemshaven has not yet been removed from the Quality of the Living Environment Decree.

In the SEA, the locations will be evaluated inter alia against the safety and non-safety related criteria of the IAEA SSG-35 (Site Survey and Site Selection for nuclear installations). A distinction between hard and soft criteria is planned. A failure to meet the hard criteria will rule out a location. In the case of soft criteria, further analysis are planned in order to see whether the location may nonetheless be suitable.

2 RECOMMENDATIONS

Comprehensive site analysis helps to reduce the possibility of a severe accident with significant adverse transboundary environmental impact. Against this background, the Strategic Environmental Assessment should contain at least the following information:

- Presentation of the results of studies on earthquakes, flooding and extreme weather conditions;
- Presentation of the methodology used to determine the relevant external events;
- List of external events to be considered (including justification) and their characteristics;
- Information on the combinations of external events considered;
- Information on the safety margins;
- Presentation of the methodology and results used to address climate change related challenges for the site;
- Detailed description on the reasoning of using set distances for the population density criterion, including an elaboration on the reduction form the original work performed on 1986.

Additionally, it is recommended to consider inviting an IAEA Site and External Events Design Review Service (SEED) at a later stage of the process.

381 van 1870

3 GLOSSARY

EU ..... European Union

IAEA ..... International Atomic Energy Agency

SEED .....Site and External Events Design Review Service

SEA .....Strategic Environmental Assessment

MW ..... Megawatt

MWe ..... Megawatt electric

MWth ..... Megawatt thermal

NPP..... Nuclear power plant

PEH .....National Energy Network Programme

4 REFERENCES

1. Antea Group (2025): Draft Memorandum on the Scope and Level of Detail; SEA-r location study for two new nuclear power plants, Rev.1, 16 May 2025
2. Antea Group (2024): Safeguarding policy update report, 30 August 2024
3. Antea Group (2025): Fact sheets nuclear power plants, April 2025;
4. Appendix 3: Evaluation of longlist (locations within areas)

20250347

umweltbundesamt

Umweltbundesamt GmbH
Spittelauer Laende 5
1090 Vienna/Austria

Tel.: +43-1-313 04

office@umweltbundesamt.at
www.umweltbundesamt.at

ISBN 978-3-99004-828-3

Verzonden: 23/06/2025 11:24:23
Onderwerp: Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Stubenring
Huisnummer: 1
Postcode: 1010
Woonplaats: Wenen
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Overheid
(Mede) namens: Oostenrijks Federaal Ministerie van Land- en Bosbouw, Klimaat- en Milieubescherming, Regio's en Waterbeheer
Organisatie: Regering van de Republiek Oostenrijk

Zienswijze/reactie

Geachte

Hierbij ontvangt u de Oostenrijkse deskundigenverklaring ter beoordeling.

Met vriendelijke groet, en hartelijk dank voor de vroege betrokkenheid,

Federaal Ministerie van Land- en Bosbouw, Klimaat- en Milieubescherming, Regio's en Waterbeheer

Directoraat-generaal V - Milieu en circulaire economie

Directoraat V/11 - Plantgerelateerde milieubescherming, milieubeoordeling en beheersing van luchtverontreiniging

105304476_10881963_25_06_23_Austrian_Expert_Statement.pdf

umweltbundesamt²

OOSTENRIJKS MILIEUAGENTSCHAP

Strategische milieubeoordeling - locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales - verkennend onderzoek Nederland

13

umweltbundesamt
OOSTENRIJKS MILIEUAGENTSCHAP

STRATEGISCHE MILIEUBEOORDELING - LOCATIESTUDIE VOOR TWEE NIEUWE KERNCENTRALES -

VERKENNEND ONDERZOEK

Deskundigenverklaring

Klaus Gufler
Florian Kühteubl
Franz Meister

RAPPORT
REP-0981

Projectmanager [redacted]

Auteurs [redacted]

Opmaa [redacted]

Foto omslag © iStockphoto.com/imagestock

Publicaties Zie voor meer informatie over de publicaties van het Umweltbundesamt: https://www.umweltbundesamt.at/

Colofon

Eigenaar en redactie: Umweltbundesamt GmbH
Spittelauer Laende 5, 1090 Wenen, Oostenrijk

Deze publicatie is uitsluitend in elektronische vorm beschikbaar op https://www.umweltbundesamt.at/.

© Umweltbundesamt GmbH, Wenen, 2025
Alle rechten voorbehouden

ISBN 978-3-99004-828-3

INHOUD

1 INTRODUCTION AND OVERVIEW 4

2 RECOMMENDATIONS 6

3 GLOSSARY 7

4 REFERENCES 8

1 INLEIDING EN OVERZICHT

Nederland heeft Oostenrijk geïnformeerd over de procedure voor de strategische milieubeoordeling (SMB) op grond van artikel 7 van de SMB-richtlijn en artikel 10 van het Protocol inzake strategische milieubeoordeling voor het locatieonderzoek voor twee nieuwe kerncentrales. Oostenrijk neemt deel aan de SMB. Het Federaal Ministerie van Land- en Bosbouw, Klimaat- en Milieubescherming, Regio's en Waterbeheer heeft het Federaal Milieuagentschap opdracht gegeven een deskundig advies over de ingediende documenten op te stellen.

Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei is de initiatiefnemer voor de keuze van de locatie voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Na deze stap wordt de rol van initiatiefnemer overgedragen aan een commerciële onderneming. De minister van Klimaat en Groene Groei en de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening vertegenwoordigen het bevoegd gezag voor de verkennende fase en de selectie van de gewenste oplossing.

Het doel van de verkennende fase van het project is het kiezen van één locatie voor twee nieuwe kerncentrales. De twee nieuwe kerncentrales moeten een totale capaciteit van 2300 tot 3300 MWe krijgen. In de SMB dienen redelijke alternatieven (locaties) te worden vergeleken op basis van alle relevante aspecten van de fysieke leefomgeving om de meest geschikte locatie te bepalen. In hoofdstuk 6 van de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau zijn deze aspecten opgenomen.

De verstrekte documenten, inclusief de bijlagen, beschrijven het selectie- en uitsluitingsproces voor diverse locaties in Nederland. Ze omvatten een evaluatie van het beleid waarmee het kader voor geschikte locaties voor kerncentrales wordt bepaald (het zogeheten 'waarborgingsbeleid'), dat van kracht is sinds 1986.

Op basis van bijlage 2 zijn de volgende gebieden op de longlist van geschikte locaties geplaatst:

- Borssele (locatie van de huidige kerncentrale)
- Ritthem (Scheldepoort)
- Sloegebied (Borssele/Vlissingen)
- Vlissingen-Oost (Thermphos-terrein)
- Eemshaven
- Gent/Terneuzen (kanaalzone)
- Maasvlakte I
- Maasvlakte II
- Terneuzen

Op basis van aanvullende criteria is een shortlist opgesteld. Deze locaties zijn in de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau vermeld als opties die in de volgende stap van het proces nauwkeuriger geanalyseerd moeten worden:

Sloegebied/Borssele

1. EPZ Noord
2. Thermphos-terrein

Terneuzen:

1. Westelijke Mosselbanken/Paulinapolder

Maasvlakte II:

2. Amaliahaven westzijde

Eemshaven:

3. Westereemweg/Emmapolder
4. Energiecentrale Eemshaven
5. Energiecentrale Eems

In het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) van 2024 is het waarborgingsbeleid voor Borssele en Maasvlakte I opnieuw bevestigd. Het PEH vermeldt ook dat Eemshaven als waarborglocatie is vervallen. Dat besluit is genomen tijdens een wetgevingsoverleg op 4 maart 2021. Het Tweede Kamer heeft de regering ook verzocht geen kerncentrale te bouwen in de provincie Groningen. De reden voor die motie is dat de gevolgen van de gaswinning in Groningen nog altijd aanzienlijk zijn en er nog steeds aardbevingen voorkomen. De bedoeling van het beleid is dat Eemshaven als waarborglocatie wordt geschrapt. Formeel is de locatie Eemshaven nog niet verwijderd uit het Besluit kwaliteit leefomgeving.

In de SMB zullen de locaties onder meer worden beoordeeld op basis van de veiligheids- en andere criteria van de SSG-35 van het Internationaal Atoomenergieagentschap (locatieonderzoek en -selectie voor nucleaire installaties). Er zal onderscheid worden gemaakt tussen harde en zachte criteria. Als een locatie niet aan de harde criteria voldoet, vervalt deze. In het geval van zachte criteria is verdere analyse voorzien om na te gaan of de locatie mogelijk toch geschikt is.

2 AANBEVELINGEN

Een uitgebreide locatieanalyse helpt de kans op een ernstig ongeval met aanzienlijke grensoverschrijdende nadelige milieueffecten te verkleinen. In dat verband dient de strategische milieubeoordeling ten minste de volgende informatie te bevatten:

- Presentatie van de uitkomsten van onderzoeken naar aardbevingen, overstromingen en extreme weersomstandigheden;
- Presentatie van de methodologie die is gebruikt om de relevante externe gebeurtenissen vast te stellen;
- Lijst van externe gebeurtenissen waarmee rekening is gehouden (inclusief motivering) en de kenmerken daarvan;
- Informatie over de combinaties van externe gebeurtenissen waarmee rekening is gehouden;
- Informatie over de veiligheidsmarges;
- Presentatie van de methodologie en uitkomsten die zijn gebruikt om uitdagingen voor de locatie met betrekking tot klimaatverandering aan te pakken;
- Gedetailleerde beschrijving van de motivering voor het gebruik van vaste afstanden voor het criterium van bevolkingsdichtheid, waaronder een toelichting op de minder stringente toepassing ten opzichte van het oorspronkelijke beleid van 1986.

Daarnaast is het raadzaam te overwegen in een later stadium van het proces een *Site and External Events Design Review Service* (SEED) van het IAEA aan te vragen.

3 BEGRIPPENLIJST

EU .....Europese Unie

IAEA ..... Internationaal Atoomenergieagentschap

SEED.....Site and External Events Design Review Service

SMB.....Strategische milieubeoordeling

MW ..... Megawatt

MWe ..... Megawatt elektrisch

MWth ..... Megawatt thermisch

PEH.....Programma Energiehoofdstructuur

4 REFERENTIES

1. Antea Group (2025): concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau; Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales, herz. 1, 16 mei 2025
2. Antea Group (2024): Actualisatierapport waarborgingsbeleid kernenergie, 30 augustus 2024
3. Antea Group (2025): Factsheets kerncentrales, april 2025;
4. Bijlage 3: Evaluatie van longlist (locaties binnen gebieden)

202503472

umweltbundesamt

Umweltbundesamt GmbH
Spittelauer Laende 5, 1090
Wenen, Oostenrijk

Tel.: +43-1-313 04

office@umweltbundesamt.at
www.umweltbundesamt.at

EMAS
GEVERIFIEERD
MILIEUBEHEER
AT-000484

ISBN 978-3-99004-826-3

Verzonden: 6/23/2025 12:15:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

ZIENSWIJZE EN BEZWAAR

De verwoestende effecten op landschap, natuur en leefbaarheid, zijn voor mij redenen om bezwaar te maken tegen de (nieuw)bouw kerncentrales in of rond de Paulinapolder bij Biervliet. Ik schrijf dit als deskundige vanuit de Elisabethpolder (50 jaar familie woonplaats).

LANDSCHAP

Het unieke Zeeuwse landschappelijk beeld wordt verstoord door de centrales, door verkeer en door het enorme (bouw)complex eromheen. Ik noem enkele aandachtspunten:

- Polderlandschap met weidse luchten
- Drinkputten, watergeulen, dijken
- Houtwallen en meidoornhagen
- Windsingels bomen
- Hoogstamfruitboomgaard met antieke en zeldzame fruitrassen
- Historisch Stadsgezicht Biervliet

NATUUR

Paulinapolder, het Paulinaschor (Stichting Het Zeeuwse Landschap, Natura 2000) en het polder-natuur gebied in omringende polders wordt onherstelbaar en onomkeerbaar vestoord. Een aantal elementen:

- Weidevogelgebieden
- Ganzenfoerageergebied
- Drinkputten (natuurlijke vijvers) met beschermde en kwetsbare amfibieën
- Kerkuil broedgebied
- Draadslachtoffers vogels
- Knotwilgen (meer dan 100 jaar oud) met habitat voor steenuil.

LEEFBAARHEID

De waterhuishouding en water-grondpeil in de polders is zeer kwetsbaar, zowel voor natuur als voor agrarisch gebruik van land en voor bewoning. Wateronttrekking en waterhuishouding in Paulina polder en Paulinaschor heeft gevolgen tot ver in de omringende en de daaraan grenzende polders. Geluidverstoring, lichtverstoring en industriële overlast heeft effect in alle omringende polders. De polders en polderweggetjes zijn nier geschikt voor grotere verkeersstromen, voor werk- en bouwverkeer en voor personeel-, onderhoud en exploitatie verkeer. Landbouwverkeer komt in de verdrukking. Het wordt onmogelijk nog langer te wonen in de omringende polders.

Ik maak mij grote zorgen over de onomkeerbare gevolgen van de mogelijke aanleg en de exploitatie van kerncentrales in of rond Biervliet. Natuur en landschap worden onherstelbaar beschadigd. Agrarisch gebruik van de polders is al kwetsbaar en wordt ingrijpend veranderd. Wonen en leven zal niet langer mogelijk zijn rondom de kerncentrale(s). Dit prachtige poldergebied wordt verwoest.

Verzonden: 6/23/2025 1:44:21 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- Voorbereiding en bouwtijd
- Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- Kostenramingen per component
- Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/23/2025 3:09:31 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 2038
Postcode: 3500 GA
Woonplaats: Utrecht
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: ProRail B.V.

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

ProRail

AANGETEKEND

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum	19 juni 2025
Ons kenmerk	LJV / Ruimte / OPM / #21853
Bijlagen	2
Onderwerp	Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Eigenaar	
Telefoonnummer	
E-mail	

Geachte lezer,

Financiën
Leefomgeving, Juridische zaken en Vastgoed

Bezoekadres
Tulpenburgh
Moreelsepark 2
3511 EP Utrecht
Nederland

Postadres
Postbus 2038
3500 GA Utrecht
Nederland

www.prorail.nl

Met veel interesse heeft ProRail kennisgenomen van de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales (hierna genoemd: de NRD), dat u aan uw ketenpartners hebt aangeboden. Met het project wilt u bijdragen aan de Nederlandse ambitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn en om te voorzien in de groeiende vraag naar elektriciteit. In deze fase legt u een aantal locatie-alternatieven voor om uiteindelijk een tweetal kerncentrales te realiseren.

Met deze brief vraagt ProRail aandacht voor haar belangen en betrokkenheid bij de uitwerking van de NRD in een MER en Projectbesluit. In alle locatiealternatieven ligt een spoornetwerk[1]. Het spoornetwerk heeft ruimte nodig om nu en in de toekomst te functioneren en de effecten op de omgeving te beperken.

1 Bescherming van het spoornetwerk en haar omgeving

Ontwikkelingen in de nabijheid van het spoornetwerk kunnen de bereikbaarheid van woningen en werklocaties versterken. Echter, soms kunnen ontwikkelingen en spoor elkaar belemmeren. Om dit te voorkomen denkt ProRail graag vroegtijdig mee bij ontwikkelingen in de nabijheid van het spoornetwerk.

Het behoeden van de staat en werking voor nadelige gevolgen van activiteiten op de hoofdspoorweginfrastructuur is een taak die neergelegd is bij de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (art 2.19 lid 3 onder a sub 2 van de Omgevingswet). Als concessiehouder voor het beheer van de hoofspoorweginfrastructuur vraagt ProRail u om bij toekomstige uitbreidingen van het spoornetwerk zo veel mogelijk rekening te houden met de negatieve gevolgen voor zowel het spoor als uw eigen project. Dit kan door het houden van afstand tot het spoor en door een zorgvuldig ruimtelijk ontwerp bij de te onderzoeken varianten in de milieueffectrapportage.

Rondom de hoofdspoorweginfrastructuur (HSWI) ligt een zogenaamd beperkingengebied (Omgevingsbesluit, artikel 3.5), ongeveer tot 11 meter buiten de HSWI. Doel van dit

[1] Het gehele netwerk van sporen, vrije baan, stations, emplacementen en spoorgebonden bouwwerken naast of nabij de sporen. Spoorgebonden bouwen zijn alle gebouwen en bouwwerken, niet zijnde stationsgebouwen, die nodig zijn voor het functioneren van de spoorinfrastructuur, zoals onderstations, relaishuizen, verkeersleidingsposten.

ProRail

beperkingengebied is om het huidig functioneren en de veiligheid op het spoornetwerk zeker te stellen. ProRail verzoekt u om in de planfase rekening te houden met het beperkingengebied. ProRail wenst voor het vervolg betrokken te worden indien door het project (negatieve) gevolgen te verwachten zijn voor de staat en instandhouding van de hoofspoorweginfrastructuur of haar eigendommen.

Voor de NRD betekent dit dat bij het kiezen voor locaties van nieuwe kerncentrales in de nabijheid van het spoor, ProRail u vraagt om rekening te houden met de toekomstige uitbreidingen van het spoornetwerk en de omgevingseffecten te mitigeren om het spoorvervoer niet te beperken.

In uw NRD benoemt u zoeklocaties die een relatie hebben met het bestaande en beoogde onderhoud, gebruik en vernieuwing van het spoor. Sommige van deze locaties zijn deels bovenop de Hoofdspoorweginfrastructuur (HSWI) geprojecteerd. Hierbij wil ProRail u erop wijzen dat het bouwen boven of op de HSWI vergunningsplichtig is, privaatrechtelijke toestemming van ProRail vereist en een exclusief recht van ProRail is. Aan de vergunning en toestemming worden voorschriften verbonden met het oog op het voorkomen van nadelige gevolgen voor de staat en werking van de hoofdspoorwegen en uitbreiding daarvan. Dit betreft de volgende zoeklocaties (zie bijlage 2 voor een kaartweergave per gebied):

1. Sloegebied: De zoeklocaties A, B en C in het Sloegebied zijn nu bovenop de Hoofdspoorweginfrastructuur (HSWI) geprojecteerd.
2. Terneuzen: De zoeklocaties A en B en de daaromheen liggende cirkel in Terneuzen zijn nu bovenop de HSWI geprojecteerd.
3. Maasvlakte: De zoeklocaties A-Maasvlakte I, A-Maasvlakte II en B-Maasvlakte I en de daaromheen liggende cirkels zijn nu bovenop de HSWI geprojecteerd. Daarnaast lopen er op die locaties diverse projecten van ProRail en andere partijen (met een relatie tot het spoor) die in bijlage 2 zijn gespecificeerd.
4. Eemshaven: Zoeklocatie A is bovenop de HSWI geprojecteerd. Alle zoeklocaties (A, B, C, D) liggen op té korte afstand tot station Eemshaven en goederenemplacement.

Voor de zoeklocaties vraagt ProRail u om in de NRD:

1. Het gespecificeerde alternatief Maasvlakte te laten vervallen als voorkeurslocatie.
2. De gespecificeerde alternatieven voor het Sloegebied en Terneuzen te laten vervallen als voorkeurslocatie of in de NRD de HSWI hierbinnen expliciet uit te sluiten als onderdeel van het gebied of het opnemen van maatregelen waardoor de HSWI wordt gecompenseerd en de toegankelijkheid voor bedrijven is gewaarborgd.
3. Het gespecificeerde alternatief Eemshaven A te laten vervallen en voor de zoeklocaties B t/m D te Eemshaven de effecten op station Eemshaven te onderzoeken inclusief toeleidende sporen en de goederensporen in de Eemshaven en op basis daarvan mitigerende maatregelen te treffen of een andere locatie aan te wijzen zonder effecten op station en HSWI.

Daarnaast vraagt ProRail u om in de NRD op te nemen dat u in de MER uitwerkt:

1. Of voor de beoogde locaties voor de kerncentrales voor de aanvoer van producten en afvoer van afval vervoer per rail beoogd is, en zo ja: in welke vorm, hoeveelheden en frequenties.
2. Of er vanuit de beoogde locaties interferentie of andere effecten te verwachten zijn op de elektrotechnische installaties van ProRail, inclusief de locaties voor de beoogde uitrol van ERTMS en de mogelijke elektrificatie van het spoor en emplacement Eemshaven.
3. Of er door de komst van extra hoogspanningsleidingen van de kerncentrales beperkingen gaan gelden voor ProRail-terreinen voor het blussen van branden.

ProRail

4. Op welke wijze de afstand tot het bestaande en beoogde spoor bij de locatiekeuze aangehouden wordt:
    a. Daarmee wordt in beginsel het Beperkingengebied Spoor bedoeld (Omgevingsbesluit, artikel 3.5).
    b. Daarbij vraagt ProRail u ook uw locatiekeuze mede te baseren op de "Handreiking voor een veilig ontwerp en het veilig bedrijven van kernreactoren".
    c. Tenslotte vraagt ProRail u bij de locatiekeuze de relatie tot goederenvervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor te betrekken.

2 Voorkomen belemmeringen voor functioneren en veiligheid spoornetwerk

Het spoornetwerk maakt gebruik van elektriciteit dat via onderstations, relaiskasten, ondergrondse infrastructuur en bovenleidingen naar de trein en stations wordt geleid. Deze voorzieningen zijn noodzakelijk voor de elektriciteitsvoorziening van de hoofdspoorweginfrastructuur en daarmee voor het rijden van treinen. In de uitwerking van uw plannen verzoekt ProRail u om deze onderstations en relaiskasten niet in te sluiten door bebouwing, bebouwing te realiseren op te dichte afstand en te allen tijde bereikbaar te houden voor onderhouds- en hulpdiensten. Voor deze voorzieningen dient rekening te worden gehouden met een afstand van 5 meter gemeten vanaf de gevel met een hekwerk op de 5 meter-grens. Het functioneren van deze voorzieningen mag niet worden beïnvloed door ontwikkelingen in de omgeving. Dit geldt ook voor het overbouwen, onderbouwen of overkragen van deze voorzieningen.

Als laatste wijst ProRail u op het feit dat het gebruik van gronden of percelen in eigendom en beheer bij ProRail, niet kan zonder schriftelijke toestemming. Dit geldt ook voor bestaande rechten van ProRail op percelen van derden.

3 Bescherming van de omgeving tegen effecten van het spoor

Bij het ontwikkelen in de nabijheid van het spoornetwerk, is het voor een goede leefomgeving belangrijk dat eventuele nadelige effecten van het gebruik van het spoor op een zorgvuldige wijze worden gemitigeerd. Bij de uitwerking van uw NRD naar MER en projectbesluit, vraagt ProRail aandacht voor de volgende aspecten (in bijlage 1 zijn deze verder toegelicht):

- Externe veiligheid;
- Geluid;
- Trillingen;
- Overwegveiligheid;
- Waterpeil/stabiliteit;

4 Contact

ProRail wenst u veel succes met de vaststelling van uw NRD en de uitwerking daarvan in het MER en het projectbesluit. Graag denkt ProRail vroegtijdig mee over plannen in de nabijheid van het spoor. U kunt hiervoor contact opnemen:

1. Voor Terneuzen en Sloegebied: met Dimitri Kruik, regiodirecteur Zuid.
2. Voor Maasvlakte: met Helga Cuijpers, regiodirecteur Randstad Zuid.
3. Voor Eemshaven: met Danou Veenhof, regiodirecteur Noord-Oost.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ProRail

BIJLAGE 1: UITWERKING OMGEVINGSEFFECTEN

Externe Veiligheid
ProRail verzoekt u voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).

Geluid
Voor het aspect Geluid in relatie tot railverkeer in akoestische onderzoeken, dient u gebruik te maken van de wettelijk verplichte brongegevens uit het geluidregister spoor. Het gebruik van deze brongegevens borgt dat de toekomstige bewoners geen hogere geluidbelasting gaan ondervinden dan op basis van de wettelijke geluidproductieplafonds verwacht mag worden.

Aspect Trillingen
Hoewel er geen wettelijke normen bestaan voor trillinghinder voor de toekomstige bewoners/gebruikers van bebouwing dicht bij het spoor, acht ProRail het gewenst dat er in de planvorming wel aandacht voor is. In het kader van de goede ruimtelijke ordening en de zorgvuldige voorbereiding van besluiten raadt ProRail u aan om het aspect trillinghinder af te wegen, zoals door Informatiepunt Leefomgeving wordt aanbevolen.

Overwegen
Het streven van het Ministerie en ProRail is om de veiligheid op overwegen te verhogen. De ambitie is hierbij om het aantal risico's op overwegen verder naar beneden te brengen. Verder wil ProRail voorkomen dat door nieuwe ontwikkelingen de veiligheid op overwegen afneemt. Overwegveiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid van spoor- en wegbeheerder..

De Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020- 2025 bevat verplichtingen voor initiatiefnemers van wijzigingen van (het gebruik van) een overweg. Hierin wordt onder andere gesteld dat er bij een wijziging van het gebruik van het spoor danwel van de weg een risicoanalyse opgesteld moet worden met daarin aangegeven hoe een eventuele risicotoename wordt beheerst en gecompenseerd. Een wijziging mag niet leiden tot een afname van de overwegveiligheid, daarnaast geldt vanuit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid een verbeteropdracht.

Waterpeil/stabiliteit
De stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen mag niet worden beïnvloed. Plannen en/of werkzaamheden mogen geen invloed hebben op de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen, alsmede op het ongehinderd gebruik van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen. Denk daarbij aan de inrichting en/of exploitatie van een Warmte Koude Opslagsysteem of een WADI, maar ook aanpassingen van watergangen.

In het bijzonder merkt ProRail op dat de initiatiefnemer schriftelijk dient aan te tonen dat in het geval van het infiltreren van hemelwater in de nabijheid van de spoorlijn er geen nadelige effecten optreden op de stabiliteit van de hoofdspoorweginfrastructuur met bijbehorende voorzieningen.

Spoorwegdoeleinden
ProRail verzoekt u zorg te dragen dat gronden welke momenteel voorzien zijn van de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, deze activiteit ook in de toekomst zullen behouden. Ook verzoekt ProRail om geen dubbelactiviteiten mogelijk te maken. Indien desondanks een dubbelactiviteit archeologie wordt opgenomen over de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, dan zou ProRail graag zien dat deze dubbelactiviteit aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten betreft.

ProRail

BIJLAGE 2: LIGGING ZOEKLOCATIES TEN OPZICHTE VAN SPOOR

Sloegebied

Terneuzen

ProRail

Maasvlakte I en II

Eemshaven

Verzonden: 6/23/2025 3:11:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1. Alle locaties bevinden zich onder NAP. Met een stijgende zeespiegel (zowel relatief als absoluut) is dit vragen om problemen. Temeer omdat de Rijkswaterstaat zo ongeveer is afgebroken in 2000 (bezuinigingen). Ik ken de staat van de primaire waterkeringen in zuid-west Nederland, ik heb ze zelf getoetst. Sinds die toetsen (in 1999) is er he-le-maal niets gebeurd aan die specifieke waterkeringen. Terwijl ik ze, conforme het voorliggend toetsingsmodel, heb afgekeurd. De ambtelijke situatie en de politieke kennis en verantwoordelijkheidsbesef zijn in de tussentijd gekelderd. Ik heb hier totaal geen vertrouwen in. Laat staan als er ook nog nucleaire faciliteiten bij zouden komen.

2. Ik heb in 2000 gewerkt op de Maasvlakte, eveneens aan zware infrastructuur. Toen ben ik tot de conclusie gekomen dat het overheidshandelen zodanig is, dat Nederland geen terroristen of vreemde mogendheden nodig heeft om de boel (letterlijk of organisatoris) op te blazen. Nederland kan dat zelf wel. Juist in een precair gebied als het centrum van de petrochemische industrie een kerncentrale plaatsen is gelijk aan een peuter een doos lucifers in de handen duwen. Geen enkele formele veiligheidsmaatregel kan tegen deze domheid op.

3. Nederland is een piepklein land waar al bar veel risicovolle activiteiten plaatsvinden (BRZO, vervoer, defensie, illegale zaken als wapens en vuurwerk). Ik kan me Enschede nog herinneren met de bierfabriek pal naast het vuurwerk. En ook de munitiefabriek in Muiden zou nu niet meer moeten ploffen, de gevolgen zouden ettelijke malen groter zijn. In plaats van meer risicovolle activiteiten zouden er minder moeten komen. Voor wat betreft de locatiekeuze: alle locaties bevinden zich in matig of dichtbevolkte gebieden en/of in de nabijheid van risicovolle activiteiten, hetzij aan deze kant van de landsgrenzen hetzij aan de andere kant daarvan. Een nucleaire locatie daarbij vergroot de onveiligheid aanzienlijk.

4. De Maasvlakte is de enige locatie in de nabijheid van werkelijk veel stroomverbruik. Voor wat alleen dat aspect betreft is dat de meest logische locatie.

5. Ik heb nul vertrouwen in de veiligheidswaarborgen die formeel worden meegewogen. Die staan keurig op papier, maar ik ken de bouwwereld en de overheid van binnen. Nederland bestaat sinds de 17e eeuw maar voor een ding: geld. Alle andere waarden zijn daar al eeuwen aan opgeofferd. Ik zie daar geen verandering in komen. De formele waarborgen zijn voor mij het papier (of de bits) waard waarop ze zijn bewaard. Papier kan tenminste nog in het kleinste kamertje worden hergebruikt. Dus onafhankelijk van de locatie blijft het voornemen voor meer kernenergie een

onzalig plan. (En dat reken ik buiten andere, rationele argumenten als doorloop bouwtijd, veranderende wereldorde, afname van bevolking in heel Europa, kritischer kijk op de ruimtelijke ordening etc.)

Verzonden: 6/23/2025 3:21:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Gewoon belachelijk dat jullie Biervliet en omgeving hiermee willen opzadelen.

Is vlakbij stilte gebied en Natura 2000 gebied .

Voor zulke dingen zijn we goed genoeg in Zeeland voor jullie Hollanders !!

Marine kazerne krijgen we niet omdat die watjes van Mariniers hier niet naar toe willen !! Maar wel een gevangenis waar we niet op zitten te wachten !!

Als jullie zo graag Kerncentrales willen Hollandes zet ze dan bij jullie neer .

Zeeland is er niet alleen voor jullie troep op te knappen !!

Een boze Zeeuw !!

Verzonden: 6/23/2025 3:32:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Koning Albert II-laan
Huisnummer: 15 bus 497
Postcode: 1210
Woonplaats: Brussel
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: Vlaamse overheid - Departement Zorg - Afdeling Preventief Gezondheidsbeleid
Organisatie: Vlaamse overheid - Departement Zorg

Zienswijze/reactie

Geachte,

In bijlage kan u het advies van het Departement Zorg (Vlaamse overheid) raadplegen.

Vriendelijke groeten

105309172_10883024_NL_KGGkerncentrales_AdviesDZorg_plan-MER_raadpleging_20250623.pdf

DEPARTEMENT
ZORG

Afdeling Preventief Gezondheidsbeleid
T 02 553 36 71
E aandachtsgebieden@vlaanderen.be
www.departementzorg.be

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Postbus 16180
2500 BD DEN HAAG
Nederland

uw bericht van	**uw kenmerk**	**ons kenmerk**	**bijlagen**
16/05/2025	0486653.100		
vragen naar/e-mail		**telefoonnummer**	**datum**
[redacted]		[redacted]	23/06/2025

Start van de raadpleging over het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)
Advies over plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Geachte mevrouw,
Geachte heer,

Op 16 mei 2025 ontving het Departement Zorg - Afdeling Preventief Gezondheidsbeleid de vraag tot advies over de bovenvermelde nota. De nota wordt opgemaakt in het kader van de start van een ruimtelijke procedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. De eerste fase in deze procedure is een verkenning naar één geschikte locatie om de kerncentrales te realiseren. Naast het plan-MER wordt ook een Integrale Effecten Analyse (IEA) opgesteld, waarin ook kosten, technische aspecten en opvattingen uit de omgeving aan bod komen. Dit biedt een breder afwegingskader dan alleen milieueffecten.

Momenteel is er één kerncentrale in Borssele die 485 megawatt (MW) produceert. Het voornemen is om twee nieuwe kerncentrales te bouwen die samen tussen de 2.300 MW en 3.300 MW kunnen opwekken. Dit is 4 tot 7 keer meer energie dan wat de huidige kerncentrale opwekt. De nieuwe centrales kunnen 9 tot 13% van de verwachte elektriciteitsvraag in 2035 leveren.

Het onderzoek richt zich op zeven mogelijke locaties in vier gebieden:

- Sloegebied: het EPZ-terrein in Borssele en het voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen
  ➔ De afstand tot de Belgische grens bedraagt ca. 10-15 km, aan de overzijde van de Westerschelde. Een mogelijke impact kan voornamelijk in de provincie Oost-Vlaanderen optreden. De opmerking dient te worden gemaakt dat Borssele reeds een bestaande kerncentralelocatie is. Dit leidt ertoe dat de infrastructuur deels aanwezig is en er ervaring is met nucleaire veiligheid.

- Terneuzen: Westelijke Mosselbanken & Paulinapolder
  ➔ De afstand tot de Belgische grens bedraagt ca. 5-10 km aan onze zijde van de Westerschelde en als dusdanig zeer dichtbij de grens met Oost-Vlaanderen.

- Maasvlakte II: Alexiahaven-westzijde
  ➔ Deze locatie bevindt zich op ca. 80-90 km tot de Belgische grens, t.h.v. Rotterdam aan de kust, hetgeen een beperkte tot geen directe impact zal hebben. De omgeving wordt gekenmerkt door een industrieel karakter en is ver gelegen van woonkernen.

- Eemshaven: Westereemweg & Emmapolder, Eemshavencentrale en Eemscentrale
  ➔ Deze locatie bevindt zich op meer dan 250 km afstand tot de Belgische grens, een mogelijke impact op België wordt hierdoor als verwaarloosbaar aanschouwd.

Sommige locaties zijn opgenomen in het waarborgingsbeleid, hetgeen betekent dat het gebied is vrijgehouden van bepaalde ontwikkelingen voor de mogelijke ontwikkeling van kerncentrales. Dit betreft ontwikkelingen die de vestiging van kerncentrales kunnen belemmeren, zoals nieuwe bevolkingsconcentraties of de bouw van scholen, ziekenhuizen, verzorgingshuizen en andere voorzieningen voor kwetsbare personen rond het gebied. Dit wil niet zeggen dat ook daadwerkelijk ruimte is gereserveerd voor kerncentrales. **De locaties die hier niet in zijn opgenomen, zijn: Maasvlakte II en Terneuzen.** Desalniettemin wordt aanbevolen om nader te onderzoeken of beide locaties een redelijk locatiealternatief kunnen zijn door de huidige inzichten en ontwikkelingen. In het PEH (Programma Energiehoofdstructuur) uit 2024 is aangegeven om Eemshaven als waarborglocatie te schrappen. Het waarborgingsbeleid van Borssele is herbevestigd.

De cNRD stelt duidelijke eisen aan de omgeving van de kerncentrales. Voor de menselijke gezondheid houdt men o.a. rekening met de ligging t.o.v. bevolkingscentra met veel inwoners en de mogelijkheid om te voldoen aan de eisen voor de veiligheid van omwonenden.

Tevens komen generatie III+ reactoren in aanmerking met verbeterde veiligheidskenmerken. Deze hebben verbeteringen op het gebied van bedrijfsduur, brandstoftechnologie, thermische efficiëntie en gestandaardiseerde ontwerpen. Extra veiligheidseisen zijn reeds geïncorporeerd in het ontwerp.

De initiatiefnemer haalt reeds kort enkele stressoren aan die in het plan-MER uitgewerkt zullen worden. Voor de menselijke gezondheid is het belangrijk volgende stressoren voor de mogelijke alternatieve locaties te bespreken:

- Chemische stressoren: PM_{10}, $PM_{2,5}$, NO_2, roet, CO_2
- Fysische stressoren: geluid, trillingen, licht, visuele hinder, elektromagnetische straling
- Biologische stressoren: infectiegevaar (Legionella)

We wensen vervolgens aan te geven dat in het verdere verloop zeker rekening moet worden gehouden met volgende:

Chemische stressoren

De nota erkent dat kernenergie tijdens de exploitatie CO_2-neutraal is. Dit wordt ondersteund door verwijzingen naar het IPCC (2023), dat kernenergie als een grootschalige CO_2-vrije energiebron beschouwt. In het concept ligt hier dus vooral de nadruk op. De nota benoemt wel expliciet dat er CO_2 vrijkomt bij de bouw van kerncentrales (afhankelijk van bouwmethoden), de winning van uranium, het proefdraaien van dieselgeneratoren en de ontmanteling van kerncentrales. Deze emissies worden in deze fase van de procedure niet gekwantificeerd, maar zullen verder worden uitgewerkt.

Voorliggend project heeft tevens als relevante parameters PM_{10}, $PM_{2,5}$, NO_2 en roet (uitlaatgassen gemotoriseerde transporten en afbraakfase). In de exploitatiefase zijn deze emissies beperkt, maar er is wel sprake van het maandelijks proefdraaien van reserve dieselgeneratoren.

Voor de volksgezondheid zal het onvoldoende zijn om te toetsen aan wettelijke grenswaarden voor de parameters PM_{10}, $PM_{2,5}$ en NO_2. De chemische parameters in lucht zullen afgetoetst moeten worden aan gezondheidskundige advieswaarden.

Biologische stressoren

Indien de gekozen locatie ontoereikend is voor koelwater dienen de kerncentrales te worden voorzien van koeltorens. Dit brengt de aanwezigheid van biologische stressoren met zich mee.

In de vervolgprocedure zal infectiegevaar door Legionella dan ook moeten worden besproken indien van toepassing. Dit is vooral belangrijk bij de exploitatiefase, maar bij de ontmanteling van kerncentrales hoort ook de sloop van koeltorens en als dusdanig kan infectiegevaar (Legionella) in het afbraakproces van koeltorens hierbij gezondheidskundig relevant zijn.

Fysische stressoren

Tenslotte wijst het Departement Zorg erop dat zij niet bevoegd is om advies te verlenen op effecten op het leefmilieu die verband houden met de bescherming tegen ioniserende stralingen. Hierdoor is het aanbevolen om het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC) als adviesinstantie mee te betrekken in het verdere verloop van de procedure.

Met vriendelijke groeten,

[redacted] [redacted]

Afdeling Preventief Gezondheidsbeleid

Verzonden: 6/23/2025 4:16:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Herman Teirlinckgebouw Havenlaan
Huisnummer: 88 bus 5
Postcode: 1000
Woonplaats: Brussel
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Agentschap Onroerend erfgoed

Zienswijze/reactie

Geachte heer

Geachte mevrouw

Wij hebben uw adviesvraag over de plan-MER voor de locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland goed ontvangen.

De geselecteerde locaties zijn allemaal grote industrie- en havengebieden die op ruime afstand (minstens 20 km) van de grens met België en Vlaanderen gelegen zijn.

Het Agentschap Onroerend Erfgoed heeft geconcludeerd dat de onderzoeksresultaten geen ongunstige impact aantonen op beschermd onroerend erfgoed in Vlaanderen. Dit betekent dat de acties of projecten die zijn onderzocht, geen schade toebrengen aan de erfgoedwaarden van beschermd onroerend erfgoed in Vlaanderen.

Houdt u ons op de hoogte van de verdere behandeling van het plan-MER?

Met vriendelijke groeten.

105310061_10883248_advies_OnroerendErfgoed_CN_reikwijdte_detailniveau_locatiestudie_twee_nieuwe_kerncentrales.pdf

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Vlaamse overheid
T 02 553 16 50
www.onroerenderfgoed.be

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten
Nederland

Indiening zienswijze via digitaal reactieformulier

uw bericht van	**uw kenmerk**	**ons kenmerk**	**bijlagen**
20 mei 2025	NRD concept plan-mer Kerncentrales Nederland	4.002/00004/99.59	/

vragen naar/e-mail	**telefoonnummer**	**datum**
[redacted]	[redacted]	23/06/2025

Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Geachte heer
Geachte mevrouw

Wij hebben uw adviesvraag over de plan-MER voor de locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland goed ontvangen.

De geselecteerde locaties zijn allemaal grote industrie- en havengebieden die op ruime afstand (minstens 20 km) van de grens met België en Vlaanderen gelegen zijn.

De onderzoeksresultaten tonen bijgevolg geen ongunstige impact aan op beschermd onroerend erfgoed in Vlaanderen. Dit betekent dat de acties of projecten die zijn onderzocht, geen schade toebrengen aan de erfgoedwaarden ervan.

Houdt u ons op de hoogte van de verdere behandeling van het plan-MER? Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Vlaanderen
is erfgoed

Verzonden: 6/23/2025 4:36:41 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste,

zie bijlage voor onze reactie en zienswijze op het concept-NRD nieuwbouw Kerncentrales betreffende locatie Mosselbanken-Paulinapolder, Terneuzen 1 / A.

Wij zijn tegen deze plannen bovenop onze boerderij, bedrijf en woning.

Wij hopen dat er recht wordt gedaan aan onze zorgen.

Wij wensen op de hoogte te blijven van alle ontwikkelingen omtrent deze locatie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105310483_10883353_Reactie_[redacted]_op_de_Concept-NRD_Nieuwe_Kerncentrales_Z-vl_26-6-2025.pdf

Reactie zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) Nieuwbouw Kerncentrales

Locatie: Terneuzen, A. Paulinapolder

Als bewoners van de [redacted] wonend aan de [redacted] spreken wij ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan onze woon en-leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

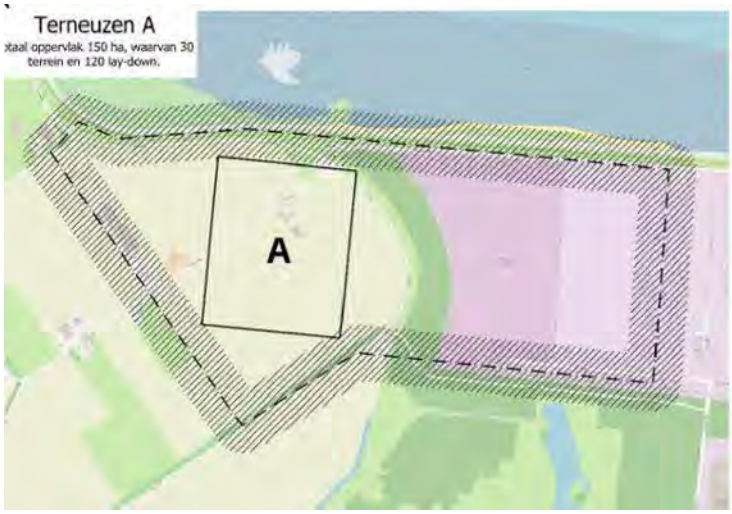

In de afbeelding uit ZEEF 1, mogelijke locaties, is locatie A op onderstaande afbeelding direct bovenop onze boerderij, woning, erf en schuren getekend. En bovenop ons landbouwland. Wanneer deze plannen doorgaan kunnen wij hier niet meer blijven wonen, en moeten verhuizen. Het grootste deel van ons land valt binnen het gearceerde gebied rondom de rechthoek A. Daarnaast is uit de opgemaakte rapporten na ZEEF 1 te lezen dat het onwaarschijnlijk is dat industrieterrein de Mosselbanken, welke ook gearceerd is, en waarvan ca. 72 ha opgenomen is om aan de 150 ha te komen, hiervoor gebruikt zal kunnen worden. Dan betekend dat, dat er meer oppervlakte landbouwland nodig zal zijn, wat nog meer percelen opslokt van ons bedrijf.

Van de 7 overgebleven potentiële locaties zijn wij, samen met 1 locatie in de Eemshaven te Groningen de enige waarvoor bewoners en huizen moeten wijken.

In de selectie van geschikte locaties die verder onderzocht zullen worden is locatie Paulinapolder-Mosselbanken de enige zonder bestaand 380 kV station. Dit criterium waarop geselecteerd is, is op vele andere locaties een show-stopper / no-go. Wanneer er een locatie gekozen wordt voor de bouw van een kerncentrale, is het mijns inziens altijd mogelijk daar

vlakbij een 380 kV station te plaatsen. In de tijdsspanne dat de nieuwe kerncentrales gebouwd zullen worden, kan er ook een 380 kV Transformatorstation gepland, ontworpen, vergund en gerealiseerd worden. Ik vind deze redenatie bijzonder en raar en niet consistent. Kunt u hierop een onderbouwd en gefundeerd antwoord geven?

1. Infrastructuur en locatiekeuze

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Zeeuws-Vlaanderen en Zeeland zijn ongeschikt voor dergelijk grote projecten.

Het huidige en geplande elektriciteitsnet is totaal ongeschikt voor de geplande hoge hoeveelheid energieopwekking, en de opgewekte energie zal erg ver getransporteerd moeten worden totdat deze bij de gebruikers terecht is gekomen. Een kerncentrale is wel regelbaar, maar vanuit economisch en bedrijfstechnisch is het ongewenst deze vaak en onregelmatig terug te schakelen. Dus zal deze 85 a 98% van de tijd op vollast draaien. Ook zal deze opgewekte energie via een Interconnector naar België getransporteerd moeten worden.

De genoemde verwachte afname elektrische energie door bedrijven in de kanaalzone van Gent en Terneuzen is zeer onzeker met het huidige economische klimaat. Alle afspraken uit de Green Deal van dhr. Timmermans toenmalig werkzaam voor de EU, staan ter discussie of worden teruggedraaid in de veranderende wereldorde. Elektrificatie zorgt voor grotere problemen dat destijds bedacht.

Kunt u antwoord geven en garanderen dat de hoeveelheid extra opgewekte energie na afronding van bouw van de kerncentrales ook opgebruikt zal worden in Nederland? Het plaatsen van kleinere SMR verdeeld over Nederland en dichterbij de grote gebruikers is toch veel beter te realiseren dan 1 grote locatie ver van de gebruikers vandaan? Dan moeten maar meer korte stukken elektriciteitsnet verzwaard worden t.o.v. erg lange trajecten zoals in dit plan. Waarom wordt hiervoor gekozen? Zijn de bovenstaande scenario's wel goed doorgerekend en actueel genoeg met de kennis van de laatste stand van zaken.

Er gaat ook zeer veel energie verloren in warmte. Het is veel duurzamer deze energiebron te gebruiken in industriële processen, of via warmtewisselaars en warmtenetten voor woningen en bedrijven in de buurt. Dan moeten de kerncentrales ook dichterbij groter kernen en industriegebieden geplaatst worden i.p.v. deze uithoek van het land die ook nog eens dunbevolkt is. Welke argumenten heeft u om uw keuzes hieromtrent te onderbouwen en is deze nog actueel met de kennis van nu?

2. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt in een gebied met groot overstromingsrisico, direct aan de Westerschelde welke een zeearm is die een open zee verbinding heeft. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. EDF en Westinghouse hebben beide aangegeven bij hun locatieonderzoek naast de huidige kerncentrale te Borssele dat zij een dry-site willen. D.w.z. 10 a 12 m boven N.A.P. De top van de huidige zeedijk tussen de Westerschelde en de Paulinapolder is 9,6 m boven N.A.P. Maaiveld van de polder ca. 1,6m boven N.A.P. De reactorkern, alle gebouwen en de eventuele koeltorens zullen dus vanaf 2m hoger dan de zeedijk beginnen, en overal hoog bovenuit steken. 24/7 zal de verlichte bouwlocatie van 10-tallen km's zichtbaar en hoorbaar zijn. Vergelijkbaar met Hinkley Point C.

Detail van de bouwput van Hinkley Point C (foto Sky News)

De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Er zijn enorme kosten en belasting van de omgeving gemoeid met het transport van de miljoenen m^3 zand en grond die hiervoor nodig zijn. Dit zal via de omliggende polders of via Natura 2000 gebied de Westerschelde plaatsvinden, wat is de impact daarop? Tijdelijk en blijvend? En hoeveel stikstof en No-x zal dit uitstoten? Daar is toch geen vergunning voor te krijgen met de huidige Nederlandse en Europese wetgeving. De kans op verandering van zoute kwel is sterk aanwezig, en niet voorspelbaar. Zoetwater bronnen van de omliggende boeren zullen verzilten en onbruikbaar worden. Hoe wordt deze schade voorkomen, is hierover nagedacht en is dit beoordeeld? Verwijzen dat dit pas in de MER aan bod komt is een zwaktebod, aangezien dergelijke zaken van groot belang is.

3. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

4. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar. We zijn allemaal inwoners van Nederland en de EU. En zouden gelijkwaardig behandeld moeten worden. Hoe is dit te rijmen met deze gelijkwaardige behandeling? De keuze voor ons gebied heeft zeer grote impact die niet goed vooraf te onderzoeken is.

5. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd. Opwarming van de Westerschelde zal grote veranderingen tot gevolg hebben. Het ingraven van eventuele tunnels onderdoor het Paulinaschor om kouder water aan te zuigen en verwarmd water te lozen dieper in de Westerschelde zal desastreus effect hebben op de aanwezige natuur. Hoe wordt hiermee omgegaan? Antwoorden dat dit pas in de MER aan de orde komt is niet voldoende. M.b.t. een locatiekeuze is dit van groot belang. Huidige opwarming door de bestaande (kleine) kerncentrale te Borssele is al problematisch, zeker in warme dagen. Hoe voorkomt u dat de actieve grotere 2 reactoren het bestaande Natura 2000 gebied de Westerschelde niet verder verslechteren?

Dodenherdenking 4 mei 2025 Landingsmonument Biervliet (Foto W. Kouijzer-Buijze)

6. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

7. Beter passende alternatieven

In het c-NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. En liggen dichterbij de grootschalige afname van deze opgewekte energie. En er hoeven geen woningen voor onteigend te worden.

Draagvlak voor 2 nieuwe kerncentrales met bijbehorende impact tijdens bouw en tijdens in gebruik name in de provincie Zeeland is nooit echt onderzocht, er wordt wel geroepen dat er draagvlak zou zijn, maar is dat echt zo? Wij roepen u op dit onafhankelijk te laten onderzoeken om zo tot een gefundeerde argumentatie te komen.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces. We ontvangen graag uw antwoorden op onze vragen en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/23/2025 5:34:38 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: HD-Agro VoF

Zienswijze/reactie

Beste,

wij reageren hierbij op de concept-NRD bouw nieuwe Kerncentrales locatie Mosselbanken-Paulinapolder. Aangezien ons bedrijf, hoofdlocatie, erf en landbouwland hier direct en onevenredig hard geraakt worden. Wij verzoeken u deze locatie te schrappen en een meer geschikte locatie te vinden. Zie daarvoor onze reactie in de bijlage.

We wensen op de hoogte gehouden te worden betreffende alle relevante zaken op deze locatie.

Met vriendelijke groet,

Directie en eigenaren van HD-Agro VoF,

[redacted]

105311435_10883576_Reactie_HD-Agro_V.o.F._op_de_Concept-NRD_Nieuwe_Kerncentrales_Z-vl_26-6-2025.pdf

HD-Agro V.o.F.
[redacted]
www.hd-agro.nl

Tel. [redacted] 202503551
GSM [redacted]
KvK Nr. 85794686
BTW Nr. NL86 3744618 B01
Rek. Nr. NL13 RABO 0319 9484 04
Global GAP nr.: 4063651983982

Reactie zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) Nieuwbouw Kerncentrales

Locatie: Terneuzen, A. Paulinapolder

Ons akkerbouw en loonbedrijf is gesitueerd in de Paulinapolder te [redacted] het erf en hoofdlocatie aan de [redacted]

Wij spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan ons bedrijf en directe omgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio. In de afbeelding uit ZEEF 1, mogelijke locaties, is locatie A op onderstaande afbeelding direct bovenop onze boerderij, woning, erf en schuren getekend. En bovenop ons landbouwland.

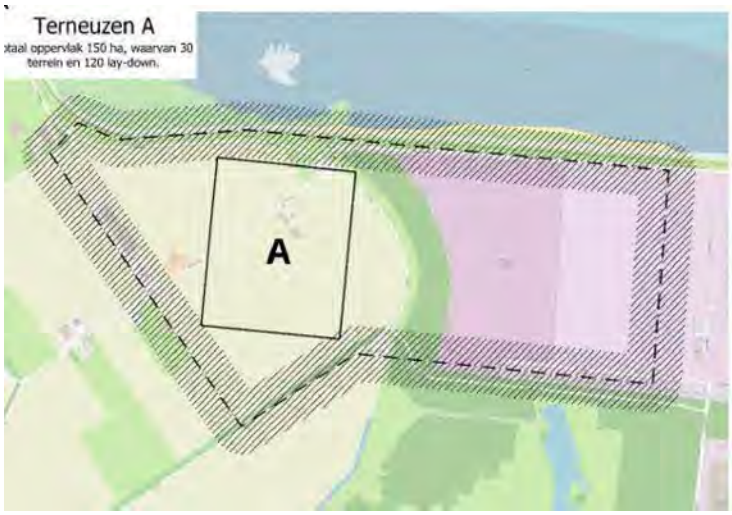

Wanneer deze plannen doorgaan kunnen wij hier niet meer blijven, en moeten we ons bedrijf staken of verplaatsen. Het grootste deel van ons land valt binnen het gearceerde gebied rondom de rechthoek A. Daarnaast is uit de opgemaakte rapporten na ZEEF 1 te lezen dat het onwaarschijnlijk is dat industrieterrein de Mosselbanken, welke ook gearceerd is, en waarvan ca. 72 ha opgenomen is om aan de 150 ha te komen, hiervoor gebruikt zal kunnen worden. Dan betekend dat, dat er meer oppervlakte landbouwland nodig zal zijn, wat nog meer percelen opslokt van ons bedrijf.

Van de 7 overgebleven potentiële locaties zijn wij, samen met 1 locatie in de Eemshaven te Groningen de enige waarvoor bewoners en huizen moeten wijken. In de selectie van geschikte locaties die verder onderzocht zullen worden is locatie Paulinapolder-Mosselbanken de enige zonder bestaand 380 kV station. Dit criterium waarop geselecteerd is, is op vele andere locaties een show-stopper / no-go. Wanneer er een locatie gekozen wordt voor de bouw van een kerncentrale, is het mijns inziens altijd mogelijk daar vlakbij een 380 kV station te plaatsen. In de tijdsspanne dat de nieuwe kerncentrales gebouwd zullen worden, kan er ook een 380 kV Transformatorstation gepland, ontworpen, vergund en gerealiseerd worden. Wij vinden deze redenatie bijzonder en raar en niet consistent. Kunt u hierop een onderbouwd en gefundeerd antwoord geven?

HD-Agro V.o.F.
[redacted]
www.hd-agro.nl

Tel. [redacted]
GSM [redacted]
KvK Nr. 85794686
BTW Nr. NL86 3744618 B01
Rek. Nr. NL13 RABO 0319 9484 04
Global GAP nr.: 4063651983982

1. Infrastructuur en locatiekeuze

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Zeeuws-Vlaanderen en Zeeland zijn ongeschikt voor dergelijk grote projecten.

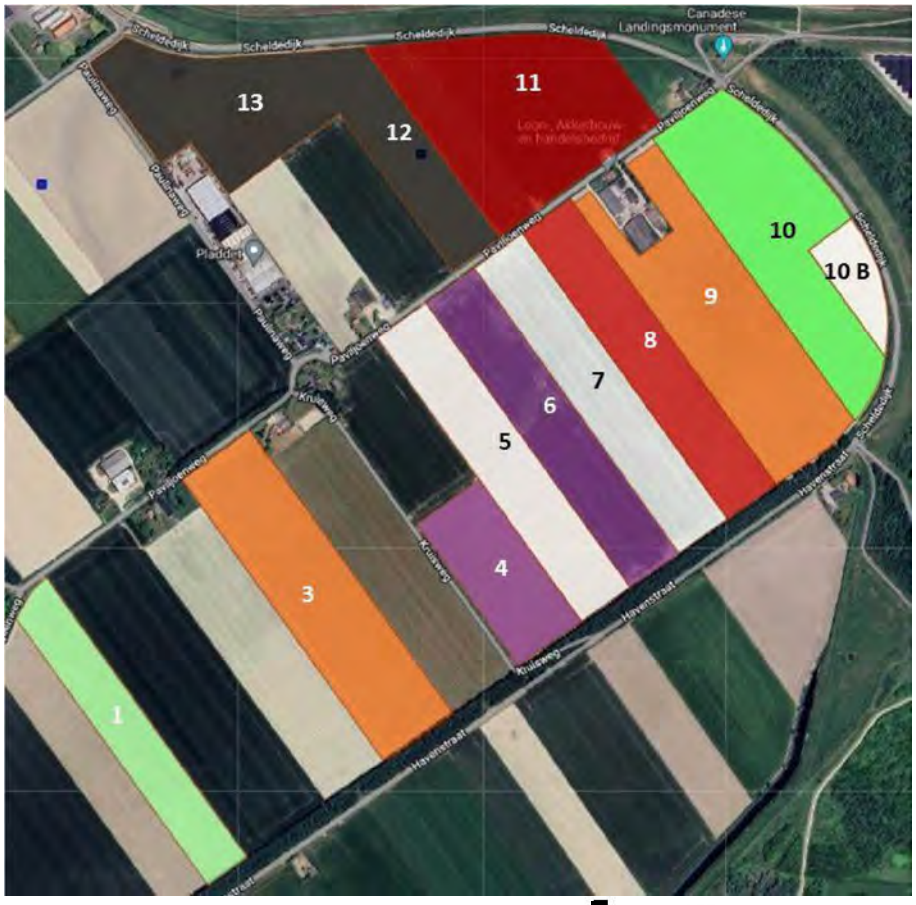

Onze percelen in de Paulinapolder, met in perceel [redacted] ons erf en gebouwen

Het huidige en geplande elektriciteitsnet is totaal ongeschikt voor de geplande hoge hoeveelheid energieopwekking, en de opgewekte energie zal erg ver getransporteerd moeten worden totdat deze bij de gebruikers terecht is gekomen. Een kerncentrale is wel regelbaar, maar vanuit economisch en bedrijfstechnisch is het ongewenst deze vaak en onregelmatig terug te schakelen. Dus zal deze 85 a 98% van de tijd op vollast draaien. Ook zal deze opgewekte energie via een Interconnector naar België getransporteerd moeten worden.

De genoemde verwachte afname elektrische energie door bedrijven in de kanaalzone van Gent en Terneuzen is zeer onzeker met het huidige economische klimaat. Alle afspraken uit de Green Deal van dhr. Timmermans toenmalig werkzaam voor de EU, staan ter discussie of worden teruggedraaid in de veranderende wereldorde. Elektrificatie zorgt voor grotere problemen dat destijds bedacht. Kunt u antwoord geven en garanderen dat de hoeveelheid extra opgewekte energie na afronding van bouw van de kerncentrales ook opgebruikt zal worden in Nederland? Het plaatsen van kleinere SMR verdeeld over Nederland en dichterbij de grote gebruikers is toch veel beter te realiseren dan 1 grote locatie ver van de gebruikers vandaan? Dan moeten maar meer korte stukken elektriciteitsnet verzwaard worden t.o.v. erg lange trajecten zoals in dit plan. Waarom wordt hiervoor gekozen? Zijn de bovenstaande scenario's wel goed doorgerekend en actueel genoeg met de kennis van de laatste stand van zaken.

HD-Agro V.o.F.
[redacted]
www.hd-agro.nl

Tel. [redacted]
GSM [redacted]
KvK Nr. 85794686
BTW Nr. NL86 3744618 B01
Rek. Nr. NL13 RABO 0319 9484 04
Global GAP nr.: 4063651983982

Er gaat ook zeer veel energie verloren in warmte. Het is veel duurzamer deze energiebron te gebruiken in industriële processen, of via warmtewisselaars en warmtenetten voor woningen en bedrijven in de buurt. Dan moeten de kerncentrales ook dichterbij groter kernen en industriegebieden geplaatst worden i.p.v. deze uithoek van het land die ook nog eens dunbevolkt is. Welke argumenten heeft u om uw keuzes hieromtrent te onderbouwen en is deze nog actueel met de kennis van nu?

2. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt in een gebied met groot overstromingsrisico, direct aan de Westerschelde welke een zeearm is die een open zee verbinding heeft. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. EDF en Westinghouse hebben beide aangegeven bij hun locatieonderzoek naast de huidige kerncentrale te Borssele dat zij een dry-site willen. D.w.z. 10 a 12 m boven N.A.P. De top van de huidige zeedijk tussen de Westerschelde en de Paulinapolder is 9,6 m boven N.A.P. Maaiveld van de polder ca. 1,6m boven N.A.P. De reactorkern, alle gebouwen en de eventuele koeltorens zullen dus vanaf 2m hoger dan de zeedijk beginnen, en overal hoog bovenuit steken. 24/7 zal de verlichte bouwlocatie van 10-tallen km's zichtbaar en hoorbaar zijn. Vergelijkbaar met Hinkley Point C.

Detail van de bouwput van Hinkley Point C (foto Sky News)

De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Er zijn enorme kosten en belasting van de omgeving gemoeid met het transport van de miljoenen m^3 zand en grond die hiervoor nodig zijn. Dit zal via de omliggende polders of via Natura 2000 gebied de Westerschelde plaatsvinden, wat is de impact daarop? Tijdelijk en blijvend? En hoeveel stikstof en No-x zal dit uitstoten? Daar is toch geen vergunning voor te krijgen met de huidige Nederlandse en Europese wetgeving. De kans op verandering van zoute kwel

is sterk aanwezig, en niet voorspelbaar. Onze eigen zoetwater bron en de bronnen van de omliggende boeren zullen verzilten en onbruikbaar worden. Hoe wordt deze schade voorkomen, is hierover nagedacht en is dit beoordeeld? Verwijzen dat dit pas in de MER aan bod komt is een zwaktebod, aangezien dergelijke zaken van groot belang is.

3. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. We werken nu samen met onze buren en nabije buren. Dit geeft ons beide voordelen en we kunnen gronden ruilen voor teelten om hiervan beide profijt te hebben. Dit lukt niet meer wanneer we moeten verhuizen. We worden nu al beperkt in onze bedrijfsvoering en stellen bepaalde grote investeringen uit. Het lijkt erop dat dit traject en bijbehorende onduidelijkheid nog jaren zal duren. En daarnaast door rechtzaken vertraagd zal worden. Kunnen wij hier nu al compensatie voor ontvangen?

Worden we bij onteigening in de mogelijkheid gesteld ons bedrijf ergens anders in West-Zeeuws-Vlaanderen op vergelijkbare manier voort te zetten? Krijgen wij ondersteuning bij deze verplaatsing, worden extra kosten vergoed? Krijgen we nieuwe vergunningen op deze locaties en worden we niet beperkt in ons handelen. Word de omvorming van ons machinepark om deze geschikt te maken aan de gronden op de nieuwe locatie vergoed? Is er net zoals nu voldoende zoet water beschikbaar om onze gewassen te beregenen? Worden we vergoed en krijgen we de juridische en wettelijke ruimte om de gronden die we overnemen in vergelijkbare staat te krijgen als onze huidige gronden? Qua bemestingstoestand, bewerkbaarheid, ontwatering / water vasthouden en onkruiddruk? Worden we voldoende vergoed om de gebouwen, het erf en de erfverharding op de nieuwe locatie geschikt te maken voor de teelten en pootgoedverwerking zoals nu op onze huidige locatie? Conform de nu geldende wet en regelgeving? Worden we voldoende vergoed om een nieuwe bedrijfswoning op deze locatie te plaatsen, conform de huidige wet en regelgeving, van vergelijkbare grootte als nu, met compleet aangelegde tuin, groentetuin enz. En krijgen we daar ook een vergunning voor?

Foto bedrijf HD-Agro V.o.F. te [redacted] met Westerschelde op de achtergrond (Foto [redacted])

HD-Agro V.o.F.
[redacted]
www.hd-agro.nl

Tel. [redacted] 202503551
GSM [redacted]
KvK Nr. 85794686
BTW Nr. NL86 3744618 B01
Rek. Nr. NL13 RABO 0319 9484 04
Global GAP nr.: 4063651983982

4. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar. We zijn allemaal inwoners van Nederland en de EU. En zouden gelijkwaardig behandeld moeten worden. Hoe is dit te rijmen met deze gelijkwaardige behandeling? De keuze voor ons gebied heeft zeer grote impact die niet goed vooraf te onderzoeken is.

5. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd. Opwarming van de Westerschelde zal grote veranderingen tot gevolg hebben. Het ingraven van eventuele tunnels onderdoor het Paulinaschor om kouder water aan te zuigen en verwarmd water te lozen dieper in de Westerschelde zal desastreus effect hebben op de aanwezige natuur. Hoe wordt hiermee omgegaan? Antwoorden dat dit pas in de MER aan de orde komt is niet voldoende. M.b.t. een locatiekeuze is dit van groot belang. Huidige opwarming door de bestaande (kleine) kerncentrale te Borssele is al problematisch, zeker in warme dagen. Hoe voorkomt u dat de actieve grotere 2 reactoren het bestaande Natura 2000 gebied de Westerschelde niet verder verslechteren?

Dodenherdenking 4 mei 2025 Landingsmonument [redacted] *(Foto* [redacted]*)*

6. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

HD-Agro V.o.F.
[redacted]
www.hd-agro.nl

Tel. [redacted]
GSM [redacted]
KvK Nr. 85794686
BTW Nr. NL86 3744618 B01
Rek. Nr. NL13 RABO 0319 9484 04
Global GAP nr.: 4063651983982

7. Beter passende alternatieven

In het c-NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. En liggen dichterbij de grootschalige afname van deze opgewekte energie. En er hoeven geen woningen en kleine bedrijven en landbouwgrond die geschikt voor voedselproductie is voor onteigend te worden.

Draagvlak voor 2 nieuwe kerncentrales met bijbehorende impact tijdens bouw en tijdens in gebruik name in de provincie Zeeland is nooit echt onderzocht, er wordt wel geroepen dat er draagvlak zou zijn, maar is dat echt zo? Wij roepen u op dit onafhankelijk te laten onderzoeken om zo tot een gefundeerde argumentatie te komen.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces. We ontvangen graag uw antwoorden op onze vragen en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Hoogachtend,

Directie en eigenaren;

[redacted]

[redacted] [redacted]

Verzonden: 6/23/2025 5:36:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik wil geen kerncentrales in [redacted] in onze achtertuin. Duidelijk zichtbaar dichtbij kleine kern. Een mooie schone polder , met boerderijen die daar hun boterham verdienen. Er zijn zat andere locaties waar reeds industrie aanwezig. Hou de polinapolder schoon voor onze kinderen en kleinkinderen. Geen kerncentrales. Niet hier Omdat Zeeuws Vlaanderen lekker ver weg is van het bed van de mensen die de beslissing maken. Weinig inwoners dus weinig tegenstand. We hebben genoeg industrie, en vervuilende fabrieken hier staan.

Verzonden: 6/23/2025 7:33:18 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij wil ik mijn bezwaar maken tegen de plaatsing van een kerncentrale in de Paulinapolder bij Biervliet.

Een kerncentrale in de Paulinapolder zal een vernietigend effect hebben op het landschap. De Paulinapolder is een echte agrarische landbouw polder. Over de zeedijk ligt het Paulinaschorgebied, een prachtig natuurgebied.

Vaak wandel en fiets ik hier. Genietend van de mooie omgeving. Bovendien is dit Natura 200 gebied en beschermd gebied van Het Zeeuwse Landschap.

De natuur met zijn mooie uitzicht zal onomkeerbaar negatief beïnvloed worden. De ligging onder zeeniveau is daarnaast ook een onaanvaardbaar risico.

Ik ben geboren en opgegroeid in de polders bij [redacted]

Mijn ouderlijk huis staat daar en deze plaats blijft een belangrijk middelpunt van het ouderlijk gezin. De onrust van de huidige mediaberichten veroorzaakt op dit moment al in grote mate stres gerelateerde klachten bij mijzelf en mijn familie. Ik zie hoe de huidige bewoners, maar ook wijzelf als familie van, leiden onder deze situatie.

De gezondheid en de veiligheid zullen bij een eventuele bouw nog veel verder in het gedrang komen. Ook de impact van de bouwoverlast is niet te overzien. Los daarvan zijn er ook nog de algemene gezondheids- en veiligheidsrisico's zoals straling, geluidshinder en brand- en explosiegevaar die een kencentrale met zich meebrengen.

De huidige infrastructuur is ongeschikt, de nodige aanpassingen hiervan verzorgen ook al dermate veel overlast dat dit erg onwenselijk is.

Het huis en de boerderij is familie bezit. De waarde hiervan is enorm gedaald. Wie wil hier nu nog wonen in de toekomst als deze plannen doorgaan? Ook de culturele waarde van het monument bij de Paulinapolder, op de plaats waar de Canadese soldaten aan land kwamen voor de bevrijding, is een speciale plaats. Dit mag niet verloren gaan.

Graag wil ik u oproepen te kijken naar alternatieven. Een andere manier van stroomopwekking of een betere locatie die minder ontwrichtend is voor zijn omgeving. Laat de Paulinapolder leefbaar en laat ons nog jaren genieten van dit mooie landschap zoals zichtbaar in de bijgevoegde foto.

105312495_10883834_Foto_polders_Biervliet.jpg

Verzonden: 6/23/2025 7:44:59 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij ontvangt u mijn reactie.

Vriendelijke groet,

[redacted]

105312587_10883854_Zienswijze.docx

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit.
Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag te zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt.
U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht.
De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 7 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.
Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.
U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.
U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed zijn op de geschiktheid van een locatie.
U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u

pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten. Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties.
U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen.
Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.
Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.
Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curtailment).
De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te motiveren.

[redacted]
[redacted]
[redacted]
23 juni 2025

Verzonden: 6/23/2025 8:26:07 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

105312908_10883927_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-cNRD.pdf

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/23/2025 8:28:18 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

zie bijlage

105312925_10883934_20250623_Antwoord_cNRD.pdf

ANTWOORD cNRD

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Ter inleiding.

Wellicht valt een deel van mijn reactie buiten het Projectplan zoals omschreven in 1.6 Doelstelling.
Maar: we gaan toch geen MER en IAE e.d. doen als er nog geen besluit genomen is over het toepassen van kernenergie?
Bovendien gebruikt u zelf in de Inleiding (1.5) om het gebruik van kernenergie te propageren.
Daarom heb ik alsnog de vrijheid genomen om tegenwerpingen daaromtrent te maken.
1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda':
De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken over afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd. Zoals bijvoorbeeld in 'Overwegingen kernenergie': "Mocht een incident onverhoopt toch plaatsvinden, dan is er een groot aantal maatregelen om de effecten ervan te beperken." Wat moet onder 'beperken' worden verstaan? Of in 'Waarborgen van de veiligheid': "Dat verzekert dat het afval ook over duizenden jaren nog buiten de levensruimte van de mens is." De vervaltijd van hoog-radioactief materiaal is in de orde van grootte van honderdduizend jaar.
4. Onrealistische planning en rol van kernenergie:
Zie Inleiding 1.5. Waarom is kernenergie nodig?
Kernenergie is niet nodig.De optie opslag en gebruik van waterstof schittert door afwezigheid in dit hoofdstuk. Wanneer de grootte van de financiele investeringen tbv kernenergie ingezet wordt voor het gebruik van waterstof kan deze energiedrager heel goed een alternatief op de kortere termijn vormen. Daarmee wordt tegemoet-gekomen aan de urgentie van de energie transitie. Zelfs aardgas in combinatie met CCS kan in dat verband nog een beter alternatief zijn dan kerncentrales. Ook de energiebesparingsoptie als alternatief moet in dit verband genoemd worden.
Hiermee kan al veel energie worden "geproduceerd".
Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

Kerncentrales zijn geen start-stop systemen. Ze kunnen alleen gunstig op een basislast opereren.Daardoor zal een kerncentrale, en zeker als het er vier zijn, het produceren vanuit duurzame energiebronnen blokkeren.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. “Nul-variant” betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico’s: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo’n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico’s voor mens en milieu.

Verzonden: 6/23/2025 9:45:07 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zo zonde voor de natuur hebben al heel veel moeten inleveren toen de dow een deel van de paulne polder in palmde.

Verzonden: 6/23/2025 10:17:39 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: landbouwbedrijf [redacted]

Zienswijze/reactie

Deze kerncentrale is veel te groot voor zo mooi akkerbouwgebied met veel historie uit vroegere tijden oorlogsmonument en naast een natura 2000 gebied doodat er tot 8 meter grond wordt opgevoerd is dit ontsiering voor geheel west zeeuws vlaanderen dit project gaat miljarden kosten en heel lang duren men kan beter hele kleine cetale bouwen zoals in China die niet veel ruimte inemen en veel mider duur zijn en veel vlugger klaar

Verzonden: 6/23/2025 10:35:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De Paulinapolder als lokatie voor twee kerncentrales vind ik zeer onlogisch.

De opgewekte stroom is niet nodig in Zeeuws Vlaanderen en Zeeland staat al vol met hoogspannings leidingen.

De Paulinapolder is mooi agrarisch gebied en dicht bij natuur gebied.

De overlast, zeker tijdens de bouw, wordt heel groot voor een groot gebied rond Biervliet.

Verzonden: 6/23/2025 10:36:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geen kerncentrale in Zeeuwsvlaanderen

105313882_10884276_zienswijze_kernenergie_[redacted]_voorstel.doc

Zienswijze Kerncentrale

Ik wil geen kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen. En ook Zeelandbreed niet.

a) ik heb geen inspraak gehad als inwoner of ik hem nu wil of niet. Ik heb het gevoel dat de politiek het in de uithoeken zet en kernenergie als de grote oplossing voor energietekort ziet. Ik vind van niet. Ik volg hierin het standpunt van de SP (Terneuzen). De omwonenden moeten voldoende inspraak krijgen en 'kernenergie nergens nie' volg ik ook. Maak eerst een eerlijke vergelijking van alle energieoplossingen. Tipje van de sluier: Kernenergie is veel duurder dan andere energievoorzieningen, veel te laat beschikbaar en laat voor tig jaren nucleair afval achter.

Hou een referendum in de volgende verkiezingen waarbij Zeeuws-Vlamingen kunnen aangeven of ze wel of geen kernenergie willen. Hierin telt niet de stem van mensen die niet in Zeeuws-Vlaanderen wonen. En hierbij telt de stem van de omwonende dorpen (waaronder Philippine) dubbel! Het is van de gekke dat Den Haag beslist (zonder overleg met de lokale bevolking) dat het misschien maar hier in Zeeuws-Vlaanderen moet. Hier wonen al eeuwen generaties mensen, wij horen inspraak te hebben! Ik hekel hierin ook de neutrale houding van gemeente Terneuzen. Wij hebben als bewoners ook nog geen inspraak is gehad en waarschijnlijk zullen we ook niet krijgen. Ik vind dat elke bewoner inspraak heeft! Ik betaal ook belasting en ik woon met mijn familie al vele generaties in Zeeuws-Vlaanderen. Ons woongenot, onze toekomst, staat op het spel! Niet die van Den Haag!

b) Mijn zoon werkt in het Westen (Retranchement). Hij woont in [redacted] (midden Zeeuws-Vlaanderen). Voor hem zou dit woon-werkverkeer niet meer mogelijk zijn als er zo'n massale bouw in regio Biervliet komt. Ik wil dat mijn zoon in deze regio vrij kan zijn in waar hij werkt en woont. Met de bouw van de kerncentrale in de Paulinapolder is dit klaar

c) Mijn kinderen zouden in de huidige woningmarkt nu in Zeeuws-Vlaanderen nog wel aan een koophuisje geraken, maar niet als 15.000 grensarbeiders deze woningen gaan opvullen. En bovendien hebben we er dan nog te kort

d) Ik wil niet dat de Paulinapolder weg gaat. Hij is goed zoals hij is. Bewoners van Hoofdplaat, Biervliet, Hoek, Philippine en Terneuzen komen daar wandelen, fietsen, ontspannen en gaan daar naar het strand. Dit prachtige stukje natuur en polder moet blijven

e) Ik vrees voor de veiligheid in Philippine als er een kerncentrale in de buurt wordt gebouwd. Ongetwijfeld dat die 15.000 grensarbeiders overlast en overspanning in de regio zullen veroorzaken.

f) Bovendien is een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen de meest onlogische plek. Wij hebben hier deze energiebehoefte niet en we hebben deze infrastructuur niet. Wij willen geen koeltorens, wij willen geen gigantische hoogspanningsnetten, wij willen niet dat hier 15.000 extra inwoners komen! Zet hem op de Maasvlakte als Den Haag hem toch wil. En verwarm er Rotterdam mee. Energiecentrale dicht bij de afnemer is wel logisch. 'Nu al stress door plan kerncentrales in Zeeuws-Vlaanderen' | Terneuzen | pzc.nl

Ik wil geen kerncentrale en vooral niet in de Paulinapolder

MVG,

[redacted]

Verzonden: 6/23/2025 10:59:24 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hiervoor verwijs ik naar de bijlage.

105314007_10884322_c_NRD_Nieuwe_kernreactoren.docx

Inleiding
Het zou de rijksoverheid en de Anteagroup sieren als ze zich
in hun communicatie naar de Nederlandse burger zouden beperken tot feiten.
Reeds in de inleiding van zowel de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau als de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau-samenvatting staan onjuiste beweringen en blijven belangrijke overwegingen onvermeld.

cNDR-samenvatting[1]

p.2
1. Waarom kernenergie
"Ook wordt Nederland minder afhankelijk van het buitenland."
Het is misleidend om dit te stellen. Nederland heeft geen (eigen) Uranium. Zelfs als de grootste leverancier (Rusland) wordt uitgesloten is NL afhankelijk van het buitenland voor Uranium en voor (de bouw van) kerncentrales. NL is overigens momenteel ook voor fossiele energie totaal afhankelijk van het buitenland. Na investering wordt de energieonafhankelijkheid van NL substantieel bevordert door wind en zonne-energie.

"Kernenergie is een aanvulling op andere duurzame energiebronnen, "
Kernenergie is geen 'andere duurzame' energiebron. Duurzaamheid wordt niet bepaald door alleen een kleinere CO2 voetafdruk en een lage belasting voor de omgeving nu en voor volgende generaties. Kernafval belast honderden generaties na ons en vormt een risico voor proliferatie en terrorisme. Het zadelt vele generaties zonder hun instemming op met kosten zonder enige baten; die zijn door ons genoten.

"Kerncentrales kunnen bijna op elk moment een bepaalde hoeveelheid elektriciteit opwekken. Zo wordt gegarandeerd dat iedereen in Nederland toegang heeft en houdt tot energie."
Kerncentrales zijn slecht regelbaar en kunnen dus niet "op elk moment een bepaalde hoeveelheid" leveren, maar zullen zo veel mogelijk op vol vermogen ingezet worden. Als ze ingezet blijven terwijl er andere veel goedkopere bronnen beschikbaar zijn, zullen de elektriciteitskosten in NL onnodig hoog worden. Duurzame energiebronnen, voldoende opslagmogelijkheden en versterkt elektriciteitsnet zijn de sleutel voor toegang tot klimaatbestendige energie.

"De nieuwe centrales kunnen 9 tot 13% van de verwachte elektriciteitsvraag in 2035 leveren."
De nieuwe centrales zullen dus maar een klein gedeelte van de elektriciteitsvraag kunnen leveren tegen de kosten van tientallen miljarden Euro's. Zonder prioriteit voor investeringen in opslag en een beter netwerk blijft centraal opgewekte energie sowieso steken in een flessenhals.

"De Rijksoverheid beperkt de nadelen van kernenergie zoveel mogelijk. Bijvoorbeeld door radioactief afval zorgvuldig op te slaan "
De rijksoverheid heeft geen oplossing voor het (definitief) opslaan van radioactief afval en schuift dit als voldongen feit door naar volgende generaties. Ook de hoge kosten per kWh zijn een nadeel. Dit wordt op de burger af geschoven.

[1] https://www.rvo.nl/sites/default/files/2025-05/Samenvatting-concept-NRD-nieuwbouw-kerncentrales.PDF

c NRD[2]

p.4 1.1
Kerncentrales in de Nederlandse energiemix
Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Kernenergie kan een belangrijke bijdrage leveren aan die doelstelling. De Rijksoverheid ziet hierom een waardevolle rol voor kernenergie in de toekomstige energiemix.
Aangezien volgens de verklaring van de minister voor 2040 in Nederland geen nieuwe kerncentrale operationeel kan zijn, kan nieuwe kernenergie geen bijdrage leveren aan de doelstellingen die in Europees verband zijn aangegaan voor de periode tussen 2025 en 2050.
Dit zou niet onvermeld moeten zijn.

p.1.6 1e alinea
1.5 Waarom zijn nieuwe kerncentrales nodig?
"Daarnaast is in Europees verband afgesproken om in 2040 netto geen CO2 meer uit te stoten bij de productie van elektriciteit."
Dit betekent dat de elektriciteitsbehoefte van Nederland in 2040 voor 100% gedekt moet worden door echte duurzame energie in combinatie met opslag. Immers volgens de minister is nieuwe kernenergie niet eerder beschikbaar.
Echter 100% duurzame dekking kost veel inspanning en investering; dit geldt ook voor opslag zoals batterijen en waterstof. Een toegevoegde focus op kernenergie is effectief noch efficiënt.

p.1.6 3e alinea
"Het NPE gaat uit van een doorgroei van kernenergie zo snel mogelijk na 2035 van 3,5 GW tot 7 GW kernenergie in 2050. Het eindbeeld is dat in 2050 kernenergie een aanvulling zal zijn op wind en zon als bron voor elektriciteit."
Het NPE gaat kennelijk uit van een achterhaalde werkelijkheid na 2035 en moet dus geactualiseerd worden. Ook hier moet meer aandacht worden gegeven aan netwerk en opslag in waterstof en batterijen. Kernenergie voegt niets toe en is op dat moment een gepasseerd station.

p.1.6 3e alinea
"Naast de genoemde voordelen bestaan er ook aandachtspunten bij kernenergie, zoals zorgen over de veiligheid van nucleaire installaties. Veiligheid is een absolute randvoorwaarde voor het bedrijven van een kerncentrale. Nederlandse kernreactoren moeten daarom voldoen aan strenge nationale en internationale veiligheidseisen. Daardoor is de kans op een ongeval erg klein. Mocht een incident onverhoopt toch plaatsvinden, dan is er een groot aantal maatregelen om de effecten ervan te beperken."

Dankzij, maar ook ondanks de strenge nationale en internationale veiligheidseisen is – gebaseerd op opgetreden ongelukken wereldwijd - de kans op een 'melt down' eens in 12 jaren. *De kans op een ongeval is (daarmee) aanzienlijk groter dan door de nucleaire industrie wordt gepresenteerd. Ook wordt er (kennelijk) niet geleerd van vorige incidenten: de kans is niet kleiner geworden.*[3]

[2] https://www.rvo.nl/sites/default/files/2025-05/Concept-NRD-nieuwbouw-kerncentrales.pdf
[3] https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00963402.2016.1145910#d1e124

Verzonden: 6/23/2025 11:45:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: Stroom naar de Toekomst Limburg

Zienswijze/reactie

U vindt de reactie in de bijlage

105314141_10884386_c_NRD_Nieuwe_kernreactoren2.pdf

Inleiding

Het zou de rijksoverheid en en de Anteagroup sieren als ze zich in hun communicatie naar de Nederlandse burger zouden beperken tot feiten.
Reeds in de inleiding van zowel de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau als de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau-samenvatting staan onjuiste beweringen en blijven belangrijke overwegingen onvermeld.
Ik hoop dat in de definitieve versie de lezer niet al in de inleiding ontmoedigd wordt om de rest te lezen

cNDR-samenvatting[1]

p.2
1. Waarom kernenergie
"Ook wordt Nederland minder afhankelijk van het buitenland."
Het is misleidend om dit te stellen. Nederland heeft geen (eigen) Uranium. Zelfs als de grootste leverancier (Rusland) wordt uitgesloten is NL afhankelijk van het buitenland voor Uranium en voor (de bouw van) kerncentrales. NL is overigens momenteel ook voor fossiele energie totaal afhankelijk van het buitenland. Na investering wordt de energieonafhankelijkheid van NL substantieel bevordert door wind en zonne-energie.

"Kernenergie is een aanvulling op andere duurzame energiebronnen, "
Kernenergie is geen 'andere duurzame' energiebron. Duurzaamheid wordt niet bepaald door alleen een kleinere CO2 voetafdruk en een lage belasting voor de omgeving nu en voor volgende generaties. Kernafval belast honderden generaties na ons en vormt een risico voor proliferatie en terrorisme. Het zadelt vele generaties zonder hun instemming op met kosten zonder enige baten; die zijn door ons genoten.

"Kerncentrales kunnen bijna op elk moment een bepaalde hoeveelheid elektriciteit opwekken. Zo wordt gegarandeerd dat iedereen in Nederland toegang heeft en houdt tot energie."
Kerncentrales zijn slecht regelbaar en kunnen dus niet "op elk moment een bepaalde hoeveelheid" leveren, maar zullen zo veel mogelijk op vol vermogen ingezet worden. Als ze ingezet blijven terwijl er andere veel goedkopere bronnen beschikbaar zijn, zullen de elektriciteitskosten in NL onnodig hoog worden. Duurzame energiebronnen, voldoende opslagmogelijkheden en versterkt elektriciteitsnet zijn de sleutel voor toegang tot klimaatbestendige energie.

"De nieuwe centrales kunnen 9 tot 13% van de verwachte elektriciteitsvraag in 2035 leveren."

[1] https://www.rvo.nl/sites/default/files/2025-05/Samenvatting-concept-NRD-nieuwbouw-kerncentrales.PDF

De nieuwe centrales zullen dus maar een klein gedeelte van de elektriciteitsvraag kunnen leveren tegen de kosten van tientallen miljarden Euro's. Zonder prioriteit voor investeringen in opslag en een beter netwerk blijft centraal opgewekte energie sowieso steken in een flessenhals.

"De Rijksoverheid beperkt de nadelen van kernenergie zoveel mogelijk. Bijvoorbeeld door radioactief afval zorgvuldig op te slaan "
De rijksoverheid heeft geen oplossing voor het (definitief) opslaan van radioactief afval en schuift dit als voldongen feit door naar volgende generaties. Ook de hoge kosten per kWh zijn een nadeel. Dit wordt op de burger af geschoven.

c NRD[2]

p.4 1.1

Kerncentrales in de Nederlandse energiemix

Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Kernenergie kan een belangrijke bijdrage leveren aan die doelstelling. De Rijksoverheid ziet hierom een waardevolle rol voor kernenergie in de toekomstige energiemix.

Aangezien volgens de verklaring van de minister voor 2040 in Nederland geen nieuwe kerncentrale operationeel kan zijn, kan nieuwe kernenergie geen bijdrage leveren aan de doelstellingen die in Europees verband zijn aangegaan voor de periode tussen 2025 en 2050.

Dit zou niet onvermeld moeten zijn.

p.1.6 1e alinea

1.5 Waarom zijn nieuwe kerncentrales nodig?

"Daarnaast is in Europees verband afgesproken om in 2040 netto geen CO2 meer uit te stoten bij de productie van elektriciteit."

Dit betekent dat de elektriciteitsbehoefte van Nederland in 2040 voor 100% gedekt moet worden door echte duurzame energie in combinatie met opslag. Immers volgens de minister is nieuwe kernenergie niet eerder beschikbaar.

Echter 100% duurzame dekking kost veel inspanning en investering; dit geldt ook voor opslag zoals batterijen en waterstof. Een toegevoegde focus op kernenergie is effectief noch efficiënt.

p.1.6 3e alinea

"Het NPE gaat uit van een doorgroei van kernenergie zo snel mogelijk na 2035 van 3,5 GW tot 7 GW kernenergie in 2050. Het eindbeeld is dat in 2050 kernenergie een aanvulling zal zijn op wind en zon als bron voor elektriciteit."

Het NPE gaat kennelijk uit van een achterhaalde werkelijkheid na 2035 en moet dus geactualiseerd worden. Ook hier moet meer aandacht worden gegeven aan netwerk en opslag in waterstof en batterijen. Kernenergie voegt niets toe en is op dat moment een gepasseerd station.

p.1.6 3e alinea

"Naast de genoemde voordelen bestaan er ook aandachtspunten bij kernenergie, zoals zorgen over de veiligheid van nucleaire installaties. Veiligheid is een absolute randvoorwaarde voor het bedrijven van een kerncentrale. Nederlandse kernreactoren moeten daarom voldoen aan strenge nationale en internationale veiligheidseisen. Daardoor is de kans op een ongeval erg klein. Mocht een incident onverhoopt toch plaatsvinden, dan is er een groot aantal maatregelen om de effecten ervan te beperken."

[2]https://www.rvo.nl/sites/default/files/2025-05/Concept-NRD-nieuwbouw-kerncentrales.pdf

Dankzij, maar ook ondanks de strenge nationale en internationale veiligheidseisen is – gebaseerd op opgetreden ongelukken wereldwijd - de kans op een 'melt down' eens in 12 jaren. *De kans op een ongeval is (daarmee) aanzienlijk groter dan door de nucleaire industrie wordt gepresenteerd. Ook wordt er (kennelijk) niet geleerd van vorige incidenten: de kans is niet kleiner geworden.*[3]

[3]https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00963402.2016.1145910#d1e124

Stroom naar de Toekomst Limburg https://www.facebook.com/groups/771730787488046

Verzonden: 6/24/2025 1:15:23 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij verklaar ik tegen kernenergie te zijn en ernstig bezwaar maakt tegen de bouw van nieuwe al dan niet kleine kerncentrale(s). Dit is niet groen, niet duurzaam, financieel niet verantwoord. Daarbij is uraniumwinning een zeer slechte, zeer ongezonde situatie. Waarbij we dan afhankelijk van andere vooral niet democratische landen. En de voorraad relatief nog maar beperkt voorhanden is(En steeds duurder, ermee wordt gespeculeerd). Een niet groene niet duurzame en hele dure oplossing. Daarbij komend vind ik het zeer onverantwoord zeer gevaarlijk afval te creëren met een struisvogel politieke qua oplossing eeuwelange opslag . Vind werkelijk wij als mensheid moeten stoppen onze planeet verder te vervuilen met gevaarlijke stoffen en waar wij geen echte oplossing voor hebben. Zou willen dat bij de berekingen van de kosten, niet alleen voorwerk plannen, bouw etc ook werkelijke kosten opslag en ontmanteling mee berekend worden. Niet oké deze kosten in de toekomst neer te leggen, niet alleen lusten maar ook werkelijke kosten plaatje . Een ander aspect vind ik ook serieus niet kunnen. Zeeuw vlaanderen is nog redelijk ongerept, vooral kust en vakantie gebied. Mooi vrij uitzicht in de polders. Aanleg krachtcentrale en kerncentrale(s)zal na ernstig tijdelijk groot overlast ook de streek echt blijvend erg lelijk maken. Terwijl juist voor industrie ed de maasvlakte is aangelegd. Heel bizar om dan ongerept vakantie gebied op te offeren. En gezien de minimale infrastructuur ook gevaarlijk en niet gewenst...schade aan de biotoop westerschelde komt er dan ook nog eens bij. Plannen zijn echt weer dommigheid ten top...zou ook echt willen weten hoe en waarom heel aspect kernenergie weer op tafel ligt terwijl jaren 80 er welbewust de afweging is gemaakt hierin niet de toekomst ligt..dus wiens financiële belanghebbenden hierin een rol speelt.

Verzonden: 6/24/2025 5:27:15 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Blijf van ons zeeuwse landschap af

Verzonden: 6/24/2025 7:27:22 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij wil ik laten weten tegen de bouw van 1 of 2 kerncentrales te zijn.

De Paulinepolder waar eventueel grondgebied moet worden opgegeven ten gunste van een centrale is zeker niet geschikt. Zeeland heeft al veel last van fijnstof en de bouw van een centrale belast nog eens extra.

Het risico van onderwater komen te staan is een reëel risico.

In de huidige tijd met onverwachte spanningen over de hele wereld is een kerncentrale een kwetsbaar object.

De scheepvaart is al meer dan voldoende risicovol.

Natuurlijk spelen er daarnaast nog meerdere zaken mee. Mensen moeten hun huis uit, goede landbouwgrond wordt geofferd, de rust en ruimte die in Nederland steeds schaarser wordt verdwijnt ten dele uit een gebied waar deze juist fijn voor handen was enz. enz.

Hopelijk komt er geen nieuwe kerncentrale.

Verzonden: 6/24/2025 8:01:04 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Nederlandse huishoudens en industrie hebben geen kerncentrales nodig. De windturbines staan met regelmaat stil, ook tijdens periodes ZONDER windstilte. Dat duidt op overcapaciteit!

In de Paulinapolder kunnen de oeverzwaluwen eindelijk opdonderen, vindt u! Niet?

Deze werden jarenlang beschermd tegen de vieze, naakte oude mannen die zich in de doornbosjes verschansen met hun jonge schandknapen.

Het laatste restje duin rond Biervliet heeft voor u geen enkele waarde. U kent alleen de waarde van uw prestigieuze projecten die ten koste gaan van mensen. Mensen die echt werk verzetten, iedere dag met hun eigen handen om u van voedsel te voorzien!

Verzonden: 6/24/2025 8:05:06 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie onderstaande zienswijze. Verspilling van mooie polders en kapotmaken van gezinnen en bedrijven.

105314783_10884611_Zienswijze_Paulinapolder_nrd.docx

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis

van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Bijlage: Visuele Onderbouwing

1. Ligging van de Paulinapolder

De Paulinapolder bevindt zich in Zeeuws-Vlaanderen, direct ten westen van Terneuzen en grenzend aan de Westerschelde. Het gebied is aangeduid als een potentiële locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales. De exacte ligging en grenzen van de Paulinapolder zijn te zien op de kaart van het Kadaster.

2. Hoogteverschillen en ligging onder NAP

De Paulinapolder ligt gemiddeld tussen de -1,5 en -2,5 meter onder NAP. Het gebied is omringd door dijken en ligt in een kwetsbare zone bij de Westerschelde. Bij een eventuele dijkdoorbraak bestaat het risico op overstroming, wat de locatie ongeschikt maakt voor de bouw van kerncentrales.

3. Natura 2000-gebieden in de omgeving

De Paulinapolder grenst direct aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied is van internationaal belang voor vogels en andere natuurwaarden. De aanleg van grootschalige energie-infrastructuur in de Paulinapolder kan leiden tot verstoring van deze beschermde natuurgebieden.

4. Vergelijking potentiële locaties kerncentrales

Locatie	Ligging onder NAP	Afstand tot Natura 2000	Bestaande infrastructuur	Bevolkingsdichtheid	Opmerkingen
Paulinapolder	-1,5 tot -2,5 m	Direct grenzend	Beperkt	Laag	Kwetsbaar gebied, nabij natuurgebieden
Sloegebied	Boven NAP	>5 km	Uitgebreid	Gemiddeld	Industrieterrein met bestaande infrastructuur
Maasvlakte II	Boven NAP	>10 km	Uitgebreid	Laag	Speciaal aangelegd voor industriële doeleinden

Verzonden: 6/24/2025 8:18:39 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Helaas heeft men in Den Haag het idee dat er in Zeeland alleen maar sulletjes wonen. Daar plempen we dan maar weer een paar Kern Centrales, liefst in West Zeeuws Vlaanderen, dat stukje laten vergeten wel liefst, zodoende de rotzooi mogen zij hebben. De Randstad is heilig en denk alleen maar groen, maar doen niet groen dat moet een ander opknappen.

Ik ben tegen het plan Kern Centrale.

1e wegennet niet toereikend, 2e leefbaarheid wordt slecht zitten dan ingeklemd vol centrale, Doel Belgie en Borsele.

3e Zet ze in Den Haag of in het Groene Hart. Wij worden steeds een stuk worst voorgehouden. Marinierskazerne gaat niet door. Kenniscentrum daar hoor je helemaal niets van. O ja de EBU weer een rampzalig projekt, ja dat zetten we wel in Zeeland. Mijn advies is kijk en luister naar de mensen en duw niet iets in ieders strot, wat op een of ander moment in het hoofd van een of andere minister en aanhang ontspruit.. In een woord we leven in een democratie, zeggen ze, maar alles moet en niks mag meer. De burger moet zwijgen, belasting betalen en o ja asielzoekers mogen woningen weigeren omdat er geen logees kunnen komen. Dit is echt helemaal te gek voor woorden.

Verzonden: 6/24/2025 8:38:14 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Bouw kerncentrales nodig voor toekomstige datacenters op hun beurt nodig voor AI en het elektrische bedrog.

Overheid speelt schimmenspel ten koste van natuur en bevolking. Mijn belastinggeld wordt verkwanseld aan ambtenarij's onderzoekjes en prestige projectjes in binnen- en buitenland.

105315057_10884679_REOS_Ruimtelijke_Strategie_Datacenters.pdf

Ruimtelijke Strategie Datacenters

Routekaart 2030 voor de groei van datacenters in Nederland

Ruimtelijk
Economische
Ontwikkel
Strategie

Colofon

Franc Weerwind, bestuurlijk ambassadeur
REOS-actie 'Ruim baan voor digitale infrastructuur',
bestuurslid Amsterdam Economic Board

Stijn Steenbakkers, bestuurlijk ambassadeur
REOS-actie 'Ruim baan voor digitale infrastructuur',
wethouder gemeente Eindhoven

Tekst Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties, als ambtelijk trekker van
REOS-actie 'Ruim baan voor digitale infrastructuur'

Illustraties: studio Ronald van der Heide, Utrecht
Vormgeving: WAT ontwerpers, Utrecht

Contact: PostbusREOS@minbzk.nl

Maart 2019

Inhoud

4 **Management samenvatting**

8 **1. Aanleiding**

11 **2. Basisinformatie**
12 2.1 Datacenters
15 2.2 Maatschappelijke en economische impact
15 2.3 Beleidsambities

17 **3. Ontwikkelingen**
18 3.1 Positie en rol datacenters
18 3.2 Groei datagebruik en datacenters
19 3.3 Digitale connectiviteit
21 3.4 Energiegebruik datacenters
22 3.5 Energienetwerk
24 3.6 Warmte
26 3.7 Resilience

28 **4. Richting geven aan een ruimtelijke strategie**
29 4.1 Geconcentreerd vooruit
29 4.2 Resilience strategie
30 4.3 Regio's op eigen kracht/spreiding/on the edge

31 **5. Routekaart in 10 stappen**

34 **Bijlage – Proces, Stakeholders**

Ruimtelijke Strategie Datacenters

Routekaart 2030 voor de groei van datacenters in Nederland

Management samenvatting

Proces

Het nadenken over een ruimtelijke strategie datacenters komt voort uit de gesprekken over datacenters tijdens de events van de Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie (REOS) i.s.m. de Dutch Data Center Association (DDA), onderzoek over de toekomst van de sector in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en berichten in de media over (vermeende) knelpunten in de energie-infrastructuur.

Het onderwerp is geagendeerd op het Bestuurlijk Overleg REOS van 14 juni 2018 waar is afgesproken te komen tot een ruimtelijke strategie datacenters en hierbij 'gezamenlijk strategisch om te gaan met de groei van datacenters en de verbinding te zoeken met de energietransitie incl. het benutten van restwarmte'.

Om te komen tot een strategie is eerst een serie gesprekken gevoerd met stakeholders zoals: de datacentersector, de netwerkbeheerders, Economic Boards, experts en de meest betrokken overheden. De bevindingen zijn vastgelegd in een discussiepaper die in meerdere rondes is uitgezet bij 60 organisaties. Tijdens het DDA Datacenter restwarmte & innovatie congres op 10 oktober 2018 in de Johan Cruijff Arena is een werksessie gehouden rond drie mogelijke ruimtelijke scenario's. Het resultaat, een position paper, is na consultatie uitgewerkt in een strategie die nu voorligt.

Redeneerlijn

Voor een goed begrip van de datacentersector is een onderscheid in (grote) co-locatie (veel klanten), Hyper-scale (zeer groot, eigen beheer) en regionale datacenters (klein, regionaal) van belang. Het CBS publiceerde al in 2016 over de groei van de digitale economie in Nederland[1]. Dit wordt mogelijk gemaakt door de datacenters, die samen staan voor 1,3 GW aan opgesteld vermogen en circa 3% van het stroomverbruik in Nederland. Er bestaat brede consensus over een strategie die voortbouwt op het ecosysteem van datacenters dat in de MRA, rond internetknopen als de Amsterdam Internet Exchange (AMS-IX) en Nederland Internet Exchange (NL-IX), is ontstaan en voor Hyper-scales rond Middenmeer en Eemshaven. Tegelijkertijd wordt erkend dat de energievoorziening in de MRA zijn grenzen nadert, c.q. forse investeringen vergt. Voorkomen moet worden dat de internationale co-locatie partijen Nederland links laten liggen vanwege een tekort aan superieure vestigingslocaties. Mede in het licht van de energietransitie is een strategie nodig waar deze grote stroomverbruikers nabij (aanlanding van) duurzame energiebronnen worden gevestigd. Daarnaast bezitten datacenters een groot potentieel aan restwarmte die maximaal benut moet worden. Dit vraagt om passende regelgeving, uitkoppeling van warmte door datacenters, investeren in warmtenetwerken en een vestigingsbeleid dat rekening houdt met deze voorwaarden.

1. Measuring the internet economy in the Netherlands: a big data analysis.

Om op korte termijn tegemoet te komen aan de vraag naar grote co-locatie datacenters dienen de bestaande mogelijkheden in groot Amsterdam maximaal (en intensief) benut te worden met bijzondere aandacht voor mogelijkheden in de zone Almere – Zeewolde – Lelystad - Dronten. Voor Hyperscales dienen Middenmeer en Eemshaven verder benut en uitgebouwd te worden. Als de kritieke afstand van 50 km tot de internetknopen geen beletsel is voor de hoge eisen aan latency (vertraging op internetverkeer), moet de ontwikkeling van een resilience cluster voor de middellange termijn (2022-2030) in Zuid-Holland (en Middenmeer) nader verkend worden. Dat maakt de digitale basis breder, voorziet in een backup en geeft de datahub NL nog meer veerkracht. Onderdeel van de verkenning is de bereidheid bij het bedrijfsleven tot investeringen en de realiseerbaarheid van een resilience locatie. Voor de lange termijn (2030 en verder) liggen er kansen voor een nieuw datacentercluster in de MRA, bv. aan de westflank van Amsterdam bij de aanlanding van wind op zee. Hiervoor zijn grote investeringen in het energienetwerk nodig.

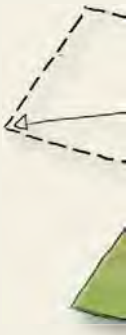

De ontwikkeling van minder geclusterde, decentrale dataopslag en –verwerking is zo onzeker dat hierop nog geen ruimtelijke planning mogelijk is. Aanbevolen worden om de ontwikkelingen in de datacentersector 2-jaarlijks te monitoren en zo nodig (niet eerder dan over 5 jaar) het beleid bij te stellen. Kleine regionale datacenters zullen blijven ontstaan, en de middelgrote regionale datacenters dienen bij voorkeur gekoppeld te worden aan een stedelijke omgeving en/of gekoppeld aan een warmtenet.

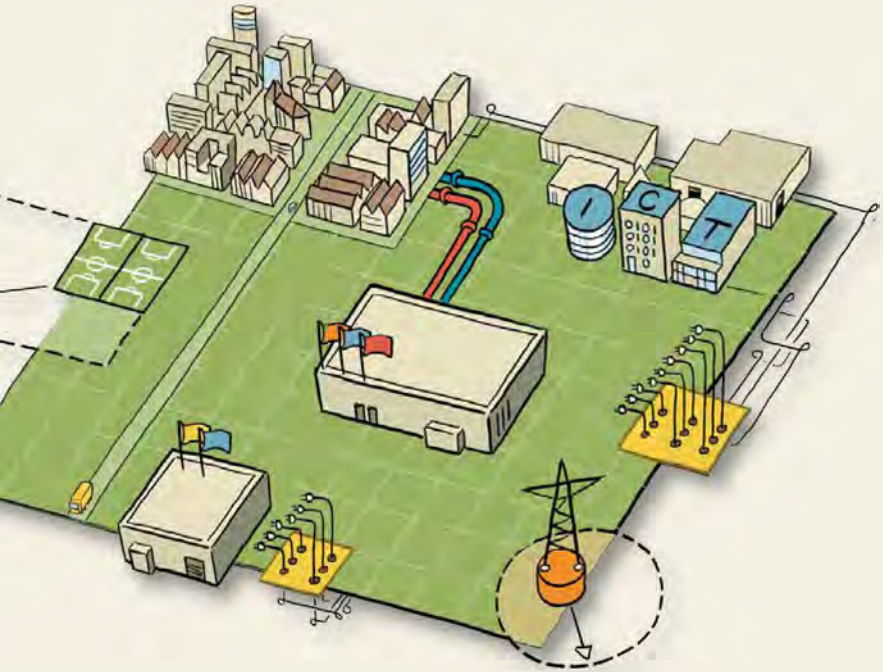

Kleine regionale datacenters zullen blijven ontstaan, maar de middelgrote regionale datacenters dienen bij voorkeur gekoppeld te worden aan een stedelijke omgeving en/of gekoppeld aan een warmtenet.

Routekaart in 10 stappen

De ruimtelijke strategie datacenters 2030 bevat een routekaart in 10 stappen met standpunten en inrichtingsprincipes die parallel in gang gezet moeten worden om de strategie te realiseren (zie illustratie van de korte. middellange en lange termijn op pagina 21).

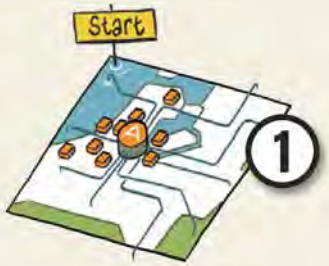

Clustervorming rond de internationale internetknooppunten in de MRA vormt het fundament voor datasectorland Nederland. Deze verworvenheid mag niet versjteerd worden. De internationale co-locatiemarkt is de hub die de datahub Nederland doet draaien en moet blijvend gefaciliteerd worden.

Voor het faciliteren van datacenters op de korte termijn (2019-2022) kan het 'energietekort' ten dele opgelost worden door de mogelijkheden in het gebied Almere – Zeewolde – Lelystad – Dronten te benutten. Zowel in (groot) Amsterdam als Almere zal op korte termijn een aanpassing van de energie-infrastructuur nodig zijn.

Voor het faciliteren van de middellange termijn (2022-2030) wordt een nadere studie uitgevoerd naar de ontwikkeling van een resilience-cluster in de zuidelijke Randstad (en Middenmeer) of en hoe er kan worden voldaan aan vestigingseisen ten aanzien van latency, arbeidsmarkt, restwarmte en het ICT-ecosysteem. Een nadere toets bij (internationale) co-locatie marktpartijen maakt hiervan onderdeel uit.

Voor de lange termijn (2030 en later) dienen de mogelijkheden voor een nieuw datacluster aan de west- en zuidflank van Amsterdam bij de aanlandingslocatie van wind op zee verkend en uitgewerkt te worden.

De ontwikkeling van datacenters (groei, type, techniek, oriëntatie, nieuwe specialisaties zoals bv. automotive in Eindhoven/Helmond, food in Ede/Veenendaal en gezonde verstedelijking in Utrecht) en de economische effecten dienen 2-jaarlijks gemonitord te worden mede in relatie tot de huidige aannames en de opkomst van regionale datacenters bv. als gevolg van edge computing.

Nederland bevordert de aanpassing van de BENG-norm zodanig dat uit groene stroom opgewekte warmte door datacenters als duurzaam wordt aangemerkt.

De bestaande Hyper-scale locaties Middenmeer en Eemshaven dienen verder gefaciliteerd te worden in hun uitbreiding en opgenomen in data-, energie- en warmtenetwerken.

De datacenters van Nederland stellen hun warmte beschikbaar en faciliteren de uitkoppeling aan warmtenetwerken.

De ontwikkeling van regionale datacenters van omvang (> 5.000 m^2, > 2 MW) dient bij voorkeur in de nabijheid van stedelijke centra van het stedennetwerk G40 (of de G4) plaats te vinden of gekoppeld aan een (regionaal) warmtenetwerk.

De warmtenetwerken dienen op regionale schaal ontwikkeld te worden rond bestaande (stadswarmte)netwerken waarbij datacenters als warmtebronnen worden meegenomen.

AMS
P
F

1 Aanleiding

De vijf grote steden, vijf provincies en vier economic boards hebben samen met het Rijk in het Uitvoeringsprogramma van REOS het belang onderstreept om de internationale concurrentiekracht van het economisch kerngebied van Nederland verder te versterken. Een adequate digitale infrastructuur is daarbij geïdentificeerd als een belangrijke randvoorwaarde voor deze concurrentiekracht en daarom opgenomen als een van de zes acties in het Uitvoeringsprogramma. Datacenters zijn cruciaal binnen deze digitale infrastructuur en daarom binnen deze actie benoemd tot een belangrijk aandachtsveld.

Digitalisering transformeert wereldwijd economieën en maatschappijen in een razendsnel tempo. De impact die digitalisering de komende jaren heeft in zorg, mobiliteit, energiebeheer, agrifood, onderwijs en overheidsdiensten zal enorm zijn. Iedereen krijgt ermee te maken op een dagelijkse basis. Om deze explosieve stroom aan informatie te faciliteren hebben we meer datacenters nodig. Zoals we luchthavens nodig hebben om te reizen, hebben we datacenters nodig om te internetten. Datacenters zijn het fundament van de digitale werkelijkheid voor wat betreft wonen, werken, leren en welzijn, vandaag en morgen.

De geografische ligging van Nederland in Europa, de vele zeekabels die hier landen en AMS-IX zijn gunstige en belangrijke vestigingsplaatsfactoren waardoor in de MRA een grote clustervorming van datacenters is ontstaan. Met de beperkt beschikbare ruimte, de grote vraag naar woningbouwlocaties en de druk op de energie infrastructuur in de MRA is het de vraag of deze clustervorming hier moet en kán doorzetten. Hiermee dreigt Nederland de koploperspositie te verliezen aan de andere FLAP-steden (Frankfurt, Londen, Amsterdam en Parijs), Noord-Ierland en Zweden. Om de concurrentiekracht van Nederland te versterken en digitaal koploper van Europa te worden zal Nederland de datacenter hub moeten behouden, laten groeien en (op een nieuwe wijze) moeten faciliteren. Daarnaast blijkt in de praktijk de groei van datacenters veel sneller te gaan dan waar de netbeheerders op kunnen acteren door de lange ontwikkeltijden van onderstations e.d. en de beperkingen op het proactief aanleggen van de energie infrastructuur. Bovendien dreigen er kansen gemist te worden op de warmtelevering van restwarmte aan stedelijk gebied. Optimale benutting van restwarmte voor de verwarming van woningen, kassen en kantoren leidt tot een minder grote energievraag die duurzaam opgewekt moet worden.

Tijdens het Bestuurlijk Overleg REOS van 14 juni 2018 is daarom afgesproken:

1 gezamenlijk strategisch om te gaan met de groei van datacenters als belangrijke pijler voor de Nederlandse digitale economie;
2 dat het noodzakelijk is om voor een duurzame strategie betere afstemming te zoeken met de beschikbaarheid van huidige (en toekomstige) energienetwerken en eventuele warmtenetwerken voor het stedelijk gebied.

De 'Netherlands Foreign Investment Agency' (NFIA) geeft aan dat 'marktpartijen behoefte hebben aan voorkeurslocaties waar infrastructuren worden gebundeld gericht op het faciliteren van een groeiend data infrastructuurcluster'. Dit vraagt om richtinggevend beleid met een goede integrale ruimtelijke afweging en afstemming, waarin voor 2030 meerdere ruimte claims slim worden gecombineerd en de digitalisering voldoende en verstandig wordt gefaciliteerd in samenhang met de afspraken in het Klimaatakkoord en de ontwikkeling van de Nationale omgevingsvisie. Belangrijk hierbij is dat deze toekomstige strategie adaptief is, aangezien de technische mogelijkheden en toepassingen (met ruimtelijke consequenties) snel gaan in deze sector. Het streven is een handelingsperspectief voor de periode tot 2030 met een doorkijk richting 2050.

Deze strategie start met basisinformatie rond datacenters (2), ontwikkelingen conform de laatste inzichten uit de onderzoekswereld en de feedback uit het bedrijfsleven (3), richting geven aan een ruimtelijke strategie (4) en sluit af met een routekaart voor 2030 in 10 stappen (5).

Figuur 1. Bericht E-commerce, 6 april 2017

Nieuws - 6 april 2017 - 07:57

Kwart Nederlands BNP afhankelijk van datacenters

Een kwart van het Nederlands Bruto Nationaal Product is afhankelijk van datacenters en cloud- en hostingproviders. Dat blijkt uit een nieuw rapport van de Dutch Hosting Provider Association (DHPA), Dutch Datacenter Association (DDA) en ISPConnect, brancheorganisaties voor datacenters, cloud en hosting bedrijven in Nederland.

Figuur 2. Datahub Nederland

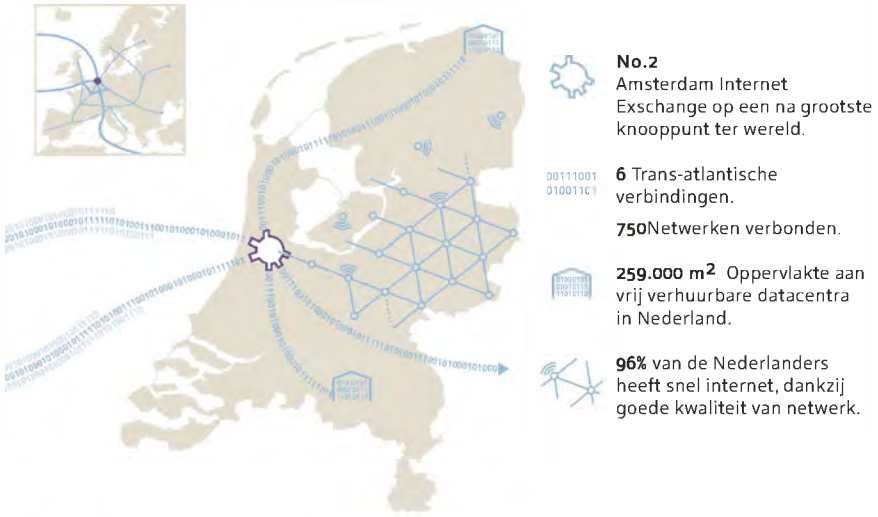

Bron: RLI Mainports voorbij, juli 2016

Urgentie nader in beeld Casus

Een buitenlandse investeerder in datacenters heeft het oog laten vallen op een kavel van 3 ha op een nieuw te ontwikkelen hoogwaardig bedrijventerrein. De bouw dient uiterlijk over 2 jaar te starten. Met de ontwikkelaar wordt een voorlopige koopovereenkomst gesloten: het bestemmingsplan staat dergelijke activiteiten toe. Voor de stroomvoorziening van 50 MW wordt door de investeerder een voorlopige overeenkomst getekend met de regionale netbeheerder. De huidige energie-infrastructuur is niet toereikend. De netbeheerder dient hiertoe een transportleiding door te trekken en een 150 KV onderstation te bouwen. Dit laatste lukt alleen in overeenstemming met de gemeente die hiervoor een nieuw bestemmingsplan dient op te stellen. Het overlegtraject over een locatie blijkt tijdrovend. zodat nog geen aanstalten wordt gemaakt met het nieuwe bestemmingsplan. laat staan de bouw van het onderstation. De investeerder dreigt af te haken en neemt – bij gebrek aan een passende oplossing - een locatie in Duitsland in overweging. Een investering van 300 mln. euro in NL wordt dan misgelopen. NL lijdt imagoschade als Dataport Europa waar het gaat om de vestiging van datacenters. Dit schaadt de economie in termen van binnenlands product en werkgelegenheid.

Fictief bericht gebaseerd op werkelijke casuistiek

AMSTERDAM - De Nederlandse digitale economie stevent af op een groot probleem door acute capaciteitsproblemen in onze stroominfrastructuur omdat simpelweg deze energie niet kan worden afgeleverd. Rond Amsterdam is op dit moment de nood het hoogst. Op verschillende plaatsen is uitbreiding van het stroomnetwerk niet meer mogelijk. volgens de Dutch Data Center Association.

Grootse veranderingen

Onze samenleving zit in een van de grootste veranderingen ooit. Door de sterk groeiende digitalisering verdwijnen. veranderen of ontstaan gehele industrieën. Alles wat online gebeurt. loopt via datacenters. Nederland is als datacenterland daarin uitstekend voorgesorteerd. Tegelijkertijd schakelen we versneld over van een fossiele naar een duurzame energievoorziening. Beide veranderingen hebben met elkaar gemeen dat ze zich in een heel hoog tempo voltrekken. Cruciaal is. volgens de DDA. daarin een robuuste stroominfrastructuur die meegroeit in hetzelfde tempo.

Feitelijk bericht: NH nieuws, 3 mei 2018

Pik
Nik
ICT
MW
3D

Basisinformatie

Datacenters vormen het hart van de digitale infrastructuur. Zonder datacenters staat alles op de digitale snelweg stil. Sterker nog. Datacenters faciliteren het internetverkeer en daarmee de gehele moderne samenleving. Datacenters zijn gebouwen waar (grootschalige) dataopslag en dataverwerking plaatsvindt. Zij leveren ruimte voor servers, energie (betrouwbare stroomvoorziening), connectiviteit (routers, switches en transmissieapparatuur), koeling, beveiliging en desgewenst servers en services.

2.1 Datacenters

Nederland telt meer dan 6.000 datacenters waarvan 400 met een oppervlak van meer dan 100 m². Deze 400 datacenters leveren gezamenlijk bijna 600.000 m² datavloeroppervlak (meer dan 85% van het totaal). Van deze 400 zijn 70 datacenters van het type multi-tenant met een gezamenlijk datavloeroppervlak van ruim 300.000 m². Er zijn twee Hyper-scales in Nederland met een gezamenlijk datavloeroppervlak van rond de 100.000 m². Het vermogen van alle 6.000 datacenters telt op tot boven de 1,3 GW. Het stroomverbruik is ongeveer 3% van het stroomverbruik in Nederland.

Nederland is een vooraanstaande speler in de Europese datacentermarkt. De regio Amsterdam concurreert in Europa direct met de andere toplocaties Frankfurt, Londen en Parijs (FLAP). Uit gegevens van CBRE Research (Q4 2017) heeft Amsterdam een marktaandeel van ruim 20% in de top-4 (zie figuur 4). De sector groeit sterk, van 75.000 kW marktomvang in 2010 tot bijna 250.000 kW in 2017 (zie figuur 5).

Deze gegevens gaan vooral over co-locatie en/of multi-tenant datacenters. Datacenters zijn er in alle vormen en maten: internationaal, nationaal, regionaal, single tenant, multi-tenant, whole sale, retail, Hyper-scale etc. De grootte van een datacenter kan worden uitgedrukt in m² vloeroppervlak, MW vermogen, servers of aantal racks. Het is voor deze ruimtelijke analyse van belang onderscheid aan te brengen in de drie meest onderscheidende typen, met elk hun eigen karakteristieken en vestigingseisen.

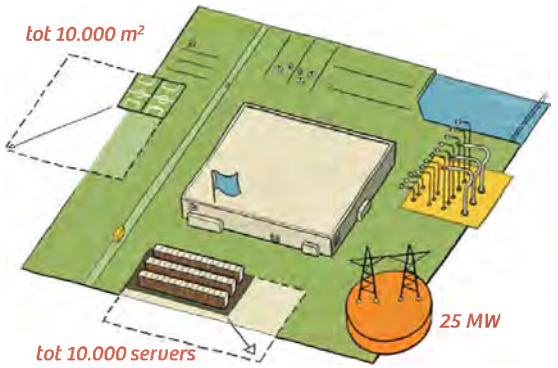

Typologie I: Hyper-scale
Karakteristiek: zeer groot (> 10.000m², > 10.000 servers), groot stroomverbruik (> 25 MW), single tenant (een gebruiker) dus voor eigen gebruik bv. van een grote speler in ICT. Grondprijs is door het ruimtegebruik vaak een factor, aanwezigheid van een ICT/datacentermilieu meestal niet. De aansluiting op het data(glasvezel)net met voldoende up- en download snelheid is essentieel. De latency (responstijd/vertraging) van het datanet is van belang maar luistert minder nauw waardoor de afstand tot het internationale internet exchange punt (bv. AMS-IX of DE-CIX) groter kan zijn. In steeds mindere mate is een directe en redundante stroomvoorziening (nabijheid opwekking, hoofdnet, aanlanding wind op zee) nodig omdat er noodstroom aanwezig is in de datacenters zelf. Wereldwijd zijn er ca. 400 Hyper-scales waarvan maar een klein deel in Europa. Gedacht kan worden aan bedrijven als Microsoft, Apple, Google, Amazone/AWS, IBM, Twitter, Facebook, Yahoo, LinkedIn, Ebay, Oracle, Salesforce, Baidu en Tencent. De twee laatstgenoemde Chinese bedrijven hebben nog geen eigen datacenters in Europa. In Nederland zijn Google (vestiging in Eemshaven en grondbezit in Middenmeer) en Microsoft (Middenmeer) aanwezig.

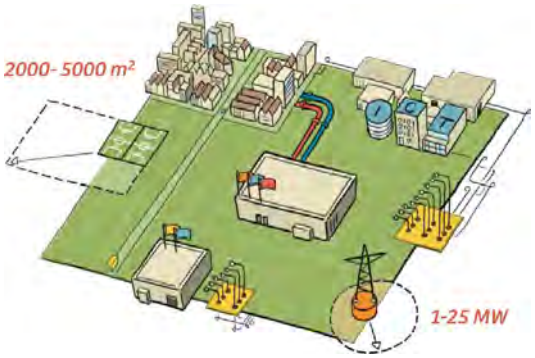

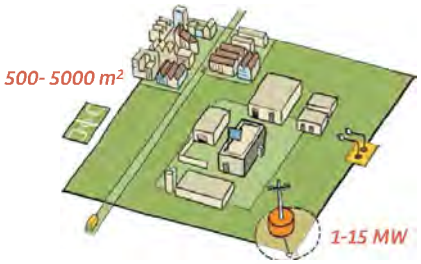

Typologie II: Colocatie of multi-tenant

Karakteristiek: middelgroot tot groot (2.000 – 50.000 m²). middelgroot stroomverbruik (1 – 25 MW). multi-tenant (meerdere klanten). Er is een trend zichtbaar waarbij deze datacenters tegenwoordig vaak groter zijn met een stroomverbruik van 40-60 MW. vergelijkbaar met een plaats van 30.000-50.000 woningen (Diemen). Vaak zijn er diverse niveaus van service. beheer. beveiliging etc. mogelijk. Deze datacenters zijn vrijwel zonder uitzondering gevestigd in een grootstedelijke omgeving. in nabijheid van vele klanten. ICT-service bedrijven en vaak geclusterd bij elkaar. De nabijheid van de stedelijke omgeving biedt aanknopingspunten voor warmtelevering. Vanzelfsprekend is voor bijvoorbeeld financiële data de aantakking op het data(glasvezel)net met voldoende up- en download snelheid cruciaal maar ook eisen ten aanzien van de nabijheid van een internationaal internet exchange punt (AMS-IX) zijn hoog. Afstanden van minder dan 10 km naar de belangrijkste 'peer' datacenters verlagen de kosten van onderlinge verbindingen aanzienlijk en verlaagt de latency. Dit zorgt daarmee voor klontereffecten. Men gaat nieuwe datacenters in elkaars nabijheid bouwen. Voor sommige klanten geldt een latency kleiner dan 1 ms. De grote meerderheid (> 60%) van multi-tenant datacenters in NL is gevestigd in de regio Amsterdam (zie figuur 6) geclusterd op de locaties Watergraafsmeer. Westelijk Havengebied. Amsterdam Science Park. Zuid-Oost en Schiphol Rijk.

Typologie III: Regionale datacenters

Karakteristiek: klein tot middelgroot (500 – 5.000 m2). gering stroomverbruik (< 2 MW). meerdere zakelijke gebruikers uit de regio. klein verzorgingsgebied. Huidige trends laten een verhoging zien naar een stroomverbruik van 2-15 MW. Vaak zijn ook hier meerdere vormen van service en beheer. maar ook specialisatie komt voor. Aantakking op een snel datanetwerk. betrouwbaar stroomnet en aansluiting in de middenspanningsring is nodig. maar de specificaties zijn minder complex. Een energienet is opgebouwd uit Middenspanningskabels (10 kV of 20 kV). Elke grote klantaansluiting of voedingspunt krijgt van 2 kanten voeding. Door de Middenspanningskabels in een ring te leggen en hierin de voedingspunten en grote afnemers op te nemen. creëer je in feite een situatie dat je altijd. via een andere route. de stroom om kunt leiden binnen deze ring. In heel Nederland komen dergelijke regionale datacenters voor. te meer daar steeds meer organisaties afhankelijk zijn van internet/online dienstverlening en hun kritische bedrijfsprocessen laten draaien bij (externe) datacenters. Meestal zijn de regionale datacenters gelegen in (kleine) steden of regionale centra.

Figuur 3. Datacenters en Colocation hubs in Nederland

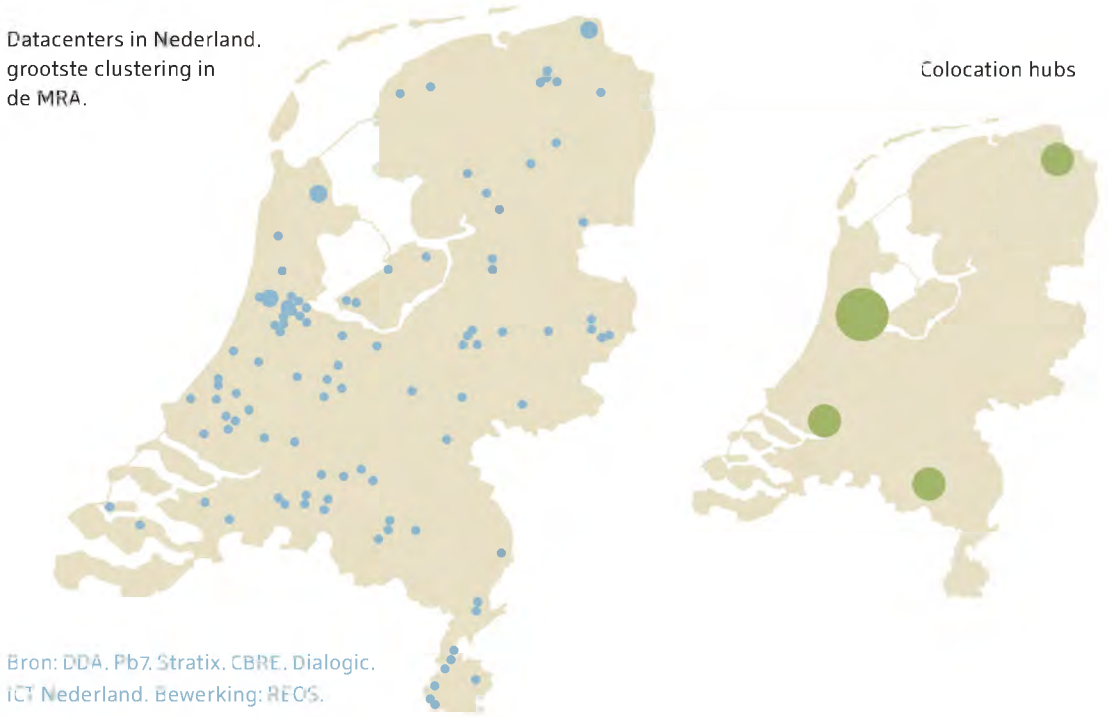

Bron: DDA, Pb7, Stratix, CBRE, Dialogic, ICT Nederland. Bewerking: REOS.

Figuur 4. Figuur. Marktaandeel in MW van de top 4 in Europa (FLAP)

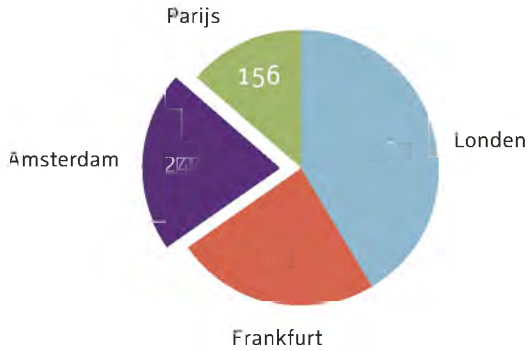

Figuur 5. Marktomvang datacenters in regio Amsterdam (in kW)

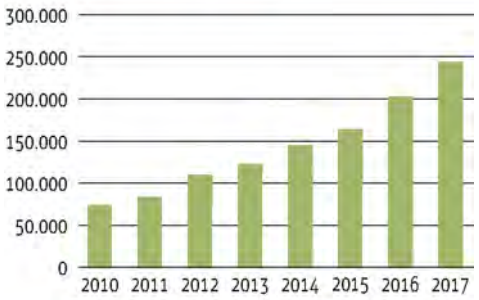

Bron: CBRE Research

Figuur 6. Multitenant datacentra vloeroppervlak (netto. % van NL totaal oppervlak)

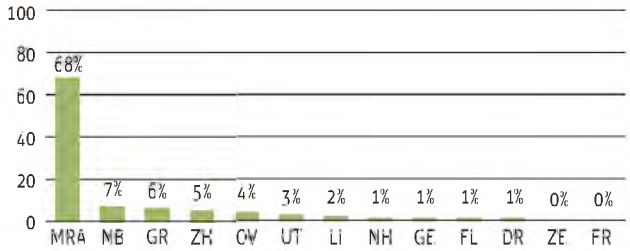

Bron: uit Stratix / samengesteld door Pb7 Research, in opdracht van Dutch Data Center Association.

2.2 Maatschappelijke en economische impact

Voor de digitalisering van de maatschappij en ons dagelijks leven, en de digitale economie is een goede digitale infrastructuur noodzakelijk. Essentieel onderdeel van deze digitale infrastructuur zijn de datacenters. Datacenters hebben daarmee niet alleen een maatschappelijk belang maar hebben ook een directe en indirecte economische impact op hun omgeving. De grootte van deze economische impact is echter moeilijk aan te tonen omdat de sector nog relatief jong is.

Directe effecten zijn de uitgaven in de regio, te denken valt aan het bouwen van de faciliteiten, installatie en bekabeling. Indirecte effecten zijn effecten in de waardeketen, zoals uitgaven van de leveranciers en inhuur van werknemers tijdens de bouw en exploitatie. Inducerende effecten waaronder de uitgaven van werknemers die hun salaris gebruiken voor woonruimte en services.[2]

In 2014 raamde Deloitte het economisch belang van het hart van de digitale sector in Nederland: de housing en hosting sector. Het ging om een directe werkgelegenheid van 7.600 fte, een omzet van €1,2 mld. en een jaarlijkse investering van bijna €400 mln. Het indirecte effect van de sector werd geschat op 5.200 fte en het inductie effect op nog eens 6.500 fte. De totale werkgelegenheid komt dan op bijna 20.000 fte met een jaarlijkse groeiprognose van 8%. Hetzelfde Deloitte probeert ook het economisch belang van de gehele ICT-sector te duiden. Indien alle internetactiviteiten, telecom en toeleverende bedrijven worden meegerekend, komt men op €39 mld. voor heel NL met een jaarlijkse groei van 9%.

Volgens het CBS[3] vertegenwoordigt de ICT-sector 4,4% van de Nederlandse economie.

Stratix[4] stelt dat de economische impact is gerelateerd aan de secundaire werkgelegenheid (agglomeratiekracht - draaipunt van de digitale economie) en daarmee het in huis hebben van capabilities die een randvoorwaarde zijn voor een banenmotor. Door andere partijen wordt er gesproken over een multiplieffect van banen omdat het gaat om een innovatierijke sector. De economische impact van de investeringen van Google in de Eemshaven is berekend op 200 mln. per jaar in de periode 2014-2017 en 700 directe banen en 2.200 banen in totaal per jaar. Hier komt het effect van de naamsbekendheid van Google op investeringen van andere bedrijven nog bovenop.

2.3 Beleidsambities

Nederlandse Digitaliseringsstrategie
Juni 2018 publiceerde het kabinet de kabinetsbrede Nederlandse Digitaliseringsstrategie. Hierin staat de ambitie dat Nederland digitaal koploper wordt van Europa. Nederland wordt benoemd als digitale toegangspoort tot Europa en een belangrijke datahub, waar de aanwezigheid van datacenters voor aan de basis ligt.

Actieplan Digitale connectiviteit
Het Actieplan Digitale connectiviteit dat werd gepubliceerd als uitwerking van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie constateert dat de digitale transformatie hoogwaardige digitale connectiviteit vereist, die meegroeit met de behoeften van de samenleving en de economie. Voor de verwachte

2) Economic Impact Study. Digital Gateway to Europe.

3) ICT, kennis en economie. CBS 2018

4) Toekomstscenario's datacentra MRA, juni 2018.

exponentiële groei in de bandbreedte van 2016 tot 2026 worden naast de hoge eisen aan de beschikbaarheid en snelheid van internetaansluitingen. backbones. knooppunten en infrastructurele clouds. specifiek datacenters genoemd.

Nationale omgevingsvisie (NOVI)

in het Kabinetsperspectief NOVI van 5 oktober 2018 wordt ondermeer als nationaal belang genoemd: 'ontwikkelruimte voor een kwalitatief hoogwaardige digitale connectiviteit'. in 2019 komt de NOVI uit. het nationale ruimtelijke kader voor onder andere de ontwikkeling van nieuwe datacenter(cluster)s.

Klimaatakkoord

De energietransitie heeft veel ruimte nodig en daarvoor zijn in het Ontwerp van het Klimaatakkoord[5] ruimtelijke principes benoemd die voortkomen uit de Nationale Omgevingsvisie. of inrichtingsprincipes die hiervan zijn afgeleid. Zoals zuinig en meervoudig ruimtegebruik. vraag en aanbod dicht bij elkaar. aansluiten bij gebiedsspecifieke kenmerken en het meekoppelen en combineren van opgaven. Voor datacenters als grootverbruikers van energie. betekent het bij elkaar brengen van vraag en aanbod dat de vestiging van nieuwe datacenters in de nabijheid van opweklocaties van duurzame energie wordt gerealiseerd. Ook kan gedacht worden aan strengere duurzaamheidseisen voor nieuwe datacenters zoals het plaatsen van zonnepanelen op daken en gevels. verlaagd energieverbruik e.d.

5) December 2018

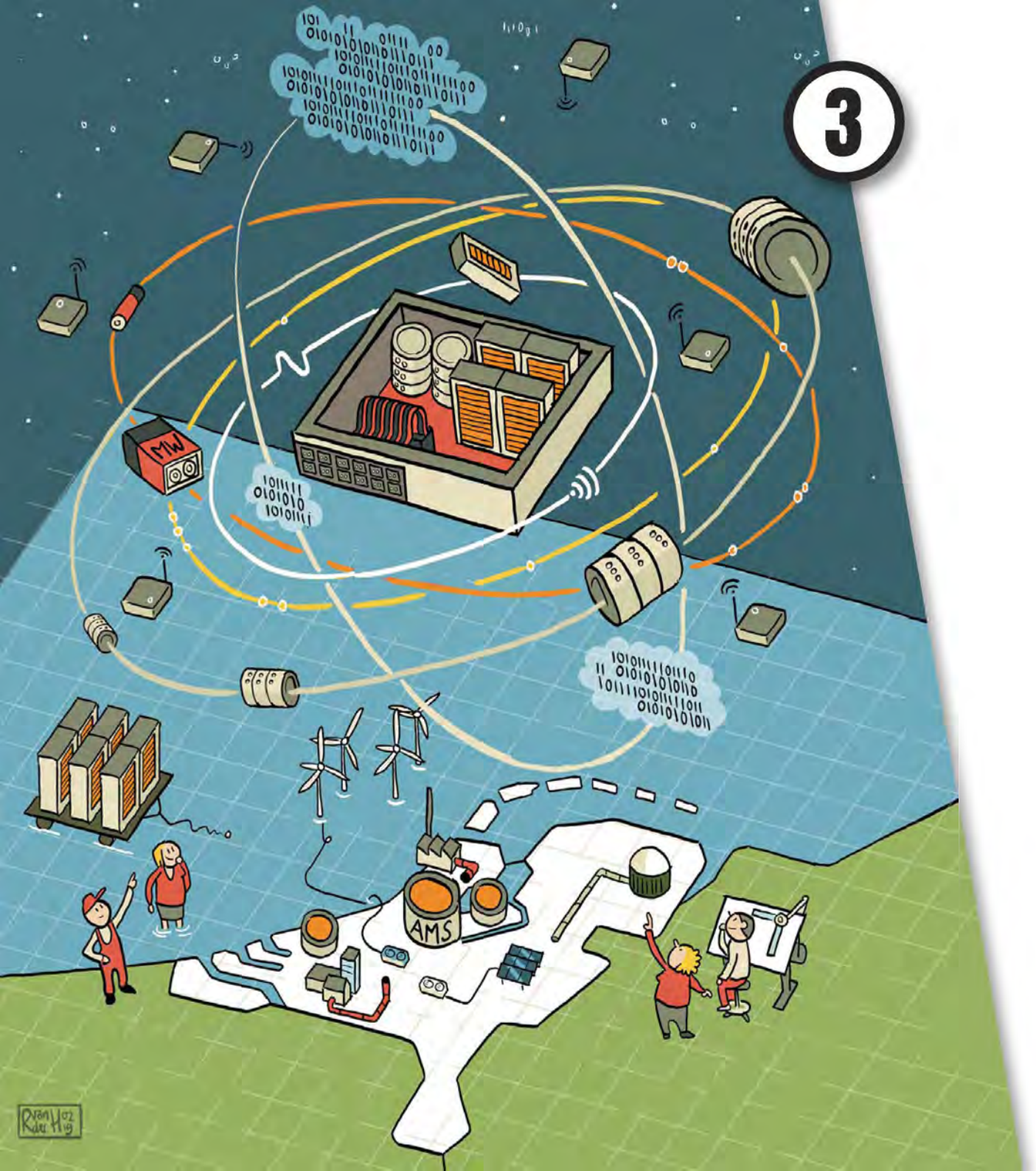

Ontwikkelingen

‘Voorspellen is moeilijk, vooral als het de toekomst betreft.’ Dit geldt des te sterker voor ICT en als afgeleide hiervan de ontwikkeling van datacenters. Nieuwe ontwikkelingen, trendbreuken en disruptie liggen altijd op de loer. Tot die tijd werken we met trends. De belangrijkste ontwikkelingen waarvan we nu verwachten dat ze van invloed kunnen zijn op de groei van datacenters, de positie van Nederland als vestigingsplaats en de ruimtelijke inpassing van deze groei, komen hieronder kort aan de orde. De scope is 2030, met een voorzichtige blik richting 2050.

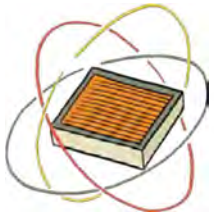

3.1 Positie en rol datacenters

De datacentersector is niet meer weg te denken uit de digitale economie. Het groeiend gebruik van de cloud staat garant voor een strategische positie in de keten van data- en informatieoverdracht. Er zijn nauwelijks ontwikkelingen die deze positie zouden kunnen ondermijnen. Wel zijn er verschillende opties denkbaar hoe de verdere groei en de technische lay-out gestalte zouden kunnen krijgen. Dan komen begrippen als edge computing, managed cloud services, gelijkstroomracks, 5G, immersion cooling, fotonica (optische geleiding) en zelfs quantum-internet voorbij. Bij de meeste van deze ontwikkelingen blijft het fenomeen van het datacenter fier overeind of is de ontwikkeling nog zo ongewis dat hierover geen uitspraak valt te doen. Al met al is het datacenter een blijvertje die we verstandig willen faciliteren.

Conclusie:

- Datacenters zijn de komende 20 jaar niet weg te denken uit het digitaal-economische straatbeeld.

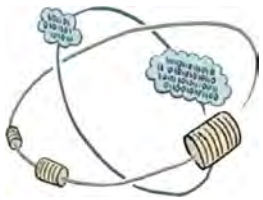

3.2 Groei datagebruik en datacenters

In de ICT zien we een exponentiële ontwikkeling als het gaat om dataopslag, -verwerking en -overdracht, zowel ten aanzien van prijs, snelheid als grootte. Dialogic en TNO[6] veronderstellen dat toekomstige technologische ontwikkelingen (DNA-, optical- of quantumcomputing) zich zullen voegen naar dit patroon.

De opname van nieuwe datacenter capaciteit is de afgelopen 10 jaar enorm geweest. Groeipercentages van 10% of meer (met uitschieters in 2012 en 2016) waren eerder regel dan uitzondering. Ook nu zijn de verwachtingen nog steeds hooggespannen. Volgens de DDA houdt de groei de komende jaren zeker aan. Uit diverse studies blijkt dat de vraag naar digitale connectiviteit en de gemiddelde gevraagde bandbreedte bij consumenten exponentieel blijft toenemen, zowel downstream als upstream. De ontwikkeling in zakelijk gebruik houdt verband met clouddiensten, nieuwe businessmodellen en de algehele digitale transformatie in de verschillende economische sectoren. Uit de Dutch Datacenter Index (een initiatief van Pb7 en Datacenter works) blijkt de groei van datacenters in de periode 2015-2018 vooral toe te schrijven aan de multi-tenant datacenters. Equinix, een belangrijke marktpartij, zegt hierover: "Groei in datacenters en clustering is nog steeds enorm. De groten worden groter en professioneler en klanten kiezen tegenwoordig op basis van wereldwijde aanwezigheid en reputatie. De tijd dat je in een lege loods een datacenter kon beginnen is achter ons." Zij verwachten een groei van 20-35% bij grote partijen.

De kwestie van datasoevereiniteit is maatschappelijk relevant en kan van invloed zijn op de groei in Nederland. Datasoevereiniteit betekent dat data onderdeel is van de wetten en regelgeving van het land waarin de data wordt/is verzameld. Dit raakt sterk aan data veiligheid, cloud computing en technische soevereiniteit. Wie is eigenaar, wie beheert en wie beslist over de data? In de EU geldt de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) waarmee in Nederland (en andere EU-landen) gevestigde datacenters onder de werking van deze verordening vallen. Het bestaan van deze verordening bevordert transparantie en digitaal vertrouwen. In combinatie met het financieel-politiek stabiele klimaat in Nederland is dat een pullfactor die er

6) De toekomst van digitale connectiviteit in Nederland, 2016

toedoet. Aan de andere kant zijn er ICT-bedrijven die weinig gecharmeerd zijn van overheidsregulering. zeker als dit tussen landen en continenten verschilt. Wat de impact van een eventuele (harde) Brexit op datacenters in Nederland zal zijn. is niet eenduidig. Datzelfde geldt voor het effect van de huidige situatie rond datasoevereiniteit. Mogelijk dat een (tijdelijk) effect ontstaat waarbij de voorkeur wordt gegeven aan bekende Nederlandse contractpartijen en/of regionaal bekende datacenters.

De kwantificering van de groei in volume datacenters in Nederland wordt sterk bepaald door deze Europese conjunctuur en het internationaal vertrouwen in Nederland. Globalisering en internationaal vertrouwen is doorgaans de combinatie om te komen tot een verdere groei van de internationale handel en de Nederlandse economie. Het WLO scenario[7] 'hoog' gaat hier vanuit. resulterend in een jaarlijkse groei van 2%. De open economie van Nederland blijft – ondanks een Brexit in welke vorm dan ook - profiteren van het vrij verkeer van personen. goederen en data. In het WLO scenario 'laag' zijn er meer geopolitieke spanningen en is er minder internationaal vertrouwen. Het is moeilijker internationaal afspraken te maken en daar heeft Nederland als onderdeel van de EU mee te maken in relatie tot het Verenigd Koninkrijk. de Verenigde Staten en China. Daarbij zou je in dit scenario ook kunnen denken aan een afnemend digitaal vertrouwen als gevolg van DDOS-aanvallen. oneigenlijk gebruik van (persoonlijke) data. bewuste manipulatie van sociale media en tekortschietende regelgeving ten aanzien van privacy. Het scenario 'laag' leidt tot circa 1% jaarlijkse economische groei maar heeft indien gepaard gaand met laag digitaal vertrouwen een significant effect op de groei van datacenters in Nederland.

Stratix hanteert in het onderzoek voor de MRA als uitersten in het speelveld een groei van circa 250.000 m² nu naar 350.000 (scenario 'delete facebook') tot circa 1 mln. m² (scenario 'Amsterdam datah(e)aven') voor de MRA-regio. mede afhankelijk van de beschikbaarheid van stroom. Daarmee zou de groei tussen 40% en 300% komen te liggen. Uitgaande van een vloeroppervlak van bijna 600.000 m² in Nederland betekent dit een volume van grofweg 0.8 tot 1.8 mln. m² in 2030.

Conclusie:

- De vraag naar digitale connectiviteit bij consumenten en bedrijven neemt verder toe. De digitale transformatie moet in veel sectoren nog volwassen worden. Dit leidt tot exponentiele groei in dataverkeer en sterke groei in datacenters.
- Meerdere scenario's voor de groei van datacenters zijn denkbaar. in het meest pessimistische scenario (WLO laag. weinig digitaal vertrouwen. tekort aan energie) moet uitgegaan worden van een groei van circa 40% tot 2030. In het meest optimistische scenario (WLO hoog. digitaal vertrouwen. voldoende stroom ter plaatse) kan gedacht worden aan een groei tot 300% in 2030 verdeeld over alle typen van datacenters. Voor 2030 houden we rekening met een totaal volume van 0.8 tot 1.8 mln. m².

3.3 Digitale connectiviteit

Hoe de groei van datacenters zich ruimtelijk zal voltrekken is nog niet zo zeker. Co-locatie datacenters vestigen zich vaak in clusters. Dat is duidelijk te zien in de MRA. De oriëntatie is duidelijk gericht op de nabijheid bij AMS-IX en de grootstedelijkheid van Amsterdam. Als kloppend hart van de datacen-

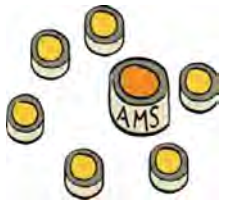

7) PBL/CPB. 2015. WLO Nederland in 2030 en 2050

tersector zal hier altijd de voorkeur naar uit blijven gaan. De latency luistert nauw en hoe verder van het epicentrum van het internetknooppunt. hoe minder aantrekkelijk voor het palet van internationaal opererende klanten. Op grotere afstand kunnen de connectiviteitskosten toenemen. De vraag is waar de grens van het invloedsgebied precies ligt.

De beschikbaarheid van goede digitale connectiviteit bepaalt de mate waarin investeringen in backbones en glasvezel noodzakelijk zijn. Voor internationale datahubs bestaan een aantal gradaties voor samenwerking tussen digitale applicaties. Tot 10 km fiber lengte voor low latency verkeer. tot 40/50 km fiberlengte voor IT-verkeer. tot 80 km voor verkeer met medium latency. Hierbij wordt uitgegaan van de fiberlengte. wat een halvering van de absolute lengte kan betekenen. respectievelijk 5 km. 20/25 km en 40 km.

De hyper-scales in Nederland vestigden zich aanvankelijk solitair. maar ook hier lijkt enige clustering gaande. Google en Microsoft breiden hun volume (in m^2 grond en m^2 datavloer) gestaag uit. Mogelijk dat Middenmeer en Eemshaven tot echte campussen zullen uitgroeien. Een partij als Apple is aan Nederland voorbijgegaan. maar het is niet ondenkbaar dat een Chinese partij stappen zet tot een Europese foothold in Nederland.

De regionale datacenters richten zich op een andere deelmarkt en hanteren andere vestigingseisen. Zo zijn op enkele plaatsen dedicated datacenters neergezet door grote regionale webhostingpartijen en bedrijven die zich op de regionale zakelijke markt specialiseren. Enkele datacenters zijn gebouwd door Europese backbone operators langs hun eigen netwerk (bijvoorbeeld COLT in Roosendaal).

Nederland beschikt met AMS-IX over een internet exchange van wereldklasse. gelegen onder groot Amsterdam. Het aantal verbonden leden bedraagt 825 en het (gemiddeld) dagelijks verkeer is 3.5 Tb/s en het dagelijks piekverkeer is meer dan 5 Tb/s. Daarmee bekleedt AMS-IX al jaren een toppositie in Europa en de wereld. De nabijheid van een dergelijke superrotonde voor data is een unique selling point van de MRA en zelfs van Nederland als geheel. Daarnaast beschikt Nederland over een alternatief in de vorm van NL-IX met 650 leden en een gemiddeld dagelijks verkeer van 1.7 Tb/s. Tot slot zijn er internet exchange points van meer regionaal belang zoals G-IX. R-IX. EFX en NDX. Door goede verbindingen over land en door zee is er connectiviteit met andere Europese exchange points als DE-CIX (Frankfurt) en LINX (Londen).

De hoeveelheid data die door de IX-points gaat. groeit nog steeds. hoewel de groei lijkt af te vlakken. De grote IX-points versterken hun positie door uitbreiding van hun dienstenpakket. vorming van (virtuele) satellietpunten en bijzondere communities. Daar staan diverse regionale initiatieven tegenover die de drempel voor tal van bedrijven verlagen maar niet per se een internationale aantrekkingskracht vertegenwoordigen. Het effect van alternatieve IP-connect modellen mag niet onvermeld blijven. Zo zien we dat grote spelers als Netflix. Google. Amazon en Youtube in toenemende mate gebruik maken van deep caching waarbij devices en servers dichter bij de klant (bv. wijkcentrales) geplaatst worden. Dit effect wordt versterkt door de sterke consolidatie in de Nederlandse telecommarkt voor consumenten. waar de dominante partijen in toenemende mate rechtstreeks zaken doen met deze grote verkeersbronnen. Daarbij gaat verkeer niet meer via de internet exchanges.

Andere partijen bevorderen een distributed internet exchange tussen eigen datacenters. Dit verklaart mede waarom de groei in dataverkeer via AMS-IX achterblijft bij de verwachting. Voor directe verbindingen en private peering geldt een afstand van 10 km vaak als maximum in verband met speciaal benodigde aansluitingen. Dit bevordert de cluster- en campusvorming.
Voor datacenters in Nederland hoeft de achterblijvende groei van AMS-IX geen negatieve ontwikkeling te zijn. Het palet aan mogelijkheden wordt ruimer en aantrekkelijker, zeker als een nieuw datacentercluster op zowel AMS-IX als een andere internet exchange (zoals DE-DIX in Frankfurt) aangesloten is. Voor grote multi-tenant datacenters met low latency eisen zal AMS-IX echter een factor van belang blijven.

Een vaak genoemde ontwikkeling is edge computing. De netwerkedge verwijst naar het uiterste punt van het netwerk, de klanten. Edge computing is de dataverwerking dat op de apparaten aan de rand van het netwerk (dichtbij de klant) wordt uitgevoerd. Specifiek gaat het dan tegenwoordig meestal over IoT-apparaten (Internet of Things) die sensorinformatie niet in ruwe vorm naar de cloud versturen, maar de telemetrie op het apparaat zelf verwerken. Dit kan grote netwerkgevolgen hebben. Dichter bij de bron verwerken betekent minder verkeer van ruwe data naar de centrale opslag, de cloud. Bij Intelligente Transport Systemen (ITS) worden diverse technische mogelijkheden (meestal inclusief 5G) getest. Vanwege de hoge benodigde responstijd wordt verwacht dat meer verwerking zal plaatsvinden in het voertuig of in de devices langs het transportnetwerk. Dit zou de groei van meer regionale datacenters of zelfs lokale units dicht bij de klant kunnen betekenen. Deskundigen zijn het nog niet eens over welke ontwikkeling het meest waarschijnlijk is. Nu al zijn clusters datacenters voor onderzoek bij universiteitssteden in Groningen, Enschede, Eindhoven en Rotterdam zichtbaar, maar ze vallen in het niet bij het cluster rond Amsterdam.

Signalen dat een (grotere) groei in regionale datacenters valt te verwachten, zijn nog niet terug te vinden in de statistieken. Hun aandeel is stabiel.

Conclusie:

- Zelfs bij afvlakkende groei van de hoeveelheid dataverkeer via AMS-IX blijven de aanwezigheid van AMS-IX, NL-IX, bestaande datacenterclusters en het ecosysteem van de MRA grote pullfactoren voor verdere clustervorming in de MRA. Ontwikkelingen als deep caching en distributed internet exchange bevorderen schaalvergroting en campusvorming in de MRA en de Hyper-scalelocaties.
- Edge computing zou een verdere verschuiving in de richting van decentrale dataopslag en -verwerking kunnen betekenen en daarmee een impuls geven aan regionale datacenters of zelfs een nieuwe categorie 'edge-datacenters'. Dit zou wellicht een kleine verschuiving van de groei van grote, centraal gelegen datacenters naar meer regionale en lokale units kunnen betekenen.

3.4 Energiegebruik datacenters

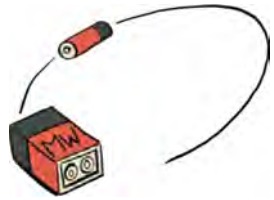

Toekomstige technologische ontwikkelingen als gelijkstroomracks, immersion cooling, fotonica en quantuminternet zijn al genoemd. Fotonica en quantumcomputing kunnen vergaande effecten hebben in het stroomverbruik van computers. Deze technologische ontwikkelingen in de

ICT gaan snel maar niet zo snel dat het grote en toenemende energieverbruik binnen 20 jaar ingrijpend zal wijzigen. Hoewel fotonica binnen computers nu al (partieel) mogelijk is (en hierdoor tot 90% energiebesparing gerealiseerd kan worden), zal de grootschalige commerciële toepassing nog minimaal 15-20 jaar duren. In de ruimtelijke strategie voor 2030 kan daarom geen rekening gehouden worden met deze ontwikkeling. Voor 2050 ligt dit anders. Kleinere effecten in het energieverbruik zijn wel te verwachten. Ook de datacenters werken aan terugdringing van het stroomverbruik, dit is immers een kostenpost voor de sector. Dat gebeurt vooral door efficiency te zoeken in koeling, verlichting, ontwerp en randapparatuur. De power usage effectiveness (PUE) is een indicatie hoe een datacenter met zijn stroomverbruik omgaat. De PUE vergelijkt het totale stroomgebruik met het stroomgebruik voor de serverapparatuur. Hoe dichter bij de 1, hoe beter. Inmiddels is de PUE van een modern datacenter gedaald richting de 1.15 of lager. Ondanks deze besparing is de verwachting voor de komende jaren dat het totale stroomverbruik zal groeien omdat de groei van de sector groter is dan de energiebesparing die logischerwijs in het verschiet ligt.

Conclusie:

- Datacenters zijn grootverbruikers van energie (stroom). rigoureuze wijziging hierin valt de komende 20 jaar niet te verwachten. Het totaal benodigd vermogen van 1.3 GW zou kunnen groeien naar 1.8 tot meer dan 3.5 GW in 2030, afhankelijk van de verwachte groei in datavloeroppervlak.

3.5 Energienetwerk

De netbeheerders hebben de afgelopen jaren de vestiging en groei van datacenters goed gefaciliteerd. Niettemin is er een tempoverschil waarin marktpartijen willen ontwikkelen en netbeheerders hierin kunnen faciliteren (zie BOX 1). Ook worden de netbeheerders met de energietransitie (duurzame opwekking, gasloos, all electric, etc.) voor een grote opgave gesteld. De verwachting is dat in ieder geval in de MRA, maar wellicht ook elders, hierdoor knelpunten zullen ontstaan. Aan de andere kant zijn er delen van Nederland waar de opwekking van duurzame energie (bv. wind op land) de vestiging van een middelgroot datacenter per direct mogelijk maakt. Een structurele ruimtelijke planning waarbij de duurzame opwekking en de beschikbare capaciteit van het elektriciteitsnetwerk in ogenschouw wordt genomen, zorgt voor snellere en efficiëntere dienstverlening ten aanzien van datacenters.

Onder de noemer van het Klimaatakkoord worden afspraken voorbereid over de opwekking en het gebruik van duurzame energie. Om de verplaatsing van energie over grote afstanden te voorkomen, waarmee grote investeringen, grote ruimtelijke impact en energieverliezen worden voorkomen, is het beter om datacenters zo dicht mogelijk bij de bron te faciliteren en dus bijvoorbeeld bij de aanlandingspunten van windenergie op zee, wind op land of grote 'zonlocaties'.

Naast het bij elkaar brengen van vraag en aanbod is er voldoende capaciteit nodig op het netwerk en moet er fysieke ruimte zijn om een onderstation te bouwen. Hiervoor zou er een koppeling moeten komen bij gemeenten bij het maken

van omgevingsplannen. Als men gebieden bestemmingstechnisch geschikt wil maken voor vestiging van datacenters. moet hier ook voldoende ruimte gereserveerd worden voor de energie-infrastructuur. Ter illustratie: Kabels/circuits moeten een halve meter uit elkaar liggen. Voor transport van elke 10 MW op 10 kV is 1 circuit van 3 kabels nodig. Een onderstation van 400 MW heeft een ruimtebeslag van 6 ha. In de huidige wetgeving lopen netbeheerders er daarnaast tegenaan dat zij pas investeringen in het net en in onderstations mogen doen wanneer zij voldoende zekerheid hebben dat de gecreëerde capaciteit daadwerkelijk wordt afgenomen. Daarbij komt dat TenneT voor dergelijke ontwikkelingen 12 jaar moet rekenen en regionale netbeheerders als Alliander en Stedin 7 jaar. t.o.v. de ontwikkeling van datacenters die slechts enkele jaren vraagt.

Voor dit laatste lijkt een oplossing gezocht te worden in het Klimaatakkoord: "De Rijksoverheid doet samen met de netbeheerders en marktpartijen een voorstel voor het aanpassen van het wettelijk kader voor de termijnen van het realiseren van een aansluiting."[8]

De Regionale Energiestrategieën (RES) is een instrument om te komen tot regionaal gedragen keuzen voor de opwekking van duurzame elektriciteit. de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur. Daarmee geeft de regio. bestaande uit gemeenten. provincie en waterschap(pen) invulling aan de afspraken uit het Klimaatakkoord zoals deze gemaakt zijn aan de sectortafels voor Elektriciteit en Gebouwde omgeving. De RESsen die in 30 gebieden opgesteld gaan worden. brengen enerzijds de behoefte aan elektriciteit en warmte in beeld (nu. in 2030 en in 2050) en anderzijds de wijze waarop in deze behoefte aan elektriciteit en warmte kan worden voorzien. Vestiging van een datacenter (of meerdere datacenters) heeft tot gevolg dat de behoefte aan elektriciteit in de regio toeneemt en er (wellicht) meer opwekeenheden voor elektriciteit moeten komen. En mogelijk moet het elektriciteitsnetwerk worden uitgebreid of versterkt. moeten er meer mogelijkheden voor opslag komen en biedt het kansen voor een lage temperatuur warmtenet.

Conclusie:

- Het energienetwerk is een kritische succesfactor voor de verdere groei van datacenters. Voor een goede ruimtelijke strategie is een onderlegger van het energienetwerk nu en in de toekomst (groeipad naar 2030) noodzakelijk. In de uitwerking van het Klimaatakkoord en de RESsen moet rekening gehouden worden met de datacentersector zodat vraag en aanbod naar duurzame energie op elkaar kan worden afgestemd. De effecten van de energietransitie op het elektriciteitsnetwerk mogen niet onderschat worden.
- Netbeheerders willen anticiperen op een voor de toekomst gewenst energienet. Met de Autoriteit Consument & Markt en de netbeheerders wordt overlegd welke oplossing passend is voor tijdig investeren en of de regelgeving daarvoor gewijzigd moet worden.

8) Ontwerp van het Klimaatakkoord. december 2018

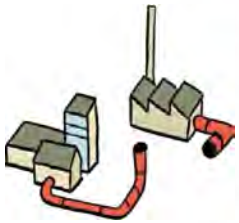

3.6 Warmte

Datacenters verbruiken stroom die grotendeels wordt omgezet in warmte. Deze warmte blijft nu nog vaak onbenut. De datacentersector heeft haar restwarmte gratis aangeboden. Deze lage temperatuur restwarmte is uitermate geschikt voor het verwarmen van zwembaden. kassen. huizen en kantoren.

Figuur 7. Warmtenette Amsterdam en Almere..

Bron: NUON.

Een van de opgaven uit het klimaatakkoord is ervoor zorgen dat de gebouwde omgeving van het aardgas af gaat c.q. woningen en andere gebouwen worden voorzien van andere vormen van warmte dan via het aardgas. Het benutten van restwarmte wordt daarmee steeds relevanter.

In Nederland zijn op verschillende schaalniveaus warmtenetwerken in bedrijf (zie figuren 7 en 8). Zo is in Rotterdam (Zuid) een netwerk stadsverwarming actief dat in samenwerking met andere partijen opgeschaald kan worden naar een regionaal (Greenport-Mainport) warmtenet. Hiervoor zijn nog forse investeringen in het netwerk nodig. Ook in grote steden als Amsterdam. Almere. Den Haag. Utrecht. Eindhoven en vele andere steden bestaan netwerken stadsverwarming (in ontwikkeling).

Figuur 8. Huidig en gepland warmtenetwerk Mainport Greenport.

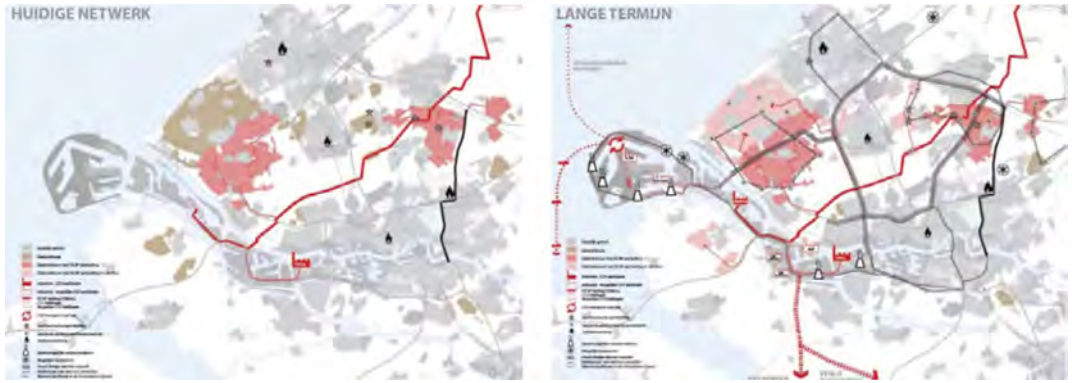

Bron: ZAUD. Zandbelt Architecture Urbanism & Design.

Warmtenetten voor lage temperatuur warmte komen echter nog niet zoveel voor en vragen om investeringen. Restwarmte van datacenters kan samen met restwarmte uit andere bronnen (bv. industrie) zorgen voor stabiele warmtelevering en kan de exploitatie van een warmtenet helpen rendabel te maken. Voor de locatiekeuze van nieuwe datacenter(cluster)s kan op restwarmte gebruik worden voorgesorteerd door de vestiging nabij stedelijk gebied. Zelfs als

Het potentieel is enorm

De potentie van datacenters als leverancier van warmte aan het stedelijk gebied is groot. In theorie kunnen 1 miljoen huishoudens van warmte worden voorzien. Hiervoor is nog veel nodig, zoals de ontwikkeling van warmtenetwerken waar meerdere bronnen – zoals datacenters - op worden aangesloten. Maar ook de regelgeving kan een obstakel zijn. In 2020 wordt de EPC (energie prestatie coefficient) norm als maat voor duurzame gebouwen vervangen door BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw), gebaseerd op EU-regelgeving. De restwarmte van de met groene stroom opgewekte energie telt dan niet mee als hernieuwbare energie. En dat is een rem op hergebruik van restwarmte van datacenters. Op 9 november 2018 heeft een grote meerderheid van de Tweede Kamer een motie aangenomen (TK vergaderjaar 2018-2019, 35000 XIII, nr 42, motie Sienot c.s.) om hiervoor in Europees verband aandacht te vragen.

Warmtelevering via datacenters is al realiteit

Op kleine schaal vindt al uitkoppeling van (rest)warmte van datacenters plaats in Nederland. Op de High Tech Campus van Eindhoven levert NLDC warmte voor de verwarming van alle gebouwen op de Campus. In Aalsmeer experimenteert de gemeente samen met NLDC in de warmtevoorziening van een zwembad, een sporthal en woningen. Het kan dus allang maar vergt inzet van meerdere partijen. Voor een succesvolle opschaling helpt een gezamenlijke ruimtelijke benadering van locaties voor datacenters en de aanleg van warmtenetwerken.

Figuur 9: datacenter als leverancier van (duurzame) warmte

Bron: Greenvis / DDA.

200

Ruim 200 grote commerciële datacenters in NL.

15%

Dat is een groei van 15% in de laatste 7 jaar.

1.300 MW

Ze verbruiken 1.300 MW aan stroom (die wordt bijna geheel omgezet in restwarmte).

1.000.000

Dat is genoeg om 1 miljoen huishoudens te verwarmen.

600 KT CO_2

Als die geen gas gebruiken, dan besparen we 600 KT CO_2 uitstoot.

64%

64% van de DDA deelnemers hergebruikt restwarmte.

rekening wordt gehouden met zuinigere en kleinere computers/servers op lange termijn, blijft de datacentersector een belangrijke bron van warmte door de gelijktijdig verwachte toename van het aantal servers in deze datacenters.

Het is mogelijk om de lage temperatuur restwarmte met warmtepompen op te waarderen, maar dit kost extra stroom. Andere mogelijkheid is om te onderzoeken hoe datacenters hoge temperatuur restwarmte kunnen leveren (bv. naar Zweeds model) waardoor het een hoogwaardig product wordt.

Datacenters hebben koeling nodig. Hiervoor worden meerdere technieken gebruikt. Het gebruik van grondwater (bodemenergie) of oppervlaktewater (aquathermie) is mogelijk. Dit kan van invloed zijn op de locatiekeuze. Verder moet er rekening mee worden gehouden dat warmtenetten energie gebruiken en daardoor invloed hebben op de belastbaarheid van energiekabels.

Als we in Nederland het potentieel warmte uit de datacentersector willen benutten zullen we de drempels hiervoor moeten wegnemen (zie figuur 9). Hiertoe hoort ook het nieuwe energielabel voor duurzame gebouwen vanaf 2020, BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw), dat is gebaseerd op EU-regelgeving. Nu nog telt de met groene stroom gecreëerde restwarmte voor datacenters niet mee als hernieuwbare energie. En dat is een rem op hergebruik van restwarmte van datacenters. Op 9 november 2018 heeft een grote meerderheid van de Tweede Kamer een motie aangenomen, die de regering oproept in Europees perspectief aandacht te vragen voor deze hiaat in de regelgeving.

Conclusie:

- Lokale en regionale warmtenetwerken gaan een steeds grotere rol spelen in de energie/warmtebehoefte in de energietransitie en regionale plannen (RES). Voor een goede ruimtelijke strategie is een goede onderlegger van het warmtenet nu en in de toekomst (groeipad 2030) noodzakelijk. Datacenters leveren nu al op kleine schaal warmte aan warmtenetwerken. De potentie van de gehele sector is groot. Hiervoor is het noodzakelijk dat met groene energie opgewekte warmte door datacenters meetelt als duurzaam in de BENG-norm.

3.7 Resilience

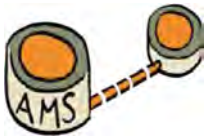

Als Nederland als datacenterland op de kaart wil blijven staan moet de basis stabiel en veerkrachtig zijn. Belangrijke factoren voor Nederland zijn het stabiele politiek-sociale klimaat en financieel-bestuurlijk kader. Op vragen waar (de) Nederland(se overheid) aandacht aan moet besteden om competitief te blijven worden vooral kennis/vaardigheden en innovatie genoemd (zie figuur...). Bij een gunstig ecosysteem voor datacenters hoort dus ook de beschikbaarheid van geschikt personeel. De huidige en toekomstige regionale arbeidsmarkt moet daarom meegenomen worden als ruimtelijke component.

Voor datacenters is de veiligheid eveneens essentieel, zowel fysiek als digitaal. Ook daar zullen het bedrijfsleven en de overheden de handen ineen moeten slaan. De clustering van datacenters zou in theorie kwetsbaar kunnen zijn. Naast de toekomstige edge computing, zou een drijvende kracht

achter regionale centra replicatie zijn, aldus een woordvoerder uit de sector. Bedrijven zouden bij grote applicaties voor klanten meerdere systemen willen laten draaien. Een derde intelligent systeem op afstand geldt dan als fall back om te monitoren en zo nodig bij te sturen als een subsysteem faalt. Daarnaast gaan steeds meer bedrijven hun dataverkeer outsourcen maar willen zij hun essentiële bedrijfsdata en IT niet neerzetten bij een grote partij op afstand (maximaal 30 minuten aanrijtijd).

Om als datacenterland veerkrachtig te blijven zou een back-up strategie denkbaar kunnen zijn. In Zuid-Holland wordt daarvoor door Innovation Quarter een propositie ontwikkeld. De gedachte is dat daar de energie-infrastructuur beschikbaar is en nieuwe datacenters hier goed aangetakt kunnen worden op digitale netwerken en warmtenetwerken. Zoals eerder geschetst kan voor bedrijven die minder hoge eisen stellen aan de latency naar internetknooppunten, hoeft deze grotere afstand tot AMS-IX geen probleem te zijn. Gedacht wordt aan afstanden van circa 50 km, waarmee in navolging van Flevoland, ook Zuid-Holland (en wellicht Middenmeer en de oostflank van Utrecht) als resilience-locaties in aanmerking komen.

Conclusie:

- Het verdient aanbeveling om de vorming van een nieuw cluster elders in overweging te nemen (mits marktpartijen willen investeren) naast het inzetten op lange termijn op nieuwe locaties in de MRA met bijbehorende infrastructuur. In een resilience-strategie zou voor een deel van de datacenters ook ruimte gevonden kunnen worden in Flevoland, Zuid-Holland (en wellicht de kop van Noord-Holland en de oostflank van Utrecht).

Figuur 10: Belangrijkste factoren voor Nederland om concurrerend te blijven.

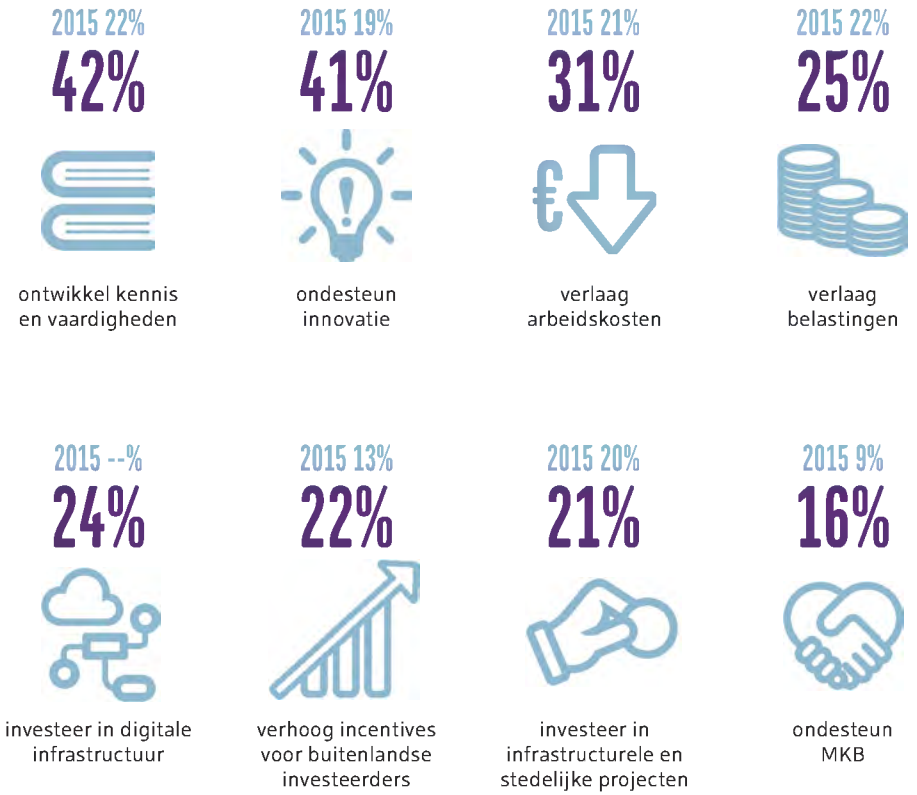

Bron: EY, Barometer Nederlands vestigingsklimaat 2016.

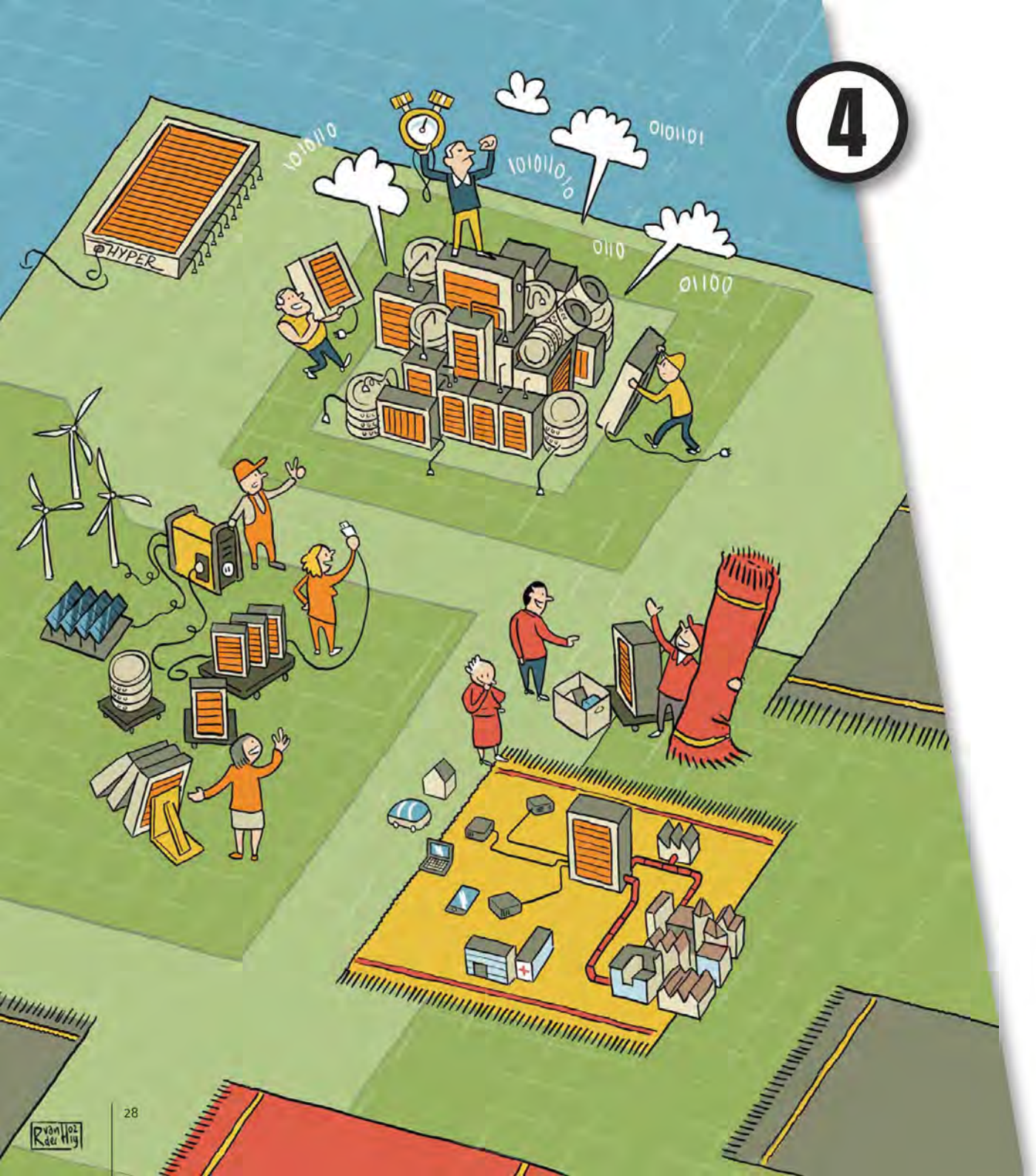

Richting geven aan een ruimtelijke strategie

In hoofdstuk drie zijn de meest relevante ontwikkelingen voor een ruimtelijke strategie beschreven. Al naar gelang welk gewicht wordt toegekend aan welke invalshoek, ontstaat een ander ruimtelijk toekomstperspectief met een daarbij passende verdeling van de groei van Hyperscales, multi-tenant datacenters en regionale datacenters in Nederland. Drie ruimtelijke scenario's worden onderscheiden om het speelveld in beeld te brengen (zie figuur 11). Het zijn mogelijke oplossingsrichtingen waarbij een set aan de hierboven geïdentificeerde ingrediënten meer of minder nadruk krijgen.

4.1 Geconcentreerd vooruit

In dit scenario wegen clustervorming, low latency, schaalvoordelen en digitale connectiviteit het zwaarst.

Door de nabijheid bij AMS-IX, Amsterdam als ICT-hoofdstad van Nederland en meerdere datacenter-clusters zet de clustering van grote multitenant datacenters in de MRA door. Om deze clustering te faciliteren moet er ruimte gezocht worden voor uitbreiding. Op korte termijn bieden Almere - Lelystad – Zeewolde - Dronten hiervoor goede mogelijkheden, op lange termijn wordt aan de westflank van Amsterdam en de aanlandingslocatie voor wind op zee een nieuw cluster gevormd. Om dit mogelijk te maken bouwen TenneT en Liander de benodigde energievoorziening op voorhand, met de nieuwe regelgeving n.a.v. het Klimaatakkoord. In provinciale en gemeentelijke omgevingsplannen wordt de benodigde ruimte voor deze datacenters en bijbehorende energie- en warmte-infrastructuur gereserveerd, inclusief uitbreidingsmogelijkheden in breedte en hoogte. Om optimaal gebruik te maken van de restwarmte wordt een lage temperatuur regionaal warmtenet aangelegd naar nieuwbouwlocaties en bedrijventerreinen waarmee een groot deel van de MRA kan worden bediend. De locaties Middenmeer en Eemshaven groeien uit tot grote hyper-scale campussen.

4.2 Resilience strategie

In dit scenario wegen resilience voordelen, gebundelde deconcentratie, medium latency en energiebeschikbaarheid zwaar mee.

Door de grote energievraag, de druk op de ruimte en de wens om de kwetsbaarheid te verkleinen, wordt een extra clusterlocatie voor datacenters buiten de MRA gezocht waar energie van zee aanlandt. De Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH) is hiervoor geschikt op 40/50 km afstand van AMS-IX. De groei van hyper-scales in Middenmeer en Eemshaven gaat door en Noord/Midden Limburg komt in beeld voor een nieuwe grote hyper-scale vanwege lage grondprijzen en het schakelpunt tussen data- en energienetwerken Nederland-Duitsland. De inzet op een resiliencelocatie biedt naast het ruimtelijke vraagstuk ook voordelen voor resilience in brede zin. Het nieuwe cluster is namelijk aangesloten op een ander energiecluster, ligt in een andere dijkring, aangesloten op DE-IX en door de fysieke afstand is de kans verkleind dat beide clusters getroffen worden door externe bedreigingen. Voor de ruimtelijke reserveringen in de provinciale en gemeentelijke omgevingsplannen zal kennisuitwisseling tussen de MRA en MRDH gestimuleerd worden. Beide regio's werken hierbij samen en in internationaal verband blijft de merknaam AMS (Amsterdam) leidend. Voor het gebruik van restwarmte kunnen de provincie Noord-Holland en Zuid-Holland een gezamenlijk plan ontwikkelen voor een warmterotonde voor lage temperatuur warmte waarvan ook de greenports profiteren.

Figuur 11. Drie mogelijke ruimtelijke scenario's

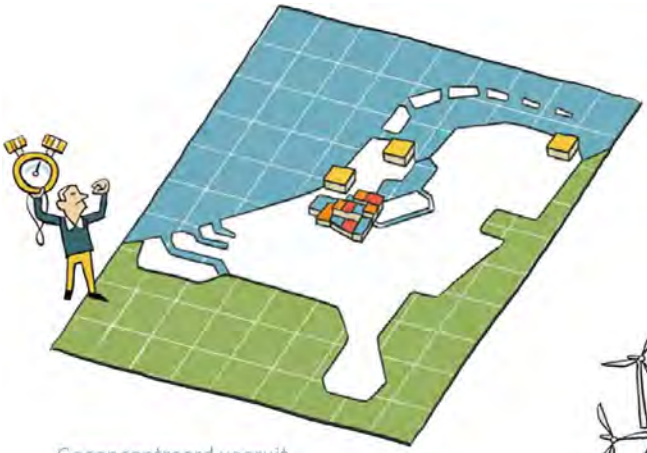

Geconcentreerd vooruit

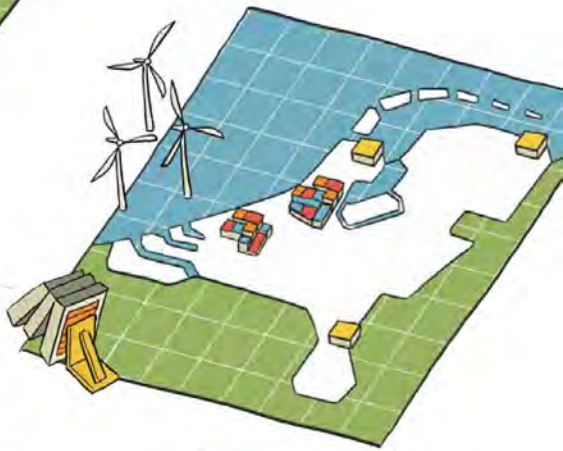

Resilience

Regio's op eigen kracht

4.3 Regio's op eigen kracht | spreiding | on the edge

In dit scenario wegen edge computing, digitaal vertrouwen, spreiding en (regionaal) restwarmtegebruik zwaar mee.

Om de verwachtingen rondom edge computing voor te zijn, tegemoet te komen aan digitaal vertrouwen (ons kent ons) en de duurzame energie- en ruimtevraag te spreiden, wordt op nationaal niveau een ruimtelijke spreiding van datacenters afgesproken waar decentraal invulling aan wordt gegeven. Grote steden als Rotterdam, Den Haag, Eindhoven, Utrecht, Zwolle, Arnhem-Nijmegen, Enschede en Groningen worden via de Nationale Omgevingsvisie geattendeerd op het belang om ruimte vrij te houden in de provinciale en gemeentelijke omgevingsplannen voor multi-tenant datacenters. Kosten worden gedrukt door zoveel mogelijk graafwerkzaamheden voor nieuwe energievoorzieningen te combineren met de uitrol van toekomstvaste datainfrastructuur. Er wordt fors ingezet op een marketingstrategie voor de vestiging van datacenters in 'groot Amsterdam', heel Nederland dus. Regionale energie opwek en restwarmte gebruik worden in de ontwikkeling van de RESsen optimaal geïntegreerd met datacenters. Ook in dit scenario komt naast Middenmeer en Eemshaven Midden/Noord Limburg in zicht voor een nieuwe hyper-scale door de goedkopere grond, het Duitse achterland en de ligging binnen het bestaande energienet.

Routekaart 2030 in 10 stappen

De drie ruimtelijke scenario's zijn gebruikt als instrument om de haalbaarheid en waarschijnlijkheid van de oplossingsrichtingen te toetsen bij stakeholders uit het bedrijfsleven, netbeheerders en overheden. Middels verschillende schriftelijke reacties en een werksessie op 10 oktober 2018 (zie proces in de bijlage) werd duidelijk dat het regionale scenario niet realistisch is en tegen de huidige ontwikkelingen in gaat. De ruimtelijke strategie voor 2030 komt dan ook uit op een aangescherpte combinatie van de eerste twee scenario's, clustering in combinatie met een resilience oplossing.

De ruimtelijke strategie datacenters kent een toekomstbeeld voor de korte, middellange en lange termijn, en bestaat uit een routekaart van 10 stappen met standpunten en inrichtingsprincipes (zie illustratie op pagina 33).

1. Clustervorming rond de internationale internetknooppunten in de MRA vormt het fundament voor datasectorland Nederland. Deze verworvenheid mag niet versjteerd worden. De internationale co-locatiemarkt is de hub die de datahub Nederland doet draaien en moet blijvend gefaciliteerd worden.

2. Voor het faciliteren van datacenters op de korte termijn (2019-2022) kan het 'energietekort' ten dele opgelost worden door de mogelijkheden in het gebied Almere – Zeewolde – Lelystad – Dronten te benutten. Zowel in (groot) Amsterdam als Almere zal op korte termijn een aanpassing van de energie-infrastructuur nodig zijn.

3. Voor het faciliteren van de middellange termijn (2022-2030) wordt een nadere studie uitgevoerd naar de ontwikkeling van een resiliencecluster in de zuidelijke Randstad (en Middenmeer) of en hoe er kan worden voldaan aan vestigingseisen ten aanzien van latency, arbeidsmarkt, restwarmte en het ICT-ecosysteem. Een nadere toets bij (internationale) co-locatie marktpartijen maakt hiervan onderdeel uit.

4. Voor de lange termijn (2030 en later) dienen de mogelijkheden voor een nieuw datacluster aan de west- en zuidflank van Amsterdam bij de aanlandingslocatie van wind op zee verkend en uitgewerkt te worden.

5. De ontwikkeling van datacenters (groei, type, techniek, oriëntatie, nieuwe specialisaties zoals bv. automotive in Eindhoven/Helmond, food in Ede/Veenendaal en gezonde verstedelijking in Utrecht) en de economische effecten dienen 2-jaarlijks gemonitord te worden mede in relatie tot de huidige aannames en de opkomst van regionale datacenters bv. als gevolg van edge computing.

6. De bestaande Hyper-scale locaties Middenmeer en Eemshaven dienen verder gefaciliteerd te worden in hun uitbreiding en opgenomen in data-, energie- en warmtenetwerken.

7. Nederland bevordert de aanpassing van de BENG-norm zodanig dat uit groene stroom opgewekte warmte door datacenters als duurzaam wordt aangemerkt.

8. De datacenters van Nederland stellen hun warmte beschikbaar en faciliteren de uitkoppeling aan warmtenetwerken.

9. De warmtenetwerken dienen op regionale schaal ontwikkeld te worden rond bestaande (stads-warmte)netwerken waarbij datacenters als warmtebronnen worden meegenomen.

10. De ontwikkeling van regionale datacenters van omvang (> 5.000 m2, > 2 MW) dient bij voorkeur in de nabijheid van stedelijke centra van het stedennetwerk G40 (of de G4) plaats te vinden of gekoppeld aan een (regionaal) warmtenetwerk. De G4 wordt gevormd door de steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Het stedennetwerk G40 bestaat uit de 40 (middel)grote steden in ons land.

Routekaart

Nationale Ruimtelijke Strategie voor de groei van de datacentersector.

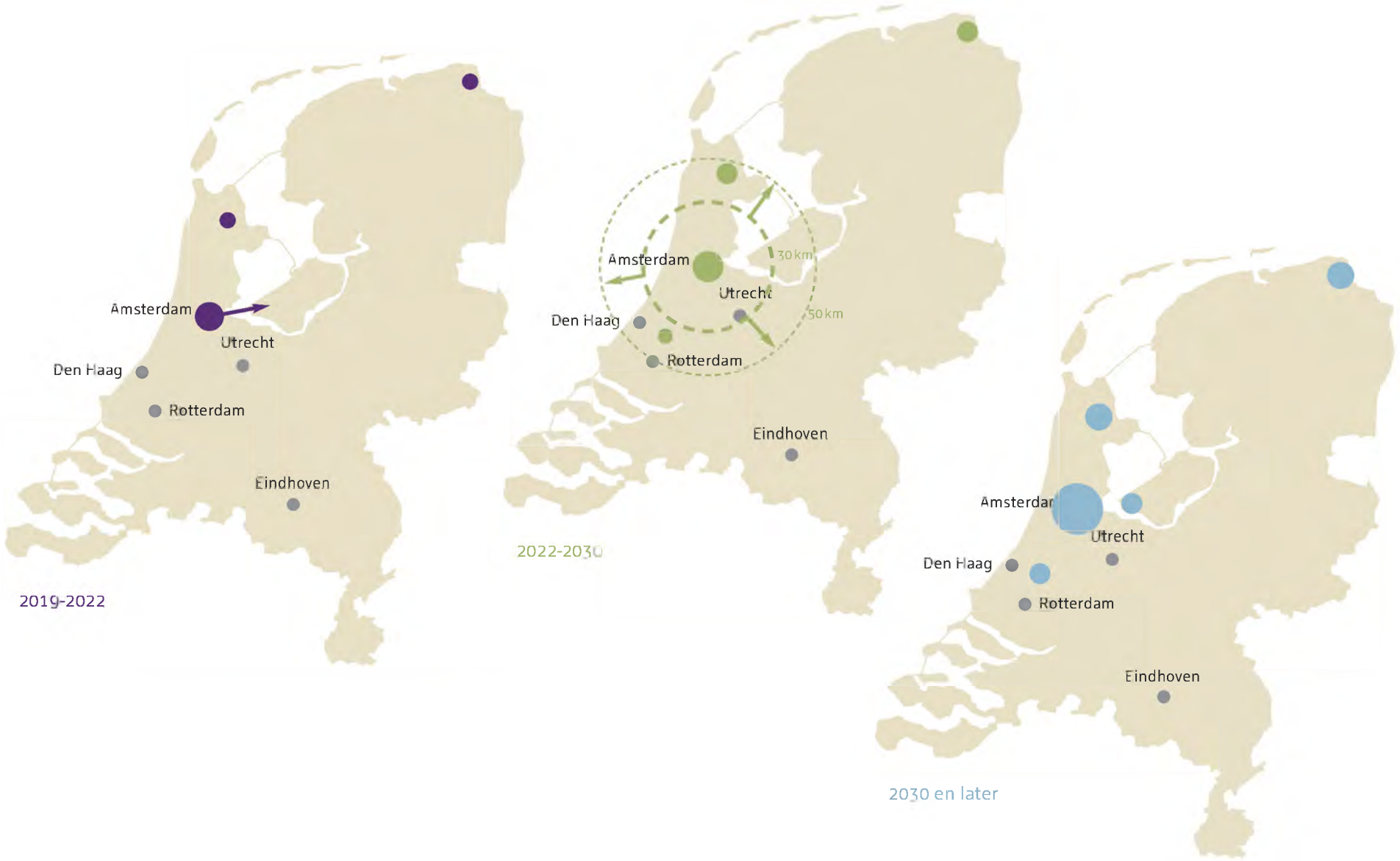

Bijlage – Proces

Het nadenken over een ruimtelijke strategie datacenters komt voort uit de gesprekken over datacenters tijdens de events van de DDA/RECS, onderzoek over de toekomst van de sector in de MRA en berichten in de media over (vermeende) knelpunten in de energie-infrastructuur.
Het onderwerp is vervolgens geagendeerd op het bestuurlijk overleg REOS van 14 juni 2018 waar de afspraak is gemaakt te komen tot een ruimtelijke strategie datacenters en hierbij 'gezamenlijk strategisch met de groei van datacenters om te gaan en de verbinding te zoeken met de energietransitie inclusief het benutten van restwarmte'.

Na een gespreksronde met een aantal belanghebbenden is in de vorm van een discussiepaper (v1) de situatie rond datacenters neergezet. in de vorm van discussiepunten. Het denken over mogelijke ruimtelijke scenario's is voor de eerste keer afgetast. Deze versie is uitgezet voor een eerste consultatieronde. Van zeventien partijen is een schriftelijke reactie ontvangen. De reacties zijn verwerkt en hebben geleid tot een versie 2 van de discussiepaper. Deze tweede versie met de drie ruimtelijke scenario's was onderdeel van de discussie tijdens de goed bezochte REOS-breakout sessie op het Datacenter Restwarmte & Innovatie congres van 10 oktober 2018. De bevindingen zijn op 22 oktober gedeeld met alle betrokkenen en belanghebbenden en hebben in november een plek gekregen in versie 3. dit keer zonder discussiepunten en gepositioneerd als 'positionpaper' waarbij de scenario's zijn verlaten en de ruimtelijke strategie is opgebouwd. Deze versie is wederom teruggelegd bij de stakeholders en vervolgens vastgesteld door het Directeurenoverleg REOS op 5 december 2018. De bestuurlijke vaststelling en besluitvorming is op 15 maart 2019. Daarna kan de strategie tot uitvoering worden gebracht en landen in relevante beleidstrajecten.

Tijdspad

REOS Masterclass datacenters 1 i.s.m. de DDA	30 november 2017
REOS Masterclass datacenters 2 i.s.m. de DDA	17 mei 2018
Bestuurlijk overleg REOS	14 juni 2018
(Discussie)paper v1	
Verspreiding en verzoek om feedback	4 september 2018
(Discussie)paper v2	
Verspreiding en verzoek om feedback	3 oktober 2018
Break out sessie en discussie op DDA event	10 oktober 2018
Terugkoppeling	22 oktober 2018
(Position)paper v3	
Verspreiding en verzoek om feedback	21 november 2018
(Position)paper v4	29 november 2018
Bespreking Directeurenoverleg REOS	5 december 2018
Bespreking Directeurenoverleg REOS-actie 6	25 februari 2019
Ruimtelijke strategie	
Bespreking en besluitvorming BO REOS-actie 6	15 maart 2019

Stakeholders

In samenwerking met de volgende stakeholders

De netbeheerders: Tennet, Alliander/Liander, Stedin, Enexis/Enpuls, ECW Netwerk.

De gemeenten: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven, Almere, Haarlemmermeer, Haarlem, Hollands Kroon, Groningen, Zwolle, Delft, Veenendaal, Zeewolde, Westland.

De economic boards en ontwikkelbedrijven: Economic Board Amsterdam, Economic Board Utrecht, Economic Board Zuid-Holland, Brainport Development, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Innovation Quarter Zuid-Holland, Schiphol Area Development Company, Groningen Seaports.

De provincies: Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland, Noord-Brabant, Groningen.

De branche-organisaties, marktpartijen: Dutch Data Center Association, AMS-IX, Fiber Carrier Association, Equinix, Relined, NLDC, Taurus.

Rijk: Economische Zaken en Klimaat, Infrastructuur en Water, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Rijksdienst voor Ondernemerschap/Netherlands Foreign Investment Agency, Rijkswaterstaat.

Regio's: Metropool Regio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam Den Haag.

Diverse: Meerlanden, Crossyn, Engie, Interconnect, TNO, Universiteit Delft, Warmtebedrijf Rotterdam, Warmtenetwerk Nederland, Greenvis, Stratix, Minkels, Vos de Boer & partners, EnNatuurlijk.

Den Haag

EINDHOVEN

Gemeente Rotterdam

amsterdam economic board

BRAINPORT
EINDHOVEN

EBU
ECONOMIC
BOARD
UTRECHT

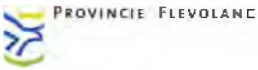
PROVINCIE FLEVOLAND

Provincie Noord-Brabant

Provincie
Noord-Holland

provincie
ZUID HOLLAND

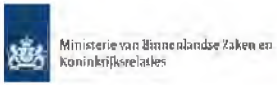
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Ruimtelijk
Economische
Ontwikkel
Strategie

Verzonden: 6/24/2025 10:01:30 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: George Hintzenweg
Huisnummer: 89 Lotus E
Postcode: 3068 AX
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: info@porthosCO2.nl
Als: Project
(Mede) namens:
Organisatie: Porthos

Zienswijze/reactie

Graag verwijs ik naar de bijgevoegde zienswijze van Porthos: Zienswijze Porthos cNRD Kerncentrales - POGE-POR-MKG-LT-0001

105316471_10884950_Zienswijze_Porthos_cNRD_Kerncentrales_-_POGE-POR-MKG-LT-0001.pdf

Docusign Envelope ID: 46A23EB9-A7B2-4BD9-82B4-C8B93A74B352

Porthos
CO_2 TRANSPORT & STORAGE

Bureau Energieprojecten
T.a.v. Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum:	23 juni 2025	Contactpersoon:	[redacted]n
Ons kenmerk:	POGE-POR-MKG-LT-0001	Contactgegevens:	info@porthosco2.nl

Betreft: Zienswijze op de cNRD Nieuwbouw Kerncentrales op Maasvlakte II

Geachte heer/mevrouw,

Inleiding
Van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) ter inzage voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. In de cNRD zijn de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) voor het project beschreven. In dat kader willen wij graag de volgende reactie onder uw aandacht brengen, die gericht is op het locatieonderzoek voor Maasvlakte II. Deze reactie is gezamenlijk door Porthos, Aramis, CO_2next en DRC West opgesteld, maar afzonderlijk ingediend. De reactie kan als één zienswijze in behandeling worden genomen.

Algemeen
Porthos, Aramis, CO_2next en Delta Rhine Corridor (DRC West) zijn projecten die werken aan het transport en de opslag van CO_2 (*Carbon Capture and Storage: CCS*). Net als de kerncentrales hebben ze tot doel bij te dragen aan de energietransitie, CO_2-reductie en het behalen van de klimaatdoelstellingen. De projecten zijn onderdeel van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (hierna: MIEK] van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG). In dit programma staan energieprojecten die een belangrijke basis vormen voor de energie-infrastructuur op de lange termijn. Het programma beoogt door meer regie en het wegnemen van knelpunten de aanleg van projecten op het gebied van energie, grondstoffen en infrastructuur te versnellen en systeemintegratie te bereiken. De realisatie van genoemde projecten is daarmee van nationaal belang. De MIEK-status van de genoemde CCS-projecten geeft aan dat deze projecten van het ministerie van KGG (de hoogste) prioriteit hebben gekregen.

Voor deze projecten zijn inmiddels belangrijke stappen gezet in het MIEK-proces, de zogeheten MIEK-fasen. Zo is het project Porthos in aanbouw, heeft de Minister van KGG recent belangrijke (project)besluiten genomen voor de projecten Aramis en CO_2next en staat DRC West aan de start van de Participatie- en Verkenningsfase in de Projectprocedure. Behalve MIEK-status hebben de projecten Porthos en Aramis, inclusief CO_2next, de status van Project met gemeenschappelijk belang (*Project of Common Interest: PCI*) voor de Europese Unie waardoor ze in de vorm van de Europese CEF subsidie een financiële bijdrage ontvangen om de projecten te realiseren. De CCS-projecten hebben een hoge mate van interconnectie en onderlinge afhankelijkheid; als één schakel uitvalt, kan dit de kans op succes van de hele keten sterk verkleinen.

Porthos Offshore Transport and Storage C.V.
George Hintzenweg 89, Lotus E
3068 AX Rotterdam

E-mail: info@porthosCO2.nl
Website: www.porthosCO2.nl

KvK-nummer: 84778784

Docusign Envelope ID: 46A23EB9-A7B2-4BD9-82B4-C8B93A74B352

Porthos
CO_2 TRANSPORT & STORAGE

Zienswijze
De kern van onze reactie betreft dat deze MIEK (en PCI)-projecten bij de afweging van de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales op Maasvlakte II volwaardig moeten worden betrokken. Hierbij moeten de consequenties van de mogelijke komst van twee kerncentrales voor *elk van deze projecten* nauwkeurig in kaart worden gebracht en inhoudelijk worden afgestemd met de betreffende projectorganisaties. Hierbij geldt dat niet uitsluitend moet worden gekeken naar wat de cNRD nu beschrijft onder de noemer autonome ontwikkelingen, maar dat juist ook onderzocht moet worden of een toekomstige verdere ontwikkeling en uitbreiding van CCS-infrastructuur *niet in de weg wordt gestaan* door de komst van twee kerncentrales op Maasvlakte II. Een volledig ontwikkelingsperspectief volgt nog niet uit de huidige formele besluiten, maar is op de middellange en lange termijn zeer aannemelijk op grond van de thans in voorbereiding zijnde CCS-projecten en de voorziene uitbreiding van de transport- en opslagcapaciteit, zoals vervoer van CO_2 over spoor en het transport van CO_2 via de zeeleiding van het project Aramis naar andere opslaglocaties onder de Noordzee dan die nu reeds in het Aramis-initiatief zijn opgenomen. Deze doorontwikkeling in infrastructuur en capaciteit is al voorzien en van cruciaal belang voor de behalen van de nationale CO_2-reductiedoelstellingen en het vestigingsklimaat voor grote industriële bedrijven in het Rotterdamse havengebied en daarbuiten.

Hiernaast vragen we de consequenties te onderzoeken van de bouw- en beheerfase van de twee kerncentrales voor de realisatie- en gebruiksfase van de genoemde CCS-projecten. Dit betreft onder andere (cumulatie bij) aspecten als de *bereikbaarheid* van de projectlocaties en de verschillende CO_2-leidingtracés op de Maasvlakte (bijvoorbeeld voor aanvoer van materieel en personeel van bouwbedrijven en nood- en hulpdiensten), hydrologie en de risico's op het gebied van *omgevingsveiligheid*. De nadelen van deze en mogelijk ook andere aspecten wegen extra zwaar omdat de bouwfase van twee kerncentrales een langdurige aangelegenheid betreft; over het algemeen tussen de vijf en tien jaar. Mogelijk betekent dit dat die genoemde aspecten in de afweging extra gewicht moeten krijgen, als betrof het een semi-gebruiksfase. Dit zou tot uitdrukking dienen te worden gebracht in de beoordeling en afweging.

Wij waarderen de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de concept-NRD. De notitie biedt een goed overzicht van de voorgenomen onderzoeksplannen.
Wij verzoeken de volgende aspecten expliciet op te nemen in de opzet van het Plan-MER-onderzoek:

1. **Toekomstvastheid: onderzoek en betrek het ontwikkelingsperspectief van de CCS-projecten Porthos, Aramis, CO_2next en DRC West en zorg ervoor dat de komst van de twee kerncentrales deze ontwikkelingen niet in de weg staan, zodat de (toekomstige) CCS-keten niet in gevaar komt.**

2. **Onderzoek per CCS-project wat de consequenties zijn voor de realisatie en instandhouding gedurende de bouw en inbedrijfsstelling van de twee kerncentrales. Betrek daarbij de projectorganisaties die verantwoordelijk zijn voor de CCS-projecten.**

3. **Betrek in de milieustudies het feit dat ten behoeve van een kerncentrale koelwater zal moeten worden onttrokken. Onderzoek in hoeverre dit mogelijk is gelet op de reeds aangevraagde toestemmingen, zoals voor onttrekking en lozing van koelwater vanuit het compressorstation van Porthos.**

4. **Omgevingsveiligheid: onderzoek de veiligheidsrisico's van de langdurende aanwezigheid en het verblijf van personeel op en rond de kerncentrales in relatie tot de aanwezige en/of beoogde CO_2-infrastructuur (CO_2-leidingen, opslaginstallaties en treintransporten op Maasvlakte II). Betrek daarbij per bouwjaar de verwachte aantallen arbeidskrachten en hun verblijf.**

5. **Wat is de impact op de elektriciteitsvoorziening op de Maasvlakte voor de CCS-keten en het ontwikkelingsperspectief? Zijn er onderbrekingen te verwachten?**

Docusign Envelope ID: 46A23EB9-A7B2-4BD9-82B4-C8B93A74B352

Porthos
CO_2 TRANSPORT & STORAGE

Wij vertrouwen erop dat deze punten worden betrokken in de definitieve NRD en de uitwerking van het Plan-MER.

Vanwege onze ontwikkelingen op de Maasvlakte is binnen onze organisaties veel kennis aanwezig die als input kan dienen bij het opstellen van het Plan-MER. Graag bieden we onze expertise en samenwerking aan. Wij kijken daarom uit naar een vruchtbare samenwerking en wensen u veel succes toe bij het verdere proces.

Met vriendelijke groet,

Porthos Offshore Transport and Storage C.V.

DocuSigned by:
[redacted]

DocuSigned by:
[redacted]

Verzonden: 6/24/2025 10:07:41 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het onzalige plan van 2 kerncentrales in de achtertuin is niet te bevatten welke impact dit zal hebben op de leefomgeving.

de verstoring van het grondwaterpeil en oppervlak is nu al een probleem omdat Biervliet gebouwd is op een veenbodem diep in de grond. onze oude huizen en monumenten zullen onherstelbaar beschadigd raken. Er is geen vertrouwen dat de overheid dat oplost. Groningen als voorbeeld is het dus er alles aan doen om het te voorkomen dat de grond ernstig verstoord wordt op 1,5 km van de kern!

Natura 2000 gebied - schorren en Slikken - de Paulinapolder

eeuwen gaan eroverheen tot er uit schor en slik nieuw land ontstaat. Tegenwoordig is men het erover eens dat dat nieuwe land een buffer is tegen overstromingen. inzichten van nu maken dat we zeer zuinig moeten zijn met schor en slik omdat je niet eindeloos dijken ter bescherming van het land kan bouwen, daar zijn we het over eens. Bovendien zijn de schorren en slikken een beschermd natuurgebied.

Opwarmen van het westerscheldewater dood het leven op het schor en verdwijnt een kwetsbaar en beschermd habitat én de bescherming van het achterland. Ook de kerncentrale zelf is dan kwetsbaar als de waterspiegel stijgt. Het doden van het leven in de Westerschelde en vernielen van dit natura 2000 gebied is misdadig! en tegen europese afspraken in waarin nederland de opdracht heeft gekregen zorg te dragen voor dit soort habitat. Het komt enkel voor aan de zuidelijke kant van de westerschelde. verder in heel nederland niet!

Het mag niet gebeuren. Dat is al een reden om geen nieuwe en extra kerncentrales toe te staan aan de Westerschelde!

Gezondheid van mens en dier staan ernstig onder druk. Stress, psychische en lichamelijke problemen zijn te verwachten als op 1,5 km van je woonkern er de grootste bouwput van Europa wordt gerealiseerd voor minimaal 20 jaar lang dag en nacht werk, geluid, licht, stof, uitstoot en allesverstorende continue bewegingen.

dit is niet te compenseren en vooral dit kun en mag je je burgers niet aandoen.

ik heb er niet om gevraagd, niemand heeft er hier om gevraagd.

geld

Dit megalomane project gaat Nederlands failliet zijn

wat als het geen 30 miljard wordt maar het dubbele, wat gezien de voorbeelden in Frankrijk en Engeland niet ondenkbaar is,

kan Nederland dat opbrengen voor 14% van het stroom opwekken voor zeg max 80 jaar? Nee!, dit kunnen we niet opbrengen en mensen die dit erdoor drukken zijn misdadig. Ze brengen Nederland naar de rand of over de rand van faillissement. Niet die enkele bedrijven die het nodig hebben gaan dat betalen maar wij burgers.

Ieder die normaal kan nadenken verklaard dit plan onmogelijk en diegene die het erdoor drukken voor gek.

Het plan is te groot, te duur en te vernietigend.

Het mag niet niet doorgaan niet op deze schaal en zeker niet in en naast een kwetsbaar gebied als de paulinaschor en polder.

Verzonden: 6/24/2025 10:54:37 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij wil ik mijn zienswijze/bezwaar doorgeven tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder. Geen kerncentrales in de Paulinapolder!

Ik woon in de Elisabethpolder in het buitengebied op een schitterend erf van meerdere hectares.

De Elisabethpolder grenst aan de Paulinapolder.

Ons erf is een typisch Zeeuws-Vlaams erf met karakteristieke Zeeuwse landschapselementen:

hoogstamfruitboomgaard met oude fruitboomrassen, het fruit wordt regelmatig in het fruitteeltmuseum tentoongesteld.

Meidoornhaag

Knotwilgen van meer dan 100 jaar oude (met steenuilen)

Paardeput (drinkput met grote biodiversiteit)

Bosje met diverse soorten bomen en planten

Moestuin

Meerdere nestkasten, onder andere voor een kerkuil

Karakteristieke landbouwschuur, met kerkuilen, één van de weinigen die niet kapotgeschoten is tijdens de oorlog.

Met behulp van Stichting Landschapsbeheer Zeeland wordt ons erf in deze karakteristieke vorm met Zeeuwse landschapselementen onderhouden. Zoals de stichting Trees for All aangeeft:

"Landschapselementen zijn de structuren in een landschap, zoals heggen, bomenrijen, houtsingels of bosjes. Deze bomen en heggen geven elk landschap een uniek karakter. Ook zijn ze een belangrijke bron van biodiversiteit: talloze planten en dieren vinden er hun voedsel, een schuilplek of de ruimte om zich voort te planten."

De Elisabethpolder zal nooit meer dezelfde zijn als er een kerncentrale wordt gebouwd in de Paulinapolder.

De bouw van de centrale zal met enorme overlast gepaard gaan.

Overlast van geluid, licht, stof, verkeer. Het zorgt nu al voor veel onrust en stress.

Ons erf is op dit moment, met de dreiging van deze plannen, enorm in waarde gedaald.

Wie wil er in de toekomst nog wonen in de buurt van de Paulinapolder?

Alleen al met de dreiging van deze afschuwelijke bouwplannen van een mogelijke kerncentrale is de marktwaarde van de huizen en boerderijen flink gedaald.

De nabijheid van DOW, een Amerikaans bedrijf, zorgt voor extra gevaar. Bij een calamiteit van DOW of de kerncentrale, zullen beiden gevaar lopen.

Gezien de huidige instabiele wereld waarbij Amerika een grote zichtbare positie heeft en onberekenbaar is in de plannen en beslissingen is hier een groot risico. De reactie van overige landen/partijen kunnen gevaarlijke situaties met zich meebrengen. DOW is een doelwit voor aanvallen op Amerika, waarbij desastreuze gevolgen voor de omgeving en kerncentrales kunnen ontstaan. Een kwaadwillende bom, vernietiging op Amerikaanse complexen is niet ondenkbaar.

De Paulinapolder is een prachtige polder met veel landbouwgrond en grenzend aan natuurgebied, Natura 2000.

Deze polder mag niet gebruikt worden voor de bouw van kerncentrales.

105317510_10885145_Zienswijze_Paulinapolder.docx

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis

van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Bijlage: Visuele Onderbouwing

1. Ligging van de Paulinapolder

De Paulinapolder bevindt zich in Zeeuws-Vlaanderen, direct ten westen van Terneuzen en grenzend aan de Westerschelde. Het gebied is aangeduid als een potentiële locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales. De exacte ligging en grenzen van de Paulinapolder zijn te zien op de kaart van het Kadaster.

2. Hoogteverschillen en ligging onder NAP

De Paulinapolder ligt gemiddeld tussen de -1,5 en -2,5 meter onder NAP. Het gebied is omringd door dijken en ligt in een kwetsbare zone bij de Westerschelde. Bij een eventuele dijkdoorbraak bestaat het risico op overstroming, wat de locatie ongeschikt maakt voor de bouw van kerncentrales.

3. Natura 2000-gebieden in de omgeving

De Paulinapolder grenst direct aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied is van internationaal belang voor vogels en andere natuurwaarden. De aanleg van grootschalige energie-infrastructuur in de Paulinapolder kan leiden tot verstoring van deze beschermde natuurgebieden.

4. Vergelijking potentiële locaties kerncentrales

Locatie	Ligging onder NAP	Afstand tot Natura 2000	Bestaande infrastructuur	Bevolkingsdichtheid	Opmerkingen
Paulinapolder	-1,5 tot -2,5 m	Direct grenzend	Beperkt	Laag	Kwetsbaar gebied, nabij natuurgebieden
Sloegebied	Boven NAP	>5 km	Uitgebreid	Gemiddeld	Industrieterrein met bestaande infrastructuur
Maasvlakte II	Boven NAP	>10 km	Uitgebreid	Laag	Speciaal aangelegd voor industriële doeleinden

Verzonden: 6/24/2025 12:06:53 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen de plaatsing van Kerncentrales in de Paulina Polder, Biervliet.

Ik woon aan de rand van die polder en zal dan mijn huis kwijt raken.

105319053_10885484_Zienswijze_Paulinapolder_nrd.docx

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis

van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Bijlage: Visuele Onderbouwing

1. Ligging van de Paulinapolder

De Paulinapolder bevindt zich in Zeeuws-Vlaanderen, direct ten westen van Terneuzen en grenzend aan de Westerschelde. Het gebied is aangeduid als een potentiële locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales. De exacte ligging en grenzen van de Paulinapolder zijn te zien op de kaart van het Kadaster.

2. Hoogteverschillen en ligging onder NAP

De Paulinapolder ligt gemiddeld tussen de -1,5 en -2,5 meter onder NAP. Het gebied is omringd door dijken en ligt in een kwetsbare zone bij de Westerschelde. Bij een eventuele dijkdoorbraak bestaat het risico op overstroming, wat de locatie ongeschikt maakt voor de bouw van kerncentrales.

3. Natura 2000-gebieden in de omgeving

De Paulinapolder grenst direct aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied is van internationaal belang voor vogels en andere natuurwaarden. De aanleg van grootschalige energie-infrastructuur in de Paulinapolder kan leiden tot verstoring van deze beschermde natuurgebieden.

4. Vergelijking potentiële locaties kerncentrales

Locatie	Ligging onder NAP	Afstand tot Natura 2000	Bestaande infrastructuur	Bevolkingsdichtheid	Opmerkingen
Paulinapolder	-1,5 tot -2,5 m	Direct grenzend	Beperkt	Laag	Kwetsbaar gebied, nabij natuurgebieden
Sloegebied	Boven NAP	>5 km	Uitgebreid	Gemiddeld	Industrieterrein met bestaande infrastructuur
Maasvlakte II	Boven NAP	>10 km	Uitgebreid	Laag	Speciaal aangelegd voor industriële doeleinden

Verzonden: 6/24/2025 12:07:18 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Kasteelstraat
Huisnummer: 1 - 3
Postcode: 9960
Woonplaats: Assenede
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: Gemeenteraad
Organisatie: Gemeente Assenede

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105319061_10885488_20250424_GR_Inname_standpunt_kerncentrales_Nederland.pdf

Gemeenteraadszitting van 24.04.2025

Aanwezig

[redacted]
Voorzitter gemeenteraad

Trees Van Eykeren
Burgemeester

[redacted]
Schepenen

[redacted]
Gemeenteraadsleden

[redacted]
Algemeen directeur

Verontschuldigd

[redacted]
Gemeenteraadslid

Besprekingen en besluiten van de gemeenteraad in Openbare zitting

---

Secretariaat - Inname van een standpunt in verband met plannen voor kerncentrales Terneuzen en Borssele in Nederland.

Bevoegdheid

- Het decreet over het lokaal bestuur van 22.12.2017 artikels 40 en 41.

Verwijzingsdocumenten

- Het bericht van 06.03.2024 van het Departement Omgeving over het onderzoek over de nieuwbouw kerncentrales in Nederland.
- Het besluit van het college van burgemeester en schepenen d.d. 28 maart 2024 betreffende een advies over het onderzoek naar nieuwbouw van kerncentrales in Nederland.
- Het regeerprogramma van het huidige Nederlandse kabinet, hoofdstuk 5, 'Energietransitie, leveringszekerheid en klimaatadaptatie' waarin de ambitie wordt geuit om de kerncentrale in Borssele langer open te houden en waardoor het duidelijk is dat de voorbereidingen om de bouw van 4 nieuwe kerncentrales worden doorgezet.
- Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 32 645, nr. 132, Brief van de Nederlandse minister van Klimaat en Groene Groei aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Den Haag, 22 november 2024: er wordt melding gemaakt van Terneuzen als mogelijke locatie voor een nieuwe kerncentrale.

- Verslag commissiedebat over Kernenergie Tweede Kamer 25.03.2025

Verantwoording

- In november 2024 informeerde de Nederlandse minister van Klimaat en Groene Groei de Tweede Kamer over de stand van zaken van de nieuw te bouwen kerncentrales. Hiermee wil de Rijksoverheid ervoor zorgen dat in de toekomst voldoende schone en duurzame energie kan worden opgewekt. Naast het langer ophouden van de bestaande kerncentrale in Borssele en/of het bijbouwen van een nieuwe kerncentrale op die locatie, wordt ook Terneuzen als mogelijk geschikte locatie onderzocht. Meer specifiek gaat het over het gebied Mosselbanken/ Paulinapolder.
- Op 12 februari 2025 werd in de Nederlandse Commissie Klimaat en Groene Groei een debat gevoerd over kernenergie en in het bijzonder over de plannen van het kabinet aangaande de nieuwe kerncentrales. Zowel Borssele als Terneuzen komen daarin aan bod.
- Vanuit de Nederlandse overheid was er tot op vandaag geen enkele rechtstreekse communicatie naar de gemeente Assenede, nochtans is Assenede een naburige grensgemeente.
- Op 6 juni 2025 is er een ontmoeting tussen de gemeenten Assenede en Terneuzen. Het is gewenst en noodzakelijk dat het College van Burgemeester en Schepenen dit dossier ter sprake brengt en in deze het standpunt van de gemeenteraad kent.

Stemmen

Stemresultaat 16 ja-stemmen [redacted]

6 onthoudingen [redacted]

BESLUIT

Art. 1
De gemeenteraad van Assenede drukt zijn grootste bezorgdheid uit over de plannen om (bijkomende) nieuwe kerncentrale(s) te bouwen in Borssele en/of Terneuzen.
De gemeenteraad vraagt om de verwachte hoeveelheden radioactief afval en gebruikte stoffen als gevolg van de exploitatie van (een) nieuwe kerncentrale(s) kwalitatief te beschrijven.
De gemeenteraad vraagt om de mogelijke risico's en veiligheidsaspecten van de te voorziene transportbewegingen van (bestraalde) splijtstofelementen en radioactief afval van en naar de kerncentrale(s) te beschrijven, met specifieke aandacht voor de nucleaire transporten die mogelijk via Oost-Vlaams grondgebied zouden gebeuren.
De geviseerde terreinen werden ingepolderd in de jaren 1960. De gemeente vraagt dat er wordt nagegaan welke de impact is van de plannen bij een effectieve stijging van het zeeniveau voor de terreinen zelf en voor de regio.
De gemeenteraad vraagt aandacht voor cybersecurity en mogelijke calamiteiten in geval van oorlog of terreur.
De gemeenteraad wenst dat de stralingsimpact bij calamiteiten op het grondgebied van Assenede in beeld wordt gebracht.
De gemeenteraad wenst een zicht te krijgen op de noodprocedures en de crisiscommunicatie bij calamiteiten.

Art. 2
De gemeenteraad wenst dat de gemeente Assenede en haar inwoners op de hoogte worden gehouden van alle stappen in de procedure voor opstart en exploitatie van (een) nieuwe kerncentrale(s) en ook te laten deelnemen aan de participatiemomenten hieromtrent.

Art. 3.
Het standpunt van de gemeenteraad wordt gecommuniceerd naar de besturen van Borssele en Terneuzen.

Namens de gemeenteraad

[redacted] [redacted]

Verzonden: 6/24/2025 12:40:51 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Terneuzen (Biervliet) is niet echt een goede locatie voor een kerncentrale.

Ver weg van de rest van Nederland, en infrastructuur is ondeugdelijk.

Hooggekwalificeerd personeel zal ook niet naar deze uithoek

willen komen.

Verzonden: 6/24/2025 1:19:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen de bouw van 2 kerncentrales in de Paulinapolder bij Biervliet omdat dit grote gevolgen gaat hebben voor het dorp Biervliet en omstreken. Biervliet is een heel oud dorp van grote historische waarde. Er is al een vermelding van Biervliet in 984. Bij de bouw van de kerncentrales zal het dorp enorm veranderen. Waar blijft dan de charme van het kleine dorp? Met een industrieterrein aan de rand van het dorp? Ik heb een [redacted] en [redacted] in het [redacted] op de markt van [redacted] Door de bouw van de kerncentrale zal de toeloop van toeristen teruglopen want wie wil er nu naast een industrieterrein verblijven? Fietsroutes rond het dorp zijn dan ook niet meer toegankelijk. Er zijn veel jongere gezinnen naar Biervliet komen wonen omdat de huizenprijzen hier nog redelijk zijn. Aan de kust kunnen ze geen huis meer kopen vanwege de hoge huizenprijzen. En dan nu naast een kerncentrale wonen? En dan heb ik nog niet over de infrastructuur die niet geschikt is, het natura2000 gebied, een vervuilde Westerschelde en wat te denken van de boeren die mogelijk onteigent worden.

Kortom een heel slecht idee om de kerncentrales in de Paulinapolder te plaatsen.

Verzonden: 6/24/2025 1:23:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij mijn reactie bijgevoegd.

Vriendelijke groeten,

[redacted]

105321669_10885724_Zienswijze.docx

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit.
Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag te zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt.
U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht.
De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 7 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.
Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.
U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.
U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed zijn op de geschiktheid van een locatie.
U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u

pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten. Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties.
U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen.
Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.
Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.
Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curtailment).
De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te motiveren.

[redacted]
[redacted]
[redacted]
24 juni 2025
Mede namens mijn kinderen: [redacted]

Verzonden: 6/24/2025 1:29:18 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 150
Postcode: 2670 AD
Woonplaats: Naaldwijk
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: info@gemeentewestland.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Westland

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Postadres:
Postbus 150
2670 AD Naaldwijk
Bezoekadres:
Laan van de Glazen Stad 1
2672 TA Naaldwijk
T 14 0174
E info@gemeentewestland.nl
I www.gemeentewestland.nl

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

UW BRIEF	UW KENMERK	ZAAK-/PROJECTNR.	DOCUMENTNR.	BIJLAGE(N)
			25-0088389	0

CONTACTPERSOON	CLUSTER	TELEFOONNUMMER	DATUM VERZONDEN
[redacted]	Beleid	[redacted]	19 JUNI 2025

ONDERWERP
Reactie Notitie Reikwijdte en Detailniveau Kernenergie Maasvlakte

Geachte programmadirectie,

Met deze brief reageert gemeente Westland op de ter inzage gelegde concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor de Plan-MER locatiestudie inzake de mogelijke bouw van twee nieuwe kerncentrales op de Maasvlakte. Wij spreken onze waardering uit voor het feit dat het ministerie gemeente Westland als decentrale overheid actief betrekt bij deze procedure. Deze betrokkenheid stelt ons in staat om de belangen van onze inwoners te vertegenwoordigen en een bijdrage te leveren aan een zorgvuldige en transparante besluitvorming over een project van nationaal belang met regionale impact.

De mogelijke realisatie van kerncentrales op de Tweede heeft impact op onze gemeente, mede vanwege de geografische nabijheid van deze locatie tot onze gemeentegrenzen. De afstand van slechts elf kilometer hemelsbreed tot de Maasvlakte onderstreept de noodzaak voor een actieve rol van gemeente Westland in dit proces. De maatschappelijke, ruimtelijke en veiligheidskundige gevolgen van een dergelijk project kunnen immers ook buiten de directe projectlocatie merkbaar zijn. Wij achten het dan ook van groot belang dat de belangen van onze inwoners, bedrijven en instellingen volwaardig worden meegewogen in de verdere besluitvorming.

De gehanteerde methodiek, waaronder de toepassing van internationale veiligheidsrichtlijnen, de analyse van milieueffecten en de opzet van een integrale effectenanalyse, getuigt van een gedegen en transparante aanpak. Ook de ruimte die wordt geboden voor participatie van medeoverheden en burgers waarderen wij ten zeerste.

Tegelijkertijd constateren wij dat op enkele essentiële onderdelen nog nadere verdieping en uitwerking nodig is. Zo ontbreekt in de huidige cNRD een gebiedsspecifieke analyse van de veiligheidsrisico's voor nabijgelegen gemeenten zoals de onze. Hier zal in hoofdstuk één op worden ingegaan. De mogelijke gevolgen van een calamiteit op de Tweede Maasvlakte voor onze gemeente, inclusief evacuatiescenario's en communicatieprotocollen, zijn daarnaast nog

onvoldoende in beeld gebracht. Tot slot zullen we in deze reactie ingaan op het betrekken en luisteren naar de Westlandse inwoner (participatie) en de noodzaak voor een objectieve locatiekeuze. De zoektocht naar en het besluitvormingsproces voor een geschikte locatie voor de kerncentrales kan op begrip rekenen van onze gemeente. De huidige Nederlandse situatie laat zien dat kernenergie nodig is als aanvulling voor een robuust energiesysteem. Wij erkennen dat het ministerie met de cNRD een belangrijke stap heeft gezet in het zorgvuldig afwegen van mogelijke locaties voor de bouw van nieuwe kerncentrales.

1. Veiligheidsaspecten

1.1 Beoordelingskader veiligheidsrisico's

Op pagina 49 worden de effecten van de omgeving die mogelijk een gevaar vormen voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales beschreven. Bij deze toets wordt onderscheid gemaakt tussen harde en zachte criteria. Wij merken hierbij op dat de interpretatie van deze criteria niet altijd eenduidig is. Een zogenaamd zacht criterium lijkt in dit verband te impliceren dat er technische oplossingen beschikbaar zijn om bepaalde risico's te mitigeren. Een hard criterium daarentegen wordt opgevat als een meer absolute grens, waarbij sprake is van een zwart-witbenadering. In het geval van een kerncentrale nabij zee achten wij de huidige scheidslijn tussen harde en zachte criteria, zoals weergegeven in tabel 6-2, discutabel.

1.2 Overstromingsrisico

Eén van de veiligheidsaspecten dat wordt beschreven is "Overstromingsrisico's". Hiervan achten wij het aannemelijk dat dit een uitsluitend hard criterium wordt, gezien het overstromingsrisico als één van de belangrijkste externe risico's van grote invloed kan zijn op de bedrijfsvoering van de kerncentrales. Een mogelijke overstroming heeft onder andere, maar niet uitsluitend impact op de ontsluiting van veiligheidsdiensten, verlies van externe stroomvoorziening, beschadiging van kritieke installaties en kan leiden tot een risico voor het koelwater. In dezelfde paragraaf (6.2) van het betreffende document wordt gesteld dat het overstromingsrisico wordt bepaald op basis van de klimaatrisico's zoals beschreven in de KNMI-scenario's 2023. Het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) onderscheidt in deze publicatie vier verschillende klimaatscenario's, die elk een andere mate van klimaatverandering en bijbehorende gevolgen beschrijven. Een relevante en kritische vraag in dit kader is in hoeverre deze vier scenario's afzonderlijk zijn gewogen bij het bepalen van het overstromingsrisico. Met andere woorden: *welk gewicht is toegekend aan elk van de vier KNMI-klimaatscenario's in de risicoanalyse?*
Deze vraag is van belang omdat de keuze voor een bepaalde weging of het ontbreken daarvan directe invloed kan hebben op de uitkomsten van de risicobeoordeling en daarmee op de onderbouwing van het beleid of de maatregelen die hieruit voortvloeien. Het verdient aanbeveling dat in de MER expliciet wordt toegelicht of en hoe deze weging heeft plaatsgevonden, en op basis van welke argumenten of aannames dit is gebeurd. Transparantie hierover draagt bij aan de controleerbaarheid en reproduceerbaarheid van de gehanteerde methodiek.

1.3 Calamiteit en evacuatiemogelijkheden

Op basis van de informatie op pagina 52 van het document, zijn er bij gemeente Westland zorgen over de omgevingsveiligheid ten tijde van een ernstige calamiteit, met in het bijzonder de mogelijkheid tot evacuatie van Westlandse inwoners. In de cNRD wordt aangegeven dat het plan-MER inzicht zal geven in de bevolkingsdichtheid binnen verschillende afstandszones rondom de

kerncentrales, waaronder de zogeheten preparatiezones van 5, 10, 20 en 100 kilometer. Tevens wordt vermeld dat het plan-MER zal beschrijven hoe de infrastructuur binnen vijf kilometer van de locaties is gelegen en in hoeverre deze geschikt is voor evacuatie en schuilmogelijkheden.

Het is van groot belang dat deze analyse plaatsvindt. Echter, in de cNRD is nog onvoldoende duidelijkheid geboden over de wijze waarop deze evacuatiecapaciteit in de plan-MER wordt beoordeeld, gewogen en uiteindelijk geborgd. In het bijzonder is onduidelijk of er wordt gekeken naar de feitelijke bereikbaarheid van de omliggende woonkernen, de capaciteit van de ontsluitingswegen van en naar de kernen, de beschikbaarheid van noodvoorzieningen en de tijd die nodig is om kwetsbare groepen (zoals ouderen, kinderen en mensen met een beperking) in veiligheid te brengen bij een eventuele calamiteit.
Gemeente Westland verzoekt het bevoegd gezag om de volgende zaken expliciet en transparant te beschrijven in de plan-MER:

- Hoe de evacuatiecapaciteit per locatie wordt beoordeeld en gewogen;
- Welke maatregelen er worden genomen om de veiligheid van bewoners te kunnen waarborgen;
- En op welke manier hulp- en veiligheidsdiensten worden betrokken bij voorbereiding op mogelijke calamiteiten.

1.4 Koelwaterproblematiek

De gemeente Westland maakt zich zorgen over hoe in de cNRD wordt omgegaan met de koelwatervoorziening op de Maasvlakte. In de cNRD wordt erkend dat het beschikbare havenwater mogelijk onvoldoende is om te voorzien in de koelbehoefte van twee nieuwe kerncentrales (voornamelijk op de Eerste Maasvlakte). Daarbij wordt aangegeven dat een aanvullende verbinding met de Noordzee "noodzakelijk kan zijn". Deze constatering wijst op aanzienlijke technische en ruimtelijke complicaties, die in de huidige fase van de planvorming nog onvoldoende zijn uitgewerkt. De gemeente acht het een groot risico dat de koelwaterproblematiek slechts summier wordt benoemd, zonder dat er een onderbouwde analyse wordt gepresenteerd van de technische haalbaarheid, de milieueffecten en de financiële en ruimtelijke consequenties van een dergelijke ingreep. De aanleg van een koelwaterverbinding met de Noordzee kan mogelijk ingrijpende gevolgen hebben voor de ecologische kwaliteit van het kustgebied, de waterveiligheid en de bestaande infrastructuur. Bovendien is onduidelijk in hoeverre deze voorziening inpasbaar is binnen de reeds bestaande en geplande functies op de Maasvlakte, waaronder grootschalige havenactiviteiten en energieprojecten. Dit zal nader moeten worden uitgewerkt in de Integrale Effecten Analyse (IEA). Gemeente Westland verzoekt het bevoegd gezag daarom om hier in de MER, of IEA, gedetailleerde aandacht aan te geven. Tevens is het voor gemeente Westland van belang om de ruimtelijke effecten van de mogelijke koeltorens uiteengezet te hebben in de MER.

2. Beelvorming en luisteren naar Westlandse inwoner

2.1 Bezorgdheid over politieke beeldvorming: Zeeland als politiek voorkeursgebied

De gemeente Westland heeft zorgen over de wijze waarop in de media en door politieke uitspraken herhaaldelijk wordt gesuggereerd dat Zeeland, en in het bijzonder het Sloegebied, de voorkeurslocatie is voor de bouw van de twee nieuwe kerncentrales. De uitingen in de media wekken de indruk dat de besluitvorming reeds is vooringenomen, terwijl de plan-MER-procedure zich nog

in de verkennende fase bevindt en alternatieven nog objectief onderzocht moeten worden. Hierbij blijft de Maasvlakte dus nog steeds uitdrukkelijk in beeld.

De ontstane beeldvorming ondermijnt het vertrouwen in een transparante en zorgvuldige procedure van de Rijksoverheid, waar wij als gemeente Westland de spreekbuis van zijn door de inzet van onze communicatiekanalen. De ontstane beeldvorming kan ertoe leiden dat bewoners en andere belanghebbenden zich aan de voorkant minder gehoord voelen of het nut van de participatie in twijfel trekken. Dit staat haaks op het uitgangspunt van de plan-MER, waarin participatie en een open afweging van alternatieven centraal staan. De gemeente Westland roept het bevoegd gezag daarom op om actief te communiceren dat er nog géén voorkeurslocatie is vastgesteld en dat alle onderzochte locaties gelijkwaardig worden beoordeeld op basis van objectieve criteria.

Daarnaast moet de rol van gemeente Westland in deze procedure niet onderschat worden. Zoals gesteld communiceert gemeente Westland actief over de Rijksprocedure. Kerncentrales in de nabijheid van een gemeente is niet zomaar iets. De gemeente stelt zich in het verdere verloop van de procedure daarom ook zichtbaarder op voor haar eigen inwoners. Om te beginnen doen we dit door met een banner met gemeente logo aanwezig te zijn op de raadsinformatieavond kernenergie in Hoek van Holland op 11 juni. Zodoende kunnen Westlanders met vragen direct laagdrempelig in contact komen met de gemeente. Hoewel de gemeente bestuurlijk wordt bijgepraat via de bestuurlijke overleggen, verlangen we daarnaast ook formele inspraak te kunnen leveren. Hierbij is het van belang dat de samenwerking en besluitvorming primair publiek-publiek is, waarbij de markt tijdens het participatieproces vanzelfsprekend geconsulteerd wordt voor relevante inbreng.

2.2 Onvoldoende borging van participatie en belangen Westlandse inwoner

De gemeente Westland constateert dat in de cNRD weliswaar wordt verwezen naar het belang van participatie, maar dat de daadwerkelijke invloed van bewoners op de besluitvorming onvoldoende is geborgd. Gezien de omvang en impact van het project op de leefomgeving, economie en veiligheid van omliggende gemeenten, acht de gemeente dit een tekort.

In paragraaf 2.4 van de cNRD wordt gesteld dat participatieopbrengsten worden meegenomen in de Integrale Effecten Analyse (IEA). Echter, het document beschrijft niet concreet hoe de uitkomsten van deze participatie worden gewogen in de uiteindelijke besluitvorming rondom de definitieve locatiekeuze. Evenmin wordt duidelijk hoe de zorgen van bewoners over veiligheid, gezondheid en leefbaarheid concreet worden vertaald naar de afweging van alternatieven in de plan-MER.

De gemeente Westland verzoekt het bevoegd gezag dan ook om:

1. In de plan-MER en de IEA expliciet te onderbouwen op welke wijze de inbreng van gemeenten en bewoners wordt meegewogen in de uiteindelijke voorkeursbeslissing;
2. En transparant te rapporteren hoe zienswijzen en participatie-opbrengsten zijn verwerkt in de definitieve besluitvorming.

Zonder deze waarborgen dreigt het draagvlak voor het project in de gemeente af te nemen, hetgeen de uitvoerbaarheid en legitimiteit van de uiteindelijke locatiekeuze aanzienlijk kan ondermijnen.

3. Locatiekeuze

3.1 Objectieve beoordeling locatiekeuze

Wij verzoeken u nadrukkelijk om de uiteindelijke locatiekeuze in overwegende mate te baseren op objectieve, inhoudelijke en toetsbare gronden. Het is van groot belang dat deze keuze niet primair wordt gestuurd door eerder aangenomen moties of (centrale én gemeentelijke) politieke standpunten, die mogelijk niet langer aansluiten bij de actuele maatschappelijke, technologische en ruimtelijke inzichten. Om deze reden is het een logische keuze om Eemshaven op te nemen in de NRD voor de uiteindelijke MER en de IEA.

De bouw van kerncentrales is een strategische beslissing met verstrekkende gevolgen voor de energievoorziening, ruimtelijke ordening en veiligheid in Nederland. In het belang van Nederland dient daarom de meest geschikte locatie te worden gekozen op basis van een integrale afweging van factoren, zoals de technische en ruimtelijke inpassing op het elektriciteitsnet, de potentiële sociaaleconomische impuls voor de regio, de externe en interne veiligheid, de risico's voor mens en milieu, en de robuustheid van de locatie ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen zoals klimaatverandering en energiesystemen.

Een transparant en objectief afwegingskader is essentieel om het vertrouwen van burgers en belanghebbenden te waarborgen en om te garanderen dat de uiteindelijke keuze daadwerkelijk bijdraagt aan een duurzame, veilige en maatschappelijk verantwoorde energievoorziening. De gemeente Westland verzoekt het bevoegd gezag dan ook om in het verdere besluitvormingsproces duidelijk te maken op welke wijze objectieve criteria worden gewogen hoe deze zich verhouden tot het toekomstige energiesysteem en economische belangen op lokale schaal.

Hoewel grote stappen zijn gezet in de procedure, ziet gemeente Westland dus nog een aantal uitdagingen. Het is van belang de veiligheidsrisico's als beschreven verder uit te werken in de uiteindelijke MER. Daarnaast achten wij het van belang dat transparant wordt omgegaan met het ophalen en de weging van de participatie. Immers, kernenergie is een gevoelig onderwerp. En hoewel de techniek veel potentie met zich meebreng, met daarnaast kansen voor een regionale sociaaleconomische impuls, is het van belang om bewoners goed mee te nemen in deze procedure. We hopen dat de zienswijze zorgvuldig wordt meegenomen in de procedure en ontvangen graag een reactie hoe deze verwerkt is. We spreken ons dankwoord uit voor de constructieve opstelling van het Rijk en we kijken uit naar een goede verdere samenwerking.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Westland,
de secretaris, de burgemeester,

[redacted]

[redacted]

B.R. Arends

Verzonden: 6/24/2025 1:53:34 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje

Zienswijze/reactie

In het bijgevoegde bestand treft u een gescande versie aan van een ondertekende brief met de inspraakreactie van onze vereniging

105322214_10885819_2025-06-24_Inspraakreactie_c-NRD_Nieuwbouw_Kerncentrales.pdf

Natuurbeschermingsvereniging **West Zeeuws-Vlaanderen**

Secretariaat:
[redacted]
e-mail: [redacted]

Oostburg, 24 juni 2025.

Aan:

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Ingediend via www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales

Betreft: Inspraakreactie re: concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau NieuwbouwKerncentrales

Behandeld door: Bestuur en Werkgroep Planologie van NBV 't Duumpje

Geachte lezer,

Deze inspraakreactie wordt ingestuurd namens Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje West Zeeuws-Vlaanderen. De vereniging heeft ruim 350 leden en is een lidorganisatie van de Zeeuwse Milieufederatie (ZMf). Het werkgebied van de vereniging wordt begrensd door de kustlijn (Westerschelde/Noordzee), de grens met België en in het oosten door de westelijke Braakmandijk.

Van de alternatieven, die meegenomen worden in het plan-MER, ligt het deel Paulinapolder van de Terneuzen A locatie (Mosselbanken/Paulinapolder) binnen ons werkgebied. Hij lijkt ons goed om er in dit verband op te wijzen dat de industriecluster Mosselbanken/Paulinapolder nu niet bestaat. (zie blz.35) De kwalificatie 'industriecluster' kan terecht toegekend worden aan de Mosselbanken, echter om daar in dit verband in één noemer de Paulinapolder aan te verbinden getuigt van misplaatst opportunisme.

Wij hebben eerder op de concept-NRD voor het 380kV-station met een inspraakreactie gereageerd; wat ons commentaar m.b.t. ruimtebeslag en impact in de Paulinapolder betreft, kunnen deze zaken niet los van elkaar worden bezien. Wij stellen hiernu opnieuw vast dat het beoogde ruimtebeslag enorme proporties zal hebben en ten koste zal gaan van huidige bestemmingen, natuurlijke habitats, leefbaarheid en bestaande ruimtelijke functies; deze grote maatschappelijk impact vraagt om zorgvuldige afwegingen. Wij vragen ons serieus af of ***'een beschouwing op redelijkheid'*** (zie blz. 26 onder 3.3) voor voornoemde locatie, mede gezien de beschikbare tijdlijn, dezelfde zorgvuldigheid krijgt toebedeeld als een zg. Waarborglocatie.

Wij brengen aanvullend de volgende zaken, die vnl. betrekking op onze verenigingsbelangen en ons werkgebied, onder uw aandacht.

- **Blz. 5. CO2-neutraliteit van kernenergie**. Buiten beschouwing blijft hier de CO_2-emissie, die gekoppeld is aan opwerking/opslag van radioactief materiaal. Er wordt verwezen naar het NPRA en een separate mer-procedure. Daar waar de CO_2 neutraliteit van kernenergie wordt toegelicht, is het simpelweg verwijzen naar een ander programma voor dit aspect, slecht voor de geloofwaardigheid. Er dient minimaal een beschouwing over CO_2 voor de opwerkingsfase opgenomen te worden. (getalsmatige inschatting /onderbouwing niet- relevant o.i.d.).

- **Blz. 8. Radioactief afval blijft 100 jaar bovengronds**; de verantwoordelijkheid voor ondergrondse eindberging (voor >1000 jaar?) wordt bij toekomstige generaties gelegd. Welke overwegingen liggen er ten grondslag aan een besluit om de verantwoordelijkheid voor de oplossing van een mondiaal probleem bij toekomstige generaties te leggen? Voor klimaatverandering wordt de rekening daar bewust niet neergelegd. Wat is er bepalend voor het verschil in benadering?

- **Blz. 24. Tabel 3.1.** Er zijn in de tweede selectiefase locaties afgevallen op basis van diverse criteria. Genoemd worden o.a. ecologie, landschap en ruimtelijke kwaliteit; stuk voor stuk containerbegrippen, waarmee men zonder nadere duiding alle kanten op kan. Aan de hand van welke criteria werden hier bv ruimtelijke kwaliteit of landschapskwaliteit beoordeeld? En wat is het resultaat van een soortgelijke toetsing voor de locatie Paulinapolder? Zonder nadere duiding van een kenmerkende identiteit, duurzaamheid etc. lijkt dat nu een volstrekt willekeurig proces.

- **Blz. 38.** Bij de beoordeling van de longlistlocaties werd o.a. voor het onderdeel 'Techniek' ook het kostenaspect meegenomen. (Naar financiële nadelen van het gebruik van koeltorens wordt ook gerefereerd op pag. 23.) Het is volstrekt onduidelijk of in deze kostenbeoordelingen een prijs werd verdisconteerd voor de schade/inbreuk op de aanwezige natuur. Welke kosten brengt thermische waterverontreiniging met zich mee? Is er een negatief effect van de toegepaste koelwaterchemicaliën verdisconteerd bij toepassing van koeltorens?

- **Blz. 39/Tabel 4.3.** Impact op Natura-2000 gebieden wordt in deze tabel steeds gerelateerd aan stikstof. Bij de beoordeling of er sprake is van een inbreuk op de kwaliteit van de natuur moeten ook andere effecten dan die van stikstof worden meegenomen. Een, in het c-NRD onvermeld gebleven, stuk unieke estuariene natuur aan de Westerschelde, direct grenzend aan de Paulinapolder is het Paulinaschor, in beheer bij Het Zeeuwse Landschap. Het Paulinaschor maakt als deelgebied van de Westerschelde, onderdeel uit van één van de 40 Geosites van UNESCO: het Geopark Schelde Delta. Het is een vogelgebied bij uitstek; de schorren en slikken worden het hele jaar drukbezocht door een grote diversiteit aan vogels, waaronder steltlopers als rosse grutto, zilverplevier, bonte strandloper en scholekster. De aangrenzende Paulinapolder is hun hoogwatervluchtplaats. De Westerscheldedijk ter plaatse is een belangrijke plaats voor zeldzame vlinders als de koninginnepage en kaaskruiddikkopje. De uitgestorven gewaande gevlamde grasuil is hier in 2021 herontdekt. Aantasting van dit voorland van de Paulinapolder is onacceptabel. In dit verband verwijzen we naar de problemen die er in het verleden zijn geweest met compensatie van de estuariene natuur van de Westerschelde gerelateerd aan de verdiepingen. (Hedwigepolder-dossier)

- **Blz. 40.** *"Bij Terneuzen heeft locatie A op alle aspecten minder belemmeringen dan locatie B. Locatie A lijkt qua haalbaarheid en effecten vergelijkbaar met de andere gebieden."* Wij plaatsen hier grote vraagtekens bij. De overwegingen om de locatie Terneuzen B te laten vervallen en locatie A te handhaven voor nader onderzoek, zijn onvoldoende gefundeerd en overtuigen allerminst. Een correcte vergelijking dient o.a. mede gebaseerd te zijn op de grootte van het Paulinapolder deel, waarvoor de huidige agrarisch bestemming dient te vervallen.

Om enkel op basis van een *'aannemelijkheid dat een stuk van de polder deel gaat uitmaken van het voornemen'* genoemde conclusie te trekken is o.i. onacceptabel; het dient geografisch afgebakend te zijn. Gaat het om een reepje of om een halve polder? E.e.a. kan ook niet los gezien worden van de mogelijke vestiging van het 380kV station in deze polder. Het volgende commentaar m.b.t. het ruimtebeslag uit onze inspraakreactie op het concept-NRD voor het 380kV is ook hier van toepassing.

- De bestaande, voornamelijk agrarische, bestemming van de Paulinapolder laat geen industrie toe. Een goede ruimtelijke onderbouwing in planologische procedures om dit te wijzigen, moet aantonen dat de afwijkingen van de huidige, bestaande bestemming geen of minimale gevolgen voor de omgeving hebben. Het ligt o.i. in dit opzicht dan ook voor de hand om primair een locatie te zoeken, waar industriële / bedrijfsbestemmingen al planmatig werden vastgelegd. Vanuit dit gezichtspunt zou de Paulinapolder geen zoeklocatie moeten zijn.

- Het gezochte ruimtebeslag mag niet ten koste gaan van het natuurlijke landschap. Bedreigingen voor de natuur moeten op afstand blijven. Het natuurlijke landschap wordt in Nederland steeds schaarser. Het inzicht om verschraalde en versnipperde natuurgebieden te herstellen door ze aaneen te sluiten wordt al sinds de introductie van de EHS in de praktijk gebracht. Uitbreidingen (vaak met compensatienatuur voor industriële groei elders) hebben natuurgebied de Braakman gemaakt tot wat het nu is: belangrijk onderdeel van Natuurnetwerk Zeeland. Een keuze voor de Paulinapolder betekent een 'sprong' van industriële bestemmingen over natuurgebied de Braakman heen, waardoor dit gebied –in conflict met die EHS gedachte- geïsoleerd raakt van het achterland met de aansluitende migratiecorridors voor biodiversiteit die gevormd worden door het dijkenpatroon in de Paulinapolder.

- **Blz. 45.** Hier staat vermeld dat er windturbines staan op de Mosselbanken (Valuepark Oost); dit is niet correct: er staan hier geen windturbines. De plannen die er ooit waren, om in de Paulinapolder (niet op de Mosselbanken dus!) windturbines te bouwen, werden **ingetrokken**. O.a. onze vereniging diende een zienswijze in, omdat plaatsing een onacceptabele invloed zou hebben op de functie van de Paulinapolder als hoogwatervluchtplaats voor de vogels uit het Westerscheldebekken.

'Een beschouwing op redelijkheid' voor de locatie Terneuzen A. (blz26). We mogen dan –juridisch gezien- uitgaan van een eerlijke, rationele en logische beslissing, gebaseerd op gezond verstand.
Wij hopen met bovenstaande een bruikbare bijdrage te hebben geleverd om dat te bewerkstelligen. In de uiteindelijke selectie zullen economische evaluaties een hoofdrol krijgen. Welke waarde kennen we daarin toe aan verdwijnende natuur, landschapskwaliteiten en het welzijn van de omgeving? Daar zijn geen tabellen voor, ze zijn van onschatbare waarde!.

Wij wensen u veel succes.

Met vriendelijke groeten,
Namens NBV 't Duumpje

[redacted]

Secretariaat: [redacted]. Rabo West-Zeeuws-Vlaanderen 3695.16.338. KvK. V 40302332

Verzonden: 6/24/2025 2:03:40 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste,

Hieronder deel ik mijn bezwaar op het Concept-NRD, mijn bezwaar heeft betrekking op de locaties die overwogen worden, en dan met name over de locatie van de Paulinapolder. Ik ben tegen deze locatie en de redenen waarom leg ik hieronder uit.

De locatie in de Paulinapolder nabij Terneuzen is Niet geschikt voor een groot bouwterrein en ook niet voor een kerncentrale. De bouw zou grote hinder veroorzaken voor fietsers die naar school gaan of naar hun werk op het DOW terrein. Veel mensen uit Biervliet en de polder komen daar langs op hun fietsroute naar Terneuzen.

De wegen naar het gebied waar de kerncentrale bij de paulinapolder zou staan zijn niet geschikt om al het werfverkeer af te handelen.

Er is ook weinig draagvlak in deze regio, ik verwacht dat het draagvlak in andere regio's zoals de Maasvlakte groter is, omdat de Maasvlakte bedoelt was voor industriële projecten.

Er wonen ook veel boerengezinnen in dat gebied, die in grote onzekerheid zullen zitten als dit plan zou komen. Ook mensen uit het dorp [redacted] waaronder ikzelf, zouden het echt niet fijn vinden als daar een kerncentrale wordt gebouwd, omdat wij graag willen dat ons dorp aantrekkelijker wordt, wat al in gang is gezet met de bouw van een nieuwe school enkele jaren geleden en met de opening van nieuwe zaken op de markt zoals een frituur.

Zeeuws-Vlaanderen heeft ook veel toeristen die langs de paulinapolder fietsen of langs het natuurgebied Braakman, dat grenst aan de locatie die overwogen wordt voor de kerncentrale. De kerncentrale kan een negatieve impact hebben op het toerisme in heel Zeeuws-Vlaanderen, terwijl de regio hier afhankelijk van is voor inkomsten en voor het openhouden van voorzieningen.

Ik ben het ook eens met de zienswijze van mijn dorpsgenoten en van de bewoners van de omliggende polders. Hierin worden enkele andere redenen genoemd en er wordt ook een

vergelijking gemaakt met enkele van de andere locaties en daaruit blijkt dat die geschikter zouden zijn dan de locatie in de Paulinapolder. De zienswijze heb ik in de bijlage gezet.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

105322425_10885844_Zienswijze_Paulinapolder_concept_nrd_Nieuwe_Kerncentrales_06_2025.pdf

De polders van Biervliet

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en Beukels-
depoldersvanbiervliet@gmail.com

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

Wij zijn de bewoners van de polders van Biervliet, en zijn strijdvaardig voor ons recht!

De polders van Biervliet

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en Beukels-
depoldersvanbiervliet@gmail.com

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële [redacted]n zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Wij zijn de bewoners van de polders van Biervliet, en zijn strijdvaardig voor ons recht!

De polders van Biervliet

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en Beukels-
depoldersvanbiervliet@gmail.com

Bijlage: Visuele Onderbouwing

1. Ligging van de Paulinapolder

De Paulinapolder bevindt zich in Zeeuws-Vlaanderen, direct ten westen van Terneuzen en grenzend aan de Westerschelde. Het gebied is aangeduid als een potentiële locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales. De exacte ligging en grenzen van de Paulinapolder zijn te zien op de kaart van het Kadaster.

2. Hoogteverschillen en ligging onder NAP

De Paulinapolder ligt gemiddeld tussen de -1,5 en -2,5 meter onder NAP. Het gebied is omringd door dijken en ligt in een kwetsbare zone bij de Westerschelde. Bij een eventuele dijkdoorbraak bestaat het risico op overstroming, wat de locatie ongeschikt maakt voor de bouw van kerncentrales.

3. Natura 2000-gebieden in de omgeving

De Paulinapolder grenst direct aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied is van internationaal belang voor vogels en andere natuurwaarden. De aanleg van grootschalige energie-infrastructuur in de Paulinapolder kan leiden tot verstoring van deze beschermde natuurgebieden.

4. Vergelijking potentiële locaties kerncentrales

Locatie	Ligging onder NAP	Afstand tot Natura 2000	Bestaande infrastructuur	Bevolkingsdichtheid	Opmerkingen
Paulinapolder	-1,5 tot -2,5 m	Direct grenzend	Beperkt	Laag	Kwetsbaar gebied, nabij natuurgebieden
Sloegebied	Boven NAP	>5 km	Uitgebreid	Gemiddeld	Industrieterrein met bestaande infrastructuur
Maasvlakte II	Boven NAP	>10 km	Uitgebreid	Laag	Speciaal aangelegd voor industriële doeleinden

Wij zijn de bewoners van de polders van Biervliet, en zijn strijdvaardig voor ons recht!

Verzonden: 6/24/2025 2:21:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 49
Postcode: 3000 AA
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: STEDIN
Organisatie: Stedin

Zienswijze/reactie

Zie bijlage; de brief wordt tevens per post verstuurd.

105322754_10885890_26062025135417.pdf

STEDIN.NET | VOOR DE NIEUWE ENERGIEGENERATIE

retouradres: Postbus 49, 3000 AA Rotterdam

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Stedin Netbeheer B.V.
Blaak 8
3011 TA Rotterdam
088 896 39 63
www.stedin.net
KvK Rotterdam 24289101

Datum	24-6-2025
Staatcourant	2025, 16764
Onderwerp	Reactie op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales
Behandeld door	[redacted]
Telefoon	
E-mail	
Bijlage	Brief d.d. 27-3-2025
Kenmerk	SP 2025-1114

Beste heer, mevrouw,

Wij hebben kennisgenomen dat het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) een ruimtelijke procedure is gestart voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. In het kader hiervan ligt momenteel de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ter inzage. Deze notitie beschrijft de kaders voor het opstellen van het milieueffectrapport (MER). Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om hierop te reageren.

Eerder hebben wij reeds gereageerd op de voorgenomen ontwikkelingen (zie bijlage). Wij willen opnieuw benadrukken dat de plannen directe gevolgen kunnen hebben voor de assets van Stedin en de keuzes die wij moeten maken met betrekking tot noodzakelijke netinvesteringen. Naast de eerdergenoemde zoeklocaties Borsele (Sloegebied) en Maasvlakte I, bevinden ook de toegevoegde gebieden Terneuzen en Maasvlakte II zich binnen het verzorgingsgebied van Stedin.

Uit de concept-NRD blijkt dat er aandacht is voor diverse relevante aspecten bij de locatiekeuze, waaronder de geschiktheid van de elektriciteitsinfrastructuur en de mogelijkheden voor ruimtelijke inpassing. Het is voor ons echter niet duidelijk in hoeverre hierbij rekening is gehouden met de bestaande en geplande infrastructuur van Stedin. Kunt u dit toelichten?

Daarnaast wordt gesteld dat een hoogspanningsstation en aansluiting op het landelijke 380 kV-netwerk randvoorwaarden zijn voor realisatie. Toch worden locaties genoemd waar (nog) geen 380 kV-infrastructuur of koelwater beschikbaar is. Wij vragen ons af waarom deze locaties desondanks in beschouwing worden genomen. Bijvoorbeeld: in paragraaf 4.3.1 worden binnen het Sloegebied locaties genoemd die ondanks duidelijke belemmeringen toch op de longlist staan. Zo is er sprake van ruimtegebrek of reeds vergunde ontwikkelingen (zoals een waterstof- en ammoniakcluster). Wij verzoeken u om een nadere toelichting op de overwegingen om deze locaties alsnog nader te onderzoeken.
Ook in paragraaf 4.3.3 valt op dat gebieden ten zuiden van de Mosselbanken zijn afgevallen vanwege de afstand tot koelwater, terwijl andere locaties met vergelijkbare beperkingen wel als kansrijk worden beschouwd. Dit roept vragen op over de consistentie van de beoordelingscriteria. Terneuzen bijvoorbeeld beschikt momenteel nog niet over een 380 kV-station, hoewel uitbreiding is voorzien. Waarom wordt deze locatie dan toch meegenomen?

Wij zijn benieuwd in hoeverre de ondergrondse infrastructuur is meegewogen in de beoordeling van alternatieven. Zoals eerder aangegeven, kunnen de plannen zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor het capaciteitsvraagstuk op ons elektriciteitsnet. Stedin is actief bezig met uitbreidingen van bestaande stations en het realiseren van nieuwe verbindingen. Wij verwijzen u graag naar ons Investeringsplan (IP) voor meer informatie. Hoewel in de stukken rekening wordt gehouden met andere ruimtelijke ontwikkelingen, lijkt er onvoldoende aandacht te zijn voor de plannen van Stedin. Dit is voor ons een belangrijk punt, zeker gezien de beperkte beschikbare informatie en de reeds lopende uitbreidingen, zoals bij het hoogspanningsstation Vlissingen Oost (Thermphos-terrein). Hiervoor worden nieuwe ondergrondse verbindingen gerealiseerd. Wij vragen ons af of hiermee voldoende rekening is gehouden, om onnodige maatschappelijke kosten door verleggingen te voorkomen.

In 'Tabel 4-3 Beoordeling longlist' en 'Tabel 6-3 Beoordelingskader fysieke leefomgeving' ontbreekt onder andere het thema 'kabels en leidingen' volledig. Dit achten wij een wezenlijk aandachtspunt.

Daarnaast is het voor ons niet duidelijk in hoeverre bij de locatiekeuze rekening is gehouden met de impact van clustering van energie-intensieve industrie op de netcapaciteit. De cumulatieve effecten van andere grootschalige ontwikkelingen in de regio en hun invloed op het (regionale of landelijke) elektriciteitsnet blijven onderbelicht. Hoewel enkele initiatieven worden genoemd, ontbreekt de samenhang met de beoogde kerncentrales. Wij verzoeken u deze relatie expliciet te maken en mee te nemen in de verdere planvorming."

Ook willen wij benadrukken dat het belangrijk is om een zogenoemde *lock-in* te voorkomen: een situatie waarin toekomstige aanpassingen aan het energiesysteem worden belemmerd door keuzes die nu onvoldoende rekening houden met netcapaciteit of ruimtelijke reserveringen. Dit kan leiden tot onnodige kosten, vertragingen en inefficiënte investeringen. Wij vragen u dit risico expliciet te toetsen en de toekomstige flexibiliteit van het energiesysteem mee te nemen in de besluitvorming.

Tot slot is het voor ons nog onduidelijk hoe de plannen zich verhouden tot andere programma's, zoals het nieuwe 380 kV-net en het programma VAWOZ, en wat de onderlinge relaties zijn en wat daarvan de gevolgen zijn voor onze infrastructuur. Is de capaciteit van de bestaande en reeds geplande 380 kV-verbindingen toereikend voor het transport van de opgewekte elektriciteit? Indien aanvullende verbindingen noodzakelijk zijn, vernemen wij graag waarom deze niet reeds in deze fase van de planvorming zijn meegenomen.

Conclusie
Wij verzoeken u om de belangen van de regionale netbeheerder nadrukkelijk mee te wegen in de verdere besluitvorming. Tijdig inzicht in de ruimtelijke ontwikkelingen is voor ons essentieel om verantwoorde en efficiënte netinvesteringen te kunnen doen, zodat obstakels tijdig kunnen worden opgelost en mogelijkheden voor samenwerking of efficiëntie kunnen worden benut.

Wij zijn van harte bereid om daarover met u in gesprek te gaan en hechten groot belang om in gezamenlijk overleg tot goede oplossingen te komen. Wij zien met belangstelling uit naar uw reactie.

Ook behouden wij ons het recht voor om de zienswijze aan te vullen met nadere argumenten voor eerder (in deze zienswijze) behandelde onderdelen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Registratienummer: 202503789

Ministerie van Klimaat en Groene Groei

Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Concept-NRD

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) is een onderzoeksplan van het project. Hierin staat welke milieueffecten worden onderzocht, op welke manier het onderzoek wordt gedaan en tot in welk detail. Ook leest u op welke milieuaspecten de verschillende alternatieven beoordeeld worden.

Via dit formulier kunt u reageren op de concept-NRD. Bijvoorbeeld als u vindt dat onderzoeksthema's of alternatieven ontbreken in de onderzoeken. Of als u ideeën heeft over hoe u betrokken wilt zijn bij het project.

Wij waarderen uw reactie en gaan hier zorgvuldig mee om. Alle reacties wegen we af om de NRD vast te stellen.

U dient een reactie in als:	Bedrijf
Naam organisatie/bedrijf	Stedin

Contactgegevens

Indiener: Voorletter(s)	[redacted]	Tussenvoegsel	Achternaam	[redacted]
Land	Nederland			
Postcode	3000 AA	Huisnummer 49	Toevoeging	
Straat / Postbus	Postbus			
Plaats	Rotterdam			
Telefoonnummer	[redacted]			
E-mail adres *	[redacted]			
E-mail adres (controle) *	[redacted]			
(mede) Namens	STEDIN			
Upload machtiging				

Reageren

Eenieder kan reageren op dit project.

Reactie

Uw reactie:	Zie bijlage; de brief wordt tevens per post verstuurd.
Bijlage	105322754_10885890_20250624_Reactie_op_concept_NRD_Kerncentrales.pdf (maximaal 100 MB)

Problemen met het digitaal indienen

Ondervindt u problemen met het digitaal indienen van een reactie? Neem dan contact op via 088 042 47 47 (kies Energieprojecten). Wij bieden u een passende oplossing voor het indienen van uw reactie.

Informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens

De Rijksoverheid gaat zorgvuldig om met uw persoonsgegevens en houdt zich aan de bepalingen in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) verwerkt die persoonsgegevens die u verstrekt bij het indienen van uw reactie. Dient u, als gemachtigde, een reactie in namens iemand anders, dan worden ook zijn of haar persoonsgegevens verwerkt. Uw bereikbaarheidsgegevens worden gebruikt voor verdere correspondentie over dit project. Om uw privacy te beschermen, verzoekt het ministerie u om geen persoonsgegevens en/of informatie die herleidbaar is tot uw persoon op te nemen in de inhoud van uw reactie. Als u in uw reactie en (titels van) bijlagen toch informatie opneemt die tot u zelf of andere personen herleidbaar is, doet u dat voor eigen risico. De informatie die u deelt onder 'persoonsgegevens' en 'bereikbaarheidsgegevens' in dit reactieformulier wordt niet openbaar gemaakt. Extra informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens kunt u lezen in de privacyverklaring via: www.rvo.nl/onderwerpen/privacy.

STEDIN NET | VOOR DE NIEUWE ENERGIEGENERATIE

retouradres: Postbus 49, 3000 AA Rotterdam

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Stedin
Blaak 8
3011 TA Rotterdam
088 896 39 63
www.stedin.net
KvK Rotterdam 24289101

Datum	27-03-2024
Staatscourant	2024, 5404
Onderwerp	Inspraakreactie op nieuwbouw kerncentrales

Behandeld door	[redacted]
Telefoon	[redacted]
E-mail	[redacted]
Kenmerk	SP 2024-0659

Geachte heer, mevrouw,

Wij hebben kennisgenomen dat het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) een ruimtelijke procedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales is gestart. De mogelijkheid wordt geboden om daarover mee te denken en graag maken wij daar gebruik van.

Inleiding
Stedin heeft als regionaal netbeheerder een maatschappelijke functie en is verantwoordelijk voor distributie van elektriciteit en gas. Daarmee ook een onderdeel van de energieketen. Ontwikkelingen zoals de energietransitie, de toenemende energievraag en de toenemende druk om zelf ook duurzaam te opereren e.d. hebben gevolgen voor de gehele keten en dus ook op Stedin. De keuze die Stedin in haar net maakt, heeft impact op de duurzaamheid van haar bedrijfsvoering. Duurzaamheid wordt meegewogen bij de uiteindelijke keuzes, maar is altijd één van de vele prioriteiten naast o.a. veiligheid, betrouwbaarheid en leveringszekerheid. Stedin heeft tot taak de elektriciteits- en gasnetten op economische voorwaarden in werking te hebben, te onderhouden en te ontwikkelen op een wijze die de veiligheid, doelmatigheid en betrouwbaarheid waarborgt plus het milieu ontziet. Naast de wettelijke verplichting kijkt Stedin ook naar de (technische) uitvoerbaarheid en de maatschappelijke impact wat dit mogelijkerwijs tot gevolg gaat hebben, en waarbij de kosten beheers- en betaalbaar blijven. Graag brengen wij het volgende onder de aandacht.

Wij hebben de plannen geanalyseerd en merken op dat de twee in 1e instantie aangewezen locaties - Borsele en Maasvlake I - in het verzorgingsgebied van Stedin liggen. Voor zover de huidige beschikbare informatie een goede beoordeling toelaat, hebben de beoogde ontwikkelingen mogelijk gevolgen voor Stedin w.o. de ondergrondse- en bovengrondse infrastructuur (verder: assets). Wij lichten dat hieronder toe.

Bouwen, benutten en beheren
Stedin staat als regionaal netbeheer voor een enorme opgave om het elektriciteitsnetwerk te verzwaren en uit te breiden en door steeds meer nieuwe stations *te bouwen* -door de versnelling van de energietransitie- om te zorgen dat de duurzame energie betrouwbaar getransporteerd kan worden. De energietransitie heeft veel impact op de huidige energie-infrastructuur. Door nog slimmer om te gaan met o.a. de bestaande capaciteit op het elektriciteitsnet en door het net optimaal te *benutten* werken we mee om de (gewenste) energietransitie te kunnen faciliteren en te realiseren. Zoals u weet wordt in steeds meer delen van het verzorgingsgebied er congestie afgekondigd, omdat het net vol zit. Vanuit de overheid zijn er diverse programma's en er is veel samenloop en samenhang met het 'energiesysteem'. Echter, wij missen ook in deze stukken de relatie met de lagere netten. Wij vragen u daarom ook te onderzoeken wat het gaat betekenen op de (lagere) elektriciteits- en gasnetten; w.o. op de al aanwezige dan wel aan te leggen (onder- en bovengrondse) assets voor het *beheer* en/ of de beperkingen en daarmee de leveringszekerheid. Op dit moment is het lastig om te beoordelen of en in welke mate er sprake zal zijn van (mogelijke) impact op de assets en/ of belangen van Stedin. Volgens ons dient daar waar nieuwe ontwikkelingen (functies) zijn beoogd ook standaard rekening te worden gehouden met de implicaties hiervan op de (lagere) elektriciteits-infrastructuur.

Ruimte en integrale belangenafweging
U geeft weliswaar aan dat de centrales relatief weinig ruimte in beslag zou nemen beseffen wij ook dat ruimte een schaars goed is. Het vinden van (geschikte) locaties voor nieuwe elektriciteits-infrastructuur vormt -ook voor ons- steeds vaker een grote uitdaging. Zowel boven- als ondergronds. Vervolgens neemt de druk daarop toe. Daarom vragen wij u expliciet te kijken naar de effecten die het gevolg zijn van de nieuwe kerncentrales (aanleg/bouw, realisatie en gebruik e.d.) in combinatie met bestaande en toekomstige druk op de fysieke (onder- en bovengrondse) omgeving. Volgens ons dient ondergrond structureel onderdeel te worden van alle relevante ruimtelijke processen waarbij het gebruik én bescherming van bodem zorgvuldig afgewogen dient te worden. Wij vragen van u gelet op de energietransitie waar we midden inzitten om met de belangen van Stedin rekening te (laten) houden en deze belangen transparant af te wegen.
Wij vragen u om de gevolgen voor de lagere netten (en de noodzakelijke netuitbreidingen voor distributie en transport) mee te wegen bij de integrale afweging tot een locatiekeuze en daarbij de benodigde ruimte en de afhankelijkheid met het landelijke net mee te nemen. De (landelijke) keuzes die nu gemaakt gaan worden hebben volgens ook impact op de regionaal en de lokale 'energiesystemen' en de daarvan afhankelijke ruimte.

Graag zien wij ook terug in hoeverre de nieuwe kerncentrales daadwerkelijk ingepast kunnen en of gaan worden in het energiesysteem?

Koppelkansen
Graag zien we bij de afweging in relatie tot de onderzochte en/ of te onderzoeken alternatieven voor de (voorgenomen) locaties (keuze) óók te kijken naar (mogelijke) koppelkansen. Uit maatschappelijk oogpunt is het wenselijk dat bij het maken van keuzes en afwegingen vooral in samenhang en integraal wordt gekeken naar de verschillende thema's en (gebieds-) ontwikkelingen, waarbij mogelijke koppelkansen meegenomen kunnen worden, dan wel waar het mogelijk is, om elkaar te versterken. Zo wordt bijgedragen aan de urgentie voor de snelheid van de beoogde diverse projecten en waarbij de betaalbaarheid bij realisatie én beheer in het oog wordt gehouden. Om de energietransitie betaalbaar te houden en de beschikbare netcapaciteit zo goed mogelijk te gebruiken zijn daarom systeemefficiënte keuzes noodzakelijk. Wij vragen om bij de verdere onderzoeken ook te kijken waar een versnellingsslag gemaakt kan worden bijvoorbeeld het verkrijgen van een aansluiting, uitbreiding en of verzwaring e.d. of en welke koppelkansen er zijn voor de regionale netbeheerders.

Vroegtijdig afstemming en inzicht
Wij vragen van u, gelet op uw plannen, die volgens ons (deels) parallel gaat met de energietransitie waar we middenin zitten in voldoende mate te onderzoeken wat dat gaat betekenen voor de gas-en elektriciteitsnetten, maar ook naar de technische uitvoerbaarheid, snelheid, betaalbaarheid, ruimtelijke kwaliteit/ ruimtelijke omgeving en maakbaarheid om de doelen te kunnen realiseren. Naast de Europese, landelijke, regionale ontwikkelingen dient evengoed rekening gehouden te worden met de lokale aspecten en effect op het 'net'. Daarom vragen wij u bij de uitwerking om tijdig af te stemmen i.v.m. de noodzaak om zo vroeg mogelijk betrokken te worden bij de verdere planvorming t.a.v. de investeringen in de netten.
Gelet op de mogelijke aanpassingen aan de infrastructuur, en ook in het kader van de leveringszekerheid, is het voor ons van het groot belang om tijdig inzichtelijk te krijgen welke aanpassingen waar en wanneer uitgevoerd zullen gaan worden. Daarbij is de toegang tot werkstroken en toegangsroutes van belang. Een en ander zal wellicht gevolgen hebben voor de planning en mogelijk leiden tot financiële consequenties. Wellicht ten overvloede attenderen wij u erop dat de in het plangebied gelegen assets te allen tijde vrij toegankelijk dient te zijn, zowel tijdens als na de werkzaamheden. Vanuit maatschappelijk oogpunt is het voor alle partijen beter dat de plannen zo ontwikkeld wordt dat de assets zoveel mogelijk (ongestoord en veilig) kan blijven liggen en er geen extra omleggen en/of extra maatregelen noodzakelijk zijn. Om de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden, is verplaatsing niet wenselijk, tenzij de technische levensduur is versleten. Hier komt bij dat de omvang van de benodigde voorbereid- en uitvoeringstijd groot is en de (financiële/maatschappelijke) gevolgen van de noodzakelijke werkzaamheden omvangrijk kunnen zijn. Graag worden wij gehoord en treden wij (t.z.t.) in nader overleg met u (en/of de initiatiefnemers) om te bepalen welke eventuele aanpassingen noodzakelijk zijn.
Voor Stedin is het van belang inzicht te krijgen wat de ontwikkeling gaat betekenen voor de bestaande gas- en/ of elektriciteitsnet en of voor de al bekende uitbreidingen om de juiste keuzes te (kunnen) doen t.a.v. bijvoorbeeld investeringen dan wel om toekomstbestendig te zijn en om daarin te kunnen blijven faciliteren – voor diverse ontwikkelingen of te wel 'slim te plannen' en 'tijdig af te stemmen'. Gezien de enorme opgave die op ons afkomt is een zorgvuldige omgang met financiële middelen en technische personeel essentieel om zo ook slimme keuze te (kunnen) maken. Slim samenwerken is volgens ons essentieel om de gewenste energietransitie betaalbaar te houden.

Conclusie
Wij onderkennen het belang van deze ontwikkelingen en begrijpen dat het een complexe puzzel is. Graag zien wij dat de belangen en de gevolgen voor de assets van Stedin ook worden afgewogen in relatie tot de onderzochte alternatieven voor de voorgenomen en of nog te onderzoeken tracés én gekeken wordt naar (mogelijke) koppelkansen. Voor ons is het van belang om tijdig inzicht te krijgen waar welke ontwikkeling gaat plaatsvinden, zodat wij tijdig de juiste en efficiënte beslissingen kunnen nemen ten behoeve van de netinvesteringen. Wij vragen u daarnaast aandacht te blijven houden op de ondergrondse én bovengrondse infrastructuur en de ruimtelijke uitvoerbaarheid bij diverse plannen, waarbij de maatschappelijk kosten laag én beheersbaar blijven.

Kortom, wij vragen de belangen van de regionale netbeheerder in voldoende mate af te wegen bij de verdere keuzes dan wel tot het komen van de juiste (financieel en maatschappelijke) maatregelen om eventuele knelpunten weg te nemen en of koppelkansen te benutten.

Wij zijn van harte bereid om daarover met u in gesprek te gaan en hechten groot belang om in gezamenlijk overleg tot goede oplossingen te komen. Wij vertrouwen u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd en zien met belangstelling uit naar uw reactie. Gelieve een reactie met betrekking tot deze zienswijze te richten aan de ondertekenaar van deze brief.

Ook behouden wij ons het recht voor om de zienswijze aan te vullen met nadere argumenten voor eerder (in deze zienswijze) behandelde onderdelen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/24/2025 2:30:40 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Nogmaals:

Focus op wind en zonne-energie en niet op kernenergie.

Kernenergie is vele malen duurder en vervuilender dan

windenergie. Daarnaast loopt de bouw van iedere

kerncentrale gigantisch uit en is de klimaatdoelstelling

hiermee niet te halen.

STOP MET KERNENERGIE

De essentie is dat de overheid werkt met modellen en denkwijzen die niet aansluiten bij de werkelijkheid.

105322949_10885932_2025_bijlage_Kerncentrales_MVII.doc

Geacht Ministerie van Klimaat en 'Groene Groei'
Dit is waanzin. Lees dit bericht:

Bijna helft van stroomproductie is duurzame energie.

En hernieuwbare energie groeit nog steeds in 2025

Focus op wind en zonne-energie en **niet** op kernenergie. Kernenergie is vele malen duurder en vervuilender dan windenergie. Daarnaast zijn de kosten altijd veel hogere dan begroot, loopt de bouw van iedere kerncentrale gigantisch uit en is de klimaatdoelstelling hiermee niet te halen. STOP MET KERNENERGIE

Kernenergie is geen oplossing

Naast de torenhoge kosten, duurt het ruim 10 jaar en waarschijnlijk langer om een kerncentrale te realiseren. Dus pas in 2040 operationeel? Daarnaast komen er natuurlijk veel veiligheidsrisico's bij kijken. En waar blijft dat kernafval. Daar is nog steeds geen definitieve opslag voor. Verziek die planeet maar.

De essentie is dat de overheid werkt met modellen en denkwijzen die niet aansluiten bij de werkelijkheid.

De inzet van kerncentrales te laag is, de investering zeer onzeker en de bouwtijd onvoorspelbaar.

Is kernenergie het resultaat van wat we niet willen? Geen kolen, gas, windturbines, zonevelden, ammoniak: dan maar kernenergie? Een besluit over de energievoorziening moet gebaseerd zijn op goed nadenken en dan pas besluiten:

- Gestuurd vanuit lange termijn energie en industriebeleid; niet de politiek of lobbyisten, consultants
- Een harde offerte en planning voor de kerncentrale
- Goede kennis van de onzekerheid van alle variabelen; dus risicostudies
- Goed inzicht in de economie over de gehele levensduur en daarna
- Kernenenergie staat haaks op RES en haalt de economie van duurzaam nog meer onderuit.
- Goede criteria voor de locatie; In de jaren zeventig was Maasvlakte leeg, een ideale locatie voor kernenergie. Nu hebben TNO en het Havenbedrijf vastgesteld dat de haven vol is. De haven wordt zeer intensief gebruikt en is uiterst kwetsbaar, ook met ammoniakoverslag waarvan met zegt dat het veilig is. Moet ik nog zien.
Daarnaast wachten we nog steeds op natuurcompensatie van MVII.
En waar gaan al die bouwers wonen en rijden? Komt er een dorp bij? Komt er een snelweg bij? De expats waar het dorp nu al mee vol zit dragen helaas niet bij aan het gemeenschapsgevoel.

[redacted]
Betrokken inwoner van Oostvoorne (gemeente Voorne aan Zee)

Verzonden: 6/24/2025 2:54:41 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

Wij zijn de bewoners van de polders van [redacted] en zijn

strijdvaardig voor ons recht!

De polders van [redacted]

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en [redacted]

[redacted]

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Wij zijn de bewoners van de polders van [redacted] en zijn

strijdvaardig voor ons recht!

De polders van [redacted]

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en [redacted]

[redacted]

Bijlage: Visuele Onderbouwing

1. Ligging van de Paulinapolder

De Paulinapolder bevindt zich in Zeeuws-Vlaanderen, direct ten westen van Terneuzen en grenzend aan de Westerschelde. Het gebied is aangeduid als een potentiële locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales. De exacte ligging en grenzen van de Paulinapolder zijn te zien op de kaart van het Kadaster.

2. Hoogteverschillen en ligging onder NAP

De Paulinapolder ligt gemiddeld tussen de -1,5 en -2,5 meter onder NAP. Het gebied is omringd door dijken en ligt in een kwetsbare zone bij de Westerschelde. Bij een eventuele dijkdoorbraak bestaat het risico op overstroming, wat de locatie ongeschikt maakt voor de bouw van kerncentrales.

3. Natura 2000-gebieden in de omgeving

De Paulinapolder grenst direct aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied is van internationaal belang voor vogels en andere natuurwaarden. De aanleg van grootschalige

energie-infrastructuur in de Paulinapolder kan leiden tot verstoring van deze beschermde natuurgebieden.

4. Vergelijking potentiële locaties kerncentrales

Locatie

Ligging onder NAP

Afstand tot Natura 2000

Bestaande infrastructuur

Bevolkingsdichtheid

Opmerkingen

Paulinapolder

-1,5 tot -2,5 m

Direct grenzend

Beperkt

Laag

Kwetsbaar gebied, nabij natuurgebieden

Sloegebied

Boven NAP

>5 km

Uitgebreid

Gemiddeld

Industrieterrein met bestaande infrastructuur

Maasvlakte II

Boven NAP

>10 km

Uitgebreid

Laag

Speciaal aangelegd voor industriële doeleinden

Verzonden: 6/24/2025 3:24:31 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Zuid-Hollandlaan
Huisnummer: 7
Postcode: 2596 AL
Woonplaats: s-Gravenhage
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: Aramis project
Organisatie: Aramis

Zienswijze/reactie

hierbij stuur ik u namens het project Aramis een zienswijze op de cNRD.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

105324836_10886173_Zienswijze_Aramis_cNRD_locatieonderzoek_bouw_kerncentrales_Maasvlakte_def.pdf

ARAMIS

Aan de Minister van Klimaat en Groene Groei
T.a.v. Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum: 23 juni 2025
Ons kenmerk: ARM-00000-ARM1-AUTH-LET-000002
Betreft: Zienswijze op de cNRD Nieuwbouw Kerncentrales op Maasvlakte II

Inleiding
Van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) ter inzage voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. In de cNRD zijn de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) voor het project beschreven. In dat kader willen wij graag de volgende reactie onder uw aandacht brengen, die gericht is op het locatieonderzoek voor Maasvlakte II. Deze reactie is gezamenlijk opgesteld door Porthos, Aramis, CO_2next en DRC West, maar afzonderlijk ingediend. De reactie kan als één zienswijze in behandeling worden genomen.

Algemeen
Porthos, Aramis, CO_2next en Delta Rhine Corridor (DRC West) zijn projecten die werken aan het transport en de opslag van CO_2 (*Carbon Capture and Storage: CCS*). Net als de kerncentrales hebben ze tot doel bij te dragen aan de energietransitie, CO_2-reductie en het behalen van de klimaatdoelstellingen. De projecten zijn onderdeel van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (hierna: MIEK] van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG). In dit programma staan energieprojecten die een belangrijke basis vormen voor de energie-infrastructuur op de lange termijn. Het programma beoogt door meer regie en het wegnemen van knelpunten de aanleg van projecten op het gebied van energie, grondstoffen en infrastructuur te versnellen en systeemintegratie te bereiken. De realisatie van genoemde projecten is daarmee van nationaal belang. De MIEK-status van de genoemde CCS-projecten geeft aan dat deze projecten van het ministerie van KGG (de hoogste) prioriteit hebben gekregen.

Voor deze projecten zijn inmiddels belangrijke stappen gezet in het MIEK-proces, de zogeheten MIEK-fasen. Zo is het project Porthos in aanbouw, heeft de Minister van KGG recent belangrijke (project)besluiten genomen voor de projecten Aramis en CO_2next en staat DRC West aan de start van de Participatie- en Verkenningsfase in de Projectprocedure. Behalve MIEK-status hebben de projecten Porthos en Aramis, inclusief CO_2next, de status van Project met gemeenschappelijk belang (*Project of Common Interest: PCI*) voor de Europese Unie waardoor ze in de vorm van de Europese CEF subsidie een financiële bijdrage ontvangen om de projecten te realiseren. De CCS-projecten hebben een hoge mate van

ARAMIS

interconnectie en onderlinge afhankelijkheid; als één schakel uitvalt, kan dit de kans op succes van de hele keten sterk verkleinen.

Zienswijze
De kern van onze reactie betreft dat deze MIEK (en PCI)-projecten bij de afweging van de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales op Maasvlakte II volwaardig moeten worden betrokken. Hierbij moeten de consequenties van de mogelijke komst van twee kerncentrales voor *elk van deze projecten* nauwkeurig in kaart worden gebracht en inhoudelijk worden afgestemd met de betreffende projectorganisaties. Hierbij geldt dat niet uitsluitend moet worden gekeken naar wat de cNRD nu beschrijft onder de noemer autonome ontwikkelingen, maar dat juist ook onderzocht moet worden of een toekomstige verdere ontwikkeling en uitbreiding van CCS-infrastructuur *niet in de weg wordt gestaan* door de komst van twee kerncentrales op Maasvlakte II. Een volledig ontwikkelingsperspectief volgt nog niet uit de huidige formele besluiten, maar is op de middellange en lange termijn zeer aannemelijk op grond van de thans in voorbereiding zijnde CCS-projecten en de voorziene uitbreiding van de transport- en opslagcapaciteit, zoals vervoer van CO_2 over spoor en het transport van CO_2 via de zeeleiding van het project Aramis naar andere opslaglocaties onder de Noordzee dan die nu reeds in het Aramis-initiatief zijn opgenomen. Deze doorontwikkeling in infrastructuur en capaciteit is al voorzien en van cruciaal belang voor de behalen van de nationale CO_2-reductiedoelstellingen en het vestigingsklimaat voor grote industriële bedrijven in het Rotterdamse havengebied en daarbuiten.

Hiernaast vragen we de consequenties te onderzoeken van de bouw- en beheerfase van de twee kerncentrales voor de realisatie- en gebruiksfase van de genoemde CCS-projecten. Dit betreft onder andere (cumulatie bij) aspecten als de *bereikbaarheid* van de projectlocaties en de verschillende CO_2-leidingtracés op de Maasvlakte (bijvoorbeeld voor aanvoer van materieel en personeel van bouwbedrijven en nood- en hulpdiensten), hydrologie en de risico's op het gebied van *omgevingsveiligheid*. De nadelen van deze en mogelijk ook andere aspecten wegen extra zwaar omdat de bouwfase van twee kerncentrales een langdurige aangelegenheid betreft; over het algemeen tussen de vijf en tien jaar. Mogelijk betekent dit dat die genoemde aspecten in de afweging extra gewicht moeten krijgen, als betrof het een semi-gebruiksfase. Dit zou tot uitdrukking dienen te worden gebracht in de beoordeling en afweging.

Wij waarderen de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de concept-NRD. De notitie biedt een goed overzicht van de voorgenomen onderzoeksplannen.
Wij verzoeken de volgende aspecten expliciet op te nemen in de opzet van het Plan-MER-onderzoek:

ARAMIS

1. **Toekomstvastheid: onderzoek en betrek het ontwikkelingsperspectief van de CCS-projecten Porthos, Aramis, CO_2next en DRC West en zorg ervoor dat de komst van de twee kerncentrales deze ontwikkelingen niet in de weg staan, zodat de (toekomstige) CCS-keten niet in gevaar komt.**

2. **Onderzoek per CCS-project wat de consequenties zijn voor de realisatie en instandhouding gedurende de bouw en inbedrijfsstelling van de twee kerncentrales. Betrek daarbij de projectorganisaties die verantwoordelijk zijn voor de CCS-projecten.**

3. **Betrek in de milieustudies het feit dat ten behoeve van een kerncentrale koelwater zal moeten worden onttrokken. Onderzoek in hoeverre dit mogelijk is gelet op de reeds aangevraagde toestemmingen, zoals voor onttrekking en lozing van koelwater vanuit het compressorstation van Porthos.**

4. **Omgevingsveiligheid: onderzoek de veiligheidsrisico's van de langdurende aanwezigheid en het verblijf van personeel op en rond de kerncentrales in relatie tot de aanwezige en/of beoogde CO_2-infrastructuur (CO_2-leidingen, opslaginstallaties en treintransporten op Maasvlakte II). Betrek daarbij per bouwjaar de verwachte aantallen arbeidskrachten en hun verblijf.**

5. **Wat is de impact op de elektriciteitsvoorziening op de Maasvlakte voor de CCS-keten en het ontwikkelingsperspectief? Zijn er onderbrekingen te verwachten?**

Wij vertrouwen erop dat deze punten worden betrokken in de definitieve NRD en de uitwerking van het Plan-MER.

Vanwege onze ontwikkelingen op de Maasvlakte is binnen onze organisaties veel kennis aanwezig die als input kan dienen bij het opstellen van het Plan-MER. Graag bieden we onze expertise en samenwerking aan. Wij kijken daarom uit naar een vruchtbare samenwerking en wensen u veel succes toe bij het verdere proces.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Permitting and Stakeholdermanagement Lead Aramis

Verzonden: 6/24/2025 3:35:39 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 70
Postcode: 4416 ZH
Woonplaats: Kruiningen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: Het college van B&W
Organisatie: Gemeente Reimerswaal

Zienswijze/reactie

zie collegebrief in de bijlage.

105325064_10886244_reactie_Reimerswaal_op_concept_Notitie_Reikwijdte_en_Detailniveau_Plan-MER_locatiestudiet.docx

Gemeente REIMERSWAAL

Oude Plein 1, 4416 AK Kruiningen
Postbus 70, 4416 ZH Kruiningen
gemeente@reimerswaal.nl
www.reimerswaal.nl
0113 395 000

70A0A501AD3

Uw brief van	: 10-04-2025	Zaak	: Z24.030218	Contactpersoon	: [redacted]
Uw kenmerk	:	Document	: D25.288343	Bijlage	:

Onderwerp: Reactie Reimerswaal op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe

Kruiningen,

Geachte mevrouw, heer,

Wij namen kennis van de 'concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales' (hierna cNRD) van 16 mei 2025. In de cNRD zijn het waarom, de nut en noodzaak, de doelstellingen en onderzoekscriteria van twee nieuwe kerncentrales helder uiteengezet. Wij waarderen het zorgvuldige proces dat u doorloopt.

Gemeente Reimerswaal maakt onderdeel uit van het samenwerkingsverband De Bevelanden. Hieronder vallen de gemeenten Goes, Kapelle, Noord-Beveland, Reimerswaal en Borsele. In dit samenwerkingsverband is de reactie op de cNRD afgestemd. De gemeente Borsele heeft een bijzondere rol in dit dossier omdat zij een voorkeurslocatie binnen hun grondgebied hebben. Reimerswaal sluit zich aan bij de brief van Borsele in reactie op deze cNRD d.d. 16 juni jl.

Aanvullend geven wij u de volgende punten :

Aanvullende energie-infra ondergronds

Het grondgebied van Reimerswaal is lang en smal. Het smalste punt is slechts 3,4 km breed. Hierdoor lopen buisleidingenstraten, de enige snelweg en het enige spoortraject in Zeeland. Over de volledige lengte van ons grondgebied staan hoogspanningsmasten. En dan moet er nog ruimte gevonden worden om te wonen, te recreëren en voor bedrijfsterreinen. Als nieuwbouw van kerncentrales met zich meebrengt dat aanvullende energie-infrastructuur nodig is, willen wij dat deze ondergronds worden aangelegd. Wij verzoeken u de ondergrondse optie in de NRD mee te nemen.

Verkeersbewegingen

Het verwachte aantal verkeersbewegingen waar Borsele aandacht voor vraagt (Milieuaspecten paragraaf 6.3), is ook voor Reimerswaal van groot belang. De A58 en het spoortraject doorkruisen onze hele gemeente. Bij calamiteiten in de Vlaketunnel of files lopen alle wegen in onze gemeente vast. Dit heeft grote gevolgen voor onze inwoners, die in die situaties geen kant meer op kunnen.

Daarom is de reikwijdte van de effecten die onderzocht worden van belang. Ook de effecten van de toename van het aantal verkeersbewegingen voor de gemeente Reimerswaal moeten in de NRD worden onderzocht.

Vragen met betrekking tot de NRD

Wij komen tot de volgende vragen om in het onderzoek mee te nemen:

- Wat is de reikwijdte waarover effecten (tabel 6-3) bepaald gaan worden? De afstand waarover effecten in beeld gebracht en onderzocht gaan worden is belangrijk voor Reimerswaal. Die moet voldoende groot zijn, zodanig dat onze gemeente hier ook onder valt.
- Er zal sprake zijn van een aanzienlijke toename van verkeersbewegingen van mensen en bouwmaterieel tijdens de bouwfase van twee kerncentrales. Ook zal de komende decennia het transport van (gevaarlijke) stoffen over weg, water en spoor toenemen door nieuwe industrieën (op- en overslag van ammoniak, waterstoffabrieken) in het Sloegebied. Met een toename van verkeersbewegingen vergroot ook de kans op (grote) ongevallen. Dit kan leiden tot knelpunten bij hulpdiensten, zeker bij een grote ramp of crisis waarbij evacuatie aan de orde is. Wij verzoeken u dan ook de kwetsbaarheid van de Zeeuwse infrastructuur mee te nemen in de plan-MER.
- Hoe komt u samen met Stedin tot het benoemen van onderzoekselementen om te komen tot een analyse voor gemeenten, inwoners en bedrijven van de impact van de kerncentrales in Zeeland?
- Welke impact heeft de komst van een twee kerncentrales op de energieinfrastructuur in omliggende gemeenten en op Zeeland?
- Zijn er na de bouw van de kerncentrale(s) extra 380 kv hoogspanningsstations nodig? en zo ja, waar komen die dan in Zeeland?
- Wat zijn de mogelijkheden technisch en financieel gezien om de hoogspanningskabels ondergronds aan te leggen? Neem hierbij de ervaringen uit het buitenland mee.
- Hoe kan nieuwe energieinfrastructuur landschappelijk worden ingepast? Wat is er nodig om landschappelijke inpassing van aanvullende energieinfrastructuur voor omliggende gemeenten te regelen?
- Wat zijn de de kosten die gepaard gaan met een toename van het risicoprofiel van de omgeving?
- Wat is de impact van de realisatie van de nieuwe kerncentrales op de voorgenomen uitbreiding van het electriciteitsnet? Moeten de ingrepen in het kader van de netverzwaring worden herzien met het oog op de eventuele komst van de kerncentrale?
- Welke mogelijkheden zijn er voor de regio om de opgewekte stroom van zowel kernenergie als aangelande windenergie eerst zelf te gebruiken en pas in tweede instantie uit te voeren naar het landelijk net?
- Wat is nodig om omliggende gemeenten te compenseren voor de verhoogde druk op het wegennet, bijvoorbeeld in de vorm van een impuls voor openbaar vervoer?
- Wat is de inschatting ten aanzien van de verhoogde druk op de woningmarkt in de directe omgeving van de kerncentrale als gevolg van de huisvestingsbehoefte van medewerkers bij de bouw en het operationeel zijn van de kerncentrale? En welke oplossingen worden hiervoor voorzien?
- Meekoppelkansen aangaande het combineren van ideeën, plannen en ontwikkelingen in een plangebied die op logische en praktische wijze aan het plan kunnen worden gekoppeld. Geef duidelijk aan wat het plangebied en het invloedsgebied is.

Tot slot maken wij ons zorgen over de gevolgen van de optelsom van grootschalige energieprojecten in Zeeland. Een compleet en integraal beeld van de toekomstige omgevingssituatie is van groot belang. Alleen dan zijn weloverwogen keuzes voor geschikte locaties voor grootschalige energieprojecten, inclusief de bouw van twee nieuwe kerncentrales, mogelijk. De ruimte is schaars en kan maar één keer uitgegeven worden. Uiteindelijk gaat het voor onze gemeente en onze inwoners om de opgetelde effecten op landschap, milieu en leefbaarheid.

Wij vertrouwen erop dat u onze punten én die van Borsele betrekt bij de verdere procedure voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland.

Informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met mevrouw Hijman van de afdeling Stafbureau. Zij is bereikbaar via ons centrale telefoonnummer 0113 395 000 of via gemeente@reimerswaal.nl. Als u reageert op deze brief, wilt u dan ons zaaknummer Z24.030218 vermelden?

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders van Reimerswaal

[redacted] [redacted]n
Burgemeester wnd.

Verzonden: 6/24/2025 4:02:14 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Hanzeplein
Huisnummer: 120
Postcode: 9713 GW
Woonplaats: Groningen
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: milieu@ggd.groningen.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: GGD Groningen

Zienswijze/reactie

Bijgevoegd de zienswijze van GGD Groningen

105325676_10886345_250624_Zienswijze_GGD_Groningen_bouw_kerncentrale_Eemshaven.pdf

GGD Groningen

Hanzeplein 120
Postbus 584
9700 AN Groningen
050 367 4000
ggd.groningen.nl

202503811

Groningen, 24 juni 2025

Aan:	Bureau Energieprojecten
Betreft:	Zienswijze GGD Groningen concept NRD Nieuwbouw Kerncentrales
Ons kenmerk:	250624 Zienswijze GGD concept NRD Nieuwbouw Kerncentrales
Behandeld door:	Afdeling Medische Milieukunde GGD Groningen

Geachte mevrouw Hermans,

GGD Groningen heeft de concept Notitie en Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales ontvangen. De Eemshaven is een van de locaties die in beeld is voor de nieuwbouw van twee kerncentrales in Nederland. GGD Groningen maakt graag gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze op de concept NRD in te dienen.

De GGD heeft als taak om de gezondheid van de inwoners in Nederland te beschermen, bewaken en bevorderen. De mogelijke komst van kerncentrales heeft grote impact op de omgeving van de Eemshaven, de toevoerwegen en op de gemoedstoestand van omwonenden.

Het plan-MER zal de effecten van de luchtkwaliteit, de geluidsbelasting en omgevingsveiligheid op de gezondheid van mensen in de omgeving beoordelen. Ook beschouwt het plan-MER de cumulatie van hinder van het voornemen met andere hinderbronnen in de omgeving. De GGD hecht veel waarde aan een goede beoordeling van deze aspecten.

In de bredere Integrale Effecten Analyse (IEA), waarvan het plan-MER onderdeel is, wordt verder aandacht besteed aan afwegingen ten aanzien van omgeving, kosten, techniek en toekomstvastheid. Bij de omgeving wordt onder andere inzichtelijk gemaakt welke zorgen er vanuit de omgeving zijn en in welke mate de omgeving positieve of negatieve effecten zal ondervinden van de nieuwe kerncentrales. Het is hierbij belangrijk dat deze (sociale) omgevingsvraagstukken uitgebreid worden onderzocht, voor zowel de bouwperiode als na de ingebruikname van de kerncentrales.

Mede door de gaswinning in de provincie Groningen staat in onze regio het vertrouwen in het landelijk bestuur onder druk waardoor er weerstand kan ontstaan tegen nieuwe risico's. Verder pleit de Wetenschappelijke Klimaatraad voor het uitvoeren van een klimaatadaptatietoets die minstens 100 jaar vooruitkijkt, voor onder andere nieuw te

GGD_BRF_0011_DIGI

GGD Groningen

Hanzeplein 120
Postbus 584
9700 AN Groningen
050 367 4000
ggd.groningen.nl

20250811

bouwen grootschalige infrastructuur zoals kerncentrales. Mede gezien de buitendijkse ligging aan de Waddenzee, sluiten we ons aan bij dit advies.

GGD Groningen vraagt nadrukkelijk de omgevingsvraagstukken waaronder draagvlak, mentale en fysieke gezondheid mee te nemen in de afwegingen die gemaakt gaan worden, zowel tijdens de bouw als na ingebruikname van de kerncentrales.

Ik hoop hiermee u voldoende geïnformeerd te hebben. Indien er naar aanleiding van deze zienswijze nog vragen zijn kunt u contact opnemen met afdeling Medische Milieukunde via milieu@ggd.groningen.nl

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Deze brief is in afschrift verzonden aan de gemeente Het Hogeland en de Veiligheidsregio Groningen

GGD_BRF_0011_DIGI

Verzonden: 6/24/2025 4:04:34 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 70012
Postcode: 3000 KP
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Rotterdam

Zienswijze/reactie

Geachte heer of mevrouw,

De bespreking van de reactie van het college vindt plaats in de gemeenteraad op 26 juni. Hier heeft de raad nog de gelegenheid om het college te verzoeken aanpassingen te maken aan de reactie. Hierdoor zijn wij genoodzaakt de reactie op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau als nazending te sturen. We sturen u zo snel mogelijk de reactie.

Gemeente Rotterdam

Onderwerp:
Reactie c-NRD Nieuwbouw Kerncentrales

Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
Website: www.rotterdam.nl

Cluster: Stadsontwikkeling
Portefeuille: Klimaat, Bouwen, Wonen
Portefeuillehouder: [redacted]

Retouradres: Postbus 70012, 3000 KP Rotterdam

Per email verzonden
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw
Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Van: [redacted]
Telefoon: 14 010
E-mail: [redacted]

Uw kenmerk: Registratienummer 202503812
Ons kenmerk: M2504-3632 25bo005439

Datum: 3 juli 2025

Geachte,

De Rotterdamse haven is van groot belang voor de Nederlandse economie en samenleving. De haven is het logistieke knooppunt voor goederen- en energiestromen en daarmee cruciaal voor de strategische autonomie en weerbaarheid van Nederland en Europa. Het is ook dé plek waar de energie-, grondstoffen- en materialentransitie van Nederland vorm moeten krijgen. Dit heeft in de brede Rotterdamse regio een enorme impact.

Het College van Burgemeester en Wethouders staat positief tegenover kernenergie als onderdeel van de energiemix. Kernenergie kan in onze ogen bijdragen aan de op termijn stijgende elektriciteitsvraag in het havenindustrieel cluster en aan het doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

Deze mogelijke bijdrage zien wij in de context van dat de energie-, grondstoffen- en materialentransitie een ombouw van de haven vereisen. Deze ombouw gaat gepaard met forse investeringen en extra benodigde fysieke- en milieuruimte. Daar komt bij dat ontwikkelingen in de haven, zoals onder meer de aanlandingen van wind op zee, ontwikkeling van de waterstofketen, uitbreiding van circulaire industrie, verduurzaming van het chemiecluster en mogelijk een zeewaartse uitbreiding, mogelijk op hetzelfde moment gerealiseerd moeten worden als de bouw van de kerncentrale. In de Rotterdamse haven komen vele Rijksbelangen samen. Wij verwachten daarom een integrale afweging van deze Rijksbelangen, omdat niet alles past.

Daarbij krijgen wij graag meer inzicht in de manier waarop wordt voorgesteld om de verschillende Rijksbelangen af te wegen. Mocht u uiteindelijk een voorkeur uitspreken voor de Maasvlakte als locatie voor een kerncentrale, dan verwachten wij ook dat we aan de NOVEX-tafel in gesprek gaan over het pakket aan voorwaarden waarbinnen dit mogelijk kan worden.

Middels deze reactie vragen wij, vooruitlopend op het later te nemen locatiebesluit Nieuwbouw Kerncentrales, met het kabinet de opgaven in de Rotterdamse regio in zijn totaliteit te beschouwen en alle beschikbare informatie mee te wegen. Zoals onder meer de Rotterdamse Havenvisie en de verkenning naar nut, noodzaak en impact van

oplossingen en ruimtegebrek in de haven.

Ons streven en lange termijnvisie is dat het haven- en industriegebied zich ontwikkelt tot meest duurzame ter wereld, in balans en met ruimte voor de leefomgeving. Met het onderzoek naar nut, noodzaak en impact van oplossingen en ruimtegebrek in de haven, waaronder scenario's met zeewaartse uitbreiding, zal daarom ook duurzame energieproductie meegenomen worden. Daarbij hoort vanuit het perspectief van de gemeente ook de visie van het kabinet op de ontwikkeling van kernenergie met een groei tot zeven gigawatt, zoals in het NPE besloten en in de herziening van het PEH in 2028 aan bod zal komen.

Te onderzoeken effecten
In uw concept NRD geeft u inzicht in een aantal belangrijke mogelijke effecten van de komst van een kerncentrale die onderzocht gaan worden. Voor een goede eigen afweging en om het eventuele vervolgproces goed met u op te kunnen zetten hebben wij aanvullend op uw concept NRD inzicht in een aantal effecten nodig.

Effecten die (uitgebreid) onderzocht dienen te worden:

- Effecten op huisvesting en (tijdelijke) woningbouw, in het bijzonder hoe deze zich verhouden tot de bestaande woningbouwopgave in de brede regio en de impact op de omgeving.
- Effecten van de toename van (tijdelijke) werknemers en expertises, in het bijzonder hoe deze zich verhouden tot de het al bestaande tekort aan personeel en expertise en al verwachte verdere toename.
- Welke impact de ontwikkeling kan hebben op minimaal behoud en verbetering van het leefklimaat in de omliggende regio van de Maasvlakte.
- Effecten op omliggende activiteiten en bedrijvigheid (ook tijdens de bouwfase), zoals onder meer:
    - Welke (bedrijfs)activiteiten worden nabij een kerncentrales beperkt (inclusief activiteiten op het water) in bouw- en exploitatiefase?
    - Welke invloed heeft beperkte bereikbaarheid in de bouwfase? Effecten op de bedrijfsactiviteiten op de Tweede Maasvlakte: industrie, die mogelijk plaats zou moeten maken, maar ook buurbedrijven die afhankelijk zijn van elektriciteit, stoom, koelwater of proceswater, en industrie die een ruimtereservering op de Tweede Maasvlakte heeft. Dit kunnen zowel positieve als negatieve effecten zijn.
    - Effecten op logistieke ketens in de haven; via de tweede Maasvlakte komen grote hoeveelheden goederen en grondstoffen Nederland binnen. Welke effecten zijn er op het transport en op- en overslag van die stromen?
- Effecten van een kerncentrale op het ontwikkelingsklimaat van nieuwe grondstofstromen en in het bijzonder innovatieve bedrijvigheid waarin nieuwe materiële gebruikt worden.
- Energiesysteemeffecten en ruimtelijke effecten op andere ontwikkelingen met toegevoegde waarde aan het energiesysteem, zoals onder meer
    - Op de (toekomstige) waterstofketen in Rotterdamse haven, waaronder
        - de beschikbaarheid van elektriciteit voor elektrolysers
        - de ruimtelijke impact op beoogde ontwikkeling van waterstof(dragers) (waaronder ammoniak) volgens het CES 2024
    - Impact op toekomstige aanlanding van wind op zee, waaronder ruimtelijke en benodigde capaciteit op het elektriciteitsnet voor kerncentrales en aanlanding.

  - Impact op de ondergrondse energie infrastructuur, zowel bestaand als toekomstig.
- Mogelijke domino-effecten als gevolg van de nabijheid van risicovolle bedrijven. In de haven zijn risicovolle activiteiten sterk geclusterd, wat de kans op domino-effecten vergroot. Daarnaast moet niet alleen rekening worden gehouden met bestaande risicovolle activiteiten, maar ook met toekomstige risicovolle activiteiten die kunnen ontstaan door de energietransitie van de haven.
- Effecten van de bevolkingsdichtheid, evenals effecten met betrekking tot de kwetsbaarheid van de omliggende doelgroepen, maatschappelijke impact en continuïteit van de samenleving. De omliggende populatie is medebepalend voor het beoordelen van de maatschappelijke impact en continuïteit van de samenleving.
- Effecten op het Programma Ruimte voor Defensie.
- Op welke (andere toekomstige) ontwikkelingen in het havengebied er beperkende effecten zijn. Zoals onder meer:
  - Er is nog beperkt ruimte beschikbaar die op korte termijn kan worden ingezet voor energietransitie gerelateerde activiteiten. Daarnaast is schuifruimte nodig voor de ombouw, opbouw en afbouw van bestaande fossiele activiteiten. Wat is het effect op de transitie van het Haven industrieel complex als vrije ruimte op de Maasvlakte wordt ingezet voor de realisatie van kerncentrales?

Participatie
Tenslotte willen we aandacht vragen voor het intensiveren van de communicatie en participatie met bewoners en bedrijven in de regio Maasvlakte. We merken in de havendorpen (Hoek van Holland, Rozenburg, Heijplaat en Pernis) en Hoogvliet binnen onze gemeente dat er behoefte is aan duidelijkheid over het vervolgproces en de mate waarin de Tweede Maasvlakte door het ministerie als kansrijke locatie voor een kerncentrale wordt gezien. Bewoners ervaren een stapeling van opgaven en hebben behoefte aan een samenhangend verhaal vanuit het Rijk over de verschillende transitieopgaven die in de haven en omliggend gebied moeten landen.
Wij helpen graag met samenhang en concreetheid aan brengen in de stapeling van opgaven ten behoeve van het informeren en participeren in deze regio.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

[redacted]

De burgemeester,

[redacted]

C.J. Schouten

Verzonden: 6/24/2025 4:25:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als bewoner van [redacted] ben ik tegen de aanwijzing van de Paulinapolder in Biervliet als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt onoverzienbare risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit.

F. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Dank je om hieraan gevolg te geven.

Met vriendelijke groeten, [redacted]

Verzonden: 6/24/2025 5:01:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De enorme impact die de bouw van twee kerncentrales plus benodigde energie-infrastructuur zal opleveren op de leefomgeving en de natuur in de Paulina polder vraagt om een negatieve reactie. In het landelijke west Zeeuws Vlaanderen is geen ruimte voor dergelijke grootschalige ontwikkelingen. Naast de immense invloed op de natuur en landbouw staat ook de veiligheid en gezondheid van de inwoners op het spel. Tevens is de infrastructuur van de wegen niet toereikend voor het bouwverkeer voor een dergelijk project en komt het veilig lokaal verkeer in gevaar.

Verder zijn problemen te verwachten m.b.t. huisvesting van vele (tijdelijke) extra werknemers, geluids- en lichtoverlast voor o.a. de plaatselijke fauna en zullen landbouwers en bewoners ook getroffen worden door economische schade bij onteigening en waardedaling van eigendommen in betroffen gebied.

Willen we de toekomst van energievoorziening voor en aan iedereen veilig stellen dan zullen er zeker nieuwe projecten gerealiseerd moeten worden, maar dan graag op daarvoor geschiktere plaatsen met minder impact op mens, dier en milieu.

Dergelijke installatie hoort thuis in een groter industrieel verband/ gebied.

mvg

[redacted]

Verzonden: 6/24/2025 6:08:17 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Vanwege cultureel en historisch erfgoed, aantasting van de natuur en te laag liggen van de Paulinapolder, vind ik de plaatsing voor de kerncentrale geen goede optie in de Paulinapolder.

Verzonden: 6/24/2025 6:49:16 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geen landbouwgrond gebruiken voor deze

Doeleindes.

Bouw maar lekker in de zee

Verzonden: 6/24/2025 6:50:05 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Willen hem niet hier

Verzonden: 6/24/2025 6:51:30 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Bouw maar in de zee. Geen landbouwgrond verloren aan zulke doeleinden

Verzonden: 6/24/2025 7:00:10 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Handelsbedrijf [redacted]

Zienswijze/reactie

Geen optie om een kerncentrale in de Paulinapolder/haven Mosselbanken te realiseren. Het oude Thermos terrein te Vlissingen-opst leent zich samen met de Maasvlakte 2 en de Eemhaven hier beter voor.

De infrastructuur in de 3 bovengenoemde gebieden is vele malen beter dan hier in Zeeuws-Vlaanderen. Daarentegen is het totaal niet vsn belang om voor de zoveelste keer weer landbouwgrond in onze regio op te offeren voor natuurcompensatie.

Als voorbeelden zijn te noemen recentelijk de Prosperpolder, Braakman-Noord/Zuid, project Waterdunen (wat een regelrechte aanfluiting is). Ik ben een Zeeuws-Vlaming in hart en nieren maar ben zeker niet trots op onze regering die voor de zoveelste keer onzeregio weer als afvoerputje van Nederland gebruikt.

Verzonden: 6/24/2025 7:40:08 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: 291 mede-indieners, waaronder 10 NGO's:
- [redacted] namens Greenpeace Nederland
- [redacted], directeur van Stichting Urgenda
- [redacted], campaigner bij WISE
- [redacted], regiovertegenwoordiger SP-Zeeland
- [redacted]

Organisatie:

Zienswijze/reactie

De conclusie van de aangehechte zienswijze is:

Ondergetekenden verzoeken u de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau aan te passen, zodat deze in overeenstemming wordt gebracht met zowel het nationale bestuursrecht als de rechtstreeks werkende normen van het Europese milieurecht. In het bijzonder wijzen ondergetekenden op de vereisten van de SMB-richtlijn (2001/42/EG), het Verdrag van Aarhus, artikel 191 VWEU en artikel 5 VEU.

Ondergetekenden verzoeken u derhalve:

1. Neem een volwaardig alternatief zonder kernenergie op in het milieueffectrapport en in de Integrale Effectenanalyse (IEA), conform artikel 5 SMB-richtlijn en de jurisprudentie van het Hof van Justitie (o.a. C-24/19). Het uitsluiten van redelijke alternatieven leidt tot ongeldigheid van het milieubeoordelingskader.

2. Onderzoek de veronderstelde noodzaak van kernenergie als afzonderlijk onderzoeksobject, op basis van een open en objectieve systeemanalyse zoals voorzien in het Nationaal Plan Energiesysteem. Alleen dan is voldaan aan het evenredigheidsbeginsel van artikel 5 VEU en het zorgvuldigheidsvereiste van artikel 3:2 Awb.

3. Neem maatschappelijke kosten, bouwtijd, uitvoeringsrisico's en verzekerbaarheid op als expliciete beoordelingscriteria, in overeenstemming met het voorzorgsbeginsel en het 'de vervuiler betaalt'-beginsel van artikel 191 VWEU.

4. Betrek het participatieproces als zelfstandig onderwerp van beschouwing, en maak het mogelijk dat burgers, maatschappelijke organisaties en deskundigen invloed kunnen uitoefenen op fundamentele beleidskeuzes, conform artikel 6 SMB-richtlijn en artikel 6 van het Verdrag van Aarhus.

5. Besteed expliciet aandacht aan tijdelijke, cumulatieve en indirecte milieueffecten van zowel de bouw als exploitatie van kerncentrales, zoals vereist op grond van artikel 5 SMB-richtlijn, artikel 16.55 van de Omgevingswet en relevante jurisprudentie.

6. Operationaliseer de systeembenadering van het Nationaal Plan Energiesysteem in de effectbeoordeling en voorkeursbeslissing, zodat besluiten op rationele, samenhangende en toetsbare gronden worden genomen.

7. Aandacht voor de aanvullende bezwaren van Bijlage 6, die een puntsgewijze samenvatting van aanvullende bezwaren bevat tegen de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Deze bezwaren zijn feitelijk en procedureel van aard en sluiten aan op de eerder in de zienswijze genoemde inhoudelijke knelpunten. Ze wijzen op tekortkomingen in het participatieproces, de rolverdeling van het bevoegd gezag, en de gebrekkige motivering van selectiecriteria. Ook wordt gewezen op het ontbreken van een onderbouwing voor netverzwaring, kernafvalbeheer en een toetsbare beoordeling. De lijst vormt een nadere onderbouwing van de oproep tot herziening van de cNRD.

8. Aandacht voor verwachte reacties. Ter voorkoming van herhaling van reeds bekende tekortkomingen in eerdere zienswijzeprocedures (zoals geconstateerd bij de verlenging van de bedrijfsduur van kerncentrale Borssele), is Bijlage-6 toegevoegd waarin op enkele verwachte reacties van het bevoegd gezag wordt geanticipeerd en nader juridisch wordt gereageerd. Deze bevat een puntsgewijze bespreking van verwachte verweren en de daartegen in te brengen argumenten. Indien de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt vastgesteld zonder opname van bovengenoemde elementen, achten ondergetekenden het document juridisch ondeugdelijk. In dat geval behouden ondergetekenden zich het recht voor verdere juridische stappen te ondernemen in het kader van artikel 8:1 Awb, in samenhang met hoofdstuk 16 van de Omgevingswet en de rechtstreeks werkende bepalingen van het Unierecht, zoals uitgewerkt in Bijlage 4.

9. Onderzoek expliciet de inzet van grootschalige elektriciteitsopslag (zoals batterijcomplexen) als alternatief voor systeemverzwaring en kernenergie, in lijn met artikel 5 SMB-richtlijn en artikel 3:2 Awb. Deze optie ontbreekt ten onrechte in de cNRD, terwijl ze technisch haalbaar, economisch aantrekkelijk en ruimtelijk beter inpasbaar is.

105328435_10886970_Zienswijze_final_0486653.100_cNRD_kernenergie.pdf

Bureau Energieprojecten
T.a.v. het projectteam Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Betreft: Aanbiedingsbrief bij de "Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) – projectnummer 0486653.100"
Datum: 25 juni 2025

Geachte leden van het projectteam,

Bijgaand ontvangt u een zienswijze op de op 16 mei 2025 ter inzage gelegde concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD), opgesteld ten behoeve van de milieueffectrapportage (plan-MER) en de Integrale Effectenanalyse (IEA) voor de voorgenomen nieuwbouw van kerncentrales in Nederland. Deze zienswijze bevat een inhoudelijke beoordeling van de voorgestelde reikwijdte en het detailniveau van het onderzoek.

Deze zienswijze is ingediend door ondergetekende, klimaatfysicus [redacted], samen met kernfysicus [redacted], en medeondertekend door 287 personen en organisaties, onder wie tien NGO's, wetenschappers gespecialiseerd in energie en klimaat, aanwonenden van potentiële kernlocaties en bezorgde burgers uit het hele land. Zie verder Bijlage 1.

Ondergetekende verzoekt om rechtstreekse toezending van de definitieve NRD, het concept-MER en de ontwerpbesluiten, op grond van het recht op informatieparticipatie zoals vastgelegd in het Verdrag van Aarhus.

Ondergetekenden roepen op tot een transparante, wetenschappelijk onderbouwde afweging van alternatieven en risico's, waarbij ook de maatschappelijke kosten en gevolgen volledig worden meegewogen.

Met deze zienswijze wordt beoogd een constructieve bijdrage te leveren aan het maatschappelijk en bestuurlijk debat over de toekomstige energievoorziening in Nederland.

Namens mijzelf en de medeondertekenaars,
Hoogachtend,

[redacted]

Zienswijze op de concept-

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Nieuwbouw Kerncentrales, plan-MER en IEA

Projectnummer: 0486653.100 | Staatscourant 2025, nr. 16764

25 juni 2025

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Nieuwbouw kerncentrales, plan-MER en IEA

Projectnummer: 0486653.100 | Staatscourant 2025, nr. 16764

Aan:

Bureau Energieprojecten
T.a.v. het projectteam Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Geachte leden van het projectteam Nieuwbouw Kerncentrales,

Ondergetekende, mede namens een breed spetrum van ondertekenaars volgens Bijlage 1, maakt hierbij gebruik van de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze op de ter inzage gelegde concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD), opgesteld in het kader van de plan-MER en de Integrale Effectenanalyse (IEA) voor de voorgenomen nieuwbouw van twee kerncentrales in Nederland.

Deze zienswijze richt zich op de juridische en inhoudelijke toereikendheid van de cNRD als kader voor het milieueffectrapport (MER) dat zal worden opgesteld. Wij zijn van oordeel dat de cNRD op meerdere wezenlijke punten tekortschiet, en in strijd handelt met nationale wetgeving, Europese richtlijnen, vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, alsmede met de systemische uitgangspunten van het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE).

De aangevoerde bepalingen uit de Omgevingswet (voorheen Wet milieubeheer), de Awb en de SMB-richtlijn strekken mede tot bescherming van het belang van ondertekenaars.

Onverenigbare rollen minister

De minister is zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag. Dat is bestuurlijk onwenselijk. De verdeling van taken onder ambtenaren verandert daar niets aan. Dit ondermijnt de onafhankelijkheid van de besluitvorming.

1. Beleidskeuze kernenergie zonder systeemanalyse, strijd met artikel 3:2 Awb, artikel 16.42 van de Omgevingswet jo. artikel 5.5 Bkl (voorheen artikel 7.7 Wm) en artikel 5 SMB-richtlijn.

De cNRD gaat uit van de beleidsaanname dat kernenergie in 2035 circa 9–13% van de elektriciteitsvoorziening zal leveren. Deze veronderstelling wordt niet voorafgegaan door een objectieve systeemanalyse of MER waarin de noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit van kernenergie als optie zijn onderzocht.

Hoewel de beleidslijn voor kernenergie eerder is neergelegd in kabinetsbrieven en het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), ontslaat dit het bevoegd gezag niet van de verplichting om het milieubelang volwaardig te betrekken bij fundamentele systeemkeuzes. **Beleidsmatige keuzes blijven juridisch toetsbaar op grond van artikel 3:2 en 3:46 Awb. Bovendien vereist artikel 16.42 van de Omgevingswet jo. artikel 5.5 Bkl (voorheen artikel 7.7 Wm) en artikel 5 van de Europese SMB-richtlijn dat alle redelijke alternatieven worden onderzocht , ook wanneer zij afwijken van de beleidsvoorkeur.**

In uitspraak ECLI:NL:RVS:2021:2627, r.o. 6.3–6.4 overwoog de Afdeling dat alternatieven niet bij voorbaat uitgesloten mogen worden enkel omdat ze niet aansluiten bij bestaand beleid. In ECLI:NL:RVS:2021:105, r.o. 8.2–8.3 stelde de Afdeling bovendien dat gewijzigde inzichten tot

heroverweging van bestaand beleid kunnen nopen. Dergelijke gewijzigde inzichten zijn evident aanwezig, gezien de versnelde kostendaling van wind, zon en opslag [1, zie voor de lijst met referencies Bijlage 4], de groeiende onzekerheid rond bouwkosten van kerncentrales [2] en de toegenomen geopolitieke afhankelijkheid van uraniumverrijking [3].

Zonder voorafgaande systeemanalyse naar de rol en noodzaak van kernenergie binnen een robuust Nederlands energiesysteem is het besluit om kernenergie als uitgangspunt te hanteren in de plan-MER in strijd met de zorgvuldigheidsplicht en de vereisten van een strategische milieubeoordeling.

Juist omdat de cNRD het uitgangspunt vormt voor de plan-MER, moeten de beleidsveronderstellingen op dit niveau objectief zijn onderbouwd en juridisch toetsbaar. Als dat niet gebeurt, raakt het gehele vervolgtraject, inclusief MER en IEA, belast met een onjuiste of onvolledige uitgangssituatie.

Zie ook Bijlage 3 voor een overzicht van de aangehaalde jurisprudentie en relevante rechtsregels in deze zienswijze.

Deze zienswijze is mede gebaseerd op rechtstreeks werkende normen uit het Unierecht en internationale verdragen zoals de SMB-richtlijn en het Verdrag van Aarhus. Zie hiervoor met name hoofdstuk 8 en Bijlage 5.
Ter volledigheid is in Bijlage 5 een juridische toelichting opgenomen over toepasselijke Europese milieubeginselen en procedurele vereisten, met name ten aanzien van de SMB-richtlijn en artikel 191 VWEU.

Overigens moet worden opgemerkt dat de minister zowel in de rol van initiatiefnemer als bevoegd gezag acteerd. Dat is bestuurlijk onwenselijk. De verdeling van taken onder ambtenaren verandert daar niets aan. Dit ondermijnt de onafhankelijkheid van de besluitvorming.

2. Geen alternatief zonder kernenergie onderzocht, strijd met artikel 7.7 Wm en artikel 5 SMB-richtlijn

De cNRD sluit op voorhand een alternatief uit waarin het nationale klimaatdoel wordt bereikt zonder inzet van kernenergie. Daarmee wordt in strijd met artikel 16.42 van de Omgevingswet jo. artikel 5.5 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (voorheen artikel 7.7 Wm) en artikel 5 van de Europese SMB-richtlijn 2001/42/EG, die beide vereisen dat alle redelijke alternatieven worden onderzocht.
De stelling dat een alternatief zonder kernenergie niet realistisch zou zijn, mist feitelijke onderbouwing en is onverenigbaar met de bestaande kennis. Diverse studies van onder meer CE Delft [4], PBL [5], Agora Energiewende [1] en Energy Watch Group [6] tonen aan dat een volledig hernieuwbaar energiesysteem, gebaseerd op zon, wind, opslag, netverzwaring, interconnectie en vraagsturing, technisch haalbaar en economisch uitvoerbaar is voor Nederland. Ook het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) onderkent dat zulke varianten mogelijk zijn en op hun systeembijdrage moeten worden beoordeeld.

Volgens vaste jurisprudentie (ECLI:NL:RVS:2021:2627, r.o. 6.3–6.4; ECLI:NL:RVS:2019:1603, r.o. 8.3) moeten ook alternatieven die niet aansluiten bij het beleidsvoornemen worden meegenomen in de milieubeoordeling, zolang zij het doel van het plan kunnen dienen. Het volledig uitsluiten van een CO_2-neutrale route zonder kernenergie is daarom onrechtmatig en ondermijnt de openheid van het planproces.

Een geloofwaardige en juridisch houdbare milieueffectrapportage vereist dat ten minste één volwaardig alternatief zonder kernenergie wordt uitgewerkt en beoordeeld binnen het MER en de

IEA. Het nalaten daarvan is in strijd met het legaliteitsbeginsel, de motiveringsplicht en het Europese milieurecht.

Voor een cijfermatige onderbouwing van verschillende energiescenario's, inclusief een kostenvergelijking tussen een volledig hernieuwbaar systeem en varianten met kernenergie, wordt verwezen naar Bijlage 2. Deze bevat een transparante LCOE-analyse en maatschappelijke kostenraming op basis van actuele bronnen en beleidsdoelstellingen.

Het uitsluiten van dit volwaardige alternatief is in strijd met artikel 16.50 Omgevingswet jo. artikel 5.8 Bkl en artikel 5 van de SMB-richtlijn (Richtlijn 2001/42/EG). In ECLI:NL:RVS:2021:2627, r.o. 6.3–6.4, overwoog de Afdeling dat alle redelijkerwijs in aanmerking te nemen alternatieven moeten worden onderzocht.

Zoals uiteengezet in hoofdstuk 4 en Bijlage 5, is het participatieproces strijdig met artikel 6 van het Verdrag van Aarhus, omdat fundamentele keuzes reeds vastliggen en het publiek enkel nog op uitvoeringsdetails mag reageren.

3. Onvolledig en verouderd beoordelingskader, strijd met artikel 3:4 Awb en actualiteitseis milieubeoordeling

De cNRD stelt dat het beoordelingskader aansluit bij eerdere MER-praktijken, maar gaat daarmee voorbij aan het feit dat de context waarin keuzes worden gemaakt fundamenteel is gewijzigd. De snelle technologische vooruitgang en kostendaling van hernieuwbare energie, energieopslag en systeemintegratie maken eerdere uitgangspunten en afwegingscriteria deels achterhaald.

Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2021:105, r.o. 8.2–8.3) moet beleid worden heroverwogen bij gewijzigde inzichten over nut, noodzaak en uitvoerbaarheid. De aanhoudende kostentoename, vertragingen en financieringsproblemen bij recente Europese kernenergieprojecten zoals Hinkley Point C [2], Olkiluoto [10] en Flamanville [11] onderstrepen bovendien het belang om bouwtijd, uitvoeringsrisico's, verzekerbaarheid en publieke kosten expliciet in het beoordelingskader op te nemen. Kerncentrales kennen een gemiddelde bouwtijd van 15 tot 20 jaar en stijgende kosten, onder meer door strengere veiligheidsnormen en bouwvertragingen. Tegelijkertijd realiseren zon- en windprojecten zich in 3 tot 5 jaar en dalen de kosten structureel met circa 8% per jaar [19].

De cNRD laat deze factoren buiten beschouwing, waardoor een evenwichtige belangenafweging zoals vereist in artikel 3:4, eerste lid Awb, onmogelijk wordt. Ook wordt de bredere systeembenadering van het Nationaal Plan Energiesysteem (waarin kosten, leveringszekerheid, flexibiliteit en duurzaamheid integraal worden afgewogen) niet geëxpliciteerd in de beoordelingscriteria.

Een actueel beoordelingskader vereist dat maatschappelijke kosten, risico's, alternatieve technologieopties en veranderende marktomstandigheden worden meegewogen. Dat is hier niet gebeurd, wat leidt tot een gebrekkige motivering en strijdigheid met de eisen aan een moderne strategische milieubeoordeling.

Het achterwege laten van deze aspecten verhindert een evenwichtige belangenafweging als bedoeld in artikel 3:4 lid 1 Awb. De IEA moet expliciet aandacht besteden aan publieke kosten (subsidies, garantstellingen), verzekerbaarheid, afvalbeheer en bestuurlijke risico's. Zie ook opnieuw dat verband wijzen ondertekenaars op de op 16 mei 2025 gepubliceerde Kamerbrief van de minister van Klimaat en Groene Groei (Kamerstuk 32 645, nr. 156), waarin wordt gesteld dat de geraamde kosten voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales zijn bijgesteld naar €20 tot €30 miljard. Dit betekent €10 tot €15 miljard per centrale, exclusief financieringslasten. Dit staat in scherp contrast

met de eerdere raming van circa €7 miljard per centrale. , zoals vermeld in het Coalitieakkoord 2021 en latere ramingen in het Klimaatfonds (€14,5 miljard voor twee centrales). Deze substantiële verhoging van de verwachte uitgaven onderstreept het ontbreken van een actuele kosteninschatting in de cNRD en bevestigt dat het beoordelingskader ondeugdelijk is. De discrepantie tussen de oorspronkelijke en de nieuwe kostenramingen kan worden aangevoerd als bewijs dat het huidige plan niet voldoet aan de eisen van de Awb, met name artikel 3:2 (zorgvuldige voorbereiding) en artikel 3:4 lid 1 (evenwichtige belangenafweging). Dit versterkt het betoog dat de cNRD moet worden aangepast om te voldoen aan de wettelijke vereisten. De nieuwe raming vormt bovendien een relevant gewijzigd inzicht dat aanleiding geeft tot heroverweging van het huidige beleid, zoals voorgeschreven in jurisprudentie (o.a. ECLI:NL:RVS:2021:105, r.o. 8.3).

Door het ontbreken van aandacht voor potentiële staatssteun, garantieverplichtingen en aansprakelijkheidsrisico's worden ook de budgettaire en bestuurlijke gevolgen van de voorgenomen kerncentrales onvoldoende meegewogen [12].

Naast bouw- en productiekosten brengt kernenergie aanzienlijke langetermijnverplichtingen met zich mee. De ontmanteling van een kerncentrale kost tot 20% van de oorspronkelijke investeringssom. Hoogradioactief afval vereist opslag en toezicht gedurende duizenden jaren, waarvoor wereldwijd nog steeds geen volwaardige geologische oplossingen operationeel zijn. De kosten en verplichtingen hiervan drukken langdurig op publieke middelen [19]. Zie ook de lijst met referenties in [19] en in Bijlage 4 voor literatuurverwijzingen bij de genoemde studies. Hoewel Hilhorst geen gezag hebbende organisatie vertegenwoordigt dient ook de eigen cijfermatige onderbouwing en systeemanalyse van indieners volgens vaste jurisprudentie inhoudelijk te worden meegewogen (ECLI:NL:RVS:2017:1724, r.o. 9.1-9.2).

4. Beperking van participatie over beleidskeuze kernenergie, strijd met artikel 16.55 Omgevingswet jo. artikel 5.10 Bkl en het Verdrag van Aarhus

De cNRD beperkt de participatie tot locatiekeuzes binnen een reeds vastgestelde beleidslijn waarin kernenergie als uitgangspunt wordt genomen. Daarmee wordt inspraak over de fundamentele beleidskeuze, of kernenergie in Nederland überhaupt noodzakelijk of wenselijk is, uitgesloten van het participatieproces. Dit is in strijd met artikel 16.55 van de Omgevingswet jo. artikel 5.10 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (voorheen artikel 7.11 Wm) en artikel 6 van het Verdrag van Aarhus [13].

Inspraak moet plaatsvinden in een stadium waarin alternatieven nog openstaan en de essentiële kenmerken van het voorgenomen plan nog kunnen worden beïnvloed. Door het uitsluiten van participatie over de beleidsmatige inzet op kernenergie is niet voldaan aan deze vereiste. Ook is in de cNRD geen reflectie opgenomen op het participatieproces zelf: hoe belangen zijn gewogen, welke maatschappelijke posities zichtbaar zijn geworden, en welke invloed die gehad hebben op het proces.

De enkele verwijzing naar publieksbijeenkomsten over locatiealternatieven voldoet niet aan de eis van vroegtijdige, betekenisvolle participatie bij strategische keuzes. Deelname aan locatiekeuzes kan geen legitimatie vormen voor het uitsluiten van fundamentele systeemkeuzes. Daarmee schendt de cNRD de vereisten van democratische legitimatie, zorgvuldige voorbereiding (art. 3:2 Awb) en milieurechtelijke participatie.

Artikel 7.11 Wm en artikel 6 van het Verdrag van Aarhus vereisen dat participatie plaatsvindt in een stadium waarin alternatieven nog openstaan. Ook ontbreekt in de cNRD reflectie op het participatieproces zelf. Dit is in strijd met elementaire beginselen van democratische legitimatie. In ECLI:NL:RVS:2022:2915, r.o. 4.2, bevestigde de Afdeling dat participatie pas betekenisvol is als

deze plaatsvindt voordat essentiële kenmerken van het plan zijn vastgelegd. Dat is hier niet het geval, aangezien de beleidskeuze voor kernenergie in de cNRD al als uitgangspunt geldt.

5. Incomplete beoordeling ruimtelijke en milieueffecten; strijd met artikel 16.50 Omgevingswet jo. artikel 5.8 Bkl

De cNRD besteedt onvoldoende aandacht aan de tijdelijke en cumulatieve ruimtelijke gevolgen van de bouwfase: omvangrijk grondverzet, logistiek verkeer, tijdelijke huisvesting van arbeiders, stikstofemissies en koelwatergebruik. Deze effecten zijn in andere procedures, waaronder de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), reeds reden geweest voor vernietiging of opschorting van plannen [14].
De wettelijke verplichting om ook tijdelijke en cumulatieve effecten te betrekken in de milieubeoordeling (artikel 16.50 van de Omgevingswet jo. artikel 5.8 Bkl; voorheen artikel 11.10 Wm) en de SMB-richtlijn wordt onvoldoende nageleefd. Volgens vaste Europese en nationale milieurechtspraak vallen ook indirecte en tijdelijke gevolgen onder het beoordelingskader wanneer deze voorzienbaar en significant kunnen zijn [15].

De cNRD gaat niet in op de milieueffecten van nieuw radioactief afval. Uitbreiding van COVRA is onvermijdelijk, en eindberging is onzeker, duur en langdurig. Zonder zicht op veilige en betaalbare afvoer is een zorgvuldige afweging niet mogelijk.

Juist in het geval van grootschalige energie-infrastructuur, waarbij stikstofgevoelige gebieden, kwetsbare waterlichamen en ruimtelijke schaarste aan de orde zijn, is een volledige en diepgaande analyse van bouw- en neveneffecten onmisbaar [16].

De cNRD werkt met een schema van plussen en minnen, zonder kwantitatieve onderbouwing. Effecten worden niet uitgedrukt in aantallen gehinderden, kosten of risico's. Daardoor ontbreekt een navolgbare afweging van belangen.

6. Geen operationalisering van systeembenadering uit het NPE

Hoewel het NPE wordt aangehaald als beleidskader, worden de daaruit voortvloeiende eisen, met name de integrale systeembenadering waarbij kosten, infrastructuur, leveringszekerheid en CO_2-reductie gezamenlijk worden beoordeeld, niet toegepast in het beoordelingskader van de cNRD.

Een daadwerkelijke systeembenadering vereist toetsing van alle relevante technologieopties en beleidsroutes, inclusief het alternatief zonder kernenergie. Kernenergie kan niet bestaan zonder structurele overheidssteun. In binnen- en buitenland worden kerncentrales uitsluitend gerealiseerd via staatsleningen, prijsgaranties of wetgeving waarin het publieke risico wordt overgenomen. Voorbeelden zijn het Contracts for Difference-model bij Hinkley Point C in het VK, en de miljarden aan federale garanties voor Vogtle 3 en 4 in de VS [19]. Daarbij hoort een integrale vergelijking van kosten, uitvoerbaarheid en systeemflexibiliteit tussen verschillende combinaties van zon, wind, opslag en netbeheer [1].

Het NPE stelt een systeembenadering voorop die technologieneutraal is en waarin kernenergie niet als beleidsdoel maar als toetsbaar middel wordt beschouwd. De cNRD handelt in strijd met deze logica door kernenergie als gegeven te veronderstellen.
Het uitsluiten van een alternatief zonder kernenergie in de cNRD beperkt de scope van het onderzoek en maakt dat alternatieven in de MER-fase geen gelijke kans krijgen. Dit is in strijd met het uitgangspunt van 'early and effective opportunity to participate' uit Aarhus.

Voor aanvullende juridische aspecten van de onderbouwing van de cNRD, waaronder de toepassing van artikel 191 VWEU, het voorzorgsbeginsel en de procedurele vereisten van de SMB-richtlijn, wordt verwezen naar Bijlage 5. Deze Bijlage bevat een overzicht van relevante Europese beginselen en jurisprudentie die van toepassing kunnen zijn op de beoordeling van dit plan.

7. Onvoldoende aandacht voor grootschalige opslag als alternatief voor centrale netverzwaring

De cNRD schenkt onvoldoende aandacht aan de rol van grootschalige elektriciteitsopslag in de versterking van leveringszekerheid en netstabiliteit. In het bijzonder ontbreekt een analyse van batterijsystemen op strategische locaties, zoals het Sloegebied, waar grootschalige opslaginstallaties direct kunnen bijdragen aan het opvangen van fluctuaties uit windenergie op de Noordzee. TenneT heeft in recente publicaties benadrukt dat netondersteuning niet langer primair wordt geleverd door conventionele turbines, maar door synchrone condensatoren, regelbare belasting en opslagtechnologieën [23, 24]. Een batterijcomplex nabij Vlissingen, waar al sprake is van netaansluiting en aanlanding van windstroom, zou zowel de systeemflexibiliteit vergroten als bijdragen aan de regionale economie en werkgelegenheid. Deze optie blijft in de cNRD volledig buiten beschouwing, hetgeen in strijd is met de eis om alle redelijke alternatieven te onderzoeken (artikel 5 SMB-richtlijn). Juist binnen een systeembenadering waarin leveringszekerheid, ruimtelijke efficiëntie en netcongestie integraal worden meegewogen, verdient opslag in het Sloegebied een serieuze plaats in de effectenanalyse.

8. Vormbezwaren bij locatiekeuze, strijd met artikelen 3:2 en 3:4 Awb

De cNRD bevat een eerste trechtering van locaties op basis van het historisch waarborgingsbeleid, zonder dat dit is geactualiseerd aan gewijzigde omstandigheden en nieuwe beleidsinzichten. Daarmee wordt de zorgvuldigheidseis uit artikel 3:2 Awb en de verplichting tot een evenwichtige belangenafweging onder artikel 3:4, eerste lid Awb onvoldoende nageleefd.

De cNRD maakt gebruik van locaties die deels al in de jaren tachtig en 2000 zijn aangewezen als mogelijke vestigingsplaatsen voor kerncentrales, zoals de Eemshaven, het Sloegebied en Maasvlakte I. De onderbouwing van deze locaties is echter niet herijkt aan recente ruimtelijke, ecologische en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals:

- de structurele netcongestie in Zeeland en Groningen [20],
- stikstofgevoeligheid van omliggende Natura 2000-gebieden,
- de bestaande ruimteclaims voor hernieuwbare energie, industriële infrastructuur en havenuitbreiding [21].

Hoewel de cNRD vermeldt dat de Eemshaven als waarborglocatie zou worden geschrapt, blijkt uit de onderliggende stukken dat dit slechts het voornemen is. De wijziging van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) is nog niet vastgesteld, waardoor de juridische status van deze locatie onduidelijk blijft [22].

In Bijlagen 2 en 3 van de cNRD worden beoordelingscriteria opgesomd, maar het is niet navolgbaar op welke wijze deze zijn toegepast en gewogen. Bovendien worden alternatieve functies voor deze locaties, zoals waterstofproductie, windenergie-aanlanding en netverzwaring, niet meegewogen in de ruimtelijke afweging. Dit is in strijd met de systeembenadering van het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), waarin een integrale afweging van infrastructuur, leveringszekerheid, kosten en duurzaamheid is vereist [1].

Volgens vaste jurisprudentie moet bestaand beleid worden heroverwogen als sprake is van gewijzigde inzichten of omstandigheden (ECLI:NL:RVS:2021:105, r.o. 8.2–8.3) [5]. Daarnaast geldt bij grootschalige infrastructurele projecten een verhoogde motiveringsplicht (ECLI:NL:RVS:2021:2627) [1]. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft bovendien bevestigd dat participatie pas betekenisvol is als zij plaatsvindt voordat essentiële kenmerken van een plan zijn vastgelegd (ECLI:NL:RVS:2022:2915, r.o. 4.2) [13].

De locatieafweging in de cNRD is onvoldoende zorgvuldig voorbereid en gebrekkig onderbouwd, doordat het locatiebeleid niet is herijkt, actuele gegevens over ruimtebeslag, netcongestie, stikstof en alternatieve functies ontbreken, en de selectie van zeven voorkeurslocaties plaatsvond op basis van onvolledige, willekeurig toegepaste en niet-transparante criteria, waarbij kansrijke locaties zonder duidelijke reden zijn afgevallen en andere juist ondanks evidente bezwaren zijn opgenomen. Het criterium over het aantal inwoners binnen een straal van 1 en 5 kilometer is niet consistent gehanteerd. Locaties met veel inwoners dichtbij (zoals Ritthem) scoren goed, terwijl locaties met minder inwoners juist laag scoren. Dit ondermijnt de objectiviteit van de beoordeling.

Het criterium over ontsluiting via infrastructuur is inconsequent toegepast. Locaties met beperkte bereikbaarheid scoren soms goed, terwijl andere met vergelijkbare beperkingen slecht scoren. Dit maakt de vergelijking willekeurig en onbetrouwbaar. De eis van 6 kilometer tot een 380kV-station is willekeurig gekozen en zegt niets over de feitelijke netcapaciteit of inpasbaarheid. Sommige locaties dichtbij een station scoren laag, terwijl andere verder weg juist hoog scoren. Dit ondermijnt de consistentie van de beoordeling.

Nieuwe kerncentrales vereisen forse verzwaring van het hoogspanningsnet. Die aanpassingen hebben zelf ook milieueffecten, die per locatie kunnen verschillen. De cNRD besteedt daar geen aandacht aan, terwijl dit volgens de Omgevingswet wél vereist is.

9. Toetsing aan Europese milieurechtelijke normen

Het voornemen tot nieuwbouw van kerncentrales, zoals neergelegd in de onderhavige cNRD, raakt direct aan fundamentele beginselen van het Europese milieurecht. Deze beginselen verplichten nationale overheden tot zorgvuldige, evenwichtige en transparante besluitvorming over plannen met potentieel aanzienlijke milieugevolgen, zeker wanneer het gaat om systeemkeuzes van nationale omvang en langdurige impact.

De cNRD schendt op meerdere punten deze normen, waaronder:
– Artikel 5 en 6 van de SMB-richtlijn (2001/42/EG), die verplichten tot het onderzoeken van redelijke alternatieven én tijdige participatie, voordat onomkeerbare keuzes worden gemaakt;
– Artikel 6 van het Verdrag van Aarhus, dat waarborgt dat het publiek invloed kan uitoefenen wanneer alle opties nog open zijn;
– Artikel 191 VWEU, dat het Europese milieubeleid grondvest op beginselen als voorzorg, preventie, schadeherstel aan de bron en het 'de vervuiler betaalt'-principe;
– Artikel 5 VEU, dat vereist dat beleidskeuzes in verhouding staan tot het nagestreefde doel (proportionaliteit) en zo dicht mogelijk bij de burger worden genomen (subsidiariteit).

De cNRD sluit echter het alternatief van een volledig hernieuwbare energievoorziening categorisch uit, zonder analyse van maatschappelijke of systeemkosten. Ook wordt participatie beperkt tot een stadium waarin de inzet op kernenergie reeds als uitgangspunt vastligt. Daardoor kunnen burgers, maatschappelijke organisaties en deskundigen geen invloed meer uitoefenen op de fundamentele beleidskeuze zelf, enkel op technische uitvoeringsaspecten. Dit is in strijd met bovengenoemde Europese verplichtingen. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in dit verband geoordeeld dat alternatieven niet mogen worden uitgesloten louter omdat zij niet in overeenstemming zijn met bestaand beleid (ECLI:NL:RVS:2021:2627).

Deze bepalingen zijn rechtstreeks of via nationale wetgeving toetsbaar door de Nederlandse bestuursrechter, waaronder:
– Artikel 3:2, 3:4 en 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb);

– Artikel 16.42 en 16.55 van de Omgevingswet;
– Artikel 5.10 en 5.5 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).
In Bijlage 5 is deze toetsing verder uitgewerkt, met verwijzing naar relevante jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU, het Aarhus-Comité en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

10. Verzoek

Gelet op het vorenstaande verzoeken ondergetekenden u de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau aan te passen, zodat deze in overeenstemming wordt gebracht met zowel het nationale bestuursrecht als de rechtstreeks werkende normen van het Europese milieurecht. In het bijzonder wijzen ondergetekenden op de vereisten van de SMB-richtlijn (2001/42/EG), het Verdrag van Aarhus, artikel 191 VWEU en artikel 5 VEU.

Ondergetekenden verzoeken u derhalve:

1. **Neem een volwaardig alternatief zonder kernenergie op** in het milieueffectrapport en in de Integrale Effectenanalyse (IEA), conform artikel 5 SMB-richtlijn en de jurisprudentie van het Hof van Justitie (o.a. C-24/19). Het uitsluiten van redelijke alternatieven leidt tot ongeldigheid van het milieubeoordelingskader.

2. **Onderzoek de veronderstelde noodzaak van kernenergie als afzonderlijk onderzoeksobject**, op basis van een open en objectieve systeemanalyse zoals voorzien in het Nationaal Plan Energiesysteem. Alleen dan is voldaan aan het evenredigheidsbeginsel van artikel 5 VEU en het zorgvuldigheidsvereiste van artikel 3:2 Awb.

3. **Neem maatschappelijke kosten, bouwtijd, uitvoeringsrisico's en verzekerbaarheid op als expliciete beoordelingscriteria**, in overeenstemming met het voorzorgsbeginsel en het 'de vervuiler betaalt'-beginsel van artikel 191 VWEU.

4. **Betrek het participatieproces als zelfstandig onderwerp van beschouwing**, en maak het mogelijk dat burgers, maatschappelijke organisaties en deskundigen invloed kunnen uitoefenen op fundamentele beleidskeuzes, conform artikel 6 SMB-richtlijn en artikel 6 van het Verdrag van Aarhus.

5. **Besteed expliciet aandacht aan tijdelijke, cumulatieve en indirecte milieueffecten** van zowel de bouw als exploitatie van kerncentrales, zoals vereist op grond van artikel 5 SMB-richtlijn, artikel 16.55 van de Omgevingswet en relevante jurisprudentie.

6. **Operationaliseer de systeembenadering van het Nationaal Plan Energiesysteem** in de effectbeoordeling en voorkeursbeslissing, zodat besluiten op rationele, samenhangende en toetsbare gronden worden genomen.

7. **Aandacht voor de aanvullende bezwaren van Bijlage 7,** die een puntsgewijze samenvatting van aanvullende bezwaren bevat tegen de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Deze bezwaren zijn feitelijk en procedureel van aard en sluiten aan op de eerder in de zienswijze genoemde inhoudelijke knelpunten. Ze wijzen op tekortkomingen in het participatieproces, de rolverdeling van het bevoegd gezag, en de gebrekkige motivering van selectiecriteria. Ook wordt gewezen op het ontbreken van een onderbouwing voor netverzwaring, kernafvalbeheer en een toetsbare beoordeling. De lijst vormt een nadere onderbouwing van de oproep tot herziening van de cNRD.

8. **Aadacht voor verwachte reacties.** Ter voorkoming van herhaling van reeds bekende tekortkomingen in eerdere zienswijzeprocedures (zoals geconstateerd bij de verlenging van de bedrijfsduur van kerncentrale Borsele), is Bijlage-6 toegevoegd waarin op enkele verwachte reacties van het bevoegd gezag wordt geanticipeerd en nader juridisch wordt gereageerd. Deze bevat een puntsgewijze bespreking van verwachte verweren en de daartegen in te brengen argumenten. Indien de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt vastgesteld zonder opname van bovengenoemde elementen, achten ondergetekenden het document juridisch ondeugdelijk. In dat geval behouden ondergetekenden zich het recht voor verdere juridische stappen te ondernemen in het kader van artikel 8:1 Awb, in samenhang met hoofdstuk 16 van de Omgevingswet en de rechtstreeks werkende bepalingen van het Unierecht, zoals uitgewerkt in Bijlage 5.

9. **Onderzoek expliciet de inzet van grootschalige elektriciteitsopslag (zoals batterijcomplexen) als alternatief voor systeemverzwaring en kernenergie,** in lijn met artikel 5 SMB-richtlijn en artikel 3:2 Awb. Deze optie ontbreekt ten onrechte in de cNRD, terwijl ze technisch haalbaar, economisch aantrekkelijk en ruimtelijk beter inpasbaar is.

Hoogachtend, [redacted]

namens mijzelf en mede namens de ondertekenaars van Bijlage 1.

Overzicht van Bijlagen

Deze zienswijze wordt ondersteund door acht bijlagen. Deze omvatten onder meer:
– uiteenzetting van de juridische en maatschappelijke legitimatie van de indieners (Bijlage 1);
– cijfermatige kostenvergelijking van energiescenario's (Bijlage 2);
– relevante jurisprudentie (Bijlage 3);
– volledige literatuurlijst (Bijlage 4);
– juridische toets aan het Europese milieurecht (Bijlage 5);
– overzicht van te verwachten verweren van het bevoegd gezag, met bijbehorende weerleggingen (Bijlage 6);
– aanvullende feitelijke en procedurele bezwaren (Bijlage 7).

Bijlage 1. Ondertekenaars, hun juridische positie en privacy.

Representativiteit en participatierecht van ondertekenaars
Deze bijlage vormt een toelichting op de representativiteit en het participatierecht van de ondertekenaars van de zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor de voorgenomen nieuwbouw van kerncentrales in Nederland.

De zienswijze is ingediend door ondergetekende, dr. Max A. Hilhorst, klimaatfysicus, mede namens een breed scala van 287 personen, waaronder individuele deskundigen, aanwonenden van potentiële locaties voor kerncentrales en andere burgers uit alle delen van het land.

Van de lijst van medeondertekenaars, is uit privacyoverwegingen geen handtekeningen opgenomen. Deze kunnen desgevraagd ter inzage worden verstrekt. Alleen de 9 NGO's die deze zienswijze publiekelijk onderschrijven, en de personen met relevante expertise die daarvoor toestemming hebben gegeven, zijn met naam vermeld.

De lijst van ondertekenaars omvat in willekeurige volgorde o.a.:
- [redacted] namens Greenpeace Nederland
- [redacted], directeur van Stichting Urgenda
- [redacted], campaigner bij WISE
- [redacted], regiovertegenwoordiger SP-Zeeland
- [redacted] namens Milieudefensie
- [redacted], Netwerk Klimaat FNV
- [redacted], voorzitter van Dorpsbelangen Oudeschip
- [redacted] namens stichting Borsele tot de Kern
- [redacted], Directeur Stichting De Noordzee
- [redacted] namens Milieudefensie-Groningen
- [redacted], kernfysicus
- [redacted], klimaatfysicus

Om redenen van privacy zijn overige namen en handtekeningen niet bijgevoegd, maar deze kunnen desgevraagd ter inzage worden verstrekt.

De indiening vindt plaats op grond van het inspraakrecht dat voortvloeit uit artikel 7.7 van de Wet milieubeheer en artikel 6 van het Verdrag van Aarhus. Deze procedure is uitdrukkelijk opengesteld voor bijdragen van burgers en maatschappelijke organisaties. Ondertekenaars vertegenwoordigen uiteenlopende, rechtstreeks betrokken belangen, waaronder:

- inwoners binnen het jodiumdistributiegebied rond bestaande of geplande kerncentrales,
- rechtspersonen met een statutair doel op het gebied van milieu, gezondheid of energiebeleid,
- negen landelijke NGO's met aantoonbare betrokkenheid bij nucleaire besluitvorming,
- deskundigen met inhoudelijke, cijfermatig onderbouwde bijdragen aan het energiedebat.

Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (onder meer ECLI:NL:RVS:2003:AF7276, ECLI:NL:RVS:2021:40, ECLI:NL:RVS:2022:2915) opent het tijdig indienen van een zienswijze voor deze categorieën belanghebbenden de toegang tot bezwaar- en beroepsprocedures.

Als belastingbetalers hebben ondertekenaars bovendien een direct financieel belang bij de aanwending van publieke middelen voor dit grootschalige project. Daarnaast bestaan er, zoals in de zienswijze beargumenteerd, gegronde zorgen over volksgezondheid, externe veiligheid, kernafvalproblematiek en het ontbreken van een integrale afweging van snel inzetbare alternatieven zoals zon, wind en energieopslag.

Deze belangen zijn objectief bepaalbaar en vormen een rechtens te respecteren belang bij een zorgvuldige besluitvorming. De nationale impact van het voorgenomen besluit blijkt onder meer uit het jodiumbeleid van de overheid: binnen een straal van 100 kilometer rond kerncentrales worden jodiumtabletten verstrekt ter bescherming tegen stralingsrisico's. Ook bredere risico's, zoals onderverzekering van nucleaire incidenten, lozingen van radioactieve stoffen, psychosociale belasting en veiligheidsrisico's binnen de nucleaire keten (transport, verrijking, opslag), legitimeren een brede maatschappelijke betrokkenheid.

Bijlage 2. Kostenvergelijking Energiescenario's

Door: dr. Max A. Hilhorst, 22-05-2025

Deze analyse vergelijkt drie scenario's voor elektriciteitsopwekking op basis van zowel directe productiekosten (LCOE, Levelized Cost of Electricity)) als bredere maatschappelijke kosten. Het doel is een realistische inschatting van de totale kostprijs per megawattuur (MWh), inclusief externe effecten zoals afvalbeheer, verzekeringsrisico's en netverzwaring.
De onderzochte scenario's zijn:

- Scenario A: 100% zon en wind (50/50) met volledige opslag
- Scenario B: 90% zon en wind met 90% opslag, aangevuld met 10% kernenergie
- Scenario C: 85% zon en wind met 85% opslag, aangevuld met 15% kernenergie

Zon: €45/Mwh [4, 5]; Wind: €40/Mwh [1, 5]; Kernenergie: €225/Mwh [2, 11, 19]; Opslag: €80/Mwh [8, 16]
Kostenverlaging door minder opslag in scenario B: Aangenomen bufferingsreductie: 10% minder variabiliteit in zon/wind-opslagketen [1, 17],
Gemiddelde LCOE-berekening volgens standaard gewogen LCOE-methode; methoden in [8] en [11].

Naast de directe kosten van opwekking (de zogeheten Levelized Cost of Energy, LCOE), worden ook maatschappelijke kosten meegenomen:

- langetermijnopslag van kernafval,
- publieke garantstellingen voor kernenergieprojecten,
- onvoldoende verzekerde rampenrisico's,
- netverzwaring als gevolg van fluctuerende hernieuwbare bronnen,
- milieuschade door grondstofwinning (bijvoorbeeld lithium of uranium),
- en emissiekosten bij tijdelijke inzet van gascentrales.

Door deze factoren te integreren ontstaat een vollediger en eerlijker beeld van de werkelijke kosten van elektriciteit. Dit is cruciaal voor onderbouwde keuzes in het energiebeleid en de ruimtelijke inrichting.
De berekeningen en brongegevens zijn zo transparant en helder mogelijk weergegeven in de bronnen voor de cijfers op de volgende pagina.

Directe LCOE-componenten per scenarioDirecte LCOE-componenten per scenario

Component	Scenario A	Scenario B (10% kern)	Scenario C (15% kern)
Zon	22.5	20.3	19.1
Wind	20.0	18.0	17.0
Kernenergie	0.0	22.5	33.8
Opslag	16.0	13.9	13.8
Totaal directe LCOE	**58.5**	**79.4**	**90.3**

Toelichting: Voor scenario B en C is uitgegaan van respectievelijk 10% en 15% kernenergie in de elektriciteitsmix, in lijn met de beleidsambitie zoals verwoord in het Nationaal Plan Energiesysteem en de kabinetsplannen voor 3,5–7 GW nucleaire capaciteit. De LCOE van kernenergie is aangepast naar €225/MWh conform de kostenraming in de Kamerbrief van 16 mei 2025 (Kamerstuk 32 645, nr. 156).

Maatschappelijke toeslagen per scenario

Kostenpost	Scenario A	Scenario B	Scenario C
Netverzwaring & integratie	4.0	3.5	3.0
Milieurisico's & grondstoffen	2.0	3.0	3.5
Langetermijn afvalbeheer	0.0	1.5	2.5
Verzekerings-/ramprestanten	0.0	1.0	1.5
Subsidierisico/garantiestelling	0.0	2.0	3.0
CO_2-uitstoot (indirect)	1.0	0.8	0.7
Totale maatschappelijke toeslag	**7.0**	**11.8**	**14.2**

Totale kostenvergelijking per scenario

Scenario	Directe LCOE (€/MWh)	Maatschappelijke toeslag	Totale kostprijs (€/MWh)
A (100% zon/wind)	58.5	7.0	**65.5**
B (10% kernenergie)	79.4	11.8	**91.2**
C (15% kernenergie)	90.3	14.2	**104.5**

Conclusie: Hoe hoger het aandeel kernenergie, hoe groter het kostenverschil met volledig hernieuwbare systemen.

Bijlage 3: Jurisprudentie en relevante rechtsregels in deze zienswijze

Overzicht jurisprudentie (Alle uitspraken zijn de publiek beschikbare versies):

1. ECLI:NL:RVS:2021:2627
Korte beschrijving: Verplichting alle redelijke alternatieven te onderzoeken, ook als ze afwijken van bestaand beleid.
Rechtsoverweging: r.o. 6.3–6.4
Citaat: *"Het bevoegd gezag moet ook alternatieven onderzoeken die afwijken van het beleid, voor zover deze redelijkerwijs in aanmerking komen en bijdragen aan het doel van het plan."*
Waarom van toepassing: De cNRD sluit het alternatief van een energiesysteem zonder kernenergie uit, terwijl dit alternatief wel degelijk het klimaatdoel kan dienen. Volgens deze uitspraak is dat in strijd met artikel 7.7 Wm en de SMB-richtlijn.

2. ECLI:NL:RVS:2021:105
Korte beschrijving: Beleidskeuzes moeten worden heroverwogen bij gewijzigde inzichten over nut en noodzaak.
Rechtsoverweging: r.o. 8.2–8.3
Citaat: "Als er sprake is van gewijzigde inzichten, moet het bevoegd gezag beoordelen of het eerdere beleid nog opgaat en of aanpassing nodig is."
"Indien na het nemen van het bestreden besluit nieuwe relevante inzichten of ontwikkelingen aan de orde zijn, kunnen die aanleiding zijn om het beleid te heroverwegen."
"De enkele omstandigheid dat het beleid al is vastgesteld, betekent niet zonder meer dat er geen ruimte meer is voor heroverweging [...]. Het bestuursorgaan moet zich rekenschap geven van actuele gegevens en gewijzigde omstandigheden."
Waarom van toepassing: In de cNRD ligt de beleidskeuze voor kernenergie reeds vast vóór het participatieproces. Deze uitspraak bevestigt dat besluitvorming open moet blijven voor fundamentele heroverweging bij nieuwe inzichten, en dat vastgesteld beleid op zichzelf geen belemmering mag vormen voor wezenlijke participatie. De cNRD negeert echter recente ontwikkelingen zoals de snellere kostendalingen van zon en wind, technologische doorbraken in opslag en vertragingen bij kernenergieprojecten. Volgens deze uitspraak moeten zulke gewijzigde inzichten aanleiding geven tot heroverweging van de beleidskeuze voor kernenergie.

3. ECLI:NL:RVS:2017:1724
Korte beschrijving: De behoefte aan stedelijke ontwikkeling moet objectief, concreet en bij voorkeur cijfermatig worden onderbouwd, en worden afgezet tegen het bestaande aanbod.
Rechtsoverweging: r.o. 9.1–9.2
Citaat: "In de toelichting op het bestemmingsplan dient, afhankelijk van de aard van de stedelijke ontwikkeling die het plan mogelijk maakt, op objectieve wijze, aan de hand van in de beschrijving vermelde voldoende actuele, concrete en zo mogelijk cijfermatige gegevens, de behoefte aan deze stedelijke ontwikkeling te worden beschreven. [...] Dat deze behoefte is afgewogen tegen het bestaande aanbod, waarbij ook de planologische capaciteit een factor van belang kan zijn."
Waarom van toepassing: Ondersteunt dat bestuursorganen niet voorbij mogen gaan aan concrete en cijfermatige onderbouwing van indieners. Bevestigt dat beleidskeuzes moeten worden getoetst aan objectieve en actuele gegevens, inclusief eigen cijfermatige analyses van alternatieven.

4. ECLI:NL:RVS:2021:2627
Korte beschrijving: Alternatieven mogen niet worden uitgesloten enkel omdat zij niet stroken met bestaand beleid. Dit vereist een transparante en navolgbare motivering van locatie- of systeemkeuzes bij ingrijpende projecten.
Rechtsoverweging: r.o. 14.2
Citaat: "De enkele omstandigheid dat het voorkeursalternatief niet past binnen het geldende beleid, betekent niet dat dit alternatief niet als redelijk alternatief kan worden beschouwd en hoeft te worden onderzocht."
Waarom van toepassing: Deze uitspraak onderstreept dat ook bij strategische keuzes, zoals de inzet op kernenergie, het bevoegd gezag alternatieven zorgvuldig, zichtbaar en navolgbaar moet afwegen. Beleidsvoorkeur alléén volstaat niet als motivering voor het uitsluiten van andere opties.

5. ECLI:NL:RVS:2019:1603
Korte beschrijving: Ook alternatieven die niet passen binnen het beleidsvoornemen moeten in de milieubeoordeling worden meegenomen.
Rechtsoverweging: r.o. 8.3
Citaat: *"De enkele stelling dat het alternatief niet past binnen het provinciale beleid [...] is op zichzelf geen reden om dit alternatief buiten beschouwing te laten."*
Waarom van toepassing: Deze uitspraak bevestigt dat een CO_2-neutraal alternatief zonder kernenergie niet mag worden uitgesloten enkel vanwege beleidsvoorkeur. De cNRD handelt hiermee in strijd met artikel 5 SMB-richtlijn en artikel 16.42 Omgevingswet.

6. ECLI:NL:RVS:2019:1603
Korte beschrijving: Tijdelijke en cumulatieve milieueffecten, zoals stikstofemissies in de bouwfase, moeten worden meegenomen in de milieubeoordeling.
Rechtsoverweging: r.o. 14.1
Citaat: "Voor zover bij projecten sprake is van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, moeten deze effecten ook in de bouwfase worden beoordeeld."
Waarom van toepassing: De cNRD verzuimt om tijdelijke stikstofeffecten en bouwgerelateerde neveneffecten volwaardig te behandelen. Deze uitspraak onderstreept het belang van toetsing aan artikel 16.50 Omgevingswet en artikel 5.8 Bkl.

7. ECLI:NL:RVS:2022:2915
Korte beschrijving: Participatie is pas betekenisvol als zij plaatsvindt voordat de essentiële kenmerken van een plan zijn vastgelegd.
Rechtsoverweging: r.o. 4.2
Citaat: "Participatie is pas betekenisvol als deze plaatsvindt voordat essentiële kenmerken van het plan zijn vastgelegd en het plan nog daadwerkelijk kan worden beïnvloed."
Waarom van toepassing: In de cNRD is de beleidskeuze voor kernenergie reeds als uitgangspunt vastgelegd voordat het participatieproces start. Volgens deze uitspraak is dat in strijd met het vereiste van vroegtijdige en effectieve participatie. Betekenisvolle inspraak vereist dat burgers invloed kunnen uitoefenen op fundamentele keuzes. Door dit niet mogelijk te maken, schendt de cNRD zowel artikel 16.55 Omgevingswet als artikel 6 van het Verdrag van Aarhus.

8. C-24/19 (HvJEU, Comune di Cinisi e.a.)
Korte beschrijving: Milieueffectrapport moet redelijke alternatieven bevatten, ook als die niet in lijn zijn met beleidsvoorkeuren.
Rechtsoverweging: punten 72–78
Citaat: "De verplichting om redelijke alternatieven te onderzoeken omvat ook opties die niet stroken met bestaande beleidslijnen, zolang zij het doel van het plan kunnen dienen."
Waarom van toepassing: In de cNRD is het alternatief van een volledig hernieuwbare energievoorziening uitgesloten vanwege de beleidsvoorkeur voor kernenergie. Deze uitspraak bevestigt dat een dergelijk alternatief desalniettemin in het MER moet worden opgenomen, op basis van artikel 5 van de SMB-richtlijn.
Bron: curia.europa.eu;
Link naar uitspraak:C-24/19, Comune di Cinisi e.a. (punten 72–78)

9. C-411/17 (HvJEU, Republik Österreich tegen Europese Commissie)
Korte beschrijving: Milieubeginselen van artikel 191 VWEU moeten meegewogen worden bij staatssteun voor kernenergie.
Rechtsoverweging: punten 44–45
Citaat: "Het milieubeleid van de Unie berust op het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, schadeherstel aan de bron en het beginsel dat de vervuiler betaalt."
Waarom van toepassing: De cNRD neemt de maatschappelijke kosten en milieurisico's van kernenergie onvoldoende mee in de beoordeling. Deze uitspraak bevestigt dat bij kernenergieprojecten de fundamentele milieubeginselen van artikel 191 VWEU zwaarwegend zijn en in de besluitvorming betrokken moeten worden.

10. ACCC/C/2008/32 (Aarhus Compliance Committee)
Korte beschrijving: Participatie is in strijd met het Aarhus-verdrag als zij pas plaatsvindt ná beleidsvorming.
Rechtsoverweging: par. 53–54
Citaat:
"Public participation must be provided when all options are open and effective public influence can be exerted before any decisions are made."
Waarom van toepassing: In de cNRD is de keuze voor kernenergie al vastgelegd voordat participatie mogelijk was. Deze zaak bevestigt dat dit in strijd is met artikel 6 van het Verdrag van Aarhus, dat vereist dat burgers invloed moeten kunnen uitoefenen op de hoofdkeuzen van het plan, niet enkel op uitvoeringsdetails.

Overzicht van gebruikte rechtsregels:

Artikel 3:2 Algemene wet bestuursrecht (Awb): Zorgvuldige voorbereiding
Een bestuursorgaan moet bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis vergaren over de relevante feiten en de af te wegen belangen.
Toepassing: Er moet een onderbouwde systeemanalyse liggen aan de keuze voor kernenergie ten grondslag, niet slechts een beleidsvoornemen zonder cijfermatige verantwoording.

Artikel 3:4, eerste lid Awb: Evenwichtige belangenafweging
Het bestuursorgaan moet de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen afwegen.
Toepassing: Bij een besluit over kerncentrales moeten ook belangen als klimaatdoelmatigheid, maatschappelijke kosten, alternatieve scenario's en publieke risico's meegewogen worden.

Artikel 3:46 Awb: Deugdelijke motivering
Een besluit moet berusten op een deugdelijke motivering.
Toepassing: De noodzaak van kernenergie moet objectief gemotiveerd zijn met toetsbare argumenten; enkel verwijzen naar beleidsdoelen is onvoldoende.

Artikel 8:1 Awb: Beroepsrecht
Een belanghebbende kan tegen een besluit bezwaar maken en beroep instellen bij de bestuursrechter.
Toepassing: Ondertekenaars behouden zich het recht voor om beroep in te stellen tegen de cNRD indien geen afdoende aanpassing plaatsvindt.

Artikel 16.42 lid 1 onder b Omgevingswet jo. artikel 5.5 Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) (voorheen artikel 7.7 Wm): Reikwijdte en detailniveau milieueffectrapport (MER)
Bij een MER moet worden aangegeven welke alternatieven en varianten onderzocht worden en op welk detailniveau.
Toepassing: In de cNRD moet ook een alternatief zonder kernenergie (bijvoorbeeld 100% hernieuwbaar met opslag) worden opgenomen.

Artikel 16.50 Omgevingswet jo. artikel 5.8 Bkl: Tijdelijke en cumulatieve milieueffecten
De milieubeoordeling moet ook tijdelijke, indirecte en cumulatieve milieueffecten omvatten.
Toepassing: De cNRD had tijdelijke effecten (zoals stikstofemissie tijdens de bouw) en neveneffecten (zoals koelwatergebruik) moeten onderzoeken.

Artikel 16.55 Omgevingswet jo. artikel 5.10 Bkl (voorheen artikel 7.11 Wm): Participatie
Bij het opstellen van een plan-MER moet vroegtijdige en effectieve participatie worden geborgd.
Toepassing: De cNRD beperkt participatie tot technische uitvoeringskeuzes terwijl de beleidskeuze voor kernenergie reeds vastligt.

Europees recht, Artikel 5 SMB-richtlijn (Richtlijn 2001/42/EG): Onderzoek naar redelijke alternatieven
Alle redelijke alternatieven voor een plan met milieugevolgen moeten worden onderzocht, ongeacht hun beleidsmatige wenselijkheid.
Toepassing: Het uitsluiten van een volledig hernieuwbaar alternatief is in strijd met deze bepaling.

Europees recht, Artikel 6 SMB-richtlijn (Richtlijn 2001/42/EG): Tijdige participatie
Het publiek moet de mogelijkheid krijgen om inspraak te leveren wanneer alle opties nog openliggen.
Toepassing: Inspraak wordt in de cNRD te laat gefaciliteerd, nadat de kernkeuze al is vastgelegd.

Verdrag van Aarhus, Artikel 6: Publieke participatie bij milieubesluiten
Inspraak moet plaatsvinden op een moment dat fundamentele keuzes nog openstaan en invloed mogelijk is.
Toepassing: De cNRD schendt dit beginsel door het publiek pas na beleidsvorming inspraak te bieden.

Artikel 191 VWEU: Voorzorgsbeginsel en 'de vervuiler betaalt'
Het milieubeleid van de EU berust op de beginselen van voorzorg, preventie, schadeherstel aan de bron en het 'de vervuiler betaalt'-beginsel.
Toepassing: Kernenergie vereist publieke risicoafdekking en langetermijnafvalopslag; alternatieven zijn goedkoper en minder risicovol.

Artikel 5 VEU: Proportionaliteit en subsidiariteit
Besluiten van de EU en lidstaten moeten in verhouding staan tot het nagestreefde doel en zo dicht mogelijk bij de burger worden genomen.
Toepassing: Het ontbreken van een open systeemanalyse maakt de inzet op kernenergie disproportioneel en onvoldoende gelegitimeerd.

Bijlage 4: Referenties

[1] Agora Energiewende. (2021). *A Climate-Neutral Energy System for Europe, Towards a European Green Deal*. Berlin.
[2] UK Government. (2023). *Contracts for Difference for Hinkley Point C*. Department for Energy Security and Net Zero.
[3] Euratom Supply Agency. (2023). *Annual Report on Nuclear Fuel Supply Security in Europe*.
[4] CE Delft. (2022). *Hernieuwbare elektriciteitsvoorziening in 2050, Technisch en economisch haalbaar zonder kernenergie*. Delft.
[5] Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). (2023). *Keuzes in de energietransitie, Systeemopties voor 2030 en 2050*. Den Haag.
[6] Ministerie van Klimaat en Groene Groei. (2025). *Concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau – Plan-MER Locatiestudie Twee Nieuwe Kerncentrales*. Opgesteld door Antea Group, projectnummer 0486653.100, revisie 01, 16 mei 2025.
[7] Energy Watch Group. (2023). *Global Energy System based on 100% Renewable Energy, Power Sector*. Langenargen.
[8] Internationaal Energieagentschap (IEA). (2023). *World Energy Investment Report 2023*.
[10] World Nuclear Association. (2023). *Olkiluoto 3, Finland's Long-Delayed EPR Finally Connected to Grid*. Geraadpleegd op [datum], van https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-a-f/finland.aspx
[11] European Commission. (2024). *Market Design and Financing of Nuclear Power in the EU*.
[12] Greenpeace International. (2024). *Public Financing of Nuclear Power in Europe*.
[13] Verdrag van Aarhus. (2001). *Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters*.
[14] Afdeling bestuursrechtspraak RvS. (2019). Uitspraak PAS. ECLI:NL:RVS:2019:1603.
[15] Hof van Justitie EU. (2011). Zaak C-295/10 (*Valčiukienė e.a.*).
[16] Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). (2024). *Opslagtechnologieën en netstabiliteit in het energiesysteem*.
[17] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2023). *Nationaal Plan Energiesysteem (NPE)*.
[19] Zie ook verwijzingen in [1], [2], [4], [5], [8], [12]
[20] TenneT TSO. (2024). *Capaciteitskaart hoogspanningsnet, prognose transportknelpunten 2030*. Arnhem.
[21] Impuls Zeeland. (2024). *Ruimteclaims energie-infrastructuur Sloegebied*. Rapport i.o.v. Provincie Zeeland.
[22] Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2025). *Internetconsultatie wijziging Bkl: Voornemen tot schrappen Eemshaven als waarborglocatie kernenergie*, maart 2025.
[23] Energeia. (2025, juni). TenneT wil centrales zonder turbine als netondersteuning. Geraadpleegd op [datum], van https://energeia.nl/tennet-wil-centrales-zonder-turbine-als-netondersteuning/
[24] TenneT TSO B.V. (2023). Investeringsplan 2024–2033 (versie 2.0, oktober 2023). Arnhem: TenneT. Geraadpleegd via https://www.tennet.eu

Bijlage 5: Toetsing van de cNRD aan het Europees milieurecht

Deze bijlage bevat de juridische uitwerking van de Europese normen waaraan het voornemen tot nieuwbouw van kerncentrales moet worden getoetst. Aangetoond wordt dat de cNRD (concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau) in strijd handelt met fundamentele bepalingen van het Unierecht en het Verdrag van Aarhus. Deze bepalingen hebben directe of indirecte werking in het Nederlandse bestuursrecht en kunnen daarom aan de Nederlandse rechter worden voorgelegd.

1. Schending van artikel 5 SMB-richtlijn 2001/42/EG, Geen redelijke alternatieven onderzocht
Artikel 5 vereist dat het milieueffectrapport (MER) redelijke alternatieven beschrijft in het licht van het doel en de geografische reikwijdte van het plan. De cNRD sluit het alternatief van een volledig hernieuwbare energievoorziening expliciet uit. Uit jurisprudentie van het Hof van Justitie blijkt dat ook beleidsmatig ongewenste alternatieven niet mogen worden uitgesloten.
Relevante uitspraak: *HvJEU, C-24/19, Comune di Cinisi e.a.* (2020), De MER voor een luchthaventerrein in Italië werd vernietigd wegens het ontbreken van reële alternatieven. Het Hof oordeelde dat ook alternatieven die niet stroken met beleidsvoorkeuren in overweging moeten worden genomen.

2. Schending van artikel 6 SMB-richtlijn en artikel 6 Verdrag van Aarhus, Participatie komt te laat
Beide bepalingen eisen dat het publiek de mogelijkheid krijgt om tijdig en effectief invloed uit te oefenen, "wanneer alle opties nog open zijn". De cNRD betreft een uitwerking van een beleidskeuze die in eerdere documenten is vastgelegd, zonder dat daarover op projectniveau nog participatie mogelijk is. Daarmee wordt participatie een procedurele schijnvertoning.
Relevante uitspraak: *ACCC/C/2008/32*, Het Aarhus-comité oordeelde dat participatie die pas ná de beleidsvorming plaatsvindt, in strijd is met artikel 6 van het Verdrag. Het publiek moet kunnen meebeslissen vóór fundamentele keuzes worden vastgelegd.

3. Schending van artikel 191 VWEU, Voorzorgsbeginsel, 'de vervuiler betaalt', milieuschade bij de bron
Het Europese milieubeleid berust op beginselen zoals voorzorg, preventie, schadeherstel aan de bron en het principe dat de vervuiler betaalt. Het uitsluiten van goedkopere, snellere en minder risicovolle alternatieven (zoals zon, wind en opslag) is in strijd met deze beginselen, vooral omdat kernenergie langdurige staatssteun, aansprakelijkheidsbeperking en afvalopslag vereist.
Relevante uitspraak: *HvJEU, C-411/17, Republik Österreich tegen Europese Commissie* (2020), Hoewel het Hof de Britse subsidies voor Hinkley Point C goedkeurde, bevestigde het wel dat het milieubeginsel van artikel 191 VWEU moet worden meegewogen bij kernenergieprojecten.

4. Schending van artikel 5 VEU, Subsidiariteit en proportionaliteit
Volgens artikel 5 VEU moeten besluiten niet verder reiken dan nodig is. Het ontbreken van een objectieve systeemanalyse waarin alle redelijke alternatieven worden afgewogen maakt dat de keuze voor kernenergie niet proportioneel is. Ook zijn de nadelige gevolgen (financieel, gezondheidskundig, ruimtelijk) voor grote groepen burgers onvoldoende gewogen.

5. Nationale toetsbaarheid: directe werking en implementatie in Awb en Omgevingswet
De genoemde bepalingen hebben directe werking of zijn geïmplementeerd in:

- Artikel 3:2, 3:4 en 3:46 Awb (zorgvuldigheid, belangenafweging, motivering);
- Artikel 16.42 en 16.55 Omgevingswet (MER en participatie);
- Artikel 5.10 en 5.5 Ekl (regels voor participatie en alternatieven).

Relevante uitspraak: *ECLI:NL:RVS:2021:2627* De Afdeling oordeelde dat alternatieven niet mogen worden uitgesloten enkel omdat ze niet in overeenstemming zijn met het beleid. Daarmee bevestigde de Raad van State de nationale toetsbaarheid van de SMB-richtlijn.

6. Overzicht relevante jurisprudentieOverzicht van relevante jurisprudentie met betrekking tot de cNRD

De tabel onderscheidt uitspraken van het **Hof van Justitie EU (HvJEU)**, het **Aarhus-comité**, en de **Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State**. Alle genoemde uitspraken zijn **relevant voor de toetsing van de cNRD**, zoals onderbouwd in de hoofdtekst van de zienswijze en Bijlage 3. De gebruikte wetsartikelen zijn consistent met de juridische onderbouwing in Bijlage 5 en sluiten aan op artikel 3:2, 3:4 en 3:46 Awb, de SMB-richtlijn, het Verdrag van Aarhus en het VWEU.

Rechterlijke instantie	Onderwerp	Geschonden norm(en)	Relevantie voor cNRD	Zaaknummer
HvJEU (Italië)	Geen alternatief onderzocht in MER voor luchthaven Palermo	Art. 5 SMB-richtlijn	Alternatief zonder kernenergie mag niet worden uitgesloten louter wegens beleidsvoorkeur	C-24/19 (2020)
HvJEU (VK/Duitsland)	Staatssteun aan Hinkley Point C: milieugevolgen kernenergie	Art. 107 en 191 VWEU	Milieubeginselen (o.a. 'de vervuiler betaalt') moeten worden meegewogen bij beoordeling van kernenergie	C-411/17 (2020)
Aarhus-comité	Geen participatie voorafgaand aan beleidsvorming	Art. 6 Aarhus-verdrag	Publieke participatie moet plaatsvinden voordat essentiële kenmerken van een plan zijn vastgesteld	ACCC/C/2008/32

Rechterlijke instantie	Onderwerp	Geschonden norm(en)	Relevantie voor cNRD	Zaaknummer
Afdeling RvS (NL)	Alternatief uitgesloten vanwege strijd met bestaand beleid	Art. 5 SMB-richtlijn + art. 3:2 Awb	Alternatieven moeten ook worden onderzocht als ze afwijken van bestaand beleid	ECLI:NL:RVS:2021:2627
Afdeling RvS (NL)	Beleidskeuze vereist heroverweging bij gewijzigde inzichten	Art. 3:2 en 3:4 Awb	Nieuwe feiten (kosten, risico's) vereisen herziening van vaststaand beleid	ECLI:NL:RVS:2021:105
Afdeling RvS (NL)	Alternatieven niet uitgesloten door provinciaal beleid	Art. 5 SMB-richtlijn + art. 16.42 Ow	Een CO_2-neutraal alternatief zonder kernenergie mag niet worden uitgesloten	ECLI:NL:RVS:2019:1603
Afdeling RvS (NL)	Stikstofeffecten in bouwfase vereist beoordeling in MER	Art. 16.50 Ow + art. 5.8 Bkl	Tijdelijke en cumulatieve milieugevolgen (zoals stikstof) moeten worden meegenomen	ECLI:NL:RVS:2019:1603
Afdeling RvS (NL)	Participatie is pas betekenisvol vóór vaststelling kernkeuze	Art. 16.55 Ow + art. 6 Aarhus-verdrag	Participatie over alleen uitvoeringsaspecten schendt participatierecht	ECLI:NL:RVS:2022:2915
Afdeling RvS (NL)	Eigen cijfermatige onderbouwing moet worden meegewogen	Art. 3:2 Awb	Eigen LCOE-analyse van indieners moet serieus worden betrokken bij besluitvorming	ECLI:NL:RVS:2017:1724

Bijlage 6

Anticipatie op reacties zienswijzen Borsele

Anticipatie op standaardreacties van het bevoegd gezag, mede op basis van de reactie op zienswijzen bij levensduurverlenging kerncentrale Borssele
In de recente procedure over de levensduurverlenging van kerncentrale Borssele (2023–2025) is gebleken dat het bevoegd gezag bij de beantwoording van zienswijzen geregeld een formeel-juridische benadering hanteert waarbij kritische inhoudelijke punten worden gepareerd met verwijzingen naar eerder vastgesteld beleid of een beperkte reikwijdte van het MER. Om procedurele herhaling te voorkomen, nemen ondertekenaars de vrijheid om op voorhand op enkele van deze standaardreacties te anticiperen.

1. **Geen alternatief zonder kernenergie in MER**
   In de reactie op de zienswijzen bij Borsele stelde het bevoegd gezag dat een alternatief zonder kernenergie niet behoefde te worden onderzocht, omdat de beleidskeuze al was gemaakt. Ondergetekenden wijzen erop dat dit standpunt in strijd is met artikel 5 van de SMB-richtlijn, artikel 16.42 Omgevingswet jo. artikel 5.5 Bkl, en vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak (o.a. ECLI:NL:RVS:2021:2627). Beleidsvoorkeuren mogen geen motief vormen om redelijke alternatieven bij voorbaat uit te sluiten. Ook het Hof van Justitie (C-24/19) heeft dit uitdrukkelijk bevestigd.

2. **Beperking van participatie tot uitvoeringsvragen**
   In de Borsele-procedure werd gesteld dat het publiek al eerder heeft kunnen participeren (bijv. via het Nationaal Plan Energiesysteem) en dat de cNRD geen aanleiding geeft voor nieuwe participatie over de beleidslijn zelf. Ondergetekenden wijzen er op dat volgens artikel 6 van het Verdrag van Aarhus en artikel 6 SMB-richtlijn participatie tijdig en beïnvloedend moet zijn, dat wil zeggen: voordat essentiële keuzes zijn gemaakt. Participatie over projectinvulling zonder beleidsruimte is onvoldoende. Zie ook ACCC/C/2008/32 en ECLI:NL:RVS:2022:2915, r.o. 4.2.

3. **Versmalling van de MER-reikwijdte tot juridische wijziging**
   In reactie op zienswijzen bij Borsele werd het MER gepresenteerd als “verkenning bij wetswijziging” en werd elke analyse van technologische of maatschappelijke alternatieven doorgeschoven naar latere vergunningsfases. Ondergetekenden wijzen er nadrukkelijk op dat een plan-MER juist bedoeld is om fundamentele systeem- en locatiekeuzes te onderbouwen. De SMB-richtlijn vereist een volledige analyse van redelijke alternatieven in een vroegtijdig stadium. Het enkele feit dat een beleidsbesluit reeds genomen is, ontslaat het bevoegd gezag niet van deze plicht.

Ondertekenaars verzoeken het bevoegd gezag deze anticipaties niet slechts voor kennisgeving aan te nemen, maar daadwerkelijk inhoudelijk te wegen bij de definitieve vaststelling van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Ondertekenaars wijzen erop dat de hierboven geschetste reacties van het bevoegd gezag, zoals eerder geformuleerd bij de NRD voor levensduurverlenging van kerncentrale Borsele, onder brede juridische kritiek staan. Indien deze benadering ongewijzigd wordt herhaald in de huidige procedure rond de nieuwbouw van kerncentrales, ontstaat het risico dat het bevoegd gezag wederom tekortschiet in zijn verplichtingen onder de SMB-richtlijn en de Omgevingswet. Dit geldt temeer daar de maatschappelijke impact en financiële omvang van nieuwbouwprojecten aanzienlijk groter is dan bij levensduurverlenging. Ondertekenaars verzoeken het bevoegd gezag dan ook uitdrukkelijk om bij de definitieve vaststelling van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau niet te volstaan met verwijzingen naar eerder beleid of procedurele reikwijdte, maar alle redelijke alternatieven, participatiegronden en systeemkeuzes inhoudelijk en toetsbaar te betrekken.

Bijlage 7. Aanvullende feitelijke en procedurele bezwaren

1. **Onverenigbare rollen minister**
   De minister fungeert zowel als initiatiefnemer van het programma als bevoegd gezag in de planMER-procedure. Dit roept vragen op over de onafhankelijkheid en objectiviteit van de besluitvorming. De cNRD (bijv. §1.1 en §5.1) benoemt deze dubbelrol niet als potentieel knelpunt. Daarmee ontbreekt een reflectie op de institutionele scheiding van belangen.

2. **Selectie van locaties is ondeugdelijk**
   De wijze waarop voorkeurslocaties zijn geselecteerd is niet transparant en mist toetsbare onderbouwing. De in de cNRD gepresenteerde afweging (hoofdstuk 4) berust op een kwalitatieve scoring zonder heldere motivering per criterium. Relevante alternatieven zijn onvoldoende onderzocht of gemotiveerd afgewezen. Dit maakt de voorkeursbeslissing niet navolgbaar of controleerbaar.

3. **Bevolkingsdichtheid willekeurig toegepast**
   Het criterium bevolkingsdichtheid wordt inconsistent gebruikt. In sommige gevallen leidt een hogere dichtheid tot een negatieve beoordeling, in andere juist tot voorkeur (zie kaartbijlagen en analyse in §4.3). De systematiek hierachter wordt niet uitgelegd. Daardoor ontstaat een onbetrouwbare en willekeurige indruk van de gehanteerde methode.

4. **Bereikbaarheid ongelijk beoordeeld**
   Het aspect bereikbaarheid en ontsluiting is niet uniform toegepast in de beoordeling. Vergelijkbare locaties krijgen uiteenlopende scores zonder duidelijke motivering (zie tabel 4.3). Er ontbreekt een objectieve onderbouwing van de gebruikte criteria. Dit leidt tot ongelijke behandeling van locaties met vergelijkbare infrastructuur.

5. **Hoogspanningsnet: criterium is arbitrair toegepast**
   De afstand tot netstations wordt in de beoordeling niet consequent gewogen. In sommige gevallen wordt nabijheid zwaar meegewogen, in andere nauwelijks of niet (zie §4.4). Een analyse van feitelijke netinpassing ontbreekt. Daardoor mist dit belangrijke criterium zijn beoogde vergelijkende waarde.

6. **Netverzwaring wordt genegeerd**
   De noodzaak tot uitbreiding van het hoogspanningsnet wordt nergens expliciet benoemd. Dit is echter een cruciale factor bij locatiekeuze vanwege milieueffecten en kosten (vgl. PlanMER-verantwoordelijkheid, §5.3). De cNRD laat na dit aspect in de beoordeling te betrekken. Daarmee blijft een relevant milieugevolg volledig buiten beeld.

7. **Kernafval blijft buiten beeld**
   Nieuwe kerncentrales produceren hoogradioactief afval dat langdurige opslag vereist. De cNRD (zie §2.3 en §5.4) gaat hier nauwelijks op in. Er is geen beoordeling van de gevolgen voor locatiekeuze, milieu of kosten. Dit is een ernstig tekort in een plan waarin meerdere nieuwe reactoren worden overwogen.

8. **Beoordeling blijft te vaag**
   De cNRD werkt met een plussen-en-minnen-schema (tabel 4.2 e.v.) zonder kwantitatieve onderbouwing. De beoordeling is daardoor niet toetsbaar of reproduceerbaar. Ook wordt niet duidelijk hoe individuele criteria zijn gewogen. Dit maakt een navolgbare belangenafweging onmogelijk.

Verzonden: 6/24/2025 9:05:11 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: Akkerbouwbedrijf

Zienswijze/reactie

Dat er geen kostbare landbouwgrond beschikbaar komt voor de centrale.

Terwijl er in Borssele industrie

grond genoeg is.

De bewoners van de Paulinapolder moeten dan weg maar

Waar heen?

105329028_10887134_IMG_1664.jpeg

Verzonden: 6/24/2025 9:29:04 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: Maatschap [redacted]

Zienswijze/reactie

Wij als eigenaren van Maatschap [redacted] maken ons ernstige zorgen om de bouw van de kerncentrale. Vanuit de bevolking van ZVL is niet dusdanige behoefte aan elektriciteit. De industrie die heeft dit nodig. Zij kunnen binnen afzienbare tijd een kleine kerncentrale op hun eigen terrein bouwen. Onder het motto de gebruiker betaald. Niet alleen de rekening, maar ook de lasten. Dat is namelijk het allerergste om zo'n 15 jaar naast een bouwput en overspoeld door werknemers ons normale leven te moeten laten doorgaan. Zonder daarvoor ook maar enige compensatie te ontvangen.

De Maasvlakte is de meest geschikte locatie, vooral omdat de restwarmte daar benut kan worden.

Verzonden: 6/24/2025 10:24:14 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

zie bijlage

105329553_10887288_zienswijze_c-NRD_[redacted].docx

MACHTIGING

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam [redacted]

Adres: [redacted]

Postcode: [redacted]

Woonplaats [redacted]

Toestemming aan:

Naam: [redacted]

Adres: [redacted]

Postcode: [redacted]

Woonplaats: [redacted]

hierna gemachtigde, om namens mij een reactie in te dienen betreffende project:

concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales.

Plaats: Biervliet

Datum: 24 juni 2025

Handtekening betrokkene:

[redacted]

Van: [redacted]

Aan: Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG)
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Biervliet, 24 juni 2025

Betreft: zienswijze concept-NRD inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales, locatie Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Geachte mevrouw, heer,

Wij hebben kennis genomen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales. Dit is onze zienswijze op dit plan.

Wij hebben als bedrijf bedenkingen bij dit plan voor de locatiekeuze Paulinapolder. Ons bedrijf ligt in de Paulinapolder en valt binnen de contouren van de voorkeurslocatie Paulinapolder. De keuze voor deze locatie brengt ons bedrijf dusdanige onomkeerbare schade toe, zodat dit het einde van het bedrijf betekent.

Biologisch gecertificeerd en biodiversiteit

Al meer dan 25 jaar zijn wij gespecialiseerd in de teelt van [redacted] (Skal Bio-controle NL-BIO-01/18383 (EC-Regulation Nr. 834/2007 and 2018/848).
In april 2024 zijn wij met ons bedrijf verhuisd van IJzendijke naar de Paulinapolder bij [redacted] Wij verkopen rechtstreeks vanaf het bedrijf ter plaatse.
De verhuizing van het bedrijf naar de Paulinapolder, is bewust gemaakt vanwege het karakter van de biologische teelt. De ligging nabij de natuurgebieden: Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe en Natuurgebied de Braakman als onderdeel van het Netwerk Natuur Nederland, spelen een belangrijke rol bij deze locatiekeuze. Het nabijgelegen natuurlandschap als leverancier van nuttige organismen hebben wij nodig voor de bedrijfsvoering. In tegenstelling tot biologische teelt in kassen, zetten wij geen natuurlijke predatoren uit, maar benutten wij het natuurlijk potentieel van deze natuurgebieden voor de bedrijfsvoering.
Daarnaast doen wij zelf extra inspanningen/investeringen om de biodiversiteit op het

bedrijf zo gevarieerd mogelijk te maken, met als doel extra leefgebied voor deze organismen te creëren, en aan te laten sluiten op het omringende landschap. Het bedrijf vormt zo één geheel met het landschap.

De impact van de bouw, de grootte, schaal en tijdsduur waarop de bouw van kerncentrales plaatsvindt, zal het landschap aansluitend op de kwekerij dusdanig veranderen, dat de synergie tussen het bedrijf en het omringende landschap volledig zal verdwijnen. Wij doelen hier op het wegvallen van dijkstructuren, bomenrijen en verstoring door licht- en geluid voor flora en fauna. Dit zijn onomkeerbare effecten waardoor voortzetting van het bedrijf op deze locatie niet meer mogelijk is.

Nieuwe investeringen

De investeringen die zijn gedaan voor de verhuizing zijn nog niet terugverdiend. Opnieuw moeten verhuizen betekent opnieuw investeren in nieuwe kwekerijlocatie en materieel. Ook zal bij een nieuwe verhuizing het Skal certificatieproces voor biologische teelt opnieuw moeten worden doorlopen. Een proces dat niet alleen om een forse nieuwe investering vraagt, maar ook heel arbeidsintensief is. De certificering voor de nieuwe locatie is pas zojuist afgerond (heeft 1 jaar in beslag genomen).

Bedrijfsopvolging

De keuze om te verhuizen naar de Paulinapolder is ook ingegeven door het toekomstperspectief voor opvolging (voorzien na ca 10 jaar). Als de Paulinapolder inderdaad aangewezen wordt als bouwlocatie van kerncentrales, moet hiervoor nu al in geïnvesteerd worden (nieuwe locatie zoeken), zodat het familiebedrijf na ca 10 jaar voortgezet kan worden. Geen fijn perspectief voor de nieuwe, jonge generatie en minder werkplezier voor ons allen.

Fysieke en visuele hinder voor biologische klanten

Het merendeel van onze klanten die naar de kwekerij toekomt, komt specifiek voor onze rozen, omdat ze biologisch geteeld zijn. Een specifieke doelgroep met een specifieke verwachting als ze naar de kwekerij komen, namelijk dat ze een biologische kwekerij aantreffen. Onze biologische rozen, maar ook de ligging van het bedrijf in de polder, de route ernaar toe langs dijken met bomen door de open polder, in combinatie met de directe nabijheid van de Westerschelde (Natura 2000), natuurgebied de Braakman (Netwerk Natuur Zeeland) en de historie, maakt het tot een unieke plek waarnaar mensen uitkijken om te kunnen bezoeken.

De voorgenomen bouwwerkzaamheden zullen ons bedrijf slechter bereikbaar maken. Ze zullen onze klanten fysiek en visueel hinderen (licht- en geluidsoverlast) en deze landschapsbeleving ontnemen. En ze ervan te weerhouden ons bedrijf opnieuw te bezoeken en niet meer terug te komen, met omzetderving tot gevolg.

Impact op transport producten

Áls de bouw doorgaat zullen ook onze transporteurs hinder gaan ondervinden. Wekelijks wordt een deel van onze producten via wegtransport naar onze klanten gebracht. Aangezien we levende producten leveren, is nauwgezet transport nodig. De transportmogelijkheden voor dit type product zijn in Zeeuws-Vlaanderen zeer beperkt. Áls de bouw doorgaat, moeten wij opnieuw de transportmogelijkheden bekijken en nieuwe afspraken gaan maken.

Samenvatting

Wij spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. Ons [redacted] bevindt zich binnen de getekende contouren voor locatie Paulinapolder.
De (bouw van) kerncentrales op de locatie Paulinapolder, heeft een dusdanig desastreus effect op ons bedrijf, dat voortzetting niet meer mogelijk is. De bouw heeft een onomkeerbaar effect op het omringende landschap en flora en fauna dat deel uitmaakt van de bedrijfsvoering, waardoor uitoefening van een biologisch bedrijf onmogelijk wordt. Het risico op het wegblijven van de specifieke klantendoelgroep vanaf het moment van de bouw is groot en leidt tot omzetderving. Er is geen toekomst voor voortzetting van het familiebedrijf op deze locatie. Alle onlangs gedane investeringen zullen teniet worden gedaan.

Wij vragen u om bovenstaande punten in uw afweging mee te nemen voor de locatiekeuze. Graag licht ik mijn zienswijze verder toe in een persoonlijk gesprek.

Met vriendelijke groet,

namens [redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted] | [redacted] | [redacted] | The Netherlands
email: [redacted] | www.bierkreek.nl | KvK 21020400
Skal Bio-controle NL-BIO-01/18383 (EC-Regulation Nr. 834/2007 and 2018/848)
Naktuinbouw 25557

Verzonden: 6/25/2025 1:42:30 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105330100_10887466_Bezwaar_Kernenergie.docx

Hierbij geef ik (betrokkene),

[redacted]

[redacted]

toestemming om namens mij een reactie in te dienen aan:

[redacted]

Plaats: [redacted]
25-06-2025

https://www.formdesk.com/RVO_Bureau_Energieprojecten/kerncentrales_cnrd/?get=1&sidn=35601d6b72044965882632d7897f4909

Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Geachte heer / mevrouw,

Als bewoners van Zeeuws-Vlaanderen maken wij ernstig bezwaar tegen de bouw van een- of meerdere kerncentrales in Zeeuws-Vlaanderen.

Wij willen benadrukken dat de volgende zaken grondig onderzocht moeten worden:

- Het is bekend dat laag frequent geluid grote afstanden kan afleggen, zowel door de lucht als door de bodem (trillingen). In welke mate en binnen welk bereik kunnen omwonenden daar hinder van ondervinden. Een en ander weer te geven in dB(Z). Naar mate men ouder wordt, is men gevoeligere voor laagfrequent geluid. Vooral ouderen hebben hier hinder van. Als zij er langdurig aan blootgesteld worden, gaat men het laagfrequente geluid nog beter horen. Een belangrijk gegeven om dit mee te wegen in het geheel. De veel gebruikte weging in dB(A) is niet toereikend.
- De mate van zwerfstroom veroorzaakt direct of indirect door een kerncentrale.
- De hoeveelheid uitstoot aan C02 gedurende het gehele proces. Van tekening tot en met de opleving, want zonder o.a. transport zal een centrale nooit in bedrijf genomen kunnen worden.
- Mogelijke verstoring van ondergrondse zoetwater bellen. Dit zoete water wordt voor o.a. de akkerbouw gebruikt voor beregening.
- Alternatieven voor de traditionele opwekking van kernenergie.
- In welke mate energie bespaard kan worden in Nederland.
- Inzetten op het opslaan van energie. Waaronder ook bij bedrijven en particulieren. Stimuleren doormiddel van subsidie onderzoeken.
- Het effect van opgewekte (rest)stroom door bedrijven e.d. op het stroomnet te laten leveren. Bedrijven hiervoor ook stimuleren.
- Het effect op bestuivers (bijen, vlinders, enz.) door elektromagnetische velden. Zowel bij hoogspanningskabels boven- en ondergronds. Een veldonderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid van insecten nabij huidige hoogspanningslijnen. Dit tot 100 meter vanaf een lijn. Dit onderzoek ook gespecificeerd per voltage van de lijn.
- De effecten tot 25 jaar na de oplevering, per tijdvak. Dit op alle vlakken. Denkend hierbij onder meer aan economisch, maatschappelijk, natuur, wonen, zorg, enz.
- Veilige opslag van afval gedurende gehele tijd dat het afval schadelijk is.
- Effect op de natuur door opwarming van de omgeving / bodem door vervoer van restwarmte door de transport leidingen.
- Bij toepassing van koeltorens het effect op de landbouw en natuur door zonlichtvermindering van wege stoomwolken uit de torens.

- Neerslag van schadelijke stoffen in de natuur en leefomgeving, die uit de koeltorens komen door het verdampen van (zee)water. Onder schadelijke stoffen vallen ook PFAS en dergelijke.
- In welke mate kunnen we slechter weer, gevaar verwachten? Vaker onweer en inslagen door aantrekking op stalen constructies, hoogspanningslijnen, enz..
- Beschikbaarheid van voldoende stroom op het stroomnet tijdens de bouw, zonder dat een ander er hinder van heeft.
- Belasting van het wegennet, onder meer nabij- en door de Westerschelde-Tunnel.
- Financieel effect als investeerders zich tijdens de bouw terugtrekken en ook geen andere investeerders gevonden kunnen worden.
- Wat kost de centrale de burger per hoofd van de bevolking per jaar, geheel de bedrijfsduur door.
- Hoeveel energie gaat er aan restwarmte verloren welke niet gebruikt kan worden
- Overzicht per locatie in welke mate er CO2 besparing is indien de restwarmte van de centrale benut kan worden in nabije omgeving. Oftewel, in Zeeuws-Vlaanderen is het CO2 rendement van een kerncentrale veel kleiner.
- Wat is de productie garantie in oorlogssituatie. Aan- en afvoer van splijtstoffen en kernafval.
- In geval van een kernramp en het vrij komen van straling, hoe snel kan men vluchten vanuit Zeeuws-Vlaanderen naar andere delen van Nederland, zowel in vrede- als in oorlogssituaties. Wat als wij niet kunnen vluchten via de Belgische grens. Een en ander gespecificeerd per plaats, gehucht.
- Het periodiek thuis laten sturen van jodiumpillen, onder wiens verantwoordelijkheid valt dat en hoe wordt dit gewaarborgd.
- (Tevens ook verzoek) Het monitoren van de volksgezondheid, in alle facetten. Nu en structureel voor de toekomst. Tevens hierop anticiperen.
- In welke mate komt de Zeeuw-Vlaamse cultuur onder druk te staan, wordt negatief beïnvloed, gaat verloren door de vele werknemers van buiten Zeeuws-Vlaanderen.
- In welke mate komen natuurgebieden onder drukt te staan door de werknemers en anderen die indirect bij de bouw betrokken zijn, recreëren in de natuur. Blijven er voor de inwoners van Zws.-Vl. nog plaatsen over waar zij zich ongestoord in de natuur kunnen begeven.
- In welke mate wordt de ingenomen oppervlakte van de kerncentrale(s) gecompenseerd in natuurgebied in Zws.-Vl.
- Welke dieren navigeren met behulp van aardmagnetisch veld en in welke mate kunnen deze hier hinder van ondervinden.
- Welke vogels vliegen al jaren dezelfde route over de locatie waar de centrale mogelijk komt. Welk effect gaat dit hebben op deze dieren, tijdens en na bouw. Het effect veroorzaakt door geluid, licht, elektromagnetische straling, enz.
- Het effect op het leven in de bodem en water, waaronder de Westerschelde, veroorzaakt door (geluids)trillingen via de bodem. Worden bijvoorbeeld de vissen verjaagd. Effect op de visstand en vismigratie.
- Bij het lozen van koelwater in de Westerschelde, wat is het risico van het aantrekken van exotische dieren en planten. Het ontstaan van dierenplagen hierdoor. Welke planten- en dierensoorten kunnen dit mogelijk zijn? Wat is het effect op de inheemse soorten.
- Welke dieren zullen het gebied ontvluchten door de bouwactiviteiten en daarna.
- Psychisch effect op omwonenden door alles wat in verband staat met de kerncentrale.

- Hoeveel geboren Zeeuws-Vlamingen, wonend binnen een afstand van 15 kilometer tot de centrale, zullen naar elders verhuizen, of als men het ouderlijk huis verlaat, Zws.-Vl. verlaten vanwege een Kerncentrale.
- Wat is het effect op bewoners van de Belgische grensplaatsen tijdens en na bouw. Gaan zij Nederland mijden, heeft dit effect op het bedrijfsleven.
- In welke mate hebben Zws.-Vlaamse ondernemers financieel voordeel van bouwlieden aan een centrale. Het risico is aanwezig dat zij massaal naar België gaan voor aankopen en zaken.
- Wat is het effect op de economie in de grensstreek van Zws.-Vl, aan Nederlandse en Belgische zijde. Zou er een "prijzenoorlog" kunnen ontstaan? Veel producten zijn namelijk in België voordeliger.
- Effect op drugshandel, smokkel en andere criminele activiteiten.
- Wat is de tegenstand van omwonenden in het proces als men vooraf weet wat de exacte schadeloosstelling is en welke tegenstand als men pas, jaren later, na de bouw wordt schadeloos gesteld.
- Hoe veilig en bedrijfszeker is een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen bij opzettelijke sabotage aan de dijk(en). Deze zijn op relatief eenvoudige manier open te breken door bijvoorbeeld springstof. En wat in geval van natuurlijke dijkdoorbraak, overstroming.
- Hoe lang kan een kerncentrale in Zws.-Vl., in geval van overstroming nog stroom produceren in tegenstelling dat deze ruim boven NAP wordt gebouwd. De situatie zou kunnen ontstaan dat woningen, bedrijven, zorginstellingen, enz. die droog staan geen stroom meer hebben omdat de centrale op een lager punt staat en daardoor niet meer kan functioneren. De situatie zou kunnen zijn dat ook geen stroom toe-, doorvoer meer is vanuit de rest van Nederland. Alles loopt immers door, of misschien over de Westerschelde.

Wij maken bezwaar tegen het plaatsen van zendmasten voor datacommunicatie, telefonie, enz., nabij de centrale, op gebouwen, in hoogspanningsmasten, enz. vanwege elektromagnetische straling. Ook bezwaar tegen het beschikbaar stellen van plaatsing mogelijkheden daartoe aan derden.

Gezien ook de enorme hoeveelheid restwarmte die verloren gaat, is Zeeuws-Vlaanderen ongeschikt voor een of meer kerncentrales. In een stedelijke omgeving zou deze restwarmte (ca. 66%!) nog benut kunnen voor bedrijven en particuliere doeleinden. Hiermee wordt tegelijkertijd een enorme hoeveelheid uitstoot van CO2 bespaard.

Via deze weg willen wij toch nog een nieuwe locatie voor onderzoek aandragen, indien een kerncentrale toch in Zws.-Vlaanderen moet komen:

Willem Leopoldpolder, nabij Retranchement.

Koelwater kan gehaald worden uit de Noordzee. Aan de Belgische zijde minimale bewoning. Bij evacuatie is maar een klein deel van de bevolking die de centrale moet passeren. Naar verhouding minder te evacueren bewoners i.r.t. locatie Biervliet. Vele (binnendoor) wegen richting de Westerscheldetunnel of anders richting Hulst, België.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 8:13:04 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen de bouw van een kerncentrale in de Paulinapolder. Dit is het gebied waar ik ben opgegroeid en betekent enorm veel voor me. Ik kom er nog geregeld. Het is een prachtig natuurgebied met zeer vruchtbare akkerbouwgrond. Tevens is het gelegen naast natura2000 gebieden. Er zijn betere alternatieve locaties dan de paulinapolder. Het bouwen van een kerncentrale is kapitaalvernietiging en vernietiging van natuur.

Verzonden: 6/25/2025 9:08:33 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Rijtuigweg
Huisnummer: 44
Postcode: 4611 EL
Woonplaats: Bergen op Zoom
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: VoltH2

Zienswijze/reactie

Zie bijlage.

105331090_10887701_Reactie_Concept_NRD_Nieuwbouw_kerncentrales.pdf

VoltH2 Vlissingen
Rijtuigweg 44
4461EL Bergen op Zoom
[redacted]

Datum: 25-06-2025

Onderwerp: Reactie Concept NRD – Nieuwbouw kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

Door middel van deze brief wil VoltH2 reageren op de concept NRD voor de nieuwbouw van kerncentrales, zoals deze ter inzage ligt tot 26 juni 2025.

VoltH2 is een toekomstige producent van groene waterstof met verschillende waterstofprojecten in ontwikkeling, waaronder locaties in Delfzijl, Terneuzen en Vlissingen. De projectlocatie Vlissingen van VoltH2 bevindt zich op het voormalig Thermphos terrein, één van de zoeklocaties die in de concept NRD beschouwd wordt. Voor het project van VoltH2 op deze locatie zijn vergunningen verkregen voor zowel de waterstoffabriek als de benodigde infrastructuur. Daarnaast is subsidie toegekend en is er nog een aanvraag in behandeling.

VoltH2 heeft de volgende reacties op het Concept NRD:

- VoltH2 staat positief tegenover de ontwikkeling van kernenergie als bron van CO2-vrije stroom voor verduurzaming van Nederland, en ziet de meerwaarde hiervan ook voor de productie van duurzame, groene waterstof.
- De aanwezigheid van kernenergie in Zeeland vraagt om grootschalige afname van elektriciteit om de aanwezige netten niet te veel te belasten en extra uitbreiding te voorkomen. Waterstof speelt hier een belangrijke rol in. Om die reden zou bij de keuze voor locaties voor de nieuwbouw van kerncentrales ook worden naar locaties die de ontwikkeling van grootschalige waterstof niet blokkeren.
- VoltH2 ontwikkeld op het voormalig Thermphos terrein een waterstoffabriek, waarvoor vergunningen en subsidies zijn afgegeven en aangevraagd. De plannen voor dit terrein zijn vergevorderd en het feit dat dit terrein geselecteerd is als zoeklocatie creëert onzekerheid, terwijl VoltH2 juist toewerkt naar een investeringsbeslissing waarbij zekerheid belangrijk is. Gezien het belang van waterstof in de energietransitie vraagt VoltH2 om de brede waterstofontwikkeling als uitsluitingscriterium voor locaties mee te nemen in de besluitvorming.
- VoltH2 merkt dat bij participatie in het vergunningentraject de communicatie sterk gericht is op burgers. Bedrijven worden ons inziens onvoldoende meegenomen in de communicatie. Daarbij is een formele rol van North Sea Port als gebiedsregisseur en

vertegenwoordiger van de bedrijven nodig om niet alleen de belangen van omwonenden, maar ook van bedrijven te waarborgen.

- Gezien de grote onzekerheden in het traject om te komen tot realisatie van kerncentrales is de oproep van VoltH2 dat deze kerncentrales hun schaduw niet vooruit moeten werpen op alle gebiedsontwikkelingen in de regio. De ontwikkeling van waterstof is cruciaal voor de verduurzaming van Nederland en om die reden moet de ontwikkeling van kerncentrales niet voor vertraging zorgen in ontwikkeling en aanleg van waterstoffabrieken en benodigde infrastructuur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 9:28:27 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Stedumermaar
Huisnummer: 1
Postcode: 9735 AC
Woonplaats: Groningen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Waterschap Noorderzijlvest

Zienswijze/reactie

Zie voor de zienswijze van het dagelijks bestuur van waterschap Noorderzijlvest de bijgevoegde brief.

105331351_10887772_199379--25062025_2.pdf

Waterschap Noorderzijlvest

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Mevrouw [redacted]
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE

Groningen	25 juni 2025
Ons kenmerk	Z/25/081850
Contactpersoon	[redacted]
Uw e-mail van	16 mei 2025
Uw kenmerk	-
Bijlage(n)	-

Onderwerp: Raadpleging over concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau nieuwbouw kerncentrales

Geachte mevrouw [redacted],

Op 16 mei 2025 ontvingen wij uw brief over uw voornemen voor de bouw van twee kerncentrales. U informeert ons in die brief over de procedure en stelt ons in de gelegenheid om te reageren op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau.
Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om hierop te reageren.

Standpunt waterschap Noorderzijlvest
Voorafgaand aan onze inhoudelijke opmerkingen, het volgende punt:
Waterschap Noorderzijlvest volgt de lijn van de Provincie Groningen en de gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta, namelijk dat zij zich niet kunnen verenigen met het in de concept-NRD geuite voornemen om de locatie Eemshaven als één van de mogelijke locaties voor de nieuwe kerncentrales in het plan-MER te beschouwen. Wij handelen hierin in nauwe samenwerking als provincie, gemeenten en waterschap, als één overheid.

Dat neemt niet weg dat er inhoudelijk op- en aanmerkingen op de concept- Notitie Reikwijdte en Detailniveau zijn. Deze worden hieronder beknopt en puntsgewijs weergegeven.

Zienswijze concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau
De volgende punten brengen wij naar voren in aanvulling en aanscherping op Tabel 6-3 Beoordelingskader voor effecten op de fysieke leefomgeving:

1. De waterkwaliteitsaspecten dienen afzonderlijk voor zowel het grondwater als het oppervlaktewater te worden onderzocht. Daarbij moet onderscheid worden gemaakt tussen binnendijks en buitendijks, ook voor wat betreft de Kaderrichtlijn Water.

Stedumermaar 1
9735 AC Groningen
Telefoon: (050) 304 89 11
Banknummer: NL73NWAB0636755592 BIC: NWABNL2G

Postbus 18
9700 AA Groningen
Fax: (050) 304 82 26
BTW-identificatienummer: NL8081.74.071.B.01

E-mail: info@noorderzijlvest.nl
Internet: www.noorderzijlvest.nl
Twitter: @noorderzijlvest
KvK-nummer: 50130994

Wij gebruiken uw persoonsgegevens alleen voor het uitvoeren van onze taken. Meer informatie kunt u vinden op www.noorderzijlvest.nl/privacyverklaring.

2. De waterkwantiteitsaspecten dienen afzonderlijk voor zowel het grondwater als het oppervlaktewater te worden onderzocht. Daarbij moet inzichtelijk worden gemaakt wat het effect is op het regionale watersysteem en wat het effect is op het buitenwater.
3. De waterveiligheidsaspecten dienen afzonderlijk voor zowel de binnendijks als buitendijks gelegen locaties onderzocht te worden. En ook voor de effecten op de waterveiligheid voor de binnendijks gelegen gebieden én de primaire kering zelf.
4. Ten aanzien van het koelwater geven wij nu alvast aan dat het regionale watersysteem in beheer bij waterschap Noorderzijlvest niet de benodigde hoeveelheden (zoet) koelwater kan leveren en, na koeling, kan ontvangen als lozing. Voor koeling van de centrales zal dus zeewater gebruikt moeten worden.

Voor bovenstaande punten geldt, in lijn met Tabel 6-3, dat er onderscheid moet zijn in de effecten tijdens de bouwfase en tijdens de Bedrijfsfase.

Vragen?
Hebt u hierover nog vragen? Neemt u gerust contact op met [redacted], telefoonnummer [redacted], e-mailadres [redacted]

Met vriendelijke groet,

Namens het dagelijks bestuur van
het waterschap Noorderzijlvest:

[redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 10:42:44 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: akkerbouwbedrijf [redacted]

Zienswijze/reactie

Hierbij zend ik u in de bijlage mijn reactie over nieuwbouw kerncentrales.

105332549_10888109_Nieuwe_kerncentrales_2025.docx

Zienswijze concept NRD nieuwe kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

Een keuze voor kernenergie betekend een energie keuze voor de komende vijftig jaar. Voor grote industriële bedrijven, de afnemers van de energie, is dat een probleem. Zij produceren voornamelijk voor de internationale markt en zijn van de prijzen van energie in andere werelddelen afhankelijk. Daarom is een uitfasering van gas en volledig overschakelen naar elektrisch ongewenst. Men moet gewoon een energie keuze hebben geen dictaat zoals dat nu vanuit de overheid wordt voorgelegd. Een uitbreiding met twee centrales in Zeeland is dan ook niet gewenst. De overtollige stroom zal moeten worden getransporteerd naar buiten de provincie. Naar het Rijnmond gebied of naar het internationale stroomnet richting Belgie.

De gedeeltelijke uitfasering van de Eemshaven (waarborgingsbeleid gestopt) als locatie is gebaseerd op politieke emoties, niet op economische realiteit. Dit maakt een objectieve zoektocht naar de juiste locatie bij voorbaat ongeloofwaardig.

Van de locaties is alleen de Paulinapolder in Biervliet op landbouwgrond. Van deze locatie is nog niet bekend of de ondergrond wel geschikt is voor de bouw van een centrale. Alle andere locaties zijn industriegrond en in (semi) overheidshanden. Voor alle nieuwe ontwikkelingen die de overheid voorziet is ruimte nodig. Maar is het wel vanzelfsprekend dat men hiervoor steeds landbouwgrond gebruikt ? Door het landbouw areaal steeds te verkleinen worden nu al investeringen van de agrarische industrie in Nederland gecanceld en gaan richting Belgie /Frankrijk of Oost Europa. Dit kost arbeidsplaatsen en inkomsten voor Nederland. Landbouwgrond kan men nooit vervangen. Men kan ook een gebied inpolderen of opspuiten zoals de Maasvlakte is ontstaan. Hierop kan men dan nieuwe industrie neerzetten.

Als er een kerncentrale in de Paulinapolder bij Biervliet komt betekend dat een gedaantewisseling voor het landbouwgebied rond Biervliet, en de kern Biervliet (op slechts 3 km van de centrale).

Tijdens de bouw van een centrale is er veel overlast:

-Stofoverlast door de bouw

-Geluidsoverlast

-Lichtoverlast gedurende de 24 uur (7 dagen per week gedurende 12 á 15 jaar) bouw.

-Verkeersoverlast door het hoge aantal vervoersbewegingen voor materiaal aanvoer en werknemersverplaatsing.

Overlast na de bouw van de centrale:

-Een kerncentrale in de nabijheid van Dow Chemicals (krakers) en een eventuele aanlanding van LNG gas (depot) is ongewenst, In geval van calamiteiten is een kettingreactie mogelijk.

-Veel bijkomende kabel en leiding tracés voor transport van stroom. Dit is ongewenst in een agrarisch gebied.

-De bodem onder een nieuw centrale wordt opgehoogd. De kerncentrale bouwers spreken nu al over een 10 meter hoger gebied (dry-site). Dit hoogteverschil geeft later ongewenste kwel in de naastgelegen polders buiten het opgehoogde gebied. Dit is nu al de realiteit met de hoger gelegen Mosselbanken naast Dow Chemicals en de Paulinapolder. Een dry-site zal voor een naastliggend agrarisch gebied funest zijn. De waterhuishouding in de naastliggende polders wordt totaal ontregeld . Dit onaanvaardbaar voor een agrarisch gebied.

Slot conclusie, een kerncentrale dient gebouwd te worden in een industrieel gebied, of ver afgelegen van een woonkern of landbouwgrond.

Verzonden: 6/25/2025 11:21:11 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij verzoeken u dringend de paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor de kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten.De verwachte gevolgenzijn op sociaal,economisch vlak onaanvaarbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.Er zijn passendere alternatieven.

Verzonden: 6/25/2025 11:53:51 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 6000
Postcode: 4330 LA
Woonplaats: Middelburg
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Middelburg

Zienswijze/reactie

zie bijlage voor onze zienswijze

105333791_10888404_gemeente_Middelburg_zienswijze_NRD_nieuwbouw_kerncentrales.pdf

Gemeente Middelburg
Leefomgeving

Kanaalweg 3
Postbus 6000
4330 LA Middelburg

Tel 14 0118
Fax (0118) 623 717
info@middelburg.nl
www.middelburg.nl

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Directie Realisatie Energietransitie
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE

uw kenmerk	uw brief van	ons kenmerk	bijlage(n)
DGKE-DRE 98689203	16 mei 2025	870246	

contactpersoon	doorkiesnummer	datum	datum verzending
[redacted]	[redacted]	24 juni 2025	

onderwerp
NRD Nieuwbouw kerncentrales

Geachte mevrouw [redacted],

In deze brief vindt u onze zienswijze op de NRD Nieuwbouw Kerncentrales.

Ons college maakt zich ernstige zorgen over het grote aantal energie-infrastructuurprojecten in Zeeland vanwege het ruimte-beslag en de gevolgen voor de woningmarkt, het landschap en de ruimte voor bedrijvigheid in de zeehavengebieden. We plaatsen ook kanttekeningen bij de uitgangspunten die worden gehanteerd voor ons toekomstige energiesysteem.

Ons college heeft eerder aandacht gevraagd voor de samenhang tussen en de cumulatieve effecten van de diverse energieprojecten. Inmiddels is er een zogenaamde brugnotititie geschreven als onderdeel van het IEA/planMER rapport voor VAWOZ. Deze brugnotitie is geschreven op basis van de thans beschikbare informatie. De planvorming voor de nieuwbouw van de kerncentrales bevindt zich in een andere fase dan VAWOZ. We dringen er op aan dat deze brugnotitie telkens wordt geactualiseerd bij alle stappen in het planvormingsproces van de 3 projecten; 380kV Zeeuws-Vlaanderen, Nieuwbouw kerncentrales en VAWOZ.

In paragraaf 1.5 van de NRD wordt ingegaan op de noodzaak voor de kerncentrales en de relatie met het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE). Het NPE is in december 2023 vastgesteld en beschrijft de ontwikkelrichting voor het energiesysteem tot 2050. Ons college vraagt zich af of de uitgangspunten van het NPE nog de juiste zijn. In paragraaf 3.2.1 van het NPE wordt aangegeven hoe de vraag naar elektriciteit zich zal ontwikkelen. De vraag naar elektriciteit voor de industrie en voor de productie van waterstof, koolstofdragers en warmtelevering neemt tot 2050 fors toe. Deze toename is echter sterk afhankelijk van de maatregelen in de industrie. Met uitzondering van Nobian, zijn er nog steeds geen maatwerkafspraken tot

MIX
From responsible sources
FSC® C006249

stand gekomen met de grote verbruikers. In de kamerbrief van 10 oktober 2024 wordt toegelicht waarom er nog niet meer maatwerkafspraken zijn gemaakt en met welke uitdagingen de industrie te maken heeft.

Het PBL heeft in samenwerking met TNO en RVO gereflecteerd op de plannen van de industrieclusters (Reflectie op Cluster Energiestrategieën 2024 CES 3.0, PBL, 2024). Het PBL merkt op dat de plannen zich nog grotendeels in de beoordelings- en selectiefase bevinden. Bovendien is er nog geen sluitende business-case voor elektrolysers. (Groene Waterstof; de praktische uitdagingen tussen droom en werkelijkheid, PBL, 2025). Het is dan ook onduidelijk hoe en in welk tempo de verduurzaming van de industrie en de productie van groene waterstof tot stand komt. We vragen u om de uitgangspunten van het NPE te herijken bij het opstellen van de Milieu Effect Rapportage voor de kerncentrales.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Middelburg,

[redacted]

de burgemeester,

[redacted]

Yvonne van Mastrigt

Verzonden: 6/25/2025 11:55:41 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte dames, heren,

Hierbij zend ik u mijn reactie onder paperclip.

Kortheidshalve moge ik u naar de inhoud daarvan wel verwijzen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105333824_10888405_Reactie_[redacted]_concept_Notitie_Reikwijdte_en_Detailniveau_a.pdf

Betreft: Reactie op het Concept-NRD inzake het voornemen twee nieuwe kerncentrales bij Borsele te bouwen.

Geachte dames, heren,

Dank voor uw brief d.d. 16 mei 2024, alsmede voor de reactie op mijn inbreng opgenomen in de inspraakbundel en samengevat en summier beantwoord in de bij het concept-NRD gevoegde reactienota.

Met dit laatste zou ik willen beginnen. In de reactienota staat dat ik bang zou zijn voor een ramp als in Tsjernobyl, en dat ik een droom heb gehad over een kernramp in het Sloegebied, vergelijkbaar met het Sloegebied. Dat laatste is juist, maar men mist zo de kern. Ten eerste was ik bang voor een ramp als in Hiroshima en Nagasaki. Niet dat ik op een ramp als in Tsjernobyl zit te wachten, maar toen Tsjernobyl kwam en ik de beelden daarvan zag was ik juist enigszins "gerustgesteld": een kerncentrale, zelfs niet als die neersmelt, wordt geen kernbom. Het punt is: ik zag de ramp in mijn droom vòòr die ramp te Tsjernobyl had plaatsgevonden, en ik had geen idee dat dat wat ik toen zag in mijn droom ook daadwerkelijk zo gebeuren zou bij een kernramp met een kerncentrale. Dát is vreemd, dát is zorgelijk. Dat dient u op zijn minst als waarschuwing te zien, mede gelet op het feit, door mij ook vermeld, dat ik soms dingen gezien heb die in de toekomst gebeurd zijn. Niet dat ik met een blocnootje in de hand 's ochtends al mijn dromen zit te beschrijven. Maar sommige dromen: daar is iets raars mee aan de hand, die onthoudt men zo, al kunnen ze op zich als normale dromen voordoen: dat het dan precies zo gebeurt, of bijna precies zo gebeurt, wat soms hoogst onwaarschijnlijk is op het moment dat men dat droomt: dat dat übehaupt zo gebeuren zou of zelfs maar gebeuren kon. Terzelfdertijd is het geen profetie: het *hoeft* niet te gebeuren.
Voorts verwijst men in de reactie op mijn inzending naar een stuk dat over de veiligheid van de centrale gaat. Maar wanneer zo'n centrale dan zo veilig is, waarom plaatst men die dan niet in Rotterdam of bij een grote stad, waar immers ook veel energie gebruikt wordt? Ja, maar in Borssele staat er toch al een. Ja, dat is zo, maar dat die in Borssele staat is geen toeval. Toendertijd was men daar volgens mij heel wat opener in: in Zeeland wonen veel minder mensen dan in de Randstad. En dat is nog steeds zo. Men zou dit ook nu toch met zoveel woorden kunnen zeggen? Niet leuk, niet chic, niet juist ook in mijn ogen, maar wel zo eerlijk.
Daar komt bij: wanneer een kerncentrale zo veilig is, waarom dan zoveel aandacht voor de mogelijkheid dat het mis gaat: dat men voorbereid dient te zijn op calamiteiten, dat men Jodiumtabletten op voorraad dient te hebben [PZC, 13 juni 2021]? Dat alles wijst toch in een heel andere richting.
Er wordt tegenwoordig veel gesproken over oorlog: er is een hernieuwde oorlogsdreiging. Wat is er een dankbaarder object om te bombarderen dan een kerncentrale?
Hierbij zij wel aangetekend dat ik niet alle stukken heb doorgenomen: de tijd daarvoor ontbreekt mij, helaas.

Voor het overige sluit ik mij grotendeels aan bij de door Wise ingediende zienswijze, zoals hieronder met een enkele verandering is weergegeven:

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit schijnt haaks te staan op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.
2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.
3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid lijken onnodig positief gekleurd.
4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl er belangrijke aanwijzingen schijnen te zijn dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid lijkt misleidend en lijkt de geloofwaardigheid van de stukken te ondermijnen.
5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.
6. De locatietoets lijkt onvoledig te zijn: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component

- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage zou denkelijk
- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie dienen te belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart dienen te brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking dienen te schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Zouden per locatie de verwachte neveneffecten besproken kunnen worden, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging?

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Is een verwijzing naar andere procedures wel acceptabel? Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, zou dan niet gewacht dienten te worden totdat die door de regering is afgerond?

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER schijnt niet in te gaan op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Belemmert dit niet het inzicht in het totaalbeeld? Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: als men besluiten zou dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, zou dat dan leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend zou ik u willen verzoeken de cNRD te herzien, in dier voege dat alle ingebrachte zienswijzen volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling transparant, onafhankelijk en compleet is, voor zover dat niet het geval is. Nog liever zou ik zien dat de hele procedure zou worden afgebroken.

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 11:59:40 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Zalmstraat
Huisnummer: 7
Postcode: 3016 DS
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: GGD
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: GGD Rotterdam-Rijnmond

Zienswijze/reactie

In de concept-NRD voor het plan-MER is aangegeven dat onderzocht wordt of de veranderingen van de luchtkwaliteit, de geluidsbelasting en omgevingsveiligheid invloed hebben op de gezondheid van mensen in de omgeving. Ook is in de concept-NRD aangegeven dat in het plan-MER de cumulatie van hinder van het voornemen met andere hinderbronnen in de omgeving in beeld wordt gebracht. De GGD hecht waarde aan de beoordeling van deze aspecten en wijst erop dat voor het in beeld brengen van de gezondheidseffecten de gezondheidskundige waarden uit de landelijke richtlijnen van de GGD (luchtkwaliteit en geluid) als kader gehanteerd dienen te worden. De wettelijke milieunormen voor geluid en luchtkwaliteit volstaan namelijk niet om gezondheidsrisico's uit te sluiten. (OVV-rapport Industrie en omwonenden). De GGD Rotterdam Rijnmond benadrukt dat zorgen over de risico's en gevoelens van onveiligheid stress kunnen veroorzaken, hierdoor negatieve invloed kunnen hebben op gezondheid van omwonenden en vraagt daarom de omgevingsvraagstukken waaronder draagvlak, mentale en fysieke gezondheid mee te nemen in de afwegingen die gemaakt gaan worden. In de bijgesloten zienswijze is een nadere toelichting opgenomen op de (sociale) omgevingsvraagstukken die nader onderzocht moeten worden, voor zowel de bouwperiode als na de ingebruikname van de kerncentrales:

105333892_10888414_Zienswijze_cNRD_GGD_RR_nwe_versie.pdf

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [redacted]
Adres: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]

Toestemming aan:

Naam: [redacted]
Adres: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]

hierna gemachtigde, om namens mij een reactie in te dienen betreffende het project:

Plaats: Rotterdam
Datum:25 juni 2025
Handtekening betrokkene:
[redacted]

GGD Rotterdam-Rijnmond

Maatschappelijke Ontwikkeling
PGW&Z PG Gezondheid en Milieu

Bezoekadres: Zalmstraat 7, 3016 DS Rotterdam
Postadres: Postbus 70032
3000 LP Rotterdam
Website: www.ggdrotterdamrijnmond.nl

Van: [redacted]
Telefoon: 14 010
E-mail: [redacted]

Retouradres: Postbus 70012, 3000 KP Rotterdam
Bureau Energieprojecten

Onderwerp: Zienswijze GGD RR
Concept -NRD Nieuwbouw Kerncentrales

Ons kenmerk: 25MO00536

Datum: 24 juni 2025

Geachte mevrouw Hermans,

GGD Rotterdam Rijnmond heeft de concept-Notitie en Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales ontvangen. Maasvlakte II is een van de locaties die in beeld is voor de nieuwbouw van twee kerncentrales in Nederland. GGD Rotterdam Rijnmond maakt graag gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze op de concept NRD in te dienen.

De GGD heeft als taak de gezondheid van de inwoners in Nederland te beschermen, bewaken en bevorderen. De mogelijke komst van kerncentrales heeft grote impact op de leefomgeving van Maasvlakte II, de toevoerwegen en op de gemoedstoestand van omwonenden.

In de concept-NRD voor het plan-MER is aangegeven dat onderzocht wordt of de veranderingen van de luchtkwaliteit, de geluidsbelasting en omgevingsveiligheid invloed hebben op de gezondheid van mensen in de omgeving. Ook is in de concept-NRD aangegeven dat in het plan-MER de cumulatie van hinder van het voornemen met andere hinderbronnen in de omgeving in beeld wordt gebracht. De GGD hecht waarde aan de beoordeling van deze aspecten en wijst erop dat voor het in beeld brengen van de gezondheidseffecten de gezondheidskundige waarden uit de landelijke richtlijnen van de GGD (luchtkwaliteit en geluid) als kader gehanteerd dienen te worden. De wettelijke milieunormen voor geluid en luchtkwaliteit volstaan namelijk niet om gezondheidsrisico's uit te sluiten. (OVV-rapport Industrie en omwonenden).

U geeft aan dat het plan-MER onderdeel zal zijn van de bredere Integrale Effecten Analyse (IEA) en dat in de IEA verder aandacht wordt besteed aan afwegingen ten aanzien van omgeving, kosten, techniek en toekomstvastheid. In de IEA wordt dan onder andere inzichtelijk gemaakt welke zorgen er vanuit de omgeving zijn en in welke mate de omgeving positieve of negatieve effecten zal ondervinden van de nieuwe kerncentrales.

Uit gesprekken met omwonenden in het kader van NOVEX-Haven blijkt dat de huidige en toekomstige activiteiten leiden tot zorgen bij omwonenden. De vestiging van een kerncentrale kan dit gevoel van onveiligheid versterken. Voorts wordt de Rotterdamse Haven ervaren als een effectief doelwit voor terroristische aanslagen en oorlogsdreiging. Als iets misgaat bij de zware industrie of de kerncentrale kan dit via een kettingreactie tot een ramp leiden die omwonenden binnen een grote straal treft.

De GGD Rotterdam Rijnmond benadrukt dat zorgen over de risico's en gevoelens van onveiligheid stress kunnen veroorzaken, hierdoor negatieve invloed kunnen hebben op gezondheid van omwonenden en vraagt daarom de omgevingsvraagstukken waaronder draagvlak, mentale en fysieke gezondheid mee te nemen in de afwegingen die gemaakt gaan worden. Voor de regio Rotterdam Rijnmond is het van belang dat in ieder geval de volgende (sociale) omgevingsvraagstukken worden onderzocht, voor zowel de bouwperiode als na ingebruikname van de kerncentrales:

1. Huisvesting en mobiliteit van tijdelijke werknemers
De komst van tijdelijke werknemers voor de bouw en exploitatie van de kerncentrales zal een aanzienlijke druk uitoefenen op de lokale huisvestingsmarkt en infrastructuur. Gezien de reeds bestaande woningnood in Rotterdam en de omliggende gemeenten, is het van essentieel belang dat er voorafgaande aan de bouw adequate voorzieningen worden getroffen. Dit omvat het realiseren van kwalitatief voldoende (tijdelijke) huisvesting en het waarborgen van een goede bereikbaarheid van de bouwlocatie via openbaar vervoer en andere vormen van mobiliteit.

2. Sociale cohesie en druk op voorzieningen
De instroom van een groot aantal tijdelijke werknemers kan leiden tot spanningen in de lokale gemeenschappen. Er is een risico op overbelasting van bestaande voorzieningen zoals scholen, zorginstellingen en recreatiemogelijkheden. Daarnaast kan de komst van een grote groep tijdelijke bewoners de sociale cohesie ondermijnen, vooral in kwetsbare wijken. Wij verzoeken dan ook om een grondige analyse van de impact op de sociale structuren en het ontwikkelen van maatregelen ter bevordering van integratie en sociale samenhang.

3. Gezondheidseffecten door cumulatie van initiatieven
De Rotterdamse haven is momenteel het toneel van diverse industriële ontwikkelingen, waaronder de bouw van energiecentrales, windturbines, transportleidingen voor CO_2 en de opslag van ammoniak. Deze concentratie van industriële activiteiten kan leiden tot verhoogde milieubelasting, met mogelijke negatieve gevolgen voor de gezondheid van omwonenden. Wij pleiten voor een integrale milieueffectrapportage (MER) die niet alleen de directe effecten van de kerncentrales onderzoekt, maar ook de cumulatieve impact van alle lopende en geplande initiatieven in de regio.

4. Zelfredzaamheid en voorbereiding op incidenten
Gezien de aard van de activiteiten in de Rotterdamse haven, is het van cruciaal belang dat bewoners goed voorbereid zijn op mogelijke incidenten. Wij verzoeken om in de IEA een evaluatie op te nemen van de bestaande crisisstructuren en het ontwikkelen van

aanvullende maatregelen om de zelfredzaamheid van bewoners te vergroten. Graag zien wij aanbevelingen over aanvullende maatregelen met betrekking tot onder andere het verstrekken van duidelijke informatie, het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten en het opzetten van lokale netwerken ter ondersteuning van bewoners in geval van nood.

5. Bereikbaarheid
Bereikbaarheid van de Rotterdamse haven is ook zonder kerncentrales al een groot punt van zorg en hinder bij bewoners die van deze (beperkte) wegen afhankelijk zijn of er vlak aan wonen.

Conclusie
Wij erkennen het belang van het voornemen van de bouw van een of twee kerncentrales en de rol die de Rotterdamse haven daarin speelt. De voorgenomen bouw van kerncentrales dient zorgvuldig te worden afgewogen tegen de (gezondheids-) belangen van de lokale gemeenschap. Wij verzoeken de beoordelingscommissie dan ook om bovenstaande punten mee te nemen in de plan-MER en de IEA.

Ik hoop hiermee u voldoende geïnformeerd te hebben. Indien er naar aanleiding van deze zienswijze nog vragen zijn kunt u contact opnemen met afdeling Gezondheid en Milieu via gmggd@rotterdam.nl

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Deze brief is in afschrift verzonden aan:
- Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond
- GGD Groningen
- GGD Zeeland

Verzonden: 6/25/2025 12:36:18 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie foto en nog een aanvulling:

De Paulina Polder heeft historische waarde hetgeen nu genegeerd wordt en waarschijnlijk zelfs verdwijnt

Dan zijn er alternatieve zoals de Maasvlakte en Sloegebied. Deze gebieden hebben reeds een infrastructuur en liggen niet dicht bij woon-en natuurgebied.

Vervolgens begrijp ik niet dat zonnepaneel eigenaren gestraft worden omdat zij teveel energie zouden leveren en daar voor moeten gaan betalen terwijl dit toch schone energie is. Deze zogenaamde overvloed aan teveel energie staat haaks op het bouwen van een kerncentrale want we hebben teveel energie?

Bij deze dan ook een dringend verzoek om de Paulinapolder als mogelijke locatie te schrappen er gaat daar teveel schade aangericht worden.

Hoogachtend

[redacted]

105334528_10888529_image.jpg

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van Biervliet, spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

Verzonden: 6/25/2025 12:59:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Mijn kinderen
[redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) Inzake de locatickeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur.De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio

A. Infrastructuur en bouwoverlast De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek.De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde.De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee.De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap

C. Onherstelbare economische schade De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft.De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek, zeker ten tijde van de geopolitieke spanningen, worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte 11 als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten.De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 1:27:16 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als bewoner van [redacted] spreek ik mij met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur.

De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio

105335488_10888732_zienswijze_op_de_concept-Notitie_Reikwijdte_en_Detailniveau_(cNRD).pdf

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis

van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Verzonden: 6/25/2025 1:28:57 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Niet in de Paulinapolder vanwege de aantasting van gezondheid en veiligheid en aantasting van natuur en recreatie en onomkeerbare aantasting van cultureel en historisch erfgoed

Verzonden: 6/25/2025 1:29:34 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij zijn tegen de bouw van de kerncentrales.

We snappen niet dat dit zo dicht bij een dorp moet gebeuren waar ook nog eens natuurgebied rond ligt. Waarom wordt er niet gekeken naar een locatie waar omliggenden er veel minder last van hebben. Wat gaat de overheid ook verder doen als hier mensen ziek van worden?

Wij zijn speciaal verhuisd naar [redacted] voor de rust en de natuur. Jammer dat de overheid nu opeens beslist om een heel dorp hun rust en gezondheid te gaan riskeren terwijl er genoeg andere plekken zijn waar dit pakken beter zou zijn.

Verzonden: 6/25/2025 1:31:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: Kousteensedijk
Huisnummer: 7
Postcode: 4331 JE
Woonplaats: Middelburg
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Zeeuwse Milieufederatie

Zienswijze/reactie

Geachte heer, mevrouw,

In de bijgevoegde brief ontvangt u onze reactie op de cNRD Nieuwbouw Kerncentrales.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Projectmedewerker ZMf

105335549_10888748_ZMf_-_Reactie_cNRD_Nieuwbouw_Kerncentrales.pdf

ZMf
Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg

0118 654180
info@zmf.nl
www.zmf.nl

NL91 TRIO 0391 0627 27

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum 25 juni 2025
Onderwerp Reactie cNRD Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

De concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales ligt van 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025 ter inzage. De Zeeuwse Milieufederatie (ZMf) maakt van de mogelijkheid gebruik om hierop een zienswijze in te dienen. Vorig jaar heeft ZMf een reactie gegeven op het VenP Nieuwbouw Kerncentrales die van 23 februari 2024 tot en met 4 april 2024 ter inzage lag. Onze reactie is toen geregistreerd onder het nummer 202403616.

1. Kernenergie is niet dé oplossing

ZMf deelt de conclusie van het kabinet niet dat kernenergie een noodzakelijke of wenselijke rol speelt in de energietransitie. Dit hebben we ook al aangegeven in onze reactie op het VenP. De bouw van nieuwe kerncentrales is kostbaar, tijdrovend (minstens 15 jaar) en kent aanzienlijke risico's. Hernieuwbare energiebronnen zoals zon en wind zijn sneller inzetbaar, goedkoper geworden en beter schaalbaar. Wij vinden het zorgwekkend dat het huidige kabinet inzet op vier nieuwe kerncentrales, terwijl het vorige kabinet nog sprak over twee.

2. Locatiekeuze: Borssele en Terneuzen

De voorkeur voor Zeeland (het Sloegebied in de gemeenten Borsele en Vlissingen en Terneuzen) als vestigingslocatie voor kerncentrales achten wij ecologisch onverantwoord. De nabijheid van de Westerschelde – een Natura 2000-gebied – maakt deze locaties uiterst kwetsbaar. De impact van koelwaterinname en -lozing op dit estuarium is potentieel desastreus voor het mariene ecosysteem. Borsele, Vlissingen en Terneuzen liggen in het North Sea Port District. Deze regio wordt reeds zwaar belast door industriële en infrastructurele projecten.

Wij verzoeken u dringend om:

- Een heroverweging van de voorkeur van Zeeland op basis van actuele ecologische criteria.
- Een onafhankelijke integrale ecologische effectbeoordeling van de locaties in het Sloegebied en Terneuzen, inclusief cumulatieve effecten op Natura 2000-gebieden en beschermde soorten.
- Toepassing van het voorzorgsbeginsel bij de locatiekeuze. Bij twijfel over de ecologische gevolgen (denk hierbij in geval van kernenergie aan radioactief afval, koelwaterlozingen en overstromingsrisico's) dient gekozen te worden voor alternatieven met minder risico's voor natuur en leefomgeving.

3. Cumulatieve effecten en integrale afweging

Naast de mogelijke komst van vier kerncentrales wordt de regio Zeeland al geconfronteerd met een groot aantal nationale energieprojecten, waaronder het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, Net op Zee-projecten, ammoniakterminals en hoogspanningsinfrastructuur. De cumulatieve effecten op leefomgeving, natuur en ruimtegebruik worden onvoldoende integraal afgewogen.

Wij pleiten voor:

- Een gebiedsgerichte benadering waarin nut, noodzaak en onderlinge samenhang van projecten transparant worden beoordeeld.
- Naast het inzichtelijk maken van de effecten van alle plannen op zichzelf, dat ook de cumulatieve effecten van alle plannen op landschap, natuur en landschappelijk groen erfgoed in de provincie Zeeland duidelijk worden.

4. Participatieproces schiet ernstig tekort – introductie Terneuzen zonder voorafgaande inspraak

ZMf maakt ernstig bezwaar tegen de wijze waarop het participatieproces is verlopen, met name ten aanzien van de locatie Terneuzen. In het oorspronkelijke waarborgingsbeleid uit 1986 zijn 32 potentiële locaties voor kerncentrales geïnventariseerd. Na een breedvoerig proces van trechteren bleven in de VenP van 2024 slechts twee locaties over: Borssele en Maasvlakte I. Deze locaties zijn onderwerp geweest van publieke consultatie en participatie.

In de nu voorliggende cNRD is het aantal locaties echter uitgebreid naar vijf, waaronder Terneuzen. Deze locatie is in geen van de eerdere beleidsdocumenten of participatierondes als optie genoemd. Terneuzen is zelfs in 1986 niet als potentiële locatie voor kernenergie aangemerkt. Het feit dat deze locatie nu plotseling wordt geïntroduceerd, zonder dat lokale overheden, inwoners en maatschappelijke organisaties de gelegenheid hebben gehad om hierop te reageren, achten wij onzorgvuldig en ontoereikend.

Ook wij hebben als ZMf hierdoor nog geen goed oordeel kunnen vormen over de mogelijke effecten van kerncentrales nabij Terneuzen op natuur en milieu. Wel voorzien wij aanzienlijke risico's voor kwetsbare natuurgebieden in de omgeving, waaronder de Westerschelde, het Paulinaschor, de Braakman, de Plaskreek en de Inlagen Hoofdplaat. Deze gebieden zijn ecologisch waardevol en verdienen bescherming.

Wij verzoeken u dringend om:

- Volledige transparantie over de motieven en criteria die hebben geleid tot de uitbreiding van het aantal onderzochte locaties van twee naar vijf, en waarom Terneuzen daarin is opgenomen.
- De locatie Terneuzen niet verder in procedure te brengen zonder een volwaardige, transparante participatieronde.
- Een aanvullende effectenanalyse op te stellen specifiek voor de regio Terneuzen.
- Lokale belanghebbenden alsnog actief te betrekken bij de besluitvorming.

5. Veiligheid en risico's

De cNRD gaat summier in op veiligheidsaspecten. Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor:

- Overstromingsrisico's bij zeespiegelstijging
- Langdurige opslag van kernafval
- Ontmanteling van de kernreactor
- Risico's op sabotage of terroristische aanslagen

6. Impact van de bouwfase op landschap, leefomgeving en natuur

De bouw van twee kerncentrales is een megaproject dat naar verwachting 10 tot 15 jaar zal duren en de inzet vereist van duizenden arbeidskrachten, grotendeels van buiten de regio. Dit roept bij ZMf ernstige zorgen op over de ruimtelijke en maatschappelijke impact van deze langdurige bouwfase.

Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor de volgende aspecten:

- Vestiging van arbeidskrachten: Waar worden deze mensen gehuisvest? Zijn er plannen voor tijdelijke woonvoorzieningen, en zo ja, wat is de impact op landschap, milieu en natuur hiervan op de regio?
- Verkeersdruk en logistiek: De aanvoer van bouwmaterialen, bouwstoffen en het dagelijks vervoer van duizenden werknemers zal leiden tot verhoogde verkeersdruk, uitstoot, aanleg van extra infrastructuur en mogelijk verslechtering van de luchtkwaliteit.
- Effecten op natuur en landschap: Tijdens de bouwfase zal sprake zijn van geluidsoverlast, lichthinder, stikstofemissies en trillingen, die negatieve effecten kunnen hebben op woon- en leefomgeving en nabijgelegen natuurgebieden.
- Ruimtelijke inpassing van bouwlogistiek: Waar worden opslagterreinen, parkeerplaatsen, bouwketen en andere tijdelijke voorzieningen gepland? Wordt hierbij rekening gehouden met kwetsbare natuur en landschappelijke waarden?

Wij verzoeken u dringend om:

- Een **volledige milieueffectbeoordeling van de bouwfase** op te nemen in het MER.
- De **huisvesting van arbeidskrachten** expliciet mee te nemen in de integrale impactanalyse.
- De **cumulatieve effecten van bouwactiviteiten** op natuur, landschap en leefomgeving in kaart te brengen.

Tot slot

ZMf blijft zich inzetten voor een duurzame, veilige en natuurinclusieve energietoekomst. Wij verzoeken u onze zienswijze serieus te betrekken bij de verdere uitwerking van het milieueffectrapport, de Integrale Effecten Analyse en de besluitvorming over de locatiekeuze.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Directeur

Verzonden: 6/25/2025 1:31:43 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

niet in mijn achtertuin, uiteraard... als het ergens anders kan zonder minder milieu en natuur belasting en evenmin bouwoverlast voor (nu nog) omwonenden alsook op een veiliger manier. Een of 2 kerncentrales in de Paulina polderlijkt me een veel te groot project voor deze omgeving.

Verzonden: 6/25/2025 1:42:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Zwaaksedijk
Huisnummer: 5
Postcode: 4434 RD
Woonplaats: Kwadendamme
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Natuurmonumenten

Zienswijze/reactie

Zie de bijgevoegde brief.

105335743_10888779_Reactie_op_cNRD_nieuwbouw_kerncentrales_Natuurmonumenten_onderte
kend.pdf

Natuurmonumenten

Stationsplein 1
Postbus 2166
3800 CD Amersfoort

T (033) 479 70 00
www.natuurmonumenten.nl

IBAN NL58 INGB 0666 0285 24
BIC INGBNL2A

KvK nr. 40516730

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200AC Drachten

Datum 25 juni 2025
Behandeld door [redacted]
E-mailadres [redacted]
Onderwerp Reactie cNRD Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte heer, mevrouw

De concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales ligt van 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025 ter inzage. Natuurmonumenten maakt van de mogelijkheid gebruik om hierop een zienswijze in te dienen.

Natuurmonumenten reageert niet op de afwegingen en keuze van kernenergie als energiebron, maar is wel kritisch op de impact op de omgeving die kerncentrales met zich meebrengt, in zowel de bouwfase als in de fase dat de kerncentrales in gebruik zijn. Onze verdere reactie zal zich dan ook daarop richten. Desalniettemin moedigt Natuurmonumenten het Rijk en de hiervoor verantwoordelijke ministers aan om zo snel mogelijk duurzame energiebronnen in gebruik te nemen.

Cumulatieve effecten worden onvoldoende integraal afgewogen

Naast de komst van 2, of zelfs 4, nieuwe kerncentrales wordt elk van de voorgestelde locaties geconfronteerd met een groot aantal projecten van grote omvang, waaronder grote nationale energieprojecten en defensieactiviteiten. De cumulatieve effecten op landschap, natuur en ruimtegebruik worden onvoldoende integraal afgewogen. Wij pleiten voor een gebiedsgerichte benadering waarin nut, noodzaak, onderlinge samenhang en cumulatieve impact van projecten transparant worden beoordeeld.

Ecologie gaat niet alleen over individuele soorten en gebieden maar vooral over samenhangende ecosystemen

In de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau staat beschreven welke milieuaspecten worden beoordeeld. Over ecologie staat summier beschreven dat gekeken wordt naar effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden. We willen u eraan herinneren dat ecologie verder gaat dan individuele soorten en habitats maar juist ook gaat over de onderlinge relaties tussen soorten en gebieden, met andere woorden: het ecosysteem. We vertrouwen erop dat in de

beoordeling ook hier nadrukkelijk naar gekeken wordt. Waarbij tevens rekening gehouden wordt met het risico op verminderde natuurkwaliteit als gevolg van externe werking door werkzaamheden.

Effecten op mariene ecosystemen moeten nadrukkelijk onderdeel uitmaken van het beoordelingskader

Alle voorgestelde locaties voor kerncentrales grenzen aan Natura 2000-gebieden die tevens zijn aangewezen als wetlands, die internationaal beschermd worden door het internationale Ramsar-verdrag. Stuk voor stuk belangrijke en waardevolle natuurgebieden op wereldschaal. De impact van koelwaterinname en -lozing op deze wateren is potentieel desastreus voor het mariene ecosysteem. Naast de toetsing naar alle andere effecten op ecologie vragen wij dan ook specifiek en nadrukkelijk aandacht voor de effecten op mariene ecosystemen en verzoeken u om dit op te nemen in het beoordelingskader. Daarbij verzoeken we ook om een toetsing aan de Kaderrichtlijn Water op te nemen in het beoordelingskader.

Benodigde aanpassing aan energie-infrastructuur moet onderdeel worden van de effectbeoordeling in plan-MER

De door een kerncentrale opgewekte energie moet via het energienetwerk gedistribueerd worden. Op sommige voorgestelde locaties is het huidige energienetwerk hiervoor niet toereikend en is uitbreiding nodig, bijv. door de aanleg van extra hoogspanningsverbindingen met grote impact op de omgeving. Wij verzoeken u om deze benodigde uitbreidingen mee te nemen in de toetsing in de plan-MER en onderdeel uit te laten maken van de afweging voor een voorkeurslocatie.

Effecten van de bouwfase zijn aanzienlijk en moeten daarom al meegewogen worden in de keuze voor het voorkeursalternatief

Over de bouwfase blijven in de fase van het plan-MER onzekerheden, omdat de bouwfase pas uitgewerkt wordt na keuze voor het voorkeursalternatief. Dit betekent dat de effecten van de bouwfase en de impact op de omgeving slechts beperkt meegewogen worden in de keuze van het voorkeursalternatief. Gezien de omvang van de extra benodigde ruimte (60-70 ha) voor de bouwfase én de duur van de bouwfase van 10-15 jaar is dit onbegrijpelijk! Wij zien de extra benodigde ruimte voor de bouw als een industrieterrein. In ieder geval geldt hiervoor een mer-beoordelingsplicht. We verzoeken dan ook om ook al in de plan-MER fase gedetailleerd onderzoek te doen naar de bouwfase en de impact daarvan op de omgeving, én om dit mee te nemen in de afweging voor een voorkeurslocatie.

Natuur is niet (tijdelijk) te verplaatsen

Natuur is geen object, maar een samenhangend ecologisch systeem dat door de tijd heen ontwikkelt. Natuur en natuurgebieden zijn dus nadrukkelijk en niet zomaar tijdelijk te verplaatsen. Het gemak waarmee hierover gecommuniceerd wordt stoort ons. Zeker gezien het feit dat de natuur in Nederland onder druk staat. We verzoeken het ministerie dan ook om spaarzaam om te gaan met bestaande natuurgebieden (zowel Natura-2000 als Natuurnetwerk Nederland) en zorgvuldige afwegingen te maken bij de keuze voor een voorkeurslocatie. Wat Natuurmonumenten betreft is de impact op natuur een zwaarwegend criterium.

Het Waddengebied heeft ook een UNESCO Werelderfgoedstatus. Wij wijzen u er graag op dat de Waddenzee qua bescherming op hetzelfde niveau als het Great Barrief Reef en de Grand Canyon staat. Als Nederland hebben we een verdrag ondertekend waarin we toezeggen het Werelderfgoed Waddenzee goed te beschermen, en hier kunnen we ook aan worden gehouden. Extra impact, van het aanleggen en onderhouden van kerncentrales in dit gebied, zal onvermijdelijk voor extra drukfactoren zorgen en wij vragen ons ten zeerste af hoe deze potentiële drukfactoren ook weer gemitigeerd of gecompenseerd moeten worden.

Ook voor de locaties Borssele en Terneuzen geldt een UNESCO aanwijzing: het UNESCO Geopark Schelde Delta. Dit Geopark omvat landschappen met geologisch erfgoed van internationale waarde. Een duurzaam behoud en duurzame ontwikkeling van deze landschappen moet centraal staan!

Mitigerende en compenserende maatregelen moeten goed én op tijd uitgevoerd zijn
Wanneer sprake is van mitigerende en/of compenserende maatregelen is het van belang dat deze tijdig (lees: vóór aanvang van andere uitvoeringswerkzaamheden t.b.v. de kerncentrales) uitgevoerd en effectief zijn. We verzoeken het ministerie dan ook om hier op toe te zien. Helaas moeten we te vaak constateren dat bij grote projecten de mitigerende en/of compenserende maatrelen te laat, niet conform afspraak, of zelfs helemaal niet uitgevoerd worden.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Provinciaal Ambassadeur voor Natuurmonumenten in Zeeland en de Zuidwestelijke Delta

Verzonden: 6/25/2025 1:45:56 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De instalatie van kerncentrales brengt gezondheids en mileurisico's

met zich mee, waaronder

straling ,geluidshinder ,brand en explosiegevaar.

Verzonden: 6/25/2025 2:01:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als inwoner van Zeeuws-Vlaanderen maak ik me best zorgen over de planning van de mogelijke nieuwbouw voor kerncentrales in de Paulinapolder. De omgeving van Terneuzen wordt al behoorlijk onder druk gezet door alle industrie.

Nog een polder volbouwen lijkt mij minder wenselijk. Liever zie ik een clustering rond de bestaande centrale van Borssele.

Nog meer hoogspanningsmasten maakt de omgeving minder leefbaar, ben ik bang.

Verzonden: 6/25/2025 2:02:06 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 240
Postcode: 8000 AE
Woonplaats: Zwolle
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Ondernemersvereniging voor boeren en tuinders
(Mede) namens:
Organisatie: LTO Noord

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105336069_10888844_03825_Bureau_Energieprojecten_-_zw_cnc_NRD_Plan-MER_locatiestudie_twee_nieuwe_kerncentrales.pdf

t: 088 888 6666
e: info@ltonoord.nl
w: www.ltonoord.nl

Postadres:
Postbus 240
8000 AE Zwolle

Regiokantoor Noord
Bezoekadres
Lavendelheide 9
9202 PD Drachten

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Datum: 25 juni 2025 Referentie: 03825/gr/gk-mvd

Betreft: **Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau - Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales**

Geachte heer, mevrouw,

Met het oog op de belangen van haar leden en de grondeigenaren in het plangebied, wil de Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO) Noord een zienswijze indienen op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau - Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales.

Verziltingsrisico
In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is een beoordelingskader opgenomen waarop wordt getoetst. Binnen de 'Veiligheidsaspecten' zijn 'Geologische risico's' opgenomen. Uit de beschrijving is af te leiden dat vooral wordt gekeken of de ondergrond niet instabiel of zeer bewegelijk is voor een kerncentrale. Graag willen we dat binnen deze toetsing ook wordt gekeken naar mogelijke verziltingsrisico's. De kans is namelijk groot dat bij de bouw van een kerncentrale lange heipalen worden gebruikt. Via deze palen is het mogelijk dat zoutwater vanuit de ondergrond omhoog komt, waardoor de zoetwaterbel wordt aangetast. Binnen de milieuaspecten is wel aandacht voor de bodemgesteldheid, maar onduidelijk is of er ook aandacht is voor verzilting. Een aanvullend verziltingsonderzoek is voor de landbouwsector zeer zeker nodig.

>> LTO Noord wil dat binnen de NRD ook een verziltingsonderzoek wordt meegenomen en de verziltingsrisico's op de aanleg van een kerncentrale goed in beeld worden gebracht.

Voedselzekerheid
Groningen is een landbouwprovincie. Dat willen de inwoners graag ook zo houden. Met de aanleg van een kerncentrale in de Eemshaven is de kans aanwezig dat er weer de nodige zeer goede akkerbouwgronden worden afgesnoept van het areaal landbouw, waarop hoogwaardige teelten worden geteeld. Dit geldt dan met name voor locatie '1' binnen het zoekgebied Eemshaven (zie afbeelding, welke is overgenomen uit de NRD). LTO Noord pleit er sterk voor om hiervoor geen landbouwgronden op te offeren. De sector zit al in een lastig proces inzake de Oostpolder, waarbij de provincie Groningen 600 hectare wil claimen voor de uitbreiding van de Eemshaven. Al deze ontwikkelingen, dus ook de aanleg van een kerncentrale, staan haaks op het beleidsvoornemen om Groningen als landbouwprovincie te bestempelen. In het kader van 'voedselzekerheid' is het onverantwoord om nog meer areaal af te snoepen van de landbouw.

Afbeelding zoekgebied Eemshaven

>> LTO Noord wil dat de NRD rekening houdt met het feit dat Groningen een landbouwprovincie is en dat hoogwaardige gewassen, waaronder de pootaardappelen, worden geteeld op deze gronden. Voedselzekerheid moet derhalve ook worden meegenomen in dit onderzoek.

De genoemde aandachtspunten zijn voor LTO Noord en de grondeigenaren van essentieel belang. We gaan er derhalve ook van uit dat deze punten worden opgepakt in de definitieve NRD en daarmee worden meegenomen in de MER. Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd

Met vriendelijke groet,
Namens LTO Noord

[redacted]
Secretaris Regiobestuur LTO Noord regio Noord

Contactpersoon: [redacted] - *E* [redacted] - *M* [redacted]

Verzonden: 6/25/2025 2:19:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het is onmogelijk een kerncentrale te bouwen op de door u geplande positie. Er zijn vele redenen aan te wijzen. Eén reden is echter steekhoudend: het is niet mogelijk om een locatie op die locatie te plaatsen vanwege het gebrek aan koelwater! De centrale zal duidelijk koeltorens moeten krijgen om de installatie voldoende te koelen. En er is duidelijk afgesproken dat die niet geplaatst gaan worden. Zelfs de huidige centrale met zo'n vermogen van ca 480mW moet op warme dagen afgeregeld worden. De temperatuur van het ingenomen water is te hoog waardoor er niet voldoende koeling mogelijk is. Bovendien is het water in de uitlaat te hoog. Dit komt boven de wettelijke normen. Ook in geval van een calamiteit is de huidige noodvoorziening met behulp van bronnen nu al m.i. inzak bemeten. Welke bronnen wil men aanboren voor een noodsysteem van een veel grotere centrale.

Tijdens de bouw van de KCB in 1970-74 was de overlast voor de plaatselijke bevolking al erg groot. Ik weet we leven in een andere tijd maar ik ga er vanuit dat de overlast nu nog veel groter wordt.

Verder laat ik in dit betoog nog onbelicht:

- hoe voeren we de stroom af?

- hoe krijg je al het materiaal op de bouwlocatie.

- waar last je het personeel tijdens de bouw

- wie gaat de installatie bedienen (zie discussie mariniers kazerne)

- hoe komen we Zeeland uit in geval van een calamiteit.

Verzonden: 6/25/2025 2:28:38 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Brugstraat
Huisnummer: 51
Postcode: 4475 AN
Woonplaats: Wilhelminadorp
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Het Zeeuwse Landschap

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij onze PDF met reactie.

Met vriendelijke groet, [redacted]

105336511_10888955_Reactie_op_cNRD_Nieuwbouw_Kerncentrales_Het_Zeeuwse_Landschap.pdf

Het Zeeuwse Landschap

Brugstraat 51
4475 AN Wilhelminadorp
0113 - 569 110
info@hetzeeuwselandschap.nl
hetzeeuwselandschap.nl

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Wilhelminadorp, 26 juni 2025

Kenmerk: RW/MP/25089
Betreft: Reactie cNRD Nieuwbouw Kerncentrales

Beste heer of mevrouw,

De concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales ligt van 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025 ter inzage. Het Zeeuwse Landschap maakt graag van de mogelijkheid gebruik om hierop een zienswijze in te dienen.

Het Zeeuwse Landschap reageert niet op de afwegingen en keuze van kernenergie als energiebron, maar is wel kritisch op de impact op de omgeving die kerncentrales met zich meebrengen, in zowel de bouwfase, de gebruiksfase als de ontmantelingsfase van de kerncentrales. Onze verdere reactie zal zich dan ook daarop richten.

Cumulatieve effecten worden onvoldoende integraal afgewogen
Het Zeeuwse Landschap maakt zich ernstig zorgen over de cumulatieve effecten van alle provinciale en rijksinpassingsplannen in het kader van de energietransitie en de plannen van Defensie op natuur, landschap en landschappelijk erfgoed in Zeeland.
Naast de komst van 2, of zelfs 4, nieuwe kerncentrales wordt elk van de voorgestelde locaties geconfronteerd met een groot aantal projecten van grote omvang, waaronder grote nationale energieprojecten.

De cumulatieve effecten op landschap, natuur, (landschappelijk) erfgoed en ruimtegebruik worden onvoldoende integraal inzichtelijk gemaakt en afgewogen.

Wij pleiten voor een integrale en gebiedsgerichte benadering waarin nut, noodzaak, onderlinge samenhang en cumulatieve impact van projecten integraal en transparant worden beoordeeld en inzichtelijk gemaakt.
Daarnaast verzoekt Het Zeeuwse Landschap dringend om af te zien van een voorkeurslocatie in Zeeland als blijkt dat de (cumulatieve) effecten op natuur, landschap en erfgoed (te) groot zijn.

Ecologie gaat niet alleen over individuele soorten en gebieden maar vooral over samenhangende ecosystemen
In de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau staat beschreven welke milieuaspecten worden beoordeeld. Over ecologie staat summier beschreven dat gekeken wordt naar effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden. We willen u eraan herinneren dat ecologie verder gaat dan individuele soorten en habitats, maar juist ook gaat over de onderlinge relaties tussen soorten en gebieden, met andere woorden: het ecosysteem. We vertrouwen erop dat in de beoordeling ook hier nadrukkelijk naar gekeken wordt. Waarbij tevens rekening gehouden wordt met het risico op verminderde natuurkwaliteit als gevolg van externe werking door werkzaamheden, op korte én lange termijn.

Effecten op estuariene en mariene ecosystemen moeten nadrukkelijk onderdeel uitmaken van het beoordelingskader
Alle voorgestelde locaties voor kerncentrales grenzen aan Natura 2000-gebieden die tevens zijn aangewezen als wetlands, die internationaal beschermd worden door het internationale Ramsar-verdrag. Stuk voor stuk belangrijke en waardevolle natuurgebieden op wereldschaal.
De impact van koelwaterinname en -lozing op deze wateren is potentieel desastreus voor het estuariene en mariene ecosysteem. Naast de toetsing naar alle andere effecten op ecologie vragen wij dan ook specifiek en nadrukkelijk aandacht voor de effecten op deze ecosystemen en verzoeken u om dit op te nemen in het beoordelingskader. Daarbij verzoeken we ook om een toetsing aan de Kaderrichtlijn Water op te nemen in het beoordelingskader.

Benodigde aanpassing aan energie-infrastructuur moet onderdeel worden van de effectbeoordeling in plan-MER
De door een kerncentrale opgewekte energie moet via het energienetwerk gedistribueerd wordt. Op sommige voorgestelde locaties is het huidige energienetwerk hiervoor niet toereikend en is uitbreiding nodig, bijv. door de aanleg van extra hoogspanningsverbindingen met grote impact op de omgeving. Wij verzoeken u om deze benodigde uitbreidingen mee te nemen in de toetsing in de plan-MER en onderdeel uit te laten maken van de afweging voor een voorkeurslocatie.

Effecten van de bouwfase zijn aanzienlijk en moeten daarom al meegewogen worden in de keuze voor het voorkeursalternatief
Over de bouwfase blijven in de fase van het plan-MER onzekerheden, omdat de bouwfase pas uitgewerkt wordt na keuze voor het voorkeursalternatief. Dit betekent dat de effecten van de bouwfase en de impact op de omgeving slechts beperkt meegewogen worden in de keuze van het voorkeursalternatief. Gezien de omvang van de extra benodigde ruimte (60-70 ha) voor de bouwfase én de duur van de bouwfase van 10-15 jaar is dit onbegrijpelijk! We verzoeken dan ook om ook al in de plan-MER fase gedetailleerd onderzoek te doen naar de bouwfase en de impact daarvan op de omgeving, én om dit mee te nemen in de afweging voor een voorkeurslocatie.

Natuur is niet (tijdelijk) te verplaatsen
Natuur is geen object, maar een samenhangend ecologisch systeem dat door de tijd heen ontwikkelt. En waarvan de basis, de ondergrond, de resultante is van een veelal eeuwenlange ontwikkeling. Juist de samenhang tussen abiotiek en biotiek is een evenwichtsrelatie die tot op microniveau gegroeid is en dus niet zomaar maakbaar is, laat staan tijdelijk. Natuur en natuurgebieden zijn dus nadrukkelijk niet zomaar tijdelijk te verplaatsen. Het gemak waarmee hierover gecommuniceerd wordt stoort ons. Zeker gezien het feit dat de natuur in Nederland onder grote druk staat. We verzoeken het Ministerie dan ook om spaarzaam en zorgvuldig om te gaan met bestaande natuurgebieden (zowel Natura-2000 als Natuurnetwerk Nederland) en zorgvuldige afwegingen te maken bij de keuze voor een voorkeurslocatie. Wat Het Zeeuwse Landschap betreft is de impact op natuur een zwaarwegend criterium.

Participatieproces ten aanzien van locatie Terneuzen is onzorgvuldig en ontoereikend
Het Zeeuwse Landschap maakt ernstig bezwaar tegen de wijze waarop het participatieproces is verlopen, met name ten aanzien van de locatie Terneuzen. In het oorspronkelijke waarborgingsbeleid uit 1986 zijn 32 potentiële locaties voor kerncentrales geïnventariseerd. Na een breedvoerig proces van trechteren bleven in de VenP van 2024 slechts twee locaties over: Borssele en Maasvlakte I. Deze locaties zijn onderwerp geweest van publieke consultatie en participatie.

In de nu voorliggende cNRD is het aantal locaties echter uitgebreid naar vijf, waaronder Terneuzen. Deze locatie is in geen van de eerdere beleidsdocumenten of participatierondes als optie genoemd. Terneuzen is zelfs in 1986 niet als potentiële locatie voor kernenergie aangemerkt. Het feit dat deze locatie nu

plotseling wordt geïntroduceerd, zonder dat lokale overheden, inwoners en maatschappelijke organisaties de gelegenheid hebben gehad om hierop te reageren, achten wij onzorgvuldig en ontoereikend.

Het Zeeuwse Landschap voorziet aanzienlijke risico's voor kwetsbare natuurgebieden in de omgeving, waaronder de Westerschelde, het Paulinaschor, de Braakman, de Plaskreek en de Inlagen Hoofdplaat. Deze gebieden zijn ecologisch waardevol en verdienen bescherming.

Het Zeeuwse Landschap maakt zich ernstige zorgen over de aantrekkende werking op nieuwe industrie van (eventuele) nieuwe kerncentrales in Zeeuws-Vlaanderen. Nu al horen we geluiden dat door eventueel nieuwe kerncentrales onvoldoende ruimte zou zijn voor nieuwe industrie. Specifiek de sprong vanuit het Oosten over de Braakman naar de Paulinapolder in West Zeeuws Vlaanderen betekent grootschalige aantasting van het nu nog open agrarische landschap. Daarmee zou het hek van de dam zijn voor verdere industrialisering van dit gebied.
Zoals hierboven ook al genoemd: wij pleiten voor het zorgvuldig omgaan met natuurgebieden en open agrarisch gebied in Zeeuws-Vlaanderen!

Wij verzoeken u daarom dringend om:

- Volledige transparantie over de motieven, onderbouwing en criteria die hebben geleid tot de uitbreiding van het aantal onderzochte locaties van twee naar vijf, en waarom Terneuzen daarin is opgenomen.
- De locatie Terneuzen niet verder in procedure te brengen zonder een volwaardige, integrale en transparante participatieronde.
- Een aanvullende integrale effectenanalyse voor wat betreft natuur, landschap en erfgoed op te stellen specifiek voor de regio Terneuzen en de (eventuele) integrale effecten op andere regio's.
- Lokale belanghebbenden alsnog actief te betrekken bij de besluitvorming.

Mitigerende en compenserende maatregelen moeten goed én op tijd uitgevoerd zijn
Wanneer sprake is van mitigerende en compenserende maatregelen is het van belang dat deze tijdig (lees: vóór aanvang van andere uitvoeringswerkzaamheden t.b.v. de kerncentrales) uitgevoerd en effectief zijn. We verzoeken het Ministerie dan ook om hierop toe te zien. Helaas moeten we te vaak constateren dat bij grote projecten de mitigerende en/of compenserende maatrelen te laat, niet conform afspraak, of zelfs helemaal niet uitgevoerd worden.

(Cumulatieve) potentiële effecten van alle plannen (op provinciaal, rijks en defensie gebied) voor Zeeland overzichtelijk in beeld brengen
Het Zeeuwse Landschap verzoekt u vriendelijk doch dringend de cumulatieve effecten op natuur, landschap en erfgoed van deze plannen op overzichtelijke wijze in beeld te brengen. Ook verzoekt Het Zeeuwse Landschap om duidelijk inzichtelijk te maken waar en hoe deze plannen en effecten in Zeeland zullen landen. Het is essentieel dat inwoners van Zeeland een helder beeld krijgen van de gevolgen van alle plannen die in Zeeland mogelijk gaan worden uitgevoerd. We begrijpen dat het nog niet duidelijk is waar alles precies gerealiseerd wordt. We verzoeken echter om een zo duidelijk mogelijke overzichtskaart van Zeeland op te stellen waarin alle geplande provinciale, rijks- en Defensieplannen zijn weergegeven, zodat de inwoners van Zeeland een duidelijk beeld krijgen van wat er mogelijk op hen afkomt.

Aanvullende specifieke vragen en aandachtspunten
Afgezien van bovenstaande, verzoeken we u dringend om onderstaande specifieke punten ook in het onderzoeksvoorstel (cNRD) mee te nemen:

- Koelwater: wat zijn de effecten op natuur, landschap en landschappelijk erfgoed van het onttrekken van grote hoeveelheden koelwater uit de Westerschelde?

- Wat zijn de effecten op natuur, landschap en landschappelijk erfgoed van de temperatuurstijging door het lozen van het koelwater in de Westerschelde?
- Wat zijn de effecten van het onttrekken en lozen van koelwater op en in het leven in de Westerschelde?
- Wij verzoeken u de (in)directe en cumulatieve (a)biotische effecten van de diverse koelwaterlozingen en onttrekkingen in en uit de Westerschelde mee te nemen in MER en integrale effecten analyse (IEA).
- Wat is de landschappelijke impact van de vestiging van arbeidsmigranten inclusief voorzieningen tijdens de bouw- en gebruiksfase van de kerncentrales?

Rust, ruimte en openheid zijn unieke Zeeuwse eigenschappen. De waarde van natuur en landschap voor het welzijn en de gezondheid van mensen is, nog afgezien van de intrinsieke waarde van natuur, landschap en erfgoed, zeer groot. Wij verzoeken u dringend om deze onbetaalbare waarden als een zwaarwegend criterium mee te nemen in de afweging.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Het Zeeuwse Landschap

Verzonden: 6/25/2025 2:29:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Oude Maasweg
Huisnummer: 2
Postcode: 3197 KJ
Woonplaats: Botlek Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Evolution Terminals

Zienswijze/reactie

Over LBC Tank Terminals en onze rol in de energietransitie

LBC Tank Terminals is een internationaal opererend en onafhankelijk tankopslagbedrijf, gespecialiseerd in de veilige en duurzame op- en overslag van complexe vloeibare (petro)chemische producten. Met acht strategisch gelegen terminals verspreid over de Gulf Coast in de Verenigde Staten en de ARA-regio (Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen) in Europa, faciliteert LBC internationale handelsstromen van cruciale grondstoffen voor industrie en energievoorziening.

LBC heeft als strategisch doel een sleutelrol te vervullen in de energietransitie richting een betaalbare, fossielvrije en energie-onafhankelijke samenleving. In lijn met deze strategie ontwikkelt LBC op het voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen een importterminal voor groene ammoniak, inclusief een kraker. Hiermee wordt het mogelijk om duurzame waterstof - geproduceerd in regio's buiten Europa met overvloedige hernieuwbare energie (zon, wind, waterkracht) - naar Nederland te importeren in de vorm van groene ammoniak. Na kraken van deze ammoniak ontstaat zuivere waterstof, die beschikbaar wordt gesteld voor de industrie in Nederland en Noordwest-Europa.

LBC streeft naar een finale investeringsbeslissing (FID) voor de Vlissingen terminal in 2026 en beoogt operationeel te zijn in 2029.

De locatiekeuze voor Vlissingen en specifiek het Thermphos-terrein is gebaseerd op meerdere strategische overwegingen:

Beschikbaar land met diepzee toegang de energie voor de grootste ammoniakschepen;

Centrale ligging binnen het ARA-cluster met directe multimodale verbindingen (spoor, weg, water);

Nabijheid van energie-infrastructuur en industriële partners (EPZ, Zeeland Refinery, VoltH2, Ørsted, Vesta, Lion Energy);

Aansluiting op de nationale waterstofbackbone, die door Gasunie tot aan de erfgrens wordt aangelegd.

Met dit project levert LBC een directe bijdrage aan de doelstellingen van de Nederlandse waterstofstrategie, de Europese REPowerEU-agenda en de Zeeuwse ambitie om koploper te zijn in de energietransitie.

LBC opereert in dit project onder hoge veiligheids- en milieunormen, in nauwe afstemming met betrokken overheden en de omgeving. De investering biedt bovendien hoogwaardige werkgelegenheid, versterkt de regionale energie-infrastructuur en positioneert de Sloehaven als logistiek knooppunt binnen Noordwest-Europa.

Deze maatschappelijke, economische én strategische waarden maken het cruciaal dat de projectrealisatie niet wordt gefrustreerd door ruimtelijke onzekerheid of infrastructurele belemmeringen die voortvloeien uit een mogelijke kerncentraleontwikkeling.

Gevolgen van locatieaanwijzing kerncentrale voor het project van LBC:

De mogelijke aanwijzing van het Thermphos-terrein als locatie voor een kerncentrale of ondersteunend bouwterrein brengt aanzienlijke en onomkeerbare risico's met zich mee. Zelfs de onzekerheid die hiermee gepaard gaat heeft al een remmend effect op besluitvorming, financiering en contractuele engagementen. Wij lichten deze hieronder toe:

a. Onzekerheid over veiligheidscontouren en ruimtelijke inpasbaarheid.

Indien de veiligheidscontouren van een toekomstige kerncentrale overlappen met (delen van) onze geplande terminal of kraker, ontstaat het reële risico dat:

reeds verleende vergunningen in twijfel worden getrokken of onder druk komen te staan;

de exploitatie op termijn (gedeeltelijk) stilgelegd moet worden;

lopende contractuele verplichtingen niet kunnen worden nagekomen;

supply chains worden verstoord of verlegd;

geplande infrastructuurinvesteringen moeten worden afgeschreven.

Dit alles met enorme schade tot gevolg.

b. Financiële onhaalbaarheid en investeringsrisico

Zolang de bestemming van het terrein onduidelijk blijft, is een investeringsbeslissing voor LBC onmogelijk. Investeerders zijn niet bereid kapitaal te verstrekken aan projecten waarvan de juridische en operationele randvoorwaarden onduidelijk of veranderlijk zijn.

c. Verlies van klanten en marktaandeel

Onze toekomstige klanten – producenten van groene ammoniak en industriële afnemers van waterstof – moeten binnen afzienbare tijd strategische locatiekeuzes maken. Indien onzekerheid bestaat over de toekomstbestendigheid van de site, zullen klanten en investeerders kiezen voor alternatieve locaties. De concurrentie met Antwerpen is hierbij scherp: daar wordt actief geïnvesteerd in vergelijkbare infrastructuur waardoor klanten een volwaardig alternatief buiten Nederland kunnen vinden.

d. Logistieke verstoring en belemmering bereikbaarheid

De bouw van een kerncentrale op of direct naast het Thermphos-terrein – of het gebruik van het terrein als logistieke steunlocatie (bijvoorbeeld laydown area voor EPZ) – leidt tot aanzienlijke verstoringen:

Bereikbaarheid via weg, spoor en water komt onder druk te staan;

Aansluiting op de waterstofbackbone kan worden vertraagd of belemmerd;

Bereikbaarheid van de site voor werknemers, contractors en hulpdiensten wordt verminderd;

De veiligheid tijdens de langdurige bouwperiode is niet gegarandeerd.

Conclusie en verzoek

LBC gelooft sterk in de energietransitie en investeert concreet in duurzame waterstofinfrastructuur. Dit project in Vlissingen is van strategisch belang voor Nederland én Europa.

Wij verzoeken u met aandrang om alle bovenstaande elementen mee te nemen in de beoordeling van de geschiktheid van het Thermphos-terrein als mogelijke locatie voor een kerncentrale, en hieraan het gepaste gewicht toe te kennen.

De keuze voor het Thermphos-terrein als vestigingsplaats voor een kerncentrale – of als ondersteunend bouwterrein – raakt aan een breder en urgenter belang: het op korte termijn mogelijk maken van investeringen in hernieuwbare energie en in importcapaciteit voor waterstof.

Alleen wanneer deze afweging zorgvuldig en integraal wordt gemaakt, kan de noodzakelijke verduurzaming van de energievoorziening in Zeeland en Nederland voortgang vinden, met behoud van het vertrouwen van investeerders, bedrijven en burgers in een consistent en toekomstgericht industrie- en energiebeleid.

Verzonden: 6/25/2025 2:41:51 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Dorpsraad Borssele

Zienswijze/reactie

Zie onze reactie in de bijlage

105336736_10889016_250619HS.1_Reactie_op_cNRD.pdf

Aan:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Betreft: Reactie op Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau – Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Datum: 25 juni 2025

Geachte heer/mevrouw,

Namens de Dorpsraad Borssele danken wij u voor de gelegenheid om te reageren op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Wij richten ons in deze reactie op de ruimtelijke, infrastructurele en maatschappelijke impact van de mogelijke realisatie van twee kerncentrales in onze directe omgeving.

1. Transport- en infrastructuureffecten: gezamenlijke optelsom

Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor het feit dat de mogelijke bouw van twee kerncentrales **niet op zichzelf staat**. In en rond onze gemeente worden al meerdere grootschalige energie-infrastructuurprojecten gerealiseerd of voorbereid.

Wij constateren dat het NRD onvoldoende ingaat op het **cumulatief effect van al deze ontwikkelingen**, in het bijzonder wat betreft:

- Ruimtelijke druk en gebruik van bovengrondse infrastructuur
- Bereikbaarheid en verkeersveiligheid bij calamiteiten
- De mate waarin bestaande infrastructuur de toenemende belasting aankan

Een ondergrondse aanleg van nieuwe energie-infrastructuur zou hierin als uitgangspunt moeten gelden.

2. Gebrek aan concrete informatie voor de burger

De NRD licht met name het milieueffect toe, maar biedt **onvoldoende houvast over thema's als leefbaarheid, toekomstvastheid en sociaaleconomische effecten**. Dit maakt het voor lokale gemeenschappen lastig om zich een volledig beeld te vormen van wat op hen afkomt. Wij verzoeken u daarom in de definitieve NRD:

- Volledige uitwerking te geven aan álle vijf thema's van de Integrale Effecten Analyse (IEA)
- Het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" en de Borselse Voorwaarden integraal te betrekken in het onderzoek

3. Leefbaarheid en omgevingsveiligheid

Het Sloegebied kent reeds een hoge dichtheid aan risicovolle bedrijven. De cumulatie van deze risico's wordt in het NRD wel benoemd, maar nog onvoldoende doorgerekend. Wij vinden dat:

- De **bouwfase** expliciet moet worden meegenomen in de risicoanalyse, en niet alleen de bedrijfsfase
- Het plan-MER dient in te gaan op **domino-effecten bij calamiteiten** in een overbelaste industriële regio zoals het Sloegebied

4. Oproep tot gebiedsgerichte en participatieve aanpak

Tot slot willen wij pleiten voor een **gebiedsgerichte benadering** waarin niet alleen technische en milieutechnische criteria leidend zijn, maar ook de **ervaren leefbaarheid** van bewoners in dorpen zoals Borssele. Daarbij horen ook:

- Echte participatie, waarbij lokale gemeenschappen vroeg en inhoudelijk mee kunnen denken
- Transparantie over de afwegingskaders die leiden tot een voorkeurslocatie
- De erkenning dat draagvlak, zorgvuldigheid en toekomstbestendigheid in elkaars verlengde liggen

Tot slot
De Dorpsraad Borssele probeert constructief in dit proces te staan, maar wil dat de uitwerking van dit omvangrijke project niet leidt tot een **aaneenrijging van bovenregionale keuzes ten koste van lokale leefbaarheid**. Wij vertrouwen erop dat u onze oproep tot integraliteit, transparantie en zorgvuldigheid meeneemt in de verdere uitwerking.

Met vriendelijke groet,
Dorpsraad Borssele

Verzonden: 6/25/2025 2:50:21 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Sloedorpen

Zienswijze/reactie

Voor de reactie van de Sloedorpen zie bijlage.

105336882_10889046_250619HS.1_Reactie_op_cNRD_Sloedorpen.pdf

Aan:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Betreft: Reactie op Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau – Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Datum: 25 juni 2026

Geachte heer/mevrouw,

Namens de Sloedorpen danken wij u voor de gelegenheid om te reageren op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Wij richten ons in deze reactie op de ruimtelijke, infrastructurele en maatschappelijke impact van de mogelijke realisatie van twee kerncentrales in onze directe omgeving.

1. Transport- en infrastructuureffecten: gezamenlijke optelsom

Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor het feit dat de mogelijke bouw van twee kerncentrales **niet op zichzelf staat**. In en rond onze gemeente worden al meerdere grootschalige energie-infrastructuurprojecten gerealiseerd of voorbereid.

Wij constateren dat het NRD onvoldoende ingaat op het **cumulatief effect van al deze ontwikkelingen**, in het bijzonder wat betreft:

- Ruimtelijke druk en gebruik van bovengrondse infrastructuur
- Bereikbaarheid en verkeersveiligheid bij calamiteiten
- De mate waarin bestaande infrastructuur de toenemende belasting aankan

Een ondergrondse aanleg van nieuwe energie-infrastructuur zou hierin als uitgangspunt moeten gelden.

2. Gebrek aan concrete informatie voor de burger

De NRD licht met name het milieueffect toe, maar biedt **onvoldoende houvast over thema's als leefbaarheid, toekomstvastheid en sociaaleconomische effecten**. Dit maakt het voor lokale gemeenschappen lastig om zich een volledig beeld te vormen van wat op hen afkomt. Wij verzoeken u daarom in de definitieve NRD:

- Volledige uitwerking te geven aan álle vijf thema's van de Integrale Effecten Analyse (IEA)
- Het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" en de Borselse Voorwaarden integraal te betrekken in het onderzoek

3. Leefbaarheid en omgevingsveiligheid

Het Sloegebied kent reeds een hoge dichtheid aan risicovolle bedrijven. De cumulatie van deze risico's wordt in het NRD wel benoemd, maar nog onvoldoende doorgerekend. Wij vinden dat:

- De **bouwfase** expliciet moet worden meegenomen in de risicoanalyse, en niet alleen de bedrijfsfase
- Het plan-MER dient in te gaan op **domino-effecten bij calamiteiten** in een overbelaste industriële regio zoals het Sloegebied

4. Oproep tot gebiedsgerichte en participatieve aanpak

Tot slot willen wij pleiten voor een **gebiedsgerichte benadering** waarin niet alleen technische en milieutechnische criteria leidend zijn, maar ook de **ervaren leefbaarheid** van bewoners in onze dorpen. Daarbij horen ook:

- Echte participatie, waarbij lokale gemeenschappen vroeg en inhoudelijk mee kunnen denken
- Transparantie over de afwegingskaders die leiden tot een voorkeurslocatie
- De erkenning dat draagvlak, zorgvuldigheid en toekomstbestendigheid in elkaars verlengde liggen

Tot slot
De Sloedorpen proberen constructief in dit proces te staan, maar willen dat de uitwerking van dit omvangrijke project niet leidt tot een **aaneenrijging van bovenregionale keuzes ten koste van lokale leefbaarheid**. Wij vertrouwen erop dat u onze oproep tot integraliteit, transparantie en zorgvuldigheid meeneemt in de verdere uitwerking.

Met vriendelijke groet,

De Sloedorpen, zijnde de samenwerkende dorpsraden van de dorpen Borssele, 's-Heerenhoek, Nieuwdorp en Lewedorp.

Verzonden: 6/25/2025 3:03:18 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Westerlaan
Huisnummer: 10
Postcode: 3016 CK
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: CO2next

Zienswijze/reactie

Zie bijlage: CO2N_SSE_ZW01_S.PDF

105337084_10889099_CO2N_SSE_ZW01_S.pdf

Docusign Envelope ID: 713FAFCA-7D29-44EC-98D1-9191644A73BF

CONEXT
LIQUID CO_2 TERMINAL ROTTERDAM

info@co2next.nl, www.co2next.nl

Aan de Minister van Klimaat en Groene Groei
T.a.v. Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum 23 juni 2025
Kenmerk CO2N_SSE_ZW01
Betreft Zienswijze op de cNRD Nieuwbouw Kerncentrales op Maasvlakte II
E contact info@co2next.nl

Inleiding

Van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) ter inzage voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. In de cNRD zijn de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) voor het project beschreven. In dat kader willen wij graag de volgende reactie onder uw aandacht brengen, die gericht is op het locatieonderzoek voor Maasvlakte II. Deze reactie is gezamenlijk door Porthos, Aramis, CO_2next en DRC West opgesteld, maar afzonderlijk ingediend. De reactie kan als één zienswijze in behandeling worden genomen.

Algemeen

Porthos, Aramis, CO_2next en Delta Rhine Corridor (DRC West) zijn projecten die werken aan het transport en de opslag van CO_2 (Carbon Capture and Storage: CCS). Net als de kerncentrales hebben ze tot doel bij te dragen aan de energietransitie, CO_2-reductie en het behalen van de klimaatdoelstellingen. De projecten zijn onderdeel van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (hierna: MIEK] van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG). In dit programma staan energieprojecten die een belangrijke basis vormen voor de energie-infrastructuur op de lange termijn. Het programma beoogt door meer regie en het wegnemen van knelpunten de aanleg van projecten op het gebied van energie, grondstoffen en infrastructuur te versnellen en systeemintegratie te bereiken. De realisatie van genoemde projecten is daarmee van nationaal belang. De MIEK-status van de genoemde CCS-projecten geeft aan dat deze projecten van het ministerie van KGG (de hoogste) prioriteit hebben gekregen.

Voor deze projecten zijn inmiddels belangrijke stappen gezet in het MIEK-proces, de zogeheten MIEK-fasen. Zo is het project Porthos in aanbouw, heeft de Minister van KGG recent belangrijke (project)besluiten genomen voor de projecten Aramis en CO_2next en staat DRC West aan de start van de Participatie- en Verkenningsfase in de Projectprocedure. Behalve MIEK-status hebben de projecten Porthos en Aramis, inclusief CO_2next, de status van Project met gemeenschappelijk belang (Project of Common Interest: PCI) voor de Europese Unie waardoor ze in de vorm van de Europese CEF subsidie een financiële bijdrage ontvangen om de projecten te realiseren. De CCS-projecten hebben een hoge mate van interconnectie en onderlinge afhankelijkheid; als één schakel uitvalt, kan dit de kans op succes van de hele keten sterk verkleinen.

Docusign Envelope ID: 713FAFCA-7D29-44EC-98D1-9191644A73BF

CO2NEXT
LIQUID CO2 TERMINAL ROTTERDAM

Zienswijze

De kern van onze reactie betreft dat deze MIEK (en PCI)-projecten bij de afweging van de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales op Maasvlakte II volwaardig moeten worden betrokken. Hierbij moeten de consequenties van de mogelijke komst van twee kerncentrales voor elk van deze projecten nauwkeurig in kaart worden gebracht en inhoudelijk worden afgestemd met de betreffende projectorganisaties. Hierbij geldt dat niet uitsluitend moet worden gekeken naar wat de cNRD nu beschrijft onder de noemer autonome ontwikkelingen, maar dat juist ook onderzocht moet worden of een toekomstige verdere ontwikkeling en uitbreiding van CCS-infrastructuur niet in de weg wordt gestaan door de komst van twee kerncentrales op Maasvlakte II. Een volledig ontwikkelingsperspectief volgt nog niet uit de huidige formele besluiten, maar is op de middellange en lange termijn zeer aannemelijk op grond van de thans in voorbereiding zijnde CCS-projecten en de voorziene uitbreiding van de transport- en opslagcapaciteit, zoals vervoer van CO_2 over spoor en het transport van CO_2 via de zeeleiding van het project Aramis naar andere opslaglocaties onder de Noordzee dan die nu reeds in het Aramis-initiatief zijn opgenomen. Deze doorontwikkeling in infrastructuur en capaciteit is al voorzien en van cruciaal belang voor de behalen van de nationale CO_2-reductiedoelstellingen en het vestigingsklimaat voor grote industriële bedrijven in het Rotterdamse havengebied en daarbuiten.

Hiernaast vragen we de consequenties te onderzoeken van de bouw- en beheerfase van de twee kerncentrales voor de realisatie- en gebruiksfase van de genoemde CCS-projecten. Dit betreft onder andere (cumulatie bij) aspecten als de bereikbaarheid van de projectlocaties en de verschillende CO_2-leidingtracés op de Maasvlakte (bijvoorbeeld voor aanvoer van materieel en personeel van bouwbedrijven en nood- en hulpdiensten), hydrologie en de risico's op het gebied van omgevingsveiligheid. De nadelen van deze en mogelijk ook andere aspecten wegen extra zwaar omdat de bouwfase van twee kerncentrales een langdurige aangelegenheid betreft; over het algemeen tussen de vijf en tien jaar. Mogelijk betekent dit dat die genoemde aspecten in de afweging extra gewicht moeten krijgen, als betrof het een semi-gebruiksfase. Dit zou tot uitdrukking dienen te worden gebracht in de beoordeling en afweging.

Wij waarderen de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de concept-NRD. De notitie biedt een goed overzicht van de voorgenomen onderzoeksplannen.
Wij verzoeken de volgende aspecten expliciet op te nemen in de opzet van het Plan-MER-onderzoek:

1. **Toekomstvastheid: onderzoek en betrek het ontwikkelingsperspectief van de CCS-projecten Porthos, Aramis, CO_2next en DRC West en zorg ervoor dat de komst van de twee kerncentrales deze ontwikkelingen niet in de weg staan, zodat de (toekomstige) CCS-keten niet in gevaar komt.**

2. **Onderzoek per CCS-project wat de consequenties zijn voor de realisatie en instandhouding gedurende de bouw en inbedrijfsstelling van de twee kerncentrales. Betrek daarbij de projectorganisaties die verantwoordelijk zijn voor de CCS-projecten.**

3. **Betrek in de milieustudies het feit dat ten behoeve van een kerncentrale koelwater zal moeten worden onttrokken. Onderzoek in hoeverre dit mogelijk is gelet op de reeds aangevraagde toestemmingen, zoals voor onttrekking en lozing van koelwater vanuit het compressorstation van Porthos.**

4. **Omgevingsveiligheid: onderzoek de veiligheidsrisico's van de langdurende aanwezigheid en het verblijf van personeel op en rond de kerncentrales in relatie tot de aanwezige en/of beoogde CO_2-infrastructuur (CO_2-leidingen, opslaginstallaties en treintransporten op Maasvlakte II). Betrek daarbij per bouwjaar de verwachte aantallen arbeidskrachten en hun verblijf.**

5. **Wat is de impact op de elektriciteitsvoorziening op de Maasvlakte voor de CCS-keten en het ontwikkelingsperspectief? Zijn er onderbrekingen te verwachten?**

Wij vertrouwen erop dat deze punten worden betrokken in de definitieve NRD en de uitwerking van het Plan-MER.

Docusign Envelope ID: 713FAFCA-7D29-44EC-98D1-9191644A73BF

Vanwege onze ontwikkelingen op de Maasvlakte is binnen onze organisaties veel kennis aanwezig die als input kan dienen bij het opstellen van het Plan-MER. Graag bieden we onze expertise en samenwerking aan. Wij kijken daarom uit naar een vruchtbare samenwerking en wensen u veel succes toe bij het verdere proces.

Met vriendelijke groet,

Namens Vopak LNG Holding B.V.

DocuSigned by:
[redacted]
FC12F7B122884A3...

Verzonden: 6/25/2025 3:21:31 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

ik teken bezwaar

om in paulina polder tebouwen in de gemeente terneuzen

gezondheid veiligheid

en geluids overlast

afbraak natuur

kies voor een industrie gebied geeen natuur gebied

ik hoop dat er hier goed naar gekeken word

Verzonden: 6/25/2025 3:26:39 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Historisch belang. Verlies van goede landbouwgrond. Generaties die er wonen, moeten verdwijnen. Een hele last voor ons Historische dorpje [redacted]

Verzonden: 6/25/2025 3:30:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: Segeerssingel
Huisnummer: 10
Postcode: 4337 LG
Woonplaats: Middelburg
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Veiligheidsregio Zeeland

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Namens Veiligheidsregio Zeeland danken wij u voor de mogelijkheid om te reageren op de 'concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales'.

Bijgaand zenden wij u onze reactie toe. We hechten groot belang aan een zorgvuldig en integraal proces rond de locatiekeuze voor de twee nieuwe kerncentrales. In deze reactie brengen wij daarom aandachtspunten in vanuit het perspectief van fysieke veiligheid, crisisbeheersing en hulpverlening in de regio Zeeland.

Wij vertrouwen erop dat onze aandachtspunten worden meegenomen in de verdere uitwerking van het Plan-MER en de besluitvorming over de locatiekeuze. Wij blijven vanzelfsprekend bereid om onze expertise in te brengen in het vervolgproces.

Een afschrift van deze brief wordt verzonden aan Gemeente Borsele, Gemeente Terneuzen, Gemeente Vlissingen, Provincie Zeeland, GGD Zeeland, Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond en Veiligheidsregio Groningen.

105337555_10889212_REACTI~1.PDF

VeiligheidsRegio Zeeland

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

- Crisisbeheersing en Rampenbestrijding
- Risicobeheersing
- Brandweerzorg
- Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)

Datum:
25/06/2025

Verzenddatum:
25/06/2025

Inlichtingen:
[redacted]
Tel.: [redacted]
Fax: [redacted]
E-mail: [redacted]

Ons kenmerk:
VRZ/202501146

Uw kenmerk:

Blad:
1 van 7

Aantal bijlagen:

Adres:
Postbus 8016
4330 EA Middelburg
Segeerssingel 10
4337 LG Middelburg
info@vrzeeland.nl

Internet:
www.vrzeeland.nl

Bank:
IBAN:
NL06BNGH0285027956
BIC:
BNGHNL2G
t.n.v. Veiligheidsregio Zeeland

Onderwerp: Reactie Veiligheidsregio Zeeland op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Geachte mevrouw Hermans,

Namens Veiligheidsregio Zeeland danken wij u voor de mogelijkheid om te reageren op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales, die door het ministerie van Klimaat en Groene Groei ter inzage is gelegd.

Als veiligheidsregio zijn we verantwoordelijk voor het voorbereiden op en coördineren van de hulpverlening en crisisbeheersing bij branden, rampen en crises in Zeeland. Ook adviseren we onze Zeeuwse gemeenten en provincie over hoe we in onze regio de risico's van branden, rampen en crises kunnen beheersen en verkleinen.

We hechten daarom groot belang aan een zorgvuldig en integraal proces rond de locatiekeuze voor de twee nieuwe kerncentrales. In deze reactie brengen wij daarom aandachtspunten in vanuit het perspectief van fysieke veiligheid, crisisbeheersing en hulpverlening in de regio Zeeland.

Aanleiding

Het kabinet onderzoekt waar twee nieuwe kerncentrales kunnen worden gebouwd. Hiervoor is een Projectprocedure gestart, met als onderdeel een milieueffectrapport (MER). De huidige stap is de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD), waarin locaties en te onderzoeken milieuaspecten staan. De resultaten van dit onderzoek worden verwerkt in het MER en in een Integrale Effectenanalyse (IEA). Op basis van deze rapporten nemen de betrokken ministers een besluit over de definitieve locatie.

In het plan-MER worden zeven alternatieve locaties voor de twee kerncentrales onderzocht. Drie van de zeven locaties bevinden zich in Zeeland. Twee daarvan liggen in het Sloegebied (locatie EPZ-noord en locatie voormalig Thermphos terrein). De andere locatie bevindt zich nabij Terneuzen (westelijke Mosselbanken/Paulinapolder).

Reactie

Onze reactie richt zich op de volgende onderdelen uit de cNRD:

- Paragraaf 6.2 Veiligheidsaspecten van de SSG-35
- Paragraaf 6.3 Milieuaspecten, in het bijzonder de aspecten Verkeer en Omgevingsveiligheid

Daarnaast vragen wij uw aandacht voor de impact van de bouw van de kerncentrales op de belasting van de hulpdiensten en medische sector.

Paragraaf 6.2 Veiligheidsaspecten van de SSG-35

We constateren dat in paragraaf 6.2 en de bijbehorende tabel de vaste beoordelingscriteria uit de *SSG-35 safety criteria* worden benoemd. Het gaat hierbij om effecten in de omgeving die een gevaar op kunnen leveren voor een veilige bedrijfsvoering van de kerncentrales.

- *Aandachtspunt 1: Overstromingsrisico's en waterveiligheid*

Een van de te onderzoeken veiligheidsaspecten uit de SSG is het overstromingsrisico op de locaties. Hiervoor wordt onderzocht wat de maximale waterdiepte is bij een overstroming of potentiële dijkdoorbraak en wat daarvan de risico's zijn voor de kerncentrales. Ook bij de beoordeling van de milieuaspecten (onderdeel Water) wordt het overstromingsrisico meegenomen.

We wijzen u erop dat beide locaties in het Sloegebied zich buitendijks bevinden en dus niet worden beschermd door een primaire waterkering. Het Nederlandse basisbeschermingsniveau tegen overstromingen is op deze locaties dan ook niet van toepassing.

Het buitendijkse havengebied is verhoogd aangelegd, waardoor de maximale overstromingsdiepte beperkt blijft tot circa één meter. Hierin is echter nog geen rekening gehouden met de zeespiegelstijging tot het jaar 2050.

Voor een juiste en volledige beoordeling van de waterveiligheidsaspecten adviseren wij het bovenstaande aandachtspunt mee te nemen in het beoordelingscriterium overstromingsrisico's.

- *Aandachtspunt 2: Risico's van (ernstige) droogte*

Een ander klimaataspect dat niet in de SSG wordt benoemd, maar wel van groot belang is, betreft het klimaataspect Droogte. De KNMI-klimaatscenario's laten zien dat er in de toekomst steeds vaker perioden met (ernstige) droogte zullen plaatsvinden. Droogte leidt tot lagere waterstanden. Een (te) lage waterstand kan mogelijk invloed hebben op het functioneren van het koelwatersysteem van de nieuwe kerncentrales.

Beoordeel in de MER in hoeverre de watersystemen nabij de locaties kwetsbaar zijn voor (ernstige) droogte en onderzoek wat daarvan de mogelijke risico's zijn voor het functioneren van het koelwatersysteem van de kerncentrales.

Paragraaf 6.3 Milieuaspecten

Voor wat betreft paragraaf 6.3 Milieuaspecten vragen wij uw aandacht voor de milieuaspecten Verkeer en Omgevingsveiligheid.

Milieuaspect Verkeer
We constateren dat het plan-MER inzichtelijk maakt hoeveel verkeersbewegingen verwacht worden in de aanleg- en gebruiksfase. Met onder andere een verkeersmodel wordt berekend waar dit verkeer gaat rijden en welke effecten dit heeft op de verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid.

- *Aandachtspunt 3: Toename verkeersstromen en kwetsbaarheid Zeeuwse infrastructuur*

De kwetsbaarheid van de Zeeuwse infrastructuur en de impact die de bouw van de kerncentrales heeft op de bereikbaarheid in de regio vormen een belangrijk punt van zorg. De forse toename van verkeersstromen (mensen en materieel) leidt ook tot een aanzienlijke verhoging van de ongevalsfrequentie, oftewel de kans op verkeersongevallen.

Vanwege het beperkte aantal ontsluitingsroutes in Zeeland zullen naar verwachting ook vaker verkeersinfarcten ontstaan. De bereikbaarheid van Zeeland staat nu al onder druk en komt door de sterke toename van verkeersbewegingen nog verder onder druk te staan.

Concrete gevolgen hiervan zijn dat er vaker verkeersongevallen zullen plaatsvinden, wat leidt tot een hogere belasting voor de hulpdiensten en de medische sector. Door de toename van het verkeer komt niet alleen de bereikbaarheid voor regulier verkeer in het gedrang, maar ook die voor hulpdiensten. Deze moeten rekening houden met vertragingen en daardoor met langere opkomsttijden. Ook met het oog op een grote ramp of crisis, en de mogelijke grootschalige evacuatie van delen van Zeeland, is de beperkte bereikbaarheid een belangrijk punt van zorg.

Neem de impact van de nieuwe verkeersstromen op de kwetsbare Zeeuwse infrastructuur mee in de MER-beoordeling van het milieuaspect Verkeer.

- *Aandachtspunt 4: Interactie bouwverkeer en transport gevaarlijke stoffen*

De toename van transportbewegingen is tweeledig:

1. Op dit moment vindt er al veelvuldig transport van gevaarlijke stoffen plaats van en naar het Sloegebied. De *Omgevingsverkenning Waterstofdragers Zeeland*[1] laat zien dat het aantal transporten van gevaarlijke stoffen als gevolg van de nieuwe waterstofindustrie in de toekomst nog verder significant zal toenemen. Dit geldt vooral voor spoor- en binnenvaarttransport vanuit het Sloegebied richting het achterland (o.a. naar Chemelot en het Duitse Ruhrgebied). Ook een groei van het aantal transportbewegingen over de weg is niet ondenkbaar.
2. Daarbovenop komt de aanzienlijke toename van de verkeersbewegingen van mensen en (bouw)materieel tijdens de bouwfase, zoals onder aandachtspunt 3 al is beschreven.

Beide verkeersstromen zullen elkaar gaan ‘bijten’. Omdat de interactie tussen beide verkeersstromen groeit, zal ook de ongevalsfrequentie c.q. de kans op transportongevallen met gevaarlijke stoffen toenemen. Dit brengt risico’s voor de omgeving met zich mee.

Neem de verhoogde kans op transportongevallen met gevaarlijke stoffen mee in de beoordeling van de milieuaspecten Verkeer en Omgevingsveiligheid.

[1] De *Omgevingsverkenning Waterstofdragers Zeeland* betreft een onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van Provincie Zeeland (in afstemming met onder andere het ministerie van KGG). Het rapport is recent gepubliceerd.

Milieuaspect Omgevingsveiligheid
We constateren dat in het plan-MER de effecten van een calamiteit bij de nieuwe kerncentrale inzichtelijk worden gemaakt door de bevolkingsdichtheid binnen preparatiezones van 5, 10, 20 en 100 kilometer van de verschillende locaties te vergelijken.

Daarnaast brengt het plan-MER in kaart welke 10-6 risicocontouren van bedrijven en infrastructuur relevant zijn voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales.

- *Aandachtspunt 5: Omgevingsveiligheid in de Bouwfase*

Tabel 6.3 geeft weer dat het aspect Omgevingsveiligheid alleen wordt beoordeeld voor de Bedrijfsfase. Omgevingsveiligheid is echter niet alleen voor Bedrijfsfase relevant, maar zeker ook voor de Bouwfase. De toevoeging van mogelijk 10.000 of zelfs meer werknemers op een bouwlocatie midden in dan wel zeer nabij een groot chemisch cluster en hoogrisicogebied heeft een significante invloed op het groepsrisico. Dit is de kans dat een ongeval met gevaarlijke stoffen leidt tot een groot aantal dodelijke slachtoffers. Een groot incident met gevaarlijke stoffen bij een bedrijf of transportroute in de omgeving kan daardoor een veel grotere impact hebben dan dat dat in de huidige situatie het geval is.

Beoordeel het aspect Omgevingsveiligheid ook in de Bedrijfsfase. Breng in kaart in welke mate het groepsrisico toeneemt door de langdurige toevoeging van duizenden werknemers binnen de aandachtsgebieden van de omliggende risicovolle bedrijven.

- *Aandachtspunt 6: Toekomstige omgevingsveiligheidsrisico's*

Houd bij het beoordelen van het aspect omgevingsveiligheid niet alleen rekening met de huidige risico's, maar vooral ook met de toekomstige situatie op het gebied van omgevingsveiligheid. Denk hierbij aan alle energietransitie-ontwikkelingen nabij de drie Zeeuwse locaties - met name die in het Sloegebied - en in het bijzonder aan de plannen op het gebied van waterstof(dragers).

De MER kan alleen een juist en volledig beeld geven van de milieu- en veiligheidsaspecten als ook deze toekomstige ontwikkelingen worden meegenomen. De nieuwe kerncentrales zullen naar verwachting niet vóór 2035 in bedrijf zijn. Tegen die tijd zullen veel van de huidige energietransitie- en waterstofplannen, die nu nog in de initiatief- of planfase verkeren, immers al zijn gerealiseerd.

Hoewel er vanzelfsprekend een zekere mate van onzekerheid bestaat over toekomstige ontwikkelingen, kan houvast worden gevonden in de uitgangspunten en het realistische toekomstbeeld zoals geschetst wordt in de *Omgevingsverkenning Waterstofdragers Zeeland*.

Neem voor een juist en volledig beeld van de veiligheidsaspecten de toekomstige energietransitieplannen mee in de beoordeling van het aspect Omgevingsveiligheid.

- *Aandachtspunt 7: Risico's en domino-effecten van omliggende risicovolle bedrijven en transportroutes voor de nieuwe kerncentrales*

Een belangrijk verschil tussen de buitenlandse referentieprojecten (waaronder Hinkley Point) en de locaties in Zeeland is dat alle Zeeuwse locaties in of zeer nabij een groot chemisch cluster liggen. De Zeeuwse chemische industrie in de havengebieden Vlissingen-Oost, Terneuzen en de Kanaalzone vormt samen een van de vijf grote chemische clusters van Nederland.

Uit een recente studie naar de Nederlandse hoog risicolocaties[2], uitgevoerd in opdracht van de Tweede Kamer, blijkt dat het Sloegebied het gebied is met cumulatief de meeste risico's van heel Nederland. Naast de aanwezigheid van water (overstromingsrisico) en de huidige kerncentrale, komt dit grotendeels door de aanwezigheid van de chemische industrie en de kritieke voorzieningen c.q. vitale infrastructuur in het havengebied.

Een belangrijk punt van zorg voor de Zeeuwse locaties zijn dan ook de risico's van de omliggende risicovolle bedrijven en gevaarlijke stoffenroutes voor de nieuwe kerncentrales. Voor de locaties in het Sloegebied geldt dat ook de omliggende windturbines risico's kunnen veroorzaken. Een calamiteit bij een bedrijf, transportroute of windturbine in de nabije omgeving kan leiden tot een (reeks van) ongewenste en onvermijdelijke gebeurtenissen bij de kerncentrales. Dit worden 'domino-effecten' genoemd.

In de concept-NRD staat beschreven dat men om die reden in kaart wil brengen welke $PR10^{-6}$-contouren van bedrijven en transportroutes relevant zijn voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales. Wij vinden dit te beperkt. De mogelijke effecten van een calamiteit (zoals een brand of explosie) bij een risicovol bedrijf in de omgeving kunnen namelijk veel verder reiken dan de $PR10^{-6}$-contour.

Wij bevelen u sterk aan om - aanvullend op de PR10 $^{-6}$-contouren - op de ook de brand- en explosieaandachtsgebieden van de omliggende risicovolle bedrijven en transportroutes en de effectafstanden van de windturbines mee te nemen in de beoordeling van de domino-effecten.

- *Aandachtspunt 8: Impact ioniserende straling*

Om de impact van een calamiteit met ioniserende straling inzichtelijk te maken wordt de bevolkingsdichtheid binnen de preparatiezones van 5, 10, 20 en 100 kilometer van de verschillende locaties vergeleken. De maatschappelijke impact van een calamiteit met ioniserende straling bij de kerncentrales reikt echter veel verder dan alleen het aantal mogelijke slachtoffers.

Alle plannen laten zien dat het havengebied van North Sea Port naar verwachting een van de grootste groene energiehubs van Europa zal worden. De *Verkenning Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) 2030* toont aan dat in 2030 naar schatting 25 tot 30% van alle windenergie op zee in Zeeland aan land zal komen. Om deze elektriciteit naar de rest van Nederland te transporteren, wordt de hoogspanningsinfrastructuur fors uitgebreid, zowel in het Sloegebied als bij Terneuzen.

Uit de *Omgevingsverkenning Waterstofdragers Zeeland* blijkt bovendien dat het Zeeuwse havengebied naar verwachting zal uitgroeien tot een van de grootste Europese waterstofclusters, met een belangrijke aanlandings- en doorvoerfunctie voor waterstof ten behoeve van de chemische industrie in onder andere Chemelot (Limburg) en het Duitse Ruhrgebied.

De (toekomstige) Zeeuwse energie-infrastructuur voor groene elektriciteit en waterstof is economisch en strategisch van vitaal belang voor Nederland en zelfs daarbuiten. Deze vitale energie-infrastructuur, zoals hoogspannings- en converterstations, waterstoffabrieken en ammoniakterminals, bevindt zich in de directe nabijheid van de drie Zeeuwse locaties. Een kernincident kan leiden tot een zwaar radioactief besmet gebied. Vanwege de ligging van de zoeklocaties in de directe nabijheid van grootschalige (toekomstige) energievoorzieningen in het

[2] Zie: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2025Z02128&did=2025D04821 – 'Rapportage Adviesvraagstuk WAS. Hoog risicolocaties en lokale maatregelen'

Sloegebied en bij Terneuzen, bestaat het risico dat deze voorzieningen bij een incident permanent onbruikbaar worden. Dit kan leiden tot langdurige, grootschalige verstoringen van de energievoorziening en ernstige maatschappelijke en economische ontwrichting op zowel regionaal, nationaal als internationaal niveau.

We benadrukken dat de bevolkingsdichtheid binnen de preparatiezones rond de kerncentrale op zichzelf geen volledig beeld geeft van de mogelijke impact van een calamiteit met ioniserende straling. Ook de mogelijke gevolgen van een kernongeval voor de bruikbaarheid van de vitale energie-infrastructuur in de (directe) omgeving moeten worden meegenomen in de beoordeling van de impact van een calamiteit met ioniserende straling.

Extra belasting voor de hulpdiensten en medische voorzieningen
In het bijzonder vragen wij uw aandacht voor de extra belasting die het bouwen van de kerncentrales heeft voor de hulpdiensten en de gezondheidszorg. Denk hierbij aan de omliggende brandweerposten, ambulanceposten, politiebureaus en de medische voorzieningen, zoals huisartsenpraktijken en ziekenhuizen. De capaciteiten van de hulpdiensten en gezondheidszorg in Zeeland staan nu al onder druk[3].

- *Aandachtspunt 9:*

Het bouwen van de kerncentrales is een zeer omvangrijk project. De bouwtijd zal zeker tien tot vijftien jaar duren, en mogelijk zelfs langer. Het bouwproject zal leiden tot de komst van duizenden extra werknemers in de regio en een grote toename van verkeersstromen. Daarbovenop komt dat alle drie de locaties in Zeeland zich bevinden in of zeer nabij een gebied (chemisch cluster) waar de veiligheidsrisico's al zeer hoog zijn. De komst van de kerncentrales betekent dan ook een forse extra belasting van de hulpdiensten en medische voorzieningen, over alle schakels van de veiligheidsketen[4].

Neem de beschikbare capaciteit van de hulpverleningsdiensten en de medische voorzieningen mee in het beoordelen van de locaties.

Afsluiting
Wij vertrouwen erop dat onze aandachtspunten worden meegenomen in de verdere uitwerking van het Plan-MER en de besluitvorming over de locatiekeuze. Wij blijven vanzelfsprekend bereid om onze expertise in te brengen in het vervolgproces.

[3] Hiervoor is recent al aandacht gevraagd: Politie en VRZ: Te weinig mensen, te veel risico, zo wankel is de veiligheid in Zeeland - Omroep Zeeland

[4] De veiligheidsketen bestaat uit vijf schakels: proactie, preventie, preparatie, repressie en nazorg. Deze stappen beschrijven hoe risico's worden voorkomen (proactie en preventie), hoe men zich voorbereidt (preparatie), hoe er wordt opgetreden tijdens een incident (repressie) en hoe de gevolgen worden afgehandeld (nazorg). De veiligheidsregio gebruikt deze keten om structureel en effectief met veiligheid en crisisbeheersing om te gaan.

Een afschrift van deze brief wordt verzonden aan Gemeente Borsele, Gemeente Terneuzen, Gemeente Vlissingen, Provincie Zeeland, GGD Zeeland, Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond en Veiligheidsregio Groningen.

Het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Zeeland,
namens dezen,
directeur Veiligheidsregio Zeeland,

Verzonden: 6/25/2025 3:32:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 19
Postcode: 9700 MA
Woonplaats: Groningen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: info@gasunie.nl
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: N.V. Nederlandse Gasunie

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

N.V. Nederlandse Gasunie

VERTROUWELIJK
Aan de Minister van Klimaat en Groene Groei
T.a.v. Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 19
9700 MA Groningen
Concourslaan 17
T (050) 521 91 11
F (050) 521 19 99
E info@gasunie.nl
Handelsregister Groningen 02029700
www.gasunie.nl

Datum
24 juni 2025

Ons kenmerk
E.000427.20

Onderwerp
Zienswijze op de cNRD Nieuwbouw Kerncentrales op Maasvlakte II

Geachte minister Hermans,

Inleiding
Van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) ter inzage voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. In de cNRD zijn de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) voor het project beschreven. In dat kader willen wij graag de volgende reactie onder uw aandacht brengen, die gericht is op het locatieonderzoek voor Maasvlakte II. Deze reactie is gezamenlijk door Porthos, Aramis, CO_2next en DRC West opgesteld, maar afzonderlijk ingediend. De reactie kan als één zienswijze in behandeling worden genomen.

Algemeen
Porthos, Aramis, CO_2next en Delta Rhine Corridor (DRC West) zijn projecten die werken aan het transport en de opslag van CO_2 (*Carbon Capture and Storage: CCS*). Net als de kerncentrales hebben ze tot doel bij te dragen aan de energietransitie, CO_2-reductie en het behalen van de klimaatdoelstellingen. De projecten zijn onderdeel van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (hierna: MIEK] van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG). In dit programma staan energieprojecten die een belangrijke basis vormen voor de energie-infrastructuur op de lange termijn. Het programma beoogt door meer regie en het wegnemen van knelpunten de aanleg van projecten op het gebied van energie, grondstoffen en infrastructuur te versnellen en systeemintegratie te bereiken. De realisatie van genoemde projecten is daarmee van nationaal belang. De MIEK-status van de genoemde CCS-projecten geeft aan dat deze projecten van het ministerie van KGG (de hoogste) prioriteit hebben gekregen.

Voor deze projecten zijn inmiddels belangrijke stappen gezet in het MIEK-proces, de zogeheten MIEK-fasen. Zo is het project Porthos in aanbouw, heeft de Minister van KGG recent belangrijke (project)besluiten genomen voor de projecten Aramis en CO_2next en staat DRC West aan de start van de Participatie- en Verkenningsfase in de Projectprocedure. Behalve MIEK-status hebben de projecten Porthos en Aramis, inclusief CO_2next, de status van Project met gemeenschappelijk belang (*Project of Common Interest: PCI*) voor de Europese Unie waardoor ze in de vorm van de Europese CEF subsidie een financiële bijdrage ontvangen om de projecten te realiseren. De CCS-projecten hebben een hoge mate van

interconnectie en onderlinge afhankelijkheid; als één schakel uitvalt, kan dit de kans op succes van de hele keten sterk verkleinen.

Zienswijze
De kern van onze reactie betreft dat deze MIEK (en PCI)-projecten bij de afweging van de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales op Maasvlakte II volwaardig moeten worden betrokken. Hierbij moeten de consequenties van de mogelijke komst van twee kerncentrales voor *elk van deze projecten* nauwkeurig in kaart worden gebracht en inhoudelijk worden afgestemd met de betreffende projectorganisaties. Hierbij geldt dat niet uitsluitend moet worden gekeken naar wat de cNRD nu beschrijft onder de noemer autonome ontwikkelingen, maar dat juist ook onderzocht moet worden of een toekomstige verdere ontwikkeling en uitbreiding van CCS-infrastructuur *niet in de weg wordt gestaan* door de komst van twee kerncentrales op Maasvlakte II. Een volledig ontwikkelingsperspectief volgt nog niet uit de huidige formele besluiten, maar is op de middellange en lange termijn zeer aannemelijk op grond van de thans in voorbereiding zijnde CCS-projecten en de voorziene uitbreiding van de transport- en opslagcapaciteit, zoals vervoer van CO_2 over spoor en het transport van CO_2 via de zeeleiding van het project Aramis naar andere opslaglocaties onder de Noordzee dan die nu reeds in het Aramis-initiatief zijn opgenomen. Deze doorontwikkeling in infrastructuur en capaciteit is al voorzien en van cruciaal belang voor de behalen van de nationale CO_2-reductiedoelstellingen en het vestigingsklimaat voor grote industriële bedrijven in het Rotterdamse havengebied en daarbuiten.

Hiernaast vragen we de consequenties te onderzoeken van de bouw- en beheerfase van de twee kerncentrales voor de realisatie- en gebruiksfase van de genoemde CCS-projecten. Dit betreft onder andere (cumulatie bij) aspecten als de *bereikbaarheid* van de projectlocaties en de verschillende CO_2-leidingtracés op de Maasvlakte (bijvoorbeeld voor aanvoer van materieel en personeel van bouwbedrijven en nood- en hulpdiensten), hydrologie en de risico's op het gebied van *omgevingsveiligheid*. De nadelen van deze en mogelijk ook andere aspecten wegen extra zwaar omdat de bouwfase van twee kerncentrales een langdurige aangelegenheid betreft; over het algemeen tussen de vijf en tien jaar. Mogelijk betekent dit dat die genoemde aspecten in de afweging extra gewicht moeten krijgen, als betrof het een semi-gebruiksfase. Dit zou tot uitdrukking dienen te worden gebracht in de beoordeling en afweging.

Wij waarderen de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de concept-NRD. De notitie biedt een goed overzicht van de voorgenomen onderzoeksplannen.
Wij verzoeken de volgende aspecten expliciet op te nemen in de opzet van het Plan-MER-onderzoek:

1. **Toekomstvastheid: onderzoek en betrek het ontwikkelingsperspectief van de CCS-projecten Porthos, Aramis, CO_2next en DRC West en zorg ervoor dat de komst van de twee kerncentrales deze ontwikkelingen niet in de weg staan, zodat de (toekomstige) CCS-keten niet in gevaar komt.**

2. **Onderzoek per CCS-project wat de consequenties zijn voor de realisatie en instandhouding gedurende de bouw en inbedrijfsstelling van de twee kerncentrales. Betrek daarbij de projectorganisaties die verantwoordelijk zijn voor de CCS-projecten.**

3. **Betrek in de milieustudies het feit dat ten behoeve van een kerncentrale koelwater zal moeten worden onttrokken. Onderzoek in hoeverre dit mogelijk is gelet op de reeds aangevraagde toestemmingen, zoals voor onttrekking en lozing van koelwater vanuit het compressorstation van Porthos.**

4. **Omgevingsveiligheid: onderzoek de veiligheidsrisico's van de langdurende aanwezigheid en het verblijf van personeel op en rond de kerncentrales in relatie tot de aanwezige en/of beoogde CO_2-infrastructuur (CO_2-leidingen, opslaginstallaties en treintransporten op Maasvlakte II). Betrek daarbij per bouwjaar de verwachte aantallen arbeidskrachten en hun verblijf.**

5. **Wat is de impact op de elektriciteitsvoorziening op de Maasvlakte voor de CCS-keten en het ontwikkelingsperspectief? Zijn er onderbrekingen te verwachten?**

Wij vertrouwen erop dat deze punten worden betrokken in de definitieve NRD en de uitwerking van het Plan-MER.

Vanwege onze ontwikkelingen op de Maasvlakte is binnen onze organisaties veel kennis aanwezig die als input kan dienen bij het opstellen van het Plan-MER. Graag bieden we onze expertise en samenwerking aan. Wij kijken daarom uit naar een vruchtbare samenwerking en wensen u veel succes toe bij het verdere proces.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 3:39:34 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 15
Postcode: 9900 AA
Woonplaats: Appingedam
Land: Nederland
Telefoonnummer: (14) 0596
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Eemsdelta

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

GEMEENTE EEMSDELTA

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

DATUM	13 juni 2025	VERZONDEN OP	24 juni 2025
ONS KENMERK	1008103/1009945	CONTACTPERSOON	[redacted]
UW KENMERK	DGKE-DRE/98689203	CONTACTGEGEVENS	[redacted]
ONDERWERP	Zienswijze gemeente Eemsdelta concept NRD nieuwbouw kerncentrales		

Geachte heer, mevrouw,

Wij hebben kennis genomen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales (hierna: c-NRD). Wij geven u hierbij onze schriftelijke reactie op dit concept. Wij kunnen ons namelijk niet vinden in het in de c-NRD geuite voornemen om de locatie Eemshaven (hierna: Eemshaven) als één van de mogelijke locaties voor de nieuwe kerncentrales in het plan-MER te beschouwen.

1. **De Eemshaven buiten het plan-MER te houden.**

Wij hebben in de voorfase van de terinzagelegging van de c-NRD meerdere malen contact gehad, zowel ambtelijk als bestuurlijk, in het proces. Op 25 april 2025 heeft de provincie Groningen, mede namen ons en gemeente Het Hogeland, een brief (2025-060700) naar de Minister gestuurd, waarin goed onderbouwd wordt aangegeven waarom de Eemshaven buiten het locatieonderzoek gehouden kan worden. De juridische contra-expertise die de provincie heeft uitgevoerd op het advies van de Landsadvocaat biedt ons inziens een uitstekende basis om, gezien de combinatie van inhoudelijke argumenten en de breed gedragen bestuurlijke voorkeur tegen de vestiging van kerncentrales in de Eemshaven, wel degelijk de Eemshaven op voorhand als redelijk alternatief uitgesloten kan worden voor de plan-MER. De reactie van de Minister op voornoemde brief was ronduit teleurstellend te noemen en weinig inhoudelijk gespeend op de juridische argumenten die zijn ingebracht door middel van de contra-expertise. Gelet hierop nogmaals het verzoek deze brief en contra-expertise opnieuw te bezien. Wij blijven van mening dat uit al deze ingediende informatie blijkt dat de Eemshaven niet beschouwd hoeft te worden als beoogde locatie.

2. **Inhoudelijke zienswijzen op de c-NRD.**

Integrale Effecten Analyse:
De c-NRD laat te algemeen zien wat er onderzocht gaat worden ten behoeve van de MER. Zo wordt er tevens een Integrale Effecten Analyse (IEA) toegevoegd, echter valt niet te achterhalen of dit per locatie specifiek zal worden uitgevoerd. Juist hier zou een gebied-specifieke IEA moeten worden opgenomen die rekening houdt met deze reeds bestaande druk op de regionale/lokale fysieke leefomgeving. Dit zou een bredere beoordeling van o.a. de leefkwaliteit, milieugebruiksruimte en gezondheid mogelijk maken.

Diverse ruimteclaims:
De provincie Groningen is in toenemende mate belast met ruimtelijke claims voor grootschalige energie-infrastructuur, zware industrie, en logistieke knooppunten. In de NRD wordt enkel aangegeven dat er gekeken wordt naar cumulatie van hinder. Er zou onderzocht moeten worden hoe de cumulatie van effecten van de ontwikkeling zich verhoudt o.a. met andere grote energie- en industrie gerelateerde projecten in de Eemshaven, zoals waterstofproductie, windparken, datacenters en defensie.

Landschap:
Het is onduidelijk hoe het typisch Groningse landschap als indicator wordt meegewogen. Er lijkt geen rekening gehouden te worden met de visuele impact van kerncentrales, bijvoorbeeld in relatie tot toerisme of cultuurhistorische waarden nabij ons kust- en waddengebied. Ruimtelijke kwaliteit wordt überhaupt onderbelicht, terwijl dit in het de concept omgevingsvisie van de provincie Groningen alsmede in de gebiedsbiografieen van de gemeente Eemsdelta, een centrale rol inneemt. Verzoek is om ruimtelijke kwaliteit op te nemen als indicator. Ook in relatie tot de uitstraling naar het Unesco Werelderfgoed Waddenzee.

Sociaal/mentaal effect:
Daarnaast dient aangegeven te worden dat, indien men de Eemshaven blijft beschouwen, dat ook de maatschappelijke impact als indicator meegenomen moet worden. Er zou in de MER ook onderzocht moeten worden wat de sociale en mentale gezondheidseffecten zijn van deze ontwikkeling, zeker in een regio als Groningen waar al grote druk op bewoners bestaat door aardbevingsproblematiek, het blijvend openhouden van de kleine gasvelden, de zorgen over veiligheid maar juist ook door opeenstapeling van grootschalige ontwikkelingen binnen dit specifieke gebied van Groningen.

Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,
college van burgemeester en wethouders gemeente Eemsdelta,

[redacted]

[redacted]

Ben Visser
burgemeester

Verzonden: 6/25/2025 3:45:35 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit.
Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt.
U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn bij de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht.
De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 70 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.
Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.
U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.
U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie.
U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales.
Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten.
Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties.
U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen.
Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.
Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.
Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curtailment).

De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te motiveren.

Naam: [redacted]
Email of adres
Woonplaats
Datum

26 juni 2025

Verzonden: 6/25/2025 4:52:30 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake locatiekeuze voor twee in nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Als inwoner van de kern [redacted] spreek ik mij met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van kerncentrales en de bijbehorende infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele schade toe en risico's aan de leefomgeving, landbouw, natuur en veiligheid van onze regio.

Het gebied ten westen van de Braakman is bedoeld voor landbouw, natuur, recreatie en toerisme. Het gebied aanpassen voor de bouw en gebruik van grote kerncentrales, zal een groot verlies van grond voor landbouw en natuur veroorzaken, en het karakter van een flink deel van West Zeeuws-Vlaanderen ten gronde veranderen in een industriezone. Namelijk er zijn nieuwe en veel grotere wegen nodig, alsook tijdelijke woongebieden tijdens de bouw. Ook de schade aan bestaande natuur zoals de Paulinaschor zal gecompenseerd moeten worden. Hierdoor zal een veel groter oppervlak van de regio gewijzigd worden dan het gebied, die de centrales zelf in beslag nemen.

Het woonkern [redacted] zal veel te dicht liggen bij een industrieel complex van kerncentrales en bijbehorende infrastructuur. Dat zal de leefbaarheid van de kern Biervliet sterk doen verminderen.

Er zijn reeds bestaande industriegebieden in Nederland zoals de Maasvlakte II, die meer geschikt zijn voor een dergelijk industrieel complex. De overheid hoort eerst de bestaande industriegronden te benutten en dan pas landbouwgrond en natuurgebied op te offeren.

Verzonden: 6/25/2025 5:00:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik wens niet dat een prachtig natuurgebied vernietigd gaat worden voor dit project en te dicht op woongebieden

Verzonden: 6/25/2025 5:15:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Raadhuislaan
Huisnummer: 106
Postcode: 3201 EL
Woonplaats: Spijkenisse
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: Het college van B&W van Nissewaard.
Organisatie: Gemeente Nissewaard

Zienswijze/reactie

In de bijgevoegde brief van B&W van Nissewaard is de zienswijze van onze gemeente verwoord.

105339339_10889669_Brief_College_van_B&W_reactie_kerncentrales__4519433__.PDF

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

College van Burgemeester en Wethouders

datum	pagina	aantal bijlagen	betreft
24 juni 2025	1 van 2		Reactie gemeente Nissewaard op NRD nieuwe kerncentrales
uw kenmerk	ons kenmerk	eenheid	Behandelaar
	4519421	Ruimtelijke Inrichting	[redacted]

Geachte heer, mevrouw,

De gemeente Nissewaard heeft kennisgenomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland. Met deze brief geven wij onze reactie op de notitie en het projectproces voor nieuwe kerncentrales in Nederland.

Kernenergie algemeen
De gemeente Nissewaard onderkent het belang van het onderzoeken van alle mogelijke energiebronnen die kunnen bijdragen aan de energietransitie. Wij herkennen ons in de benoemde potentieel waardevolle rol die kernenergie kan spelen in de toekomstige energiemix van Nederland. In onze gemeenteraad is in 2023 ook een motie aangenomen voor het betrekken van kernenergie als mogelijke optie in de duurzame energiemix van de toekomst.

Locatie Maasvlakte II
In de NRD is de Maasvlakte II als één van de mogelijke locaties voor de twee nieuwe kerncentrales in Nederland meegenomen.
Het neerzetten van twee nieuwe kerncentrales zal een groot ruimtebeslag leggen op de beschikbare ruimte van de Maasvlakte. Dit zal ten koste gaan van de ruimte voor de unieke zeehaven gebonden activiteiten die hier plaatsvinden en die een belangrijke motor zijn voor onze regionale economie.

Daarnaast lopen er in de regio diverse projecten in het kader van de energietransitie. Het gaat hierbij om onder andere de aanlanding van Wind op Zee, het realiseren van waterstoffabrieken en het bouwen van alle benodigde infrastructuur voor duurzame elektriciteit, waterstof en ammoniak. De realisatie van al deze projecten zal naar verwachting een grote aanvullende ruimtevraag opleveren in de Rotterdamse haven. Bij deze nieuwe ontwikkelingen horen ook nieuwe veiligheidsrisico's die kunnen leiden tot een cumulatie van risicofactoren voor de omgeving.
Met het oog op het belang van het beschikbaar hebben van voldoende ruimte voor de zeehaven gebonden activiteiten en voor alle lopende initiatieven in het kader van de energietransitie zien wij de Maasvlakte II niet als de meest voor de hand liggende locatie voor de twee nieuwe kerncentrales.

datum	ons kenmerk	pagina	betreft
24 juni 2025		2 van 2	Zienswijze Nissewaard op NRD nieuwe kerncentrales

Aanvullende aandachtspunten

Indien gekozen wordt voor de Maasvlakte II als locatie voor de twee nieuwe kerncentrales dan zal dit een grote impact hebben op de gehele regio waaronder ook onze gemeente.
Wij vinden het belangrijk dat de volgende aspecten intensief onderzocht worden binnen het te nemen projectbesluit:

- Naar verwachting zal een groot aantal arbeidsmigranten nodig zijn voor de bouw van de kerncentrales. Kunnen deze op een aanvaardbare manier gehuisvest worden in een regio waar al een zeer grote ruimtedruk bestaat?
- Zoals benoemd vinden er nu reeds veel activiteiten in de Rotterdamse haven met risico's op het gebied van externe veiligheid. Dit kan in de toekomst toenemen in verband met nieuwe risicoactiviteiten vanuit de energietransitie. In hoeverre is sprake van cumulatieve risico's voor onze inwoners die in de nabijheid van al deze activiteiten wonen?
- Er is al een grote vraag naar geschikt koelwater in onze regio. Kerncentrales hebben ook een grote behoefte aan koelwater. De realisatie van kerncentrales mag niet leiden tot een verslechtering van het aanbod van zoetwater in onze gemeente.
- Er lopen zeer veel verschillende projecten in de regio op het gebied van energietransitie. Voor een integrale afweging en afstemming is het van belang dat deze zaken in samenhang worden bezien. Het aspect van kernenergie dient daarom meegenomen te worden in het lopende NOVEX traject voor de Rotterdamse haven.
- De agglomeratie Rotterdam is een zeer dicht bevolk gebied met veel economische activiteit. Een eventueel nucleair incident kan een zeer grote impact hebben op dit economische hart van Nederland. Dit gegeven zal meegewogen moeten worden bij de te maken locatie afweging.

Mocht u naar aanleiding van deze reactie vragen of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met de heer [redacted], bereikbaar via [redacted] of [redacted]

Hoogachtend,
Namens de burgemeester en wethouders van de gemeente Nissewaard,

de secretaris, de burgemeester,

Verzonden: 6/25/2025 5:17:48 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Laan van Nieuw-Oost-Indië
Huisnummer: 131 E
Postcode: 2593 BM
Woonplaats: s-Gravenhage
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

Zienswijze/reactie

Geachte heer, mevrouw,

De concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales ligt van 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025 ter inzage. De

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) maakt van de mogelijkheid gebruik om hierop een

zienswijze in te dienen.

Met vriendelijke groeten,

[redacted],

[redacted]

105339364_10889675_20250625_008_Reactie_cNRD_Nieuwbouw_Kerncentrales.pdf

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland
Laan van Nieuw Oost-Indië 131E
2593 BM Den Haag

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum 25 juni 2025
Kenmerk 025/008
Onderwerp **Reactie cNRD Nieuwbouw Kerncentrales**

Geachte mevrouw, heer,

De concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales ligt van 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025 ter inzage. De Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) maakt van de mogelijkheid gebruik om hierop een zienswijze in te dienen.

1. Kernenergie is nu niet dé oplossing

De NMZH deelt niet de conclusie van het kabinet dat kernenergie nu een noodzakelijke of wenselijke rol moet spelenin de energietransitie. De bouw van nieuwe (grootschalige) kerncentrales is kostbaar, tijdrovend (minstens 15 jaar) met een (te) grote impact op de locatie gedurende de bouwperiode, en kent aanzienlijke risico's. Hernieuwbare energiebronnen zoals zon en wind zijn sneller inzetbaar, goedkoper geworden en beter schaalbaar. Een TNO-scenariostudie (mei 2024) geeft aan dat een energiesysteem van zon en wind met opslag en slimme vraagsturing (zoals batterijen, waterstof, warmteopslag en 'demand response') goede mogelijkheden biedt zonder de toepassing van (een klein deel) kernenergie. Tegen iets hogere systeemkosten, maar lagere kosten per vermeden ton CO2. Ook het Expertteam Energiesysteem schetst goede mogelijkheden voor een energiesysteem zonder kernenergie in haar rapport "Energie door perspectief: rechtvaardig, robuust en duurzaam naar 2050" (april 2023).

Gezien ook de inzet van vele bedrijven en projecten gericht op de transitie van energie en grondstoffen op de verschillende industriële locaties waar kerncentrales zijn gepland, moet de focus ook juist daar op gericht qua beleid en qua kosten. Verder vinden wij het zorgwekkend dat het huidige kabinet inzet op vier nieuwe kerncentrales, terwijl het vorige kabinet nog sprak over twee. We moeten doen wat nu ook kan. Duurzame opwek van wind en zon, in combinatie met opslag en buffering, energiebesparing en warmte brengen ons dichter bij een toekomstgericht energiesysteem dan kernenergie dat de

komende decennia kan leveren. Daarnaast werkt een grote focus op kernenergie negatief op de voortgang van de huidige energietransitie.

2. Locatiekeuze: Maasvlakte

De voorkeur voor de Maasvlakte II (Alexiahaven/Amaliahaven) als vestigingslocatie voor kerncentrales is ongelukkig. De hele inrichting van de Rotterdamse haven en in het bijzonder ook Maasvlakte 2 is er op gericht om de transitie van energie en grondstoffen, en duurzame op- en overslag te faciliteren in een gebied van zeer beperkte ruimte, omgeven met kwetsbare natuurwaarden. Het NOVEX-project Rotterdamse haven, waar de NMZH intensief bij is betrokken, is hier juist ook op gericht. Onder meer Havenbedrijf Rotterdam, gemeente Rotterdam en provincie Zuid-Holland zetten zich daarvoor in. De komst van grootschalige kerncentrales past daar niet in, gezien de (langdurige) impact tijdens de bouw (zie ook 4.) als in de gebruiksfase. De ruimtelijke en risico-impact zal een transitie in de Rotterdamse haven frustreren.

3. Veiligheid en risico's

De cNRD gaat summier in op veiligheidsaspecten. Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor:

- Overstromingsrisico's bij zeespiegelstijging
- Langdurige opslag van kernafval
- Ontmanteling van de kernreactor
- Risico's op sabotage of terroristische aanslagen
- Combinatie met chemische processen, de opslag van gevaarlijke stoffen en het benutten van de Rotterdamse haven door defensie voor overslag en opslag van materieel en munitie. Zoals is aangegeven in ontwerp Nationaal Programma 'Meer ruimte voor Defensie'.

4. Impact van de bouwfase op landschap, leefomgeving en natuur

De bouw van twee kerncentrales is een megaproject dat naar verwachting 10 tot 15 jaar zal duren en de inzet vereist van duizenden arbeidskrachten, grotendeels van buiten de regio. Dit roept bij de NMZH ernstige zorgen op over de ruimtelijke en maatschappelijke impact van deze langdurige bouwfase, zoals aangegeven bij 2.

Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor de volgende aspecten:

- Vestiging van arbeidskrachten: Waar worden deze mensen gehuisvest? Zijn er plannen voor tijdelijke woonvoorzieningen, en zo ja, wat is de impact op landschap, milieu en natuur hiervan op de regio?
- Verkeersdruk en logistiek: De aanvoer van bouwmaterialen, bouwstoffen en het dagelijks vervoer van duizenden werknemers zal leiden tot verhoogde verkeersdruk, uitstoot, aanleg van extra infrastructuur en mogelijk verslechtering van de luchtkwaliteit.
-

- Effecten op natuur en landschap: Tijdens de bouwfase zal sprake zijn van geluidsoverlast, lichthinder, stikstofemissies en trillingen, die negatieve effecten kunnen hebben op woon- en leefomgeving en nabijgelegen natuurgebieden.
- Ruimtelijke inpassing van bouwlogistiek: Waar worden opslagterreinen, parkeerplaatsen, bouwketen en andere tijdelijke voorzieningen gepland? Wordt hierbij rekening gehouden met kwetsbare natuur en landschappelijke waarden?

Wij verzoeken u dringend om:

- Een volledige milieueffectbeoordeling van de bouwfase op te nemen in het MER.
- De huisvesting van arbeidskrachten expliciet mee te nemen in de integrale impactanalyse.
- De cumulatieve effecten van bouwactiviteiten op natuur, landschap en leefomgeving in kaart te brengen.

Tot slot

De NMZH blijft zich inzetten voor een duurzame, veilige en natuurinclusieve toekomstgericht energiesysteem. Wij verzoeken u onze zienswijze serieus te betrekken bij de verdere uitwerking van het milieueffectrapport, de Integrale Effecten Analyse en de besluitvorming over de locatiekeuze.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 5:19:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Koningin Julianaweg
Huisnummer: 45
Postcode: 3241 XB
Woonplaats: Middelharnis
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: College van B&W van de gemeente Goeree-Overflakkee
Organisatie: gemeente Goeree-Overflakkee

Zienswijze/reactie

In de bijlage vindt u onze gemeentelijke reactie.

105339384_10889679_Brief_Concept_Notitie_Reikwijdte_en_Deltaniveau_Plan-MER_locatiestudie_2_nieuwe_kernenergiecentrales_ondertekend.pdf

gemeente
Goeree-Overflakkee

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: College B&W van de gemeente Goeree-Overflakkee
Adres: Koningin Julianaweg 45
Postcode: 3241 XB
Plaats: Middelharnis

Toestemming aan:

Naam: [redacted]
Adres: Koningin Julianaweg 45
Postcode: 3241 XB
Plaats: Middelharnis

hierna gemachtigden, om namens mij een reactie in te dienen betreffende het project:
Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Plaats: Middelharnis
Datum: 25 juni 2025
Handtekening betrokkene: [redacted]

gemeente
Goeree-Overflakkee

Bureau Energieprojecten bij de
Rijksdienst voor Ondernemingen
inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Ons kenmerk	:	Z -25-173195/200882
Behandelaar	:	[redacted]
Uw kenmerk	:	
Uw brief	:	
Onderwerp	:	Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kernenergiecentrales
Bijlage(n)	:	
Datum	:	25 juni 2025

Geachte medewerkers van het Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales,

Zoals bekend heeft de Rijksoverheid in 2023 nieuw beleidskader ontwikkeld voor de doorontwikkeling van de Nederlandse energievoorziening voor de lange termijn (2050). Dit kader is neergelegd in het landelijke 'Programma Energiehoofdstructuur' en het 'Nationaal Plan Energiesysteem'. De hierin vastgelegde beleidslijnen voorzien onder andere in een doelgericht beheer van bestaande kernenergiecentrales maar ook in de bouw van twee nieuwe centrales. Voor de bouw van deze nieuwe voorzieningen is in het afgelopen jaar de planologische voorbereiding gestart. Dit heeft geresulteerd in de uitwerking van de nota 'Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales', waarmee de aanpak van de aanstaande milieueffectbeoordeling nader wordt beschreven.

Met de publicatie van deze nota per 15 mei 2025 worden burgers, bedrijven, instellingen en medeoverheden in de gelegenheid gesteld hun zienswijze voor de aanpak van de effectanalyse kenbaar te maken. Van deze mogelijkheid wil ons college met onderstaande zienswijze gaarne gebruik maken.

Algemene indruk van de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)
Ons college heeft van de nota kennisgenomen en geconstateerd, dat voor de verkenning van mogelijke vestigingslocaties voor nieuwe kernenergiecentrales een gedegen proces is doorlopen. In dit kader hebben wij ook ervan kennis genomen dat het eiland Tiengemeten ten noorden van onze gemeente bij de toekomstige locatiekeuze geen rol meer speelt. Gezien het risicoprofiel van de beoogde voorzieningen enerzijds en de kwetsbare ligging van het eiland en de op korte afstand gelegen urbane gebieden anderzijds, achten wij deze afweging niet meer dan juist en kunnen wij met de bijbehorende motivering zonder meer instemmen.

Effecten van zeespiegelstijging
De analyse van de cNRD heeft verder tot het inzicht geleid dat de resterende 5 potentiële vestigingsplaatsen allen aan of op korte afstand van de Noordzee zijn gelegen. In het kader van de te verwachten klimaatveranderingen gaat van de daaraan verbonden zeespiegelstijging een zeker risico uit. Want de toename van de zeespiegel vergt niet alleen een algehele inspanning ter bescherming van de Nederlandse zeewering en veiligheid van de kustregio's. Meer concreet vraagt zij ook om een 'vooruitziende' planvorming m.b.t. kwetsbare gebiedsdelen en objecten zoals het Rotterdamse havencomplex of (nucleaire) energiecentrales. Met het oog op dit gegeven, achten wij in de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau een passage wenselijk, die mogelijke effecten van de zeespiegelstijging concreet beschrijft, en in het verlengde hiervan ook de noodzaak van mitigerende maatregelen m.b.t dit omgevingseffect specifiek benoemd.

Risico op grond van een sensitieve ligging in defensieverband
Een vergelijkbaar vraagstuk vormt voor ons college het gegeven, dat de 5 resterende potentiële vestigingsplaatsen op grond van veranderende geopolitieke randvoorwaarden allen als kwetsbare locaties in het kader van Nederlandse en Europese defensiebeleid aangemerkt moeten worden. Dit geldt in het bijzonder voor de locaties, die rechtstreeks aan de Noordzee zijn gelegen. Ook hieromtrent zijn wij van mening, dat een plan-MER het potentiële risico in defensieverband nader zou moeten omschrijven, en dat per locatie een concrete analyse dient plaats te vinden, die inzicht biedt in de individuele sensitiviteit en mogelijke mitigerende maatregelen dienaangaande.

Tot slot
Ter afsluiting van onze zienswijze willen wij bij deze nog een keer onze waardering uitspreken voor het tot nu toe doorlopen proces en de mate van participatie, die in het kader van deze procedure geboden wordt. Indien onze zienswijze aanleiding geeft tot vragen is ons college vanzelfsprekend gaarne bereid hieromtrent nadere informatie te verstrekken.

Dankend voor uw aandacht en uitkijkend naar het vervolg van de procedure verblijven wij.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Goeree-Overflakkee,

[redacted]

mr. Ada Grootenboer-Dubbelman
burgemeester

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 5:57:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Koning Albert laan II
Huisnummer: 15 bus 553
Postcode: 1210
Woonplaats: Brussel
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: Departement Omgeving

Zienswijze/reactie

Geachte,

Het Espoo focal punt van Departement Omgeving ontving de notificatie over het concept Notitie Reikwijdte

en Detailniveau (NRD) en Plan-MER locatiestudie van twee nieuwe kerncentrales.

Het Departement Omgeving dankt de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland voor het adviesverzoek en

heeft het genoegen hierbij het advies van het Departement Omgeving mee te delen:

Het Departement Omgeving vraagt om de mogelijke impact op Vlaams grondgebied in het plan-MER en in

het IEA te onderzoeken en dit mee in rekening te nemen bij de verkenning naar geschikte locaties voor de

twee geplande kerncentrales.

Onderstaand vindt u aandachtspunten die het Departement Omgeving belangrijk acht om opgenomen te

worden in het plan-MER en de IEA:

• We brengen graag tot uw aandacht dat nabij de Axelse vlakte eveneens de Vlaamse Gemeente Zelzate ligt, hier wordt in de gehele c-NRD geen melding van gemaakt.

• Mogelijke relevante effecten betreffen onder andere luchtkwaliteit (onder meer tijdens de aanlegfase), waterkwaliteit (zoals door lozing van koelwater), veiligheid, en impact op biodiversiteit (onder meer op de Vlaamse Natura 2000 gebieden). Hierbij dient de mogelijke grensoverschrijdende impact van de cumulatieve effecten van de twee centrales ook onderzocht te worden.

• De mogelijke impact op de haven North Sea Port District dient zowel in de aanleg- als exploitatiefase bestudeerd te worden, zodanig dat de goede werking van deze grensoverstijgende haven niet gehypothekeerd wordt.

We sturen graag aan op informeel bestuurlijk overleg met Vlaanderen gedurende het verder verloop van dit traject. Daarnaast willen we u vragen om ons ook naar aanleiding van latere formele consultaties en publieke participatie(s) aan te schrijven.

105339786_10889820_advies_dep_OMG_cNRD_planMER_nieuwbouw_kerncentrales.pdf

DEPARTEMENT
OMGEVING

Afdeling Stafdiensten en internationale werking
Postadres: Koning Albert II laan 15, bus 553
1210 Brussel
T +32 2 553 80 11
omgeving.vlaanderen.be

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten
bureauenergieprojecten@minezk.nl

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
16 mei 2025			
vragen naar/e-mail		telefoonnummer	datum
Stafdiensten.omgeving@vlaanderen.be		telefoonnummer	24/06/2025

Betreft: Advies Departement Omgeving inzake het concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het project Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte,

Het Espoo focal punt van Departement Omgeving ontving de notificatie over het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en Plan-MER locatiestudie van twee nieuwe kerncentrales.

Het Departement Omgeving dankt de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland voor het adviesverzoek en heeft het genoegen hierbij het advies van het Departement Omgeving mee te delen:

Het Departement Omgeving vraagt om de mogelijke impact op Vlaams grondgebied in het plan-MER en in het IEA te onderzoeken en dit mee in rekening te nemen bij de verkenning naar geschikte locaties voor de twee geplande kerncentrales.

Onderstaand vindt u aandachtspunten die het Departement Omgeving belangrijk acht om opgenomen te worden in het plan-MER en de IEA:

- *We brengen graag tot uw aandacht dat nabij de Axelse vlakte eveneens de Vlaamse Gemeente Zelzate ligt, hier wordt in de gehele c-NRD geen melding van gemaakt.*
- *Mogelijke relevante effecten betreffen onder andere luchtkwaliteit (onder meer tijdens de aanlegfase), waterkwaliteit (zoals door lozing van koelwater), veiligheid, en impact op biodiversiteit (onder meer op de Vlaamse Natura 2000 gebieden). Hierbij dient de mogelijke grensoverschrijdende impact van de cumulatieve effecten van de twee centrales ook onderzocht te worden.*

- *De mogelijke impact op de haven North Sea Port District dient zowel in de aanleg- als exploitatiefase bestudeerd te worden, zodanig dat de goede werking van deze grensoverstijgende haven niet gehypothekeerd wordt.*

We sturen graag aan op informeel bestuurlijk overleg met Vlaanderen gedurende het verder verloop van dit traject. Daarnaast willen we u vragen om ons ook naar aanleiding van latere formele consultaties en publieke participatie(s) aan te schrijven.

Voor bijkomende vragen kan u terecht bij: Departement Omgeving, afdeling Stafdiensten en Internationale Werking: Stafdiensten.omgeving@vlaanderen.be

We wensen u goede ontvangst van ons advies.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Secretaris-generaal
Departement Omgeving

Verzonden: 6/25/2025 7:13:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Land:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Waar is de oversteek van de Maas bedacht?

Er zal een passage verwezenlijkt worden, alleen de locatie is op dit moment nog onbekend. De zone zelf wil ik graag te weten komen.

Gemeentelijke betrokkenheid ontbreekt in het project. Op zo'n bijeenkomst is de aanwezigheid van een betrokken medewerker van de gemeente zelf gewenst, dan wel van de gemeente die betrokken is bij het project zelf en niet een willekeurige gemeente.

Verzonden: 6/25/2025 7:46:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Graag óók het P.S. in acht nemen!

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen:

De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken.

Bijvoorbeeld: als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn.

Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

P.S.: De zeer recente geopolitieke ontwikkelingen nopen mij tenslotte tot een extra opmerking:

Iedere kerncentrale vormt een strategisch militair risico. Recente oorlogshandelingen is bijvoorbeeld Iran, en ook in Oekraïne, tonen aan dat er een reëel en niet te ontkennen risico bestaat van héél grote rampzalige gevolgen.

We zien in de wereld, in buiten- en binnenland, de meest uiteenlopende verontrustende politieke ontwikkelingen met autocratische leiders, tegen het dictatoriale aan. We kunnen nog geen regeerperiode van 4 jaar volmaken.

We kúnnen en mógen gewoon niet vér over ons eigen leven heen de mensen na ons met onze giftige sporen opzadelen (waarbij ik op de langdurige giftige troep doel, en ook op de langdurige periode van ontmanteling, met hoge kosten erbij). Toekomstige generaties mogen dus oplossen wat ons tot nu toe nog niet gelukt is?! Dit is simpel misdadig te noemen! En dat alles voor ónze energiehonger?

Kernenergie is schoon, en veilig? Deze leugen moet ontmaskerd worden. Mensen voeren oorlog, en sommige mensen, óók leiders met mogelijkheden om aan de knoppen te zitten, zijn niét te vertrouwen.

Daarom moet men kernenergie niet wíllen! Ik ben vóór een heroverweging van het nut en de noodzaak van kernenergie! Ook de leugen dat we er onafhankelijk door zouden worden wat betreft onze energieverziening is een leugen, aangezien wij in Nederland niét beschikken over uraniummijnen! De huidige Uranium komt deels uit Rusland. Hoe hypocriet!!

Uit het verleden weten we dat de Fall-out van het ongeluk in Chernobyl tot in ons land reikt, waarvan we zeker weten dat ook nu nog gevolgen in natuur en ons voedsel bestaan. De halfwaardetijd van een radioactief element wat in voedsel en in ons lichaam wordt ingebouwd bedraagt 32 jaar, dus de stralingsactiviteit van dit element was pas in 2018 gehalveerd! Volop aanwezig dus nog!

In een grote straal rondom de kerncentrales in België worden jodiumtabletten voor jongere mensen uitgedeeld, tot ver in Nederland.

Het risico dat er oorlogshandelingen plaatsvinden, en risico's van menselijke fouten, van allerlei vergissingen: De risico's zijn niet nul.

Dat moeten ze mijns inziens wel zijn, want áls er iets fout gaat kan er direct een zeer groot gebied onleefbaar worden. Het is ethisch volkomen onacceptabel dat we op dit gebied risico gaan lopen, terwijl het risico simpelweg niet nodig is.

Bovendien, áls er in ons kleine land iets flink mis gaat: Waarheen kunnen wij uitwijken of vluchten. Nederland is te klein.

De huidige geopolitieke situatie is er het bewijs van dat er grote risico's zijn, juíst omtrent bestaande kerncentrales.

Verzonden: 6/25/2025 7:48:21 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Aangezien er sprake is van zwaarwegend bestuurlijk verzet, ernstige geologische, ecologische en veiligheidsrisico's, en aanzienlijke financiële en juridische bezwaren, is het niet verantwoord om de Eemshaven als potentiële locatie voor een kerncentrale te handhaven.

De regering is al jarenlang onmachtig om de onveilige situatie waarin Groningers verkeren echt goed aan te pakken. Duizenden inwoners wachten nog steeds op versterking van hun huizen. Het plaatsen van een kerncentrale in een aardbevingsgebied betekent het toevoegen van een nieuw, onaanvaardbaar risico aan een regio die al onder grote druk staat. Niet voor niets heeft de Tweede Kamer herhaaldelijk uitgesproken – via meerdere aangenomen moties – dat de Eemshaven ongeschikt is voor de vestiging van een kerncentrale.

Groningen is aantoonbaar gevoelig voor aardbevingen als gevolg van gaswinning. Het bouwen van een nucleaire installatie in zo'n seismisch actief gebied vergroot de kans op schade aan de centrale, met alle mogelijke gevolgen van dien.

Daarnaast ligt de Eemshaven in de directe nabijheid van de Waddenzee, een kwetsbaar en uniek natuurgebied dat internationaal erkend is als UNESCO-werelderfgoed. De grootschalige inzet van koelwater door een kerncentrale kan leiden tot opwarming van het zeewater, wat ernstige schade kan toebrengen aan dit waardevolle ecosysteem.

Ik verzoek u dan ook dringend om gehoor te geven aan de eerder aangenomen moties en de Eemshaven definitief uit te sluiten als mogelijke locatie voor een kerncentrale.

Verzonden: 6/25/2025 7:58:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geen kerncentrale en geen energie-infrastructuur en geen industrie in Paulinapolder De Braakman tot aan Westerschelde is in t verleden aangewezen als een natuurlijke groene buffer tussen industrie aan oostkant en natuur , landbouw en recreatie aan de westkant

Door te gaan bouwen in Paulinapolder gaat kostbare landbouwgrond verloren ,wordt 10 tal jaren de rust verstoort voor de mensen in de omgeving en voor de natuur

Als bouw klaar is blijf je met meer verkeer in polders rondom door werknemers en werkverkeer

Blijvende horizon vervuiling door hoogspanningsmasten en waarschijnlijk koeltorens

Indien geen koeltorens dan moet water gekoeld worden in Westerschelde wat weer tot opwarming hiervan leid

Op maasvlakte bouwen zou ook als voordeel hebben dat deze warmte gebruikt kan worden voor stadsverwarming

Ook is hier veel meer stroom nodig dan hier

Er is daar voldoende ruimte en de wegen liggen er al

Als havenschap Rotterdam denkt dat hun Maasvlakte 2 vol is ,spuiten ze weer een stuk land bij voor vlakte 3

bouwen kerncentrale naast een DOW en opslagtanks op mosselbanken is extra gevaar bij calamiteiten

Ligging onder NAP wat extra gevaar oplevert bij stijging zeespiegel op dijkdoorbraak

Historische en culturele waarde van Paulinapolder als ook recreatief van waarde

Waardevermindering van woning

Problemen met huisvesting arbeiders ,scholing ,medische zorg,toezicht ,enz

We hebben nu al problemen met vinden personeel, worden deze dan weggekaapt bij bestaande bedrijven ?

Ik heb er weinig vertrouwen in dat er hier niet gebouwd gaat worden aangezien ze hier die paar boeren en wat burgers in het buitengebied voor een scheet en 3 knikkers kunnen uitkopen

Gemeente Terneuzen komt t ook goed uit ,het ligt niet te veel in t zicht en ze kunnen er goed hun zakken mee vullen

Ik hoop dat ik het verkeerd zie en dat het verstand overwint en we gewoon in ons rustige gebiedje verder kunnen leven en genieten van deze aangename streek

Verzonden: 6/25/2025 8:16:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens: Leefbaarheidsgroep Hernen en Leur kent een stakeholder vermelding en is niet als zodanig vermeld. Graag verneem ik de informatie over de locatie van het project en alle bijbehorende informatie. Tekeningen van de zoeklocaties, met straatnamen erbij. Graag
Organisatie: Leefbaarheidsgroep Hernen en Leur

Zienswijze/reactie

Leefbaarheidsgroep Hernen en Leur kent een stakeholder vermelding en is niet als zodanig vermeld. Graag verneem ik de informatie over de locatie van het project en alle bijbehorende informatie. Tekeningen van de zoeklocaties, met straatnamen erbij. Graag een duidelijk en helder beeld. Graag per e-mail en per post.

Verzonden: 6/25/2025 8:17:38 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens: Dorpsraad 's-Heerenhoek
Organisatie: Dorpsraad 's-Heerenhoek

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105340907_10890084_20250625_Reactie_op_Concept_Notitie_Reikwijdte_en_Detailniveau_-_Plan-MER_locatiestudie_twee_nieuwe_kerncentrales.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten
Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Betreft: Reactie op Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau – Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Datum: 25 juni 2025

Geachte heer/mevrouw,

Namens de Dorpsraad 's-Heerenhoek danken wij u voor de gelegenheid om formeel te reageren op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Wij richten ons met deze reactie op de borging van leefbaarheid voor de kern 's-Heerenhoek, die gelijkwaardig en met precisie worden afgewogen aan technische of economische overwegingen. Daarbij hanteren wij een integrale benadering conform de Integrale Effecten Analyse (IEA), waarin de holistische samenhang tussen gezondheid, milieu, sociale en economische factoren zorgvuldig wordt verankerd in het beoogt MilieuEffectRapport (MER) en voldoet aan de eisen zoals wij (als naaste bewoners) die ervaren vanuit de Participatiewet.

1) **Gezondheid, milieu, geluid en straling**
   De cumulatieve belasting door geluid, emissies, lichtvervuiling en straling tijdens de bouw en exploitatie leidt tot verhoogde gezondheidszorgen. Vandaar dat wij het bevoegd gezag verzoeken om:
   1a) te borgen dat continue monitoring op luchtkwaliteit, geluid en straling als vergunningsvoorwaarde wordt opgenomen (art 5.1 Omgevingswet), inclusief openbaar toegankelijke dashboards (conform art. 5.4 Wet milieubeheer)
   1b) Periodieke gezondheidsmetingen onder omwonenden binnen een straal van 5 km, wettelijk te verankeren als maatregel onder het voorzorgsbeginsel, inclusief openbaar toegankelijke dashboards op geaggregeerd (nonpersonal) niveau.
   1c) een onafhankelijk Gezondheidsoverleg met GGD, omwonenden en overheid structureel te organiseren op grond van de participatieplicht (art 16.55 Omgevingswet).
2) **Woningwaarde**
   De negatieve risicoperceptie kan leiden tot planologische en economische schade. Vandaar dat wij het bevoegd gezag verzoeken om:
   2a) op vrijwillige basis een Woningwaarde garantieregeling voor woningen binnen een straal van 5 km.
   2b) transparante taxatie- en compensatiemechanismen via een onafhankelijke commissie en duidelijkheid te geven over het toepassingsbereik van het planschaderecht (art. 15.1 Omgevingswet).
3) **Sociale cohesie**
   De komst van een dergelijk grootschalig project kan polarisatie en migratiedruk versterken, wat de lokale binding en het gemeenschapsgevoel aantast. Vandaar dat wij het bevoegd gezag verzoeken om:
   3a) de sociale cohesie expliciet als te onderzoeken effect wordt opgenomen in het plan-MER conform het Besluit M.E.R. bijlage III, onderdeel 2.
   3b) de structurele inzet van burgerpanels en vooral dorpsraden te borgen als onderdeel van de participatieverplichting (art 16.55 Omgevingswet, met adequate financiele ondersteuning.
4) **Verkeersdruk**
   Intensivering van (zwaar) verkeer leidt tot hinder, schade aan wegen en veiligheidsrisico's. Vandaar dat wij het bevoegd gezag verzoeken om:
   4a) logistieke aanvoer van (bouw)materialen primair via water en/of spoor te organiseren. 4b) het instellen van een nachtverbod op zwaar bouwverkeer door dorpslinten.
   4c) een verkeersveiligheidsplannen op te stellen met specifieke aandacht voor (langzaam) lokaal verkeer, opgenomen als effect in het plan-MER (Besluit M.E.R. Bijlage III, onderdelen 1 en 2).

5) **Bereikbaarheid**
De bereikbaarheid van voorzieningen en vluchtroutes bij calamiteiten is cruciaal.
Vandaar dat wij het bevoegd gezag verzoeken om:
5a) dat structurele investering in openbaar vervoer, ontsluitingswegen en vluchtwegen als alternatief scenario worden opgenomen in de MER (art. 5 lid 1c Richtlijn 2011/92/EU).
5b) afspraken vat te leggen met vervoersmaatschappijen over extra inzet tijdens de bouwfase en exploitatie.

6) **Beleving van veiligheid**
De nabijheid van een kerncentrale geeft gevoelens van onveiligheid.
Vandaar dat wij het bevoegd gezag verzoeken om:
6a) permanente transparante publiekscommunicatie over risico's, rampenplannen en noodprocedures te institutionaliseren (als alternatief op het passief verstrekken van een jodiumpil).
6b) een structurele en adequate veiligheidsdialoog met bewoners en veiligheidsregio te faciliteren, conform de participatieprincipes van het Aarhusverdrag (art 6 en 7).

7) **Landschap**
Kerncentrales en de bijbehorende infrastructuur hebben een substantiële impact het open, agrarisch of historisch karakter van het landschap.
Vandaar dat wij het bevoegd gezag verzoeken om:
7a) landschappelijke inpassing via groene buffers, dijken of duinstructuren als verplicht scenario in de MER op te nemen (art 7.7 milieubeheer).
7b) een architectonisch ontwerp met minimale visuele impact en daglichtreflectiebeperking voor te schrijven.
7c) zich qua industriële ontwikkeling en exploitatie nadrukkelijk te beperken tot het aangewezen industrieelgebied, zonder het naastgelegen (landelijk) gebied te claimen.

Slotbeschouwing
De leefbaarheid van de kern ‘s-Heerenhoek vereist en verdient een transparante en participatieve aanpak. De voorgestelde maatregelen zijn conform nationale en Europese wetgeving uitvoerbaar en dienen (waar mogelijk) te worden opgenomen als voorschrift in de omgevingsvergunning (art. 5.1 Omgevingswet).

Wij verzoeken het bevoegd gezag afwijkingen hiervan nadrukkelijk te motiveren, conform het motiveringsbeginsel (art 3:46 Awb). Compensatie moet nadrukkelijk worden verankerd binnen de kernen met een directe impact en te worden opgenomen in de randvoorwaarden voor vergunningverlening op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. Daarnaast vragen wij expliciete naleving en een integrale interpretatie van de ‘Borselse Voorwaarden’.

Wij vertrouwen erop jullie hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw gemotiveerde reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Dorpsraad ’s-Heerenhoek
[redacted]
E-mail: dorpsheerenhoek@zeelandnet.nl

Verzonden: 6/25/2025 8:47:13 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Tegen de bouw van 2 kerncentrales in de Paulina polder in Terneuzen

Verzonden: 6/25/2025 8:50:22 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wat gebeurt binnen een omgeving wanneer het project van start gaat? Met betrekking tot geluid? Er zijn bepaalde tonen die invloed hebben op gemoedstoestand en niet hoorbaar zijn. Bestaat het station van veel bedrading? Zo ja, wat gebeurt er wanneer mist ontwikkeling is of andere weersomstandigheden?

Wat gebeurt er met de industrialisering als dit project staat?

Wat zijn de criteria als het project ontstaat binnen een bepaalde afstand?

Is de vergoeding jaarlijks? Wat is de vergoeding? Welke criteria is er voor de vergoedingen?

Blijft het project zoals het nu staat aangegeven of ontstaat er een uitbreiding van dit project in de toekomst? Te denken aan een periode van 10-20 jaar?

Alle drie de onderzoekplekken zijn plekken waar een windmolenpark een voorkeurspositie vanuit de gemeente ligt. Is het dan zo dat per plek gekeken wordt naar de mogelijkheden tot windmolens of blijft het bij de centrale, waar dit project op gebaseerd is?

Gaan er nieuwe leidingen gelegd worden? Worden de gasleidingen gebruikt, die niet gebruikt worden, voor gebruik van de elektraleidingen?

Is er nagedacht over luchtaanvallen?

Verzonden: 6/25/2025 8:57:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Er is op dit moment geen weg naar de locatie aanwezig. Waar komt de weg? Gaat het perceel van het project nog keren? Wanneer kan ik de informatie verwachten over het draaien van het perceel?

Verzonden: 6/25/2025 8:59:19 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij willen geen kerncentrale(s) in Groningen. We zijn tot nu toe het wingebied van Nederland, we zijn nog niet eens bijgekomen van de gaswinning, sterker nog, er wordt nog steeds gewonnen in kleine gasvelden. De Waddenzee en de Noordzee zijn nog steeds niet veilig.

Als je kiest voor een kerncentrale behoor je eerst een oplossing te hebben voor het probleem dat je veroorzaakt, namelijk het afval. Ook op dit afval zitten wij niet te wachten. Niet in Friesland, niet in Drenthe en niet in Groningen. Dan, het is niet te betalen, het is oliedom want het kan ook nog een niet uit en we hebben geen stikstofruimte om die bouw te doen. Maar ten eerste: wij als Groningers lenen zich niet voor weer een nieuw slecht idee. Geen kerncentrales, geen kernenergie en dus ook niet een doelwit om te bombarderen nu geopolitiek weer speelt. Kijk naar Iran, kijk naar Oekraïne.

Verzonden: 6/25/2025 9:01:47 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is niet het paard waarop gewed dient te worden:

-1- De kosten van bouw, transporten én beveiliging van de plek.

-2- Het personeel: scholing, screening, omkoopbaarheid.

-3- Het kernafval: dure opslag en honderden jaren een probleem. Beveiliging van de opslag.

-4- Wat kost uranium en wie heeft dat? Afhankelijkheid van de VS en anderen.

-5- Het is een aanvalsdoel voor vijandelijke troepen en een troef als ze het in handen krijgen.

-6- Als men de schrikbarende hoeveelheid geld die de bouw en alles eromheen kosten, gebruikt voor groene energie kunnen we grote stappen maken.

-7- Als men de schrikbarende hoeveelheid geld die de bouw en alles eromheen kosten, gebruikt om onderwijs, openbaar vervoer, zorg, en gemeenschappelijke voorzieningen betaalbaar te houden, gaan we er allemaal op vooruit.

-8- Dit is geen win-win voor de gewone ambachtsman omdat alleen specialisten voor bouw, onderhoud en bedrijfsvoering hiervan profiteren.

-9- Waarom willen wij 24/7 stroom? Mag het een onsje minder? Er zijn op verlichting van kantoorgebouwen, straatverlichting (lichtvervuiling) en andere voorzieningen die 24 uren lijken te moeten branden of voorhanden te zijn, heel wat bespaarmogelijkheden. Werk zo hard als mogelijk aan een stabieler elektriciteitsnet (kost geld), help de mensen te leren besparen, begin met de kinderen op school: elektriciteit, water en vele andere zaken, die we nu onnadenkend verbruiken en inslaan, zoals kleding, prullen van de Action, elektronica, kosten geld en we moeten leren besparen omdat de prijzen nu al de pan uit rijzen en alleen maar duurder zullen worden.

-9- Samengevat: het is een valse premisse dat we op dit pad van steeds meer stroomverbruik verder moeten gaan. Stel dit a priori ter discussie, Nederland breed.

Dit zijn de dingen waar ik achter kan staan.

Verzonden: 6/25/2025 9:06:44 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte Heer/Mevrouw,

Ik ben tegen de bouw van kerncentrales, omdat als de mensheid controle verliest over het proces, de controle totaal verloren wordt.

Het leed en de schade voor de mensheid en het milieu is dan niet te overzien en oneindig groot.

Er zijn voorbeelden van zulke gebeurtenissen en de gevolgen daarvan kan men onder ogen zien.

Er zijn minder schadelijke en veiligere oplossingen om energie op te wekken!

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 9:09:04 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: fractiegenoot PvdD
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geen kerncentrales in Nederland. Er is geen goede oplossing voor het kernafval. Het is geen hernieuwbare bron van energie. Wind, zon, getijdenstroom en besparing van energie zijn veel betere oplossingen en ook goedkoper. We mogen onze kinderen en de latere generaties niet opzadelen met het kernafvalprobleem.

Verzonden: 6/25/2025 9:12:21 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Ingediend door:

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Inleiding

Ik spreek mij met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

1. Leefbaarheid Biervliet

Biervliet is een kleine gemeenschap. Wanneer woningzoekenden, zeker jonge mensen, een woonomgeving mogen kiezen om hun leven verder op te bouwen zullen zij Biervliet als eerst links laten liggen wanneer hier kerncentrales staan. Grote kerncentrale(s) in je achtertuin, dan maak je zeker een andere keuze. Ergens anders zijn er ook huizen. Het gevolg is dat Biervliet sneller zal vergrijzen en krimpen. Jongeren vestigen zich elders en het dorp Biervliet zal op termijn snel in leefbaarheid afnemen. Ik ben zelf jong en maak nu ook de keuze waar ik mijn leven opbouw. Ik ga dat zeker niet bij een kerncentrale en een jarenlange bouwput doen. De bouw van kerncentrales is de doodsteek voor het dorp Biervliet!

2. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

3. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau, toekomstige zeespiegelstijging

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. Gezien de verwachte zeespiegelstijging is het zeer onverstandig de Paulinapolder als locatie te kiezen. Dijken kunnen niet oneindig worden opgehoogd waardoor we de toekomst met een groot probleem opzadelen. Een kerncentrale is immers niet snel verplaatst wanneer de situatie niet meer houdbaar is.

4. Nevenprojecten zoals een dijkversterking

Bezorgd ben ik ook over alle nevenprojecten rond de aanleg van de kerncentrale. De aanleg betekent gegarandeerd dat andere infrastructuur, zoals weg- en energie-infrastructuur, moeten worden aangepast. Tevens is volgens de wettelijke normen er een dijkversterking nodig bij de Paulinapolder. Dijkversterkingsprojecten zijn ook zeer omvangrijke projecten die de nodige overlast veroorzaken voor de omgeving en meerdere jaren duren. Bovendien kunnen de inwoners van Zeeland dan de portemonnee trekken voor de dijkversterking. Volgens het HWBP (Hoogwaterbeschermingsprogramma) betaald Waterschap Scheldestromen 10% zelf. 10% van een dijkversterking betekent nog altijd miljoenen. Waterschap Scheldestromen brengt de kosten in rekening via belastinginner Sabewa bij de inwoners van Zeeland.

5. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. Vruchtbare landbouwgrond gaat verloren. Ik verwacht een sterke daling van de woningwaarde in Biervliet en omgeving. Is het maar oké dat het geld van de inwoners verdampt?

6. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

7. Aantasting van natuur

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit.

8. Recreatie

Recreatie vindt nu veel plaats aan het Paulinastrand. Inwoners gaan er op een warme dag heen om verkoeling te zoeken. Daarnaast wordt het veelvuldig gebruikt voor watersporten zoals kitesurfen, zwemmen en hengelen. Het paulinastrand moet ten alle tijden behouden en bereikbaar blijven.

9. Pierenspitgebied

Het Paulinastrand is in gebruik als pierenspitgebied en is in de praktijk de enige goede locatie om pieren te steken in Zeeuws-Vlaanderen. De locatie wordt door vele sportvissers uit de regio en België gebruikt om vers zeeaas te steken. Het Paulinastrand moet ten alle tijden behouden bereikbaar blijven.

10. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

11. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Ik verzoek u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Ik verwacht dat mijn bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roep u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

[redacted]

27 jaar en inwoner van [redacted]

105341321_10890206_Zienswijze_op_de_concept-NRD_Nieuwbouw_Kerncentrales.docx

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Ingediend door:
[redacted]

Inleiding

Ik spreek mij met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

1. Leefbaarheid Biervliet

Biervliet is een kleine gemeenschap. Wanneer woningzoekenden, zeker jonge mensen, een woonomgeving mogen kiezen om hun leven verder op te bouwen zullen zij Biervliet als eerst links laten liggen wanneer hier kerncentrales staan. Grote kerncentrale(s) in je achtertuin, dan maak je zeker een andere keuze. Ergens anders zijn er ook huizen. Het gevolg is dat Biervliet sneller zal vergrijzen en krimpen. Jongeren vestigen zich elders en het dorp Biervliet zal op termijn snel in leefbaarheid afnemen. Ik ben zelf jong en maak nu ook de keuze waar ik mijn leven opbouw. Ik ga dat zeker niet bij een kerncentrale en een jarenlange bouwput doen. **De bouw van kerncentrales is de doodsteek voor het dorp Biervliet!**

2. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

3. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau, toekomstige zeespiegelstijging

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. Gezien de verwachte zeespiegelstijging is het zeer onverstandig de Paulinapolder als locatie te kiezen. Dijken kunnen niet oneindig worden opgehoogd

waardoor we de toekomst met een groot probleem opzadelen. Een kerncentrale is immers niet snel verplaatst wanneer de situatie niet meer houdbaar is.

4. Nevenprojecten zoals een dijkversterking

Bezorgd ben ik ook over alle nevenprojecten rond de aanleg van de kerncentrale. De aanleg betekent gegarandeerd dat andere infrastructuur, zoals weg- en energie-infrastructuur, moeten worden aangepast. Tevens is volgens de wettelijke normen er een dijkversterking nodig bij de Paulinapolder. Dijkversterkingsprojecten zijn ook zeer omvangrijke projecten die de nodige overlast veroorzaken voor de omgeving en meerdere jaren duren. Bovendien kunnen de inwoners van Zeeland dan de portemonnee trekken voor de dijkversterking. Volgens het HWBP (Hoogwaterbeschermingsprogramma) betaald Waterschap Scheldestromen 10% zelf. 10% van een dijkversterking betekent nog altijd miljoenen. Waterschap Scheldestromen brengt de kosten in rekening via belastinginner Sabewa bij de inwoners van Zeeland.

5. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. Vruchtbare landbouwgrond gaat verloren. Ik verwacht een sterke daling van de woningwaarde in Biervliet en omgeving. Is het maar oké dat het geld van de inwoners verdampt?

6. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

7. Aantasting van natuur

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit.

8. Recreatie

Recreatie vindt nu veel plaats aan het Paulinastrand. Inwoners gaan er op een warme dag heen om verkoeling te zoeken. Daarnaast wordt het veelvuldig gebruikt voor watersporten zoals kitesurfen, zwemmen en hengelen. Het paulinastrand moet ten alle tijden behouden en bereikbaar blijven.

9. Pierenspitgebied

Het Paulinastrand is in gebruik als pierenspitgebied en is in de praktijk de enige goede locatie om pieren te steken in Zeeuws-Vlaanderen. De locatie wordt door vele

sportvissers uit de regio en België gebruikt om vers zeeaas te steken. Het Paulinastrand moet ten alle tijden behouden bereikbaar blijven.

10. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

11. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Ik verzoek u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Ik verwacht dat mijn bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roep u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

[redacted]
27 jaar en inwoner van [redacted]

Verzonden: 6/25/2025 9:27:41 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: Hengelsportvereniging Ons Genoegen
Organisatie: Hengelsportvereniging Ons Genoegen

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Ingediend door:

Hengelsportvereniging Ons Genoegen

[redacted]

[redacted]

Inleiding

Wij spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

Als hengelsportvereniging hebben wij directe belangen in het gebied van de Paulinapolder, die direct in het geding komen bij aanleg van kerncentrales.

1. Pierenspitgebied

Het Paulinastrand is in gebruik als pierenspitgebied en is in de praktijk de enige goede locatie om pieren te steken in Zeeuws-Vlaanderen. De locatie wordt door vele sportvissers uit de regio en België gebruikt om vers zeeaas te steken. Het Paulinastrand moet te allen tijde behouden en bereikbaar blijven.

2. Aantasting van natuur

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Als sportvissers hebben we als geen ander baat bij een evenwichtige natuur.

3. Recreatie zoals sportvissen

Recreatie vindt nu veel plaats aan het Paulinastrand. Inwoners gaan er op een warme dag heen om verkoeling te zoeken. Daarnaast wordt het veelvuldig gebruikt voor watersporten zoals kitesurfen, zwemmen en hengelen. Het paulinastrand moet te allen tijde behouden en bereikbaar blijven.

4. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Het bestuur van Hengelsportvereniging Ons Genoegen.

Namens onze ruim 350 leden die graag in de toekomst van het Paulinastrand en omliggende natuur gebruik willen blijven maken.

105341445_10890240_Zienswijze_op_de_concept-NRD_Nieuwbouw_Kerncentrales_HSV_ons_genoegen.docx

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Ingediend door:
Hengelsportvereniging Ons Genoegen
[redacted]
[redacted]

Inleiding

Wij spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

Als hengelsportvereniging hebben wij directe belangen in het gebied van de Paulinapolder, die direct in het geding komen bij aanleg van kerncentrales.

1. Pierenspitgebied

Het Paulinastrand is in gebruik als pierenspitgebied en is in de praktijk de enige goede locatie om pieren te steken in Zeeuws-Vlaanderen. De locatie wordt door vele sportvissers uit de regio en België gebruikt om vers zeeaas te steken. Het Paulinastrand moet te allen tijde behouden en bereikbaar blijven.

2. Aantasting van natuur

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Als sportvissers hebben we als geen ander baat bij een evenwichtige natuur.

3. Recreatie zoals sportvissen

Recreatie vindt nu veel plaats aan het Paulinastrand. Inwoners gaan er op een warme dag heen om verkoeling te zoeken. Daarnaast wordt het veelvuldig gebruikt voor watersporten zoals kitesurfen, zwemmen en hengelen. Het paulinastrand moet te allen tijde behouden en bereikbaar blijven.

4. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn

hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Het bestuur van Hengelsportvereniging Ons Genoegen.
Namens onze ruim 350 leden die graag in de toekomst van het Paulinastrand en omliggende natuur gebruik willen blijven maken.

Verzonden: 6/25/2025 9:32:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als bewoner van Zeeuws-Vlaanderen woon ik tussen twee kerncentrales te weten Borssele en Doel. Nu komt er op korte afstand nog 1 bij. Ik vind dit teveel risico voor calamiteiten en zeker in deze tijd de oorlogsdreiging. De kosten zullen de pan uitrijzen door de noodzakelijke verhoging van de dijken. Verder is hier Dow Terneuzen. Op 16 mei 2021 is er b.v. onbedoeld 40 ton etheen vrijgekomen bij Dow Benelux B.V. door een scheur in een drain. De emissie duurde in totaal 17 uur. Ik haal dit aan omdat de bevolking van Zeeuws-Vlaanderen m.i. in een risicogebied woont met de Yara in Sluiskil (kunstmestfabriek) en de druk bevaren Westerschelde waar de grootste container/vrachtschepen kort voorbij varen en nooit precies bekend is wat er vervoerd wordt naar Gent of Antwerpen. De veiligheid is in het geding met zoveel risicofactoren in een klein stukje Nederland dat ook nog eens direct grenst aan een druk industriegebied in Belgie. Ik protesteer daarom tegen de bouw van een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen. Hoogachtend, [redacted]

Verzonden: 6/25/2025 9:35:26 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hoewel deze reactie zich moet beperken tot de concept-NRD wil ik beginnen met benadrukken dat wat mij betreft, als je kijkt naar het grootste pijnpunt voor alle beoogde locaties meteen duidelijk wordt dat we dit als klein land gewoon überhaupt niet moeten willen: door élke centrale zou een Natura 2000 gebied in gevaar komen en voor elke locatie zijn meerdere zwaarwegende bezwaren. Het is geen kwestie van de 'beste' locatie, maar van de minst slechte locatie. Er zijn veel betere alternatieven waardoor een kerncentrale onnodig is en waardoor veiligheid, geluidsnormen en de natuur, voor onze eigen fysieke en mentale gezondheid cruciaal, niet in het gedrang komen.

Als er dan toch een kerncentrale moet komen dan is de uitspraak van de minister om bij gelijke geschiktheid voor Zeeland te kiezen onverdedigbaar. De al aanwezige infrastructuur in Borssele weegt niet op tegen het risico van drie kerncentrales op relatief korte afstand van elkaar. Volledige veiligheid tegen aanvallen van buitenaf kan gewoonweg niet worden gegarandeerd en de impact bij meerdere centrales zo dicht bij elkaar is dan niet te overzien. Daarbij kan de belasting op het elektriciteitsnet beter door Nederland verspreid worden en niet uit één regio komen, wat ook weer bijdraagt aan de kwetsbaarheid.

Als bewoner van de gemeente Terneuzen heb ik eveneens nogal wat bezwaren tegen specifiek de locatie Mosselbanken/Paulinapoler. Om mij heen hoor ik hetzelfde, dus ik stel ernstige vragen bij het benodigde draagvlak.

De locatie Mosselbanken is nooit als waarborggebied aangemerkt dus bij de aankoop van ons huis hebben wij hier geen rekening mee kunnen houden - anders zouden we nooit voor deze locatie gekozen hebben! Het is zeer oneerlijk om de bewoners van deze regio pas zo kort van tevoren met deze enorm impactvolle mogelijkheid zo dichtbij huis te confronteren. Daarbij, dat de locatie nooit als waarborggebied is aangemerkt heeft ook tot gevolg dat de elke uitbreiding van de gemeente Terneuzen plots behoorlijk beperkt wordt door de ligging op minder dan 5 kilometer afstand van de Mosselbanken/Paulinapolder. Dat is in tijden van grote woningnood erg onwenselijk. Sowieso is het nogal discutabel dat de ligging alleen kan voldoen aan de vereiste afstand van een bevolkingsomvang van maximaal 5000 inwoners binnen 1 km, afhankelijk van de precieze locatiekeuze in de Mosselbanken/Paulinapolder.

Wat betreft de logistieke impact zie ik bovendien de volgende problematiek totaal niet doordacht worden in de plannen:

- Het vereiste 380 kV station is er ook voorlopig nog niet en het is goed mogelijk dat de komst hiervan alles bij elkaar problematisch zal blijken. Gezien bestaande bezwaren en de andere vragen

aan de omgeving (o.a. het aanknopingspunt voor de windmolens op zee waarvoor dezelfde plek ook voorzien was)

- De aanwezige industrie in het hele kanaalgebied rondom Terneuzen levert al veel problemen voor leefbaarheid op (uitstoot, stankoverlast, pfas-vervuiling, landschapsvervuiling). Het mooie Zeeuwse landschap moet niet nog verder aangetast en belast worden met een kerncentrale.

- Aan de eis voldoende toegangswegen voor rampenbestrijding zou volgens bijlage 1 voldaan zijn, maar dit is pertinent onterecht. In geval van grote calamiteiten zouden de wegen in de omgeving binnen de kortste keren vollopen, om nog maar te zwijgen over de Westerscheldetunnel als enige optie om richting Nederland te komen. De uitvalswegen richting België zijn ook niet berekend op grote hoeveelheden verkeer in één keer. En in het hoogseizoen is te rekenen op een veel grotere hoeveelheid mensen in de omgeving in de vorm van (vermoedelijk ook minder voorbereide en minder goed te bereiken) toeristen.

- De toegang tot de rest van Nederland vanuit Zeeuws-Vlaanderen is sowieso volledig afhankelijk van de Westerschelde-tunnel. Het zou onacceptabel zijn als die dan ook constant door bouwverkeer dichtslibt.

Tenslotte worden zoals altijd natuur- en cultuurhistorische belangen veel te makkelijk aan de kant gezet, terwijl een gebied als Zeeuws-Vlaanderen het nu juist moet hebben van toerisme en natuurbeleving. De Paulinapolder is niet alleen een agrarisch gebied, maar ook een plek met een rijke geschiedenis en cultuurhistorische waarden. Het is absurd dat dit zomaar aan de kant geschoven zou kunnen worden omdat er plots ergens een kerncentrale tussengepast moet worden. Daarnaast zou een uniek natuurgebied als het verdronken land van Saeftinghe, de grootste brakwaterschor van Europa dat teruggaat tot de 13e eeuw, niet bedreigd mogen worden door koelwater van kerncentrales.

Ik hoop dat er nog een keer zeer goed en kritisch nagedacht gaat worden over al deze plannen en dat Zeeland niet wederom als tweederangs provincie wordt behandeld.

Verzonden: 6/25/2025 10:01:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als inwoner van [redacted] maak ik ernstig bezwaar tegen de mogelijke vestiging van kerncentrales in de Eemshaven.

Wij hebben al decennialang te maken met de uitbreiding van de Eemshaven.

Er staan momenteel 4 elektriciteitscentrales, waarvan 1 grotendeels gestookt op steenkool. Er komen elektriciteitskabels aan vanuit Noorwegen en Denemarken. Als gevolg daarvan lopen er twee hoogspanningsleidingen van 380 kV door ons gebied. Deze zeer ontsierende lijnen vormen als het ware ijzeren gordijnen in ons landschap. Vooral de laatst voltooide leiding is zeer negatief prominent aanwezig in het landschap. Verder wordt er sinds 2022 LNG aangeland en is Theo Pouw zeer dominant aanwezig (die bovendien ook nog eens bruinkool stookt). De activiteit van Pouw van grondreiniging leidt ook regelmatig tot ongewenste geur en landschap ontsierende bergen (on)gereinigde grond. Verder liggen er VOPAK terminals. Sinds een aantal jaren is er een Windmolenpark in de Oostpolder en komt er nog een Windmolenpark bij in de Eemshaven-West. Het gebied is ook in beeld voor de aanlanding van de stroomkabels en waterstofleidingen van op zee opgewekte windenergie (PAWOZ). In verband hiermee wordt ook in de Oostpolder voorzien in een zeer groot nieuw TenneT hoogspanningsstation en converterstations. Ook worden er elektrolysers voorzien. Dit naast andere bedrijvigheid als datacenters, batterij- en zonnepanelenfabrieken. Er zijn momenteel al 2 datacenters van QTS en 4 van Google aanwezig (en die laatste gaat nog verder uitbreiden).

De leefbaarheid staat nu al gigantisch onder druk door alle hiervoor genoemde industriële gebouwen en activiteiten. Veel lasten en geen lusten. Door de mogelijke vestiging van kerncentrales in de Eemshaven komt onze leefbaarheid nog verder onder druk te staan. Naast het veiligheids- en gezondheidsaspect geldt ook dat er zeer waarschijnlijk bij de realisatie van twee kerncentrales weer een nieuwe bovengrondse 380 kV hoogspanningsleiding nodig zal zijn (Tennet geeft aan dat ondergrondse situering geen optie is). En dat allemaal in een gebied dat ook al geteisterd wordt door aardbevingen als gevolg van de aardgaswinning.

Kortom nog meer lasten! Onze leefomgeving wordt hierdoor totaal verpest.

Tevens merk ik op dat de decennialange bouwwerkzaamheden tot licht- en luchtvervuiling, geluidsoverlast en sluipverkeer leidt. Ook de huisvesting van duizenden tijdelijke arbeidsmigranten in woningen gedurende de bouwfase gaat ten koste van de sociale cohesie van dorpsgemeenschappen. Nu al worden veel woningen aan de woningvoorraad onttrokken door deze tijdelijke huisvesting.

Kortom uit het voorgaande kunt u opmaken dat: Brede welvaart (weer) ten koste gaat van ons welzijn!

Ik doe dan ook een zeer dringend beroep op uw medemenselijkheid: realiseer GEEN kerncentrales in de Eemshaven!

Verzonden: 6/25/2025 10:09:29 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Mijn kinderen, dieren, planten water en bodem in en om Nederland.
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste mensen,

we mogen de toekomst, en zeker de verre toekomst, niet opzadelen met onze niet te temmen consumptiedrang. De idee dat er altijd maar energie beschikbaar moet zijn, waanzin. De idee dat AI ongebreideld mag groeien, cryptobeleggingen, al die energievretende activiteiten, afschuwelijk.

Laat ons eerst onszelf leren beheersen, laat ons eerst geoefend hebben in een kapotte wereld in onze eigen tijd, voordat we die van de toekomst vies maken. Of nee, laten we kiezen: we heffen onszelf op, of we proberen er wat moois van te maken.

Dure kernenergie, met alle risico's van dien, veel te veel gevergader veel te veel protocollen, veel te veel technici die elders minstens zo hard nodig zijn: doe het gewoon niet.

Stop met bepaalde energie intensieve industrie en dienstverlening, leer matigen en bescherm de wereld tegen de driften van deze tijd.

Verzonden: 6/25/2025 10:17:51 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De Paulinapolder is in mijn optiek geen geschikte locatie voor het plaatsen van een nieuwe kerncentrale. Door het niet bestaan van infrastructuur voor deze locatie gaat het voor de nabije omgeving buitensporig veel overlast veroorzaken.

Daarbij zou de directe regio volledig de dupe zijn bij het kiezen van deze bestemming voor de kerncentrale. Er is voor de gemeenschap geen enkel voordeel voor de aanbesteding van de kerncentrale op deze locatie. De gemeenschap draait op agrarische activiteiten en de bijkomende industriën. Met het verdwijnen van de Paulinapolder zou niet alleen een groot agrarisch gebied verdwijnen met zijn activiteiten, maar zou ook de nieuwe aanwas van tijdelijke werknemers de leefbaarheid aanzienlijk aantasten.

Geschiktere locaties zouden zijn in een omgeving waar al veel industrie bestaat en waar de opgewekte elektriciteit direct geconsumeerd zal worden. Een locatie als de tweede Maasvlakte, waar een kerncentrale in een industriecluster geplaatst kan worden is daarom een logischere keuze.

Daar kan ook direct beter de overtollige warmte gebruikt worden voor stadsverwarming. Het koelen van de kerncentrale met Westerscheldewater is niet wenselijk, waar dit een Natura2000 gebied is met een bijzonder ecosysteem.

Verzonden: 6/25/2025 10:20:35 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted] vof

Zienswijze/reactie

Hierbij wil ik mijn bezwaar maken tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder bij Biervliet.

Verkeer:

De infrastructuur in de polders rond Biervliet is niet geschikt voor veel verkeersbewegingen.

Voor mijn landbouwbedrijf maak ik veel gebruik van transport met landbouwvoertuigen.

Tractor, aanhangers, rooimachines, spuitmachines en meer.

De vermenging met bouw/werk verkeer is niet gewenst.

Zowel ik, de boer, maar ook het bouw/werkverkeer zal hier last van ondervinden. Met gevaarlijke situaties als gevolg. Wegen en bermen zullen kapot gereden worden.

Sluipverkeer gaat ontstaan. Een ontwrichting van het verkeer niet alleen bij de Paulinapolder, maar in het volledige buitengebied van Biervliet, waarbij ook Hoofdplaat en Driewegen betrokken zijn.

Grondwater:

De Paulinapolder zal opgehoogd moeten worden om een centrale veilig te kunnen plaatsen.

Deze enorme grondverplaatsing en de eventuele bemalingen zullen de grondwaterstand en grondwater stromingen beïnvloeden.

Er zal verzilting ontstaan, met hierdoor slechte grondwaterkwaliteit. Dit zal de groei van de gewassen beïnvloeden en negatieve gevolgen hebben voor omliggende polders en dus ook voor mijn bedrijfsvoering en inkomen.

Schade aan zoetwater "bellen" voor zoet water opslag is een groot risico. Beregenen zal daardoor beperkt en/of onmogelijk worden.

Leefomgeving/samenwerking:

Door het verlies van een grote hoeveelheid landbouwgrond, zullen er boeren in de omgeving verdwijnen. Samenwerking, een deel van onze manier van bedrijfsvoering, zal verdwijnen.

Ook op sociaal gebied zal ik mijn bedrijf daardoor geïsoleerder moeten voortzetten.

Gevaarlijke combinatie met industrie Nort Seaports en Dow.

Het Amerikaanse bedrijf DOW vormt een risico in de huidige wereld met onberekenbare wendingen in deze tijd van oorlog en bemoeienis van Amerika hierbij.

Andersom zal een gevaarlijke situatie die door een kerncentrale kan ontstaan, grote gevolgen kunnen hebben voor deze industrie van DOW.

Onduidelijkheid over de toekomst:

Met de onduidelijke en onzekere toekomst in het vooruitzicht staat de toekomstvisie zwaar onder druk. Stilstaan is achteruitgang in een bedrijf. Maar bouwen aan een toekomstbestendig bedrijf is onmogelijk door onduidelijkheid over de toekomst. Eventuele financiering van deze onzekere toekomst zal door financierders moeilijker zo niet onmogelijk zijn.

Door verlies van een grote vruchtbare landbouwpolder (de Paulinapolder en mogelijk meer grond in andere polders door natuurcompensatie) zijn uitbreidingsmogelijkheden voor ons bedrijf beperkter.

Dit alles brengt grote zorgen met zich mee, hier ben ik dagelijks over aan het denken/piekeren.

In de bijlage het manifest met de overige punten van bezwaar.

105341802_10890351_Zienswijze_Paulinapolder.docx

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis

van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

[redacted]

[redacted]

Bijlage: Visuele Onderbouwing

1. Ligging van de Paulinapolder

De Paulinapolder bevindt zich in Zeeuws-Vlaanderen, direct ten westen van Terneuzen en grenzend aan de Westerschelde. Het gebied is aangeduid als een potentiële locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales. De exacte ligging en grenzen van de Paulinapolder zijn te zien op de kaart van het Kadaster.

2. Hoogteverschillen en ligging onder NAP

De Paulinapolder ligt gemiddeld tussen de -1,5 en -2,5 meter onder NAP. Het gebied is omringd door dijken en ligt in een kwetsbare zone bij de Westerschelde. Bij een eventuele dijkdoorbraak bestaat het risico op overstroming, wat de locatie ongeschikt maakt voor de bouw van kerncentrales.

3. Natura 2000-gebieden in de omgeving

De Paulinapolder grenst direct aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied is van internationaal belang voor vogels en andere natuurwaarden. De aanleg van grootschalige energie-infrastructuur in de Paulinapolder kan leiden tot verstoring van deze beschermde natuurgebieden.

4. Vergelijking potentiële locaties kerncentrales

Locatie	Ligging onder NAP	Afstand tot Natura 2000	Bestaande infrastructuur	Bevolkingsdichtheid	Opmerkingen
Paulinapolder	-1,5 tot -2,5 m	Direct grenzend	Beperkt	Laag	Kwetsbaar gebied, nabij natuurgebieden
Sloegebied	Boven NAP	>5 km	Uitgebreid	Gemiddeld	Industrieterrein met bestaande infrastructuur
Maasvlakte II	Boven NAP	>10 km	Uitgebreid	Laag	Speciaal aangelegd voor industriële doeleinden

Verzonden: 6/25/2025 10:27:06 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als inwoner van de Gemeente Terneuzen zie ik het vooruitzicht van een kerncentrale in de buurt niet zitten. Er lijkt onder de burgers weinig tot geen draagvlak te zijn voor dit plan. De locatie Terneuzen lijkt vooral voordelen te bieden voor de zware industrie die hier al gevestigd is, zoals Dow en Yara. Deze bedrijven hebben veel energie en warmte nodig en lobbyen waarschijnlijk voor deze locatie. Het is geen geheim dat deze bedrijven al aanzienlijke milieuverontreiniging en landschapsvervuiling veroorzaken. De bouw van een kerncentrale in Terneuzen zal daarom op de nodige weerstand van de bewoners stuiten.

De uitspraak van de minister dat Zeeland bij gelijke geschiktheid de voorkeur heeft, valt hier niet goed. Dit roept het sentiment op dat Zeeland als een tweederangs provincie wordt gezien, waar dergelijke projecten naartoe worden geschoven. De voorkeur voor Zeeland komt ook risicovoller over, in plaats van het spreiden van dergelijke kritieke infrastructuur over het land.

Los van de discussie omtrent draagvlak onder de bevolking, zijn er ook serieuze praktische bezwaren die ervoor zullen zorgen dat de bouw van een kerncentrale trager of significant duurder zal zijn.

Het aanvoeren van bouwmateriaal is lastig gezien de beperkte infrastructuur in Zeeuws-Vlaanderen. Er is geen (fatsoenlijk) treinspoor, waardoor er veel meer materiaal over de weg aangevoerd moet worden. Er is slechts een enkele doorgaande weg, die op meerdere plekken enkelbaans is en veel rotondes heeft. Deze infrastructuur is niet berekend op (veel) vrachtverkeer. Daarnaast is de Westerscheldetunnel, de enige landverbinding met Nederland, een knelpunt. Het gebeurt met enige regelmaat dat een incident met een enkel voertuig de hele tunnel onbegaanbaar maakt. Ook na de bouw van een kerncentrale zou deze beperkte infrastructuur nog steeds een probleem vormen. Gaat het radioactieve afval dan ook allemaal door de tunnel, of via de 90-100 weg tussen Terneuzen en Gent?

Het stroomnet in Zeeuws-Vlaanderen is al vol. Er kan hier veel veranderen in de tijd dat het duurt om een kerncentrale te bouwen, maar de bouw zelf kost uiteraard ook veel energie. Als die er niet is, hoe gaat dat dan opgewekt worden? Met generatoren? Dat past niet helemaal in het idee van een kerncentrale bouwen om duurzaamheidsredenen.

In de documenten wordt uitgegaan van een 380 kV verbinding, die er in Zeeuws-Vlaanderen nog niet is. Er zijn plannen voor, maar een dergelijke aansluiting kost ook veel ruimte. De mogelijke locatie voor een kerncentrale is ook een van de opties die genoemd worden voor de 380 kV verbinding. Er is geen ruimte voor beiden. De Stichting Dorpsraad Biervliet heeft bijvoorbeeld al de nodige kanttekeningen en bezwaren over de 380 kV verbinding. Al deze argumenten zijn uiteraard ook van toepassing op een eventuele kerncentrale.

Een 380 kV verbinding die nog gerealiseerd moet worden, is ook een extra punt waar de omgeving bezwaar tegen kan maken, wat voor extra vertraging kan zorgen. Mocht er succesvol bezwaar gemaakt worden tegen de 380 kV aansluiting terwijl de bouw van de kerncentrale al gestart is, dan is dat een serieus probleem.

Een ander punt van aandacht is mogelijke bodemverontreiniging. Het terrein ligt vlak bij het vervuilende bedrijf Dow. De Westerschelde is ook zwaar verontreinigd met onder andere PFAS. De kans is vrij groot dat deze vervuiling ook in de bodem terecht is gekomen waar de kerncentrale zou moeten komen. Het saneren van alle grond die vrijkomt is ook erg kostbaar.

Alternatieve Locatie: Maasvlakte II

Op basis van de beschikbare informatie, bijvoorbeeld uit "Bijlage 3 Zeef 1 locaties nieuwbouw kerncentrales," zou Maasvlakte II de beste locatie zijn. Ook hier zit veel industrie die gebaat zou zijn bij de energie en warmte die een kerncentrale opwekt. Bovendien kan een eventuele surplus aan energie tijdens dalmomenten gebruikt worden om groene waterstof op te wekken, wat vervolgens direct weer gebruikt kan worden in dezelfde regio.

Verzonden: 6/25/2025 10:37:11 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Waarom die kerncentrales in deze mooie polder.

Er zijn genoeg andere opties

En zo dicht bij de bebouwde kom van Biervliet

Hier ben ik echt op tegen.

En dan al die berdrijven die weg zouden moeten, schandalig

Verzonden: 6/25/2025 10:57:44 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Mezelf
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Onbegrijpelijk, de energie klotst tegen de plinten! (Te)vaak moeten zonnepanelen van bedrijven en particulieren worden uitgeschakeld en windmolens worden stilgelegd!

De beschikbare energie kan momenteel niet op de goede plaatst van bestemming komen, bedrijven kunnen niet of niet optijd worden aangesloten op ons energienet. Het probleem is niet de hoeveelheid energie, ook niet voor de toekomst, maar het probleem is de hele infrastructuur, (leidingen, beheer en distributie) en een politiek blindvaren op bedrijven die er commercieel wel bij varen dat er energie onrust is.

Uiteraard zal de vraag naar energie toenemen. Maar met het reeds ingezette groene beleid, zon en wind, is er nog genoeg te installeren en te innoveren. Echter het zwalpende energiebeleid schaadt het vertrouwen van de burgers, die nu ze zelfvoorzienend terugleveren, moeten betalen (voor wat ze terug in het net stoppen)en zeker de handdoek in de ring zullen gooien.

Overheid wordt eens wakker; misschien een utopie, maar de wereld is van iedereen en de overheid is er voor de burger en niet andersom.

Sinds het commercialiseren van de energiemarkt worden enorme winsten gemaakt, die beslist niet tengoede komen aan de burgers die een basis hoeveelheid energie nodig hebben om in hun (eerste)levensbehoeften te voorzien.

In de wetenschap dat al het voorgaande niet fatsoenlijk is uitgekristalliseerd is het te betreuren dat nu wordt ingezet op kernfusie. Natuurlijk is kernenergie een redelijk schone vorm van energie. Maar beslist niet zonder risico's. Sterker nog denk aan de wet van Murphy

Naar mijn mening hoort een kerncentrale niet thuis in of nabij bewoond gebied. (Denk o.a. aan een Nucleaire fallout)

En als, zoals de bedoeling is er centrales in Zeeland, Sloegebied en Paulinapolder/ Mosselbanken worden geplaatst, heeft dat een enorme impact op de bevolking en ons leefgebied als ook op het mileu, stikstof, overlast, rust, recreatie en ruimte.

Ook flora en fauna zullen er enorm van te lijden hebben. Een uniek stukje Zeeland zal ook hier weer geofferd worden. Het milieu aspect alleen al zal enorm zijn, als ook alles wat er gebeurt tijdens de jarenlange bouw, grondverplaatsingen, dijk ophoging en versterkingen.

Als de kerncentrales worden gebouwd zal dit een enorme nalatenschap zijn voor onze kinderen en kleinkinderen die zijn weerga niet kent, zeker niet iets om trots op te zijn. Om centrales die in bewoond gebied te plaatsen gaat veel te ver. Kerncentrales horen thuis ver van dorpen en steden. Daar is Zeeland niet geschikt voor.

In het grootste doemscenario wordt/is een kerncentrale ook een potentieel doelwit in oorlogstijd. Denk met de huidige spanningen in de wereld niet onrealistisch om zoiets te noemen.

Verder moet mij van het hart dat de Zeeuwen onvoldoende en slecht zijn geïnformeerd over de plannen, laat staan serieus betrokken zijn bij de besluitvorming. Schijnbaar is de overheid al jaren met de plannen bezig en wordt pas op de valreep geïnformeerd. Klinkt als onbehoorlijk bestuur!

Enkele dagen voor een eerste voorlichtingsbijeenkomsten een uitnodiging versturen waarbij veel uitnodigingsbrieven later werden bezorgd dan de datum voorlichtingsbijeenkomst zelf noem ik minachtend en ook werd een beperkt aantal mensen in de ruimte toegelaten terwijl er nog plaats genoeg was. Ook dit is een voorbeeld van slechte voorlichting. Neem aan dat goedbetaalde professionals dit soort communicatie-beleid organiseren?!

Financieel gezien denk ik dat de kosten buiten proportioneel zijn en zullen zijn. De geschiedenis heeft geleerd dat mega projecten (met uitzondering van) altijd ver overschreden worden. Ik betwijfel of de centrale ooit wordt terugverdiend.

Ik ben het eens met eerder gemaakte opmerkingen elders zoals:

Kerncentrales hebben een onmenselijke maat in hun omvang, in hun erfenis (afval) en in het veiligheidsrisico;

Kernenergie staat de groei van hernieuwbare energie in de weg;

Kerncentrales zijn overbodig om de klimaatdoelen te halen;

Kerncentrales tasten het unieke Zeeuwse Landschap aan en bedreigen de kwaliteit van de leefomgeving van de Zeeuwen;

Geef prioriteit aan duurzame energieprojecten boven kernenergie;

Geen koeltorens of bovengrondse hoogspanningslijnen te bouwen;

De Westerschelde niet zwaarder te belasten met koelwater;

De bestaande grenzen van het industriegebieden te respecteren;

De leefomgeving van uw inwoners te beschermen;

De Zeeuwen daadwerkelijk mee te laten beslissen over wel of geen nieuwe kerncentrales in Zeeland.

Met vriendelijke groet.

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/25/2025 11:01:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

Wij exploiteren een melkveebedrijf. Wij maken ons enigzins zorgen over het toekomstpectief indien de landbouwgrond rondom de boerderij bestempelt worden voor de bouw van de kerncentrale. Landbouwgrond is essentieel voor ruwvoerwinning. Daarnaast vragen wij ons af, of er rekening is gehouden met straling en wat voor invloed dit heeft op het dierwelzijn van ons melkvee.

Verzonden: 6/25/2025 11:25:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Markiesstraat
Huisnummer: 1 bus 6A
Postcode: 1000
Woonplaats: Brussel
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (België)

Zienswijze/reactie

Het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle heeft als opdracht er over te waken dat de bevolking en het leefmilieu in België op een efficiënte manier beschermd worden tegen de gevaren van ioniserende stralingen. Bij de analyse van de concept-NRD ging de aandacht van het Agentschap dan ook voornamelijk naar de mogelijke grensoverschrijdende radiologische milieueffecten die een impact zouden kunnen hebben in België.

Het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle adviseert om de onderstaande elementen met de nodige diepgang te onderzoeken in het plan-MER locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland, teneinde bij de keuze van de site voldoende rekening te houden met de mogelijke 'radiologische' impact op het Belgisch grondgebied.

- Indien de nucleaire noodplanningzones rond de nieuwe site ook Belgisch grondgebied zullen bevatten, moet de impact op de samenwerking met de Belgische autoriteiten (regionaal, gewestelijk en federaal) inzake nucleaire noodplanning beschreven te worden, met specifieke aandacht voor:

o de uitwisseling van informatie/ communicatie bij noodsituaties;

o de coördinatie van rampenplannen;

- De mobiliteitsaspecten van de te voorziene transportbewegingen van (bestraalde) splijtstofelementen en radioactief afval van en naar de kerncentrale dient beschreven te worden, met specifieke aandacht voor die nucleaire transporten die mogelijk via Belgisch grondgebied gebeuren: routes, frequentie, aantal bewegingen,..

- Mogelijke relevante effecten betreffen onder ander de impact van radiologische lozingen tijdens routine- en omgevalsomstandigheden. Verwacht wordt dat in een latere fase (in het kader van een project-MER) de specifieke radiologische gevolgen voor de meest blootgestelde plaatsen in België kwantitatief berekend worden.

Het Agentschap wenst eveneens in de verdere stappen van dit project blijvend te worden betrokken en wij vragen om ons ook naar aanleiding van latere formele consultaties en publieke participatie(s) aan te schrijven.

105342098_10890421_2025-06-25-FVW-5-1-3-NL_Advies_concept_NRD_project_Nieuwbouw_kerncentrales.pdf

FANC
FEDERAAL AGENTSCHAP VOOR NUCLEAIRE CONTROLE

Departement Inrichtingen en Afval
Dienst Nucleaire Basisinrichtingen

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Brussel, 25 juni 2025

Uw bericht van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)
2025-05-16	/	2025-06-25-FVW-5-1-3-NL	-

Betreft: Advies FANC inzake concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Geachte,

Het Federaal Agentschap voor Nucleaire controle ontving de notificatie over de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) in het kader van het Plan-MER locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland.

Het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle heeft als opdracht er over te waken dat de bevolking en het leefmilieu in België op een efficiënte manier beschermd worden tegen de gevaren van ioniserende stralingen. Bij de analyse van de concept-NRD ging de aandacht van het Agentschap dan ook voornamelijk naar de mogelijke grensoverschrijdende radiologische milieueffecten die een impact zouden kunnen hebben in België.

Het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle adviseert om de onderstaande elementen met de nodige diepgang te onderzoeken in het plan-MER locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland, teneinde bij de keuze van de site voldoende rekening te houden met de mogelijke 'radiologische' impact op het Belgisch grondgebied.

- Indien de **nucleaire noodplanningzones** rond de nieuwe site ook Belgisch grondgebied zullen bevatten, moet de impact op de samenwerking met de Belgische autoriteiten (regionaal, gewestelijk en federaal) inzake nucleaire noodplanning beschreven te worden, met specifieke aandacht voor:
  - de uitwisseling van informatie/ communicatie bij noodsituaties;
  - de coördinatie van rampenplannen;
- De mobiliteitsaspecten van de te voorziene **transport**bewegingen van (bestraalde) splijtstofelementen en radioactief afval van en naar de kerncentrale dient beschreven te worden, met specifieke aandacht voor die nucleaire transporten die mogelijk via Belgisch grondgebied gebeuren: routes, frequentie, aantal bewegingen,..
- Mogelijke relevante effecten betreffen onder ander de impact van radiologische **lozingen** tijdens routine- en omgevalsomstandigheden. Verwacht wordt dat in een latere fase (in het kader van een project-MER) de specifieke radiologische gevolgen voor de meest blootgestelde plaatsen in België kwantitatief berekend worden.

Briefwisseling: Markiesstraat 1 bus 6A, B-1000 Brussel
Tel.: [redacted]

Inlichtingen betreffende dit onderwerp kunnen bekomen worden bij
[redacted] - [redacted]
Tel.: [redacted]

Het Agentschap wenst eveneens in de verdere stappen van dit project blijvend te worden betrokken en wij vragen om ons ook naar aanleiding van latere formele consultaties en publieke participatie(s) aan te schrijven.

Hoogachtend,

[redacted]
Diensthoofd Nucleaire Basisinrichtingen

Verzonden: 6/26/2025 12:10:15 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Mts.[redacted]

Zienswijze/reactie

Beste mijnheer, mevrouw,

In de bijlage onze zienswijze.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

105342212_10890456_Zienswijze_op_de_kerncentrales__van_Maatschap_[redacted].docx

Zienswijze/reactie

Hierbij willen wij bezwaar maken tegen de plaatsing van twee kerncentrales in de Paulinapolder bij Biervliet.

Wij zijn een landbouwbedrijf waarop de 3e en 4e generatie wonen en werken in deze authentieke, weidse polder, waar er nog rust is en natuur en werk al jaren goed gecombineerd gaan. Ons hele leven hebben we het bedrijf opgebouwd tot wat het nu is. Nu zou dat allemaal verloren gaan. Je wordt weggeveegd van de kaart. Alles wordt afgebroken. De polder wordt opgehoogd en de kerncentrales kan je vanuit het dorp zien als de Eiffeltoren in Parijs. Ons huis hebben we opgebouwd steen voor steen. Ook gaat er veel vruchtbare landbouwgrond verloren. Waarom is landbouwgrond niet belangrijk? Willen mensen geen voedsel meer of halen ze het liever uit het buitenland? Mijn identiteit en ons levenswerk zijn weg als deze plannen doorgaan.

Waarom moeten er geen kerncentrales komen in de Paulinapolder:

- **Te duur:**

Kostenberaming: 20 tot 30 miljard. De overheid zal garant moeten staan. Dat betekent dat de burgers meer belasting zullen moeten betalen. Een kerncentrale moet altijd op basislast draaien. Dit betekent dat je de kerncentrales niet uit kan zetten als er voldoende elektriciteit kan worden opgewekt uit wind en zonne-energie. Ook zijn kerncentrales niet rendabel als ze niet vollast draaien.

- **Gevaarlijk:**

Veiligheid in de bouwfase staat op het spel. Op het terrein van de Dow staan 16 fabrieken. Dat is dus dicht bij een chemisch cluster. Bovendien staan er 2 grote gasopslagtanks. Als die detoneren heeft dat de kracht van een atoombom.

- **Kernenergie zadelt de generaties na ons op met radioactief afval**

Nederland moet dit probleem zelf oplossen. Het afval kan niet ergens in een buurland of in Gabon worden gedumpt.

- **Er zijn andere manieren om stroom op te wekken**

Een aantal landen zijn al ver met de ontwikkeling van een SMR.
De trend is naar meer gedecentraliseerde opwekking van stroom.

- **We hebben de kennis niet meer om kerncentrales te bouwen:**
  De laatste kerncentrale is in 1973 gebouwd.
  De meeste kennis moet uit het buitenland komen, dat maakt je afhankelijk.

- **Verkeer:**

De Paulinapolder en omliggende polders zijn niet berekend op de grotere verkeersstromen.
Het verkeer zal leiden tot grote problemen en gevaarlijke situaties.
Vermenging van langzaam verkeer, recreatief verkeer en bouwverkeer is onwenselijk. Het wegennetwerk van het buitengebied en polders zal overbelast raken door bouw- en werkverkeer. Dit zal toename van sluipverkeer geven, De wegen zullen kapot gereden worden en er zullen levensgevaarlijke situaties ontstaan.
Landbouw verkeer, een noodzakelijk onderdeel van de bedrijfsvoering van alle boeren in dit buitengebied, zal gehinderd worden door het bouw/werkverkeer en andersom.

De N61 is nu al niet berekend op veel verkeer in het toeristenseizoen en dan zullen we het nog maar niet hebben over de Westerschelde tunnel, waar te pas en te onpas iets aan de hand is.
Het zal dus noodzakelijk zijn om een heel nieuw wegennet aan te leggen.

- **Landschap:**

Grote verstoring van het landschappelijk beeld. Het mooie weidse poldergebied met omliggende natuur zal door twee kerncentrales zwaar nadelig beïnvloed worden. Het gemeentelijk en Provinciaal beleid is behoud van het open landschap.

- **Leefomgeving en gezondheid:**

Twee kerncentrales hebben een grote nadelige invloed op de leefomgeving en de gezondheid.
Zoals geluidsoverlast, luchtvervuiling, lichtvervuiling en magneetvelden.
In een bewoond gebied, zoals de Paulinapolder en omliggende polders heeft dit grote gevolgen.
De onzekerheid en het afschuwelijke toekomst beeld van onze woonomgeving met alle gevolgen heeft een groot psychisch impact. Er wordt binnen ons gehele gezin en omgeving en zeker ook door mij enorm gepiekerd. Slapeloze nachten en steken in de zij, ik ervaar een enorme negatieve druk. De gehele situatie heeft nu al een flink negatief effect op mijn gezondheid.
Er is ook geen ruimte om arbeidsmigranten te vestigen, waar moeten al die mensen wonen?
Werknemers worden van bestaande ondernemingen weggeplukt. Personeelstekort bij andere bedrijven. Er wordt uit dezelfde vijver gevist. Dit veroorzaakt een sterke loonstijging. Kunnen bestaande bedrijven dan nog concurreren?
Als we kijken naar Hinckley Point C zien we dat 64% van de werkenden arbeidsmigrant zijn.
Dit geeft extra spanning op de woningmarkt, drukte op de wegen. Mensen moeten zich aanpassen.
Veel meer mensen zorgt voor druk op scholen en gezondheidszorg (dokter, ziekenhuizen en tandarts)
En als het project klaar is krijg je te maken met een boom/bust scenario.
De veiligheid komt dan ook in het geding. Voelen mensen zich nog veilig in hun vertrouwde omgeving?

- **Natuur:**

De nadelige invloed op de natuur, zowel in de Paulinapolder zelf, maar zeker ook op het Paulinaschor (deels natuurgebied van Stichting Het Zeeuwse Landschap) en op het natuurgebied De Braakman zal onnoemelijk groot en nadelig zijn. De natuur zal zwaar verstoord worden. De temperatuur in de Westerschelde zal hoger worden. Mag dit zomaar in een Natura 2000 gebied?
Stikstof: Als er twee kerncentrales gebouwd worden, dan levert dan veel stikstof op, met als gevolg dat er niet meer gebouwd mag worden in de gemeente Terneuzen.

- **Cultuur/historie:**

De Paulinapolder is het landingspunt van de Canadese Soldaten. Van hieruit is de bevrijding van Zeeuws Vlaanderen en België begonnen.
Ter herdenking en als eerbetoon aan alle bevrijders, hier ter plaatse aan de negende brigade van de Highland Light Infanterie of Canada, is een monument geplaatst in de Paulinapolder.
Jaarlijks worden hier meerdere herdenkingen gehouden en wordt dit monument door vele mensen bezocht, ook uit Canada. Dit eerbetoon en herdenkingsmonument mag nooit verloren gaan.

- **Waardevermindering boerderij en woning:**

Door de voorgenomen plannen is op dit moment ons huis en boerderij al enorm in waarde gedaald en op dit moment onverkoopbaar.

Er wordt gesuggereerd dat Zeeland gewend is aan kerncentrales en dat er een breed draagvlak voor is, maar er is nooit een draagvlakonderzoek gedaan naar kerncentrales of er is ook nog nooit een referendum gehouden naar aanleiding van kerncentrales. Ik zie al deze ontwikkelingen als een bedreiging voor mijn gezondheid, mijn familie en de toekomst van ons bedrijf. Bovendien staat de ontwikkeling van ons bedrijf door deze onzekerheid stil. En stilstand is achteruitgang. Dit houdt ons nu al elke dag bezig vanaf half september 2024. We proberen naar alle informatiebijeenkomsten te gaan, alles te lezen, actie ondernemen enz. enz. dit kost ons heel veel tijd, energie en geld.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 1:53:51 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Spanje
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

In het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie is de Maasvlakte aangewezen als locatie voor host nation support (gegarandeerde havencapaciteit). Dit is niet te combineren met de bouw van een kerncentrale o.a. vanuit het oogpunt van kwetsbaarheid en de (cumulatieve) effecten op omgevingsveiligheid.

Zie bijlage voor nog een aantal argumenten die aangeven waarom de Maasvlakte niet geschikt is als locatie voor de bouw van een kerncentrale.

105342366_10890501_Bezwaren_tegen_locatie_Maasvlakte_voor_kerncentrale.pdf

De Maasvlakte als locatie voor de bouw van een kerncentrale is ongeschikt. Zelfs als het risico van het ontstaan van een calamiteit klein is, moet gekeken worden naar de gevolgen van een calamiteit. Bij een kerncentrale op de Maasvlakte zijn de gevolgen, zowel op menselijk, als economisch vlak, zeer groot.

Host Nation Support
In het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie is de Maasvlakte aangewezen als locatie voor host nation support (gegarandeerde havencapaciteit). Dit is niet te combineren met de bouw van een kerncentrale op de Maasvlakte o.a. vanuit het oogpunt van kwetsbaarheid en de (cumulatieve) effecten op omgevingsveiligheid.

De Maasvlakte wordt zeer intensief gebruikt en is uiterst kwetsbaar
De Maasvlakte is de poort van Europa en zowel TNO als het havenbedrijf geven aan dat De Maasvlakte vol is. Het gebied staat vol met risicovolle en explosieve industrie. Daarnaast liggen hier de grootste schepen ter wereld en die hebben ook weer chemische en brandbare lading aan boord. Het toevoegen van nog meer risico naast de al bestaande industrie is onaanvaardbaar.

De Maasvlakte ligt in een dichtbevolkte regio
Naast het feit dat De Maasvlakte in een dichtbevolkte regio ligt zijn er enorm veel mensen die op de Maasvlakte werken of verblijven. Port of Rotterdam (www.portofrotterdam.com) zegt hierover:

Het haven- en industriecomplex biedt directe werkgelegenheid aan ruim 93.000 mensen. Maasvlakte 2 voegt, bij volledige ingebruikname, ruim 6.000 directe banen hieraan toe en een vergelijkbaar aantal aan indirecte werkgelegenheid.

In 2016 deden ruim 29.000 zeeschepen de Rotterdamse haven aan en in 2035 zullen dat er circa 57.000 zijn. Het aantal binnenvaartschepen is nog groter. De huidige Maasvlakte alleen al wordt bezocht door 28.000 binnenvaartschepen per jaar. Voor de Maasvlakte en Maasvlakte 2 samen neemt dit toe tot bijna 70.000 binnenvaartschepen in 2035. Het aantal scheepvaartbewegingen is vele malen groter, want schepen leggen vaak aan meerdere kades aan

Volgens de havenmonitor waren er in 2020 naar schatting 174.057 banen verbonden aan de Rotterdamse haven. Een calamiteit heeft dus enorme gevolgen voor heel veel mensen, zowel op menselijk als economisch vlak.

Het economisch belang van Maasvlakte is groot.
De Maasvlakte is de toegangspoort van Europa en is van enorm belang voor de Nederlandse economie. Het gebied speelt een cruciale rol in de nationale en internationale handel. Het is een belangrijke doorvoerhub voor goederen tussen Europa en de rest van de wereld. Een calamiteit op de Maasvlakte heeft dus enorme gevolgen voor zowel de Nederlandse economie als Europa.

Alternatieve locaties
Het KPMG rapport dat in 2021 naar de kamer is gestuurd gaf al als conclusie dat er in Zeeland draagvlak is voor de centrale en genoeg koelwater in de buurt. De Maasvlakte werd in dit rapport uitgesloten omdat hier wordt ingezet op waterstof.

Op 29 februari 2024 heeft Tennet een studie naar de kamer gestuurd waaruit blijkt dat Borssele en niet de Maasvlakte geschikt is Netinpassing nieuwe kerncentrales Borssele en Maasvlakte onderzocht (tennet.eu). Hierin wordt geconcludeerd dat Borssele ook gezien de belasting van het stroomnet de beste locatie voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Op de Maasvlakte stuit de komst van twee kerncentrales volgens het rapport op knelpunten.

Op de website wordt Groningen niet meegenomen als locatie vanwege een gebrek aan draagvlak. Inmiddels is er in Groningen, echter, wel een politieke meerderheid voor de kerncentrale. BBB Groningen wil één van vier kerncentrales in provincie - RTV Noord

Verzonden: 6/26/2025 8:48:28 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Nieuwstraat
Huisnummer: 22
Postcode: 4501 BD
Woonplaats: Oostburg
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: Gemeente Sluis

Zienswijze/reactie

Zie de bijlage

105343159_10890691_Reactie_c-NRD_Nieuwbouw_Kerncentrales_-_Gemeente_Sluis.pdf

gemeenteSLUIS

Postadres:
Postbus 27
4500 AA Oostburg

Bezoekadres:
Nieuwstraat 22
4501 BD Oostburg

Telefoon 140117
Telefoon +31 (0)117 457 000
Telefax +31 (0)117 452 241

IBAN: NL33INGB0661900169
BIC code: INGBNL2A
BTW-nummer: 811046321B01

www.gemeentesluis.nl
info@gemeentesluis.nl

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales

ons kenmerk : 25-2364
uw brief d.d. :
uw kenmerk :
behandeld door : Afdeling Beleid en Beheer
doorkiesnummer : 140117
onderwerp : Reactie c-NRD Nieuwbouw Kerncentrales gemeente Sluis
bijlage(n) : Geen

Oostburg, 26-6-2025

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief maken we graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales. U heeft het gebied Mosselbanken/Paulinapolder in de gemeente Terneuzen aangewezen als te onderzoeken locatie. Dit gebied ligt dicht bij de gemeentegrens van de gemeente Sluis. Dat maakt dat wij het proces nauwlettend volgen en ook samenwerken met Terneuzen daar waar relevant en van dezelfde strekking. Immers, de impact van het onderzoeksproces stopt niet bij de gemeentegrens.

We respecteren de verduurzamingsopgave waar u voor staat. Tegelijkertijd vragen we u nadrukkelijk om recht te doen aan de belangen en zorgen van onze inwoners, de leefomgeving en ondernemers. We onderschrijven dan ook, net als de gemeente Terneuzen het belang van een open proces, met ruimte en aandacht voor tijdige en begrijpelijke communicatie aan alle partijen. De belangen van onze inwoners en een leefbare, duurzame en veilige omgeving stellen we als gemeente Sluis voorop. De uitkomsten van de onderzoeksresultaten dienen dan ook zo volledig mogelijk en transparant te zijn met aandacht voor de te onderzoeken onderwerpen en implicaties in de verschillende fases van het proces met betrekking tot de locatie en omgeving.

We onderschrijven het belang van lokale inbreng, onder andere in de vorm van het Rijk-Regiopakket en vragen u hiervoor tijd, middelen en mogelijkheden te bieden. We vertrouwen erop dat u hier zorgvuldig mee omgaat.

Tot slot, de gemeente Sluis stelt zich neutraal op ten opzichte van de huidige procedure en voorbehoudt zich het recht om op een later moment een standpunt in te nemen.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN SLUIS,

[redacted]

De secretaris,

[redacted]

De burgemeester,

[redacted]

mr. M.M.D. Veltbuis

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 9:20:28 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hoewel kernenergie niet afhankelijk is van het weer, wat bij zon en wind wel het geval is, is kernenergie tot niet een zinvolle investering.

Ten eerste is de aanleg erg duur, wat inhoudt dat de kerncentrales langdurig in gebruik zullen blijven, ook al zijn de dan beschikbare andere vormen van energie vele malen goedkoper.

Ten tweede wordt te licht gedacht over het probleem van kernafval wat vele toekomstige generaties met problemen zal opzadelen.

Ten derde zal een basis aan kernenergie de nu al aanwezige overschotten bij veel zon en wind alleen maar vergroten. Om het probleem van teveel elektriciteit op te lossen zijn er twee opties: opslag of omzetting in andere vormen van energie. Daar dient de focus op te liggen. Het geld dat besteed zou worden aan de ontwikkeling van kernenergie kan dus veel beter besteed worden aan ontwikkeling van die twee opties.

Betere batterijen, betere elektrolysers voor de productie van waterstof, opslag in de vorm van ammonia, enz. dienen meer aandacht (en geld) te krijgen.

Er is ruim voldoende zon en wind om aan alle energiebehoefte te voldoen. Kernenergie is daar niet voor nodig. Samenwerking met andere landen (bijv. zon uit de Sahara en eventueel Australië) kan met behulp van omzetting in andere vormen van energie jaarrond energie opleveren en een economische impuls voor de betreffende landen.

Meer focus op opslag en omzetting van elektriciteit zet meer zoden aan de dijk en voorkomt versnippering van het beschikbare budget. Bovendien kan het Nederland meer kennis en banen opleveren dan het geval is wanneer kerncentrales worden aangekocht vanuit het buitenland.

[redacted] ik wens je een verstandige beslissing toe.

Verzonden: 6/26/2025 9:28:32 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Grote Markt
Huisnummer: 1
Postcode: 9060
Woonplaats: Zelzate
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Lokaal bestuur Zelzate

Zienswijze/reactie

BESLUIT College van burgemeester en schepenen van 23 juni 2025 van Lokaal bestuur Zelzate te België:

Artikel 1

Het college van burgemeester en schepenen neemt kennis van het concept van Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de bouw van nieuwe kerncentrales in Nederland.

Artikel 2

Het ongunstig advies van het college van burgemeester en schepenen van 27 september 2024 betreffende het ontwerp wetswijziging voor de verlening van de kerncentrales in Borssele wordt

herbevestigd.

Artikel 3

Het besluit wordt overgemaakt via https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureauenergieprojecten/

lopende-projecten/nieuwbouw-kerncentrales#participatie en gemaild naar

EspooConvention@vlaanderen.be.

105343660_10890766_Beslissing_-_2025-06-26T081527.882.pdf

Zelzate	**BESLISSING VAN** **HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN** **VAN MAANDAG 23 JUNI 2025**
Aanwezig:	Brent Meuleman, burgemeester [redacted] schepenen [redacted], algemeen directeur
Afwezig:	
Verontschuldigd:	[redacted], schepen

Concept Notitie reikwijdte en detailniveau nieuwbouw Kerncentrales in Nederland

HET COLLEGE

Bevoegdheid

Het decreet lokaal bestuur van 22 december 2017, artikel 56.

Wetten, reglementen en verwijsdocumenten

Het besluit van het college van burgemeester en schepenen van 29 maart 2024 betreffende het advies over de procedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland.

Het besluit van het college van burgemeester en schepenen van 27 september 2024 betreffende het ongunstig advies over het ontwerp wetswijziging voor de verlening van de kerncentrales in Borssele (MER2024.92).

De e-mail van dinsdag 20 mei 2025 van Departement Omgeving.

Motivatie

Bij onderzoek naar geschikte locaties voor de eerste twee nieuwe kerncentrales hoort een milieueffectrapport (MER). Voor het MER is een voorstel van onderzoeksopzet gemaakt: het concept van Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD). **In de c-NRD zijn de locaties vermeld die Nederland via het MER wenst te onderzoeken**. **Ook wordt beschreven welke milieuaspecten men wenst te onderzoeken**. Dit c-NRD is voorwerp van de raadpleging en zal leiden tot een NRD op basis waarvan het MER zal worden opgesteld. Naast het MER wordt een Integrale Effectenanalyse (IEA) opgesteld. Op basis van de informatie in het MER en de IEA nemen de ministers van Klimaat en Groene Groei en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in een volgende fase een besluit over de locatie voor de twee nieuwe kerncentrales ('de Voorkeursbeslissing').

Het onderzoek richt zich op zeven mogelijke locaties in vier gebieden:

1. In de Eemshaven: Westereemsweg/Emmapolder, Eemshavencentrale en Eemscentrale
2. Op de Maasvlakte II: Alexiahaven-westzijde
3. In het Sloegebied: het EPZ-terrein in Borssele en het voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen
4. In Terneuzen: Mosselbanken/Paulinapolder

Het college van burgemeester en schepenen heeft op 27 september 2024 ongunstig advies gegeven over het ontwerp van de wetswijziging tot verlenging van de kerncentrales in Borssele en nieuwbouw van kerncentrales in Nederland.

Bezorgdheden zijn:

- De impact, zowel radiologisch als niet radiologisch, van het bedrijf, van storingen en van ongevallen voor lokaal bestuur Zelzate en voor het kanaal Gent-Terneuzen.
- De mobiliteitsaspecten van de te voorziene transportbewegingen van (bestraalde) splijtstofelementen en radioactief afval van en naar de kerncentrale en de te nemen maatregelen bij crisissituaties (zoals ontsporing van de treinwagons en treinbotsingen).
- De interactie van kerncentrales voor alle milieuaspecten en ook de interactie met de kerncentrales in België.
- De stralingsimpact op het grondgebied van Zelzate en omliggende gemeenten bij een eventuele calamiteit alsook wat een dergelijke calamiteit betekent op de vigerende noodprocedures en -crisiscommunicatie ingeval van een ongeluk.
- Het effect van calamiteiten met lekken van gecontamineerd koelwater op de waterkwaliteit en bvb de bedrijven in de haven die afhankelijk zijn van dat water.
- De verwerking van het kernafval en de bijhorende transportroutes in de omgeving van Zelzate.
- De oorsprong en de impact op het milieu en samenleving van de ontginning van de grondstoffen en producten.
- De effecten van de bijkomende nood aan opslag van radioactief afval.
- De effecten van de toekomstige ontmanteling van de centrales.
- Risico's door menselijk handelen en oorlogvoering, in samenhang met andere ontwikkelingen in de omgeving.

De raadpleging over de C-NRD loopt tot 26 juni 2025.

BESLUIT

Artikel 1

Het college van burgemeester en schepenen neemt kennis van het concept van Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de bouw van nieuwe kerncentrales in Nederland.

Artikel 2

Het ongunstig advies van het college van burgemeester en schepenen van 27 september 2024 betreffende het ontwerp wetswijziging voor de verlening van de kerncentrales in Borssele wordt herbevestigd.

Artikel 3

Het besluit wordt overgemaakt via https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/nieuwbouw-kerncentrales#participatie en gemaild naar EspooConvention@vlaanderen.be.

Namens het college van burgemeester en schepenen,

[redacted]

De burgemeester

[redacted]

Brent Meuleman

Verzonden: 6/26/2025 9:52:11 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De plannen voor nieuwe kerncentrales van het ministerie KGG zijn ondoordacht, politiek gedreven (rechtse identiteitspolitiek), te duur en onnodig. Nut en noodzaak zijn nog steeds niet overtuigend aangetoond. Kernenergie staat echte duurzame energie in de weg. Nieuwe kerncentrales veroorzaken nog meer radioactief afval dat duizenden jaren levensgevaarlijk blijft. GEEN nieuwe kerncentrales in Sloegebied, ook niet in Biervliet, nergens niet in Nederland! Kernenergie is een doodlopende weg.

105344012_10890825_Zienswijze-cNRD.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit.
Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt.
U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn bij de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht.
De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 70 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.
Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.
U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.
U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie.
U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten.

Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties.
U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen.
Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.
Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.
Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curailment).
De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te motiveren.

Naam: [redacted]
[redacted]
[redacted]
26-06-2025

Verzonden: 6/26/2025 10:09:21 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij zijn van mening dat alleen duurzame hernieuwbare energie projecten zinvol zijn, zoals Wind- en zonnen -energie . Die inmiddels ook duurzaam opgeslagen kan worden en de productie kosten van deze duurzame energie goedkoper is als die van Kernenergie.

En niet projecten die pas over 10 jaar klaar zijn en waarvan de opslag van nog meer radioactief afval nog niet eens geregeld is.

Wij zien kernenergie niet als een zinvolle duurzaam hernieuwbare energie project. Zie ook de enorme uitstoot van CO2 etc. die bij nieuwbouw vrijkomen. Ook het feit dat kernenergie zeer gevaarlijk is (zie Harrisburg, Tihange etc.) en ook de opslag van radioactief afval.

En zeker als het gebouwd wordt in de buurt van de Randstad, Maasvlakte, Zeeland en de grens naar Belgie, waar een enorme bevolkingsdichtheid is. Verder als Maasbracht gekozen zou worden dan heb je ook nog de enorme bevolkingsdichtheid van het Duitse RUHR-gebied en ook Belgie. Kortom, alleen daarom zijn al genoeg redenen om het voorgenomen beleid te stoppen.

Verder vinden wij ook dat de tweede en eerste kamer buitenspel gezet worden, hetgeen wij niet zeer democratisch vinden .

Verzonden: 6/26/2025 10:13:12 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: bestuur@borseletotdekern.nl
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: [redacted] ([redacted] en meer dan 440 aangesloten inwoners van Nederland
Organisatie: Borsele tot de Kern

Zienswijze/reactie

zie bijlage.

105344339_10890891_20250622-BtdK-zienswijze-cNRD-2Kerncentrales.pdf

STICHTING
BORSELE
TOT DE KERN

Schoondijksedijk 51
4438AE Driewegen
[redacted]
info@borseletotdekern.nl
www.borseletotdekern.nl

aan: de minister van Klimaat en Groene Groei,
door tussenkomst van Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

datum 25 juni 2025
onderwerp cNRD Nieuwbouw kerncentrales
bijlagen

Op 16 mei 2025 publiceerde u de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) 'Voornemen Nieuwbouw Kerncentrales' met een reeks bijbehorende stukken.
Dit is de zienswijze op de Notitie van de burgerbeweging stichting 'Borsele tot de Kern' (verder BtdK), mede namens de ruim 440 bij de stichting aangesloten inwoners van Nederland.

1. EEN VOORKEURSBEHANDELING

Op 16 mei 2025 publiceerde u ook de drie zienswijzen op de cNRD van de havenbedrijven in Groningen, Rotterdam en Zeeland.

Wij moeten concluderen dat de havenbedrijven voorinzage hebben gekregen in de cNRD.
Wij vinden het onjuist dat u vertrouwelijke beleidsstukken met deze commerciële partijen deelt voordat u de Tweede Kamer en andere partijen informeert.
Tevens vinden wij het opmerkelijk dat u de standpunten van deze partijen onder uw vlag wereldkundig maakt. Daarmee suggereert u dat u verantwoordelijkheid neemt voor deze standpunten en dat deze deel uit maken van uw beleid.

Wij verzoeken u ook deze zienswijze binnen twee weken te publiceren op uw website (op overkernenergie.nl of op de projectenpagina van rvo.nl).
Indien u daar niet toe bereid bent, dan ontvangen wij graag binnen twee weken uw reflectie op deze misstap.

2. DE REACTIENOTA

Op onze eerdere opmerkingen is niet inhoudelijk gereageerd.

Op 3 april 2024 zonden wij u onze opmerkingen bij uw 'Voornemen en Voorstel voor Participatie Nieuwbouw Kerncentrales'. Op 16 mei 2025 zond u uw reactie op deze opmerkingen.

Uw reactienota behandelt veel van de door ons genoemde aspecten, echter zonder enige nieuwe informatie te verschaffen. Uw reactie komt daarmee neer op een "we leggen het nog een keer uit".
Eén voorbeeld: als reactie op onze oproep om de omgang met radioactief afval niet in een

aparte procedure te behandelen, maar integraal op te nemen in de besluitvorming rond de kerncentrales, antwoordt u dat u het in een aparte procedure behandelt.
Wij hadden uw eerdere informatie al goed begrepen en juist op basis daarvan onze opmerkingen gemaakt. Het blijkt dat u onze opmerkingen niet serieus neemt. Wij zullen onze opmerkingen daarom – voor zover relevant voor de cNRD – in deze zienswijze herhalen.

Wij verzoeken u met klem als reactie op deze zienswijze niet in herhalingen te vervallen, maar inhoudelijk op onze opmerkingen in te gaan.

3. SAMENHANG PROCEDURE'S EN OPENBARE STUKKEN

Verschillende procedures die aan de cNRD gerelateerd zijn, zijn niet op elkaar afgestemd en de bijbehorende stukken zijn op belangrijke punten niet openbaar.

De technische haalbaarheidsstudies (THS) van de drie 'vendors' zijn nog niet afgerond, zo schrijft u in de cNRD, maar deze zullen wel worden betrokken bij de totstandkoming van de definitieve NRD en van de effectenanalyse. Dit leidt tot een ondoorzichtig proces, omdat u de THS niet openbaar zijn en de zgn. 'Third Party Review' op de THS evenmin geheel openbaar is.
Daarnaast heeft u aan TNO opdracht gegeven om in een aanvullende studie nut en noodzaak van kernenergie in de energiemix te onderbouwen. TNO heeft de resultaten vorige maand opgeleverd, zo zeggen uw medewerkers. Hoewel deze studie van groot belang is voor de cNRD, gaat u echter niet over tot spoedige publicatie van deze studie. Daarmee ontbreekt de basis voor de besluitvorming over de cNRD.
Tegelijkertijd werkt TenneT in uw opdracht aan een studie naar de netconfiguratie in Zeeland, die ook gevolgen zal hebben voor de inpasbaarheid van twee kerncentrales.
Buiten het dossier 'kerncentrales' werkt u aan de aanleg van een waterstofnetwerk in Zeeland. U neemt in deze ruimtelijke procedure echter geen verantwoordelijkheid voor de bouw van waterstoffabrieken, die het waterstofnetwerk juist beoogt te faciliteren. Ook de locatiekeuze van een LNG-terminal acht u ondergeschikt aan uw kernenergieproject.
In uw reactienota schrijft u nota bene onverbloemd: "Het ministerie werkt niet aan een overkoepelende visie" (blz. 90). Hierdoor dwarsboomt u projecten in de energietransitie die u beleidsmatig gewenst acht en waarvoor u ook de verantwoordelijkheid draagt.
En hoewel u stelt dat deze procedure alleen over de bouw van twee kerncentrales gaat, is het kabinetsstandpunt dat er vier nieuwe kerncentrales moeten komen.
Bovenstaande komt erop neer dat u de lokale overheden confronteert met een ongecoördineerde reeks projecten waarvoor zij de puzzel moeten leggen.

Wij achten het onaanvaardbaar dat u géén visie heeft op samenhangende projecten. Wij verzoeken u daarom met klem een heldere visie te ontwikkelen op de samenhang van ruimtelijk concurrerende projecten in de energietransitie, alvorens deze in een lokale ruimtelijke procedure tegen elkaar uit te spelen.

4. BEVOEGD GEZAG

U bent als minister van Klimaat en Groene groei zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag.

In de cNRD legt u wederom uit dat u zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag bent. Deze functies zijn echter niet te combineren. Het feit dat u deze rollen onder uw ambtenaren verdeelt, doet daar niets aan af: alleen u draagt de volle verantwoordelijkheid zowel voor wat uw

ambtenaren van de Projectdirectie Kernenergie doen of laten als voor wat uw ambtenaren van de Directie Realisatie doen of laten.

Wij verzoeken u met klem uw rol als bevoegd gezag in dit dossier te neer te leggen op grond van de heldere principes van de Nederlandse rechtsstaat, zoals benadrukt in het hoofdstuk 'Goed Bestuur' in het vigerende regeerakkoord.

5. DE ONDERBOUWING VAN DE TE ONDERZOEKEN LOCATIES

De 7 potentiële locaties in de cNRD heeft u geselecteerd uit een lange lijst genoemde locaties. Deze selectie is onvolledig, inconsistent en onzorgvuldig uitgevoerd en is ontoereikend om een besluit op te baseren.

In uw opdracht heeft de ANTEA-groep in 2024 een groot aantal locaties getoetst aan een vijftal criteria. Uit een lijst van 39 locaties blijven er zeven over.
Deze selectie is echter onzorgvuldig uitgevoerd, waardoor het eindresultaat feitelijk onjuist is. Het betreft met name de volgende aspecten.

1. **Er zijn locaties buiten beschouwing gelaten en er zijn locaties gepreciseerd op een ondeskundige wijze.**
   Als reactie op het voornemen tot de bouw van kerncentrales is een aantal suggesties voor de locatie gedaan. Deze zijn deels meegenomen, deels niet. Deze keuze is op willekeur gebaseerd: de ene breed geformuleerde suggestie wordt geheel verworpen (bv Flevoland), de andere breed geformuleerde locatie wordt onzorgvuldig en ondeskundig gepreciseerd (bv Den Helder en Chemelot).
   Tevens zijn twee van de drie locaties uit het waarborgingsbeleid (het Sloegebied met Borssele, Thermphos-terrein en Ritthem, en de Maasvlakte I) in deze procedure niet getoetst. De beoordelingen die in eerdere decennia zijn gedaan, zijn overgenomen zonder aanpassing van de criteria aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
   Tot onze verbijstering constateren wij bij een oppervlakkige toetsing, dat de drie Zeeuwse locaties op de thans gehanteerde criteria slechter scoren dan andere locaties in de 'long list' die nu op grond van deze selectie afwijst.
   Door deze aanpak worden niet alleen redelijkerwijs kansrijke locaties gemist, ook leidt het ertoe dat de beschouwde locaties niet langs dezelfde meetlat zijn gelegd. Dit heeft een onderling onvergelijkbare beoordeling van de locaties tot gevolg.
2. **Het criterium 'bevolking' is niet eenduidig gehanteerd.**
   Het eerste criterium is dat er binnen een straal van 1 km van de locatie niet meer dan 5.000 mensen wonen. Wordt hieraan voldaan, dan is het tweede criterium het aantal inwoners binnen een straal van 5 km.
   In de score is dit criterium met willekeur toegepast. Bijvoorbeeld worden rond de locatie Ritthem binnen 5 km ca 57.000 bewoners geteld; rond Austerlitz 25.000, rond Terneuzen 25.700 en rond Markermeer minder dan 100. Echter, Ritthem scoort goed en de andere locaties scoren matig tot slecht.
   De willekeur die in deze toetsing is geslopen, ondermijnt de objectieve beoordeling.
3. **Het criterium 'veiligheid (bestrijding)' is niet eenduidig gehanteerd.**
   Voor de bereikbaarheid worden verschillende maatstaven gehanteerd. Zo is bijvoorbeeld de locatie Thermphos-terrein slechts via één weg ontsloten, hetgeen bij andere locaties (bv.

Nijmegen, Spijk, Wassenaar) tot een slechte score leidt. Ook zou bijvoorbeeld de locatie Paulinapolder slecht moeten scoren op dit punt, omdat het net als de locatie Dodewaard enkel via een mager onderliggend wegennet bereikbaar is.
De willekeur die in deze toetsing is geslopen, ondermijnt de objectieve beoordeling.

4. **Het criterium 'omgeving' is niet eenduidig gehanteerd.**
   Hier is het onjuist dat de directe nabijheid van een Natura2000-gebied voor sommige locaties een 'show stopper' is en voor andere slechts een aandachtspunt.
   De willekeur die in deze toetsing is geslopen, ondermijnt de objectieve beoordeling.

5. **Het criterium 'nabijheid 380kV-station' is arbitrair en onvolledig.**
   Als criterium geldt dat binnen 6 km een 380kV-hoogspanningsstation aanwezig moet zijn. De afstand van 6 km is een willekeurige keuze. Bovendien zegt de aanwezigheid van een 380kV-hoogspanningsstation nog niets over de aanwezige transportcapaciteit en geschiktheid van de locatie in de netconfiguratie.
   Zo draagt het direct aansluiten op de ruggengraat van het hoogspanningsnet (het rongvormige koppelnet) in hoge mate bij aan de robuustheid van het net. Dit zou daarom een beter criterium zijn, zolang een netanalyse voor het aansluiten van 3.300 MW basislast ontbreekt.
   Dit leidt ertoe dat bijvoorbeeld de locaties in Zeeland goed scoren, terwijl nu reeds bekend is dat voor kerncentrales een verzwaring nodig is van de lijn Borssele – Rilland – Geertruidenberg.
   De willekeur in dit criterium leidt tot feitelijk onjuiste beoordelingen.

6. **Het criterium 'nabijheid 380kV-station' is niet eenduidig gehanteerd.**
   Is het criterium van 6 km afstand al arbitrair, de score op dit criterium vertoont een onbegrijpelijke willekeur. We geven daar enkele voorbeelden van:
   Locaties Chemelot en Born liggen beide op 2 km van hetzelfde geplande hoogspanningsstation. Toch scoren zij verschillend. Locaties Delft, Dodewaard, Gent/Terneuzen, Kennemerland, Maasvlakte III liggen allen op minder dan 6 km, maar deze locaties krijgen desalniettemin een matige score.
   De willekeur die in deze toetsing is geslopen, ondermijnt de noodzakelijke objectiviteit in de beoordeling.

Concluderend blijkt dat de selectie onvolledig is en dat er veel inconsistente beoordelingen hebben plaatsgevonden. Hierdoor zijn potentieel geschikte locaties afgewezen en ongeschikte locaties niet.

Wij achten het onaanvaardbaar dat een onderling onvergelijkbare beoordeling van de locaties aan de basis ligt van de cNRD. Wij verzoeken u daarom met klem in de cNRD de selectie van alle locaties in zijn geheel over te doen en daarbij één meetlat te gebruiken, zodat de selectie voldoet aan de basisvoorwaarden voor een consistente beoordeling.

6. NUT EN NOODZAAK

U verwacht pas in september het nut en noodzaak aan te kunnen tonen.

Hoewel u reeds een reeks van adviesbureaus advies heeft laten uitbrengen over de positie van kernenergie in het integrale energiesysteem, laat u thans TNO een nieuw onderzoek doen naar het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Dit onderzoek is in concept gereed, maar u

bent niet bereid de dit onderzoeksrapport eerder dan september te publiceren.
Ten eerste is het zeer opmerkelijk dat u kiest voor de bouw van nieuwe kerncentrales, terwijl in de rapporten van uw adviseurs daar geen rechtvaardiging voor te vinden is. Het rapport van Witteveen+Bos (september 2022), waar u zich veelvuldig op baseert, adviseert u géén kerncentrales te bouwen indien de kostprijs daarvan stijgt boven een bepaald bedrag en dat bedrag is met uw jongste raming ruim overschreden. Ook de betrouwbaarheid en de systeemkosten zijn expliciet in deze grondige analyse van het integrale Noord-Europese energiesysteem betrokken.
In dit verband wijzen wij andermaal op het advies van uw Expertteam Energiesysteem 2050 (april 2023), dat aangeeft dat kernenergie te laat komt om effectief de klimaatdoelen te halen, dat het te duur is en dat ook dan een locatie in het oosten van het land meer voor de hand ligt. Over het politieke besluit om kerncentrales te bouwen schrijft het Expertteam: '*Besluitvorming over kernenergie is bijvoorbeeld niet gebaseerd op kennis van het (internationale) energiesysteem en hoe het aansluit bij de ontwikkeling van vraag en aanbod van energie.*'
Ten tweede geeft u aan nog onzeker te zijn over de rol van kerncentrales in het energiesysteem. Enerzijds ziet u het niet als vervanging van zon- en windenergie, anderzijds wijst u wel op de rol van kerncentrales bij een 'dunkelflaute' (uw Reactienota blz. 36 en 14). Niettemin heeft de inzet van kerncentrales een directe relatie met de nut en noodzaak.
Ten derde geeft u aan dat Nederland voor de energievoorziening minder afhankelijkheid moet worden van het buitenland. Het gebruik van kernenergie houdt echter in dat Nederland voor levering van splijtstof afhankelijk wordt van het buitenland, waarbij Rusland een dominante rol speelt in de uraniumketen. Indien niet voor 90% maar voor 100% wordt ingezet op zon en wind als energiebronnen, bestaat deze afhankelijkheid niet. In de analyse van nut en noodzaak zullen ook deze geopolitieke effecten in kaart moeten worden gebracht.
Ten vierde geeft u aan de huidige procedure te willen beperken tot enkel de locatiekeuze voor de bouw van twee (of vier) nieuwe kerncentrales. De locatiekeuze is echter geen vrijblijvende exercitie, die los staat van de keuze of er kerncentrales gebouwd gaan worden. Het is juist de essentiële vervolgstap die onlosmakelijk verbonden is aan het besluit nieuwe kerncentrales te bouwen.

Wij verzoeken u met klem de procedure voor de nieuwbouw van kerncentrales pas dan voort te zetten als het nut en de noodzaak van kernenergie in het Nederlandse energiesysteem onomstotelijk is aangetoond op basis van kennis van het (internationale) energiesysteem en de aansluiting van de productie met kerncentrales bij de ontwikkeling van vraag en aanbod van energie.

7. DE NULOPTIE EN HET VERDRAG VAN AARHUS

U onderzoekt niet de alternatieven voor een duurzame energievoorziening zonder gebruik te maken van kernenergie. Dat zou tot alternatieve investeringen leiden met andere effecten op milieu en omgeving.

U kunt voor andere investeringen met andere effecten kiezen, die tot hetzelfde politieke doel leiden: een CO_2-vrije energievoorziening. Kernenergie is immers geen doel op zich, maar een mogelijk middel om zonder CO_2-uitstoot energie op te wekken. Daarom kunt u een vergelijking met alternatieve technieken niet achterwege laten.
U toont nut en noodzaak niet aan en evenmin is er een private partij die het initiatief neemt tot

de bouw van kerncentrales. Dit maakt de noodzaak voor het onderzoeken van een alternatief nog prangender. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.

Wij verzoeken u met klem het alternatief van alternatieve investeringen die tot een CO_2-vrije energievoorziening leiden te onderzoeken als onderdeel van de NRD.

8. ONLOSMAKELIJK VERBONDEN EFFECTEN: HET HOOGSPANNINGSNET

Nieuwe kerncentrales nopen tot verzwaring van het hoogspanningsnet. De milieu- en andere effecten daarvan worden niet in de cNRD genoemd.

Op geen enkel hoogspanningsstation kan zonder uitbreiding een vermogen van 2.000 of 3.300 MW worden aangesloten. Dergelijke vermogens hebben tevens een grote impact op de netbelasting en het hoogspanningsnet zal moeten worden verzwaard. De mate waarin is afhankelijk van de locatie. De uitbreiding van transformatorstations en de verzwaring van netverbindingen hebben beide milieu- en andere effecten.
Ook zullen de kwetsbaarheden in het net in kaart moeten worden gebracht. De robuustheid van de elektriciteitsvoorziening zal worden ondermijnd als, bijvoorbeeld door het overstromen van het knooppunt Rilland, plotseling de kerncentrales afschakelen: een plotseling tekort van 3.300MW productie zal dan voor lange tijd elders opgevangen moeten worden.
De Omgevingswet bepaalt dat deze effecten ook onderzocht moeten worden, zoals bij de bouw van een stadion ook de extra verkeersbewegingen onderzocht moeten worden (artikel 16.42 van de Omgevingswet, zie ook Informatiepunt Leefomgeving).
Juist omdat deze milieu- en andere effecten locatiespecifiek zijn, dienen deze opgenomen worden in de NRD.

Wij verzoeken u met klem om in de effecten van de noodzakelijke uitbreiding van de hoogspanningsinfrastructuur in de NRD voor de nieuwbouw van kerncentrales op te nemen, omdat deze effecten van grote invloed kunnen zijn op een locatiebesluit.

9. ONLOSMAKELIJK VERBONDEN EFFECTEN: RADIOACTIEF AFVAL

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval. Dit vormt een ernstig milieuprobleem voor nu en de komende millennia. In de cNRD wordt het ontstaan van dit afval volledig genegeerd.

Eén van de belangrijkste milieuproblemen van de inzet van kernenergie is het afvalprobleem. Op de korte termijn zal dit moeten worden opgeslagen bij COVRA, dat daartoe zal moeten uitbreiden. Om de mogelijkheden van een geologische eindberging te verkennen, is het Nationaal Programma Radioactief Afval gestart, waarvoor uw collega van I&W verantwoordelijk is.
Op dit moment is er echter geen zicht op een structurele oplossing voor het radioactief afval van de nieuwe kerncentrales. Niet duidelijk is òf er een veilige eindberging kan worden gerealiseerd. Niet duidelijk is waar, wanneer en tegen welke kosten dat zou kunnen.
In de huidige situatie is het onmogelijk een besluit te nemen over de bouw van kerncentrales zonder te weten met welke milieu- en andere effecten toekomstige generaties belast zullen worden: niet op het punt van milieu, niet op het punt van gezondheid en niet op het punt van kosten.

Hierbij wijzen wij u ook op de continue zorg dat radioactief materiaal in verkeerde handen komt. Ook dit aspect, zoals uitgebreid gedocumenteerd door het VN Atoomagentschap, missen wij in de cNRD.
Dat de locatiekeuze voor kerncentrales weinig effect heeft op de eindberging, is niet van belang. Juist de bouw van nieuwe kerncentrales leidt tot de noodzaak van uitbreiding van COVRA en tot een grotere eindberging en dat leidt tot milieu- en andere effecten. Deze onlosmakelijk verbonden effecten zullen in deze NRD onderzocht moeten worden, ook al kunnen deze voor de eindberging niet locatiespecifiek gemaakt worden. Hetzelfde geldt op korte termijn voor de uitbreiding van COVRA na 2050.
De verantwoordelijkheid voor het creëren van deze milieu- en andere effecten kan niet worden overgedragen aan toekomstige generaties.
De Omgevingswet bepaalt dat deze onlosmakelijk aan uw besluit verbonden effecten ook onderzocht moeten worden (artikel 16.42 van de Omgevingswet, zie ook Informatiepunt Leefomgeving).

Wij verzoeken u met klem de milieu- en andere effecten van de opslag van het afval van de nieuwe kerncentrales in de NRD op te nemen, zowel bij COVRA als in de beoogde eindberging. Indien dat op dit moment niet mogelijk is, dat verzoeken wij u met klem de procedure voor de nieuwbouw van kerncentrales pas dan voort te zetten als in het belendende programma NPRA deze effecten geheel zijn onderzocht en dat daarbij afdoende is aangetoond is dat een voor mens en milieu veilige eindberging van radioactief afval mogelijk is, inclusief locatiekeuze en kostenraming.

10. ONLOSMAKELIJK VERBONDEN EFFECTEN: URANIUMKETEN

Het gebruik van uranium leidt tot een keten van activiteiten: mijnbouw, verrijking, opwerking en verwerking van radioactief afval.

Het gebruik van meer kernenergie leidt tot meer uraniumwinning, uraniumverrijking en de verwerking tot splijtstofstaven. Na gebruik vindt verwerking en opwerking plaats. Voor een deel vinden deze activiteiten plaats in het buitenland, voor een deel in Nederland (Urenco, Almelo). Al deze activiteiten hebben milieu- en andere effecten, die onlosmakelijk zijn verbonden met de keuze voor de bouw van kerncentrales. Daarom moeten al deze effecten ook worden onderzocht (artikel 16.42 van de Omgevingswet, zie ook Informatiepunt Leefomgeving).

Wij verzoeken u met klem in de NRD het onderzoek naar de effecten van de verschillende activiteiten in de uraniumketen expliciet te benoemen.

11. ONLOSMAKELIJK VERBONDEN EFFECTEN: DE ONTMANTELING

De kerncentrales zullen na sluiting op locatie moeten worden ontmanteld.

Met de sloop van kerncentrales bestaat relatief weinig ervaring. Het is in ieder geval een tijdrovend proces, waarbij radioactief materiaal in grote hoeveelheden vrijkomt en afgevoerd en opgeslagen moet worden. De locatie moet daar geschikt voor zijn wat betreft ruimte en de mogelijkheid grote hoeveelheden radioactief materiaal tijdelijk op te slaan zonder risico's voor de omgeving.
Ook dit zijn onlosmakelijk met het project verbonden effecten die conform de Omgevingswet

onderzocht moeten worden (artikel 16.42 van de Omgevingswet, zie ook Informatiepunt Leefomgeving).

Wij verzoeken u met klem in de NRD het onderzoek naar de vereisten en effecten van de ontmanteling van de nu nog te bouwen kerncentrales expliciet te benoemen.

12. BEOORDELINGSCRITERIA IN DE NRD

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en mogelijk tekortkomingen.

Wij zien de volgende mogelijke tekortkomingen in de cNRD.

- De veiligheidsrisico's van kerncentrales kunnen ongunstig beïnvloed worden door nabij gelegen chemische fabrieken en vice versa. In de NRD moet dus ook aandacht worden gegeven voor dit zogenaamde domino-effect, zowel in de bouwfase als in de operationele fase.
- De gezondheidsrisico's bestaan niet alleen uit de hinder van licht, geluid en stof tijdens de bouw, maar ook uit stralingsrisico's in de operationele fase. Deze zullen expliciet benoemd moeten worden in de NRD.
- Naast de CO_2-uitstoot tijdens de bouw van kerncentrales, is het een gegeven dat kerncentrales in de operationele fase duurzame elektriciteit van zon en wind wegdrukken. Dit effect, 'curtailment', staat ook beschreven in het NPE. De omvang van 'curtailment' en de effecten daarvan zullen ook in de NRD een plaats moeten krijgen.
- Een beoordelingsschema van louter plussen en minnen is onnodig vaag en zet de deur open voor subjectieve oordelen. Waar mogelijk moeten de effecten concreet gemaakt worden, bijvoorbeeld in tonnen vervuiling, aantal gehinderden, kosten, overlijdensrisico's.

Wij verzoeken u met klem in de NRD het onderzoek van bovenstaande vier aspecten expliciet te benoemen.

Tot slot verzoekt BtdK u op de hoogte te worden gehouden van de behandeling van deze zienswijze.

Stichting Borsele tot de Kern

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 10:16:36 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: In de Lange Mare

Zienswijze/reactie

In de Lange Mare' is een vakantiehuisje in het rustige Driewegen geliefd bij rustzoekers uit het hele land. Een eventuele bouwperiode van nieuwe kerncentrales van 15 tot 20 jaar vormt een bedreiging van de aantrekkelijkheid van dit gebied. 24/7 overlast van lawaai, licht, stof en trillingen. Daarnaast zullen de schaarse wegen overvol worden met vrachtverkeer en pendelende werknemers van de bouwer. Zeeland raakt verstopt. Deze plannen zijn dus zeer slecht voor het toerisme, een belangrijke pijler van de Zeeuwse economie.

105344398_10890909_Zienswijze-cNRD.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit.
Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt.
U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn bij de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht.
De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 70 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.
Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.
U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.
U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie.
U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten.

Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties.
U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen.
Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.
Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.
Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curailment).
De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te motiveren.

Naam: [redacted]
[redacted]
[redacted]
26-06-2025

Verzonden: 6/26/2025 10:52:44 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters:
Straat: Seidengasse
Huisnummer: 13
Postcode: 1070
Woonplaats: Wien
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Österreichisches Ökologie-Institut

Zienswijze/reactie

Siehe attachment

105345018_10891056_KKW_Neubau_Plan-UVS_Entwurf_Stellungnahme_ÖÖI.docx

NGO Kommentar zum Entwurf der Plan-UVS für zwei neue KKW in den Niederlanden

26. Juni 2025

Unsere Stellungnahme bezieht sich auf die Dokumente, die auf der Webseite des österreichischen Umweltbundesamts (https://www.umweltbundesamt.at/kkw-niederlande-neubau) veröffentlicht sind. Wir haben eine Reihe von Vorschlägen, welche Auswirkungen in der Plan-UVS untersucht werden sollen und wie die grenzüberscheitende Beteiligung dazu erfolgen soll.

Jedes Kernkraftwerk kann signifikante grenzüberschreitende Auswirkungen vor allem im Falle eines schweren Unfalls haben, daher fordern wir, dass alle Beteiligungsverfahren grenzüberschreitend abgehalten werden und eine effektive Beteiligung ermöglichen. Dies erfordert jedenfalls eine englischsprachige Webseite, über die Stellungnahmen abgegeben werden können, bzw. eine Emailadresse, an die Stellungnahmen gemailt werden können. Im derzeitigen Verfahren liegt das Formular auf der relevanten Webseite nur auf Niederländisch vor.

Im Rahmen der Plan-UVS sollte auch ein (Online)hearing mit Übersetzung angeboten werden, das die Teilnahme europäischer NGOs und Bürger:innen ermöglicht, und bei dem die Möglichkeit besteht, auch online Fragen zu stellen. Auch sollten alle Unterlagen in diesen Verfahren zumindest auf Englisch zur Verfügung gestellt werden.

In den letzten Jahren und Jahrzehnten hat sich deutlich gezeigt, dass Atomenergie keine Lösung der Klimakrise sein kann – dafür ist sie viel zu teuer, zu riskant, die Entsorgung zu ungeklärt, und außerdem wären neue KKW erst viel zu spät betriebsbereit. Investitionen in Atomenergie gefährden zudem zukunftsweisende Investitionen in Alternativenergien. Die Plan-UVS ist eine Strategische Umweltprüfung, daher muss eine Umweltabschätzung von Alternativen vorgenommen werden. Die Nutzung von Atomenergie in den Niederlanden sollte daher bereits in der Plan-UVS einer Bewertung aus Umweltsicht unterzogen werden, die die ganze Kette von Uranabbau bis Endlagerung umfasst, und dies sollte mit Alternativen der Energieerzeugung sowie Energieeinsparungen und Effizienzmaßnahmen verglichen werden. Auch ist die Abschätzung der Folgen einer Nullvariante vorzulegen.

Die Untersuchung von schweren Unfällen muss Unfallszenarien umfassen, die schwerstmögliche Folgen aufzeigen, auch wenn diese eine sehr geringe Wahrscheinlichkeit haben sollten. Weiters sollen die Folgen für ganz Europa abgeschätzt werden und nicht nur für die nähere Umgebung der angedachten Standorte.

Im Rahmen des Kriteriums „Wasserquantität“ sollte auch untersucht werden, welche Auswirkungen Wassermangel haben wird, und inwieweit es zu Wasserkonkurrenz kommen kann (z.B. zur Landwirtschaft und menschlichen Nutzung), und was in solchen Fällen passieren soll.

In Zeiten von Krieg und Terror ist es besonders wichtig, dass KKW so ausgelegt sind, dass sie allen bisher erlebten und darüber hinaus grundsätzlich vorstellbaren Angriffen standhalten können. Dies muss nachgewiesen werden.

Bereits im Rahmen der Plan-UVS sollte die Sicherstellung der Entsorgung nachgewiesen werden – ohne gesicherte Entsorgung sollte kein Neubau in Erwägung gezogen werden. Dies umfasst die Dekommissionierung, Konditionierung, Zwischen- und Endlagerung der abgebrannten Brennelemente und radioaktiven Abfälle.

Im Bewertungsbericht der Europäischen Kommission zu den Entsorgungsprogrammen nach Richtlinie 2011/70/Euratom aus dem Jahr 2019 zeigt sich, dass die Niederlande als geplantes Startdatum für ein Endlager für hochaktive Abfälle das Jahr 2130 angegeben haben, dies ist um mehr als ein sechs Jahrzehnte später als alle anderen EU-Staaten. Ohne Endlager neue KKW zu planen ist unverantwortlich. Wir erwarten, dass entsprechende Entsorgungsnachweise vorgelegt werden.

Wir ersuchen um Antwort, wie unsere Stellungnahme aufgegriffen wird.

Mit freundlichen Grüßen,

Österreichisches Ökologie-Institut

[redacted]

Seidengasse 13/3, 1070 Wien, Austria

[redacted]

Commentaar van een NGO over het ontwerp van de plan-MER voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland

26 juni 2025

Onze verklaring verwijst naar de documenten die zijn gepubliceerd op de website van het Oostenrijkse federale milieuagentschap (https://www.umweltbundesamt.at/kkw-niederlande-neubau). We hebben meerdere voorstellen over welke effecten in de plan-MER moeten worden onderzocht en hoe grensoverschrijdende participatie moet plaatsvinden.

Elke kerncentrale kan, vooral in het geval van een groot ongeluk, aanzienlijke gevolgen hebben buiten de landsgrenzen, dus we eisen dat alle inspraakprocedures op een internationaal publiek gericht zijn en effectieve inspraak mogelijk maken. Hiervoor is in elk geval een Engelstalige website nodig waar verklaringen kunnen worden ingediend, of een e-mailadres waarnaar verklaringen kunnen worden gemaild. Bij de huidige procedure is het formulier op de betreffende website alleen beschikbaar in het Nederlands.

Als onderdeel van de plan-MER moet ook een (online) hoorzitting met vertaling worden aangeboden, die de deelname van Europese NGO's en burgers mogelijk maakt en waar ook de mogelijkheid bestaat om online vragen te stellen. Alle documenten in deze procedure moeten op zijn minst ook beschikbaar worden gesteld in het Engels.

In de afgelopen jaren en decennia is duidelijk geworden dat kernenergie geen oplossing kan zijn voor de klimaatcrisis – het is veel te duur, te riskant, de verwijdering van nucleair afval is nog te onduidelijk geregeld en bovendien zouden nieuwe kerncentrales pas veel te laat klaar zijn voor gebruik. Investeringen in kernenergie brengen ook toekomstgerichte investeringen in alternatieve energiebronnen in gevaar. De plan-MER is een strategische milieubeoordeling, dus er moet ook een milieubeoordeling van de alternatieven worden uitgevoerd. Het gebruik van kernenergie in Nederland zou daarom al in de plan-MER aan een milieubeoordeling moeten worden onderworpen, die de hele keten van uraniumwinning tot de eindberging omvat, en die moet worden vergeleken met alternatieven voor energieproductie, energiebesparing en efficiëntiemaatregelen. Er moet ook een beoordeling van de gevolgen van een nulvariant worden ingediend.

Het onderzoek naar ernstige ongevallen moet scenario's omvatten die de ernstigst mogelijke gevolgen laten zien, zelfs als deze een zeer lage waarschijnlijkheid hebben. Bovendien moeten de gevolgen worden beoordeeld voor heel Europa en niet alleen voor de directe omgeving van de voorgestelde locaties.

Als onderdeel van het criterium 'waterkwantiteit' moet ook worden geanalyseerd welke effecten watertekorten zullen hebben en in welke mate er sprake kan zijn van waterconcurrentie (bijv. landbouw en huishoudelijk gebruik), en wat er in dergelijke gevallen moet gebeuren.

In tijden van oorlog en terreur is het vooral belangrijk dat kerncentrales zo worden ontworpen dat ze bestand zijn tegen alle aanvallen die tot nu toe hebben plaatsgevonden en die in principe denkbaar zijn. Dit moet worden aangetoond.

De garantie m.b.t. verwijdering van nucleair afval moet al worden aangetoond als onderdeel van de plan-MER – er mag geen nieuwbouw worden overwogen zonder veilige verwijdering. Dit omvat de ontmanteling, conditionering, tussentijdse berging en eindberging van verbruikte splijtstofelementen en radioactief afval.

Uit het beoordelingsrapport van de Europese Commissie over de afvalbeheerprogramma's onder Richtlijn 2011/70/Euratom uit 2019 blijkt dat Nederland het jaar 2130 heeft opgegeven als geplande startdatum voor een eindberging voor hoogradioactief afval, wat meer dan zes decennia later is dan alle andere EU-landen. Het plannen van nieuwe kerncentrales zonder eindberging is onverantwoordelijk. We verwachten dat de relevante bewijzen voor verwijdering worden voorgelegd.

We willen graag een reactie op de manier waarop onze verklaring wordt meegenomen in de besluitvorming.

Hoogachtend,

Österreichisches Ökologie-Institut,

Oostenrijk

Verzonden: 6/26/2025 11:10:48 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Bzzb en borsele tot dd kern
Organisatie:

Zienswijze/reactie

GEEEN EXTRA KERNCENTRALES IN ZEELAND !!

Verzonden: 6/26/2025 11:19:51 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kernenergie is een 20e eeuwse keuze. Het duurt ten eerste veel te lang voor het werkbare energie oplevert, maar het laat ook een zekerheid achter dat je met onhanteerbaar afval achterblijft. En een risico: een kernramp als Tsjernobyl.

Kies gewoon voor wind- of zonne-energie!

Verzonden: 6/26/2025 11:30:53 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik sluit mij aan in mijn reactie op de inhoudelijke reactie van Stichting WISE Nederland. Hun perspectief, dat ik hieronder invoeg, vertegenwoordigt ook mijn reactie:

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/26/2025 11:43:34 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Borsele tot
(Mede) namens:
Organisatie: Borselentot de kern

Zienswijze/reactie

Geen kerncentrales erbij in Borsele ofbin Zeeland.

Te duur, te laat, onnodige geldverspilling.

Stimuleer zuinig omgaan met energie, fietsen en vakantie in eigen land en nederland en energie sluirpende bedrijven en industrie meer wind en zon te laten gebruiken.

Verzonden: 6/26/2025 11:44:58 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Kerncentrales moeten om nog enigszins betaalbaar te zijn altijd hun vermogen aan energie leveren en vele kosten komen op het bordje van de belastingbetalers omdat bedrijven er anders geen heil in zien om een kerncentrale te laten bouwen. Doordat ze vrijwel non stop hun energie aan het net gaan leveren is het geen oplossing voor de tekorten én overschotten van echte duurzame energie. Daarnaast zorgt het ook niet voor meer onafhankele energievoorziening. De brandstof komt uit het buitenland en wordt onder slechte omstandigheden in landen met zeer omstreden regimes gewonnen. Ook is de voorraad van te ontginnen erts voor kernenergie te weinig om daar mee te groeien. Onverstandig om daar grote delen van het toch al te kleine budget tegen klimaatverandering in te zetten. Daarnaast duurt de bouw zo lang dat we weer vele jaren gaan verliezen. Zet in op isolatie, energie efficiëntie en opslag van energie. Dat er ook nog geen definitieve oplossing is voor de opslag van kernafval maakt het nog problematischer. Kernenergiecentrales zullen bij oorlogen een heel groot risico brengen. Kernenergie is niet kleinschalig te beheren en zorgt voor nog slechtere machtsverhoudingen in Nederland. De ontmanteling van kerncentrales is ook weer heel duur en moeilijk. Bovendien komen die kosten uiteindelijk weer op het bordje van de belastingbetalers en de aandeelhouders gaan er van tussen met eerder behaalde winsten mogelijk gemaakt door subsidies van onze overheid. Daarnaast is er nog het risico dat er fouten worden gemaakt waardoor de omgeving radioactief besmet raakt. In een klein land zoals het onze is dat echt totaal onverantwoordelijk.

Verzonden: 6/26/2025 11:52:39 AM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het bouwen van kerncentrales is ecologisch en economisch onaanvaardbaar.

Vergroening dient nu (2025) plaats te vinden d.m.v. het recht voor iedere burger om zonnepanelen op zijn of haar (huur)huis te plaatsen en batterij-installatie.

Economisch:

- Een kerncentrale in gebruik houden kost per jaar evenveel als het leggen van zonnepanelen (met een gelijke output per jaar), die vervolgens 25 tot 30 jaar vrijwel onderhoudsloos in gebruik zijn.

- Kernenergie zal de energie voor de industrie zo kostbaar maken, dat Nederland uit de markt wordt geprijsd door andere landen die wél richting zon en wind transformeren.

Ecologisch:

- Het afvalprobleem zal voldoende zijn belicht ondertussen. Uiteraard zijn zonnepanelen ook slecht te recyclen; daarvoor zou (EU)-wetgeving moeten worden gecreëerd, die recyclebaarheid verplicht stelt.

Verzonden: 6/26/2025 12:04:10 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

1. Taalgebruik en navolgbaarheid

De cNRD bevat veel technisch jargon, lange zinnen en beleidsmatige formuleringen die moeilijk te begrijpen zijn voor burgers zonder specialistische voorkennis. Pagina 15, met de paragraaf over navlgbaarheid, is een voorbeeld van waar vaktaal zoals "plan-MER", "Voorkeursbeslissing", "passende beoordeling" en "Integrale Effecten Analyse" wordt gebruikt zonder concrete uitleg of verduidelijking.

Ik verzoek u om in de definitieve versie van de NRD een leesbare publieksversie op te nemen, inclusief infographics, verklarende woordenlijst en verduidelijkende toelichtingen bij kernbegrippen, zodat participatie zinvol mogelijk is.

2. Toegankelijkheid en uitsluiting

De cNRD is opgesteld in juridisch en beleidsmatig taalgebruik dat ver boven het gangbare taalniveau B1 ligt. Hiermee wordt een aanzienlijk deel van de Nederlandse bevolking feitelijk uitgesloten van deelname aan de procedure. Dit is in strijd met het VN-Verdrag Handicap, de Wet digitale overheid, en het gelijkheidsbeginsel.

Ik verzoek u om een toegankelijke, eenvoudig geschreven publieksversie (B1) van deze NRD aan te bieden en een duidelijke taaltoets te laten uitvoeren.

3. Participatie onvoldoende toegankelijk

Hoewel in de cNRD wordt gesteld dat participatie serieus genomen wordt, is de wijze van communicatie, inspraakmogelijkheden en de termijn (6 weken) voor veel burgers onvoldoende. Er is weinig zicht op hoe reacties concreet worden verwerkt.

Ik verzoek u de participatieprocedures uit te breiden met gerichte sessies op locatie en in begrijpelijke taal, met terugkoppeling per doelgroep.

4. Voorkeursbias richting kernenergie als technologie

De cNRD beperkt zich tot de locatiekeuze voor kerncentrales en sluit daarbij in de probleemdefinitie bewust alternatieve technologieën uit. Daarmee ontbreekt een objectieve vergelijking met andere CO2-vrije opties (zoals wind op zee, opslagtechnologie, geothermie of energiebesparing). Dit is in strijd met het fundamentele doel van een plan-MER: het vergelijken van redelijke alternatieven.

Ik verzoek u het project zodanig aan te passen dat ook andere energieopties volwaardig worden onderzocht binnen de mer-procedure, in lijn met artikel 7.7 van de Wet milieubeheer en de EU-MER-richtlijn.

5. Milieu- en afvalaspecten onvoldoende uitgewerkt

Hoewel het MER wordt aangekondigd, is nu al duidelijk dat aspecten als radioactief afval, eindberging, en de risico's bij calamiteiten onvoldoende concreet zijn gemaakt. Ook ontbreekt een vergelijking met duurzame alternatieven qua ruimtegebruik, milieueffecten en lange-termijnkosten.

Ik verzoek u om in het MER een volwaardige analyse van afvalstromen, eindberging en scenario's bij storingen op te nemen, alsook een vergelijking met alternatieve energiebronnen.

6. Onevenwichtige behandeling van Maasvlakte II en Borssele

De cNRD bevat aanwijzingen voor voorkeursbias richting Maasvlakte II (door het als kansrijk alternatief te benoemen met positieve kenmerken) en Borssele (door het exclusief te gebruiken in technische haalbaarheidsstudies). Hiermee dreigen andere locaties onterecht buiten beeld te vallen of minder gunstig te worden beoordeeld.

Ik verzoek u om in de definitieve NRD expliciet te onderbouwen hoe alle locaties gelijkwaardig beoordeeld worden, en om ook technische haalbaarheidsstudies te spreiden over meerdere locaties.

7. Beperkte en eenzijdige locatiekeuze (voorkeursbias)

Uit het document blijkt dat technische haalbaarheidsstudies en leveranciersgesprekken alleen plaatsvinden op het terrein naast de huidige centrale in Borssele. Dit creëert de indruk van een vooringenomen voorkeur, nog voordat alle locaties gelijkwaardig onderzocht zijn.

Ik verzoek u om te onderbouwen hoe gelijkwaardige afweging van alternatieven wordt gegarandeerd, en om Borssele niet voortijdig als voorkeurslocatie te behandelen in woord of daad.

8. Onvoldoende onderbouwing en realisme van kostenramingen

De cNRD bevat geen concrete of onderbouwde kostenraming voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland. Dit is problematisch, omdat de keuze voor een technologie van het type generatie III+ (zoals EPR of AP1000) gepaard gaat met grote financiële risico's, zoals blijkt uit recente Europese projecten:

- Finland (Olkiluoto-3): begroot op €3,2 miljard, gerealiseerd voor ongeveer €11 miljard (+240%)
- Verenigd Koninkrijk (Hinkley Point C): begroot op €20 miljard, bijgesteld naar ruim €35 miljard (+75–100%)
- Frankrijk (Flamanville-3): begroot op €3,3 miljard, kosten inmiddels boven €13 miljard (+300%)

In Nederland worden deze kosten noch gespecificeerd, noch vergeleken. Dat belemmert een zorgvuldige maatschappelijke en financiële afweging en ondermijnt de transparantie van het besluitvormingsproces.

Ik verzoek u om in de definitieve NRD en het daaropvolgende plan-MER een volledige, onderbouwde kostenraming op te nemen, inclusief internationale vergelijkingen en risicoanalyses. Deze informatie moet publiek en begrijpelijk beschikbaar worden gesteld.

Verzonden: 6/26/2025 12:09:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Oosterhavenweg
Huisnummer: 14
Postcode: 4382 NL
Woonplaats: Vlissingen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Vesta Terminal Flushing B.V.

Zienswijze/reactie

Zienswijze van Vesta Terminal Flushing B.V. op concept-NRD nieuwbouw kerncentrales

105346444_10891416_Zienswijze_VTF.pdf

VESTA
TERMINAL FLUSHING BV

Geachte heer/mevrouw,

Vesta Terminal Flushing B.V. (VTF) is een joint venture van Mercuria Energy Asset Management B.V. (MEAM) en Sinomart KTS Development Ltd. (Sinomart).

VTF onderdeel van Vesta Terminals is een leidende, onafhankelijke opslagterminal voor een veilige en betrouwbare opslag van energieproducten.
Sinds 2022 is VTF bezig met de ontwikkeling van het Green Point Valley project, waarbij VTF een leidende im- en export terminal van groene ammoniak in Nederland zal worden.
Op dit moment biedt VTF werkgelegenheid aan 25 eigen werknemers en een 10-tal contractors.
Na realisering van het Green Point Valley project zal dit toenemen tot ongeveer 40 eigen werknemers en een 15-tal contractors. Daarnaast maakt VTF gebruik van een groot aantal lokale toeleverende bedrijven.

VTF in het Sloegebied

VTF heeft inrichtingen op 3 locaties in Zeeland, te weten Oosterhavenweg 14 (VTF1), Westerhavenweg 6 (VTF2) te Vlissingen en Maltaweg 5 (VTF3) te Ritthem. Voor de bedrijfsvoering van VTF zijn verschillende omgevingsvergunningen verleend.

VTF en haar voorgangers zijn al meer dan 80 jaar aanwezig in Vlissingen, waarvan ruim 15 jaar in Ritthem.

Momenteel is sprake van een lopende omgevingsvergunningprocedure die zich in de afrondende fase bevindt. Op korte termijn wordt de publicatie van de (ontwerp) omgevingsvergunning verwacht. Deze aanvraag betreft de locatie Maltaweg 5 te Ritthem (VTF3).

Op de locatie VTF3 wordt de op- en overslag van ammoniak uitgebreid en dit project betreft:

- • Ombouwen van 2 bestaande K3/K4 opslagtanks voor 2 ammoniak opslagtanks in tankput 5;
- • Bouw van een nieuwe ammoniak opslagtank van circa 50 Kton;
- • Vervallen van 4 vergunde (niet gerealiseerd) K3/K4 opslagtanks in tankput 6;
- • Uitbreiding scheepsverlading met ammoniak (in- en output);
- • Nieuwe verlaadplaats voor spoorketelwagens met ammoniak;

OOSTERHAVENWEG 14, P.O. BOX 313, 4380 AH VLISSINGEN, THE NETHERLANDS, T +31 (0)118 49 28 20, F +31 (0)118 49 28 29, WWW.VESTATERMINALS.COM

VESTA
TERMINAL FLUSHING BV

- • Nieuwe pijpleidingen voor intern transport met ammoniak;
- • Afvoer van aqua ammonia.

VTF3 ligt op het voormalige industrieterrein "Haven 9890" in het zogeheten 'Sloegebied'. Het vigerende bestemmingsplan is 'Zeehaven- en industrieterrein Sloe – 2018' Een groot deel van de huidige VTF3 locatie bevindt zich op eigen grond. De grond benodigd voor de uitbreiding is reeds afgenomen in erfpacht van NSP.

De uitbreiding wordt voorzien op het voormalige terrein van Thermphos. VTF is daarmee onderdeel van de energie hub die is voorzien op het voormalige Thermphos-terrein.

De voormalige gebouwen en installaties behorend bij Thermphos zijn gesloopt en het terrein is gesaneerd, ten behoeve van de ontwikkeling van VTF, maar ook ten behoeve van andere ontwikkelingen, in het teken van de energietransitie. Het heeft vele jaren van investeren en saneren gekost om dit terrein hiervoor geschikt te maken.

VTF was dan ook verrast door de publicatie van de concept-NRD (cNRD) voor de kerncentrales, waarin is aangegeven dat binnen het Sloegebied, ondanks diverse en uiteenlopende belemmeringen, de locaties EPZ-noord (A), het voormalig Thermphos-terrein (B) en de omgeving van de milieustraat en grondbank (C) opgenomen zijn op de longlist voor nader onderzoek naar redelijkerwijs te beschouwen alternatieven voor twee kerncentrales.

Zienswijzen

Deze cNRD ligt momenteel ter inzage van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025[1].

VTF begrijpt niet dat deze locatie, gelet op de aanwezige en geplande ontwikkelingen, onderwerp van onderzoek is. Dat geldt niet alleen voor VTF, maar voor meer in deze zoeklocatie gelegen bedrijvigheid, alsook North Sea Port (NSP). VTF begrijpt dat NSP gedurende de inzagetermijn van de cNRD zienswijzen zal indienen.

NSP heeft aangegeven in de media het voormalige, gesaneerde Thermphos-terrein (ontwikkeld onder de naam Deep-C Circular) als onrealistisch te beschouwen voor de bouw van kerncentrales. Deze terreinen zijn inmiddels in ontwikkeling, in het bijzonder voor circulariteit en energietransitie. Een heel aantal bedrijven heeft hiervoor al kosten gemaakt en zijn verplichtingen aangegaan, aldus NSP.

[1] Nieuwbouw Kerncentrales | RVO.nl

OOSTERHAVENWEG 14, P.O. BOX 313, 4380 AH VLISSINGEN, THE NETHERLANDS, T +31 (0)118 49 28 20, WWW.VESTATERMINALS.COM

VESTA
TERMINAL FLUSHING BV

VTF is één van deze bedrijven en zij ondersteunt en onderschrijft deze zienswijze van NSP dan ook. Daarnaast, gelet op het grote bedrijfseconomische belang van VTF, dient VTF ook zelf deze zienswijze in.
De bijdrage die VTF levert aan de energie transitie met deze ontwikkeling, die voorziet in de opslag van waterstof dragers op het Sloehaven (Thermphos) terrein, zal door deze ontwikkeling gestopt worden. Terwijl dit een van de weinige locaties is welke uitermate geschikt is voor de import van ammoniak (ammoniak tanks staan er al!) voor verder distributie naar een lokale ammoniak kraker en verder in Noord West Europa. Daarnaast wordt doorgang van dit project gezien als essentieel voor de verdere ontwikkeling van VTF.

Contact VTF

Het verbaast VTF dat zij niet persoonlijk is benaderd en is geattendeerd op de participatiemogelijkheden, waaronder de informatieavonden. VTF verzoekt individueel op de hoogte te worden gebracht van publicaties en vervolgstappen in het besluitvormingsproces om te komen tot een definitieve locatie, dat geldt temeer als dit gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering van VTF en VTF ook expliciet is genoemd in de cNRD.

U kunt daartoe contact opnemen met

[redacted]

Locatie zoekgebied en bedrijfslocatie VTF Sloegebied

Op onderstaande afbeelding is de locatie van VTF weergegeven, geprojecteerd onder de benodigde ruimte voor de kerncentrales:

OOSTERHAVENWEG 14, P.O. BOX 313, 4380 AH VLISSINGEN, THE NETHERLANDS, T +31 (0)118 49 28 20, WWW.VESTATERMINALS.COM

VESTA
TERMINAL FLUSHING BV

Ia

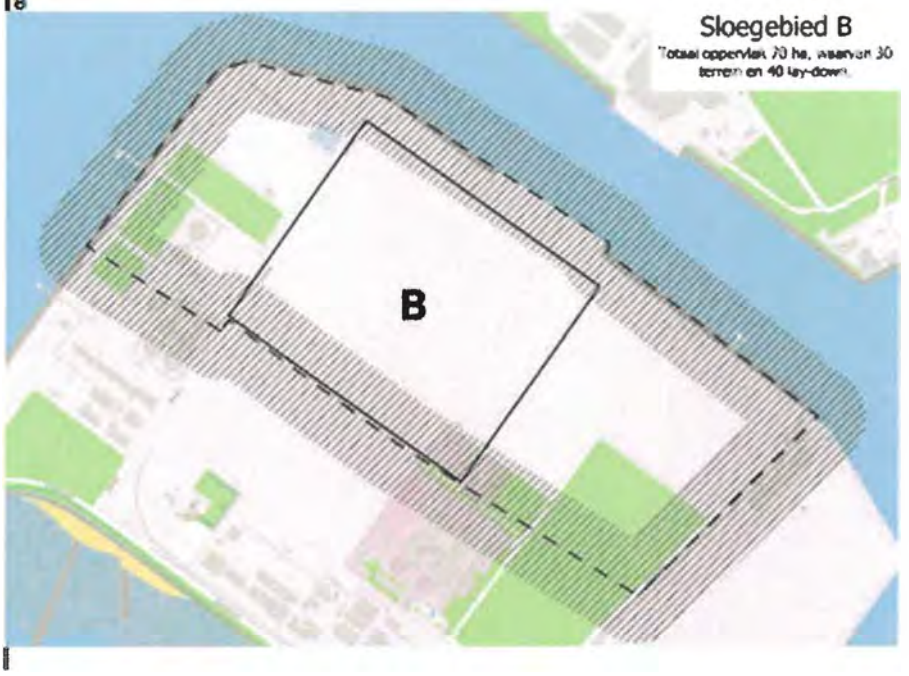

OOSTERHAVENWEG 14, P.O. BOX 313, 4380 AH VLISSINGEN, THE NETHERLANDS, T +31 (0)118 49 28 20, WWW.VESTATERMINALS.COM

VESTA
TERMINAL FLUSHING BV

Wijzig

▲ Het voormalige terrein van Thermphos in Vlissingen-Oost ligt braak na de ontmanteling van de chemische fabriek. © Marcelle Davidse

'Locatie Thermphos in beeld voor twee kerncentrales'

Ruimtebeslag

In paragraaf 1.10 van de cNRD is toegelicht welk ruimtebeslag de realisatie van twee kerncentrales vergt. Het gaat dan om terrein in de eindsituatie waarvan de bandbreedte van het ruimtebeslag 50 – 60 hectare is. Daarnaast is gedurende een relatief lange periode (10-15 jaar) ook extra ruimte nodig voor de bouw van de kerncentrales, zoals bouwterreinen. Voor een deel is de benodigde ruimte bekend, maar voor een deel is dit nader te bepalen en onderhevig aan optimalisatie wanneer er een locatie is gekozen. Het uitgangspunt voor de beschikbaarheid van een locatie is dat er zicht moet zijn op het verwerven van een locatie voor twee nieuwe kerncentrales. Daarbij is de voorkeur uitgesproken dat dit een braakliggend perceel betreft. VTF stelt vast dat daarvan geen sprake is. Bij afwezigheid daarvan wordt ook gezocht naar percelen die voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales kunnen worden vrijgemaakt. VTF vreest dat zij plaats

OOSTERHAVENWEG 14, P.O. BOX 313, 4380 AH VLISSINGEN, THE NETHERLANDS, T +31 (0)118 49 28 20, WWW.VESTATERMINALS.COM

VESTA
TERMINAL FLUSHING BV

zou moeten maken voor de kerncentrales. Dat geldt ook voor enkel de bouwfase omdat de bedrijvigheid van VTF niet tijdelijk kan worden gestaakt.

Selectie gebieden
Bij de selectie van de zoekgebieden is het trechterprincipe gekozen en is als eerste 'zeef' gehanteerd of sprake is van potentiële showstoppers. De aanwezigheid van reeds lange tijd bestaande bedrijvigheid is kennelijk geen showstopper gebleken. Vervolgens heeft een verdere trechtering plaatsgevonden op grond van criteria uit de SSG-35, beschikbaarheid en (planologische) haalbaarheid en overige (technische) aandachtspunten. Aanvullend zijn als criteria onder meer toegepast: de eigendomssituatie en het huidige gebruik en de noodzaak tot verplaatsing daarvan.

Niet inzichtelijk is gemaakt of en hoe deze aspecten zijn gewogen. Moet VTF hieruit begrijpen dat het voortbestaan de aanwezige en voorgenomen ontwikkelingen, waaronder die van VTF, geen factor van belang is? VTF had tenminste verwacht dat inzichtelijk zou zijn gemaakt in hoeverre verplaatsing noodzakelijk is en of daartoe (reële) mogelijkheden zijn, volledige financiële compensatie nog daargelaten.

Aanwezigheid VTF in zoeklocatie

In de cNRD is aangegeven dat bij de selectie van het Sloegebied rekenschap is gegeven van de ontwikkeling van een waterstofcluster (VoltH2, Orsted), realisatie van hoogspanning (hoogspanning- en converterstations van TenneT), productie van biobrandstof en ammoniak (Evolution Terminals, **Vesta Terminals**) en de herontwikkeling van kade gebonden zeehavenactiviteiten. VTF is dus expliciet genoemd. Daarbij is onderkend dat er geen vrije locatie groot genoeg is voor twee nieuwe kerncentrales zonder aanpassing van het huidige ruimtegebruik.

Wat VTF betreft is het gebied waar zij met haar bedrijfsvoering is gevestigd en waarvoor zij een investeringsbesluit heeft genomen om uit te breiden, dus niet beschikbaar is.

Desalniettemin is de conclusie getrokken in de cNRD dat binnen het Sloegebied, ondanks diverse en uiteenlopende belemmeringen (die niet zijn benoemd in de cNRD) de locaties EPZ-noord (A), het voormalig Thermphos-terrein (B) en de omgeving van de milieustraat en grondbank (C) opgenomen op de longlist voor nader onderzoek naar redelijkerwijs te beschouwen alternatieven.

Conclusie

Deze conclusie kan niet worden getrokken op basis van de cNRD en derhalve meent VTF dat deze locatie (het voormalig Thermphos-terrein (B)) moet worden geschrapt van de

OOSTERHAVENWEG 14, P.O. BOX 313, 4380 AH VLISSINGEN, THE NETHERLANDS, T +31 (0)118 49 28 20, WWW.VESTATERMINALS.COM

VESTA
TERMINAL FLUSHING BV

longlist voor nader onderzoek omdat dit geen redelijkerwijs te beschouwen alternatief is.

OOSTERHAVENWEG 14, P.O. BOX 313, 4380 AH VLISSINGEN, THE NETHERLANDS, T +31 (0)118 49 28 20, WWW.VESTATERMINALS.COM

Verzonden: 6/26/2025 12:20:57 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Kerkplein
Huisnummer: 1
Postcode: 4421 AA
Woonplaats: Kapelle
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Kapelle

Zienswijze/reactie

Zie de bijlage.

105346640_10891471_D25.333633_Reactie_op_concept_NRD.docx

Z028FDD7ADA

gemeente Kapelle

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Verzonden 26-06-2025	**Uw brief van**	**Zaaknummer** Z24.019202
Bijlage	**Uw kenmerk**	**Documentnummer** D25.333633
Onderwerp Reactie op concept NRD		**Behandelaar** [redacted]

Geachte mevrouw, heer,

Wij hebben kennisgenomen van het document concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales (hierna cNRD) van 16 mei 2025. In de cNRD zijn het waarom, de nut en noodzaak, de doelstellingen en onderzoekscriteria van twee nieuwe kerncentrales helder uiteengezet. Wij bedanken u voor het zorgvuldige proces dat u doorloopt, waarin wij ambtelijk en bestuurlijk goed zijn ingelicht.

Positie gemeente Kapelle
Voordat we inhoudelijk ingaan op het cNRD brengen wij het volgende onder uw aandacht.

Betrek de Borselse Voorwaarden en het voorwaardenpakket Kernenergie Provincie Zeeland actief bij de verdere planvorming
Als gemeente Kapelle gaan wij niet over de vraag óf de nieuwe kerncentrales komen in Borsele. Wij sluiten ons aan bij de voorwaarden opgesteld door de gemeente Borsele, zie Borselse Voorwaarden 2023.pdf (borsele.nl), en de het voorwaardenpakket Kernenergie Provincie Zeeland, zie Dossier Kernenergie - (zeeland.nl). Daarom vragen wij u wederom om deze actief en volledig bij de verdere planvorming rond de nieuwbouw van de kerncentrales te betrekken. En hierbij duidelijker aan te geven dat de voorkeursbeslissing die de minister gaat nemen onlosmakelijk verbonden is met een besluit over het Rijk-Regiopakket.

Bezoekadres
Kerkplein 1, 4421 AA Kapelle
Postadres
Postbus 79, 4420 AC Kapelle

IBAN NL 90 BNGH 0285 0044 25
BIC BNGHNL2G
BTW NL 0015.98.788.B01
KVK 51309971

E. gemeente@kapelle.nl
T. 14 0113
kapelle.nl

Reactie op de cNRD
De gehanteerde opbouw in de cNRD is duidelijk en begrijpelijk. De toelichting op de selectie van zeven mogelijke locaties voor twee nieuw te bouwen kerncentrales, de uitleg over de methodologie en de MER-criteria voor het onderzoek van deze locaties zijn helder beschreven. Wij hebben nog wel enkele punten die wij onder uw aandacht willen brengen.

Referentiesituatie en autonome ontwikkelingen (hoofdstuk 5)
De optelsom van projecten integraal benaderen
In onze reactie op het VenP én in andere projectprocedures vragen wij steeds aandacht voor de optelsom van grootschalige energieprojecten in Zeeland.

Reikwijdte en detailniveau effectbeoordeling plan-MER (hoofdstuk 6)
Bij het *milieuaspect Omgevingsveiligheid* staat dat het plan-MER inzicht geeft in de bevolkingsdichtheid in contouren om de kerncentrales. De effecten van een calamiteit worden vergeleken op basis van het aantal personen in de zogenaamde 'preparatiezones' (binnen 5, 10, 20 en 100 km van de kerncentrales). Daarbij brengt het plan-MER ook in kaart welke 10-6 risicocontouren van omliggende bedrijven en infrastructuur relevant zijn voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales. Alle mogelijke locaties in Zeeland voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales liggen in of zeer dichtbij een groot chemisch cluster. De Tweede Kamer heeft dit in haar recente studie naar hoog-risicolocaties ook geconstateerd en geconcludeerd. Het Sloegebied heeft cumulatief (opgeteld) de meeste risico's van heel Nederland. Wij maken ons dan ook zorgen over de risico's van de omliggende risicovolle bedrijven en gevaarlijke stoffenroutes voor de nieuwe kerncentrales. Een calamiteit bij het ene bedrijf kan leiden tot een volgende reactie (domino-effect) bij andere bedrijven, en dus ook bij de kerncentrales. Dit domino-effect is niet te bepalen met het in kaart brengen van de 10-6 risicocontouren. Wij vragen daarom nadrukkelijk aandacht voor een bredere kijk door ook andere aandachtsgebieden mee te nemen.
Daarnaast zijn wij van mening dat omgevingsveiligheid niet alleen in de gebruiksfase van belang is, maar zeker ook in de bouwfase. Het grote aantal aanwezige werknemers tijdens de bouwfase heeft invloed op het groepsrisico. Beperk het onderzoek naar omgevingsveiligheid niet alleen tot de gebruiksfase, maar breidt dit uit door ook de bouwfase mee te nemen in het onderzoek.

Aanvullende aandachtspunten
Tot slot vragen wij aandacht voor onderstaande punten. Het gaat hierbij om aan dit project gerelateerde zaken die leiden tot onzekerheid en daarmee ongerustheid bij ons en onze inwoners.

Toeleidende hoogspanningstracés
In lijn met ons verzoek om vanuit een integraal beeld naar de bouw van twee nieuwe kerncentrales te kijken, vragen wij nogmaals uitdrukkelijk aandacht voor mogelijk toekomstige toeleidende infrastructuur in Zeeland als gevolg van de grootschalige energietransitie. Dit was ook onderdeel van onze reactie op het VenP. In uw reactienota geeft u aan dat aanvullend onderzoek naar verduurzaming van industrie en netuitbreidingen plaatsvindt. In de cNRD wordt hierover niets vermeld. Voor ons blijft het essentieel dat ook het ruimtelijk inpassen van eventuele bijbehorende toeleidende infrastructuur wordt meegenomen.

U geeft in uw reactienota aan dat bij de locatiekeuze al een eerste beeld hierbij gegeven kan worden. Voor ons geldt nog steeds dat als voor de opwekking en/of aanlanding van energie aanvullende energie-infrastructuur nodig is, dat deze ondergronds moet worden aangelegd. Ook gaat onze

voorkeur uit naar het lokaal gebruiken (door middel van bijvoorbeeld elektrificatie van de industrie) van de in Zeeland opgewekte energie.

Wij vertrouwen erop dat onze hierboven genoemde punten betrekt bij de verdere procedure voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland.

Hoogachtend,

De burgemeester van Kapelle,

C.G. Jansen op de Haar

Verzonden: 6/26/2025 12:21:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De Paulina Polder in Zeeuws Vlaanderen is één van de verkenningsgebieden van de overheid om daar de nieuwbouw van de kerncentrales te realiseren. Ik teken bezwaar aan voor de nieuwbouw van de kerncentrales in de Paulina polder. Naar mijn mening zijn andere verkenningsgebieden en dan met name Borssele geschikter. Ten eerste worden ondernemers waaronder vele boeren bedrijven, Pladdet en burgers die wonen, werken en leven in de Paulina polder niet gedupeerd. En ten tweede is de Paulina polder Natura 2000 gebied, wat inhoudt dat dit gebied beschermd wordt vanwege belangrijke natuurwaarde zoals de aanwezige flora en fauna.

Verzonden: 6/26/2025 12:39:43 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens: Dorpsraad Biervliet
Organisatie: Dorpsraad Biervliet

Zienswijze/reactie

Bijgaand zenden wij u de Zienswijze van Dorpsraad Biervliet

105346944_10891556_Zienswijze_DR_Biervliet_Plan-MER_locatiestudie_twee_nieuwe_kerncentrales-versie_final.pdf

Stichting Dorpsraad Biervliet
Zienswijze Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)
Plan-MER locatiestudie twee nieuw kerncentrales

Inhoudsopgave

Inleiding en context 2
Zienswijze dorpsraad 2
1 Inleiding cNRD 2
1.5. Waarom zijn nieuwe kerncentrales nodig? 2
Overwegingen kernenergie 2
2 De milieueffectrapportage 4
3 Huidig beleid voor kerncentrales 6
4 Analyse redelijke alternatieven 6
4.3.1 Sloegebied 6
4.3.4 Terneuzen 6
4.3.7 Afweging locaties 6
5 Referentiesituatie en autonome ontwikkeling 8
5.3 Terneuzen 8
5.3.1 Werkgebieden 8
5.3.2 Interconnectie met 380 kV station 8
5.3.3 Infrastructuur 8
5.3.4 Landschappelijke impact kerncentrales. 9
5.3.5 Cultuurelementen 9
5.3.6 Gezondheid 9
5.3.7 Veiligheid 9
5.3.8 Woongenot 10
5.3.9 Geluidshinder 10
6 Reikwijdte en detailniveau effectbeoordeling plan-MER 10
7 Tot slot 11
8 Bijlagen 12
9 Overzicht belangrijke bronnen 13

Inleiding en context

Deze zienswijze is opgesteld door de werkgroep Energie in opdracht van Stichting Dorpsraad Biervliet.

De werkgroep Energie bestaat uit: Willem Hovestad, Stefan Lippens, Marc Nieuwenhuis, Edwin Vervaet en Eric Waals.

Stichting Dorpsraad Biervliet (hierna Dorpsraad) is belanghebbende en de officiële vertegenwoordiging van de bevolking van Biervliet, Driewegen, de omliggende polders en vraagt recht te doen aan de belangen en zorgen van haar inwoners en bedrijven.

De Dorpsraad dient deze zienswijze in met betrekking tot het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) – Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales. In deze zienswijze hebben wij de hoofdstukken gevolgd zoals die zijn opgenomen in het cNRD. De Dorpsraad geeft aan waar zij de noodzaak ziet om vragen te stellen t.a.v. de op te stellen MER.

De reden voor deze zienswijze is dat het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) is gestart met een ruimtelijke procedure voor de bouw van twee nieuw kerncentrales en de verkenning naar één geschikte locatie om twee kerncentrales te realiseren.

Daarbij gaat het voor de inwoners van Biervliet en omstreken vooral om de impact op het welzijn van de bevolking en de omgeving tijdens de bouwfase van de twee kerncentrales, indien de keuze valt op de locatie Paulinapolder te Biervliet en Mosselbanken in de gemeente Terneuzen (hierna Paulinapolder/Mosselbanken).

Zienswijze dorpsraad

De dorpsraad reageert met een zienswijze op de hoofdstukken uit het cNRD (Plan MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales)

1 Inleiding cNRD

1.5. Waarom zijn nieuwe kerncentrales nodig?

Overwegingen kernenergie

Er wordt gesteld dat kernenergie Nederland onafhankelijker maakt van import van energie uit het buitenland. De onderstaande punten hebben mogelijke negatieve gevolgen voor onze streek indien de kerncentrales in de Paulinapolder operationeel worden.

Overwegingen Dorpsraad Biervliet

- In onze streek (West Zeeuws Vlaanderen) zal periodiek transport plaatsvinden i.v.m. de opwerking van splijtstof in o.a. Frankrijk of buiten de EU.
- Tevens zal periodiek transport plaatsvinden van kernafval door onze streek.
- Er bestaat een kans op incidenten tijdens het transport.
- De tijdelijke kernafval opslagcapaciteit van Covra is beperkt en dient te worden uitgebreid bij het in bedrijf nemen van twee nieuwe kerncentrales. Hiermee wordt onze streek verder belast met de opslag van grotere hoeveelheden kernafval, waarvoor nog geen definitieve opslagmethode voorhanden is.
- Import van duurzame stroom uit de Europese Unie is niet ongewenst. Door de koppeling van de hoogspanningsnetwerken uit te breiden kan er een stabieler netwerk worden gecreëerd.

Vraag:

- Kunnen onze overwegingen worden meegenomen in de MER?

Is kernenergie de oplossing?

Wij zien kernenergie niet als oplossing voor ons energieprobleem, en wel vanwege de volgende redenen:

- Bouwtijd

  De bouwperiode van Flamanville 3 (European pressurized reactor (ERP) kerncentrale project reactor 3, 1650 MWe,Frankrijk) heeft 17 jaar geduurd en Hinkley Point C (kerncentrale project

Verenigd Koninkrijk, 3200 MWe) zal waarschijnlijk ook de 15 jaar overschrijden. Olkiluoto 3, 1 kerncentrale van 1650 MWe (Finland) bouwtijd omstreeks 16 jaar.

Vragen:

- Hoe gaat de overheid ervoor zorgen dat de overlast gevende bouwperiode tot het minimum beperkt blijft voor de fysieke leefomgeving?
- Hoe gaat de overheid voldoen aan de bredere Europese klimaatdoelstellingen in 2035 als de beide kerncentrales nog niet operationeel zijn en de kerncentrale bij Borsele is gesloten?

- Duurzaamheid

De uranium grondstofreserves zijn beperkt en eindig bij het huidige en toenemende verbruik. De splijtstofcyclus; uraniummijnbouw en vervolgens bewerken tot splijtbare kernbrandstof en het opwerken van de gebruikte splijtstof is een zeer vervuilend proces met radioactief afval. Het maakt Nederland afhankelijk van (onbetrouwbare) landen met uraniummijnen.

Vraag:

- Waarom stelt de overheid dat het gebruik van kerncentrales duurzaam is?

- Kosten

Er wordt verwacht dat de kosten van het bouwproject van de beide kerncentrales enorm zijn, uitgaande van identieke projecten in Europa waar enorme budgetoverschrijdingen bekend zijn. Ook de eventuele dijkverhoging en de verhoogde bouw (terp) van de kerncentrales zal hoge kosten met zich meebrengen.

De kosten voor eindberging van radioactief afval van Covra en de toekomstige ontmanteling van de nieuw te bouwen kerncentrales dient te worden meegenomen bij de vergelijking van kerncentrales met alternatieve energieopwekking. Deze kosten moeten inzichtelijk zijn bij de keuze van kerncentrales en niet naar toekomstige generaties worden doorgeschoven. In de bouwperiode is er geen energieproductie maar wel kosten die alsmaar verder oplopen door de inflatie en de te betalen rente.

Vragen:

- Neemt de overheid de te verwachte budgetoverschrijdingen en de bijkomende enorme hoge kosten voor de eindberging en ontmanteling van de kerncentrales mee in de begroting en communicatie naar de maatschappij?
- Waar legt de overheid de grens bij de voorziene bouwkosten incl. de bijkomende kosten voor eindberging en ontmanteling?
- Is duidelijk wanneer de overheid de bouw staakt bij sterke financiële overschrijding van de begrote bouwkosten?

- Slecht regelbaar

Bij de huidige duurzame alternatieven zoals zonne-energie en windenergie dient de variabele energieproductie opgevangen te worden door kolencentrales, biomassacentrales, en de ultiem snelle gascentrales, of geïmporteerde stroom. Het is economisch onwenselijk om de energieproductie van de beide nieuwe kerncentralesbij te regelen als er overproductie dreigt te ontstaan door te veel aanbod van duurzaam opgewekte stroom. Met als gevolg dat duurzaam opgewekte stroomopwekking moet worden bijgeregeld of afgeschakeld. Dit kan huidige en toekomstige investeringen (particulier en bedrijfsmatig) in duurzame opwekking verstoren.

Vraag:

- Hoe zorgt de overheid ervoor dat er geen duurzame opwekking moet worden afgeschakeld en de energietransitie doorgang blijft vinden?

- Alternatieven: zie hoofdstuk 4 Analyse redelijke alternatieven

2 De milieueffectrapportage

UNESCO Geopark Schelde Delta

De Commissie MER vraagt om bijzondere aandacht voor de landschappelijke, geologische en bodemkundige gevolgen van het plan, vanwege de internationale beschermde status van het UNESCO Geopark Schelde Delta.

In de cNRD wordt gesteld dat visualisaties alleen ter ondersteuning worden bijgevoegd. De Commissie MER acht deze echter essentieel om de invloed van het plan op de visuele beleving van het landschap goed te kunnen beoordelen. Tot op heden ontbreken dergelijke visualisaties. De Paulinapolder maakt deel uit van het Vlaams-Nederlands UNESCO Geopark Schelde Delta.

Vragen:

- Kunnen visualisaties worden toegevoegd van de mogelijke locatie van de twee kerncentrales in de Paulinapolder en onlosmakelijk het nieuwe 380 kV hoogspanningsstation bij de locatie Terneuzen?
- Kan de voorziene aantasting van een deel van het UNESCO Geopark Schelde Delta (Paulina-polder) door de uitbreiding van de industrie in agrarisch bestemd gebied worden meegenomen in de MER?

Natura 2000-gebieden

Nederland heeft de gehele Westerschelde aangewezen als Natura 2000 gebied volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn. De Westerschelde is de laatste zeetak in de Zeeuwse delta waar nog sprake is van een estuarium met open verbinding naar zee. Het betreft een zeer dynamisch gebied. Het estuarium bestaat uit diepe en ondiepe wateren, droogvallende zand- en slikplaten en langs de kust een toename van schorren.

De Westerschelde is één van de belangrijkste gebieden met een grote verscheidenheid aan biodiversiteit. Zo is de Westerschelde een belangrijk wadvogelgebied voor de Delta. Naast de vogels komen er ook o.a. zeehonden en bruinvissen voor. Daarom is het van belang dat we dit gebied koesteren en maximaal beschermen.

Aan de oever van de Westerschelde nabij de Paulinapolder is het Paulinaschor gelegen. Dit unieke en kwetsbare beschermde natuurgebied is onder beheer van Het Zeeuws Landschap. Nieuwe industriële ontwikkeling nabij dit natuurgebied is daarom zeer ongewenst gezien de kwetsbaarheid van het gebied.

Onderdeel van de Plan-MER procedure: onderzoek naar de milieueffecten en inzicht krijgen in deze effecten op de fysieke leefomgeving, impact op waterhuishouding (grondwaterstanden) en de impact op het Natura 2000 gebied.

De twee nieuwe kerncentrales en de andere 3 aanwezige elektriciteitscentrales (Elsta/Dow, Sloecentrale, Borsele kerncentrale) in het gebied en de aanwezige complexe chemische industrie hebben allen koelprocessen waarbij warm koelwater wordt geloosd op de Westerschelde in of nabij het Natura 2000 gebied en daarmee nabij de Paulinaschorren ten noorden van de Paulinapolder met alle gevolgen van dien.

Dag en nacht zal er worden gewerkt. Dit veroorzaakt 24 uur per dag en 7 dagen in de week, vanwege extra verkeer en bouwwerkzaamheden, extra stikstofdepositie, fijnstof, lichtvervuiling en geluidsoverlast.

Het centrum van Biervliet is hoger gelegen (+/- 8 m boven NAP) waardoor de geluidsoverlast mogelijk toeneemt.

Er zijn geluidsbeperkende maatregelen opgelegd nabij het Natura 2000 gebied. (Bron provinciale verordening 2025).

Vragen:

- Wat zijn de korte en langetermijn milieu-effecten op het Natura 2000 gebied t.a.v. de bovengenoemde milieuaspecten.
- Is de impact bekend op het Natura 2000 gebied (Westerschelde, schorren-slikken en platen) en is deze impact toelaatbaar of in strijd met de Omgevingswet en/of plannen van de provincie Zeeland o.b.v. de Vogel-en Habitatrichtlijnen.

- Hoeveel warmtelozing kan de Westerschelde (Natura 2000 gebied) aan op de locatie van de nieuw te bouwen kerncentrales **zonder** dat de Natura 2000 gebieden worden aangetast?

Buitendijks natuurherstel

Om kwaliteitsverbetering te bevorderen van de getijdenatuur heeft de provincie Zeeland zich hard gemaakt om zich in te zetten voor natuurherstel van de Westerschelde. Daarom is er 300 hectare in het tussenliggende gebied (tussen Zwin en de Hedwigepolder) gebruikt voor buitendijks natuurherstel.

Door extra maatregelen wordt voor kwaliteitsverbetering van de getijdenatuur gezorgd. Een voorbeeld van extra maatregelen zijn het aanleggen van strekdammen, waardoor slikken ontstaan. Hierdoor krijgen bodemdieren de kans zich te vestigen, die op hun beurt weer zorgen dat de voedselrijkdom toeneemt. Zo wordt het gebied ook weer aantrekkelijk voor planten, vissen en vogels.

In totaal leveren de buitendijkse maatregelen volgens het NPW-programma (Natuurpakket Westerschelde) een bijdrage aan kwalitatief goede estuariëne natuur.

Nabij de Paulinapolder en de Mosselbanken kan dit herstel bemoeilijkt worden indien hier nieuwe industriële activiteiten gaan plaatsvinden.

Vraag:

- Kan de overheid garanderen dat de bestaande herstelplannen van de provincie Zeeland voor een kwalitatief goede estuariëne natuur meegenomen wordt in de MER?

Effecten en ADC-toets:

De Commissie adviseert om op basis van oorzaak-gevolgrelaties specifiek aan te geven welke Natura 2000-gebieden en soorten beïnvloed kunnen worden, uitgesplitst naar functies (broeden, rusten, hoogwatervluchtplaatsen, zogen). Als na mitigerende maatregelen nog steeds aantasting van natuurwaarden niet uitgesloten kan worden, is volgens de commissie een ADC-toets vereist:

- A (Alternatief): Zijn er geen minder schadelijke alternatieven?
- D (Dwingend belang): Is er sprake van een dwingende reden van groot openbaar belang?
- C (Compensatie): Worden natuurwaarden elders voldoende gecompenseerd?

Vraag:

- Kunnen wij ervan uitgaan dat effecten en ADC-toets grondig wordt uitgevoerd?

Natuurnetwerk Zeeland (NNZ) en natuurlijke corridor Braakman

De dorpsraad wijst erop dat de oostzijde van de Paulinapolder grenst aan een natuurlijke aangelegde corridor de Braakman (maakt deel uit van de ecologische hoofdstructuur van Nederland) tussen Biervliet en de bestaande industrie. Ingebruikname van de agrarisch bestemde Paulinapolder vormt voor Biervliet daarom “een polder te ver”. Dit is vastgelegd in de zienswijze **“Dorpsraad Biervliet – Concept cNRD voor het project 380kV Zeeuws-Vlaanderen”** van 3-3-2025 (zie hfd. 8 overzicht geraadpleegde bronnen).

De Paulinapolder is gelegen nabij grotere netwerken van natuurgebieden zoals; de Braakman, Natura 2000 met o.a. de Hoge Platen en het Paulinaschor (Zie bijlage 1 aangewezen natuurgebieden nabij de Paulinapolder).

Toename van industrie ten westen van de Braakman kan verder leiden tot achteruitgang van biodiversiteit, habitatverlies en fragmentatie van deze natuurgebieden. Dit heeft weer directe gevolgen voor het milieu en de leefomgeving. Daarom is het belangrijk dat de Braakman als corridor blijft fungeren tussen de industriële oostkant en de agrarische bestemde westkant van de Braakman.

Gevolgen van bouwen ten westen van de natuurlijke buffer “de Braakman”

- Dit betekent dat er in agrarisch bestemd gebied wordt gebouwd.
- Er wordt geknabbeld aan een integraal rustgebied voor landbouw, recreatie, toerisme, natuur en vooral rust.
- Ingebruikname van dit gebied heeft financiële gevolgen voor agrariërs, ondernemers en bewoners.
- Bouwlocatie erg dicht bij Biervliet, Driewegen en polders nabij Biervliet (3 km). Hierdoor vergroot de impact van het bouwen van de beide kerncentrales op de leefgemeenschap.
- Dit heeft financiële gevolgen voor de bewoners; waarde van onroerende goederen dalen mogelijkerwijs.

Vragen:

- Wij vragen om de bestaande- en eventuele noodzakelijke nieuw te creëren natuurlijke bufferzones rond Biervliet als afscherming van de industrie, mee te nemen in de MER.
- Wat zijn de milieu-effecten op de meer dan 600 hectare grote Braakman natuur&bosgebieden en overige nabijgelegen beschermde ecosystemen door toename van o.a. stikstof, fijnstof, geluid en lichtvervuiling?

3 Huidig beleid voor kerncentrales

Waarborgingsbeleid

Nieuwe kansrijke locaties: Terneuzen en Maasvlakte II

In het recent opgestelde Actualisatierapport wordt geadviseerd om ook Terneuzen en Maasvlakte II mee te nemen als alternatieve locaties voor de geplande kerncentrales.

Vraag:

- Worden de nieuwe kansrijke locaties volwaardig meegenomen in de MER-procedure?

Zie ook onze vragen m.b.t. waarborgingsbeleid onder 4.3.4 Terneuzen

4 Analyse redelijke alternatieven

4.3.1 Sloegebied

Er wordt gesteld dat de beide kerncentrales op één gekozen locatie gebouwd moeten worden. Bouwen op de beide locaties A en B in het Sloegebied zou extra geld kosten. Het welzijn van de bevolking en de omgeving (natuur) moet altijd maatgevend zijn boven financiële voordelen.

4.3.4 Terneuzen

Terneuzen is niet opgenomen in het waarborgingsbeleid. Dit wil zeggen dat het gebied niet actief is vrijgehouden van bevolkingsconcentraties om kerncentrales mogelijk te maken. Er is ook nog geen locatiebesluit genomen m.b.t. het te bouwen van het 380 kV station. Deze procedure loopt nog, dus het is voorbarig om te stellen dat een 380kV station wordt voorzien op de Paulinapolder/Mosselbanken. De beide procedures zijn niet op elkaar afgestemd en er wordt daarom onterecht gesteld in deze cNRD dat de bouw van kerncentrales mogelijk is omdat er een 380kV station is voorzien. Er zijn veel zienswijzen en reacties ingediend op de cNRD van het te bouwen 380 kV station. Dit is een extra risico voor de locatiekeuze van de kerncentrales. De locale bevolking, en dan met name de bevolking van Biervliet, wordt nu belast met een tweede groot project terwijl de locatiekeuze voor het 380kV station project nog niet is afgerond. Het onderzoek naar mogelijkheden voor kerncentrales bij Biervliet is hiermee wel afhankelijk van besluitvorming over 380kV station Zeeuws-Vlaanderen.

Aangezien een 380 kV station een voorwaarde is voor de bouw van twee kerncentrales, zal de procedure voor de locatiekeuze 380kV station eerst moeten worden afgerond.

De locatie Paulinapolder en Mosselbanken is niet op andere criteria (zoals bevolkingsomvang, koelwater, etc.) beschouwd en er wordt in het cNRD aanbevolen om dit wel te doen.

Vragen:

- Moet de locatie Paulinapolder/Mosselbanken worden opgenomen in het waarborgingsbeleid en worden de criteria zoals bevolkingsomvang en koelwater dan meegewogen?
- Wat betekent het voor Biervliet en omgeving als Paulinapolder/Mosselbanken wordt opgenomen in het waarborgingsbeleid? Denk hierbij aan toekomstige groei en economische ontwikkelingen?
- Welke eerder afgevallen kerncentrale locaties komen weer in beeld onder de aangepaste criteria in 2024?

4.3.7 Afweging locaties

In het cNRD wordt gesproken over de Axelse vlakte (Plot B) als mogelijke locatiekeuze voor kerncentrales. Het is onduidelijk door welke belemmeringen Plot B (Axel) is afgevallen als potentiële locatie voor kerncentrales.

Vraag:

- Kan de overheid aangeven waarom Plot B (Axel) is afgevallen als potentiële locatie voor kerncentrales?

Alternatieven aangedragen door de Dorpsraad Biervliet

Er zijn nog heel veel (industriële) daken in Nederland beschikbaar die zich perfect lenen voor goedkope zonneopwekking. De overheid stimuleert deze uitbreiding ook nog steeds bij bedrijven d.m.v. de energiebesparingsplicht.

De komende jaren worden de geplande windparken (o.a. op zee) en zonne-installaties in gebruik genomen en kan de elektriciteit worden gebruikt om waterstof te produceren. Ook kan er extra waterstof geïmporteerd worden, zodat de waterstof economie verder aangejaagd kan worden. Deze waterstof kan opgeslagen worden, of getransporteerd in het bestaande gasnet naar de verbruikers, zoals dit al gerealiseerd is tussen Dow en Yara.

Nabij Biervliet zijn twee gasgestookte operationele energiecentrales (Elsta-centrale op het Dow terrein en de Sloecentrale in Vlissingen Oost) aanwezig. De Elsta-centrale is omgebouwd en kan momenteel 25% waterstof verbranden. Het is technisch mogelijk om beide energiecentrales om te bouwen naar 100% waterstof. Hierbij is het belangrijk om voldoende waterstof te produceren en op te slaan. Ook deze kansen moeten serieus worden bekeken.

In Vlissingen-Oost staat de eerste grote operationele batterijopslag van Nederland van 10 MW. Tegenwoordig worden er batterijopslag faciliteiten gebouwd van 100 tot ± 850 MW gebouwd. Hier dient ook verder naar gekeken te worden in het kader van de energie mix.

Kan de investering voor de kerncentrales (inclusief kosten voor eindberging en ontmanteling) gebruikt worden om een mix aan duurzame energieopwekking te realiseren zoals; 1) uitbreiding van wind- en zonne-energieopwekking, in combinatie met electrolysers voor het produceren van waterstof en grootschalige opslag van de geproduceerde waterstof. 2) batterijopslag en 3) bestaande- of nieuw te bouwen waterstofgestookte gascentrales om ons stroomnet stabiel houden?

Nieuwe technologieën verder ontwikkelen b.v. re-compressie van lagedruk stoom, getijde energie, golfenergie.

Ontwikkeling van Thorium kerncentrales!

Inzetten op de korte keten:

- Stadsverwarming met restwarmte (o.a. van nabij gelegen Zeeuws Vlaamse industrie)
- Lokale batterijopslag nabij woonkernen zodat de zonnepanelen maximaal kunnen produceren (o.a. in Biervliet)
- Zelfvoorzienendheid van het woningbestand en MKB stimuleren door de overheid.

Vraag:

- Kan de overheid aantonen dat er voldoende onderzoek is gedaan naar duurzame alternatieven, zoals hierboven aangedragen?

Juridische onderbouwingen verplichting tot onderzoek naar alternatieven voor kerncentrales.

De cNRD vormt het uitgangspunt voor de MER. Er wordt van uitgegaan dat de beleidsveronderstellingen objectief, actueel en juridisch toetsbaar zijn. Zonder onderbouwing ontstaan risico"s op ondeugdelijke besluitvorming en schending van nationale wet- en regelgeving.

In de Inleiding van het cNRD, wordt aangegeven dat het kabinet heeft besloten om in te zetten op de voorbereiding van twee nieuwe kerncentrales omdat kernenergie volgens hen een belangrijke bijdrage kan leveren aan de doelstelling dat Nederland in 2050 klimaatneutraal kan zijn. Hiermee sluit het cNRD een alternatief zonder kernenergie bij voorbaat uit, wat mogelijk juridisch onaanvaardbaar is.

Vraag:

- Kan de overheid de Dorpsraad Biervliet informeren over de plicht om duurzame alternatieven te onderzoeken i.p.v. kerncentrales?

5 Referentiesituatie en autonome ontwikkeling

5.3 Terneuzen

5.3.1 Werkgebieden

De werkgebieden die momenteel in de cNRD worden benoemd bestaan uit 6 ruimtelijk te onderscheidentypen:

- Hoofdterrein na oplevering > 60-70 ha.
    1. Locatie primaire (reactoren en turbines) en secundaire (kantoren, parkeren etc.) voorzieningen.
- Terreinen in de bouwfase > 60-70 ha extra.
    2. Toegangswegen en parkeren.
    3. Opslag, bouwinrichtingen en fabricage (o.a. betonfabriek)
- Terreinen in de bouwfase > onbekend.
    4. Parkeerplekken buiten bouwterreinen.
    5. Huisvesting buiten bouwterreinen.
    6. Grondopslag buiten bouwterreinen.

Vraag:

- Kan de overheid het totale benodigde ruimtebeslag van de bouw van de kerncentrales en het benodigde 380 kV station inzichtelijk maken voor de burgers uit het betreffende gebied en de nabijgelegen dorpen zoals; Biervliet, IJzendijke, Hoek, Hoofdplaat, Phillipine?

5.3.2 Interconnectie met 380 kV station

Integrale projecten vergroten alle voorheen genoemde bezwaren; 380kV hoogspanningsstation, aanlanding stroom en omvormerstations, hoogspanningsmasten, electrolyser en LNG-opslag.

Vraag:

- Kunnen de integrale projecten (minimaal het onlosmakelijke 380kV hoogspanningsstation) meegenomen worden in de MER-studie?

5.3.3 Infrastructuur

De infrastructuur in de regio is niet berekend op grote verkeersstromen van en naar de bouwplaats van de twee nieuwe kerncentrales in de Paulinapolder. In de cNRD wordt gesteld dat de Paulinapolder via Biervliet ontsloten is op de N61 in het zuiden. Het betreft hier smalle 60 km polderwegen zonder fietspaden of veiligheidsstroken. De bewoners van Biervliet en omliggende polders willen geen overlast ervaren door extra verkeersbewegingen door werknemers en bouwverkeer. Onze schoolgaande kinderen moeten op een veilige manier naar school kunnen blijven gaan via de bestaande kortere route langs Dow. Bewoners en toeristen moeten veilig kunnen blijven wandelen en fietsen over de polderwegen, via uitgezette regionale wandel- en fietsnetwerken.

Door de toename van het aantal verkeersbewegingen, met in achtneming van het toegenomen verkeer op de route tussen Rotterdam en Gent/ Zeebrugge, neemt de kans op verkeersopstoppingen toe. Een kleine calamiteit in de Westerscheldetunnel zorgt er momenteel voor dat alle verkeer vast staat van en naar Walcheren en de uitvalswegen van en naar Terneuzen.

Ook een vlotte bereikbaarheid van belangrijke instellingen zoals scholen, horeca, winkels en het ziekenhuis in Terneuzen moet gewaarborgd blijven. Brandweer, ambulance, politie en andere hulpdiensten moeten vlot doorgang kunnen krijgen. Bij een mogelijke calamiteit met de bestaande kerncentrale in Borsele (minder dan 10 km hemelsbreed) en in de toekomst met de twee nieuwe kerncentrales in Terneuzen (Paulinapolder) moet de bevolking vlot en veilig kunnen evacueren.

Vraag:

- Kan de problematiek met de infrastructuur zoals hierboven beschreven worden meegenomen in de MER-studie?

5.3.4 Landschappelijke impact kerncentrales.

Wij denken hierbij aan visuele verstoring zoals de bouw van eventuele koeltorens, industriële infrastuctuur zoals hoogspanningsmasten, verhoogde bouw (terp), zichtbare industriële bebouwing en een verzwaring van de zeedijk waardoor deze hoger en breder wordt.

Vragen:

- Kan de visuele impact op de omgeving worden meegewogen in de MER?

5.3.5 Cultuurelementen

Verlies cultuurhistorische elementen en de toegang ertoe.

In de oude zeedijk van de Paulinapolder zijn twee coupures direct na de indijking rond 1845 aangelegd, om de achterliggende polder (Beukelspolder) te beschermen. Het betreft een rijksmonument nabij de Eiersgatweg en een gemeentelijk monument nabij de Paviljoenweg. Tussen de boerderij „het Paviljoen" en de zeedijk ligt een oude kasseienweg. Dit is de oude verbinding tussen Biervliet en het voormalige Paulina haventje.Een ander historisch feit betreft de landing van de Canadezen op 8 oktober 1944. Zij waren het die West Zeeuws-Vlaanderen hebben bevrijd van de Duitse bezetters. Hiervoor is het oorlogsmonument opgericht en wordt op deze plaats nog altijd jaarlijks de dodenherdenking door de bevolking van Biervliet gehouden met vele aanwezigen, schoolkinderen, muziekvereniging de Biervlietse Harmonie, direct of indirect betrokkenen en vertegenwoordigers van de gemeente Terneuzen. Biervliet e.o. hechten veel waarde aan deze cultuurhistorische elementen. Ook de Stichting Behoud Monumenten Biervliet houdt zich serieus bezig met het instand houden van deze monumenten.

Vraag:

- Kan het mogelijke verlies van cultuurhistorische elementen en de toegang ertoe, worden meegenomen in de MER?

5.3.6 Gezondheid

Het meten van de te verwachte effecten op kinderen van 0 t/m 18 jaar m.b.t. verandering in groei, gedrag, fysieke en mentale gezondheid tijdens de bouwperiode van de kerncentrale.

Wat zijn de effecten van fijnstof, geluid en licht op de gezondheid van de bevolking, natuur en ecosystemen binnen een straal van 10 km.

Wat zijn de effecten op de gezondheid van mensen met luchtwegaandoeningen (COPD).

Meten van de toename van gevallen van kanker, hartfalen en mentale klachten tijdens de bouwactiviteiten t.o.v. de huidige situatie zonder kerncentrales en bouwactiviteiten in een straal van 10 km.

Gezondheid algemeen: stress (verstoring rust 24/7 over 15 jaar), financiële stress over woningwaarde vermindering, ademhaling, mogelijke incidenten met radioactiviteit, extra dichtbij zijn de bron voor Legionella besmetting via koeltorens.

Gezondheidszorg; ziekenhuiszorg, huisarts, tandarts, noodhulp. Grotere zorgvraag door arbeiders kerncentrales maakt toegankelijkheid eigen bewoners **nog moeilijker** dan het nu al is.

Vraag:

- Zijn de gevolgen voor de algemene gezondheid in kaart gebracht met name op kinderen?

5.3.7 Veiligheid

De veiligheid voor de inwoners is een zeer belangrijk aspect

Voor de volgende zaken vragen wij daarom aandacht in de MER.

- Te verwachten problematiek met de vele werknemers (arbeidsmigranten) van elders (± 15.000)
- Denk hierbij aan de veiligheid van de leefomgeving, het veiligheidsgevoel 's avonds en 's nachts, benodigde extra hulpverlening (b.v. toezichthouders en politie)
- Biervliet e.o. erg dicht gelegen bij de kerncentrales! Bij een mogelijk rampscenario (3 km) is de evacuatie-snelheid onzeker.
- Benodigde hulpverling bij rampscenario's (denk hierbij aan overstroming, brand, kernongeval)

- Extra bron voor een legionella besmetting bij eventuele plaatsing van koeltorens.

Veiligheid t.a.v. bestaande havens

Ongewenste risico's voor havens North Seaport en Antwerpen. Bij calamiteit worden deze havens onbereikbaar.

Vraag:

- Kunnen alle bovengenoemde veiligheidsaspecten worden meegenomen in de MER?

5.3.8 Woongenot

- Verlies van de rustige rurale omgeving, waarvoor bewust is gekozen door vele bewoners, tijdens de zeer lange bouwtijd van ±15 jaar.
- Toegang tot de Paulinapolder, monumenten en nabijgelegen zeedijk gaat verloren.
- Uitzicht wordt verpest (o.a. industriële complexen, koeltorens en extra hoogspanningsmasten)
- Detailhandel & Horeca worden ontoereikend bij de grote toename van de toekomstige werknemers.
- De bouw van de kerncentrales kan mogelijk de huidige problemen met het grondwaterniveau in Biervliet verergeren. Dit heeft nadelige effecten op de gebouwen in de kern. Ook de landbouw maakt gebruik van grondwater.

Vraag:

- Neem de grondwaterproblematiek en de watervoorziening voor de landbouw mee in de MER.

5.3.9 Geluidshinder

Geluidsaspecten

- Hoogte niveau van Biervliet.
- Geluidsoverlast bouwactiviteiten 24/7.
- Geen natuurlijke barrière tussen bouwlocatie en Biervliet en polders.
- De locatie Paulinapolder is gelegen in de directe nabijheid van stiltegebied b (Westerschelde) met een gemiddelde geluidsniveau LAeq van bij voorkeur 40dB (A) maar ten hoogste 48 dB(A) in de dag-, avond- en nachtperiode. (Bron provinciale verordening 2025). De bouw van kerncentrales loopt tegen deze geluidsgrenzen aan.
- Verkeerslawaai neemt toe in Biervliet en polders door extra verkeersbewegingen.

5.3.10 Maatschappelijke gevolgen

Ruimtelijke Ordening

De Paulinapolder heeft een agrarische bestemming en geen industriële bestemming (zie: bestemmingsplan gemeente Terneuzen, bijlage 2)

Het regionale gebied West Zeeuws-Vlaanderen is vanouds economisch afhankelijk van de landbouw en van het toerisme. Door industrialisatie van dit gebied ontneem je de eigenheid en bijzondere karaktereigenschappen van dit mooie stukje Nederland (West Zeeuws Vlaanderen).

Maatschappelijke acceptatie

In een waardevol landelijk gebied zoals de Paulinapolder, hebben de bewoners en agrariërs grote bezwaren tegen de bouw van de kerncentrales aangezien dit hun bestaan bedreigd.

6 Reikwijdte en detailniveau effectbeoordeling plan-MER

De Dorpsraad heeft hier kennis van genomen en niet meegenomen in de zienswijze.

ZienswijzeDorpsraad Biervliet –cNRD– Plan MER locatiestudie twee nieuwe Kerncentrales.

Biervliet

7 Tot slot

Tot slot wijzen wij u er graag op dat wij ons gedurende het locatieonderzoek het recht voorbehouden om op een later moment tot een definitief standpunt te komen, op basis van bevindingen in de verdere rijksprocedure.

Met vriendelijke groet.

Dorpsraad Biervliet

Biervliet, 25 juni 2025

[redacted]

[redacted]

11

Stichting Dorpsraad Biervliet. Versie Final, 25-06-2025

8 Bijlagen

Bijlage 1

Omgevingsverordening Zeeland: bestaande natuur

Bijlage 2

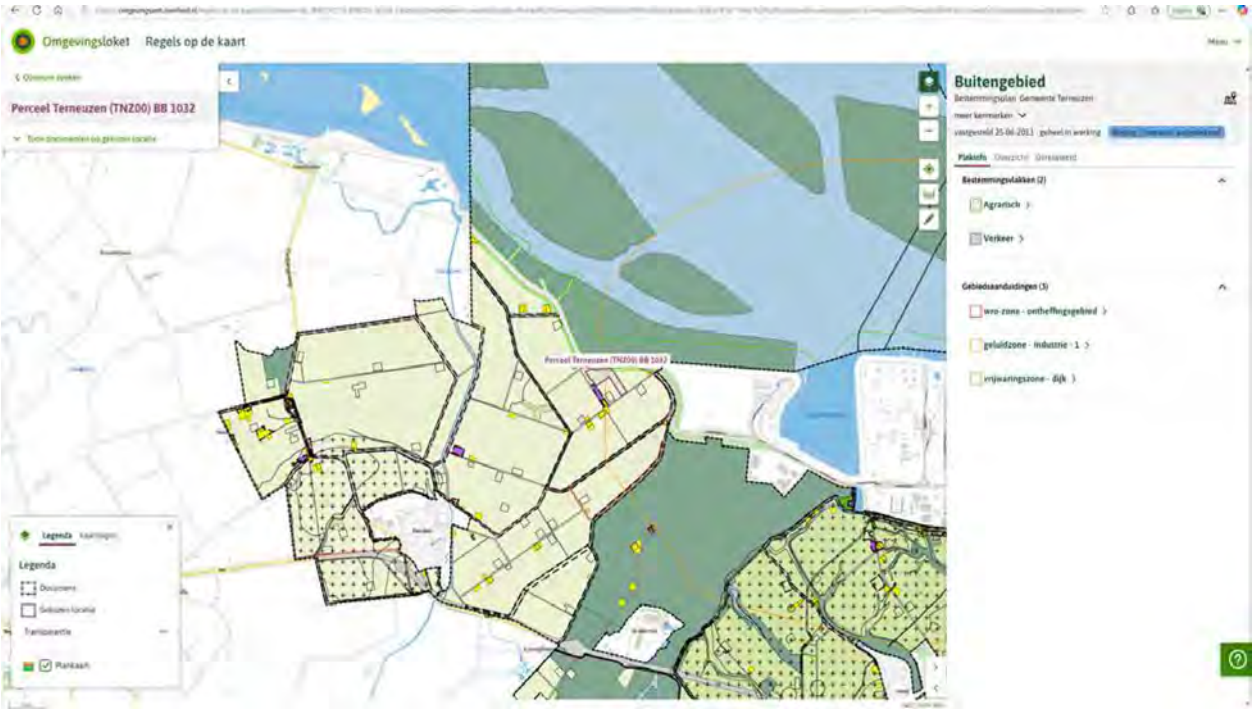

Bestemmingsplan gemeente Terneuzen

9 Overzicht belangrijke bronnen

Aardkundig waardevolle gebieden:
https://data.overheid.nl/dataset/54145-aardkundig-waardevolle-gebieden--artikel-5-46-omgevingsverordening-zeeland-

UNESCO Geopark Schelde Delta:
www.scheldedelta.eu/nl
Ontstaansgeschiedenis Schelde Delta

Gemeente Terneuzen:
Energietransitie - Gemeente Terneuzen
Omgevingsplan gemeente Terneuzen - Regels op de kaart - Omgevingswet - Regels op de kaart - Omgevingsloket
https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0715.SVTerneuzen2010-VG99/d_NL.IMRO.0715.SVTerneuzen2010-VG99.pdf

NatuurbeheerplanZeeland 2025:
https://www.zeeland.nl/digitaal-archief/ZLD2024-97101

Omgevingsverordening provincie Zeeland:
https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR709135
https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart/documenten/akn-nl-act-gm0715-2020-omgevingsplan-2/plekinfo?locatie-stelsel=RD&locatie-x=38960&locatie-y=374125&bestuurslaag=gemeente&session=42c174a9-88f3-425f-9961-66a46fc3df0d
https://kaarten.zeeland.nl/map/ovz#

Provincie stikstof aanpak
https://www.zeeland.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/aanpak-stikstof/actuele-situatie-stikstof
https://www.zeeland.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/aanpak-stikstof/vergunningverlening-stikstof

Kerncentrales provincie Zeeland
Kerncentrales naar Zeeland, waarom en hoe | Provincie Zeeland

Natura 2000
https://www.natura2000.nl/

Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland:
www.VVVZeeland.nl

Betreffende Biervliet
https://www.biervliet.nl/fileadmin/user_upload/Werkgroepen/Energie/Versie_04d_EW_Tennet_380kV_hoogspanningsschakelstation_-_Final.pdf
www.biervliet.nl(cNRD380kV hoogspanningsstation te raadplegen)
www.4en5mei.nl/oorlogsmonumenten
Ontdek de polders van Biervliet - Recreatieve fietsroute | RouteYou
https://www.hetzeeuwselandschap.nl/
Lijst van rijksmonumenten in Biervliet - Wikipedia
Lijst van gemeentelijke monumenten in Terneuzen (gemeente) - Wikipedia
Wandelnetwerk Zeeland

Wandel- en fietsnetwerken
Grenslandpad etappe 03 - Wandelnet
Ontdek de polders van Biervliet - Recreatieve fietsroute | RouteYou
Fietsroute door Breskens, Biervliet, IJzendijke

Gelijksoortige kernenergieprojecten in Europa
https://www.edfenergy.com/energy/nuclear-new-build-projects/hinkley-point-c
www.framatome.com
www.tvo.fi

Verzonden: 6/26/2025 12:40:29 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie pdf

105346960_10891561_Bezwaar_Maasvlakte_als_locatie_kerncentrale.pdf

Betreft: Bezwaar tegen Maasvlakte als mogelijke locatie voor de bouw van een kerncentrale.

1. In het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie wordt aangegeven dat de Maasvlakte is verkozen als locatie voor vaste/gegarandeerde havencapaciteit (host nation support). De ruimte moet altijd beschikbaar zijn. Dit maakt de Maasvlakte ongeschikt als locatie voor de bouw van een kerncentrale. Vanwege de benodigde beschikbare ruimte, extra verkeersbewegingen (weg, spoor, binnenvaart) en in verband met de cumulatieve effecten op de omgevingsveiligheid.

2. In het kader van de huidige geopolitieke spanningen en bedreigingen is de Rotterdamse haven een risicogebied. Een kerncentrale in dit gebied verhoogt deze dreiging.

3. De Maasvlakte is de poort van Europa; zeer intensief gebruikt en uiterst kwetsbaar. Dit is een zeer dichtbevolkt gebied en deze regio is het economische hart van Nederland. Het effect van een calamiteit in deze regio is niet te overzien.

4. Het beoogde gebied staat vol met risicovolle, kwetsbare en explosieve industrie (o.a. bioraffinaderijen, chemiefabrieken, grote gasterminals en de grootste olie-opslagtanks van de Rotterdamse haven). Om nog te zwijgen van de grootste schepen ter wereld die er liggen, want ook die hebben chemische en brandbare lading aan boord. Het is een onaanvaardbaar risico om hier een kerncentrale bij te plaatsen.

5. Er is gesteld dat er in de directe omgeving van de beoogde centrale geen mensen wonen. Maar er wordt geen rekening gehouden met de mensen die daar werken of verblijven. Het haven- en industriecomplex biedt directe werkgelegenheid aan ruim 93.000 mensen. Maasvlakte 2 voegt, bij volledige ingebruikname, ruim 6.000 directe banen hieraan toe en een vergelijkbaar aantal aan indirecte werkgelegenheid. Volgens de havenmonitor waren er in 2020 naar schatting 174.057 banen verbonden aan de Rotterdamse haven.

6. In 2016 deden ruim 29.000 zeeschepen de Rotterdamse haven aan en in 2035 zullen dat er circa 57.000 zijn. Het aantal binnenvaartschepen is nog groter. De huidige Maasvlakte alleen al wordt bezocht door 28.000 binnenvaartschepen per jaar. Voor de Maasvlakte en Maasvlakte 2 samen neemt dit toe tot bijna 70.000 binnenvaartschepen in 2035 (portofrotterdam.com)

7. De economische gevolgen van een incident in dit gebied zijn enorm.

8. Maasvlakte zet in op een Europese waterstofhub voor de industrie. Uit onderzoek blijkt dat een kerncentrale op de Maasvlakte andere ontwikkelingen in de energietransitie in de weg staat.

9. Maasvlakte is al eerder uitgesloten als locatie. In 2021 is er een Rapport van KPMG door staatssecretaris Dilan Yeşilgöz-Zegerius (VVD, Economische Zaken en Klimaat) naar de Tweede Kamer gestuurd. KPMG had 41 marktpartijen - van aannemers en kerntechnologieleveranciers tot financiers en overheden - gevraagd naar de mogelijkheden voor kernenergie in Nederland. Conclusie: In Zeeland is volgens KPMG draagvlak voor de centrale en genoeg koelwater in de buurt. Maasvlakte is op dat moment uitgesloten omdat hier wordt ingezet op waterstof.

10. 29 februari 2024 heeft Tennet een studie naar de kamer gestuurd waaruit blijkt dat Borssele en niet de Maasvlakte geschikt is Netinpassing nieuwe kerncentrales Borssele en Maasvlakte onderzocht (tennet.eu).
    Conclusie:
    "Het Zeeuwse Borssele lijkt, gezien de belasting van het stroomnet, de beste locatie voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Op de Maasvlakte, de andere plaats waar het kabinet naar kijkt, stuit de komst van twee kerncentrales op knelpunten."

11. Kernafval wordt opgeslagen in gebouwen van de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) in Zeeland.

12. Tijdens de informatie avond werd gesteld dat Groningen (dat al sinds 1986 is aangewezen als geschikte locatie) niet werd meegenomen als locatie. Een politieke beslissing. Er zou geen draagvlak zijn. Dit is inmiddels achterhaald. Inmiddels is er in Groningen een politieke meerderheid voor de kerncentrale. BBB Groningen wil één van vier kerncentrales in provincie - RTV Noord

Verzonden: 6/26/2025 12:48:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

-tegen kernenergie iha; grote belasting nageslacht ivm opslag kernafval; blijft miljoenen jaren in de grond, veiligheid is niet te garanderen , zeker gelet op alle kllimaatveranderingen en onzekerheden o.a. qua veiligheid (zowel de opslag zelf als ivm oorlogen)

-kernenergie is straks achterhaald (denk aan kernfusie e.a.)

-locatie Borssele is totaal ingeschikt voor twee grote extra centrales, hooguit een kleine

-de ruimte aldaar is zeer beperkt, het is een mooi landschap eromheen, ook voor de vele woningen is geen plek/enorme aantasting van het gebied.

-bovendien vertrekken werknemers waarschijnlijk weer als centrales klaar zijn; een gebied met grote kerncentrales, industrie, mogelijk laagvliegende vliegtuigen e.d. is niet bepaald aantrekkelijk om je blijvend te vestigen met een gezin

-stijgende zeespiegel en klimaatverandering maken de locatie ook niet handig en mogelijk gevaarlijk

-provincie Groningen zegt direct nee en wordt alleen formeel onderzocht maar dat is niet fair; in wezen heeft Zeeland, zeker bij Borssele maar een klein landoppervlak.

Er is al enorme druk op de ruimte in Zeeland door toerisme, hoogspanningsmasten en windmolens ontsieren het steeds meer, en dan ook nog kolossale kerncentrales? (en niet te vergeten alles wat daar nog bij komt kijken) met enorme impact op het gebied/landschap)

-het zal heel erg duur zijn om op deze plek kerncentrales te realiseren omdat veel extra maatregelen nodig zullen zijn aldaar o.a. wegens ruimtegebrek, stijgende zeespiegel, infrastructuur e.d;.een locatie met meer ruimte is sowieso geschikter en minder duur;

-de locatie grenst wel aan een nationaal landschap dat toch al erg is aangetast door tunnelweg, hoogspanningsmasten en windmolens; het wordt tijd de rest van het landschap te beschermen. Zeeland heeft genoeg gedaan op het punt van energie

-werkgelegenheid voor Zeeuwen is te verwaarlozen; zullen vooral buitenlandse werknemers zijn;

-de Westerschelde staat al zwaar onder druk en is een belangrijke levensader voor de natuur en de mens; alleen kleinschalige natuurgebiedjes naast industrie is niet voldoende

Verzonden: 6/26/2025 1:00:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Graag deel ik met u mijn zienswijze via de bijlage.

Alvast dank u wel voor het lezen en beoordelen hiervan.

105347288_10891667_Persoonlijke_zienswijze_cNRD.pdf

Geachte heer/mevrouw,

Graag geef ik u een korte toelichting op mijn achtergrond en persoonlijke visie, om zo duidelijk mogelijk over te brengen wat het concept cNRD voor ons betekent.

Mijn naam is [redacted], ik ben 26 jaar oud en geboren in de woning aan de [redacted]. Daarmee ben ik de vierde generatie van de familie [redacted] akkerbouwers sinds de inpoldering van de Paulinapolder. Sinds mijn geboorte is deze polder mijn thuis en mijn toekomst. Samen met mijn vrouw en dochter (geboren op 7 september 2024) is het mijn ambitie om het akkerbouwbedrijf van mijn vader in de komende jaren volledig over te nemen.

Mijn vader heeft zijn hele leven in de Paulinapolder gewerkt. Samen met zijn vader is ons agrarisch bedrijf sinds circa 1900 gegroeid van een klein bedrijf met enkele gepachte hectares naar 50 hectare in eigendom. Al ruim 125 jaar wordt hier met zorg voor bodemkwaliteit en toekomstvisie een vooruitstrevend agrarisch bedrijf gerund. Het familiebedrijf heeft de potentie om nog minstens 50 jaar voortgezet te worden, mits er een opvolger is.

Het cNRD-plan is voor ons dan ook een ingrijpend en emotioneel beladen voorstel. Dit plan is niet voortgekomen uit een vraag of behoefte van ons, de bewoners van de Paulinapolder en omwonenden. Kort na de geboorte van mijn dochter ontvingen wij een formele brief van de gemeente Terneuzen, waarin werd medegedeeld dat de Paulinapolder als mogelijke locatie voor twee nieuwe kerncentrales is aangewezen. Dit gebeurde zonder draagvlakonderzoek en zonder consultatie van de lokale gemeenschap. Deze mededeling heeft bij ons geleid tot veel stress, onzekerheid en angst. Onze toekomst, waar wij als gezin naar streven, lijkt hierdoor ernstig bedreigd.

Naast mijn persoonlijke bezwaren zijn er meerdere fundamentele aspecten die onvoldoende aandacht krijgen in het plan:

1. Logistiek en infrastructuur
De Paulinapolder kent enkel smalle landbouwwegen, die ongeschikt zijn voor een grootschalige toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers. Dit zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, en sociale druk zoals een toenemende zorgvraag en woningtekorten. Kortom, Zeeuws-Vlaanderen is niet geschikt voor een project van deze omvang.

2. Kwetsbare ligging
De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt de locatie ecologisch kwetsbaar. Daarnaast ligt de Paulinapolder ver onder NAP en dicht bij de Westerschelde. Een dijkdoorbraak zou catastrofale gevolgen hebben. Het ophogen van terreinen als ‘oplossing’ veroorzaakt kwelproblemen in omliggende polders en verstoort het landschap drastisch. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes zal een destructief effect hebben op de lokale biodiversiteit en recreatie.

3. Economische schade
De aankondiging van de mogelijke komst van kerncentrales heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Tijdens de bouw zal dit ook negatieve gevolgen hebben voor toerisme en recreatie. De agrarische keten wordt ontwricht door uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

4. Cultureel en historisch erfgoed
De Paulinapolder is van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944 tijdens Operatie Switchback. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de industriële invulling van het landschap.

5. Beter passende alternatieven
In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II genoemd als alternatieven. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, liggen hoger, verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

6. Conclusie en verzoek
Wij verzoeken u dringend om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 1:24:05 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Op de locatie Mosselbanken Terneuzen (Bijlage 3 - zeef 1 locaties nieuwe kerncentrales - Nieuwbouw kerncentrales - kaartje Terneuzen locatie A) wordt ook de aangrenzende Paulinapolder aangegeven. De Paulinapolder ligt volledig in agrarisch gebied en dus buiten de industriezone en geluidszonering. Graag een extra vermelding dat dit de enige locatie is buiten een bestaand industriegebied. Dit heeft namelijk nogal wat gevolgen. Hier dient ook rekening mee te worden gehouden in de beoordeling, rapporten en (longlist)beoordeling.

1. Overstromingsgevaar: de Paulinapolder (locatie Mosselbanken Terneuzen op kaart bijlage 3) bevindt zich 1,5 tot 2,5 meter onder zeeniveau. Dit ingepolderde gebied wordt door Rijkswaterstaat als risicogebied gezien bij overstromingen. Bij een overstroming wordt de ondergrond voor langere tijd instabiel, waarbij verzakkingen kunnen plaatsvinden met kans op extra gevolgschade voor een kerncentrale of opslag. Dit dient meegenomen te worden in de risicoanalyse, rapport en (longlist)beoordeling voor de locatie Paulinapolder.

2. Stikstofneerslag: de bouw geeft een neerslag van stikstof in het Natura2000 gebied van de Westerschelde. In de buurt van zandbanken zoals bij de Paulinapolder en de locatie Mosselbanken Terneuzen is deze neerslag langer aanwezig en van grotere invloed als bij stromende vaargeulen. De neerslag zal hier rechtstreeks in de braakliggende bodem worden opgenomen. Daarnaast zal het aanliggende natuurgebied 'de braakman' ook stikstof opvangen. De braakman wordt rechtstreeks geloost op Natura2000 gebied 'Westerschelde' en geeft daarmee een grote extra belasting. Dit zal meegenomen moeten worden in de (longlist)beoordeling, rapport en een eventuele vergunningsprocedure voor de locatie Paulinapolder.

3. Schone grond: de Paulinapolder (locatie Mosselbanken Terneuzen op kaart bijlage 3) bevindt zich buiten de industriezone in agrarisch gebied. De grond zal hierdoor van schone naar industriegrond wijzigen. Dit terwijl er op andere locaties voldoende ruimte is om een centrale op reeds vervuilde industriegrond te realiseren. Gezien de huidige vraag naar industrielocaties (Dow Chemical krimt in, industrie krimt in) is er geen noodzaak om industriegebieden, en daarmee directe vervuiling van grond, uit te breiden. Daarnaast zal aanpassing van het gebied planschade geven. Dit zal moeten worden meegenomen in de (longlist)beoordeling en risicoanalyse voor de locatie Paulinapolder.

4. Geluid: de Paulinapolder (locatie Mosselbanken Terneuzen op kaart bijlage 3) bevindt zich buiten een industriezone/industriegebied en daarmee buiten de geluidszonering van deze industriezone.

Er is in de berekeningen van de geluidszonering geen rekening gehouden met activiteiten of bouwwerkzaamheden buiten de zone. Daarnaast is het een vlak laag gebied met weinig obstakels die het geluid tegenhouden. Er bevindt zich slechts 1 lage polderdijk tussen de locaties en Biervliet, Hoofdplaat, Hoek, Marina Beach en natuurgebied 'de Braakman'. Het geluid zal dus ver dragen wat meer overlast geeft. Afstand is niet de enige factor die invloed heeft. De geluidstoename op locatie Paulinapolder is veel groter dan op andere locaties. Op dit moment is dit een 'stille' agrarische polder. Er lopen geen drukke wegen door, er zijn geen geluidswallen, er is geen industrie in deze polder die geluidsoverlast geeft. Ook de Mosselbanken zelf is een geluidsarm gebied met zonnepanelen en wat opslagtanks. Kortom de geluidstoename en daarmee de te ervaren overlast is enorm in verhouding met andere locaties. Alle factoren die invloed hebben op het geluid en de mate van toename van geluid dienen meegenomen te worden in de analyse, rapporten en (longlist)beoordeling.

5. Licht: voor de overlast van licht geldt hetzelfde als voor de overlast van geluid. In de Paulinapolder is 's nachts bijna geen licht. Ook op de Mosselbanken is het licht 's nachts zeer beperkt. Er zal dus een grote toename zijn van overlast van licht. In kassengebieden zien we hiervan grote gevolgen voor de omwonenden. Dit dient meegenomen te worden in analyse, rapporten en (longlist)beoordeling.

6. Natuur: de bouw van een centrale in de Paulinapolder of locatie Mosselbanken Terneuzen zal veel invloed hebben op de natuur, met name in natuurgebied 'de Braakman'. Licht en geluidsoverlast en de overlast van verkeersbewegingen zorgen ervoor dat de natuur verstoord wordt. In en buiten het broedseizoen. Er dient rekening gehouden met het broedseizoen en vogeltrek naar dit gebied. Wellicht dient er een bouwstop te zijn in het trek- of broedseizoen om dit niet te verstoren. Ook dient de overlast van licht meegenomen te worden voor bijvoorbeeld de nachtdieren in het natuurgebied. Deze factoren dienen meegenomen te worden de analyse, rapport en (longlist)beoordeling.

7. Risico: In de directe omgeving van de Paulinapolder en de locatie Mosselbanken Terneuzen bevinden zich grote opslagtanks met brandbare chemicaliën en andere brandbare en ontplofbare stoffen. Ook bij Dow Chemical (een BRZO-bedrijf) wordt gewerkt met zeer veel brandbare en ontplofbare stoffen. Op sommige locaties is het gevaar zo groot dat er alleen koper gereedschap gebruikt mag worden om vonkvorming en ontploffingsgevaar tegen te gaan. Het risico op een kettingreactie bij een ramp is hier zeer groot. Groter dan op andere locaties waar veel minder gevaarlijke stoffen in de directe omgeving te vinden zijn. De bereikbaarheid bij rampen is zeer beperkt. In het westen van de locatie zijn er nauwelijk hulpdiensten aanwezig die kunnen aanrijden met het benodige materieel. Gebruik van de westerscheldetunnel voor hulp vanuit de rest van Nederland zal in tijden van een grote ramp niet mogelijk zijn. Omdat het in het rampgebied ligt en omdat de capaciteit zeer beperkt is, er zal direct file ontstaan zoals dat nu ook het geval is bij spits en pechgevallen. Het gevaar voor omwonenden wordt hierdoor ook veel groter. Er is ten westen van de locatie geen ziekenhuis of hulp en bij een grote ramp kan je niet om de ramplocatie naar de eerste hulp in Terneuzen rijden. Dit dient te worden meegenomen in de risicoanalyse, rapport en (longlist)beoordeling.

8. Kennis: er is geen kennis aanwezig over kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen. Zowel voor hulpverlening als voor andere zaken. De Omgevingsdienst voor BRZO bedrijven zit in Schiedam (Omgevingsdienst Rijnmond), Omgevingsdienst Zeeland zit straks in Middelburg. Bij een ramp of ander incident is de Westerscheldetunnel niet toegankelijk, dus er kan geen zekerheid zijn dat er vanuit Nederland kennis aanwezig is bij een ramp of incident. Dit geeft een groot verhoogt risico en dient in de risicoanalyse, rapport en (longlist)beoordeling te worden meegenomen voor de locaties in Zeeuws-Vlaanderen (oa voor de locatie Mosselbanken Terneuzen)

9. Logistiek bij bouw: aanvoer van materialen voor locatie Mosselbanken Terneuzen (en Paulinapolder) zal deels via de Westerscheldetunnel moeten. Niet alles kan en mag door deze tunnel vervoerd worden. Deze tunnel zal voor grote transporten wellicht afgesloten moeten worden voor het overige verkeer wat enorme overlast geeft. Op werkdagen staan er files bij Dow Chemical en zit alles dicht. Ook is de tunnel zeer kwetsbaar voor pechgevallen. Hij is regelmatig dicht. Een andere manier over de weg is niet mogelijk. Ook niet via Antwerpen. Ook per spoor zijn de grote of gevoelige objecten niet aan te voeren. De enige spoorverbinding in de buurt loopt via België en is beperkt in capaciteit. Dit dient meegenomen te worden in de risicoanalyse, rapport en (longlist)beoordeling.

10. Logistiek bij gebruik: aanvoer van brandstof en afvoer van kernafval zal naar een opslaglocatie moeten. Er is geen opslaglocatie in Zeeuws-Vlaanderen. Via het spoor zal dit via het buitenland moeten, vermoedelijk wordt dit niet toegestaan, en via de weg zal dit door de Westerscheldetunnel moeten, wat bij deze gevaarlijke stoffen waarschijnlijk niet mag. Bij een ongeluk is de tunnel daarna onbruikbaar. Dit dient meegenomen te worden in de risicoanalyse, rapport en (longlist)beoordeling voor de locatie Mosselbanken Terneuzen (en Paulinapolder).

11. Koelwater: de Westerschelde nabij de Paulinapolder en locatie Mosselbanken Terneuzen bestaat uit zandbanken en slib. Het gebied slibt op en iedere vloed is er afzetting van materie. De hoofdvaargeulen en echte stroming zitten hier verder weg. Dit geeft een zeer groot risico voor de aan- en afvoer van koelwater. Koelwater is essentieel voor de veiligheid van een kerncentrale. Bij de Paulinapolder en locatie Mosselbanken Terneuzen is dit een groot probleem. Een aanvoer in de buurt zal namelijk dichtslibben en dient veel frequenter onderhouden en gebaggerd te worden. Dan nog kan een storm veel slib, afval of afzetting geven, waardoor deze aanvoer verstopt raakt of gehinderd wordt met een ramp, schade, uitval of oververhitting tot gevolg. Een lange afvoer naar een vaargeul hindert het vaarverkeer en geeft ook weer de nodige extra risico's. Bovendien zal een lange afvoer ook veel slib opvangen. Eigenlijk is deze locatie aan de Westerschelde ongeschikt voor de inname van koelwater. Dit dient onderzocht te worden en tijdig in de risicoanalyse, rapport en (longlist)beoordeling meegenomen te worden.

12. Inspraak België: volgens het verdrag van Aarhus en het verdrag van Espoo heeft België inspraak op de bouw van een centrale op de locatie Mosselbanken Terneuzen (en Paulinapolder). Deze bevindt zich namelijk op ca 7 km van de grens met België en heeft ook grote invloed over de grens. Dit houdt in dat burgers en organisaties uit België betrokken dienen te worden bij de besluitvorming en de risico's voor België meegenomen dienen te worden. Dit heeft invloed wat betreft bouw, geluid, logistiek, risico bij rampen, overstroming, afvoer en aanvoer over het spoor, vliegbewegingen, belasting van de wegen, belasting van ziekenhuizen bij rampen, inzet hulpverlening bij rampen, etc. Dit dient te worden onderzocht en meegenomen in de risicoanalyse, rapport en (longlist)beoordeling voor de locatie Mosselbanken Terneuzen en Paulinapolder.

13. Vliegroutes: er bevinden zich vliegroutes boven de locatie Mosselbanken Terneuzen en de Paulinapolder. Ook boven de Westerschelde. Er is in nood geen uitwijkmogelijkheid meer als er aan beide kanten van de Westerschelde een kerncentrale bevindt. Dit risico is hoger dan bij een clustering van deze centrales. Dit geldt overigens ook voor schepen. Dit dient in de gevaarzetting, rapport en (longlist)beoordeling te worden meegenomen voor de locatie Paulinapolder. Ook mogelijke gevolgen voor het omleggen van deze routes dienen meegenomen te worden.

14. Planschade, inspraak, bezwaren, tijd: bij de locatie Mosselbanken Terneuzen worden de kerncentrales op een agrarische bestemming/zone gesitueerd buiten een industriezone of bestaande geluidszonering. Aanpassing van deze zones en bestemmingen geeft meer planschade dan een oplossing binnen een industrie- en geluidszonering. Er is meer mogelijkheid tot bezwaar, inspraak, voorlopige voorziening. Daarnaast zullen bewoners uitgekocht moeten worden en

omwonenden gecompenseerd. De procedure tot vergunningverlening en start zal dus veel meer tijd in beslag nemen. Hierdoor zullen ook de kosten stijgen. Dit meenemen in de risicoanalyse, rapport en (longlist)beoordeling.

Ik verzoek u bovenstaande punten te beantwoorden en mee te nemen in alle aanverwante onderzoeken, rapporten, analyses en beoordeling. Ten einde tot een goed oordeel te komen.

Verzonden: 6/26/2025 1:28:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte Lezeres of lezer,

Ik onderschrijf alle commentaren in het bijgevoegde epistel.

Vooral maak ik me ook zeer ernstige zorgen over de afval van de kernenergie. Daar belasten we alle volgende generaties mee, gewoon omdat we nu even geen zin hebben om minder energie te verbruiken door bv minder te reizen of minder computers enzo te gebruiken.

Ik hoop heel sterk dat alleen voor medisch noodzakelijke doelen er kernenergie gebruikt gaat worden en zelfs op dat terrein zijn er nog vele andere anti kanker therapieën mogelijk.

Hoogachtend [redacted]

105347785_10891776_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/26/2025 1:46:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: Amerweg
Huisnummer: 1
Postcode: 4931 NC
Woonplaats: Geertruidenberg
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: RWE Generation NL

Zienswijze/reactie

Voor de inhoud van onze reactie verwijs ik graag naar bijgevoegd document.

105348126_10891852_Ministerie_van_Klimaat_en_Groene_Groei_Zienswijze_RWE_concept_NRD_Nieuwbouw_Kerncentrales.pdf

RWE

RWE Generation NL | Amerweg 1 | 4931 NC Geertruidenberg

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Postbus 16180
2500 BD DEN HAAG

RWE Generation NL

Geertruidenberg, 26 juni 2025

Zienswijze RWE concept NRD Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

Met interesse heeft RWE Generation NL B.V. (RWE) kennisgenomen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Nieuwbouw Kerncentrales.

Graag wil RWE met deze zienswijze twee aandachtspunten inbrengen:

- Het belang van de Eemshavencentrale voor leveringszekerheid en negatieve emissies;
- Nieuwe energietransitie projecten in ontwikkeling moeten de benodigde ruimte krijgen en behouden.

In de concept NRD Nieuwbouw Kerncentrales, staat de Eemshavencentrale genoemd als één van de mogelijke locaties om een kernenergiecentrale te bouwen. Hoewel RWE kernenergie als een belangrijk onderdeel van de energietransitie ziet, zijn er op de Eemhavencentrale belangrijke ontwikkelingen waardoor er geen ruimte beschikbaar is voor kernenergie. Zo wordt momenteel onderzocht of RWE's Eemshavencentrale na 2030 volledig op biomassa kan draaien en of door middel van een 'Carbon Capture and Storage' (CCS) installatie CO2-emissies afgevangen kunnen worden. Door de unieke combinatie van biomassaverbranding en CCS kan de Eemshavencentrale negatieve emissies genereren. Volgens de Routekaart Koolstofverwijdering, heeft Nederland tussen 2040 en 2050, 20 tot 25 Mton negatieve emissies per jaar nodig om CO2 neutraal te worden. De Eemshavencentrale kan daar circa 10 Mton aan bijdragen, terwijl de centrale regelbaar is en daarmee een belangrijke rol speelt voor de leveringszekerheid in Nederland.

Daarnaast heeft RWE verschillende nieuwe projecten in ontwikkeling in de nabijheid van deze locatie, waaronder de ontwikkeling van elektrolyzers voor de productie van groene waterstof. Het is van belang voor de energietransitie dat ook deze projecten de ruimte krijgen die nodig is en dat de bestaande milieu- en veiligheidsruimte (waarvan wordt uitgegaan in de ontwikkeling van de

RWE Generation NL B.V.

Bezoekadres
Amerweg 1
4931 NC
Geertruidenberg

Postadres
Amerweg 1
4931 NC
Geertruidenberg

www.rwe.com

KvK-nummer
66390575

Statutair gevestigd te
Geertruidenberg

RWE

projecten) niet nadelig beïnvloed wordt door de komst van een nieuwe kern-centrale.

RWE is uiteraard graag tot een nadere toelichting bereid.

Hoogachtend,

[redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 1:57:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

nieuwbouw kerncentrales, niet doen vanwege

1 niet efficiënt (omzetting atoomenergie via warmte via stoom via bewegingsenergie via generator via stroom)

2 gebruik windmolens/ duurzame energie, beter alternatief mogelijk

3 kerncentrale is geen duurzame energie

4 kern afval

5 potentieel oorlogsdoel / hack doel

6 gevaarlijke omgeving voor decennia (vgl tsjernobiel)

7 erg duur per kWh

8 kerncentrale wordt door sommige partijen als duurzame energiebron gezien en gebruikt ipv molens en panelen

Verzonden: 6/26/2025 2:12:55 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Handelskade Oost
Huisnummer: 1
Postcode: 9934 AR
Woonplaats: Delfzijl
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Groningen Seaports N.V.

Zienswijze/reactie

Groningen Seaports N.V. heeft kennisgenomen van de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de nieuwbouw van kerncentrales. Hierbij reageren we op het voorliggende concept. U vindt onze reactie in de bijlage.

105348619_10891976_20250626_Zienswijze_Groningen_Seaports_cNRD_nieuwbouw_kerncentrales.pdf

GRONINGEN SEAPORTS

Zienswijze Groningen Seaports concept-NRD nieuwbouw kerncentrales

Gelet op onze belangen als beheerder van de Eemshaven en de verantwoordelijkheid die wij voelen voor de invloed van activiteiten op de directe omgeving, maken wij gebruik van de mogelijkheid om een reactie in te dienen op de concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales. Wij achten een zorgvuldige en integrale afweging over de definitieve locatie voor de nieuwbouw van kerncentrales van groot belang, waarbij het belang van het behoud van de huidige industriële en logistieke functies van de Eemshaven, de impact van een kerncentrale op bestaande en toekomstige activiteiten en het energiesysteem, en de noodzaak om rekening te houden met de zorgen en wensen van de lokale gemeenschap en overheden centraal staan.

Over Groningen Seaports

Groningen Seaports is de havenbeheerder en -ontwikkelaar van de Eemshaven en de haven van Delfzijl en is verantwoordelijk voor de exploitatie, ontwikkeling en duurzame groei van deze havens en de bijbehorende industrieterreinen. Groningen Seaports faciliteert bedrijven met hoogwaardige infrastructuur en diensten, en zet zich in voor innovatie en duurzaamheid in de regio. De havens spelen een cruciale rol in de regionale en nationale economie, met een sterke focus op de energie, chemie, en circulaire economie.

De Eemshaven is daarbij een belangrijke pijler in het Nederlandse en Europese energiesysteem. De haven heeft zich ontwikkeld tot een strategische locatie voor grootschalige energieopwekking, offshore-windenergie, datacenters en logistieke activiteiten, en zal gaan fungeren als belangrijk knooppunt voor waterstofproductie, de import van waterstof en export van CO_2.

Cruciale aspecten voor een zorgvuldig en integrale afweging

Gezien de strategische positie van de Eemshaven als energiehaven wil Groningen Seaports een aantal belangrijke elementen onder de aandacht brengen die wij van belang achten voor een zorgvuldige afweging van deze locatie.

1. Inpassing in het energiesysteem en betrouwbare en betaalbare energievoorziening

- De Eemshaven speelt een cruciale rol in de energievoorziening van Nederland en Europa. Met drie energiecentrales, offshore en onshore wind en de aanlanding van stroomkabels in de Eemshaven, komt ongeveer een derde van alle in Nederland geproduceerde elektriciteit vanuit de Eemshaven (8000 MW opgesteld vermogen). Een verdere groei van de Eemshaven als Energy port is voorzien, zowel door de groei van offshore-wind, als de ontwikkeling van waterstofproductie en -import.
- Deze groei wordt onder meer voorzien gezien het feit dat het kabinet in *Nij Begun*, de kabinetsreactie op het rapport van de Parlementaire enquête aardgaswinning Groningen, de maatregel benoemt dat tenminste 33 procent van de nog aan te leggen capaciteit voor wind op zee zal aanlanden in de provincie Groningen. Dit betreft 33 procent van de nog aan te leggen capaciteit van de ca. 70GW in 2050. Deze ca. 23GW zal deels aanlanden in de vorm elektronen en deels in de vorm van moleculen uit offshore waterstofproductie.

Port Authority Delfzijl/Eemshaven
Handelskade Oost 1 • P.O. Box 20004 • 9930 PA Delfzijl • The Netherlands
Portnumber: 1001
phone +31 (0)596 64 04 00 • info@groningen-seaports.com • www.groningen-seaports.com
Rabobank 30.63.73.025 • IBAN: NL 85 RABO 0306.3730.25 • BIC: RABONL2U • V.A.T. nr. NL 85 28 93 048 B 01 • KvK nr. 58141057

Groningen Seaports is Ecoports gecertificeerd

- Naast lokale afname door het industrieel cluster en plannen om deze stroom om te zetten in groene waterstof door middel van elektrolyse, heeft het industriecluster tevens een belangrijke rol in de levering aan het landelijke hoogspanningsnet. Een groot deel van de huidige en toekomstige elektriciteitsproductie zal middels het landelijke hoogspanningsnet worden gedistribueerd.
- Er dient daarom zorgvuldig te worden gekeken naar de inpassing van een kerncentrale in het lokale en nationale energiesysteem. Enkele aandachtspunten daarbij zijn:
    - Een betrouwbare en betaalbare energievoorziening is van essentieel belang voor het investeringsklimaat in de Eemshaven en de bredere regio. Veel industriële bedrijven die zich hier willen vestigen of uitbreiden, hebben behoefte aan betrouwbare energie tegen concurrerende tarieven. De mogelijke komst van een kerncentrale kan invloed hebben op het lokale en nationale energiesysteem, zowel qua capaciteit als prijsvorming. Het is daarom van belang te onderzoeken of en hoe een kerncentrale bijdraagt aan de energievoorziening voor de industrie in de regio en hoe dit zich verhoudt tot andere energiebronnen, zoals offshore wind, waterstof en bestaande gascentrales.
    - Er dient zorgvuldig te worden gekeken naar de balans tussen vraag en aanbod op het elektriciteitsnet en mogelijke gevolgen voor de ontwikkeling van energie-infrastructuur. Een kerncentrale zou een constante en grote stroomproductie toevoegen aan een netwerk dat juist steeds flexibeler moet worden om pieken en dalen in duurzame energieproductie op te vangen. Daarnaast zou een kerncentrale in de Eemshaven de elektriciteitsproductie verder concentreren in een regio die al significant bijdraagt aan de Nederlandse elektriciteitsvoorziening en waar een groeiende aanlanding van windenergie is voorzien, terwijl de afname ook in andere delen van het land plaatsvindt. Dit kan leiden tot congestieproblemen op het elektriciteitsnet en mogelijk suboptimale benutting van de infrastructuur in de regio.
    - Hoewel de robuustheid van het energiesysteem met meer aanbodopties zoals kernenergie groter wordt, kan de ondersteuning van het stroomnet bijvoorbeeld ook van biomassacentrales komen waarbij de CO_2 wordt afgevangen en opgeslagen. Naast flexibel en regelbaar vermogen produceren deze centrales negatieve CO_2-emissies. In de Eemshaven heeft RWE reeds concrete plannen voor BECCUS (Bio-Energy Carbon Capture Utilisation & Storage) vanaf 2030.

2. (Ruimtelijke) impact op bestaande en toekomstige ontwikkelingen

- De Eemshaven is een dynamisch industriegebied met meerdere strategische energie- en industriële ontwikkelingen, waaronder offshore wind en de productie van waterstof. De vestiging van een kerncentrale zou aanzienlijke ruimtelijke impact hebben en beperkingen opleggen op de vestigingsmogelijkheden en uitbreidingsplannen van bestaande en toekomstige bedrijven. Een zorgvuldige afweging van de ruimtelijke impact en mogelijke interactie en concurrentie met andere economische activiteiten is noodzakelijk.
- Naast de eerdergenoemde energie-infrastructuur, betreft dit met name strategische kavels voor nieuwe initiatieven. De ruimte in de Eemshaven is zeer schaars, op de nog uitgeefbare grote kavels liggen reeds offertes of deze zijn in optie uitgegeven. De komst van een kerncentrale leidt tot concurrentie om strategische kavels en industriële infrastructuur, wat de ontwikkeling van innovatieve en duurzame industrieën in de regio kan belemmeren die tevens een belangrijke bijdrage leveren aan nationale opgaven om de industrie te verduurzamen en het ontwikkelen van een waterstofmarkt:

- Puur kijkend naar de inhoudelijke eisen, is de locatie waar Equinor een blauwe waterstoffabriek wil realiseren nu als redelijkerwijs te beschouwen alternatief aangemerkt. Dit project speelt een cruciale rol in de energietransitie en draagt bij aan de reductie van CO_2-uitstoot in de industrie.
- Gezien de marktontwikkelingen waarin de geraamde productiekosten van groene waterstof de laatste jaren is toegenomen en de komende 15 jaar een factor 5 tot 6 hoger liggen dan die van grijze en blauwe waterstof (PBL, februari 2025), is blauwe waterstof als tussenstap nog crucialer geworden. Ook het kabinet onderschrijft de rol van koolstofarme waterstof voor een snellere verduurzaming tijdens de transitie naar hernieuwbare waterstof.
- Waar de bouw van een kerncentrale 10-15 jaar in beslag neemt is de blauwe waterstoffabriek van Equinor naar verwachting vanaf 2029 operationeel. Koolstofarme waterstof kan daarmee bijdragen aan een snellere en betaalbare verduurzaming van de industrie en elektriciteitssector.

3. Koelwater en Natura-2000

- De aanwezigheid van voldoende koelwater is een belangrijke factor bij de locatiekeuze voor een kerncentrale. De Eemshaven ligt direct aan Werelderfgoed Waddenzee, een kwetsbaar Natura 2000-gebied. Het gebruik van grote hoeveelheden koelwater voor een kerncentrale zou ecologische effecten kunnen hebben, zoals thermische vervuiling en veranderingen in de waterkwaliteit. Deze ecologische effecten moeten zorgvuldig worden onderzocht.
- Bovendien zijn er al verschillende bestaande en geplande industriële gebruikers van koelwater in de Eemshaven, zoals energiecentrales en datacenters. Het is daarom essentieel om naast de mogelijke effecten op het milieu ook de economische impact in relatie tot de beschikbaarheid van koelwatercapaciteit zorgvuldig te onderzoeken.

4. Omgevingsveiligheid

- De veiligheid van omwonenden en bestaande en toekomstige bedrijven in de regio is een belangrijke zorg. De Eemshaven is een industriële omgeving met een mix van energieopwekking, logistiek en industriële productie. Veiligheidsaspecten zijn een belangrijk aandachtspunt bij de vestiging van nieuwe grootschalige energieprojecten. Hoewel moderne kerncentrales zeer veilig worden ontworpen, blijft er altijd een risico op incidenten of storingen. De nabijheid van andere industrieën, logistieke activiteiten en de kwetsbare Waddenzee vragen om een zorgvuldige risicoanalyse. Eventuele effecten op bestaande en toekomstige activiteiten, zoals waterstofproductie en -import, CO_2-export en Defensie, moeten zorgvuldig worden onderzocht.

5. Maatschappelijk draagvlak

- Groningen Seaports onderstreept het belang van een transparant proces waarin de zorgen en wensen van de lokale gemeenschap en overheden serieus worden meegenomen. Zowel de provincie Groningen als de gemeente Het Hogeland hebben aangegeven geen kerncentrale in de Eemshaven te willen. Daarnaast spelen in de regio meerdere complexe vraagstukken over de impact van grootschalige energie-infrastructuur. Het is daarom van belang om vroegtijdig in dialoog te gaan met belanghebbenden, zoals omwonenden, bedrijven en natuurorganisaties. Transparantie, een goede informatievoorziening en participatie zijn

essentieel om tot een zorgvuldige afweging te komen die recht doet aan de belangen van alle stakeholders.

Groningen Seaports onderstreept het belang van een zorgvuldige en integrale afweging bij het nemen van een voorkeursbeslissing over de definitieve locatie voor de realisatie van de kerncentrales. Daarom verzoeken wij bovengenoemde aspecten nadrukkelijk mee te nemen in de verdere procedure.

Verzonden: 6/26/2025 2:25:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Op pagina 3 van de samenvatting van het concept NRD staat dat de nieuwe kerncentrales in 2035 kunnen voorzien in 9 tot 13 procent van de elektriciteitsvraag. Dit is een veel te optimistische inschatting. 2040 lijkt realistischer, omdat kerncentrales altijd te maken hebben met vertragingen tijdens de bouw vanwege de inherent complexe techniek.

Op pagina 3 staat tevens dat 'net als elke andere energiebron' kernenergie nadelen kent. Er zijn echter energiebronnen die geen nadelen kennen, zoals onze lichaamseigen warmte. (Deze kunnen we beter benutten door bijvoorbeeld een merinowollen onderlaag te dragen in de winter. Dan hoeven we minder hele zwembaden aan lucht om ons heen te verwarmen. De winters worden bovendien steeds milder.) De uitspraak dat 'elke andere energiebron' nadelen kent is in elk geval onjuist.

Dat kernenergie grote nadelen kent is juist. Proliferatie risico's (de verspreiding van nucleaire kennis, materialen, infrastructuur) die toenemen is de belangrijkste. Hier dient uitgebreid onderzoek naar gedaan te worden vanuit verschillende invalshoeken. Al in de jaren '80 concludeerden wetenschappers waaronder Carl Sagan dat een kernoorlog tot een nucleaire winter kan leiden waarbij het uitsterven van talloze soorten vaststaat en zelfs extinctie van de mens 'niet uitgesloten kan worden '. Iedere risicoverhoging hieromtrent is derhalve onaanvaardbaar. En dus zal er onderzoek gedaan moeten worden naar dergelijke mogelijke proliferatierisico's. Niet in de laatste plaats maken de nucleaire activiteiten van Iran duidelijk dat we te maken hebben met technologie die snel en betrekkelijk makkelijk ingezet kan worden voor de productie van nucleaire materialen die voor kernwapens gebruikt kunnen worden. Uiteraard gaat het hier om veiligheidsrisico's die nadrukkelijk in kaart gebracht moeten worden.

Tot slot dient te worden onderzocht wat de milieu effecten zijn van een energiesysteem zonder kernenergie (en meer batterij opslag in de vorm van elektrische auto's die terugleveren aan het net, en andere batterij opslagmogelijkheden). Daarnaast dient ook een analyse gemaakt te worden van een scenario waarin Nederland maximaal inzet op energiebesparing. Als bijvoorbeeld bijna alle huishoudens een plafondventilator zouden gebruiken in plaats van airconditioning (en andere mogelijkheden op besparingsvlak worden benut), en als bepaalde economische activiteiten uitgefaseerd worden, is kernenergie dan nog nodig?

Ten overvloede: 'Het kabinet' (Schoof) is gevallen. Naar alle waarschijnlijkheid komt er straks een kabinet met PvdA en GroenLinks. Beide partijen zijn tegen kernenergie. De vraag óf kernenergie

noodzakelijk is komt daarmee nadrukkelijk op tafel te liggen en dient onderdeel te zijn van de MER. Anders krijg je een onderzoek dat zo in het politieke straatje van o.a. het CDA past, en dus eenzijdig politiek gemotiveerd is. Dat kan toch niet de bedoeling zijn?

Verzonden: 6/26/2025 2:28:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Schelpenpad
Huisnummer: 2
Postcode: 4531 PD
Woonplaats: Terneuzen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Havenbedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: North Sea Port Netherlands N.V.

Zienswijze/reactie

Zie voor onze zienswijze + lossen bijlage hetgeen bijgevoegd.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105348959_10892033_20250626_-_Zienswijze_NSPort_cNRD_Locatiestudie_NKC.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Uw referentie: -
Onze referentie: P20230039-1272248482-1265
Contactpersoon: [redacted]
E-mail: [redacted]
Bijlage: Opinie North Sea Port cNRD Kerncentrales
Onderwerp: Zienswijze concept-NRD Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales
Datum: 26 juni 2025

Geachte heer, mevrouw,

Op vrijdag 16 mei 2025 heeft u de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales gepubliceerd (verder; cNRD). Eerder stelde u North Sea Port Netherlands N.V. (hierna North Sea Port) al in de gelegenheid om een eerste publieksreactie (hierna: opinie) te delen gelijktijdig met de publicatie van de cNRD. Via deze formele zienswijze willen wij onze eerdere opinie nader aanvullen en verdiepen.

In deze reactie gaat North Sea Port in op de kansen en uitdagingen zoals wij die zien met betrekking tot de potentiële vestiging van de twee nieuwe kerncentrales in en/ of rondom het haven- en industriegebied. Wij willen ook onze zorgen en overwegingen over de voorgestelde plannen en hun impact op North Sea Port en de duurzame ontwikkeling van het haven- en industriecluster delen.

North Sea Port merkt hierbij op dat zij zich het recht voorbehouden om tijdens het vervolg van de projectprocedure te reageren op gepubliceerde stukken, waarbij de reactie kan afwijken van de huidige reactie

Allereerst zullen wij ons en het haven- en industriecluster kort voorstellen. Daarbij verwijzen wij ook naar onze opinie, welke tevens is bijgevoegd in de bijlage (bijlage I) bij deze zienswijze. Daarin hebben wij een uitgebreide uiteenzetting gedaan m.b.t. de betekenis en opdracht van North Sea Port als organisatie, maar ook het haven- en industriecluster als geheel. Daarna gaan we in op de planologische situatie van de beoogde locaties voor kerncentrales binnen ons beheergebied. Hiermee zetten we uiteen hoe de Nationale overheid en de Regionale overheden de strategische zeehaven ontwikkeling hebben geborgd. Vervolgens zetten wij onze bevindingen ten aanzien van de cNRD uiteen waarbij de opbouw van cNRD structurerend is voor onze zienswijze. Daarna zullen we onze reactie afsluiten.

Belangrijk om vooraf aan te merken is dat North Sea Port zichzelf niet in de positie ziet om over de vestigingslocaties van de kerncentrales te oordelen. Wel geven wij met onze zienswijze een appreciatie op de locaties, vanuit het perspectief van het belang van en impact op onze strategische (diepzee)havenontwikkeling, havenomgeving en industrie mede in relatie tot de ambities van het Rijk.

Ten slotte willen wij aangeven dat North Sea Port werkt aan een impact analyse van de potentiële bouw en vestiging van 2 nieuwe kerncentrales op de ontwikkeling van het haven- en industriecluster. Graag zouden wij de uitkomsten van dit onderzoek aan willen reiken als bouwsteen voor zowel het plan-MER als de integrale effecten analyse (hierna IEA). De resultaten van dit onderzoek verwachten wij eind deze zomer. Daarom zullen wij in deze zienswijze aangeven waar de uitkomsten uit de impact analyse extra verdieping en handvaten zullen opleveren. Om die reden verzoeken wij u de mogelijkheid om uiterlijk 1 september 2025 onze zienswijze op deze punten aan te vullen.

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

1. Wie is North Sea Port?

North Sea Port is het grensoverstijgende havenbedrijf en omvat de zeehavens van Gent, Terneuzen en Vlissingen. De (publieke) aandeelhouders zijn de provincies Zeeland en Oost-Vlaanderen en de gemeenten Borsele, Terneuzen, Vlissingen, Gent, Evergem en Zelzate.

Het haven- en industriecluster North Sea Port is tevens een grens-overstijgend en breed industrieel-logistiek complex met een sleutelrol voor de maak- en procesindustrie, met sterke verankering van diverse waardeketens. Samen vormen deze ketens een geïntegreerd ecosysteem voor energietransitie en grondstoffentransitie in de overgang naar duurzamere materialen en grondstoffen. En vanzelfsprekend met een duurzame multimodale logistiek waarbij de focus ligt op efficiënte en groene logistieke oplossingen en een unieke intermodale verdeling. Het havengebied levert een economische toegevoegde waarde van 12,7 miljard euro voor Vlaanderen en Nederland en is daarmee de 3e haven van Europa in toegevoegde waarde. Ook op het gebied van overslag is North Sea Port een top 10 haven in Europa. Het havengebied biedt 106.000 directe en indirecte banen. Voor de provincie Zeeland is dat een substantieel aandeel in de totale werkgelegenheid.

North Sea Port heeft dan ook als missie om een toonaangevende Europese haven te zijn die duurzame economische groei stimuleert. North Sea Port streeft ernaar om een betrouwbare partner te zijn voor bedrijven, overheden en de directe omgeving, en zet zich in voor innovatie en duurzaamheid. De visie van North Sea Port is om een haven te creëren die niet alleen economisch succesvol is, maar ook bijdraagt aan een betere leefomgeving en een duurzame toekomst.

North Sea Port kent drie kerntaken:

- het aanbieden van haveninfrastructuur en vrije terreinen;
- het leveren van nautische dienstverlening;
- het fungeren als verbindende regisseur in het havengebied.

Deze taken vormen de basis voor een goede toekomstbestendige exploitatie en de verdere ontwikkeling van de haven en zijn essentieel voor het behalen van gestelde strategische doelen.

Een van de belangrijkste doelen van North Sea Port is het bevorderen van duurzame economische bedrijvigheid in een internationaal concurrentieel speelveld. North Sea Port zet vanuit haar rol en verantwoordelijkheid als haven van nationaal en Europees belang, alle zeilen bij om onze industrie comfort te bieden om zich verder te verduurzamen. Wij zien het als onze taak om nieuwe investeringen aan te trekken die ook CO2- en stikstofemissies substantieel verminderen, alsmede bestaande industrieën nog steviger te verankeren in ons havengebied. Dit wordt bereikt door te investeren in circulaire economie en energieprojecten, en door bedrijven te ondersteunen bij hun overgang naar klimaatneutrale operaties. North Sea Port zet zich daarmee ook in voor de ontwikkeling van een toekomstbestendige infrastructuur die betrouwbaar, veilig en efficiënt is.

Er zijn reeds tal van investeringen aangetrokken en gecommitteerd. Dat betekent dat voor de beoordeling van de cNRD ten behoeve van het locatieonderzoek voor de vestiging van de kerncentrales in en rond ons cross-border havengebied, wij de volgende uitgangspunten in relatie tot de havenontwikkeling bij North Sea Port hanteren:

- Positie van North Sea Port als Europese Tophaven versterken;
- Duurzame ontwikkeling havenindustrie en multimodale positie ondersteunen;
- Kernenergie moet een positieve bijdrage leveren aan een robuuste en betaalbare energiemix;
- Stapeling van effecten in gezamenlijke integrale impactanalyse meenemen;
- Belang diepzeehaven terreinen voor import en zeehavenontwikkeling;
- Integrale samenhang met overige Rijksinvesteringsprojecten en -belangen beschouwen (waterstof, HNS);
- Positieve en negatieve effecten (grens-overstijgend) als input voor Rijk-Regio Pakket;
- Samenhang met positieve en negatieve effecten leefbaarheid, duurzaamheid en ecologie;
- Positief nalatenschap voor regio (wonen, voorzieningenniveau, onderwijs, arbeidsmarkt, natuur, ...);
- North Sea Port in staat worden gesteld het belang en de ambities van de haven te kunnen behartigen.

Ten slotte is North Sea Port Netherlands N.V., als onderdeel van North Sea Port, een van de vijf zeehavens van nationaal belang in Nederland en biedt het primair ruimte aan havengebonden en – gerelateerd bedrijvigheid, onder andere in de zwaardere milieucategorieën.

Deze zienswijze moet tegen de bovenstaande inzet worden beoordeeld. North Sea Port wil de kansen die kernenergie biedt proberen in te passen in de brede havenontwikkeling. Tegelijkertijd vraagt North Sea Port nadrukkelijk om niet voor langere tijd of fundamenteel, cruciale havenontwikkeling te hypothekeren met de vestiging van de twee nieuwe kerncentrales – én bijbehorende bouwterreinen - in of rondom het havengebied. Dit onder andere gelet op mogelijk ruimtebeslag maar ook gelet op de mate van onzekerheid richting North Sea Port en haar bedrijven in afwachting van besluitvorming. Wij lichten dit in onze zienswijze nader toe.

NOTE: Graag hadden wij op dit moment, in onze zienswijze, nader in willen gaan op de wijze waarop gezamenlijk de voorgenomen markt- en publieke investeringen in het havengebied maximaal kunnen worden ondersteund. Dit wensen wij te toen doen op basis van de hierboven vermelde impact analyse van de potentiële bouw en vestiging van kerncentrales. Dat wensen wij uiterlijk 1 september 2025 aan te vullen op voorliggende zienswijze.

2. Planologische situatie haven- en industriecluster van North Sea Port

In dit deel van onze reactie schetsen we samengevat een beeld van de vigerende nationale en gemeentelijke beleidskaders en planologische situatie die voor het haven- en industriecluster North Sea Port in relatie tot de zoeklocaties voor twee nieuwe kerncentrales geldt. Voor een volledige uiteenzetting van de planologische situatie verwijzen wij naar bijlage II. Ten behoeve van de verdere opbouw van onze zienswijze hechten wij aan

2.1 Nationale kaders:

- **Waarborgingsbeleid kernenergie:** De locaties Deep-C Circular (vml. Thermphos-terrein), EPZ-Noord en Milieustraat & grondbank vallen binnen het nationale waarborgingsbeleid voor kerncentrales. Dit beleid beschermt potentiële vestigingsplaatsen voor kerncentrales door beperkingen op woningbouw en kwetsbare functies binnen een straal van 1 km. Het waarborgingsbeleid ziet niet toe op effectieve ruimtereserveringen. De Mosselbanken en Westelijke Paulinapolder vallen buiten dit beleid.

- **Nationale Omgevingsvisie (NOVI, 2020):**
  - **Beleidskeuze 2.2**: Benadrukt het belang van voldoende fysieke ruimte en milieuruimte voor bestaande en nieuwe (circulaire) havenactiviteiten. Ruimteverlies door andere (stedelijke) ontwikkeling moet worden gecompenseerd.
  - **Beleidskeuze 2.5:** Pleit voor het oplossen van grensoverschrijdende knelpunten in infrastructuur en samenwerking. De Zeeuwse havens zijn voorlopig aangewezen als NOVI-gebied.
  - **Veiligheid en infrastructuur**: De NOVI streeft naar meer omgevingsveiligheid in 2050 door functiescheiding (industrie vs. publiek). North Sea Port is ingericht voor industriële functies en beperkt andere functies om veiligheid te waarborgen. Goede bereikbaarheid en multimodale infrastructuur zijn van nationaal belang, met specifieke aandacht voor havens en goederenvervoer.

- **Plan van Aanpak North Sea Port District (mei 2021):** De regio en centrale overheden willen het gebied grensoverschrijdend versterken via vier gebiedsdoelen en één samenwerkingsdoel:
  - Duurzame energie en circulariteit
  - Corridors, verbindingen en toegankelijkheid
  - Huisvesting, arbeidsmarkt en opleidingen
  - Aantrekkelijk leeflandschap
  - Versterken van governance tussen regio en rijk

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Voor duurzame energie en circulariteit ligt de focus op:

- Besparing en uitwisseling van reststromen, energie en water
- Duurzame waterstofproductie
- Aanlanding en onderhoud van wind op zee
- CO_2-neutrale productie en elektrificatie van industrie
- Hiervoor is een robuuste infrastructuur nodig (380kV-net, buisleidingen, opslagfaciliteiten).

- **NOVEX-programma (2022):** North Sea Port District is aangewezen als NOVEX-gebied, wat betekent dat het een nationaal belang vertegenwoordigt en dat ruimtelijke ordening en regie op regionaal niveau noodzakelijk is.

- **Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied (september 2023):** ruimtelijke integratie van nationale en regionale ambities op het gebied van bodem, water, leefbaarheid, energie en economie. Toekomstbeeld 2050:
  - Het District (vooral het Sloegebied) is een belangrijk energieknooppunt met wind op zee, groene waterstof en kernenergie.
  - Aantrekkingskracht op bedrijven die groene energie lokaal benutten.
  - Ontstaan van een grensoverschrijdend kenniscluster rond groene en nucleaire energie.
  - De haven als zenuwcentrum; de regio ontwikkelt zich tot spil van de duurzame haveneconomie in Nederland, Vlaanderen en Europa.
  - Slim en efficiënt ruimtegebruik voor nieuwe industrieën en koppelingsgebieden.
  - Ruimtelijke uitdagingen: grote ruimtebehoefte voor energietransitie en circulariteit (o.a. waterstofnetwerk, CO_2-opslag, kerncentrales).
  - Urgente noodzaak tot uitbreiding van het elektriciteitsnet vanwege netcongestie

- **Ruimtelijke Opgave North Sea Port:** Tegen de achtergrond van het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied North Sea Port District en in de opmaak naar de Uitvoeringsagenda is er een onderzoek in het kader van de brede ruimtebehoefte voor de zeehaven- en industrie gebonden ontwikkeling van North Sea Port uitgevoerd door de STEC-groep. Dit in opdracht van North Sea Port. Hieruit blijkt dat er een nadrukkelijk tekort is aan Linie 1 (watergebonden) kavels t/m 2035 en al helemaal richting 2050, dit zowel in het Sloegebied als in de Kanaalzone. Daarmee moeten wij constateren dat niet alles binnen het haven- en industriegebied van North Sea Port past. De eventuele plaatsing van kerncentrales op zeehaven en industrie-gebonden terreinen maakt het gat tussen de ambitie en aanbod alleen maar groter. Nieuwe ontwikkelingen willen wij realiseren door gelijktijdig in te zetten op zowel inbreiding, beter benutten van de ruimte & efficiënt ruimtegebruik, als mogelijk op nieuw te ontwikkelen zeehaven-gebonden terrein. Dit wordt op dit moment onderzocht. Er is een ruimtelijke handelingsperspectief nodig om haven- en economische opgave in te passen in samenhang met andere opgaves, o.a. de potentiële vestiging van 2 kerncentrale.

  Voorgaande sluit nauw aan bij hetgeen u naar voren brengt en bepleit in uw recente kamerbrieven van 20-06-2025 aangaande de “Ruimtelijke Economische Visie en de “Ruimtebehoefte voor industrie”. In de brieven en bijbehorende bijlage geeft u aan om de bestaande ruimte in ons cluster te willen beschermen, beter te benutten en waar nodig en mogelijk strategisch uit te breiden. Hierbij geeft u aan zorgvuldig om te willen gaan met het relatief beperkte aantal hoogwaardige locaties binnen de industrieclusters, bijvoorbeeld voor kadegebonden activiteiten of activiteiten met een hoge milieubelasting. Voor elk van de industrieclusters zou goed gekeken moeten worden welk type activiteiten (economisch activiteiten of onderdelen van het energiesysteem) nu echt in de industrieclusters gefaciliteerd moet worden en waar er uitwijkmogelijkheden zijn naar de randen van de industrieclusters of satellietlocaties. Onzes inziens is dit onverminderd van toepassing met betrekking tot een eventuele bouw- en vestiging van 2 kerncentrale in of nabij het haven- en industriecluster van North Sea Port. Een nader appreciatie op de kamerbrieven i.r.t. deze zienswijze zouden wij graag aanvullen, uiterlijk 1 september 2025.

2.2 Gemeenten Borsele en Vlissingen

- **Gemeentelijke omgevingsplannen Borsele en Vlissingen:** De locaties Thermphos-terrein, EPZ-Noord en Milieustraat & Grondbank vallen onder het bestemmingsplan *Zeehaven- en industrieterrein Sloe 2018*. Deze locaties hebben de bestemming 'Bedrijventerrein – Zeehaven', waar zware industrie (milieuklassen 5.3 en 6) is toegestaan. Ze maken deel uit van het zoekgebied voor twee nieuwe kerncentrales.

- **Gemeente Borsele – Omgevingsvisie:** Het Sloegebied is een belangrijk (inter)nationaal haven- en industriegebied en economische motor van de gemeente. Er is ruimte voor zware industrie en op- en overslag van goederen. De gemeente ziet kansen voor grootschalige duurzame energieopwekking binnen het gebied. Milieubelasting wordt aanvaardbaar geacht binnen de huidige grenzen van het Sloegebied. Uitbreiding buiten het gebied is uitgesloten, tenzij het Rijk een groot maatschappelijk belang aantoont. Dan is ruimtelijke compensatie vereist om de leefbaarheid van omliggende dorpen te waarborgen.

- **Gemeente Vlissingen – Ontwerp Omgevingsvisie 2040:** Vlissingen wil zich ontwikkelen tot de energiehub van Zeeland, met focus op waterstof en windenergie. De Buitenhaven en Sloehaven spelen een sleutelrol in deze energietransitie. Nieuwe bedrijvigheid richt zich op:
  - Onderhoud en ontmanteling van boorplatforms
  - Bouw van windparken
  - Productie, opslag en transport van hernieuwbare energie

  Circulaire aanpak wordt gestimuleerd. Samenwerking met het NOVEX-gebied North Sea Port District is essentieel. Meervoudig ruimtegebruik (zoals zonne-energie op daken) biedt extra kansen.

2.3 Gemeente Terneuzen

- **Gemeentelijk omgevingsplan:**
  - Mosselbanken/Paulinapolder: bestemming is *Bedrijventerrein – A* (Beheersverordening Dow, Mosselbanken en Logistiek Park). Toegestane milieucategorieën: 5.1, 5.2 en 5.3 (zware industrie). Huidige situatie: zonnepark aanwezig, gerealiseerd via afwijkingsvergunning.
  - Axelse Vlakte: bestemming is *Bedrijventerrein – Haven B* (categorie 3.1 t/m 5.2). Gericht op havengebonden bedrijven en ondersteunende diensten. Ook een slibdepot is toegestaan.

- **Structuurvisie Terneuzen 2025 (2010):** beide terreinen zijn aangeduid als **industrieel gebied**. Grote economische waarde van industriële complexen zoals Dow, Yara en Valuepark wordt benadrukt. Bescherming van deze bedrijvigheid tegen ruimtelijke ontwikkelingen die hun functioneren kunnen beperken.
  - Koegorspolder/Axelse Vlakte: Wordt gezien als logisch ontwikkelgebied voor werkfuncties, mede dankzij infrastructuurverbeteringen (Sluiskiltunnel, Tractaatweg). Doel: het gebied als ruimtelijke eenheid ontwikkelen en gefaseerd aanbieden voor vestiging van bedrijven.
  - Mosselbanken/Paulinapolder: ontwikkeld als industrieel-logistiek complex sinds vestiging van Dow. Valuepark is gericht op bedrijven met synergie met Dow. Strategisch project richt zich op zonering en positionering van het complex voor toekomstige economische ontwikkelingen.

3. Reactie op cNRD

3.1 Bijdrage kerncentrales in de energiemix

North Sea Port ziet kansen voor een ambitieuze en robuuste energiemix waar ook kernenergie, en daarmee het voornemen voor de vestiging van kerncentrales, onderdeel van uit kan maken. Kernenergie als CO2-vrije energiebron kan bijdragen aan de toenemende volcontinue stroomvraag van onze bedrijven indien wind- en zon energie niet voldoende aanwezig zijn.
Daarbij hanteert North Sea Port als uitgangspunt dat vraag en aanbod van energie zo dicht mogelijk bij elkaar liggen om grote investeringen in energie-infrastructuur te vermijden en transmissieverliezen te verkleinen. De kerncentrales zouden vooral daar moeten worden ingezet waar de vraag naar stroom groeit. De grote groei aan vraag voor extra stroom vanuit de industrie bevindt zich vooral in Zeeuws – Vlaanderen. We verzoeken u dergelijke kans ook expliciet mee te laten wegen in het planMER en de IEA. Zie hiervoor paragraaf 3.6 van onze zienswijze.

NOTE: Op basis van de impactanalyse van North Sea Port wensen wij de kansen en uitdagingen in beeld te brengen die de voorgenomen vermogens vanuit de twee kerncentrales met zich meebrengen in relatie tot de vraag die gecreëerd wordt door de industrie binnen het havengebied. Deze vraag/aanbod-scenario's voor het haven- en industriecluster North Sea Port worden verder door vertaald naar de landelijke ambities voor de ontwikkeling van circulaire industrie en het gebruik/de productie van waterstof. Deze kansen en uitdagingen wensen wij uiterlijk 1 september 2025 aan te vullen op voorliggende zienswijze.

3.2 Doelstelling van het project

In de cNRD beschrijft u de doelstelling van het project als volgt:

"Het ruimtelijk inpassen van twee nieuwe kerncentrales op één locatie in Nederland met een bewezen ontwerp (generatie III+) die elk een vermogen kunnen leveren van meer dan 1.000 megawatt (MW)."

Daarbij merken wij op dat:

1. De projectdoelstelling m.b.t. het te realiseren extra vermogen kernenergie niet consistent wordt beschreven mede i.r.t. de nationale doelstellingen op grond van onder andere het Programma Energiehoofdstructuur. Allereerst wordt gesproken over een toename van zeker 3 GW zo snel mogelijk na 2035. Eveneens wordt gesproken over de toename van 3,5 GW tot 7 GW, ook zo snel mogelijk na 2035. Daarnaast stelt u op basis van de technologie leveranciers dat de centrales gecombineerd een gezamenlijk vermogen van tussen 2.2 – 3.3 GW moeten opleveren. De gestelde ondergrens van 2 GW zal dus geen invulling geven aan de vastgestelde nationale doelstellingen.
2. Tevens i.r.t. voorgaand punt moeten we constateren dat de verwachte bouwtijd van 10 – 15 jaar daarbij rekening houdend met de voorziene vertraagde start bouw (na 2028), ook niet tegemoetkomt aan de nationale doelstellingen. Daarbij moeten we ook nog rekening houden met de door u beschreven onzekerheid rond doorlooptijd van het projecten (procedures + bouw).
3. Daarmee constateren wij ook dat de SMR-ontwikkeling niet nu al wordt meegewogen in het Programma Energiehoofdstructuur en het Milieueffectrapport voor de 2 nieuwe kerncentrales. Dat is wat North Sea Port betreft onwenselijk.
4. Ten slotte, het overheidsbeleid is gericht op de vestiging van 4 kerncentrales. Het is niet wenselijk dat in voorliggende procedure slechts 2 kerncentrales worden onderzocht. Daarmee blijft onzekerheid bestaan t.o.v. overgebleven locaties. Dit belemmert een stabiel haven economisch toekomstperspectief en -beleid.

Daarom vragen wij u voorgestelde projectdoelstelling en -scope te herzien. Een eenduidige en consequente verwoording in de cNRD is wenselijk en nodig; wat toetsen we t.b.v. welke doelstelling?

De nationale doelstelling bestaat uit de realisatie van 3 tot 6,5 GW kort na 2035. Als dit de ambitie is, wordt dit best nu al doorvertaald naar een integraal beeld waarin de implementatie van 4 extra kerncentrales en SMR's ook al in de overweging en voorliggende onderzoek worden meegenomen.
Dit kan immers leiden tot andere (cumulatieve) effecten en tot andere (locatie) keuzes t.o.v. de 2 voorgenomen nieuwe kerncentrales. Specifiek geldt dit bijvoorbeeld de langere periode van onzekerheid omdat na de nu te nemen voorkeursbeslissing een keuze voor de locatie van nog twee 2 centrales volgen. North Sea Port sluit de inpasbaarheid van 4 kerncentrales in en/of om het Zeeuwse haven- en industriecluster overigens uit.

3.3 Benodigde ruimte bouw- en gebruiksfase

U hanteert in de cNRD als ruimtelijk uitgangspunt voor de beoordeling van de mogelijke onderzoekslocaties 30 hectare (500 x 600m). Echter beschrijft u dat de benodigde ruimte in de eindsituatie 50 - 60 ha. en tijdens de bouw (10 – 15 jaar) 60 – 70 ha. is. Daarvan geeft u aan dat een deel direct aansluitend of in de nabijheid aan de uiteindelijk vestigingslocaties moet zijn. In hoofdstuk 4.3 specificeert u naar “de helft”, dus 30-35 ha. Bovendien geeft u aan dat in geval van de toepassing van koeltorens nog eens 10 – 20 ha. extra benodigd is. Het is niet navolgbaar en niet wenselijk dat t.b.v. de cNRD (selectie onderzoek alternatieven) uitgegaan wordt van 30 ha., dit achten wij geen realistisch uitgangspunt. Als wij uw beschrijving juist begrijpen moet nu al eerder worden uitgegaan van 80 – 95 ha. aaneengesloten terrein. North Sea Port verzoekt u dit als zodanig aan te passen in de locatiebeoordelingen. North Sea Port vraagt zich af of u daarmee tot een andere afweging komt of bepaalde locaties alsnog wel al dan niet redelijkerwijs te beschouwen zijn.

3.4 Analyse redelijke alternatieven

North Sea Port heeft in de afgelopen jaren waar mogelijk, bijgedragen aan de factfinding in het proces tot vestiging van nieuwe kerncentrales, met als nu concreet tussenresultaat de cNRD. Zo hebben wij inzicht gegeven in het maatschappelijk belang van de haventerreinen in North Sea Port die direct aan de zeehaven zijn gebonden. Dit is de zogenaamde watergebonden ruimte van het havengebied (e.g. Linie 1), die ook nog eens is gelegen aan diepzeekades en waarop een hoge milieubelasting in beginsel is toegestaan. Dat zijn schaarse terreinen in Nederland en in Noordwest-Europa die van cruciale betekenis zijn onder andere in het licht van de grondstoffen- en energietransitie en daarmee de strategische autonomie van Nederland en Europa. Daarmee zijn deze terreinen ook van cruciale betekenis om in te zetten voor initiatieven die doorslaggevend afhankelijk zijn van dergelijke diepzeehaven toegankelijkheid.

Aanvullende criteria Zeef 1
We zien onze inbreng, namelijk het in een vroeg stadium in beeld brengen van de impact op zeehavengebonden terreinen, niet terug in deze cNRD. Daarmee vragen wij u in functie van ‘Zeef 1’ te beoordelen op hetgeen opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie ten aanzien van de strategische zeehavenontwikkeling zoals beschreven in paragraaf 2.1 van deze zienswijze. We bepleiten dan ook het hanteren van de uitgangspunten en de beleidskeuzes uit de NOVI.

Daarmee verzoeken wij u om de volgende criteria op te nemen in de NRD en de groslist-locaties daaraan te toetsen:

1. ‘Het minimaliseren van impact op bestaande en geprognosticeerde bedrijven’,
2. ‘Het vrijwaren van spaarzame kavels met kadevoorziening voor de zeevaart’
3. ‘Locaties met voldoende en aangesloten ruimte voor primaire en secundaire voorzieningen’

North Sea Port vraagt zich ook hier af of u daarmee tot een andere afweging komt of bepaalde locaties alsnog wel al dan niet redelijkerwijs te beschouwen zijn.

Onjuiste gebiedsbeschrijvingen Sloegebied en Terneuzen
Wij willen opmerken dat de informatie zoals wij die gedeeld hebben met het door u aangestelde bureau niet altijd volledig en juist is verwerkt. Dit zien wij terug in hoofdstuk 4 onder de locatiebeschrijving en de ontwikkelingen maar ook in het hoofdstuk 5 waar de referentie situatie en autonome ontwikkelingen worden uiteengezet. Foutieve informatie zien wij bijvoorbeeld m.b.t. de beschrijving van de eigendomssituatie voor de verschillende gebieden, beschrijving van de opgave op Deep-C Circular (vml. Thermphos-terrein) en de terreinen die daarvoor ontwikkeld worden en het ontbreken van de havengebonden functie van de Axelse Vlakte. Graag verzoeken wij u de juiste, door ons aangeleverde informatie, te betrekken bij de NRD.

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Begrenzing van de locaties
Wij merken op dat de mogelijke onderzoekslocaties binnen de gedienden doorheen de cNRD (incl. bijlages) niet consistent en navolgbaar worden weergegeven; zowel qua begrenzing als het detailniveau. Graag ontvangt North Sea Port een nadere toelichting op de begrenzing (of het gebrek daaraan). Het is namelijk voor ons, de bestaande- en toekomstige bedrijven cruciaal om meer inzicht te hebben in het raakvlak met hun (voorgenomen) bedrijfsactiviteiten. Dit begint bij een duidelijke afbakening van de locatie.
Daarbij wil North Sea Port aangeven een mogelijke rol te zien voor zowel de Paulinapolder en de Westelijke-Mosselbanken met betrekking tot het uitbreiden van het energiesysteem met o.a. 380kV Zeeuws-Vlaanderen en Aanlandingen Wind op Zee. Wat betreft tot de potentiële bouw en vestiging van 2 kerncentrales ziet North Sea Port een duidelijk onderscheid tussen de Westelijke Mosselbanken en de Paulinapolder gelet op het huidige gebruik: zeehaven- & industrie en de agrarische functie. Dit wordt nog eens onderstreept door uw bevindingen in relatie tot het aanwezige dijklichaam en risicocontouren. De geschiktheid van, en impact op, de deelgebieden zal sterk verschillen. Daarom verzoekt North Sea Port de Paulinapolder en de Westelijke Mosselbanken expliciet afzonderlijk van elkaar te benoemen, te analyseren en te beoordelen. Dit mede in het licht van de door ons verzochte aanvulling op “Zeef 1”.

Toepassing beoordelingscriteria Zeef 1
Wij merken op dat de voorgestelde beoordelingscriteria niet altijd eenduidig en juist worden toegepast. Namelijk:

1. Rekening houdend met de informatie die wij aan het door u aangestelde bureau hebben verstrekt stelt u voor Deep-C Circular (vml. Thermphos-terrein) dat verplaatsing van het huidige gebruik niet aan de orde is. Dit gelet op de huidige zeehavenfunctie maar ook de overlap met bestaande bedrijvigheid is dit feitelijk niet juist. Daarnaast constateren wij dat u de Westelijke Mosselbanken niet bestempeld als zeehavengebonden locatie (tabel 4-3). Dit is feitelijk niet juist. Graag verzoeken wij u dit aan te passen in de beschrijving en beoordeling.
2. Het is voor ons ook niet navolgbaar waarom voor sommige locaties gesteld wordt dat er naar alternatieve bouwterreinen buiten de haven gezocht moet worden terwijl voor het Sloegebied dit binnen het havengebied dient te gebeuren. We achten dit niet realistisch gelet op bestaande en toekomstige bedrijvigheid en de geschetste ruimtevraag in de bouwfase. We verzoeken dit ook in dit stadium als zodanig in beeld te brengen en te beoordelen.
3. Daarnaast is voor North Sea Port niet navolgbaar waarom in de voorliggende cNRD (incl. bijlage III) het aspect rond “koelwatervoorzieningen” onder “techniek” in dit stadium wel als uitsluitingscriterium wordt toegepast en “beschikbaarheid” en “omgeving”, meer specifiek de impact op bestaande en toekomstige zeehavenontwikkeling, niet.

Concluderend is het daarmee niet duidelijk waarom sommige locaties in de stappen naar onderzoekalternatieven afvallen en ander locaties gehandhaafd blijven. Hierop ontvangen wij graag een andere toelichting.

Gelet op voorgaande stellen wij voor dat de impact op zeehaven- en industriegebonden terreinen met bijbehorende (toekomstige) bedrijvigheid ook als uitsluitingscriterium moet worden gehanteerd. Aangewezen is om daarbij aan te sluiten bij de Linie-benadering die binnen het beheersgebied van North Sea Port wordt gehanteerd.
Dit resulteert in dat in ieder geval de locatie ‘Thermphos’ en ‘Westelijke Mosselbanken’ door North Sea Port niet als redelijkerwijs te beschouwen alternatief kan worden bestempeld afgewogen tegen de inzet van North Sea Port op de strategische zeehavenontwikkeling. Daarmee kunnen wij aangeven overwegende de impact op strategische havenontwikkeling de locaties EPZ-Noord en Paulinapolder wel als redelijkerwijs te beschouwen alternatief schatten, maar onder voorwaarden. En strikt tegen de achtergrond van zeehavenontwikkeling. Wij geven, anders dan de relatie met havenontwikkeling, geen oordeel over gebieden als zodanig indien dit geen gebieden zijn die binnen onze invloedsfeer liggen. Dit lichten wij graag verder toe onder 3.6 Impact zeehavenontwikkeling in plan-MER en Integrale Effecten Analyse.

3.5 Referentiesituatie en autonome ontwikkelingen North Sea Port

Zoals eerder in onze zienswijze aangegeven ontbreekt het correcte en volledige ontwikkelperspectief voor Deep-C Circular (vml. Thermphos-terrein) en de Westelijke Mosselbanken. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van de waterstofbackbone of de realisatie van clusterruimte t.b.v. de circulaire economie.

Daarbij bepleiten wij dat de duurzame ontwikkeling van het zeehaven- en industrieterrein North Sea Port past binnen de vigerende beleidsmatige en planologische situatie (zie deel 2 van onze zienswijze) dan wel o.b.v. afzonderlijke projecten reeds vergund is. Daarmee is de ontwikkeling van North Sea Port integraal onderdeel van de referentiesituatie. Wij onderschrijven daarmee dat dit anders is voor de genoemde rijksprojecten, dit betreffen nieuwe (autonome) ontwikkelingen die nog niet passen binnen de vigerende planologische situatie. Deze worden daarom expliciet beschreven in hoofdstuk 5 van de cNRD.

Daarbij missen wij ook de omschrijving van de bijdrage aan (inter)nationale doelstellingen waar ons ontwikkelperspectief voor de zeehavenontwikkeling een bijdrage aan zullen leveren en in welke mate. Dit wordt voor de rijksinvesteringsprojecten bijvoorbeeld wel inzichtelijk gemaakt. Wij verzoeken u voorgaande waar nodig inzichtelijk te maken en aan te vullen.

Het is ons tevens daarmee onduidelijk waarom tussen de verschillende havengebieden gelijkaardige ontwikkelingen verschillend worden aangemerkt als autonome ontwikkeling of raakvlakproject. Hierop ontvangen wij graag een toelichting en verzoeken om een eenduidige beschrijving

3.6 Impact zeehavenontwikkeling in plan-MER en Integrale Effecten Analyse

In hoofdstuk 6 van de NRD geeft u aan dat alle effecten als gevolg van de bouw- en gebruiksfase van de twee kerncentrales in het plan-MER en de IEA worden beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie in het jaar 2040. Voorgaand hadden we al geconstateerd dat deze nog niet volledig en juist is. Graag nodig wij u uit met ons hierover in gesprek gaan zodat wij een blijvende bijdrage kunnen leveren aan het factfindingproces.

Hierbij bepleit North Sea Port dat de locatie-afweging niet “geïsoleerd” mag plaatsvinden. Dit doet geen recht aan de impact die de stapeling van effecten teweegbrengt op het gehele havensysteem. Deze systeemeffecten dienen bijgevolg dus mee in afweging genomen te worden. Hierbij denkt North Sea Port aan de brede impact op het havensysteem van bouwterreinen, veiligheids- en milieucontouren, netintegratie en overige impact op havenecosysteem.

Voor ons is nog onvoldoende duidelijk hoe u de (positieve) effecten op “landgebruik – impact op bestaande en autonoom landgebruik door havenactiviteiten” in het Plan-MER (paragraaf 6.3 NRD) en “Toekomstvastheid – impact op trends en ruimtelijke ontwikkelingen op/om locaties” in de IEA (paragraaf 6.6 NRD) laat meewegen bij de locatiekeuze. Onzes inziens moet in ieder geval getoetst worden aan de volgende impact parameters:

Effecten op fysieke-, theoretische-, en systeemruimte:

1. Impact op fysieke zeehavengebonden ruimte (Linie 1 t/m 3) als gevolg van bouw en vestiging
2. Impact op theoretische ruimte o.a. milieu, veiligheid, overlappende procedures, etc.
3. Systeemintegratie elektriciteit en waterstof
4. Havengebonden infrastructuur; nautisch, spoor, kabels- en leidingen, wegen

Effecten op waardeketens zeehaven- en industrieontwikkeling

1. Waterstofketens i.r.t. bestaande en nieuwe (maak-) industrie
2. Circulaire waardeketen i.r.t. bestaande en nieuwe (maak-) industrie
3. Logistieke ketens; o.a. terminalcapaciteit (op- en overslag)

Daarbij bepleiten wij dat deze impact integraal in beeld wordt gebracht in combinatie met o.a. de andere initiatieven vanuit het Rijk als: 380kV in Zeeuws-Vlaanderen, waterstofbackbone, aanlanding wind op zee en het host-nations-programma.

Tevens willen wij voorstellen aansluiting te zoeken bij het “Meerwaardemodel” dat North Sea Port hanteert om de betekenis van de brede havenontwikkeling richting haar omgeving inzichtelijk te maken. Het meerwaardemodel dient als instrument om langs de band van “brede welvaart” in een mate van objectivering te voorzien als vertrekpunt voor dialoog i.r.t. de strategische inzet van North Sea Port.

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

NOTE: de impactstudie die in opdracht van North Sea Port, zoals reeds aangegeven, wordt uitgevoerd op basis van bovenstaande impactmatrix. De informatie en inzichten willen wij aanleveren als input op de plan-MER en de IEA. Dat wensen wij op uiterlijk 1 september 2025 aan te vullen op voorliggende zienswijze.

4. Afrondend

North Sea Port wil de kansen die kernenergie biedt, proberen in te passen in de brede havenontwikkeling. Tegelijkertijd vraagt North Sea Port, en herhalen dat nadrukkelijk, om niet voor langere tijd of fundamenteel, cruciale havenontwikkeling te hypothekeren of te blokkeren met de vestiging van de twee nieuwe kerncentrales én bijbehorende bouwterreinen, in of rondom het havengebied.

Er ligt een aanzienlijke gezamenlijke opgave om voldoende ruimte te vinden voor economie & energie in onze havenregio, het North Sea Port District. We bepleiten dan ook een langjarige gelijkwaardige samenwerking tussen Rijk en Regio die zich centreert rond de vraag hoe we gezamenlijk alle projecten van nationaal belang voortvarend tot uitvoering kunnen blijven brengen in en om het havengebied. En hoe we de benodigde afspraken kunnen maken om verdere ontwikkeling van het havengebied, ook in het nationaal en internationaal concurrentieel speelveld, te ondersteunen. Daarbij constateren wij dat de bestaande governance-structuren te fragmentarisch zijn en onvoldoende aansluiten op de huidige omvang en urgentie van de opgave waarin de zeehaven is betrokken en wordt gevraagd een substantiële rol op te nemen. North Sea Port pleit daarom, voor een vereenvoudigde en afgestemde governance, waarin een gelijkwaardige positie voor het havenbedrijf is geborgd in de relatie met zowel Rijk als de regio.

North Sea Port is ambitieus om als grensoverschrijdende haven bij te dragen aan regionale, nationale en Europese uitdagingen én kansen, in balans met de leefbaarheid in de regio. Daarvoor zoeken wij nadrukkelijk de steun en samenwerking, ook met het Rijk. Wij bepleiten daarom ook om de doorvertaling van de kansen en zorgen voor de vestiging en inpassing van kerncentrales binnen de brede strategische havenontwikkeling in de samenwerking en governance, en integrale ruimtelijke afwegingen, binnen de NOVEX North Sea Port District op te nemen. Hetgeen door u ook bepleit wordt in uw brief “Ruimte voor industrieclusters” aan de Tweede Kamer, d.d. 20-06-2025. Daarnaast vraagt North Sea Port met oog op voorgaande om minimaal onderdeel te zijn van overlegstructuur aangaande de projectprocedure; het ambtelijke overleg en het bestuurlijk overleg. Dit in lijn met onze huidige betrokkenheid bij het programma VAWOZ.

Zoals op diverse punten in onze zienswijze aangegeven willen wij, mede op basis van onafhankelijk onderzoek, de nodige relevante informatie en inzichten delen als belangrijke (beslis)informatie t.b.v. plan-MER en de integrale effectenanalyse. We verwachten de studie en interne besluitvorming, omwille van het zomerreces, af te kunnen ronden tegen eind augustus. Om die reden verzoeken wij u de mogelijkheid om uiterlijk 1 september 2025 onze zienswijze aan te vullen.

Tot slot willen wij benadrukken dat wij graag actief blijven meedenken en betrokken willen blijven bij het verdere verloop van de procedure. Wij hopen dat onze opmerkingen en suggesties bijdragen aan een succesvolle en duurzame ontwikkeling van het project. Wij zien uit naar een constructieve samenwerking en verdere dialoog.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Bijlage I - Opinie North Sea Port cNRD Kerncentrales (aparte bijlage)

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Bijlage II – Planologische situatie North Sea Port i.r.t. cNRD Kercentrales

a. Nationale kaders

Ingevolge het artikel 5.158 van het *Besluit kwaliteit leefomgeving* in samenhang met artikel 2.36 lid 2 en lid 3 van de Omgevingsregeling maken de locaties Deep-C Circular (vml. Thermphos-terrein), EPZ Terrein en Milieustraat deel uit van het zoekgebied waarvoor het waarborgingsbeleid voor kernenergiecentrales geldt. De Mosselbanken en de Westelijke Paulinapolder vallen buiten het Waarborgingsbeleid. Door middel van het waarborgingsbeleid borgt de Nederlandse Overheid mogelijke vestigingsplaatsen voor kerncentrales binnen Nederland. Het is niet toegestaan om op een locatie voor een kerncentrale en het gebied binnen een straal van één km rondom deze locatie woongebouwen op te richten indien daardoor het aantal inwoners in het gebied meer dan 5.000 zal bedragen. Ook het bouwen of de realisatie van andere kwetsbare of zeer kwetsbare gebouwen of kwetsbare locaties is binnen dit waarborggebied in beginsel niet toegestaan. Haven- en industriegebonden functies kwalificeren niet als zodanig.

In de *Nationale Omgevingsvisie* (NOVI, 2020) wordt North Sea Port als landgrensoverschrijdende haven onder andere besproken bij beleidskeuze 2.2 en 2.5.

- De beleidskeuze 2.2 keuze stelt: “Gedurende een lange periode is – met name in de havengebieden – zowel ruimte nodig voor bestaande activiteiten als voor de energietransitie van deze bedrijven en de vestiging van nieuwe (circulaire) ontwikkelingen. Naast voldoende fysieke ruimte is ook voldoende milieuruimte in de vorm van geluids-zones, geurcontouren en risico(aandachts)gebieden benodigd. De beschikbaarheid van voldoende milieugebruiksruimte rondom de gebieden, maar ook langs transportroutes naar het achterland is cruciaal voor de transformatie van de haven- en industriegebieden en moet daarom minimaal behouden blijven…de groei van productie en overslag in de haven en de intensivering van het grondgebruik in de haven, kunnen botsen met de ontwikkelings- en bouwplannen in de omgeving. Het functioneren van havens mag niet in het gedrang komen. Eventueel ruimteverlies voor havenfuncties als gevolg van stedelijke transformaties moet – zo nodig – worden gecompenseerd.
- De beleidskeuze 2.5 stelt: “Institutionele, technisch-operationele belemmeringen en knelpunten in regelgeving die goede grensoverschrijdende (spoor-, lucht-, weg- en water-) verbindingen belemmeren, moeten worden opgelost. Om grensoverschrijdende samenwerking optimaal te kunnen benutten, zijn afspraken op het niveau van nationale overheden noodzakelijk”. De Zeeuwse havens/ Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone wordt aangewezen als voorlopig NOVI-gebied.

Verder stelt de NOVI dat de omgevingsveiligheid in 2050 zal zijn toegenomen, dit mede vanwege het scheiden van industriële activiteiten en publieksfuncties. Industriële functies zijn onder meer in haven en industriegebieden geconcentreerd. Dat betekent volgens de NOVI dat North Sea Port daarvoor milieuruimte heeft ingericht en terughoudend is met het toelaten van andere functies in die gebieden, wat ook zorgt voor meer veiligheid. In het kader van het ‘Waarborgen en realiseren van een veilig, robuust en duurzaam mobiliteitssysteem’ wordt verder gesteld dat het economische en sociale belang is gediend bij een goede bereikbaarheid op alle schaalniveaus. Het in samenhang functioneren van het totale systeem van wegen, spoorwegen, vaarwegen, infrastructuur voor lopen en fietsen, multimodale knooppunten en stations, havens en luchthavens, ook op de lange termijn, is een nationaal belang. Een van de opgaven die daarbij genoemd worden in de NOVI is het bieden van ruimte voor de ontwikkeling van havens, transport, ontvangst, opslag en handling van goederen.

In vervolg daarop is in mei 2021 het *Plan van Aanpak North Sea Port District NOVI* verschenen. Daaruit blijkt dat de regio en centrale overheden het North Sea Port District gebied grensoverschrijdend willen versterken langs de lijn van vier gebiedsdoelen en één samenwerkingsdoel:

- Duurzame energie en circulariteit
- Corridors, verbindingen en toegankelijkheid
- Huisvesting, arbeidsmarkt en opleidingen

- Aantrekkelijk leeflandschap
- Versterken governance tussen regio en centrale overheden

De gebiedsdoelen zijn in het plan van aanpak uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma met concrete acties die urgent zijn voor de gebiedsdoelen. Voor het gebiedsdoel 'Duurzame energie en circulariteit' is aangegeven dat het gericht is op het versterken van de sterke positie van het District in de combinatie van:

- Besparen en uitwisselen van reststromen, energie, warmte en zoet water;
- Duurzame productie van waterstof;
- Aanlanding en onderhoud van wind op zee;
- Ontwikkeling naar CO2-neutrale productieprocessen (en transport) inclusief duurzame elektrificatie van de industrie.

Deze combinatie wordt bereikt door onder meer de realisatie van een passende en tijdige hoofdinfrastructuur, oftewel een backbone met 380kV, buisleidingen en opslag voor CO2, waterstof, restgassen, warmte-uitwisseling en overige benodigde verbindingen voor energietransitie en circulariteit; dit afgestemd op de duurzame haven-industriële ontwikkeling en bijbehorende energievraag en richtinggevend voor toekomstig vestigingsbeleid (havenecosysteem). In het *Programma NOVEX* (2022) wordt het North Sea Port District vervolgens aangewezen als NOVEX-gebied (opvolger van NOVI-gebied). Dit zijn gebieden met een nationaal belang die als gevolg van de nationale opgaven dusdanig worden getransformeerd dat ordening, prioritering en regie op regionaal noodzakelijk is. Het doel van NOVEX-gebieden is om nationale en regionale doelen te combineren en te vertalen naar concrete plannen die bijdragen aan een duurzame toekomst. De provincies werken hierbij samen met waterschappen en gemeenten om deze doelen te realiseren.

In september 2023 is het *Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied North Sea Port District* vastgesteld en gepubliceerd op 2 oktober 2023. Het doel van dit perspectief is het ruimtelijk samenbrengen van nationale en regionale ambities en opgaven rond de thema's bodem en water, leefbare kernen en regio's en energie en economie. Voor het perspectief 'Geclusterde energieopwekking en -netwerken van (inter) nationaal én regionaal belang' is het beeld in 2050 als volgt:

- Het District en het Sloegebied in het bijzonder is één van de grote energieknooppunten van Nederland met een veerkrachtige combinatie van wind op zee, groene waterstof en kernenergie;
- Deze sterke positie in groene energie trekt heel wat kleine en grote bedrijven aan die de groene energie meteen ter plaatse inzetten voor onder andere het maken van groene waterstof, bio-based materialen, het uitwisselen van circulaire stromen etc. Daarnaast draagt het ook bij aan de retentie en verduurzaming van bestaande bedrijvigheid.
- Er is een sterk grensoverschrijdend kenniscluster ontstaan van onderwijs en onderzoek op het gebied van groene- en nucleaire energie, waar steeds meer jonge mensen uit het District een opleiding volgen en een baan vinden.

Voor het perspectief 'De haven als zenuwcentrum van de duurzame economieën wordt, voor zover relevant, het volgende aangegeven:

- De ontwikkelde lokale en regionale biobased-, circulaire- en waterstofeconomie zet het District op de kaart als zenuwcentrum van de duurzame haveneconomie van Nederland, Vlaanderen en Europa. Deze nieuwe industrieën gaan spaarzaam en slim om met de beschikbare natte en droge bedrijfsruimte zodat de nieuwe koppelingsgebieden en de aansluitende kernen tot volle bloei kunnen komen.

In het analysedeel van het Ontwikkelperspectief wordt aangegeven dat de energie- en circulariteitstransities en bijbehorende nationale ambities grote ruimtevragers zijn in de regio. Het grootste deel van deze transities zal in en om het haven- en industrie cluster van North Sea Port landen. Daar worden ontwikkelingen als een nationaal waterstofnetwerk aan beide zijden van de grens, verzwaring van het elektriciteitsnetwerk (met extra wind op zee, 380 kV verbinding naar Terneuzen, extra 380 kV station in Sloegebied en onder andere de mogelijkheid van twee nieuwe kerncentrales en bedrijfsduurverlenging van de huidige kerncentrale), Carbon Capture Usage & Storage en verschillende warmtenetten, ingezet voor de verduurzaming van de industrie in het District en op (inter)nationale schaal. Er ligt dan ook een aanzienlijke opgave om voldoende ruimte te vinden voor deze opgaven. Daar komt nog bij dat vanwege de netcongestie uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnetwerk urgent is.

Tegen de achtergrond van het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied North Sea Port District en in de opmaak naar de Uitvoeringsagenda is er een onderzoek in het kader van de brede ruimtebehoefte voor de zeehaven- en industrie gebonden ontwikkeling van North Sea Port uitgevoerd door de STEC-groep. Dit in opdracht van North Sea Port. Hieruit blijkt dat er een nadrukkelijk tekort is aan (watergebonden) kavels, dit zowel in het Sloegebied als in de Kanaalzone.

b. Gemeenten Borsele en Vlissingen

In de *omgevingsplannen* van de gemeenten Borsele en Vlissingen is aan de locaties voor het Thermphos terrein, EPZ-Noord en Milieustraat & grondbank binnen het onderdeel bestemmingplan '*Zeehaven- en industrieterrein Sloe 2018*' (beide hebben dezelfde naam) de bestemming 'Bedrijventerrein – Zeehaven' toegekend. Op deze locaties zijn zeer zware vormen van bedrijf toegestaan in de milieuklassen 5.3 respectievelijk 6. De locaties maken tevens deel uit van het zoekgebied voor twee potentiële kerncentrales.

Beoogde locaties voor kerncentrales in Borsele en Vlissingen

Deze bestemming sluit ook aan op de omgevingsvisie van beide gemeenten. In de *Omgevingsvisie Borsele* staat beschreven dat het Sloegebied een haven- en industriegebied is en een belangrijke drager van de economie van de gemeente Borsele. Het Sloegebied neemt een unieke positie in de gemeente Borsele in, gezien haar schaal en de soort bedrijvigheid die er plaatsvindt. De haven is een speler op (inter)nationaal niveau. In het gebied wordt ruimte geboden aan verschillende zwaardere vormen van industrie en op- en overslag van goederen. Bedrijven die in het gebied zijn gelegen zijn belangrijke werkgevers in de gemeente. Met de industrie gaat een belasting van het milieu

gepaard.
De gemeente ziet binnen het Sloegebied mogelijkheden voor grootschalige duurzame energieopwekking om mede invulling te geven aan de doelstellingen voor klimaat, duurzaamheid en energietransitie. Ook naar de toekomst toe blijft het een opgave om een goede balans te vinden tussen (economische) ontwikkelingen en een acceptabele milieubelasting. De wettelijke normen vormen voor de gemeente het kader voor de milieubelasting. Daarnaast vindt de gemeente de impact van het Sloegebied in de huidige situatie aanvaardbaar: binnen de grenzen van het huidige Sloegebied ziet de gemeente voldoende ruimte voor bedrijven. Voor nieuwe uitbreidingen buiten de huidige grenzen van het Sloegebied geldt een duidelijk “nee”. Indien het Rijk een groot maatschappelijk belang aantoont en er redelijkerwijs geen alternatieven zijn, zal in de dan te volgen Rijksinpassingsprocedure (ruimtelijke) compensatie vereist zijn waarmee de impact van de industrie op de Borselse dorpen wordt geminimaliseerd teneinde de leefbaarheid van die dorpen te behouden.

In de *Omgevingsvisie Vlissingen 2040 – Vlissingen in balans* (ontwerp) geeft de gemeente Vlissingen aan dat zij de energiehub van Zeeland wil zijn. De Buitenhaven en Sloehaven hebben daarbij een essentiële rol in de energietransitie, met de nadruk op energie uit waterstof en windenergie. Deze transitie leidt tot nieuwe soorten van bedrijvigheid in dit gebied. Denk aan bedrijven voor het onderhoud en de ontmanteling van boorplatformen, of de bouw van windmolenparken. Bij ontmanteling en opbouw zien we graag een circulaire aanpak.
Ook bedrijven die zich bezighouden met productie, opslag en transport van schone en hernieuwbare energie vestigen zich in deze havengebieden. De energiehub is een kans om de energietransitie in Vlissingen te bevorderen. In deze energietransitie werken zij nauw samen met de partijen in het NOVEX-gebied North Sea Port District.
Meervoudig gebruik van de ruimte hier biedt extra mogelijkheden voor het ontwikkelen van de energietransitie. Vooral in de Sloehaven liggen kansen voor het opwekken van zonne-energie op bestaande daken of terreinen.

c. Gemeente Terneuzen

In het omgevingsplan van de gemeente Terneuzen is binnen het onderdeel *Beheersverordening Dow, Mosselbanken en Logistiek Park* van de gemeente Terneuzen aan de gronden ter plaatse van de locatie Mosselbanken/Paulinapolder de functie ‘Bedrijventerrein – A’ toegekend. Voor het grootste deel van de locatie is bedrijvigheid in milieucategorie 5.2 toegestaan. Voor andere delen zijn milieucategorie 5.1 respectievelijk 5.3 toegestaan. Het gaat dus om zware industrie. Momenteel is ter plaatse een zonnepark gelegen. Dat is gerealiseerd met een omgevingsvergunning in afwijking van de beheersverordening.
Voor de locatie Axelse Vlakte geldt ingevolge het Omgevingsplan het onderdeel *Beheersverordening Axelse Vlakte*. De betreffende gronden hebben daar de functies ‘Bedrijventerrein – Haven B bedrijf van categorie 3.1 tot en met 5.2’ en ‘Bedrijventerrein – Haven B bedrijf van categorie 3.1 tot en met 5.2’. Ook hier gaat het dus om zwaardere industriële activiteiten en wel in de vorm van kade- of havengebonden bedrijven, alsmede voor bedrijven, die overwegend diensten verlenen voor kade- en havengebonden bedrijven. Tevens is een slibdepot mogelijk.
In de *Structuurvisie Terneuzen* 2025 (2010) zijn beide terreinen aangeduid als ‘industrieel gebied’. Hierover wordt in de structuurvisie aangegeven dat de grootschalige industrieel-logistieke complexen in de gemeente onder meer bestaan uit de vestigingen van Dow en het Valuepark in het noorden en de concentratie rond Yara en de Axelse Vlakte bij Sluiskil. Deze complexen hebben een zodanig economische waarde voor de gemeente Terneuzen en Zeeuws-Vlaanderen dat het functioneren van deze bedrijvigheid bescherming verdient. De bedrijfsvoering van deze bedrijven wordt beschermd tegen ruimtelijke ontwikkelingen in de directe omgeving die de bedrijfsvoering kunnen beperken

Beoogde locaties voor kerncentrales in Terneuzen

Het gebied Koegorspolder/Axelse Vlakte is het gebied waar de komende jaren de ontwikkeling van werkfuncties verder gestalte kan krijgen. Het bestaat uit een aantal deelgebieden waar reeds bedrijfsactiviteiten plaatsvinden, maar door de aanleg van de Sluiskiltunnel en de verbreding van de Tractaatweg ontstaat een logische ruimtelijke eenheid waar allerhande vormen van bedrijvigheid een plaats kunnen vinden. Het strategisch project is erop gericht het complex als ruimtelijke eenheid op de kaart te zetten en de verschillende vestigingsmogelijkheden in overzichtelijke tranches aan te bieden.
Voor de locatie Mosselbanken/Paulinapolder wordt aangegeven dat er na de vestiging van Dow in de jaren zestig een industrieel-logistiek complex van formaat is ontstaan aan de Westerschelde. Diverse zelfstandige bedrijven die een

sterke relatie met Dow hebben, hebben zich op het complex gevestigd. Het terrein Valuepark is speciaal ontwikkeld voor bedrijven met een synergie-effect met Dow. Voor mogelijke economische ontwikkelingen is het zaak het eigen terrein van Dow weer sterker naar de corebusiness te brengen. Verder zijn er nog ontwikkelingsmogelijkheden op de Mosselbanken.
Het strategisch project is erop gericht duidelijkheid te verschaffen over de positie van het complex en de zonering ervan.

Docusign Envelope ID: 59C90718-6F79-4EB7-8028-83B1B7D64899

OPINIE proces beoordeling vestigingslocaties kerncentrales - North Sea Port / 13-05-2025

Samenvatting:

North Sea Port stelt het zeer op prijs een eerste opinie te kunnen delen gelijktijdig met de publicatie van de cNRD. Wij hebben in de afgelopen jaren waar mogelijk, bijgedragen aan de factfinding in het proces tot vestiging van nieuwe kerncentrales. Naast de kansen die wij zien, hebben wij ook onze zorgen die wij ook in het facfinding proces hebben gedeeld. In de komende tijd bespreken we die graag verder met u en uw ministerie.

Onze zorgen richten zich op de impact op North Sea Port en de duurzame ontwikkeling van ons Europese haven- en industriecluster. North Sea Port heeft in de afgelopen jaren bepleit niet voor langere tijd of fundamenteel, cruciale havenontwikkeling te hypothekeren of te blokkeren met de vestiging van de twee nieuwe kerncentrales én bijbehorende lay down area's, in of rondom het havengebied. Zo overlappen verbeeldingen van de voorgestelde zoeklocaties in de cNRD met bestaande en vergunde bedrijven alsook primaire haven ontwikkellocaties. Daarmee geldt dat een strategische afweging moet worden gemaakt ten aanzien van verplaatsen van bestaand en vergund gebruik als ook impact op toekomstige (diepzee) gebonden zeehavenactiviteiten. De locatiekeuze richt zich bijvoorbeeld ook op diepzee gebonden locaties zoals Deep-C Circular (voormalig Thermphos) die in Nederland en zelfs in West-Europa zeer schaarse en belangrijke locaties betreft zonder dat de kerncentrales noodzakelijkerwijs gebonden zijn aan dergelijke diepzeelocaties. Ook verwacht North Sea Port dat bestaande of vergunde activiteiten op tal van zaken belemmerd zullen worden als gevolg van de potentiële bouw en vestiging van de 2 kerncentrales. En voor alle locaties zijn ingrijpende infrastructurele werkzaamheden nodig die potentieel langdurig impact hebben op lopende activiteiten in het havengebied. Een daarmee ander fundamenteel punt is dat wij bepleiten dat de "tijdelijke" (ruimtelijke) overlast gedurende 12 tot 15 jaar ten tijde van de bouwfase ook wordt meegewogen in het nu aanwijzen van te onderzoeken locaties. De lange duur en ingrijpende aard van deze "tijdelijke" overlast in deze cruciale fase van transities van haven- en industrieontwikkeling, kunnen een onwenselijk breekpunt vormen voor deze transities.

In deze opinie gaan we uitgebreider in op onze overwegingen tegen de achtergrond van onze havenontwikkeling. De strategische inzet van het havenbedrijf North Sea Port reflecteert niet alleen de noodzaak om flexibel en adaptief te blijven, maar legt ook de fundamenten voor het versterken van onze rol in de leveringszekerheid van maatschappijkritische grondstoffen en goederen en ons belang in Nederland en Europa. De huidige geopolitieke situatie duidt nog eens de urgentie hiervoor voor zowel de korte- als lange termijn. Samen met onze overheden, partners, klanten en andere stakeholders leveren we een actieve bijdrage aan de maatschappelijke vraagstukken van deze tijd en die van de toekomst. Het is daarom essentieel dat de vestiging van de kerncentrales expliciet integraal wordt gewogen op de impact op ontwikkelingen zoals de waterstofbackbone, aanlanding wind op zee en tal van andere projecten van nationaal belang in ons havengebied.

Graag nodigen wij de Minister uit voor een bezoek aan North Sea Port om onze inzet, kansen en zorgen te bespreken.

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Betekenis en opdracht van North Sea Port

North Sea Port is een grens-overstijgend en breed industrieel-logistiek complex met een sleutelrol voor de maak- en procesindustrie, met sterke verankering van diverse waardeketens. Samen vormen deze ketens een geïntegreerd ecosysteem voor energietransitie en grondstoffentransitie in de overgang naar duurzamere materialen en grondstoffen. En vanzelfsprekend met een duurzame multimodale logistiek waarbij focus op efficiënte en groene logistieke oplossingen en een unieke intermodale verdeling. Het havengebied levert een economische toegevoegde waarde van 12,7 miljard euro en is daarmee de 3e haven van Europa in toegevoegde waarde. Ook op het gebied van overslag is North Sea Port een top 10 haven in Europa. Het havengebied biedt 106.000 directe en indirecte banen. Voor de provincie Zeeland is dat een substantieel aandeel in de totale werkgelegenheid.

De strategische inzet van het havenbedrijf North Sea Port reflecteert niet alleen de noodzaak om flexibel en adaptief te blijven, maar legt ook de fundamenten voor het versterken van onze rol in de leveringszekerheid van maatschappij-kritische grondstoffen en goederen. De huidige geopolitieke situatie duidt nog eens de urgentie hiervoor voor zowel de korte- als lange termijn. Samen met onze overheden, partners, klanten en andere stakeholders leveren we een actieve bijdrage aan de maatschappelijke vraagstukken van deze tijd en die van de toekomst.

De basisindustrie en energiesector in het grens-overstijgende cluster in de Schelde Delta-regio zijn cruciaal voor Nederland én Vlaanderen. Dit cluster, van Vlissingen tot Gent, levert essentiële producten, voorziet in een substantieel deel van de nationale energievoorziening en speelt een sleutelrol in de Europese en nationale klimaatdoelen. De regio heeft sterke troeven: een strategische ligging met diepzeehaven North Sea Port, het grootste waterstofcluster van de Benelux, offshore windcapaciteit, de enige Nederlandse kerncentrale en ambitieuze plannen voor de productie van groene energie en circulaire producten. Dit maakt Zeeland, en North Sea Port in het bijzonder, dé plek voor de duurzame industrie in Nederland van morgen. Maar de industrie staat onder druk, getuige ook het Zeeuws geluid dat de regio recent heeft laten horen richting het kabinet.

De afgelopen jaren brachten uitdagingen. Een pandemie, een oorlog, een stikstofimpasse, netcongestie, schaarste aan ruimte en water. Slechts enkele voorbeelden van impact die een zware wissel trekken op de havenontwikkeling. Gelukkig heeft North Sea Port, dankzij de sterke en diverse ecosystemen bewezen flexibel en toekomstgericht te zijn. Tegelijkertijd onderstrepen deze ontwikkelingen het strategische belang van havens zoals North Sea Port. Wij zijn in Nederland en België voor een belangrijk deel van de energiebehoefte afhankelijk van het buitenland. Daarvan wordt ongeveer het merendeel via de zeevaart vervoerd. Dit benadrukt hoe cruciaal ook de diepzeehavens waaronder North Sea Port, en daarmee de te realiseren importdoelen, zijn voor economie en voedselvoorziening vandaag en morgen.

De haventerreinen bij North Sea Port die direct aan de zeehaven zijn gebonden, de zogenaamde watergebonden ruimte van het havengebied (e.g. Linie 1), zijn ook nog eens gelegen aan diepzeekades waarop een hoge milieubelasting in beginsel is toegestaan. Dat zijn schaarse terreinen in Nederland en in Noord-West Europa die, ook gezien bovenstaande maatschappelijke en economische belang, van cruciale betekenis zijn. Daarmee ook van cruciale betekenis om in te zetten voor initiatieven die doorslaggevend afhankelijk zijn van dergelijke diepzeehaven toegankelijkheid.

Hoewel we trots zijn op wat is bereikt, blijven er zorgen. Havens moeten hun infrastructuur aanpassen aan de grondstoffen en energie van de toekomst, zoals ontwikkelingen richting bijvoorbeeld (pyrolyse) olie en (groene) waterstof. Dat vraagt om gezamenlijke planning en investeringen van industrie, strategische partners, havens en overheden. Dat vraagt ook ruimte. Alleen door intensieve samenwerking kunnen we onze (brede) welvaart en toekomst veiligstellen; in een gezonde balans tussen haven en omgeving. De maak- en procesindustrie, samen met het bijbehorende ecosysteem, vormt de ruggengraat van North Sea Port en onze regio. Het is de economische basis waarop wij onze meerwaarde blijven realiseren. Grootschalige infrastructurele projecten, veelal nationale en Europese projecten, zullen hier een sleutelrol in spelen. Het zijn allemaal ingrijpende projecten die in de komende jaren in uitvoering moeten zitten en gerealiseerd dienen te worden. We roepen onze partners en overheden ook op om samen de uitvoering van deze projecten te versnellen en verder te versterken. Wij willen tegen 2050 klimaatneutraal zijn en tegelijkertijd een

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Docusign Envelope ID: 59C90718-6F79-4EB7-8028-83B1B7D64899

bredere economische en maatschappelijke opdracht vervullen. Om dat doel te bereiken is veel nodig, zoals fysieke ruimte, milieuruimte, investeringen, talent, breed draagvlak, ambitie en een stabiel investeringsklimaat. Dit is de strategische achtergrond voor onze beoordeling van de potentiële vestiging van 2 nieuwe kerncentrales in of rondom het havengebied van North Sea Port.

Vestiging van nieuwe kerncentrales en de zeehavenontwikkeling

In de procedure na publicatie van het concept van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau zullen wij specifiek ingaan op de voorgestelde onderzoeks-locaties en (gehanteerde en beoogde) beoordelingscriteria. North Sea Port maakt graag gebruik van de geboden mogelijkheid om enkele algemene richtingen vanuit het perspectief van de strategische havenontwikkeling, alvast mee te geven. Wij danken voor de mogelijkheid om op dit moment een opinie mee te geven met de publicatie van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) inzake de 'PlanMER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales'. Wij behouden ons het recht voor op de definitieve versie van de cNRD te reageren, zodra gepubliceerd, waarbij onze reactie kan afwijken van deze reactie.

North Sea Port zet vanuit haar rol en verantwoordelijkheid als haven van nationaal en Europees belang, alle zeilen bij om onze industrie comfort te bieden om zich verder te verduurzamen. De signalen vanuit de industrie over het investeringsklimaat in Nederland zijn evident. Wij zien het als onze taak om nieuwe investeringen aan te trekken die ook CO2- en stikstofemissies substantieel verminderen, alsmede bestaande industrieën nog steviger te verankeren in ons havengebied. Er zijn ook tal van investeringen al aangetrokken en gecommitteerd. Dat betekent dat voor de beoordeling van de locaties voor de vestiging van de kerncentrales in en rond ons cross-border havengebied, minimaal de volgende uitgangspunten in relatie tot de havenontwikkeling bij North Sea Port gehanteerd zouden moeten worden:

- Positie van North Sea Port als Europese Tophaven versterken;
- Duurzame ontwikkeling havenindustrie en multimodale positie ondersteunen;
- Kernenergie als toegevoegde waarde in de energiemix met oog op systeemintegratie;
- Stapeling van effecten in gezamenlijke integrale impactanalyse meenemen;
- Belang diepzeehaven terreinen voor import en zeehavenontwikkeling;
- Integrale samenhang met overige Rijksinvesteringsprojecten en -belangen beschouwen (waterstof, HNS);
- Positieve en negatieve effecten (grens-overstijgend) als input voor Rijk-Regio Pakket;
- Samenhang met positieve en negatieve effecten leefbaarheid, duurzaamheid en ecologie;
- Positief nalatenschap voor regio (wonen, voorzieningenniveau, onderwijs, arbeidsmarkt, natuur, ..);
- North Sea Port in staat worden gesteld het belang en de ambities van de haven te kunnen behartigen.

Opinie met betrekking tot vestigingslocaties

Wij hebben in de besprekingen met het ministerie en met de overheden in de regio, gewezen op het risico dat het proces zoals dat wordt gehanteerd voor de vestiging van de 2 nieuwe kerncentrales, commerciële en strategische initiatieven en investeringen in North Sea Port die van groot belang zijn voor het verduurzamen van de industrie in en buiten het havengebied en het behalen van nationale klimaatdoelstellingen, hypothekeren of zelfs blokkeren. Er is groot belang bij een voorspoedige voortgang van de diverse genoemde grootschalige initiatieven in ons havengebied gericht op o.m. import terminals voor bijvoorbeeld waterstofdragers en elektrolysers die eveneens de basis vormen voor het te realiseren waterstofnetwerk. Initiatieven die ook nauwe relatie hebben met de realisatie en aanlanding van wind op zee, alsmede bijbehorende investeringen door TenneT. Voor North Sea Port en de daarin gevestigde bedrijven en industrie, zijn deze initiatieven ook van belang voor onze positie in het nationaal en internationaal concurrentieel speelveld. De initiatieven en investeringen zijn van nationaal belang en dragen bij aan de economische en maatschappelijke ontwikkeling van het zeehavengebied en regio.

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Docusign Envelope ID: 59C90718-6F79-4EB7-8028-83B1B7D64899

North Sea Port ziet kansen voor een ambitieuze energiemix waar ook kernenergie en daarmee het voornemen voor de vestiging van kerncentrales, onderdeel van uitmaakt. In onze meer gedetailleerde beoordeling tijdens de komende formele procedure, zullen wij nader ingaan op de wijze waarop gezamenlijk de voorgenomen markt- en publieke investeringen in het havengebied maximaal kunnen worden ondersteund. Hoe we gezamenlijk alle projecten van nationaal belang voortvarend tot uitvoering kunnen blijven brengen in en om het havengebied. En hoe we de benodigde afspraken kunnen maken om verdere ontwikkeling van het havengebied, ook in het nationaal en internationaal concurrentieel speelveld, te ondersteunen. North Sea Port is ambitieus om als grensoverschrijdende haven bij te dragen aan regionale, nationale en Europese uitdagingen én kansen. Daarvoor zoeken wij nadrukkelijk de steun en samenwerking met de ministeries.

Een eerste beoordeling van de aangedragen potentiële vestigingslocaties in relatie tot bovengenoemde belangen, leidt ertoe dat wij een eerste appreciatie hebben bij de voorgelegde locaties voor vestiging van 2 kerncentrales in en rondom ons havengebied. Dit hebben wij ook met de regionale overheden en het ministerie gedeeld. North Sea Port ziet zichzelf niet in de positie om over de vestigingslocaties van de kerncentrales te oordelen. Wel geven wij een appreciatie op de locaties, en zullen dat ook doen in de komende procedure, vanuit het perspectief van het belang van en impact op onze strategische (diepzee)havenontwikkeling, havenomgeving en industrie.

Wij hebben erop gewezen dat de verbeeldingen van de voorgestelde zoeklocaties in de cNRD overlappen met bestaande en vergunde bedrijven en primaire haven ontwikkellocaties. Daarmee geldt voor deze locaties dat er ook een strategische afweging moeten worden gemaakt ten aanzien van verplaatsen van bestaand en vergund gebruik als ook impact op toekomstige (diepzee) gebonden zeehavenactiviteiten. Ook verwacht North Sea Port dat bestaande of vergunde activiteiten op tal van zaken belemmerd zullen worden als gevolg de potentiële bouw en vestiging van de 2 kerncentrales. En voor al deze locaties zijn ingrijpende infrastructurele werkzaamheden nodig die ook potentieel langdurig impact hebben op lopende activiteiten in het havengebied. Ook grote Rijksinvesteringsprojecten, zoals 380kV in Zeeuws-Vlaanderen, aanlanding wind op zee, als ook nationale belangen die voortvloeien het host-nations-programma, zullen betrokken moeten worden in een integrale afweging die zal moeten worden gemaakt. Hier zullen we na publicatie als onderdeel van de formele procedure van de cNRD, nader op ingaan. Het raakt overigens een fundamenteel bezwaar dat North Sea Port in de afgelopen jaren naar voren heeft gebracht, namelijk dat de “tijdelijke” (ruimtelijke) overlast gedurende 12 tot 15 jaar ons inziens vooraf integraal wordt meegewogen. De lange duur en ingrijpende aard van deze “tijdelijke” overlast in deze cruciale fase van transities van haven- en industrieontwikkeling, kunnen een onwenselijk breekpunt vormen voor deze transities. Wij hebben bepleit dat deze afweging al gemaakt wordt als integraal onderdeel van deze eerste beoordeling van mogelijke vestigingslocaties.

Kansen, maar ook zorgen

North Sea Port wil de kansen die kernenergie biedt, proberen in te passen in de brede havenontwikkeling. Tegelijkertijd vraagt North Sea Port, en herhalen dat nadrukkelijk, om niet voor langere tijd of fundamenteel, cruciale havenontwikkeling te hypothekeren of te blokkeren met de vestiging van de twee nieuwe kerncentrales én bijbehorende lay down area’s, in of rondom het havengebied. We herhalen nu alvast twee algemene zorgen waarvan wij bepleiten dat die in de komende procedure nauwgezet in beeld worden gebracht. Wij zullen zelf ook specifieker ingaan op diverse ontwikkelingen in onze formele reactie na publicatie van de cNRD.

1. *Ruimtebeslag op strategische zeehaventerreinen*

In de cNRD wordt aangegeven dat voor de primaire voorzieningen (reactoren, generatorgebouwen, pompgebouwen en de noodzakelijke infrastructuur) en secundaire voorzieningen (andere vitale gebouwen zoals de controleruimte) circa 50 tot 60 hectare aan ruimtebeslag nodig is. Hierbij wordt uitgegaan van het uitgangspunt dat beide kerncentrales op één locatie worden gevestigd. Daarnaast wordt aangegeven dat er ten behoeve van de bouw van de kerncentrales extra terrein beschikbaar moet zijn. Daarbij gaat het deels om niet-verplaatsbaar werkterrein met een omvang van 30-35 hectare en flexibele werkterreinen eveneens met een oppervlakte van 30-35 hectare. Mochten er ook nog koeltorens benodigd zijn dan komt er nog eens 10 tot 20 hectare extra ruimtebeslag bij. Daarmee komt het totale ruimtebeslag te liggen tussen de 120 en 150 hectare. Daar komt nog bij dat er ook ruimte nodig is voor de opslag, transport of afname van energie. In de toepassing van de criteria voor een geschikte locatie voor een

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Docusign Envelope ID: 59C90718-6F79-4EB7-8028-83B1B7D64899

kerncentrale of centrales op de beoogde locaties lijkt evenwel te worden uitgegaan van de maat van 30 hectare (500 x 600 meter). Wij vinden het van groot belang dat de effecten van het directe en indirecte ruimtebeslag integraal in beeld worden gebracht in de komende procedure. Er worden locaties genoemd die dit bredere ruimtebeslag alleen om die reden al niet kunnen faciliteren.

Uit onderzoek in het kader van de ruimtebehoefte voor de zeehaven- en industrie gebonden ontwikkeling van North Sea Port blijkt dat er een nadrukkelijk tekort is aan (watergebonden) kavels, dit zowel in het Sloegebied als in de Kanaalzone. De eventuele plaatsing van kerncentrales op zeehaven en industrie-gebonden terreinen maakt het gat tussen de ambitie en aanbod alleen maar groter. De nautische toegankelijkheid van de diepzeehaven in combinatie met de goede multimodale verbindingen met het achterland (binnenvaart, trein, weg, buis-en pijpleidingen) is een sterke asset van North Sea Port. Deze moet optimaal worden geborgd, hetgeen ook wordt onderstreept in de Nationale Omgevingsvisie. Het Sloegebied als diepzeehaven, heeft hier een unieke positie. In zowel het Sloegebied als de Kanaalzone Terneuzen is er een tekort aan linie 1 kavels t/m 2035 en al helemaal richting 2050. Nieuwe ontwikkelingen willen wij realiseren door gelijktijdig in te zetten op zowel inbreiding, beter benutten van de ruimte en efficiënt ruimtegebruik, als mogelijk op nieuw te ontwikkelen zeehaven-gebonden terrein. Dit wordt op dit moment onderzocht.

Gezien het belang van de zeehavenontwikkeling van zeehavens van nationaal belang zoals North Sea Port voor Nederland en Europa, dient de te onderzoeken vestigingslocaties van de twee kerncentrales blijk te geven van het feit dat deze rekening houdt met de strategische (ruimtelijke) ontwikkeling van North Sea Port. De ontwikkeling mag volgens North Sea Port niet ten koste gaan van strategisch zeehaventerrein. Onder meer Deep-C Circular (gebied w.o. voormalig Thermphos) en de Westelijke Mosselbanken is onderdeel van strategisch inzet van North Sea Port en commerciële partners tegen de achtergrond van strategische ontwikkeling. North Sea Port stelt zich op het standpunt dat 'het vrijwaren van de spaarzame kavels met kadevoorziening voor zeevaart' geborgd moet worden. De locatiesituering van de kerncentrales moet in het komende proces integraal worden afgewogen tegen de andere belangen van het zeehaven-gebonden terrein die in zeehavengebieden zijn gesitueerd.

Daaropvolgend, het kabinet heeft de ambitie om vier nieuwe kerncentrales te realiseren en de ontwikkeling van Small Modular Reactors (SMR) te versnellen. Desondanks wordt er nu vooralsnog voor gekozen om alleen de vestiging van 2 kerncentrales te onderzoeken. Het is noodzakelijk om in de komende procedure deze ontwikkelingen te betrekken. Wanneer het beleid van de rijksoverheid is gericht op het realiseren van vier kerncentrales dan zou dat ook als uitgangspunt voor de keuze bij de vestiging van de twee kerncentrales moeten worden gehanteerd. Immers indien wordt uitgegaan van vier kerncentrales en de SMR-ontwikkeling dan leidt dat mogelijk tot andere effecten en tot andere keuzes. Bovendien blijft er voor potentiële locaties in de toekomst grote onzekerheid bestaan omdat ze alsnog kunnen worden aangewezen als vestigingslocatie in een nieuwe ronde m.b.t. 2 extra kerncentrales. Dit draagt niet bij aan een stabiel economisch toekomstperspectief en beleid voor deze locaties. North Sea Port sluit de inpasbaarheid van 4 kerncentrales in en/of om het Zeeuwse haven- en industriecluster overigens uit.

2. *Belang van de energietransitie, in het bijzonder waterstofcluster*

Zoals benoemd moet naar het oordeel van North Sea Port in dit stadium ook een directe afweging worden gemaakt met de impact op initiatieven in het kader van de energietransitie. Naast diverse andere afwegingen wil North Sea Port twee aspecten specifiek benoemen.

In het bijzonder dient rekening te worden gehouden met het waterstofcluster dat in het North Sea Port District wordt ontwikkeld. Het kabinet heeft prioriteit gegeven aan waterstof- en CO_2-infrastructuur. De ontwikkelingen binnen North Sea Port zijn heel sterk van belang voor de invulling van die keuze. De voorspoedige ontwikkeling daarvan mag niet onder druk komen te staan door de komst van de nieuwe kerncentrales. Gegarandeerd dient te blijven dat de waterstofontwikkeling, waaronder productie, import- en transportmogelijkheden, alsmede de ontwikkelingen rondom de grondstoffentransitie die zijn voorzien, maximaal wordt geborgd en verder gestimuleerd.

North Sea Port bepleit dat de locatie-afweging niet "geïsoleerd" plaatsvindt. Dit doet geen recht aan de impact die de stapeling van effecten die in de afweging meegewogen dienen te worden zoals laydown area's, veiligheids- en milieucontouren, netintegratie en overige impact op havenecosysteem, ... zoals die in North Sea Port aan de orde is. Ook het effect waarop een en ander via het elektriciteitsnet kan worden ingepast en afgehandeld, in relatie tot de andere grootschalige projecten, moet onderbouwd. Wij

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

hadden gehoopt dat al meer zicht had kunnen worden geboden op deze integrale beoordeling, maar gaan ervan uit dat dit in de komende procedure nadrukkelijk een belangrijke positie krijgt.

Afsluitend

North Sea Port bepleit dat in de afweging van de mogelijke bouw van nieuwe kerncentrales rekening wordt gehouden met het juiste ruimtebeslag (incl. tijdelijke voorzieningen/bouwplaats voor een nieuwe kerncentrale), de positie aan diepzeewater en de hiermee samenhangende strategie van North Sea Port. Ook nieuwe kleinschaligere ontwikkelingen op het gebied van kernenergie en het belang en cruciale rol van de energietransitie binnen North Sea Port, verdienen integraal meegenomen te worden. Dit evenals de impact op de Rijksinvesteringsprojecten, zoals 380kV in Zeeuws-Vlaanderen, waterstofbackbone, aanlanding wind op zee, het host-nations-programma, effecten netcapaciteit, etc.. De impact en stapeling van effecten kunnen natuurlijk meegewogen worden in het proces dat nu wordt ingezet, máár hadden al in beeld gebracht en afgewogen kunnen worden om daarmee onnodige onzekerheid te voorkomen.

Door de sterke groei van de zeehaven gebonden activiteiten en de Rijksprojecten voor de energietransitie van Nederland geeft dit een grote ruimtedruk op de bestaande zeehaven- en industrieterreinen binnen North Sea Port. De ligging aan de Noordzee met een uitstekende multimodale verbinding met het achterland is de kern van onze identiteit. Kades en met name zeehavenkades zijn voor North Sea Port cruciale infrastructuur. In het Nederlandse deel van North Sea Port nemen de Sloehaven, de Noordzeesluizen en de Kanaalzone hier een belangrijke positie in. Hierdoor zijn wij in staat een belangrijke economische motor voor onze cross-border regio, Nederland en België, en Noord-West Europa te zijn en te blijven. Vestiging van kerncentrales aan, of met doorslaggevende negatieve impact op activiteiten op diepzee-gebonden watergebonden terreinen, past niet bij een robuuste zeehavenontwikkeling. Zowel op korte termijn tot 2035 als op lange termijn tot 2050, is er een fors tekort aan deze “watergebonden terreinen”.

Wij bepleiten daarom ook nadrukkelijk om de doorvertaling van de kansen en zorgen voor de vestiging van kerncentrales in de samenwerking en governance, en integrale ruimtelijke afwegingen, binnen de NOVEX North Sea Port District. Er ligt een aanzienlijke gezamenlijke opgave om voldoende ruimte te vinden voor economie & energie in onze havenregio.

Wij blijven graag beschikbaar om samen met het kabinet de mogelijkheden verder te onderzoeken. North Sea Port gaat er daarbij van uit in staat te worden gesteld het maatschappelijk en economisch belang en ambities van de diepzeehaven, volwaardig te kunnen behartigen. Graag nodigen wij de Minister uit voor een bezoek aan North Sea Port om onze inzet, kansen en zorgen als ook de verdere samenwerking, te bespreken.

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Docusign Envelope ID: 204D7034-AE0F-40A0-A508-92844874B9C8

AANGETEKEND
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Uw referentie: -
Onze referentie: P20230039-1272248482-1293
Contactpersoon: [redacted]
E-mail: [redacted]
Bijlage: -
Onderwerp: Aanvulling zienswijze concept-NRD Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales
Datum: 1 september 2025

Geachte heer, mevrouw,

Op vrijdag 16 mei 2025 heeft u de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales gepubliceerd (verder; cNRD). North Sea Port Netherlands N.V. heeft hierop een formele zienswijze ingediend op 26 juni 2025. In onze zienswijze hebben wij aangegeven deze op een aantal punten aan te willen vullen.

Wij wensen op basis van de voorlopige resultaten uit onze interne Impact Studie, uitgevoerd door CE Delft, enkele inzichten aan te reiken als bouwstenen voor het plan-MER en de Integrale Effecten Analyse (hierna: IEA). Graag bespreken we deze vertrouwelijke studie daarom met u.

North Sea Port oordeelt niet over de vestigingslocaties van kerncentrales, maar brengt met de studie een waardering vanuit het perspectief van Europese tophaven en impact op (diepzee)havenontwikkeling, havenomgeving en industrie. Dit is belangrijk voor de dialoog over brede welvaart, energie- en grondstoffentransitie en strategische autonomie. Zo ontstaat er inzicht in zowel de positieve als negatieve effecten van havenontwikkeling op de omgeving. En kunnen we, zoals binnen North Sea Port District, samen gericht in actie komen. In het genoemde onderzoek van CE Delft gaan we alvast op enkele zaken in die de beoordeling over de impact op de strategische zeehavenontwikkeling geven.

North Sea Port benadrukt dat de plannen voor kerncentrales moeten aansluiten bij de strategische zeehavenontwikkeling en dat de effecten op het hele havensysteem integraal moeten worden meegewogen. Het draagvlak in de omgeving en brede welvaart zijn daarbij essentieel. We roepen het ministerie op om samen deze aspecten te toetsen en pleiten ervoor dat de locatiekeuze niet geïsoleerd wordt gemaakt, gezien de mogelijke stapeling van effecten op het havensysteem.

Onzes inziens moet in ieder geval getoetst worden aan de volgende impact parameters:

<u>Effecten op fysieke-, theoretische-, en systeemruimte:</u>

1. Impact op fysieke zeehavengebonden ruimte (Linie 1 t/m 3) als gevolg van bouw en vestiging
2. Impact op theoretische ruimte o.a. milieu, veiligheid, overlappende procedures, etc.
3. Systeemintegratie elektriciteit en waterstof
4. Havengebonden infrastructuur; nautisch, spoor, kabels- en leidingen, wegen

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Docusign Envelope ID: 204D7034-AE0F-40A0-A508-92844874B9C8

Effecten op waardeketens zeehaven- en industrieontwikkeling

1. Waterstofketens i.r.t. bestaande en nieuwe (maak-) industrie
2. Circulaire waardeketen i.r.t. bestaande en nieuwe (maak-) industrie
3. Logistieke ketens; o.a. terminalcapaciteit (op- en overslag)

De eerste tussentijdse inzichten over het effect op de waardeketens geven al een waardevol beeld van de potentiële effecten en aandachtspunten, maar zijn nog in ontwikkeling. De definitieve resultaten worden later dit jaar verwacht, maar een grote impact vinden we onder andere terug bij de waterstofontwikkelingen in het haven- en industriecluster van North Sea Port.

Gezien de omvang van de studie kunnen wij deze hier niet volledig toelichten, maar staan wij uiteraard open voor een gesprek hierover om een en ander ter beschikking te stellen. Daarbij bepleiten wij dat deze impact integraal in beeld wordt gebracht in combinatie met o.a. de andere initiatieven vanuit het Rijk als: 380kV in Zeeuws-Vlaanderen, waterstofbackbone, aanlanding wind op zee en het host-nations-programma.

We gaan graag met u in gesprek hoe ook de voorgestelde succesfactoren meegenomen kunnen worden in de besluitvorming rond de mogelijke bouw van twee kerncentrales. Zo bieden we gezamenlijk bestaande en toekomstige industrieën in ons havengebied zekerheid en ondersteuning zonder daarbij de strategische ontwikkeling voor onze zeehaven daarbij uit het oog te verliezen. De maak- en procesindustrie, samen met het bijbehorende (logistieke) ecosysteem, vormt immers de wind in de zeilen van onze haven, de regio en Nederland.

De Ruimtelijke Economische Visie (REV) onderstreept het belang van zeehavens en industrieclusters voor de Nederlandse economie en de duurzame transitie. Deze gebieden moeten beschermd worden, met voldoende ruimte voor economische activiteiten om het vestigingsklimaat en de weerbaarheid te versterken. North Sea Port vervult daarbij een unieke rol door de ligging aan (inter)nationale vervoerscorridors. Het REV pleit ervoor om nu al strategisch ruimte te reserveren, omdat de ontwikkeling van nieuwe havenruimte langdurige planning vereist.

Uit het ruimtebehoefte onderzoek en de kamerbrief “Ruimte voor industriecluster” blijkt dat er richting 2030 en 2050 aanzienlijke ruimtevraag in de industrieclusters verwacht wordt, vooral door economische en energietransities. Op onze terreinen is het aanbod momenteel te beperkt om die vraag op lange termijn te accommoderen; deze inzichten zijn gebaseerd op onze eigen analyse.

We verwijzen ook naar de motie Boomsma die het belang benadrukt en de minister vraagt er rekening mee te houden, dat voldoende ruimte wordt gereserveerd voor kadegebonden bedrijven en bedrijven met hoge milieucategorie van strategisch belang en uit te werken hoe die terreinen kunnen worden behouden en geborgd. Daar onder te scharen de 5 industrieclusters van nationaal belang, de maritieme maakindustrie en de mainports/zeehavens.

North Sea Port wil de kansen die kernenergie biedt, proberen in te passen in de brede havenontwikkeling. Tegelijkertijd vraagt North Sea Port, en herhalen dat nadrukkelijk, om niet voor langere tijd of fundamenteel, cruciale havenontwikkeling te hypothekeren of te blokkeren met de vestiging van de twee nieuwe kerncentrales én bijbehorende bouwterreinen, in of rondom het havengebied. Uit de studie van CE Delft die wij met u graag bespreken, zien wij belangrijke knelpunten opdoemen voor enkel strategische ontwikkelingen in ons zeehavens van nationaal belang.

Zoals op diverse punten in onze aanvullende zienswijze is aangegeven, willen wij – mede op basis van het afronden van onze analyses – aanvullende relevante informatie, inzichten en belangrijke (beslis)informatie inbrengen tijdens de gesprekken rond het plan-MER en de integrale effectenanalyse.

Tot slot willen wij onderstrepen dat actieve betrokkenheid en blijvende inspraak van onze zijde essentieel zijn voor een zorgvuldig en toekomstgericht verloop van de verdere procedure. Wij verwachten dan ook nadrukkelijk dat wij blijvend geraadpleegd en meegenomen worden bij de volgende stappen. Hierbij willen wij onze uitnodiging aan uw Minister voor een bezoek in herinnering brengen.

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Wij hopen dat onze opmerkingen en suggesties bijdragen aan een succesvolle en duurzame ontwikkeling van het project in deze fase m.b.t. tot het plan-MER en de IEA. Wij zien uit naar een constructieve samenwerking en verdere dialoog in de komende periode.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

North Sea Port Netherlands N.V.
Havennummer 1151 | Schelpenpad 2, 4531 PD Terneuzen, Nederland | Postbus 132, 4530 AC Terneuzen, Nederland
t. +31 (0)115 647 400 | KvK 50987496 | contact@northseaport.com | www.northseaport.com

Verzonden: 6/26/2025 2:32:42 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Grote Voort
Huisnummer: 291
Postcode: 8041 BL
Woonplaats: Zwolle
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: ENGIE

Zienswijze/reactie

Namens ENGIE deel ik hierbij graag een aantal overwegingen bij de concept-NRD over de locatie voor nieuwe kerncentrales (zie bijlage).

105349034_10892053_20250625_Reactie_ENGIE_op_concept-NRD_Kerncentrales_def.pdf

Zwolle, 26 juni 2025.

Geachte heer/mevrouw,

ENGIE heeft kennisgenomen van de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) betreffende 'Nieuwbouw Kerncentrales', gepubliceerd door het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) op 16 mei 2025. Het terrein van de ENGIE Eemscentrale wordt in de concept-NRD genoemd als mogelijk alternatief voor twee kerncentrales (Eemshaven, locatie D). Via deze brief willen wij een aantal aandachtspunten meegeven met betrekking tot de beschreven overwegingen bij de locatie Eemshaven D:

- Er wordt een theoretisch einde levensduur verondersteld van de gasgestookte Eemscentrale. Het verdient de specifieke aandacht dat ENGIE op dit moment geen voornemen heeft tot afbouw van elektriciteitsproductie met de Eemscentrale (pag. 36 – *waar tevens een ogenschijnlijke fout staat, bij de conclusie (B en C) moet staan (C en D));* ENGIE voert momenteel een studie uit voor zogenoemde LevensDuurVerlenging om de centrale in bedrijf te houden tot 2035 of zelfs 2040.

- Er wordt verondersteld dat fossiele centrales afgebouwd kunnen worden om ruimte te maken voor kernenergie. ENGIE wil erop wijzen dat de verduurzaming van gascentrales (met hernieuwbare of koolstofarme moleculen) een beleidsprioriteit van de Rijksoverheid is waarvoor reserveringen zijn gemaakt in het Klimaatfonds. Voor ENGIE is de Eemscentrale ook een prioritaire locatie voor verduurzaming van regelbare elektriciteitsproductie. Daarnaast heeft ENGIE in 2024 geïnvesteerd in het terugbrengen van CO2-uitstoot van de Eemscentrale met een e-boiler (pag. 36);

- In de overwegingen wordt de impact van het mogelijk sluiten van gasgestookte centrales voor de bouw en uitbating van nieuwe kerncentrales niet meegenomen terwijl het circa 2 GW opgesteld regelbaar vermogen van de Eemscentrale een wezenlijke bijdrage levert aan de leveringszekerheid van elektriciteit in Nederland. In de Monitor Leveringszekerheid 2025 van TenneT wordt juist een tekort aan regelbaar vermogen (gascentrales) gesteld, in het bijzonder in de periode na 2030. Daarnaast is de sluiting van bestaande gascentrales omwille van verduurzaming geen onderdeel van het beleid van de Rijksoverheid;

- ENGIE heeft meerdere lopende ontwikkelingen op het terrein van de Eemscentrale. Deze ontwikkelingen zijn sterk verbonden met de verduurzamings- en CO2-reductie prioriteiten van de Rijksoverheid en Provincie Groningen. Daarnaast leveren ze een bijdrage aan de van leveringszekerheid van energie in Nederland. ENGIE heeft de afgelopen jaren (financiële) middelen geïnvesteerd in de ontwikkeling van deze

projecten. Het is voor ENGIE van belang dat projectontwikkeling ook tijdens de onderzoeken van de Rijksoverheid naar locaties voor kernenergie niet vertraagd of gehinderd wordt.

Het gaat hierbij om de volgende lopende ontwikkelingsprojecten (niet uitputtend):

- **HyNetherlands (100MW),** groene waterstofproductie middels elektrolyse, vergund.
- **HyNetherlands (1,85GW),** groene waterstofproductie middels elektrolyse.
- **Groen Gas,** groen gasproductie middels co-vergisting.
- **Batterij,** grootschalige batterijopslag.
- **Nieuwbouw (waterstof)gasgestookte centrale,** regelbare elektriciteitsproductie, locatie- en economische studies lopende.
- **Repowering bestaande windmolens**, in samenspraak met de provincie wordt gekeken naar mogelijkheden om de windparken in Eemshaven te voorzien van nieuwe turbines voor de opwek van duurzame energie. Hiervan staan er negen op het ENGIE Eemscentrale terrein (D).

Naast deze concrete ontwikkelingstrajecten is de Eemscentrale locatie ook zeer geschikt voor andere energie-ontwikkelingen in lijn met onze strategische koers en belangen. De Eemscentrale blijft een belangrijke locatie voor ENGIE, nu en in het toekomstige energie systeem.

Uiteraard staan wij graag ter beschikking om het bovenstaande nader toe te lichten.

Verzonden: 6/26/2025 2:42:43 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 718
Postcode: 6800 AS
Woonplaats: Arnhem
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: ruimtelijkeplannen@tennet.eu
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: TenneT TSO B.V.

Zienswijze/reactie

Graag verwijs ik u naar de bijlage van dit bericht.

Met vriendelijke groet, [redacted]

105349231_10892088_GFN-RE_25-0166_Reactie_cNRD_Kerncentrales_signed.pdf

Postbus 718, 6800 AS Arnhem, Nederland
Bureau Energieprojecten
T.a.v. Inspraakpunt Nieuwbouw kerncentrales
Postbus 111
AC DRACHTEN

DATUM 25 juni 2025
ONZE REFERENTIE GFN-RE 25-0166 | BSP0035856
BEHANDELD DOOR [redacted]
TELEFOON DIRECT [redacted]
E-MAIL ruimtelijkeplannen@tennet.eu

www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales

BETREFT Reactie concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte heer, mevrouw,

Inleiding

TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) dankt het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) voor de mogelijkheid om te reageren op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales waarvan de kennisgeving is gepubliceerd in de Staatscourant van het Koninkrijk der Nederlanden onder nummer #16764. In de c-NRD zijn de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) voor het project beschreven.

TenneT onderschrijft met deze reactie haar positie als betrokken stakeholder en waardeert de bestaande constructieve samenwerking met het ministerie van KGG in het kader van de energietransitie.
Deze reactie is nadrukkelijk geen waardeoordeel over kernenergie als energiebron, maar is opgesteld vanuit TenneT's verantwoordelijkheid als beheerder van het landelijke hoogspanningsnet en haar rol in het ruimtelijk en technisch faciliteren van toekomstige aansluitingen.
In dat kader kijken wij vanuit technisch perspectief mee naar de haalbaarheid en inpasbaarheid van mogelijke aansluitingen van nieuwe kerncentrales op het elektriciteitsnet. Hierbij wordt een locatie-neutrale benadering gehanteerd: TenneT spreekt geen voorkeur uit voor specifieke locaties.

Achtergrond

Nederland heeft de ambitie om in 2050 klimaatneutraal zijn. Onderweg daar naartoe wil het kabinet dat elektriciteit in 2035 CO_2-neutraal wordt geproduceerd. Omdat kernenergie een belangrijke bijdrage kan leveren aan die doelstelling, heeft het kabinet besloten om in te zetten op de voorbereiding van twee nieuwe kerncentrales. Door het ministerie van KGG is in dat kader een ruimtelijke procedure gestart met als eerste fase een (ruimtelijke) verkenning.

Het tot nog toe doorlopen ruimtelijk traject heeft geresulteerd in onderstaande shortlist van redelijke (blijvende) locaties c.q. alternatieven voor de bouw van de nieuwe kerncentrales met een totale oppervlakte van 50 tot 60 hectare. In de bouwfase bedraagt het benodigde oppervlak circa 130 hectare. Voor deze

locatiealternatieven worden de effecten van de bouw en het gebruik in beeld gebracht voor alle relevante thema's van de fysieke leefomgeving om tot een Voorkeursalternatief te komen.
De locaties die in beeld zijn, bevinden zich binnen de provincies Zeeland, Zuid-Holland en Groningen.

Sloegebied	Terneuzen	Maasvlakte	Eemshaven
1. EPZ-noord	1. Westelijke Mosselbanken & Paulinapolder	1. Amaliahaven-westzijde	1. Westereemweg & Emmapolder
2. Thermphos terrein			2. Eemshavencentrale
			3. Eemscentrale

Binnen de aangeduide zoekgebieden bevindt zich bestaande hoogspanningsinfrastructuur in beheer en eigendom van TenneT. Daarnaast overlappen en/of raken de aangeduide zoekgebieden toekomstige projecten voor onder andere uitbreidingen van het bestaande hoogspanningsnet en bijvoorbeeld de aansluiting van Wind op Zee. Deze projecten zijn veelal nationale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (nMIEK) projecten met een bepaalde urgentie en zeer relevant voor het behouden van netstabiliteit, het terugdringen van netcongestie, de verduurzaming van Nederland en het realiseren van een meer onafhankelijkheid energiesysteem. Hierbij moet gedacht worden aan de recent gestarte ruimtelijke procedure voor de aanleg van een nieuwe 380kV-verbinding en een nieuw hoogspanningsstation, als onderdeel van de netuitbreiding in Zeeuws-Vlaanderen, maar ook aan de aansluiting van Wind op Zee in Eemshaven met bijbehorende stations (PAWOZ). Al deze ruimtelijke en infrastructurele raakvlakken zijn zeer relevant voor de beoordeling van de technische en ruimtelijke inpasbaarheid en de tijdige realisatie van netaansluitingen binnen het project.

Uiteraard gaan wij graag met u in gesprek om de afhankelijkheden van al onze andere opgaven nader in beeld te brengen.

Over TenneT
Bij de Elektriciteitswet 1998 is TenneT aangewezen als beheerder van het landelijk hoogspanningsnet van 110kV en hoger, welke aangeduid is als vitale infrastructuur. Zij is daarmee verantwoordelijk voor een ongestoorde werking van dit net om daarmee de levering van elektriciteit zo goed mogelijk te kunnen garanderen. In dat kader is het optimaal beheren, onderhouden en veiligstellen van nieuw te realiseren en gerealiseerde assets ten behoeve van een ongestoorde ligging en aanwezigheid daarvan gedurende de gehele levensfase een zeer belangrijke kerntaak. Uitgangspunt daarbij is dat deze vitale infrastructuur een gepaste bescherming verkrijgt en behoudt in ruimtelijke plannen en besluiten die worden op- en vastgesteld voor zowel de onder- als bovengrond. Dit alles met als doel deze infrastructuur niet te verstoren en deze op een effectieve en efficiënte manier in stand te kunnen houden en beheren.

De aanwezigheid van hoogspanningsinfrastructuur kan beperkingen opleveren voor het gebruik van de gronden. Bovendien is het van belang dat hoogspanningsverbindingen te allen tijde bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, storingen en/of calamiteiten, ten behoeve van de leveringszekerheid en het zo efficiënt mogelijk gebruik kunnen maken van onze assets.

TenneT TSO B.V.

Het bovenstaande brengt met zich mee dat TenneT u verzoekt om op een passende wijze rekening te (blijven) houden met de aanwezigheid van deze bestaande en voorziene vitale infrastructuur in de verdere uitwerking van de nieuwbouw kerncentrales. De wens van TenneT is haar assets op een juiste manier planologisch te borgen en te behouden ten behoeve van de leveringszekerheid.

Energietransitie, een ruimtelijke puzzel
Zoals reeds is aangeduid in de thematische beantwoording van de 'Reactienota - Voornemen en voorstel voor participatie - Nieuwbouw Kerncentrales' gaat de energievoorziening in Nederland de komende decennia fors veranderen. Een stabiel en toekomstbestendig elektriciteitsnetwerk wordt nog meer noodzakelijk vanwege de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en de opkomst van nieuwe energiebronnen.

Voor TenneT heeft de energietransitie tot gevolg dat er de komende jaren diverse netuitbreidingen/wijzigingen gaan plaatsvinden. Ook vanwege de klimaatadaptatie zullen er wellicht aanpassingen aan het net noodzakelijk zijn. Hiervoor is ruimte nodig.
In het Investeringsplan (IP) 2024-2033 van TenneT staan de toekomstige ontwikkelingen opgenomen voor Nederland, dit is in te zien via: https://www.tennet.eu/nl/over-tennet/publicaties/investeringsplannen.
Het nieuwe investeringsplan verschijnt begin 2026.
Om toekomstige ontwikkelingen zo snel mogelijk uit te kunnen voeren, is het gewenst hier met ruimtelijke ontwikkelingen rekening mee te houden.

De grote opgave in energietransitie betekent dat er meerdere (nationale) energieprojecten in ontwikkeling zijn, met elk hun eigen planning, procedure en ruimtevraag. Daardoor ontstaan er raakvlakken op het gebied van energievraag met daaraan gekoppeld aansluitmogelijkheid en overlap in zoekgebied.

Zoals opgenomen in hoofdstuk 5 van de c-NRD worden in het plan-MER de effecten van twee nieuwe kerncentrales ten opzichte van de referentiesituatie in het jaar 2040 beoordeeld. In de referentiesituatie is de huidige situatie van de fysieke leefomgeving samen met de autonome ontwikkelingen opgenomen. Voor raakvlakprojecten geldt dat deze onderdeel uitmaken van de integrale effectenanayse (IEA).
TenneT waardeert dat er een goede en constructieve samenwerking is aangaande de opgave waar we met zijn allen voorstaan en de ruimtelijke puzzel die hierin de komende jaren moet worden gelegd.

Wij zijn dan ook verheugd te lezen dat in de NRD en het beoordelingskader voor het plan-MER de impact op ondergrondse - en bovengrondse energienetwerken (en opslag en opwek) bij de ontwikkelingen en vice versa (in hoeverre de voorgestelde ruimteclaims wel of niet samen gaan met de bestaande en toekomstige ruimteclaims vanuit de energietransitie) wordt meegenomen en dit onderdeel wordt van de te verrichten onderzoeken.

Wij vertrouwen erop dat de verdere uitwerking van het milieueffectrapport (MER) en de besluitvorming zorgvuldig zal plaatsvinden, met oog voor de ruimtelijke, technische en maatschappelijke aspecten van dit omvangrijke project.

TenneT TSO B.V.

DATUM 25 juni 2025
ONZE REFERENTIE GFN-RE 25-0166 | BSP0035856

Aansluiting op het net
In de 'Reactienota - Voornemen en voorstel voor participatie - Nieuwbouw Kerncentrales' wordt terecht aandacht besteed aan het feit dat de nieuw te bouwen kerncentrales zullen worden aangesloten op het Nederlandse hoogspanningsnet. Daarbij wordt ook erkend dat dit mogelijk leidt tot de noodzaak voor aanleg van extra hoogspanningsverbindingen als resultaat van voorliggend initiatief.
Om de impact van de benodigde aansluiting op het elektriciteitsnet onderdeel te maken van de uit te voeren locatiestudie, onderschrijven wij gestelde noodzaak tot tijdige afstemming en het uit te voeren nader onderzoek. Een tijdige afstemming over netaansluitingen is essentieel om investeringen in infrastructuur effectief te plannen en de robuustheid van het net te waarborgen.

Factoren die invloed hebben op de benodigde aansluiting op het elektriciteitsnet zijn onder meer de afstand tussen de hoogspanningsverbinding van TenneT en de te realiseren kerncentrale(s), maar ook de benodigde capaciteit op het elektriciteitsnet ten behoeve van andere grote ruimtevragers. De uiteindelijke locatiekeuze voor de kerncentrale(s) kan tot gevolg hebben dat het huidige hoogspanningsnet van stations en verbindingen aangepast of uitgebreid moet worden, of dat (weloverwogen en afgestemde) herpositionering nodig is van andere voorliggende ruimteclaims op het elektriciteitsnet.

Daarbij benadrukt TenneT dat er, naast de ruimtevraag voor de kerncentrale(s) zelf, ook fysieke ruimte nodig is voor de aanleg van een eventueel nieuw hoogspanningsstation en de bijbehorende verbindingen voor ontsluiting op het landelijke net. Wij verzoeken dan ook expliciet om in de verdere planvorming en ruimtelijke afweging rekening te houden met deze energie-infrastructuur, zodat een robuuste en toekomstbestendige netinpassing mogelijk wordt gemaakt.

Tot slot
Wij stellen het op prijs dat u ons betrekt en informeert over het project en de raakvlakken hiervan met onze hoogspanningsinfrastructuur en kijken uit naar een constructieve voortzetting hiervan.
Wij blijven dan ook graag in gesprek over de voortgang van het project in relatie tot ons bestaande en toekomstige hoogspanningsnetwerk om te waarborgen dat tijdige afstemming plaatsvindt over ontwikkeling, uitwerking en onderlinge impact, opdat wij als ruimtevragers rekening met elkaar blijven houden.

Mocht u naar aanleiding van dit schrijven vragen hebben of nadere informatie wensen, dan verneem ik dat graag. Wilt u bij eventuele correspondentie ons referentienummer gebruiken? Alvast dank.

Met vriendelijke groet,
TenneT TSO B.V.

[redacted]
Relatiebeheerder Ruimtelijke Plannen | Zuid-Holland en Zeeland

Verzonden: 6/26/2025 2:48:23 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters:
Straat: Muthgasse
Huisnummer: 62
Postcode: 1190
Woonplaats: Vienna
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Vienna Ombudsoffice for Environmental Protection

Zienswijze/reactie

Dear Sir or Madam

We hereby submit the statement of the Vienna Environmental Ombudsman's Office regarding the EIA scoping procedure for the planned construction of two new nuclear reactors in the Netherlands. We consider it appropriate to address the attached issues and methods in the course of the EIA.

Best regards

[redacted]

105349338_10892107_WUA_EIA_Comments_NL_NB.pdf

WUA - 741248/2025 Wien, 25.06.2025
Netherlands, EIA Scoping, Nuclear New Build,

Dear Sir or Madam
We hereby submit the statement of the Vienna Environmental Ombudsman's Office regarding the EIA scoping procedure for the planned construction of two new nuclear reactors in the Netherlands. We consider it appropriate to address the following issues and methods in the course of the EIA:

- **Zero-variant / evaluation of alternative ways to produce electricity:**
  It would be valuable to assess in detail the potential consequences if the zero-variant is selected. For this analysis, it would be necessary to estimate the total cost of the reactor project. For comparison, it would be important to evaluate how much alternative installed capacity, particularly using renewable energy sources, could be established with the estimated project budget, and what this would mean in terms of Euro/MWh output or CO_2 emissions over the total life cycle.
  Although nuclear power is often argued as a necessary tool in the fight against climate change, renewable energies could be a better solution in this regard. Especially considering that the construction of new Nuclear Power Plants (NPPs) in Europe takes between 15 and 20 years.

- **Energy independence:**
  The provided documentation argues that nuclear energy in the Netherlands is necessary to maintain self-sufficient electricity production. In particular, the plan of the EU to reduce dependency on Russian gas is currently an important topic. However, many goods and services in the nuclear sector have to be imported from abroad. With regard to uranium supply, Europe's dependency is alarmingly high: 99% of the natural uranium used in the nuclear sector is imported. Nearly 40% of the uranium originates from Russia and Kazakhstan, while an additional 20% is sourced from Niger. This means that currently around 60% of Europe's uranium supply originates from geopolitically unstable regions. For this reason, it would be of interest to analyse in detail, which industrial products and components, like fuel rods or their uranium, have to be imported.

- **Enhanced security evaluation regarding the risk of severe accidents in warlike situations:**
  The war in Ukraine has highlighted the vulnerability of nuclear power. Furthermore, it has become clear that when NPPs are involved in military operations, even accidental strikes can cause considerable damage. The recent drone attacks of Ukraine regarding Russian air forces

Wiener Umweltanwaltschaft
Muthgasse 62, Riegel F, 1. Stock, 1190 Wien
+43 1 37979, Fax: +43 1 37979 99 88989
post@wua.wien.gv.at, www.wua-wien.at

have also demonstrated how rapidly modern warfare capabilities have evolved. Nobody expects a war in the EU countries, however, a comprehensive evaluation of the safety/security margins of the reactor with regard to this threat would be of interest.

- **Final Repository**
  According to EU 2011/70/Euratom, each member state has to create a national programme regarding the safe disposal of radioactive waste. The programme in the Netherlands includes the preliminary consideration for a final repository. It would be of interest to address this issue. Particularly given that groundwater levels in NL are very high and are likely to rise further due to climate change. A safe and permanent repository should be considered a necessary prerequisite for further investment in this technology.

For the Vienna Ombudsoffice for Environmental Protection

[redacted] [redacted], BSc MSc

Wiener Umweltanwaltschaft
Muthgasse 62, Riegel F, 1. Stock, 1190 Wien
+43 1 37979, Fax: +43 1 37979 99 88989
post@wua.wien.gv.at, www.wua-wien.at

Verzonden: 26/06/2025 02:48:23
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD **Achternaam:**
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Muthgasse
Huisnummer: 62
Postcode: 1190
Woonplaats: Wenen
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Overheid
(Mede) namens: Organisatie: Wiener Umweltanwaltschaft (Weens ombudsbureau voor milieubescherming)

Zienswijze/reactie

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij ontvangt u de verklaring van het Weense ombudsbureau voor milieubescherming met betrekking tot de MEB-scopingprocedure voor de geplande bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland.
Wij achten het gepast om de bijgevoegde onderwerpen en methoden in de loop van de MEB te behandelen.

Met vriendelijke groet,

105349338_10892107_WUA_EIA_Comments_NL_NB.pdf

WUA - 741248/2025 Wenen, 25-06-2025
Nederland, MEB-scoping, nieuwe kerncentrales

Geachte heer, mevrouw,
Hierbij ontvangt u de verklaring van het Weense ombudsbureau voor milieubescherming met betrekking tot de MEB-scopingprocedure voor de geplande bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland. Wij achten het gepast om de volgende onderwerpen en methoden in de loop van de MEB te behandelen.

- **Nulvariant / evaluatie van alternatieve manieren om elektriciteit op te wekken:**
  Het zou waardevol zijn om de mogelijke gevolgen van de keuze van de nulvariant in detail te beoordelen. Voor deze analyse is het noodzakelijk de totale kosten van het reactorproject te ramen. Ter vergelijking zou het belangrijk zijn om te evalueren hoeveel alternatieve geïnstalleerde capaciteit er, in het bijzonder uit hernieuwbare energiebronnen, zou kunnen worden gerealiseerd met het geschatte projectbudget, en wat dit zou betekenen als het gaat om euro/MWh-output of CO^2-uitstoot gedurende de totale levenscyclus.
  Hoewel kernenergie vaak als een noodzakelijk hulpmiddel voor de strijd tegen klimaatverandering wordt gepresenteerd, zouden hernieuwbare energievormen in dit verband een betere oplossing kunnen zijn, vooral aangezien de bouw van nieuwe kerncentrales in Europa tussen de 15 en 20 jaar duurt.

- **Energieonafhankelijkheid:**
  In de verstrekte documentatie wordt gesteld dat kernenergie in Nederland noodzakelijk is om in de eigen energiebehoefte te kunnen blijven voorzien. Met name het plan van de EU om de afhankelijkheid van Russisch gas te verkleinen is op dit moment een belangrijk onderwerp. Veel goederen en diensten in de nucleaire sector moeten echter uit het buitenland worden geïmporteerd. Wat de aanvoer van uranium betreft is de afhankelijkheid van Europa schrikbarend groot: 99% van het natuurlijke uranium dat in de nucleaire sector wordt gebruikt is geïmporteerd. Bijna 40% van het uranium komt uit Rusland en Kazachstan en daarnaast komt er nog 20% uit Niger. Dat betekent dat op dit moment zo'n 60% van de Europese aanvoer van uranium uit politiek instabiele regio's afkomstig is. Om die reden zou het interessant zijn om in detail te analyseren welke industriële producten en onderdelen, zoals splijtstofstaven en het daarin verwerkte uranium, geïmporteerd moeten worden.

- **Betere veiligheidsevaluatie met betrekking tot het risico op ernstige ongevallen in oorlogssituaties:** De oorlog in Oekraïne heeft duidelijk gemaakt hoe kwetsbaar kernenergie is. Bovendien is gebleken dat als kerncentrales onderdeel worden van militaire operaties, zelfs

Wiener Umweltanwaltschaft
Muthgasse 62, Riegel F, 1. Stock, 1190 Wenen
+43 1 37979, Fax: +43 1 37979 99 88989
post@wua.wien.gv.at; www.wua-wien.at

onbedoelde inslagen aanzienlijke schade kunnen veroorzaken. De recente droneaanvallen van Oekraïne op Russische luchtmachtbases hebben ook laten zien hoe snel de moderne oorlogvoering zich heeft ontwikkeld. Niemand verwacht een oorlog binnen de EU, maar een uitgebreide beoordeling van de veiligheids- en beveiligingsmarges van de reactor met betrekking tot deze bedreiging zou niettemin nuttig zijn.

- **Eindberging:**
  Op grond van EU-richtlijn 2011/70/Euratom moet elke lidstaat een nationaal kader vaststellen met betrekking tot de veilige opslag van radioactief afval. Het Nederlandse kader omvat een voorlopige overweging voor een eindberging. Het zou van belang zijn deze kwestie te onderzoeken, vooral aangezien de grondwaterspiegels in Nederland erg hoog zijn en naar verwachting nog verder zullen stijgen als gevolg van klimaatverandering. Een veilige en definitieve opslag moet als een noodzakelijke voorwaarde worden gezien voor verdere investering in deze technologie.

Namens het Weens ombudsbureau voor milieubescherming

I, BSc MSc

Wiener Umweltanwaltschaft
Muthgasse 62, Riegel F, 1. Stock, 1190 Wenen
+43 1 37979, Fax: +43 1 37979 99 88989
post@wua.wien.gv.at; www.wua-wien.at

Verzonden: 6/26/2025 2:50:24 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Bankastraat
Huisnummer: 77
Postcode: 9715 CJ
Woonplaats: Groningen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Natuur en Milieufederatie Groningen

Zienswijze/reactie

Geachte heer, mevrouw,

De reactie van de Natuur en Milieufederatie Groningen op het concept NRD is als bijlage toegevoegd bij dit reactieformulier.

met vriendelijke groet,

[redacted]

Natuur en Milieufederatie Groningen

105349371_10892112_250626_reactie_cNRD_locatiestudie_kerncentrales_NMG.pdf

natuur en milieu federatie groningen

Natuur en Milieufederatie Groningen
Bankastraat 77
9715 CJ Groningen

info@nmfgroningen.nl
www.nmfgroningen.nl
050-313 08 00

NL39 TRIO 0379 4674 10
KvK 41009418

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum 26 juni 2025
Onderwerp reactie concept NRD Nieuwbouw kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij geven wij onze zienswijze op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna: cNRD) als voorbereiding op de Plan-MER locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales in ons land.

Kernenergie is niet dé oplossing

De Natuur en Milieufederatie Groningen (hierna: NMG) deelt niet de conclusie van het kabinet dat kernenergie nu een noodzakelijke of wenselijke rol moet spelenin de energietransitie. De bouw van nieuwe kerncentrales is kostbaar, tijdrovend (minstens 15 jaar) met een (te) grote impact op de locatie gedurende de bouwperiode, en kent aanzienlijke risico's. Hernieuwbare energiebronnen zoals zon en wind zijn sneller inzetbaar, goedkoper geworden en beter schaalbaar. Een TNO-scenariostudie[1] (mei 2024) geeft aan dat een energiesysteem van zon en wind met opslag en slimme vraagsturing (zoals batterijen, waterstof, warmteopslag en 'demand response') goede mogelijkheden biedt zonder de toepassing van (een klein deel) kernenergie. Tegen iets hogere systeemkosten, maar lagere kosten per vermeden ton CO2. Ook het Expertteam Energiesysteem schetst goede mogelijkheden voor een energiesysteem zonder kernenergie[2] in haar rapport.

Gezien ook de inzet van vele bedrijven en projecten gericht op de transitie van energie en grondstoffen op de verschillende industriële locaties waar kerncentrales zijn gepland, moet de focus van het Rijk in haar beleid en uitgaven ook juist daar op gericht zijn. Verder vinden wij het zorgwekkend dat het huidige kabinet inzet op vier nieuwe kerncentrales, terwijl het vorige kabinet nog sprak over twee. We moeten doen wat nu ook kan. Duurzame opwek van wind en zon, in combinatie met opslag en buffering, energiebesparing en warmte brengen ons dichter bij een toekomstgericht energiesysteem dan kernenergie dat de komende decennia kan leveren. Daarnaast werkt een grote focus op kernenergie negatief op de voortgang van de huidige energietransitie.

[1] https://publications.tno.nl/publication/34642479/Acs6Uy/scheepers-2024-toekomst.pdf
[2] TNO: "Energie door perspectief: rechtvaardig, robuust en duurzaam naar 2050" (april 2023)

CBF Erkend Goed Doel
Nationale Postcode Loterij

Loactiekeuze Eemshaven schrappen als alternatief

Naast onze inhoudelijke en principiele bezwaren tegen kernenergie in het algemeen hebben wij ook grote moeite om de Eemshaven mee te nemen als alternatief in het onderzoek. Als natuurorganisatie zijn wij nauw betrokken bij de natuur en het landschap van Groningen. Een provincie die belangrijk is voor de energievoorziening van Nederland. De aardgaswinning van de afgelopen decennia heeft veel bijgedragen aan de welvaart van ons land maar in met name de laatste 10-15 jaar negatieve impact gehad op de leefbaarheid van Groningen. De aardbevingen en afhandeling van schade en bouwkundige versterking laten nog steeds hun sporen na. Sinds begin van deze eeuw wordt er in Groningen ook hard gewerkt aan de transitie naar duurzame energie. Naast wind- en zonneparken wordt ook gewerkt aan de de waterstofeconomie. Het rijk ziet ook een rol voor kerncentrales in de 'energiemix'. Wij zijn uitgesproken tegen kerncentrales: niet hier in Groningen, nergens. Niet nu, nooit.

In 2021 zijn in de Twee Kamer de *motie Beckerman (35 603, nr. 51)* en *motie Mulder & Sienot (35 603, nr. 59)* om kerncentrales in Groningen uit te sluiten, aangenomen. Daarnaast is er een concreet voornemen om de Eemshaven uit het waarborgingsbeleid te schrappen, zie het ontwerp Programma Energiehoofdstructuur[3] . Wij vinden het ongepast dat Eemshaven nog in het onderzoek wordt meegenomen. De minister beroept zich op het advies van de Landsadvocaat om ondanks bestuurlijke toezeggingen locatie Eemshaven wel mee te nemen in het onderzoek. Het laten vervallen van deze locatie zou een te groot juridisch risico vormen. Dit standpunt is gebaseerd op een uitspraak van de Raad van State in de zaak 'Regionaal Bedrijventerrein Twente'.

Het is volgens ons juridisch verdedigbaar om Eemshaven uit te sluiten en niet in de concept-NRD (en daarmee in het plan-MER) als redelijk alternatief te onderzoeken. Dit wordt ondersteund door juridisch advies dat is ingewonnen door de provincie Groningen[4] waaruit blijkt dat bij het bepalen van redelijke (onderzoeks)alternatieven rekening mag worden gehouden met politiek-bestuurlijke voorkeuren. Daarnaast hebben wij ook de volgende inhoudelijke argumenten:

- De weigering om Eemshaven uit te sluiten als mogelijke locatie in de concept-NRD ten behoeve van de plan-mer staat haaks op verschillende (publieke en formele) toezeggingen, beleidskeuzes en aangenomen moties. Vanuit politiek-bestuurlijk opzicht is er geen draagvlak voor een kerncentrale in de Eemshaven.
- Het schaadt het (broze) maatschappelijk vertrouwen in Groningen dat ondanks de aangenomen moties en het voornemen om de Eemshaven als 'waarborglocatie' te schrappen de locatie (voorlopig) wel onderdeel blijft van de procedure.
- De Eemshaven grenst direct aan de Waddenzee, die is aangewezen als UNESCO-Werelderfgoed. De Waddenzee staat daarmee qua bescherming op hetzelfde niveau als het Great Barrief Reef en de Grand Canyon. Als Nederland hebben we een verdrag ondertekend waarin we toezeggen het Werelderfgoed Waddenzee goed te beschermen, en hier kunnen we ook aan worden gehouden. Extra impact, van het aanleggen en onderhouden van kerncentrales in dit gebied, zal onvermijdelijk voor extra drukfactoren zorgen en wij vragen ons ten zeerste af hoe deze potentiële drukfactoren ook weer gemitigeerd of gecompenseerd moeten worden.
- De impact van koelwaterinname en -lozing op deze wateren is potentieel desastreus voor het mariene ecosysteem van de Waddenzee dat naast Werelderfgoed ook een Natura-2000 status heeft. De commissie Mer wijst op in haar advies[5] op het (ontwerp)bestemmingsplan

[3] https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/peh
[4] Brief van provincie Groningen aan minister KGG (d.d. 16 april 2025)
[5] https://www.commissiemer.nl/adviezen/2781

Eemshaven ook op de impact van het plan op de waterkwaliteit. Naast de toetsing naar alle andere effecten op ecologie vragen wij dan ook specifiek en nadrukkelijk aandacht voor de effecten op mariene ecosystemen en verzoeken u om dit op te nemen in het beoordelingskader. Daarbij verzoeken we ook om een toetsing aan de Kaderrichtlijn Water op te nemen in het beoordelingskader.

- De ruimte in de Eemshaven is beperkt of al gereserveerd voor bedrijven die noodzakelijk zijn voor de energietransitie. Vanuit economisch perspectief is het een kernlocatie binnen de industriële verduurzaming en innovatie. En vanuit defensieoogpunt is de Eemshaven cruciaal als robuuste en toegankelijke zeehaven met strategische waarde. Deze overlappende belangen maken het eigenlijk onmogelijk om vast te houden aan het waarborgingsbeleid voor Eemshaven c.q. om ook kerncentrales in het gebied te realiseren. Uitwijken naar gronden buiten de Eemshaven (Emmapolder) is gelet op de ruimtelijke impact ook ongewenst, mede omdat de Eemshaven al aan de zuidkant wordt uitgebreid (Oostpolder).
- Aan de landszijde van de Eemshaven liggen hoogwaardige landbouwgronden. De gronden zijn onder meer belangrijk voor de internationale pootaardappelteelt. Een eventuele calamteit kan grote impact hebben op de kwaliteit van deze gronden. Daarnaast wordt er bij één van de locatievarianten ook een ruimtelijke claim gedaan op landbouwgronden in de aangrezende Emmapolder.

Wij vragen u met klem de locatie Eemshaven te schrappen als alternatief in de NRD en Plan-Mer en daarmee ook mogelijke vestigingslocatie voor één of meer kerncentrales. Als de locatie Eemshaven wordt geschrapt als 'waarborglocatie' is het niet langer nodig rekening te houden met eventuele vestigingsfactoren. De Eemshaven kan dan benut worden voor een duurzame energietransitie waar kernenergie geen onderdeel van is.

Belang van van samenhangende ecosystemen

In de cNRD staat beschreven welke milieuaspecten worden beoordeeld. Over ecologie staat summier beschreven dat gekeken wordt naar effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden. We willen u eraan herinneren dat ecologie verder gaat dan individuele soorten en habitats maar juist ook gaat over de onderlinge relaties tussen soorten en gebieden, met andere woorden: het ecosysteem. We vertrouwen erop dat in de beoordeling ook hier nadrukkelijk naar gekeken wordt. Waarbij tevens rekening gehouden wordt met het risico op verminderde natuurkwaliteit als gevolg van externe werking door werkzaamheden.

Benodigde aanpassing aan energie-infrastructuur moet onderdeel worden van de effectbeoordeling in plan-MER

De bouw van een kerncentrale in de Eemshaven legt een grotere claim op de energie-infrastructuur en leidt (een deel van de tijd) mogelijk tot een regionaal overschot. De opgewekte (kern)energie moet via het energienetwerk gedistribueerd worden. De huidige energie-infrastructuur is mogelijk niet toereikend. Uitbreiding, bijv. door de aanleg van extra hoogspanningsverbindingen, heeft een grote impact op de omgeving. De recent aangelegd 380 kv- verbinding Eemshaven-Vierverlaten, dwars door het open landschap van Noord-Groningen, is hiervan een sprekend voorbeeld. Wij verzoeken u om deze benodigde uitbreidingen mee te nemen in de toetsing in de plan-MER en onderdeel uit te laten maken van de afweging voor een voorkeurslocatie.

Natuur is niet (tijdelijk) te verplaatsen

Natuur is geen object, maar een samenhangend ecologisch systeem dat door de tijd heen ontwikkelt. Natuur en natuurgebieden zijn dus nadrukkelijk en niet zomaar tijdelijk te verplaatsen. Het gemak waarmee hierover gecommuniceerd wordt stoort ons. Zeker gezien het feit dat de natuur in Nederland onder druk staat. We verzoeken het ministerie dan ook om spaarzaam om te gaan met bestaande natuurgebieden (zowel Natura-2000 als Natuurnetwerk Nederland) en zorgvuldige afwegingen te maken bij de keuze voor een voorkeurslocatie. Wat de NMG betreft is de impact op natuur een zwaarwegend criterium.

Veiligheid en risico's

De cNRD gaat summier in op veiligheidsaspecten. Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor:

- Overstromingsrisico's bij zeespiegelstijging
- Langdurige opslag van kernafval
- Ontmanteling van de kernreactor
- Risico's op sabotage of terroristische aanslagen
- Combinatie met de opslag van gevaarlijke stoffen en het benutten van de Eemshaven door defensie voor overslag en opslag van materieel en munitie. Zoals is aangegeven in ontwerp Nationaal Programma 'Meer ruimte voor Defensie'.

Tot slot

De NMG blijft zich inzetten voor een duurzaam, veilig en natuurinclusief toekomstgericht energiesysteem. Wij vragen u onze zienswijze serieus te betrekken bij de verder uitwerking van het milieueffectrapport, de Integrale Effecten Analyse en de besluitvorming over de locatiekeuze.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 2:59:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie op Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Ik heb geen vertrouwen in het plan om twee nieuwe kerncentrales te bouwen in Nederland. Onderstaand mijn redenen.

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen.

De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER.

De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda'.

De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken over afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie.

Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant.

Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. 'Nul-variant' betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets.

Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's.

De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten;

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen;

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen.

8. Spin-off en cumulatieve effecten.

Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie.

De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures.

De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld.

Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien.

Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/26/2025 3:06:35 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Er is nog niet eens een veilige permanente opslag van het afval van de huidige centrale in Borssele. Hoe kan het dat dat niet als voorwaarde is gesteld bij de bouw? En dat er over nieuwe centrales wordt gesproken zonder dat het regelen van die permanente opslag als voorwaarde wordt gesteld. Worden lange-termijnrisico's weloverwogen meegenomen?

Wat de is de beoordeling van Borssele als veilige plek, met het oog op zeespiegelstijging? Het Kennisprogramma Zeespiegelstijging beoordeelde in 2024 de kans op een overstroming aan de Zeeuwse kust op eens in de 10 jaar.

Wat betekent dit voor het lange-termijnrisico.

Hoe weloverwogen wordt de besluitvorming genomen als politici van veel partijen zonder kennis van zaken gemakshalve op de bagagedrager van de verkopers van modulaire centrales springen.

Gok niet met de rechten van de toekomstige generaties!

Verzonden: 6/26/2025 3:54:27 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 16001
Postcode: 2500 BA
Woonplaats: s-Gravenhage
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: ANVS

Zienswijze/reactie

Zie bijlage.

105350825_10892386_reactie_ANVS_cNRD_20250626.pdf

Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming

> Retouradres Postbus 16001 2500 BA Den Haag

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Bureau Energieprojecten
T.a.v. Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

per digitaal formulier

Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
ANVS

Contactgegevens
Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 16001
2500 BA Den Haag

Kenmerk
ANVS-2025/7677

Datum 25 juni 2025
Betreft Reactie ANVS op concept-NRD

Geachte heer/mevrouw,

Op 16 mei jl. is de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau gepubliceerd voor het plan-MER voor de locatiestudie voor twee nieuwe kerncentrales (hierna: concept-NRD). Eenieder wordt in de gelegenheid gesteld om hierop te reageren. De ANVS maakt met deze brief gebruik van deze gelegenheid. Over de verwachtingen in een toekomstig vergunningtraject voert de ANVS ook al oriënterend overleg.

Rol en verantwoordelijkheid ANVS
Het concept-NRD is onderdeel van de ruimtelijke procedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Voor deze nieuwe kerncentrales zal een vergunning op grond van de Kernenergiewet moeten worden aangevraagd bij de ANVS.

De ANVS gaat niet over de locatiekeuze voor de voorgenomen nieuwe kerncentrales, deze keuze is aan de initiatiefnemer. Wel zal de ANVS bij de vergunningaanvraag beoordelen of de locatie geschikt is om veilig de aangevraagde nucleaire installatie te kunnen bouwen en bedrijven. Daarnaast is een vergunningaanvraag voor een nieuw op te richten kerncentrale MER-plichtig.

In het licht daarvan is het van belang om tijdens het proces van locatiekeuze en in het daarbij behorende plan-MER al bepaalde aspecten te beschouwen. De ANVS heeft eerder, op 3 april 2024, gereageerd op het gepubliceerde voornemen en voorstel voor participatie.[1] Deze brief bouwt daarop voort.

Relevante aspecten en de concept-NRD
De voor de ANVS relevante aspecten bij het toetsen van de geschiktheid van een locatie voor een nieuwe nucleaire installatie zijn op te splitsen in twee soorten aspecten. Omgevingsaspecten die het risico voor de installatie kunnen beïnvloeden en aspecten die bepalen welk risico de installatie met zich meebrengt voor de omgeving. Deze beide aspecten komen terug in het concept-NRD.

[1] https://www.autoriteitnvs.nl/documenten/brief/2024/04/03/zienswijze-locatie-nieuwe-kerncentrales

Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
ANVS

Kenmerk
ANVS-2025/7677

Omgevingsaspecten die het risico voor de installatie kunnen beïnvloeden
De eerste categorie komt terug in paragraaf 6.2 van de concept-NRD "veiligheidsaspecten van de SSG-35". Daarbij heeft u ook aangegeven gebruik hebben gemaakt en bij het opstellen van het plan-MER te zullen maken van standaarden van het IAEA. De ANVS ondersteunt dat.

Onder deze omgevingsaspecten vallen onder meer de gevolgen van risicovolle bedrijven, inclusief andere nucleaire installaties, in de omgeving op de kerncentrale. Dit aspect staat nu genoemd in paragraaf 6.3 onder "Omgevingsveiligheid": "***Het plan-MER beschrijft of er 10^{-6} risicocontouren van omliggende bedrijven en infrastructuur relevant zijn voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales.***" Nu paragraaf 6.3 echter gericht is op de effecten van de kerncentrales op de omgeving, geeft de ANVS mee om dit onderdeel te verplaatsen naar 6.2, dan wel te verduidelijken hoe dit wordt betrokken.

Daarnaast wil de ANVS wijzen op het meenemen van de mogelijkheden tot adequate beveiliging in de omgevingsaspecten. Adequate beveiliging is een relevant onderdeel van het borgen van de veiligheid van kerncentrales en kan locatie-afhankelijk zijn. Gedacht kan onder meer worden aan de benodigde ruimte voor hekwerken en afstanden tot de openbare weg. Daarnaast kan op dit punt afstemming gezocht worden met andere betrokken partijen, zoals veiligheidsregio's.

Wat betreft het koelwater staat in de concept-NRD: "***Andere aspecten zoals beschikbaarheid van koelwater, zijn een vereiste voor elk alternatief en onderdeel van het op effecten te beoordelen voornemen***". De ANVS geeft in overweging te verduidelijken dat en op welke wijze koelwater, zowel wat betreft beschikbaarheid als gevolgen, wordt meegenomen.

Relevante aspecten m.b.t. het risico van de installatie voor de omgeving
In paragraaf 6.3 "milieuaspecten" worden de effecten van de kerncentrales, globaal, inzichtelijk gemaakt. De ANVS vindt de gevolgen op het gebied van ioniserende straling alleen terug onder omgevingsveiligheid "groepsrisico & ioniserende straling (calamiteiten)". In de toelichting daarbij wordt gewezen op het in beeld brengen van het aantal inwoners binnen de preparatiezones rondom de kerncentrale. De ANVS gaat ervanuit dat hiermee de eerste twee punten uit de eerdere zienswijze zijn afgedekt.

Het is de ANVS echter niet duidelijk waar de gevolgen op het gebied van ioniserende straling gedurende normaal bedrijf worden meegenomen. In de sub-criteria luchtkwaliteit en waterkwaliteit wordt geen expliciete melding gemaakt van mogelijke gevolgen op het terrein van radioactieve stoffen of lozingen. Het gaat dan om het geven van inzicht in de emissies en lozingen van radioactieve stoffen, uiteraard op een voor deze fase passend detailniveau. Voor de volledigheid van het inzicht geeft de ANVS mee ook dit punt te verduidelijken.

Slot
Ik vertrouw erop u hiermee nader inzicht te hebben gegeven in de voor de ANVS relevante omgevingsaspecten bij toekomstige vergunningprocedures in het licht van deze concept-NRD. Mocht u hierover verdere vragen hebben dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
ANVS

Kenmerk
ANVS-2025/7677

Hoogachtend,

DE AUTORITEIT NUCLEAIRE VEILIGHEID EN STRALINGSBESCHERMING,
namens deze,

[redacted]
Bij afwezigheid
[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 4:03:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zolang er nog niet op de helft van de daken een zonnepaneel ligt is kernenergie echt een verschrikkelijk dom plan.

De uitkomsten van het nationaal burgerberaad klimaat afwachten?

Verzonden: 6/26/2025 4:04:40 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Wilhelminakade
Huisnummer: 909
Postcode: 3072 AP
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens: De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond
Organisatie: Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Zienswijze/reactie

De reactie staat in de bijlage

105351048_10892413_Zienswijze_NRDc_.docx

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Postadres
Postbus 9154
3007 AD
Rotterdam

Bezoekadres Afdeling Veilige Leefomgeving
Wilhelminakade 947
3072AP Rotterdam

Telefoon [redacted]
E-Mail [redacted]
Uw kenmerk
Betreft Zienswijze 'Concept-NRD plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales'
Behandeld door [redacted]

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Geacht College,

Op 15 mei 2025 is er een kennisgeving in de Staatscourant geplaatst van het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) van de Nieuwbouw Kerncentrales. De VRR maakt graag gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen met oog op art.10 en art. 25, lid 1, sub e Wet Veiligheidsregio's.

Als Veiligheidsregio hebben we als kerntaak het bestrijden, beperken en beheersen van incidenten, rampen en crises. De afdeling Veilige Leefomgeving van de VRR brengt in het kader van fysieke veiligheid advies uit over de mogelijkheden voor effectieve hulpverlening, de zelf- en samenredzaamheid van de aanwezigen en de continuïteit van de samenleving.

Dit wordt gedaan door middel van een analyse van de omgeving, waarbij risicobronnen, mogelijke scenario's en hun effecten worden beschouwd. Uiteindelijk kan dit zich vertalen in omgevings-, bouwkundige, installatietechnische en/of organisatorische maatregelen.

Aanleiding
Het kabinet onderzoekt verschillende locaties waar twee nieuwe kerncentrales kunnen worden gebouwd. Hiervoor is een Projectprocedure gestart, met als onderdeel een milieueffectrapport (MER). De huidige stap is de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD), waarin locaties en de te onderzoeken milieuaspecten staan. De resultaten van dit onderzoek worden verwerkt in het MER en in een Integrale Effectenanalyse (IEA). Op basis van deze rapporten nemen de betrokken ministers een besluit over de definitieve locatie.

In het plan-MER worden zeven alternatieve locaties voor de twee kerncentrales onderzocht. Twee van de zeven locaties bevinden zich in de regio Rotterdam-Rijnmond:
- Maasvlakte I (Eerste Maasvlakte, de haven van Rotterdam)
- Maasvlakte II (specifiek de Prinses Alexiahaven-westzijde)

Reactie
Onze reactie richt zich op de volgende onderdelen uit de cNRD:

Paragraaf 6.2 Veiligheidsaspecten van de SSG-35

In tabel 6.2 wordt het beoordelingskader voor het optreden van calamiteiten uit de SSG-35 genoemd. Het gaat hierbij om de effecten in de omgeving die van invloed kunnen zijn op het leveren van een veilige bedrijfsvoering.

- *Aandachtspunt 1: Verantwoorden van het groeprisico*

Hierin wordt het plaatsgebonden risico en groepsrisico genoemd. In de Plan-MER zal er ook stilgestaan moeten worden bij het verantwoorden van het groepsrisico. Hier dient ook

de bereikbaarheid hulpdiensten in ogenschouw genomen te worden en de mogelijkheden van optreden bij een dergelijk incident. De bereikbaarheid van de hulpdiensten heeft ook nog te weinig aandacht in de NRD.

- *Aandachtspunt 2: Overstromingsrisico's en waterveiligheid*

Een van de te onderzoeken veiligheidsaspecten uit de SSG is het overstromingsrisico op de locaties. Hiervoor wordt onderzocht wat de maximale waterdiepte is bij een overstroming of potentiële dijkdoorbraak en wat daarvan de risico's zijn voor de kerncentrales. Ook bij de beoordeling van de milieuaspecten (onderdeel Water) wordt het overstromingsrisico meegenomen.

De locaties Maasvlakte I en II zijn opgespoten buitendijkse gebieden in zee. Daarmee liggen ze boven het gemiddelde zeeniveau en maakt ze bestand tegen de meeste stormvloeden, maar niet beschermd door primaire waterkeringen (zoals dijken). Het is belangrijk om toekomstige scenario's met zeespiegelstijging, extreme regen en verzadiging mee te nemen in de beoordeling van de locaties.

- *Aandachtspunt 2: Risico's van (ernstige) droogte*

Een ander klimaataspect dat niet in de SSG wordt benoemd, maar wel van groot belang is, betreft het klimaataspect Droogte. De KNMI-klimaatscenario;s laten zien dat er in de toekomst steeds vaker perioden met (ernstige) droogte zullen plaatsvinden. Droogte leidt tot lagere waterstanden. Een (te) lage waterstand kan mogelijk invloed hebben op het functioneren van het koelwatersysteem van de nieuwe kerncentrales.

Beoordeel in de MER in hoeverre de watersystemen nabij de locaties kwetsbaar zijn voor (ernstige) droogte en onderzoek wat daarvan de mogelijke risico's zijn voor het functioneren van het koelwatersysteem van de kerncentrales.

Paragraaf 6.3 Milieuaspecten

Voor wat betreft paragraaf 6.3 Milieuaspecten vragen wij uw aandacht voor de milieuaspecten Verkeer en Omgevingsveiligheid.

Milieuaspect Verkeer
We constateren dat het plan-MER inzichtelijk maakt hoeveel verkeersbewegingen worden verwacht in de aanleg- en gebruiksfase. Met onder andere een verkeersmodel wordt berekend waar dit verkeer gaat rijden en welke effecten dit heeft op de verkeersafswikkeling en verkeersveiligheid.

- *Aandachtspunt 4: Toename verkeersstromen en kwetsbaarheid infrastructuur Haven Rotterdam*

De kwetsbaarheid van de infrastructuur Haven Rotterdam en de impact die de bouw van de kerncentrales heeft op de bereikbaarheid in de regio vormen een belangrijk punt van zorg. De forse toename van verkeersstromen (mensen en materieel) leidt ook tot een aanzienlijke verhoging van de ongevalsfrequentie, oftewel de kans op verkeersongevallen.

De Rotterdamse haven en omgeving is een logistiek knooppunt: extra bouwverkeer (arbeiders, transport van zwaar materieel) verhoogt de kans op ongevallen. Ook de hulpdiensten (brandweer Rotterdam-Rijnmond, ambulancezorg) zullen belast worden, met risico op vertraging door congestie.

Neem de impact van de nieuwe verkeersstromen op de kwetsbare Haven van Rotterdam mee in de MER-beoordeling van het milieuaspect Verkeer.

- *Aandachtspunt 5: Interactie bouwverkeer en transport gevaarlijke stoffen*

Op dit moment vindt er al veelvuldig transport van gevaarlijke stoffen plaats van en naar de haven van Rotterdam, zowel Maasvlakte I als II. De Rotterdamse haven is aangewezen als NOVEX-gebied, wat betekent dat hier grootschalige ruimtelijke opgaven samenkomen, waaronder energietransitie, woningbouw, klimaatadaptatie en industriële ontwikkeling. Tegelijkertijd is dit gebied één van de drukst bereden transportcorridors voor gevaarlijke stoffen in Nederland, met intensief vervoer van onder meer chemische producten zoals olie en gas via weg, spoor en binnenvaart. Dit brengt verschillende risico's met zich mee, waaronder:

1. De haven kent weinig alternatieve routes en heeft al een hoge ruimtelijke en logistieke druk, waardoor de risico's voor transportongevallen, domino-effecten en verminderde bereikbaarheid voor hulpdiensten toenemen.
2. Als NOVEX-gebied worden in deze regio versnelde ontwikkelingen verwacht, waaronder uitbreiding van waterstofinfrastructuur en andere risicovolle industrie, wat het risicoprofiel in de toekomst verder kan verhogen.

Neem de cumulatieve effecten van bestaande en toekomstige transportstromen van gevaarlijke stoffen, de impact van bouw- en wegverkeer op deze transporten en de gevolgen voor omgevingsveiligheid, bereikbaarheid en hulpverlening ook in het licht van de NOVEX-status mee in het onderzoek van het MER-traject.

Milieuaspect Omgevingsveiligheid
We constateren dat in het plan-MER de effecten van een calamiteit bij de nieuwe kerncentrale inzichtelijk worden gemaakt door de bevolkingsdichtheid binnen preparatiezones van 5, 10, 20 en 100 kilometer van de verschillende locaties te vergelijken. Daarnaast brengt het plan-MER in kaart welke 10-6 risicocontouren van bedrijven en infrastructuur relevant zijn voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales.

- *Aandachtspunt 6: Omgevingsveiligheid in de Bouwfase*

Tabel 6.3 geeft weer dat het aspect Omgevingsveiligheid alleen wordt beoordeeld voor de Bedrijfsfase. Omgevingsveiligheid is echter niet alleen voor Bedrijfsfase relevant, maar zeker ook voor de Bouwfase. De toevoeging van mogelijk 10.000 of zelfs meer werknemers op een bouwlocatie midden in dan wel zeer nabij een groot chemisch cluster en hoogrisicogebied heeft een significante invloed op het groepsrisico. Dit is de kans dat een ongeval met gevaarlijke stoffen leidt tot een groot aantal dodelijke slachtoffers. Een groot incident met gevaarlijke stoffen bij een bedrijf of transportroute in de omgeving kan daardoor een veel grotere impact hebben dan dat dat in de huidige situatie het geval is. Grootschalige bouw genereert een verhoogd groepsrisico in een gebied vol met SEVESO-installaties en transportroutes.

Beoordeel het aspect Omgevingsveiligheid ook in de bouwfase. Breng in kaart in welke mate het groepsrisico toeneemt door de langdurige toevoeging van duizenden werknemers binnen de aandachtsgebieden van de omliggende risicovolle bedrijven.

- *Aandachtspunt 7: Toekomstige omgevingsveiligheidsrisico's*

Houd bij het beoordelen van het aspect omgevingsveiligheid niet alleen rekening met de huidige risico's, maar vooral ook met de toekomstige situatie op het gebied van omgevingsveiligheid. De bouw en exploitatie van een kerncentrale in of nabij dit gebied kan toekomstige ruimtelijke en industriële ontwikkelingen sterk beïnvloeden, maar brengt ook aanzienlijke risico's met zich mee. Met het oog op het MER adviseren wij dan ook nadrukkelijk om:

1. Niet alleen de huidige omgevingsveiligheidsrisico's in beeld te brengen, maar ook het toekomstige risicoprofiel van het gebied te analyseren;
2. De impact van de kerncentrales op de ontwikkelruimte voor andere vitale en risicovolle functies (zoals waterstof, ammoniak, LNG, hoogspanningsinfrastructuur) mee te nemen;

3. En te beoordelen in hoeverre de verwevenheid van toekomstige energie-infrastructuur en nucleaire installaties leidt tot structureel verhoogd groepsrisico.

De Rotterdamse haven is in transitie, en het MER moet daarin meegroeien om tot een zorgvuldige en toekomstbestendige locatieafweging te komen.

- *Aandachtspunt 8: Domino-effecten van omliggende risicovolle bedrijven en transportassen*

Een bijzonder kenmerk van de Rotterdamse haven is de hoge ruimtelijke concentratie van SEVESO-bedrijven, pijpleidingen, opslagterminals en transportroutes voor gevaarlijke stoffen. De verwevenheid van deze risico-objecten met vitale infrastructuur zorgt ervoor dat incidenten in het ene systeem directe gevolgen kunnen hebben voor het andere – een klassiek domino-effect.
Het MER beperkt zich vooralsnog tot het in beeld brengen van PR 10^{-6}-contouren van omliggende risicovolle objecten. Wij achten dit ontoereikend. De reikwijdte van effecten bij calamiteiten (brand, explosie, toxische wolken) kan ver buiten deze contouren liggen, zeker wanneer duizenden bouw- of onderhoudsmedewerkers langdurig aanwezig zijn nabij een nieuwe kerncentrale.

Wij adviseren daarom om aanvullend in kaart te brengen en mee te nemen in de locatieafweging:
1. *De brand- en explosieaandachtsgebieden van omliggende risicovolle bedrijven en infrastructuur;*
2. *De effectafstanden van aanwezige windturbines, waterstoffabrieken en ammoniakterminals;*
3. *En de mate waarin meervoudige systeemfalen (zoals stroomuitval na een explosie in een chemische installatie) risico's voor de kerncentrale vergroten.*

- *Aandachtspunt 9: Impact van een kernincident op vitale infrastructuur en nationale energievoorziening*

In het MER wordt de impact van een kernincident beoordeeld op basis van de bevolkingsdichtheid binnen 5, 10, 20 en 100 kilometer van de mogelijke locaties. Voor de regio Rotterdam-Rijnmond achten wij dit een te smalle benadering van maatschappelijke impact.

De Rotterdamse haven huisvest een groot deel van de vitale nationale en internationale energie-infrastructuur, waaronder hoogspanningsnetwerken, waterstofleidingen, LNG-terminals, raffinaderijen, conversiestations en netknooppunten voor elektriciteit en CO_2-opslag. Een grootschalige calamiteit met ioniserende straling kan dit gebied langdurig onbruikbaar maken, wat leidt tot:
1. Ernstige ontwrichting van de energievoorziening;
2. Verstoring van leveringszekerheid richting andere Europese regio's;
3. En mogelijk onomkeerbare schade aan industriële clusters in binnen- en buitenland.

Wij adviseren daarom nadrukkelijk om in het MER ook de impact van een kernincident op de operationele continuïteit van deze vitale energievoorzieningen mee te nemen. De ligging van een kerncentrale in of nabij dit knooppunt van vitale functies vereist extra zorgvuldigheid, zeker gezien de strategische betekenis van de Rotterdamse haven met daarin meenemend de ontwikkeling van de Europese energietransitie.

- *Aandachtspunt 10: Extra belasting voor de hulpdiensten en medische voorzieningen*

Het bouwen van de kerncentrales is een zeer omvangrijk project. De bouwtijd zal zeker tien tot vijftien jaar duren, en mogelijk zelfs langer. Het bouwproject zal leiden tot de komst van duizenden extra werknemers in de regio en een grote toename van verkeersstromen. Daarbovenop komt dat zowel de locatie Maasvlakte I als II zich bevinden in of zeer nabij

een gebied (chemisch cluster) waar de veiligheidsrisico's al zeer hoog zijn. De komst van de kerncentrales betekent dan ook een forse extra belasting van de hulpdiensten en medische voorzieningen, over alle schakels van de veiligheidsketen.

Neem de beschikbare capaciteit van de hulpverleningsdiensten en de medische voorzieningen mee in het beoordelen van de locaties.

Voor vragen of nadere toelichting kunt u contact opnemen met S. Raven, beleidsmedewerker van de afdeling Veilige Leefomgeving van de VRR. Het e-mailadres is: omgevingsveiligheid@vr-rr.nl.

Met vriendelijke groet,

het Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond,
namens deze,

[redacted]

Deze brief is digitaal vastgesteld, vandaar dat een zichtbare handtekening ontbreekt.

Verzonden: 6/26/2025 4:08:32 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

zie bijlage voor reactie

105351160_10892423_reactie_kerncentrale_[redacted].docx.pdf

Hierbij mijn reactie/bezwaar op de plannen voor een kerncentrale naar Zeeuws-Vlaanderen (Paulinapolder/mosselbanken)

Graag wil ik stilstaan bij een aantal punten voor omwonenden die zeker meegenomen moeten worden in de overwegingen voor de doorzetting op de locaties. Met name spreek ik hier over de locatie Paulinapolder en de mosselbanken. Naast de milieu-effecten rapportage is de menselijke opvatting en ervaring van dusdanige projecten van cruciaal belang. Onderstaand een aantal punten die mij opvielen bij het doornemen van het document en mijn zorgen die hierbij gepaard gaan.

Externe veiligheid:
De locatie mosselbanken, en daar aansluitend de Paulinapolder, hebben een extreem hoog risico in de omgeving liggen. We hebben hier te maken met een seveso-inrichting, vernoemd naar de gigantische ramp in Italië in 1976. Het clusteren van risicovolle inrichtingen op dezelfde terreinen of dicht op elkaar brengt hierdoor een extra risico met zich mee met desastreuze gevolgen. Met deze veiligheid in het oog die niet te mitigeren is op deze locatie is het uitermate ongeschikt voor een kerncentrale, en al helemaal voor de mogelijke verdere ontwikkelingen die daar aan vast hangen.

Cultuurhistorisch:
In de beoordeling op cultuurhistorische waarde ontbreekt de geschiedenis van de Paulinahaven en het op de huidige locatie liggende monument van de tweede wereldoorlog.

Bedrijfsvoering:
Vervolgens kijkend naar de nabije toekomst, met het oog op de voortzetting van ons agrarisch bedrijf. Momenteel is mijn vader richting de pensioenleeftijd aan het gaan, en komen de vragen wat te doen naar de toekomst. We denken na over meerjarige plannen en grote financieringen die gedaan zouden moeten worden om toekomstbestendig te blijven. Binnen de [redacted] is de mogelijke komst van een kerncentrale en de daarbij klevende vervolgprojecten dan ook ingeslagen als een bom. Hieronder een aantal punten meer gefocust op de toekomst en wat dit op dit moment en in de toekomst teweeg brengt met de locatiekeuze van een kerncentrale in de Paulinapolder of de Mosselbanken bij ons in de buurt.

Leefbaarheid:
De polders tussen de Braakman en het schor in de Paulinahaven zijn een baken van rust. De wegen zijn ingericht op minimaal landbouwverkeer en de enkele auto, met name bestemmingsverkeer, maakt hiervan gebruik. Tijdens de bouw van een mogelijke kerncentrale zal deze rust volledig verdwenen zijn, met constant af en aanrijdend verkeer. Bewoners van deze polders zijn hier juist wonende, ook vanwege de rust en de insluiting tussen de verschillende natuurgebieden. De fiets en te voet is hier alsnog het meest gekozen vervoermiddel vanwege deze heerlijke rustige polders.

Toekomstige bedrijfsovername:
Zoals aangegeven zijn we bezig met mogelijke bedrijfsovername en de lastige keuzes die hierbij horen. De onzekerheid en de kans op de komst van een kerncentrale in de buurt geeft hier een ontzettend zuur gevoel bij. De onzekerheid wat er in de omgeving allemaal gaat gebeuren zorgt ervoor dat wij niet kunnen inschatten wat de juiste plannen zijn voor de toekomst. Ook voor mij persoonlijk is de kwestie van overname en wonen in de polder met deze plannen een erg lastige keuze. De leefbaarheid zal dusdanig achteruit gaan dat de vraag nog wel is of het te wensen is hier te wonen en een agrarisch bedrijf te draaien. De onzekerheid heeft effect op verschillende

aspecten van de bedrijfsvoering, denk hierbij aan de samenwerking met mede agrariërs, financiering van banken bij plannen, bouwplannen en inslaan van grondstoffen, investeringen voor apparatuur, uitbreidingen en aanpassingen aan gebouwen. Naast dat het onzeker is, bestaat de kans dat als een kerncentrale er komt, dit van zichzelf ook heel wat problemen met zich meebrengt, zowel direct als indirect. Zoals bij leefbaarheid al aangegeven is tijdens de bouw het verkeer in de polder een groot probleem. De bouw zal ook zorgen voor verandering van de grondwaterstromen en de bellen met grondwater die nu in de zomers vaak gebruikt worden voor bewatering. De verzilting is een groot probleem in deze polders en zal met de komst van een centrale een nog groter probleem zijn. De algehele dynamiek van de polders wordt omgegooid door deze plannen, zoals de samenwerkingen en de uitleningen van materiaal. Indien er bedrijven en agrarisch areaal moet verdwijnen zal het effect nog vele malen groter zijn op de bedrijven in de omgeving. Op dit moment worden deze sociale, economische en demografische aspecten niet voldoende meegenomen in de overwegingen.

Kortom, op dit moment is de situatie zo onzeker en het vooruitzicht van de komst van de kerncentrale is vrijwel onmogelijk om in te beelden dat hier over x aantal jaar nog op een goede en gezonde manier de agrarische bedrijfsvoering gedaan kan worden. Zowel het willen wonen, leven en werken in de polders staat door deze plannen op hoge spanning. Dromen van een toekomst op het platteland zijn hierdoor drastisch donkerder geworden.

Verzonden: 6/26/2025 4:09:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 0
Postcode: 4801 BC
Woonplaats: Breda
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Milieuvereniging De Groene Koepel

Zienswijze/reactie

Milieuvereniging De Groene Koepel is van mening dat investeren in nieuwe kerncentrales schadelijk is voor de ontwikkeling van duurzame energie uit zon, wind en waterkracht. Bovendien duurt het veel te lang voor dat een kerncentrale kan produceren. Het is schadelijk voor het milieu omdat we volgende generaties opzadelen met het radioactieve afval, waarvoor nog steeds geen oplossing is gevonden.

Verzonden: 6/26/2025 4:19:30 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus 66
Huisnummer: 66
Postcode: 9700 AB
Woonplaats: Groningen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Veiligheidsregio Groningen

Zienswijze/reactie

Bijgevoegd de reactie van Veiligheidsregio Groningen

105351379_10892484_250614_Concept-NRD_Twee_nieuwe_kerncentrales_-_zienswijze_VRG_def.pdf

Veiligheidsregio Groningen

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum:	15 juni 2025	**Onze referentie:**	-
Aantal bijlagen:	-	**Uw referentie:**	Z2025-00002297
Behandeld door:	[redacted]	**Sector/dienst**	Sector risicobeheersing
Telefoon:	[redacted]	**Team:**	Specialistisch advies
Email:	[redacted]		

Onderwerp: Concept-NRD projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales – Reactie Veiligheidsregio Groningen

Geachte mevrouw Hermans,

Met veel interesse is de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales gelezen. Graag maakt de VRG van de mogelijkheid gebruik tot het geven van een reactie.

Aanleiding
Het kabinet doet momenteel onderzoek naar een geschikte locatie voor de eerste twee nieuwe kerncentrales. Om de bouw van twee nieuwe kerncentrales mogelijk te maken is de Rijksoverheid een Projectprocedure gestart. Daarbij hoort een milieueffectrapport (MER). Voor het MER is een onderzoeksopzet gemaakt. De voorliggende processtap is de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). In de cNRD staan de locaties die onderzocht worden voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Ook wordt beschreven welke milieuaspecten er onderzocht worden. De uiteindelijke resultaten komen in het MER. Naast het MER wordt een Integrale Effectenanalyse (IEA) opgesteld. Op basis van de informatie in het MER en de IEA nemen de ministers van Klimaat en Groene Groei en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening een besluit over de locatie voor de twee nieuwe kerncentrales.

Reactie
Onze reactie richt zich op de volgende onderdelen uit de cNRD:
- Paragraaf 6.2 Veiligheidsaspecten van de SSG-35
- Paragraaf 6.3 Milieuaspecten, in het bijzonder de aspecten Verkeer en Omgevingsveiligheid

Daarnaast vragen wij uw aandacht voor de impact van de bouw van de kerncentrales op de belasting van de hulpdiensten en medische sector.

Paragraaf 6.2: Veiligheidsaspecten van de SSG-35
In paragraaf (en tabel) 6.2 worden de vaste beoordelingscriteria uit de SSG-35 safety criteria benoemd. Het gaat hierbij om effecten in de omgeving die een gevaar op kunnen leveren voor een veilige bedrijfsvoering van de kerncentrales. Daarbij heeft de VRG het volgende aandachtspunt:
- Overstromingsrisico's en waterveiligheid.
  1. Een van de te onderzoeken veiligheidsaspecten uit de SSG-35 is het overstromingsrisico op de locaties. Hiervoor wordt onderzocht wat de maximale waterdiepte is bij een overstroming of potentiële dijkdoorbraak en wat daarvan de risico's zijn voor de kerncentrales. Ook in paragaaf 6.3 bij de beoordeling van de milieuaspecten (onderdeel Water) wordt het overstromingsrisico meegenomen.

Adres: Sontweg 10, 9723 AT Groningen
Postadres: Postbus 66, 9700 AB Groningen
Telefoon: 088 162 5000
Mail: info@vrgroningen.nl
Website: veiligheidsregiogroningen.nl

Veiligheidsregio Groningen

Onderwerp Concept-NRD projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales

De VRG wijst u erop dat de locaties in de Eemshaven, behalve een deel van locatie 1, buitendijks liggen en dus niet worden beschermd door een primaire waterkering. Het Nederlandse basisbeschermingsniveau tegen overstromingen is op deze locaties dan ook niet van toepassing. Het buitendijkse havengebied is al wel verhoogd aangelegd. Deze hoogte is echter lager dan de zeedijk en hierin is echter nog geen rekening gehouden met de zeespiegelstijging.

Voor een juiste en volledige uitwerking van het beoordelingscriterium overstromingsrisico's, omdat deze onderscheidend zijn voor de locatieafweging, dient volgens de VRG betrokken te worden:
- *of een locatie buitendijks of binnendijks ligt, zeker tegen het licht van de zeespiegelstijging,*
- *locatie 1 Eemshaven te splitsen in 2 sub-locaties, waar van één sub-locatie binnendijks ligt en de andere sub-locatie buitendijks,*
- *dat de aanvullende kosten van buitendijks bouwen terug moeten komen in de locatie afweging,*
- *dat bij gewijzigde inzichten over de zeespiegelstijging de dijk relatief eenvoudig extra opgehoogd kan worden, maar een bebouwde buitendijks gelegen locatie moeilijk nog verder opgehoogd kan worden.*

- Veiligheid

2. Omgevingsveiligheidsrisico's van bestaande omliggende risicobronnen
   Zoals al besproken is op de informatiebijeenkomst van 2 juni jl. in Oosteind – Roodeschool, bestaat het aspect 'Veiligheid' niet enkel uit evacuatieroutes en schuilmogelijkheden. Belangrijk onderdeel zijn ook de externe risico's van bestaande risicovolle inrichtingen (bedrijven en windturbines) in de omgeving met een effect op de nieuwe locaties van een kerncentrale. Externe veiligheidsrisico's van bedrijven worden weergegeven in een plaatsgebonden risico 10^{-6} (PR 10^{-6}), aandachtsgebieden en een groepsrisico. In de bedrijfsfase zal de toename van het groepsrisico van bestaande risicovolle inrichtingen in de omgeving als gevolg van de nieuwe kerncentrale als risico ontvanger beperkt relevant zijn ten opzichte van het PR 10^{-6} en de aandachtsgebieden.

   Bij windturbines bestaan de risico's voor de omgeving, naast de PR 10^{-6}, ook uit het afbreken van een blad, gondel of mastbreuk[1].

   De VRG is van mening dat het plaatsgebonden risico 10^{-6} (PR 10^{-6}), de ligging in aandachtsgebieden en het groepsrisico van bestaande risicovolle bedrijven in de omgeving betrokken dienen te worden bij de beoordeling, omdat deze onderscheidend zijn voor de locatieafweging. Daarbij wordt de opmerking gemaakt dat enkel het plaatsgebonden risico geen compleet beeld geeft van de risico's en daarom dienen in elk geval ook de ligging binnen aandachtsgebieden betrokken te worden bij de beoordeling. Van windturbines dienen het PR 10^{-6} en het afbreken van een blad, gondel en mastbreuk betrokken te worden bij de beoordeling.

3. Omgevingsveiligheid in de Bouwfase
   Het aspect Omgevingsveiligheid (plaatsgebonden risico, ligging in aandachtsgebieden en groepsrisico) is ook van belang in de bouwfase van een kerncentrale. Een grote bouwplaats (tot 10.000 werknemers) binnen een PR 10^{-6} van een bestaande risicovolle inrichtingen (bedrijven en windturbines) in de omgeving is strijdig met de wetgeving die in acht dient te worden genomen. Daarbij is een bouwplaats van 10.000 werknemers nabij een groot chemisch bedrijf ook onderscheidend relevant voor het groepsrisico.
   Het plaatsgebonden risico, de ligging in aandachtsgebieden en het groepsrisico dienen in de bouwfase betrokken te worden bij de beoordeling, omdat deze onderscheidend zijn voor de locatieafweging.

4. Toekomstige omgevingsveiligheidsrisico's
   De Eemshaven/Oostpolder is volop in ontwikkeling. Denk hierbij aan alle energietransitie-ontwikkelingen en in het bijzonder aan de plannen op het gebied van waterstof(dragers). De nieuwe kerncentrales zullen naar verwachting niet vóór 2035 in bedrijf zijn. Tegen die tijd zullen veel van de huidige energietransitie- en waterstofplannen, die nu nog in de initiatief- of planfase verkeren, waarschijnlijk al zijn gerealiseerd. De plan-MER kan alleen een juist en volledig beeld geven van de milieu- en veiligheidsaspecten als ook deze toekomstige ontwikkelingen worden meegenomen in het beoordelingskader.

[1] https://iplo.nl/thema/toepassing-regels-praktijk/windturbines/toelaten/externe-veiligheid/

Veiligheidsregio Groningen

Onderwerp Concept-NRD projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales

Ook de huidige energietransitie- en waterstofplannen, die nu nog in de initiatief- of planfase verkeren, dienen betrokken te worden bij de beoordeling, omdat deze onderscheidend zijn voor de locatieafweging.

5. Externe veiligheidsrisico's van omliggende bestaande risicovolle inrichtingen (bedrijven en windturbines) zijn voor een aanzienlijk deel te mitigeren door middel van maatregelen. Het is aannemelijk dat deze maatregelen significant veel geld gaan kosten. Deze kosten zijn onderscheidend als beoordelingscriterium.

   Indien omgevingsveiligheid gezien wordt als een zacht criterium, dienen de aanvullende kosten van mitigerende maatregelen bij ligging binnen het PR 10^{-6}, de ligging in aandachtsgebieden en effectgebieden van afbreken van een blad, gondel of mastbreuk terug te komen in de locatie afweging, omdat deze onderscheidend zijn voor de locatieafweging.

Paragraaf 6.3: Milieuaspecten

In paragraaf (en tabel) 6.3 worden de milieueffecten van de twee kerncentrales op de verschillende locaties op de omgeving benoemd.. Daarbij heeft de VRG de volgende aandachtspunten:

- Omgevingsveiligheid:

Het plan-MER geeft inzicht in de risico van een nieuwe kerncentrale op de omgeving door middel het plaatsgebonden risico 10^{-6}, het groepsrisico en het aantal personen binnen de preparatiezones 5, 10, 20 en 100 km. Daarbij merkt de VRG het volgende aandachtspunt op:

6. Ioniserende straling
   In de beschreven eindfase wordt voor ioniserende straling gekeken naar de effecten op aantal personen.

   Diverse plannen laten zien dat de Eemshaven/Oostpolder een van de grootste (groene) energiehubs van Europa is en nog groter gaat worden. De LNG-terminal ligt in de Eemshaven, de Norned-kabel komt er aan land, het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) sorteert voor op grootschalige aanlanding van energie uit windparken op zee, en in de Oostpolder is een grote waterstof fabriek voorzien. Daarvoor bouwt Tennet grote schakelstations.

   De (toekomstige) Eemshaven energie-infrastructuur voor elektriciteit en waterstof is maatschappelijk, economisch en strategisch van vitaal belang voor Nederland en ver daarbuiten. Verstoring of uitval van deze kwetsbare vitale infrastructuur kan leiden tot grote maatschappelijke ontwrichting. Deze energie-infrastructuur, zoals hoogspannings- en converterstations, waterstoffabrieken, bevindt zich in de directe nabijheid van de vier Groningse zoeklocaties voor de kerncentrales.

   Door een kernincident kan een sterk verontreinigd radioactief gebied ontstaan, waarbinnen elke vorm van menselijke aanwezigheid verboden wordt. Gezien de ligging van de zoeklocaties in de directe nabijheid van de grootschalige (toekomstige) energievoorzieningen op de Eemshaven/Oostpolder, kan dit leiden tot permanente onbruikbaarheid van deze energievoorziening. En daardoor langdurige en grootschalige verstoring van energievoorzieningen en maatschappelijke ontwrichting.

   De VRG merkt op dat alleen de bevolkingsdichtheid in contouren rond de kerncentrale geen compleet beeld geeft van de risico's. Er hoort ook in kaart te worden gebracht wat bij een kernongeval de mogelijke gevolgen zijn op de onbruikbaarheid van vitale energie-infrastructuur in de (directe) omgeving, zowel direct na een kern incident, als ook bij permanente onbruikbaarheid. Dit complete beeld kan onderscheidend zijn voor de locatieafweging.

Paragraaf 6.6: De Integrale Effecten Analyse (IEA)

In paragraaf 6.6 (en tabel 6.4) worden de afwegingscriteria benoemd voor een afwegingen ten aanzien van omgeving, kosten, techniek en toekomstvastheid. En de IEA biedt inzicht in de relaties van dit voornemen met andere ontwikkelingen in de omgeving. Daarbij heeft de VRG de volgende aandachtspunten:

- Kosten

7. Externe veiligheidsrisico's van omliggende bestaande risicovolle inrichtingen (bedrijven en windturbines) zijn voor een aanzienlijk deel te mitigeren door middel van maatregelen zoals sanering risicovolle bedrijven/windturbines

Veiligheidsregio Groningen

Onderwerp Concept-NRD projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales

en/of bouwkundige maatregelen. Het is aannemelijk dat deze maatregelen significant veel geld gaan kosten. Deze kosten zijn onderscheidend.
Indien de kosten van mitigerende maatregelen niet als beoordelingscriterium van de plan-MER worden meegenomen, dienen deze terug te komen in de IEA als afwegingscriterium omdat deze onderscheidend zijn voor de locatieafweging.

- Omgeving
  8. Ten aanzien van de zorgen vanuit de omgeving. Zoals bekend heeft de provincie Groningen fors geleden onder de winning van aardgas en is door de bevolking een weerstand opgebouwd tegen nieuwe risico's. Het vertrouwen onder bevolking in 'de overheid' is broos, en het risico naar het opslaan in negatief sentiment niet te veronachtzamen.
  De maatschappelijke onrust onder de Groningse bevolking door de aardbevingsschade van gaswinning dient betrokken te worden in dit afwegingscriterium omdat deze onderscheidend zijn voor de locatieafweging.

- Overige
  9. Daarnaast vraagt de VRG bij de afweging van mogelijk locaties uw aandacht voor de rol en mogelijkheden van Veiligheidsregio Groningen bij de bestrijding van calamiteiten en het redden van mensen. In gebieden die meer afgelegen zijn, is de basisbrandweerzorg van de vrijwillige brandweerposten Uithuizen en Bierum, de opgeschaalde brandweerzorg en de overige hulpverleningscapaciteit later ter plaatse. Dat kan ook betekenen dat u daardoor eigen voorzieningen dient te treffen.
  De beschikbare hulpverleningscapaciteit dient betrokken te worden in dit afwegingscriterium omdat deze onderscheidend zijn voor de locatieafweging.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Als u naar aanleiding van deze brief nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met Menno de Jonge.

Hoogachtend,
het bestuur van Veiligheidsregio Groningen
namens deze,

[redacted]

Deze brief is elektronisch ondertekend en daarom niet voorzien van een handtekening.

Deze brief is in afschrift verzonden aan:
- gemeenten in Groningen
- Provincie Groningen
- GGD Groningen
- Veiligheidsregio Zeeland
- Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Verzonden: 6/26/2025 4:21:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Onze zienswijze is verwoord in de bijlage.

105351416_10892491_Reactie_concept_NRD_nieuwbouw_kerncentrales.pdf

[redacted]

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Onderwerp: zienswijze Concept NRD nieuwbouw twee kerncentrales

[redacted] 26 juni 2025

Geachte mevrouw, heer,

We hebben kennis genomen van uw concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Een van de in de cNRD genoemde locaties voor deze centrales betreft het Sloegebied (Thermphos en EPZ).

Deze locatie bevindt zich in de onmiddellijke nabijheid van de plek waar wij wonen, het Nationaal Landschap Zuid-West Zeeland (deelgebied de Zak van Zuid-Beveland) dat tevens onderdeel is van het Unesco Global Geopark Schelde Delta. Het gebied kenmerkt zich door kleinschaligheid, waardevolle landschapselementen, rust en ruimte.

Met de aanleg van de nieuwe ondergrondse 150 kV verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen en de nieuwe hoogspanningsverbinding Borssele-Rilland (Zuid-West 380 kV West) hebben we gemerkt wat de impact is van dit soort energieprojecten op het landschap, onze leefomgeving en ons wonen en werken.
En er staat ons nog meer te wachten. Zoals de aanleg van een nieuwe hoogspanningsverbinding van Borssele-Rilland naar Terneuzen (380 kV Zeeuws-Vlaanderen) bijvoorbeeld, en de aanlandingen vanuit windenergiegebieden op de Noordzee, een Hoogspanningsstation en het Waterstofnetwerk Zuidwest Nederland.

Clustering van energieprojecten
De clustering van een groot aantal energieprojecten in een relatief klein gebied (Sloegebied en Terneuzen) in een dunbevolkte provincie, met grote effecten op het landschap, de leefomgeving en de veiligheid staat niet in verhouding tot vergelijkbare ontwikkelingen in gebieden in de rest van Nederland. De bouw van twee nieuwe kerncentrales zal deze scheve verhouding nog eens sterk vergroten.
Met de huidige en in ontwikkeling zijnde energieprojecten legt de provincie Zeeland al een stevige duit in het zakje van de nationale energievoorziening. Voor ons is het genoeg zo.

Wij verzoeken u de clustering van energieprojecten en de aanzuigende werking hiervan op andere (infrastructurele) voorzieningen in een klein en kwetsbaar gebied als het onze nadrukkelijk mee te wegen in de verdere uitwerking van de onderzoeksopzet.

1.5 Waarom zijn nieuwe kerncentrales nodig?
De kerncentrale in Borssele moet op 31 december 2033 sluiten, maar inmiddels is de procedure gestart voor bedrijfsduurverlenging. Het is nog onduidelijk wat de totale doorlooptijd van de bouw van de nieuwe kerncentrales is.

Het is goed mogelijk dat de bouw van de twee nieuwe kerncentrales in het Sloegebied op enigerlei wijze (ruimtelijk beslag, leefomgeving) van invloed is op de (voorbereidingen van de) ontmanteling van de huidige kerncentrale. Aan deze mogelijkheid dient de NRD aandacht te besteden.

1.6 Doelstelling
In het project staat de bouw van twee nieuwe kerncentrales op één locatie centraal. De aanname is dat dit het meest kostenefficiënt is. Een aanname is een zwak argument voor zo'n ingrijpende keuze. Kostenefficiency is belangrijk, maar mag niet doorslaggevend zijn. Een gedegen onderbouwing met meewegen van alle factoren is daarom noodzakelijk.

Door de twee kerncentrales 'in serie' op één locatie te bouwen wordt de totale bouwtijd en daarmee de overlast voor de omgeving sterk vergroot. Het onderzoek dient hierin inzicht te verschaffen, waarbij een vergelijking kan worden gemaakt met de bouw van twee centrales (volgordelijk) op verschillende locaties.

4.3.1 Sloegebied
Voor de locatie Borssele (EPZ-terrein) concludeert de onafhankelijke partij in de Third Party Review dat de ontwerpen van de bouwers technisch haalbaar zijn. Duidelijk is dat er grote aanpassingen aan de locatie Borssele nodig zijn om een keuze te behouden tussen de verschillende ontwerpen. Zo is het verleggen van de dijk en infrastructuur (zoals het spoor en de gasleiding) tussen de bestaande kerncentrale en het onderzochte terrein noodzakelijk. Ook is er te weinig ruimte voor bouwterreinen, dus zijn extra bouwterreinen in de directe omgeving nodig. Met deze aanpassingen kunnen beide ontwerpen van EDF France en Westinghouse ingepast worden op deze locatie, hoewel dit gepaard zal gaan met een forse impact op tijd en kosten.

Niet duidelijk is hoe deze noodzakelijke aanpassingen in het onderzoek worden verwerkt en gewaardeerd. Die duidelijkheid moet er wel komen.

5.1 Sloegebied
Hier mag de aanleg van een nieuwe hoogspanningsverbinding van Borssele-Rilland naar Terneuzen (380 kV Zeeuws-Vlaanderen) niet ontbreken.

Verder is het de vraag of, indien er kerncentrales in het Sloegebied worden gebouwd, de recent opengestelde nieuwe hoogspanningsverbinding (Zuid-West 380 kV) voldoende soelaas biedt om alle aldaar opgewekte en aangelande stroom af te voeren.
De NRD zal daar aandacht aan moeten besteden omdat de door de kerncentrales opgewekte stroom een substantieel onderdeel zal zijn van de totale via een hoogspanningsverbinding af te voeren stroom.

Bijlage 4, Regionale kaders
De zin 'Zeeland ziet Borssele als aangewezen locatie voor een nieuwe kerncentrale' komt over als een vrije interpretatie van de samensteller van de cNRD. Zo is bijvoorbeeld de mening van de inwoners van Zeeland over een nieuwe kerncentrale (laat staan twee nieuwe kerncentrales) nooit objectief gepeild. Wel is het zo dat de Provincie Zeeland voorwaarden heeft gesteld

(Voorwaardenpakket Kernenergie Provincie Zeeland). Een nuancering en aanvulling van deze passage is wenselijk

Bijlage 4, Gemeentelijke kaders
Hier ontbreken de door de gemeente opgestelde Borselse Voorwaarden, evenals het mede in opdracht van de gemeente opgestelde Impactrapport 'Lasten en Lusten in Balans'.
Deze stukken dienen alsnog in de onderzoeksopzet te worden verwerkt.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 4:27:02 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage PDF

105351516_10892509_c_NRD_26_juni_2025.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Borssele 26 juni 2025

Onderwerp: Zienswijze op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte heer, mevrouw,

Op zaterdag 15 oktober 2022 vonden de eerste “nazomergesprekken” vonden plaats over de mogelijke komst van nieuwe kerncentrales in Borssele.

Nu, medio 2025, na ruim 2.5 jaar regeert nog steeds onzekerheid, onduidelijkheid, geen visualisatie van omvang noch een inhoudelijk technisch plan.

De onzekerheid maakt mij als bewoner van [redacted] bijzonder verontrust en trekt een ernstige twijfel op het vertrouwen in betrokkenheid met de lokale omgeving en kennis van de overheid.

Onderstaand een aantal punten en zaken waarmee ik wil reageren op de cNRD zoals:

- Locatiekeuze zonder rigoureuze aanpassingen verre van ideaal.
- Capaciteit en stabiliteit van het 380 kV hoogspanningsnet.
- Doorstroomkoeling
- Behoud van de Kaloot
- Impact op omgeving
- Techniek
- Veiligheid omgeving, terrorisme en oorlogsdreiging
- Toepassen bestaande techniek

Locatiekeuze verre van ideaal.
Borssele is een vitaal en levendig dorp, gelegen achter de Westerschelde dijk in een polder die alle Waarden heeft van een waardevol cultuurlandschap omgeven door landerijen en natuur.
De noordzijde van Borssele wordt begrensd door een dijk die de grens markeert van het daarachter gelegen grootschalig Sloehaven-en industriegebied.
Dit geeft een groot contrast met de landelijke omgeving, en maakt ons als bewoners kwetsbaar.
Men zoekt plaats voor 2 kerncentrales. Inclusief de essentiële koelsystemen en aanverwante zaken terwijl de beschikbare ruimte alleen al voor het plaatsen zonder rigoureuze aanpassingen veel te krap bemeten is. Dit is nog exclusief de extra ruimte die nodig is voor de bouwfase.

Conclusie bouw 2 nieuwe kerncentrales: Het gebied geeft veel raakvlakken met ruimte en veiligheid zowel op de bestaande situatie als ook op andere plannen en initiatieven.
Raakvlakken wegnemen vergt rigoureuze en financieel extreem dure aanpassingen
In tegenstelling tot het bestempelen van dit gebied als “voorkeurslocatie” is mijn advies om meerdere redenen andere locatie onderzoeken of compleet andere opzet opwekking van energie.

Capaciteit en stabiliteit van het Hoogspanningsnet.
Borssele is aangewezen als waarborglocatie waar ruimtelijke ontwikkelingen m.b.t. opwekking en energievoorzieningen. Ontwikkelingen in de afgelopen periode- en toekomstige planvorming geeft veel impact op Borssele als locatie, maar ook op de inpassing van nieuwe stations en uitbreidingen op het 380 kV hoogspanningsnet.

Besluitvorming en verkenning van grootschalige energieprojecten vindt helaas onafhankelijk plaats, met alle gevolgen voor de capaciteit en stabiliteit van de nieuwe ZW380kV hoogspanningsverbinding. Een beleid van "Wie het eerst komt, wie het eerst maalt", want de ZW380kv zit na de komst van windmolenparken vol. De hoogspanningsverbinding biedt geen ruimte meer voor nieuwe kerncentrales.
Onder geen beding nog een 2e 380 kV hoogspanningsverbinding door Zeeland.

Doorstroomkoeling
Koel capaciteit is een primaire randvoorwaarde, hetgeen essentieel is voor de continue koeling van het systeem.
Als ik kijk naar het koelwater debiet voor het koelproces van de bestaande kerncentrale van 480 MW, netto vermogen, zal de toestroom van extra koelwater voor 2 nieuwe kerncentrales extreem veel koelwater stroming geven plus een enorme belasting op het natura 2000 estuarium door opwarming. Daarnaast een onveilige situatie voor recreatie, windsurfen en ander verblijf.

Opwarming: Het koelwater kan met een afgaand getijde stroom de Sloehaven in stromen. Wanneer meerdere koelwater initiatieven op het gebied van energie en industrie gerealiseerd worden in of langs de havens, kan dit door recirculatie een beperking vormen voor de koelwaterruimte in het gehele estuarium. Deze negatieve milieueffecten kunnen alternatieve koelmethodes eisen.
Ik twijfel daarmee of de natuurlijke afkoeling voldoet binnen de wettelijke normen en zie als opvolgende stap het in stelling zetten van dampige koeltorens zoals bij het Electrabel park in Doel. (Idem gelegen aandiep Scheldewater)

Voorwaarde: Maak een gedegen analyse en verantwoorde keuze zonder dampige koeltorens naast Borssele of omgeving. Onderwerp koeltorens = onbespreekbaar

Kaloot
Gedurende de aanlanding van Net op Zee (2019) werd in Borssele en omgeving veel extra geluids- en trilling hinder ervaren in de woonkern van Borssele.
Vermoedelijk valt dit nog in het niet in vergelijking met de bouw van 2 kerncentrales inclusief de doorlaatsystemen voor koelwater op de Westerschelde.
Bereikbaarheid en recreatieve functie strand de Kaloot zal tijdens de aanleg van in- en uitstroom koelwater systemen langdurig geblokkeerd worden, zo niet definitief.

Voorwaarde: Hou de Kaloot in stand, hou rekening hiermee in het ontwerp.
Compensatie van gelijkwaardige aard binnen onze omgeving of kustregio is onmogelijk

Voorziene Impact tijdens de bouw
Witte vlekken Borssele polder. In de periode 2009 tot ca. 2011 had Delta energy vergevorderde plannen voor de bouw van een 2e kerncentrale. (Geen 3^{e}) Op basis van deze plannen was er enorm veel bouwruimte benodigd voor onder andere zware bouwactiviteiten, lichte bouw activiteiten en ondersteunende faciliteiten zoals o.a. parkeerterreinen, ketenparken en opslag terreinen voor bouwmateriaal en bouwstoffen.
Advies: geen annexatie in de Borssele polder. Hou alle bouwactiviteiten binnen het industrie terrein, ook de z.g.n. lichte bouwactiviteiten en ondersteunende faciliteiten.

Impact tijdens de bouw op de omgeving.
Bouwwerkzaamheden

Indien een nieuwe centrale in de onmiddellijke nabijheid van Borssele en omgeving wordt

- gerealiseerd, kunnen er tijdens en na de de bouw tijdelijke- en/ of blijvende schadelijke effecten ontstaan. (Bouwactiviteiten 24 hr p dag/ 7 dgn p wk, 's nachts licht, diverse geluidsbronnen 24/7, stof van bouwterreinen en bouwstoffen opslag.

Verkeers intensiteit Europaweg en gedeelte Kaaiweg zal explosief stijgen. Bij eventuele filevorming zal dit sluipverkeer door de landelijke omgeving bevorderen met gevolgen voor de verkeersveiligheid Verstoring flora en fauna natura 2000 en groenproject t' Sloe.

Bouw periode
Afhankelijk of de planning van 2 nieuwe kerncentrales gelijk opgaat en voldoende bouw capaciteit en materiaal leveranties beschikbaar is zal de bouw van nieuwe kerncentrales tenminste 15 tot 20 jaar in beslag nemen.
Bijkomende impact in het voortraject zoals criterium dijkversterking, kabels en leidingen of (omleggen) andere boven en ondergrondse infra.

Een periode van 17 tot 22 jaar met ernstige impact op de omgeving.
Stap af van de holle politieke retoriek, blijf realistisch en transparant.

Een periode van 17 tot 22 jaar met ernstige impact op de omgeving.
- Schade aan onroerend goed Borssele en directe omgeving door trillingen, of langdurige grondwateronttrekking of andere grondwaterinvloeden, grond voor compactie, hei- en funderingstechnieken, ophoging en inklinking.
Wegenonderhoud: De langdurige belasting en intensiviteit in combinatie met extreem zwaar verkeer kan leiden tot verzakkingen / scheurvorming van asfalt wegen.
Raakvlakken met andere uitbreiding andere (ondergrondse) infra (Denk aan leidingen Zld-Refinery, Tennet, groene waterstof) , of samenloop met andere (bouw)activiteiten C-hub, W-hub, of T-hub.
- Extra overbelasting op regio tijdens grote onderhouds stops KCB 1, Zeeland Refinery of elders in het achtergelegen gebied.
Voorwaarde: De bovenstaande uiteenzetting schetst een beeld waarmee aangetoond wordt, hoe belangrijk het voor alle partijen zal zijn om impact te traceren, allert te zijn, te communiceren.
Neem passende beheersmaatregelen.
Last but not least
Ruimtelijke invulling versus impact op omgeving is niet oneindig !

6. Techniek
Bouw van een nieuwe kerncentrale duurt ca. 23 jaar (3 jaar vergunningen traject, 2 jaar aanpassingen ruimte, 15 jaar bouw, 1 jaar testen).
Persoonlijk is mijn verwachting dat andere duurzame vormen van energie opwekking en opslag (o.a. ontwikkeling van bestaande technieken, batterij opslag capaciteit en dynamisch schakelen) tussen 5 a 10 jaar volledig rendabel aanwezig zullen zijn. Ook andere innovaties die nu nog bewezen moeten worden kunnen over 10 a 20 jaar een dermate feit zijn dat de wereld er hoogstwaarschijnlijk totaal anders uitziet.

Deze concepten zullen veiliger zijn, en kunnen dichter bij gebieden geplaatst worden waar de behoefte groot is, waarmee veel stroomverlies op lange transportlijnen en kernafval voorkomen wordt.
Voorwaarde: Stel mondiale en landelijke veiligheid voorop. Kijk naar nieuwe technieken opwekkingen opslagtechniek, en plaats het daar waar de stroom nodig is.

Veiligheid omgeving.

Terrorisme, oorlogsdreiging
Recentelijke gebeurtenissen en politieke spanningen in de wereld brengen een oorlogsdreiging dichtbij. Defensie waarschuwt dat Nederland zich moet voorbereiden op deze dreiging.
De wereld en Borssele worden hiermee ook bij toekomstige conflicten of oorlogen dermate onveilig dat dit mijns inziens een breekpunt moet zijn om de totale risico combinatie kernenergie/ giftige en gevaarlijke stoffen door te zetten!.

Openbare schuilplaatsen:
Parallel aan hun plannen ontbreekt de aandacht om openbare schuilplaatsen te realiseren die bestand zijn tegen luchtaanvallen, calamiteiten of rampsituaties met een fallout. Terwijl er wel over evacuatie plan wordt gesproken, wordt deze stap overgeslagen.

Beheersen kosten en proces dmv toepassen bestaande techniek
Om risico's zoals uitloop planning en onvoorziene kosten zo klein mogelijk te houden heeft de minister besloten om bestaande techniek toe te passen in de bouw van nieuwe kerncentrales.
De cNRD acht ik tegengesteld aan de bestaande techniek omdat de fundatiemethode nieuw is en nog nergens is beproefd.

In de cNRD wordt gesproken over de constructie diepfundering met opbouw los daarop. Deep foundation Design.
Dit is als aardbeving bestendig aanbevolen vanuit de Vendors om schade aardbeving risico te elimineren, omdat bij een zware aardbeving horizontale krachten vrij komen.

Echter:

- Vervolgens hangt er aan een dergelijke constructie nog een 2e eis vast, namelijk **reduceer de massa van de opbouw.**
  Hoe kleiner de massa, hoe lager de belasting bij een aardbeving.
  Bij de opbouw van een (hoog) gebouw zijn hiervoor eventuele aanpassingen mogelijk zoals lichter bouwmateriaal toepassen. (Denk bijvoorbeeld aan schuimbeton)

- Bij de opbouw van een reactor zijn dergelijke lichtere aanpassingen niet mogelijk. Tevens zit ook de essentiële doorstroomkoeling gekoppeld aan de constructie waardoor de 2e eis op deze theorie als geheel kritisch zal zijn. Daar komt nog de terpconstructie dry-site te bouwen (8.00 tot 12 + NAP) bij waardoor de massa versus losse diepfundering een zettings gevoelig geheel kan worden Constructie berekeningen en proeven zullen dit verder moeten uitwijzen en leidend zijn
  (**Te** zware massa kan ook averechts werken waardoor het breuk en schade risico juist groter wordt in plaats van kleiner. Let wel dat de gekoppelde doorstroomkoeling dan ook intact blijft?, zettingsspanning tot enkele millimeters kunnen al catastrofaal zijn).

Reactie nota

Reactie nota op basis van collectieve thema's beantwoord. Geen individuele of specifieke antwoorden. Participatie kent twee richtingen dus serieus nemen van lokale kennis lijkt mij een aannemelijk proces.

Maatschappelijk verantwoording Er wordt gesproken over een *bandbreedte* van de kosten van 20-30 miljard euro.
In de cNRD wordt echter aangegeven dat dit de initiele schattingen zijn voor de verschillende type centrales. In de cNRD wordt aangegeven dat de bandbreedte naar boven 200% is van deze bedragen.

De cNRD financiële raming acht ik daarmee misleidend en van weinig diepgang.

Nog enkele opmerkingen op de TPR

- KGG heeft zich uiterst onprofessioneel gedragen door de leveranciers de verslaggeving van bijeenkomsten te laten verzorgen en beheren (zie paragraaf 8.17)

- De vendoren waren niet bereid de eerder ervaren risico's te delen.

Na ruim 2,5 jaar is het project uitzonderlijk onzeker en politiek bijzondeuitdagend.

Tot zover enkele bezwaren tegen de cNRD nieuwbouw kerncentrales.
Ik behoud me het recht voor om bovengenoemde bezwaren te specificeren en waar nodig argumenten aan te vullen in het vervolg van deze procedure.

Hoogachtend, [redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 4:28:28 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij reageer ik op de bouw de kerncentrales in de Paulinapolder in Biervliet.

Deze locatie is ongeschikt vanwege ligging onder zeeniveau.

Ook het landschap zal volledig vernietigd worden.

Dit is nu een zeer productief landbouwgebied.

Het effect van de restwarmte met 3 kerncentrales aan 1 zeearm, uniek Natura 2000 gebied is mijn inziens zeer slecht voor de kwaliteit van het dit estuarium.

Verzonden: 6/26/2025 4:37:03 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Wilbankstraße
Huisnummer: 133
Postcode: 52076
Woonplaats: Aachen
Land: Duitsland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: [redacted]
(Mede) namens: Aktionsbündnis Stop Westcastor, Ökologische Plattform NRW
Organisatie: AKW-NEE-Gruppe Aachen

Zienswijze/reactie

Kernenergie is geen oplossing voor het klimaat , omdat et niet klimaneutral is (uranexploitatie, -transpoort, -verijking,

kernafvaltransporten - allet met C0² afgave) en et is too gevaarlijk (Harrisburg, Tsjenobyl, Fukushima, en bijnarampen in Forsmark (Sweden en in Biblis (Duitsland en in Tihange (Belgie)) Het klimaat kan ook de overzwemmingen verhoogen, dat is in Zeeland en anderwaar an de zee en aan der stroomen heel betekend. En voor de afval is ook nooit en zekere plaats. Hernieubare enegieformen zijn goodkoopjer en zeker! Stop kerncentrales! Straling kent geen grensen, onze verzet ook niet!

De heele procedure is in Duitsland niet voldoend bekend gemaakt.

Wij steunen dartoe de teksten van de petitie van .wise.NL en de zienswijze van www.laka.org

Verzonden: 6/26/2025 4:39:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Zaha Hadidplein
Huisnummer: 1
Postcode: 20
Woonplaats: Antwerpen
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Havenbedrijf Antwerpen-Brugge

Zienswijze/reactie

We werden op de hoogte gesteld dat in Nederland de raadpleging loopt over het concept van Notitie Draagwijdte en Detailniveau (c-NRD) van het MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. We maken als Havenbedrijf Antwerpen-Brugge graag gebruik van de mogelijkheid tot inspraak die ons wordt geboden. In bijlage vindt u onze volledige inspraakreactie

105351761_10892545_20250624_POAB__NL_Inspraak_kerncentrales.pdf

Port of Antwerp Bruges

Haven van Antwerpen-Brugge NV van publiek recht
Zaha Hadidplein 1
2030 Antwerpen
België
portofantwerpbruges.com

[redacted]

24 juni 2025

Betreft: Nieuwbouw Kerncentrales - concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Beste,

We werden op de hoogte gesteld dat in Nederland de raadpleging loopt over het concept van Notitie Draagwijdte en Detailniveau (c-NRD) van het MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. We maken als Havenbedrijf Antwerpen-Brugge graag gebruik van de mogelijkheid tot inspraak die ons wordt geboden.

We verwijzen in de eerste plaats naar ons schrijven van 3 april 2024 waarbij we in de eerdere procedurele fase van het project onze bezorgdheden hebben geuit. De hierin opgenomen elementen blijven nog steeds van toepassing.

Deze ruimtelijke procedure onderzoekt zeven mogelijke locaties in vier gebieden. Hierbij zijn de gebieden in de omgeving van de Westerschelde voor het Havenbedrijf Antwerpen-Brugge uiteraard het meest relevant. België en Nederland hebben een uitgebreid Verdragsrechtelijk kader over de Westerschelde, met onder meer de regeling voor de vrije doorvaart voor het scheepvaartverkeer. Die toegankelijkheid werd bij de recente Vlaams-Nederlandse top van 1 april nog benadrukt in de slotverklaring: “De Vlaams-Nederlandse Delta geldt als Europa’s belangrijkste toegangspoort en logistieke draaischijf. De toegankelijkheid van de Scheldehavens is dan ook van groot economisch belang voor Vlaanderen en Nederland.”

Het lijkt ons logisch dat alle aspecten, zoals o.a. waterkwaliteit, die binnen een verdragsrechtelijk kader vallen en aan bod komen binnen de lopende onderzoeken verder afgestemd worden met de betrokken actoren in Vlaanderen. Dit stemt ook overeen met het verwachtingspatroon over grensoverschrijdende samenwerking die bij de Vlaams-Nederlandse top werd onderschreven, en ook binnen het afsprakenkader rond vergunningen dat hierop is gevolgd.

De goede afstemming tussen Nederland en Vlaanderen past tevens binnen de sfeer van een versterkte samenwerking in de grensregio die bij de top werd afgesproken. De afspraken “voor een sterke en eensgezinde aanpak om – zeker in deze geopolitieke en economische uitdagingen - het versterken van het Europese concurrentievermogen nodig maken” – kunnen ook bij de verdere uitrol van dit proces worden meegenomen..

Het Havenbedrijf dankt het ministerie voor de geboden inspraakmogelijkheid en is steeds bereid om bijkomende informatie aan te reiken of te overleggen. Graag herhalen we de vraag om tijdig en goed geïnformeerd te worden en blijven over dit volledige traject.

We zien uw reactie op bovenstaande bemerkingen dan ook graag tegemoet.

Hoogachtend

[redacted]

Contact
Naam contactpersoon: [redacted]
E-mail contactpersoon: [redacted]
Tel. Contactpersoon:+[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 4:39:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Charles de Kerchovelaan
Huisnummer: 189
Postcode: 9000
Woonplaats: Gent
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Provincie Oost-Vlaanderen

Zienswijze/reactie

Het advies van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen

105351775_10892548_Besluit_2025_DEP_03588_van_26_juni_2025.pdf

provincie Oost-Vlaanderen

Deputatie

Besluit

Zitting van 26 juni 2025
directie Ruimte & Mobiliteit - dienst
Ruimtelijke planning

---

31 2025_DEP_03588 Nederland - concept van Notitie Draagwijdte en Detailniveau (c-NRD) van het MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland - advies met opmerkingen ikv de raadpleging over de c-NRD - Goedkeuring

Bevoegde gedeputeerde: [redacted]

Samenstelling:

Aanwezig:

[redacted]

Afwezig

[redacted]

Feitelijke en juridische gronden

- Kernenergiewet (KEW) uit 1963 die de ontwikkeling, het gebruik van kernenergie en de bescherming tegen de gevaren van kernenergie regelt
- Internationale wetgeving : Veel van de regels voor nucleaire veiligheid en stralingsbescherming komen uit het internationale rechtsregels. Het internationaal toezicht op kerncentrales is in handen van het Internationaal Atoomenergie Agentschap.
- Nationale verklaring inzake nucleaire veiligheid , nucleaire beveiliging en stralingsbescherming
- het op 20 mei 2025 ontvangen bericht van Nederland over de start van de raadpleging over het concept van Notitie Draagwijdte en Detailniveau (c-NRD) van het MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland. In het kader van deze raadpleging kan een reactie ingediend worden vanaf 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025.

Beschrijving

Context
Op 20 mei 2025 ontvingen wij van Nederland een bericht inzake de start van de raadpleging over het concept van Notitie Draagwijdte en Detailniveau (c-NRD) van het MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland. Tijdens deze raadpleging, die loopt van 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025, kan een reactie ingediend worden.

Motivering

Inhoud

Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Onderweg daar naartoe wil het kabinet dat elektriciteit in 2035 CO2-neutraal wordt geproduceerd. Kernenergie kan een belangrijke bijdrage leveren aan die doelstelling.
De huidige Nederlandse regering wenst vier nieuwe kerncentrales te bouwen en doet momenteel onderzoek naar geschikte locaties voor de eerste twee nieuwe kerncentrales. Daarbij hoort een milieueffectrapport (MER). Voor het MER is een voorstel van onderzoeksopzet gemaakt: de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD). In de c-NRD worden de locaties vermeld die men via het MER wenst te onderzoeken voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Ook wordt beschreven welke milieuaspecten men wenst te onderzoeken. Dit c-NRD zal leiden tot een NRD op basis waarvan het MER zal worden opgesteld. Naast het MER wordt een Integrale Effectenanalyse (IEA) opgesteld. Op basis van de informatie in het MER en de IEA nemen de ministers van Klimaat en Groene Groei en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in een volgende fase een besluit over de locatie voor de twee nieuwe kerncentrales ('de Voorkeursbeslissing').
Het onderzoek richt zich op zeven mogelijke locaties in vier gebieden:

- In het Sloegebied: het EPZ-terrein in Borssele en het voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen
- In Terneuzen: Mosselbanken/Paulinapolder
- Op de Maasvlakte II: Alexiahaven-westzijde
- In de Eemshaven: Westereemsweg/Emmapolder, Eemshavencentrale en Eemscentrale

Inhoudelijke opmerkingen
De ontwikkeling en uitbating van (bijkomende) kerncentrales brengt een bijzondere aandacht voor impact op mens, milieu en natuur met zich mee. We benadrukken onze bezorgdheid voor de Oost-Vlaamse burgers, fauna, flora, omgeving en economie en vragen uitdrukkelijk voor een zeer zorgvuldige en uitgebreide effectenanalyse in dit proces.

Er wordt bij de opgesomde veiligheidsaspecten bijzondere aandacht gevraagd voor de veiligheid van de mens en deze ook terdege grensoverschrijdend te bekijken.
Noodsituaties ten gevolge van nucleaire of radiologische evenementen in de huidige en toekomstige buitenlandse kerncentrales in uitbating in het buitenland die zich binnen een straal van 100km rond het Belgisch grondgebied bevinden vallen onder het toepassingsgebied van het Nationaal nucleair en radiologisch noodplan d.d. 16/06/2024.
Tevens is het de provinciegouverneur wiens grondgebied zich binnen een noodplanningszone bevindt, zoals bepaald in het Nationaal nucleair en radiologische noodplan d.d. 16/06/2024, die belast is om per nucleaire installatie een bijzonder nood- en interventieplan uit te werken voor het radiologisch risico.
Voor wat de provincie Oost-Vlaanderen betreft is het daarom aangewezen om voor de veiligheidsplanning de dienst Noodplanning van de gouverneur te betrekken, alsook de Veiligheidsregio Zeeland waarmee vandaag grensoverschrijdend samengewerkt wordt inzake (nucleaire) veiligheid. Op die manier kan goed worden ingespeeld op de te verwachten impact en de elementen van veiligheidsplanning in (Oost-) Vlaanderen.

Een bijkomende kerncentrale, en dus elektriciteitsproductie zal een grote impact hebben op het transmissie net. Gezien de nabijheid van een aantal locaties bij Oost-Vlaanderen en de interconnecties tussen Nederland en België vragen we om de impact op het transmissienet ook op deze aspecten goed te onderzoeken:

- niet enkel het vermogen en productie van de bijkomende kerncentrale dienen ingerekend te worden, maar samen met de te verwachten groei van windturbines en PV in de ruime omgeving - dit dus ook op Vlaams grondgebied. Het is niet aangewezen dat de komst van een kerncentrale hernieuwbare energie (windturbines en PV panelen) projecten (ver)hinderen: die produceren immers, op vandaag de goedkoopste elektriciteit.
- Ook de aanlanding van de windturbines op zee - inclusief die uit België: de windparken op zee in Zuid-Nederland kunnen eventueel via het Belgische transmissienet (TMN) worden

aangesloten. De windparken van Zuid-Nederland kunnen mogelijks een elektriciteitsbron zijn voor de bedrijvigheid aan Belgische zijde van North Sea Port.

Een kerncentrale produceert een vrij grote en constante hoeveelheid elektriciteit, dus ook op momenten dat er nu al een te veel aan elektriciteit is. We vragen daarom dat de nieuwe reactoren maximaal moduleerbaar zouden zijn én dat er ook moet voorzien worden in toepassingen om overtollige elektriciteit nuttig aan te wenden op piekmomenten.

We vragen dan ook om de plek voor een kerncentrale te beschouwen als een landelijke grootteorde energie HUB: een plek waar maximaal integratie van landelijke grootteorde energiestromen (elektriciteit, transport, warmte) gebeurt en waar energie maximaal wordt uitgewisseld, opgeslaan en omgeslaan conform de (grensoverschrijdende) landelijke energienoden. Is dat licht is het te overwegen om deze aspecten mee te overwegen bij een locatie evaluatie:

- De maximale valorisatie van de restwarmte van de kerncentrale;
- De maximale conversie van elektriciteit naar secundaire energiedragers zoals bv. waterstof (of ammoniak, synthetisch gas, …) op momenten van groot aanbod;
- De koppeling met BESS (Battery Energy Storage System), elektrische (vracht)vervoer, …

Telkens moet goed overwogen worden op welke plek de meest zinvolle win win situaties ontstaan.

We lezen dat dit een eerste stap is, in vele die zullen volgen in een mogelijke ontwikkeling van (bijkomende) kerncentrales in Nederland. We vragen uitdrukkelijk om direct te worden betrokken bij de verschillende aspecten van dit proces gezien de mogelijke impact op Oost-Vlaanderen, zeker als de locaties Sloegebied en/of Terneuzen worden gekozen.

Besluit

Artikel 1
De deputatie keurt onderhavig advies met opmerkingen over het concept van Notitie Draagwijdte en Detailniveau (c-NRD) van het MER voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland goed.

Artikel 2
Een afschrift van dit besluit zal overgemaakt worden aan het Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales te Drachten, Nederland.

Aldus beslist in bovenvermelde zitting,

namens de Deputatie:

[redacted] [redacted]

Verzonden: 6/26/2025 4:43:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters:
Straat: Altstadt
Huisnummer: 30
Postcode: 4020
Woonplaats: Linz
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Nongovernmental Organisation
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: atomstopp_atomkraftfrei leben!

Zienswijze/reactie

siehe Anhang

105351842_10892559_Stellungnahme_atomstopp.pdf

atomstopp
atomkraftfrei leben!
Altstadt 30, 4020 Linz
E-Mail: post@atomstopp.at
www.atomstopp.at

2025041557

26.06.2025

Ministerium für Klima und grünes Wachstum Niederlande

Bezuidenhoutseweg 73

2594 AC, Den Haag

ergeht via
https://www.formdesk.com/RVO_Bureau_Energieprojecten/kerncentrales_cnrd/?get=1&sidn=2d05dc781a424b4198d41fede83198c3

Stellungnahme im Rahmen der Plan-UVP/UVS für den Neubau zweier Atomkraftwerke (AKWs) in den Niederlanden, Projektnummer 0486653.100

Verklaring in het kader van het plan-MER/UVS voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales (NPP's) in Nederland, projectnummer 0486653.100 - Machinevertaling hieronder

atomstopp_atomkraftfrei leben! und die Unterzeichneten beantragen bei der zuständigen Behörde Grundlage der obiger Bekanntachung das Verfahren sofort einzustellen und uno actu vom Vorhaben Abstand zu nehmen. Sollte dies nicht geschehen, schlagen wir vor, das Folgendes in der Plan-UVS untersucht werde und wie die grenzüberscheitende Beteiligung dazu erfolgen soll.

Jedes Kernkraftwerk kann signifikante grenzüberschreitende Auswirkungen vor allem im Falle eines schweren Unfalls haben, daher fordern wir, dass alle Beteiligungsverfahren grenzüberschreitend abgehalten werden und eine effektive Beteiligung ermöglichen. Dies erfordert eine Website in allen Sprachen der von diesem Projekt möglicherweise Betroffenen, über die Stellungnahmen abgegeben werden können, bzw. eine Emailadresse, an die Stellungnahmen gemailt werden können. Im derzeitigen Verfahren liegt das Formular auf der relevanten Webseite nur auf Niederländisch vor.

ZVR: 899246322, Tel: 0732 / 77 42 75 // **Jetzt spenden - steuerlich absetzbar: IBAN AT73 5400 0000 0020 5377**

Im Rahmen der Plan-UVS sollte auch ein (Online)hearing mit Übersetzung angeboten werden, das die Teilnahme europäischer NGOs und Bürger:innen ermöglicht, und bei dem die Möglichkeit besteht, auch online Fragen zu stellen. Auch sollten alle Unterlagen in diesen Verfahren in allen von den Betroffenen gesprochenen Sprachen zur Verfügung gestellt werden.

In den letzten Jahren und Jahrzehnten hat sich deutlich gezeigt, dass Atomenergie keine Lösung der Klimakrise sein kann – dafür ist sie viel zu teuer, zu riskant, die Entsorgung zu ungeklärt, und außerdem wären neue AKW erst viel zu spät betriebsbereit. Investitionen in Atomenergie gefährden zudem zukunftsweisende Investitionen in Alternativenergien. Die Plan-UVS ist eine Strategische Umweltprüfung, daher muss eine Umweltabschätzung von Alternativen vorgenommen werden. Die Nutzung von Atomenergie in den Niederlanden sollte daher bereits in der Plan-UVS einer Bewertung aus Umweltsicht unterzogen werden, die die ganze Kette von Uranabbau bis Endlagerung umfasst, und dies sollte mit Alternativen der Energieerzeugung sowie Energieeinsparungen und Effizienzmaßnahmen verglichen werden. Auch ist die Abschätzung der Folgen einer Nullvariante vorzulegen.

Die Untersuchung von schweren Unfällen muss Unfallszenarien umfassen, die schwerstmögliche Folgen aufzeigen, auch wenn diese eine sehr geringe Wahrscheinlichkeit haben sollten. Weiters sollen die Folgen für ganz Europa abgeschätzt werden und nicht nur für die nähere Umgebung der angedachten Standorte.

Im Rahmen des Kriteriums „Wasserquantität“ sollte auch untersucht werden, welche Auswirkungen Wassermangel haben wird, und inwieweit es zu Wasserkonkurrenz kommen kann (z.B. zur Landwirtschaft und menschlichen Nutzung), und was in solchen Fällen passieren soll.

In Zeiten von Krieg und Terror ist es besonders wichtig, dass AKW so ausgelegt sind, dass sie allen bisher erlebten und darüber hinaus grundsätzlich vorstellbaren Angriffen standhalten können. Dies muss nachgewiesen werden.

Bereits im Rahmen der Plan-UVS sollte die Sicherstellung der Entsorgung nachgewiesen werden – ohne gesicherte Entsorgung darf kein Neubau in Erwägung gezogen werden. Dies umfasst die Dekommissionierung, Konditionierung, Zwischen- und Endlagerung der abgebrannten Brennelemente und radioaktiven Abfälle.

Im Bewertungsbericht der Europäischen Kommission zu den Entsorgungsprogrammen nach Richtlinie 2011/70/Euratom aus dem Jahr 2019 zeigt sich, dass die Niederlande als geplantes Startdatum für ein Endlager für hochaktive Abfälle das Jahr 2130 angegeben haben, dies ist um mehr als ein sechs Jahrzehnte später als alle anderen EU-Staaten. Ohne Endlager neue AKW zu planen ist unverantwortlich. Wir erwarten, dass entsprechende Entsorgungsnachweise vorgelegt werden.

Wir ersuchen um Antwort, wie unsere Stellungnahme aufgegriffen wird.

Mit freundlichen Grüßen

Machinevertaling: Verklaring in het kader van het plan-MER/UVS voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales (NPP's) in Nederland, projectnummer 0486653.100

atomstopp_atomkraftfrei leben! en ondergetekenden verzoeken het bevoegd gezag om op basis van bovenstaande melding de procedure onmiddellijk stop te zetten en uno actu af te zien van het project. Mocht dit niet gebeuren, dan stellen wij voor dat in het plan-MER het volgende wordt geanalyseerd en hoe grensoverschrijdende inspraak dient plaats te vinden.

Elke kerncentrale kan aanzienlijke grensoverschrijdende gevolgen hebben, vooral in het geval van een groot ongeluk, dus we roepen op om alle inspraakprocedures grensoverschrijdend te laten verlopen en effectieve inspraak mogelijk te maken. Dit vereist een website in alle talen van degenen die mogelijk invloed ondervinden van het project waar opmerkingen kunnen worden ingediend of een e-mailadres waarnaar

opmerkingen kunnen worden gemaild. In de huidige procedure is het formulier op de relevante website alleen beschikbaar in het Nederlands.

Er moet ook een (online) hoorzitting met vertaling worden aangeboden als onderdeel van de plan-MER, die de deelname van Europese ngo's en burgers mogelijk maakt en waar het ook mogelijk is om online vragen te stellen. Alle documenten in deze procedures moeten ook beschikbaar zijn in alle talen die door de betrokkenen worden gesproken.

In de afgelopen jaren en decennia is duidelijk geworden dat kernenergie geen oplossing kan zijn voor de klimaatcrisis - het is veel te duur, te riskant, de opberging is te onduidelijk en nieuwe kerncentrales zouden pas veel te laat klaar zijn voor gebruik. Investeringen in kernenergie brengen ook toekomstgerichte investeringen in alternatieve energie in gevaar. De geplande MER is een strategische milieubeoordeling, dus er moet een milieubeoordeling van alternatieven worden uitgevoerd. Het gebruik van kernenergie in Nederland zou daarom al in de geplande MER aan een milieubeoordeling moeten worden onderworpen, die de hele keten van uraniumwinning tot eindberging omvat, en die moet worden vergeleken met alternatieve energieopwekking, energiebesparing en efficiëntiemaatregelen. Er moet ook een beoordeling van de gevolgen van een nulvariant worden gepresenteerd.

Het onderzoek naar ernstige ongevallen moet ongevallenscenario's omvatten die de ernstigst mogelijke gevolgen laten zien, zelfs als deze een zeer lage waarschijnlijkheid hebben. Bovendien moeten de gevolgen worden beoordeeld voor heel Europa en niet alleen voor de directe omgeving van de geplande locaties.

Als onderdeel van het criterium “waterkwantiteit” moet ook worden geanalyseerd welke effecten watertekorten zullen hebben en in welke mate er sprake kan zijn van concurrentie om water (bijv. voor landbouw en menselijk gebruik), en wat er in dergelijke gevallen moet gebeuren.

In tijden van oorlog en terreur is het vooral belangrijk dat kerncentrales zo worden ontworpen dat ze bestand zijn tegen alle aanvallen die tot nu toe zijn meegemaakt en in principe denkbaar zijn. Dit moet worden aangetoond.

Veilige opberging moet al worden aangetoond als onderdeel van de geplande MEB - er mag geen nieuwbouw worden overwogen zonder veilige opberging. Dit omvat ontmanteling, conditionering, tussentijdse en definitieve opslag van de verbruikte splijtstofelementen en radioactief afval.

Uit het beoordelingsrapport van de Europese Commissie over de afvalbeheerprogramma's onder Richtlijn 2011/70/Euratom vanaf 2019 blijkt dat Nederland het jaar 2130 heeft opgegeven als geplande startdatum voor een opslagplaats voor hoogradioactief afval, wat meer dan zes decennia later is dan alle andere EU-staten. Het plannen van nieuwe kerncentrales zonder een opslagplaats is onverantwoord. We verwachten dat de nodige bewijzen voor de opberging worden voorgelegd.

We vragen een antwoord op de vraag hoe onze verklaring zal worden opgevolgd.

Met vriendelijke groet,

Freundliche Grüße

[redacted] [redacted]

atomstopp
atomkraftfrei
leben!

Altstadt 30, 4020 Linz
(Oostenrijk)
E-mail: post@atomstopp.at
www.atomstopp.at

26-06-2025

Ministerie van Klimaat en Groene Groei

Bezuidenhoutseweg 73

2594 AC, Den Haag

ingediend via
https://www.formdesk.com/RVO_Bureau_Energieprojecten/kerncentrales_cnrd/?get=1&sidn=2d05dc781a424b4198d41fede83198c3

Verklaring in het kader van plan-mer/ MER-onderzoek voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales (NPP's) in Nederland, projectnummer 0486653.100

atomstopp_atomkraftfrei leben! en ondergetekenden verzoeken de bevoegde autoriteit op grond van bovenstaande kennisgeving de procedure onmiddellijk te staken en *uno actu* van het project af te zien. Als dit niet gebeurt, stellen we voor dat in de plan-MER het volgende wordt onderzocht en geven wij aan hoe grensoverschrijdende participatie moet worden uitgevoerd.

Elke kerncentrale kan, vooral in het geval van een groot ongeluk, aanzienlijke gevolgen hebben buiten de landsgrenzen, dus we eisen dat alle inspraakprocedures op een internationaal publiek gericht zijn en effectieve inspraak mogelijk maken. Dit vereist een website in alle talen van degenen die mogelijk invloed ondervinden van het project, waar verklaringen kunnen worden ingediend, of een e-mailadres waarnaar verklaringen kunnen worden gemaild. Bij de huidige procedure is het formulier op de betreffende website alleen beschikbaar in het Nederlands.

Als onderdeel van de plan-MER moet ook een (online) hoorzitting met vertaling worden aangeboden, die de deelname van Europese NGO's en burgers mogelijk maakt en waar ook de mogelijkheid bestaat om online vragen te stellen. Alle documenten in deze procedure moeten ook beschikbaar worden gesteld in alle talen die door de betrokken personen worden gesproken.

In de afgelopen jaren en decennia is duidelijk geworden dat kernenergie geen oplossing kan zijn voor de klimaatcrisis – het is veel te duur, te riskant, de verwijdering is nog te onduidelijk geregeld en bovendien zouden nieuwe kerncentrales pas veel te laat klaar zijn voor gebruik. Investeringen in kernenergie brengen ook toekomstgerichte investeringen in alternatieve energiebronnen in gevaar. De plan-MER is een strategische milieubeoordeling, dus er moet ook een milieubeoordeling van de alternatieven worden uitgevoerd. Het gebruik van kernenergie in Nederland zou daarom al in de plan-MER aan een milieubeoordeling moeten worden onderworpen, die de hele keten van uraniumwinning tot de eindberging omvat, en die moet worden vergeleken met alternatieven voor energieproductie, energiebesparing en efficiëntiemaatregelen. Er moet ook een beoordeling van de gevolgen van een nulvariant worden ingediend.

Het onderzoek naar ernstige ongevallen moet scenario's omvatten die de ernstigst mogelijke gevolgen laten zien, zelfs als deze een zeer lage waarschijnlijkheid hebben. Bovendien moeten de gevolgen worden beoordeeld voor heel Europa en niet alleen voor de directe omgeving van de voorgestelde locaties.

Als onderdeel van het criterium 'waterkwantiteit' moet ook worden geanalyseerd welke effecten watertekorten zullen hebben en in welke mate er sprake kan zijn van waterconcurrentie (bijv. landbouw en huishoudelijk gebruik), en wat er in dergelijke gevallen moet gebeuren.

In tijden van oorlog en terreur is het vooral belangrijk dat kerncentrales zo worden ontworpen dat ze bestand zijn tegen alle aanvallen die tot nu toe hebben plaatsgevonden en die in principe denkbaar zijn. Dit moet worden aangetoond.

UW DONATIE IS AFTREKBAAR VAN DE
DONATIE KEURMERK
Doneer nu: IBAN AT73 5400 0000 0020 5377
Donaties aan atomstopp zijn aftrekbaar van de belasting – vermeld uw geboortedatum!

De garantie m.b.t. verwijdering van nucleair afval moet al worden aangetoond als onderdeel van de plan-MER – er mag geen nieuwbouw worden overwogen zonder veilige verwijdering. Dit omvat de ontmanteling, conditionering, tussentijdse berging en eindberging van verbruikte splijtstofelementen en radioactief afval.

Uit het beoordelingsrapport van de Europese Commissie over de afvalbeheerprogramma's onder Richtlijn 2011/70/Euratom uit 2019 blijkt dat Nederland het jaar 2130 heeft opgegeven als geplande startdatum voor een eindberging voor hoogradioactief afval, wat meer dan zes decennia later is dan alle andere EU-landen. Het plannen van nieuwe kerncentrales zonder eindberging is onverantwoordelijk. We verwachten dat de passende bewijzen voor verwijdering worden ingediend.

We willen graag een reactie op de manier waarop onze verklaring wordt meegenomen in de besluitvorming.

Hoogachtend,

Verzonden: 6/26/2025 5:02:39 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

105352258_10892629_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE_(1).docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/26/2025 5:04:05 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Westwal
Huisnummer: 37
Postcode: 4461 CM
Woonplaats: Goes
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: GGD Zeeland

Zienswijze/reactie

GGD Zeeland heeft de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales gelezen en maakt met dit schrijven gebruik van de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze. De taak van de GGD is het beschermen, bewaken en bevorderen van de gezondheid van de inwoners van Nederland.

De mogelijke komst van twee kerncentrales heeft impact op de (directe) omgeving en de gemoedstoestand van omwonenden. Het plan-MER beschouwt in hoeverre de effecten op de luchtkwaliteit, op de geluidbelasting en omgevingsveiligheid leiden tot effecten op de gezondheid van mensen in de omgeving. In het plan-MER wordt een beschouwing opgenomen of er sprake is van cumulatie van hinder van het voornemen met andere hinderbronnen in de omgeving.

In de bredere Integrale Effecten Analyse (IEA), waarvan het plan-MER onderdeel is, wordt er verder aandacht besteed aan afwegingen ten aanzien van omgeving, kosten, techniek en toekomstvastheid. Bij de omgeving wordt onder andere inzichtelijk gemaakt welke zorgen er vanuit de omgeving zijn en in welke mate de omgeving positieve of negatieve effecten ondervindt van de twee nieuwe kerncentrales. Het is hierbij belangrijk deze (sociale) omgevingsvraagstukken te beoordelen voor zowel de bouwperiode als na de ingebruikname van de kerncentrales.

In 2024 is de Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen uitgevoerd. Hierin zien wij dat een deel van de Zeeuwse bevolking die in de buurt van een kerncentrale wonen, bezorgd is over de invloed van de kerncentrale op de eigen gezondheid.

Daarnaast blijkt uit een impactrapport over de bouw van nieuwe kerncentrales in Borsele, Lusten en Lasten in Balans, uitgevoerd door Lysias en de HZ University, dat omwonenden zich grote zorgen maken.

Daarom vindt GGD Zeeland het belangrijk om deze omgevingsvraagstukken waaronder draagvlak, de mentale en fysieke gezondheid een plek te geven in de afwegingen die gemaakt gaan worden.

Meer informatie over de gezondheidsmonitors Volwassen en Ouderen is te vinden via de volgende link:

https://rapportage.ggdzeeland.nl/gezondheidsmonitor-volwassenen-en-ouderen-2024-2025/

Het rapport Lusten en Lasten in Balans is in te zien via de volgende link:
https://www.lysiasadvies.nl/wp-content/uploads/2025/01/Lasten-en-lusten-in-balans_Impactrapport-Kerncentrales-onlineversie.pdf

Verzonden: 6/26/2025 5:07:23 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Wilhelminakade
Huisnummer: 909
Postcode: 3072 AP
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Havenbedrijf Rotterdam NV

Zienswijze/reactie

zie reactie bijgaand

105352330_10892647_Reactie_cNRD_locatiekeuze_nieuwe_kerncentrales_Havenbedrijf_Rotterdam_NV.pdf

Port of Rotterdam

Per email verzonden
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Datum 26 juni 2025
Ons kenmerk
Aantal bijlagen
Contactpersoon [redacted]
Telefoon [redacted]
E-mail [redacted]

Onderwerp: Reactie op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau locatiekeuze nieuwe kerncentrales

Geachte mevrouw, heer,

Met deze brief reageert het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de locatiekeuze nieuwe kerncentrales (cNRD). HbR heeft reeds een begeleidende brief gestuurd tegelijkertijd met de publicatie van de cNRD op 16 mei 2025, waarin we onze bredere zorgen over het ruimtebeslag van eventueel te plaatsen nieuwe kerncentrales op de Maasvlakte hebben aangegeven. Met deze reactie geven we aan welke verschillende elementen meegenomen moeten worden in het planMER onderzoek en de Integrale Effect Analyse om te komen tot een zorgvuldige locatiekeuze.

Over het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR)
De haven van Rotterdam is een belangrijke pijler in het Nederlandse en Europese transport- en economische systeem. Naast grote economische en maatschappelijke waarde biedt de haven voor de regio Rotterdam-Rijnmond ook voordelen voor de logistieke sector en het importerend en exporterend bedrijfsleven in de rest van Nederland en Europa in de vorm van werkgelegenheid, toegevoegde waarde, omzet en bedrijfsvestigingen.

De kerntaken van het Havenbedrijf zijn de duurzame ontwikkeling, beheer en exploitatie van de haven en het handhaven van de vlotte en veilige afhandeling van de scheepvaart. Doel van Havenbedrijf Rotterdam is de positie van de Rotterdamse haven als logistiek knooppunt én toekomstbestendig industriecomplex te versterken. Havenbedrijf Rotterdam voelt zich verantwoordelijk voor de invloed van de activiteiten in de haven op het klimaat en de directe omgeving. Veiligheid en gezondheid van huidige en toekomstige generaties staan voorop in de keuzes die wij maken, ook in samenwerking met het bedrijfsleven.

HbR is havenbeheerder en heeft de grond waarop de bedrijven binnen het havengebied op- en overslaan, industriële productie en logistieke activiteiten verrichten in eeuwigdurende erfpacht verkregen van de Gemeente Rotterdam. Hiermee heeft HbR het recht om tegen een commerciële

Datum
Ons kenmerk

vergoeding grond uit te geven aan bedrijven in de haven namens onze aandeelhouders de Gemeente Rotterdam en het Ministerie van Financiën.

Context
HbR staat niet negatief tegenover een uitbreiding van de kerncentrales in Nederland. De verduurzamingsopgave die Nederland heeft, vraagt om grote investeringen in zowel hernieuwbare als CO_2-vrije opwekcapaciteit als ook de noodzakelijke verbindingen naar land en achterland. Het is wel zo dat HbR de voorkeur geeft aan de uitrol van Small Modular Reactors in het havengebied, indien deze wel ingepast kunnen worden.

Ook kan een groter aandeel kernenergie in de energiemix een positief effect hebben op de elektriciteitsprijs wat bevorderlijk kan zijn voor de sterk onder druk staande concurrentiepositie van de energie intensieve industrie in Nederland, met name in de Haven van Rotterdam. Helaas zullen de grootschalige kerncentrales echter niet voor 2035-2040 op het net worden aangesloten, waardoor de bedrijven nog vele jaren op dit eventuele prijseffect moeten wachten.

Het aantal opgaven waarvoor de Haven van Rotterdam staat is enorm. Het Rotterdams industrieel cluster wil en moet verduurzamen, maar tegelijk de concurrentiepositie behouden om bij te dragen aan de welvaart en de strategische autonomie van Nederland en Noordwest-Europa. Hiervoor wordt in de haven geïnvesteerd in buisleidingen voor waterstof, CCS en warmte; er worden waterstof fabrieken gebouwd, er wordt geïnvesteerd in biobrandstoffabrieken en de offshore windindustrie breidt sterk uit in de haven met onder andere aanlandingspunten voor de wind op zee en bedrijven die nodig zijn voor de bouw en onderhoud van offshore windparken. Hiernaast heeft de haven te maken met investeringen voor defensie, logistiek en digitale weerbaarheid. Al deze programma's vragen één belangrijke voorwaarde waar te kort aan is en dat is ruimte. De schaarse ruimte vraagt van het rijk in alle verschillende programma's die ze willen realiseren (VAWOZ, NOVEX, NVPI, NPRD, PEH, NPE, LAN, etc) om een integrale en gebiedsgerichte aanpak, zeker als het gaat om een uniek industrieel en deepsea logistiek gebied als de Maasvlakte.

Nader te onderzoeken effecten in planMER en Integrale Effect analyse
De cNRD geeft inzicht in de effecten van de komst van een kerncentrale die onderzocht gaan worden. HbR heeft hier kennis van genomen, maar ziet nog verschillende andere effecten die noodzakelijk zijn om nader te onderzoeken voor een goed onderbouwde integrale afweging. Hierin maken wij een onderscheid in effecten die meegenomen moeten worden in de planMER en de Integrale Effect Analyse.

planMER
Welke beperkingen levert de komst van kerncentrales op voor nieuwe activiteiten op MV1, MV2 en mogelijk ook op zeewaartse uitbreiding?
In plan-MER zal ook onderzocht moeten worden wat de impact is van de aanwezigheid van potentieel risicovolle industrie. Een kerncentrale kan mogelijk beperkingen geven aan toekomstige

Datum
Ons kenmerk

vestiging van dergelijke activiteiten, terwijl die beperkingen er nu niet zijn. Opvallend in dit kader: in de cNRD paragraaf 1.8 (SSR-1 en SSG-35) wordt 'aanwezigheid potentieel risicovolle industrie' expliciet genoemd maar in paragraaf 6.2 wordt dit aspect niet meer geadresseerd.
Nieuwe risicovolle activiteiten en ruimtelijke ontwikkelingen moeten waarschijnlijk aan strengere toetsingscriteria gaan voldoen als er kerncentrales op MV2 staan. Dit betekent bijvoorbeeld extra onderzoeken bij de vestiging van een nieuwe SEVESO-inrichting, met extra eisen aan voor de omgevingsvergunningen voor de activiteiten bouw, milieu en de bijbehorende groepsrisicoverantwoording. Dit kan een negatieve weerslag hebben op de aantrekkelijkheid van de Rotterdamse haven. Wellicht dat een deel van de haven niet meer geschikt zal zijn voor bepaalde activiteiten, wat onwenselijk is.
Naast de effecten op bestaande en nieuwe industrie dient er in een maritieme omgeving ook onderzoek gedaan worden naar de eventuele effecten van kerncentrales op het scheepsverkeer en de lading hiervan.

Neem evacuatiezones mee in het onderzoek.
De evacuatiezones van 5, 10 en 20 km liggen over een groot deel van de haven heen. Met slechts één ontsluiting via de Europaweg en de A15 is evacuatie zeer complex. Verder loopt de Maasvlakteweg vlak langs de site voor de kerncentrales. Hierdoor kunnen werknemers van de bedrijven gevestigd verder op de Maasvlakteweg mogelijk geen gebruik maken van deze (vlucht)weg in geval van een calamiteit. Een groot deel van de percelen moet nog worden bebouwd, dus het aantal personen binnen de evacuatiezone gaat in de komende jaren toenemen. Het recent geopende haven ervaringscentrum Portlantis ligt net buiten de 5 km schil, maar een kerncentrale zou hier ook gevolgen voor kunnen hebben. Wij verzoeken u dit te betrekken in het onderzoek.

Neem een volledig en correct beeld mee van de (autonome) effecten op alle andere activiteiten
Voor de locatie op de Maasvlakte 2 ontbreekt de mogelijke interactie met het bestaande Windpark MV2. Het waterstofconversiepark 1 wordt wel beschreven, maar het 2e waterstofconversiepark dat gerealiseerd zal worden op Maasvlakte 2 ontbreekt. Het ontwerpwijzigingsplan is eind 2024 gepubliceerd en zal kort na het zomerreces van 2025 door de Gemeenteraad van Rotterdam vastgesteld worden.
In de beschrijving van de autonome ontwikkeling (paragraaf 5.2) missen wij de uitbreiding van de beide containerterminals die grenzen aan de Prinses Amaliahaven.
Tot slot, zoals blijkt uit diverse studies is er nog maar weinig ruimte beschikbaar in de haven. Van de 500 hectare die nog niet in gebruik genomen is, is nog slechts 150 ha vrij beschikbaar. De andere terreinen zijn gereserveerd voor een specifiek bedrijf of in optie genomen. Met andere woorden het zijn initiatieven die op korte termijn vastgesteld worden en dus onderdeel uitmaken van de autonome ontwikkelingen.
Op 2 juni jl. is conform de NOVEX sleutelafspraak in het BO Leefomgeving besloten te starten met het opstellen van het startdocument Verkenning ruimtegebrek haven en impuls leefomgeving. Concreet gaat het om het starten van een onderzoek naar nut, noodzaak en impact op de omgeving

Datum
Ons kenmerk

van verschillende oplossingsrichtingen voor ruimtegebrek in de Rotterdamse haven en voor de versterking van de leefomgeving, waaronder intensivering en optimalisering van het ruimtegebruik in het bestaande havengebied, de potentie van bestaande bedrijventerreinen in de regio en de mogelijkheid van een zeewaartse uitbreiding. De mogelijke implicaties hiervan zouden moeten worden meegenomen in het planMER.
Om ook de effecten van dat project in beeld te brengen, adviseren wij nauw met HbR samen te werken om de beschikking te krijgen over alle benodigde informatie hieromtrent.

Neem de effecten van stikstof mee tijdens zowel de bouwfase als operationele fase.
Het is bekend dat de stikstofruimte in het Rotterdamse havengebied nu al zeer beperkt of er zelfs niet is onder het vigerende wettelijk kader. Het is van belang goed in kaart te brengen welke ruimte voor met name de bouw en exploitatie nodig is en welke implicaties dit kan hebben op de ontwikkeling van andere (nieuwe en bestaande) activiteiten op de Maasvlakte en een eventuele zeewaartse uitbreiding. Met betrekking tot de bouwfase doet het probleem zich voor dat er niet één referentiejaar gebruikt kan worden. De cNRD stelt als referentiejaar 2040 te hanteren. Echter voor beoordeling van effecten tijdens de bouwfase zullen ook eerdere referentiejaren gehanteerd moeten worden.

Aanvulling op verschillende beleidskaders die moeten worden meegenomen
In het overzicht van bijlage 4 missen wij nog bij het internationale kader de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Onderzoek de ecologische effecten uitgebreider
De onderzoeksopzet voor ecologie is heel basaal beschreven in tabel 6.3, zie pagina 51 en pagina 52. Naar onze mening is dit veel te beperkt. Het zou goed zijn als meer inzicht gegeven wordt in de precieze aspecten die onderzocht gaan worden in relatie tot de wet- en regelgeving, en dan gerelateerd aan de rondom de locatie-alternatieven aanwezige natuurwaarden. Dat is geen verplichting voor een cNRD, maar zou hier gezien de gevoeligheid van het onderwerp wel op zijn plaats zijn. Gevolg van de summiere beschrijving is dat nu onvoldoende beeld kan worden gevormd of alle voor natuurbescherming en ecologie relevante aspecten onderzocht worden. Dat betekent dat nu ook niet duidelijk is of het planMER straks voldoende informatie geeft om te bepalen wat de gevolgen van het voornemen zijn voor de natuur in de haven en rond de haven.

Effecten van koelwater uitgebreider onderzoeken
In paragraaf 6.3 is de beïnvloeding van waterkwaliteit en ecologie door koelwater benoemd. Maar het (mogelijke) bijeffect dat een lozing door de centrales op de waterinnamemogelijkheid van andere bedrijven en de beperking van lozingscapaciteit van andere bedrijven kan hebben is niet benoemd. Met het oog op de op blz. 24 benoemde huidige ontwikkelmogelijkheden voor deepsea gebonden chemie is dit relevant. Wij verzoeken u dan ook dit aspect te onderzoeken in het planMER.

Datum
Ons kenmerk

Meenemen in Integrale Effect Analyse:
Houdt rekening met alle opgaven in de haven van Rotterdam.
Met alle andere opgaven die er zijn heeft HbR de voor de kerncentrales beoogde ruimte in de Alexiahaven west nodig voor de energietransitie. De energietransitie is noodzakelijk voor zowel de verduurzaming van de industrie als ook voor het behoud van werkgelegenheid en economische toegevoegde waarde voor Nederland op de lange termijn. Dit vraagt zowel dat de bestaande industrie gaat verduurzamen door gebruik van schone energie en grondstoffen als dat nieuwe, circulaire bedrijven zich in Rotterdam vestigen. Verder moet er voldoende hernieuwbare energie beschikbaar zijn om de industrie te elektrificeren en groene waterstof te produceren. Dit alles vraagt zoveel ruimte dat de haven van Rotterdam eerder uitbreiding nodig heeft dan andere activiteiten, zoals kerncentrales, die mede door de intensieve bouwfase veel ruimte gaat vragen.
De Maasvlakte is ontwikkeld voor het huisvesten van op en overslag van goederen noodzakelijk voor de logistiek, industrie en energie. Het gaat hier dus om bedrijvigheid dat afhankelijk is van een zeehaven-gebonden overslaglocatie. Een kerncentrale lijkt minder tot niet afhankelijk te zijn van zeeoverslag. Zeker gezien in de Alexiahaven de laatste uit te geven plots van de haven liggen, is dit voor HbR een belangrijk argument in de afweging welke activiteit hier zou moeten komen.

Neem zowel het minimum als maximum ruimtebeslag en bouwfase impact mee in analyse.
De cNRD gaat uit van een ruimtebeslag van 60 ha voor de in werking zijnde kerncentrales, maar tijdens bouwfase komt daar nog 70ha-100ha bij, zonder dat hier de grondopslag en parkeerplekken in zijn meegenomen. Hiernaast kan er nog sprake zijn van een koeltoren en een extra hoogspanningsstation dat ook nog zo'n 50ha extra vraagt en daarbij mogelijk additionele hoogspanningsverbindingen. Kortom, 60ha-110ha structureel en daarbij 70ha-100ha zijn tijdens de bouwfase van 10-17 jaar niet beschikbaar voor andere activiteiten. Dit leidt tot verdere beperkingen van de ontwikkeling van het Maasvlakte gebied. Graag zien wij een kwantificering van deze effecten terug in de IEA en werken wij hieraan mee.

Neem technische verschillen mee in IEA
Er wordt in de IEA gekeken naar de complexiteit van de technische maakbaarheid per alternatief. Als voorbeelden worden onder andere genoemd technische uitdagingen tijdens de bouw, complexiteit van koelwateroplossing, aansluitingen naar het elektriciteitsnet. De verschillen in technische complexiteit kunnen ook een verschil in milieu-impact met zich meebrengen per alternatief. Naar ons inzicht zouden deze verschillen dus ook meegenomen moeten worden in het IEA. Dit mede omdat deze zaken deels parallel worden uitgevoerd met de bouw van de kerncentrales.

Neem impact elektriciteitsnetwerken mee in IEA
De impact van twee centrales van elk 1,0-1,6 GW op het elektriciteitsnetwerk is groot en HbR maakt zich grote zorgen over zowel het extra ruimtebeslag dat deze elektriciteitsnetwerken op en rond de Maasvlakte vraagt (extra bekabeling en eventueel een extra hoogspanningsstation), maar ook de effecten achter in het systeem. HbR pleit daarom voor een uitbreiding van het studiegebied, waarbij ook de aansluitende infra en effecten daarvan in meegenomen worden, waaronder de effecten van

Datum
Ons kenmerk

de 7,4 GW (en mogelijke uitbreidingen na 2032) directe aanlanding van de wind op zee die voorzien is op de Maasvlakte en de effecten voor het hoogspanningsnet in de rest van Zuidwest Nederland. Hiernaast staat in bijlage 3: blz 8 een fout: voor locatie MV2 zou 380 kV station op 2,2 km staan. Dit klopt niet (ook niet hemelsbreed). De daadwerkelijke tracéafstand in de leidingstroken bedraagt meer dan 6 km en zou daarmee rood moeten scoren.
Ook vragen wij ons af hoe de verschillende effecten van de reactorcapaciteit op de effecten op het elektriciteitsnetwerk, maar ook koelcapaciteit worden meegenomen in het onderzoek. Reactoren van de in competitie zijnde producenten verschillen aanzienlijk in omvang. Hoe wordt er in het IEA en planMER omgegaan met de verschillende capaciteit en de daarmee gepaarde verschillende effecten?
Voor een goede integrale afweging zien wij de noodzaak dat de effecten op de ruimte (onshore/offshore als ook import/eigen productie) van de toevoeging van deze nucleaire energiecapaciteit in de energiemix en de effecten op energiekosten in kaart worden gebracht. Dit in aanvulling op het in paragraaf 1.5 van de cNRD vermelde aanvullende onderzoek naar de milieueffecten van kerncentrales.

Neem alle effecten op de bereikbaarheid, met name tijdens bouwfase mee.
In de cNRD staat dat het aspect bereikbaarheid goed wordt onderzocht. Vanuit HbR maken we ons zorgen over de impact van de bouwfase van de twee kerncentrales op de groeiende aan- en afvoer van goederen op de Maasvlakte. Hier bovenop komt nog de impact op de bereikbaarheid van de Maasvlakte vanwege de opgave vervanging en renovatie van de vele bruggen en tunnels uit te voeren de komende 10-15 jaar. Met name de waarschijnlijke vervanging van de Suurhoffbrug zal veel hinder voor de doorstroom op de A15 met zich meebrengen. Met oog op het extra (bouw)verkeer is in onze ogen de voorgenomen vervanging van deze brug randvoorwaardelijk om met de bouw te kunnen starten.
Daarbij komt dat dit niet het enige project is wat we kunnen verwachten. De bouw van een biobrandstoffenfabriek, een CO_2 leidingnetwerk langs de buitencontour, aanlandingen voor wind op zee, verschillende elektrolysers, etc. Ter vergelijking, het grootste bouwproject van de laatste 5 jaar is de huidige bouw van een biobrandstoffenfabriek op de Maasvlakte is, waar dagelijks 2.500 bouwvakkers komen en gaan.
De effecten van de toenemende groei van de overslag, de vervanging en renovatie opgave en het werkverkeer voor de bestaande activiteiten dienen te worden meegenomen in het onderzoek.

Impact op omgeving
Als we kijken naar de meest recente gebouwde kerncentrales in Flammanville (Fr) en Hinkley Point C (VK) dan zien we dat de bouwfase 10 – 17 jaar kan duren en er tussen de 8.000-10.000 mensen werkzaam zijn. Het draagvlak in de omgeving is voor ons ook zeer van belang. Zowel de vervoersbewegingen als mogelijke huisvesting van arbeidsmigranten kunnen de leefbaarheid in de regio beïnvloeden. Dit zal zorgvuldig moeten worden meegenomen in de beoordeling en besluitvorming.

Datum
Ons kenmerk

Toekomstvastheid
Wij constateren dat vanuit zowel het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) als het ministerie van Defensie Maasvlakte 2 als zoekgebied is gedefinieerd voor een kerncentrale respectievelijk Host Nation Support. Wij verwachten dat de raakvlakken tussen deze initiatieven een goede plek krijgen in het onderzoek. Voor het vervolgproces zien wij tussen de procedures van bovengenoemde ontwikkelingen graag een meer integrale afweging vanuit alle beleidsprogramma's van het rijk.
In het nog op te stellen planMER wordt beschreven of er plaatsgebonden 10-6 risicocontouren van omliggende bedrijven en infrastructuur relevant zijn voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales. Het is wenselijk dat die analyse ook andersom gebeurt: wat zijn de consequenties van de komst van een kerncentrale voor bestaande en geplande ontwikkelingen in de haven. M.a.w. welke beperkingen gaan gelden voor de terreinen rondom de centrale en de modaliteiten (spoor, weg, scheepvaart) die van groot belang zijn voor het functioneren van het haven- en industriecomplex.

Meekoppelkansen meenemen in IEA
In de cNRD wordt iets gezegd over restwarmte, maar dat is wel summier. Als met de centrales maximale elektriciteitsproductie wordt nagestreefd is de temperatuur van de restwarmte ongeveer 30 °C. Daar heb je niets aan, zelfs niet voor verwarming van huizen. Als het doel van de centrales ruimer is, namelijk energieproductie in brede zin, wordt het mogelijk aantrekkelijk voor andere activiteiten, levering van stoom/warmte, H_2-productie etc. Dan wordt het verhaal veel complexer, niet in de minste plaats omdat de afname van dergelijke energieproducten op voorhand moeilijk is in te schatten, laat staan hard mee te koppelen. Anders gezegd: als de kerncentrale maximaal ingezet wordt voor elektriciteitsproductie en levering op het hoogspanningsnet zijn er praktisch geen meekoppelkansen. Er zou derhalve in de IEA goed gekeken moeten worden hoe je dit vertaald naar kosten, impact etc voor de verschillende locatie alternatieven.

Graag zijn wij bereid onze verzoeken voor nader effectonderzoek toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Verzonden: 6/26/2025 5:28:23 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Duitsland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Privatperson
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

Sehr geehrte Damen und Herren,

als Anrainerin des Niederländisch - Deutschen Grenzgebietes habe ich große Sorge vor weiteren Kernkraftwerken und der Gesundheitsbelastung, die davon ausgeht. Die nukleare Belastung macht vor keinen Staatsgrenzen Halt und kann nicht nur die Gesundheit, sondern auch das Leben bedrohen. Zumal es immer noch keine Lösung für Atommüll gibt.

Ich fordere Sie auf, von den Plänen Abstand zu nehmen.

Mit freundlichen Grüßen

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 5:28:23 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales – concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer: |
Postcode:
Woonplaats: |
Land: Duitsland
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw, als omwonende in het Nederlands-Duitse grensgebied maak ik me grote zorgen over nog meer kerncentrales en de gezondheidsrisico's die ze met zich meebrengen. Nucleaire vervuiling stopt niet bij de landsgrenzen en kan niet alleen de gezondheid maar ook levens bedreigen. Vooral omdat er nog steeds geen oplossing is voor kernafval.

Ik verzoek u dringend om af te zien van de plannen.

Hoogachtend,

Verzonden: 6/26/2025 5:48:00 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage, maar korte versie: NIET IN ZEELAND EN BETER GEZEGD HELEMAAL NERGENS PLAATSEN.

105352910_10892789_rvo_Kerncentrales_mening.docx

Kernenergie, er wordt over gesproken als de oplossing voor het milieu, voor de toekomst. Omdat we duurzamer moeten worden. Maar hoe kan een centrale die afval produceert waar generaties lang mee opgescheept zitten een oplossing zijn voor de toekomst. Er is inderdaad een andere centrale in ontwikkeling die een deel van dit afval kan omzetten. Door die innovatie zitten we niet meer duizenden jaren met het afval in ons maag. Nee dan alleen nog maar honderden jaren. Honderden!

Onze ontwikkeling gaat heel snel, dit is aan vele innovaties te merken. Over twintig jaar gaan veel duurzame oplossingen sterk verbeterd zijn. En corona heeft laten zien, met grootschalige inzet kan ontwikkeling nog sneller. Over twintig jaar zou, op zijn vroegst, een kerncentrale pas klaar zijn. Een centrale die zijn afval niet in de lucht stoot maar die wij onder de grond zouden stoppen. Of in zee. Alsof daar geen natuur mee wordt aangetast puur omdat dit (nog) niet zichtbaar is.

Het is algemeen bekend dat verdere opwarming van het zeewater tegengegaan moet worden. Slecht voor de planeet en slecht voor het leven in zee. Toch wordt er overwogen om ongewenste koeltorens weg te laten en de zee als koelelement te gebruiken. Enige risico is enkel maar opwarming van het zeewater en vernieling van onderwaterwereld. Dat dit ook zeer ongewenst is en later problematisch lijkt wederom een probleem voor de toekomst. Zoals het energieprobleem ook jaren is geweest. Bij de informatiebijeenkomst wordt zoiets maar weer duidelijk. Op de vraag hoe het radioactieve afval wordt opgeruimd is het antwoord een jaartal ver in de toekomst waarin dit wordt bekeken.

Als zo'n kerncentrale toch geplaatst wordt dan zou zeeland ook geen optie kunnen zijn. De wegen zijn gevormd naar het landschap. Dat van een eiland waardoor het kleinere wegen zijn die veel meer slingeren en door dorpen heen gaat. Dit zijn geen wegen waarover veel verkeer kan, zeker geen groot bouwverkeer. Uitbreiding hiervan is ook maar beperkt mogelijk. De eilanden worden nou eenmaal niet groter. Dit is ook van toepassing op alle mankracht die onderdak en allerlei andere voorzieningen nodig hebben. De hoeveelheid arbeiders die nodig zijn voor de bouw kunnen niet allemaal op dat eiland wonen. De lokale bevolking zou figuurlijk gezien verdrinken onder het grote aantal. Denk maar aan voorbeelden bij migranten. De verhouding van de groepen mensen is belangrijk.

Locatie Groningen viel af, zij hoefden niet want hadden al genoeg 'troep' gekregen met al die aardbevingen en de schuren in huizen dat nog niet helemaal is afgehandeld. De Maasvlakte valt af, meerdere redenen voor maar staat ook gewoon te dicht bij Den Haag. Dump het niet in Zeeland puur omdat de rest het niet wilt hebben. Want als alle locaties in Zeeland ongeschikt zijn, wat gaat de politiek dan doen. Het waarschijnlijk toch in zeeland dumpen, omdat die braaf het lijken te slikken.

Zonnepanelen zijn op dit moment een probleem doordat het energienet het niet aankan. Dit zal zeker binnen 20 jaar zijn opgelost.

De batterijen voor de zonnepanelen zullen ook sterk verbeterd zijn in 20 jaar.

We hebben een sterke connectie met water in zeeland. Vraag rond en er zullen vast bedrijven zijn met ideeën om dat te gebruiken voor energie op te wekken. Water is er altijd. Als we er zuinig op zijn.

Verder is 20 jaar genoeg tijd om ook meer goede manieren voor duurzame energie uit te vinden.

Los je huidige probleem niet op door dit naar de toekomst te schuiven. Wij zijn slimmer dan dat, ik hoop de politiek ergens toch ook.

Als nieuwere generatie en inwoner van Terneuzen zeg ik: NEE DANKJE voor radioactief afval en alle andere 'troep' dat erbij komt kijken! Voor mijn werk rij ik wekelijk langs kerncentrale Borssele, dat is er al 1 te veel.

Verzonden: 6/26/2025 6:01:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste,

In de bijlage vind u mijn zienswijze.

Hierin wordt voornamelijk uiteengezet waarom de Paulinapolder geschrapt moet worden als mogelijke locatie voor nieuwe kerncentrales.

Hoogachtend

[redacted].

105353037_10892818_zienswijze_cnrd_2606.doc

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding:

Mijn inziens is kernenergie te duur, duurt de bouw te lang en draagt het maar zeer beperkt bij tot het beperken van de opwarming van de aarde. Het geld dat nodig is voor de bouw verdwijnt grotendeels naar het buitenland en wordt opgehoest door alle belastingbetalers.

Milieu-impact en sociale impact (rond de bouwplaats) is gigantisch. Kernafval, risico op een kernramp. Dit moet je niet willen in een dichtbevolkt land als Nederland.

Voor specifiek de locatie in Zeeuws-Vlaanderen zijn er nog legio andere bezwaren. De Paulinapolder is akkerbouwgebied. De Paulinapolder is GEEN industriegebied. Hieronder staan nog veel argumenten opgesomd waarom de Paulinapolder als mogelijke locatie geschrapt moet worden.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare

landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Ik verwacht dat mijn gebiedskennis serieus wordt meegenomen in het verdereMER-proces en roep u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

[redacted]

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 6:10:32 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

kerncentrales behoren bij het verleden. Ze zijn te gevaarlijk. Het radioactieve afval is een niet opgelost probleem.

Verzonden: 6/26/2025 6:15:26 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

I am highly in favor of new nuclear plants. Nuclear is the cleanest high density reliable energy source we have. It is crucial to address climate change. I think we should build even more of them. There is a lot of hate for nuclear, thanks to propaganda from big oil and coal, even from environmentalists but it is literally a safe clean source of energy based on the science of it. Please do not let the project die because of misguided fear.

Verzonden: 6/26/2025 6:15:27 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

Betreft: Zienswijze tegen voorgenomen locatie voor bouw van twee kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

Via deze weg wil ik mijn zienswijze indienen over de voorgenomen plannen voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Ik ben tegenstander van deze plannen op de voorgestelde locatie, en wel om de volgende redenen:

1. Landschapsvervuiling

De geplande kerncentrales komen ongeveer 10 meter boven NAP te liggen. Dit zorgt voor een aanzienlijk visueel obstakel in het landschap. In een verder vlakke omgeving leidt dit tot een blijvende aantasting van het natuurlijke en culturele landschap.

2. Inefficiëntie van kernenergie

Bij kernenergie gaat een groot deel van de opgewekte warmte verloren. Deze inefficiëntie betekent dat het rendement relatief laag is, zeker in vergelijking met moderne duurzame alternatieven zoals wind- en zonne-energie.Bovendien heeft zeeuws vlaanderen zoveel stroom niet nodig

Een betere locatie is de maasvlakte, waar je de energie en warmte kwijt kunt(warmtenet)

3. Duur en langdurig project

De bouw van kerncentrales vergt tientallen jaren en miljarden aan investeringen, terwijl de urgentie van de klimaatcrisis vraagt om snellere en flexibelere oplossingen. De inzet van hernieuwbare energiebronnen kan veel sneller resultaat opleveren.

4. Effecten op de natuur en het milieu

De impact op de omliggende natuur is groot. Door de lozing van koelwater kan de temperatuur van de Schelde toenemen, met mogelijk ernstige gevolgen voor de biodiversiteit in en rondom het water.

5. Tegen hoogspanningsmasten

Om de stroom van kerncentrales te transporteren zijn zware hoogspanningsmasten nodig. Deze hebben eveneens een schadelijke invloed op het landschap en mogelijk ook op de gezondheid van omwonenden.

Dus alle kabels onxer de grond

Om bovenstaande redenen verzoek ik u dringend om af te zien van de locatie in Zeeuws vlaanderen voor de kerncentrales en te kiezen voor alternatieven die duurzamer, sneller realiseerbaar en minder ingrijpend zijn voor landschap en natuur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted].

Verzonden: 6/26/2025 6:16:14 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De plaatsing gaat veel invloed hebben op zowel het toerisme, natuurgebied en de omwonende van mensen die afgelopen jaren hier met plezier gewoond hebben en geinvesteerd hebben.

Verzonden: 6/26/2025 6:19:29 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 2
Postcode: 3800 AA
Woonplaats: Amersfoort
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: ZBO met wettelijke taak
(Mede) namens:
Organisatie: Staatsbosbeheer

Zienswijze/reactie

Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales

Postbus 111

9200 AC Drachten

26 juni 2025

Reactie Staatsbosbeheer op concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales

[redacted]

Geachte mevrouw, heer,

1. Inleiding

Staatsbosbeheer heeft kennis genomen van de 'concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales' en meegepubliceerde bijlagen (hierna gezamenlijk te noemen 'conceptnotitie'), zoals deze door het Ministerie van Klimaat en Groene Groei ter inzage is gelegd op vrijdag 16 mei 2025. In de Staatscourant 2025, 16764 wordt aangegeven dat reageren mogelijk is tot en met donderdag 26 juni 2025 middels een reactie. Deze reactie is derhalve tijdig ingediend.

De conceptnotitie geeft aan dat het project een ruimtelijke procedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales betreft. In de zoektocht naar een geschikte locatie voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales maakt het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) bekend welke 7 locaties in 4 gebieden worden onderzocht. De hierboven vermelde publicatie in de Staatscourant biedt een overzicht van de voorgenomen te onderzoeken locaties. In dit schrijven zal dezelfde naamgeving aangehouden worden, indien het nodig is om onze reactie geografisch te duiden. Het

onderzoek richt zich op zeven mogelijke locaties in vier gebieden: 1) In het Sloegebied: het EPZ-terrein in Borssele en het voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen, 2) In Terneuzen: Mosselbanken/Paulinapolder, 3) Op de Maasvlakte II: Alexiahaven-westzijde en 4) In de Eemshaven: Westereemsweg/Emmapolder, Eemshavencentrale en Eemscentrale.

2. Terreinen Staatsbosbeheer t.o.v. locatiekeuze

Op basis van de documenten, die nu ter inzage liggen, stelt Staatsbosbeheer vast, dat bij twee van de vier te onderzoeken gebieden gronden liggen die in eigendom én beheer zijn van Staatsbosbeheer. Dit betreft de gebieden Sloegebied en Terneuzen. Bij de te onderzoeken locaties gaat het bij zowel EPZ-terrein als voormalig Thermphos-terrein om de ligging van natuurgebied Ritthemse bos en Rijksmonument Fort Rammekens in de omgeving van deze locatie. Bij de te onderzoeken locaties Mosselbanken en Paulinapolder gaat het om de ligging van natuurgebied Braakman-Noord in de directe omgeving van deze locaties. Een globaal overzicht van de terreinen van Staatsbosbeheer in het te onderzoeken gebied zoals omschreven in de conceptnotitie, is opgenomen in bijlage 2. Bij de overige te onderzoeken gebieden zijn geen directe eigendommen van Staatsbosbeheer betrokken.

3. Waarden in geraakte terreinen Staatsbosbeheer (Braakman-Noord)

In zijn terreinen voert Staatsbosbeheer het beheer uit op basis van zijn wettelijke taak, zoals vastgelegd in de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer (zie voor de volledige tekst: https://wetten.overheid.nl/BWBR0008904/2020-01-01).

De aanleg van één of meerdere kerncentrale(s) zal mogelijk ten koste gaan van de in die gebieden potentiële en/of reeds aanwezige en door Staatsbosbeheer ontwikkelde en/of beheerde waarden op het gebied van onder andere natuur, landschap, archeologie, aardkunde, cultuurhistorie en recreatie.

3.1 Terreinen Staatsbosbeheer i.r.t. lokaal, regionaal en landelijk ecologisch systeem

De terreinen van Staatsbosbeheer die geraakt worden door de hierboven genoemde te onderzoeken locaties, vallen onder het Natuur Netwerk Nederland. Binnen het ecologisch systeem dat de gehele Zuidwestelijke Delta vormt, spelen ze een belangrijke ondersteunende rol, mede voor het direct naastgelegen N2000-gebied Westerschelde. Verstoring in deze terreinen heeft dus naast directe effecten in onze terreinen, ook een uitstralend effect naar omliggende terreinen, zoals het naastgelegen N2000-gebied Westerschelde of andere gebieden, die onderdeel zijn van het ecologisch systeem, dat de gehele Zuidwestelijke Delta vormt.

In paragraaf 6.3 van de conceptnotitie staat vermeldt, dat in het beoordelingskader is opgenomen om effecten op overig beschermde gebieden te onderzoeken. Het is echter onduidelijk op welk niveau deze effecten onderzocht worden en het is niet duidelijk of Natuur Netwerk Nederland hier onderdeel van uit maakt. Staatsbosbeheer verzoekt dan ook om alle thema's vallend binnen de categorieën 'Bodem, Water en Ecologie' zowel op landelijk als regionaal als lokaal systeemniveau te onderzoeken, in ieder geval wat de terreinen van Staatsbosbeheer betreft, dan wel grondig te onderbouwen waarom dit niet nodig zou zijn.

Omdat de gehele Zuidwestelijke Delta één groot ecologisch systeem vormt, kan het zijn dat werkzaamheden die buiten onze terreinen plaats vinden, tóch een effect hebben op de doelen die nagestreefd worden ín de terreinen van Staatsbosbeheer. Daarom verzoekt Staatsbosbeheer om alle thema's vallend binnen de categorieën 'Bodem, Water en Ecologie' te onderzoeken op effecten 'van buiten naar binnen' onze terreinen, dan wel grondig te onderbouwen waarom dit niet nodig zou zijn.

Samen met Rijkswaterstaat en andere gebiedspartners streeft Staatsbosbeheer naar een goede waterkwaliteit en veerkrachtige natuur in de Rijn-, Maas- en Scheldemonding. Hiervoor is een ecologisch streefbeeld opgesteld. De ecologische streefbeelden van de PAGW zijn richtinggevend en ondersteunend. De streefbeelden zijn niet vrijblijvend: het bereiken van gezonde ecologische waterkwaliteit en veerkrachtige natuur is een maatschappelijk belang en noodzakelijk om de wettelijke doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water en de Vogel- en Habitatrichtlijn duurzaam te behalen. In dit streefbeeld is onder andere opgenomen dat het essentieel is om meer ruimte te creëren voor natuurlijke leefgebieden en voor natuurlijke water- en sedimentprocessen in het Schelde-estuarium. Een mogelijke locatie voor een verbreding of landinwaartse uitbreiding van het Schelde-estuarium kan bij de voormalige Braakmankreek. Daarom verzoekt Staatsbosbeheer om alle thema's vallend binnen de categorieën 'Bodem, Water en Ecologie' te onderzoeken op effecten 'van buiten naar binnen' op het streefbeeld PAGW Rijn-, Maas-, Scheldemonding, dan wel grondig te onderbouwen waarom dit niet nodig zou zijn.

3.2 Verspreiding (invasieve) exoten door onderzoek, dan wel werkzaamheden

De werkzaamheden i.h.k.v. onderzoek, dan wel (aanleg)werkzaamheden kunnen van invloed zijn op de verspreiding van invasieve exoten. Staatsbosbeheer verzoekt om een aanpak te kiezen die verspreiding van exoten uitsluit en deze vooraf voor te leggen aan Staatsbosbeheer.

3.3 Effecten op hydrologisch systeem in zijn geheel

Ongeacht de wijze waarop de mogelijke kerncentrales gerealiseerd zullen worden, is een effect op het hydrologisch systeem ook denkbaar. Ook het hydrologisch systeem bestaat uit meerdere niveaus, lokaal, regionaal, landelijk, maar ook op verschillende diepteniveaus. In Braakman en omliggende terreinen liggen voor Staatsbosbeheer meerdere essentiële hydrologische percelen, die op meerdere niveaus geraakt kunnen worden door de realisatie van de hoogspanningsverbinding en -station. Staatsbosbeheer verzoekt dan ook dringend om de thema's vallend binnen de categorieën 'Bodem, Water en Ecologie' te onderzoeken op effect vanuit het gehele hydrologische systeem en niet alleen lokaal.

3.4 Effecten op andere waarden en functies aanwezig in terreinen Staatsbosbeheer

Naast natuurwaarden (zowel biotisch als abiotisch) zijn ook andere waarden en functies aanwezig in onze terreinen, zoals landschaps- en cultuurhistorische waarden en recreatie. Staatsbosbeheer verzoekt dan ook om het onderzoek naar de effecten van genoemde alternatieven in haar terreinen net zo breed te onderzoeken als dat haar wettelijke taak is (zie de eerder genoemde referentie naar de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer). Hierbij in het bijzonder de ligging van de locaties ten opzichte van Rijksmonument Fort Rammekens nabij de Sloehaven.

3.5 Cumulatieve effecten

Een thema kan, indien afzonderlijk onderzocht, wellicht als uitkomst van het onderzoek hebben, dat geen significant effect optreedt. Maar, bij cumulatie kan wel degelijk een significant effect ontstaan voor de doelen die wij nastreven in onze terreinen. Staatsbosbeheer verzoekt dan ook uitdrukkelijk om óók het effect van deze cumulatie van alle thema's mee te nemen in het onderzoek. Hierbij willen we extra aandacht vragen voor cumulerende effecten van een mogelijke realisatie van kerncentrales en de mogelijke realisatie van hoogspanningsstations en/ of convertorstations welke gelieerd zijn aan de toekomstige 380KV-verbinding Westerschelde.

Ik hoop dat u bovenstaande aandachtspunten gebruikt om de NRD aan te scherpen en zodoende een mooie basis heeft voor een zorgvuldige MER.

Als u nog vragen hebt dan kunt u contact opnemen met [redacted] via [redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Bijlage 1: Overzicht van de voorgenomen te onderzoeken zeven mogelijke locaties in vier gebieden, zoals vermeld in de online publicatie van de ter inzage legging in de Staatscourant 2025, 16764:

1) In het Sloegebied: het EPZ-terrein in Borssele en het voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen

2) In Terneuzen: Mosselbanken/Paulinapolder

3) Op de Maasvlakte II: Alexiahaven-westzijde

4) In de Eemshaven: Westereemsweg/Emmapolder, Eemshavencentrale en Eemscentrale.

Bijlage 2: globaal overzicht van de ligging van de terreinen van Staatsbosbeheer in het te onderzoeken gebied (op basis van de conceptnotitie). De groene terreinen zijn zowel in beheer als eigendom bij Staatsbosbeheer.

105353182_10892846_Bijlage_2_globaal_overzicht_ligging_terreinen_Staatsbosbeheer.bmp

Nieuwvliet en Sint Joosland
N254
202504698
Nieuwdorp
Oostelijk Havendok
Klaverbank
N662

N62
Westerschelde
Terneuzen
Hoek
N61
N290

Verzonden: 6/26/2025 6:21:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik Ben tegen de bouw van de kerncentrales en tenneth.

We moeten onze omgeving behouden en niet verwoesten voor industrie , er is al zo weinig ruimte voor wild en vogels.

Als dit door Zou Gaan is het voor mij een reden om mijn Huis te koop te zetten en jammer genoeg te verhuizen.

Verzonden: 6/26/2025 6:28:57 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte,

Gezien alle nadelen aan het realiseren van een (of twee) kerncentrale(s) in Zeeuws-Vlaanderen, te weten (maar niet limitatief):

- de zeer hoge bouwkosten en de daardoor te verwachten forse energieprijsstijgingen;

- de benodigde grondoppervlakte, zowel tijdens als na de bouw, die niet meer voor andere doeleindenkan worde ingezet;

- de zeer zware druk op de locale en regionale infrastructuur tijdens de bouw;

- de zeer zware druk op de toch al zeer krappe woningmarkt tijdens de bouw in verband met het benodigde aantal arbeidskrachten (o.a. van buiten de regio), terwijl a.g.v. externe factoren (waaronder de stikstofrestricties) het bouwen van nieuwe huisvesting slechts zeer beperkt mogelijk is;

- de negatieve impact op het milieu, zowel tijdens de bouw (CO_2, stikstof, enz.) als tijdens de exploitatie (koelwater of CO_2 uitstoot via koeltorens);

- de risico's van het vervoer en de opslag van het nucleaire afval tijdens de exploitatie;

- de risico's van een ongeluk tijdens de exploitatie;

- de risico's van de impact van een natuurramp door de ligging beneden zeeniveau;

- de risico's van een aanslag op de centrale,

wil ik hierbij mijn grote zorgen uiten met betrekking tot dit voornemen. Bovengenoemde negatieve gevolgen wegen niet op tegen de positieve aspecten zoals het verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen.

Ik vraag u dan ook om, ook omdat Zeeuws Vlaanderen al zwaar onder druk staat wegens allerlei andere (duurzaamheids)projecten, dit voornemen niet te continueren.

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 6:35:32 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: [redacted]
(Mede) namens:
Organisatie: FNV

Zienswijze/reactie

Onduidelijk zijn voor mij de veiligheidsaspecten indien er een groot conflict uitbreekt. Wat als een kerncentrale geraakt wordt door een explosief. Nu we de defensie gaan versterken, is het niet wijs om onoverzienbare risico's te bouwen.

Verzonden: 6/26/2025 6:45:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij zijn tegen een kerncentrale in de polders van Biervliet

Verzonden: 6/26/2025 6:46:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij zijn tegen de komst van kerncentrale bij de paulinapolder biervliet

Verzonden: 6/26/2025 6:48:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105353436_10892893_Zienswijze_[redacted].pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales
[redacted]
25 juni 2025
[redacted]

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei,

Hierbij als toevoeging mijn bezwaren in eigen woorden en begrijpelijke taal als reactie op uw voornemens.

Schone energie?
Kernenergie is CO2 neutraal, is de achterliggende motivatie. Dat maakt kernenergie nog geen schone methode om energie op te wekken. Het bijproduct is radioactief afval dat minstens 100.000 jaar, 4.000 generaties levensbedreigend blijft. (Duurzaam?) Na 100 jaar opslag bij COVRA is er nog geen oplossing voor de eindberging ontwikkeld. Wie draagt de kosten? Een erfenis voor wie dan leeft? Op dit moment wordt er al een behoorlijke hoeveelheid afval geproduceerd (zie afbeelding cijfers COVRA). Bij uitbreiding van kernenergie wordt dat volume nog veel groter.

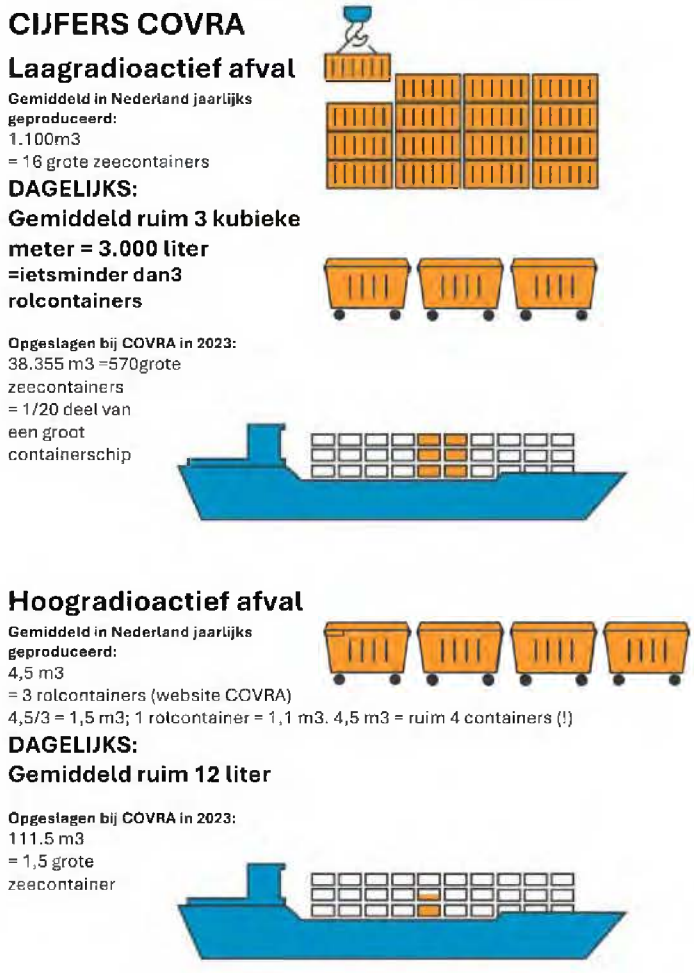

Bron: website COVRA met aanvullingen over dagelijkse hoeveelheden

Democratisch?
In 2022 heeft het vorige kabinet Rutte IV ervoor gekozen om twee nieuwe kerncentrales te bouwen. In het partijprogramma van D66 voor deze verkiezingen staat letterlijk (pagina 33): ***"Kernenergie speelt geen rol in onze energievoorziening. D66 wil geen nieuwe kerncentrale in Nederland en de kerncentrale in Borssele sluiten".*** De verkiezingsuitslag bracht D66 op 24 zetels (VVD 34). In de schaduw van al het geharrewar en de politieke onrust is het kabinet Schoof verdergegaan met deze plannen. Terwijl de kiezers vaak hun stem hebben uitgebracht vanwege beloftes en slecht onderbouwde oplossingen voor ingewikkelde vraagstukken die niets met kernenergie te maken hebben. De partijen van dit inmiddels gevallen kabinet maken deze beloftes niet waar. Vooral de provincie Zeeland ("voorkeurslocatie") maar ook de Nieuwe Maasvlakte en de Eemshaven krijgen voorgeschoven dat er mogelijk twee nieuwe kerncentrales gebouwd worden op het grondgebied. In hoeverre is deze procedure democratisch verlopen? Het demissionair kabinet dat gestruikeld is over zijn eigen onkunde, gaat ook nog eens verder met deze plannen, omdat de Tweede Kamer dit belangrijke onderwerp op 25 juni niet controversieel verklaard heeft.

Voorlichting?
De overheid heeft voor het publiek een aantal voorlichtingsrondes georganiseerd. Ingericht als een soort marktplaats waar het niet mogelijk is om publiekelijk kritische vragen te stellen. De deskundigen weten deze zelfs vaak niet eens te beantwoorden. Organisaties die veel kennis hebben over de nadelen van kernenergie worden niet geraadpleegd om de bevolking te informeren. Terwijl de pro kernenergie campagne wordt gefinancierd met overheidsgeld, is het budget van deze organisaties beperkt om op eigen kracht een voorlichtingscampagne te financieren. De pers verspreidt ondertussen allerlei fabels over het draagvlak (in Zeeland), "schone energie", de kosten, het al bestaan van commercieel haalbare en functionerende SMR, een utopie die kernenergie veel gunstiger afschildert dan de werkelijkheid.

Kostbaar!
Uit voorbeelden van kerncentrales die nu in het buitenland gebouwd worden blijkt dat de aanbestedingen met miljarden overschreden worden. Demissionair kabinet Schoof heeft 20 miljard gereserveerd. Terwijl alles wat de kwaliteit van leven bevordert of in stand houdt wordt wegbezuinigd. Potjes voor zorg, OV, onderwijs, duurzame energie, duurzame landbouw, verduurzaming van woningen (wat woonlasten betaalbaar maakt), het minimabeleid en de gehele culturele sector worden kaalgeplukt. De kans van het ontwikkelen van een echt duurzame en circulaire economie wordt hier gemist.

Te laat!
Voordat nieuwe centrales in Nederland gerealiseerd zijn is de termijn die nodig is om de klimaatdoelen te halen ver overschreden. Terwijl deze doelen met duurzame energiebronnen en besparingsoplossingen veel goedkoper en eerder gerealiseerd worden. Deze bronnen vangen de periodes zonder zon en wind wel op. Om Groene Groei werkelijk te bevorderen adviseer ik uw energie in te zetten voor een wetswijziging die het mogelijk maakt om energie die opgewekt wordt uit hernieuwbare bronnen, lokaal te delen. Daarmee wordt het energienet ontlast en tijdens piekmomenten hoeven windmolenparken, zonneparken en de zonnepanelen op onze daken niet te worden uitgezet.

Overstromingsgebied ...
Kerncentrales bouwen in een overstromingsgebied bij een stijgende zeespiegel en bodemdaling achter de dijken? De wetenschap tast in het duister over de gevolgen van klimaatverandering voor onze kust. Is er sprake van een blinde vlek zoals bij Fukushima?
In tijden van oorlog zijn de dijken in het verleden vaak gebombardeerd of doorgestoken. Dit maakt deze locatie kwetsbaar. Met name voor de inwoners van Walcheren zijn de vluchtmogelijkheden in geval van een calamiteit zeer beperkt.

Bron Koninklijke Bibliotheek België

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 7:08:37 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Deze locatie nabij de Paulinapolder is ongeschikt voor de nieuwe kerncentrales , de infrastructuur is daar helemaal niet voor geschikt.De 2e Maasvlakte is een betere locatie en ligt ver van de bewoonde wereld.

Verzonden: 6/26/2025 7:11:07 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

We zijn een gezin met 2 kinderen en ik wil ze laten opgroeien met natuur en geen kerncentrale naast de deur.

Ik bent er mee eens dat er meer kerncentrale nodig zijn, maar het kan beter in al aanwezig industie terrien zijn als dat de natuur onherstelbaar beschadig raakt.

En m'n waarde van m'n huis gaat naar beneden en wie mag dat betalen/compenseren?

Verzonden: 6/26/2025 7:13:03 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geen kerncentrale in ons mooi Zeeuws laanderen

Verzonden: 6/26/2025 7:23:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

waarom niet in sloegebied en de maasvlakte11

Verzonden: 6/26/2025 7:25:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Wij, bewoners van [redacted] willen met deze zienswijze ons bezwaar kenbaar maken tegen de voorgenomen locatiekeuze voor de bouw van één of twee kerncentrales in de Paulinapolder, gemeente Terneuzen.

Wij zijn faliekant tegen deze plannen en maken ons grote zorgen over de gevolgen voor onze leefomgeving, veiligheid en toekomstperspectief.

Onze bezwaren zijn als volgt:

1. Onveiligheid in geopolitieke context

In het licht van de huidige internationale spanningen achten wij het onverantwoord om een kerncentrale te bouwen in onze regio. Een kerncentrale vormt een potentieel doelwit bij militaire conflicten of terroristische aanslagen. De veiligheid van onze dorpen en gezinnen mag niet op het spel worden gezet in tijden waarin wereldwijde instabiliteit steeds vaker voorkomt.

2. Landbouw en leefbaarheid

De Paulinapolder is een vitaal landbouwgebied. De komst van een kerncentrale betekent niet alleen een directe bedreiging voor deze sector, maar ook een ernstige aantasting van het karakter van de regio. Biervliet en omliggende dorpen zijn kleinschalig, landelijk en kwetsbaar . De impact van zo'n megaproject op verkeer, natuur en sociale druk zou desastreus zijn.

3. Waterveiligheid

De locatie ligt onder zeeniveau, nabij de Westerschelde. Dit brengt bij calamiteiten grote risico's met zich mee, zowel wat betreft dijkdoorbraak als overstroming bij een incident. Kernenergie op deze plek is niet alleen onlogisch, maar ook gevaarlijk.

4. Alternatieven zijn voorhanden

Er zijn industriële gebieden beschikbaar, zoals de Sloegebied of Maasvlakte II, waar reeds infrastructuur aanwezig is en die beter ingericht zijn voor grootschalige energieopwekking, zonder dat daarbij leefgebieden als het onze worden opgeofferd.

Conclusie:

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor de bouw van kerncentrales. De risico's voor mens, natuur, economie en veiligheid zijn te groot. Wij vragen om een zorgvuldige, toekomstgerichte keuze waarbij wordt gekeken naar bestaande industrieterreinen die geschikt zijn voor dit soort projecten en niet naar kwetsbare, landelijke gebieden zoals de onze.

Verzonden: 6/26/2025 7:36:24 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: Ook namens div. (familie)leden die bij ons bedrijf werkzaam zijn en in dit gebied wonen.
Organisatie: Pladdet B.V.

Zienswijze/reactie

Ons bedrijf Pladdet B.V. is al meer dan 80 jaar gevestigd op deze locatie, waar momenteel meer dan honderd medewerkers werkzaam zijn. Ons standpunt is, zoals besproken bij meerdere overheidsinstanties, nadrukkelijk bekend. Wij gaan ervan uit dat dit nagekomen wordt.

Verzonden: 6/26/2025 7:37:44 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Deze locatie is ongeschikt vanwege de geringe infrastructuur. Deze wordt zelfd in de zomermaanden al ernstig overbelast door alle vakantiegangers. Zeer onverantwoorde ligging onder zeeniveau. Gigantische gezondheids en milieurisico's voor de hele buurt. Klem tussen allerlei natura-2000 gebieden. Er zijn veel betere alternatieven zoals grootschalige industriegebieden.

Verzonden: 6/26/2025 7:37:53 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte mevrouw, meneer.

Mijn visie is dat elektriciteitsopwekking via kernenergie op termijn achterhaald zal blijken te zijn. De opwekking en transport van groen waterstofgas, verkregen uit wind- en zonne-energie, zal in een ver gevorderd stadium zijn als de beoogde kerncentrales over pas 15 jaar (of nog veel later) gaan draaien.

Waterstofgas heeft de volgende voordelen:

Waterstofgas kan het huidige aardgas vervangen:

pomp het in onze bestaande gasleidingen, waardoor we onze huidige cv-installatie's om onze huizen te verwarmen kunnen behouden, gevolg: geen warmtepomp nodig dus ook geen verzwaring van het elektriciteitsnet. Auto's kunnen ook op waterstof rijden, nog een reden om het elektriciteitsnet niet te hoeven verzwaren.

Ook kunnen de huidige aardgas gestookte elektriciteits centrales op waterstofgas overschakelen en kunnen de huidige kolencentrales omgebouwd worden naar waterstof centrales, ze hoeven niet gesloopt te worden want de stoom die nodig is om ze te laten draaien kan je ipv met kolen ook produceren met waterstofgas.

Daarnaast moeten kernenergie centrales gekoeld worden en om de Westerschelde hierdoor verder te belasten cq. op te warmen is uit milieu-technisch oogpunt een slecht idee.

Bijbehorende koeltorens zijn in ons landelijk gebied slechte reclame voor toeristen evenals de vele hoogspanningsmasten die zulke grote centrale's met zich mee brengen.

Maak gebruik van ondergrondse waterstofgas netwerken en er zijn geen ontsierende hoogspanningsmasten nodig.

Door ter plaatse op industrie terreinen kleinschalige energieopwekking dmv waterstofgas te realiseren zal veel minder impact plaatsvinden op de omgeving dan bij de bouw van 2 nieuwe kerncentrales. Er zijn dan geen energie verliezen via elektriciteits leidingen en geen ontsierende masten nodig.

Kortom zet maximaal in op waterstofgas en verspil geen belastinggeld aan kernenergie!

Tot zover het technisch verhaal.

Nog enkele algemene opmerkingen:

Waarom is er nooit onderzoek gedaan naar het draagvlak van kernernergie-centrales onder de Zeeuwen??

Waarom zijn Provinciale Staten in Zeeland zo stellig te beweren dat er voldoende draagkracht in Zeeland aanwezig zou zijn, waar komt deze theorie vandaan??

Waarom wordt er vanuit de overheid zo weinig voorlichting gegeven, wordt er weinig tot niet gecommuniceerd over de bouwtijd en kosten die gigantisch zijn en niets verteld over alternatieven voor kerncentrales (kleine kernenergie centrales zoals op vliegdekschepen en in onderzeeërs, SMR's of gesmoltenzout centrales of scenario's zonder kernenergie zoals waterstof).

Waarom worden belangen van omwonenden en mensen die uitgekocht zullen worden zo gevoelloos behandeld??

Wat te doen met: kernafval dat duizenden jaren radioactief blijft, 15 jaar of langer een bouwput in de polder met licht- en geluidshinder, infrastructuur die er nu niet is voor aan en afvoer van bouwvakkers en bouwmateriaal, en onderdak en sociale voorzieningen voor al deze mensen?

Als die kerncentrales er toch moeten komen zet ze dan in onbewoond cq industrie gebied en niet op een plaats die heel veel impact heeft om de leefomgeving van mensen die er al heel lang onbezorgd wonen, het kan anders zoals ik hierboven heb verwoord.

Gooi geen belastinggeld in de Westerschelde maar bedenk hoe het ook anders zou kunnen voor nu en voor de toekomst van ons nageslacht.

Verzonden: 6/26/2025 7:41:46 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Waarom zo dicht bij natuurgebied de Braakman. Er is volop in geïnvesteerd om de Braakman te herstellen, is dat dan weggegooid gemeenschaps geld? Men klaagt steen en been over het milieu, en vervuiling. Wat denkt u dat de langdurige bouw en in bedrijf houden aan vervuiling en overlast gaat geven. Was Dow chemical nog niet genoeg om het ooit zo mooie landschap en rust voorgoed te verstoren.

Ga naar een reeds (reeds) meer ontwikkeld industriegebied waar de grootste voorzieningen zoals transport mogelijkheden en industriele ondergrond al kant en klaar is. Ik kijk dan met name naar Rotterdam Europoort, en Maaspoort. Dat is al een sterk ontwikkeld industriegebied.

Verzonden: 6/26/2025 7:42:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als bewoners aanliggend aan de paulinapolder zijn wij erg onder de indruk van de plannen die er liggen.

Er worden volgens ons grote fouten gemaakt om te kiezen voor deze locatie. Ons relaas is terug te vinden in de meegestuurde bijlage.

105353832_10892968_Zienswijze_Paulinapolder_nrd.pdf

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging.

De Paulinapolder ligt maar net boven NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. De andere mogelijke locaties zijn hoger gelegen, dus veiliger.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Ook zou de geproduceerde warmte benut kunnen worden moest de centrale op de Maasvlakte geplaatst worden. Dit voor het verwarmen van bijv. woningen, kassen of industrie die de restwarmte zou kunnen gebruiken.De overige locaties zijn hier niet interessant voor vanwege het ontbreken van voldoende bebouwing, kassen of industrie.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

[redacted]

Bijlage: Visuele Onderbouwing

1. Ligging van de Paulinapolder

De Paulinapolder bevindt zich in Zeeuws-Vlaanderen, direct ten westen van Terneuzen en grenzend aan de Westerschelde. Het gebied is aangeduid als een potentiële locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales. De exacte ligging en grenzen van de Paulinapolder zijn te zien op de kaart van het Kadaster.

2. Natura 2000-gebieden in de omgeving

De Paulinapolder grenst direct aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied is van internationaal belang voor vogels en andere natuurwaarden. De aanleg van grootschalige energie-infrastructuur in de Paulinapolder kan leiden tot verstoring van deze beschermde natuurgebieden.

4. Vergelijking potentiële locaties kerncentrales

Locatie	Ligging tov. NAP	Afstand tot Natura 2000	Bestaande infrastructuur	Bevolkingsdichtheid	Opmerkingen
Paulinapolder	+1,5 m	Direct grenzend	Beperkt	Laag	Kwetsbaar gebied, nabij natuurgebieden
Sloegebied	+2.8 m	>5 km	Uitgebreid	Gemiddeld	Industrieterrein met bestaande infrastructuur
Maasvlakte II	+ 5 m	>10 km	Uitgebreid	Laag	Speciaal aangelegd voor industriële doeleinden

Verzonden: 6/26/2025 7:49:19 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Hele gezin
Organisatie:

Zienswijze/reactie

De ontwikkeling rondom een kerncentrale in de polders van Biervliet is niet wenselijk. Het gebied leent zich niet voor grootschalige industrie. Dit is allemaal geschikt te maken dat is duidelijk alleen zijn er meer geschikte locaties waar dit niet of minder benodigd is. Verder zijn er in de regio de laatste jaren op diverse plekken hectares omgevormd naar natuurgebieden. Dit is dan ook in strijd met de komst van een centrale en alles wat er bij hoort.

Persoonlijk denk ik dat de leefomstandigheden in en rondom de polders en Biervliet veel achteruit zullen gaan. Ook zal natuur en dieren hieronder lijden.

Kortom ergens op de Maasvlakte of een ander groot industriegebied lijkt me zo'n centrale beter passen dan in de polder achter een klein dorpje.

Verzonden: 6/26/2025 7:56:53 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

IK BEN TEGEN DE KOMST VAN DE KERNCENTRALE

105353931_10892986_IMG_8474.jpeg

van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Verzonden: 6/26/2025 8:11:57 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Adviesbureau
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

Sehr geehrte Damen und Herren,

beiliegend sende ich meine Stellungnahme und verbleibe

mit besten Grüßen

[redacted]

105354057_10893011_Nizozemi2JEaStell.docx

STELLUNGNAHME
im Rahmen der strategischen Umweltprüfung
fürs Vorhaben „KKW Niederlande Neubau“

Im Zuge der Planungen für zwei neue Kernkraftwerke in den Niederlanden wird eine strategische Umweltprüfung (SUP) nach niederländischem Recht durchgeführt. Da erhebliche Auswirkungen auf die Umwelt in Österreich nicht ausgeschlossen werden können, beteiligt sich Österreich am grenzüberschreitenden SUP-Verfahren gem. Art. 7 SUP-RL und Art. 10 SUP-Protokoll.

Zuständige Behörde ist das niederländische Ministerium für Klima und grünes Wachstum, das dem österreichischen Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Klima- und Umweltschutz, Regionen und Wasserwirtschaft zunächst die Scoping-Unterlagen übermittelt hat.

Die übermittelten Unterlagen und der begleitende Beteiligungsprozess dienen dem Scoping gem. Art. 5 Abs. 4 SUP-RL und Art. 6 SUP-Protokoll, das einen maßgeblichen Einfluss auf die Standortwahl haben wird.

Das zur Verfügung gestellte Dokument:

Entwurf Aufzeichnung zu Umfang und Detaillierungsgrad, Plan-UVS Standortstudie für zwei neue Kernkraftwerke, Antea Group, Oosterhout, Mai 2025

Der Bau der KKWs erfordert nach niederländischem Recht die Durchführung eines Projektverfahrens, welches verschiedene Schritte umfasst, die unter anderem auch eine SUP und eine UVP vorsehen. Das SUP-Verfahren sollte im Herbst 2024 beginnen und 2025 abgeschlossen werden. Die Zielsetzung des Vorhabens ist nach den vorliegenden Unterlagen die räumliche Einbindung von zwei neuen KKWs in den Niederlanden. Das Verfahren umfasst folgende Phasen[1]:

- Schritt 1: Bekanntgabe des Projekts und der Beteiligungsmöglichkeiten am Projektverfahren
- Schritt 2: Untersuchung von möglichen Standorten (Scoping & Plan-UVP = SUP)
- Schritt 3: Bevorzugte Entscheidung (Empfehlung für Standort)
- Schritt 4: Planausarbeitung (genauere Untersuchung der Empfehlung, Projekt-UVP)
- Schritt 5: Projektbeschluss mit erforderlichen Genehmigungen

Österreich beabsichtigt sich an der SUP (Schritt 2) und UVP (Schritt 4) gemäß Art. 3 Espoo Konvention zu beteiligen, da grenzüberschreitende Auswirkungen nicht ausgeschlossen werden können.

Ziel der Scoping-Phase des Projektes ist die Standortwahl für zwei neue Kernkraftwerke. Die neuen Kernkraftwerke sollen eine Gesamtleistung von 2.300 bis 3.300 MWe haben. In der SUP werden Standortalternativen unter Berücksichtigung aller relevanten Aspekte des physischen Lebensumfelds verglichen, um eine bevorzugte Alternative zu ermitteln.

Für Österreich sind die Daten zu Bodendepositionen für Iod-131 und Cäsium-137 nach den schweren Unfällen (Auslegungsstörfälle (DBA) und Auslegungsstörfall überschreitenden Unfälle (BDBA)) wichtig, denn bei Überschreitung eines bestimmten Schwellenwerts der Kontamination, würde eine Reihe von Interventionsmaßnahmen in Österreich ausgelöst. Aus diesem Grund sind für Inhalt der strategischen Umweltprüfung mindestens folgende Informationen zu empfehlen:

- Darstellung der Methodik zur Bestimmung der relevanten externen Ereignisse
- Liste der zu berücksichtigenden externen Ereignisse (inkl. Begründung) und deren Merkmale
- Informationen zu den betrachteten Kombinationen externer Ereignisse
- Präsentation der Ergebnisse von Studien zu Erdbeben, Überschwemmungen und extremen Wetterbedingungen
- Informationen zu den Sicherheitsmargen des KKW

[1] https://www.umweltbundesamt.at/kkw-niederlande-neubau/vorverfahren

- Standortbezogene Darstellung der betrachteten Auslegungsstörfälle (DBA) und Auslegungsstörfall überschreitenden Unfälle (BDBA) mit Bestimmung des Worst-Case-Szenarios und mit Begründung, dass die definierte Störfallsequenz das Worst-Case-Szenario ist
- Darstellung der Berechnung der Bodendepositionen für Iod-131 und Cäsium-137 im Worst-Case-Szenario
- Präsentation der Methodik und Ergebnisse zur Beherrschung der klimawandelbedingten Herausforderungen für den Standort

24. Juni 2025

[redacted]

Anti-Atom-Beauftragter des Landes Oberösterreich

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 8:11:57 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales – concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats: |
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Adviesbureau
(Mede) namens:
Organisatie: Anti-kernenergiefunctionaris van de provincie Oberösterreich

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand ontvangt u mijn verklaring en verblijf ik

hoogachtend,

105354057_10893011_Nizozemi2JEaStell.docx

VERKLARING

als onderdeel van de strategische milieubeoordeling voor het project 'Nieuwbouw kerncentrales Nederland'

In het kader van de planning van twee nieuwe kerncentrales in Nederland wordt een strategische milieubeoordelingsprocedure (SMB) uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse wetgeving. Aangezien significante effecten op het milieu in Oostenrijk niet kunnen worden uitgesloten, neemt Oostenrijk deel aan de grensoverschrijdende SMB-procedure overeenkomstig art. 7 SMB-richtlijn en art. 10 SMB-protocol.

De bevoegde autoriteit is het Nederlandse ministerie van Klimaat en Groene Groei, dat de scopingdocumenten in eerste instantie heeft gecommuniceerd aan het Oostenrijkse federale ministerie van Landbouw, Bosbouw, Klimaat- en Milieubescherming, Regio's en Waterbeheer.

De betreffende documenten en de bijbehorende inspraakprocedure worden gebruikt voor *scoping* in overeenstemming met artikel 5, lid 4 van de SMB-richtlijn en artikel 6 van het SMB-protocol, die van grote invloed zullen zijn op de locatiekeuze.

Het document dat ter beschikking is gesteld:

Concept-NRD, plan-MER locatie-onderzoek voor twee nieuwe kerncentrales, Antea Group, Oosterhout, mei 2025

Volgens de Nederlandse wet moet voor de bouw van kerncentrales een projectprocedure worden doorlopen die verschillende stappen omvat, waaronder een SMB en een milieueffectrapportage (mer). De SMB-procedure is gestart in de herfst van 2024 en moet in 2025 zijn afgerond. Volgens de beschikbare documenten is het doel van het project de ruimtelijke integratie van twee nieuwe kerncentrales in Nederland. De procedure bestaat uit de volgende fases[1]:

- Stap 1: Aankondiging van het project en mogelijkheden tot inspraak in het projectproces
- Stap 2: Onderzoek naar mogelijke locaties (scoping & plan-mer= SMB)
- Stap 3: Voorkeursbeslissing (aanbeveling voor locatie)
- Stap 4: Planvoorbereiding (gedetailleerder onderzoek van de aanbeveling, project-mer)
- Stap 5: Projectbesluit met noodzakelijke vergunningen

Oostenrijk is van plan deel te nemen aan de SMB (stap 2) en de mer (stap 4), in overeenstemming met artikel 3 van het Verdrag van Espoo, aangezien grensoverschrijdende effecten niet kunnen worden uitgesloten.

Het doel van de scopingfase van het project is om de locaties voor twee nieuwe kerncentrales te kiezen. De nieuwe kerncentrales hebben een totaal vermogen van 2300 tot 3300 MWe. In de SMB worden locatiealternatieven vergeleken, rekening houdend met alle relevante aspecten van de fysieke leefomgeving, om een voorkeursalternatief te bepalen.

Voor Oostenrijk zijn de gegevens over bodemdeposities voor jodium-131 en cesium-137 na ernstige ongevallen (referentie-ongevallen [DBA]) en ongevallen die referentie-ongevallen te boven gaan [BDBA]) belangrijk, omdat in Oostenrijk een reeks interventiemaatregelen in werking treedt als een bepaalde besmettingsdrempel wordt overschreden. Daarom wordt ten minste de volgende informatie aanbevolen voor de inhoud van de strategische milieubeoordeling:

- Beschrijving van de methodologie voor het bepalen van de relevante externe gebeurtenissen
- Lijst van externe gebeurtenissen waarmee rekening moet worden gehouden (inclusief onderbouwing) en hun kenmerken
- Informatie over de combinaties van externe gebeurtenissen waarnaar wordt gekeken
- Overhandiging van de resultaten van onderzoeken naar aardbevingen, overstromingen en extreme weersomstandigheden
- Informatie over de veiligheidsmarges van de kerncentrale

[1] https://www.umweltbundesamt.at/kkw-niederlande-neubau/vorverfahren

- Locatiespecifieke beschrijving van de referentie-ongevallen (DBA) en ongevallen die de referentie-ongevallen overschrijden (BDBA) waarnaar wordt gekeken, met bepaling van het worst-case-scenario en onderbouwing dat de gedefinieerde ongevalssequentie het worst-case-scenario is
- Weergave van de berekening van bodemdeposities voor jodium-131 en cesium-137 in het worst-case-scenario
- Beschrijving van de methodologie en resultaten voor het beheersen van de uitdagingen op het gebied van klimaatverandering voor de locatie.

24 juni 2025

Ir. I
Anti-kernenergiefunctionaris van de provincie Oberösterreich

Verzonden: 6/26/2025 8:13:44 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Op zich ben ik niet tegen een Kerncentrale, als je alles optelt geeft dat veel energie en weinig afval. Alleen jammer dat ze al niet draaien, we hebben reeds een stroomprobleem ! Als ze er al gestaan hadden was het ook niet nodig geweest om al die particulieren op te zadelen met lelijke zonnepanelen die je leven alleen maar ingewikkeld maken. Regeren is vooruitzien ! (zorg eerst dat je stroom hebt en ga dan vragen om alles op stroom te laten draaien, niet andersom). En waarom in de Paulinapolder, je moet dan een hoop pariculiere mensen en boeren ernstig teleurstellen. Wij wonen in huizen overgegaan van familie op familie, veel ook met eigen vernuft in orde gemaakt en onderhouden, daar wil je niet weg. Ook een familiebedrijf Pladdet met allemaal lokale werknemers is een zeer slechte optie om weg te halen. Boeren hebben ook een grote begrijpelijke binding met hun akkers, ook overgegaan van familie op familie, beter ook laten zitten waar ze zitten. De andere locaties zijn vooral industiegronden, daar doe je geen persoonlijk leed mee, graag dit zwaar laten wegen in jullie besluitvorming.

Verzonden: 6/26/2025 8:25:20 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij willen geen kerncentrales in de buurt van Biervliet

Zeker niet in de Paulinapolder.

Wij verzoeken U vriendelijk Zeeuws Vlaanderen te schrappen als locatie voor de kerncentrales of andere grootschalige energievoorzieningen.

Als alternatief kunt U kijken naar Sloegebied of Maasvlakte.

Zeeuws Vlaanderen is 'een landje apart' en dat willen we graag zo houden voor de rust en de natuur.

Verzonden: 6/26/2025 8:28:47 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Locatie Maasvlakte ongeschikt.

Te geringe afstand van het achterliggende zeer dichtbevolkte Rijnmondg gebied en de Randstad.

Bij Calamiteiten , zoals technische mankementen, lekkages , militaire aanvallen is de bevolkingsdichtheid op 30 à 40 km te groot en zullen de gevolgen door radioactieve straling zeer groot zijn.

Op genoemde afstand wonen tussen de 300.000 tot 400.000 mensen

Te beginnen bij de gem.Westvoorne, Hoek van Holland .

De gebieden Voorne en Putten, richting Maassluis, Vlaardingen Schiedam en R'dam, het Westland richting Naaldwijk en Den Haag (regeringsstad)

Goeree Overflakke en Zeeland

Het betreft dus niet alleen het Rijnmondgebied, maar ook een groot deel van de Randstad. en zuid west richting Zeeland

Strategisch voor (een) aanvallende mogendheid, - heden een ideaal target .

De Noordzee is met de Nieuwe Waterweg de handelsroute naar het achterland van Europa. De belangrijkste waterverbindingsader

Deze moet je op die manier niet gemakkelijk kwetsbaar maken.

Radioactiviteit zou desastreus zijn voor de genoemde gebieden en mogelijk honderdduizenden slachtoffers kunnen maken in dit zeer dichtbevolkte gebied

Voor o.a.voedselvoozienend westland kan het ook desastreus zijn.

Met de meestal westenwinden zou onze regeringsstad Den Haag ook al snel bereikt kunnen worden door ioniserende straling vanuit de Maasvlakte.

Een scenario dat je absoluut niet moet willen.

De regeringstad Den Haag kan met meestal westenwindenis bij een calamiteit, militaire aanval als snel al een van de eerste getroffen gebieden behoren

Concluderend Dit zou een zeer slechte, ondoordache keuze met de grootste nadelen enmogelijke consequenties, die ik hier nog maar summier schets

Dus ik pleit dus hierbij voor in ieder geval geen

Verzonden: 6/26/2025 8:32:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

wij als bedrijf zien de mogelijke komst van een kerncentrale in de Paulina polder als grote bedreiging voor ons melkvee bedrijf.

alhoewel wij net buiten de plannen vallen voor de kerncentrale, KV station en de natuurcompensatie.

zien wij dit als grote bedreiging voor de continuiteit als ook de verdere ontwikkeling voor ons melkveebedrijf.

als de plannen zo doorgaan zoals ze er nu liggen, komen wij volledig klem te zitten tussen huidige natuur, de nieuwe plannen van de kerncentrale, het dorp Biervliet en de middenweg.

met de toch al onzekere vooruitzichten hoe de overheid met onze sector omgaat, en een bedrijf met opvolging waarbij de opvolging staat te popelen om te beginnen, is dat geen prettig vooruitzicht.

Heel de authentieke Zeeuwse polders worden verkracht door industrie, toerisme en nu deze nieuwe plannen weer.

Bescherm onze vruchtbare landbouwgrond!!!!

zodat wij ermee kunnen doen waarvoor het altijd heeft gediend. Het voeden van mensen en zorgen voor het landschapsbeheer waarvan zoveel mensen onbewust van genieten als ze door onze polders wandelen, fietsen of rijden.

kijken we richting de kanaalzone dan zien we al genoeg betonnen meuk staan.

groeten [redacted]

Verzonden: 6/26/2025 8:34:29 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

als een echte boerendochter weet ik wat het betekend dat men geen kerncentrale in de paulinapolder wilt hebben dr wonen boeren in hart en nieren hebben daar alles opgebouwd

Kerncentrales horen bij het industrigebied zoals borsele de eemhaven of de maasvlakte

Verzonden: 6/26/2025 8:36:02 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

105354265_10893032_Reactie-Nieuwbouw-kerncentrales-CNRD-WISE.docx

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

- o Voorbereiding en bouwtijd
- o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur
- o Kostenramingen per component
- o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

- o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten
- o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen
- o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/26/2025 8:39:14 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

ik ben tegen een kerncentrale en andere fabrieken waar wij wonen.beter in Borsele in plaats van hier vlak bij Biervliet,Onze huizen zullen niks meer waard zijn ,enveel werkverkeer. en hoeveel jaar gaat dat duren?nee geen goed idee,mensen die daar wonen op die plek zetten jullie dan uit hun huizenboererijen,shame on you,

Verzonden: 6/26/2025 8:51:14 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Woonvereniging SffinX
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij zijn tegen de bouw van nieuwe kerncentrales om de volgende redenen :

1. Het delven van uranium is een zeer vervuilend proces waarvan met name de omwonenden van de mijnen het slachtoffer zijn;

2. De bouw is extreem duur en overschrijdt doorgaans de aanvankelijk te lage begroting;

3. Eventuele schade door een kernongeluk is onverzekerbaar;

4. Kernafval is een groot probleem en een mogelijke bron van ongelukken. Bovendien uitermate kostbaar omdat zeer langdurige bewaking nodig is en ook een mogelijke bron van ernstige ongelukken.

5. Wij zijn voor een meer duurzame en goedkope oplossing van de eindigheid van fossiele energiebronnen, namelijk besparen op energiegebruik.

Verzonden: 6/26/2025 9:05:58 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]m
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Paulinapolder is zeer belangrijk om zijn natuur en agrarisch gebied en ook een stiltegebied

Daarom uniek gebied voor vogels dieren en flora

Geen kerncentrale in natuurgebied maar gebruik de industriële gebieden

Verzonden: 6/26/2025 9:06:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Goede landbouwgrond , een boterham voor jonge boeren gaat verloren.

Verzonden: 6/26/2025 9:09:36 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Schelpenpad
Huisnummer: 2
Postcode: 4531 PD
Woonplaats: Terneuzen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Industriecluster
(Mede) namens:
Organisatie: Smart Delta Resources

Zienswijze/reactie

Beste heer/mevrouw,

bijgevoegd de reactie van Smart Delta Resources op de concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales.
Wij gaan hier graag met over u in gesprek.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105354493_10893097_Zienswijze_SDR_cNRD_Kernenergie_2025.pdf

smart delta resources

Aan: Ministerie van Klimaat & Groene Groei

Betreft: Zienswijze concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales

Datum: 26 juni 2025

Door: Smart Delta Resources

Namens Smart Delta Resources (SDR) dienen wij graag een zienswijze in op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het programma Kernenergie. SDR ziet in kernenergie een complementair onderdeel van de energiemix op de langere termijn. Hiermee wordt baseload-aanbod van CO2-vrije elektriciteit gewaarborgd, waarmee het van belang kan zijn voor vergaande verduurzaming in de industrie in de Schelde-Deltaregio. In deze zienswijze willen wij een aantal elementen benoemen die van belang zijn bij de inpassing van kernenergie in het energiesysteem:

- Belang van een complementaire energiemix
- Aandacht benodigd voor systeemintegratie
- Aandacht benodigd voor de integraliteit van de energie- en grondstoffentransitie

Belang van een complementaire energiemix

Zeeland is al meer dan 25 jaar een exporteur van stroom, mede door de bestaande gascentrales (Sloecentrale en ELSTA) en de kerncentrale in Borssele. In het kader van de klimaatdoelstellingen en de energie- en grondstoffentransitie heeft de regio de potentie om ook in de toekomst een centrale rol te blijven spelen in de energievoorziening van Nederland, door het leveren van grote hoeveelheden CO2-vrije elektronen én moleculen aan het landelijke net. Het unieke van de regio is daarbij de combinatie van offshore wind, kernenergie, directe elektrificatie, regelbaar vermogen en grootschalige waterstofproductie. Vanuit SDR zien we deze technologieën dan ook niet als onderlinge concurrentie, maar als complementaire onderdelen in het energiesysteem. De regio is om de volgende redenen uitstekend gepositioneerd om deze functie te vervullen:

- De regio is en wordt voorzien van een sterke en robuuste **elektriciteitsinfrastructuur**, met onder andere investeringen in 380kV-stations en 380kV-verbindingen vanuit Borssele richting Zeeuws-Vlaanderen en Noord-Brabant.
- De regio is bij uitstek een geschikte locatie om grootschalig **offshore wind** aan te landen. Naast de 4 GW die voor 2030 extra (bovenop de bestaande 1,5 GW) in het Sloegebied zal aanlanden, biedt Zeeland na 2030 nog mogelijkheden voor aanlanding van offshore wind.
- Met de cNRD is duidelijk geworden dat Zeeland de voorkeurslocatie lijkt van **nieuwe kerncentrales**. SDR ziet de inpassing van vele gigawatts aan nucleaire stroom als een constructief aanvullend bouwblok in de energietransitie. De regio heeft een goede positie voor de bouw van nieuwe centrales, onder andere door mogelijkheden tot ruimtelijke inpassing én bestaande kennis, ervaring en relatief groot maatschappelijk draagvlak op nucleair gebied. Het toevoegen van extra kernenergie aan de energiemix zorgt o.a. voor:
  - Vergroting van leveringszekerheid van baseload CO2-vrije stroom;
  - Behoud van diversificatie van de energiemix in Nederland;
  - Versterking van de economische kracht en een attractief vestigingsklimaat, ten behoeve van bestaande industrie met een baseload productieprofiel;
  - Strategische autonomie, door minder afhankelijkheid van import uit het buitenland, vaak vanuit landen waar de energiemix ook steeds minder divers wordt.

Together for a future-proof industry

Aandacht benodigd voor systeemintegratie

De energie-intensieve industrie heeft een grote impact op het energiesysteem van de toekomst, zoals omschreven in de CES 3.0 van de Schelde-Deltaregio. De uitfasering van fossiele brand- en grondstoffen brengt een grote, nieuwe energievraag met zich mee. Grootschalige elektrificatie als alternatief voor bijv. aardgas zorgt daarbij voor een grote, baseload elektriciteitsvraag. Daarnaast brengt de uitfasering van grijze waterstof voor groene waterstof een zeer grote flexibele elektriciteitsvraag met zich mee. Ook de aanbodzijde van het energiesysteem gaat grote verandering doormaken, o.a. vanwege het variabele aanbod van wind op zee en de mogelijker realisatie van nieuwe kerncentrales.

Vraag naar en aanbod van energie bij deze grootschalige ontwikkelingen zo goed mogelijk op elkaar aansluiten. Inmiddels zien we dat de vraagzijde daar achter dreigt te raken op de aanbodzijde. De concurrentiepositie van de industrie staat onder druk, netcongestie en stikstofproblematiek zetten projecten on-hold en ook de groene waterstofmarkt komt veel minder hard op gang dan eerst gedacht. Ook de continuering van de maatwerkafspraken met de grootste uitstoters is onzeker. Daarnaast komt ook de ontwikkeling van wind op zee steeds verder onder druk te staan.

Om deze reden zijn SDR, Provincie Zeeland en North Sea Port in juni 2025 een studie gestart, waarin een analyse wordt gedaan van de impact van deze mogelijke vertragingen en veranderingen, gekoppeld aan de beleidskeuzes waar op aangestuurd moet worden. Doelstelling van de studie is dan ook om de combinaties in het samenspel van vraag, aanbod en infrastructuur inzichtelijk te maken (uitgewerkt in scenario's), die de basis bieden voor een duurzame industrie en een toekomstbestendig energiesysteem in 2050.

Hoofdvragen die in deze studie beantwoord zullen worden zijn:

1. Hoe groot is de mogelijke mismatch tussen vraag en aanbod (tekorten aan energie óf knelpunten in de infrastructuur) in de verschillende scenario's?
2. In hoeverre zijn economische parameters, zoals energieprijzen, netwerkkosten, etc. van invloed op benodigde systeemintegratie?
3. Op welke beleidsdossiers moet worden aangestuurd om een mismatch tussen vraag en aanbod in het energiesysteem te voorkomen en daarmee het energiesysteem zo optimaal mogelijk te benutten?

Resultaten van de studie worden verwacht in oktober 2025. Hierbij zullen industrie, haven, provincie en netbeheerders nauw samenwerken in de komende maanden. Wij roepen het Ministerie van KGG om ook op de resultaten van deze studie zo goed mogelijk mee te nemen in het vervolgproces van de projectprocedure voor de nieuwe kerncentrales. Inzichten vanuit de studie kunnen van essentieel belang zijn voor de uiteindelijke inpassing van nieuwe kerncentrales in het energiesysteem en de uiteindelijke ruimtelijke keuzes die in de projectprocedure gemaakt moeten worden.

Aandacht benodigd voor de integraliteit van de energie- en grondstoffentransitie

Waar de ruimtelijke inpassing van de energietransitie gestaag vorm begint te krijgen (op hoofdlijnen), is dat voor de grondstoffentransitie nog veel minder het geval. Er moet echter niet vergeten worden dat dit integrale transities zijn, die effect zullen hebben op elkaar. Immers, zonder voldoende hernieuwbare energie kunnen industriebedrijven niet verduurzamen, maar zonder een succesvolle grondstoffentransitie (en daarmee de stap naar een circulair industriecluster), zal de grootschalige hoeveelheden CO2-vrije elektriciteit uit kerncentrales en wind op zee ook niet meer nodig zijn.

Beide transities moeten hand-in-hand met elkaar ontwikkeld worden. Wij vragen het Ministerie van KGG dan ook om bij de ruimtelijke inpassing van elektriciteitsinfrastructuur (380kV-stations, converterstations, kabeltracés, etc.) en kernenergie rekening te houden met het gebruik van kostbare havengrond (toegang tot diepzeehaven, achterlandverbindingen, etc.), die ook voor de grondstoffentransitie van essentieel belang kan zijn.

Wij vragen het Ministerie van EZK om SDR, als grootste vertegenwoordiger van het industriecluster in Zeeland / West-Brabant, goed te betrekken in bovenstaande vraagstukken. Vanuit de systeemrol die wij spelen, kunnen we elkaar helpen bij de realisatie van zowel de energie- als grondstoffentransitie, waarmee we toe werken naar een klimaatneutraal en circulair industriecluster. Voor de inpassing van nieuwe kerncentrales in de regio en de optimale benutting van het energiesysteem, zal deze integrale benadering mét de regio van groot belang zijn.

Verzonden: 6/26/2025 9:18:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Mütter gegen Atomgefahr

Zienswijze/reactie

Sowohl den Neubau von Atomkraftwerken als auch die Laufzeitverlängerung alter Reaktoren lehnen wir entschieden ab. Beides behindert und verzögert die unumgängliche Transformation hin zu einer zukunftsfähigen und nachhaltigen Energieversorgung. Sämtliche Finanzen, die in nukleare Energieversorgung gesteckt werden, sind vergeudetes Geld.

105354550_10893103_Holland.pdf

NGO Kommentar zum Entwurf der Plan-UVS für zwei neue KKW in den Niederlanden

26. Juni 2025

Unsere Stellungnahme bezieht sich auf die Dokumente, die auf der Webseite des österreichischen Umweltbundesamts (https://www.umweltbundesamt.at/kkw-niederlande-neubau) veröffentlicht sind. Wir haben eine Reihe von Vorschlägen, welche Auswirkungen in der Plan-UVS untersucht werden sollen und wie die grenzüberscheitende Beteiligung dazu erfolgen soll.

Jedes Kernkraftwerk kann signifikante grenzüberschreitende Auswirkungen vor allem im Falle eines schweren Unfalls haben, daher fordern wir, dass alle Beteiligungsverfahren grenzüberschreitend abgehalten werden und eine effektive Beteiligung ermöglichen. Dies erfordert jedenfalls eine englischsprachige Webseite, über die Stellungnahmen abgegeben werden können, bzw. eine Emailadresse, an die Stellungnahmen gemailt werden können. Im derzeitigen Verfahren liegt das Formular auf der relevanten Webseite nur auf Niederländisch vor.

Im Rahmen der Plan-UVS sollte auch ein (Online)hearing mit Übersetzung angeboten werden, das die Teilnahme europäischer NGOs und Bürger:innen ermöglicht, und bei dem die Möglichkeit besteht, auch online Fragen zu stellen. Auch sollten alle Unterlagen in diesen Verfahren zumindest auf Englisch zur Verfügung gestellt werden.

In den letzten Jahren und Jahrzehnten hat sich deutlich gezeigt, dass Atomenergie keine Lösung der Klimakrise sein kann – dafür ist sie viel zu teuer, zu riskant, die Entsorgung zu ungeklärt, und außerdem wären neue KKW erst viel zu spät betriebsbereit. Investitionen in Atomenergie gefährden zudem zukunftsweisende Investitionen in Alternativenergien. Die Plan-UVS ist eine Strategische Umweltprüfung, daher muss eine Umweltabschätzung von Alternativen vorgenommen werden. Die Nutzung von Atomenergie in den Niederlanden sollte daher bereits in der Plan-UVS einer Bewertung aus Umweltsicht unterzogen werden, die die ganze Kette von Uranabbau bis Endlagerung umfasst, und dies sollte mit Alternativen der Energieerzeugung sowie Energieeinsparungen und Effizienzmaßnahmen verglichen werden. Auch ist die Abschätzung der Folgen einer Nullvariante vorzulegen.

Die Untersuchung von schweren Unfällen muss Unfallszenarien umfassen, die schwerstmögliche Folgen aufzeigen, auch wenn diese eine sehr geringe Wahrscheinlichkeit haben sollten. Weiters sollen die Folgen für ganz Europa abgeschätzt werden und nicht nur für die nähere Umgebung der angedachten Standorte.

Im Rahmen des Kriteriums „Wasserquantität“ sollte auch untersucht werden, welche Auswirkungen Wassermangel haben wird, und inwieweit es zu Wasserkonkurrenz kommen kann (z.B. zur Landwirtschaft und menschlichen Nutzung), und was in solchen Fällen passieren soll.

In Zeiten von Krieg und Terror ist es besonders wichtig, dass KKW so ausgelegt sind, dass sie allen bisher erlebten und darüber hinaus grundsätzlich vorstellbaren Angriffen standhalten können. Dies muss nachgewiesen werden.

Bereits im Rahmen der Plan-UVS sollte die Sicherstellung der Entsorgung nachgewiesen werden – ohne gesicherte Entsorgung sollte kein Neubau in Erwägung gezogen werden. Dies umfasst die Dekommissionierung, Konditionierung, Zwischen- und Endlagerung der abgebrannten Brennelemente und radioaktiven Abfälle.

Im Bewertungsbericht der Europäischen Kommission zu den Entsorgungsprogrammen nach Richtlinie 2011/70/Euratom aus dem Jahr 2019 zeigt sich, dass die Niederlande als geplantes Startdatum für ein Endlager für hochaktive Abfälle das Jahr 2130 angegeben haben, dies ist um mehr als ein sechs Jahrzehnte später als alle anderen EU-Staaten. Ohne Endlager neue KKW zu planen ist unverantwortlich. Wir erwarten, dass entsprechende Entsorgungsnachweise vorgelegt werden.

Wir ersuchen um Antwort, wie unsere Stellungnahme aufgegriffen wird.

Mit freundlichen Grüßen,

[redacted]

---

www.muettergegenatomgefahr.at

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 9:18:50 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales – concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer: |
Postcode:
Woonplaats:
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Mütter gegen Atomgefahr

Zienswijze/reactie

Wij zijn fel gekant tegen zowel de bouw van nieuwe kerncentrales als de verlenging van de levensduur van oude reactoren. Beide belemmeren en vertragen de onvermijdelijke transformatie naar een toekomstbestendige en duurzame energievoorziening. Al het geld dat wordt besteed aan kernenergie is weggegooid geld.

105354550_10893103_Holland.pdf

Commentaar van een NGO over het ontwerp van de plan-MER voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland

26 juni 2025

Onze verklaring verwijst naar de documenten die zijn gepubliceerd op de website van het Oostenrijkse federale milieuagentschap (https://www.umweltbundesamt.at/kkw-niederlande-neubau). We hebben meerdere voorstellen over welke effecten in de plan-MER moeten worden onderzocht en hoe participatie buiten de landsgrenzen moet plaatsvinden.

Elke kerncentrale kan, vooral in het geval van een groot ongeluk, aanzienlijke gevolgen hebben buiten de landsgrenzen, dus we eisen dat alle inspraakprocedures op een internationaal publiek gericht zijn en effectieve inspraak mogelijk maken. Hiervoor is in elk geval een Engelstalige website nodig waar verklaringen kunnen worden ingediend, of een e-mailadres waarnaar verklaringen kunnen worden gemaild. Bij de huidige procedure is het formulier op de betreffende website alleen beschikbaar in het Nederlands.

Als onderdeel van de plan-MER moet ook een (online) hoorzitting met vertaling worden aangeboden, die de deelname van Europese NGO's en burgers mogelijk maakt en waar ook de mogelijkheid bestaat om online vragen te stellen. Alle documenten in deze procedure moeten op zijn minst ook beschikbaar worden gesteld in het Engels.

In de afgelopen jaren en decennia is duidelijk geworden dat kernenergie geen oplossing kan zijn voor de klimaatcrisis – het is veel te duur, te riskant, de verwijdering van nucleair afval is nog te onduidelijk geregeld en bovendien zouden nieuwe kerncentrales pas veel te laat klaar zijn voor gebruik. Investeringen in kernenergie brengen ook toekomstgerichte investeringen in alternatieve energiebronnen in gevaar. De plan-MER is een strategische milieubeoordeling, dus er moet ook een milieubeoordeling van de alternatieven worden uitgevoerd. Het gebruik van kernenergie in Nederland zou daarom al in de plan-MER aan een beoordeling vanuit milieuoogpunt moeten worden onderworpen, die de hele keten van uraniumwinning tot de eindberging omvat, en die moet worden vergeleken met alternatieven voor energieproductie, energiebesparing en efficiëntiemaatregelen. Er moet ook een beoordeling van de gevolgen van een nulvariant worden ingediend.

Het onderzoek naar ernstige ongevallen moet scenario's omvatten die de ernstigst mogelijke gevolgen laten zien, zelfs als deze een zeer lage waarschijnlijkheid hebben. Bovendien moeten de gevolgen worden beoordeeld voor heel Europa en niet alleen voor de directe omgeving van de voorgestelde locaties.

Als onderdeel van het criterium 'waterkwantiteit' moet ook worden geanalyseerd welke effecten watertekorten zullen hebben en in welke mate er sprake kan zijn van waterconcurrentie (bijv. landbouw en huishoudelijk gebruik), en wat er in dergelijke gevallen moet gebeuren.

In tijden van oorlog en terreur is het vooral belangrijk dat kerncentrales zo worden ontworpen dat ze bestand zijn tegen alle aanvallen die tot nu toe hebben plaatsgevonden en die in principe denkbaar zijn. Dit moet worden aangetoond.

De garantie van verwijdering moet al worden aangetoond als onderdeel van de plan-MER – er mag geen nieuwbouw worden overwogen zonder veilige verwijdering. Dit omvat de ontmanteling, conditionering, tussentijdse berging en eindberging van verbruikte splijtstofelementen en radioactief

afval.

Uit het beoordelingsrapport van de Europese Commissie over de afvalbeheerprogramma's onder Richtlijn 2011/70/Euratom uit 2019 blijkt dat Nederland het jaar 2130 heeft opgegeven als geplande startdatum voor een eindberging voor hoogradioactief afval, wat meer dan zes decennia later is dan alle andere EU-landen. Het plannen van nieuwe kerncentrales zonder eindberging is onverantwoordelijk. We verwachten dat de relevante bewijzen voor verwijdering worden voorgelegd.

We willen graag een reactie op de manier waarop onze verklaring wordt meegenomen in de besluitvorming.

Hoogachtend,

[redacted]

Voorzitter van Mütter gegen Atomgefahr

www.muettergegenatomgefahr.at

Nummer centraal verenigingsregister Oostenrijk: 412949565

Verzonden: 6/26/2025 9:24:13 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben er op tegen dat de kerncentrales komen.

Het is een verminking van het landschap.

Verzonden: 6/26/2025 9:27:22 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Vereniging Buurtbelangen Grootteweg e.o.

Zienswijze/reactie

Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales

Postbus 111

9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de demissionaire minister van Klimaat en Groene Groei.

Mevrouw Hermans,

Hierbij maken we gebruik van ons recht om onze zienswijze te delen aangaande uw plan om twee of meer kerncentrales te bouwen in de Paulinapolder, in Terneuzen, Zeeuws-Vlaanderen.

Alvorens ons pleidooi aan te vangen maken we bezwaar tegen het feit dat u zowel initiatiefnemer, als bevoegd gezag bent. Hierdoor ziet u dus toe op uzelf. Dit druist in tegen de regels die we samen in onze democratische rechtstaat hebben afgesproken.

De Paulinapolder ligt op een steenworp afstand van de woningen van onze leden. Als inwoners van Hoek, Terneuzen, verwachten we gigantische overlast en onherstelbare schade aan ons Zeeuws-Vlaamse land.

In diverse publicaties heeft u bekend gemaakt dat u nog onderzoekt of er nut of noodzaak is voor de bouw van meerdere kerncentrales. Het bevreemdt ons dat u ondanks het ontbreken van de onderzoeksresultaten toch al verschillende procedures bent gestart om Zeeuws-Vlaanderen te veranderen in de grootste bouwput van Europa. Wat als blijkt dat nut of noodzaak ontbreekt?

Wij eisen dat u de voorbereiding van de bouw van kerncentrales in Zeeland stopt totdat u, met behulp van wetenschappelijke onderbouwing, kunt aantonen dat die nut en noodzaak er zijn.

Bovendien vragen wij u aan de verplichting van het Verdrag van Aarhus te voldoen door een gedegen onderzoek te doen naar alternatieven voor kerncentrales.

Het in gebruik nemen van eventuele kerncentrales vereist een aanzienlijke verzwaring van het elektriciteitsnet. Tennet heeft ons laten weten dat het onvermijdelijk is dat bovengrondse 380kV kabels het landschap zullen doorsnijden. We eisen dat, alvorens een plan voor kerncentrales wordt ontwikkeld, ook onderzoek plaatsvindt naar de effecten van extra bovengrondse 380kV kabels op ons, de bevolking, de natuur en het landschap, onze gezondheid en veiligheid.

Als bewoners van Hoek maken we verder bezwaar tegen:

- de komst van een reusachtige bouwplaats (meer dan 120hA),

- de komst van ruim 15.000 werknemers voor de bouwplaats,

- het dagelijks transport van de werknemers over onze wegen,

- de druk die deze jarenlange werkzaamheden en werknemers zullen leggen op onze voorzieningen en infrastructuur ,

- de luchtvervuiling (waaronder grote hoeveelheden fijnstof)

- de lichtvervuiling

- de geluidsvervuiling

- de stikstofdepositie van de bouw waardoor Terneuzen vele jaren minder woningen kan bouwen en onze industrie slechter kan functioneren.

- de thermische vervuiling van de Westerschelde

- de landschapsvervuiling door de bouw van koeltorens van ruim 200 meter hoog

- de verwoesting van ons cultureel erfgoed en open landschap.

Dit gebied kan dit niet aan.

We willen dat alle effecten – in cumulatie met de andere energieopgaven die ook al drukken op ons woon- en leefgebied – op ons als inwoners van Terneuzen worden onderzocht en dat de wetenschappelijke onderbouwde resultaten van dit onderzoek transparant worden gemaakt.

Daarnaast vragen we eerlijke en transparante voorlichting, participatie en inspraak.

Wij willen u er aan herinneren dat hier nog steeds mensen wonen!

Namens de leden van Vereniging Buurtbelangen Grootteweg

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

26 juni 2025

105354602_10893122_Zienswijze_cNRD_Nieuwbouw_Kerncentrales_Buurtbelangen_Grootteweg.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de demissionaire minister van Klimaat en Groene Groei.

Mevrouw Hermans,

Hierbij maken we gebruik van ons recht om onze zienswijze te delen aangaande uw plan om twee of meer kerncentrales te bouwen in de Paulinapolder, in Terneuzen, Zeeuws-Vlaanderen.

Alvorens ons pleidooi aan te vangen maken we bezwaar tegen het feit dat u zowel initiatiefnemer, als bevoegd gezag bent. Hierdoor ziet u dus toe op uzelf. Dit druist in tegen de regels die we samen in onze democratische rechtstaat hebben afgesproken.

De Paulinapolder ligt op een steenworp afstand van de woningen van onze leden. Als inwoners van Hoek, Terneuzen, verwachten we gigantische overlast en onherstelbare schade aan ons Zeeuws-Vlaamse land.
In diverse publicaties heeft u bekend gemaakt dat u nog onderzoekt of er nut of noodzaak is voor de bouw van meerdere kerncentrales. Het bevreemdt ons dat u ondanks het ontbreken van de onderzoeksresultaten toch al verschillende procedures bent gestart om Zeeuws-Vlaanderen te veranderen in de grootste bouwput van Europa. Wat als blijkt dat nut of noodzaak ontbreekt?
Wij eisen dat u de voorbereiding van de bouw van kerncentrales in Zeeland stopt totdat u, met behulp van wetenschappelijke onderbouwing, kunt aantonen dat die nut en noodzaak er zijn. Bovendien vragen wij u aan de verplichting van het Verdrag van Aarhus te voldoen door een gedegen onderzoek te doen naar alternatieven voor kerncentrales.

Het in gebruik nemen van eventuele kerncentrales vereist een aanzienlijke verzwaring van het elektriciteitsnet. Tennet heeft ons laten weten dat het onvermijdelijk is dat bovengrondse 380kV kabels het landschap zullen doorsnijden. We eisen dat, alvorens een plan voor kerncentrales wordt ontwikkeld, ook onderzoek plaatsvindt naar de effecten van extra bovengrondse 380kV kabels op

ons, de bevolking, de natuur en het landschap, onze gezondheid en veiligheid.

Als bewoners van Hoek maken we verder bezwaar tegen:
- de komst van een reusachtige bouwplaats (meer dan 120hA),
- de komst van ruim 15.000 werknemers voor de bouwplaats,
- het dagelijks transport van de werknemers over onze wegen,
- de druk die deze jarenlange werkzaamheden en werknemers zullen leggen op onze voorzieningen en infrastructuur ,
- de luchtvervuiling (waaronder grote hoeveelheden fijnstof)
- de lichtvervuiling
- de geluidsvervuiling
- de stikstofdepositie van de bouw waardoor Terneuzen vele jaren minder woningen kan bouwen en onze industrie slechter kan functioneren.
- de thermische vervuiling van de Westerschelde
- de landschapsvervuiling door de bouw van koeltorens van ruim 200 meter hoog
- de verwoesting van ons cultureel erfgoed en open landschap.

Dit gebied kan dit niet aan.

We willen dat alle effecten – in cumulatie met de andere energieopgaven die ook al drukken op ons woon- en leefgebied – op ons als inwoners van Terneuzen worden onderzocht en dat de wetenschappelijke onderbouwde resultaten van dit onderzoek transparant worden gemaakt. Daarnaast vragen we eerlijke en transparante voorlichting, participatie en inspraak.

Wij willen u er aan herinneren dat hier nog steeds mensen wonen!

Namens de leden van Vereniging Buurtbelangen Grootteweg

[redacted]

[redacted]

[redacted]

26 juni 2025

Verzonden: 6/26/2025 9:31:00 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte meneer/mevrouw,

Hieronder vind u waarom ik als moeder van een dochtertje (9 maanden jong) tegen de bouw van de kerncentrale ben.

1.Logistiek en infrastructuur

De Paulinapolder kent enkel smalle landbouwwegen, die ongeschikt zijn voor een grootschalige toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers. Dit zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, en sociale druk zoals een toenemende zorgvraag en woningtekorten. Kortom, Zeeuws-Vlaanderen is niet geschikt voor een project van deze omvang.

2. Kwetsbare ligging

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt de locatie ecologisch kwetsbaar. Daarnaast ligt de Paulinapolder ver onder NAP en dicht bij de Westerschelde. Een dijkdoorbraak zou catastrofale gevolgen hebben. Het ophogen van terreinen als 'oplossing' veroorzaakt kwelproblemen in omliggende polders en verstoort het landschap drastisch. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes zal een destructief e ect hebben op de lokale biodiversiteit en recreatie.

3. Economische schade

De aankondiging van de mogelijke komst van kerncentrales heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Tijdens de bouw zal dit ook negatieve gevolgen hebben voor toerisme en recreatie. De agrarische keten wordt ontwricht door uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

4. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944 tijdens Operatie Switchback. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de industriële invulling van het landschap.

5. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II genoemd als alternatieven. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, liggen hoger, verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

6. Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 9:32:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Hierbij dien ik mijn zienswijze in omtrent de eventuele bouw van 2 kerncentrales op de locatie Westelijke Mosselbanken & Paulinapolder in de regio Zeeuws-Vlaanderen.

Er zijn 10.000 tot 15.000 werknemers nodig voor de bouw van de kerncentrales. Zeeuws-Vlaanderen is door zijn geïsoleerde ligging en zijn beperkte infrastructuur ongeschikt voor het huisvesten en vervoeren van zo'n enorm aantal mensen.

De locatie Westelijke Mosselbanken & Paulinapolder ligt in het deel van Zeeuws-Vlaanderen dat ten Westen van het Kanaal van Gent naar Terneuzen ligt. Dat Westelijke deel (minder dan 400 km2 groot) wordt ingesloten door dat kanaal, de Westerschelde en de Noordzee. Dat gebied kan vanuit de rest van Nederland alleen bereikt worden via de Westerscheldetunnel, de Sluiskiltunnel, de sluizen van Terneuzen, de brug van Sluiskil en de brug van Sas van Gent. Voetgangers en fietsers kunnen ook met de veerboot van Vlissingen naar Breskens reizen.

De bruggen over het kanaal staan regelmatig open.

Het wegennet bestaat hoofdzakelijk uit wegen met 1 rijstrook per rijrichting en B-wegen.

Er wordt regelmatig een tunnelbuis van de Westerscheldebuis afgesloten vanwege een pechgeval, een voorwerp of olie op de weg of een ongeval. Die afsluiting leidt tot kilometerslange files. Die files kunnen in Terneuzen tot voorbij de sluizen staan. Een ongeval op de doorgaande wegen van Zeeuws-Vlaanderen leidt al snel tot het vastlopen van het verkeer.

In de zomermaanden zorgt het toerisme voor een duidelijke toename van het verkeer.

Zeeuws-Vlaanderen is een sterk vergrijsde regio met een tekort aan o.a. huisartsen. Elke zomer is dat tekort aan huisartsen nog nijpender door de toestroom van de vele toeristen. Er zijn ook tekorten aan ziekenhuispersoneel, doktersassistenten en thuiszorgmedewerkers. Er is absoluut geen zorgcapaciteit in Zeeland voor 10.000 tot 15.000 werknemers voor de bouw van een kerncentrale.

In de zomermaanden is er in Zeeland steeds een flink toegenomen vraag naar drinkwater en elektriciteit o.a. door het toerisme. Het wordt steeds moeilijker voor de nutsbedrijven om aan die toegenomen vraag te voldoen. De nutsbedrijven in Zeeland zijn niet in staat om ook nog eens drinkwater en elektriciteit te leveren aan 10.000 tot 15.000 werknemers voor de bouw van een kerncentrale.

Verzonden: 6/26/2025 9:38:37 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Energievraag in Kanaalzone Terneuzen 2030+ is maar een fractie van wat uw adviseurs aangeven. Deze eeuw is er geen vraag naar GW hier. Er is hier geen kerncentrale nodig of gewenst. Ook geen 380 kV station.

Verzonden: 6/26/2025 9:50:13 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: de Stellehoeve

Zienswijze/reactie

zie bijlage

105354722_10893155_Zienswijze_Paulinapolder_nrd_[redacted].docx

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)
Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

[redacted] en bewoner van de polders van [redacted] spreek me met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Lage ligging net boven zeeniveau

De Paulinapolder ligt ongeveer 1,5m boven NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. Gezien toekomstige zeespiegelstijging zal er flink moeten worden opgehoogd. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. Ikzelf heb 27 jaar toegewerkt om een akkerbouwbedrijf uit te bouwen tot een bedrijf van een volwaardige grootte. De waarde van mijn bedrijf zal fors verminderen indien er 50% van afgenomen word

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.
De Paulinapolder is een corridor tussen het Natura2000 gebied van de Westerschelde zoals het Paulinaschor en de zandbanken in de Westerschelde, en de tegen hoge financiële en maatschappelijke kosten aangelegde natuurgebieden in de Braakmankpolder, en deze wordt mogelijk doorsneden wanneer de Paulinapolder aangewezen word als toekomstige locatie voor een kerncentrale en gerelateerde bedrijvigheid

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Warmtebelasting Westerschelde

Het wordt nu naar voren gebracht dat de vernietiging van de Paulinapolder onontkoombaar is vanwege de beschikbaarheid van voldoende koelwater voor een kerncentrale. Wanneer je de dieptekaart van de Westerschelde bekijkt aan de andere kant van de dijk van de Paulinapolder zul je zien dat hier eerst het Paulinaschor ligt, vervolgens een flinke oppervlakte ondiepe slikken, om dan uit te komen bij een kleine vaargeul.
De huidige kerncentrale van Borssele die koelwater haalt uit de grote vaargeul van de Westerschelde, en ongeveer een kwart van de toekomstige warmtenergie moet lozen van de toekomstige geplande kerncentrales, overschrijdt en nu al regelmatig de maximale toegestane temperatuur. Een toekomstige kerncentrale bij de Paulinapolder zal waarschijnlijk veel te veel warmtebelasting geven op de Westerschelde met name bij afgaand water. Dit is op te lossen met koeltorens, wat zeer onwenselijk is voor de natuur, toerisme en leefomgeving ver in Zeeland

H. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening..
Indien we uitgaan dat er koeltorens nodig zullen zijn voldoende koeling voorhanden te hebben voor kerncentrales komen er ineens weer veel meer geschikte locaties in beeld.
De Paulinapolder is een agrarisch gebied met grote waarde voor de kwaliteit van het leven voor de bewoners van Biervliet en omstreken.

I. Alternatieve energiebronnen

Op dit moment is zonne-energie al fors goedkoper per kWh dan kernenergie, indien je ook de kosten voor onze kleinkinderen meeneemt zoals de eindberging van het radioactieve afval en de ontmanteling van de kerncentrales. Er zijn steeds meer perioden met negatieve stroom, wat de rentabiliteit verder zal ondermijnen. Omdat een kerncentrale slechts matig geregeld kan worden zal de echte groene energie zoals wind en zon steeds vaker afgeschakeld worden om de pieken en dalen op te vangen, zodat de dure kerncentrale kan blijven draaien. Er is nog een enorm potentieel aan groene energie die niet ontwikkeld gaat worden bij meer kernenergie, investeringen lopen nu al fors terug vanwege het feit dat de stroom op bepaald momenten niet vergoedt wordt.
Indien men dan toch 30 tot 35 miljard wil investeren (15 miljard is een lokkertje, en is een onjuiste inschatting van de kosten) investeer die dan in electrolysers, opslag van zowel waterstof en elektriciteit en het aanpassen van onze snel te schakelen gascentrales naar waterstof. We zijn nu ook al netto-importeur, we kunnen dus ,al dan niet tijdelijk, waterstof importeren vanuit streken waar nu al volop in de productie van groene waterstof geïnvesteerd wordt.

J. Sterk NIMBY beïnvloed

De keuze voor de Paulinapolder is sterk NIMBY gebaseerd.
De Eemshaven zou afvallen omdat de Groningers als zo veel geleden hebben onder de gaswinning. Zullen de dan deze keer maar Zeeland als wingewest aanwijzen?

De Sloehaven en Maasvlakte zou niet kunnen omdat de havenschappen andere plannen hebben met de beschikbare oppervlaktes.
Hebben de ondernemers in de Paulinapolder, en de andere bewoners van West Zeeuws Vlaanderen ook geen andere plannen voor de Paulinapolder?

De Zeeuwen zouden voor meer kerncentrales zijn, maar de Zeeuwse politici durven geen raadpleging te doen in Zeeland.
Zou het kunnen dat de Zeeuwen niet willen dat hun mooie provincie langzaam vervalt in een groot industriegebied met wat groene eilandjes?

Conclusie en verzoek

Ik vraag u de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. De tijd nodig om een kerncentrale te voltooien, en de gigantische kosten die dit met zich meebrengt maken het mogelijk om tegen dezelfde kosten, en benodigde tijd alternatieven ontwikkelen die wel ecologisch verantwoord zijn, en geen onherstelbare schade aanbrengen aan onze leefomgeving en natuur

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 9:57:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie: Bewonersgroep Leefomgeving Borssele

Zienswijze/reactie

Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales

Postbus 111

9200 AC Drachten

Middelburg, 26 juni 2025

Onderwerp: ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei,

Langs deze weg willen wij als Bewonersgroep Leefomgeving Borssele reageren op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Wij richten ons in deze reactie op de ruimtelijke, infrastructurele, maatschappelijke en ecologische impact van de mogelijke realisatie van twee kerncentrales in onze directe leefomgeving. Vorig jaar heeft onze bewonersgroep een reactie gegeven op Concept NRD en participatieplannen Kerncentrale Borssele, die van 23 februari 2024 tot en met 4 april 2024 ter inzage lag. Onze reactie is toen geregistreerd onder het nummer 95658141.

Zorgvuldigheid gaat boven duidelijkheid op de korte termijn

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales. Toch bent u een procedure gestart in Bossele en enkele andere locaties ter

voorbereiding op de bouw. Dit omgekeerde proces legt een te zware druk op de directe inwoners van ons dorp Borssele en de Borselse polder. Wij dringen in de definitieve NRD aan op transparantie over de afwegingskaders die leiden tot een voorkeurslocatie en wij dringen aan op een zorgvuldig doorlopen proces vrij van politieke sturing. Een zorgvuldig en transpart proces gaat voor duidelijkheid op de korte termijn.

Verder verzoeken wij u in de definitieve NRD: Het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" en de Borselse Voorwaarden integraal te betrekken in het onderzoek.

Cumulatieve effecten en integrale afweging

Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor het feit dat de mogelijke bouw van twee kerncentrales niet op zichzelf staat. Nabij ons dorp Borssele en in de Borselse polder worden al meerdere grootschalige energie-infrastructuurprojecten gerealiseerd of voorbereid, waaronder het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, Net op Zee-projecten, ammoniakterminals en hoogspanningsinfrastructuur met de aanleg van 380 kv verbinding naar Zeeuws Vlaanderen. De cumulatieve effecten op leefomgeving, natuur en ruimtegebruik worden door u onvoldoende integraal uitgewerkt en afgewogen. Dit maakt het voor onze inwoners lastig om zich een volledig en realistisch beeld te vormen van wat op hen afkomt. Wij vinden het participatieproces hierin te kort schieten.

Wij pleiten daarom in de definitieve NRD voor een gebiedsgerichte benadering waarin nut, noodzaak en onderlinge samenhang van projecten transparant worden beoordeeld.

Heroverweging locatie Borssele

De Bewonersgroep deelt de conclusie van het kabinet niet dat kernenergie een noodzakelijke of wenselijke rol speelt in de energietransitie. Dit wordt ook steeds meer vanuit de wetenschap aangedragen en bevestigd. De bouw van nieuwe kerncentrales is kostbaar, tijdrovend (zeker 15 jaar tot 20 jaar) en geeft grote risico's en lasten voor onze omgeving en inwoners. Hernieuwbare energiebronnen zoals zon en wind zijn sneller inzetbaar, goedkoper en beter schaalbaar. Kernenergie zorgt voor onomkeerbare impact op onze leefomgeving, welke wij onacceptabel vinden.

De voorkeur voor Borssele (het Sloegebied) als vestigingslocatie voor kerncentrales achten wij onverantwoord. De nabijheid van dorpskernen evenals industriële en risicovolle bedrijven aan de Westerschelde – een Natura 2000-gebied – maken deze locaties uiterst kwetsbaar.

De impact van extra koelwaterinname en -lozing op dit estuarium is potentieel desastreus voor het mariene ecosysteem en het nabijgelegen natuurgebied de Kaloot. Het gebied wordt reeds zwaar belast door industriële en infrastructurele projecten. Wij verzoeken u dringend om: een heroverweging van de voorkeur van Borssele op basis van actuele ruimtelijke, maatschappelijke en ecologische criteria.

Naast het inzichtelijk maken van de effecten van alle plannen op zichzelf, vragen wij u ook dat de cumulatieve effecten van alle plannen op onze leefomgeving, landschap, natuur worden meegewogen.

Netverzwaring betrekken in NRD

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie. U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in uw onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Verder pleiten wij dat infrastructurele gevolgen van de bouw van twee kerncentrales worden meegenomen in uw definitieve NRD. Wij dringen er, net als gemeente Borsele en Provincie Zeeland, bij u op aan dat bij de aanleg van nieuwe energie-infrastructuur ondergrondse verbindingen de norm zijn.

Impact van de bouwfase

De bouw van twee kerncentrales is een megaproject dat naar verwachting 15 jaar of langer zal duren en de inzet vereist van duizenden arbeidskrachten, grotendeels van buiten de regio. Dit roept bij ons ernstige zorgen op over de ruimtelijke en maatschappelijke impact van deze langdurige bouwfase op onze leefomgeving.

Wij vragen daarom nadrukkelijk aandacht voor de volgende aspecten:

Vestiging van arbeidskrachten: Waar worden deze mensen gehuisvest? Zijn er plannen voor tijdelijke woonvoorzieningen, en zo ja, wat is de impact op onze leefomgeving?

Verkeersdruk en logistiek: De aanvoer van bouwmaterialen, bouwstoffen en het dagelijks vervoer van duizenden werknemers zal leiden tot verhoogde verkeersdruk, uitstoot, aanleg van extra infrastructuur en mogelijk verslechtering van de luchtkwaliteit. Maak al deze logistieke processen inzichtelijk. En waar worden opslagterreinen, parkeerplaatsen, bouwketen en andere tijdelijke voorzieningen gepland? Wordt hierbij rekening gehouden met inwoners, kwetsbare natuur en landschappelijke waarden?

Effecten op natuur en landschap: Tijdens de bouwfase zal sprake zijn van geluidsoverlast, lichthinder, stikstofemissies en trillingen, die negatieve effecten kunnen hebben op woon- en leefomgeving en nabijgelegen natuurgebieden. Breng deze vooraf in kaart en volg hierin de eisen uit de Borselse Voorwaarden Groep.

Wij verzoeken u dringend om een volledige milieueffectbeoordeling van de bouwfase op te nemen in het MER.

Veiligheid en risico's

In uw NRD gaat u summier in op veiligheidsaspecten. Het Sloegebied kent reeds een hoge dichtheid aan risicovolle bedrijven. De cumulatie van deze risico's wordt in het NRD wel benoemd, maar nog onvoldoende doorgerekend. Het plan-MER dient in te gaan op domino-effecten bij calamiteiten in een overbelaste industriële regio zoals het huidige Sloegebied. Daarbij is uw onderzoek niet volledig. Wij vinden dat de bouwfase expliciet moet worden meegenomen in de risicoanalyse, en niet alleen de bedrijfsfase.

Verder vragen wij nadrukkelijk aandacht voor:

- Overstromingsrisico's bij zeespiegelstijging
- Ontmanteling van de huidige kernreactor Borsele I
- Risico's op sabotage of terroristische aanslagen
- Langdurige opslag van kernafval

Tot slot,

Bewonersgroep Leefomgeving Borssele blijft zich inzetten voor een groene, duurzame en veilige leefomgeving voor onze dorpsbewoners en de bewoners van de Borselepolder. Wij verzoeken u onze zienswijze serieus te betrekken bij de verdere uitwerking van het milieueffectrapport, de Integrale Effecten Analyse en de besluitvorming over de locatiekeuze.

Met vriendelijke groet,

Bewonersgroep Leefomgeving Borssele

105354758_10893165_Zienswijze_Bewonersgroep_Leefomgeving_Borssele_bewerkt.docx

MACHTIGING

Onderwerp zienswijze:

Hierbij machtig ik, [redacted]

Uw naam: [redacted]

Uw adres: [redacted]

Uw woonplaats: [redacted]

Uw telefoonnummer (niet verplicht): [redacted]

Uw e-mailadres (niet verplicht): [redacted]

de volgende persoon om namens mij een zienswijze in te dienen

Naam vertegenwoordiger: [redacted]

Adres: [redacted]

Woonplaats: [redacted]

Telefoonnummer (niet verplicht): [redacted]

E-mailadres (niet verplicht):

Uw handtekening: [redacted]

Handtekening vertegenwoordiger: [redacted]

Datum: 24-6-2025

2 maart, [redacted]

MACHTIGING

Onderwerp zienswijze:

Hierbij machtig ik,

Uw naam: [redacted]

Uw adres: [redacted]

Uw woonplaats: [redacted]

Uw telefoonnummer (niet verplicht): [redacted]

Uw e-mailadres (niet verplicht): [redacted]

de volgende persoon om namens mij een zienswijze in te dienen.

Naam vertegenwoordiger: [redacted]

Adres: [redacted]

Woonpl [redacted]

Telefoonnummer (niet verplicht):

E-mailadres (niet verplicht):

Uw handtekening: [redacted]

Datum: 24-6-2025

05-03-2025

Handtekening vertegenwoordiger: [redacted]

MACHTIGING

Onderwerp zienswijze:

Hierbij machtig ik, [redacted]

Uw naam: [redacted]

Uw adres: [redacted]

Uw woonplaats: [redacted]

Uw telefoonnummer (niet verplicht):

Uw e-mailadres (niet verplicht): [redacted]

de volgende persoon om namens mij een zienswijze in te dienen.

Naam vertegenwoordiger: [redacted]

Adres: [redacted]

Woonpl [redacted]

Telefoonnummer (niet verplicht):

E-mailadres (niet verplicht):

[redacted]

Handtekening vertegenwoordiger: [redacted]

Datum: [redacted]

5/3/25

24-6-2025

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Middelburg, 26 juni 2025

Onderwerp: ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei,

Langs deze weg willen wij als Bewonersgroep Leefomgeving Borssele reageren op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Wij richten ons in deze reactie op de ruimtelijke, infrastructurele, maatschappelijke en ecologische impact van de mogelijke realisatie van twee kerncentrales in onze directe leefomgeving. Vorig jaar heeft onze bewonersgroep een reactie gegeven op Concept NRD en participatieplannen Kerncentrale Borssele, die van 23 februari 2024 tot en met 4 april 2024 ter inzage lag. Onze reactie is toen geregistreerd onder het nummer 95658141.

Zorgvuldigheid gaat boven duidelijkheid op de korte termijn
U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales. Toch bent u een procedure gestart in Bossele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit omgekeerde proces legt een te zware druk op de directe inwoners van ons dorp [redacted] en de Borselse polder. Wij dringen in de definitieve NRD aan op transparantie over de afwegingskaders die leiden tot een voorkeurslocatie en wij dringen aan op een zorgvuldig doorlopen proces vrij van politieke sturing. Een zorgvuldig en transpart proces gaat voor duidelijkheid op de korte termijn.

Verder verzoeken wij u in de definitieve NRD: Het Impactrapport “Lasten en Lusten in Balans” en de Borselse Voorwaarden integraal te betrekken in het onderzoek.

Cumulatieve effecten en integrale afweging
Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor het feit dat de mogelijke bouw van twee kerncentrales niet op zichzelf staat. Nabij ons dorp [redacted] en in de Borselse polder worden al meerdere grootschalige energie-infrastructuurprojecten gerealiseerd of voorbereid, waaronder het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, Net op Zee-projecten, ammoniakterminals en hoogspanningsinfrastructuur met de aanleg van 380 kv verbinding naar Zeeuws Vlaanderen. De cumulatieve effecten op leefomgeving, natuur en ruimtegebruik worden door u onvoldoende integraal uitgewerkt en afgewogen. Dit maakt het voor onze inwoners lastig om zich een volledig en realistisch beeld te vormen van wat op hen afkomt. Wij vinden het participatieproces hierin te kort schieten.

Wij pleiten daarom in de definitieve NRD voor een gebiedsgerichte benadering waarin nut, noodzaak en onderlinge samenhang van projecten transparant worden beoordeeld.

Heroverweging locatie Borssele
De Bewonersgroep deelt de conclusie van het kabinet niet dat kernenergie een noodzakelijke of wenselijke rol speelt in de energietransitie. Dit wordt ook steeds meer vanuit de wetenschap aangedragen en bevestigd. De bouw van nieuwe kerncentrales is kostbaar, tijdrovend (zeker 15 jaar tot 20 jaar) en geeft grote risico’s en lasten voor onze omgeving en inwoners. Hernieuwbare energiebronnen zoals zon en wind zijn sneller inzetbaar, goedkoper en beter schaalbaar. Kernenergie zorgt voor onomkeerbare impact op onze leefomgeving, welke wij onacceptabel vinden.

De voorkeur voor Borssele (het Sloegebied) als vestigingslocatie voor kerncentrales achten wij onverantwoord. De nabijheid van dorpskernen evenals industriële en risicovolle bedrijven aan de Westerschelde – een Natura 2000-gebied – maken deze locaties uiterst kwetsbaar.

De impact van extra koelwaterinname en -lozing op dit estuarium is potentieel desastreus voor het mariene ecosysteem en het nabijgelegen natuurgebied de Kaloot. Het gebied wordt reeds zwaar belast door industriële en infrastructurele projecten. Wij verzoeken u dringend om: een heroverweging van de voorkeur van Borssele op basis van actuele ruimtelijke, maatschappelijke en ecologische criteria.

Naast het inzichtelijk maken van de effecten van alle plannen op zichzelf, vragen wij u ook dat de cumulatieve effecten van alle plannen op onze leefomgeving, landschap, natuur worden meegewogen.

Netverzwaring betrekken in NRD
Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie. U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in uw onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Verder pleiten wij dat infrastructurele gevolgen van de bouw van twee kerncentrales worden meegenomen in uw definitieve NRD. Wij dringen er, net als gemeente Borsele en Provincie Zeeland, bij u op aan dat bij de aanleg van nieuwe energie-infrastructuur ondergrondse verbindingen de norm zijn.

Impact van de bouwfase
De bouw van twee kerncentrales is een megaproject dat naar verwachting 15 jaar of langer zal duren en de inzet vereist van duizenden arbeidskrachten, grotendeels van buiten de regio. Dit roept bij ons ernstige zorgen op over de ruimtelijke en maatschappelijke impact van deze langdurige bouwfase op onze leefomgeving.

Wij vragen daarom nadrukkelijk aandacht voor de volgende aspecten:

Vestiging van arbeidskrachten: Waar worden deze mensen gehuisvest? Zijn er plannen voor tijdelijke woonvoorzieningen, en zo ja, wat is de impact op onze leefomgeving?

Verkeersdruk en logistiek: De aanvoer van bouwmaterialen, bouwstoffen en het dagelijks vervoer van duizenden werknemers zal leiden tot verhoogde verkeersdruk, uitstoot, aanleg van extra infrastructuur en mogelijk verslechtering van de luchtkwaliteit. Maak al deze logistieke processen inzichtelijk. En waar worden opslagterreinen, parkeerplaatsen, bouwketen en andere tijdelijke voorzieningen gepland? Wordt hierbij rekening gehouden met inwoners, kwetsbare natuur en landschappelijke waarden?

Effecten op natuur en landschap: Tijdens de bouwfase zal sprake zijn van geluidsoverlast, lichthinder, stikstofemissies en trillingen, die negatieve effecten kunnen hebben op woon- en leefomgeving en nabijgelegen natuurgebieden. Breng deze vooraf in kaart en volg hierin de eisen uit de Borselse Voorwaarden Groep.

Wij verzoeken u dringend om een volledige milieueffectbeoordeling van de bouwfase op te nemen in het MER.

Veiligheid en risico's
In uw NRD gaat u summier in op veiligheidsaspecten. Het Sloegebied kent reeds een hoge dichtheid aan risicovolle bedrijven. De cumulatie van deze risico's wordt in het NRD wel benoemd, maar nog onvoldoende doorgerekend. Het plan-MER dient in te gaan op domino-effecten bij calamiteiten in

een overbelaste industriële regio zoals het huidige Sloegebied. Daarbij is uw onderzoek niet volledig. Wij vinden dat de bouwfase expliciet moet worden meegenomen in de risicoanalyse, en niet alleen de bedrijfsfase.

Verder vragen wij nadrukkelijk aandacht voor:
- Overstromingsrisico's bij zeespiegelstijging
- Ontmanteling van de huidige kernreactor Borsele I
- Risico's op sabotage of terroristische aanslagen
- Langdurige opslag van kernafval

Tot slot,

Bewonersgroep Leefomgeving Borssele blijft zich inzetten voor een groene, duurzame en veilige leefomgeving voor onze dorpsbewoners en de bewoners van de Borselepolder. Wij verzoeken u onze zienswijze serieus te betrekken bij de verdere uitwerking van het milieueffectrapport, de Integrale Effecten Analyse en de besluitvorming over de locatiekeuze.

Met vriendelijke groet,
Bewonersgroep Leefomgeving Borssele

Verzonden: 6/26/2025 9:59:21 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben van mening dat de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder bij Biervliet een onredelijke en onmogelijke druk op de omgeving, het landschap, de zorg, het onderwijs en de infrastructuur betekend. Als de centrales vompleet afgebouwd in een keer geplaatst zoude worden was het een ander verhaal. Maar gezien de zeer langdurende bouwtijd vindt ik niet dat dit een goed plan is. Zoveel bouwers die komen werken deels ook wonen, ziek worden, ongevallen krijgen, gezin meenemen, zich verplaatsen. Past niet in onze toch al overbelaste zorg, stampvol en slechtonderhouden wegennet en in onze toeristische omgeving. Geen goed plan!

Verzonden: 6/26/2025 10:03:09 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus 90602
Huisnummer: 90602
Postcode: 2509 LP
Woonplaats: s-Gravenhage
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: provincie Zuid-Holland

Zienswijze/reactie

Geachte heer, mevrouw,

Bijgevoegd de reactie van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105354781_10893172_Zienswijze_PZH_c-NRD_Kerncentrales.docx.pdf

provincie Zuid-Holland

202504786

Gedeputeerde Staten

Contact
[redacted]

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
PZH-2025-875582824
DOS-2022-0005693

Uw kenmerk

Bijlagen

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Onderwerp
Zienswijze c-NRD Programma Nieuwbouw Kerncentrales

Geachte heer, mevrouw,

Van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau ter inzage voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. Allereerst willen wij u bedanken dat wij in het voortraject van het samenstellen van deze concept notitie input mochten leveren. We maken graag gebruik van de gelegenheid om ook in deze fase te reageren en enkele aandachtspunten mee te geven.

Algemeen
De cNRD voor de nieuwbouw kerncentrales vormt het startpunt voor de plan-MER procedure en beschrijft welke thema's en aspecten van belang zijn en welke locaties worden onderzocht (de reikwijdte) en op welke wijze (het detailniveau) deze onderzocht worden. Het project onderzoekt de mogelijkheden voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales op één locatie in Nederland.

De provincie Zuid-Holland heeft een rol op het gebied van de ruimtelijke ordening en de energietransitie en faciliteert daarmee de energiebehoefte voor toekomstige generaties. Als provincie met de meeste inwoners en diverse economische clusters waaronder de Rotterdamse Haven realiseren wij ons dat wij ook hierin een rol te vervullen hebben. Het is van belang dat ons land weerbaar is en zoveel mogelijk energie onafhankelijk kan worden. Wij willen u graag enkele punten meegeven die wij van belang achten voor de verdere uitwerking van de plan-MER. Onze zienswijze richt zich op het waarborgen van een zorgvuldige en transparante afweging van de verschillende belangen, waarbij de veiligheid, kwaliteit van de leefomgeving en opportuniteitskosten centraal staan.

Zuid-Holland is de drukste provincie van Nederland en levert een belangrijke bijdrage aan landelijke opgaven zoals woningbouw en het faciliteren van economische topsectoren zoals het Haven Industrieel Complex in Rotterdam en de glastuinbouw. Tegelijk staan de kwaliteit van natuur, landschap en leefomgeving onder druk. In ons Ruimtelijk Voorstel constateren we dat het onmogelijk is om alle ruimteclaims op ons grondgebied te blijven faciliteren en dat we er niet aan ontkomen om keuzes te maken. In onze afweging willen we sturen op kwaliteit en maximale maatschappelijk toegevoegde waarde. We vragen u in de afweging van de locatiealternatieven richting de voorkeursvariant nadrukkelijk rekening te houden met zowel het aspect fysieke ruimtelijke druk als de druk op de milieuruimte, in lijn met ons omgevingsbeleid.

Technische alternatieven
Energiezekerheid voor onze bewoners en bedrijven is ons gedeelde belang. Zuid-Holland is een energie-intensieve provincie en voor de energietransitie van onze economie is de beschikbaarheid van energie van levensbelang. Daarom sluit de provincie Zuid-Holland in het provinciaal omgevingsbeleid op voorhand geen enkele CO2-emissievrije techniek uit.

In hoofdstuk 4 van de NRD wordt de analyse van redelijke locatiealternatieven besproken. Het plan-MER beschrijft de verwachte milieugevolgen en onderzoekt alternatieve oplossingen. Naast de verkenning van de bouw van twee grote kerncentrales vragen wij ook aandacht voor innovatieve vormen van kernenergie zoals SMR's. Deze kunnen in specifieke situaties voordelen bieden qua ruimtelijke inpassing en koppeling aan lokale warmtevraag. Wij vragen om in het plan-MER deze technologische varianten binnen kernenergie alsmede windmolens of andere vormen van energieproductie volwaardig mee te wegen.

Afwegingskader
Novex
Wij verzoeken u om binnen het afwegingskader de effecten op het ontwikkelperspectief van de verschillende betrokken NOVEX-gebieden mee te nemen. Het ontwikkelperspectief NOVEX Rotterdamse Haven wordt in bijlage 4 wel als beleidskader benoemd, maar niet uitgewerkt binnen de afwegingskaders. Belangrijke onderwerpen bij het ontwikkelperspectief zijn: omgaan met ruimtegebrek, veiligheid en synergie tussen stad en haven. Urgente kwesties zijn veiligheidsrisico's, stikstof, geluid en netcongestie. Wij vragen aandacht voor het in samenhang realiseren en verbeteren van de omgevingskwaliteit bij de realisatie, met een dubbeldoelstelling voor ruimtelijke kwaliteit en de realisatie van energie infrastructuur. Niet voor niets wordt er in Novex verband onderzocht wat de nut en noodzaak is van een zeewaartse uitbreiding van de Haven. De mogelijkheden van een energie schiereiland zijn, tijdens het door ons georganiseerde symposium op 26 mei jl., nadrukkelijk genoemd.

Daarnaast missen wij binnen de aangegeven beleidskaders de NOVEX Zuidelijke Randstad. Kunt u dat toevoegen bij het afweegkader. Er zijn veel afhankelijkheden tussen de opgaven van de NOVEX Rotterdamse Haven en de NOVEX Zuidelijke Randstad met betrekking tot de ontwikkelingen en keuzes in beide gebieden. Voorbeelden hiervan zijn opgaven rondom leefbaarheid, milieu en geluid in de gebieden rondom de haven waar ook verstedelijking plaatsvindt. De mogelijke bouw van twee kerncentrales zal daarom niet alleen een effect hebben op de NOVEX Rotterdamse Haven, maar ook op de NOVEX Zuidelijke Randstad.

Milieueffecten domino-effect
Kernenergie kan een waardevolle bijdrage leveren aan energiezekerheid, mits veiligheid en omgevingskwaliteit geborgd zijn. Juist daarom vragen wij aandacht voor een gedegen risicoanalyse, waaronder scenario's voor incidenten, evacuatie en ruimtelijke effectafstanden, zodat deze randvoorwaarden in het ontwerp kunnen worden meegenomen. Paragraaf 6.3 gaat in op de milieuaspecten, maar er wordt niet aangegeven hoe zal worden omgegaan met potentiële interactie-effecten van de kerncentrales met naastgelegen bedrijfsactiviteiten en geplande toekomstige activiteiten binnen de risicozone van de centrale(s). Juist op het Haven en Industrieel Complex, waar veel activiteiten samenkomen is het bepalen van de impact bij calamiteiten op deze activiteiten van groot belang. Door een gedetailleerde analyse van deze effecten kunnen de potentiële risico's en effecten beter in kaart worden gebracht en beoordeeld. Daarnaast is door de bundeling van alle relevante voorzieningen in de Rotterdamse haven een risico dat de haven bij een militair conflict een potentieel doelwit wordt.

Economische effecten
Binnen de integrale effectenanalyse zullen de economische effecten van zowel de bouw, de ingebruikname van de kerncentrales als een eventuele calamiteit op de omliggende industrie en havenactiviteiten moeten worden meegenomen. Denk hierbij aan de logistieke effecten en het effect op strategische autonomie.

Daarnaast is het essentieel om de potentiële invloed op arbeidsplaatsen, investeringen en de regionale economie grondig te onderzoeken. Het is van belang om de bredere sociaaleconomische impact te beoordelen, inclusief de mogelijke verstoringen van bestaande economische activiteiten en de lange termijn duurzaamheid van de regio.

Betrek hierbij ook de effecten van arbeidsmigratie zoals de (tijdelijk) benodigde woonruimte en mobiliteit voor werknemers tijdens de bouw van de centrale in een integrale effectrapportage. Het is belangrijk om te analyseren hoe de komst van tijdelijke werknemers de lokale woningmarkt en infrastructuur zal beïnvloeden, en welke maatregelen nodig zijn om deze effecten te mitigeren. Dit omvat het plannen van voldoende tijdelijke huisvesting en het verbeteren van transportmogelijkheden om de mobiliteit van werknemers te vergemakkelijken.

Verder zou bij de Integrale Effect Analyse (IEA) de maatschappelijk en economische effecten van een mogelijke calamiteit met een kerncentrale op de verschillende locaties onderzocht kunnen worden.

Energiesysteem
Vanuit het energiesysteem vragen we in de uitwerking om voldoende aandacht voor systeemintegratie en samenhang met het regionale systeem. We vragen aandacht voor mogelijke kwetsbaarheid van het systeem als veel (wind)energie vanuit zee aanlandt.
We verzoeken om duidelijk in beeld te brengen wat de gevolgen voor zijn het gehele 380 kV net: in hoeverre kunnen de twee nieuwe kerncentrales leiden tot (complexe) verzwaring van het hoogspanningsnet, ook als bijvoorbeeld extra aanlanding van netten op zee gerealiseerd wordt in bepaalde gebieden.

Participatie
We waarderen uw activiteiten rondom participatie en de wijze waarop u gelegenheid geeft om mee te denken. Tegelijkertijd maken we ons enige zorgen over hoe deze zich verhoudt tot lopende gebiedsprocessen waar wij als regio en veelal ook het Rijk bij betrokken zijn. Met begrip voor de tijdsdruk op en belang van de realisatie nieuwe kerncentrales vragen we u scherp te blijven op de samenhang met de vele andere lopende processen in onze provincie. Denk aan de NOVEX haven, het ZHPLG, het pMIEK, aanlanding wind op zee en de diverse andere Rijksprogramma's op ons grondgebied vanuit bijvoorbeeld alleen al landelijke energie-infrastructuur. Afstemmen van deze processen op elkaar is essentieel en kan ons inziens alleen op basis van goede uitwisseling van informatie.

Wij hopen dat u onze zienswijze ter harte zult nemen en kijken uit naar de beantwoording en verwerking van onze aandachtspunten in het vervolgonderzoek.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

[redacted] [redacted]

[redacted] [redacted]

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer (DOS-2022-0005693) te vermelden.
Meer informatie www.zuid-holland.nl/contact

Verzonden: 6/26/2025 10:15:16 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: depoldersvanbiervliet@gmail.com
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens: bewoners van de polders van biervliet
Organisatie: DePoldersvanBiervliet

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele

risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en

recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met

zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een

drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee,

waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar.

Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect

op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het

landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor

grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar

een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

Verzonden: 6/26/2025 10:22:30 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Reuzenhoek
Huisnummer: 30
Postcode: 4543 NC
Woonplaats: Zaamslag
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Belangenoverganisatie
(Mede) namens:
Organisatie: ZLTO afdeling Terneuzen

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Een keuze voor kernenergie betekend een energie keuze voor de komende vijftig jaar. Voor grote industriëele bedrijven, de afnemers van de energie, is dat een probleem. Zij produceren voornamelijk voor de internationale markt en zijn van de prijzen van energie in andere werelddelen afhankelijk. Daarom is een uitfasering van gas en volledig overschakelen naar elektrisch ongewenst. Men moet gewoon een energie keuze hebben geen dictaat zoals dat nu vanuit de overheid wordt voorgelegd. Een uitbreiding met twee centrales in Zeeland is dan ook niet gewenst. De overtollige stroom zal moeten worden getransporteerd naar buiten de provincie. Naar het Rijnmond gebied of naar het internationale stroomnet richting Belgie.

De gedeeltelijke uitfasering van de Eemshaven (waarborgingsbeleid gestopt) als locatie is gebaseerd op politieke emoties, niet op economische realiteit. Dit maakt een objectieve zoektocht naar de juiste locatie bij voorbaat ongeloofwaardig.

Van de locaties is alleen de Paulinapolder in Biervliet op landbouwgrond. Van deze locatie is nog niet bekend of de ondergrond wel geschikt is voor de bouw van een centrale. Alle andere locaties zijn industriegrond en in (semi) overheidshanden. Voor alle nieuwe ontwikkelingen die de overheid voorziet is ruimte nodig. Maar is het wel vanzelfsprekend dat men hiervoor steeds landbouwgrond gebruikt ? Door het landbouw areaal steeds te verkleinen worden nu al investeringen van de agrarische industrie in Nederland gecanceld en gaan richting Belgie /Frankrijk of Oost Europa. Dit kost vele honderden arbeidsplaatsen en inkomsten voor Nederland. Landbouwgrond kan men nooit vervangen. De ZLTO ziet nieuwe landaanwinning uit zee als enige oplossing om grootschalige nieuwe industriegebieden te realiseren .

Als er een kerncentrale in de Paulinapolder bij Biervliet komt, betekend dat een gedaantewisseling voor het landbouwgebied rond Biervliet, en de kern Biervliet (op slechts 3 km afstand van de centrale).

Tijdens de bouw van een centrale is er veel overlast:

-Stofoverlast door de bouw

-Geluidsoverlast

-Licht overlast gedurende de 24 uur (7 dagen per week gedurende 12 á 15 jaar) bouw.

-Verkeersoverlast door het hoge aantal vervoersbewegingen voor materiaal aanvoer en werknemersverplaatsing.

Overlast na de bouw van de centrale:

-Een kerncentrale in de nabijheid van Dow Chemicals (krakers) en een eventuele aanlanding van LNG gas (depot) is ongewenst, In geval van calamiteiten is een kettingreactie mogelijk.

-Veel bijkomende kabel en leiding tracés voor transport van de stroom zullen nodig zijn . Dit is ongewenst in een agrarisch gebied. De bodemstructuur van de agrarische percelen, welke hiervoor doorsneden worden, wordt hierdoor voor altijd vernielt. Dit vinden wij niet aanvaardbaar.

-De bodem onder een nieuw centrale wordt opgehoogd. De kerncentrale bouwers spreken nu al over een 10 meter hoger gebied (dry-site). Dit hoogteverschil geeft later ongewenste kwel in de naastgelegen polders buiten het opgehoogde gebied. Dit is nu al de realiteit met de hoger gelegen Mosselbanken naast Dow Chemicals en de Paulinapolder. Een dry-site zal voor een naastliggend agrarisch gebied funest zijn. De waterhuishouding in de naastliggende polders wordt totaal ontregeld . Vele agrarische bedrijven zullen gedupeerd worden. Voor de ZLTO is dit onaanvaardbaar.

Slot conclusie, een kerncentrale dient gebouwd te worden in een industrieel gebied, of ver afgelegen van een woonkern of landbouwgrond.

Zuidwestelijke land en tuinbouworganisatie

Afdeling gemeente Terneuzen.

zltoterneuzen@zlto.nl

105354891_10893195_Nieuwe_kerncentrales_2025.docx

Zienswijze concept NRD nieuwe kerncentrales

Geachte heer/mevrouw,

Een keuze voor kernenergie betekend een energie keuze voor de komende vijftig jaar. Voor grote industriëele bedrijven, de afnemers van de energie, is dat een probleem. Zij produceren voornamelijk voor de internationale markt en zijn van de prijzen van energie in andere werelddelen afhankelijk. Daarom is een uitfasering van gas en volledig overschakelen naar elektrisch ongewenst. Men moet gewoon een energie keuze hebben geen dictaat zoals dat nu vanuit de overheid wordt voorgelegd. Een uitbreiding met twee centrales in Zeeland is dan ook niet gewenst. De overtollige stroom zal moeten worden getransporteerd naar buiten de provincie. Naar het Rijnmond gebied of naar het internationale stroomnet richting Belgie.

De gedeeltelijke uitfasering van de Eemshaven (waarborgingsbeleid gestopt) als locatie is gebaseerd op politieke emoties, niet op economische realiteit. Dit maakt een objectieve zoektocht naar de juiste locatie bij voorbaat ongeloofwaardig.

Van de locaties is alleen de Paulinapolder in Biervliet op landbouwgrond. Van deze locatie is nog niet bekend of de ondergrond wel geschikt is voor de bouw van een centrale. Alle andere locaties zijn industriegrond en in (semi) overheidshanden. Voor alle nieuwe ontwikkelingen die de overheid voorziet is ruimte nodig. Maar is het wel vanzelfsprekend dat men hiervoor steeds landbouwgrond gebruikt ? Door het landbouw areaal steeds te verkleinen worden nu al investeringen van de agrarische industrie in Nederland gecanceld en gaan richting Belgie /Frankrijk of Oost Europa. Dit kost vele honderden arbeidsplaatsen en inkomsten voor Nederland. Landbouwgrond kan men nooit vervangen. De ZLTO ziet nieuwe landaanwinning uit zee als enige oplossing om grootschalige nieuwe industriegebieden te realiseren .

Als er een kerncentrale in de Paulinapolder bij Biervliet komt, betekend dat een gedaantewisseling voor het landbouwgebied rond Biervliet, en de kern Biervliet (op slechts 3 km afstand van de centrale).

Tijdens de bouw van een centrale is er veel overlast:

-Stofoverlast door de bouw

-Geluidsoverlast

-Licht overlast gedurende de 24 uur (7 dagen per week gedurende 12 á 15 jaar) bouw.

-Verkeersoverlast door het hoge aantal vervoersbewegingen voor materiaal aanvoer en werknemersverplaatsing.

Overlast na de bouw van de centrale:

-Een kerncentrale in de nabijheid van Dow Chemicals (krakers) en een eventuele aanlanding van LNG gas (depot) is ongewenst, In geval van calamiteiten is een kettingreactie mogelijk.

-Veel bijkomende kabel en leiding tracés voor transport van de stroom zullen nodig zijn . Dit is ongewenst in een agrarisch gebied. De bodemstructuur van de agrarische percelen, welke hiervoor doorsneden worden, wordt hierdoor voor altijd vernielt. Dit vinden wij niet aanvaardbaar.

-De bodem onder een nieuw centrale wordt opgehoogd. De kerncentrale bouwers spreken nu al over een 10 meter hoger gebied (dry-site). Dit hoogteverschil geeft later ongewenste kwel in de

naastgelegen polders buiten het opgehoogde gebied. Dit is nu al de realiteit met de hoger gelegen Mosselbanken naast Dow Chemicals en de Paulinapolder. Een dry-site zal voor een naastliggend agrarisch gebied funest zijn. De waterhuishouding in de naastliggende polders wordt totaal ontregeld . Vele agrarische bedrijven zullen gedupeerd worden. Voor de ZLTO is dit onaanvaardbaar.

Slot conclusie, een kerncentrale dient gebouwd te worden in een industrieel gebied, of ver afgelegen van een woonkern of landbouwgrond.

Zuidwestelijke land en tuinbouworganisatie

Afdeling gemeente Terneuzen.

Plus adres email.

Verzonden: 6/26/2025 10:25:11 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Lessinggasse
Huisnummer: 13/6
Postcode: 1020
Woonplaats: Wien
Land: Oostenrijk
Telefoonnummer:
E-mailadres: atomkraftfreiezukunft@gmx.at
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Wiener Plattform Atomkraftfrei

Zienswijze/reactie

Sie finden unsere Stellungnahme im Anhang.

Mit freundlichen Grüßen

[redacted]

für die Wiener Plattform Atomkraftfrei

105354904_10893203_250626_Stellungnahme_zu_AKW_Neubau_Niederlande.pdf

Wiener Plattform Atomkraftfrei
Lessinggasse 13/6
1020 Wien
E-Mail: atomkraftfreiezukunft@gmx.at

Mitglied beim Österreichischen Netzwerk Atomkraftfrei

NGO Kommentar zum Entwurf der Plan-UVS für zwei neue KKW in den Niederlanden

26. Juni 2025

Unsere Stellungnahme bezieht sich auf die Dokumente, die auf der Webseite des österreichischen Umweltbundesamts (https://www.umweltbundesamt.at/kkw-niederlande-neubau) veröffentlicht sind. Wir haben Vorschläge, welche Auswirkungen in der Plan-UVS untersucht werden sollen und wie die grenzüberschreitende Beteiligung dazu erfolgen soll.

Forderungen der Wiener Plattform Atomkraftfrei:

- Alle Beteiligungsverfahren müssen grenzüberschreitend abgehalten werden und eine effektive Beteiligung ermöglichen, denn jedes Kernkraftwerk kann signifikante grenzüberschreitende Auswirkungen vor allem im Falle eines schweren Unfalls haben. Dazu braucht es eine englischsprachige Webseite, über die Stellungnahmen abgegeben werden können, bzw. eine E-Mail-Adresse, an die Stellungnahmen gemailt werden können. Im aktuellen Verfahren liegt das Formular auf der relevanten Webseite nur auf Niederländisch vor.
- Im Rahmen der Plan-UVS sollte auch ein (Online-)Hearing mit Übersetzung angeboten werden, das die Teilnahme europäischer NGOs und Bürger:innen ermöglicht, und bei dem die Möglichkeit besteht, auch online Fragen zu stellen. Auch sollten alle Unterlagen in diesen Verfahren zumindest auf Englisch zur Verfügung gestellt werden.

Atomenergie kann keine Lösung der Klimakrise sein, das hat sich in den letzten Jahren und Jahrzehnten deutlich gezeigt, dafür ist sie viel zu teuer, zu riskant, die Entsorgung des Atommülls zu ungeklärt, und außerdem wären neue KKW erst viel zu spät betriebsbereit. Investitionen in Atomenergie gefährden zudem zukunftsweisende Investitionen in Alternativenergien.

- Die Plan-UVS als Strategische Umweltprüfung muss eine Umweltabschätzung von Alternativen enthalten. Die Nutzung von Atomenergie in den Niederlanden sollte daher bereits in der Plan-UVS einer Bewertung aus Umweltsicht unterzogen werden, die die ganze Kette von Uranabbau bis Endlagerung umfasst, und dies sollte mit Alternativen der Energieerzeugung sowie Energieeinsparungen und Effizienzmaßnahmen verglichen werden. Auch ist die Abschätzung der Folgen einer Nullvariante vorzulegen.
- Die Untersuchung von schweren Unfällen muss Unfallszenarien umfassen, die schwerstmögliche Folgen aufzeigen, auch wenn diese eine sehr geringe Wahrscheinlichkeit haben sollten. Weiters sollen die Folgen für ganz Europa abgeschätzt werden und nicht nur für die nähere Umgebung der angedachten Standorte.
- Im Rahmen des Kriteriums „Wasserquantität“ sollte auch untersucht werden, welche Auswirkungen Wassermangel haben wird, und inwieweit es zu Wasserkonkurrenz kommen kann (z.B. zur Landwirtschaft und menschlichen Nutzung), und was in solchen Fällen passieren soll.
- In Zeiten von Krieg und Terror ist es besonders wichtig, dass KKW so ausgelegt sind, dass sie allen bisher erlebten und darüber hinaus grundsätzlich vorstellbaren Angriffen standhalten können. Dies muss nachgewiesen werden.
- Bereits im Rahmen der Plan-UVS sollte die Sicherstellung der Entsorgung nachgewiesen

werden – ohne gesicherte Entsorgung sollte kein Neubau in Erwägung gezogen werden. Dies umfasst die Dekommissionierung, Konditionierung, Zwischen- und Endlagerung der abgebrannten Brennelemente und radioaktiven Abfälle.

Im Bewertungsbericht der Europäischen Kommission zu den Entsorgungsprogrammen nach Richtlinie 2011/70/Euratom aus dem Jahr 2019 zeigt sich, dass die Niederlande als geplantes Startdatum für ein Endlager für hochaktive Abfälle das Jahr 2130 angegeben haben, dies ist um mehr als ein sechs Jahrzehnte später als alle anderen EU-Staaten. Ohne Endlager neue KKW zu planen ist unverantwortlich. Wir erwarten, dass entsprechende Entsorgungsnachweise vorgelegt werden.

Wir ersuchen um Antwort, wie unsere Stellungnahme einbezogen wird.

Mit freundlichen Grüßen

[redacted]
für die Wiener Plattform Atomkraftfrei

Verzonden: 6/26/2025 10:28:32 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

105354922_10893208_Zienswijze_25-06-2025.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

[redacted] 25 juni 2025

Onderwerp: Gronden zienswijze concept NRD / Projectnummer 0486653.100P

Verzonden via:
https://www.formdesk.com/RVO_Bureau_Energieprojecten/kerncentrales_cnrd/?get=1&sidn=43b99250bf4f4b5f8e5aade970cafabc

Geachte heer, mevrouw,

Wij, [redacted], wonend op [redacted]) in [redacted] dienen een zienswijze in ten aanzien van het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales van 16 mei 2025. Zie https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/nieuwbouw-kerncentrales. Voor de bekendmaking verwijs ik naar Staatscourant 2025, 16764 | https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-16764.html, waarbij het cNRD van vrijdag 16 mei 2025 tot en met donderdag 26 juni 2025 ter inzage ligt. De gronden treft u hieronder aan.

Gronden zienswijze

1. Wij wonen op [redacted] in [redacted] op een steenworp van Eemshaven. We zijn al eerder genoodzaakt geweest om zienswijze in te dienen tegen ontwerpbesluiten aangaande windpark Oostpolder, windpark 'Eemhaven West', het industriepark 'Oostpolder' en PAWOZ-kabel waarbij onze woning in zoekgebied ligt. Wij zien ons steeds meer omringd worden door energieprojecten en dan met name windparken en industrie.

2. Zo is onze woning al omgeven aan twee zijden door twee windparken (windpark 'Oostpolder' en een windpark met 20 windturbines) en er komt aan de derde zijde van de woning een windpark bij (windpark 'Eemshaven West'). Daarnaast staat op de planning dat deze zomer een besluit door de provincie genomen moet worden over industriepark 'Oostpolder' (grootte 600 hectare), gesitueerd in windpark 'Oostpolder'. Daar komt de PAWOZ kabels/leidingen over land en daarnaast mogelijk een tunnel door zee bij en

daarnaast een betonfabriek om de tunnel te kunnen aanleggen. Dit alles is bestaand of wordt gerealiseerd binnen een straal van 700 meter rondom onze woning.

3. Daar komt nu de mogelijke kerncentrale inclusief (tijdelijke) opslag van kernafval bij. Wij worden onevenredig getroffen, nog daargelaten de complete bouwput die zal ontstaan met bijbehorende overlast (als gevolg van geluid, (bouw)licht, et cetera).

4. We maken ons als direct omwonenden grote zorgen om de mogelijke negatieve gevolgen voor onze gezondheid door de mogelijke bouw van de kerncentrale en de productie van radioactief afval naast alle andere plannen die spelen rondom onze woning.

5. Niet alleen moeten de negatieve gevolgen voor gezondheid goed in kaart worden gebracht, ook moet er tegelijkertijd goed in beeld komen wat deze gevolgen zijn in cumulatie met genoemde andere energieprojecten en industrie.

6. We willen zelf als stakeholder betrokken worden bij de ontwikkeling, nu we tot nu toe hierin ten onrechte niet zijn meegenomen. We hebben niet de kans gekregen om als bewoner van [redacted] in de voorbereiding meegenomen te worden. Daarnaast hebben er inmiddels voor zover bekend gesprekken plaatsgevonden met stakeholder BBE, dat opgericht is naar aanleiding van de aankondiging van het Industriepark Oostpolder. BBE komt op voor de belangen van Oudeschip en Spijk. Voor zover we na kunnen gaan hebben er geen gesprekken plaatsgevonden met Dorpsbelangen Uithuizermeeden en Roodeschool, maar daar speelt mee dat de mogelijke kerncentrales op meer dan 7 kilometer afstand zal komen van de inwoners van Uithuizermeeden en Roodeschool. Heuvelderij valt formeel onder Uithuizermeeden, maar wordt zelf wél geconfronteerd met de mogelijke komst van de kerncentrale in de eigen achtertuin.

7. We willen weten wat de gevolgen en effecten zijn voor ons als bewoners van Heuvelderij als alle bestaande en geplande projecten rondom de woning worden meegenomen bij het beoordelen van cumulatie.

8. Voor het overige verwijs ik naar een navolgende punten vanuit de ter inzage gelegen stukken en de daaraan gekoppelde vragen.

Samenvatting

- In stap 1 is de openbare kennisgeving voornemen en participatie gedaan voor 2 kerncentrales waarop geïnteresseerden mee konden denken over het voornemen en de participaties, hiervoor werden 4 informatiebijeenkomsten georganiseerd. De lijst met locaties is naar voren gekomen n.a.v. inbreng op voornemens en voorstel tot participaties. De openbare kennisgeving en informatiebijeenkomsten hebben eerder plaatsgevonden en zijn niet onder de aandacht gebracht van omwonenden rondom Eemshaven. Hoe hadden we als direct omwonende van de Eemshaven mee kunnen participeren en was dit niet een vereiste t.a.v. de wettelijk verplichte participatie en de aanvullende participatie? (4.2 / 3.2.1)
- Zowel de bouw als in werking zijn van de kerncentrale hebben direct invloed op de omgeving en zeker op ons als omwonende als gekozen wordt voor locatie Eemshaven-West. Hoe

worden alle aspecten (geluid, licht, veilheid, etc) in de onderzoeken en NRD meegenomen in combinatie met de andere plannen die binnen een straal van 1 km rondom onze woning zich afspelen en die zich ook nog in verschillende stadia bevinden? Hoe wordt het inzichtelijk gemaakt voor onze specifieke situatie? (3.3)

- Er is 130 ha nodig voor de bouw en productie van kernenergie en daarnaast huisvesting voor 8.000 - 10.000 werknemers. Hoe gaat huisvesting voor 8000 - 10000 medewerkers gerealiseerd worden, waarbij een dorp als Roodeschool vertienvoudig zou moeten worden of een dorp als Uithuizermeeden verdrievoudigd? En hoe worden de extra verkeersbewegingen en de impact hiervan meegenomen en hoe worden wij als direct omwonende hierin betrokken en ontzien?
- Licht - Waarom wordt in de MER alleen effect van licht tijdens de bouwfase meegenomen en niet het effect tijdens de in werking zijnde kerncentrale? Zal er geen sprake zijn van verlichting rondom de kerncentrale als de kerncentrale in werking is? (tabel 5.3)
- Omgevingsveiligheid - In het MER wordt de veiligheid van andere bedrijven en infrastructuur na de komst van kerncentrales onderzocht. Waarom vindt er in het MER geen onderzoek plaats naar de veiligheid van de direct omwonende na de komst van de kerncentrale? (tabel 5.3)
- Gezondheid - In het MER wordt zowel tijdens de bouw als na de komst van een kerncentrale onderzocht of de veranderingen van de luchtkwaliteit, het geluid en de veiligheid rondom de kerncentrales samen invloed hebben op de gezondheid. Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen direct omwonenden en omwonenden in verder gelegen dorpen. Wordt er in het onderzoek onderscheid gemaakt tussen ons als direct omwonenden (binnen straal van 1 km) en de dichtbijgelegen dorpen (o.a. Roodeschool, Uithuizermeeden). Zo, nee, waarom niet en hoe is onze gezondheid geborgd? (tabel 5.3.)
- Bodem - In het MER worden tijdens de bouwfase de effecten op de bodemopbouw en bodemkwaliteit onderzocht. Waarom niet na de komst van de kerncentrale? Gezien de benodigde materialen en productie van radioactief afval i.c.m. de waterhuishouding is het van groot belang om ons als direct omwonenden te beschermen en hier ook na de komst van de kerncentrale onderzoek te doen. Hoe wordt dit geborgd en hoe krijgen we dit inzichtelijk? (Tabel 5.3.)
- Landgebruik - In het MER wordt gekeken hoe ver de kerncentrales van voedselproductie en drinkwaterwinning is. In hoeverre wordt niet alleen gekeken naar de voedselproductie op agrarische bestemmingen en bedrijven, maar ook naar de veiligheid van voedselproductie bij onze woning als direct omwonende met eigen voedselproductie?

Reactienota

- De minister van Infrastructuur en Waterstaat en de overige betrokken ministers zijn verantwoordelijk voor de voorbereiding van de organisatie voor een doelmatige bestrijding van kernongevallen. Dit betekent dat de vergunningshouders verplicht zijn om de nucleaire veiligheid van hun installatie te onderzoeken en te evalueren en op tijd maatregelen te nemen voor het verbeteren van de nucleaire veiligheid. Aan wie wordt verantwoording afgelegd en door wie beoordeeld en waar zijn de uitkomsten openbaar inzichtelijk?

Bijlage 3

- Oudeschip wordt genoemd op 1,6 km en gehucht Koningsoord op 1 km, beiden kunnen te maken krijgen met geluidsoverlast tijdens de bouw. Dit geldt zeker ook voor buurtgemeenschap Heuvelderij (dichterbij dan Koningsoord). Waarom worden deze bewoners niet genoemd in bijlage 3? Is de impact voor ons als bewoners van "Heuvelderij" niet groter, hoe wordt dit onderzocht en hoe wordt dit geborgd? Hoe worden de andere plannen die invloed hebben op onze situatie hierin meegenomen? (sheet 9)

cNRD

- Bij het toepassen van kernenergie ontstaat radioactief afval, wat in NL tenminste 100 jaar bovengronds wordt opgeslagen en beheerd wordt door COVRA, daarna vindt er eindberging ondergronds plaats. Gelijktijdig met (c)NRD wordt van Nationaal programma Radioactief Afval een routekaart ontwikkeld om tot eindberging te komen, hierbij wordt besluitvorming wat stond tot 2100, 75 jaar naar voren gehaald (naar 2025). Wat is de reden om het besluit tot eindberging juist nu naar voren te halen? Het 75 jaar naar voren halen van besluitvorming m.b.t. de routekaart eindberging brengt naast de komst van een mogelijke kerncentrale extra onzekerheid met zich mee omdat de eindopslag niet gegarandeerd is dat dit in Borssele plaatsvindt en nu ook in onze achtertuin plaats kan vinden. Hoe wordt dit in NRD meegenomen? En hoe wordt de impact voor ons als bewoners in samenhang met de kerncentrale meegenomen? Daarnaast wordt eerst alle radioactief afval (tijdelijk opgeslagen) in de Eemshaven om vervoerd te worden naar Frankrijk om daar het afval te scheiden. Welke risico's brengt het meerdere keren in beweging brengen van radioactief afval voor ons mee als direct omwonenden en hoe wordt dit in kaart gebracht? (pagina 8)
- Waarom wordt ingezet op "generator drie reactoren" bij de bouw van de 2 van de 4 kerncentrales en niet gelijk ingezet op de "vierde generatie generatoren" waarbij (extra) voordelen zijn te verwachten op gebied van veiligheid en verminderde productie van radioactief afval waarmee bewoners meer beschermd worden. Waarom gaat tijd en geld voor extra veiligheid voor bewoners en hoe wordt dit meegenomen in de NRD? (pagina 11)
- Er wordt gesproken over het plaatsen van een betoncentrale t.b.v. de bouw van de kerncentrales. Voor de mogelijke aanleg van de tunnel door de Waddenzee wegens de aansluiting van PAWOZ-kabel in de Eemshaven zou ook een betoncentrale geplaatst moeten worden die valt in de categorie zware industrie met hoge geluidsoverlast. In hoeverre kan - indien gekozen wordt voor locatie Eemshaven - de betoncentrale ingezet worden voor zowel de tunnel op zee voor de PAWOZ-kabel als voor de Kerncentrale en hoe wordt rekening gehouden met ons als omwonende en wordt dit meegenomen in de NRD? (pagina 12)
- Bij de bouw van de kerncentrale zullen veel extra medewerkers (8-10K) werkzaam zijn en heb je veel meer extra autobewegingen voor medewerkers (minimaal16-20K extra autobewegingen) en daarnaast alle aan- en afvoer van (bouw)materalen. Hoe wordt geluid en verkeersveiligheid van de extra autobewegingen meegenomen ook in combinatie met alle andere plannen die spelen direct rondom onze woning in de NRD en de impact voor ons als omwonenden? (pagina 13)
- Bij de bouw van de kerncentrale zullen veel extra medewerkers (8-10K) werkzaam zijn en zal er ook huisvesting geregeld moeten worden voor deze medewerkers. Hoe wordt hierin rekening gehouden met ons als omwonenden? (pagina 13)

- Bij de “Inzicht in effecten van twee generatie III+ kerncentrales op de fysieke leefomgeving” mis ik de impact op ons als direct omwonenden. Er zullen voor ons effecten zijn als gevolg van de bouw, zoals geluid, extra verkeer en vervoer. Hoe wordt dit meegenomen in de NRD? En hoe worden wij hier voor beschermd? (pagina 15)
- In hoeverre worden bij de plannen voor de kerncentrale voor locatie Eemshaven rekening gehouden met alle plannen die momenteel spelen rondom onze woning in combinatie met een mogelijke kerncentrale in de achtertuin? Gezien onze specifieke situatie dienen extra onderzoeken uitgevoerd te worden waarin alle plannen die spelen rondom onze woning en dit dient meegenomen te worden in het gehele onderzoek! (pagina 16)
- Wanneer er 2 gelijkwaardige voorkeurslocaties (w.o. Eemshaven) uit het onderzoek komen, wat gaat dan de doorslaggevende factor zijn en staat hiermee dan niet vast dat beide locaties uiteindelijk 2 kerncentrales krijgen? (pagina 16)
- Pag 17 - “De eerste formele stap van de projectprocedure is de openbare kennisgeving van het voornemen en de participatie. Op 22 februari 2024 is een ieder geïnformeerd over het voornemen en de participatie middels het *Voornemen en voorstel voor participatie* voor de nieuwbouw van twee nieuwe kerncentrales (kennisgeving nieuwbouw kerncentrales). Hier zijn bijeenkomsten voor georganiseerd in Borsele, Terneuzen, Vlaardingen en Oostvoorne. Maar een bijeenkomst en informatie heeft ons als omwonenden van de Eemshaven niet bereikt. Hoe zijn bewoners rondom de Eemshaven in kennis gesteld van het voornemen en de participatie? En hoe hadden we input kunnen geven en mee kunnen participeren, terwijl Eemshaven niet in beeld was? We hebben ten onrechte geen invloed uit kunnen oefenen op mogelijke locaties, zoals wel op de andere locaties. Is dit niet een tekortkoming in het participatieproces? (pagina 17).
- Er wordt gesproken over het ophalen van informatie bij burgers? Hoe word ik op de hoogte gesteld van informatiemomenten? Gezien onze bijzondere situatie waar alle projecten in de Eemshaven samenkomen, hoe kan ik rechtstreeks geïnformeerd worden naast dorpsbelangen Oudeschip, Roodeschool, Uithuizermeeden? (pagina 19)
- Locatie Eemshaven west: “Op deze locatie is een omvangrijke waterstoffabriek (H2M project van Equinor) voorzien, maar nog niet vergund”. Hoe kan sprake zijn van een waterstoffabriek op deze locatie terwijl Industriepark Oostpolder hiervoor is aangewezen? Hoe wordt onderzocht welke effecten een kerncentrale, een waterstoffabriek en VOPAC op elkaar hebben voor ons als direct omwonenden? (pagina 37)
- Op dit moment is er sprake van een onveilige situatie van de Eemshaven qua bereikbaarheid van hulpverleners. Er is o.a. niet een eigen brandweer, er moet gebruik gemaakt worden van vrijwilligers, waarbij de bereikbaarheid slecht is. Hoe wordt dit meegenomen in het onderzoek? En komt er binnen de Eemshaven een professioneel hulpverlenersinitiatief? (pagina 38)
- Voor de locatie Eemshaven wordt dichtbij zijnde dorp Oudeschip genoemd. In hoeverre worden wij als directe omwonende meegenomen? Hier komen alle plannen samen in een straal van max 1 km rondom onze woning! (5.4)
- Er spelen veel projecten rondom onze woning, in hoeverre worden niet alleen de gezondheidseffecten (geluid, luchtkwaliteit, etc) van de komst van een kerncentrale voor ons als direct omwonende meegenomen in de onderzoeken alsmede de effecten die alle projecten op elkaar hebben i.c.m. met ons als bewoners? (pagina 53)

- Waarom zijn de teksten in bijlagen 1-3 niet inzichtelijk, terwijl er in de stukken wel naar verwezen wordt?

Wij verzoeken u om uw programma te herzien conform deze zienswijze.

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 10:38:03 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Reactie Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Algemeen: Kerncentrales zijn niet de oplossing voor de energietransitie en het CO2 probleem. Hoewel kernenergie geen CO2 uitstoot geeft, komt er wel CO2 vrij bij de winning en transport van uranium.

De winning van uranium heeft een verwoestend effect op de winplaats en is niet ongevaarlijk voor de mijnwerkers. Een eventueel groot incident in een kerncentrale, hoe klein de kans daarop ook is, veroorzaakt direct ernstig, ontwrichtend en langdurig gevaar in een zeer groot gebied rond die kerncentrale.

De bouw van een kerncentrale is peperduur; de kosten van recent gebouwde kerncentrales hebben allemaal de financiële begroting zeer fors overschreden.

De bouwtijd van een nieuwe kerncentrale wordt veel te optimistisch ingeschat; uit gegevens van pas gebouwde kerncentrales blijkt dat er rekening gehouden moet worden met een bouwtijd van minstens 15 jaar met uitlopers tot 25 jaar.

Er is slechts een beperkte wereldvoorraad uranium. Door de groei van het aantal kerncentrales wereldwijd zal die voorraad slechts voldoende zijn tot circa 2060.

Het hoog radioactieve nucleaire afval zal echter nog 100.000 jaren een probleem blijven. Het is onmogelijk om te garanderen dat dit veilig kan worden opgeslagen en in de (verre) toekomst niet tot ernstige problemen voor mens, dier en milieu zal leiden. Kerncentrales zadelen de toekomstige generaties op met een zeer ernstig probleem.

Verder heb ik de volgende opmerkingen:

1. Onvoldoende beantwoording zienswijzen: De reactienota gaat veelal niet in op de specifieke punten uit de ingediende zienswijzen, of geeft daarop alleen een algemeen, niet-inhoudelijk antwoord. Dit staat haaks op de verplichting uit art. 6(8) van het Verdrag van Aarhus.

2. Omissie van de oorspronkelijke zienswijzen in planMER: De planMER verwijst naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen. Voor een objectieve beoordeling moeten juist die originele inbrengpunten als uitgangspunt dienen.

3. Bevooroordeeld taalgebruik en 'nucleaire propaganda': De cNRD bevat sturing door kernenergiescenario's zonder een onafhankelijke feitencheck. Uitspraken afval, kosten en veiligheid zijn dikwijls onnodig positief gekleurd.

4. Onrealistische planning en rol van kernenergie: Er wordt gewezen op een grote rol van kernenergie in 2035, terwijl eigen cijfers aantonen dat een eerste nieuwe centrale pas rond 2038–2040 operationeel kan zijn. Deze tegenstrijdigheid is misleidend en ondermijnt de geloofwaardigheid van de stukken.

5. Ontbreken nul-variant: Er is geen vergelijking met een energiesysteem zonder kernenergie (nulvariant). Deze variant moet voor elke locatie afzonderlijk worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten. "Nul-variant" betekent niet alleen geen centrale op die locatie, maar een energiesysteem ontwikkeling in Nederland zonder kernenergie – inclusief milieu- en sociaaleconomische effecten.

6. Onvolledige locatietoets: Elke locatie (Eemshaven, Terneuzen, Borssele e.a.) Vereist inzicht in:

o Voorbereiding en bouwtijd

o Wijzigingen aan omgeving en infrastructuur

o Kostenramingen per component

o Milieueffecten van bouw, exploitatie en ontmanteling

7. Afval- en veiligheidsrisico's: De rapportage moet:

o Verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie belichten

o Impact van transport en opwerking op veiligheid en beveiliging in kaart brengen

o Consequenties van wel of geen opwerking schetsen

8. Spin-off en cumulatieve effecten: Bespreek per locatie de verwachte neveneffecten, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging en uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.

9. Onvoldoende rechtvaardiging voor twee reactoren per locatie: De planMER moet een rechtvaardiging van de keuze voor twee reactoren geven, en dat voor iedere locatie. Een verwijzing naar andere procedures is niet acceptabel. Wanneer zo'n rechtvaardiging nog niet bestaat, moet gewacht worden totdat die door de regering is afgerond.

10. Onduidelijkheid over wisselwerking met andere procedures: De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures. Dit belemmert inzicht in het totaalbeeld. Ook de potentiële impact op toekomstige besluiten over een derde en vierde kerncentrale blijft onbesproken. Bijvoorbeeld: 0als hier wordt besloten dat Borssele de beste locatie is en de Eemshaven de op-één-na beste, gaat dat leiden tot een keuze van de Eemshaven voor reactor 3 en 4?

Concluderend verzoek ik dat de cNRD grondig wordt herzien. Alle ingebrachte zienswijzen moeten volledig en inhoudelijk beantwoord worden en de milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en compleet zijn. Alleen op deze manier waarborgen we het publieke vertrouwen en voorkomen we onomkeerbare risico's voor mens en milieu.

Verzonden: 6/26/2025 10:38:04 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik ben tegen de bouw van een nieuwe kerncentrale

Verzonden: 6/26/2025 10:39:22 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Duitsland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Mens mede aanbouw van groetjes uit de grensregio
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

U zegt, dat slechts uranexplotatie CO^2 afgeft.(en de landen daar verstralt...) Maar daar zijn ook de urantransporten om de halve aard, de verijking de splijtstofproductie en later de transporten van de kernafval naar verschillende opslagplaatsen. En de Einberging waar?? Dat kunt u niet zeggen.

Onafhangelijkkeit met kernenergie?? En waar komt het uran van???

De meerste plaatsen zijn niet goed voor en kerncentrale, als Uzelf zegt , afgrond van toeveel bevolking. Maar de bevolking nahebij Borssele en Emshaven zal in gavaar leven? En de straling van en grote ramp kan over duizende van kilometers verspreiden.

Geen assurancie zal en kerncentrale verzekeren, omdat de schade te groot is om et te betalen naar en ramp.

Ook kunt u mede kernenergie niet energie leveren in geval dat geen wind en geen zon daar ist: en kerncentrale moet doorlopen. De verdere ontwikkeling van de opsag van de hernieuwbare energie ist godkopjer en milieuvriendelijk . Stop kernenergie overal!

Verzonden: 6/26/2025 11:04:02 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit.

Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven

genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder

van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 11:09:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Bij deze stuur ik u de door Borsele tot de Kern opgestelde zienswijze die ik onderschrijf.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

105355084_10893238_Zienswijze-cNRD.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit.
Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt.
U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn bij de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht.
De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 70 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.
Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.
U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.
U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie.
U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten.

Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties.
U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen.
Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.
Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.
Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curailment).
De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te motiveren.

Naam: [redacted]
[redacted]
[redacted]
26-06-2025

Verzonden: 6/26/2025 11:12:45 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en

Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en

ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van

de definitieve Nota.

Maar eerst dit.

Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag zijn dat toeziet op de

procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter

niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon

Nederlands – u bent de bakker die zijn eigen brood keurt.

U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties

beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn bij de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie

Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer

(ca 100) slecht.

De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste

ontwikkelingen en inzichten.

U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 70 locaties op

dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u

dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.

Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit

is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.

U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in

een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander

pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet

ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt

een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.

U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame

energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het

hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een

onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed

kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie.

U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van

de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en

veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales.

Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u

pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten.

Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten

van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan

toekomstige generaties.

U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het

onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen:

Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.

Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken,

zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.

Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken

(het wegdrukken van zon en wind, zgn. curailment).

De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in

plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn

opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te

motiveren.

Verzonden: 6/26/2025 11:15:01 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [redacted]

Zienswijze/reactie

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales

Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Wij, bewoners en ondernemers in de Helenapolder van [redacted] spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de

Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende

energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan

de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen

zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van

zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties,

geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De

agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare

landbouwgrond. Dit laatste is van belang voor ons bedrijf. Een prachte [redacted] waar [redacted] wordt gemaakt. Hoe ziet u dat voor zich? Ambachtelijke [redacted] bereiden naast een kerncentrale? Koeien weiden naast een kerncentrale?

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven

genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder

van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Vriendelijke groet,

[redacted]mede-eigenaar [redacted])

Verzonden: 6/26/2025 11:18:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste heer/mevrouw,

De lokatie Maasvlakte 2 (Alexiahaven) is wat mij betreft met de kennis van nu geen geschikte lokatie voor de nieuwbouw van kerncentrales. Ik ben niet tegen kernenergie als duurzame energiebron, maar heb wel bezwaar tegen de lokatie en de informatievoorziening.

1. Het lijkt mij een strategisch slechte lokatie in het geval van ongevallen en calamiteiten. Het ligt in een gebied met een hoge bevolkingsdichtheid. Wanneer er verder wordt gekeken dan de voorwaarde van 5 km, wat mij logisch lijkt aangezien na de kernramp in bijvoorbeeld Fukushima het omliggende gebied in een straal van 30km onbewoonbaar heeft verklaard, wonen in een straal van 20km rondom de aangewezen locatie meer 250.000 mensen.

2. In het geval van militaire dreiging wordt dit dichtbevolkte gebied mogelijk nog kwetsbaarder.

3. De locatie voor de 2 kernreactoren is gepland in de Alexiahaven aan de zachte zeeweringszijde van de Maasvlakte wat de overstromingsrisico's mogelijke vergroot.

4. Voor mij is onduidelijk wat voor gevolgen de bouw en werking van kerncentrales op het milieu hebben. Er is in dit gebied al een hoge industriele druk op natuur en milieu. En wat heeft dit dan daarnaast weer voor gevolgen voor de recreatiefunctie van de omliggende omgeving? Denk aan Hoek van Holland strand, het strand van 's Gravenzande, Maasvlakt, Oostvoorne, de omliggende bossen etc.

5. De informatievoorziening m.b.t. het voortraject ivind ik erg beperkt. Veel mensen in de omgeving zijn niet op de hoogte dat de plannen m.b.t de 2 kernreactoren op de Maasvlakte er zijn. Een artikel in een aantal lokale blaadjes is onvoldoende. Ook via andere kanalen zoals radio/tv/socials zou moeten worden ingezet op informatie voorziening en mogelijkheden voor inspraak.

Ik zie uw reactie graag tegemoet.

Verzonden: 6/26/2025 11:20:00 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijdrage:

Summary:

1. Vanuit economisch opzicht is er geen meerwaarde van de bouw van 2 of zelfs 4 kernreactoren op 1 of meerdere locaties. Er zijn goedkopere en snellere alternatieven beschikbaar. Kerncentrales zijn een te dure oplossing.

2. De kans op een kernramp wordt foutief voorgesteld en is werkelijkheid veel groter dan RIVM en KGG aangeven. Daarom moeten er strengere regels gelden dan de referenties van de IAEA.

3. Economische schade is het belangrijkste effect. Deze schade moet gemodelleerd worden volgens Franse methodieken en gedeeld worden.

4. Er moet serieus gekeken worden naar het risico op terrorisme.

5. Er moet serieuze rampbestrijding worden opgezet. Het liefst doen we dit samen met het buitenland. Deze rampbestrijding moet binnen enkele uren actief zijn.

6. Er moeten realistische eisen worden gehanteerd op terugkeerders na een kernramp. Ervaring van Fukushima en Chernobyl leert dat jaarlijkse dosis van meer dan enkele mSv/yr niet worden geaccepteerd door de bevolking. Dat betekent dat dit ook het doel moet zijn van sanering.

105355140_10893260_Summary_Bijdrage_NCD.docx

Summary:

1. Vanuit economisch opzicht is er geen meerwaarde van de bouw van 2 of zelfs 4 kernreactoren op 1 of meerdere locaties. Er zijn goedkopere en snellere alternatieven beschikbaar
2. De kans op een kernramp wordt foutief voorgesteld en is werkelijkheid veel groter dan RIVM en KGG aangeven. Daarom moeten er strengere regels gelden dan de referenties van de IAEA.
3. Economische schade is het belangrijkste effect. Deze schade moet gemodelleerd worden volgens Franse methodieken en gedeeld worden.
4. Er moet serieus gekeken worden naar het risico op terrorisme.
5. Er moet serieuze rampbestrijding worden opgezet. Het liefst doen we dit samen met het buitenland. Deze rampbestrijding moet binnen enkele uren actief zijn.
6. Er moeten realistische eisen worden gehanteerd op terugkeerders na een kernramp. Ervaring van Fukushima en Chernobyl leert dat jaarlijkse dosis van meer dan enkele mSv/yr niet worden geaccepteerd door de bevolking. Dat betekent dat dit ook het doel moet zijn van sanering.

Veiligheid : kans op een kernramp

Veiligheid voorop betekent dat bij locatie veiligheid als eerste komt (dan koelwater en tenslotte beschikbate afnemers) Dit is nu niet het geval, veiligheid komt pas na beschikbaarheid koelwater en afnemers. Als we bereid zijn 20-30 Mrd Euro in een kerncentrale te steken, dan moet toch geen probleem zijn om wat km aan hoogspanningslijnen erbij te doen, en kerncentrales ver genoeg van bevolkingscentra te plaatsen.

Er wordt gesproken dat de kerncentrales bewezen veilig zijn.
Vaak wordt gewezen op dat de kans op een kernramp zeer klein is. En er worden dan cijfers genoemd van 1 keer per 10 miljoen jaar of zelfs lager. Zowel de AP1000 als de EPR+. Dit is echter een grote denkfout. Er wordt ervan uit gegaan dat de kans op een kernramp gelijk is aan de PSA. Dit is echter onjuist. PSA zijn geschikt en een nuttig instrument voor certificering en worden ook buiten de kernenergie wereld gebruikt. De technieken komen oorspronkelijk uit de luchtvaart, en worden daar gebruikt om systemen en componenten te certificeren. Toch zal niemand in de luchtvaart beweren dat de kans op een ongeluk daardoor bepaald wordt.
De PSA is de minimale kans die overblijft als we alles perfect doen - perfect ontwerp, personeel, opleiding, onderhoud, toezicht, organisatie, etc. Iets wat onmogelijk in de praktijk te bereiken is. Dit is dus een zeer slechte schatter van de kans op een ongeluk. Historische informatie levert een veel betere schatter op. Historisch is de kans op een zeer ernstig ongeluk circa 1 keer per 2750 reactor jaar. Wat bereikt kan worden in een nieuwe generatie zoals de GEN3+ hangt af van de ervaring met ongelukken en incidenten. In dat opzicht is een reëele verbetering niet meer dan circa een factor 1,5-2 voor Borssele en een factor 4 voor een gen3+.

De kans op een ernstig ongeluk (Fukushima / TMI / Chernobyl) ligt in werkelijkheid op circa 1 op 6000- 8000 jaar voor Borssele met een marge van 1 op 2500 tot 1 op 10000, en op circa 1 op 14000 jaar voor een EPR+ met een marge van 1 op 8000 - 1 op 30000 jaar. Dat is nog optimistisch gerekend, want het staat niet vast dat de EPR+ een verbeterfactor van 4 op de historische data van GEn-2 kan halen.
Daarmee kom ik iets lager in kans uit dan Wheatley en Sovacool, die een farmer curve maakten van de schade van ongelukken in de nucleaire industrie en op deze wijze empirisch de kans op een kernramp uitrekenden.
Dat lijkt heel goed, maar dit is per reactor en als deze een levensduur hebben van 50 jaar dan heeft een Borssele een 0,6 - 0,8 % kans om ooit een kernramp mee te maken en de nieuwe Duo EPR+ circa 0,3 % - 0,6 %.

Ook in de luchtvaart zijn generatie verbeteringen niet meer dan een factor 4 ten opzichte van de vorige generatie. Daarbij heeft men elke keer veel kunnen leren van ongelukken en incidenten. Sterker nog, de certificeringseisen in de luchtvaart zitten vol met eisen gebaseerd op eerdere ongelukken. De luchtvaart wordt geholpen door de grote maatschappelijke impact van ongelukken, sterke stakeholders zoals pilotenvakbonden, zeer transparante informatie (incidenten kunnen door iedereen worden opgezocht in de ASRS database, vergelijk met de IAEA die een INES gebeurtenis na 1 jaar van zijn website verwijdert), onafhankelijk onderzoek (de OVV is opgericht omdat de RdL niet onafhankelijk genoeg was volgens luchtvaartregels). Daarnaast zit in die verbeterfactoren ook de positieve effecten van Human Factors en Crew Resource Management opgenomen. Vanaf de 1^{e} tot en met de 4^{e} generatie heeft de luchtvaart een verbetering bereikt van 'slechts' 50 keer. Echter, de 4^{e} generatie vliegtuigen is nog maar kort in de lucht, dus het is zeker mogelijk dat dit nog terugvalt naar 30 keer.

Naar aanleiding van de Deepwater Horizon is ook de kans op olieverontreiniging opnieuw bekeken en daar kwam ook geen grotere verbetering uit dan een factor 10 in 50 jaar.
Kortom, verbeterfactoren ten opzichte van historische data zijn in het algemeen beperkt tot maximaal factor 10. Er is geen reden om aan te nemen dat de nucleaire industrie dit beter doet. Integendeel, voor elk van de drie grote rampen was ruim voldoende waarschuwing geweest in incidenten of bijna ongelukken. Maar de industrie weigerde de noodzakelijke maatregelen te nemen om een ongeluk te voorkomen. In dat opzicht wijkt zij niet positief af van de andere gevaarlijke industrietakken.
De nucleaire sector is veel kleiner dan de luchtvaart (Boeing en Airbus bouwden samen al 40.000 straalvliegtuigen – er zijn nog geen 300 locaties met kernreactors). De nucleaire sector is niet open over incidenten. Bij ongelukken wordt zo snel mogelijk de 'rotte appel' narratief naar voren geschoven. Dit blijkt bij nader inzien niet te kloppen. TMI hield maar liefst 7 rampenoefeningen voor het ongeluk – vaak met de NRC samen. Chernobyl was de nieuwste RBMK, en de veiligheidstest was geen certificeringseis, maar eerder een experiment om de veiligheid te verbeteren. De hardware was daar echter niet op gebouwd, daarom gingen de eerdere testen mis. En Fukushima Daichi zou een oude kerncentrale zijn waarin niet in veiligheid was geïnvesteerd. Het nabijgelegen moderne Fukushima Daini was een relatief nieuwe centrale en de enige reden dat daar geen kernramp ontstond was dat het water daar net niet hoog genoeg kwam om alle generatoren ter vernielen – 1 bleef er heel en daarmee werd de plant gered.

Naast 5 gesmolten en/of ontplofte reactoren (0,6 %) zijn er ook 11 tot 15 kernreactoren uit dienst genomen na een ongeval. Dit is circa 2,5 % op het totaal. De verhouding tussen het totaal en boven INES 5 is circa 3, en dat is dus veel minder dan de factor 10 die de nucleaire industrie beweert.

De nucleaire sector denkt dat zij apart is, en onvergelijkbaar met luchtvaart, scheepvaart, chemische industrie etc. Maar in de realiteit hebben rampenonderzoekers (Reason, Perrow, Weick) keer op keer laten zien dat omstandigheden die leiden tot ongelukken niet verschillen per sector. Charles Perrow, die als enige meerdere sectoren uitgebreid onderzocht concludeerde dat het verbeteren van de veiligheid van kernenergie de meest lastigste is van alle sectoren en ging zelfs zo ver dat gezien de maatschappelijke risico's het beter was om te stoppen met kernenergie.

Een kerncentrale is dus net zo onfeilbaar als de Titanic. Laten we dus niet de fout maken om veiligheid uit te verdienen door deze dichter bij bevolkingscentra te plaatsen.

Types kernrampen
Vaak gaat het bij een kernramp om een kernsmelting. Er zijn echter drie verschillende types kernrampen:

1. Kernsmelting door gebrek aan koelwater: (TMI, Fukushima) Vrijwel alle kerncentrales zijn hierop ingericht om deze ramp zoveel mogelijk te voorkomen. Echter, ook een EPR+ overleeft niet het Fukushima scenario (10 dagen zonder generatoren of externe elektriciteitsvoorziening)
2. Criticality ongeluk (Chernobyl). Dit ontstaat als de reactie in bijvoorbeeld een kerncentrale explosief verloopt, enigszins vergelijkbaar met een atoombom. Dit overal gebeuren waar nucleair materiaal zich kan ophopen. Dit is relatief zeldzaam in een PWR, maar niet onmogelijk.
3. Zirconium brand. Dit ongeluk is relatief onbekend. Dit speelt zich niet af in een reactor. Als een Spent Fuel pool leegloopt en er voldoende staven aanwezig zijn, zullen deze door de reststraling opwarmen. Omdat dit aan de lucht gebeurt zal bij 600 C het zirkonium gaan branden en daarbij de temperatuur oplopen tot 1200 C. Zonder zuurstof zal Zirconium zich binden aan stikstof, en dat is ook een exotherme reactie. Daarbij komen ook de minder vluchtige componenten vrij, zoals het zeer radio toxische Strontium. Zo'n ongeluk gebeurde bijna bij Fukushima. Probleem is dat SFPs in het algemeen niet zijn voorzien van filters, koepels en andere maatregelen die de uitstoot kunnen beperken.

Bovenstaande rampen kunnen ook ontstaan door aardbevingen, brand, overstromingen, etc. Of door terrorisme. Een terrorist hoeft maar 10 % van een reactorlading naar buiten te slepen en in de fik te zetten om een kernramp groter dan Chernobyl te ontketenen.

Worst Case?
Hierbij verkijkt men vaak zich op de hoeveelheid die vrij kan komen. Bij Chernobyl kwam 2,5 % van de kern vrij. In Fukushima was dit slechts 0,1 – 0,3 % van de kernen van de 3 reactors. Er is echter geen enkele reden waarom geen grotere fractie vrij kan komen. Perrow wijst in zijn nawoord erop dat er tientallen lekkages zijn geweest in de chemische industrie, soms meer en gevaarlijkere stoffen dan Union Carbide in Bophal. Echter, dan waren de

weersomstandigheden gunstig en gebeurde er niks. In Bophal was alles ongunstig, met als gevolg een van de grootste industriële rampen ooit, met duizenden slachtoffers.
Een ander voorbeeld is de Mont Blanc tunnel. Elke anderhalf jaar vloog wel een vrachtwagen in brand. De aanwezige Italiaanse en Franse brandweerlieden wisten dit dan altijd beperkt te houden. Wie dit langere tijd meemaakte zou vanzelf gaan denken dat een groter ongeluk niet tot de mogelijkheden hoorde – tot de grote brand van 1999 in de Mont Blanc tunnel. Blussen was onmogelijk en de brand woedde 58 uur. Ook hier was alles ongunstig, van de brandbare lading van de vrachtwagen tot de beslissingen van chauffeur en brandweerlieden. Conclusie: Dat in het verleden weinig van de kern op straat kwam betekent weinig. Een toekomstige ramp kan ook tot een veel grotere radioactieve uitstoot leiden.

Gevolgen van een kernramp zijn als volgt:

1. Directe slachtoffers. Deze zijn in het algemeen klein van aantal omdat er grote hoeveelheid straling opgelopen moet worden om eraan te overlijden. Er zijn vaak wel grote aantallen indirecte slachtoffers.
2. Maatschappelijke ontwrichting. Het gevolg van een kernramp is dat mensen meestal vrijwillig vertrekken van de omgeving van een kernramp, zelfs als zij niet direct bedreigd worden. In TMI vertrokken 100000-140000 mensen (afhankelijk van de bron) vrijwillig. Langdurige evacuatie en het trauma van de ramp zorgen daarna ervoor dat nog een groot aantal indirecte slachtoffers vallen.
3. Economische schade. Deze is astronomisch. De schatting van de kosten van Chernobyl variëren van 68 tot 650 Mrd Euro en van Fukushima wordt door Tepco geschat op 200 Mrd Euro. In een dicht bevolkt land zoals Nederland kan de schade gemakkelijk oplopen tot 500 - 1500 mrd euro, in ieder geval veel meer dan de 2,5 Mrd Euro die wettelijk geregeld is. Het saneren van een kapotte kerncentrale kost al 5-10 mrd Euro.

Povere rampbestrijding.

Als gevolg van het institutioneel geloof in de PSA als kans op een kernramp wordt rampbestrijding nauwelijks serieus genomen. Het diepe geloof in de eigen onfeilbaarheid zorgt ervoor dat er niet op tijd wordt gewaarschuwd. In TMI werd pas 8 uur te laat de noodtoestand afgekondigd. In Chernobyl duurde het maar liefst 24 uur. Zo groot was het ongeloof, dat men de grafietblokken van de nieuw te bouwen Chernobyl 5 ging controleren, want de grafiekblokken die te zien waren konden toch nooit uit de kern van nummer 4 komen. De enige reden dat Fukushima wel op tijd waarschuwde was omdat Japans sterk procedures volgden. Maar de rampbestrijding kwam pas echt grootschalig op gang nadat premier Kan werd geconfronteerd met een scenario van een half onbewoonbaar land. Was er een gedegen rampenbestrijding geweest, dan was alleen Fukushima 1 verloren gegaan, en was het bijvoorbeeld vooraf duidelijk geweest dat men zeewater mocht gebruiken voor noodkoeling. Enzovoort, enzovoort.

Rampbestrijding bestaat uit heldendaden en improvisatie. Improvisatie is minst succesvolle bezigheid van de mens (50 % succes) en de heldendaden zijn ook in Nederland geïnstitutionaliseerd. We lachen om de biobots bij Chernobyl, maar onze hulpverleners mogen worden blootgesteld tot doses van 750 mSv, oftewel 37 keer de jaarlijkse dosis van een stralingswerker bij een kerncentrale.

Terrorisme
Bij terrorisme denkt met vaak aan het stelen van uranium of plutonium en het stiekem maken van een kernbom. Of het stelen van radioactief materiaal en het maken van een vuile bom. Beide scenario's zijn niet realistisch of effectief.
Terroristen zouden het volgende kunnen doen met radioactief materiaal.

a. Stelen van radioactief materiaal en uitstrooien. In dat geval wordt radioactief materiaal gestolen, vermalen en uitgestrooid op bijvoorbeeld een evenementen terrein, op bruggen of een schoolplein. Na enkele dagen blootstelling volgen onherkenbare klachten. Dit zal zorgen voor de door terroristen bedoelde maatschappelijke ontwrichting,
b. Gebruik van radioactieve bronnen. Het bovenstaande kan ook bereikt worden door radioactieve bronnen te verbergen in de buurt van het doelwit en zo mensen bloot te stellen zonder dat ze daarvan bewust zijn.

Terroristen zouden ook een kerncentrale kunnen aanvallen. Daarbij is een belangrijk zwaktepunt dat alle locaties langs internationale vaarroutes liggen. Terroristen zouden per schip naast de kerncentrale kunnen komen, en omdat de schepen pas in de haven gecontroleerd worden zelfs de aller zwaarste wapens mee kunnen nemen. Ook zouden ze, net als Oekraïne deed in Rusland, gemakkelijk grote hoeveelheden drones mee kunnen nemen om de centrale aan te kunnen vallen. Zodra de centrale overmeestert is, hoeven ze alleen maar wat staven uit de SFP naar buiten te trekken en in de fik te steken om Nederland de zwaarste kernramp ooit te laten beleven.

Terugkeer na een kernramp
Er wordt in Nederland veel te optimistisch gerekend op welke dosis mensen naar huis gaan. In Fukushima en Chernobyl braken bijna een volksopstand uit toen bleek aan welke dosis kinderen werden blootgesteld na terugkeer. Gevolg was dat beiden veel meer moesten doen aan saneren dan oorspronkelijk gepland. Deze lessen worden door de RIVM genegeerd. Daarnaast is ondertussen vast komen te staan dat deze 20 mSv/yr zeer twijfelachtig is voor gezondheid. Recente onderzoeken aan de enige stralingswerkers die hun werk onbeschermd moeten doen, cabine-personeel en piloten, bleek dat deze een groot aantal beroepsziektes ontwikkeld hadden. De gemiddelde extra blootstelling was niet meer dan 3,5 mSv per jaar gemiddeld. Vanwege deze reden is de eis van deze beroepsgroep verlaagd tot 6 mSv per jaar. In zo'n geval kun je met geen mogelijkheid mensen terugsturen naar gebieden waar 20 mSv per jaar geldt. Het is ook niet uit te leggen dat iedereen terug mag behalve mijn zus, want zij is stewardess en zou zo al een te hoge dosis oplopen.
Dat betekent ook dat de kosten van saneren extra hoog zullen worden. In Fukushima heeft men 15 % van het besmette oppervlak gesaneerd, met als kosten 30 Mrd US$, en met als gevolg 30 miljoen kubieke meter afval dat niemand wil hebben. Gemiddeld slaagde men er niet in om meer dan de helft van de straling op te ruimen.

Het adagium van de luchtvaart is nog meer van toepassing op kernenergie: **Maakt u zich zorgen over de kosten van veiligheid - probeer eens een ongeluk (Worried about the cost of safety? Try an accident!)**

2. **Verbeter het toezicht en herstel het veiligheidsconvenant van Borssele**

Toezicht wordt uitgevoerd door de ANVS. Er valt echter wel wat aan te merken op nucleaire veiligheid in Nederland, met name r Borssele. Minister Hermans heeft het convenant met Borssele recent beëindigd zonder vervanging. Echter, de veiligheidssituatie in Borssele is veel zorgelijker dan naar buiten komt en dat wordt duidelijk als we naar de incidenten bij Borssele kijken. De ANVS houdt als internationale verplichting de zogenaamde 'Abnormal Occurences' bij en publiceert deze. Hoewel een relatie met de kans op een grote kernramp niet vaststaat, kan deze wel gezien worden als thermometer van de veiligheid van Borssele. Zoals hieronder te zien is, is er een duidelijke oplopende trend in het aantal AO te zien in de laatste 10 jaar. In het verleden heeft Borssele extra capaciteit gekregen om de hoeveelheid AO te reduceren, blijkbaar slechts met tijdelijk resultaat. Bron van de cijfers is de ANVS

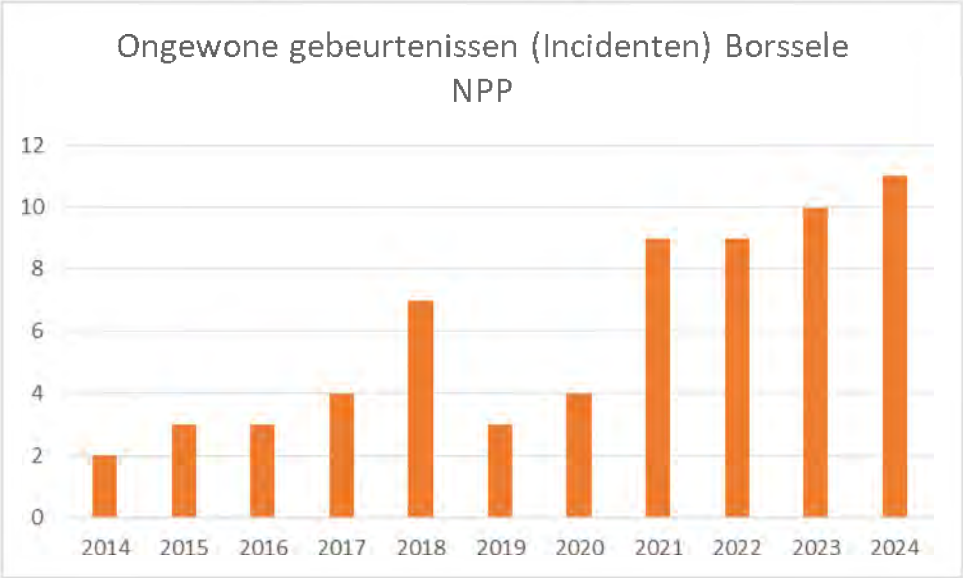

Ook de ernst van de AO zijn toegenomen:

1. Er zijn medewerkers radioactief besmet geraakt
2. Enkele AO's zijn hardnekkig zoals kapotte en gescheurde reactorstaven, en het niet compleet zijn van de brandweerploeg.
3. Nogal eens zijn er geen procedures en/of worden procedures met de voeten getreden. Zo werd radioactieve componenten onderschept die buiten de zone terecht waren gekomen doordat medewerkers het proces niet volgden.

Dit zijn zorgelijke ontwikkelingen, en ze getuigen van een falende veiligheidscultuur. De technische term voor veiligheidscultuur is HRO (High Reliability Organization - zie bijvoorbeeld Karl E. Weick & Kathleen M. Sutcliffe - *Managing the Unexpected*, of James Reason - *Managing the Risk of Organizational Accidents / Organizational accidents revisited).*

Herstel het convenant met Borssele en het liefst ontwikkel de Borssele plant tot voorbeeld HRO. Immers als we dit voor Borssele al niet voor elkaar krijgen, zal dit ook niet lukken voor nieuwere kerncentrales.

Business case: Investeer alleen in kernenergie met private partners.

Voor een groot project zoals deze is het van belang om de economische business case continu te toetsen. Deze case is uiterst wankel.
Aangezien het demissionaire kabinet al eerder besloten heeft tot de bouw van kerncentrales met in totaal 4 kernreactoren. Deze kernreactoren gaan vanaf 2040 basislast leveren. Hiervoor is inzicht nodig in de elektriciteitsmarkt van 2040 en dat iets lastiger dan het voorspellen van het weer.

De huidige ontwikkelingen in de elektriciteitsmarkt maken deze kerncentrales onnodig en zelfs marktverstorend.

1. Op dit moment worden we al in de zomer overspoeld met goedkope elektriciteit. De prijs is geregeld door de dag negatief en we moeten al curtailen (uitzetten) op wind en zon op momenten van de dag.
2. In de nabije toekomst worden accu's en Vehicle 2 Grid geïntroduceerd en daardoor zullen zon en wind niet gecurtaild worden maar opgeslagen worden en daarbij levering uitbreiden over de rest van de dag. Dit gebeurt bijvoorbeeld nu al door de aankoop van kleine Home-wizzard accu's waardoor de meter thuis 'stil' staat, en in Utrecht waar een kleine vloot V2G auto’s het net stabilizeren.
3. Daarnaast zullen door wijzigingen van de energiewet lokale energie-gemeenschappen ontstaan die hun batterij, wind en zon lokaal gaan delen. Zij zullen er ook voor zorgen dat de draagkracht voor zonneweides en windmolens in de omgeving toeneemt en dit kan wind op land weer vooruit helpen.
4. Benodigde productiecapaciteit in de zomer zal worden geleverd door extra zonnepanelen in combinatie met accu's omdat de prijs hiervan fors zal blijven dalen. Prijs van Zon, wind en accu volgen de wet van Wright. Zie hieronder voor zonnepanelen.

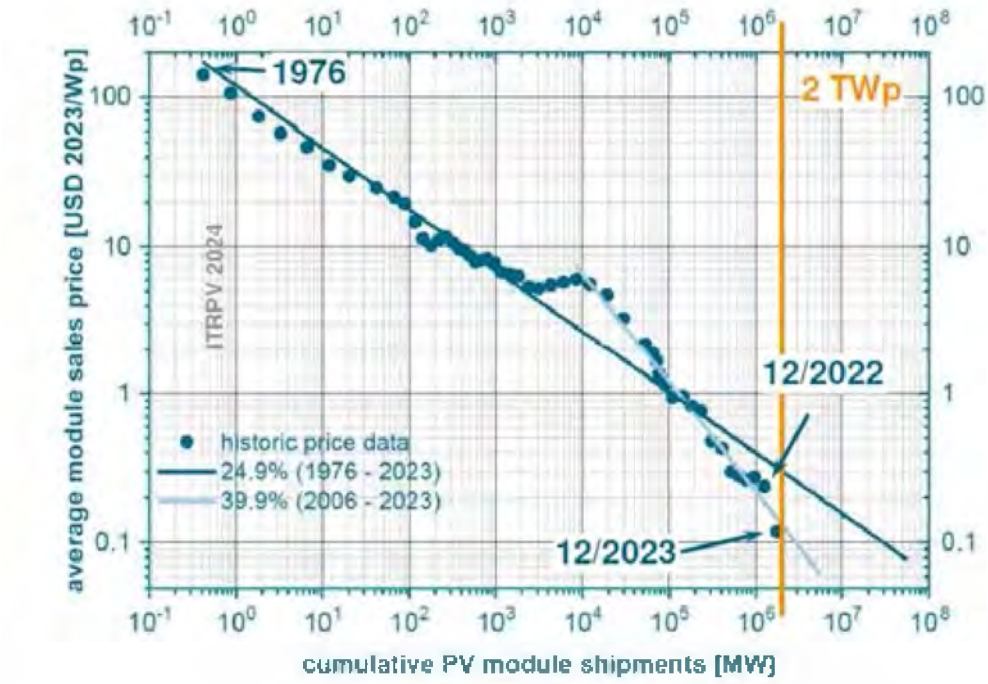

Het gevolg van bovenstaande is dat in Nederland er geen behoefte aan basislast zal zijn gedurende tenminste 6 maanden per jaar.
Focus van de energie-transitie zou moeten zijn hoe we aan elektriciteit komen in de winter en hoe we de overschotten in de zomer op kunnen slaan voor gebruik in de winter.
Kernenergie speelt hier geen rol in, want het moet het hele jaar door op 100% draaien om enigszins uit de kosten te komen en dat lukt in Frankrijk al niet (zie WINSR 2024).
Windenergie en zonne-energie hebben geen marginale kosten en zullen in zo'n geval altijd goedkoper zijn.

Kernenergie heeft alleen toekomst als leverancier van elektriciteit aan klanten waarvoor prijs minder belangrijk is dan 24/7 leveringszekerheid. Dat is alleen voor AI/ datacenters zo. Zelfs voor staal- chemische/petrochemische en kunstmest- industrie staan de kosten van elektriciteit voorop omdat zij op prijs moeten concurreren. Hiervoor zijn echter de EPR+ veel te groot, en zijn kleinere SMRs een veel logischer keuze. En daarin mag de industrie ook zelf aan meebetalen zodat deze niet plots vertrekken maar deelgenoot zijn in deze oplossing. In Finland heeft de industrie meebetaald aan de Ole-3 Kerncentrale.

Economen verwachten dat deze energie-intensieve industrie toch uit Nederland zal vertrekken, ook omdat dit internationale bedrijven zijn en de verwachting is dat dichter bij de evenaar SWB (Solar Wind Battery) plants veel goedkoper elektriciteit kunnen maken dan wij hier.

Het gevolg is dat een kerncentrale maar 50 % van de tijd in bedrijf zal zijn of met zware subsidie zal werken. Daardoor zal de centrale onder stevige commerciële druk komen te staan. Dit heeft direct zijn weerslag op veiligheid. Zoals Boeing, BP en NASA al hebben laten zien, bezwijkt een veiligheidscultuur gemakkelijk onder commerciële druk, met als gevolg ongelukken zoals 737 MAX, o.a. Deepwater Horizon, Challenger en Columbia.

Maar zelfs als basislast wel benodigd is, dan zijn er nu al goedkopere alternatieven die in tegenstelling tot kernenergie in de toekomst alleen maar goedkoper worden:

Een voorbeeld is Xlinkx project:
Kosten 25 Miljard US$ - ruwweg bodemprijs kerncentrale met 2 reactoren.
Power: 3,9 GWe 24/7 - Door combinatie van zonnepanelen, accu's en windmolen is dit continue vermogen. meer dan 2x EPR+
Bouwtijd: klaar in 2030 - tien jaar eerder dan de eerste EPR+

https://www.rechargenews.com/energy-transition/uk-boosts-25bn-plan-to-pipe-saharan-green-power-4-000km-to-england/2-1-1526683

Dit is geen hoax. In Marokko levert een zonnepaneel 3x zoveel elektriciteit op dan bij ons. Er loopt een vergelijkbaar project tussen Singapore /Indonesië en Australië. De UK en Marokko zijn bezig om hun diplomatieke verschillen versneld op te lossen.
De helft van de bouwkosten zitten in de kabel. Ga ervan uit dat de kosten van zonnepanelen en accu's per 5 jaar 35 % dalen in prijs, dan zal een project als dit bij een oplevering in 2040 circa 16 mrd US$ kosten.

Ook wordt dan een variant met een SWB in Zuid Spanje haalbaar. Het is daarnaast zeer goed mogelijk dat als de Nederlandse staat alleen de kabel financiert, marktpartijen de overige investeringen zullen doen.

Kernenergie in de mix - en waarom TNO het mis heeft.
Tot nu toe is het officiële standpunt dat kernenergie weliswaar duur is, maar als geheel in het systeem goedkoper is. Dit wordt bijvoorbeeld bevestigd door TNO in het werk 'Toekomst van het Nederlands Energiesysteem' door Martin Scheepers.
Daarin wordt geconcludeerd dat een systeem met kernenergie 2,5 % goedkoper zou zijn dan zonder. Deze conclusie is fout om de volgende redenen:

1. Een studie als deze gaat altijd met grote onzekerheden en een hoop aannames. Het zou al wonderlijk zijn als deze binnen 10 % van de werkelijkheid zouden liggen. Om die reden is die 2,5 % niet significant. Dat men variaties op de prijzen heeft genomen bij berekeningen en dan gemiddeld op die 2,5 % uitkomt is niet relevant want wat telt is de spreiding en die wordt in het rapport niet gemeld.
2. Ernstiger is dat men ervan uitgaat dat de hoeveelheid zonne-energie en accu's planbaar zijn. Dat is onjuist. De hoeveelheid zonnepanelen werd aan de klimaattafel al onderschat. Deze zijn bottom-up en worden gekocht en geplaatst door particulieren/ bedrijven. Die zullen deze verkiezen als de officiële energievoorziening duurder is. Dus zoiets van 'optimalisatie' is dan ook in de praktijk te hoog gegrepen, voor alle modellenmakers.
3. De grootste fout is dat men de prijsontwikkelingen van zonnepanelen en accu's totaal verkeerd inschat.

   Zie appendix E, pag 153. De prijs is omgerekend 175 Euro/kWh in 2030, 153 Euro/kWh in 2040 en 131 Euro/kWh in 2050.

   Deze prijzen zijn veel te hoog. Vandaag de dag kost een LiFePO4 Accu 55-65 euro per kWh in China en circa 100 Euro/kWh in Nederland. Een 30kWh thuisaccu **inclusief 3 fase omvormer** kost circa 4500 Euro.
   .https://nl.aliexpress.com/item/1005009129508433.html. (Let op wordt geleverd uit EU). Prijzen van NL aanbieders zullen volgen.

4. Ook de levensduur wordt onderschat. Die wordt op 10 jaar gezet terwijl we nu weten dat accu's nauwelijks 1 % per jaar inleveren in opslag grootte. De accu's van EV overleven hun auto. Zo worden oude Nissan Leaf accu's gebruikt als energieopslag in de Arena.
5. Daarnaast gaat Scheepers ervan uit dat Li-ion accu's tussen 2030 en 2050 slechts 25 % in prijs dalen. De accu-prijs ontwikkelt zich echter volgens de empirische wet van Wright, die zegt dat de prijs bij elke verdubbeling van de markt een percentage omlaaggaat. Voor accu's betekent dit ruwweg 35 % prijsdaling per 5 jaar. Afgelopen jaar alleen al daalde de prijs 22 % per kWh.

Deze enige modellenmaker die in dit opzicht in 2020 een goede voorspelling deed van zonnepanelen en accu prijzen nu was Tony Seba van Rethinkx.

Zie hun rapporten :
https://www.rethinkx.com/
Understanding Stellar energy, Rethinking Enegy 2020-2030 en rethinking Energy: the great stranding.

In hun laatste rapport stellar energy gebruikten ze de wind en zon data van 10 jaar om het energie systeem te modelleren. Daarbij concludeerden ze dat slechts 1% andere voorzieningen dan zon en wind voldoende zijn om 40 % op batterij capaciteit te besparen. Dus is de 10% van 2 kernreactoren niet nodig of gewenst, en volstaat een beperkte capaciteit in gas centrales.

Kortom, dat kernenergie in de mix het systeem goedkoper maakt is een misvatting, en daar komen we de komende vijf jaar achter, waarna zelfs een parlementaire enquête kan worden gestart waarom we nou die dure kerncentrales ook weer wilden bouwen.

We moeten dus vooral geen publiek geld steken in de bouw van deze twee grote kerncentrales. Dit is immers niet doelmatig omdat de markt niet meebetaalt. Sterker nog, volgens professor Mulder hinderen ze zelfs investeringen in wind op zee. (Zie volkskrant 14 juni 2025 'De pijp die weg moet: Sloop van Hemwegcentrale staat symbool voor groene toekomst')
Het is dus niet erg doelmatig als we als staat 100% investeren in kerncentrales die pas over 15 jaar helpen en daarmee investeringen van marktpartijen op zee hinderen, die veel eerder CO2 uitstoot verminderen

Verzonden: 6/26/2025 11:28:06 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: [redacted]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie de bijlage waarin we onze zienswijze hebben verwoord.

105355163_10893269_zienswijze_op_nieuwbouw_kerncentrales.docx

[redacted] 26-06-2025

Bureau energieprojecten

Inspraak nieuwbouw kerncentrales

Postbus 111

9200 AC Drachten

Aan de minister van klimaat en groene groei,

Hierbij maken wij gebruik van de mogelijkheid onze zienswijze in te brengen op de conceptnota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw kerncentrales en rekenen erop dat u onze bemerkingen meeneemt om de definitieve nota aan te vullen en te optimaliseren.

1. De beide kerncentrales dienen te passen in een duurzame, circulaire economie.
   De rijksoverheid heeft in 2023 een uitvoeringsprogramma circulaire economie in 2050 uitgebracht. In dat beleidsstuk staat dat de economie dat jaar "volledig circulair" moet zijn. "Dat betekent dat producten en grondstoffen opnieuw gebruikt worden en er bijna geen afval meer is". De keuze voor beide kerncentrales oogt onherroepelijk in strijd met deze doelstelling. Kerncentrales draaien met name op de primaire grondstof uranium waardoor de voorraad uranium verder wordt uitgeput. Er resteert, nadat de brandstofstaven zijn uit- en opgewerkt radio-actief afval dat honderden jaren beschermd moet worden opgeslagen. Bovendien ontbreekt nog een definitieve eindoplossing. Wij willen van u een nadere verantwoording waarom u als minister toch kiest voor twee nieuwe kerncentrales. Of is de doelstelling van een "volledig circulaire economie" gewoon een wassen neus?

2. Nut en noodzaak van nieuwe kerncentrales zijn momenteel nog onderwerp van onderzoek.

A. Vooruitlopend op de uitkomst van die studie naar nut en noodzaak van kernenergie treft u momenteel toch voorbereidingen voor de bouw van de beide kerncentrales, zoals in Borsele. U handelt hiermee verwijtbaar. U handelt in strijd met de logische orde waarin zaken elkaar dienen op te volgen, en u schaadt bewoners van de omgeving van het Sloegebied door hen onnodig met druk, dwang en beklemming op te zadelen. Daarmee worden ook de vigerende, wettelijke en morele overwegingen met de voeten getreden.
B. Studies en scenario's laten zien dat de toekomstige stroomvoorziening kan worden ingevuld met de duurzame bronnen zon en wind, met een hoofdrol voor de windparken op zee. Daarbij kan waterstof, geproduceerd met die duurzame bronnen, een belangrijke rol spelen als energiedrager, grondstof en opslagbuffer. In de totale toekomstige stroomproductie zal de rol van twee kerncentrales met een gezamenlijk vermogen van 3,2 GW (24 TWh)beperkt

zijn. De bijdrage in de landelijke productie zal rond 2040 niet meer zijn dan 9 tot 13 procent en kan dus zondermeer worden gedekt door zon en wind.

C. De beide kerncentrales zullen met name worden benut door de Zeeuwse energie-intensieve procesindustrie. Uit een grondige studie (Tij 3) van Tij (www.Tij.nu), de Zeeuwse denktank voor een duurzame procesindustrie, blijkt, dat de toekomstige behoefte van de Zeeuwse procesindustrie aan duurzame energie fors kan worden teruggedrongen. Dit kan door het realiseren van een volledig circulaire procesindustrie in 2050 (doelstelling van de EU) met gelijktijdige integratie van productieprocessen. Afhankelijk van de gekozen strategie beperkt dit de industriële energievraag met 20 á 30 TWh. Dat is vergelijkbaar met het vermogen van beide kerncentrales.

Wij vragen u met aandrang om een valide studie naar de toereikendheid van een duurzame, toekomstbestendige energievoorziening die enkel door wind en zon wordt voortgebracht. Tevens dient de werkelijke vraag van een fossielvrije, circulaire procesindustrie in beeld te worden gebracht op basis van onafhankelijke studies. Wij stellen in ieder geval vast dat legitimering voor de 380 KV aansluiting vanaf Borsele die ook nodig is om de kerncentrales de energie te kunnen laten afvoeren, is gebaseerd op studies van Smart Delta Resources die leunen op de gegevens en wensen van de grote bedrijven. Wij sluiten niet uit dat aan de keuze voor beide kerncentrales ook deze niet geverifieerde en gevalideerde bedrijfsgegevens ten grondslag liggen. Daar dienen we inzicht in te krijgen en indien dit zo is, is een nieuwe, onafhankelijke studie voor de hand liggend.

3.

Uiteraard vragen wij om een uniforme, actuele toetsing van de zeven potentiële locaties die zijn geselecteerd voor de twee nieuwe kerncentrales. Sommige toetsingen zijn nu gedateerd, betreffen verschillende procedures, én de criteria zijn niet gelijk op alle potentiële locaties toegepast. Daarmee wordt de definitieve keuze ambigue. Wij staan op een ondubbelzinnige toetsing. Die dient alsnog plaats te vinden.

4.

Het voornemen is beide kerncentrales op één locatie te realiseren. Daarbij is het Sloegebied uitdrukkelijk in beeld. Wij vinden dat de maat van de beide kerncentrales nooit kan aansluiten bij de kleinschaligheid en bij het fijnmazige dijkenlandschap van de Zak van Zuid-Beveland dat zijn weerga in de wereld niet kent. De ingrijpende destructies die gepaard gaan met de bouw, van: natuur, landschap, rust, ruimte, bestaande bedrijven, en sociaal welzijn, én de uiteindelijke megalomane bouwwerken, verdragen zich op geen enkele manier met de kleinschaligheid van het landschap, de dorpen en de grote sociale cohesie die bindend is voor de huidige woonkernen en bestaande, sociale verbanden. De beide kerncentrales passen gewoonweg niet bij de omgeving van en in de voorziene locatie van het Sloegebied. Als toch wordt besloten tot de bouw van beide kerncentrales dan dient een andere locatie te worden gekozen waarbij deze abjecte probleemsituaties zich minder of niet voordoen.

Wij verzoeken u beleefd, maar zeer dringend , de aandachtspunten uit deze zienswijze als studieonderdelen mee te nemen en uit te werken ten behoeve van een gewogen, verbeterde onderbouwing, die ten grondslag dient te liggen aan uw definitieve beslissing voor het al dan niet bouwen van beide kerncentrales.

Indien onze opmerkingen toch niet worden verwerkt in de definitieve Notitie Reikwijdte en Detail verzoeken wij u dat duidelijk aan ons te motiveren

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 11:28:25 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

graag ontvang ik antwoord op mijn bijgevoegde vragen bij de cNRD.

105355165_10893271_Zienswijze-cNRD-kerncentrales-OTTE.pdf

De minister van Klimaat en Groene Groei
via Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.
Ik verwacht dat u mijn onderstaande vragen beantwoordt; daarom heb ik gesloten vragen geformuleerd zodat u met een simpel JA of NEE kunt antwoorden.

Acht u het juist dat als minister van Klimaat en Groene Groei als bevoegd gezag toeziet op de procedure die u als initiatiefnemer volgt? Bent u bereid uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

Ik vind het eerlijk dat u toegeeft niet vanuit een overkoepelende visie te werken (blz 90 van de Reactienota). Maar bent u niet bang dat dit tot slechte beleidsoplossingen leidt?

Acht u het juist dat u de potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales bij de selectie aan verschillende criteria toetst?

Acht u het dat u tot de bouw van kernenergie besluit, nog voordat nut en noodzaak daarvan is vastgesteld?

Kent u energiescenario's voor West-Europa die geen gebruik maken van kernenergie?
Acht u deze minder betrouwbaar dan die met kernenergie?

Veroorzaken nieuwe kerncentrales afval bij de mijnbouw, de verrijking, de opwerking en bij de sloop?
Noodzaken nieuwe kerncentrales tot de verzwaring van het hoogspanningsnet?
Neemt u deze effecten ook mee in de afweging van locaties?

Houdt u mij op de hoogte van uw antwoord op mijn vragen?

Hoogachtend,
[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 11:42:13 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted].
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Beste,

in de bijlage vind u mijn zienswijze. Er moet veel meer gedegen onderzoek gebeuren. Het staat nog helemaal niet vast dat kernenergie nodig is.

Hoogachtend,

[redacted]

105355199_10893277_zienswijze_cnrd_[redacted].pdf

Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales

Postbus 111 9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt mij de gelegenheid om mijn zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met mijn opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en ik verwacht daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit. Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt**. U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.**

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn bij de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht. De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten**. U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 70 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.**

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales. Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties**. U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.**

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht. **U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.**

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie. **U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken**

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten. Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties**. U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.**

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen. **Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken. Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten. Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken** (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curailment**). De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.**

Tot slot verzoek ik u mij op de hoogte te brengen van uw reactie op mijn opmerkingen. Indien u mijn opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoek ik u dat duidelijk te motiveren.

Hoogachtend,

[redacted]

Verzonden: 6/26/2025 11:43:02 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: bzzb@hetnet.nl
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland

Zienswijze/reactie

Hierbij de zienswijze van de Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland.

105355201_10893278_zienswijze_cNRD_26_juni_.docx

Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland

secretariaat: [redacted]

tel: [redacted]
e-mail: bzzb@hetnet.nl

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

ZIENSWIJZE op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

U biedt ons de gelegenheid om onze zienswijze uit te brengen op uw concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales. U verwacht met onze opmerkingen uw Nota te kunnen verbeteren en wij verwachten daarom dat u serieus aan de slag gaat met onderstaande opmerkingen bij het vaststellen van de definitieve Nota.

Maar eerst dit.
Als minister van Klimaat en Groene Groei kiest u er voor het bevoegd gezag zijn dat toeziet op de procedure die uzelf als initiatiefnemer volgt. De functies van initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn echter niet te combineren. Het is in conflict met de principes van de Nederlandse rechtsstaat, of – in gewoon Nederlands – u bent de slager die zijn eigen vlees keurt.
U dient uw rol als bevoegd gezag in dit dossier neer te leggen.

U heeft 7 potentiële locaties voor de nieuwe kerncentrales geselecteerd. In totaal zijn ruim 70 locaties beoordeeld in verschillende procedures met elk verschillende criteria. Bovendien zijn bij de criteria niet voor elke locatie op dezelfde manier toegepast: zo is de beoordeling op nabijheid bevolking van de locatie Ritthem (57.000 inwoners binnen 5 km) 'goed' en die van de locaties Terneuzen (26.000) en Markermeer (ca 100) slecht.
De toetsingen die in het verleden zijn gedaan, moeten ook nog worden aangepast aan de jongste ontwikkelingen en inzichten.
U moet de selectie van de verder te onderzoeken locaties opnieuw doen, zodat alle 70 locaties op dezelfde criteria en eenduidig getoetst worden.

De Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland, belangenbehartiger op het gebied van natuur, landschap en cultureel erfgoed voor de Zak (ofwel gemeente Borsele) , volgt de ruimtelijke, infrastructurele en bedrijfsmatige ontwikkelingen al van af haar oprichting (1989) . Naar vermogen deelt deze

vrijwilligersorganisatie haar inzichten door participatie, samenwerking en het geven van reacties. Wat betreft de kerncentrales en de bijbehorende procedures ervaren we dat als een herhaling van zetten met de ondertoon van 'die moeten er komen' een politieke kwestie. Helaas. Ons gebied is bijzonder en zelfs het haven- en industriegebied Sloe biedt binnen haar grenzen kansen op een echt duurzame, toekomstbestendige, verbeterde en gedragen invulling. Kerncentrales horen daar niet bij. De bestaande is te oud. Destijds door de (landelijke en dorpse) politiek in het gezagsgetrouwe dorp Borssele gesitueerd. Het zogenaamde draagvlak in Zeeland is hier gecreëerd. Het dorp leeft met de 'fluitketel', omdat er nooit ernstige problemen zijn geweest. Wat als dat wel zo was geweest ? – een ramp voor Zeeland! In de basis was deze centrale in al die jaren niet lucratief maar kostbaar, in potentie gevaarlijk en problematisch voor veiligheid, mede door het afval. De belofte tot sluiting is ondertussen omgezet in de bestuurlijke wens van langer openhouden en tenminste twee naar vermogen veel grotere centrales worden daarbij gevoegd. Een voortdurend politiek gegoochel, gevoed door de nucleaire lobby en onwetendheid op alle niveaus. Weliswaar is er nu schrik in het dorp Borssele over de gevolgen voor bouw in deze tijd. Gezagsgetrouw of niet, compensatie en beloftes zullen die zorgelijke toekomst niet wegnemen. Dit geldt niet alleen voor het dorp Borssele.

De BZZB steunt de energietransitie, maar nalatigheid, getreuzel en een tekort aan technisch overzicht kleeft aan dit onderwerp. Geopolitieke problemen verstoren nu extra. De voorspelde behoefte aan almaar meer energie, zonder inzicht naar minder en beter gebruik van de energievoorraad is ernstiger. Besparing is ook een optie. Een duurzame toekomst vraagt om zorgvuldig onderbouwde keuzes na zorgvuldige procedures. Geen versnelling of vereenvoudiging van procedures, maar goede eerlijke informatie en een goed geïnformeerde overtuigende overheid. In welk (Zee-)land willen we leven? De argumenten, feiten en meningen over (kern)energie buitelen over ons heen. Alle inspanningen ten spijt, het is tot nu toe totaal niet overtuigend. Daarom geven wij de volgende opmerkingen.

U onderzoekt op dit moment nog het nut en de noodzaak van nieuwe kerncentrales. Mogelijk concludeert u dat er geen nut of noodzaak is en ziet u af van uw voornemen tot de bouw van kerncentrales.
Toch bent u een procedure gestart in Borssele en enkele andere locaties ter voorbereiding op de bouw. Dit is niet de koninklijke weg: het legt een te zware hypotheek op de inwoners rond deze locaties.
U moet uw zoektocht naar een locatie stilleggen tot wetenschappelijk is vastgesteld dat kerncentrales in een verder duurzaam energiesysteem nuttig en noodzakelijk zijn.

U onderzoekt niet het alternatief van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie, met een ander pakket investeringen en met andere effecten op milieu en omgeving. Een dergelijke referentie mag niet ontbreken, zeker niet zolang u nut en noodzaak niet aangetoond heeft. Ook het Verdrag van Aarhus stelt een gedegen onderzoek naar alternatieven, inclusief de nuloptie (niets doen) verplicht.
U moet de cNRD aanvullen met een onderzoek naar alternatieve investeringen tot een duurzame energievoorziening te geraken.

Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat de bouw van kerncentrales alleen mogelijk is als het hoogspanningsnet verzwaard wordt. Daarmee is deze verzwaring van het hoogspanningsnet een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales. Bovendien kunnen deze effecten van grote invloed kunnen zijn op de geschiktheid van een locatie.
U moet de milieu- en andere effecten van de netverzwaring ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Nieuwe kerncentrales genereren radioactief afval en de daarmee verbonden ernstige milieu- en veiligheidsproblemen. Deze milieuproblemen zijn een onlosmakelijk gevolg van de bouw van kerncentrales.
Zolang de effecten op milieu en gezondheid nog onvoldoende bekend zijn om goed te beoordelen, moet u pas op de plaats maken en de besluitvorming over de structurele oplossing voor het afval afwachten. Daarbij wijs ik erop dat u de verantwoordelijkheid neemt voor het creëren van milieu- en andere effecten van radioactief afval en dat deze verantwoordelijkheid niet kan en mag worden overdragen aan toekomstige generaties.
U moet de milieu- en andere effecten van de verwerking en opslag van radioactief afval ook in het onderzoek naar de effecten van de kerncentrales betrekken.

Het beoordelingskader van de cNRD bevat onduidelijkheden en tekortkomingen. Deze moet u verhelpen met de volgende aanpassingen.
Ook de combinatie van veiligheidsrisico's op een industrieel complex dient u te onderzoeken.
Ook de gezondheidsrisico's ten gevolge van straling in de operationele fase dient u te onderzoeken, zowel ten tijde van normaal bedrijf als bij incidenten.
Ook de effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie dient u te onderzoeken (het wegdrukken van zon en wind, zgn. curtailment).
De effecten dient u transparant en zoveel mogelijk met feitelijke cijfers en gegevens te beoordelen, in plaats van een subjectieve beoordeling met plussen en minnen.

Tot slot verzoeken wij u ons op de hoogte te brengen van uw reactie op onze opmerkingen. Indien u onze opmerkingen niet verwerkt in de procedure of in de definitieve NRD, dan verzoeken wij u dat duidelijk te motiveren.

Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland
[redacted]
www.bzzb.hetnet.nl
[redacted]
[redacted]
26 -6 -2025

Verzonden: 6/26/2025 11:56:07 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens: Zie vorige bezwaar.
Er ontbrak een bijlage
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage.

Aanvulling op vorig bezwaar.

Bijlage uploaden mislukt toen.

105355242_10893287_Bezwaar_Kernenergie_Brief.docx

https://www.formdesk.com/RVO_Bureau_Energieprojecten/kerncentrales_cnrd/?get=1&sidn=35601d6b72044965882632d7897f4909

Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD

Geachte heer / mevrouw,

Als bewoners van Zeeuws-Vlaanderen maken wij ernstig bezwaar tegen de bouw van een- of meerdere kerncentrales in Zeeuws-Vlaanderen.

Wij willen benadrukken dat de volgende zaken grondig onderzocht moeten worden:

- Het is bekend dat laag frequent geluid grote afstanden kan afleggen, zowel door de lucht als door de bodem (trillingen). In welke mate en binnen welk bereik kunnen omwonenden daar hinder van ondervinden. Een en ander weer te geven in dB(Z). Naar mate men ouder wordt, is men gevoeligere voor laagfrequent geluid. Vooral ouderen hebben hier hinder van. Als zij er langdurig aan blootgesteld worden, gaat men het laagfrequente geluid nog beter horen. Een belangrijk gegeven om dit mee te wegen in het geheel. De veel gebruikte weging in dB(A) is niet toereikend.
- De mate van zwerfstroom veroorzaakt direct of indirect door een kerncentrale.
- De hoeveelheid uitstoot aan C02 gedurende het gehele proces. Van tekening tot en met de opleving, want zonder o.a. transport zal een centrale nooit in bedrijf genomen kunnen worden.
- Mogelijke verstoring van ondergrondse zoetwater bellen. Dit zoete water wordt voor o.a. de akkerbouw gebruikt voor beregening.
- Alternatieven voor de traditionele opwekking van kernenergie.
- In welke mate energie bespaard kan worden in Nederland.
- Inzetten op het opslaan van energie. Waaronder ook bij bedrijven en particulieren. Stimuleren doormiddel van subsidie onderzoeken.
- Het effect van opgewekte (rest)stroom door bedrijven e.d. op het stroomnet te laten leveren. Bedrijven hiervoor ook stimuleren.
- Het effect op bestuivers (bijen, vlinders, enz.) door elektromagnetische velden. Zowel bij hoogspanningskabels boven- en ondergronds. Een veldonderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid van insecten nabij huidige hoogspanningslijnen. Dit tot 100 meter vanaf een lijn. Dit onderzoek ook gespecificeerd per voltage van de lijn.
- De effecten tot 25 jaar na de oplevering, per tijdvak. Dit op alle vlakken. Denkend hierbij onder meer aan economisch, maatschappelijk, natuur, wonen, zorg, enz.
- Veilige opslag van afval gedurende gehele tijd dat het afval schadelijk is.
- Effect op de natuur door opwarming van de omgeving / bodem door vervoer van restwarmte door de transport leidingen.
- Bij toepassing van koeltorens het effect op de landbouw en natuur door zonlichtvermindering van wege stoomwolken uit de torens.

- Neerslag van schadelijke stoffen in de natuur en leefomgeving, die uit de koeltorens komen door het verdampen van (zee)water. Onder schadelijke stoffen vallen ook PFAS en dergelijke.
- In welke mate kunnen we slechter weer, gevaar verwachten? Vaker onweer en inslagen door aantrekking op stalen constructies, hoogspanningslijnen, enz..
- Beschikbaarheid van voldoende stroom op het stroomnet tijdens de bouw, zonder dat een ander er hinder van heeft.
- Belasting van het wegennet, onder meer nabij- en door de Westerschelde-Tunnel.
- Financieel effect als investeerders zich tijdens de bouw terugtrekken en ook geen andere investeerders gevonden kunnen worden.
- Wat kost de centrale de burger per hoofd van de bevolking per jaar, geheel de bedrijfsduur door.
- Hoeveel energie gaat er aan restwarmte verloren welke niet gebruikt kan worden
- Overzicht per locatie in welke mate er CO2 besparing is indien de restwarmte van de centrale benut kan worden in nabije omgeving. Oftewel, in Zeeuws-Vlaanderen is het CO2 rendement van een kerncentrale veel kleiner.
- Wat is de productie garantie in oorlogssituatie. Aan- en afvoer van splijtstoffen en kernafval.
- In geval van een kernramp en het vrij komen van straling, hoe snel kan men vluchten vanuit Zeeuws-Vlaanderen naar andere delen van Nederland, zowel in vrede- als in oorlogssituaties. Wat als wij niet kunnen vluchten via de Belgische grens. Een en ander gespecificeerd per plaats, gehucht.
- Het periodiek thuis laten sturen van jodiumpillen, onder wiens verantwoordelijkheid valt dat en hoe wordt dit gewaarborgd.
- (Tevens ook verzoek) Het monitoren van de volksgezondheid, in alle facetten. Nu en structureel voor de toekomst. Tevens hierop anticiperen.
- In welke mate komt de Zeeuw-Vlaamse cultuur onder druk te staan, wordt negatief beïnvloed, gaat verloren door de vele werknemers van buiten Zeeuws-Vlaanderen.
- In welke mate komen natuurgebieden onder drukt te staan door de werknemers en anderen die indirect bij de bouw betrokken zijn, recreëren in de natuur. Blijven er voor de inwoners van Zws.-Vl. nog plaatsen over waar zij zich ongestoord in de natuur kunnen begeven.
- In welke mate wordt de ingenomen oppervlakte van de kerncentrale(s) gecompenseerd in natuurgebied in Zws.-Vl.
- Welke dieren navigeren met behulp van aardmagnetisch veld en in welke mate kunnen deze hier hinder van ondervinden.
- Welke vogels vliegen al jaren dezelfde route over de locatie waar de centrale mogelijk komt. Welk effect gaat dit hebben op deze dieren, tijdens en na bouw. Het effect veroorzaakt door geluid, licht, elektromagnetische straling, enz.
- Het effect op het leven in de bodem en water, waaronder de Westerschelde, veroorzaakt door (geluids)trillingen via de bodem. Worden bijvoorbeeld de vissen verjaagd. Effect op de visstand en vismigratie.
- Bij het lozen van koelwater in de Westerschelde, wat is het risico van het aantrekken van exotische dieren en planten. Het ontstaan van dierenplagen hierdoor. Welke planten- en dierensoorten kunnen dit mogelijk zijn? Wat is het effect op de inheemse soorten.
- Welke dieren zullen het gebied ontvluchten door de bouwactiviteiten en daarna.
- Psychisch effect op omwonenden door alles wat in verband staat met de kerncentrale.

- Hoeveel geboren Zeeuws-Vlamingen, wonend binnen een afstand van 15 kilometer tot de centrale, zullen naar elders verhuizen, of als men het ouderlijk huis verlaat, Zws.-Vl. verlaten vanwege een Kerncentrale.
- Wat is het effect op bewoners van de Belgische grensplaatsen tijdens en na bouw. Gaan zij Nederland mijden, heeft dit effect op het bedrijfsleven.
- In welke mate hebben Zws.-Vlaamse ondernemers financieel voordeel van bouwlieden aan een centrale. Het risico is aanwezig dat zij massaal naar België gaan voor aankopen en zaken.
- Wat is het effect op de economie in de grensstreek van Zws.-Vl, aan Nederlandse en Belgische zijde. Zou er een "prijzenoorlog" kunnen ontstaan? Veel producten zijn namelijk in België voordeliger.
- Effect op drugshandel, smokkel en andere criminele activiteiten.
- Wat is de tegenstand van omwonenden in het proces als men vooraf weet wat de exacte schadeloosstelling is en welke tegenstand als men pas, jaren later, na de bouw wordt schadeloos gesteld.
- Hoe veilig en bedrijfszeker is een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen bij opzettelijke sabotage aan de dijk(en). Deze zijn op relatief eenvoudige manier open te breken door bijvoorbeeld springstof. En wat in geval van natuurlijke dijkdoorbraak, overstroming.
- Hoe lang kan een kerncentrale in Zws.-Vl., in geval van overstroming nog stroom produceren in tegenstelling dat deze ruim boven NAP wordt gebouwd. De situatie zou kunnen ontstaan dat woningen, bedrijven, zorginstellingen, enz. die droog staan geen stroom meer hebben omdat de centrale op een lager punt staat en daardoor niet meer kan functioneren. De situatie zou kunnen zijn dat ook geen stroom toe-, doorvoer meer is vanuit de rest van Nederland. Alles loopt immers door, of misschien over de Westerschelde.

Wij maken bezwaar tegen het plaatsen van zendmasten voor datacommunicatie, telefonie, enz., nabij de centrale, op gebouwen, in hoogspanningsmasten, enz. vanwege elektromagnetische straling. Ook bezwaar tegen het beschikbaar stellen van plaatsing mogelijkheden daartoe aan derden.

Gezien ook de enorme hoeveelheid restwarmte die verloren gaat, is Zeeuws-Vlaanderen ongeschikt voor een of meer kerncentrales. In een stedelijke omgeving zou deze restwarmte (ca. 66%!) nog benut kunnen voor bedrijven en particuliere doeleinden. Hiermee wordt tegelijkertijd een enorme hoeveelheid uitstoot van CO2 bespaard.

Via deze weg willen wij toch nog een nieuwe locatie voor onderzoek aandragen, indien een kerncentrale toch in Zws.-Vlaanderen moet komen:

Willem Leopoldpolder, nabij Retranchement.

Koelwater kan gehaald worden uit de Noordzee. Aan de Belgische zijde minimale bewoning. Bij evacuatie is maar een klein deel van de bevolking die de centrale moet passeren. Naar verhouding minder te evacueren bewoners i.r.t. locatie Biervliet. Vele (binnendoor) wegen richting de Westerscheldetunnel of anders richting Hulst, België.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

[redacted] 26-06-2025.

Zienswijze op de concept-Nota Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales.

Aan de demissionaire minister van Klimaat en Groene Groei.

Geachte mevrouw Hermans,

Hierbij delen wij onze zienswijze, betreffende uw plan om twee of meer kerncentrales te bouwen in de Paulinapolder, nabij Terneuzen in Zeeuws-Vlaanderen.

Wij maken bezwaar tegen het feit dat u zowel initiatiefnemer, als bevoegd gezag bent. Hierdoor ziet u dus toe op uzelf. Dit gaat in tegen de regels van onze democratische rechtstaat.

De Paulinapolder ligt op enige afstand van onze woning. Wij, onze buren ons buurtschap, verwachten een immense overlast en onherstelbare schade aan ons Zeeuws-Vlaamse land en landschap.

In diverse publicaties heeft u bekend gemaakt dat u nog onderzoekt of er nut of noodzaak is voor de bouw van meerdere kerncentrales. Wij vinden het vreemd dat u, ondanks het ontbreken van de onderzoeksresultaten, toch al verschillende procedures bent gestart om Zeeuws-Vlaanderen te veranderen in de grootste bouwput van Europa. Wat nu als blijkt dat nut of noodzaak er niet aanwezig zijn?

Onze eis is dat u de voorbereiding van de bouw van kerncentrales in Zeeland stopt totdat u, met behulp van wetenschappelijke onderbouwing, kunt aantonen dat die nut en noodzaak er zijn. Bovendien vragen wij u aan de verplichting van het Verdrag van Aarhus te voldoen door een gedegen onderzoek te doen naar alternatieven voor kerncentrales.

Het in gebruik nemen van eventuele kerncentrales vereist een aanzienlijke verzwaring van het elektriciteitsnet. Tennet heeft ons laten weten dat het onvermijdelijk is dat bovengrondse 380kV kabels het landschap zullen doorsnijden. We eisen dat, alvorens een plan voor kerncentrales wordt ontwikkeld, ook onderzoek plaatsvindt naar de effecten van extra bovengrondse 380kV (en andere voltages) kabels, ook ondergrondse (hoogspanning)kabels op ons, de bevolking, natuur en landschap, onze gezondheid en veiligheid.

Wij maken bezwaar tegen:
- de komst van een gigantische bouwplaats (meer dan 120 hectare),
- de komst van ruim 15.000 werknemers voor de bouwplaats,
- het dagelijks transport van de werknemers over onze wegen,

- de druk die deze jarenlange werkzaamheden en werknemers zullen leggen op onze voorzieningen en infrastructuur ,
- de luchtvervuiling (waaronder grote hoeveelheden fijnstof)
- de enorme uitstoot van CO2 (niet alleen op de bouwplaats, maar met inbegrip van alles wat in relatie staat tot de bouw)
- de lichtvervuiling
- de geluidsoverlast
- trillingen
- verstoring van de natuur, ook na de bouw
- vanwege de elektromagnetische straling van de (hoog)spanningskabels, onder- en bovengronds, zullen dieren gedesoriënteerd raken. Waaronder insecten. Diengevolg zullen imkers hun nuttige hobby niet meer kunnen uitvoeren of schade gaan ondervinden.
- de stikstofdepositie van de bouw waardoor Terneuzen vele jaren minder woningen kan bouwen en onze industrie slechter kan functioneren.
- de thermische vervuiling van de Westerschelde
- de landschapsvervuiling door de bouw van koeltorens van ruim 200 meter hoog
- de verwoesting van ons cultureel erfgoed en open landschap.
- het uit elkaar trekken van leefgemeenschappen, gehuchten.
- de overbelasting van het wegennet.
-de risico de Westerschelde tunnel nog vaker gestremd wordt. Het is voor ons de enige verbinding met de rest van Nederland. Elke stremming is voor ons een zeer groot probleem, met name voor werverkeer. Een gestremde tunnel betekend nu al voor ons ook dat de wegen nabij onze woningen dichtslippen. Even van thuis naar Terneuzen voor een boodschap, zorgafspraak, enz. betekend direct minimaal een extra reistijd van 30 minuten. Normaal 5 minuten! Wat als wij acute zorg nodig hebben?!

Dit is de veel voor ons gebied. We willen dat alle effecten (in cumulatie met de andere energieopgaven die ook al drukken op ons woon- en leefgebied) worden onderzocht en dat de wetenschappelijke onderbouwde resultaten van dit onderzoek transparant worden gemaakt.

Ook vragen wij eerlijke en transparante voorlichting, participatie en inspraak.
Zeeuws-Vlaanderen is ver weg, het is bijna België, maar ook hier wonen mensen.

Wij willen u er ook op attenderen dat vanwege grote strijd in WO2 in de bodem nog veel munitie aanwezig is.
Ook nu nog strijden wij voor ons Zeeuws-Vlaanderen!

[redacted]

Hierbij geef ik (betrokkene),

[redacted]

wonend [redacted]

toestemming om namens mij een reactie in te dienen aan:

[redacted]

Plaats: [redacted]
25-06-2025

Verzonden: 6/26/2025 11:56:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Er wordt nergens ingegaan op effecten tijdens de bouw, terwijl dat gaat over een periode van 20 jaar met bouwactiviteiten, waarin 10.000 werknemers gehuisvest moeten worden. Dat heeft effecten op woningmarkt, arbeidsmarkt, vervoersstromen, zorg, etc.

Ik zie geen aandacht voor de vraag hoe de kosten voor kernenergie (die eerder stijgen dan dalen) zich verhouden tot die voor echt duurzame energie (die jaar na jaar dalen) en wat dat betekent voor de afweging tussen kernenergie en alternatieve energiebronnen.

Verzonden: 6/27/2025 3:11:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Land:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Samen voor een leefbare Paulinapolder

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Zienswijze op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD)

Inzake de locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales
Locatie: Paulinapolder, gemeente Terneuzen

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van Biervliet, spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur. De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en duizenden externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio.

B. Onverantwoorde ligging onder zeeniveau

De Paulinapolder ligt diep onder NAP, direct aan de Westerschelde. De aanleg van kerncentrales in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap.

C. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.

D. Gezondheid en veiligheid

De installatie van kerncentrales en een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.

E. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

F. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis

van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap.

G. Beter passende alternatieven

In het NRD worden ook industriële gebieden zoals het Sloegebied en Maasvlakte II als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.

Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere MER-proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

[redacted]

Tegen dit voorstel de jeugd trekt hierweg omdat er voor hen geen toekomst is

Tot en met 26 juni kunt u een zienswijze indienen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Zoals beloofd hierbij een voorbeeld zienswijze. Natuurlijk kunt u ook zelf argumenten toevoegen.

Indienen kan via onderstaande link.

https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/nieuwbouw-kerncentrales

-> Digitaal reactie formulier

Of QR Code:

Per post kunt u uw reactie sturen naar:

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt
Nieuwbouw Kerncentrale
Postbus 111
9200 AC Drachten

Verzonden: 6/27/2025 3:11:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Polen
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Państwowej Agencji Atomistyki

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

PAŃSTWOWA
AGENCJA ATOMISTYKI

Departament Bezpieczeństwa Jądrowego

DBJ-WLOP.416.3.2025

[redacted] 20-06-2025 r.

[redacted]

Dotyczy: postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko budowy dwóch nowych bloków jądrowych sprawdzonej konstrukcji generacji III+, każdy o mocy ponad 1000 MW, na terytorium Niderlandów

Szanowna Pani Dyrektor,

W nawiązaniu do pisma z dnia 22 maja 2025 r. (znak pisma: DOOŚ-TSOOŚ.442.6.2024.ZM.5) przekazującego proponowany zakres prognozy oddziaływania na środowisko, dotyczącej budowy dwóch bloków jądrowych konstrukcji generacji III+, każdy o mocy ponad 1000 MW, uprzejmie informuję, że Państwowa Agencja Atomistyki dokonała analizy dostarczonej przez Stronę niderlandzką dokumentacji i niniejszym przedstawia swoje stanowisko w sprawie.

Holandii planuje budowę dwóch nowych bloków jądrowych generacji III+, o mocy ponad 1000 MW, na obecnym etapie rozważając cztery warianty lokalizacji nowych bloków jądrowych, z których najbliższy jest zlokalizowany w Eemshaven, w odległości ok. 490 km od granicy Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z przystąpieniem Strony polskiej do postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanego przedsięwzięcia, zgłaszamy następujące zagadnienia, które m.in. powinny zostać uwzględnione w prognozie oddziaływania przedmiotowej inwestycji na środowisko:

- informacje na temat zewnętrznych planów postępowania awaryjnego,
- sposób informowania władz polskich w przypadku awarii w planowanej inwestycji,

- wpływ obiektu jądrowego na teren i obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, w tym ocena konieczności prowadzenia działań awaryjnych na terenie naszego kraju,
- założenia, w tym dane meteorologiczne oraz dane dotyczące uwolnień substancji promieniotwórczych do środowiska w przypadku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego, a także wyniki prognoz rozwoju sytuacji radiacyjnej,
- analiza uwolnień substancji promieniotwórczych do atmosfery oraz do wód śródlądowych i morskich podczas normalnej eksploatacji obu bloków jądrowych,
- informacje nt. metodologii zastosowanej do przeprowadzenia powyższych analiz, w tym opis parametrów i danych wejściowych wykorzystanych modeli obliczeniowych,
- współoddziaływanie planowanej inwestycji z istniejącą pobliską infrastrukturą przemysłową i jądrową,
- zagrożenia zewnętrzne mogące wpływać niekorzystnie na bezpieczeństwo jądrowe planowanego obiektu jądrowego i odporność obiektu jądrowego na zagrożenia zewnętrzne,
- wpływ zmian klimatu na eksploatację obiektu jądrowego, uwzględnienie zmian klimatu w projekcie obiektu jądrowego,
- krajowe kryteria akceptacji dla deterministycznych i probabilistycznych analiz bezpieczeństwa oraz ocena zgodności projektu obiektu jądrowego z nimi,
- wpływ planowanego obiektu jądrowego na krajowy plan postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym.

[redacted]

Rozdzielnik:

1. Adresat
2. PAA-DBJ

PA STAATSATOOMAGENTSCHAP

Departement Nucleaire Veiligheid

DBJ-WLOP.416.3.2025

Warschau, 20-06-2025

Mev
[redacted]
Departement Milieueffectrapportage
Algemeen Directoraat
Milieubescherming
Al. Jerozolimskie 136
02-305 Warszawa

Betreft: Onderzoek naar de grensoverschrijdende milieueffecten van de bouw van twee nieuwe kerncentrales van het beproefde Generation III+ ontwerp, elk met een vermogen van meer dan 1 000 MW, op Nederlands grondgebied

Geachte Mevrouw de Directeur,

In aansluiting op de brief van 22 mei 2025 (kenmerk: DOOS-TSOOS.442.6.2024.ZM.5), waarin de voorgestelde reikwijdte van de milieueffectprognose betreffende de bouw van twee kernreactoren van generatie III+, elk met een vermogen van meer dan 1000 MW, werd meegedeeld, informeer ik u hierbij dat het Agentschap voor Atoomenergie de door de Nederlandse zijde verstrekte documentatie heeft geanalyseerd en hierbij zijn standpunt in deze zaak presenteert.

Nederland is voornemens twee nieuwe kernreactoren van generatie III+ te bouwen, elk met een vermogen van meer dan 1000 MW, waarbij in dit stadium vier locatievarianten voor de nieuwe kernreactoren worden overwogen, waarvan de dichtstbijzijnde zich in Eemshaven bevindt, op een afstand van ca. 490 km van de grens van de Republiek Polen. In verband met de deelname van de Poolse zijde aan de procedure betreffende de grensoverschrijdende milieueffecten van het geplande project, brengen wij de volgende vraagstukken naar voren, die onder meer in de milieueffectprognose van het project in aanmerking moeten worden genomen:

- informatie over externe noodplannen,
- wijze van informeren van de Poolse autoriteiten in geval van een incident bij de geplande investering,

- de invloed van de nucleaire installatie op het grondgebied en de burgers van de Republiek Polen, waaronder een beoordeling van de noodzaak om noodmaatregelen te nemen op ons grondgebied,
- de aannames, waaronder meteorologische gegevens en gegevens betreffende lozingen van radioactieve stoffen in het milieu in geval van een radiologisch incident, alsook de resultaten van prognoses van de ontwikkeling van de radiologische situatie,
- een analyse van lozingen van radioactieve stoffen in de atmosfeer en in binnen- en zeewateren tijdens de normale exploitatie van beide kernreactoren,
- informatie over de methodologie die is gebruikt bij het uitvoeren van de bovengenoemde analyses, met inbegrip van een beschrijving van de parameters en invoergegevensvan de gebruikte rekenmodellen,.
- de wisselwerking van de geplande investering met de bestaande nabijgelegen industriële en nucleaire infrastructuur,
- externe dreigingen die de nucleaire veiligheid van de geplande nucleaire installatie nadelig kunnen beïnvloeden en de weerstand van de nucleaire installatie tegen externe dreigingen,
- de invloed van klimaatverandering op de exploitatie van de nucleaire installatie, de opname van klimaatverandering in het ontwerp van de nucleaire installatie,
- de nationale acceptatiecriteria voor deterministische en probabilistische veiligheidsanalyses en de beoordeling van de overeenstemming van het ontwerp van de nucleaire installatie hiermee,
- de invloed van de geplande nucleaire installatie op het nationale plan voor het beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstof.

Hoogachtend,

[redacted]

Distributielijst:

1. Geadresseerde
2. PAA-DBJ

Verzonden: 6/27/2025 3:11:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Polen
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA
Departament Ocen Oddziaływania na Środowisko

Warszawa, 01 lipca 2025 r.

DOOŚ-TSOOŚ.442.6.2024.ZM.6

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
[redacted]

Dotyczy: konsultacji zakresu dokumentacji środowiskowej w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla budowy dwóch nowych bloków jądrowych sprawdzonej konstrukcji generacji III+, o mocy ponad 1000 MW każdy, na terytorium Niderlandów

Szanowni Państwo,

W nawiązaniu do pisma z 16 maja 2025 r., znak: DGKE-DRE / 98689372, w którym przekazali Państwo proponowany zakres dokumentacji środowiskowej w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla budowy dwóch bloków jądrowych, przedstawiam następujące stanowisko.

W związku z przystąpieniem Strony polskiej do postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanego przedsięwzięcia, otrzymana dokumentacja została przekazana do opiniowania przez polskie organy i instytucje, tj. regionalne dyrekcje ochrony środowiska w Szczecinie, Gorzowie Wielkopolskim i Wrocławiu oraz Państwową Agencję Atomistyki. Jednocześnie informuję, że dokumentacja została także udostępniona do opiniowania przez społeczeństwo polskie. W ramach udziału społeczeństwa wpłynęła jedna uwaga, którą przekazuję w załączeniu.

Stanowisko Rzeczypospolitej Polskiej
W Niderlandach planowana jest budowa dwóch nowych bloków jądrowych generacji III+, o mocy ponad 1000 MW, w czterech wariantach lokalizacyjnych, spośród których najbliższy zlokalizowany jest w Eemshaven, w odległości ok. 490 km od granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

Biorąc pod uwagę charakter przedsięwzięcia oraz odległość dzielącą Niderlandy od Rzeczypospolitej Polskiej, dokumentacja środowiskowa sporządzana w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym powinna zawierać ocenę oddziaływań transgranicznych, zarówno podczas standardowego użytkowania bloków jądrowych, jak również podczas wystąpienia awarii oraz zagrożeń wynikających z działalności człowieka i zagrożeń naturalnych, jak np. ekstremalne warunki pogodowe.

Dokumentacja powinna również określić ewentualne odziaływania skumulowane nowych bloków jądrowych z istniejącą elektrownią jądrową w Borssele.

Ponadto w dokumentacji środowiskowej powinny zostać uwzględnione następujące kwestie:

- informacje na temat zewnętrznych planów postępowania awaryjnego,
- sposób informowania władz polskich w przypadku awarii w planowanej inwestycji,
- wpływ obiektu jądrowego na teren i obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, w tym ocena konieczności prowadzenia działań awaryjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- założenia, w tym dane meteorologiczne oraz dane dotyczące uwolnień substancji promieniotwórczych do środowiska w przypadku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego, a także wyniki prognoz rozwoju sytuacji radiacyjnej,
- analiza uwolnień substancji promieniotwórczych do atmosfery oraz do wód śródlądowych i morskich podczas normalnej eksploatacji obu bloków jądrowych,
- informacje nt. metodologii zastosowanej do przeprowadzenia powyższych analiz, w tym opis parametrów i danych wejściowych wykorzystanych modeli obliczeniowych,
- współoddziaływanie planowanej inwestycji z istniejącą pobliską infrastrukturą przemysłową i jądrową,
- zagrożenia zewnętrzne mogące wpływać niekorzystnie na bezpieczeństwo jądrowe planowanego obiektu jądrowego i odporność obiektu jądrowego na zagrożenia zewnętrzne,
- wpływ zmian klimatu na eksploatację obiektu jądrowego,
- uwzględnienie zmian klimatu w projekcie obiektu jądrowego,
- krajowe kryteria akceptacji dla deterministycznych i probabilistycznych analiz bezpieczeństwa oraz ocena zgodności projektu obiektu jądrowego z nimi,
- wpływ planowanego obiektu jądrowego na krajowy plan postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym.

W załączeniu do niniejszego stanowiska przekazuję stanowisko Polskiej Agencji Atomistyki, które stanowi integralną część stanowiska Rzeczypospolitej Polskiej.

Z poważaniem,

Załączniki:

1. Pismo Państwowej Agencji Atomistyki z 20 czerwca 2025 r., znak: DBJ-WLOP.416.3.2025
2. Uwaga e-mail z 18 czerwca 2025 r.

Do wiadomości:

Departament Energi Jądrowej, Ministerstwo Przemysłu
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu

ALGEMEEN DIRECTORAAT MILIEUBESCHERMING

Departement Milieueffectrapportage

Warschau, 1 juli 2025

DOOS-TSOOS.442.6.2024.ZM.6

Ministerie van Klimaat en Groene Groei

Betreft: consultatie inzake de reikwijdte van de milieudocumentatie in het kader van de strategische milieueffectbeoordeling voor de bouw van twee nieuwe kernreactorblokken van een beproefde generatie III+-constructie, elk met een vermogen van meer dan 1000 MW, op het grondgebied van Nederland

Geachte dames en heren,

In aansluiting op de brief van 16 mei 2025, kenmerk: DGKE-DRE / 98689372, waarin u de voorgestelde reikwijdte van de milieudocumentatie in het kader van de strategische milieueffectbeoordeling voor de bouw van twee kernreactorblokken hebt overgemaakt, geef ik hierbij de volgende standpunten weer.

In verband met de deelname van de Poolse partij aan de procedure inzake de grensoverschrijdende milieueffecten van het voorgenomen project, is de ontvangen documentatie ter advisering doorgestuurd naar de Poolse autoriteiten en instellingen, te weten de regionale directies voor milieubescherming in Szczecin, Gorzów Wielkopolski en Wrocław, evenals naar de Staatsagentschap voor Atoomenergie. Tevens informeer ik u dat de documentatie ook ter advisering is voorgelegd aan de Poolse samenleving. In het kader van deze publieke raadpleging werd één opmerking ingediend, die ik hierbij als bijlage toevoeg.

Standpunt van de Republiek Polen
In Nederland is de bouw gepland van twee nieuwe kernreactorblokken van generatie III+, met een vermogen van meer dan 1000 MW, op vier mogelijke locaties, waarvan de dichtstbijzijnde gelegen is in Eemshaven, op een afstand van ca. 490 km van de grens van de Republiek Polen.

Gezien de aard van het project en de afstand tussen Nederland en de Republiek Polen, dient de milieudocumentatie die wordt opgesteld in het kader van de strategische milieueffectbeoordeling in grensoverschrijdende context een beoordeling te bevatten van de grensoverschrijdende effecten, zowel tijdens de normale exploitatie van de kernreactorblokken, alsook in geval van storingen en bedreigingen die voortvloeien uit menselijke activiteiten en natuurlijke gevaren, zoals extreme weersomstandigheden.

De documentatie dient tevens de mogelijke gecumuleerde effecten te bepalen van de nieuwe kernreactorblokken in combinatie met de bestaande kerncentrale in Borssele.

Aleje Jerozolimskie 136, 02-305 Warszawa, tel.: 22 310-67-00, kancelaria@gdos.gov.pl, www.gov.pl/gdos

Daarnaast moeten de volgende kwesties in de milieudocumentatie worden behandeld:

- informatie over externe noodplannen,
- wijze van informeren van de Poolse autoriteiten in geval van een incident bij de geplande investering,
- de impact van de nucleaire installatie op het grondgebied en de burgers van de Republiek Polen, inclusief een beoordeling van de noodzaak om noodmaatregelen uit te voeren op het grondgebied van de Republiek Polen,
- de uitgangspunten, waaronder meteorologische gegevens en gegevens betreffende de vrijgave van radioactieve stoffen in het milieu in het geval van een radiologisch incident, evenals de resultaten van prognoses over de ontwikkeling van de radiologische situatie,
- een analyse van lozingen van radioactieve stoffen in de atmosfeer en in binnen- en zeewateren tijdens de normale exploitatie van beide kernreactoren,
- informatie over de methodologie die is toegepast om de bovenstaande analyses uit te voeren, inclusief een beschrijving van de parameters en invoergegevens van de gebruikte rekenmodellen,
- de wisselwerking van de geplande investering met de bestaande nabijgelegen industriële en nucleaire infrastructuur,
- externe dreigingen die de nucleaire veiligheid van de geplande nucleaire installatie nadelig kunnen beïnvloeden en de weerstand van de nucleaire installatie tegen externe dreigingen,
- de impact van klimaatveranderingen op de werking van de nucleaire faciliteit,
- het in aanmerking nemen van klimaatveranderingen in het ontwerp van de nucleaire faciliteit,
- de nationale acceptatiecriteria voor deterministische en probabilistische veiligheidsanalyses en de beoordeling van de overeenstemming van het ontwerp van de nucleaire installatie hiermee,
- de invloed van de geplande nucleaire installatie op het nationale plan voor het beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstof.

Hierbij voeg ik het standpunt van het Poolse Agentschap voor Atoomenergie, dat een integrerend deel uitmaakt van het standpunt van de Republiek Polen.

Hoogachtend,

Departement Milieueffectrapportage
/ digitaal ondertekend/

Bijlagen:

1. Brief van het Staatsagentschap voor Atoomenergie van 20 juni 2025, kenmerk: DBJ-WLOP.416.3.2025
2. Opmerking e-mail van 18 juni 2025

Ter info:

Departement Kernenergie, Ministerie van Industrie
Regionaal Directoraat voor Milieubescherming in Szczecin
Regionaal Directoraat voor Milieubescherming in Gorzów Wielkopolski
Regionaal Directoraat voor Milieubescherming in Wrocław

Verzonden: 6/27/2025 3:11:33 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: [redacted]
Huisnummer: [redacted]
Postcode: [redacted]
Woonplaats: [redacted]
Land: Polen
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Wednesday, July 2, 2025 at 7:58:34 AM Central European Summer Time

Onderwerp: Fwd: Uwaga do WONS.442.2.2025.KK
Datum: donderdag 26 juni 2025 om 09:31:30 Midden-Europese zomertijd
Van: Sekretariat RDOŚ
Aan: [redacted]

--- Treść przekazanej wiadomości ---
Temat: Uwaga do WONS.442.2.2025.KK
Data: Wed, 18 Jun 2025 11:58:28 +0200
Nadawca: [redacted]
Adresat: sekretariat@szczecin.rdos.gov.pl

Dzień dobry,

Chciałbym wnieść uwagę w toku postępowania znak WONS.442.2.2025.KK:
Treść uwagi:

Na podstawie rozstrzygnięcia znak WONS.43.10.2023.PP z dnia 9 maja 2925 roku - "należy mieć na uwadze zasadę przezorności stanowiącą zasadę prawa unijnego (art. 191 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) (Dz. U. z 2004 r., Nr 90 poz. 864/2), która wymaga, aby wszelkie prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków traktować tak, jak pewność ich wystąpienia, wątpliwość, czy dane negatywne oddziaływanie należy uznać za znaczące, czy nieznaczące, rozstrzygnąć należy na korzyść środowiska."

Proszę o potwierdzenie przyjęcia powyższej uwagi.

[redacted]

Woensdag 2 juli 2025 om 7:58:34 AM Midden-Europese zomertijd

Onderwerp: Fwd: Opmerking bij WONS.442.2.2025.KK
Datum: donderdag 26 juni 2025 om 09:31:30 Midden-Europese zomertijd
Van: RDOS Secretariaat
Aan:

- Inhoud van de overgebrachte boodschap
Onderwerp: Opmerking bij WONS.442.2.2025.KK
Datum: Woe, 18 juni 2025 11:58:28 +0200
Afzender:
Geadresseerde:

Goedendag,

Ik zou graag een opmerking indienen in de procedure met kenmerk WONS.442.2.2025.KK:
Inhoud van de opmerking:

Op basis van de beslissing met kenmerk WONS.43.10.2023.PP van 9 mei 2025 – "dient rekening te worden gehouden met het voorzorgsbeginsel dat een beginsel van Unierecht vormt (art. 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) (Staatsblad van 2004, nr. 90, positie 864/2), dat vereist dat iedere waarschijnlijkheid van het optreden van negatieve gevolgen moet worden behandeld alsof hun optreden zeker is, en twijfel of een bepaald negatief effect als significant of niet-significant moet worden aangemerkt, moet in het voordeel van het milieu worden beslecht."

Gelieve te bevestigen dat u bovenstaande opmerking heeft ontvangen.

Hoogachtend
[redacted]

Verzonden: 7/9/2025 1:12:12 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s): [redacted]
Voorletters: [redacted]
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Land:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie:

Zie bijlage

Mijne Heren,

Hierbij deel ik u mede bezwaar te hebben tegen de komst van de kerncentrale in de Paulinapolder,

Hoogachtend

[redacted]

2025048866

Verzonden: 10/8/2025 8:19:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 610
Postcode: 9700 AP
Woonplaats: Groningen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Provincie Groningen

Zienswijze/reactie:

Zie bijlage

provincie groningen

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Datum	24 juni 2025
Onderwerp	Zienswijze over concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau nieuwbouw kerncentrales
Dossiernummer	K27083
Documentnummer	2025-100758
Behandeld door	[redacted]
Telefoonnummer	[redacted]
E-mail	[redacted]
Antwoord op	-
Bijlage	

Geachte mevrouw Hermans,

Wij hebben kennis genomen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales (hierna: 'concept-NRD'). Conform de door u geboden mogelijkheid, geven we hierbij onze schriftelijke reactie op dit concept. Wij kunnen ons namelijk niet verenigen met het in de concept-NRD geuite voornemen om de locatie Eemshaven (hierna: 'de Eemshaven') als één van de mogelijke locaties voor de nieuwe kerncentrales in het plan-MER te beschouwen. Het is immers reeds duidelijk dat de kerncentrales niet in de Eemshaven gerealiseerd zullen worden.

I. De Eemshaven is geen redelijk alternatief

Uw ministerie is begin 2024 gestart met een projectprocedure[1] voor de realisatie van twee nieuwe kerncentrales op één locatie in Nederland. De eerste stap is het voorbereiden en nemen van een voorkeursbeslissing over de locatie van de beide kerncentrales. Daartoe wordt een plan-mer-procedure doorlopen, die is aangevangen met de concept-NRD. Daarin is de Eemshaven ten onrechte als een in het plan-MER in beschouwing te nemen redelijk alternatief genoemd. Ter toelichting het volgende.

II. Voorgeschiedenis en context

De provincie Groningen is tegen de komst van kerncentrales in de Eemshaven en in de provincie Groningen in het algemeen. Dit is meermaals uitgesproken in aangenomen moties in vergaderingen van provinciale staten en is verwoord in formele brieven van Gedeputeerde Staten van Groningen

[1] Zie art. 5.44 ev. Ow.

(hierna: 'GS') aan het Rijk.[2] Daarin is onderbouwd aangegeven dat het waarborgingsbeleid (c.q. de vestiging van kerncentrales op Eemshaven) de huidige en toekomstige veelal door het Rijk geïnitieerde en door de provincie ondersteunde economische en ruimtelijke ontwikkelingen van de regio doorkruist. Daarnaast ontbreekt ieder draagvlak in de omgeving. Dit hangt direct samen met de welbekende zware impact die de gaswinning in onze provincie de afgelopen decennia heeft gehad. De nog steeds optredende aardbevingen als gevolg van de gaswinningsactiviteiten, in combinatie met nucleaire installaties, zorgen voor een groot gevoel van onveiligheid die aantoonbare impact heeft op de gezondheid van veel mensen in Groningen. Specifiek dit gezondheidselement is (helaas) uniek voor de provincie Groningen.

Het meenemen van de Eemshaven als redelijk alternatief in het op te stellen plan-MER staat haaks op ons beleid, maar ook op verschillende door het Rijk gedane (publieke en formele) toezeggingen, gemaakte beleidskeuzes en aangenomen moties. Zo heeft de Tweede Kamer in het wetgevingsoverleg op 4 maart 2021 twee moties aangenomen, waarin de Tweede Kamer uitspreekt dat er geen kerncentrales kunnen komen in Groningen en dat Eemshaven als mogelijke locatie uit het Derde structuurschema elektriciteitsvoorziening geschrapt moet worden.[3] In deze moties wordt uitgesproken dat Groningers voldoende op hun bordje hebben gehad de laatste jaren en dat er geen draagvlak is voor kerncentrales in Groningen vanwege het risico op aardbevingen in de provincie door gaswinning en mijnbouwactiviteiten.

In reactie op de mededeling van de minister dat de Eemshaven op wettelijke gronden meegenomen moet worden in de concept-NRD heeft de Tweede Kamer motie Postma, voorgesteld op 20 maart 2025, aangenomen. Met deze motie spreekt de Tweede Kamer zich nogmaals expliciet uit tegen het bouwen van een kerncentrales in de Eemshaven.[4]

In lijn met de genoemde moties is in kamerbrieven en beleidsdocumenten ook van regeringswege aangekondigd dat de Eemshaven geschrapt zou worden als zogenaamde waarborglocatie voor kernenergie en dat "*Eemshaven niet wordt overwogen voor de bouw van twee nieuw te bouwen centrales*".[5]

De aanduiding als waarborglocatie houdt in dat ruimtelijke ontwikkelingen die het gebied minder geschikt zouden maken voor het vestigen van een kerncentrale verboden worden. De Eemshaven was sinds 1986 onderdeel van een steeds verder aangescherpte lijst met dergelijke waarborglocaties, maar zou naar aanleiding van de genoemde moties van deze lijst geschrapt

---

2 Brief Gedeputeerde Staten Groningen aan minister van Economische Zaken en Klimaat van 29 juni 2021, *schrappen waarborglocatie kerncentrale Eemshaven uit Barro,* Provinciale Staten Groningen, vergadering van 5 juni 2024, motie 118, en brief van Gedeputeerde Staten Groningen aan minister van Klimaat en Groene Groei van 17 december 2024, *Betrekken van Eemshaven in locatieonderzoek voor nieuwe kerncentrales.*

3 Motie Beckerman c.s., *Kamerstukken II* 2020/2021, 35603, nr. 51 en Motie Sienot en Mulder, Kamerstukken II 2020/2021, 35603, nr. 59.

4 Motie Postma, *Kamerstukken II* 2024/2025, 32645, nr. 145.

5 Zie bijvoorbeeld de kamerbrief van toenmalig minister van Economische zaken en klimaat Jetten van 9 december 2022, *Kamerstukken II* 2022/2023, 32645, nr. 116 (daaruit is ook het citaat afkomstig), en de aankondigingsbrief van het Programma Energiehoofdstructuur van 4 maart 2024, *Kamerstukken II* 2023/2024, 31239/30196, nr. 388.

worden.[6] De moties en de daarin genoemde argumenten worden in deze documenten aangehaald als reden om de Eemshaven als waarborglocatie te schrappen.

In lijn daarmee zou de Eemshaven ook uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl), waarin dit waarborgbeleid sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet juridisch vastgelegd is als instructieregel, geschrapt worden.[7] De benodigde wetswijziging is inmiddels inderdaad in gang gezet. Het schrappen van de Eemshaven als waarborglocatie uit het Bkl is namelijk opgenomen in het concept-verzamelbesluit Omgevingswet LVVN en KGG 2026.[8]

Uit de communicatie en beleidskeuzes van het rijk blijkt derhalve duidelijk dat een kerncentrale in de Eemshaven niet gewenst is. In het verlengde daarvan zijn er door het rijk veel (andere) ruimtelijke opgaven op Eemshaven geprojecteerd. Vanuit het energiebeleid is het gebied essentieel voor elektriciteitsinfrastructuur, waterstofproductie en LNG-import. Vanuit economisch perspectief is het een kernlocatie binnen de industriële verduurzaming en innovatie. En vanuit defensieoogpunt is de Eemshaven cruciaal als robuuste en toegankelijke zeehaven met strategische waarde. Deze overlappende belangen maken het onzes inziens onmogelijk dat ook kernenergie in het gebied kan worden gerealiseerd.

III. Contra-advies juridische risico's schrappen Eemshaven als redelijk alternatief

Ondanks de breed gedragen (inter)bestuurlijke overeenstemming over de onwenselijkheid van het realiseren van kerncentrales in de Eemshaven wordt er in de concept-NRD voor gekozen om Eemshaven wel mee te nemen als redelijk alternatief. Er wordt daartoe uitsluitend gewezen op het advies van de landsadvocaat van 6 februari 2025, waarin wordt aangegeven dat het uitsluiten van de Eemshaven juridische risico's voor het projectbesluit op zou kunnen leveren[9] (hierna: 'landsadvocaatadvies').[10]

In onze brief van 16 april 2025 hebben wij gereageerd op uw voornemen om de Eemshaven als redelijk alternatief mee te nemen, alsmede op het advies van de landsadvocaat. Wij hebben daartoe een contra-advies van mr. dr. M.A.A. Soppe (hierna: 'het contra-advies') overgelegd, waaruit blijkt dat Eemshaven op basis van een combinatie van inhoudelijke argumenten en de ondubbelzinnige en breed gedragen bestuurlijke voorkeur tegen de vestiging van kerncentrales in Eemshaven wel degelijk op voorhand als redelijk alternatief uitgesloten kan worden voor de plan-mer. Het contra-advies is als bijlage I bij deze zienswijze gevoegd.

In de concept-NRD wordt enkel verwezen naar het advies van de landsadvocaat. Er wordt niet ingegaan op de argumenten uit het contra-

---

6 Zie voor een uitgebreide beschrijving van (de geschiedenis en ontwikkeling van) dit waarborgbeleid het Actualisatierapport waarborgingsbeleid kernenergie, Antea Group, 30 augustus 2024 (hierna: 'Actualisatierapport').

7 Art. 5.158 Bkl regelt dat omgevingsplannen binnen een straal van één kilometer rondom een locatie die is aangewezen in bijlage XV van het Bkl bepaalde ontwikkelingen die het gebied minder geschikt maken voor een kerncentrale niet mogen toestaan. Eemshaven is nu nog genoemd in deze bijlage XV, maar wordt hier op korte termijn uit verwijderd.

8 Zie Concept verzamelbesluit Omgevingswet LVVN en KGG internetconsultatieversie.pdf.

9 Zie pagina 35 van de concept-NRD.

10 Advies landsadvocaat aan het ministerie van KGG met ref.nr. RR/RK/11023145.

advies. Die reactie heeft u wel gegeven in de aan ons gerichte brief van minister Hermans van 16 mei 2025. Zie bijlage II.

De minister kan zich voorstellen dat het meenemen van de Eemshaven in het plan-mer door ons als vervelend wordt ervaren. Zij geeft aan zich ervan bewust te zijn dat de ontwikkeling van nieuwe (energie)projecten die lokaal veel impact hebben gevoelig ligt in de provincie Groningen. Ook refereert de minister aan onder meer de moties van de Tweede Kamer, waarin de Tweede Kamer zich heeft uitgesproken tegen de realisatie van kerncentrales in de Eemshaven.

De minister laat na expliciet te vermelden dat dit de Eemshaven onderscheidt van de andere in de concept-NRD genoemde redelijke locatiealternatieven. Ten aanzien daarvan heeft het Rijk niet aangegeven dat daar geen kerncentrales zullen worden gebouwd. In het contra-advies is aangegeven dat een alternatief niet als redelijk alternatief hoeft te worden gezien en dus niet in het MER hoeft te worden meegenomen, als er naast een politiek-bestuurlijke voorkeur ook een enigszins inhoudelijke onderbouwing kan worden gegeven waarom het desbetreffende alternatief niet als redelijk alternatief heeft te gelden.

Die onderbouwing is in het contra-advies gegeven en deze wordt door de minister als zodanig niet bestreden. Wel wijst de minister erop dat de inhoudelijke argumenten al met al niet uniek zijn voor de Eemshaven. Dat is echter ook niet nodig. Zoals hiervoor opgemerkt is de bestuurlijke voorkeur tegen de Eemshaven als locatie voor kerncentrales juist het aspect waarop de Eemshaven zich onderscheidt ten opzichte van de andere locaties.

Wij zijn en blijven van mening dat niet in strijd met jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: ‘de Afdeling’) wordt gehandeld indien de Eemshaven niet als locatiealternatief in het op te stellen plan-MER wordt meegenomen. Het is volstrekt zinloos om in een MER een alternatief uit te werken waarvan op voorhand vast staat dat het geen realiteitswaarde heeft. Dat doet afbreuk aan de hoofdfunctie van mer, te weten het bevoegd gezag te voorzien van voor de besluitvorming *relevante* milieuinformatie. In het contra-advies is een aantal concrete uitspraken besproken. Met name uit de uitspraak inzake het windpark op het logistiek park Moerdijk (hierna: ‘de LPM-uitspraak’)[11] kan duidelijk worden afgeleid dat een locatiealternatief niet in een MER hoeft te worden beschreven als bestuurlijk al eerder keuzes zijn gemaakt die deze locatie uitsluiten.[12]

Het advies van de landsadvocaat leunt grotendeels op de uitspraak inzake het Regionaal bedrijventerrein Twente (hierna: ‘de RBT-uitspraak’)[13] De RBT-uitspraak is de enige waarin de Afdeling heeft geoordeeld dat een geopperd locatie-alternatief niet vanwege uitsluitend beleidsmatige (politiek-bestuurlijke) redenen buiten het MER mocht worden gelaten. In bijvoorbeeld de veel recentere uitspraken over LPM en Stadsblokken Meinerswijk[14] zijn ook duidelijk politiek-bestuurlijke keuzes aan de orde die maakten dat geopperde alternatieven niet aan de doelstelling van het bevoegd gezag beantwoorden en daarmee niet als redelijke alternatieven in het MER hoefden te worden opgenomen.

---

11 ABRvS 2 mei 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1436.
12 Rechtsoverweging 15.3.
13 ABRvS 27 april 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BQ2679.
14 ABRvS 29 maart 2023, ECLI:NL:RVS:2023:1250.

In de LPM-uitspraak wordt door de Afdeling kort en bondig gesteld dat bestuurlijk al eerder de keuze is gemaakt om op het LPM geen windturbines toe te staan en dat dat maakte dat LPM niet als locatiealternatief in het MER hoefde te worden meegenomen. Weliswaar blijkt uit de overwegingen in die uitspraak dat er in een eerder verband een locatie-MER was gemaakt, maar de Afdeling kent daar in haar conclusie geen kenbare betekenis aan toe. Dat zou ook niet logisch zijn geweest, nu LPM ook in dat MER niet als locatie voor een windpark is betrokken.

Wat betreft de duiding van de LPM-uitspraak verschillen wij dan ook van de visie van de landsadvocaat. De landsadvocaat stelt dat in de LPM-zaak wel sprake was van een zekere mate van inhoudelijke onderbouwing. Daarbij wordt (uitsluitend) gewezen op de notitie Windenergie gemeente Moerdijk 2013-2030, waarin voor het Logistiek Park Moerwijk zou zijn aangegeven dat dat terrein hoogwaardig vernieuwend duurzaam moet worden ontwikkeld en dat daarom geen windturbines worden geplaatst.[15] In de uitspraak van de Afdeling wordt de notitie aangehaald en gesteld dat daaruit volgt op de locatie LPM “vooralsnog geen windturbines worden geplaatst”. Dat laat ruimte dat er op enig moment wel windturbines op deze locatie zouden kunnen worden geplaatst. Verder is van belang dat in het voor de notitie opgestelde MER de LPM-locatie überhaupt niet is meegenomen.

In de uitspraak Stadsblokken Meinerswijk accepteert de Afdeling de politiek-bestuurlijke keuze dat woningbouw buiten deze locatie (waarmee ook inkomsten zouden kunnen verworven voor de transformatie van dit gebied) geen redelijk alternatief is vanwege onder meer de eigendomsposities in het plangebied en de wensen van het bevoegd gezag (en de initiatiefnemer).

Gezien de genoemde recentere jurisprudentie waarin (veel) meer ruimte wordt geboden om bij de selectie van redelijke alternatieven rekening te houden met politiek-bestuurlijke (/beleidsmatige) overwegingen, is het de vraag of de op zichzelf staande en meer dan twee decennia oude RBT-uitspraak naar huidige inzichten leidend zou moeten zijn voor de vraag of de Eemshaven-locatie in de concept-NRD moet worden meegenomen.

De landsadvocaat meent van wel, nu het advies grotendeels op die uitspraak leunt. Wat betreft de (veel) recentere jurisprudentie wijst de landsadvocaat uitsluitend op de LPM-uitspraak. Onder meer omdat daarop in een annotatie kritiek is geuit, betwijfelt de landsadvocaat of aan de LPM-uitspraak argumenten kunnen worden ontleend om Eemshaven niet als locatiealternatief in de concept-NRD (en het daaropvolgend plan-MER) mee te nemen.

Wij zijn het niet met die inschatting van de landsadvocaat eens. Niet alleen omdat de LPM-uitspraak recenter is dan de RBT-uitspraak, maar ook omdat er naast de LPM-uitspraak meer recente jurisprudentie is die bevestigt dat bij de selectie van redelijke alternatieven rekening gehouden kan worden met politiek-bestuurlijke (beleidsmatige) overwegingen.

Er zitten reeds politiek bestuurlijke keuzes verankerd in de doelstelling

Wij wijzen er tot slot op dat de in de concept-NRD gehanteerde doelstelling[16] al tal van politiek-bestuurlijke keuzes zijn verankerd. Zo is in die doelstelling vastgelegd dat de twee beoogde nieuwe kerncentrales op één locatie moeten

---

15 Zie p. 5 (randnummer 18) van het landsadvocaatadvies.

16 Concept-NRD, p. 8.

zijn gelegen en dat ieder van de kerncentrales een vermogen moet kunnen leveren van meer dan 1.000 megawatt. Dat betekent dat hiervan afwijkende alternatieven niet in het MER hoeven te worden meegenomen.[17] Als derhalve in de te hanteren doelstelling, in aanvulling op de reeds verankerde politiek-bestuurlijke keuzes, de gemaakte politiek-bestuurlijke keuze om geen kerncentrales in de Eemshaven of elders in de provincie Groningen te realiseren wordt verankerd, is de Eemshaven geen redelijk alternatief.

Wij verzoeken u daarom dringend om, in lijn met alle gedane toezeggingen, in de doelstelling van het project en van de definitieve NRD te verankeren dat de kerncentrales, mede vanwege het door de aardbevingen veroorzaakte maatschappelijke gevoel van onveiligheid en de negatieve gevolgen voor de gezondheid van dien, niet in de Eemshaven gerealiseerd kunnen worden. In navolging van die aanpassing aan de doelstelling is de Eemshaven – net als de hele provincie Groningen – geen redelijk alternatief meer. De Eemshaven kan dan in het op te stellen plan-MER buiten beschouwing worden gelaten.

IV. Tot slot

Deze reactie bevat drie bijlagen. Naar één daarvan is in vorenstaande niet verwezen. Het betreft bijlage III, waarin inhoudelijke opmerkingen van onze provincie op de concept-NRD zijn opgenomen.

---

17 Immers is vaste jurisprudentie dat een niet aan de doelstelling beantwoordend alternatief geen redelijke alternatief in de zin van de mer-regelgeving is. Zie hierover, onder vermelding van relevante jurisprudentie, het commentaar bij art. 11.16 Omgevingsbesluit onder punt 8, sub g, Tekst en Commentaar Omgevingswet, Deventer 2024.

Deze opmerkingen hoeven alleen door u in ogenschouw genomen te worden als in de definitieve NRD de locatie Eemshaven als alternatieve locatie voor kerncentrales wordt gehandhaafd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

[redacted]

[redacted]

Bijlagen:
Bijlage I: Contra-advies uitsluiten Eemshaven van concept-NRD, d.d. 16 april 2025

Bijlage II: Reactie minister Hermans op contra-advies, d.d. 16 mei 2025

Bijlage III: Inhoudelijke opmerkingen op concept-NRD

RNMW ADVOCATEN

Memo

Aan:	College van gedeputeerde staten van de provincie Groningen
Van:	[redacted]
Datum:	16 april 2025
Inzake:	Groningen prov - advies NRD en MER Rijk Kerncentrales
Betreft:	Definitief advies uitsluiten Eemshaven als locatie voor nieuwe kerncentrale in concept-NRD

I. Inleiding en vraagstelling

Achtergrond procedure en discussie

1. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (hierna: **'KGG'**) is begin 2024 gestart met een projectprocedure[1] voor de realisatie van twee nieuwe kerncentrales In Nederland. De eerste stap in deze procedure is gezet met het ter inzage leggen van het "Voornemen en voorstel voor participatie" van 23 februari 2024 tot en met 4 april 2024. In dit document wordt het voornemen van het ministerie om twee kerncentrales in Nederland te realiseren aangekondigd. De doelstelling van het project is in dit voornemen als volgt geformuleerd:

   ''Het ruimtelijk inpassen van twee nieuwe kerncentrales in Nederland met een bewezen ontwerp (generatie 111+) die elk een vermogen kunnen leveren van meer dan 1000 megawatt (MW)."

2. Ook wordt in dit voornemen aangekondigd dat ten behoeve van de projectprocedure een voorkeursbeslissing zal worden voorbereid en genomen, waarin de locatie van de te realiseren kerncentrales zal worden bepaald.[2] Voor deze voorkeursbeslissing wordt een plan-mer doorlopen.[3] Nadat met de voorkeursbeslissing een locatie is gekozen wordt het plan verder uitgewerkt om te komen tot een projectbesluit voor de kerncentrales. Voor dit projectbesluit wordt een aparte project-mer doorlopen.[4]

---

1 Zie art. 5.44 ev. Ow.

2 Voornemen en voorstel voor participatie project 'Nieuwbouw kerncentrales', p. 10.

3 Een voorkeursbeslissing is een plan of programma in de zin van de smb-richtlijn (artikel 16.34 lid 2 van de Omgevingswet). Als de voorkeursbeslissing kaderstellend is voor een project-mer-(beoordelings)plichtig besluit, dan geldt daarvoor daarom in beginsel een plan-mer-plicht. In dit geval wordt in de voorkeursbeslissing de locatie van de kerncentrales bepaald, waarna de realisatie van de kerncentrales nader wordt uitgewerkt in het (project-mer-plichtige) projectbesluit. De voorkeursbeslissing is daarmee kaderstellend voor het project-mer-plichtige projectbesluit en is dus plan-mer-plichtig op grond van artikel 16.36 lid 1 van de Omgevingswet.

4 De oprichting van kerncentrales is genoemd als categorie C3 in bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Het projectbesluit voor de kerncentrales is daarom project-mer-plichtig op grond van art. 16.43 Omgevingswet juncto art. 11.6 leden 1 en 3 sub a Omgevingsbesluit.

RNMW ADVOCATEN

3. De eerste stap in de plan-mer-procedure ten behoeve van de voorkeursbeslissing is het opstellen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna: **'concept-NRD'**). In deze concept-NRD wordt onder andere aangegeven welke locaties voor de realisatie van de nieuwe kerncentrales in de plan-mer zullen worden beschouwd.

4. In haar kamerbrief van 22 november 2024 heeft minister Hermans van KGG (hierna: **'de minister'**) aangekondigd voornemens te zijn Eemshaven mee te nemen als mogelijke locatie voor de kerncentrales in de concept-NRD.[5] Dit in weerwil van het eerder van rijkswege geuite voornemen om Eemshaven te schrappen als mogelijke locatie voor de vestiging van nieuwe kerncentrales (zie hierna). Het zou volgens de minister juridische risico's opleveren als Eemshaven niet als mogelijke locatie in de concept-NRD meegenomen zou worden. De minister kondigde in deze brief aan de landsadvocaat om advies te vragen over deze kwestie. Bij brief van 11 februari 2025 heeft de minister de Tweede Kamer geïnformeerd dat op basis van het ingewonnen advies van de landsadvocaat Eemshaven inderdaad niet uitgesloten kan worden van de (concept-)NRD.[6]

<u>Rijkstoezeggingen en (beleids)keuzes in verband met onder meer andere (Rijks)belangen</u>

5. De weigering om Eemshaven uit te sluiten als mogelijke locatie in de concept-NRD ten behoeve van de plan-mer staat haaks op verschillende (publieke en formele) toezeggingen, beleidskeuzes en aangenomen moties. Zo heeft de Tweede Kamer in het wetgevingsoverleg op 4 maart 2021 twee moties aangenomen, waarin de Tweede Kamer uitspreekt dat er geen kerncentrale kan komen in Groningen en dat Eemshaven als mogelijke locatie uit het Derde structuurschema elektriciteitsvoorziening geschrapt moet worden.[7] In deze moties wordt uitgesproken dat Groningers voldoende op hun bordje hebben gehad de laatste jaren en dat er geen draagvlak is voor kerncentrales in Groningen vanwege het risico op aardbevingen in de provincie door gaswinning en mijnbouwactiviteiten. In reactie op de mededeling van de minister dat Eemshaven op wettelijke gronden meegenomen moet worden in de concept-NRD heeft de Tweede Kamer motie Postma, voorgesteld op 20 maart 2025, aangenomen. Met deze motie spreekt de Tweede Kamer zich nogmaals expliciet uit tegen het bouwen van een kerncentrale in Eemshaven.[8]

6. In lijn met deze moties is in kamerbrieven en beleidsdocumenten ook van regeringswege aangekondigd dat Eemshaven geschrapt zou worden als zogenaamde waarborglocatie voor kernenergie en dat "*Eemshaven niet wordt overwogen voor de bouw van twee nieuw te bouwen centrales*".[9] De aanduiding als waarborglocatie houdt in dat ruimtelijke ontwikkelingen die het gebied minder geschikt zouden maken voor het vestigen van een kerncentrale verboden worden. Eemshaven was sinds 1986 onderdeel van een steeds verder aangescherpte lijst

---

5 *Kamerstukken II* 2024/2025, 32645, nr. 123, p. 7.

6 *Kamerstukken II* 2024/2025, 32645, nr. 138.

7 Motie Beckerman c.s., *Kamerstukken II* 2020/2021, 35603, nr. 51 en Motie Sienot en Mulder, Kamerstukken II 2020/2021, 35603, nr. 59.

8 Motie Postma, *Kamerstukken II* 2024/2025, 32645, nr. 145.

9 Zie bijvoorbeeld de kamerbrief van toenmalig minister van Economische zaken en klimaat Jetten van 9 december 2022, *Kamerstukken II* 2022/2023, 32645, nr. 116 (daaruit is ook het citaat afkomstig), en de aankondigingsbrief van het Programma Energiehoofdstructuur van 4 maart 2024, *Kamerstukken II* 2023/2024, 31239/30196, nr. 388.

RNMW ADVOCATEN

met dergelijke waarborglocaties, maar zou naar aanleiding van de genoemde moties van deze lijst geschrapt worden.[10] De moties en de daarin genoemde argumenten worden in deze documenten aangehaald als reden om Eemshaven als waarborglocatie te schrappen. In lijn daarmee zou Eemshaven ook uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl), waarin dit waarborgbeleid sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet juridisch vastgelegd is als instructieregel, geschrapt worden.[11] Dit moet nog worden uitgevoerd.

7. Uit de communicatie en beleidskeuzes van het Rijk blijkt derhalve duidelijk dat een kerncentrale in Eemshaven niet gewenst is. In het verlengde daarvan zijn er door het Rijk veel (andere) ruimtelijke opgaven op Eemshaven geprojecteerd. Vanuit het energiebeleid is het gebied essentieel voor elektriciteitsinfrastructuur, waterstofproductie en LNG-import. Vanuit economisch perspectief is het een kernlocatie binnen de industriële verduurzaming en innovatie. En vanuit defensieoogpunt is de Eemshaven cruciaal als robuuste en toegankelijke zeehaven met strategische waarde. Deze overlappende belangen maken het eigenlijk onmogelijk dat ook kernenergie in het gebied kan worden gerealiseerd.

8. De provincie Groningen is tegen de komst van een kerncentrale in Eemshaven en in de provincie Groningen in het algemeen. Dit is meermaals uitgesproken in aangenomen moties in vergaderingen van provinciale staten en is verwoord in formele brieven van Gedeputeerde Staten van Groningen (hierna: **'GS'**) aan het Rijk.[12] Daarin is onderbouwd aangegeven dat het waarborgingsbeleid (c.q. de vestiging van kerncentrales op Eemshaven) de huidige en toekomstige veelal door het Rijk geïnitieerde en door de provincie ondersteunde economische en ruimtelijke ontwikkelingen van de regio doorkruisen.

9. Ondanks de bestuurlijke overeenstemming over de onwenselijkheid van het realiseren van kerncentrales in Eemshaven wordt ervoor gekozen om Eemshaven wel mee te nemen in de concept-NRD. Er wordt gewezen op het advies van de landsadvocaat van 6 februari 2025, waarin wordt aangegeven dat het uitsluiten van Eemshaven juridische risico's voor het projectbesluit op zou kunnen leveren (hierna: **'landsadvocaatadvies'**).[13]

Vraagstelling

10. Op verzoek van GS wordt in dit memo ingegaan op de vraag of het op voorhand uitsluiten van Eemshaven als potentiële locatie voor kerncentrale(s) onaanvaardbare risico's oplevert voor het uiteindelijk te nemen projectbesluit.

---

10 Zie voor een uitgebreide beschrijving van (de geschiedenis en ontwikkeling van) dit waarborgbeleid het Actualisatierapport waarborgingsbeleid kernenergie, Antea Group, 30 augustus 2024 (hierna: **'Actualisatierapport'**).

11 Art. 5.158 Bkl regelt dat omgevingsplannen binnen een straal van één kilometer rondom een locatie die is aangewezen in bijlage XV van het Bkl bepaalde ontwikkelingen die het gebied minder geschikt maken voor een kerncentrale niet mogen toestaan. Eemshaven is nu nog genoemd in deze bijlage XV, maar wordt hier op korte termijn uit verwijderd.

12 Provinciale Staten Groningen, vergadering van 5 juni 2024, motie 118, brief Gedeputeerde Staten Groningen aan minister van Economische Zaken en Klimaat van 29 juni 2021, *schrappen waarborglocatie kerncentrale Eemshaven uit Barro* en brief van Gedeputeerde Staten Groningen aan minister van Klimaat en Groene Groei van 17 december 2024, *Betrekken van Eemshaven in locatieonderzoek voor nieuwe kerncentrales*.

13 Advies landsadvocaat aan het ministerie van KGG met ref.nr. RR/RK/11023145.

RNMW ADVOCATEN

Bevindingen

11. Bij het beoordelen of een locatie als redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatief moet worden aangemerkt kunnen veel factoren een rol spelen. Uit (relatief) recente jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: **'De Afdeling'**) blijkt dat ook bestuurlijke en beleidsmatige overwegingen mogen worden meegewogen.[14]

12. Wanneer een mogelijke locatie puur op beleidsmatige of bestuurlijke gronden van een MER of NRD wordt uitgesloten, blijkt uit één uitspraak dat dit risico's oplevert voor het besluit waaraan dat MER ten grondslag wordt gelegd.[15] De Landsadvocaat baseert zijn advies ook grotendeels op deze uitspraak.

13. De (geografische) reikwijdte van de huidige doelstelling is zeer ruim geformuleerd. Als er (ook) inhoudelijke argumenten te geven zijn op grond waarvan Eemshaven in het bijzonder en de provincie Groningen in het algemeen niet geschikt zou/zouden zijn als locatie voor kerncentrales, kan op basis daarvan – in combinatie met de bestuurlijke en beleidsmatige overwegingen – de doelstelling van het project zodanig worden aangepast dat Eemshaven en Groningen buiten de reikwijdte van het project vallen. Als ondersteunend argument kan daarin worden meegenomen dat Eemshaven als waarborglocatie uit het BKL verwijderd zal worden, waardoor het mogelijk is dat er op korte termijn ontwikkelingen zullen plaatsvinden in het gebied die het realiseren van kerncentrales belemmeren.

14. Als het rijk, en specifiek KGG als bevoegd gezag, bereid is hieraan mee te werken, kan Eemshaven worden uitgesloten van de concept-NRD zonder onaanvaardbare risico's voor het uiteindelijk te nemen projectbesluit.

II. Toetsingskader redelijke alternatieven

Alternatieven en MER

15. Ingevolge art. 16.42 Ow juncto art. 11.3 lid 1 sub a en sub f Ob moeten in een plan-MER naast de inhoud van het plan of programma de redelijke alternatieven worden beschreven en onderzocht op mogelijke aanzienlijke milieueffecten. Wat redelijke alternatieven zijn wordt in de mer-regelgeving niet aangegeven.

16. De verplichting om in een plan-MER de redelijke alternatieven te beschouwen was voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet neergelegd in art. 7.7 lid 1 sub b Wet milieubeheer. Weliswaar werd daarin gesproken over "redelijkerwijs in beschouwing" te nemen alternatieven, maar er is geen aanwijzing dat met de "redelijke alternatieven" uit art. 11.3 lid 1 sub a Ob een andere inhoudelijke invulling is beoogd. De op basis van de Wet milieubeheer gevormde jurisprudentie over plan-MER-alternatieven blijft dan ook onverminderd relevant.

17. De verplichting om in een plan-MER alternatieven te beschrijven is te herleiden tot de smb-richtlijn.[16] In de uitvoerig gemotiveerde uitspraak over het rijksinpassingsplan "Windenergie

---

14 Die jurisprudentie wordt hierna geconcretiseerd en besproken.

15 ABRvS 23 april 2003, ECLI:NL:RVS:2003:AF7627, r.o. 2.3.2.

16 Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (PB 2001, L 197).

langs de dijken van de Noordoostpolder"[17] is de Afdeling ingegaan op de vraag welke consequenties dat heeft. De Afdeling overweegt dat de smb-richtlijn zelf niet aangeeft wat wordt bedoeld met een "redelijk alternatief". Die duiding wordt wel voor een deel gegeven in het "guidance document" "Uitvoering van Richtlijn 2001/42 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's" (hierna: **'de Handleiding'**) van de Europese Commissie. De Afdeling laat zich daar mede door leiden.

18. In de Handleiding wordt onder verwijzing naar art. 5 lid 1 smb-richtlijn vooropgesteld dat bij de vraag of er sprake is van een redelijk alternatief allereerst moet worden gekeken naar de doelstellingen en de geografische reikwijdte van het plan of programma. Art. 11.3 lid 1 sub a Ob bevat mede om die reden de verplichting om in het plan-MER de belangrijkste doelstellingen van het plan of programma te beschrijven. De Afdeling refereert in de uitspraak ook aan de mededeling in de Handleiding dat alternatieven alleen redelijk zijn als ze realistisch zijn. Aan de hand van welke criteria dat moet geschieden wordt in de Handleiding niet verder uitgewerkt. Dat zal derhalve in het concrete geval moeten worden bepaald.

19. In lijn daarmee stelt de Afdeling in de vorenbedoelde uitspraak voorop dat het antwoord op de vraag welke alternatieven in een plan-MER redelijkerwijs in beschouwing moeten worden genomen, afhankelijk is van de omstandigheden van het geval. Deze overweging is een standaardoverweging geworden in jurisprudentie van de Afdeling over de vraag welke alternatieven in een MER moeten worden beschreven.[18]

20. Wat heel duidelijk uit de jurisprudentie kan worden afgeleid is dat een alternatief niet als redelijk wordt beschouwd en dus niet in de mer-procedure hoeft te worden betrokken wanneer het niet in afdoende mate aan de doelstelling(en) van het plan of programma voldoet.[19]

21. Een plan-MER wordt opgesteld door het bevoegd gezag. De doelstelling van het plan of programma wordt door het bevoegd gezag geformuleerd. Een door het bevoegd gezag te formuleren doelstelling is niet zelden in meer of mindere mate mede ingekleurd door politiek-bestuurlijke voorkeuren. Vaak wordt dat door de Afdeling geaccordeerd, althans wordt die doelstelling door de Afdeling als gegeven aanvaard bij toetsing van beroepsgronden met betrekking tot de redelijke alternatieven. Ik wijs op onder meer de volgende uitspraken:

1 <u>ABRvS 2 mei 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1436, r.o. 15.3</u>

In een plan-MER voor een windpark in Moerdijk is volgens een appellant ten onrechte niet voorzien in een locatie-alternatief voor een windpark op het Logistiek Park Moerdijk (hierna: **'LPM'**). De Afdeling overweegt dat er reeds eerder een bestuurlijke keuze is gemaakt om op het LPM geen windturbines toe te staan. Voor die bestuurlijke keuze is een MER gemaakt, maar het LPM is ook daarin niet in beschouwing genomen. De Afdeling onderkent dat, maar concludeert dat nu moet worden "*bestuurlijk al eerder is de keuze is gemaakt om*

17 ABRvS 8 februari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV3215, r.o. 2.22.6 en 2.22.7.

18 Daarbij maakt de Afdeling overigens geen onderscheid tussen een plan- en een project-MER. Zie o.a. ABRvS 11 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:5127, r.o. 11.9, ABRvS 29 maart 2023, ECLI:NL:RVS:2023:1250, r.o. 10, ABRvS 2 mei 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1436, r.o. 15.1 en ABRvS 9 november 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2988, r.o. 4.6.

19 Zie o.a. ABRvS 20 mei 2023, ECLI:NL:RVS:2023:1829, r.o. 30.4 ABRvS 29 maart 2023, ECLI:NL:RVS:2023:1250, r.o. 10.2 en ABRvS 8 februari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV3215, r.o. 2.22.9.

op het LPM geen windturbines toe te staan, kon de locatie LPM als alternatief in het MER naar het oordeel van de Afdeling redelijkerwijs achterwege blijven".

2 ABRvS 21 februari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:616, r.o 65.2
Voor de (rijks)besluitvorming over het Windpark De Drentse Monden en Oostermoer was een plan-MER opgesteld. Daarin waren verschillende locatie-alternatieven onderzocht in Drenthe en Groningen. Een aantal appellanten vond dat ten onrechte niet ook een locatiealternatief in het noordwesten van Fryslân in het MER was opgenomen. De Afdeling overweegt dat dit geen redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatief betreft. Daarbij kent de Afdeling betekenis toe aan tussen de rijksoverheid en de provincies gemaakte afspraken, die inhouden dat elke provincie een bepaald vermogen aan windenergie realiseert. Voor de provincie Fryslân was daarvoor in de Structuurvisie Windenergie op land al een gebied bij het IJsselmeer als geschikt gebied voor grootschalige windenergie aangewezen. Naar het oordeel van de Afdeling mocht het alternatievenonderzoek in het MER daarom beperkt blijven tot locatiealternatieven in Groningen en Drenthe.

3 ABRvS 23 september 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2982, r.o. 3.4
In het plan-MER zijn geen locatie-alternatieven onderzocht voor de in het voorliggende bestemmingsplan voor glastuinbouwdoeleinden aangewezen gronden. De Afdeling acht dit niet ten onrechte nu de in het bestemmingsplan voorziene glastuinbouwlocatie al was vastgelegd in een provinciale verordening.

4 ABRvS 29 maart 2023, ECLI:NL:RVS:2023:1250, r.o. 10.2
Het bestemmingsplan 'Gebiedsontwikkeling Stadsblokken Meinerswijk' voorziet in de omvang van een uiterwaardengebied tot een uiterwaardenpark onder meer door toevoeging van recreatie en woningbouw (430 woningen). In het ten behoeve daarvan opgestelde (gecombineerde project-/plan-)MER zijn geen locatiealternatieven beschreven. Gelet op het primaire doel van het bestemmingsplanplan, het herontwikkelen van het uiterwaardengebied Stadsblokken Meinerswijk als uiterwaardenpark, acht de Afdeling aanvaardbaar. De Afdeling accordeert de stelling van het bevoegd gezag dat de herontwikkeling niet kan worden gerealiseerd zonder de beoogde woningbouw en dat die evenmin mogelijk is op een andere locatie mede gelet op de eigendomsposities in het plangebied en de wensen van de gemeente en de initiatiefnemer.

5 ABRvS 27 april 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BQ2679, r.o. 2.6 e.v.
De Afdeling bestuursrechtspraak overweegt daarin dat onderwijs voor de gemeenteraad een belangrijk onderdeel van het voornemen is en dat een alternatief zonder onderwijs daarom geen redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatief is en aldus niet in het MER behoefde te worden beschreven.

22. Niettegenstaande deze jurisprudentie zou het de functie van mer kunnen ondergraven indien uitsluitend op basis van politiek-bestuurlijke overwegingen een zodanige restrictieve doelstelling wordt geformuleerd dat er onvoldoende ruimte resteert voor in het MER te beschrijven alternatieven. Daarbij speelt een rol dat wanneer een op voorhand beleidsmatig ongewenst alternatief in het MER wordt opgenomen, het bevoegd gezag niet gehouden is om voor dat alternatief 'te kiezen' als dat alternatief qua te verwachten milieueffecten (relatief) als beste uit de bus komt.

23. In een uitspraak van de Afdeling over een streekplanherziening voor het Regionaal Bedrijventerrein Twente oordeelde de Afdeling dat door het bevoegd gezag ten onrechte uitsluitend de locatie Almelo-Zuid in het opgestelde MER was betrokken (hierna spreek ik over de **'RBT-uitspraak'**). De locatie Almelo-Noord was daarin buiten beschouwing gelaten. Volgens de Afdeling hebben bij de keuze om Almelo-Noord niet in het MER te

beschrijven uitsluitend beleidsmatige overwegingen een rol gespeeld, terwijl uit de verrichte onderzoeken (waaronder een eerder opgestelde MER) is gebleken dat de locatie Almelo-Noord op het aspect milieu niet slechter – en op onderdelen zelfs beter – scoorde dan de locatie Almelo-Zuid. De Commissie mer had daar in haar toetsingsadvies op gewezen. Onder die omstandigheden had de locatie Almelo-Zuid niet buiten het MER mogen blijven.[20] Oftewel had de doelstelling ruimte moeten bieden om ook die locatie in het MER te betrekken.

24. De RBT-uitspraak is de enige is waarin de Afdeling heeft geoordeeld dat een geopperd locatie-alternatief niet vanwege uitsluitend beleidsmatige (politiek-bestuurlijke) redenen buiten het MER mocht worden gelaten. In bijvoorbeeld de veel recentere uitspraken over LPM en Stadsblokken Meinerswijk zijn ook duidelijk politiek-bestuurlijke keuzes aan de orde die maakten dat geopperde alternatieven niet aan de doelstelling van het bevoegd gezag beantwoorden en daarmee niet als redelijke alternatieven in het MER hoefden te worden opgenomen. In de LPM-uitspraak wordt door de Afdeling kort en bondig gesteld dat bestuurlijk al eerder is de keuze is gemaakt om op het LPM geen windturbines toe te staan en dat dat maakte dat LPM niet als locatiealternatief in het MER hoefde te worden meegenomen. Weliswaar blijkt uit de overwegingen in die uitspraak dat er in een eerder verband een locatie-MER was gemaakt, maar de Afdeling kent daar in haar conclusie geen kenbare betekenis aan toe. Dat zou ook niet logisch zijn geweest, nu LPM ook in dat MER niet als locatie voor een windpark is betrokken.

25. Wat betreft de duiding van de LPM-uitspraak verschil ik dan ook van de visie van de landsadvocaat. De landsadvocaat stelt dat in de LPM-zaak wel sprake was van een zekere mate van inhoudelijke onderbouwing. Daarbij wordt (uitsluitend) gewezen op de notitie Windenergie gemeente Moerdijk 2013-2030, waarin voor het Logistiek Park Moerwijk zou zijn aangegeven dat dat terrein hoogwaardig vernieuwend duurzaam moet worden ontwikkeld en dat daarom geen windturbines worden geplaatst.[21] In de uitspraak van de Afdeling wordt de notitie aangehaald en gesteld dat daaruit volgt op de locatie LPM “vooralsnog geen windturbines worden geplaatst”. Dat laat ruimte dat er op enig moment wel windturbines op deze locatie zouden kunnen worden geplaatst. Verder is van belang dat in het voor de notitie opgestelde MER de LPM-locatie überhaupt niet is meegenomen.

26. In de uitspraak Stadsblokken Meinerswijk accepteert de Afdeling de politiek-bestuurlijke keuze dat woningbouw buiten deze locatie (waarmee ook inkomsten zouden kunnen verworven voor de transformatie van dit gebied) geen redelijk alternatief is vanwege onder meer de eigendomsposities in het plangebied en de wensen van het bevoegd gezag (en de initiatiefnemer).

27. Gezien de genoemde recentere jurisprudentie waarin (veel) meer ruimte wordt geboden om bij de selectie van redelijke alternatieven rekening te houden met politiek-bestuurlijke (/beleidsmatige) overwegingen, is het de vraag of de op zichzelf staande en meer dan twee decennia oude RBT-uitspraak naar huidige inzichten leidend zou moeten zijn voor de vraag of de Eemshaven-locatie in de concept-NRD moet worden meegenomen.

28. De landsadvocaat meent van wel, nu het advies grotendeels op die uitspraak leunt. Wat betreft de (veel) recentere jurisprudentie wijst de landsadvocaat uitsluitend op de LPM-uitspraak. Onder meer omdat daarop in een annotatie kritiek is geuit, betwijfelt de landsadvocaat of aan de LPM-uitspraak argumenten kunnen worden ontleend om Eemshaven niet als locatiealternatief in de concept-NRD (en het daarop volgend plan-

[20] ABRvS 23 april 2003, ECLI:NL:RVS:2003:AF7627, r.o. 2.3.2.

[21] Zie p. 5 (randnummer 18) van het landsadvocaatadvies.

MER) mee te nemen. Ik ben het niet met die inschatting van de landsadvocaat eens. Niet alleen omdat de LPM-uitspraak recenter is dan de RBT-uitspraak, maar ook omdat er naast de LPM-uitspraak meer recente jurisprudentie is die bevestigt dat bij de selectie van redelijke alternatieven rekening gehouden kan worden met politiek-bestuurlijke (beleidsmatige) overwegingen. Dat neemt echter niet weg dat niet kan worden uitgesloten dat de Afdeling in een daartoe geëigende casus wel weer aansluiting zoekt bij de RBT-uitspraak.

29. Uit het vorenstaande kan mijns inziens de conclusie worden getrokken dat bij het formuleren van de doelstelling en bij het bepalen van wat redelijke alternatieven zijn die in een MER (en daaraan voorafgaand in de notitie NRD) moeten worden beschreven rekening mag worden gehouden met politiek-bestuurlijke voorkeuren. Het is echter niet zonder juridisch risico als die voorkeuren sec bijvoorbeeld de doelstelling kleuren en maken dat er geen ruimte is voor bepaalde locatie-alternatieven. Als er objectieve aanwijzingen zijn dat een politiek-bestuurlijk ongewenst (maar bijvoorbeeld door derden aangedragen) locatie-alternatief wellicht wel aan de eigenlijke doelstelling kan voldoen (zoals het opwekken van energie), is het raadzaam ook enigszins inhoudelijk te onderbouwen waarom het desbetreffende alternatief niet als redelijk alternatief in de zin van de mer-regelgeving heeft te gelden.

30. Wellicht is een toereikende motivering dat het realiseren van het desbetreffende project op een bepaalde locatie in de regelgeving wordt uitgesloten. In de hiervoor besproken Afdelingsuitspraak d.d. 23 september 2015 achtte de Afdeling het legitiem dat in het plan-MER geen locatie-alternatieven onderzocht voor de in het voorliggende bestemmingsplan voor glastuinbouwdoeleinden aangewezen gronden. De Afdeling vond het daarbij van belang dat de in het bestemmingsplan voorziene glastuinbouwlocatie al was vastgelegd in een provinciale verordening. Analoog aan deze uitspraak kan daar wellicht uit worden afgeleid dat een locatie ook niet in het MER als alternatief hoeft te worden meegenomen als die in de regelgeving voor een bepaalde functie wordt uitgesloten.

III. Betekenis voor de voorliggende casus

31. Gezien de besproken jurisprudentie lijkt het mij juridisch verdedigbaar om binnen de kaders van de mer-regelgeving voor de projectprocedure uit te gaan van een beperkte doelstelling ingevolge waarvan Eemshaven niet in de concept-NRD (en daarmee in het plan-MER) als redelijk alternatief behoef te worden onderzocht. Daarbij geldt als primaire reden dat de rijksoverheid, zijnde het bevoegd gezag, in navolging van de provincie Groningen, van oordeel is dat de locatie Eemshaven niet in aanmerking komt voor de nieuwvestiging van kerncentrales.

32. Dit politiek-bestuurlijk breed gedragen standpunt[22] mag doorklinken in de doelstelling. Op dit moment is de doelstelling bijzonder breed geformuleerd, door de doelstelling te laten zien op heel Nederland. Wellicht kan het rijk ertoe bewogen worden om de provincie Groningen – op basis van bestuurlijke voorkeuren en inhoudelijke overwegingen - expliciet uit te sluiten van de geografische reikwijdte van de doelstellingen. Hier kom ik op terug.

33. Verder is van belang dat binnenkort in het Bkl zal worden verankerd dat het waarborgbeleid niet meer van toepassing zal zijn op Eemshaven. Daarmee wordt de mogelijke nieuwvestiging van kerncentrales in de Eemshaven middels regelgeving uitgesloten.

---

22 De landsadvocaat wijst enkel op door de Tweede Kamer aangenomen moties (zie p. 4 onder randnummer 16 van het landsadvocaatadvies). Hiervoor is aangegeven dat er van regeringswege ook is aangekondigd dat Eemshaven geschrapt zou gaan worden als waarborglocatie voor kernenergie.

Althans is het juridische gevolg daarvan dat er bij de ontwikkeling van Eemshaven geen rekening meer hoeft te worden gehouden met de bouw en het gebruik van een kerncentrale. Dat gegeven zal er toe kunnen gaan leiden dat er in de Eemshaven ontwikkelingen gaan plaatsvinden die het niet langer mogelijk maken om daar een kerncentrale te situeren. Dit zou een inhoudelijk argument kunnen zijn om Eemshaven niet te bezien als locatiealternatief.

34. Nu is de locatie Eemshaven reeds betrokken in eerder onderzoek (onder andere in het plan-MER voor het Derde structuurschema elektriciteitsvoorziening). Daaruit volgde dat deze locatie niet op voorhand ongeschikt is voor nieuwvestiging van een kerncentrale. Omdat zekerheidshalve rekening moet worden gehouden met de RBT-uitspraak, is het raadzaam om ook inhoudelijke argumentatie te hebben waaruit volgt dat Eemshaven geen geschikte locatie voor nieuwvestiging van kerncentrales is. Daarbij lijkt mij aansluiting te kunnen worden gezocht bij het gegeven dat uit de communicatie en beleidskeuzes van het Rijk duidelijk blijkt dat kerncentrales in Eemshaven eigenlijk niet mogelijk zijn. Er zijn door het Rijk veel (andere) ruimtelijke opgaven op Eemshaven geprojecteerd. Vanuit het energiebeleid is het gebied essentieel voor elektriciteitsinfrastructuur, waterstofproductie en LNG-import. Vanuit economisch perspectief is het een kernlocatie binnen de industriële verduurzaming en innovatie. En vanuit defensieoogpunt is de Eemshaven cruciaal als robuuste en toegankelijke zeehaven met strategische waarde. Deze overlappende belangen maken het eigenlijk onmogelijk om vast te houden aan het waarborgingsbeleid voor Eemshaven c.q. om ook kerncentrales in het gebied te realiseren..

35. In het Actualisatierapport wordt weliswaar geconcludeerd dat de informatie waarop de keuze voor de drie waarborglocaties, waaronder begrepen Eemshaven, is gebaseerd, in de huidige situatie met de huidige inzichten nog steeds zou leiden tot dezelfde keuze. Daar wijst de landsadvocaat ook op.[23] Maar waar niet op wordt ingegaan is het gegeven dat in de Actualisatienota geen aandacht wordt geschonken aan de hiervoor genoemde overlappende belangen die zich verzetten tegen de vestiging van kerncentrales in de Eemshaven.

36. De genoemde overlappende belangen in samenhang beschouwd met de eerder gemaakte keuze door het Rijk om geen kerncentrales in de Eemshaven (of elders in de provincie Groningen) te realiseren en het waarborgbeleid voor Eemshaven in het Bkl te schrappen, lijken een solide basis te geven om de Eemshaven (en de rest van de provincie Groningen) buiten de doelstelling en in het verlengde daarvan buiten de concept-NRD te laten. De doelstelling voor de te nemen voorkeursbeslissing zou dan als volgt kunnen worden geherformuleerd:

''Het ruimtelijk inpassen van twee nieuwe kerncentrales in Nederland, behoudens de provincie Groningen, met een bewezen ontwerp (generatie 111+) die elk een vermogen kunnen leveren van meer dan 1000 megawatt (MW)."

[23] Zie p. 4 onder randnummer 14 van het landsadvocaatadvies.

202504957

Ministerie van Klimaat en Groene Groei

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Groningen
Postbus 610
9700 AP GRONINGEN

provincie groningen
20 MEI 2025

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Realisatie Energietransitie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000003952069570000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/kgg

Ons kenmerk
DGKE-DRE / 98830950

Datum 16 mei 2025
Betreft Reactie op juridisch advies

Geacht college,

Op 16 april 2025 heeft u mij een juridisch advies gestuurd dat betrekking heeft op mijn afweging om locaties in de Eemshaven op milieueffecten te onderzoeken in het kader van de projectprocedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Deze afweging is mede gebaseerd op een advies van de Landsadvocaat.

Ik kan me voorstellen dat u het meenemen van de Eemshaven in de onderzoeken vervelend vindt. Daarbij ben ik mij ervan bewust dat de ontwikkeling van nieuwe (energie)projecten die lokaal veel impact hebben gevoelig ligt in de provincie Groningen. De Tweede Kamer, Provinciale Staten van Groningen en de gemeenteraad van Het Hogeland hebben zich via moties uitgesproken tegen de Eemshaven als locatie voor nieuwe kerncentrales. Toch moet het kabinet de projectprocedure zorgvuldig doorlopen. Dat betekent dat we in onze onderzoeken de locaties moeten meenemen die mogelijk geschikt zijn voor de komst van twee kerncentrales. Ik heb de argumenten die worden aangedragen in het juridisch advies bekeken en ben daarbij tot de volgende conclusie gekomen.

In lijn met het advies van de Landsadvocaat blijkt uit de juridische analyse (onder meer punten 22 en 29) dat het juridisch risicovol is om *uitsluitend* op basis van politiek-bestuurlijke voorkeuren Eemshaven uit te sluiten van het milieuonderzoek. Het advies beargumenteert echter dat dit met aanvullende inhoudelijke argumenten wel mogelijk is.

In dat verband wordt betoogd dat door het schrappen van Eemshaven uit het waarborgingsbeleid kernenergie ontwikkelingen kunnen gaan plaatsvinden die vestiging van kerncentrales op die plek minder of helemaal niet meer mogelijk maken. Daarover merk ik op dat het schrappen van Eemshaven als waarborglocatie niet, zoals in het advies primair wordt gesteld, vestiging van kerncentrales middels regelgeving uitsluit. Het betekent alleen dat een aantal ruimtelijke ontwikkelingen die vestiging van kerncentrales zouden kunnen bemoeilijken, niet langer wettelijk zijn uitgesloten. Dat er geen waarborgingsbeleid zal gelden, is niet uniek voor de locaties in Eemshaven. Meer in het algemeen geldt, los van het waarborgingsbeleid, voor alle te onderzoeken locaties dat toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen van invloed kunnen zijn op de

inpasbaarheid van kerncentrales.

Uw juridisch advies beargumenteert ook dat er door het Rijk veel andere ruimtelijke opgaven op Eemshaven zijn geprojecteerd (elektriciteitsinfrastructuur, waterstofproductie, LNG-import, verduurzaming en innovatie en gebruik als zeehaven voor defensie) die het eigenlijk onmogelijk maken om er ook nog kerncentrales te vestigen. Dit argument is niet concreet onderbouwd. Dat meerdere ruimtelijke opgaven en wensen spelen geldt ook voor andere locaties. Onderzoek zal moeten uitwijzen wat (on)mogelijk is. Er zijn geen aanwijzingen dat inpassing van kerncentrales in Eemshaven op voorhand onmogelijk is.

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Realisatie Energietransitie

Ons kenmerk
DGKE-DRE / 98830950

De in uw juridisch advies gesuggereerde aanvullende argumenten zijn al met al niet uniek voor Eemshaven. Ze geven te weinig houvast voor een inhoudelijke onderbouwing dat nu juist de locaties in Eemshaven niet hoeven te worden betrokken in het milieuonderzoek – en nemen daarom de juridische risico's van het achterwege laten van dat onderzoek onvoldoende weg. Daarom zie ik geen aanleiding om terug te komen op de beslissing om de locaties in Eemshaven in de projectprocedure te onderzoeken.

Deze conclusie deel ik ook met de Tweede Kamer in de brief waarin ik aankondig dat ik op 16 mei 2025 de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) zal publiceren met daarin zeven locaties die worden onderzocht, waaronder drie locaties in Eemshaven. Dit heb ik toegelicht in het overleg op 6 mei jl.. Op de concept NRD kunt u een reactie geven. Parallel aan deze brief heb ik u als betrokken bestuursorgaan hierover ook geraadpleegd.

De komende periode zult u zowel ambtelijk als bestuurlijk worden meegenomen in de onderzoeken die in het kader van de projectprocedure worden uitgevoerd. Ik hoop dat u bereid bent om hieraan mee te werken, zodat het kabinet op basis van robuuste beslisinformatie een goede en zorgvuldige afweging kan maken over de locatie van twee kerncentrales. Als na het uitvoeren van de onderzoeken meerdere locaties geschikt blijken te zijn voor de bouw van de kerncentrales, heeft het kabinet een voorkeur voor een locatie in Zeeland.

Indien bij de vaststelling van de NRD eind 2025 al informatie uit de onderzoeken ter beschikking is, waaruit blijkt dat locaties niet maakbaar of vergunbaar zijn, dan kunnen locaties mogelijk al afvallen. De verwachting is dat een juridisch houdbare onderbouwing van de voorkeursbeslissing voor de zomer van 2026 genomen kan worden, zodat deze na de zomer ter inzage gelegd kan worden.

[redacted]

Sophie Hermans
Minister van Klimaat en Groene Groei

Bijlage III

I. Inhoudelijke opmerkingen op concept NRD

De provincie Groningen gaat ervan uit dat de Eemshaven niet in het plan-MER wordt meegenomen als locatie voor twee nieuwe kerncentrales. Dat neemt niet weg dat er inhoudelijk op- en aanmerkingen op de concept NRD zijn. Deze worden hieronder beknopt en puntsgewijs weergegeven, opgedeeld in de volgende categorieën:

II. Bescherming natuurgebieden

- In de concept NRD is onvoldoende aandacht besteed aan het feit dat de bouw en het gebruik van kerncentrales in de Eemshaven niet alleen Natura 2000 gebieden beïnvloeden maar dat die gebieden tegelijkertijd ook behoren tot het Natuurnetwerk Nederland. Ook wordt mogelijk Leefgebied van akkervogels negatief beïnvloed.
- Het Besluit Kwaliteit Leefomgeving vereist een goed onderzoek naar alternatieven die buiten beschermde gebieden als het NNN liggen.
  De Analyse redelijke alternatieven (H4) heeft het mogelijk ruimtebeslag op NNN en N2000 niet meegenomen voor de Eemshaven (zie tabel 4.1). We vragen ons daarom af of de alternatievenafweging aan het wettelijk kader voldoet.
- Ook in de beschrijving van het doel van het MER ontbreekt het aspect NNN. Het doel van het MER is o.a.: inzicht in de huidige staat van de fysieke leefomgeving en de referentiesituatie, alsmede inzicht in de mogelijk effecten van de kerncentrale daarop. Daarin mist een heel belangrijk aspect voor het NNN: de effecten op de potentiële (dus nog te ontwikkelen) natuurwaarden;
- Het is opvallend dat in bijlage 4 bij beleidskaders alle natuurkaders ontbreken. Denk bij de internationale kaders bv. aan de EU Vogel- en Habitatrichtlijnen, de conventies van Bonn en Bern en de EU Natuurherstel Verordening. Deze zijn op nationaal niveau voor een groot deel in de Omgevingswet geïmplementeerd.
- In het regionale kader ontbreekt voor Groningen de Provinciale Omgevingsverordening en de Provinciale Omgevingsvisie. In de verordening staan instructieregels voor het NNN, leefgebied akker- en weidevogels en andere beschermde provinciale natuurgebieden.
  Ook de regels voor Flora- en Fauna-activiteiten zijn in de verordening te vinden.
- In tabel 4.3 is voor de Eemshaven aangegeven dat op korte afstand een Natura 2000 gebied aanwezig is en dat wordt dan aangeduid als Natura 2000 (stikstof). Stikstof is nu juist een aspect dat niet speelt rond de Eemshaven. Zaken als koelwater, heigeluid in de bouwfase, verstoring van HVP aan de west lob indien voor die locatie gekozen wordt spelen wel een rol. Onze conclusie is dat er amper naar de belemmeringen van Natura 2000-gebied de Waddenzee is gekeken.

III. Milieu

- **Verzoek tot een gebied specifieke effectenanalyse:**
  De provincie Groningen benadrukt dat (milieu)effecten nu niet gebiedspecifiek onderzocht worden in de plan-mer-procedure. In de verkenning zou een gebiedsspecifieke Integrale Effectenanalyse (IEA) moeten worden opgenomen die rekening houdt met deze reeds bestaande druk op de regionale/lokale fysieke leefomgeving. Dit zou een bredere beoordeling van de leefkwaliteit en gezondheid mogelijk maken. Toelichting:
    - De provincie Groningen is in toenemende mate belast met ruimtelijke claims voor grootschalige energie-infrastructuur, zware industrie, en logistieke knooppunten. Wij

verzoeken u om in de plan-mer de cumulatieve milieudruk in Noordoost-Groningen integraal en gebiedsspecifiek mee te nemen. Dit vraagt om maatwerk bovenop de generieke beoordelingscriteria uit het voorgestelde beoordelingskader.

- De combinatie van aardbevingen en nucleaire installaties draagt bij aan een gevoel van onveiligheid onder inwoners. Dat is een gebiedsspecifiek sociaal effect dat niet genegeerd mag worden. Wij vragen u om: De maatschappelijke perceptie van risico's en veiligheidsbeleving in het gebied expliciet te betrekken in de effectbeoordeling en tevens de gevolgen van mogelijke reputatieschade, verminderde woningwaarde en gebiedsontwikkeling mee te nemen in de analyse.
- De Eems-Dollardregio herbergt meerdere Natura 2000-gebieden, waaronder de Waddenzee. De mogelijke effecten van koelwaterinname en -lozing, stikstofdepositie tijdens de bouwfase, en verstoring van vogels en zeezoogdieren verdienen bijzondere aandacht. Wij vragen u om in de plan-mer de gevoeligheden van het unieke estuariene ecosysteem van Eems-Dollard in beeld te brengen, inzichtelijk te maken wat de impact is van cumulatieve stikstofbelasting uit bouw, logistiek en energieproductie.
- De ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden in Noord-Groningen zijn mede afhankelijk van draagvlak in de samenleving. Wij pleiten ervoor om in de plan-mer aandacht te besteden aan: de beïnvloeding van de ontwikkeling op toekomstige woningbouw, bedrijvigheid en recreatie in de regio & de risico's van stagnatie in gebiedsontwikkeling als gevolg van negatieve beeldvorming of overbelaste infrastructuur.
- Betrek ook eventuele positieve milieueffecten van kernenergie in de vergelijking, zoals CO_2-reductie en ruimte-efficiëntie, maar alleen in samenhang met locatie- en systeem specifieke gegevens.

- **De volgende (milieu)effecten zijn niet zijn opgenomen in de concept-NRD. Verzoek om alsnog het volgende te onderzoeken in de plan-mer:**
- In de concept-NRD wordt enkel aangegeven dat er gekeken wordt naar cumulatie van hinder. Er zou onderzocht moeten worden hoe de cumulatie van effecten van de ontwikkeling zich verhoudt o.a. met andere grote energie- en industrie gerelateerde projecten in de Eemshaven, zoals waterstofproductie, windparken, datacenters, defensie etc.
- Er zou bij de verkenning (de definitieve NRD) in beeld moeten worden gebracht of er eigenlijk wel voldoende milieugebruiksruimte is voor kerncentrales.
- Daarnaast gaat de concept-NRD niet in op de vraag of er cumulatieve drempels in beeld komen waarbij cumulatieve effecten niet meer acceptabel zijn (bijv. voor milieunormen (geluid, geur, lucht, etc.), natuur, KRW-eisen, warmtelozing, inzuiging koelwater etc.). In de plan-mer zou onderzocht moeten worden of de toename (of afname) van milieudruk acceptabel is binnen de relevante (regionale) beleidsdoelen, wet- en regelgeving en internationale standaarden.
- De planvorming voor de kerncentrales vindt plaats tegen een achtergrond van grote ruimtelijke opgaven, waaronder: woningbouw; industrie- en havenontwikkeling; Wind op zee (aanlandingen); waterstof- en datacentra; natuurherstel (NNN/Natura 2000); energie- en netinfrastructuur (PEH, TenneT, Gasunie). Breng cumulatieve effecten en interacties met andere ruimtelijke projecten in beeld in de plan-mer. Zorg voor afstemming tussen de gemeentelijke/provinciale beleidskaders, maar ook de beleidskaders van de waterschappen.

- Lange termijn impact van radioactief afval en de ontmanteling van kerncentrales, deze indicator wordt wel genoemd maar is nog beperkt uitgewerkt in de locatiekeuze-fase. Verzoek om dit alsnog mee te nemen.
- Het is nu onduidelijk hoe de typisch Groningse landschappen als indicator worden meegewogen. Wordt er rekening gehouden met de visuele landschapsimpact, bijvoorbeeld in relatie tot toerisme of cultuurhistorische waarden van kust- en waddengebieden? Verzoek om deze indicator specifiek te maken voor Groningen.
- Ruimtelijke kwaliteit wordt onderbelicht, terwijl dit in het beleid en de omgevingsvisie van de provincie Groningen een centrale rol inneemt. Verzoek om ruimtelijke kwaliteit op te nemen als indicator.
- Geluid, stilte en duisternis. De provincie Groningen heeft stiltegebieden en aandachtsgebieden voor stilte en duisternis. Op dit moment wordt er volgens de concept-NRD enkel naar lichtemissie van installaties gekeken. Verzoek om ook de effecten op de gebieden voor stilte en duisternis in de provincie Groningen mee te nemen. Bij geluid en stilte geldt het volgende: voor zover een kerncentrale binnen een gezoneerd industrieterrein van de provincie Groningen wordt gerealiseerd is de afweging van het aspect stilte niet relevant, want dan moet het geluid binnen de zone (later de gpp's) van het industrieterrein als geheel passen. De geluidemissie van sec de kerncentrale is daarbij niet relevant.
- Stralingseffecten van o.a. opslag (op locatie) en transport van materiaal (bijv. aan- en afvoer van splijtstoffen)/Transportvoorziening naar COVRA (Borssele). Verzoek om deze indicator op te nemen ook i.r.t. het (provinciale/landelijke) Basisnet externe veiligheid en invloed op bijv. natuur en omliggende bedrijven/woningen. Daarnaast verleent de provincie in haar beleid geen medewerking aan de opslag of berging van radioactief afval of gevaarlijk afval in de (diepe) ondergrond.
- Bij water wordt waterkwantiteit genoemd, maar dit zou nader gespecificeerd moeten worden. Er zou ook in de plan-mer onderzocht moeten worden wat de effecten van de ontwikkeling zijn i.r.t. de beschikbaarheid van voldoende (zoet)water als koelwater & i.r.t. andere ontwikkelingen in het gebied. Groningen is (in tijden van droogte) voor zowel de landbouw, natuur als de industrie afhankelijk van water uit het IJsselmeer. We hebben in Groningen nauwelijks eigen zoetwater tot onze beschikking, omdat het watersysteem voornamelijk gericht is op het snel afvoeren van water.
- Bij ecologie zou ook onderzocht moeten worden wat de grootte van de milieueffecten is van de warmtelozing, de lozing van radioactieve/chemische stoffen is en de effecten van inzuiging op o.a. vis(larven) en plankton. De ontwikkeling kan potentieel veel invloed hebben op dit thema en daarom zijn ze relevant bij de verkenning van de locatiekeuze.

- **Aanvullende opmerkingen:**
- Bij de te beschouwen regionale kaders mist de structuurvisie Eemsmond-Delfzijl (incl. de relatie met lokale normen, zoals de gecumuleerde normen voor geluid (65 dB(A)) en geur). De kaders van de Structuurvisie-Eemsmond Delfzijl (SV-ED) zijn reeds bindend opgenomen in de Omgevingsverordening van de provincie Groningen. Ook mist het ruimtelijk voorstel van de provincie Groningen 'Dit is Groningen, waardevol Groningen'. In 'Dit is Groningen, waardevol Groningen' staat hoe wij Groninger waarden voorop stellen en de komende decennia zelfbewust de regie willen voeren als het gaat om de ruimtelijke ordening in onze provincie. Nationale opgaven gaan, wat ons betreft, hand in hand met regionale opgaven en kennen provinciale randvoorwaarden en uitgangspunten.
- Hoewel de bouw van de kerncentrales het primaire doel is van deze procedure, zijn de effecten van bijbehorende voorzieningen – waaronder bijv. hoogspanningsleidingen (380kV), transformatorstations en netverzwaringen – onlosmakelijk verbonden met het projectdoel. Bij de bouw van twee nieuwe kerncentrales horen diverse bijbehorende voorzieningen die essentieel zijn voor de bouw, werking, veiligheid en inpassing van het project. Deze

voorzieningen hebben elk hun eigen milieueffecten, ruimtelijke impact en vergunningsvereisten, en moeten daarom nadrukkelijk worden meegenomen in zowel het plan-MER als in de verdere projectuitwerking. Verzoek: Neem de benodigde bijbehorende voorzieningen (zoals: hoogspanningsleidingen, verhoging/versteviging van de ondergrond bij overstromingsrisico's, koelwatervoorziening, opslag-, aan- en afvoer infrastructuur, etc.) en de ruimtelijke impact daarvan expliciet op in de reikwijdte van de plan-mer verkenning (in de definitieve NRD). Beschouw deze voorzieningen niet als autonome ontwikkeling, maar als direct projectafhankelijk onderdeel, gezien de specifieke locatie-eisen, technische eisen en schaal.

IV. Water

- **De volgende informatie wordt in de concept-NRD gemist:**
- Effect van lozing koelwater op de waterkwaliteit. Staat er niet duidelijk in benoemd. Er staat wat slap geformuleerd ‘rekening houden met de KRW’.
- En is er sprake van lozing op zee (Waddenzee/Eems-Dollard) of oppervlaktewater op land? Worden beide zaken goed meegenomen? Dit wordt ons niet duidelijk uit de concept-NRD.
- Daarmee samenhangend missen wij het onderdeel thermische vervuiling van het oppervlaktewater.

  Bij lozing op zee is dat voor RWS, bij lozing op oppervlaktewater op het land is dat voor gemeente en provincie. Echter gezien er geen groot oppervlaktewater op land aanwezig is, zal er koelwater op zee geloosd worden. Klopt deze aanname? Hierover moet duidelijkheid komen in de uitwerking in het MER en dat zou als zodanig moeten worden benoemd in de definitieve NRD.
- T.a.v. waterveiligheid: stelt de bouw van een kerncentrale extra eisen aan de primaire keringen en regionale keringen in Groningen? Een kering wordt genormeerd op basis van de economische waarde achter de kering. Deze kan toenemen bij de bouw van een kerncentrale. En tevens neemt het risico flink toe op schade/ontwrichting als een kering doorbreekt.
- Wij gaan ervan uit dat de veiligheidseisen aan een kering toenemen als er kerncentrales in Eemshaven komen. Dit moet in het MER worden uitgewerkt. Dat zou voorgeschreven moeten worden in de definitieve NRD.
- Wordt in het MER het risico meegenomen als een kerncentrale 'ontploft' of althans een explosie veroorzaakt die een primaire kering dermate beschadigt, dat er een overstroming plaatsvindt? De concept-NRD zegt hier niets over.
- Hetzelfde geldt dan voor de effecten op de waterkwaliteit bij een ‘ontploffing’.

V. Landschap en cultuurhistorie

De locatie Eemshaven ligt aan de Waddenkust. Het achterland, het Wadden- en Wierdenlandschap, is een uniek en karakteristiek landschap, gekenmerkt door wierdendorpen, oude verkavelingspatronen, kronkelende maren, oude dijken en (grootschalige) openheid. Dit binnendijkse landschap staat niet op zichzelf, maar is onlosmakelijk verbonden met Werelderfgoed Waddenzee. Het is van belang dat deze samenhang en karakteristieken gewaarborgd blijven en dat bij nieuwe ontwikkelingen (zeker als deze buiten het bestaande bedrijventerrein gerealiseerd worden) in dit gebied wordt aangesloten op de aanwezige kernkarakteristieken of, liever nog, dat deze versterkt worden.

VI. Tekstuele opmerkingen

- Op pagina 36 staat een schrijffout: ‘Ontwikkeling van een waterstoffabriek (A), groen staalfabriek (B) en vervangen van bestaande energiecentrales (B en C) zijn aandachtspunt bij de afweging.’ Hier moet het om alternatief C en D gaan. Verzoek om dit aan te passen.
- Paragraaf 5.4 concept-NRD gaat over gebiedsontwikkeling Oostpolder (p. 46):

"*De provincie en de gemeente Het Hogeland hebben plannen om de Eemshaven uit te breiden (ontwerpbesluit veiligheidscontour) door een bedrijventerrein te ontwikkelen in de Oostpolder*". Woorden 'Ontwerpbesluit veiligheidscontour' schrappen. Toevoegen: Ten behoeve van deze ontwikkeling wordt het provinciaal inpassingsplan bedrijventerrein Oostpolder opgesteld (vaststelling voorzien 3e kwartaal 2025).
Verder staat geschreven: "*Het gaat om waterstofbedrijven, batterijfabrieken, datacenters en om nieuwe vormen van hightechbedrijven*" vervangen door: Het gaat om bedrijven ten behoeve van de productie van batterijen, bedrijven ten behoeve van de productie van waterstof, elektriciteitsintensieve maakindustrie, en, onder voorwaarden, datacenters. Ook maakt het provinciaal inpassingsplan infrastructuur ten behoeve van het elektriciteitsnet (hoogspanningsstation) mogelijk.

- Paragraaf 5.5 over Nationaal Programma Ruimte voor Defensie updaten. In de Eemshaven bevindt zich een PMO (permanent militair object). In het ontwerp NPRD is opgenomen dat Defensie in het kader van Host Nation Support gebruik zal blijven maken van het bestaande havengebruik in Vlissingen en Eemshaven.

Verzonden: 10/9/2025 4:19:52 PM
Onderwerp:
Project: Nieuwbouw kerncentrales - concept-NRD
Achternaam: [redacted]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [redacted]
Straat: Postbus
Huisnummer: 26
Postcode: 9980 AA
Woonplaats: Uithuizen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [redacted]
E-mailadres: [redacted]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Het Hoogeland

Zienswijze/reactie:

Zie bijlage

gemeente
Het Hogeland

Datum: 25 juni 2025
Uw brief van: 16 mei 2025
Uw kenmerk: DGKE-DRE / 98689203
Ons kenmerk: Z.HHL.092345
Onderwerp: Zienswijze c-NRD nieuwbouw kerncentrales

Geachte mevrouw [redacted]

Wij hebben kennis genomen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales (hierna: c-NRD), die u ons op 16 mei jl. toezond. Wij geven u hierbij onze schriftelijke reactie op dit concept. Wij kunnen ons namelijk niet vinden in het in de c-NRD geuite voornemen om de Eemshaven als één van de mogelijke locaties voor de nieuwe kerncentrales in het plan-MER te beschouwen.

1. De Eemshaven buiten het plan-MER laten

Wij hebben in de voorfase van de terinzagelegging van de c-NRD meerdere malen contact gehad, zowel ambtelijk als bestuurlijk, in het proces rondom het zoeken naar een locatie voor kerncentrales. Op 25 april 2025 hebben wij in gezamenlijkheid met provincie Groningen en gemeente Eemsdelta een brief (2025-060700) naar de minister gestuurd, waarin goed onderbouwd wordt aangegeven waarom de Eemshaven buiten het locatieonderzoek gehouden kan worden. Dit wordt immers aangetoond door middel van de juridische contra-expertise die de provincie Groningen heeft laten uitvoeren op het advies van de Landsadvocaat. Hierin staan de inhoudelijke juridische argumenten opgesomd en bovendien de breed gedragen bestuurlijke voorkeur tegen de vestiging van kerncentrales in de Eemshaven. In verschillende toezeggingen en moties wordt immers uitgesproken dat de Groningers voldoende op hun bordje hebben gehad de laatste jaren en dat er geen draagvlak is voor kerncentrales in Groningen, onder andere vanwege het risico op aardbevingen in de provincie door gaswinning en mijnbouwactiviteiten. Om die reden zou Eemshaven ook worden geschrapt als zogenaamde *Waarborglocatie*.
De reactie van de minister op de genoemde brief was in onze beleving teleurstellend, aangezien deze in ieder geval niet inging op de juridische onderbouwing die is ingebracht met de contra-expertise. Gelet hierop doen wij daarom het verzoek de brief en contra-expertise opnieuw te bezien. Wij blijven namelijk van mening dat uit al deze ingediende informatie blijkt, dat de Eemshaven niet te worden meegenomen als potentieel alternatief.

2. Maatschappelijk effect

Het is bekend dat in onze regio een grote druk op bewoners staat door de aardbevingsproblematiek. De laatste tijd komt wordt daar de stapeling van grootschalige ontwikkelingen aan toegevoegd.

We merken in onze gemeente dat alleen al het overwegen van de Eemshaven als locatie door uw ministerie heel veel emoties oproept. Deze gevoelens van onmacht, woede en ongeloof resulteren in weerstand bij de bevolking. Mede gezien het genoemde onder punt 1 is het niet uit te leggen dat Eemshaven een van de mogelijke locaties is.

3. Programma Eemshaven+

Ons gebiedsprogramma Eemshaven+ richt zich op een doorontwikkeling van de Eemshaven op een aantal verschillende vlakken, met als voornaamste verdienste dat het direct omliggende gebied ervan profiteert. In het geval van kerncentrales is dat laatste niet evident en wordt er bovendien ruimte gebruikt die met een andere invulling en toepassing een veel meer integrale functie zou kunnen hebben. Voor het gebied en voor het energiesysteem. Bovendien gaat het om ruimte die bovendien mogelijk al verzegd is of anderszins gepland.

4. Inhoudelijke zienswijzen op de c-NRD

Voor onze reactie op specifieke onderwerpen en passages uit de c-NRD verwijzen wij u graag naar de bijlage bij deze brief.

Hoogachtend,
namens het college van burgemeester en wethouders van Het Hogeland,

[redacted]

H.J. Bolding
Burgemeester

[redacted]

Gemeentesecretaris

Inhoudelijke zienswijze op c-NRD nieuwbouw kerncentrales

In acht nemende de stelling *"Het [de Eemshaven] voldoet aan randvoorwaarden, zoals potentiële beschikbaarheid van 380 kV en koelwater, kent geen wezenlijke milieubelemmeringen en bevolkingsconcentraties liggen op afstand."* (Concept NRD, p. 35), dient onderstaande als onderbouwing voor het schrappen van de vier locaties binnen het Eemshavengebied voor de mogelijke ontwikkeling van een kerncentrale. Ondanks de gunstige omgevingseigenschappen, moet het Ministier van KGG het volgende in acht nemen met betrekking tot het opnemen van de Eemshaven als mogelijke locatie in de NRD. De voordelen wegen niet op tegen de nadelen.

De provincie Groningen is in toenemende mate belast met een stapeling van ruimtelijke claims voor grootschalige energie-infrastructuur, zware industrie, defensiedoelstellingen en logistieke knooppunten. In de c-NRD wordt enkel aangegeven dat er gekeken wordt naar cumulatie van hinder. Er zou volgens ons bovendien onderzocht moeten worden hoe de cumulatie van effecten van de ontwikkeling zich verhoudt o.a. met andere grote energie- en industrie gerelateerde projecten in de Eemshaven, zoals waterstofproductie, LNG-overslag, windparken, datacenters en defensie.

1. <u>Gebrek aan maatschappelijk en politiek draagvlak</u>

   De Gemeente het Hogeland heeft zich reeds meermaals expliciet uitgesproken tegen de bouw van een kerncentrale in de Eemshaven vanwege het gebrek aan draagvlak. Dat gebrek kan ten dele verklaart worden vanuit de gedachte niet meer tot wingewest gemaakt te willen worden, zoals in de (recente) geschiedenis vaak is gebeurd. Het standpunt van de gemeente is dan ook: geen kernenergie in de gemeente.

   De Provincie Groningen heeft steun uitgesproken voor dit standpunt, en heeft bovendien met een motie (juni 2024) laten weten geen kerncentrale te willen.

   Er is op nationaal niveau uitgesproken de Eemshaven te schrappen uit de lijst met mogelijke locaties:

   Op 4 maart 2021 is een motie aangenomen om de Eemshaven te schrappen als zogenaamde waarborglocatie.

   Er is in maart 2024 bepaald alleen Borssele en Maasvlakte 1 op te nemen in het Programma Energiehoofdstructuur. De Eemshaven is toen bewust weggelaten.

   De Tweede Kamer heeft op 25 maart 2025 zich nogmaals met een ruime meerderheid uitgesproken tegen de bouw van een kerncentrale in de Eemshaven.

2. <u>Argumenten tegen kerncentrales in algemene zin</u>

   In de 'third party review van de technische haalbaarheidsstudies Borssele'[1] komt naar voren dat Borssele omwille van diverse technische, procedurele en locatiegebonden redenen niet of in mindere mate geschikt is voor het bouwen van extra kerncentrales en wordt zelfs 'niet levensvatbaar' genoemd.

   Echter spelen de risico's en redenen om niet voor Borssele te gaan in veel van de andere locaties ook. Het 'probleem' van de zachte bodem, bijvoorbeeld, zal in nagenoeg, zo niet alle onderzochte locaties aan de orde zijn. Het tekort aan geschikt personeel, alsook het gebrek aan kennis, samen met de verwachte vertraging in planning door achterlopende wet- en regelgeving gaat ook op voor de andere locaties en zal leiden tot een sterke toename in kosten en doorlooptijd. Zal bij alle andere

[1] Zie Third Party Review van technische haalbaarheidsstudies Borssele | Kernenergie in Nederland

You created this PDF from an application that is not licensed to print to novaPDF printer (http://www.novapdf.com)

locaties niet blijken uit een ‘third party review’ dat zij wellicht ‘technisch haalbaar’ zijn, maar niet ‘levensvatbaar’ en al helemaal niet realistisch zijn?

3. Consequenties uitbreiding Eemshaven

Op de geselecteerde locaties (B, C en D) zijn reeds bedrijven aanwezig, al dan niet met plannen en bedrijvigheden die als zeer belangrijk kunnen worden beschouwd voor de energietransitie op nationaal niveau, of wordt door Groningen Seaports onderhandeld over nog beschikbare kavels (locatie A).

Het is niet ondenkbaar dat het ruimtebeslag van een kerncentrale andere duurzame, sneller te realiseren ontwikkelingen (bijvoorbeeld een waterstoffabriek, bedrijven ten behoeve van de aanleg windparken op zee of de aanlanding van elektriciteit vanaf zee) vertraagt, in de weg zit of zelfs helemaal onmogelijk maakt. De aanzienlijke benodigde ruimte voor de kerncentrale, de bouw ervan (“*De hoeveelheid land die nodig is voor de bouw van de kerncentrales is aanzienlijk groter dan de permanente voetafdruk van de kerncentrales - meestal drie tot vijf keer het permanente kavelplan van de kerncentrales” (*zie voetnoot 1*))* en de veiligheidseisen in het gebied om de uiteindelijke kerncentrale heen vormen een dermate grote bron van onzekerheid dat dit negatieve gevolgen kan hebben voor de huidige ontwikkelingen. De samenhang tussen de ontwikkeling van de Oostpolder[2] en de toekomstige activiteiten in de Eemshaven is sterk afhankelijk van een duidelijk toekomstbeeld om investeerders te behouden of over te halen.

Vanuit de gemeente Het Hogeland zijn de belangen voor een voorspoedige ontwikkeling van de Eemshaven van groot belang vanwege de samenhang met het programma Eemshaven+. Het is niet evident dat een kerncentrale een grotere positieve invloed heeft op het behalen van de doelstellingen zoals voorgenomen in door het Rijk opgestelde doelstellingen (in bijvoorbeeld PEH) omtrent de energietransitie. Op die manier botst de realisatie van een kerncentrale met het programma Eemshaven(+), denkende aan bijvoorbeeld lokale opgaven rondom duurzaamheid, sociale cohesie en werkgelegenheid, in vergelijking met de huidige ontwikkelingen.

4. Externe Veiligheid

a. De kans op aardbevingen wordt voor de locaties in de Eemshaven op gelijke score gezet als de andere geselecteerde locaties. Dit is curieus, gezien de aardbevingsproblematiek in het gebied op betrekkelijk kleine afstand tot de Eemshaven. Zo was op 18 mei 2025 in Warffum (15 kilometer van een geselecteerde locatie) sprake van een zogenaamde geïnduceerde aardbeving met een magnitude van 2.1. Ook dichterbij (Uithuizermeeden) is in de afgelopen jaren meermaals, op vergelijkbare en iets hogere magnitude, een aardbeving geconstateerd. Vanwege de verminderde gaswinning is het aardbevingsrisico op papier verlaagd, maar dit dient wel te worden geplaatst in de context van voortdurende kans op aardbevingen. Het bouwen van een kerncentrale in aardbevingsgevoelig gebied lijkt te zorgen voor extra veiligheidseisen, zowel vanuit planologisch perspectief als vanuit bouwtechnisch oogpunt. Beide zorgt voor een toename in kosten.
   Bijna het gehele Eemshavengebied ligt binnen de contour waar een maximale versnelling (PGA) van 0.15g kan optreden bij een aardbeving met magnitude 5.0 op locaties waar bevingen het vaakst waargenomen zijn. Dit is een extra risico ten opzichte van locaties buiten het aardbevingsgebied.

b. Op de geselecteerde locaties is sprake van overlap met de 10-5, 10-6, 10-8 buffer, hoofdzakelijk vanwege de aanwezige windturbines, maar ook vanwege explosie- en brandaandachtsgebied. Dit lijkt te licht mee te wegen in de concept-NRD.

[2] Zie 2025-04-01_Oostpolder_final03_Aanvulling MER_signed.pdf

You created this PDF from an application that is not licensed to print to novaPDF printer (http://www.novapdf.com)

c. Alle geselecteerde locaties binnen het Eemshavengebied bevinden zich buitendijks. Dit brengt, naast extra risico vanwege overstromingsgevaar, een grote toename in kosten met zich mee, zoals blijkt uit de 'third party review' van de haalbaarheidsstudie over extra units in Borssele.

5. Geluid
   a. Omwille van het aanjagen, sturen en beperken van ontwikkelingen in de Eemshaven, met bijbehorende toekomstige ontwikkelingen in de Oostpolder, is een geluid-verdeelplan opgesteld. De bouw van kerncentrales kent een lange doorlooptijd en zal hoogstwaarschijnlijk, gelet op de vele handelingen met betrekking tot grondverzet, gereedmaken van grond en het aanleggen van extra infrastructuur, zorgen voor een overschrijding van de eisen gesteld in beleidsregel. Dit vormt een belemmering voor het aantrekken van nieuwe bedrijven, omdat er naast fysieke ruimte 'geluidsruimte' wordt ingenomen voor de bouw van de kerncentrales.

   b. Hier speelt ook het ervaren geluid, bovenop de op de gevel en in de woning gemeten geluidswaarden, voor omwonenden van Oudeschip een rol. Zij bevinden zich op 1.5 tot 2 kilometer van de geselecteerde locaties, echter is er vanwege de uitgestrekte akkers en vlakke grond sprake van geluid dat ver 'gedragen' wordt door het landschap.

6. Inpassing in het landschap
   Het is onduidelijk hoe het Groningse landschap als indicator wordt meegewogen. Er lijkt geen rekening gehouden te worden met de visuele impact van kerncentrales, bijvoorbeeld in relatie tot cultuurhistorische waarden of toerisme nabij ons kust- en waddengebied. We merken in algemene zin op dat ruimtelijke kwaliteit wordt onderbelicht, terwijl dit in de concept-omgevingsvisie van de provincie Groningen en in de omgevingsvisie van Het Hogeland een centrale rol inneemt. Wij verzoeken u daarom om ruimtelijke kwaliteit op te nemen als indicator.

7. Impact natuur en werelderfgoed
   a. Alle vier de geselecteerde locaties in de Eemshaven bevinden zich op minder dan 500 meter van UNESCO werelderfgoed en tevens Natura 2000-gebied de Waddenzee. In bijlage 3 wordt gesteld dat omdat (nagenoeg) alle onderzochte locaties op betrekkelijke korte afstand tot Natura 2000 gebied liggen, dit niet onderscheidend genoeg is om de locatie af te laten vallen. Hier wordt echter de aanwezige bebouwing buiten beschouwing gelaten. Alleen al de sloop van de aanwezige activiteiten (toekomstige bebouwing, huidige kolencentrale en gascentrale op 3 van de 4 onderzochte locaties in de Eemshaven) lijkt te gaan zorgen voor een aanzienlijke hoeveelheid '*overlast voor natuur*' ten opzichte van de locaties waar nog niks is gebouwd (dit geldt ook voor Sloegebied C, Maasvlakte 1A & 1B).

   b. Er wordt aangestuurd op een koeloplossing waar direct op zee geloosd gaat worden. Zoals in de concept-NRD aangegeven heeft dit 'gezien de ecologische waarde mogelijk negatief effect'. Hier wordt vervolgens niks meer over gezegd, ook niet vanuit de eventuele schade aangericht door warmte.

   c. Het realiseren van de kerncentrale wordt vooralsnog als losstaande ontwikkeling beschouwd bij het selecteren van de locaties. Hier dient te worden meegenomen dat in het geval van de Eemshaven, de Oostpolder 'ruimte' inneemt met betrekking tot (toegestane) effecten op natuur. Er is echter nog geen sprake van rekening houden met cumulatieve effecten van ontwikkeling van Oostpolder én realisatie van een kerncentrale. Hier gaat het om schadelijke effecten van tijdens de bouw (met name stikstof, maar ook bijvoorbeeld fijnstof of CO^2), gezien een kerncentrale weinig tot geen

You created this PDF from an application that is not licensed to print to novaPDF printer (http://www.novapdf.com)

schadelijke uitstoot veroorzaakt bij normaal functioneren, buiten de restwarmte van het op zee te lozen water en afval om.

8. Bestemmingsplan

   De gemeentelijke beheersverordening (2013) staat geen bedrijven toe die gebruik maken van kernenergie. Het concept-bestemmingsplan 'Eemshaven' (2023) staat dit ook expliciet niet toe.

9. Omgevingsverordening van de Provincie Groningen

   Per omgevingsverordening van de Provincie Groningen geldt:
   "Afdeling 5.5 Energie; Artikel 5.13 Voorbeschermingsregel verbod bouw kerncentrales en kolencentrales. Het is verboden een kerncentrale of een kolencentrale te bouwen."

10. Sociaal/mentaal effect

    Het is bekend dat in onze regio een grote druk op bewoners staat door de aardbevingsproblematiek. De laatste tijd komt wordt daar de stapeling van grootschalige ontwikkelingen aan toegevoegd. We merken in onze gemeente dat alleen al het overwegen van de Eemshaven als locatie door uw ministerie heel veel emoties oproept. Daarom zijn we van mening dat ook de maatschappelijke impact als indicator moet worden opgenomen; er zou in de MER ook onderzocht moeten worden wat de sociale en mentale gezondheidseffecten zijn van deze ontwikkeling.

11. *Integrale Effecten Analyse:*

    De c-NRD laat te algemeen zien wat er onderzocht gaat worden ten behoeve van de MER. Zo wordt er tevens een Integrale Effecten Analyse (IEA) toegevoegd, maar het is niet helder of dit per specifieke locatie zal worden uitgevoerd. Juist hier zou een gebied-specifieke IEA moeten worden opgenomen, die rekening houdt met deze reeds bestaande druk op de regionale/lokale fysieke leefomgeving. Dit zou een bredere beoordeling van o.a. de leefkwaliteit, milieugebruiksruimte en gezondheid mogelijk maken.

Overwegingen naar aanleiding van specifieke stukken tekst

12. *"kernenergie is een aanvulling op andere duurzame energiebronnen..." (samenvatting p. 3).*

Kernenergie wordt hier als duurzaam neergezet. Het is echter niet van gelijkwaardige duurzaamheidsgraad als elektriciteit opgewekt uit zon, wind of water. Het is laag in uitstoot van schadelijke stoffen, maar behoeft naar alle waarschijnlijkheid wel uranium, een eindige en niet on-controversiële grondstof.

13. *"Het maakt Nederland onafhankelijker van import van energie uit het buitenland" (hoofddocument p. 6).*

De hoofdgrondstof, alsook de grondstoffen en halfproducten benodigd om de kerncentrales operationeel te krijgen, moeten nagenoeg volledig worden geïmporteerd. Met name uranium vormt een zogenaamde flessenhals. 'Onafhankelijker' is alleen correct als men uitgaat van een ononderbroken aanvulling van de voorraad uranium, met eventueel een lokale verwerking, verrijking, recycling en opslag van grondstoffen en afval. Slechts dat laatste is het geval.

14. *"Kerncentrales kunnen bijna op elk moment een bepaalde hoeveelheid elektriciteit opwekken. Zo wordt gegarandeerd dat iedereen in Nederland toegang heeft en houdt tot*

You created this PDF from an application that is not licensed to print to novaPDF printer (http://www.novapdf.com)

energie" (samenvatting p. 3), met bijbehorend "Het eindbeeld is dat in 2050 kernenergie een aanvulling zal zijn op wind en zon als bron voor elektriciteit." (hoofddocument p. 6).

Hier wordt geschetst dat met het toevoegen van elektriciteit uit kenenergie, Nederland in 2050 altijd voorzien kan worden van 'energie' (binnen dezelfde alinea worden zowel het woord 'energie' als 'elektriciteit' gebruikt, terwijl zij expliciet niet synoniem aan elkaar zijn). Dit vergt inspanningen vele malen groter dan enkel het bouwen van de kerncentrales. De centrales worden naar voren geschoven als noodzakelijk, maar dit wordt niet voldoende onderbouwd. Bovendien zijn 1, 2 of zelfs 4 kerncentrales niet voldoende om te voorzien in de elektriciteitsvraag, gemeten naar verwachte toename van elektrificatie. Wat zijn de overige benodigde aanvullingen om bijvoorbeeld in 2050 te garanderen dat 'iedereen' toegang heeft tot elektriciteit?

15. *"Dit maakt het mogelijk om in Nederland een betrouwbare energievoorziening te hebben, zelfs in tijden dat veel mensen, bedrijven en organisaties tegelijk stroom nodig hebben en hernieuwbare bronnen onvoldoende kunnen leveren" (hoofddocument p. 6).*

Er is meer nodig dan een kerncentrale die in een basislast voorziet in combinatie met wind en zon die de weerpatronen volgen. De kerncentrale kan wel een goede basislast leveren, maar zal in piekuren voor de opwekking van elektriciteit uit windenergie en zonneenergie zorgen voor een extra last voor het elektriciteitsnet, waardoor 'goedkope' stroom (bij veel zon en wind) afgeschakeld moet worden (omdat een kerncentrale niet afgeschakeld kan worden), of er veel extra hoogspanningsnetwerken bij moeten. Dit verhoogt de complexiteit van de nu al nagenoeg onhaalbaar geachte opgave voor Tennet, vermoedelijk leidend tot vertraging. In tegenstelling tot turbines aangedreven vanuit gasvormige of solide stof (bijvoorbeeld aardgas of steenkool), kan een kerncentrale niet goed worden afgesteld op acute of verwachte veranderingen; het is een van de minst flexibele wijzen om elektriciteit te produceren. Zie voor onderbouwing bijvoorbeeld de reactienota onderdeel 'risico op netcongestie'.

16. *"Twee nieuwe kerncentrales met een gezamenlijk vermogen van circa 2.300 tot 3.300 MW kunnen circa 4 tot 7 keer meer energie opwekken. Zo kunnen deze centrales circa 9 tot 13% bijdragen aan de verwachte elektriciteitsvraag in 2035" (hoofddocument p. 6).*

2035 is niet realistisch, gelet op doorlooptijd van procedure en bouw van moderne kerncentrales in Engeland (Sizewell C 'minimaal 10 jaar', Hinkley Point C, 24 jaar tot nu toe), Finland (Olkiluoto 3, 17 jaar) en Frankrijk (o.a. Flamanville, 18 jaar). Gelet op doorlooptijd van projectprocedures in Nederland, zeker wat betreft potentiële en verwachte bezwaren, kan men uitgaan van een veel langere doorlooptijd dan geschetst. Bovendien gaan de projecten vaak gepaard met significante kostenoverschrijdingen, zonder inachtneming van de ontmantelingskosten.

17. *"Tot slot zijn er nog de vierde generatie reactoren (Gen IV). Dit zijn de reactoren van de toekomst en deze bevatten een breed spectrum aan technieken die nu nog niet operationeel zijn. De ontwerpen van deze reactoren zijn bijvoorbeeld gebaseerd op een andere koeltechnieken (zoals gesmolten zout) of maken gebruik van een andere energiebron (zoals thorium)." (hoofddocument p. 10).*

Met het oog op een gebrek aan beschikbaarheid van koelwater in Nederland is dit interessant. En ook het ontzilten van zeewater dat een gebied met een verhoogde zoutconcentratie als gevolg heeft, kan zo worden opgelost. Maar samen met de thoriumreactor is dit af te doen als 'wensdenken' en niet realistisch genoeg binnen de voorgestelde doorlooptijd om meegenomen te worden in overwegingen omtrent kerncentrales.

You created this PDF from an application that is not licensed to print to novaPDF printer (http://www.novapdf.com)